Preceptorii diuine legis bris
ohannis under sacre theologie
professoris ordis predicatorū
L 1

KR 252

Liber fratrum sce Crucis Conuentus Nanetensis Et Itinet in eo
Preceptorum dilectis fratribus Johanni Nyder sacre theologie professori
ordinis predicatorum.

Abortus cause q̄ sint · v · p̄ · ca · p̄ · f · circa medium Et quale pccm sit vide i mulier ⁊ in homicidium

Abrenunciacō onū tpalium q̄ vtilis sit ⁊ ad q̄d ordiātur · iij · p̄ · iij · ca · c · post me.

Absolucō sacm̄talis effect9 q̄ les effituat · iij · p̄ · ca · ix · a · p totū

Absolucio sacm̄talis · an ficte ofitenti impēdi debeat · iij · p̄ · ca · ix · p · in fine ·

Absolucōis effectū oscq̄ wlēs qualit̄ dēat esse dispositꝰ · iij · p̄ · ca · ix · p · q · p totum ·

Absolucio infirmātibꝫ quo sit danda · vij · p̄ · ca · ix · b · in fine

Abstinētia quid sit · vi · p̄ · ca · v · a · in me · Et quo ⁊ q̄b9 modis suanda sit ibid · c · p totū

Abstinentia laudatur ⁊ approbatur sāctoꝝ ⁊ phoꝝ exēplis vi · p̄ · ca · viij · f · p to ·

Abstinentia sextuplex ē ⁊ vna sola est virtuosa · vi · p̄ · ca · vltō c · p totum

Abstinentia virtus quid modꝫ i cibis ⁊ potib9 · vi · p̄ · ca · v · d · post princi ·

Abstinentia sit vicōsa tb9 modis · vi · p̄ · ca · viij · g · p to ·

Abstinentia multa est i hoie ꝫ solo exercicō eluceſcit · vi · p̄ cep · ca · viij · f · in princi ·

Accidia prohibetur pri · p̄ · ca · p̄ · k · in fine

Accidia q̄d sit · i · p̄ · ca · xx · a · p to ·

Accidia quare est pccm · p̄ · p̄ · ca · xx · c · in prin ·

Accidia quo ⁊ q̄n sit p̄9 mot9 ⁊ q̄n pccm venale ⁊ q̄n mōrle pccm p̄ · p̄ · ca · xx · c · añ medium · de · p totum ·

Accidia quottuplex sit p̄ · p̄ · ca · xx · a · post me.

Accidie ꝑtium quid sit p̄ · p̄ · ca · xx · in princi ·

Accidia pcatuꝫ vigiti mōꝰ p̄ · p̄ · ca · xx · f · p to.

Accidia quib9 ⁊ qualit̄ reme dietur p̄ · p̄ · ca · xx · o · p totum

Act9 meritoꝝ ? an req̄rat actua lē tēdētiā in deū p̄ · p̄ · ca · iij · p · in pn̄ · De hoc ec̄ · vide i meritū

Act9 fidei q̄d sit ⁊ quo diuida tur p̄ · p̄ · ca · ij · B · in prin ·

Act9 spei q̄s sit ⁊ quo egredia tur p̄ · p̄ · ca · iij · a · cir̄ me.

Actus dilcōis dei quo sit opti m9 p̄ · p̄ · ca · iij · g · in fine

Act9 dilcōis quo dēbeat fouei ut crescat p̄ · p̄ · ca · iij · g · añ fine ꝫ Et per que occasiones aliter in flā metur ibid · J · in fine

Act9 nobilissim9 in ecc̄ia quis sit · iij · p̄ · ca · v · b · cir̄ prin.

Act9 iustoꝝ p filios scī q̄liter exprobrēt p̄ · p̄ · ca · xxi · n · p to.

Act9 meritoꝝ a quo ordīnacōem ⁊ t̄minacōem capere dēat p̄ · p̄ · ca · iij · q · in princi ·

Accusaē plato an subditi pos sint · viij · p̄ · ca · iij · d · in fine

Accusaē an q̄s tēatur proximū

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DUSSELDORF

ſuũ ⁊ qñ ⁊ quo ibidē·d·p totũ

Adiurare q̃d ſit p̄·p̄cep.ca·xi·kk·poſt prīcipiũ·ij·p̄cep·ca·iiij·E·in prīci·

Adiurare hoiem ā liceat p̄·p̄ce. ca.xi·mm·p totũ.quo·ij·p̄cep·ca·iiij.E.p totum

Adiurae irrōnales creatuas ā liceat p̄·p̄cep·ca·xi·ll·p totum

Adiurare demoēs ā ⁊ quomō do liceat·ij·p̄·ca·iiij·f·p totum

Adoraē q̃d ſit p̄·p̄cep·ca·viij·b·poſt prīci·

Adoacōis tres ſũt ſpēs·quedā latria quedā dulia q̃dam yp dulia Et quib9 cōuenīēt p̄·p̄ce cep·ca·vi·c· poſt p̄īm·

Adoracō q̃dam īterior q̃ dam exterior ⁊ in quo cōſiſtāt p̄·p̄·ca·vi·a·b·p to·

Adoracōnis ſigna vbi ⁊ qñ ⁊ q̃ bus modis delēt exercerī p̄·p̄·ca·vi·b·añ medium

Adoracō quae ſit ad oriēntē ⁊ ponũtur qñ qz cauſe p̄·p̄ce·ca·viij·f·per totũ

Adulacō q̃d ſit ⁊ qñ ſit mōrle pctm vel nō·viij·p̄cep·ca.ij·d·per totum

Adulacō q̃ detestabilis ſit et adulator cui aſſimiletur.viij·p̄cep·ca·ij·e·per totum

Adulacōnis remedia que ſint ibidem·f·p totum

Adulteriū quid ſit·vi·p̄·ca·p̄·a·in pncipio ca·ij·c·in pncipio ⁊ eſt ſemp mōrle pctm ibidem

Adulteriū q̃ magnū pctm ſit ex ſeptem onditur·vi·p̄·ca·ij·d·p totum·

Adulterio an vir aut mulier magis peccet·vi·p̄cep·ca·p̄·a·circa medium

Aduocatus cauſā iuſtā defendēs à cauſā bonam aduerſarij grauans quo peccz·viij·prie·ca·iiij·h·in prīm

Affectio diligēdi deū an exceſſū habeat p̄·p̄cep·ca·v·k·circa prīcipium

Agens con cōſcientiam edificat ad ihēnam quo hoc itelligat p̄·p̄cep. ca·v·f·in decia regula

Agilitas qualis ſit in corpib9 glorificatis·x·p̄cep·ca·viij·l·in prīcipio et quo agilitate cor pa bt̄oꝝ moueātur vide in corpa beatorum

Alchimia opai an ſit pctm ca·xvi·b·in fine

Ambiguitate ſtāte cui pti ſtādum ſit·viij·p̄cep·ca·iij·e· poſt medium

Amicitie q̃ qz ſũt ꝑpa·v·precep·ca·vi·g·in prīcipio

Amor carnalis p q̃ ſigna cog noſcatur·iiij·p̄·ca·ij·m·pt9 prīcipium p to·

Anathema eſt dñm ihm nō amare p̄·p̄cep·ca·iiij·c·in fine.

Anathema eſt dicē deū mādaſſe qđ homo nō poſſit implē p̄·p̄cep·ca·p̄·d·in fine

Anima hūana q̃ntē capacitatis

sit ⁊ quo satiai possit·vij·p̄·ca·p̄·i·in prin·

Amia fidelis ꝛb? arzis a deo est despōsata p̄·p̄·ca·v·]·in me·

Anime btōz in quo celo collocētur·x·p̄·ca·v·b·in prin·

Anime in purgatorio an aliq̄ habeant sciām·vij·p̄·ca·vij·h·in fine·

Anime in purgatorio an patiē ter fustineāt pnā·vij·p̄cep·ca·vij·h·in prica·

Anie dānatoz an qn̄ qz ifernū exeāt ⁊ an tūc pnas secū portēt p̄·p̄·ca·xi·i·ad finem·x·p̄·ca·ij·h·post mediū

Animā pro proximō ponẽ qūo liceat ⁊ qn̄ cadit sb̄ pre·nij·p̄·ca·nij·e·post prica·

Animaz sex fūt loca·vij·p̄·ca·vij·a·in prin·

Anias i purgatorio q̄s puniat an āgeli bni vel mali·vij·pre·ca·vij·]·in prin·

Animalia wā vtz demões formare possint cōpulsi per incāta cōem p̄·p̄cepto ca·xi·l·⁊ modꝰ per quem fit deo pmittente ponitur ibidem·l·per totum ⁊ qua de causa demones faciūt illa ibidem dicitur Et que res opifitio demonū tiismutari possunt ⁊ q̄ non ibiꝺ·m·ad finē

Ars notatoria q̄d sit p̄·p̄·ca·xi·zz·

Ars salisatoz q̄ sit ⁊ an licita sit p̄·p̄·ca·xi·99·

Arte notatoia an licitū sit scīē tias acq̄rere ⁊ an possibile sit p̄·p̄·ca·xi·zz·p totum

Artifices q̄nq; odicōnes seruare tenētur ut eoz opa sint licita ij·p̄·ca·xiij·h·p totum·

Artificia supfluoz ornamento rū factiua an fine pcō possint exercēri pri·p̄cep·ca·xviij·g·in principio

Articuli fidei quot sunt ⁊ qūo distinguātur p̄·p̄·capi·ij·a·in medio vsq; ad finem

Articuloz ordiata distinctio an cuilibꝫ fidēli ad sciendum sit necessaria p̄mo p̄cep·ca·ij·b·in principio

Articulos fidei de quib? publice festiuat eccīa quilibꝫ fidelis tenetur in spē cognoscere ⁊ eos explicite credere p̄·p̄·capitu·ij·b·cir̄ mediū·c·in prin·

Astroz aspectu an licite futura cognosci possint ⁊ q̄ ⁊ qūo ⁊ quottuplicit̄ pri p̄·ca·xi·tt·p totum

Astrologoz de futuris wā relacō ex quib? cauſ ꝓuenit p̄·p̄·ca·xi·vv·p totum

Auaritia a quo primo adinuenta sit p̄·p̄·capi·xvi·e·post prin·

Auaritia deo fidē retrahit spm minuit caritatē falsificat·vij·p̄·ca·p̄·g·p totum

Auaritia quottuplex sit ⁊ qūo diffiniatur·vij·p̄·ca·i·a·i prin·

Auaritia est vitium habundãcie in malo duplicit ibidem·d·in me·

Auaritia in q̃b⁹ reperiatur·vij·p̃·ca·p̃·b·p totum

Auaritia q̃n & quo sit mortale pcm·vij·p̃·ca·p̃·c·p totum

Auaritia detestatur p naturaz & p scripturã ibidẽ·f·p totum·

Auaritia septẽ de caus ẽ valde detestabilis·vij·p̃·ca·p̃·d·p to·

Auaricia oim infirmiatũ spũaliũ ẽ periculosissimã nouẽ de causis vij·p̃·ca·p̃·h·p totum

Audit⁹ in pa'a q̃b; pfitie tur & quo rõe sui obiecti p̃mia bitur gaudio·x·p̃·ca·vi·e·p to·

Augures aurispices auspices quo differãt p̃·p̃·ca·xi·xx·in pn̄cipio·

Auũ garritu vel animaliũ motu an licitũ sit futura diecturare & quo p̃·p̃·ca·xi·xx·p to·

Aurea aureola fructus q̃d sint & quo differant & quo mereantur·x·p̃·ca·viij·a·p totum·

Aureola & palma quo differãt x·p̃·ca·vij·e·ad fmem

Aureole quot sint & quare tm tres·x·p̃·ca·viij·b·p totum & q illaz sit perfectio ibidem·C·in prmi·

Aureola martirũ quot requirat ut mereatur·x·p̃·ca·viij·d·in prmi·

Aureola martirij ad que opa̅ datur & ad que nõ ibidem·d·post prmi·

Aureola doctoꝝ quibus dãtur & quib; nõ·x·p̃·ca·viij·k·p totum

Aureola virginũ quib⁹ detur & q̃bus nõ·x·p̃·ca·viij·f·g·h·i·p totum

Aureola vnq̃ in eadem specie vtz sit fulgidior alterius ibidez l·p totũ & an aureole meritũ possit intendi ibidẽ·m·in me·

Autoritas dei sup nos vñ oriz gat & quo ꝓpterea de⁹ sit ꝛuerẽdus hõrandꝰ & sibi obediẽdũ·i·p̃·ca·p̃·b·in prmi·

Autoritate ꝓpa cõtra iuramentũ incautum venire nulli licet ꝛ ad supioꝝ suũ ꝛcurrẽ tẽtur·ij·p̃·ca·ij·e·post me·

Auxiliũ in tpe necessitatis a q̃bus & quo homo petere debeat p̃·p̃·ca·ix·e·in prmi·

Baptismus quot fructꝰ ofert·iij·p̃·ca·iij·d·p totum·

Baptismi materia que esse debeat ibidẽ·d·post me·

Baptismi fõr que sit & an mutari possit·iij·p̃cepto·ca·iij·e·in prmi·

Baptismi formã qui tẽantur scire ibidẽ·e·in me·

Baptisare necitatis tpe quib; liceat ibidẽ·E·post me·

Baptisari necitatis tpe debz hic ps que extra matrẽ appariz siue sit pes siue manus nẽ ibidez·E·in fine·

Baptisando abluc̃o ima q̃ ꝛ ver
tor placo an simul fiei dcbeant
·iij·p̃·ca·iij·f·m princi·
Baptisatus an semp memoeai
teneatur ꝓmissionis do m bap
tismo facte ibi d·f·m fine
Beatitudo in quo ofistat ·x·
p̃·ca·xij·d. post me·
Beati int se an diuisos gradus
habeāt ꝙ quo se excellēt·x·p̃·ca·
v·b·post pncī·
Beati quo ꝓria eor pulchtu
diez valeant ognosce·x·p̃·ca.x·
g·m pncī·
Beati an se inuicē iudicabūt de
p̃teritis excessibz con dcū factis
x·p̃·ca·xi·f·p totum
Bndicere infirmos p carmina
scripta vel verba sac̃ secū dcfer
re an licitū sit p̃·p̃·ca·xi·gg·per
totum·
Bndictones vetulaz super in
firmos vn octū habeāt p̃·p̃·ca·
xi·hh·p totum
Bene vel male nasci bn vel ma
le fortunari bn gubnari bene
custodiri vn hec ꝓueiant ꝙ an
veitatem habeāt p̃·p̃·ca·xi·rr·
p totum
Bficioz dei ingratus quo pec
cet ꝙ que sint dei circa nos bnfi
cia primo p̃cep·ca·pri·d·post
mediū.
Beneficioz dei mēoria quo p
oculis nri cordis sit habenda
p̃·p̃·ca·v·k·post me·
Bellū iustū quot req̃rit odio
nes ꝙ q̃ sint p̃·p̃cep·ca·xxij·E·
post pncī·
Bellū iustū ex obediētia ingre
diēs an excusetur a pcō ibidez
e·in princi·
Bigamia q̃s ꝑmo inueit p̃
mo p̃·ca·xvi·e·post pri
igami an possint merezi·lx·
fructū altero eoz defuncto·x·
p̃·ca·xi·g·p totum
Blasphare q̃d sit·ij·p̃·ca·
iij·a·p totum
Blasphemie quot sint spēs·ij·
p̃·b·p totum
Blasphemie quot sint gradus
ibi d·c·circa mediū
Blasphia an ex genē sit mor
tis ibi d·c·m princ·
Blasphemia absq; deliberacōe
emissa an semp sit mōtis ibi dē
C·m fine
Blasphemie pcēm ꝓter q̃ q; q;
mala ē maxie vitandū·ij·p̃·ca·
iij·D·p totū·
Blasphemat q̃ aiaz suam dya
bolo defouz·ij·p̃·ca·iij·D·post
princi·
Blasphemia quo sit in dānatis
x·p̃·ca·ij·f·m medio·
Bonū in do q̃d sit p̃·p̃·ca·
iij·h·post prm·
Bona oia an a deo dsce dāt ꝙ
quo p̃·p̃·ca·xij·h·post medium
a·k·añ mediū·
Bona in gnē sunt ꝑplicia p̃·p̃·
ca·xij·g·circa medium·v·p̃·ca·
xiij·h·in prm·

Bona hoīs que sint ⁊ que sibi ꝑ tū est de se non obsunt p̄·p̄·ca·iiij·g·in fine

Bona hominis sūt qñ tuplicia ⁊ coñ hec militāt qnqz vicia·v·p̄·ca·xiiij·a·cir̄ primū·iij·p̄·ca·p̄·c·m primū·

Bona primis impendenda in quot tuplicia sint differētia·iiij·p̄·ca·iiij·f·p totum

Bona necessaria ꝑm que attēdā tur·vij·p̄·ca·iij·k·l·p totum

Bona tēpalia in duplicia sunt differētia·vij·p̄·ca iij·b·cir̄ pn̄·

Bona superflua que sint ⁊ ꝑm q̄ sumantur·vij·p̄·ca·iij·d·e·f·g·p to·h·in primū·

Bona superflua hns an teneatur sbuenire hnti necessitatem solum in honestate vite ⁊ nō extremā patienti necitatez·vij·p̄·ca·iij·h·p totum

Bona tempalia ā quis tribuere teneatur tyrāno ut salua maneāt bona naturē·vij·p̄·ca·iiij·o·ad finem

Bona temporalia quo meritorie sint ordmanda·vij·p̄·ca·vi·r·post primū·

Bonor opm pri vl malor ā participes fiei possim? ⁊ quot modis·vii·p̄·ca·vij·c·p totum

Bona opa an sint dimittenda ne scādalū oriatur·v·p̄·ca·xiij·h·j·k·l·m·p totū

Bona fama primoꝝ trib9 modis vtilit̄ potest in noticia alioꝝ pferri p̄·p̄·ca·xiiij·e·per totū·f·in me·⁊ quomō intencō in tali fama sit regulanda ibi dem·g·ante finē

Caracter quid sit·iij·p̄·ca·v·d·post me·

Caracterem indelibilez que sacramenta imprimāt·iij·p̄·ca·v·d·ibidem

Caracteralis distinctō in eccia militāte explex est ibidem·d·cir̄ finem

Caritas quid sit·i·p̄·ca·iiij·q·an mediū·

Caritas q̄ deꝰ diligitur septē p claros fructus opatur p̄·p̄·ca·iiij·d·e·f·p totum·

Caritas in prīs quo dei gloriā opatur·v·p̄·ca·vij·e·an me·

Caritas dīna an maneat inter vivos ⁊ mortuos·vij·p̄·ca·ix·g·post primū·

Caritas beator in pria q̄lis eit x·p̄·ca·xij·e·in me·

Caritatis minimꝰ gradus est deū sup oia diligere ⁊ legez eiꝰ sup auxr ⁊ topasion custodire p̄·p̄·ca·ij·k·in me·

Caritate nō habita ā aliqua opacō sit meritoria p̄·p̄·ca·iiij·c·in primū·q·circa me·

Castracō ⁊ mēbri ⁊ cui? mutilacō ⁊ absciso an sit alicui hita·v·p̄·ca·p̄·j·p totū·

Causalitas omniū rer quo ad deo descendat·ix·p̄·ca·ij·b·post primū·

Celū empizreū qūo sit dispo
sitū·x·p̄·ca·v·b·in pzin·ꝛ
an habeat diuersas manſiōes
b·in medio ꝛ quid sit manſio
m̄ celo ibiꝫ ad finē

Census tzibuta reddit⁹ ꝛ sic
de alijs dn̄is seculaib⁹ ſb trahē
tes an pcēcēt ꝛ ꝙ̄ grauit·iij·p̄·
capitulo·vij·g·circa medium ꝛ
fiꝛtū omittūt·vij·p̄cep·ca·iij·
].in primi·

Census seu otzibucōnes exacti
ones ꝛ similia iniuste impositā
an liceat fine pcō retinere·vij·
p̄·ca·iij·o·p totum·

Certitudo quottuplex sit ꝛ q̄
suffitiat ut euitetuz mortale pec
catū p̄·p̄cep·ca·v·f·aī medium
in sexta regula

Certitudo moālis ꝛbus vijs ac
quizitur ibidē in septia regula·

Certitudo cōiecturatiua ut quis
sit fine pcō mōzli p que haberi
pōt Vide in oiectura

Certitudo an aliquis sit in sta
tu salutis qūo sum debeat·iij·
p̄·ca·vij·q·p totum

Certitudo ꝙ aliq̄s sit in celo p
que haberi potest·vij·p̄·capi·
vij·b·in primi·

Certitudo de quibusdā ꝙ sint
in inferno qūo sumatur·vij·p̄·
ca·vij·c·in primi·

Cibis ꝛ potibus qūo p tēpe
rantiā vtendum sit ꝛ alijs
nāturē refectionib⁹ utpote som
no laboze spacio ꝛc·vi·p̄·ca·v·
b·p totum

Cibis in cōfuetis periodus na
turalis vite abbuiatur·vi·p̄·
ca·v·E·aī finē

Cicatces in corpib⁹ gloziosis
an manebunt in patria vide in
vulnus·

Circūstācie que sint cōsitende
iij·p̄·ca·ix·b·].p totum·

Claritas in corpibus glo
riosis qualis ꝛ quō erit·x·p̄·ca·
vij·l·p totum·

Claritas corpoz gloziosoz an
visum offendat ibidē·m·in pn̄
cipio

Clauis sacerdotalis quottupli
cem effectū habeat·iij·p̄·ca·v·
b·in fine·

Clerici an preciosis vestibus
possint vti pzi·p̄·capitu·xvij·f·
post pnci

Cogitacō de formicacōe an
semper sit mōzlis·ix·p̄·ca·
iij·b·circa me·

Cogitacō pcōris ut conuerta
tur q̄lis esse debeat Vide in pec
catois meditacō·

Cognacō spūalis vnde coniiba
tur·iij·p̄·ca·iij·b·aī me·

Cognicō dne wlūtatis quot
tuplicit haberi potest p̄·p̄·ca·
xix·C·in primi·

Cognicio sup̄ius ꝙ vtilis sit
ix·p̄·ca·ij·a·p totum

Cognicō sup̄ius p q̄ ꝛ qūo
habeatur·ix·p̄·ca·ij·b·c·d·e·f·
p totum·

Dogmĉ sui ipsius ex q̃q̃ potissime habetur. ix. p̃. ca. ij. C. in principio

Dogmĉ p̃treitor i pria ā habebit & quo. x. p̃. ca. ix. g. p totum

Horrea q̃ periculosus ludus sit. pt̃ septē. vi. p̃. ca. iij. a. in principio b. c. d. p totū

Horrea vñ habeat originem. vi. p̃. ca. iij. a. p totum

Horrea ex quibus causis & cōdicōnibus putatur fore licita. vi. p̃. ca. iij. f. in medio.

Horrea ex trib; caus sit vicōsa & illicita. vi. p̃. ca. iij. f. in prin.

Horsaē vtrū sit pcēm & quā do ibi. f. g. p totum

Dolēdus i quibus sit dē? p̃. p̃. ca. ij. g. in principio

Dolētis dēū quis sit fructus p̃. p̃. ca. ix. e. ante medium

Dolendi dēū añ legē dē calogi multi fuerūt modi supsticōsi p̃mo precepto ca. primo k. post medium

Doncordia beator quāta erit in patria. x. p̃. ca. x. c. p totum

Dōcupiscentia quid sit & quot tuplex. ix. p̃. ca. iij. c. pre to.

Dōcupiscētia carnis quādo sit mōrtalis q̃n venialis & q̃n nullum pcēm ibi. d. e. p totum.

Dondicōes in p̃missis i votis in turamētis subaudiēde & inclusē quę sint. viij. pre. ca. ij. b. per totum

Donfessio geneālis q̃ sit quot tuplex sit & ad quid valeat. iij. p̃. ca. ix. d. p totum

Donfessio sup cōtricōem quid addat & quātū p̃dest. iij. p̃. ca. x. a. ad finem

Donfessio vbi & cui facienda sit. iij. p̃. ca. ix. l. p totū & in q̃b? casibus potest quis nō suo sac doti cōfiteri. iij. pre. ca. ix. O. añ medium

Donfessio q̃n sit faciēda sb p̃. ibidem ſ. p totum.

Dōfessio de ignorātia quō fieri dēat. ix. p̃. ca. iij. J. in fine

Dōfessio in quib; casib? fit iterāda. iij. p̃. ca. ix. ſ. p totum

Dōfessio ā possit fieri laico. iij. p̃. ca. ix. n. in pncipio

Donfessionis & sacr̃mētalis absolucōis fūt nouē p̃clai effect? iij. p̃. ca. ix. a. b. p totum

Donfessionē alicui? audiēs do lose quō pecc; & an teneatur ze lare. viij. precepto ca. iij. b. post medium

Dōfiteri volēs quātam diligentiā dēbeat habere ad recogitandū oia pcā mōrtia. iij. p̃. ca. ix. f. post principium

Dōfiteri quis teneatur & muti & ignorātes idioma quomō cōfiteri teneantur. iij. p̃cepto ca. ix. d. p totum

Dōfiteri absenti p lrām an sit licitū. iij. p̃. ca. ix. e. in principio

Dōfiteri an teatur q̃ nullum h; mōrle pcēm ibidē E. in fine

Confiteri que teneam̃ ⁊ quot ibidez. f. m primapio. h. ⁊. k. per totum

C ōfitens ut effectū absolucōis obtineat quo deat eē dispositus vide m absolucō

Confirmacio an sit sacmentū nēcitatis ⁊ qñ ⁊ quibz. iij. p. ca. iij. b. d. p totum

C ōfirmacō quot fructꝰ operat iij. p. ca. iij. a. p totum.

Confirmacō qbꝰ sit dāda. iij. p. ca. iij. e. in fine

C confirmatus quo debz custodire ne crismati irreuerencia exhibeatur ibid. c. post me.

C ōfirmati officiū qd sit. iij. p. ca. iij. a. circa medium p totum

Confirmandus qliter debeat eē dispositus. iij. p. ca. iij. c. i prm.

C ōfirmādū tenēs qliter debeat eē dispositꝰ ibid. c. m me.

C ōiectua qꝫ quis sit fine peccō mōrali p que pōt habere. iij. p. ca. xij. g. in prm.

C ōmunicacio quotidiana an sit licita et expediens vide m eukaristia

C ōmutacō quottuplex sit ⁊ q̄ vnaq̄qz requirit qꝫ fit iusta. vij. p. ca. v. c. m prmā. d. e. f. g. h. ⁊. k. p totum.

Conscia an sp obligat ad faciendum p. p. ca. v. f. ante fmem m regula vndecima

Conscia erronea quo ligat p. p. ca. v. f. post prmā.

C ōscia applexa quo fit regenda p. p. ca. v. f. m tr decia regula

Conscia qn̄ sit emūdanda. iij. p. ca. ij. a. an̄ medium

C ōscie bone signū quod sit. v. p. ca. iij. d. cir finem

Conscie beatorū m patria quo modo sibi muicem patebūt. x. p. ca. xi. e.

C ōsensus mtptatiuꝰ qn̄ fit. ix. p. ca. iij. f. post medium

C ōsensus mōrlis quottupliciter fiei pōt. ix. p. ca. iij. f. p totū.

Consensus deliberatiuꝰ i delectabilē cōnē peccati mōrlis an sit spāle peccm̄ mōrle i venereis. vi. p. ca. ij. D. in medio. ix. p. cepto capitis. iij. f. post me.

C ōstās ab iconstāti quo dīrt p. p. ca. xxi. g. circa me.

Consuetudo q̄ possit excusare a peccō ⁊ q̄ non. vij. p. ce. ca. v. p. an̄ finē

Consuetudo an excuset a nō solucēdo decimas Vide m decimas.

Contēptus qd sit p. p. capitu. xxij. g. m pnā.

Contēptus qn̄ sit mōrle pec; ⁊ qn̄ non ibidē. g. post prmā. h. p totum

C otēptus magnitudo vel puitas vñ oriurgat ibid. h. ad finē

Contēptus ⁊ negligētia quo differāt p. p. ca. xxij. h. in fine

C ontricio quid sit. iij. p. capitis. viij. a. in prm.

Contricō ut fiat suffitiēs septez

requirit cõdicões·iij·p·ca·viij·b·c·d·e·f·g·h·i·k·l·m·p totũ·

Contricõ quo ad qñ a virtute cuiꝰ formatur caritate·iij·p·ca·viij·o·in prin·

Contricõ doloꝛẽ sensitiũ an requirat·iij·p·ca·viij·k·i fine·

Cõtricõ de vnoquoq; peccato mortali a de circũstãciis in aliud genus pcĩ trahẽtibꝰ an singulatim sit habẽda·iij·p·ca·viij·b·circa mediũ·C·p to·D·post medium·

Contricõ p venialibꝫ quomõ ad qlis sit habẽda·mj·p·ca·viij·r·p totum

Contricõ de oblitis quo fiei debeat·iij·p·ca·viij·E·D· per totum·

Contricõ de ignoratis quo fieri debeat·iij·p·ca·viij·f. per totũ J·p totum·

Contricõ inutilis et falsa q̃ fit ·iij·p·ca·viij·S·p totum·

Contricõis pambula quot et que eẽ deant·iij·p·ca.viij·a·circa mediũ

Contricõis doloꝛ q̃ magnꝰ eẽ deat et q̃ diu durare debeat ·iij·p·ca·viij·a·post principiũ L·p totum·

Contricõis doloꝛ p peccõ quo ciens debeat haberi·vide in doloꝛ·

Contricõis vl attricõis bone qñq; sunt effectus·iij·p·ca·viij·o·post mediũ·

Cõtriti volũtas·qualis eẽ debeat p·p·ca·ij·i·circ·mediũ·iij·p·ca·viij·k·circa medium·

Conuerti ad dominũ celeriter mouemurꝫpter quinqꝫ pri·p·ca·xx·h·p totum·iij·pre·ca·xi·d·e·f·p totum·

Coꝛpa beatoꝝ q̃lia erũt in patria·x·p·ca·vi·f·in fine q an erunt palpabilia ca·viij·D·per totum·

Coꝛpa glorificata an in sua potestate hãnt videri vl non videri·x·p·ca·viij·m·in fine·

Coꝛpa btõꝝ an aliqñ coꝛpa aliꝰ moueãt·x·p·ca·viij·i·ptꝰ me·

Coꝛpa btõꝝ an ab aiabꝰ moueãtur motu nõ oꝛganico k·in pñci·ibi·

Coꝛpa btõꝝ an in istãti moueantur ibidẽ·k·post principiũ et quo ibidem·

Coꝛpa dãnatoꝝ qualia erunt a quo pũientur·x·p·ca·ij·h·p to·ca·iij·b·añ finem

Coꝛrectio quottuplex sit·v·p·ca·xij·a·p to·

Coꝛrectio fraterna vide in frat·

Coꝛrupti extĩ matrimoniũ an aliquẽ fructũ possint merere et quẽ·x·p·ca·ix·h·p to·

Creatuꝛe irrõnales an sint diligẽde·iij·p·ca·ij·g·in fine·

Creatuꝛe irrõnales an post diẽ iudicij maebũt·x·p·ca·v·h·per totum·

Credere oẽs articu·fi·explicite

an quilibz xpianus teneatur ꝛ quomõ pri·p̄·ca·ij·a·in princ·b·in princ·

Q ristiana disciplina i quo cõsistat·vij·p̄·ca·ij·c·circa prin·

Q Vsto die que teneatur hõ ꝛ quõ·v·p̄·ca·ij·f·circa prin·

Damnati in inferno quot exterioribꝫ pris puniãtur·x·p̄·ca·ij·A·p totꝫ·a vsqz ad finẽ capituli·

Damnati an aliq̃d cogitabunt de deo·x·p̄·ca·iij·d·in prin·

Damnati an possint infernũ exire ꝛ hominibz apparẽ·x·p̄·ca·ij h·post me.

Dãnati an hãnt noticiã eoꝝ q̃ in mũdo habuerãt ꝛ an videãt seos i gloia·x·p̄·ca·iij·c·p totũ·

Damnati an odient quos h in malo dilexerũt·x·p̄·capi·iij·b·post me·

Damnatoꝝ pene interiores q̃ fũt ꝛ quo eis puniũtur·x·p̄·ca·iij·p totum capitulum

Dãnatoꝝ pena respectu superioꝝ quottuplex erit ꝛ q̃ magna·x·p̄·ca·iij·p totꝫ·capitulum·

Dãnatoꝝ pene quõ erũt opposite donis felicis anime ꝛ que erũt ille ibidẽ·b·p totum·

Dãnatis pro actibꝫ excellẽter malis an dabitur luteola sic̃ excellẽter bonis dabitur aureola x·p̄·ca·ij·]·p totum

Dãrificaĩ homo in quot possit ꝛ quõ dz fieri sm hec restitucio

Vide in restitucõ

Dãnum proximo illatum an obligat ad restitucõez ꝛ quõ·vij·p̄·ca·iij·e·post me.

Dannꝝ recompensacõ in q̃bꝫ speciebus furti fieri debz·vij·p̄·ca·iij·d·vsqz·r·p totum.

Decalogꝫ qñtũ se extẽdit ꝛ quid ꝺtineat p̄·p̄·ca·pri·]·in princ·

Decime de iure naturali ꝛ dmo sunt institute p̄·p̄cep·ca·vij·g·post principiũ

Decime q̃re sint institute p̄·p̄·ca·vij·g·post me.

Decie cui dñt dari·iij·p̄·ca·vi·e·an medium p̄·p̄cep·ca·vij·g·post princ·

Decie de q̃bz rebꝫ soluꝫ dñt p̄·p̄·ca·vij·f·in principio ꝛ vtrum ꝺsuetudo a nõ soluẽdo decimas excusat ibid·f·in fine·

Decias male exponẽs quõ peccet p̄·p̄·ca·vij·g·in fine·

Decimas an paup diuiti sacerdoti soluere teneatur p̄·p̄·capi·vij·g·in princ·

Defectꝫ proxioꝝ quottuplices sint ꝛ quõ rmediẽtur·vij·p̄·ca·ij·a·circa princ·

Delcacõ i quo sit habẽda·ix·p̄·ca·iij·P·in fine·

Delcatio q̃ multiplex sit ꝛ quõ ex ea gnẽtur pcm·ix·p̄cep·ca·iij·f·post princ·

Delcacio de cogitacõe formica cõmis an sit sp mortalis·ix·p̄cep·

ca·ñ̃ñ̃·h·in medio

De elcācio moꝛosa ā in ōi gne pcā sit vitāda vide i moꝛosa delectacō

De electacões moꝛosas habeꝛe circa actū wneꝛeū dc aliq̄ legitti me halēda in vꝛoꝛē wl dc iam habita ā sit mōꝛle pcēm·ix·p̄·ca·ñ̃ñ̃·l·p totum

De electacōibꝫ mal' immoꝛaꝛi q̄p malū sit·ix·p̄·ca·ñ̃ñ̃·o·i prin·et qūo delectabila sint fugiēda p multa dcꝛtur ibiꝺ p·in fine

De emones qua ptāte possiunt cogi ꝛ ā etiā aliq̄ natuāli viꝛtute·ñ̃·p̄·ca·ñ̃ñ̃·g·i prici·

De emones an licitū sit adiuꝛaꝛe ꝛ qui modi sint seruādi p̄·preca·xi·kk·p totum·ñ̃·p̄cep·ca·ñ̃ñ̃·ff·p totum

De emones adiuꝛaꝛe vtꝫ lapis sit licitū p̄·p̄·ca·xi·ſſſ·p totū

De emones quomō futuꝛa sciāt ꝛ ex quibꝰ causis pri·p̄·ca·ix·g·p totum

De emones an hōiem imutū de loco ad locū possint poꝛtaꝛe p̄·p̄·ca·xi·r·in princi·

De emones incubi et succubi ā sint p̄·p̄·ca·xi·cc·p totum

De emonibus an sit cꝛedēdū etiam wꝛitatem dicētibꝰ·ij·pꝛe·ca·ñ̃ñ̃·f·in fine

De emombꝰ ā dcat maledici·v·p̄·ca·ñ̃ñ̃·b·post medium·

De emoniaci vtꝫ p hꝛbaꝫ ꝛ lapidū appoſicōez possint iuuaꝛi p̄·p̄·ca·xi·]]·p totum

De emoniacis an eukaꝛistia sit dāda·ij·p̄·ca·xij·e·in fine·

De eriſio cꝛca q̄ fiei hcat·v·preto·x·ñ̃ñ̃·a·cꝛca mediū

De eriſio quale pcēm sit ꝛ qūo ab alijs distinguatur ibidē b·p totū ꝛ qñ sit mōꝛle pcēm ibidem c·d·p totum

De eriſio tribꝫ dc cauſ ē dctesta bilis ꝛ dcrisoꝛes quibus assimilentur ibiꝺ·E·p totumm

De eusoꝛ pene que ꝛ quales in scꝛipturis ꝛepiantur ibidē f·p totum

De espcia cō qñ sit pcēm in spm sanctū ꝛ qñ simplex mōꝛle ꝛ q̄ modo oppoitur spi p̄·p̄·ca·ij·e·p totum Et racō quare sit pcc catū ibidem in fine

De etractio q̄o sit·v·pꝛe·ca·x·a·cꝛca pꝛiciptum·

De etractio dctestāda ē ꝑ sep tem·v·p̄·ca·x·g·h·i·k·p to·

De etractio directa sit quadruplicit·v·p̄·ca·x·b·in pꝛici·

De etractio indiꝛecta fit duplici teꝛ ibidem b·ad finem

De etractio ꝑpꝛia que sit ꝛ an sp sit mōꝛlis·v·p̄·ca·x·c·cꝛca pꝛi ciptum f·cꝛca medium

De etractoꝛ q̄bꝫ assimiletur ibidem·h·p totum ꝛ quot nocat ibidem]·in pꝛici·

De etractoꝛ vno flatu tres iterfi cit·v·p̄·ca·x·m·in fine·

De etractoꝛi qūo sit ꝛesistendū

v·p̄·ca·x·n·p totum

etractoꝛez audiẽ an sit licitū a quō a quō non·v·p̄·ca·x·l·p totum

etractoꝛẽ audientes t̄bus de causis sunt rep̄hensibiles ibidẽ m·p totum

etractoꝛ tres sunt gradꝰ ·v·p̄·ca·x·d·e·p totum

etractoꝛū tres sūt mōi ibidez f·circa princi·

euocio vñ cauſetur·iij·p̄·ca·xij·]·in fine·

euocō q̄bus geſtis excitetur melius p̄·p̄·ca·vi·c·in fine·

euocōmis wre a humilitatis q̄ sint cauſe·ix·p̄cep·ca·ij·C·poſt medium·

eus t̄m anima; t̄m coꝛpus a reb9 poſſeſſis duerſimode ẽ colendꝰ a adoꝛādus p̄·p̄·ca·p̄mo k·circa mediū

eus quō ſpernatur p̄·p̄·ca·v·d·p totum·

eus quare p coꝛpus nr̄m eſt wneranduſ a quot de cauſis p̄·p̄·ca·vi·d·in principio quando a quibus diebus ibidem vſq; ad finem

eus pro pcās quō a p q̄d ſit placādus·iij·p̄·ca·iij·c·añ me·ca·viij·p̄·p totum

eꝰ an pcōꝛes exaudiat·viij·p̄·ca·ix·g·poſt medū

Dilectio quottuplex ſit p̄·p̄·ca·iiij·h·in prin·

dilectio dei q̄ ſtricte nob; mādetur pri·p̄·ca·iiij·a·in p̄ncipio·b·c·p totum·

dilectio dei t̄plicitez cadit ſub p̄cepto ſc; ut diligatur fauoꝛabilit̄ oꝛdinabilitez a appretiabilit̄ p̄·p̄·ca·iiij·g·in prin·

dilectio dei actualis an ſemp fieri debeat a q̄n ē obligatoria a q̄n nō p̄·p̄·ca·v·g·per totum iij·p̄·ca·p̄·l·p to·

dilectō dei rōnabilis ē ap̄t·viij·p̄·p̄cepto ca·v·k·p totum a ponuntur ibidez multe pabole quib9 mens incitari dz ad racōnabilit̄ diligēdum deū

dilectō dī in patria quō fiet p̄·p̄·ca·v·h·

dilectio ſuñp̄ius q̄re nō ita explicite eſt mādata ſicut dilectō proxi·iij·p̄·ca·p̄·e·p to·

dilectio ſuñp̄ius t̄m que ſum dēat ut ſit bona a licita·iij·pre·ca·p̄·c·per totum·v·pre·ca·vi·f·cir̄ me·p to·

dilectio ſuñp̄ius ut ſit iuſta a licita quatuoꝛ requirit·iij·p̄·ca·p̄·d·p to·

dilectio p̄xi quō ſit neceſſaria a quō alia mādata in ipa oplē tur·iij·p̄·ca·p̄·a·p to·

dilectō proximi q̄ in ſe otinere debeat·iij·p̄cep·ca·ij·c·d·e·f·p totum·

dilectio proximi per q̄tuoꝛ ſophiſticatur ut nō fiat meitoia iij·p̄·ca·ij·l·in principio·O·per totū·

m·p to·

Dilectio prími nouem habet gradus·iiij·p̄cep·ca·iiij·tres extenſiue·a·b·per totū·tres intē ſiue·c·d·e·per totū·tres effectiue·f·g·per totū Et ſcd̄m illos attenditur eius pfectio vel ímperfectio·

Dilectio ímmicí quomō ímplēda ſit·iiij·p̄·ca·ij·ff·poſt pn̄cí·a q ipa ſit ſūma ca·iiij·b·circa medium

Dilectionís dei mandatum an ím via poſſit ímpleri pri·p̄cep·ca·v·h·per totum

Dilectionís ordo qui ſit ſeruādus·iiij·p̄cepto ca·ij·c·d·e·f·per totum

Dilectionem proxímí mouencia et índucentia que et quot ſunt·iiij·p̄·ca·ij·]·k·p to·

Diligere deum ꝛ frúere deo quomodo ínter ſe cōdímantur p̄·p̄·ca.iiij·]·ím prímó·

Diligere quíd ſit p̄·p̄·ca·iiij·g·poſt medīū

Diligere deum ſuper omnia q̄d ſit p̄·p̄·capi·iiij·D·ante medium ꝛ quo amore diligendus ſit deus ibidem

Diligere ſeipſum quíd ſit·iiij·p̄·ca·p̄·b·ím fine

Diliges dn̄m deum tuum ex tota mente quomodo hoc fiet exponítur ím prímo p̄cep·ca·iiij·m·n·ꝛ oſtenditur per ius naturale ꝛ ciuile q omnia ím deum ſunt referēda ibidem·Tl·poſt medium

Diligendus quomodo ſit deus ap̄tiabiliter prímo p̄cepto ca·v·C·p to·

Diligendus an ſit deus ꝓpter vitam eternam p̄·p̄.ca·iiij·]·ím prímó·

Diligendus an ſit deus ꝓpter beneficia que dedit ꝛ quomodo p̄·p̄·ca·iiij·]·a medio vſq; ad finē·k·ím pncipio·v·capi·]·ím prím·

Diligendo deum quis debet eē reſpectus ꝛ quot de cauſis ſit diligendus pri·p̄cep·capi·iiij·g·ím medio

Diligentia quāta eſſe debeat i preceptorum cuſtodia p̄·p̄·ca·iiij·b·poſt principiū

Diligentibus deum omnia cooparím bonum quō hoc fiet p̄·pre·ca·iiij·f·p totū

Diligibilia que deus mandauit quot ſunt prímo precepto ca·pri.D.ím fine

Diſpenſatores voluntatum ꝛ aliorum diſpēſabilium qui ꝛ quot ſunt·ij·p̄.ca·v·x·ím medio

Diuitiarum appetitus ex quot cauſis prouenīat·vij·p̄·ca·pri mo·k·p totū

Diuitiaꝝ appetitus q̄re faciat non p̄t·vij·p̄.ca·p̄·]·p totum

Diuiſio cōmis quot ſint ſpecies ꝛ quomō differēter fiāt p̄·p̄·ca·xi·b·p totum·

Duites cui assimilẽtur·vij·p̄·ca·p̄·k·in fine·

Doctores wrbū dei ꝙpt̄ deum p̄dicãtes an plus meretur dãtibꝫ elemosinã corpalẽ ·vij·p̄·ca·iij·s·in pncio·

Dolere de peccato quocũs tñ tenetur ⁊ quid p̄ est dolere de peccato·iij·precep·ca·x·f·in pn̄cipio·

Domínica dies multis p̄rogatiuis ẽ sblímata·iij·pre·ca·p̄·C·in medio·

Dns secularis quis sit·iij·p̄·ca·vij·a·in prin·

Domini seculares a subditis in quinq; dñt honorari·iij·pre·ca·vij·d·p totum·

Domini seculares quot modis inhonorẽtur ibidẽ·g·p totum

Dnis tpalibꝫ ex quinq; causis tenemur obedie·iij·pre·ca·vij·a·in fine·b·c·p totum·

Dominis secularibꝫ an subditi in omnibꝫ teneãtur obedire·⁊ i quibꝫ non·iij·p̄·ca·vij·e·f·per totum·

Dominis secularibꝫ an vltr̄ cẽsum debitũ liceat subuenire ⁊ in quibus casib9·vij·pre·ca·iij·m·per totum·

Dos aie quid sit·x·pre·ca·vij·a·b·⁊ quottuplex ẽ dos·b·in fi·

Dotes anime bte quot ⁊ q̃ ert ·x·pre·ca·iij·b·in pncipio ca·xij·a·circa pncipũ ⁊ quae sut tres dotes ibid̄·b·p totum

Dotes corpis glorificati quot ⁊ que erunt·x·pre·ca·vij·d·circa medium et quare tot·d·in fine·

Dubitas in q̃bus casibus a peccato excusat per obedientiã p̄·p̄·ca·xxij·e·p totum·

Dubia in pte melioree circa proximos sunt interpretãda p̄·pre·ca·xiij·d·post medium·Sz circa nos in peiorem ptem Ibidem datur mo·

Dubio stante quo recta cõscia debeat formari p̄·pre·ca·xxij·f·p totum·v·pre·ca·xiij·L·circa pncipium·

Dubio stãte de aliquo agibili cautũ est abstinere vsq; certitudo habeatur p̄·p̄·ca·ij·ff·circa medium ca·v·ff·post pncipium in quinta regula ⁊ vnde cima regula p totum·ix·p̄·ca·iij·f·in medio·

Dubi9 in fide an sit infidelis p̄·p̄·ca·ij·m·p totum·

Duellũ q̃d sit ⁊ an sit licitũ duellare p̄·pre·ca·xix·f·per totum g·in prin·

Duellũ quot modis fit p̄·pre·ca·xix·g·añ medium·

Ebrietas quot modis capitur ⁊ quot modis otingat ⁊ qñ sit pccm mõle vl viale vl nullũ·vi·p̄·ca·vi·d·añ mediũ p to·

Cãe sñas publice pmulgatas an quilibꝫ etiã simplex

credere ⁊ suare teneatur ꝑ. p. ca. ij. ſ. p totum
¶ ecclesie ostitucões quo obligent Dic in ꝓcepti ecclesie.
¶ ccie quare sint admuete. iij. p. ca. xiij. c. p totum.
¶ ccie quot de caus sūt visitan de. iij. p. ca. xiij. b. p totū. ⁊ que in eis licite possint fieri ibidem d. p totum.
¶ ccie defensiones ꝓtes per refugiū in ea an priuari ea debeat ⁊ in q̄b? casib? iij. p. ca. xiij. H. in medio
¶ ccias ⁊ alios sāctos locos immutas p que suetur ⁊ quo infringatur iij. p. ca. xiij. ſ. H. H. p totum

¶ Lecto p sortes an fieri possit ⁊ qñ p. p. ca. ix. h. circa principiū
¶ lemosina q̄d sit. vij. p. ca. ij. b. in princ.
¶ lemosina quos effect? habeat ⁊ quot. vij. p. ca. ij. H. c. d. p to. E. in medio
¶ lemosina an sit maior ps satisfactionis. ibidē. b. cir̄ prin.
¶ lemosina an in se cōtineat ieiuniū ⁊ oracões ⁊ quot de caus b. cir̄ princi. ibidem
¶ lemosiā an sit mediū dispoītm resurgēdi a pcō. c. p to.
¶ lemosina vm? denarij i vita q̄re plus valet elmosina ommium diuitiarū post mortē data. v ij. p. ca. ij. ſ. post prin. g. p totū ca. ix. b. in princi.
¶ lemosiā de q̄b? dāda ē. vij. p. ca. iij. c. p to. ⁊ q̄d sit superfluū Dic in superfluū
¶ lemosiā quib? sit dāda. vij. p. ca. iij. O. p totū. ⁊ an ꝓpinq̄s p. per totum ⁊ cui magis sit benefatiendum. Q. per totum ⁊ an patientibus necessitatem in sola vite honestate. H. per totum.
¶ lemosina spiritualis quottuplex sit. vij. p. ca. iij. r. in prin. ⁊ an sit melior corporali. r. post medium
¶ lemosiā corporalis an ⁊ qñ spirituali sit pferēda. vij. p. ca. iij. s. in fine.
¶ lemosina quo ⁊ ex qua radice sit danda. vij. p. ca. iij. t. p totum. iij. p. ca. iij. h. p to.
¶ lemosie largitō quādo sit sb ꝓcepto. vij. p. ca. iij. a pomitur vnus casus. H. in prin. pomitur secūd? casus
¶ lemosine efficatia in quo cō sistit. vij. p. ca. ij. d. in fine. E. in principio
¶ lemosinā dare quādo sit ostium. vij. p. ca. iij. l. in princi.
¶ lemosinā multi dare possunt ⁊ que sint melioes vij. p. ca. ij. f. in prin.
¶ lemosinā dare an ⁊ quando sit pcm. vij. p. ca. iij. k. p to. L. in medio
¶ lemosinā quī possint dare ⁊

qtú nō ibídē·m·p totum ⁊ ín q̄
bus casibus vxor sine consensu
viri potest dare elemosinam
ibidē·n·p totum
Elemosinā i magna quātitate
dans an plus mereatur q̄ qui
modicū dat ex magna caritate
vij·p̄·ca·ij·d·p totum
EMptores rer furataꝝ vl a
lias vicōsaꝝ an ꝓpter ignoran
tiam excusentur·ix·pre·ca·iij·f·
p totum · De alijs emptoribus
vide ín wenditoēs
Epikeya vtus cir̄ p̄ceptalegis
latoꝝ quomō sit seruanda·vi·
p̄·ca·vij·d·cir̄ mediū·
Erubescentia sequendi cristū
prohibetur p̄·p̄cep·ca·xxi·a.ín
príncipio
Erubescibilia peccata p̄ ceteris
q̄ sint p̄·p̄·ca·xxi·b·pt9 me·
Estiacō cir̄ deū quottuplex
fiei pōt p̄·p̄·ca·iij·e·ín fine
Eucaristia ī missa oblata
quottupliceꝫ effectū hēat
vij·p̄·ca·ix·e·post mediū·
Eucaristia oblata ī missa quātū
tollat de pena·vij·p̄·ca·ix·e·p9
medium
Eucaristia q̄b9 dari debeat·iij·
p̄·ca·xij·p totum capitulum
Eucaristia an cū actuali deuo
cōe sit sumenda ⁊ deuocō vnde
causetur·iij·p̄·ca·xij·]·pt9 me·
Eucaristia deuote susceptа sep
tem nōbiles fruct9 cōfert·iij·p̄·
ca·xij·k·p totum
Eucaristia miraculose permuta
ta ín aliā spēm puta ín massam
carnis digiti ⁊c an sit sumēda
ab aliquo·iij·pre·ca·xij·]·post
príncipium·
Eucaristia an post cibū aut po
tum deat sumi ⁊ ín quibus casi
bus·iij·p̄cepto ca·xij·D·E·per
totum·
Eucaristiā quotidie percipere an
liceat·iij·p̄·ca·xij·l·p totū
Eucaristiā pape volēs quescí
re teneatur ca·p̄·b·p totum
Eucaristiā pape volēs quide
cím debz habere oblicōnes·iij·
p̄·ca·xij·p totū ca·
Eucaristiā volēs pape quo cer
tus esse debeat q̄ sit sine morta
li peccō ⁊ que diligens confēe
examinacō excusat a peccato ⁊
que non·iij·p̄·ca·xij·f·p totū ⁊
signa bone dispositiōis Vide ín
certitudo
Excellentiam petere q̄n sit
peccm ⁊ q̄n non p̄·pre·ca·
xij·k·ín fine
excōmunicacō a iure fertur so
lū p mōēli primo·p̄ce·ca·ix·D·
ín fine
Exercitacōnis modus ad vir
tutes acq̄rendas q̄s sit·ix·p̄·ca·
ij·C·ín fine
Exorcísmi cū caracteribz an vi
habeāt i dēmōes·ij·p̄·ca·iiij·g·
post mediū
Exorcísmi p platos ecclīe sunt
examinādi·ij·p̄·ca·iiij·s·ín fine

Exposicō parabole de hōmine descēdente ab ihr̄usalē in ihr̄icho valde pulchra·ix·pr̄e·ca·ij·D· post medium

Facies aie id est sup̄ma pr̄ō aie ad quot pōt ouerti p̄·p̄·ca·v·a p to·

Fames dēmoīs qualis sit·x·p̄· ca·iij·b·circa me·

Fama bona quō obseruatur·v· p̄·ca·viij·s·post prīm·

Fama ꝑtia ā sit ꝓtegēda et a quib?·v·p̄·ca·viij·r·s·p totū·

Fama hominis quatuor mōis pōt ledi·viij·p̄·ca·viij·l·m·n·o· per totum

Fama primi in fraterna correctōne an debeat ledi·v·pr̄e·ca· xi·k·circa medium

Fama primi in cōfessione an debeat obseruari·iij·pr̄e·ca·ix·n· añ medium·o·p totum·

Fame ablatō quot nocumēta inferat·v·pr̄e·ca·x·c·cir̄ medū

Felicitas naturalis i lūie naturali tm̄ virtutibus moalibz acq̄ritur·i·p̄· ca·p̄·g·post medium

Festa ecclie i nouo testamēto ad similitudiēz weteris testamē ti habēt quodāmō distinctiōez ·iij·p̄·ca·p̄·b·p totum·

Festa ecclie sunt i explicā dā·iij· p̄·ca·p̄·e·p totum·

Festa ecclie pñtia palia quō elu cidēt misterū articulorz fidei p̄· p̄·ca·ij·c·post prīm·

Festiuitas sabbati quinqz de causis in diez dñicū est trāslata iij·p̄·ca·p̄·c·p totum·

Festiuitas sācte trinitatis nouē mo dis·iij·p̄·ca.ij·a·b·p totū

Festiuo die quid homo facē tēatur q̄ sit in statu salutis·iij· p̄·ca·viij·p·q·p totum

Festiuo die an homo sp et p to tā diē tēatur fore recollect? ad exercitacōem in nouez modis sācti ficacōnis diei festi·iij·p̄·ca·ij·l· p totum

Festiuo die mōrlit peccās an magis peccz q̄ opus corporale facies alias licitū·iij·p̄·ca·p̄·g· circa medium·

Fetores tot ci? mūdi et oēs fetu lencie vbi manebūt post diē iu dicij·x·p̄·ca·ij·g·post prīm·

Fictio q̄ sit mēdaciū et que nō·p̄·p̄·ca.xv·d·in·pncī·

Fides sb primo p̄·cadit p̄·p̄· ca·ij·in prīci·

Fides pfitēda ē corde p̄·p̄·ca· ij·g·in principio Ore·h·p totū Ope·k·in fine et quō ibidem

Fides q̄n ore sit publice pfitē da et q̄n nō ibidē·h·per totum·

Fides simpliciū ā q̄nqz sit me ritoria fide doctorz et magnorz p̄·p̄·ca·ij·g·circa medium

Fidei act? q̄s sit Dicē i act?·

Fidei articulos ā liceat scruta ri p̄·p̄·ca.ij·m·in fine

Filiū p̄cep·q̄t hoīm gna tūsgre dūt p̄·p̄·ca·ij·l·m·n·o·p totū

Fide corde tenens ⁊ ore negāſ an mōrliter pecc; p̄mo p̄·ca·ij· N·in princi·

Fletus quo in dānatis repiatur ⁊ quo eo pumētur·x·p̄cep·ca·ij·e·p totum·

Fomes peccati originalis q̄d ſit ⁊ an poſt baptiſmū maneat·ix·p̄ ca·ij·d·añ me·

Forma baptiſmi que ſit Vide baptiſmus

Formā cacō ſimplex que ſit ⁊ an ſit ſemper mortalis·vi·pre·ca·ij·a·p totū·

Fortuna vnde dicatur ⁊ quid de ea tenendū ſit ⁊ an aliqui homines ſint a natum bñ vel male fortunati ⁊ reſpectu cuius ſit fortuna p̄·pre·ca·ix·qq·per totum autē homo vniuerſaliter poſſit eſſe bene fortunatus ibidem·ſſ·p totum

Fraterna correctio q̄d ſit ⁊ ad quos ptineat ⁊ ea; omittētes ſine cauſa racionabili q̄periculoſe fatiāt·v·pre·ca·ix·a·p totum

Fraterna correctio ſextuplicez fructū affert·v·p̄cep·ca·ix·c·d·p totum·

Fraterna correctō quō ſit fienda ⁊ quib; circūſtāciis·v·pre·ca·xi·J·p totum·

Fraterna correctio quib; cōpetat·v·p̄·ca·xij·g·in princi·

Fraterna correctō an pro wialibus peccatis fieri debeat·v·p̄·ca·xi·b·p totum

Fratna correctio in quibus casibus nō obligat·v·precep·ca·xij·g·p totum

Fraterne correctōis omiſſio quibus noceat·v·pre·ca·xi·b·p totū ⁊ quādo eius omiſſio ſit licita ⁊ meitoria ibidē·e·p totū ⁊ quando ſit mortalis·f·p totū ⁊ q̄n wenialis·g·p totum

Fraterne correctionis ordo ⁊ mod? quis ſit·v·pre·ca·xij·b·c·d·e·f·p totum

Fratne correctionī quare dns iubet teſtimoniū adhiberi ibidē·in princi·

Frat' iniuriatus an teneatur q̄ rē reconciliacionem iniuriantis ipſo non petēte·v·p̄cep·ca·xij·m·in medio

Frat' offendens ⁊ a leſo venia petens ⁊ ſi leſus dimittere nō vult quid faciet·v·p̄ce·ca·viij·O·p totum

Frat' offendens in ſecreto an in publico teneatur ſatiſfacere ⁊ conuerſo·v·p̄cepto·ca·viij·n·in principio ⁊ an teneatur dicere ſe mentitum fuiſſe ibidem·n·in medio

Fratris reconciliacio quib? modis fieri debeat·v·p̄·ca·viij·D·p totum·e·poſt me·

Fratris reconciliacō ante oblacionē muneris ⁊ quomodo fieri debeat·v·p̄cepto ca·viij·E·circa medium

Fratris offensio qt modis fieri possit q quo ꝑm hoc debeat fieri rcõciliacõ. v. pre. ca. viij. c. d. e. f. p totum

Fris rcõciliatio qꝑ cito fieri debeat. v. ꝑ. ca. viij. J. circa mediũ

Fratri offendenti q nõ petenti wmã nec satisfaciẽti ã quis dimittere teneatur ibidẽ. k. p to.

Fratre sine causa irascente an qs ab eo wmã petere teneatur q quo ibidem. d. p to.

Fratrũ rcõciliatiõe habita ã rancoris signa liceat retinẽ ibidem. m. p to.

Frcũs quid sit. x. precep. capi. ix. a. p totũ q quare frcus dicatur. b. p to. J. k. p to.

Frcũs spiritus quot q qui sũt x. pre. ca. ix. k. p to.

Fructꝰ oris quot sũt ꝑmo ꝑ. ca. xx. g. circa prm.

Fructuũ gradus quot q q sũt x. ꝑ. ca. ix. c. d. e. p to.

Furari rs exiles utpote pẽnã actũ ã simile an sit mortale vij. ꝑ. ca. iij. c. p to.

Furtum quid sit. vij. ꝑ. ca. iij. a. p totum

Furtum an sit peccatũ mõrle vij. precepto capitulo. iij. b. p totum

Furtum quot modis cõmittatur q ponũtur. xxi. modi. vij. ꝑ. capitulo. iij. d. p totum vqz. R. Et quo q in quibus modis sit recõpẽsandũ ibidem

Furtum wlatum quomodo fiet q dantur due regule ibidẽ Prima regula. R. in principio. secunda regula. t. per totum

Furtum wlatum pr primam regulam qui cõmittant ibi dem. r. f. p to.

Furtum wlatum pr secundã regulam qui committant ibiꝺ v. p to.

Furtum ex circũstancia trãsit in aliam spẽm peccati aut aggrauatur ibidem. b. in medio

Furtum an committat qui alienam rem occulte et iniuste secum retinet ibidem. a. in fine

Furtum an committat qui fiam rem apud alium iniuste et occulte detentam furtim et occulte reassumit. vij. precep. ca. iij. e. in prm.

Furtum an cõmittat qui res primi destruit occulte vl maifeste et ex eis nihil retinet ibiꝺ e. in medio

Furtum an cõmittat creditor si pignoꝛ sibi obligato vtatur ibidem. e. in fine

Gaudium beatorum de cristi humanitate quale erit. x. precep. capitulo. x. e. f. g. p to.

Gaudium beatorum de societate iocundissima qꝑ magnum erit x. precepto capitulo. x. a. b. pr totum

Gaudia beatoꝝ exteriora quot

cũit

erũt.x.p̃.a.im principio

Gaudia beatoꝝ interio à quot erunt.x.precep.ca.xi.a.per totum capitulum

audioꝝ multitudo ⁊ magnitudo qualis erit in patria.x.p̃.ca.xi.f.g.p totum

Gloria q̃d significet in hoc nomine iamis gloria p̃.prec.ca.xm̃j.d.in princi.

Gloria quottuplex sit ibidem f.p totum.

Gloia vana quot mõis sit ibidem.g.p totũ.

Gloria diabolica que sit ibidẽ h.p totum

Gloriã appetere an liceat p̃.p̃.ca.xm̃j.d.vsq; h.p totum.

Gratie augmẽtum an quis alteri possit mereri.vij.p̃.ca.ij.f.circa medium.

Grad9 peccati mõrlis sũt vnde cim.ix.p̃.ca.m̃j.k.p totũ.

Gratus esse deo an plus tẽatur penitẽtes q̃ innocẽs aut econuerso ix.p̃.ca.p̃.k.p totũ.

Gratiee deo de quibꝫ tenemur. Vide in dilectio dei rõnabilis ẽ.

Gratiẽ deo quo tenemur.ix.p̃.ca.p̃.I.in medio

Grati esse quibus tenemur ibidem.l.in princi.

Gratiẽ de bñficio p recõpẽsacõnẽ an teneamur apparent idigms ⁊ qui sint.ix.prec.ca.p̃.l.m.per totum

Gratiẽ an deream9 hñs q̃ ad pecãdum nos iuuant ibidem m.post medium

Gratitudims tres sũt grad9.ix.p̃.ca.p̃.I.in fine.

Gula quottuplex sit et q̃ mõ diffiniatur.vi.p̃.ca.v.d.p totũ.

Gula qñ sit pccm mõrle.vi.p̃.ca.v.f.p totũ

Gula corpi et aie infert multa mala ibidem e.in medio.

Gula.vij.remediis cuatur.vi.p̃.ca.vi.f.p totum.

Gule spẽs que sint ⁊ quot sint eius filie ibidẽ.e.p totũ.

Gustꝰ in pria q̃bꝫ pficiet ⁊ quo imẽso gaudio rõe sui obiecti p̃ miabitur.x.p̃.ca.vi.g.p totũ.

Habẽtes alimẽta ⁊ q̃bꝫ te hgamur hñs otenti quo intelligatur illd.vij.p̃.ca.m̃j.g.in fine

Heretici ⁊ eorum fautores quo sint excoicati p̃.p̃.ca.ij.o.p totum.

Herbis lapidib9 ⁊ verbis an ⁊ quo sit licitum vti p̃.p̃.ca.ix.e.ante finẽ.

Herbe an cum oracõmibus possint colligi ibidẽ E.

Homicidiũ incurritur quũ decim modis.v.p̃.ca.p̃.c.d.e.f.g.p totum.

Homicidij cãe q̃ sint ibid.a.in prin.ca.ij.a.p totũ.b.in pñ.

Homicidio nõ sequẽte adhuc multis mõis tñ incrreditur p̃.nõ

ocādes·v·p̄·ca·p̄·h·i·p totū

Homīes siluestres an sint ꝙ im quot tuplicī drā sint p̄·p̄·ca·xi·k·p totum·

Homines pmittente deo an a dēmōib⁹ possint ledi p̄·p̄·ca·xi·T·p totum

Hommes opacōe dēmonū an in bestias possint trāsformari p̄·p̄·ca·xi·m·im prīci·

Homīes an possint i lupos trāsfōrī ibidē·n·cīr me·

Homīes a trib⁹ cēlestib⁹ caub dirigūtur ſm tria q̄ in eis sūt p̄·p̄·ca·xi·qq·cīr medium· Vide de hoc in influx⁹·

Homines sb triplici lege pōiti sūt quibz regi dīnt·ix·p̄·ca·pri·c·cīrca me·

Honestas psone ſm q̄ sumi debeat ꝙ sint honorandi·vij·p̄·ca·ij·e·p totum·

Honor dei quo sit q̄rendus p̄·p̄·ca·iij·m·p totū capi·vi·a·b·p totum·

Honor bton̄z qualis ꝙ q̄ magn⁹ sit in pria·x·p̄·ca.x.d·p totū

Hora prādij ieunalis diei q̄ sit vi·p̄·ca·vij·e·circa me·

Hora secūda pt⁹ mēidiem ſm aliquos do ctores xp̄s mortuus⁹ ē in cruce ibidē·e·an me·

Humiliare se ꝙ vracitē viliorez se reputare quot modis contin gat·ix·p̄·ca·ij·l·p totum

Humilis odio ō in aduerſ q̄ sit v·p̄·ca·ij·e, circa me·

Humilitas quāē ita difficulter acquiratur cum tamen natura ad hanc inclinat·ix·p̄·capitu·ij·k·in prīci·

Humilitatis vre que sint cause ꝙ radices·ix·p̄cepto capitulo ij·c·post me·

Iactantia vnde oriatur vide in ypocrisis ꝙ cui opponatur·viij·p̄cep·ca·ij·c·an me·

Iactantia quot modis cōmit tatur·viij·p̄cepto capi·ij·c·cīr prīcipiū

Iactantia quando sit pcatū mortale ꝙ quando non ibidem c·cir ca·me·p totum

Ieiunīū quid sit·vi·precepto ca·vij·a·in prīci·

Ieiunīū quotuplex sit ibidē a·cir ca me·

Ieiunium cadit sub precepto legis nature legis diuine ꝙ legis ecclesiastice ꝙ quo diuersimo de·vi·p̄·ca·vij·C·d·p totum. Et sub ꝺ fuetudine loci cadit ibidē ſ·in prīci·

Ieiunīū impugnant caro mūdus ꝙ dyabolus·vi·precep·ca·vij·c·cir ca me·

Ieiunium·xij·pclaras habz vtilitates ibidem·b·p totum·

Ieiunīū quibus circumstānijs fieri debeat·vi·p̄cepto ca·vij·e·cir ca mediū·

Ieiunīū an q̄s solue possit au toritate sua ꝙ quis possit in eo

dispensare·vi·p̄cep·ca·viij·A·
per totum·⁊ in quibus causis
sit dispensandum ibidem·b·c·
d·e·p totum·

Ieiumū sine causa legittima
transgrediēs an peccet mortali
ter·vi p̄·ca·vij·d·añ mediū·

Ieiumium triplicit trāsgredi
pōt ibidem E·in princi·

Ieiumū an potu soluatur ibi
dem E·post medium·

Ieiumium an redimi possit p pe
cuniā·vi·p̄·ca·viij·b·p totum·

Ieiumū ꝑprie terre an in alie
nis locis sit seruandū·vi·p̄cep·
ca·vij·f·añ mediū·

Ieiumū quot modis fit vicio
sū·vi··p̄·ca·viij·g·p totū·

Ieiunali die plus q̄ semel co
medēs an peccet mortaliter to
tiēs quotiēs comedat·vi·p̄cep·
ca·vij·e·circa prin·ij·p̄cep·ca·
v·g·añ finem·

Ieiunali tempe quibꝫcibis sit
vtendū ibidem·e· circa mediū
⁊ an de castore licitum sit ede
re ibidem E·post mediū·

Ieiunali tempe an electuaria
⁊ confectiones possint sumi ⁊ quo
modo E·post medium·

Ignis infernī q̄ magnus
sit ⁊ quomodo differt ab
igne nr̄o·x·p̄·ca·ij·d·in prin·

Ignis purgatorius q̄tuplex
sit ⁊ quomō diuersimode pur
gat·vij·p̄·ca·viij·⁊ ad finē

Ignis quo mundus renouabi
tur añ diem iudicij quousq; p
tinget·x·p̄·ca·v·f·circa mediū·

Ignorantia articulorū fidei an
in quibusdā sit excusabilis ⁊ q̄
bus de causis p̄·p̄·ca·ij·d· post
principiū cū declaracōe vsq; ad
f·a·f·in fine·l·post mediū·

Ignorātia q̄d sit·ix·precepto
ca·p̄·b·in fine·

Ignorātia quotuplex sit ⁊ q̄
excusat ⁊ que non·ix·p̄·ca·ij·a·
b·c·d·e·p totū·

Ignorantia an sit peccm ⁊ q̄
ix·p̄·ca·p̄·b·p totum·

Ignorātia que magis sup oēs
ē fugiēda·ix·p̄·ca·ij·a·ad finē·

Ignorātia quo pōt euadi ⁊ p
que remediari·ix·p̄·ca·iij·l·pr
totum·iij·p̄·ca·viij·g·h·p totū

Ignorācia legis nature an ali
quem excusat·ix·p̄·ca·p̄·C· cir
ca medium·

Ignorantia an excuset a statu
tis ordinariox·ix·p̄·ca·iij·g·in
principio·

Ignorātia durāte an hō sp pec
cat iterī q̄ ignorat ibid·⁊ p to·

Ignorantia ignorata quo p
mām possit deleri·ix·p̄cep·ca·
iij·k·p totum·

Ignorātie q̄ sint cause·ix·pre·
ca·iij·h·p·totum·m·in pn̄cio·

Illudūtur ope dēmonū q̄
se in angaria opmātur ⁊
dicūt raptos ⁊ restituti sensib;
mira dicūt p̄·p̄·ca·xi·O·p totū·

Illusio hōim p dēmones quot

mōis fiat p̄·p̄·ca·xi·e·p totū

Opfectionis ōmū rez cā ⁊ mat̄ que sit·ix·p̄cep·ca·ij·b·cīr pncipium

Naīsgloria quid p̄tēdat p̄·p̄·ca·xiij·d·p totum

naīsgloria cui assimletur ibidem·b·post me·

naīsgloria in oī loco lwiez muadit ibidē·b·ad finem

naīsgloria multis de causīs ē valde piculosa ibidē·b·pt9 pn cipiū ⁊ ōnib9 opib9 se inflectit ibidē·b·post me·

naīsgloria qñ sit pcēm mōr lewl non p̄·p̄·ca·xiij·]·k·p to·

naīsgloie pcēm quō sit cō tra dei caitatē ibid·l·m·n·p to·

naīsgloie quot sint reme dia ibidem·c·p totum

ncātatores q̄ dicātur ⁊ quō sūt prohibiti p̄·p̄·ca·xi·gg·cīr prncipium

ncestus quid sit ⁊ q̄ detesta bile vitiū sit·vi·p̄·ca·ij·c·p to·

nclīnacōes an necessitent hō mīnē ad eligend p̄·p̄·ca·xi·qq· post me·zz·cīr medium

ndeuocio vnde cōtur p̄·p̄·ca· xx·L·p totum

nfirmitas an excuset a' ieiu nio·vi·p̄·ca·viij·b·in fine

nfirmitas hois quottuplex sit·ij·p̄·ca·vi·a·cīr medium

nflux9 celi angel9 ⁊ de9 quō diuīsimo de influunt in hoiem p̄·p̄·ca·x·D·cīr finem

Ingratitudo sub p̄mis duab9 spēbus sup bie otinetur p̄·p̄·ca· xiij·l·in prnci·

Ingratitudo qñ sit pcēm moz tale aut venale·ix·p̄cepto ca·p̄· O·p totum

Ingratitudinis quot sint gra dus·ix·p̄·ca·p̄·n·p totum

Inimic9 quis sit·v·p̄·ca·vij· d·in prnci·

Inimici quot mōis pugnant cōn nos·v·p̄·ca·vii·a·in me·

Inimici in necessitatis tpe an actualit̄ sint diligendi·v·p̄·ca· vij·g·in fine·

Inimici etiā ore ēplicitez sunt diligēdi·v·p̄·ca·viij·a·in prin· Q·p totum

Inimicoz dilectō an sit nobis possibilis·v·p̄cep·ca.vij·b·c·p totum

Inimicos an corde teneam di ligere ⁊ quō ibidez·E.F·p totū Et quō tenem eis bn facere·iij· p̄·ca·iij·F·post prnci·

Inimicos diligendo an requi ratur spūalis actuacō mentis ⁊ an semp debeant diligi·v·p̄·ca· vij·g·p totum

Inimicis an tenemur er p̄·bn ficia impendere·v·p̄cepto ca·ix· C·pz totum

Inimicis bn facē an sit magis meritoriū q̄ amicis ibid·c·p to·

Innouacō mūdi quare fiat·x· p̄·ca·v·g·in fine

Innouacō mōi quō fiat vide in

mundi purgacō.

Innouacō elemētoꝝ solis·lu ne·stellaꝝ·ꝙ aliaꝝ rex quomō fiet·x·p̄·ca·v·h·p totum·

Impassibilitas quomō erit in aīma beata et quomō differt ab ea que fuit in adā in statu innocentie ꝙ que est in pueris de cēteris? in originali·x·pre·ca·vij·E·in prin·

Intellectus beati in pria quō pficietur·x·p̄·ca·xij·d·p totum

Intencio in bona fama de ꝓpo bono facta q̄lis eē debeat p̄·p̄·ca·xiiij·g·añ finē ꝙ·n·p totum·

Intencōis dispoficō in actib? virtuosis cum tendentia in dēū qualis esse debeat pri·p̄cep·ca·iiij·p·circa mediū·

Inuente res an sint seruande vel cū restituende·vij·p̄cep·ca·iiij·x·y·z·p totū·

Inuētores nouitatū multarū q̄ fuerūt ꝙ quomō a deo plagati fuerūt p̄·p̄·ca·xvi·E·p totum

Inuidētia fraterne grē quō sit quartus grad? inuidie·v·pre·ca·v·g·in medio·

Inuidentia fraterne gratie ut est pecatū in spiritū sanctum q̄ fit ibidem·g·

Inuidia quid sit·v·p̄cep·ca·v·A·p totum·

Inuidia vnde nascatur ibidē b·p totum·E·in medio·

Inuidia quibz cōmuter ilxrz v·p̄·ca.v·E·post mediū·f·p to.

Inuidia q̄t habeat filias·v·p̄·ca·vi·a·p totum·

Inuidia qñ sit prim? motus v·p̄·ca·v·f·circa finē ꝙ qñ vni alewl mōrle pcēm·g·circa pñ capiū ꝙ medium·

Inuidia·ira·odium·quō differant·v·p̄·ca·vi·b·p totum·

Inuidia quō ꝙ p que remedietur·v·p̄·ca·v·ℸ·p to·

Inuidia ē signū filioꝝ diaboli·v·p̄·ca·v·h·post mediū·

Inuidia q̄lis ꝙ quō erit i damnatis·x·p̄·ca·iij·b·p to·

Inuidie quot sint grad9·v·p̄·ca·v·E·g·in princi·

Ira q̄ magnū ꝙ q̄ malum viciū sit·v·p̄·ca·ij·b·c·d·p totum·

Ira q̄re sit capitale vicium·v·pre·ca·iij·a·et quare ꝙ quō sit ommū vicioꝝ ianua ibidē·a·ad finem·

Ira quottuplicit deum offendat·v·pre·ca·ij·b·circa mediū c·in princi·

Ira quottuplicit·aiam dēformat ꝙ vilib; reb? assimilat ibidem·c·post princi·

Ira corp? quottuplicit ledat ibidem·C·post mediū vsq; ad finē·

Ira quas vtilitates ꝙ quot diabolo auffert ibid·d·p to·

Ira quot modis fit pecatū·v·p̄·ca·ij·h·p to·

Ira qñ sit pcēm a non ibidem

E.ſ.B.q qñ mortale aut vnī
ale.H.J.p totum
Ira quō naturalit nascatur ibi
dem.e.post me.
Ira an sit licita q an ea vtendū
sit q quomō.v.p̄.ca.iij.i.p to
tum q quādo sit meritoria.g.h.
p totum
Ire passio quare data sit hoī
v.p̄.ca.iij.h.cīr medīū
Ire quot sint spēs.v.p̄.ca.iij.
d.e.p totum q qñ ille sint mor
tales vl non.ſ.p totum
Ire que q quot sint filie.v.p̄.
ca.ij.b.p totū ca.iij.b.c.p totū.
Ire quot sint gradus.v.p̄.ca.
ij.e.ſ.g.p totum
Irā remissibilem hñtes ꝯmali
sint.v.p̄.ca.ix.e.in prin.
Irā ꝑpriā quot sint remediāti
a.v.p̄.ca.iij.d.e.ſ.p totum
Irā alienā quot remediēt ibi
dem.g.p totum
Vdex amore odio aut ti
more false iudicans ā ꝑpt
ignorātiā ad iudicādū insuffici
ens q sine pītore cōsilio iudicāſ
quō pceet.vij.pre.capi.iij.B.
in principio
Iudices an ꝟm pbata in iudi
cō iudicare debēāt.viij.p̄.ca.iij.
h.p totum
Iuditium quottuplex sit.i.p̄.
ca.xiij.d.post princi.
Iuditiū temerariū de malicia
primorꝫ quale pcēm sit ibidē
d.post princi.
Iuramentū quid sit.ij.p̄.ca.i.
E.in princi.
Iuramentum quare sit intro
ductum.ij.p̄.ca.p̄.d.cīr mediū
Iuramētū in gne quottuplex
sit q mōi quib9 fit.ij.p̄.ca.p̄.ſ.
p totum
Iuramentū licitū quid sit.ij.
p̄.ca.p̄.E.cīr princi.Et ponun
tur ibidem plures illiciti modi
iurandi.E.p totum
Iuramen tū ut sit licitum tria
requirit.i.p̄.ca.p̄.h.p totum q
ut sit discretum quāqz requirit
ibidē.h.cīr p princi.
Iuramentum licitū suis comitī
bus regulatū est cultus latrie
ij.p̄.ca.p̄.h.in fine
Iuramētū p dēū absolute q iuā
mentū p dēū cū solēnitate in vl
extra iuditiū an sint idem.ij.p̄.
ca.p̄.f.post me.
Iuramētum incautū quot mo
dis fit q q incaute iurēt.ij.pre.
ca.iij.a.b.c.d.e.p totum.
Iuramentū an ꝑpria autorita
te liceat soluere.vide in autorita
te ꝑpria q an liceat in iuramen
tis dispensare q p quos.ij.pre.
ca.iij.f.p totum.
Iurans lapsu lingue q aduer
tens se falsū iurare an sit piur9
.ij.p̄.ca.ij.d.in prin.
Iurās in ioco falsū affirmādo
an piurꝫ ibiō.e.in prin.
Iurās falsum qō credit vrū
an piurꝫ ibiō.f.post medium.

Iurās p deū sup aliquo cuius oppositū magis credit ad vtī q̄ ptē ē eq̄ dubi? an mōrlit pcc cet·vij·p̄·ca·iij·]·p totum·

Iurans mcaute pr metum an teneatur iuramento·ij·pre·ca·iij·d·p totum

Iurans ex impetu an teneatur iuramento·ij·p̄cep·ca·iij·a·ca principium·

Iurās aliqđ qđ ē maiois tom impeditm an seruare tēatur·ij·p̄·ca·iij·e·p to·

Iurans otra cōsilium euangelicum an seruare teneatur ibidē b·m medio·

Iurātes an possint habere dilacōnez vl absolucōem a iuramē to ibidē·g·p totum·

Iurare an sit licitum·ij·pre·ca·pri·d·p totum ⁊ quādo sit licitū ibidē m medio·

Iurare et adiurare quō differunt ⁊ quottuplex sit adiuradi modus p̄·precep·ca·xi·k k·post pncipiū·

Iurare p creatuās an sit licitū ij·p̄·ca·iij·]·p to·

Iurare cū solēmitate sup cruce euāgelio aut corpe xpi ḡre statuit eccīa·ij·p̄·ca·p̄·f·ad finem·

Iurare faciēs aliquē quē pbabiliter credit piurare an peccet iuramentū ab eo recipiens·ij·p̄·ca·iij·e·p totum

Iurāe aliquem falsē faciēs ⁊ audiens an tēatur hoc manifestaē ibidē·h·p totum·

Iurare wlens quō debet ee certus sup re de qua iurat·ij·p̄·ca·iij·a·post pncipiū·

Iurare mcaute quot modis cōtingat ibidē·b·c·p totum·

Iurare wlens ad testificandū q̄ scire debeat Vide m testis·

Iuraē falsē deū i testē sumendo q̄ periculosū sit oñditur p varia exēpla·ij·p̄·ca·p̄·g·p to·

Ius positm quousq̄ se extendat·iij·p̄·ca·ix·O·m medio·

Iustitia dei an debeat peccatū mōrle eternaliter puīre·x·pre·ca·p̄·e·p totum

Iustificacō impij quō ⁊ per q̄ habeat fieri·iij·p̄cepto ca·vij·p·p totum·

Labor vtr cadat sub p̄cepto ⁊ quō·iij·pre·ca·xiij·b·p to·et quot de cauſ necessariū sit wl expediat laborare ibidē·c·p totum·

Labor spūalis an ⁊ quaē pena lior sit corpali·iij·pre·ca·xiij·d·p totum·

Laboratores mfideles quō peccēt·vij·p̄·ca·iij·f·m pncā·

Laboris manualis excusacōez an aliq̄ homines possint habere ⁊ vti elemosinis·iij·p̄cep·ca·xiij·f·p totum

Latria quid sit pri·pre.ca·vi·C·post pncipiū·

Latria an soli deo sit exhibenda ibidē·a·in pncā·

Lata adoracõe in quib; figm's deus colet̃ur p̃·p̃·ca·viij·D·cir ca medium·

Leges hũane vtr imponẽt hoi ncãtatẽ in foro oscãe ix·p̃·ca·p̃·d·e·p totũ·

Leges hũane quot mõis pos sũt eẽ imuste a quo eis fit obedi endũ ibidem·E·p totum

Leges iniquas statuẽtes quõ pcẽt a cui pene subiciuntur de facto ibidem·f·p totum·

Etam e minores ãre sint isti tute p̃·p̃·ca·xi·n·añ finem

Leuãtes de fonte quot eẽ dñt a an cognacõ trãsit ad hoiẽs a an ad leuantes inter se·iij·p̃·ca·iij·b·cir finem

Leuãtes de fonte qui eẽ possint iij·p̃·ca·iij·g·p totum ca·iij·b· in fine

Lex quotuplex sit p̃·p̃·ca·p̃·D·p totũ·Et quõ ab vna p̃ma lege õnes alie descendunt ibi g·in fine

Lex nature quid sit a ad que i clinat·ix·p̃·ca·p̃·c·cir prin·

Lex nature que sit a quõ natu raliť ad vtutes inclinat a vicia respuit p̃·p̃·ca·p̃·g·cir me·

Libex arbitriũ quid sit p̃·p̃·ca·xi·tt·in medio

Libex arbitriũ ã necessitetur p influxum astrox p̃·p̃·ca·x·d· ante medium·

Libex arbitrium an subiacẽt inclinacõi astrox p̃·p̃·ca·xi·tt· post medium·

Loca sacra p que a quo violãtur·iij·p̃·ca·xiij·g·p to·

Locox distinctio an sit in inferno a q̃ ad illa puenium̃t·x·p̃·ca·ij·k·p totum

Locũ ppin quocẽ seu manioẽz in celo q̃s habebit deo·x·p̃·ca·v·d·in princi·

Locũ ppin q̃ocẽz hũamitatiz p̃i in celo qui habebũt·x·p̃·ca·v·d·in medio

Ludo qui se possunt ad ali q̃d obligare·vij·p̃·ca·vi·p·añ mediũ·

Ludo quõ omia mãdata pñt tñs gredi·vij·p̃·ca·vi·v·pt9 me·

Ludo·xiij·pcã pñt otigi·vij·p̃·ca·vi·v·in prin·

Ludo acquisita an possint tene ri·vij·p̃·ca·vi·s·p to·Q·in me·

Ludo pdita an possint repti·v ij·p̃·ca·vi·t·p totũ

Ludo lucta ad quos vsus dñt uerti a p quẽ ibidẽ·r·p totum

Lud9 ãle pcẽm sit·vij·p̃·ca·vi· q·post princi·

Lud9 tribz de causis ẽ multum detestabilis·vij·p̃·ca·vi·V·pz totum·

Ludus quõ sit otra caritatem v·p̃·ca·xiij·d·in fine

Lud9 p recreacõne an a quõ sit licitus·vij·p̃·capi·vi·p·ante medium

Lusores an obligaẽ se possint ad sortẽ vemendã spe lucri·vij·

p̄cep·ca·vi·p̄·post mediū·q·i
p̄ma·
Usoz stultitia p quinqz oñdi
tur ibidē·v·post me·
Umē gloꝛie quid sit·x·p̄·ca·
xij·C·m p̄ma·
Upi q̄da hōib9 crudelit̄ sunt
ifesti·vij·de caub p̄·p̄·ca·xi·n·p
totum·
Uxuꝛia ē abhō̄abilis ꝑpt̄ eiꝰ
effect9·vi·p̄·ca·p̄·E·in me·
Uxuꝛia quo totā hōis rōnē in
ōmbz actibz suis dꝛordinat·vi·
p̄·ca·p̄·f·cir ca p̄ma·
Uxuꝛia in wlūtate hōis dupli
cē dꝛordiatiōez inducit ibidē·f·
ad finem·
Uxuꝛia quot hz filias·vi·pre.
ca·p̄·f·in p̄ncā·
Uxuꝛia an sit vicabilis q pbat̄
gp sic autoritate·rōe·q, similitu
dine·vi·p̄·ca·p̄·l·m·p totū
Uxuꝛia·vij·mōis remediatuꝛ
·vi·p̄·ca·p̄·g·h·j·k·p to·
Uxurie vicīū ꝑpter qñqz ē ab
hominabile·vi·p̄·ca·pri·C·per
totum·
Uxurie vicīū quītuplicit̄ est
nociuū ibidē·d·p totū·E·in pri
cipio q quomodo noceat·f·cir
p̄ncā·
Uxurie spēs q grad9 quī sint
·vi·p̄·ca·ij·A·B·C·d·E·f·g·p
totū
Uxuꝛie spties an singule sint
pcata mortalia ibidem·A·in
fine

Uxuꝛiā fomētantes q nutꝛiē
tes q̄ sint q an talia sint pcata
mōꝛtalia quo q quo non·vi·pre.
ca·ij·h·p totum·ix·pre·capitu·
·iij·m·n·per totū Et grauitas
illorum ꝑm que attēdatur·vi·
p̄·ca·ij·h·in fine
Uxuꝛiosus quō descꝛibatur
vi·p̄·ca·p̄·c·i fine·

Mala alteri wlle an q quō
fit licitū·v·p̄·capi·vij·
d·post mediū
Maledictōnes vitare per exē
pla sacre scripture docemur·v·
p̄·ca·iij·c·p totum·
Maledicens alteri p̄mo se male
dicat·vi·precepto capitulo·iij·
c·i fine·
Maledicere q̄d sit q an sit pec
catum mortale·v·pre·ca·iij·a·
p totum·
Maledicere ſb rōne bonī an sit
licitū q quot modis contingat
ibidē·b·i principio·
Maledicere creaturis izrōnali
bus an sit pcatū q quale ibiđ
·b·circa me·
Malefitia sacris tēpoꝛibz q̄re fi
unt p̄·p̄·ca·xi·a a·p totum·
Malefitia p remediacōnem an
sint tollenda q quomō p̄·p̄·ca·
xi·x·p totum·
Malefice an possint lac vaccis
auferre q quale remediū sit ad
hibendum pri·p̄·ca·xi·o o·per
totum
Malefici vtꝛum suis maleficijs

possint hoies wacáť ledere ⁊ quib⁹ modis ⁊ quib⁹ rebus p̄·p̄· ca·xi·v·p totum

Maleficí aliquí quare p̄ ceteris dicantur incantātes p̄·p̄·ca·xi· V. in princi·

Maleficijs suis an dēmões lede re possint homines in caritate ex istentes ut eos ad vitia pducerent p̄·p̄·ca·xi·v·p totum

Martir sine morte quot modis fieri possit p̄·p̄·ca.ij·]·in fine

Martirio se offerentes quales esse debeant p̄·p̄cepto ca·ij·k·in principio

Martirio se offerre absq; speciali diuino motu incautum est homini impfecto ibidē·k·post medium

Martirū quo cadit sb̄ p̄cepto p̄·p̄·ca·ij·]·in princi·

Martirū quot exigat ut sit meritorū aureole·x·p̄. ca·viij·D· in princi·E·p totum·

Matres quare pl⁹ diligunt filios q̄ patres·iiij·p̄·capi·v·k· post medium

Matrimonialis benedictio ad que sit vtilis·iij·p̄ce·ca·vij·E·p totum

Matrimonialis actus in quib⁹ casib⁹ sit male pcēm·vi·p̄·ca· iiij·d·p totum

Matrimonialis act⁹ in quib⁹ casib⁹ cōmuniť sit mortalis ibidem·e·cir̄ princi·

Matrimonialis act⁹ in quibus casib⁹ sit dubius an venialis v' mortalis sit ibidē·e·in princi·

Matrimonialis actus in quib⁹ casib⁹ sit meritorius ⁊ in quib⁹ licitus tm̄·vi·p̄cep·ca·iiij·a·in princi·

Matrimonialis debiti redditio quo cadit sub p̄cep·ibidē·d·in me·⁊ quo nō·b·c·p totum·

Matrimonialis act⁹ petitō ā die dominico sit fienda·iij·p̄·ca·ij· L·in fine·

Matrimoniū in quo cōsistit·iij· p̄·ca·vij·in princi·

Matrimoniū quo cōtrahentes cō formant passioni xp̄i ⁊ quo hoc fiet·iij·precepto·ca·vij·d·circa medium

Matrimoniū otrahentes quas cōditiones obseruare debent ut consequantur vtilitates matrimonij·iij·p̄cep·ca·vij·C·D·per totum·

Matrimoniū causa libidinis solum otractum an sit vx ibidem D·i princi·

Matrimoniū an quis cōtrahē tenetur ut dote p̄ez nutriat·iiij· p̄·ca·v·r·p totū

Matrimoniū carnale ⁊ spūale quo adinuicē cōpetūr·x·p̄·ca· vij·a·b·c·p totū

Matrimoniū otrahentes ⁊ cōsūmātes·an post otinētiē vtū debitū petere possint ⁊ quo·vi·p̄· ca·iiij·e·ad finem

Matrimonij bona quot ⁊ que

sint·iij·p̄·ca·vij·b·pt9 prīci·

Matrimonij effectus ⁊ vtilitates quot ⁊ quī sint·iij·p̄·ca·vij·a·b·p totum·

Medicī cr̄ infirmos quō agere dn̄t·ix·p̄·ca·ij·i·añ me·

Medū virtutis quō sit sumēd̄ ·vij·p̄·ca·iij·]·m prīci·

Mendaciū m gn̄e q̄d sit·viij·p̄·ca·p̄·c·m medio·⁊ quot m̄ le m̄ cludat ibidē·b·m prīm·

Mendaciū quinqz dr̄e caus ē dr̄e tēstād̄ū·vij·p̄·ca·p̄·k·p totum

Mendaciū an p̄t fieri sine peccato·viij·p̄·ca·p̄·d·p totum·

Mendaciū p que fieri p̄t ibid̄ ·m prīcipio·

Mēdaciū p os quot modis m̄ curritur·viij·p̄·ca·ij·a·m prīm·

Mēdaciū an q̄ppter m̄dū liberatiōnē possit excusari ut nō sit mōrle ·viij·p̄·ca·iij·f·p totum

Mendacia iocosa ⁊ officiosa an viris p̄fectis sint mōrlia·viij·p̄·ca·p̄·]·p totum

Mendacia iocosa m̄ p̄dicatōm̄ bus dicē an sit sp mortale ibidē]·post medium·

Mēdatiōz quot sint gn̄a·viij·p̄·ca·p̄·e·p totū· ⁊ q̄ō omnia reducūtur ād tria·e·m fine·

Mendaciōz generibz quō differenter peccatur ⁊ qn̄ mōrliter ·viij·p̄·ca·p̄·f·g·h·p totum·

Mentiri ⁊ mēdaciū dicere quō differāt ibidē·b·post prīm·

Mentiri m̄ confessione an sit sp mōrle ibid̄·]·m fine·

Mercari quō ⁊ quot dr̄e causis sit piculosū·vij·p̄·ca·v·o·p to·

Mercatores saluari volētes quo mō se hr̄e dr̄eāt ibid̄·p·p to·

Mercatōrs vēctores ⁊ artifices eis i necessitate laborātes an excusātur a violatōne sabbati ⁊ quō nō·iij·p̄·ca·ij·f·g·p totum

Mercatoz q̄petates ās p̄mo muenit·vij·p̄·ca·v·b·m prīm·

Mercenarios dāmificantes eo q̄ non stati solūt an peccēt et quō ⁊ an tēantur recōpēsaē dānum·vij·p̄·ca·iij·ſ·p totum·

Meritoz magis an sit d̄o assentire ⁊ adhr̄ere q̄ cognoscē scu apprehēdē·p̄·p̄·ca·ij·g·cr̄ me·

Meritū ex ope an augeatur p actualem tendentiā m̄ dēū·p̄·p̄·ca·iij·p·circa medium·x·p̄·ca·v·d·m prīm·

Meritū m nostris bonis actibz ex quatuoz augetur·v·pre·ca·ix·c·m fine·d·p totum·

Meritū m nr̄is bonis actibus p̄m q̄d extēdatur·⁊ quō hoc fiet p̄·p̄·capi·iij·d·añ medium vsqz m̄ finē·vij·p̄·ca·ij·d·m fi·e·m prīcipio·

Meritū qualē actū exigat·vij·p̄·ca·ij·g·m prīci·

Meritum ex dacōe spūalis elemosine an maiz sit q̄ ex dacōe elemosine corpalis·vij·pre·ca·iij·S·m prīm·

Meritū ex aliēis bonis an nob

accrescat ⁊ quot modis·vij·p̄·
ca·viij·c·circa p̄nci·
Metus quottuplex sit p̄·p̄·ca·
xxi·g·cū medīo
Met⁹ quē effectū habeat ibid·h·ī fi·
Metus cadēs in ostantē viz q̄s
sit ibidē·h·cū me·
Metus cadēs in ostātē viz quot
tuplex sit ibidē·h·in prīm·
Macula sāctoꝝ dyabolī at
qꝫ antixpī quo ordinē fiāt
p̄·p̄·ca·xi·l·in fine·
Misericordia dei quāta sit p̄·p̄·
ca·ij·f·añ me·
Misericordia quid sit·vij·p̄·ca·
ij·a·in princi·
Misericordie q̄d opponatur ibi
dem in princi·
Missa tota reuerēt ⁊ deuotē an
a q̄libꝫ fidelī die dnico ex p̄cep·
sit audiēda p̄·p̄·ca·vi·D·post
me·p to·ij·p̄·ca·p̄·l·in prīm·
Misse neglectō in die celebri ā
p̄ aliud op⁹ eq̄alēs dꝫ suppleri
⁊ quo p̄·p̄·ca·v·g·ad finem
Misse sacrificiū quot dē causis sit
deo acceptū·vij·p̄·ca·ix·e·post
princi·
Misse sacrificiū quot gña habi
picipāt p̄·p̄·ca·vij·b·in fi·
Modestia virtus ⁊ca q̄ cōsi
stat p̄·p̄·ca·xvij·a·in prī·
Monetā melioꝝ eligere ⁊ ī ar
gētū resoluē ut carior vendatur
ā licitū sit·vij·p̄·ca·iij·q·p to·
Monetā malā exponētes sic ad
eos pueīt ā peccēt·vij·p̄·ca·iij·
p·p totum·
Monsweneis ā in veritate sit ⁊
q̄d de eo sentiendū sit·i·p̄·ca·xi·
g·p totum
Mōs bernāb ā sit ⁊ quo p hoc
hoies illudantur ibid·h·p to·
Mora sola ā de venali peccō fatiat
mōrale·ix·p̄·ca·iij·f·añ fi·Et q̄n
magꝫ mo à hoc fatiat ibidē·g·
Moriētes req̄rē ut ruelāt statū
suū post mortē ā liceat ⁊ q̄bꝫ li
ceat p̄·p̄·ca·xix·e·ante me·
Mortē fugē ā heeat in xp̄iana
psecucōe ⁊ qñ ⁊ qñ nō p̄·p̄·ca·
xix·g·ante finem·
Morosa delectacō ā in oi gne pcti
sit vitāda ⁊ q̄re·ix·p̄·ca·iij·h·
p totum
Mulier cōuerta in coxea quō sit sa
gena dyabolī. vi·p̄·ca·j·b·i fi·
Mulier an eleōsinā dare possit
vij·p̄·ca·iij·n·p totum
Mulier otī expssam viri phibi
cōem dans eleōsinā quo peccet
vij·p̄·ca·iij·k·in prīm·
Mulieꝝ ā ptiob deant vestiri p·
p̄·ca·xvi·d·cū medīo
Mulieꝝ quo se cōuenire deant ad cō
placēdum ꝓprijs viris ⁊ ut ne
sint alijs causa ruine p̄·p̄·ca·x
viij·C·p totum
Mulieꝝ viros nō hntes nec hē
rewlentes nīlominꝰ cohabitates se
supflue q̄n peccēt mortalit vel vēi
alit p̄·p̄·ca·xviij·a·cū me·
Mulieꝝ q̄re plꝰ repiātur fupsti
cōse q̄ viri p̄·p̄·ca·xi·bb·p to·

Mulíes ipregnate quō pūdo
ze debēt ne homicidiū omittāt
·v·p̄·ca·p̄·f·p to·
Mulíes pregnātes vel nutrien
tes an & quō ieiunare tenentur
·vi·p̄·ca·vij·b·in fine·
Mulier ornatꝰ qualis eē debe
at p̄·p̄·ca·xvij·a·p to·
Mulier religiosa ornatus qñ
sit mortalis ibidē·b·in princi·
Mulierū amore capti incantati
alias philocapti an necessiten
tur ad opa mala & an abstine
re non valeāt & quō p̄·p̄·ca·xi·
R·in medio
Mulieribꝰ an licitū sit se colora
re ppt decorē & an membra dif
formia liceat decorare p̄·p̄·ca·x
vij·g·p totum·
Mundi purgacō añ finale mundi
ciū quare fiat & quō fiat & p q̄d
fiat·x·p̄·ca·v·e·per totum·f·in
principio Et que loca non pur
gabūtur·f·ad finē
Mundi purgacio quo ordine
fiat·x·p̄·ca·v·g·per totum
Mutuans alteri pecuniam qua
sub certo damno p se egerꝫ an
liceat eū exigere indemnitatem
suā quā retētis pecuniis ppriis
euitaret·vij·p̄·ca·vi·d·cir̄ me·
Mutuacō quotuplex sit & q̄d
sit & vnde dicatur·vij·p̄·ca·vi·
·b·circa princi·
Mutuacō in quib9 reb9 fieri ha
beat ibidem·f·p totum
Mutuatio an tr̄ansferat dominiū
ibidem·f·ad finē
Mutuū quō debeat dari·vij·p̄·
ca·vi·b·circa me·c·p totum·Et
que sit causa q pro mutui dati
one mihil iuste pōt capi ibidē
c·in me·d·in princi·
Mutuū dantes quot modis pos
sint peccare ibidē·o·in medio
Mutui datio qñ cadit sub pre
cepto & qñ sub oscilio·vij·p̄·ca·
·vi·E·p totum
Mutuo dato i q̄busdam casib9
licitū est vltra valorē rei mutua
te recipere non p mutuatiōe sed
alia de causa·vij·p̄cepto·ca·vi·
·b·p totum
Mutuo dato an exigi possint q̄
pecunia ne q̄unt mensurari vt fa
uor honor benuolētia & hmōi
ibidē·D·post princi·

Negligētia quō sit vicō
sa & qñ mortale pecm
& qñ venale·ix·pre·ca·
·iij·M·p totum·
Negligentia & tepiditas etiaz
venialis q̄ mala sit ibidē·n·p totū
Negotiacō nūc tēpois quō sit
licita·vij·p̄·ca·v·b·ad finem
Nomē dei licite assumi pōt
multis modis·ij·p̄·ca·p̄·
C·in princi·
Nomen dei q̄p valde honorifice
sit tractādū ibidem·c·ad finez·
Nomīs dei vana assumptio
quot mōis fiat ibidē·c·ptꝰ pn̄·
Non assumes nomen dei tui in
vanū de quo noie hoc intelligat

ñ·p̄·ca·p̄·b·p totum
Noue admuēcōes qūo sint iū
dicāde an sint supstitiōse vel nō
p̄·p̄·ca.xi·dd·p totum
Nouitatū iuencō quot tuplex
sit ⁊ q̄ sit licita ⁊ q̄ nō p̄·p̄·ca·x
vi·b·p to. ¶ lis ibid·d·p to·
Nouitatū muencō qñ sit mōr
Nouitatū iuencō quot gnib⁹
hōm se magis implicat ibidē
c·p totum.
Nouitatū muēcō quot ⁊ q̄bz de
caub⁹ sit valde piculosa ibidē·E·
p totum
Obedientia m dubijs an
⁊ qūo excusat a pcō·i·
p̄·ca·xxñ·e·p totum
Obedietia quot tuplex sit p̄·p̄·
ca·xxñ·c·p to·⁊ mobedietia q̄le
pcēm sit ibidē·]·p totum
Obedīēdū i q̄bz sit deo ⁊ m q̄bz
hōibz p̄·p̄·ca·xxñ·b·post pncī·
Obediē subdit⁹ plato an m ōi
bz tēatur p̄·p̄·ca·xxñ·a·m pn̄·
Obediē clericus m q̄b⁹ layci tē
neātur ⁊ ecōtra ibid·b·in fine·
Obediē dnīs seculaib⁹ m quibz
tēantur ſbditi ⁊ i quib⁹ nō·ñ̄ñ·
p̄·ca·vñ·e·f·per totum·
Obduracō quid sit·vñ·p̄·ca·ñ·
a·m prin·
Oblacō qñ sit in pcep·p̄·p̄·ca·
vñ·c·in pncī·
Oblacō q̄lis eē dēat p̄·p̄·ca·vñ·
e·in pri· ¶ dē·e·in fine·
Oblacō quot mōis vicietur ibi
O blacō spūalis q̄ sit ⁊ qūo sit
offerēda·v·p̄·ca·vñ·b·cū pri·
p to· ¶ p̄·p̄·ca·vñ·c·in fine·
Oblacōis q̄titas quāta eē dēat
O blacōes nō rdd·tes a q̄b⁹ ⁊
qūo dēant pūri ibidē·c·añ fi·
Oblacōes fine pri caitate ā sint
deo acceptē·v·p̄·ca·vñ·b·cū
Oblacōes p sac̄dotē qūo ¶ me·
dñt dispēsai p̄·p̄·ca·vñ·d·m fi·
Oblacōibz q̄ dñt vti ibidē·d·m
Obligātū vba qūo sint ¶ pn̄
itelligēda vide m vba ābigua·
Obſuacio diez mensiū ⁊ tpm
an sit licita p̄·p̄·ca·xi·99·p to·
Occasiōe vel sollicitacōe ali
quē ad peccādū iducēs ad
q̄d tēneat·vñ·p̄·ca·vñ·q·p to·
Occiari q̄ malū sit·vi·p̄·ca·p̄·i·
p totum
Occiū quot mala faciat·ñ̄·p̄·ca·
xñ̄ñ·e·p to·⁊ qui sint msistētes
ocio vicōso ibid·g·p to· i me·
Occidere cui licēat·v·p̄·ca·p̄·c·
Occidere seipsū quot mōis cō
tingat ⁊ q̄ magnū sit pcēm·v·
p̄·ca·p̄·g·p totū
Occidere pcōrē an sit grauius
q̄ occidere iustū ibidē·n·m fi·
Occidēs aquē quez possz euadē
fugiēdo ā sit homicida ibidez·c·
in fine ¶ p̄·b·in prīci·
Occisio quot tuplex sit·v·p̄·ca·
Occisio iusta q̄t requirit obſ
uāda ibidem·b·m prīci·
Occisio musta quot mōis fiat
ibidem·b·post me·
Occisiōis mādato q̄d philxaē

ibidē·h·in principio·

Occisione mādatū non occidēs quādecim modis trāsgreditur v·p̄·ca·p̄·c·d·e·f·g·p totum·

Occisiones ꝙ alias lesiones in iustas multa fugere nos decet ibidē·l·m·n·p totum·

Oc̄sor an sit q̄ in extrēa nc̄ita te pxio nō subueīt ibiđ·e·ī me·

OCuli beatoꝝ quomodo premiabūtur vide in visio·

Odiri dei vtꝝ ab aliquo possit·v·p̄·ca·vi·c·p totum·

Odire deū q̄d sit ꝙ quo sit gratissimū pcēm p̄·p̄·ca·iij·l·p totum·v·p̄·ca·vi·d·p totum·

Odire q̄d possim? ꝙ debeam? v·p̄·ca·vi·E·p totum

Odiū in damnatis quo erit·x·p̄·ca·ij·b·p to·

Offensio primi quo fiet ꝙ quo recōpensetur q̄re iris offensio

OFacty in pria quo pficietur ꝙ quiby in gaudio p̄miabitur x·p̄·ca·vi·f·p to·

OMen q̄d sit ꝙ an ipō possint futura cognosci p̄·p̄·ca·xi·yy·per totum·

OPeā misericordie quot sint ·vij·p̄·ca·ij·a·circa me·

Opa bulla quiby soluitur sabbatū q̄ sint·iij·p̄·ca·p̄·i·k·p to·

Opa exteriora quo ab interioribz origmari ꝙ regulari debēt·v·p̄·ca·viij·b·añ medium·

Opa misericordie tēpore necessitatis tam inimicis q̄ amicis sub obligacōne sunt impendenda v·p̄·ca·iij·b·p totū·

Opa bona viuoꝝ p que ꝙ quo decēdāt ad defunctos in purgatoriū·vij·p̄·ca·ix·g·circa prin·

Opris bulis necessitas quot modis fiet ꝙ quo a peccato excusz iij·p̄·ca·ij·c·d·e·f·p to·

Opus virtuosum quot meretur ꝙ econuerso de malo·v·p̄cep·ca·iij·b·circa medium·

Opus satisfactoriū quot debeat habere cōdicōnes·iij·p̄·ca·x·c·d·p totum·

Opus manuale ut sit licitū q̄t req̄rat ocdicōes vide in artificis

Opus bonū duo in se obtinet scz meritū ꝙ satisfactionē·vij·prec·ca·ix·E·post medium

ORatio q̄d sit·iij·p̄·ca·xiij·e·post principiū ꝙ vñ efficaciā habeat ibidem·e·circa finem·

Oratio q̄n ꝙ quiby est in p̄cep·p̄·p̄·ca·iij·c·d·p to·

Oratio in ecclesia an sit vtilioꝝ ꝙ fructuosioꝝ q̄p extra ꝙ quot de causis·iij·p̄·ca·xiij·e·p totum·

Oracō dnica quo obtineat septē a quolibz fideli sperāda ꝙ petenda p̄·p̄·ca·iij·b·post prin·p to·

Oracō sup infirmū p sacerdotē vel aliū probate vite an licite possit fundi p̄·p̄cepto capitulo xi·hh·in fine·

Oracō q̄bus aīab? prosit·vij·p̄·ca·viij·a·circa medium·

Oracōis specialia loca quare

sint mutata·iij·p̄·ca·xiij·C·p' to·
Orans deū nec aiaz suā ꝑparās dimittēdo ꝓrio wl ad deuocōez se nō dispōnēs an meatur exaudiri a deo p̄·p̄·ca·xix·h·cir̄ me·
Oracōem dnicā ⁊ symbolū apostoloz discere negligētes quo pcēdet otr̄ pmū p̄ceptum·p̄·p̄·ca·iij·g·in fine
Orare q̄libz fidelis an pro ꝑsequētibz teneatur ⁊ quo·v·p̄·ca·viij·t·p totum
Orare q̄libz fidelis pro p̄latis ecīe ā teneatur·iiij·p̄·ca·vi·c·in prīci
Oratz p defūctis an sit melius q̄ pro viuis·vij·p̄·ca·viij·e·p to·
Orare publice an liceat p hijs q̄ subitanee mortui sunt·vij·p̄·ca·viij·c·añ me·
Oratz an liceat pro hijs qui in maifestis pcīis decesserunt·vij·p̄·ca·viij·c·in prīm·
Oratz pro scis an licitū sit ibidem·a·in fine
Ordo rectitudinis in deū in opa cōmb9 humanis ad vitā etnaz promerēdā quis sit·i·p̄·ca·iiij·o·p totum
Ordo in dilcōe seruand9 quis sit·iiij·p̄·ca·ij·c·post prīm·
Ordo seruand9 in emissiōe voti quis sit·ij·p̄·ca·v·c·in prīm·
Ordines ecīe quot sint·iij·p̄·ca·v·b·in me·⁊ quis sit excellēcior ibidem
Originale pcīm quid sit·ix·p̄·ca·ij·d·in prīci·⁊ quo spolia uit hoiez oib9 virtutibz a gr̄a ibidē·d·post me·
Pacietia irrōnabilis q̄ mala sit·v·p̄·ca·iij·g·cir̄ me·
Pacta quo sint seruanda·vij·p̄·ca·vi·r·post me·
Parentes sacerdotum an fiant ptic̄ipes honoz opum p eos fcōrū spūalicī mō q̄ alij·iij·p̄·ca·v·d·post me·
Parentes honorare docem ex septē racōmb9·iiij·p̄·ca·v·b·c·d·e·f·g·p totum
Parentes quoꝫ in quo sint honorandi ibidē·h·p totum
Parētes uota filioz suoz an sine pcō et qn̄ possint reuocare iiij·p̄·ca·v·l·cir̄ me diū
Parētes quot mōis inhonorētur·iiij·p̄·ca·v·n·p totum
Parentibz filij ā ad oia obedie teneātur·iiij·p̄·ca·v·m·p totū
Parentib9 multis an fili9 religionem poteit intrare·iiij·p̄·ca·v·q·p totum
Parentib9 votum filioz irritātibz an filios liceat obedire·iiij·p̄·ca·v·l·p totum
Pater quare dicatur deus p̄·p̄·ca·iij·b·post prīci·
Pater spūalis quis sit·iiij·p̄·ca·vi·a·in prīm·
Pat an sit magis diligēdus mat̄re·iij·p̄·ca·v·i·k·p totum·
Pat carnalis an patri spūali sit plus diligendus·iiij·p̄·

ca·iij·g·ī medio·

Pat' an possit opellere filiū ad matrimoniū cōtrahendū·iiij·p·ca·v·p·p totum·

Patres quos honoare debem? quot tuplices sint·iiij·precep·ca·v·a·p totum·

Pater familias in quot tētur sb ditis puidere quinto precepto ca·p'·k·in fine·

Patrim quot tenentur filij's ex fonte susceptis p'mo p̄cepto capitulo·ij·l·ī p'ncipio·

Passio dñi ihu quō imm compescat·v·p̄·ca·iiij·E·in p'nci·

Pauptas que q̄ magn q̄ qñ excuset a ciuimo sexto p̄cep·capitulo·vij·c·p totum·

Peccās contra vnū p̄ceptū dim fit reus quō hoc intelligatur p'·p̄·ca·p'·c·post medium·

Peccans in die festiuo mortaliter vno peccato duplicat mōr liter peccat·iij·p̄·ca·p'·h·ī pri·

Peccare ex ignorantia quō sit grauissimū·ix·p̄·ca·ij·B·i me·

Peccata dimissa quō redire intelligātur·ix·p̄·ca·ij·g·in fine·

Peccata in hoie quō generentur·ix·p̄·ca·iiij·f·p totum·

Peccata quō q̄ ꝓpter que sunt turpia q̄ erubescabilia p'·p̄cep·ca·xxi·c·d·per totū·

Peccata clamātia in celū quot q̄ q̄ sint·v·p̄·ca·p'·m·p totum·

Peccata aliena q̄a q̄t sint·vij·precepto capitulo septimo·b·c·circa principiū·

Peccata iniquoꝝ an semp sint euellēda q̄ an aliquibus causis sint tolerāda·v·p̄cepto capitulo·xiij·n·o·p totum

Peccata verboꝝ ex intēcōe dicētis sūt iudicanda·v·precepto ca·x·c·in principio

Peccata venialia multa an faciunt vnū mortale decimo p̄·capitulo p'.c·in medio·

Peccata pntum deū vlcisci in filijs vsqꝫ ad qrtam gnacōnem quō intelligatur primo p̄cep·ca·iiij·a·in medio·

Peccati detestacō q̄d sit·iij·p̄·ca·viij·c·circa prncipiū·

Peccati malitia q̄ magnitudo pnes q̄ attēdatur nono p̄cep·ca·ij·E·an medium·

Peccati grad? qui q̄ quot sint vide in gdus

Pcōis meditacō qualis eē debeat·vi·p̄·ca·iij·d·circa medium·

Pcōes an deꝰ exaudiat·vij·p̄·ca·ix·g·post medium·

Peccatōes an sint diligēdi·iiij·p̄·ca·iij·l·p totum

Peccatores an se odiant·v·p̄·ca·vi·f·q̄ vtꝫ se diligāt ibidem

Peccatoꝝ reliquie q̄ sint·iij·p̄·ca·vi·a·circa medium

Pcām mōrle ad q̄ q̄ ad quot mala obligꝫ p'·p̄·ca·iij·b·cir·fi·

Peccatū duo dēi mala opatur in hoie·ix·p̄·ca·ij·f·g·h·l·p to·

Peccatū mōrle ex nouē causis

iuste eternaliter puniatur·x·p̄·
ca·p̄·e·p totum
Peccatū in quo consistat p̄·p̄·
ca·xviij·C·in fine
Peccatū cordis a corpis quō dif
ferant a qñ fūt vnū pcēm a qñ
duo·ix·p̄·ca·iiij·b·in prīm·
Peccatū ꝓprīū an q̄s teneatur
manifestare p̄·p̄·ca·xv·e·circa
me·h·post prīci·
Peccatū quot mōis dicatur oc
cultū·v·p̄·ca·xij·f·post me·
Peccatū mōrle quot mōis dica
tur·vi·p̄·ca·ij·h·cīr̄ medīū·
Peccatū wniale an p moraz fit
mōrle Vide in mora·
Peccatum wniale an possit fieri
mōrle·x·p̄·ca·p̄·c·p totum
Et quot modis ibidē in fine
Pcēm wniale vnde cī mala in
fert·x·p̄·ca·p̄·d·p totum
Pec catū otra naturam q̄d sit a
quot sint eius mōi a gradus a
quō de ipō sit p̄ dicandū·vi·p̄·
ca·ij·g·in prīci·
Peccatū otra naturaz int̄ pcca
carnis trib? de cauſ ē ḡuissimū
ibidē·g·post me·
Pcēm ōne sup oīa fugere debz
omnis racōnalis creatuā·ix·p̄·
ca·ij·e·in prīci·
Pena ventū supstitiōibus q̄
sit ſm leges p̄·precep·ca·ix·b·
post prīcipū
Pena legalis fatientū tēpsta
tēs q̄ sit p̄·p̄·ca·xi·pp·in fine
Pena dāna tozum vide in dam
natoz pēna
Penaz inferni ofideracō an pl9
moueat ad dimittēdū pcā a qꝫ
cōsideracō gaudioz celestiū·x·
p̄·ca·iiij·d·p totum
Penas infligēd q̄ possint a quo
diuersimode·v·p̄·ca·i·k·p to·
Penitentia q̄d sit·iij·p̄·ca·viij·
l.cīr̄ prīci·
Penitentia quot hēat ptes·iij·
p̄·ca·viij·in prīm·
Penitentia sex de cauſ non est
ꝑ rastīmād a p̄·p̄·ca·iij·g·post
me·ca.xx·h·p totū·iij·p̄·ca·xi·
d·e.f·p totum
Penitētia sera quō sit piculosa
iij·p̄·ca·xi·d·g·p totum
Penitētia wra quō dēat eē circū
stātionata·iij·p̄·ca·xi·e·in prī·
Penitētia quō sit iiuḡēda·iij·
p̄·ca·x·h·cīr̄ me·g·p totū
Penitentia ſm canones iponē
da q̄ sit ipſ vtētibz supstitiōibz
p̄·p̄·ca.ix·b·cīr̄ me·
Percussiones vulneracōes mu
tilacōes prohibentur·v·p̄·ca·
p̄·h·i·p totum
Perfect?i dei dilcōe quō possit
toti tre pdesse p̄·p̄·ca·iiij·a·i fi·
Peregrini an tenētur icūnaē
a quō·vi·p̄·ca·viij·d. circa prī·
vsqz ad finez·
Periuriū q̄d sit·z·p̄·ca·z·a·p to·
Periuriū quot modis omitta
tur·ij·p̄·ca·ij·c·d·e·f·g·p totū
Periuriū ꝓprīū semp ē mōrle
pcēm·ij·p̄·ca·ij·b·in fine

Periurium q̄ gue pcēm sit ⁊ ex quot cognoscitur .ij. p̄ cepto capitulo .ij. h. p totum.

Periurium an possit excusari ppt̄ ꝺliberacōnem q̄ non sit mortale. viij. p̄. ca. iij. f. p totum.

Periurium q̄tuor de cauſ ē multū detestabile .ij. p̄. ca. ij.]. p totum.

Periurus q̄s sit ꝑprie .ij. p̄. ca. .ij. b. m prīm.

Periuri pmittentia q̄ sit .ij. pre cep. ca. ij. h. ad finē

Periura re aliquē sciēter pmittens quo pmittere debeat secūdo p̄. ca. iij. E. circa finem

Periurus quo sit infamis ⁊ nō potest testificare secūdo p̄cē. ca. .ij. h. m fine

Periurium ꝺi cōsuetudo quo sit remediāda .ij. p̄. ca. ij. k. p totū.

Perplexioe status quo sit cuitā dū pcēm. viij. p̄. ca. ij. h. p totum.

Philosonomia quid sit p̄. p̄. capitulo .xi. zz. cāp primi.

Philosonomie iudicō an de moribus hoim possit iudicari p̄. p̄. ca. xi. zz. post principiū. Et a q̄bz sumatur iudiciū cōiectura cōmis a quo fit iudicādū ibidem

Philosonomie iudiciū ex tribus redditur falsū. zz. ad finē

Piam mētiū est ibi agnosce re culpā vbi culpa non est quo hoc debeat intelligi p̄. p̄. ca. v. f. in tertia regula

Pollucō quottuplex sit a q̄ impediat sūpcōnē eucaristie et q̄ nō ⁊ quo. ij. p̄. ca. xij. h. p totum.

Potētie aie quo ad p q̄ in patā perfitientur p̄. p̄. ca. iij. b. circa medium

Potus tēpantiā quinq; exē planob suadet. vi. p̄. ca. vi. b. p totum.

Potus excessꝰ quo plꝰ noceat q̄ excessus cibi. vi. p̄. capi. sexto a. circa medium

Receptorum ꝺi scīa q̄ sume sit hoīm necessaria. ix. p̄. ca. p̄. C. circa medium

Receptor obstuātia q̄ stricte a deo sit mādata p̄. p̄cep. ca. p̄. ꝺ. p totum

Receptor obstuatores quot tuplex seqtur vtilitas p̄. p̄. capitulo p̄. c. p totum

Receptor trāsgressoes quot mala sequātur ibiꝺ ꝺ. p totum

Recepta quot de causis sint diligēter seruāda p̄. p̄. ca. p̄. b. p totum vsq; E.

Recepta quo ꝺm dictamē rectōis naturalis sint hoī data ⁊ ideo naturaliter implemur ad eor implecōnē ibidem b. m fine. E. circa medium

Recepta quo pfectissime ordināt hominē ad deū ad primum ad scipm p̄. p̄. ca. p̄. h. per totū Et ibidem colligitur racō quare sunt decem pcepta.

Recepta ex quot alleuiātur p̄ p̄. ca. p̄. E. p. totum

Recepta quottuplicia sint ⁊

quō diuersimode ligēt p̄·p̄·ca·p̄·]·cīr me

Precepta iuris positiui q̄ntū se extendant·iij·p̄cep·ca·ix·O·m medio

Precepta ecclesie quō ligent ix·p̄·ca·p̄·C·m fine

Precepta prime tabule an possint dispensatiue laxari·ij·p̄·ca·ij·h·m medio

Precepto de pntum honoracōne quare additur p̄mij promissio·iiij·p̄·ca·v·O·p totum

Precepto nō mechaberis que phibētur·vi·p̄·ca·p̄·b·m prm·

Precepto non furtū facies q̄ prohibeantur·vij·p̄·ca·p̄·m prm·

Precepto q̄nto q̄ prohibeātur v·p̄·ca·p̄·h·]·p totum

Precep. viij·q̄d prohibeatur viij·p̄·ca·p̄·a·p totum

Precepto·ix·que prohibeātur ix·p̄·ca·iiij·a·m pn̄ci·b·post medium ⁊ ad que extendatur prohibicō·l·m·n·p totum

Precepto·x·q̄d prohibeatur x·p̄cep·ca·p̄·a·m fine·b·p totū Et quare hoc preceptum ponatur ibidem

Preceptis eccīe quō sit obediē dū·vi·p̄·ca·vij·D·circa me·

Preceptū p̄mū ponitur littera lit̄ p̄·p̄cepto ca·p̄mo·k·imp̄ncipio·Et que et quot in eo precipiūntur

Preceptū scōm p̄paracioēm aī q̄d sit p̄·p̄·ca·ij·]·cīr prm·

Preceptū de honoracōne parē tū quot modis transgrediatur iiij·p̄·ca·v·n·p totum

Preceptum non furtum facies xxi·mōis transgredi pōt·vij·p̄·ca·iiij·d·p totū vsq; q·

Predicatores quō se habē de beāt ne scādalisent·v·p̄·ca·xiij ſ·p totum

Prelati qui ⁊ quot sint·ij·p̄·ca·ix·l·m medio

Prelati a subditis an possint accusari Vide m accusare

Prelati subditos imuste ledentes aut corrigendo offendentes an wmam ab eis pt̄ē teneātur ⁊ reconciliacōnem·v·p̄·ca·viij·p̄·p totum

Prelati eccīe m quibus sint honorandi ⁊ quō·iiij·p̄cep·ca·vi·C·d·e·p totum·iiij·p̄cē·ca·vi·E·m fine

Prelati eccīe quō debonorent iij·p̄·ca·vi·ſ·p totum

Prelatoꝝ ſtat9 quō licite ⁊ moderate debet eē honestus·vij·p̄·ca·ij·D·cīr medīū·

Prelatis eccīe quaē sit obediē dū·iiij·p̄·ca·vi·a·p totum

Prelatis eccīe m quibus tenentur layci obediē·iiij·p̄·ca·vi·b·p totum

Premiū quottuplex eit m patria p̄·p̄·ca·iiij·d·ad finem

Presumpcō quottuplex sit p̄·p̄·ca·xvi·a·p totum

Presumpcio quaē sit pcēm ⁊

qñ fit pccm in spiritū sanctum ⁊ quādo nō p̄·p̄·ca·iij·f·p totū

Prestigiū q̄d fit pri·p̄cep·ca·xi·c·in medio

Prestigiū in gñe quot modis fiat ibidē d p totum

Prīceps sb̄ditis quot puidere tēt̄ur p̄·p̄·ca·i·h·m p̄ncipio

Prīceps quo debeat ee habē dus in gloria ⁊ pl9 ceteris fidem astruē·i·p̄·ca·ij·n·in medio

Prīcipi in quot tenēt̄ur sb̄di ti obedire·i·p̄·ca·i·h·añ menū

Proficere q̄d sit·i·p̄cepto·ca·xx·h·in fine

Promittēs tēpalia ex metu cadente in ostantē viz an tene atur soluē·i·p̄·ca·xxi·].p totū

Promittēs aliq̄d facere qđ m tēdit ⁊ tn nō facit an mēteatur viij·p̄·ca·ij·a·i pncipio

Propositū bonū an aliq̄n obli get ⁊ quomodo·ij·p̄cep·ca·v·m·p totum

Proxim9 nr̄ q̄s sit ⁊ quot sint nobis p̄xmi·iiij·p̄cep·capi·ij·b·p totum·

Pueri an in cunabulis ope de monū possint pmutari p̄·p̄·ca·xi·q·p·totum

Pueri quotēnes eucaristiam p cipe possint·ij·p̄·ca·xij·b·i fine

Pueri iurare in iudicio q̄re non admittūtur·ij·p̄·ca·i·h·cir̄ me·

Pueris post baptismū morien tib9 an debeatur frūs·x·p̄·ca·x·f·p totum

Puerpere q̄re pl9 ceteis plosus infirmis mirabilibz apparicōibz ⁊ fantasijs wxari videt̄ur p̄·p̄·ca·xi·ff·p totum

Purgatoriū an sit ⁊ quo ostē datur scriptuā phia ⁊ exēplis viij·p̄·ca·viij·f.circa·pncipiū·

Purgatorium quottuplex sit ibidem·g·in pncipio

Purgatoriū an vnā aiam citi9 purget altera ⁊ vn hoc fit·vij·p̄·ca·viij·k·p totum

Purgatorij pna q̄ magna sit ⁊ quottuplex sit ibidē·g·post pncipiū vsq; ad finem].circa medium

Purgatorij ignis quottuplex sit ⁊ quo differentpurget·vij·p̄·ca·viij·].ad finem·

Racōnis humane quot sint actus·vij·p̄·ca.p̄·f·circa medium

Racōnis actꝰ quo p luxuriā de ordinātur ⁊ puertūtur ibidem

Rancor odij ⁊ inā dimittere nolē tes q̄ mali sint ⁊ cui assimilen tur·v·p̄·ca·ix·e·in pncipio·

Rancor quo sit peccm ⁊ quo p multa dicemur rancorem expel lere ibidē·e·p totum

Rapina quo sit mortale peccatū vij·p̄·ca·iiij·b·in pncipio

Raptor vltra restitucōnez rei ablate an teneatur recōpensare dānum qđ iniuste intulit·vij·p̄·ca·iiij·l·i pncipio

Recidiua cō in pccā quomodo

remediatur·iij·p̄·ca·xi·A·b·c·
p totum
Recō cilia cō proximo vl fratri fi
enda quere in frater
Reditus cū ocio habere an
liceat·iij·p̄·ca·xiiij·c·in fine
Regula et directorū oim hūa
noz actuum q̄ sit p̄·p̄·ca·iiij·b·
post me·vide in ordo rectus
Regula ad cognoscēdū qñ q̄s
mōrliť peccat otī dilcōez proxi
mi·iiij·p̄·ca·ij·g·h·p totum·
Regula vna ad cognoscendū
pcā mōrlia a venialib; p̄·p̄·ca·
xiij·h·p totum
Regula vna p tpantia suāda
vi·p̄·ca·v·b·in prin·
Regule doctoz ad cognoscen
dū pcā mōrlia a venialib? pri·
p̄·ca·v·b·pz totum·e·p totum
f·p totum·
Regule doctoz dirigētes aīm
fluctuātez in viā regiā ad māda
toz dei obseruantiā sunt in nue
zo·xiij·p̄·p̄·ca·v·f·post prin·
Regule q̄bz mēsurai dñt opera
hois ne superbiat sunt·iiij·p̄·p̄·
ca·xij·E·p totum
Religio q̄d sit p̄·p̄·ca·xi·dd·
Religionis ingressum impedi
ens an peccet et quid teneatur
facere·vij·p̄·ca·vij·r·p totum
Religionū istitutō q̄ fuit cā p̄·
p̄·ca·v·f·circa me·in septima re
gula ad finem
Religiosi quō famam bonā cō
seruare debēat·v·p̄·ca·xij·b·post
medium·
Religiosi gra regule et religio
nis elemosinas capiētes et tam
ī regulā nō viuētes si otī deū
et regulā quō peccēt·vij·p̄·capi·
iiij·r·post me·
Religiosus habitū religionis
portās et a statu pfectionis defi
ciens an sit ypocrita p̄. p̄cepto
ca·xv·H·pr·totū idem de cleri
co quocūq;
Religiosus an teneatur prelato
suo in omnibus obedire p̄·p̄·ca·
xxij·c·p totum
Religiosus an teneatur obedi
re prelato in his q̄ sunt otī regu
lam ibidem·d·p totum
Reliquie sanctorū quō et quot
de causis debēt venerari p̄·p̄·ca·
viij·E·p totum·
Remedia otra superbiā et inanē
gloriam primo p̄cepto ca·xiij·
k·p totum·
Remedia otra recidiuā peccati
Vide in recidiua cō
Remedia·vij·vicioz capitaliū
Vide in dictionibus vicioz
Restitucō cui debeat fieri·vij·
p̄cep·ca·vij·E·per totum et pz
cuius manus fieri debeat ibidez
f·p totum·
Restitucō qñ fieri debeat ibidē
g·p totum
Restitucō de quo fieri deat·vij·
p̄·ca·vij·t·p totum
Restitucō rei ablate in quib?
casib? possit differri·vij·p̄cep·

capi·vij·g·añ mediū·b·p totū

Restituco ī bonis corpis quo fit fienda·vij·p·ca·vij·]·p totū

Restituco īmutila cōmbz ꝙ aliis lesiombz quo fit fatiēda ibidō k·per totum·

Restitutio i bonis aie ablatis sez mœribz quo fit fienda·vij·p ca·vij·p·q·r·p totum·

Restituco bone fame ī pte vel i toto ablate quō fit fienda·vij·p·ca·vij·l·m·n·o·p totum

Restituco quō ꝙ qlis cont cōez pcedē debeat vij·p·ca·vij·A·in pncipio·

Restituē q tenentur ibidem·b·p totum·

Restituē debens ꝙ nō habens qd facere debeat p salute sua cō seruāda·vij·p·ca·vij·h·in me·

Restituē famaz an teneatur q nō certe nec publice sed incaute ꝙ mō iscrete murmurant dic·de aliq audiuisse crimen qō cō mi fiss·vij·p·ca·vij·m·p totum

Restituē qd teneatur q aliquē a religione retraxit ibidez·r··per totum·

Reuerētia dei exteioz in qbz cō fistit p·p·ca·vij·in pncipio·

Reuerētiam deo aufert q eccīe stiaz indigne māducat p·p·ca·sexto·E·

Rdere an sit pcm ꝙ quottuplex sit·v·p·ca·xnij·g·p totū·

Sabbati pceptū transgredientes gr grauit pcent ꝙ quot de cauſ·iij·pcepto ca·p·f·p totum·

Sabbati pceptum quot mōis violetur·iij·p·ca·p·g·h·]·k·l·m·p totum·

Sabbati pceptū quo p mōle pcez violetur·iij·pcepto ca·p·g·circa mediū·

Sabbati dies quot de cauſ sit beate virgīi in spāle ez honorez deputata·iij·p·ca·p·d·p totū·

Sabbatum i antiq lege an fuit strictius mādatum qp nunc dies dnicus·iij·p·ca·p·k·post principiū·

Sabbatum quot mōis sācificetur·iij·p·ca·ij·a·p totum

Sabbatum violāt q absq; legittia cā missaz audiē negligūt·iij·p·ca·p·l·in pncipio]dē de sermone audiendo ibidem·m·cū sequentibz·

Sabbatum soluendi necitatiz tpe quis pōt dare licētiaz·iij·p·ca·ij·h·p totum·

Sacerdos·vij·de cauſ ē multum honorādus·iij·p·ca·v·a·b·c·d·p totum·

Sacerdos vtilissimz ē eccīe·iij·p·ca·v·C·in medio·

Sacerdos siue bonz siue malz maxīmo honoē est tenendz ibidem·d·post pncipium·

Sacerdos in pane ꝙ aqua ieiunās ꝙ illo die celebrans an vini ablucō em sumē debeat·ij·p·ca·v·V per totum·

Sacerdotis officiū cui assimile
tur q̃ ñ q̃b9 ibidē·iij·p̄·ca·v·d·
circa prīcī·
Sacerdotes raro celebrantes ā
indigne q̄ grauit peccent ibiō
d·añ medīū
Sacerdotes occasionaliter ad
peccādum inducētes q̄ grauit
peccēt ibiō·d·ñ me·
Sacrdotibus detrahentes q̄ gra
uit peccent ibiō·d·post me·
Sacrdos leprosus an celebra
re possit q quō·iij·p̄ce·ca·xij·h·
añ finem
Sacra scriptura quō legi dēat
p̄·pre·ca·v·f·circa me·m·vij·re
gula secūdo mēbro ī fine·
Sacrāmēta ecclie q̃re sunt·vij·iij·
p̄·ca·ij·b·p totum
Sacramēta vnde habeāt effica
tiā ibidē·c·p totum·
Sacramēta q̃re sint īstituta·
iij·p̄·ca·iij·a·p totum
Sacmentoz wneracō·iij·man
dato p̄cipituz·iij·p̄·ca·iij·i pñ·
Sacramentoz fusceptio q̄ vti
lis sit·iij·p̄·ca·iij·c·ī fine·
Sacramētis ecclie malefici sua
īstrumenta quare tangi pmit
tāt p̄·p̄·ca·xi·z·p totum·
Sacrificiū deo offerendū quō
lex nature dictat p̄·p̄·ca·vij·h·
p totū Et quottuplex sit sacrifi
ciū ibidez·b· Et quō sacrifitium
misse sit digniꝰ aliis ibiō
Sacrifitū altaris ex q̃b9 cauſ
fit deo acceptum·vij·p̄·ca·ix· E·
post prīm·
Sacrificiū altaris quō sup oīa
valet pro satisfaciē do pro am
mabz ī purgatorio·vij·p̄·ca·
ix·e·ī prīcipio·
Sacrificiū altais q̃ntū tollat
de pena ibidē·e·post me·
Sacrificiū altaris quāte effica
tie sit ibidē·f·p totum
Sacrilegiū quid sit q quī hoc
cōmittant·vi·p̄cepto ca·ij·f·ī
prīcipio
Sacrilegium quō graue et grā
de pcēm sit ꝓpter quinqz·vi·p̄·
ca·ij·f·ī me·
Sanacō animarza deo quottu
plex sit·iij·precepto ca·viij·A·
circa prīcī·
Sancti quibz reuerencijs sint
honorandi pri·precep·ca·vi·c·
ī prīcipio ca·viij·b·post me
diū q ī quibz fignis honorē
tur dulia wneracōne pri·pre·
ca·viij·d·ī fine
Sācti nō canonizati an possint
wnerari p̄·p̄·ca·vi·c·ī me·
Satisfactio pro peccatis quāe
q quō debet fieri·iij·p̄cep·ca·x·
A·p totum
Satisfactio de quibus reb9 q
ptib9 hominis fieri debeat ibidē
g·p totum·
Satisfactio per que opera fieri
possit ibiō·f·g·p totum
Satisfactio quāto tpe q p q̃t
opa fieri possit·iij·precepto ca·
x·b·p totum·

Satisfactio p que opa magi fiei possit .iij. p. ca. xi. m. per to.

Satisfactō p ammab? in purgatorio per quot a q fiei possit .vij. p. ca. ix. a. b. c. d. e. per to. a pfectū maiorē capiant p̄m maiorez caritatē ibidem e. in fine

Satisfactō p̄ria de iniuria sibi illata per q fieri possit qnto p. ca. viij. h. p totum

Satisfacere p se in vita qre melius sit qp per alīū post mortem vij. p. ca. ix. b. in prin.

Satisfacē an quis possit qui ē in pcō mōli cōstitutus. iij. p. ca. x. h. per totum.

Satisfacē viu? p vuo pcō re an possit a quot mōis. iij. p. ca. xi. h. p to. l. in medio. Et quādo nō possit. l. per totum

Satisfacē p alio wlēs quō debeat esse dispositus. iij. p. ca. xi. l. per totum'

Satisfaciens pro alio an sibi meatur. iij. p. ca. x. k. per to.

Satisfactoriū opus quale esse debeat vide in op? satisfactoriū

Scādalū qd sit. v. p. ca. xiij. a. in prīci. a quot mōis possit quis scandalizari ibidem

Scādalū quottuplex sit. v. p. ca. xiij. c. circa prin.

Scandalū an sit gnāle wl spāle pcm. v. p. ca. xiij. e. p totū

Scandalū qn sit pcm mōle et qn veniale a qn nō quinto p. ca. xiij. d. e. f. g. p totum

Scandalū in fama proximorz quō sit cauendū septimo. p. ca. vij. m. circa medium

Scādalū ne oriatur vtz bona sint dimittēda. v. p. ca. xiij. h. j. k. l. m. p totum.

Scandalū in quot gnibz bonum oriri possit ibidē. h. in medio.

Scandali pcm qp detestabile sit. v. p. ca. xiij. b. in prin.

Scandali suspicio quō facilit nō sit habenda ibidē. l. in prin.

Scandalizātis quot sint pene v. p. cep. ca. xiij. b ante medium De scādalo vitādo dātur .iiij. regule. v. p. ca. xiij. p. p totum.

Scientia acquisita qlē mercedem habebit in gloria p. p. ca. iiij. e. in prin.

Scire quilibet q tenetur. ix. p. ca. p. c. in principio. h. i. p totū ca. ij. a. in principio

Scrupulus quid sit p. p. ca. v. f. post medium in octaua regula Et qui scrupuli sint abiciendi a quo ibidē i. xiij. regula.

Secretū quottuplex sit nē. vide in sigillum

Sensus bonimis quomodo in patria premiabuntur. x. p. ca. vi. a. per totum a quomodo fiet sensacō per sensus in patria ibidem. b. et quottuplex sit sentire ibidem.

Sensus bois quō ab humanitate cristi tanqp a iocundissimo obiecto satiabuntur. x. p. ca. x.

ſ·per totum·g·poſt prīcipiū
p totum
Senſibiliū maxīmā delectacio
nē que ꝙ quot cauſabūt ī pat̄a
x·p̄·ca·xi·b·p totum
Serpentes p diuinum wrbum
an liceat arcere p̄·p̄·ca·xi·gg·
in fine·
Seruire deo ꝓpt̄ vitaꝫ eternaꝫ
an licitū ſit ꝙ nō ꝓpt̄ea eū diligę
re ſed ꝓpter ſe pri·precē·ca·iiij·
o·p totum Vide in diligere·
Seruile op9 die dñico factum
an excuſari poſſit aliqñ ꝙ per q̄
iij·p̄·ca·ij·c·i·k·p totum
Seruile opus ex neceſſitate fie
ri quot mōis cōtingat ꝙ quo ꝙ
qñ excuſat a violacione ſabba
ti·iij·p̄·ca·ij·d·e·f·p totum·
Seruile opus die feſtiuo factū
an pietas ꝙ modicitas excuſēt
iij·p̄·ca·ij·]·k·p totum
Seruit9 quottuplex ſit·iij·p̄·
ca.p̄·]·k·p totum·
Seruitus que deo ſit quo in no
ſtra cedet vtilitatē p̄·p̄·ca·xi.k·
in medio
Sigillū ſecreti ꝙ cōfeſſionis
an ſemp ligat ꝙ quo·viij·
p̄·ca·iij·b·c·p totum
Sigilla bonez ad tacēdū artan
tia quot ſint·iij·p̄·ca·ix·m·p to·
Signū aliquod a deo petī an ſit
licitū p̄·p̄·ca·xix·d·in prin·
Signum magne fidei qđ ſit p̄·
p̄·ca·ij·g·poſt me·
Signum reprobacōnis quod
ſit Vide in ſuperbia·
Signa exteriora in verb geſtꝫ
ꝙ factis cui deant correſponde
re p̄·p̄·ca·xv·c·circa princi·de
hoc vide in weſtis
Simulacō quid ſit·p̄·p̄·ca·xv·
b·circa princi·
Simulacō quottuplex ſit ꝙ q̄
mōdis ꝙ q̄ non·viij·p̄·ca·ij·g·
poſt princi·p totum
Simulacō quare ſit pēcm pri·
precepto ca·xv·C·in princi·ꝙ
qñ ſit pēcm·d·ad finem·
Simulacō aliqua an ſit licita p̄·
p̄·ca·xv·]·p totum
Simulacō ꝙ ypocriſis quomō
differant·viij·prece·capi·ij·B·
in princi·
Simulata eqtas quomō ſit du
plex miqtas p̄·p̄·ca·xv·e·in fi·
Sobrietas quid ſit·vi·p̄·
ca.vi·a·in princi·
Societas bona quo ꝙ qñ ſit q̄
rēda p̄·p̄·ca·xx·o·in me·
Societas mala ꝑticulaſa ſit
ꝙ quo ſocietas popularis fuit
bto petro occaſio dñm negādi
p̄·p̄·ca·p̄·f· ante finem
Sol ꝙ luna quomodo ſtabunt
poſt diem iudicij·x·p̄cep·ca·v·
b·poſt me·
Somnia an ꝙ quo ſint ſig̃ fu
turoꝝ p̄·p̄·ca·x·c·p totum·
Sommoꝝ ꝙ diuerſe ſint cauſe
p̄·p̄·ca·x·b·in principio·ꝙ quo
modo caute bn ea poſſit iudicari
ibidē ad finem

Sorte vti quid sit p̄·p̄·ca·x·E· per totum

Sortib; licite vti i quot casib9 cōtingat p̄·p̄·ca·x·h·per totū

Sortib; male vti in quot casib; cōtingat ibidē·f·in prin·

Speties rex an possint per mutari pri·pre·ca·xi·m·in prīcipio·

Speranda et desideranda quo sūt a deo petēda·p̄·p̄·ca·iij·b·

Sperare in scos et scas p̄uilegia tas quo liceat·p̄·p̄·ca·iij·g·

Spes quid sit·p̄·p̄·ca·iij·a·in pncipio

Spes quo cadit sub p̄·p̄·p̄·p̄· ca·iij·in prīcipio·

Spes sup mia dei i ppnis meritis quo fundari debeat ibidē a·post medū·

Status honestas q̄ sit·vij· p̄·ca·iij·g·in prin·

Status decentia quo sit cōseruāda·vij·p̄·ca·iij·g·p totū·

Strepitus nocturnales et cete re insolentie in q̄busdā domib9 cōtingētes a quo et ope cui? fiant p̄·p̄·ca·xi·s·p totum·

Stuprū q̄d sit et stupz cōmittēs quid tēneatur in foro sciē·vi·p̄·ca·ij·b·in prin·

Stupro quot mala euemant ·vi·p̄·ca·ij·b·p totum·

SVbdit an plato debeāt accusare Vide in accusaē

Subtilitas i cōtroribz glorioß quo erit in pria·x·pre·ca·vij·g· per totum·

Suffragia q̄bz p̄sint et q̄bz nō vij·p̄·ca·viij·a·p totum·e·i medio·d·in principio·f·i pncipio

Suffragia q̄ intencōe dēant recē regulari·vij·p̄·ca·viij·d·in me·

Suffragia p alio facta an etiā p̄sint facienti ad satisfaciendū p se·vij·p̄·ca·viij·d·ad finem·

Suffragia facta p pcōres an valeāt iustis·vij·pre·ca·xi·g· p totum

Suffragia facta p multis an valeāt eq̄liter oibz ibidē·]·p to·

Suffragia cōtinuata succesiue an plus valeāt simul factis ibidem·k·per totum

Suffragioz valor p q̄tuor g̃ dus distinguitur·vij·p̄·ca·ix·h·p totū

Superbia q̄d sit et quo p eā pcc cetur·p̄·p̄·ca·xij·b·h·in prin·

Superbia eēncialiter i quo sit pri·p̄·ca·xij·h·in prīcipio·

Superbia et inanis gloria differūt quadrupliciter p̄·p̄·ca·xij·c· p totū·ca·xiij·e·an me·ca·xiiij·b·in prīcipio·

Superbia quo duabz virtutib9 otrariatur p̄·p̄·ca·xij·c·in pri·

Superbia p̄·p̄·prohibetur pri·p̄·ca·p̄·k·circa finē ca·xij·a·in prīcipio·

Superbia q̄ magnū malū sit p̄·p̄·ca·xij·

Superbia quo sit reprobor et eiā dētissimū signū·pri·p̄·ca·xiij·

g·circa prm·

Supbia quib9 opibz se imiscz p̄·p̄·ca·xiij·e·p totum

Supbia quo multis nocet ⁊ q̄ bus ibidem·f·p totum

Supbia qñ sit mōrle pcm et qñ non p̄·p̄·ca·xiij·g·p totum ⁊ dātur dc hoc cōclusiones illatiue ex regulis datis dc cognicōne pcōz wm aliū vel mōrlium ibidem·i·p totum

Supbia imwestium ornatu generat ex se multa vicia p̄·p̄·ca·xviij·h·p totum·

Supbia imwestitu pz multa sācton exempla dissuadetur p̄·p̄·ca·xviij·l·p totum

Supbia imwestitu exteiozi ē qñ tuplex stultucia ibidez·k·p totū

Supbie radices quot tuplices sint p̄·p̄·ca·xiij·d·p totum

Supbie quot et que sint cause eam antecedentes primo preca·xiij·g·im prm·

Supbie q̄ ⁊ quot sūt ocomitātcia ca·xiij·e·circa prm·

Supbie quot sint spēs p̄·preca·xiij·h·p̄ma spēs q̄ sit ibidem h·post·primi·Et quot sint eiꝰ signa ibidē·i·p totum·secunda spēties q̄ sit ⁊ qūo multiplicit̄ erat q̄ hac spētie pcat ibidē·k·l·p totū·tertia spēties que sit·xiij·ca·a·pz totum·quarta spēties que sit ⁊ quomodo pr eam pcatur ibidem capitu·xiij·C·per totum Et que ad eā reducātur c·post me·d·p totum

Supfluū quid sit ⁊ q̄lit̄ ⁊ sm q̄ dcbz fumi et attendi·vij·preca·iij·d·e·f·g·p totum·

Supstico q̄d sit pri·p̄·ca·xi·aim prm·d d·circa prm·Et quot sūt supsticōmis gña ibidem·Acirca primi·

Supsticōnes qūo cognoscantur pri·p̄·ca·xi·dd·Et ponūtur multa supsticōnū exēpla ibidē·

Supsticōes q̄ grauia sint pcata p̄·p̄·ca·ix·c im prm·⁊ qūo ⁊ quibz mōis sint pcā mōrlia ibid ca·ix·d·p totum

Supsticōnū quot sint spēs pn̄cipales p̄·p̄·ca·ix·b·p to·

Supsticōnū malefitia vñ sorcicantur effectum ibidē·f·p to·

Supsticōibz vtēs apostō fidei qūo declāt̄ur p̄·p̄·ca·ix·b·añ fi·

Suspicans dc pxiō suo mortale pcm ex leuibz ⁊ insuffitientibus sigmis ⁊ firmit̄ ex hmc credens an mortalit̄ pcat p̄·preca·xiij·d·post prim·

Suspico q̄d importat pzi·p̄·ca·xiij·d·post primi·

Suspico ex quibz otingat ibid d·post primi·

Suspicōmis quot sint 'gradus' ibidē·d·ante me·

Tacitumitas im quibz sit hab tēda vide m figillum

Tact9i pria qūo pficiet ⁊ q̄b9 rone sui obiecti maxiō gaudio pmiabitur·x·p̄·ca·vi·h·p totū

Qedium vite vñ oriatur a qñ sit pccm p̄·p̄·ca·xx·n· ím prím·

Qemptare deū q̄d sit p̄·p̄·ca· ·xix·a·p totū cū declaracōne eiꝰ b·c·d·per totum

Qemptaé deū an semp sit pcc; ibídem·a·in fine

Qemptacō dei quottuplex sit primo p̄·ca·xix·b·i pn̄cipio

Qemptacō dei p quot gn̄a hōi num sit ibidem·e·in principio

Qemptacōis progressus qūo fit a qūo ex ea pcca fluūt·ix·p̄· ca·ííj·f.post princi·

Qemptacōnū vie q̄ sint a qūo sint obstruēde·vi·p̄·ca.primo·]·ím princi·

Qemptantū deū q̄druplex est gradꝰ·p̄·p̄·ca·xix·h·p totū

Qemptacō bois ím mortis artículo quaé qūo a q̄t de causis sit grauissiā·ííj·p̄·ca·vi·a·ptꝰ pri·

Qempestates an liceat wrbis sacris cāpanaꝝ pulsacōm b?a similibus repellé p̄·p̄·capitulo· xi·pp·p totum·

Qepiditas q̄ mala sit vide ím negligētia

Qepiditas qūo dyabolo pre stat fiditiā tēptandi p̄·pte·ca· ·xx·f·circa mediū·

Qestificaé an q̄s teneatur aliq̄ bꝰ cafibz·viij·p̄·ca·ííj·a·p totū

Qestis testificādo vl alias asse rendo iuraé volēs qualē scīaz ha bere debeat sup re ipa de q̄ iuraé debeat·viij·p̄·ca·ííj·g·h·i·p to·

Qestímomū an licite pōt fieri de hís q̄ alicui ím secreto fūt omis sa·viij·p̄·ca·ííj·b·c·p totum

Qestímomū falsū an sp sit moe tale pccatum

Qhesauri imuēti an sint retinen di a qūo·viij·p̄·ca·ííj·p·p totū·

Qímoe ím gne an excuset a pcc cato p̄·p̄·ca.xxi·k·p totū

Qímoe qñ sit mōrle pccm ibi dem·l·p totum·

Qiustitia quottuplex sit p̄· p̄.ca·xx·a·circa prícipiū

Qiustitia de alieno bono quot tupler sit·v·p̄·ca·v·c·d·p totū

Qiustícia de bono ómo qñ sit p̄mus motꝰ qñ wmale pccm a quō mortale p̄·p̄·ca·xx·d·e·per totum·

Qiustície quot sint radices et cause ibidem·b·p totum

Qurpia a ínhonesta q̄ sint et qūo sint occultāda p̄·p̄·ca·xxi· b·ím medio

Vendicō a empcō quot requīāt cōdicōes ut fiāt licite·viij·p̄·ca·v·C·cir ca mediū·e·p totū f·ím prím·

Vendicō a empcō qūo ꝑm na turalē a ómā legē requirāt eq̄li tatē a ꝑm q̄ iustū pcūi ím ipꝫ fit sumēdum·viij·p̄·ca·v.g·h·k·p totum·Et q̄ estímacō sit sequē da·k·ante medium

Vendicōmis a empcōmís q̄s de beat eē finis íntentus·viij·pre·

ca·v·l·p totum·

Vendito2 an teneatur dicere de fectum vel vicium rei vendende ibidem·m·p totum

Vendicõe ⁊ empcõne quottu pliciter possit fieri fraudacõ ibi dem·d·m prmci·

Vendere rem cari? q̃ fit empta an liceat ⁊ m quib9 casib9·vij·p̃·ca·v·f·ante me·

Vendentes qũo diusum lucrũ debent capere·vij·p̃cep·capi·v·p̃·circa me·

Venale peccatũ vide m pcõm

Verba cõtumeliosa pferre qñ fit peccatum mortale aut venia le aut nullum·v·p̃cepto ca·iij·e·m prmci·

Verba obprobriosa q̃ malí effectus sint generatiua·v·pre·ca·ij·g·post me·

Verba ãbigua qũo sint intelli gẽda·vij·p̃·ca·iij·e·pt9 me·

Verba vel fcã occasiõem scãda li inducentia quot modis fient p̃·v·ca·xiij·e·post prmci·

Verbũ detractoriũ quando sit venale aut mortale·v·precep·ca·x·f·post prmci·

Verbũ dei quãte efficatie sit p̃·p̃·ca·xi·gg·ante finem

Verecudia quottuplex sit pri·p̃·ca·xxi·f·m fine

Verecudia qñ sit ⁊ quibus de cauſ laudabilis p̃·p̃·ca·xxi·E·p totũ·Et p oppositũ inverecũ dia quot de cauſ sit vituperabi lis ibidem·f·m prmci·

Verecudia qñ sit mortale pcm venale p̃·p̃·ca·xxi·m·p to·

Verecudia bona quid sit ibidẽ b·p totum·

Verecudia bona in quib9 repi atur ibidem·b·f·m prmci·

Verecudia mala quid sit p̃·p̃·ca·xxi·g·m prmci·

Verecundia mala in q̃b9 repia tur p̃·p̃··ca·xxi·o·p totũ·

Verecudia mala quot habeat radices ibidem·p·in fine·

Verecudia quot m̃ medijs expel letur ibidem·b·p totum

Vermis cosce q̃d sit ⁊ quo sit in vitẽtib9 ⁊ in damnatis·x·p̃·ca·iij·e·p totum

Vermis conscie quottuplex sit ibidem·f·p totum

Vestes pretiosas deferre an sit pcõm p̃·p̃·ca·xvij·e·p totũ·

Vestes vane ⁊ turpes vel superflua ornamenta an ꝓpt̃ consuetu dinem sine graui peccato possint deferri p̃mo p̃cep·ca·xviij·g·cir medium

Veste muliebri an vir possit uti ⁊ reconuso p̃·p̃·ca·xviij·d·p to·

Vestis exteior quo interioris ammi dr ee iuditiũ p̃·p̃·ca·xvij·b·circa me·

Vestiri pretiose an possint con stituti in dignitatibus p̃·p̃·ca·xvij·d·p totum

Vestiũ humilium delatio an sit virtuosa opera cõ p̃·p̃·ca·xvij·

l·a quibꝫ plonis a quibꝫ mōis ·n·p totum

Uestiū p̄ciositas quot generi bus hoīm a qūo ꝑm magis et minus admittatur p̄·p̄·ca·xvij·f·per totum·

Uestiū curiositas qūo huāno studio sit excogitata q̄ qñtum nūc distat a prima wstiū misti tuōne p̄·p̄·ca·xvij·h·in prin·

Uestiū textaꝝ primꝰ inuēt̄or q̄s fuit p̄·p̄·ca·xvij.h·post pn̄·

Uestitu exteiori an a qūo vir tutes acquirūtur p̄·p̄·ca·xvij·b·in fine

Uestitu p excessum à dr̄ect̄um ot̄ingit·xij·modis p̄ceam p̄·p̄·ca·xvij·g·h·p totum

Uestitū humilē qūo quidā im pugnāt a mōes eoꝝ soluūtur p̄·p̄·ca·xvij·m·p totum·

Uestitus superbia cui assimile tur vide in sup bia·

Uia ad p̄riaꝫ celestem q̄ sit p̄·p̄·ca·iij.b·post mediū·

Uia regia in mādatis dei obser uāda q̄ sit p̄·p̄·ca·v·f·post pri·

Uia viōꝝ duriōꝝ ē etiā natuā lit̄ mādatoꝝ obseruātia ꝓpter quinq; ca·p̄·p̄·p̄·f·in prin·

Uitia capitalia ḡre aliq̄ dican tur·vij·p̄·ca.p̄·d·circa mediū·

Uitia q̄re sensualibꝫ hoībꝫ appa reant virtutibus dulciora a ex quot a quibꝫ causꝫ p̄·p̄·ca·p̄·f·a medio vsq; ad finem

Uitia rep̄me qūo possumus et p q̄ media·ix·p̄·ca·ij·c·pt9 me·

Uitiū negās quod q̄s i se tam hꝫ an a qūo ꝑccꝫ p̄·pre·ca·xiij·b·in principio

Uimi potaōeꝫ qūo multa rep̄ hensibilia·cōmittātur· vi·p̄·ca·vi·d.i principio

Uimū abusiue sūptū·vij·mala inducit ibidem c·per totum

Uirginē opprimēs wl seducēs q̄d teneatur in foro scāe·vi·p̄·ca·ij·b·in prin·

Uirgines an p̄ciosꝫ sint oīan dr̄ p̄·p̄·ca·xvij·e·p totum·

Uirgines i p̄ria an a qūo hūa nitati xp̄i erūt ꝓpinq̄ores·x·p̄·ca·v·d·ad finem·

Uirtuosi actoris q̄ sunt condi cōnes p̄·p̄·ca·ij·k·post mediū·

Uirtutes quibꝫ modis sint ac q̄rende·ix·p̄·ca·iij·o·post prm cipium p totū

Uirtutes qūo differēter sint i anima a in actib; exteioꝝibꝫ p̄·p̄·ca.xvij·b·in prin.

Uirtutis mediū qūo sit sumē dū·vij·p̄·ca·iij·l·in principio

Uirtutē habēs ꝑfectā a habēs virtutē imꝑfectaꝫ wl carēs vir tute qūo differenter possint eū dē actum agere p̄·pcep·ca·ij·k·post principium

Uis irascibilis a cōcupiscibilis in p̄ria qūo ꝑficientur·x·pze·ca·xi·c·p totū

Uisio dei quottuplex sit a que sint ille visiones·x·pze·ca·xij·

E. circa primi.

Visio dei q̃t modis hẽatur. x. p̃. ca. iij. b. post me.

Visio dei in gloria qũo seq̃tur ad maiorez amorem i via p̃. p̃. ca. iij. e. p totum

Visio vie per q̃ impdiatur q̃ non sit pfecta. x. precep. ca. xij. e. post primi.

Visio hũanitatis xp̃i q̃le gaudiũ affert bt̃is. x. p̃. ca. ij. l. p to.

Visio bt̃or̃ quo ad et ex quibz erit maxie gaudiosa. x. p̃. ca. vi. C. d. p totum

Visiões nocturnales spirituũ quot modis otingere possint p̃. p̃. ca. xi. i. p totum

Visiões in speculis maleficorũ quo illusorie sint p̃. p. re. ca. xi. f. p totum

Visiões sortilegice quomodo sint false p̃. p̃. ca. x. a. p to. ca. xi. m. cir̃ca primi.

Vnctio sac̃ an sit sacramentum necessitatis. iij. p̃. ca. vi. c. per totum

Vnctio q̃bz sit danda. iij. p̃. ca. vi. b. in medio ad quãdo sit danda ibidem. b. ad finem.

Vnctio an sit iterãda etiã in ea dẽ egritudie ibid. b. post me.

Vnctiõis extreme quot sint effectus ad vtilitates. iij. p rece. ca. vi. a. p totum.

Vnctionis sac̃mentũ q̃bz sit institutũ. iij. p̃. ca. vi. in primi.

Vnctionẽ negligẽs volũtarie ã a quo pecz. iij. p̃. ca. vi. e. ad fi.

Vngendus quo dẽat esse dispositus ibidẽ. b. p totum.

Vngi an dẽat q̃ rõnis vsũ pdi dit ibidez. a. cir̃ me. b. cir̃ fmez

Volũtas viri iusti q̃lis esse dz p̃. p̃. ca. ij. i. cir̃ me.

Vota an irritari aut dispensari aut cõmutari possint ad quos ij. p̃. ca. v. x. p totum

Voti fractio ꝑpa autoritate absq̃ rõnabili cã an semp sit mor̃ le pcẽm. ij. p̃. ca. v. g. in me.

Voti licitu ad cõpleti q̃t sint odiões. ij. p̃. ca. v. a. b. c. p totum

Voto aliquid facies qđ aliũ dẽ nõ facerz an ex hoc meretur. ij. p̃. ca. v. f. p totum

Votũ an requirat deliberacõez ij. p̃. ca. v. b. cir̃ca primi.

Votũ q̃d sit. ij. p̃. ca. v. a. i pñ.

Voti cõdicões vide in odicõ.

Votũ cui ꝑprie fiei debz. ij. pre. ca. v. b. ad finem.

Votũ an magis obligetur iuramento. ij. p̃. ca. v. h. p totum

Votũ an semp obliget ad obs uãtiam ibidem.]. p totum

Votũ sub cõdicõe emissum an obligz wuentez ibidem. n. p to.

Votũ sub odicõe inhoneста facti ã sit obligatorium statẽ odicõne ibidem. r. per totum

Votũ sub odicõe fcm̃ a condicõne ꝑpter culpam wuẽtis nõ impleta an sit obligatorium ibidem. O. p. p totum

Votū ſbitaneū an ꝛ qūo obli
get·ñ·p̄·ca·v·l·p totum·
Votum qūo obligat ad rē poſ
ſibilez ſolū ibidē·g·m prm·
Votū de abſtmētia carmū an
ad medicī mādatū laxai dēbat
·ñ·p̄·ca·v·s·p totum·
Votū idēlibēatū relaxās ꝓpa au
toitatē ā mōēlit̄ pcez ibiḋ x·i fi·
Vouens caſtitatē ꝛ fōrmcans
qūo duplicat̄ pcez ibiḋ·a·poſt
medium·
Vouē an ſit expdiens·ñ·p̄·ca·
·v·d·p totum·
Vouere qūo ſit actus latrie·ñ·
p̄·ca·v·e·m primo·
Vouē an liceat ꝙ oē wtum wo
uendō wlit wcē wl ſcripto exp̄
mere·ñ·p̄·ca·v·s·p totum
Voto aliq̄d facere an ſit melꝰ
ꝙ ſine wto·ñ·p̄·ca·v·e·p to·
Vuā cū q̄ omittatur·vij·
p̄·ca·vi·b·circa pn̄cī·
Vſurarij qūo mltus modō pcēt
vij·p̄·ca·vi·i·k·l·m·n·o·p to·
Vſuārīꝰ ad q̄ tēt̄ ibiḋ·b·ī pn̄·
Vſurandi qūo multi ſint modi
ibidem·]·p totum vſq; o·
Vulnera i ſcīs i pria an appaē
būt ꝛ q̄re ꝛ qūo gloriosa appa
rebūt·x·p̄·ca·vij·f·p to·ca·viij·
A·m medio·
Vxoē an q̄s plꝰ diligē tēatur
ꝙ pntes·ñ·p̄·ca·z·g·ptꝰ me·

Xpi hūanitas qūo cit cā ex
cellētissimi gaudij bt̄oꝝ ꝛ
ſatuitas obiectia oim ſen
ſuū bt̄oꝝ x·p̄·ca·x·e·f·g·p totū

Ymago aiē peccat̄cis qūo de
pigi dēat·ix·p̄·ca·ij·]·añ fi·
Ymagies quot de cauſ iuente
ſūt p̄·p̄·ca·viij·d·m pn̄·
Ymagīū vſus ḡre admittat̄ i
ecclīa cū m wtrī teſta·repiatur
wtitꝰ p̄·p̄·ca·viij·b·m fi·c·p to
Ypocrīs vana gl'a ꝛ iactātia
qūo differēter ex eadē radice
oriatur p̄·p̄·ca·xv·a·fere p totū
Ypocrīs quot modis accipia
tur ibidē·b·m·prm·
Ypocrīs coiter dcā ꝛ ſimulacō
qūo idē ſint· Vide in ſimulacō·
Ypocriſis ꝓprie dcā q̄d ſit p̄·p̄·
ca·xv·e·m medio·
Ypocriſis quot includat in ſe
ibidē·e·añ finē·
Ypocrīt ꝓpria m q̄t ꝛ q̄bz pſois
repiatur p̄·p̄·ca·xv·f·p totū·
Ypocrīs ꝓprie dcā an ſp ſit pcc
atū ibiḋ·e·ptꝰ me·a qūo cog
noſcatur an ſit pcēz mōrle wl
wm̄ale ibidem·k·p to·l·m pn̄·
Ypocriſis qūo ſit piculoſa ꝛ val
de nociua·p̄·p̄·ca·xv·l·poſt p̄
cipiū vſq; ad finez·
Ypocrita q̄d ſit ibiḋ·e·m me·a
qūo cognoſcatur·g·p totū·
Yroma q̄d ſit a an ſit pcēm
p̄·p̄·ca·xv·m·p totū·

Yelꝰ dominꝰ dei qūo ꝛ i quo dz
habēri·v·p̄·ca·xi·d·p to·
Yram̄a quot de cauſ nō ſit e
uellēda·v·p̄·ca·xiij·n·o·p totū

Et ſic eſt finis

¶ Sequitur aliud regist⁹ siue cōtenta capitulorum cuiuslibꝫ p̄cepti. ⁘ ⁘

Primū capitulum p̄mi p̄cepti tractat q̄ strictē deus vlit p̄cepta sua
Secūdū tractat de fide.
Terciū tractat de spe.
Quartum de dilectione.
Quintū de errore multiplici cir̄ dilectionē a quo possunt cog noſci pcā mōrlia.
Sextum de seruitute dei a vne racōne sāctor
Septimū de sacrificijs oblacōmbꝫ a decimis
Octauū de veneracōe ymagīmū a reliquijs sanctor
Nonū de spēbus supsticōnum a de grauitate pcī huiꝰ
Decimū de falsa trāslacōe hoim a somnijs a de sortibꝫ ac̄.
Vndecimū recapitulat speciē supsticōnū de lupis
Duodecimū tractat de superbia a eius spēbꝫ
Decimumtercium de iactancia a remedijs supbie
Decimūquartū de inanī gloria a remedijs eius
Decimūquintū de ypocrisi q̄d sit a qualit̄ omittitur a simulacōe
Decimūsextū de p̄sūpcōe noui
Decimūseptimū de vestibꝫ tatū
Decimūoctauū an mulier̄ pec cēt mōrlit̄ se ornantes.
Decimūnonū de tēptacōne dei.
Vicesimum de accidia a spēbꝰ eius a remedijs.
Vicesimumpmū de erubescētia xp̄m sequendi a remedijs.
Vicesimumsecūd de cōtemptu a inobedientia.

¶ Capitula secūdi p̄cepti.

Primū ca. tractat de assumpcione nois dei a iuramēto.
Secūd de piurio a q̄n sit mōrle
Terciū quō iuramentū fit multiplicit̄.
Quartum de blasphemijs iuranti bus illicite p creaturas Et adiurantibꝫ illicite.
Quintum de votis eiꝰ fractiōe a dispensacōne.

¶ Capitula Terciⁱ p̄cepti

Primū ca. tractat festa q̄lit̄ sunt celebrāda. quare īstituta sunt a de trāsgressorib?.
Secūdū qualit̄ festa sāctificāt̄
Tertiū de sacramētis a primo de baptismo.
Quartum de confirmacōne.
Quītū de sacramēto eucr̄istie.
Sextū de extrema vnctiōe.
Septimum de mr̄imonio.
Octauū de pnīa a p̄. de ordinacōe
Nonum de cōfessione.
Decimum de satisfactōne.
Xi. de remedijs recidiuacōnis

⁊ piculis p̄ceptis ⁊ an
vnus p̄t satisfacere ad̄.
Duodecimū de sacr̄o eucaristie.
Decimūtertiū de sc̄ificac̄oe locoꝝ
sc̄z ecclesie altaris ⁊ cimiterij.
Decimūquartum de labore ⁊ ocio
Et de mechanicis.

Capitula q̄rti p̄cepti

Primum de dilc̄one dei
Secūdū de dilc̄one proximi.
Tertiū de numero ⁊ gradu diligendorum.
Quartū de dilc̄one proxi prout cadit sub c̄o filio.
Quintū quo filij debent pntes honorare.
Sextū de honoracione patris spiritualis.
Septimū de p̄lato, seculari honorando.

Capitula q̄nti precepti

Primum de homicidio ⁊ lesione p̄cā clamātia.
Secundū de caus̄ homicidij sc̄z ira ⁊ mutidia.
Tertiū quo ira sit capitale vicium ⁊ de filiabus eius.
Quartū de maledictōe de remediis ire.
Quintū de iuidia ⁊ ei⁹ remediis.
Sextū de filiabꝫ muidie Et primo de odio.
Septimū quomō inimicia sunt diligendi vel odiendi.
Octauū de recōciliac̄one calumnia ⁊ orac̄one
Nonū de dilectōne inimicorum ⁊ rancore.
Decimum de d̄tractōne fugiendа ⁊ nocumento
Vndecimū de correctōe fraterna
Duodecimū de odio correctōis
Decimūtertiū de scandalo ⁊ que sint p̄pter scandalū vitanda.
Decimūquartū de irrisione.

Capitula sexti precepti.

Primū Capitulum tractat de mechia ⁊ luxuria.
Secūdum de sp̄tiebus luxurie scilicꝫ cantu. osculis.
Tertiū de chorea ⁊ quando sit p̄catum mortale.
Quartū de actu c̄ iugali licito fragili ⁊ ceteris.
Quintum de gula. tēperantia ⁊ sp̄tiebus ei⁹
Sextū de sobrietate ⁊ ebrietate ⁊ filiabus gule.
Septimum de abstinentia et ieiunio.
Octauum qui tenentur ieiunare ⁊ quis potest dispensare.

Capitula septimi precepti

Primū capitulū de Auaricia ⁊ appetitu
Secundum obduracione ⁊ ele

elemosinā ⁊c̄.
Tertiū qñ homo t̄neatur ad elemosinā ⁊ qñ nō
Q̄rtum de furto ⁊ reb⁹ inuent⁹
Q̄ntum de empc̄oe ⁊ vnd̄icc̄oe.
Sextū de c̄otractib⁹ vsurarijs ⁊ ludis ⁊c̄.
Septimū de restitucc̄one
Octauū de suffragijs mortuor̄
Nonum p q̄ anime defunctor̄ iuuari possunt

Capitula octaui p̄cepti.

Prīmū capitulū de mendacio ⁊ qñ sit mor̄le.
Secūdum de pc̄is ex̄is p̄missi one iactantia ⁊c̄.
Tertiū de falso testimonio

Capitula nomi p̄cepti.

Prīmū capitulū de ignorantia quottuplex ⁊ q̄ periculosa
Secūdū de cognic̄one p̄pria ⁊ defectu
Tertium de ignorātia qñ excusat ⁊ quottuplex ignorātia
Q̄rtum de c̄oncupiscētia

Capitula decimi p̄cepti

Prīmū de c̄oncupiscentia alienā rū mulier̄
Secūdū de pc̄is trāsgredientium decalogū de inferno tenebris igne frigore ⁊c̄

Tertiū de pc̄is p̄mior̄ inter ioribus dā natorum.
Q̄rtum de pena dāmnator̄ respectu superiorū
Quītū de p̄mio suantiū decalogū. Et primo de gaudijs quinq; sensuum.
Sextū de visioe corpali delectabilissimā ⁊ alior̄ sensuū p̄fectioe
Septimū de dotib⁹ corpis.
Octauum de aurea ⁊ aureola ⁊ fructu.
Nonum de fructib⁹ bt̄or̄
Decimū de sotietate iocūdissimā Amicitia concordia ⁊ honore
Vndecimū de interioribus gaudijs irascibilis concupiscibilis q̄eta c̄one intellc̄us racōne sc̄ibilium
Duodecimum de dotib⁹ anime sc̄z visioe dilc̄one ⁊ oprehēsioe

Et sic ē finis

Incipit prologus i expositio nē decalogi scd̄m fratrē Johānē Nider. sacre theologie professorem ordinis predicatorū

Decalogi legē sacratissimā. pmū diuinus pthoplastor insertam cordibus: et denuo dei digito in tabulis exaratā lapideis postremo qz per incarnatū altissimi verbū propalatā cristicolis. vbi quid dā ait Si vis ad vitā ingredi. serua mandata. Hanc normā cūctorū fideliū regulā iter et directoriū eē ois deprans et fratrū meorū ordinis q predicatorū ē votis satisfacere cupiēs p multorum temporū curricula ex famosorū dēs diuine sophie preceptorū tā p dicantium. qp pro confessorū debitis exercicijs pticularia et spetialia dei et ecīe mandata i vnū preceptoriū colligere i sequētibus studui singula decalogi precepta sb distinguēdo p spēalia capitula ut ita pcepta paterēt cuiqz lucidius Pro quo labore ip̄m p cor a cōre sequentium oratiōem impetri quātulācūqz paruulā ut eterne sapientie a qua cūcta bona pcedūt pro pmo copulari in patria tandē merear. aē.

Incipit pceptorū dīne legis Capitulum primum

Sunt igitur tria pncipaliter pnotāda preceptorū preābula. Primo qstricte deus velit pcepta sua custodiri. Secūdo qratiōbile sit deo in preceptis suis per obediēciaz sbici. Tercio quomodo precepta habēt distingui. Quātū a ad primū. illud docet scriptura multipliciter. Nā p trāsgressione pcepti vnius de nō edēdo fructū vetitum primi parētes tota posteritas dānata est. gen. ij. Item precepta iubentur meditanda. in domo. extra. in via. dormiendo. et vigilando. deu. vi. Item primū pceptum p blasphemia; quidā trāsgrediēs. a deo iubetur extra castra ab oibus lapidari. leuiti. xxiiij. Item quidā modica ligna sabbato colligens. similiter lapidatur. numeri. xv. Item Saul secz; sonū lre otra dei preceptū seruās victimanda. de regno eicitur. et a demone possidetur. i. re. xv. Item oza archam cōtra dīni preceptū tangēs. subitanee a deo occiditur. ij. regū. vi. Item pharao tyrannus cōtra dei preceptū manducās. pat'no

sepulchro priuatur a vita. ꝛ. Re. viij. que tria exẽpla sunt cõ
tra excusantes se in trãsgressio
ne dei pceptoꝝ ut inquiũt pr
intencõnẽ bonã. Ihõ dicit ps.
Tu mandasti mãdata tua cu
b stodiri nimis. i. valde. ¶Quo
ad. ij. ad seruandũ dei mandata
septẽ nos inducere debẽt. Prio
summa auctoritas dei precipi
entis qui hꝫ in nos vim̃ sale
plenũ dñiũ. tũ qz creauit. tũ
qz regit seu gubernat cuncta.
Ad talem aũt pncipẽ ptinet cõ
dere leges nobis. a nos obedi
re sibi. a honorare: corde. ore
bo. a factis. ideo preceptis fre
quẽter pmittit. Exodi. xx. ego
dñs deus tuus. Secundo ad
idẽ nos dꝫ inducere imensa di
digni tas a maiestas quaꝫ hꝫ
p põm. eminẽtiã. pulchritudi
nẽ. a alia sua ꝓpria. ꝓpter q̃ me
rito debẽrem⁹ eũ timere. a ei obe
dire. a eũ honorare. magnum eni
est non obedire ꝑlato minori.
maius supiori. ꝫ maximum in
finite dignitatis pncipi. ut pr
simile ptꝫ i politia hũana. Ter
cõ pceptoꝝ rõbilitas. tũ qz p
cedũt a sapiẽtissimo. tũ qz sũt
oia scdꝫ dcãm recte racõis na
turalis. ut declaratur i. iij. lib.
sniaꝝ. di. xxxvij. Ideo rõ. vi.
dꝫ Mandatũ sãctũ iustũ a bo
c nũ. ¶Quarto pceptoꝝ maxi
ma vtilitas. qz quãtuplex. Nã
bona eccie ꝓpria facit obserua
cõ mãdatoꝝ. sm illd ps. par
ticipem me fac dei oim timẽ ci
um te. a custodiũt mandata tua. To
tũ bonũ ꝛãficat. ecciast. xv. De
dit deus bonũ mandata. que si
quaꝫ seruarẽt eũ scꝫ in iustitia
a equitate. a rectitudine. Ami
cũ dei ostituit. Io. xv. vos ami
ci mei estis si feceritis que pre
cipio vobis. Mãsionem trini
tatis sacratissime efficit. Joh.
xiiij. Si q̃s diligit me a pat
meus diliget eũ a ad eũ veniẽ
mus. a mãsionẽ apud eũ facie
mus. Ad vitam eternaꝫ ducit.
qz si vis ad vitã ingredi: serua
mandata. matth. xix. Sed ad
uerte q̃ optꝫ oia seruare. qz dꝫ
iacob. ij. Si quis in vno offen
derit. factus est oim reus. sic vi
delicet q̃ qui in vno pcõ mortali
deum offendit. inimicus dei cõ
stituitur. a si sic decedit. eter
naliter dãnabitur. nõ tamen
tanta pena quãta ille q̃ in mul
tis pceptis trãsgressor reperi
tur. Dudꝫ est certe pro tpali
pcio tam prompte seruire ho
mini. a dꝫ pro merce de eterna
tam segniter obsequi. ¶Quã d
to ad seruandũ dei pcepta. mo
uere dꝫ malorũ multiplicitas
in quã currũt dei pcepta non
seruantes. Telam aufert bonũ se
ipsum. tũ qz in seruitutem dya
boli redigit. qz õnis qui facit

pcatū seruꝰ ē pcā. ioh. viij. Tū etiam qꝫ melꝰ essꝫ hoī isti si natus non fuisset si sic moꝛitur. Aufert hoī oia bona opera qꝫ si caritatē nō habuero nil sū dicit Aplus. i. ad coꝛm. xiij. Aufert etiam fraternitatē eccīe. quam credimꝰ i articulo Sāctoꝝ cōmūionē. de qua ps. p ticeps ego sū oim timeciuaꝝ ut pdictū ē. Aufert societatem sāctoꝝ im pria ꝛ vitā eteꝛnam de qua apꝰ. ad galt. v. enumeratis pceptoꝝ trāsgressiombꝫ sic cōcludit. Qui talia agunt regnū dei nō possidebūt. Sexto nos mouere dꝫ bñficiozum diuinoꝝ magnitudo ꝛ multitudo. i tolerando mala nra ut pmiteamus dando eucaristiaꝫ ꝛ sacra. ut sanemur. wcando nos vaie ut resurgamꝰ. custodiendo ne moꝛiamur. ꝛ vitam eternam pmittendo. ne desperemus. vnde si tot bñficijs ingrati fuerimus. grauius peccamus. Cuius exēplū habemus math. xviij. In seruo cui debita dimissa fuerāt. qui alteri dimittere noluit. ꝛ math. xxv. de suo nequā. qui dñi talentū abscondit. Septimo mouere dꝫ mandatoꝝ possibilitas. nā leue ē mādata dei seruare. math. xi. Jugū eni meū suaue est ꝛ onus meum leue. Et. i. io. v. Mādata eius grauia nō sūt.

Et Jero. i expoicōe fidei cath. Anathēa sit inquit q̄ dic. deū aliq̄d nob pœpisse ꝛ hoiez implere illꝫ non posse. ¶ Rō leui tatis ē quintuplex. Nā leuia facit pmo caritas q̄ oia suffert. oia sustinꝫ ꝑm apꝰ. i. coꝛi. xiij. vñ puus in caritate laboꝛat pceptis parendo. de q̄bꝰ math. vij. Arta est via que ducit ad vitam. ut ps. dic. ꝓpter wꝛba labioꝝ tuoꝝ ego custodiui vias duras. sed magnus in caritate viam mandatoꝝ currit dicente ps. viam mandatoꝝ tuoꝝ cucurri. cū dilatasti coꝛ meum. scꝫ in caritate. Secūdo qꝫ natura ad mandatoꝝ obꝫ uacōem inclinat. oia eni bonū appetunt. primo ethi. Tercō qꝫ premiū maximū pmittitur. qꝺ oculꝰ nō vidit deus absteque ꝓparasti exspectantibus te. ysa. lxiiij. Quarto quia coadiutoꝛ est xpūs qui ꝑm apostolū operatur in nob velle ꝛ perficere. p bona wlūtate. phi. ij. Quinto qꝫ iuuant nos virtutes infuse. angelꝰ nr. coꝛ. ecclie sacra. ꝛ multa similia. Dia autem vicoꝝ in se viceuersa ꝓpter quicq; dura ē. ¶ Primo ꝓpter iusticiam dei que nō finit hic pcm impunitū. Dñ aug. i. cōfess. Justisti dñe ꝛ ita ē ut pena sit sibi oīs aiaꝰ inordinatus Secūdo qꝫ ē otra naturā

eo q̄ cōñ racō ēm· vnde· ñ· ethi
cor ín diffimícōe virtutis dici
tur esse dterminata racōne put
sapiēs determinabit· Terco q̄
eternū supplitiū meretur ꝓpter
q̄ vicōsis math· xxv· iudex di
cet· Discedite a me maledicti
ignē eternū· Quarto q̄ vicia
sibi otrariātur· puta prodiga
litas auaritiea fic de alijs ut di
cit ph'us· iiij· ethicor· Quōto
q̄ viam vicōr nō adiuuāt sā
cti angeli nec deus q̄ nescit pa
trocinū prestare crímínibus
Sz q̄d facit vitia dultia· ſ· q̄
quāq̄· corp9 aiale· habitus ra
dicati· multitudo dēliquētium·
fuasus ímícor· a affectus te
pidus ad arcua· de prio dicit
gall'· v· Caro cupiscit aduer
sus spūm a spūs aduersus car
nē· Et itez maifesta sūt opera
carnís q̄ sunt fornícacō immū
ditia luxuria aē de radicatis ha
bitūz malis dic· ph'us· ij· ethi·
q̄ prōpte a delectabiliter fati
unt vitia oparia quib9 difficile
ē recedere· vnde iere· xiij· Si
ethiops pōt mutare pellē suā.
aut pardus varietates suas a
vos poteritis benefacere cū didi
ceritis malū De· iij· vicz de mul
titudie delinquēciū ptz in ps·
dicēte· Cū sācto sanctus eris.
a cū puerso puerteis· hinc est
q̄ petrus inter xp̄i discipulos
manens sāctus fuit· Sed cū
in turba ꝑclariū fuit. ter xp̄m
negauit· De· iij· vicz de fuasu
ímícor dicit apl9· ij· cor· xi·
Ipse sathanas trāsfigurat se i
angelū lucis· Sicut fecit xp̄o
math· iij· dicēs Si fili9 dei es.
dic ut lapides isti panes fiant
De quōto vicz affectu tepido a
sensualitate remurmu rāte ait
xp̄s math· xxvi· Spūs quidē
prōptus est caro aūt infirma
Rūtum aūt ad· iij· de distīm g
ctioē p̄ceptor nōndū ſm scm
thō· i· 2· q· xci· Q3 lex quintu
plex ē· vna generalis quā de9
naturaliter cuilibz indidit rei
ut suo creatori obediret· hanc
legē nulla creatura trāsgredi
tur irracōnalis· nā celū quoti
die circuit de quo in ps· Sta
tuit ea in eternū a in seculū secu
li· p̄ceptum posuit a non ptere
bit· Quatuor elemēta a aues
ūra sua naturalia seruāt a alia
similit' naturalia Secūda lex ē
nature de qua rō· ij· Dentes q̄
legem non habēt naturaliter
ea que legis sūt faciunt· hec di
cat virtutes esse fatiendas· vi
tia fugiēda· Que volum9 ut fa
ciāt nob' hoies eadem eis fatia
m9· a filiter de dimissioē· vñ
math· vij· ait saluator· Oia q̄
cūq3 vultis ut fatiāt vob' hoies
a vos facite illis· hec est ei lex a
ꝑphe· Lex hec ē· ad felicitatē
naturalem p virtutes morales

docet vmre ut patuit in phis
Tercia est lex hūana ciuilis
quā plati seculares statuunt.
de qua pū. viij. p me reges re
gnant. ⁊ legū cōditores iusta
decernūt. Quarta hūana ecā
astica p aplicos. ⁊ cōsilia. ac
dyocesanos ⁊ supiores spūa
les tradita. de qua decretoꝝ ⁊
decretaliū libri plem sunt. Rñ
ta diuina pncipaliť in decalo
go cōtēta. deq vbi thxma. He
leges oēs tūc recte fūt. cū ab
eterna lege. i. a dīna rōne oia
rite p concipiente deriuātur. di
rigūtur. ⁊ mouentur. sm thō.
b ibiď. ¶ In decalogo itaqz. exo.
xx. deus hbz puidit. ut dicit
s. thō. ibidē. q. c. Sic pnceps
reipublice puidere dz. ad quē
spectat tria puidere in sbditꝰ
Prio quo se bn habeant ad su
periorē. Secūdo quo bn se ha
beant inferiores ad se mutuo
Tercio quo quiscz sit intra
se bene ordinatus. Scdm hec
igitur pncipaliter. primo necess
aria sunt pcepta ordinantia
sbditos debite ad pncipē suū
Primo sic q fideliter obediat
ei. ⁊ cōtemnātur inimici prin
cipis. qđ deo facim? colendo eū
non demoia. Secdo sic ut ho
noretur caute. ita q ore non
inuanū nomē eius assumatur
Tercio q obsequijs certo die
honoretur. Secūdo neccāria

sunt pcepta pacē inter famu
los ad mutuā cōseruātia. Primo
sic q ppinquis sibi iam? ho
norando pentes. Secūdo ut
primum corpe nō ledam? p
occasionē. Tercio nec in psoā
oiūcta puta vxore l filia. Rē
to nec in rebz p furtū. Rñto nō
verbo p falsū testimoniū. Ter
cō necessariū est ut ōsqz dei fa
mul? intra se pacifice regatur.
qđ regimen null? pncepS deo
dempto facere pōt. q interio
ra nō vidz. Deo voluntas duo
bus vltimis pceptis oxsatur.
ne cupiam? vxorē primi. nec
res eius. Et sic satis fit precep
to triplicis dilcōnis. scz dei per
tria. primi p qñqz. ⁊ sui p vlti
ma duo. Deus enī math. xxij.
triam gñe pcipit. videlicz sui
dilcōz. dicendo. Diliges dñm
deū tuū ex toto corde tuo. dile
ctōnem proxi. ibi. proximū
tuū. dilcōem sui. ibi sicut te. id
ē sicut te debes diligere. ¶ In
grediendo igitur decalogum
notandū primo sm thō. i. 2. q.
c. q decalogus tanq capita
lia quedā pcepta obtinet oīa p
cepta alia vicz legis naturālis
⁊ q scriptura ⁊ sapientes alij
tradiderūt. Secūdo nōdū q q
dā pcepta sm eūdem ibiď fūt
affirmatiua. ut illa duo. Sab
bata sanctifices. Honoras in ho
nore pntes. Alia fūt negatiua.

ut omia alia octo scom eū. Alii qđ tñ scom bouentu. m. ij. di. xxxvij. ē pl9 affirmatiū q̄ negatiū. ut primū p̄ceptū. Affirmatiua semp ligant nō p̄ semper. ē nō p̄ omni tēpore ⁊ hora. Negatiua vtroq; mō. Terciō nōndū q̄ scom iosephū q̄libz p̄cepta erāt in vna tabula. p̄ma vicz quilibz. alia quilibz erat in alia tabula. ſ qz due tabule erāt otinētes totū decalogū. ſignificabāt q̄ duo mādata scz dilcōis dei et proximi cōtinerēt totū decalogū. iđo scom aug9 sequēdo signatiū nō ſrām. p̄ma tabula otinebat tria precepta p̄ma de seruitia. secunda otinebat alia septē ad proximū pertinētia. ¶ Est itaq; p̄mū mādatū. Exo. xx. sic positum. Ego sū dñs deus tu9 qui eduxi te de tra egipti de domo seruitutis. nō habeb deos alienos cora me. nō facies tibi sculptile. neq; oēm similitudinem q̄ est in celo desup. ⁊ que in terra deorsū. nec eoz que sūt in aqs sub terra nō adorabis ea neq; coles. hoc p̄ceptū parti est affirmatiū vicz. ego sū dñs de9 tuus. ⁊ tripliciter ē negatiuū. vñ xp̄s exponit math. iij. hoc preceptū dicens. dñm deū tuū adorab. ⁊ illi soli seruies. scz cultu latrie. nā scom iero. in p̄ma pte p̄cipitur cultus latrie. id ē honore debito debitus. p̄ceptū igitur hoc p̄mum cōtinet pluā p̄cepta ptcularia que in. xxij. capitulis sequentibz recitabūtur. q̄dā affirmatiua ⁊ quedā negatiua. Cū em a dño deo habeam9 tria aiam. corp9. ⁊ res: iustissimū ē ut ei seruiam9 istis. ⁊ deū sic colamus. Sed scom aug9. in enchiridio. deus colitur optime. fide. spe. ⁊ caritate. quibus aia deū colim9. Secūdo debemus colere corpe p adoracōez. Tercio reb9 per oblacōnē. decimā. et filibus. Aliaps p̄cepti est negatiua triplicater. Fuerūt em quidā q̄ coluerunt plures deos sine institutione ymaginū. vicz solem lunam. ⁊ filia. contra quos dicitur nō habebis deos alienos. alij colebāt sub ymaginibus plures deos. contra quos dicitur. nō facies tibi sculptile nec. non tñ tales coluerūt ymagines. ſ ymaginata. sicut nos hodie vnum deum. alij ipas ymagines adorauerūt. ⁊ aliq̄d diuinū eis attribuerūt. Contra quos cōcluditur non adorabis ea neq; coles. vñ omnis superstitio in hoc puncto prohibetur. Item hic prohibētur quedā capitalia vitia. put sūt mōralia. Primo superbia. nā dic. tho. 2. 2. q. clxij. ar. v. Rō humilitas ꝑtinet respicit subiectionem hois ad deū

ꝛ ecōuerso supbia defectū hꝫ
sbiectionis ꝺm scz ꝙ aliquis
extollit se sup id qꝺ est sibi p̄
fixū ꝺm ꝺīnam regulā vel men
surā qua mensus est nob deus
vñ eccīast. x. Supbia twimis
est apostotare a deo. vbi etiaz
mobediētia nōtur. Secūdo p
hibetur hic accidia quā tedet
diuim obsequij, ꝛc.

Capitulū secundum.

Orca primū p̄ceptū
pticulare vicz de tenē
da wā fide que sb p̄
cepto cadit. maz. vl. Qui credi
derit ꝛ baptizatus fuerit saluꝰ
erit. Qui vero non crediderit
cōdēnabitur: Tria p̄cipalit
ponētur. Primo q̄ ꝛ quot cre
ꝺenda sint simplici xp̄iano. i.
non hñti curā aiaz. nec offici
um docendi publice scripturā
sacrā. Secūdo qūo ꝛ qualiter
credere debeamꝫ credēda. Ter
cō quotuplices twies. p̄ceptū
a twc transgrediantur. Qñ
tū ad p̄mū nōndū. ꝺm tho. 2. 2.
q. 2. ar. viij. ꝛ ꝺm alios docto
res ꝙ cuilz simplici suffic. ad
salutez credere, explicite ea q̄
otinētur i simbolo apłoꝝ ꝛ q̄
ibi articuli cōmues cōtinētur
ꝺdiate breuitez ꝛ vtilitez. Id
circo statuit eccīa tales eē cre
ꝺendos a singulis. ꝛ addiscē
dos esse. Et sunt numero. xij.
articuli ꝺsideranꝺo auctores eo
rū qui fuert duodecī apłi. ſz di
stiguēdo ꝺm credita. fūt. xiij.
scz septē de ꝺīnitate. ꝛ septem
de hūanitate. q̄ fides vidz ea
ī quibz felicitabimuz. Est aūt
vita eterna. ut ꝺz p xp̄m. io. x
vij. ut cognoscant te solū wrū
deū. ꝛ quē mſisti ihesum xp̄m
Primus igitur articulus respi
cit vnitatem diuine essentie.
Secundus patrem Tertius
filium. Quartus spūmsāctum
Tres alij cōcernunt opacōez
dei ad extra q̄ ad triplex op9
p̄mum nature. ibi. creatorem
celi ꝛ terre. secunꝺ op9 est gra
cie. Credo eccīam scām catho
licam. scoz omūionē. remssio
nem pcoz. ꝛ sub hijs cōtinē
tur omia sacra. tercū gloie.
carnis refurrectionē. ꝛ vitam
eternam amen. Septem de
humanitate fūt. Primus. con
ceptus de spūsācto. Secūd9
nat9 ex maria virgie. Tertiꝰ
passus crucifixus mortuꝰ ꝛ se
pultus. Quartus. descēdit ad
inferna scōm aiam. Quintus
refurrexit a mortuis. Sextus
Ascendit ad celos sedz ad dex
teram patris omipotētis. Sep
timꝰ. inde wnturus est iudica
re vivos ꝛ mortuos. Nos b
articulos sic scire ordinate.
sic distinguere et enumerare

non ē necessariū cuilibz simpli ci fideli. ꝫ sufficit ⁊ exigitur. p̄ mo q̄ credat itelligat ⁊ assen tiat in genere ⁊ implicite oibz que credit ecc̄a catholica. ⁊ q̄ nulli articulo explicite dissen tiat. ⁊ sic simplices oia credūt licz implicite solum. que maio res credunt in q̄ tum maiores adhibēt doctrine diuine. sic ei scōm greg. sup iob. i. Boues arabant. ⁊ asine ad ē simplices pascūtur iuxta eas. vñ ap̄lus .i. cor. iiij. Imitatores mei esto te sicut ⁊ ego xp̄i. Secūdo exi gitur q̄ quis in spē cognoscat illos articulos ⁊ explicite. scu ista de quibus festiuatur in ec clesia in festis principalibus anni. vnde dicit tho. vbi prius ar. viij. post tēp̄ gratie reuela te. tā maiores q̄ minores ten̄ tur hāre fidē explicitam de xp̄i misteriis. p̄cipue q̄ tum ad ea q̄ cōmuniter in ecc̄a. solēnisan tur. ⁊ publice ꝓponūtur. sicut sunt articuli incarnacōis. ut su pra. Et q̄ ut dicit thō. vbi sup ar. viij. Misteriū xp̄i explici te credi nō pōt sine fide trinita tis q̄ in misterio xp̄i hic cōtine tur. utputa q̄ filius dei carnem assumpserit. ⁊ p gratiā spūsan cti mūdū renouauerit. Et iterz de spūsācto cōceptus fuerit. ido post tēpus grātie diuulgate te nētur omnes ad explicite cre dēdū misteriū trinitatis. ⁊ etiā ones q̄ renascūtur in xp̄o hoc adipiscuntur p̄ inuocacōez tri nitatis scm illud math. vltio. Euntes in mūdū vniuersū docēte oēs gētes. baptisātes eas in no mine p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsc̄i. hec tho. Hic declarat de articul c lati? ioh. kunseym tractatu de erudicōe confessor. sic Tenetur inquit simplex ut in spetie cog noscat ⁊ credat articulos. scu ista de q̄b? festiuatur in festis principalibus anni. Tenent enim tales iuxta illō quod ce lebratur in festo trinitatis cre dere q̄ tres psone in diuinis sunt vnus deus creator omniū rerum. in cuius trinitatis seu p sonarum nomine baptizātur Itē tenētur credere scm festum natiuitatis xp̄i q̄ filius dei natus ē ex virgine maria. Itē circ̄ passe seuē q̄ xp̄s sit passus p̄ nobis mortu? ⁊ sepultus. Itē circ̄ pa scha q̄ resurrexit. ⁊ q̄ resurge m? were. Itē circ̄ ascēsionē q̄ as cēdit in celū. circ̄ pēthecostē cri stū misisse spūm sācti apl̄is ⁊ ecc̄ie. Rō vna ecc̄ia sit ex quā nō ē sal?. ⁊ vnū caput ecc̄ie in terris. circ̄ corpis xp̄i festum. q̄ xp̄s were ois̄etur in eucaristia Et cōsequēter sacrām. pēnie ⁊ oia alia sacr̄a mēta in medicinā a xp̄i passioē nob̄ efluxa. Circ̄ festū oim sācto? q̄ fiat finale

ūdítiū. Resurrectō mortuoꝝ Remuneracō bonoꝝ ín eterna bītudíne ín regno cœloꝝ. malo ꝝ puītio ín eterna dānatione ín iferno. ⁊ p̄ sequēs q̄ bona sunt facienda. ⁊ mala cauēda. Hec sūt que quilibꝫ fidēl adultus explicite credere tenetur. ⁊ assensus dꝫ esse respectu oīum articuloꝝ ⁊ credendoꝝ. ut p̄mo tactū est. ꝫ applxnio ín spē. non est ñ eoꝝ q̄ iam sūt secudo enumeata. Racō aūt dictoꝝ est p̄m bonauen. ín. iij. circa dist̄m. xxv ij. quia si aliq̄s excusaretur de ínfimis seu simplicib⁹ a talibꝫ credendis explicite ín eccīa. hoc maxíme essꝫ ex ignorantia. ꝫ hoc non. cū articuli tales sint de tā manifestis q̄ nō p̄nt latere sine culpa. Sūt ením aliqui articuli tam manifesti. q̄ nullus xp̄ianus h̄ns vsum racōis ignorat eos ñ oīno negligat. ⁊ otemnat dei cultū. ⁊ salutem ꝑpriaꝫ. ⁊ p oīs taliū ignorantia non est sine culpa. míſi forte quis excusaretur de illoꝝ noticia p defectum doctoris. vel p breuitatem vite. post ĩceptū vsum rōnis. vel p ímbecillitatē vsus rōnis. nam ꝑpter vltimū hoc dicit sco. ín. iij. d. xxv. non req̄ritur ín quolibꝫ ne cārio. etiam p statu isto. q̄ oēs istos articulos explicite ⁊ distíncte credat. q̄ deus nullū obligat ad ĩpossibile extr̄ de re. iu. h. vi. nemo enī p̄t ad ĩpossibile obligari. ⁊ ideo si quis rudis est. qui non p̄t ꝯsiderare quid sit natura. ⁊ quid psona. non est necē q̄ habeat actū explicitū de articulo ptīnēte ad nature vnitatem ⁊ psonaꝝ trīnitatē distíncte. sicut h̄nt clerici fratres. ꝫ sufficit sibi si non p̄t hmōi distictionem ínteligere. quía nec t̄minos. q̄ credat sicut q̄libet credit vsum h̄ns racōnis hec sco. nō tn̄ videtur aliquis tam grossus vtens racōe qui non possit aliqualiter manuductiōnib⁹ ⁊ exemplis ad mínisterium trīnitatis ínteligēdū aptari. Dicitur etiā secūdo míſi quis excusetur ꝑpt̄ breuitatem vite. vnde querit Altisiodorens ín. iij. suo materia de fide. ín quo ínstanti primo hō teneatur credere sub pena priuacōis caritatis dabilis. Et pomit casum q̄ puulus statī post baptismū deferatur ad paganos. ⁊ ibi moret̄ vsq; ad aultā etatē. Rñdet q̄ p̄m aplm Jnuisibilia dei a creatura mundi. p ea q̄ fca sūt íntellecta conspiciūtur. ergo ad hoc q̄ aliq̄s credat oportet q̄ prius consideret visibilia. ⁊ cōferat illa fidē. sed ad oīa ista exigitur tps trāctus. ídeo ipossibile est

p se q; aliq̃s in primo instanti vsus racois credat · null9 aut tetur ad impossibile p se · vñ nul lus tenetur credere in primo i stāti etatis adulte · Judex eni se cularis dat inducias ad credē dum in se · ſ; quātum p̄cise tem p9 de9 det ad huiusmoi deliberacoem nullus scit nisi deus · Ex quo patz q; hoc argumētū nō valet · iste ē adultus a nunq̃ credidit in deū a sic decedit er go dānabitur · Ra cō est q; nū q̃ fuit in hora vel mora creden di a ideo iudicatur ut puulus donec tēpus deliberacois fuerit elapsū hic ibi · Dicitur ecia no tāter · nisi quis excusaretur pp ter defectū doctois · vnde dicit tho i · iij · di · xxv · Si q̃s de mis terio incarnacois credēdo vel huiusmoi instructorē nō ha berz ei deus reuelarz nisi ex cul pa sua remaneret · vñ explica cio eoz que sunt de necessitate salutis · vel diuinitus hoi pui deretur p predicatorem fidei sic̄ patz de cornelio actu · x · vel p reuelacoēm qua suppo sita in ptāte liberi arbitrij est ut in actū fidei exeat · Jdē etiā pomt · 2 · 2 · q · ij · ar · vij · vbi recitat exē plum famosum · Rō etiā refert vincenti9 in speculo hist oriarz li · xxiiij · c · Clxxij · Ra in ostan tinopoli quidā laminā aureā inuenit a sub ea vir iacentē cū hac scriptura · xp̄us nascetur ex virgie maria a credo in eum sub coīstantino a hyrene tēpo ribus · O solitez me videbis p tunc autē hyrena siue helena mater cū filio suo scz ostātino imperauit · Tercō etiā opor tet quēlibz simplicē interdum explicite credere articulos nō exp̄sse otentos in simbolo apło rum · puta cū ecia condemnat aliquē articulū cōtra hereticos in certa terra · vnde scō m tho · et sco · i · iij · Si sit aliquid quod credēdum ē qđ tn cōmuniter non predicatur in ecia · ſ; ap̄o nitur spāliter in vno loco de nouo non est illud necessariū simplici credere firmiter · Illi tanq̃ vero adherendo · primo necessariū ē magis illi nō ad herē quousq; sciat illud credi ab ecia tanq̃ verū · Et si hoc sibi coīstituerit tenetur illi firmi ter adherere · Sicut in morali bus qn̄ sunt altrica cōes de ali quo peccō qn̄ est peccatū mōz le · ut si vnus dicat expertus in sciētia q; nō licz sic mercari · ali us dicit q; sic tucio est sic non procedere quousq; veritas pa teat aliūde Sic dic̄ sco · in fōr a directe concordat thō · Ex quo patz q; si quis inter hereticos nutritur nullum habēs docto rē catholicū si errat in necessario credēdis nō in toto excusatur

Ruia aut mīmis cito credit alí cui erroi. aut diuinum auxili um non mouocat. aut suis pec catis exigentibus īformatoz ē hre nō meruit. ut dic. altifidi
g oz. Secdo pncipalit sciendū est. quō ꝛ qualiter credere debeam⁹. deum colendo. Dbi nōndum ꝙ modus fidei necā rio est debite habēd⁹. videlicz in corde p assensum. in ore per verbum. ꝛ in ope p ꝓceptoz dei exercitium. Ruo ad pmum de credendo i corde. Sciendū ꝙ act⁹ hītus fidei est credere ꝛ noscere seu intelligere ꝛ firmit assentire ac adhrere hīs que ler xpiana nobis ꝓpomit credenda. Et sic credere seu fi des habz duo. scz apprehnsiōez seu ogmcōnem. ꝛ assensū siue adhsionem. Et quidam plꝰ habēt de pmo. quidā plus de secūdo. oēs tamen fideles vtrū qz hnt. ꝛ secūdū vicz assentiē seu adhrere est magis meito riū ꝙ pmū. vicz ognoscere seu apprehendere. De primo nō nunꝙ sepe plus habēt lrati. et de scdo econuerso simplices am plius. patet illō. ꝙ simplices firmus credūt nonunꝙ dcis scripture ꝙ lrati. cuius signū ē. ꝙ simplices sepe plus opibus demōstrāt ea que scriptura iu bet ꝙ lrati faciant. si enim lrati firmiter assentirent. ꝛ perfecte. vtiqz in op⁹ exirent. Signū enim magne fidei est qn fides cordis in opus exuberat p ope ra bona ex fide ꝓcedēcia. Si gnum vero pue fidei ē. qn mo dicū redūdat i virtutum exer citia. Illa vtiqz qnd⁹ i spāli p fidē ē assenciend cōprhendun tur in articulo symboli ut sup patuit. Secūdo ecia exigitur ꝙ quis interdū fidē pfiteatur ore. vnde. rō. x. Corde credit ad iustitiā. ore aūt cōfessio fit ad salutē. vbi ꝑm glō.
h Cor de credē sufficit ad iustificacō nē. sz oris confessio exigitur cum qs i martirio de fide qritur. qd martiriū multi fugerūt corde credentes. sz ore damnabiliter veritatem negātes. vnde. lu. xi. Xps ait qui me erubuerit et meos sermones. hūc filius ho mis erubescz cū veneit in maie state sua. Et math. x. Qui me cōfessus fuerit. cōfitebor ꝛ ego eū coram patre meo. Dicit aūt thō. 2. 2. q. iij. ar. ij. Confessio fi dei est ꝓceptū affirmatiue. io licz semp liget. nō tamen p sp. sz est necāria ad salutē in aliq loco ꝛ tpe qn scz p obmissio nem huius confessionis subtrahere tur honor debitus deo. vel eti am vtilitas primis impenden da. puta si aliquis interroga tus de fide taceret. ꝛ ex hoc cre deretur vel ꝙ non haberz fidē

vel q̄ fides nō est vera · vel alij p eius taciturnitatē auertere tur a fide · In huiusmoī enī casi bz cōfessio fidei ē de necēitate salutis · Ite dic · ibi · in casu necēitatis vbi fides periclitatur: q̄libz tenetur fidez suā ꝓpalare · vel ad īstructionez aliox fidelīū siue cōfirmationē · vel ad rep̄mendum infidelīū insultacōem Si tñ turbacio infidelīū oriretur de confessione fidei manifesta absq̄ vtilitate fidei vel fidelīū: nō est laudabile in tali casu fidē publice cōfiteri · vñ math · vij · Nolite sanctum dare canibus. neq̄ margaritas spargere ante porcos · ne forsi dirup̄at vos Sz si vtilitas aliqua fidei spe retur aut necessitas assit: otēpta turbacōe infidelīū debet hō fidez publice cōfiteri secdz illud math · x · Sīte illos sc̄z turbari oci fuit a duces eccox · ixc ibi · Sz quereres tenetur ne aliquis sb̄ precepto martirīū subire ꝓpter xp̄um · Ex · thō · qdlibe · iij · q · x · ar · ij · Illud qd̄ hic queritur nō cadit absolute sb̄ p̄cepto id ē nō ē p̄ceptū absolute sic honorare parētes · Sz cadit sub precepto secdz ꝓparacōem aīmi id ē in casu · sic sc̄z q̄ hō habeat animū p̄paratū ad faciendū illud qd̄ debitū redditur ex aliqua causa occurrēte Cū enī opus est a hoc exigerz sal9 alioz homo debet esse paratus ad hoc fatiēdū · p hūc nā q̄z modū sustinere martirium ꝓpter cristū cadit sub p̄cepto. q̄ sc̄z hō debet habere animum paratum ut p̄ius permitteret se occidi q̄ cristū negaret · vel mōaliter peccaret · Et sic etiam relinq̄re ꝓpria bona cadit sub p̄cepto q̄ deberet esse paratus animus xp̄iani magis sustinere rapinam bonorum suoz q̄ cristū negare · vel mōaliter peccare · De hoc tñ multum secū cogitare a ad particularia descendēan homo potius vellet tali vel tali horribili morte plecti q̄ fidē negare vel mōaliter peccare. cauere debent simplices p̄ sertīne ꝑpōs cogitādo vel alloquēdo tēptēt · sufficit enī in genere de hoc hre bonū ꝓpositū a spāre in dei gratiā q̄ bene actui est sent si necessitas aduenīret · In necessitatis enī articulo multi prius etiam in fide exigui repti sunt diuino assistente auxilio martirum aiosissime tolerasse vñ thō · quodlib · i · q · viij · dic · Cōtritus tenetur in generali velle pati magis q̄ cum q̄z penam q̄ peccare · ideo Anselm9 libro de similitudinibus dicit · q̄ aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa q̄ in paradyso cum culpa · quia innocēs in inferno non senturet

penam. ⁊ pcōz in paḋiſo nō gauderet de gloria. Et qz con tricō non pōt eſſe ſine caritate p quā oia dimittunt pcata Ex caritate enim plus hō dili git deum qꝫ ſeipſū. peccare aūt eſt facere cōtra deū. pumiri aūt eſt aliquid pati contra ſeipſū. vñ caitas hoc reqrit ut qꝫlibet penā homo contritus peligat culpe Sz in ſpāli deſcēdere ad hanc penā. vel ad iſtam nō te netur. Quinymo ſtulte face ret ſi quis ſeipm vel aliū ſollici taret ſup hmōi pticularib⁹ pe mis Manifeſtū eſt enim qꝫ ſic delectabilia pl⁹ mouent in pti culari conſiderata qꝫ in cōi. Ita ter ribilia pl⁹ terret. ſi in pticula ri cōſiderentur. Et aliqui ſunt q̄ in minori tēptacōne non ca dūt. qui forte in maiori caderēt Sicut aliqs audiens adultei um. nō incitatur ad libidinez. ſz ſi p cōſideracōnē deſcendat ad ſingulares illecebras. ma gis moueret. Et ſimlit aliqs non refugeret pati mortē pro xpō. Sz ſi p cōſideracōez deſcē deret ad conſideranḋum ſingulas penas. magis retraheretur. Et ideo deſcēdere in talib⁹ ad ſin gulaia. ē inducere hoiez in tēp tacōnem ⁊ pbere occaſionem pecāndi. hec thomas. Vtrū au tem quis poſſit effici martir ſi ne morte. Reſpondetur qꝫ ſic.

ſex modis. de tribꝰ di. Dupler. triplex ē martirū ſine ſangui ne. ſcz parcitas in vbtate quā habuit dauid. largitas in pau ptate quā exhibuit tobias a vidua. Et caſtitas in iuuētute qua vſus eſt Joſeph in egypto Scōz gre. ec. triplex ē. viz pa tientia aduſorum vñ dic. ſine ferro martires ee poſſum⁹ ſi pa tiētiā wracit in aio cuſtodim⁹ Cōpaſſio afflictoꝝ. vñ dicit. oīs qui doloꝛem exhibz in ali ena ncitate. crucē portat in mē te. dilectō immcoꝝ vñ dic. fer re cōtumelias. odientē diligę re. martirū eſt i occulta cogi tacōe. Sed queitur an ha bens caitatē imperfectā poſſit fu ſtinere martirū. hāc queſtio nē mouz ſcūs doctoꝛ qōli. iij. q. xxij. ſub hac forma. vtrum aliqs abſqz perfecta caitate poſ ſit ſe ad martirū offerre. Rn det in opib⁹ virtutū duo ſunt attēdenda. ſcz illud qō fit. ⁊ mod⁹ faciēdi. Contingit aūt idē factū qō fit ſm aliquā pfe ctam caitatē fieri etiā non ſolū ab hñte puam caitatē. ſed etiā a nō hñte virtutē. Sicut ali quis nō hns iuſticiā. pōt face re aliqō op⁹ iuſtū. Sed ſi at tēdim⁹ ad modū faciendi. is qui non habet virtutē nō po teſt opari ſicut ille qui habet. nec ille q̄ habet puā ſicut ille

qui habet magnam qui opa
tur faciliter ⁊ prompte ⁊ dele
ctabiliter. quod non facit ille
qui carz virtute vel qui paruā
habet. Sic ergo dicēdum est
q̄ hoc opus quod ē offerre se
martirio vel etiā martiriū suf
ferre: pōt facere nō solū caritas
perfecta. Juxta illud ioh̄ā. xv.
Maiorem caritatem nemo ha
bet ut animam suam ponat p
amicis suis. ſz etiā imperfecta ca
ritas. vnde glō. sup illud ps̄.
Dilexi mādata tua super aurū
⁊ thopasion dicit. minima ca
ritas plus diligit dei legem. q̄
milia auri ⁊ argenti. ⁊ eadem
racōne q̄ omnia tpalia. Et qz
plus est. ille q̄ carz caritate se
offerre potest martirio ⁊ suf
ferre. scdz illd. 1. corin. xiij. Si
trī didero corpus meū ita ut ar
dcam. caritatē autē non habeaz
nihil mihi prodest. Sed cari
tas pfecta hoc facit prōpte ⁊
delectabiliter. ut patz de laurē
tio ⁊ vincentio qui in tormen
tis hilaritatem ostēderūt. hoc
aūt non potest facere caritas
imperfecta. vel etiam ille qui cari
tate carz. hec thō. Sz an exp
diat imperfecto se sibi ferre spōte
martirio. ſy. q̄ misi ꝺ̄minus q̄s
sit motus: hoc mcautū ē Et ta
les in maḡ multitudine repiū
tur fidē negasse. aut ptz per eusē
bium li. vi. eccīast. hisc. xxx.

Tercō exigitur ut fidē q̄libet
fateatur ope. si vult ad vitā i
gredi. ⁊ meritorie agere. nā fi
des sine opib9 mortua ē. iacō
bi. ij. Et si vis ad vitam ingre
di. serua mandata. vbi thoma.
¶ Tertio principaliter viden
dū est quot genera hominum
p̄ceptum de fide transgrediun
tur. Sunt aūt quīq. Primo
fidem addiscere negligentes.
nam in decretis p aug9. de cōse
cra. di. iij. Statutū est q̄ pa
trini tenētur filios docere spm
bolum apostolorz Et racō ē. q̄
ibi ea vel paulo plura otinētur
q̄ quilibet credere teneatur. ⁊
ordinate ibi articuli ponūtur
⁊ memorie facilius imprimun
tur. Tenentur inquā discere
nescientes. nisi excusarētur ut
supr̄: imbecillitate ingenij. ca
rentia doctorum. aut ꝑpter qui
tate pueritie. Secūdo in fide
dubitantes. nā tales dicuntur
hereticī qui dubitant de fide ca
tholica. ut patz auctoritate ex
tra de hereticis li. v. ¶ Ubi di
citur. dubius in fide infidelis ē.
nec eis omino credēdum est
qui fidem veritatis ignorant
hec ibi: non credēdum dicit ap
paratus. id est testimoniū eo
rum non recipiēdū. Et patent
illa de thoma ioh̄. xx. cui crist9
Noli ee incredul9 sz fidelis. vñ
⁊ didim9 dz idē. q̄ dubitauit

ſtacōe etiā patz·qz dubitans nō eſt i fide·eo qz nō aſſentiat alicui articulo certo.vel oibus Et qui nō eſt m fide ē cōn fidē ſm illō mat.xiij°·⁊ luc.xi°. Qui non eſt mecum.contra me eſt Sic apli fuerūt tpe paſſi ois xpi licet confirmati fuerint i ad uētu ſpūſancti. nā glō.ſup illud ps°.Ego confirmaui colum nas ei⁹ dicit aplos qui i paſ ſione titubauerūt Idem dicere videt beatus Aug⁹.ſatis ex pōſſe li.de origie. Ad venatum vbi dicit.latronē tene de xpō. ⁊ aplōs male de xpi ⁊mitate ſenſiſſe. Tercō pſumptuoſe fi dei articulos ſcrutari volentes Sicut Aug⁹. añ ouerſiōem fecit:contra illud ecc.iij°.Altio ra te ne quefieris:⁊ fortiora te ne ſcrutaris ſi fueris.⁊ q̄ ſcrutator ē maieſtatis oppⁿmetur a glo ria. vñ bernar:fidē ſcrutari pre ſūptuoſe temeritas ē.credere pietas eſt.noſcere vero vita n eterna ē. Quarto fidem core negātes licet corde teneant ta les mortaliter peccant.ut ſupra patuit.q̄les fuerūt.ſ.Nicodem⁹ Joſeph ab aromathia.et mlti prīcipes iudeoz in xpm cre dētes.ſz ne extra ſynagogam eicerētur eū non fatētes.de q̄ bus habetur Joh°.xij°.peccaue rūt ei mortaliter.dic̄·ibi mco. de lira.qz pncipes erāt qui pl⁹ tenebātur fidē aſtruere.⁊ qz erat de neceſſitate ſalutis xpm cō fiteri ibi.⁊ ut ibidē 3z dilexe rūt gloriā hominū magis q̄ gloriam dei. Nā ut dicit Tho. 2.2.q.C.xxxi.quādo quis glo riā ſuā pfert teſtimonio dei.ſi cut cōtra pfatos principes di citur. Simliter ⁊ pe.ter pecca uit mortaliter negando xpm ut probat thomas i q̄dli.ſuis Quōto hereticī ⁊ ipſi credēn o tes.eoz defenſores.receptores ⁊ fautores. Omēs iſti q̄nq; etī am ſūt excōicati q̄n vitū eoz i aliquē actum exteriorem pu blicē vel occulte progrediturz ut plura iura expreſſe dicūt.

Tercīū Capitulum.

Secūdo ſpes cadit ſub precepto ut dicit ſā. tho.2.2.q.xxij°.arti.i. vñ Jere.xvij°.maledict⁹ q̄ cōfi dit in homine.⁊ ponit carnem brachium ſuum.⁊ a dño rece dit cor eius.vnde ſpe etiā colli tur deus corde.qz procedit ab habitu infuſo. Eſt aūt ſpes vt a dic̄. Mgr.in 3.diſ.xxvi. certa expectacō future beatitudinis venies ex dei grā.⁊ meritis pre cedētib⁹? Dic aūt tria pricipa liter ſūt videnda.Primo q̄ pn cipaliter ſperare ⁊ appetere de beam⁹. Secō quo cōtra hoc mādatum excedāt deſperātes Tercō quo pſumentes. Circa

p̄mū p̄ intellectu habitus spei
⁊ exercitio ei⁹ act⁹ ē sciēdū q̄
act⁹ hui⁹ secūde virtutis ē ofi
dere firmiter vl certa ofidētia
quā quilibet dz hāre q̄nq̄ in a
ctu ſ̄ semp in habitu de hoc q̄
eternaliť saluetur. q̄ cōfidētia
dz inniti ex vna pte sup diuina
gr̄a ⁊ mia cui debet cōfidere q̄
ip̄m saluabit. ⁊ ex alia pte sup
aplis meritis q̄ ad hoc vult ha
bere gr̄a adiutrice. dz ei firmiť
apponere in corde suo q̄ pecca
ta vitādo et bn̄ viuendo velit
mereri vitā eternā. q̄ sine hoc
apposito esset magis p̄sūpcō q̄
spes. sic fūt q̄ ofidunt fatue q̄
saluabūtur. ⁊ tn̄ nihil facē vo
lūt vl dimittere p̄ salute sua
b Illa aūt q̄ fūt sprāda ⁊ dēſi
dērāda a q̄ nō possum⁹ vtute p̄
pria cōsequi dēm⁹ ea pterea do
Et ista sb̄ nūo septuplici enu
merantur breuiť. vtiliter. et or
diatissime math̄. vi. in oratōe
dnica in q̄ scdz tho. 2. 2. q. lxxx.
iij. ar. ix. Primo⁹ primo deum
rememorādo quis ē. q̄ p̄ nr̄
puta fidelissim⁹. pissimus. di
tissim⁹. sūm⁹. ⁊ prudētissim⁹.
pater in quā. creacōe. gubna
cōne. redēpcōe. gratificacōne
⁊ glorificacōe. sed vbiē. in ce
lis sprāliū effectu ⁊ sūma pos
sessione. primū igitur dicitur
p̄ nr̄ ut nihil diffidam⁹. Se
cūdum additur in celis ut cor

fur sū hāam⁹. post hoc septē p
ordinē petim⁹. vbi sic est ordo
ita ⁊ dīgtas septē bonor̄. peti
m⁹ em primo. Scī fiat no
mē tuū. id ē honorificetur ⁊ lau
detur. ut memoria tui nomis
quo deus nr̄ ⁊ p̄ dicēs semp
⁊ vbiq̄ in reuerētia habeatur.
⁊ hoc in cūctis opib⁹ p̄cipali
ter dēm⁹ intēdere. Et perfectis
sime fiet in patria vbi memo
ria eo fecūdabit. intellect⁹ vni
etur. ⁊ voluntas amore āplexa
bitur. nō aūt sic petitur scdm
aug⁹. in sermone dñi in mōte
quasi nō sit sāctū nomē deiſ
ut sāctū hāatur ab hoibz. id est
ita innotescat illis dñs ut non
estimēt aliq̄d sāctius q̄ ma
gis offendere timeāt. ſ̄ q̄ pfe
cte in nob̄ sāficari non p̄t no
mē p̄ris nisi in p̄ria tuto loco.
ideo dicim⁹ secundo adueniat
regnū tuū. Est aūt sola debita
via ad hoc regnū ut voluntas
dei impleatur q̄ p̄ceptis inote
scit clare. Jo. iij. dz fiat volū
tas tua sic in celo ⁊ in tra. ad hoc
aūt p̄cepta otinuāda meritorie
necessari⁹ ē panis ⁊ sb̄ sidiū tā
corpis q̄ aie q̄d petim⁹. iiij. di
cēdo. panē nr̄m quotidianū da nob̄
Et hoc q̄tuor fūt bō positiua/resi
dua fūt libracōis a mal. q̄ fūt
tria. p̄mū ⁊ pessimū ē culpa p̄
terita cōtr̄ quā dicim⁹. dimitte
nob̄ ⁊ tēm ei ad pnā et nā.

ad iām dei. ⁊ ad multa alia ma
la fustinenda. Secūdū est fu
turū malū. in qđ. incidere pos
sumus inclīāte temptacōnē.
contra qđ dicim⁹. ⁊ ne nos in
ducas intemptacōem. Vltīo
petim⁹. libera nos a malo. pe
ne scz a ab ōmi qđ pōt īpedīe
seruitiū dei. Amen. idē fiat op
C tam⁹. ¶ Sed nōndū. q. oro
qnz ē in p̄cepto ſm tho. in diu
ſis locis. ut in. iiij. di. xv. ⁊. 2. 2.
. q. lxxxiij. Primo ad horas ca
noicas tenētur ministri eccīe.
qr medij sunt int deū ⁊ popu
lum. qr nutriuntur a populo
⁊ qr ad eucaristie sacrm dīnt
eē dispositi ampli⁹. vnde bñfi
ciati ⁊ in sacris cōstituti. ⁊ reli
gioſi p̄fessi ad horas tenētur.
Secūdo quilibz tenetur in ter
dū p se orare. ⁊ sibi p̄uidere bo
na spūalia. que nec marie viz
gini data fuit semp sine oracōe.
pter tñ ad hoc tunc aliquis
tenetur. qñ aliquis grauiter
tēptatur. nec aliter pōt adiu
uari. Tercō. p proximo. i cau
sue necitatis. quo p aliū non
iuuaretur in tēptacōibz suis i
mōrib; me sciēte hoc. ⁊ cū nec
se alio mō iuuare possz. Tunc
enī locū hz illd ambro. pasce
fame. scz spūali morientē. si nō
pauisti. occidisti. sz hoc difficī
le ē scire Quarto dīnicis diebz
⁊ in festis p̄cipuis ad oforma

dū se ministris eccīe. hoc sm ali⁹
tho. sup. iiij. di. xv. ¶ Rnto qñ D
quis vult aliquid orare Sex
to si satisfactōi in pnie sacro
p oracōem recepit p se. Sep
timo si satisfactōem oracōnū
p alio p̄misit. Octauo ex bñ
fitio recepto in elemosina spi
rituali vl corpali. p dante be
neficium. sicut paupes pro di
uitib⁹ a quib⁹ elemosinā reci
piunt: ⁊ diuites pro clero. a
quo sermonē ⁊ sacra recipiūt
misi aliunde refundāt. Prefati
autē vltimi quatuor modi sūt
saltem debiti. ⁊ si non p̄cepti
semp quo ad oēs. Contra hoc
mādatū spūs excedit. Primo p
desperātes. ¶ Vbi sciendū est, E
Tho. ⁊ bonauen. sup. 2. circa
finē. q. desperatio nō est semp
pcēm in spīm sāctū. Aliquādo
enī aliqs despērat ſm bonauen.
expusillaitate. ita q. in ipa de
spacōne non vult cōplacētia.
sz dolet ⁊ remittitur cōtra ipsaz.
⁊ sic non est in spīm scīm. quia
ex tali desperacōne nō p̄icitur
hō in profūdum. pōt enī hoc
ex vhemēti dēmonis tempta
cōne puenire. vl aliquādo ex
naturali infirmitate. ut ex ma
nia aut ereb⁹ cōtingit repire in
femmis. vnde bonauen. sup. ij.
dicit. desperat aliqn quis ex pu
sillaitate. ita q. in ipa desperacō
ne non vult cōplacētia. sz dolz

⁊ remittitur ⁊ tra ipsā ⁊ sic non ē pcēm in spūmsāctū. hec i secūdo di. xliij. Est alia despeacō q̄ quis desprat diffimitie abscondens se quasi a facie diume misericordie scōz q̄ capn fecit q̄ dixit. a facie tua eicis me hodie. ⁊ hoc simpliciter ē pcēm in spiritum sāctum. q̄ est in contumeliā diume misericordie cui suā pfert iq̄tatem sicut ait capn. maior est iq̄tas mea q̄ ut wmām merear. Ex hoc tñ nō iudicatur infidelis. aut q̄ talis bñ sentit de alijs. ⁊ male de se. aut certe q̄ non estiat deū misereri velle. Et tale pcēm in spūm sāctū semp habet cōiūctā malitiam. peo q̄ qui sic despràt in tali culpa vult vitam suā finire. vñ tales despràtissimi frequēter sibi inferūt mortē. Et thō. dicit q̄ despeacio inq̄tum despeacō est spēs pcati in spūm sāctum que nō proueit ex hoc q̄ aliquis neget remissionem pcatoz. sed remissionē pcatoz quā fieri credit ut liberius vacet pcīs spōte a se abicit. dū non vult tēdere i hoc q̄ remissionem pcatoz cōsequtur. Causa aūt quare despeacō est pcatū scōz thō. vbi prius Quia ois motus appetitiuꝰ cōformiter se habēs itellectui falso est scōm se malꝰ ⁊ ecōuerso bonꝰ de wro. de deo estímato Sed circa deū wra estímacō intellectus est q̄ ex ipō prouenit hoi salus. ⁊ wia pcōribus datur scōz illud ezechiel. xviij. Nolo mortem peccatoris. ſ ut cōuertatur ⁊ viuat. Falsa autē opinio peccatoz est. q̄ hominī peccatoi pententi wniam denegēt. vel q̄ peccatores ad se nō cōuertat per gratiam iustificantem. Et ideo sicut motus spei qui conformiter se habet ad estímacōem wrā est laudabilis ⁊ virtuosus. ita oppositꝰ motus despeacōis qui se hz cōformiter estímacōi falsi de deo ē vitiosus ⁊ pcēm. Se cūdo peccant cōtra spem presumētes. vbi nōndū ſm bonā naturā. Rō presumpcō duplex ē. vna ē de meritis. alia de impunitate. Prima est qua quis de meritis suis presumit. ⁊ est superbie. Secunda est qua quis p̄sumit de impunitate dans totum diume misericordie. ⁊ auferens ei omino rigorem iustície. ⁊ hoc est pcatū in spiritū sāctum. quia claudit viam ad graciam. ⁊ ad culpā aperit. Et ſm thomam presumptuosus non peccat ex hoc q̄ misericordiam dei inmis magnam arbitratur cum sit infinita. ſ quia iusticiam eius contemnit. ⁊ in hoc etiā misericordie derogat. abutens ea ac si non essꝫ iusta.

Et ut dicit .2.2.q.22.ar.2.ꝑsūptio ideo pcēm est.qz sicut falsū est.q; deꝰ pmittētib? nō indulgeat,ul q; pcātes ad pniaꝫ nō reuocat.ita falsum est.q; ī pcō pseuerātibꝫ wmā ꝺabit. ⁊ a bono ope cessantib? gl̄iaꝫ largiatur.cui estimationē cōformiter se habꝫ presūptuōis motus.⁊ ideo presūptio est min? pcātū q; ꝺespatio.q; tomagꝭ est ꝓpriū deo miserari ⁊ pcere q; punire.ꝓpter ei? infinitam bonitatē. Illud enī ꝑm se ꝺecet deo.hoc aūt ꝓpter pcata nr̄a vī pcare cū ꝓpōito pseverandi in pcō sub spe wnie ad presumptuōem ptinet.⁊ hoc nō diminuit sꝫ auget pcēm. Pccare autē sub spe wnie qñq; p cipiendo cū ꝓpōsito abstinendi a pcō.⁊ pnitendi de pcō hoc non est p̄sumptuōis.sꝫ hoc pcēm diminuit.qz p hmōi videt hre voluntatē min? firmatā ad pcandū. Ideo mg̃r dic. li.ij.di.22.q; adam min? pccauit.qz sub spe wnie pccauit. hec tho. Caueant hic primo moꝺerati spē in quoꝺā sanctos ponentes.qui fuerūt btē barbare.katherine ⁊ similibꝫ q̄ licꝫ bn̄ faciant hijs fuiendo. viꝺeant tamen.ut spē suam cū execūtione ꝺei voluntatis cōnū ⁊ mānꝺatoꝝ roborēt. Secūꝺo caueant spē in hoiem aliquē inmis ponētes sicut faciunt parētes interꝺū ꝓpter liberos.negotia ⁊ opa cōtra p̄cepta ꝺei actitātes.contra quos ꝺr Jere.xvij. Maleꝺictus qui confiꝺit in hoie.⁊ ponit carnē brachium suum.⁊ a dño recedit cor eius Caueāt tercō pniam ꝓcrastinantes.⁊ sic sperātes tanꝺem cōuerti in fine quoꝺ ꝺifficile est non impossibile propt̄ sex.viz propter infirmitatē vsūs rationis ⁊ voluntatis tarꝺātē.ꝓpter ꝺoloꝛē mētē impeꝺientē.propt̄ habitum vicōsum ad malum elinantem.propter timoꝛem mortis naturā terrētem.propter familiam relinquenꝺā pr̄ strepētem.⁊ ꝺemonem tēptātem. Tertio pccant cōtra hoc p̄ceptū oc̄ōnem ꝺnicā ⁊ symbolum apl̄oꝝ nō aꝺ ꝺiscētes. q; ibi otinentur speranda.

Capitulū quartum

Tercio ꝺilcō ꝺi cadit sub p̄cepto.qua sibi fuire ꝺixemus. De q̄ ꝺilcōne p̄mo viꝺebitur q̄ stricte p̄cipitur.⁊ q̄ necāria est Secūꝺo q̄ utilis. Tercio qualiter cadat sub p̄cepto. Quarto q̄ rationabiliter ⁊ cur precipitur. Rūto quot moꝺis cōtra eam pcetur. Rūtū aꝺ a pmum q̄ stricte p̄cipiatur ꝺi ꝺilectō.ptꝫ p pluā Nā exo.xx. ꝺeū ꝺiligētibꝫ ⁊ ꝺeū oꝺiētib?

terribilis pena indicitur. ⁊ pfe
mū promittitur cū pt9 primū p
cepti ī mediate additur Ego
sum dns de9 tuus fortis zelotes
visitās iniq̃tatē pr̄m in filios i
tertiā ⁊ quartā generacōes eo
rū q̃ oderūt me· ⁊ faciēs miseri
cordiā in milia his q̃ diligūt
me ⁊ custodiunt p̄cepta mea
Pria ps ut di·tho·2·2·q·cviij·
hz witatē de pēa tpali q̃ filij pu
mūtur q̃ fūt aliq̃d pntū ⁊ sic de
cōgtis q̃ sepe vnūt vsq; ad qr̄
tā gn̄acōem· Secūdo secz ma
gistr in·ij·di·xxxiij·hz witatē
de filijs ⁊ cōgtis imitātibz pec
cata pntū Hz·iij·nūq̃ intelligi
tur q̃ fili9 vel ali9 puniatur·pe
na culpe vel eterna p pcō alte
rius Secūda ps pt; q2 sepe to
ta terra vna meli9 hz p pfecto
i caritate hoie ut pt; de Ioseph·
dauid·abrahā ⁊ de helia celū
b apiente ad pluēdū· ¶ Tē nec̄
tas ostenditur deu·vi·vbi sic
dr Diliges dnm deū tuū ex to
to corde tuo ⁊ ex tō aia tua·⁊
ex tō fortitudie tua matth·xxij·
Additur ex ōi mēte tua Ecce ut
q; verba hec q̃ p̄cipio tibi ho
die in corde tuo ⁊ narrab ea fi
liis tuis ⁊ meditabris sedēs in
domo tua ⁊ ābulans in itinere.
dormiēs atz cōsurgēs· ⁊ ligab
ea q̃si signū in manu tua erūt
q; ⁊ mouebūtur ante oculos
tuos scribesq; ea in limine ⁊

ostijs dom9 tue· nō tñ debēt ad
fram dic̄· glō· in manu corpali
ligari hz spūaliter id ē in ōni ope
adiūgi Ideo dr q̃si· Alias sicut
pharisei facerem9 si in manib;
corporeis ea deferrem9 nec scri
bere ad fram in limīb; ⁊ ostijs
optz hz in ōi egressu ad opus
debēt huari· nā p m tho· dilectō
dei ⁊ primi dz ee regula ōmium
hūanor actuū Ite matth·xxij·
Existēs sine veste caritatis licz
in nupcijs sit eccie q̃ ad fidem.
tñ ligatis mānib; ⁊ pedib; proi
citur in tenebras exteriores. vbi
erit fletz ⁊ stridor dētiū· ¶ Tē c
ter·cori·xiij· Ostēditur q; nulla
eloquētia· nec sciētia· nec mira
cula· nec elargicō elemosinar
nec passio valet sine caritate·
Si ling̃uis hoim loquar
⁊ āgelor caritatē autē nō ha
buero facz9 sū velut es sonās.
⁊ cābalū tinniēs· Et si habuero
pphetiā ⁊ noverī misteria ōia
scz scripture ⁊ oēm sciētiaz· Et
si habuero fidez ita ut mōtes
trāsferā· caritatē aūt nō habue
ro nihil sum scz q; vita caritatis
careo Et si distribuero in cibos
paupes oēs facultates meas.
⁊ si trādidero corpz meū ita ut
ardā· caritatē autē nō habue
ro nihil mihi prodest· Item·i·
corn̄· vltio Si q̃s nō amat do
minum ihesum cristum sit ana
thema scz maledict9 scz; glō·

qz maledicetur in iudicio illa maledictõe de qua math·xxv· Ite maledicti in ignem eternū

d ¶ Quātutilis wro sit dei dilectõ pt; er septē. Primo filiū dei cõ stituit caritas·quia misit deus spm filij sui·in quo clamamus Abba pr̄. Rõ·viij·⁊ galla.iiij· ⁊ 1oh·i·Dedit hīs qui eū rece perūt ptātem filios dei fieri qui credunt in nomine eius·nā ca ritas pcatorē de infinita di stantia in quā ceciderit p morta le pccatum a deo in qua fuit i regione longe in qua filius pro digus eleuat ad vnionē cū pa tre celesti.hoc enī gratie offitiū est dicit Albertus.ij·de mirabi li sciētia dei. Secūdo facit me reri quolibz opere morali bo no vitā eternā. aut eius aug mentum·quia si filij ⁊ hered ut dz galla·iiij·⁊ Rõ·viij· Tertiō facit q per modica bō tpa lia in casu p deo data et sic de alijs tātū meretur qs.quantū alius p multa tēporalia data. ut patet de vidua cum duobz minutis missis i gazophilatiū luce.xxi.que cristi testimonio plus q̄ omnes misit. Et de sā cto petro qui licet modicum. reliq̄rit cū ait math.xix· Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secu ti sumꝰ te.q̄d ergo erit nobis Rñdit amen dico wb a c̄·cen tuplū accipietis ⁊ vitā eternā

possidebitis·nō enī ut dic̄·sup eodē greg̃·quātū sed ex quan to id est ex quanta caritate q̄s dat deus pōderat tunc sc; qñ non adest facultas exterior· Quarto facit interdū mihil ha bētē de bis exterioribus tātū mereri de pmio essentiali quā tum alius meretur qui multū dat ut pt; in eo vic;·qui i pau pertate existens.ex magna ca ritate wllet dare centum florenos ⁊ non pōt dare tantū i ca su pōt mereri sicut qui cētum florenos dat Exēpli gra.pau per nil habēs in caritate tamē existēs ut duo quo ad gradū qui pfectū aim habet dandi alteri mendico decē florenos tātū meretur de pmio essentia li quātum diues ex eq̄li caritā te dans actu·x.florenos·secū dꝰ tñ pmium accidētale hēbit. quia gaudebit de eo q̄ wlun tatē dandi habuit ⁊ q̄ dedit. ⁊ paup mēdicus p eo interce dēt·licet hec modica sūt respectu essentialis pmij qđ erit de creatore·hoc pbat sīaliter scūs thō·i·ij·q.xx·ar.iiij· ¶ Quinto e imperfect ⁊ meretur scientiā ma gnā in pria ⁊ gaudiū Sic q̄ si simplex wtula in caritate de cedit·q̄ habz caritatē ut quatu or. Et mgr̄ in theologia si de cedit in caritate ut duo·wtu la hēbit clarioꝛē ⁊ perfectioꝛē

scientiam de visis in do q̄ theologus licz de habitib3 scientificis acq̄sitis mḡr plus habiturus sit de scīa. sed hoc modicū ē respectu scīe de do immediate habēde. Racōnē assigt tho. in prima pte. q. xij. arti. vi. Ruia magnitudinē caritatis vie. seq̄tur in pria magnitudo lumis gloꝛie. Et magnitudinē luis gloꝛie. seq̄tur intimioꝛ vnio et visio dine essentie. et q̄to intimi⁹ videtur de⁹ a vnē alicui intellectui. tāto plura ⁊ intēsi⁹ sciet q̄s ea que relucēt in do. ⁊ pōns maioꝛ delectatio seq̄tur a maius gaudiū. Caritas em̄ in num cordis p̄mo aperit. id ē capacōrem reddit. Sexto caritas facit q dilig̃tib3 deū omnia cooperant in bonū rō. viij. Hijs celū est p̄miū. infernus a pcīs prohibitoꝛiū. ⁊ similit lymb3 purgatoꝛiū: bō tempalia sustētamētum ⁊ oīs aduſitas lucꝛ p patiētie meritū. qz dicit greg. nulla nocebit aduſitas. si nulla dñetur iniquitas. nulla ei prudēti pōt adeē mala foꝛtuita. qz ut dicit boe. de cōsola. In ptāte eius est aduersa bñ vti ut prospis. Septio in via facit omne opꝰ leue. iugū em̄ inquit xp̄us meū suaue ē. a onus meū leue. matth. xi. ymo finis precepti est caritas. i. thi. i. Tercō q̄liter cadat dilectio dei sup oia sb̄ p̄cepto vide dū est. vbi nōndū put elicitur ex variis dictis sc3 thō. et alioꝛ. vid3 q triplic̄ter dilcō dei intelligit̄ p̄cepta. Prio placibilit̄ seu fauoꝛabiliter. secūdo odmabilit̄. Tercō appciabiliter. Primo d3 diligi placibilit̄ sup oia. sic q̄ vl̄ deo bonū ⁊ cō placētia in hoc hās sine rlacōne ipi⁹ in q̄ cū q3 aliud bonū Prio cui⁹ itellcū nōnda sūt aliqua. p̄mo quid sit diligere hz. sm ph̄m in rethoica. Est alicui bonū velle. ut diligere hoiem ē sibi bonū velle. Secūdo q̄d sit hoi bonū. hz ph̄s. i. eth. ⁊. x. Felicitas sua virtutes et scīe. et hec nūq̄ obsūt sibi q̄tū ē de se. filit̄ ⁊ bō tpalia ⁊ mala pene delictia ad vtutes. Tercō b nō q dupler ē dilcō i hoib3. q dā occupie q̄ vtilitatis nre grā ē. puta cū aliq̄s diligit aliquā rē ꝓpter se diligētē. ⁊ sic diligi⁹ asinū. capra. cibū. ⁊ filia. qz vtilia nob ad hoꝛem. ad delcā cōnē. vel ad cōmodū nr̄m ⁊ tali dilcōe diligit hō se p̄cipaliter nō alid. alia ē dilcō amicitie. puta cū q̄s diligit aliquē hoiez ꝓpter ip̄m dilcm̄ hoiez. ut cum q̄s vid3 aliquē sapiētē. virtuosū. ⁊ hmoi. ⁊ sibi ista vult meē. ⁊ cōplac3 in eis: diligit eum dilectione amicitie. Quarto nō q ꝓprie do. mihil bonū ē mihi id

f

g

h

quod ipē est vicz q ē ommpo
tens. omníscięs. mísericordíssi
mus. patięntíssimꝰ. dítíssimus ⁊
fília nā ieiunare. orare. virtu
tes acq̄rere. vícia vitare nō fūt
deo bō. licet corā nobis ei sint
honorifica Quía bonoꝝ nr̄oꝝ
non índiget sed nobis p̄fata
bona fūt. ⁊ p ea coram nobis
gloificatur p̄ qui ín celis est
Ex quo patz quid sit deū supra
omnia díligere. q̄ sibi bonum
velle. vicz medítari velle ⁊ opla
cētam habere q ē ommpotēs.
sapiētíssimus. optimꝰ. et fília
Et sic amamꝰ secūdo amore vi
delicz amicítie nō ꝓpter aliud.
nec relatīe ad aliud. non autē
díligere debemus eum primo
amore scz cupie. vicz ut velí
mꝰ sibi bonum mie. q nobis
dona dat. q tūc nos plus díli
geremꝰ. vnde Bern. li. í. de di
ligendo deū. absq; ítuitu p̄míj
díligendus est deꝰ. wrus enī
amor ín seipō cōtentus est Et
itez. licz deus sit absq; íntuitu
premíj díligendꝰ nō tñ absq;
premío díligitur. vnde quan
to quis purius díligit deū ꝓpt̄
se. ⁊ quanto mínꝰ habet respe
ctum ad se díligentē. tāto deo
dilectio plus placet. ⁊ ampli
us homo meret. Racō aūt qua
re sic díligere debemꝰ deū ꝓp
ter se est. Prima quía mísi sic.
tūc nō díligeremus eum nobi
lioꝝ mō q̄ díligímus equum
asinū ⁊ ē quibus bonum volu
mus ꝓpter nos Item naturalí
ter mr filio vult bonū sepe fine
omní respectu vtilitatis ꝓprie.
ut ín casu quo filiꝰ tuus eis mo
reretur ergo plus tenem deo
Item idem patz ím amicis wis.
ad quos exigitur ut non díli
gāt vtilitatis aut delectacōis
gr̄a sed amicū ꝓpter se. Itē ex
perietia est q q̄s díligit ꝓpter
se eum quē nunq̄ vidēbit vltra
mare exístētem. ut sí audis de
probo milite ím armis ⁊ virtu
tibus. vis sibi bonū. ⁊ cōplacē
tiam habes m eo licz nulla vti
litas tibi índe seq̄retur Cur er
go nō díligeremꝰ deū propt̄
se fine omí respectu ad aliud
ab eo Ex quo patet q̄ multū
merētur qui dei perfectiones
sepe meditando cōsiderāt. ⁊ cor
de sibi ín hoc oplacēt. Optimus
ei actus ē díligere deū. Hic
q̄ritur prío an deum díligere
possím ut det m̄ vitā eternam
seu celū. Rn̄dz nō. sed per plura
opa alia deo seruíre possumꝰ
propt̄ vitā eternā. Nam dif
ferunt seruíre deo ⁊ díligere.
sicut genus ⁊ spēs. vnde opa
bō debeo facere plura ⁊ conaí
ímplere alia precepta. et alia
propt̄ vitā eternā. q̄ opa ta
lia bona fūt vie ad celū. Sed
díligere deū nō debeo ut vitā

eternam mihi donet quia sic ordinarem deum in creaturaz ⁊ in vtilitatem meam quod illicitum est Tum quia hoc essz vti fruendis quod nunq̄ licz ut dicit Augustinus p̄mo de doctrina cristiana Tum quia sic me principalitez quererē· tum etiam quia deteriora debēt esse gratia meliorum scōz p̄hm in politicis· qō hic non fierz Secundo queritur possum ne diligere deum propter beneficia que mihi dedit· Respōdit thō· ·2·2·q·xxvij·arti·iij· Si ly ꝓpter dicat causam finalem non debeo· q̄ sic velle eo· Si aūt dicit causam occasionalez vel motiuaz possum, scōm illō p̄s· Inclinaui cor meum, ad faciendas iustificacōes tuas in eternum ꝓpter retribucōnem· Beneficia enim que deus nobis dedit vlut caritatē dei facile nos accendere debent ad deū diligendum ⁊ occasionem p̄stare· hec aūt questio fic ⁊ precedens et similes aut nunq̄ aut caute debent p̄dicari secularib9

k Tertio queitur cur tam durum appareat secularibus deum a nob non debere diligi ꝓpter beneficia Respōsio scōm wilh· parisiēsem libro de virtutibus Hoc fatiunt carentia doctorū realium ⁊ ignorātia secularium· que proueit ex eo q̄ se querūt non que dei sunt· q̄ caritas dī nō facit ꝫ dilectio cirua · Querūt ei homines mimis terrena· honores· diuicias· ⁊ similia q̄ licet sint mimima bona tamen in eis contentantur· Similes pueris qui in piro plus amorem figūt q̄ in tota domo· Cōtra hunc modum diligendi deum peccāt directe quidam peccatores qui vellent q̄ deus nō nosceret peccata eorum vel ut sibi peccata eorum placerēt· cōtra quos i p̄s· dicit dns Existimasti inique q̄ ero tui similis. arguam te ⁊ statuam contra faciem tuam· tales enim vellent deum non esse oiscientem vel summe bonum· Et hoc est deū velle non esse deum· quia sciencia sua ē deus met· Secūdo contra, hoc fatiunt odientes deum· vellent enim eum non esse iustum punientez· ymo tristātur q̄ iustus est· ut faciunt eciam damnati· dicit autem thō· ·2·2·q·xxxiiij· q̄ odire deum inter omnia peccata grauius est. quia in eo per se est aūsio ab incōmutabili bono In aliis autem est auersio p accidens · verum licz deus clare visus a nullo possit odiri· quia sic in eo nec apparēs nec verum malum videretur· Tamen oditur a malis visus in suis effectibz· videlicet puni cōmis· Sic enī videō

per croceū vitrū pulchrum hō
minē iudicat pulchrū a bene
colorātum hoiez pallidum vel
croceū eē. Sic pīrūsi p penas
a deo inflictas eū iudicant cru
delem scōm illud ps. Superceci
dit ignis scz pcōi a malorum
effectuū a non viderūt solem
m Secūdo pāceptū de diligen
do deū sup omnia debet fieri or
dinaliter sic vidz q nos a omnia
alia in deum referamus a ī suā
gloriā vltīate Ita q ꝙcquid
diligimus volumꝰ agimꝰ ꝓp
ter deū a eius gloriam diliga
mus agamus a obmittamus
quia tunc in oibus rebꝰ plus
diligimus deū q̄ res ipsas qñ
suam gloriam in ommbꝰ que
rimꝰ vltīate q ꝓpter qd vnū
qdq; tale a ipsū magis i po
n steriori Et scōm hoc intelli
gi debet preceptū dilige dñm
nūtē Qd breuiꝰ a clarius sic
exponit hic tractatu de per fe
ctione spūalis vite Et ē mens
sācti augꝰ li i de doctrina xpi
ana nā dilectio est actꝰ voluñ
tatis q̄ sīgnificatur p cor q sicut
cor ē principiū materiale om
niū motuum corpaliū ita vo
lūtas q̄tum ad intēcionem fi
nis vltīm q̄ est obiectū carita
tis est principiū oīum actuū
quarumcūq; potentiarū q̄ mo
uentur a voluntate hec aūt sunt
tres scz intellectꝰ q̄ signific

p mētem. vis appetitiua īferioz
que signíficatur h p aiaz. vñ
scōm eam dicimur agere vitā
aialem Et vis executiua exteriz
que significatur p fortitudiez
siue virtutem siue vires. preci
pit ergo nobis q̄ tota nostra
intencō feratur in deum sic q̄
omnia actu vel habitu in deū
referantur sicut in finē Qd im
pletur cū aliquis vitam suam
ad dei seruitiū ordinat a p oēs
oia que propt̄ seipm agit vir
tualiter ordinātur in deū. nisi
sint talia que a deo abducant
sicut pcā Et sic diligitur deꝰ
ex toto corde. Secundo ut in
tellectus noster tōliter sb da
tur deo. sic q̄ homo credat ea
q̄ dīmtus tr̄ dūtur. scōm illud
.ij. cor. x. in captiuitatez redi
gentes omnē intellectū in ob
sequium cristi. Et etiā in medi
tatis dei perfectiombz ei talia
meē velimus. et oīa memora
ta alia scz beneficia dei in deū or
dinemus Et hoc est tō mente
diligere. Terciō ut appetitꝰ nr̄
inferior regulet scōm deum.
a quecūq; homo amat sperat.
a sic de aliis passiombus in deo
amet vniūsaliter oēz affectio
nem ad dei dilectioēm refrēs
non in voluptates carnis Et
qui sic perdit aīmam suam.
in vitam eternam custodit eā
Joh. xij. Et hoc ē ex tō anima

diligere Quāto ut oīa exterio
ra nostra verba ⁊ opa ex diui
na caritate dēriuētur. ⁊ ī dei ho
norē dirigantur ſcōm illud .i.
cor̄. vltīo. Omnia opera vestra
in caritate fiāt Et ſic diligitur
dēs ex tota fortitudīe. ⁊ talis
pfectio deū diligēdi cadit ſub
p̄cepto. q̄ autez omnia ſint in
dēū referēda ⁊ ſuum honorem
patz. i. cor̄. x. Siue māducatis
ſiue bibitis ſiue quid aliud fa
ciatis omnia ī glorīā dei facite
ut in ombz honorificetur dēs
Sic enim fit debita recōpēſa
deo qui omnia in nos ordina
uit ut dicit magiſter in .ij. di
.i. Ruia .i. cor̄ .ij. Oia nra ſunt
Jus id docz naturale ut cuiꝰ ē
arbor vel ager eius etiā totus
ſit fructus. Sz totū qđ ſumus
⁊ poſſumus ⁊ a deo accepimꝰ
⁊ dei ꝓprium eſt. ergo fructus
operū nostrorū deo cedere de
bet. Sz per talia deo nullā vti
litatem adicere poſſumus. Cū
ſcōm ps. Bonorū nostrorū
nō indigeat deo oportz ut ad
eius fiāt honorem. Item cuius
libet rei ſui omnia opa cedūt
dño lege ciuili. ſed dei ſerui ſu
mus per omnia a quo animam
corpꝰ. ⁊ res ⁊ quicquid in il
lis bonī cōtinetur habemus. er
go nostra opa dei honori ſerui
re iuſtiſſimum eſt. Nōdum
tamē q̄ quātus omnia ſint in
deū ordinanda vltimate. non
tamē de neceſſitate ſunt oīa
immediate ⁊ in ſolū deū ordi
nanda. Quia ſunt multi fines
ad īmicē ſubordinati in quos
res recte ordinari poſſunt. vlti
mate tamē totum eſt in dēū or
dinādum. Exempli gratia. co
medere dēs ut viuas nō ecō
uerſo. viuē ut opera licita faci
as ad que creatus es. Operari
bene ut vitam eternā habeas
que ſunt videre dēū beatificē ⁊
eo frui. Et vitam eternā habe
re non ꝓpter cōmodū ꝓprium
vltīateꝫ ꝓpter gloriā dei que
ibi plꝰ exercetur. Sz queri o
tur Cum non dēbā deum dili
gere ꝓpter vitā eternā ex pri
ma expoſitōne poſſum ne alia
bona opa facē pret deū dilige
re. vidz dēū laudare. orare. ieiu
nare. ⁊ ſimilia ꝓpt acq̄rendā
vitam eternā. Rñdetur q̄ ſic
Racō eſt. q̄ omnia preenume
rata opera bona vie nō ſunt for
maliter dei dilectio ſz effectus
dilectōis. dilectio enī dei facit
quē deum colere. orare. ſancti
ficare ſabbatū. multa p̄cepta
ſuare. ⁊ ſilia Et talia tanq̄
minꝰ bō ordinātur in maiꝰ bo
nū ſcz in vitā eternā vidz in dei
viſionē clarā ⁊ dilectōem. ⁊ h
ē rectꝰ ordo. Secūdo q̄ritur p
an ad bonitatē actuū noſtrorū
req̄ratur ut q̄s actualiter tēdat

per res p̄noiatas ī dēū cēdme
iacto ſñō? q nō oport; actu
aliter ſic tendere. ſed ut actuſ
nr̄i ſint wre bōi ſufficit q req̄
ritur ut cadāt ſup debitā ma
teriam. ⁊ ut alias ſint bñ circū
ſtanc̄ōnati. ⁊ q referāt̄ ī de
um actualiter vel virtualiter
Tamē q̄to plus quis actu ī
deum referret tāto plus mere
tur. Sicut mercator ad remo
tam terrā paruā rem portans.
lucratur plus q̄ alter cū eq̄li
re ī ꝓpinquo manēs. oportet
eū ad mnus bñ; taliter eſſe
diſpoſitū ī animo p habitum
acquiſitū ex actualib? relac̄ō
mb? ī dēū aut p habitū ifuſū.
aut per generalē intencionem
faciēdi oia propt̄ dēū q̄ ſi ſe re
ſolueret ⁊ actualiter cogitaret
de deo ⁊ de relacīōe ī ipſū ſta
tim referret ī eū. Exemplū ī
filij p̄amat filiū propter quē
ditādum mercatur. circuit ma
ria terras p̄rambulat. non ſem
per actualiter talia ordinans
ī filij dilac̄ōem. ſed ſufficit q
labores p̄nomiati ī patri ſint
aliq̄n a dilectione filij cuius ipe
rij virtus manet ī ſequētibus
Simile de wlenti ire romam.
non oportet q ī itinere pere
grinus talis ſemp actu cogitet
de fine. ſc; de roma. ⁊ mediante
vna cītate attīgit aliā ⁊ ſic ēi
q propoſito. Tercio queritᵉ

an ad hoc q̄ actus noſtri ſint
bōi moraliter wl meritorie exi
gatur q̄ a caritate ſeu a dilecti
one dei incipiāt ⁊ t̄minentur.
oriḡmentur. ⁊ ordinētur. Rñ
ſio q̄ ſic. nā q̄ oriri oporteat a
dilectione dei patet per aug?.
ī de ſpiritu ⁊ littera. d. non ē
fructus bonus qui de radice ca
ritatis non fuerit. Caritas au
tē eſt dei dilectio ex acquiſito
habitu wl infuſo procedens.
Tq̄ etiā nullus actus ſit bonus
moraliter niſi immediate ten
dat ī deum ut dei dilectio pri
mario expoſita wl immediate
tendat p aliā opra ī dēum fi
nalit̄: patet p aug?. ī de ci. dei
li. xix. vbi dic̄. nullas eſſe wras
virtutes ſi ī deū finalit̄ non
referāt̄. Ex quibus patet nec̄a
rium eſſe actus noſtros oriḡi
nari ⁊ terminari a deo ī deum.
wrbi gr̄ia. Ad hoc q̄ dilectio
tua wl proximi ſit bona mora
liter exigitur ut dei dilectō ſit
cā dilectionis p̄rimi ⁊ q̄ prox
imū diligas finaliter propter
deum. Sic de ekea ⁊ de aliis
Sed ut ſint opa nr̄a etiā mei
toria oport; ut ex infuſa dilectō
ne procedant vic; ex caritatis
habitu. ī. cor̄n. xiij.

Capitulum quintū

Ontr̄ hoc p̄ceptū fa
ciūt pluimi creaturā
ſibi p fine ſtatuēs

quā creaturā plꝰ deo diligunt. ut honores. diuitias. uoluptates. sciētiam. ⁊ plura alia. Pro cuius intellectu nō dum scīm tho. pma. ij. q. i. q. semp est aliquid in corde hoīs qđ homo sū me diligit. ⁊ in qđ maxie vitā suā ordinat. Et hoc dicitur vltimꝰ finis hoīs. Et ad illud habet hō quasi specialiter fatiem aīe. id ē supremam intencionē cōuersā. Et si hoc ē deus. tūc hō est in statu salutis. ⁊ si subito moreretur saluaretur Si uero est creatura. iam est in statu
b dānacōis. Dñ regula talis a doctoribus sacre thxologie elicitur. Et sit prima Ad noscē dū peccata mōrtalia a uīm alibꝰ qñ amor uel affectio ad creaturā ad se uel aliū tātū crescit. uel ē amor tā magnꝰ q in eo cōstituitur vltimꝰ finis. id ē q aliqs nec actu nec habitu ordinat illā creaturā nec eius dilectionē. aut etiā seipm in deū. sed uellet cū tali creatura otentari. ⁊ nō curare deū offendere. nec pceptum eius transgredi ꝓpter illam creaturā. est mōrtale peccatū. qz est aliqlis cōtemptus dei. Et licz nō sit formalis. tñ est fruicō creature. ⁊ prepomitur creatura deo. uel etiā cum aliqs uellet cum creatura hic semp manere nō curādo de. bītudine. licz enī nō sint rudes fu

per hoc temptandi. tñ semp talis amor ē pcēm mōrtale. qñ aūt aliqs diligit creaturā plꝰ q deberet. ꝫ tñ ꝓpter hoc nollet deū offendere. nec amicitiā eiꝰ pdē. nec tāſgredi eiꝰ pceptū. non oportz q tūc sit mōrtale. Alia regula secūda uicz satis ocordāſ cū pma ē. q qñ aliqđ cōmittit nōbilit otra dilcōez dei. hoc est mōrtale. qñ nō. tūc est uīmale. Qñ aūt aliqđ fit otr dilcōez dei pōt attēdi penes hoc q repugnat caritati ⁊ aicitie quā ad deū hīre debem⁹ sup oīa. Certio c
mō diligēdꝰ ē deꝰ sup oīa ꝓp ciabilit. sic q tā caē hīa ꝫ ⁊ ꝓpciem deū. q ꝓpter nullā creaturā eo carere uelleꝰ. ꝫ oibꝰ aliis a deo eū eis ꝓponimꝰ. ⁊ q tā firmo amore deo adhereamus. q ꝓpt nullā creaturā nec ꝓpt oēſ fil. aliqđ faciamꝰ aut uelimus otrariū dīme dilcōi. id ē otrariū dei pceptis. q eni deliberāte fiūt cōtra dīma pcepta. fiūt cōtraria dīme dilcōi ⁊ caritati. q fiūt peccata mōrtalia q tollūt caritatē Illud etiā uidr uelle sco. i. iij. di. xxvij. vbi dic. q hō dz deū ertē fiue diligere sup oīa. ita q nullū aliud. nec oīa fil fiunt eq ꝓpciabilia sic deꝰ. ꝫ q omia alia uellet eicius non esse. q deum nō esse. Et debet etiam intensiue deum diligere sup omnia. ita q facilꝰ deberet inclinari

ad cōtrariū dilectōm̄s cuiuscū
q3 alteriꝰ.q̄ ad cōm̄ne dilcō
m̄s dei. Est autem racio hui⁹ q
deus est illa p̄ciosa margarita
quā negociator ille inuēit qui
abijt & vendidit vniuersa que
habuit & emit eā.math.xiij.
Item cū deus infinitus sit.in bo
nitate.misericordia.& similib⁹
attributis intēsiue & extensiue.
ideo p infinitus mūdis nō dēr3
offendi.scōm aug⁹. Cur deus
homo ītē stultissim⁹ essj q̄ con
tempto thesauro grandi.papi
liones inseq̄retur sicut pueri.
qđ tm̄ faciūt qui creaturā plus
d q̄ deū diligunt. Contra hoc
p̄ceptū faciunt quicūq3 intui
tu alicui⁹ lucri temporalis cōse
quēdi ut fit in emendo vel ven
dendo.à delecta cōis.ut fit luxui
ando.aut honoris.ut fit superbi
endo.vel vane gloriando.fa
ciūt cōtra dei p̄ceptum. Tales
nō diligūt deū sup omnia.sed
diligūt creaturā plus q̄ deum.
q̄ ꝓter eam pl⁹ placet eis ta
lis creatura q̄ diuina voluntas
in p̄ceptis. Et appreciantur we
re vel mercatiue creaturam
pl⁹ q̄ deū.vnde aug⁹.li.de li.
ar.diffinies p̄ccm̄ mortale dicit
Est spreto incommutabili bo
no.rebus mutabilib⁹ adhere
re.vnde math.x. Qui amat pa
trem aut matrem plus q̄ me.nō
est me dignus.aut qui amat
filiū aut filiā super me.non est
me dignus. Secūdo cōtra hoc
p̄ceptum faciūt qui amore ali
cui⁹ p̄sone ut adam respectu
eue.& malo amore capti respe
ctu p̄sone dilecte ne p̄sonā
talē cōtristent negligūt dei p̄
ceptum & cōtra ipsū faciūt.dei
beneplacitum nō curātes. Ter
tio q̄ timore alicui⁹ p̄sone.ut
serui ꝓpter dnos deo obedire
in p̄ceptis obmittunt.& sic crea
turā vilē creatori p̄tiosissimo ꝓpo
nunt. Ex dictis patere pos e
sūt doctoꝝ quedam regule &
sit tercia in ordine. Quicūq3 cō
mittitur vel obmittitur cōtra
p̄ceptum dei.vel eccīe.vel le
gis nature.vel superioris.si talia
p̄cepta sint de necessitate salu
tis.vel cōtra votum solēne vel
priuatum.vel contra iuramētum
licitum.semp est mortale pccm
Quia est dictū.vel factū.vel cō
cupitum cōm legem eternam
Sic enī diffinit aug⁹.& alle
gat m̄gr̄m.ij.di.xxxv. Nō ve
ro citra tunc non oportz q̄ sit
mortale Item patz q̄ talia sub dei
mādatis p̄ceptiuis cōtinētur
Alia regula ē q̄rta vicz. Nō f
aliquid fit cōm conscietiā vre
vel false dictātem aliquid esse
mortale:est mortale peccatū.q ē
spreto vre vl'interpretatiue im
mutabili bono reb⁹ mutabi
libus adhērere.ut b'tūs aug⁹.

diffinit peccatum mōrle ī de libero ar· ⁊ est cōtra tertiam expōnem ⁊ contr̄ aplm rō· xij· Qui discernit si māducauerit dānatus est· quia nō ex fide glō· id est scōm conscientiā. vnde cōscientia erronea ligat non inquātum erronea sed inq̄tum conscientia· Item vl q̄ facit contra cōscientiam formidātem probabiliter vl dubitatiue an aliquid sit mōrle tūc semp est mōrle peccatum Rō aūt non sit contra cōscientiam adhuc pōt esse mōrle si conscientia non sit satis instructa ⁊ sufficienter· Vnde est regula mgrālis· dubitās de aliquo an sit illicitū ⁊ stāte dubio illud agēs peccat· Sed hāc regulam exponit Cācell· parisiēn· Johā· de gersona tractatu de pollucōne. vna cum wilh· alīs· dicit Intelligēdam esse de dubio tali qđ est vhemens ⁊ magis. aut eq̄ saltem inducit mētem credere q̄ mortale est illicitū sicut q̄ ē licitum· ymo albt⁹ adhuc facilior est· Secus est vbi mens plus inclinatur et iudicat q̄ ē licitum q̄ illicitum· q̄uis non habeat vsqueqq̄ certitudinē euidētem aut firam· quia nec hoc ipm requiritur· Item Cancell· in de vita aie dicit istam regulam: exponēs se discrimiñ peccati mōrlis. peccat mōrlit: debē intelligi nō de oī dubio. sed de probabili et vhemenți. probatur p illud Eccī· iij· Qui amat periculum. peribit in illo Exemplū ponitur de sciēter ponēte se dormitū ꝑpe serpentes. qui se periculo committit into rīcacōis· Pro intellectu talīū sūt nōnde regule· xiij· quas ponit in diuersis locis· Cācell· in floribꝰ regularū moralium· Et libro· iij· de ysolacōe thxologie Prima equitas quam nominat pbus epykeyā prepōderāt iuris rigori· Est aūt eq̄tas iustitia pēsatis ommbꝫ circūstātijs particularibus· dulcore miserīcordie tēpr̄ata· hoc intellexit q̄ dixit Ipe etiā leges cupiūt ut iure regātur· Et sapiens· noli esse iustꝰ nimis· alioquī sūma iustricia. sūma iniustitia fit ⁊ pṡ· Omnia mādata tua eq̄tas. dei scz idē cū eq̄tate pensāda· Secūda ambulādū ē in via virtutū doctria· via regia aut nec strictiꝰ fiat dei mādatū nec latiꝰ q̄ ipe mādauerit. q̄uis inde sumē possint aliq· à malitie vel amē· aut ecōtra in desperacōez corruē non tn oibꝫ p oī tēpore aut loco pdicāda ā asseimꝰ quā libꝫ vitatē Tertia bōrū mētū est ibi agnoscere culpam vbi culpa nō ē· agnoscere inquā non per assensum firmum. hoc enī stultū periculosumq̄ foret.

Sed sic ut doleat ā peñteat hō postmodū quasi veraciter i culpa teneretur. hoc intelligitur de p̄teitis. Ratio dicti ē. q̄ certissimū est q̄ sine dei gratia damnati sumus. Et q̄ nullus omnimode certus ē se eē i gratia. nihilq̄ nostr̄ est a nob̄ nisi pcā. Quarta. loquēdo de futuris agibilib9 vel credibilibus. nō reputetur culpa vbi culpa nō ē. alioq̄n causaretur erronea cōscīa hic. cōtr̄ quā si aliquid attēptetur fieri iā culpa est si fluctuet amin9 Quinta. sb̄ hac dubitacōe fluctuās velut ad vtrūlibz nesciēs quid acturus sit. Cōsiliū est ut non agat. q̄ exponeret se discrimi. quo casu certū h̄at q̄ peccet Sexta. si vis q̄ cq̄ secur9 agere. certus sis illō eē bonū. neq̄ virtuti cōtrariū. Sed refert q̄ certitudine. sufficit nē ex certitudo moralis q̄ ē infima. nec exigitur secūda certitudo supnaturālis q̄ est nobilissima clare euidētie. prout vidz de9 in gloria. nec ap̄h alis reuelacō ut in propheie dono. nec adhr̄ētie q̄ ōne auctoritati inmittuz. ut i articul' fidei a sacre scriptue. nec tertia certitudo exigit̄ naturalis q̄ h̄tur ex demōstracione ut p̄ma principia. Est autē moralis siue ciuilis certitudo q̄ tāgitur ab aristotele in p̄ñ

cipio ethicoz̄ cuius sentētia ē discīplinati esse in vnaquaq̄ re certitudiem q̄rere iuxta exigētiam materie. Eque enim vi cōsum est inquit persuadentē querere mathēaticam a moralem demonstrare. nō enī cōsurgit certitudo moālis ex euidē cia demonstracōnis. sed ex probabilib9 cōiectuis grossis a figuralib9 magis ad vnā partē q̄ ad alterā. hec certitudo moralis sufficit ut vel nō sis in pcato dū facis q̄ in te est. id est dū bn̄ veteris domus iam habitis aut saltem pcēm nō incurris nouū pr̄ temeritatē. Exēplū gracia in celebrando orta est enī ex diligentia tua p̄para cōis excusacio. Septīa regula certitudo moralis p doctrinā colligit̄ altero triū modoz̄. quoz̄ vn9 proueit ex alteri9 auctoritate. alius ex p̄pria eruditōe. tertius ab experimentali certitudine. sub primo viuunt insipientes a aīales q̄ aut nō habēt clarā siue cōplexionis armonīā. vel aliā gratiam gratis datam q̄ faciliter cōcipiūtur agenda ab eis qui scripturas intelligūt ut aug9. Tales ab alijs recipere habēt itelligentiā scripturaz̄. a alijs credere a obedire. fracionib9. Sub se cūdo fūt p̄fitētes a racōnales qui proueniūt sez ex propria

erudicōe.⁊ oritur hic modus nutriturq; ex studiosa pserutacōne diuinoꝝ mādatoꝝ in sacra scriptura contētoꝝ.q̄ legi debēt puro fidelis integro corde. Sub.iii. sunt psecti ⁊ spuales.scz sb experimētali cō suetudie de q̄b⁹ aplus. Spiritualis dō oia iudicat.⁊ ipe a nemine iudicatur. Et alibi dicit. mihil dulcius q̄ respicere i mādatis dei.habētes enī virtutū habitus.ex eisdem inclimātur ad recte iudicandū de agibili b9 eoꝝ.non ex habitu sciēcie solū.sed ex naturali virtutis inclinacōe puto q religionū instituēdaꝝ pncipalis causa fuit auctoritas regimis cui obedientia pstaetur plus q̄ ꝑprie racōi q̄ in pluimis dubia est valde ⁊ debilis ⁊ incerta.hūana ei agibilia tātam habēt variabilitatem.dicente aristol'.⁊ teste experientia.ut visu magis q̄ arte cōstare videātur. Octaua ē. certitudo moalis nō semp scrupulos omnes abicit.sufficit ut contemnat vl superꝝ sic' opando quasi non sint. Est aūt scrupul⁹ i ꝑpositō vacillacō seu dubitacio quedā cōsurgens cum formidine ex aliq̄bus cōiecturis debilibꝫ ⁊ incertis.alioquī si ex vhemētibus argumentis ⁊ probabilioibꝫ ꝓ hac parte q̄ ꝓ altera dubitacō cōsurgerꝫ. Jā nō scrupulus sol⁹.vl levis dubitacō cū trepidacōne dicī optꝫ.sꝫ moralis de trāsgressiōe certitudo Nona regula ē: moalis certitudo.nō pōt sub vna regula tradi q̄ sufficiat i oī casu sciētiā agētis reddere securā se nō deliq̄sse.id ex euētu rerꝫ pēdi sepi⁹ solet.ꝑterea cōstitute sūt in figuā tres ciuitates refugij.fides.spes.caītas.otinentes lauacꝝ pītētie.⁊ immūitatis asilū.q̄ten⁹ pax cōturbata. p ea q̄ se fecisse formidat dō.reformetur. Decia regula ē. ois agēs cōi sciētiā.edificat ad gehēnā si sciā sit fixa.q̄d q̄ agitur est mōrle.vl vmale solū.q̄ntum est ex pte vm⁹ circūstātie q̄ ē facere otra sciēciam si cōscia iudicet illud solū eē vmale. Vndecīa.exponere se pīculo pcī mōrlis ē pcēm mortale.vl sic agere incertū.⁊ dimittere certū in materia moralī ē pctm̄ morle.si tale sit incertū q̄ sit mōrle nō solū p oiecturas leues.à ex fusspicōne trepida.à scrupulosa ꝓuemēte ex mimio tiore cadēdi in via dei.sꝫ intelligitur dū tale ē vhemēter ⁊ pbabilit incētū eq̄ sic opositū vl magis.tūc enī illud q̄d agitur non carebit morli culpa.alit nō oportet.idem dicit altisiodorēs.albtus adhuc est breuigmor in libro de bne

vbi sic queit vtr ois cīetia sem
per obliget ad fatīedū. Rē. sine
preiudicio loquēdo dicim9 qp
non obligat ad fatīedum misi
sit ut opinatum. vel ut creditū.
vel ut scitum illud qđ est in cō
scīetia Et tunc obligat siue cō
scīetia sit erronea siue non er
ronea. nō aūt obligat scđz eū
dem si est ut dubitatū aut ut
ambiguū. Duodecima regula
est. cōsiliū salubre est frequē
ter agere cōtra scrupulosos. le
ues. ⁊ trepidos. citādo eos ad
aliorr iuditiū q̄tenꝰ ex consue
tudie fiat hō robustus. solidꝰ.
⁊ trāquillus in exercicio spūali
Exēplum in domificatoribꝰ ⁊
fumibularijs. Tredecima i nul
lo casu ē ꝓplexus aliqs inter
duo pcā qñ et patrat exitus
absq; nouo pcō. nā si iuraue
rit quispiam se occasurū petr
innocētem. nō occidat eū. ipe
nō precauit nouiter sed iā pec
cauerat iurādo. Si aūt dicret
sibi scīetia erronea qp petrꝰ i
nocens est statī occidendus
ab eo. dimittat hāc cōsciām. ⁊
liberatus ē. Si postremo mā
dāt duo p̄cepta mō possibi
lia ex culpa sua agat id. qđ de
se est magis obligatoriū. ⁊ a
nouo pcō immunis existet.

8 Dubia pluā hic occurrūt.
Prīo qñ hō tēatur diligere de
um sup oīa. rñsio qp non sp ⁊
ꝑ semp. qz est p̄ceptū affirma
tiuū. racō est. qz actualiter deū
diligere sp essz impossibile ꝓpr
hūanam infirmitatem. necita
tē. ⁊ ꝓpter multa impedimēta.
dic. tñ scotus in. iij. di. xxxvij.
qp ad actualiter implēdū ob
ligat diebz festiuis ita qp om
die festiuo. ⁊ potissime dñicis
diebz ⁊ in principalibꝰ festis
tēatur hō se recolligere. ⁊ deū
sup oīa actualiter diligere. ut
patebit de sctificacōe sabbati
clariꝰ. Et licz ꝑ tūc teneatur
ex p̄cepto. tñ omi momēto te
nem̄ pcā vitare. ⁊ bñ agere
Et forte nimis mīristianū essz
siue foret non q̄tidie mane
saltem aliq̄liter cor ad deū cō
uertere. Et q̄uis prepeditus
legit tīe excusetur de audiētia
misse inter dū die dñico. tñ nū
q̄ vidz q̄s excusari qui in die
tali teneatur deū diligere sup
oīa. qz solo corde impleri pōt.
vnde dicit Scotus in. iij. di. x
xvij. si aliq̄ necitas excusat ab
execucōne audientie misse do
minico die. necē est supplere i
aliquo equalēte. ut saltē die il
lo deputato in spāli cultui di
uino aliqs actꝰ hēatur relatꝰ
imediate in deū ad eiꝰ reuerētiā

b Dubitatur secundo an pre
ceptū hoc de dilectione in via
possit impleri a nobis. Rñsio
scđz tho. in libro de perfectiōe

spūalis vite· Triplex ē grad⁹ dēū diligēdi· Prim⁹ ut diligatur quātum diligibilis ē. a ⁊ h a solo dō attingitur· Sic dō. qz simpliciter infinite bon⁹ diligibilis ⁊ amabilis ē. a sic nec in patria a creatura quacūqz diligitur· Secūdus ut diligat⁹ de⁹ secōm totā virtutē alicui⁹ diligentis· a sic solū in patria a nobis perficietur· Et ad hoc hic suspirare debem⁹· ibi enim oia nostra scz cor id ē intentio. mēs. id ē intellect⁹. aia. id est ois nr appetitus· et fortitudo. id est exteriora nostra tōlit in dēū ferētur dilectiue· Tertius gd̄us ē dēū diligēdi sic exposi tum est triplicit̄ hoc precep tum· a sic in via implei potest

i Dubitatur· iij· an dēum pl⁹ amare deberes si p te solo mū dum creassi· redemissi· ⁊ glori ficaturus esset te solū in pria ⁊ nō alijs vl p alijs hec facerz vl facturus esset· Ric hugo libro soliloquij sui vbi homo cū sua aia loquitur Rō. pmo plus. qz plura sic singulis cōtulit· nam aia dicit· Ecce vnice dilectū et electū diligo· Sz hāc huiꝰ di lectōis mee iurtā pacior qz so lum diligēs sola nō amoꝝ· vbi respōdz hō Caue aia ne qd̄ ab sit nō spōsa sed meretrix dica ris si muneā dātis. idē dei bñfi cia pl⁹ qz amantis affectū dili gas Et post hec oñdit qz tria velut arras quasdam quelibet aia a dō spōso suo recepit· Pri mo quedam cōmunit· Secū do quedā spāliter· Tercō que dam singularit· Communit. ut celum ⁊ terram ⁊ eoꝝ oīa tum quo pticipāt pisces. aues. ⁊ bestie· Spāliter. intellectū. memoriā· voluntatem· dñium terre. redempcōem in passiōe ⁊ glorificacionem· Singula riter vero qz in vtero mortuus non fuisti· qz pcām tem te exspe ctauit· pmitenciā dedit· ⁊ innu merabilia alia· Cōmunia. fina liter deus ꝓpter te creauit. que licet deus amet· plus tamen te. qz in tuum obsequium. q̄ si de us non creasset. quot oblecta mētis careres· Spālia ꝓpter se in via fecit ut p sotietatem si ne qua nullus bon̄ iocūda ē possessio p proximos bies ha beres· in pria vero quot indici bilib⁹ careres gaudijs si sola saluareris· pl⁹ ergo tibi otulit alia diligendo. qz si sola amare ris. nec putes distr̄hi deū q̄ in fimit⁹ nō minus te diligit· plu res diligendo· omnia enim ut ait apl⁹ nra sūt· hec ē sentēcia ibi hugo

k Qr̄to videdū est qz rōbile sit dēū diligere supra oīa ⁊ qre teneam̄· Dzio qz sim plicit̄ sūme bon⁹ ē· pmo bita⁹ ipa· et sic ē amabilis infinite

⁊ desiderabilis ideo si possibile
esset infinite a nob diligēd? fo
ret. vnde bñ. de diligēdo deū.
In qualibet alia affectione nīa
oportz seruare modū ⁊ termi
nū cōstituere vltra quē ascen
dēdo fieret affectio vitiabil.
ut ptz de dormitōne ⁊ vigilia.
gaudio tristitia ⁊ sic de simili
bz aie passionib? In dilectiōe
aūt dei p quam maxie attingi
mus finē nrm vltimū non pōt
esse excessus. Item naturale ē
ut bonū diligatur ⁊ meli? am
plius. ergo optimū sūme dili
gendū est. dr mōstratiō enī na
turalis ista est. Et hec scz bōni
tas dīna debet esse finis ⁊ cau
sa nre dilectionis. sed oīa q̄ in
sequētibus dicentur dicent eē
occasiones ⁊ cause effitientes
ammonētes nos ut deū ꝓpter
seipsū finaliter diligamus. Et
ꝓpter hoc solum. q̄ bonus est
Secūda ratiō. q̄ ipe prior di
lexit nos ⁊ plus q̄ nosipsos
diligam?. q̄ scdz aug9. de ka
thesizādis rudibus nulla ma
ior ē ad amorē mutatio. q̄ p
ueire amātem. Et minus dur9
est q̄ premipēdentem dilectio
nem remmare negligit. dilexit
enī nos deus infinite pfectus
miseros. dilexit eternaliter di
lexit nescientes ⁊ resistentes
Eph. ij. deus cum dīues esset ī
mia ꝓpter nimiā caritatē suā q̄
dilexit nos ⁊ cū essemus mor
tui pcīis conuiuificauit nos in
xpo Cuius gratia saluati estis
Joh. iij. Sic deus dilexit mun
dū ut filiū vnigenitū suū daret.
ut omis q̄ credit in eū non pe
reat sed habeat vitam eternā
Tertia ratio. q̄ pr nr est am
plius q̄ parētes carnis. eo q̄
deo nos ⁊ parētes creauit ut
dicit dam. li. i. c. xv. vnde cū
naturale sit ius ⁊ diuinum pa
rētes diligere. plus deū tenem
diligere. exprēdam? quāta be
nefitia otulit in singulis mem
bris corpis ⁊ potēcijs anime.
de quib? si oculis puati a me
dico gnis restitutiōez recipem?
grati valde essemus ei. vn pl?
ei dilctō exhibēda ē q̄ totū cor
pus dedit. Quarta. q̄ nr gu
bnator? regit enī fouet ⁊ pro
tegit. multū diligitur rex opti
me regēs. ergo sūmme diliga
tur qui celū terrāqz ⁊ omnia
elemēta optīo ordie regit ꝓp
ter hoīes electos potissime. rō.
viij. sanctus qm diligentibus
deū oīa cooperātur i bonū. nā
scdm aug9. deus mala fieri nō
sineret nisi meliora inde elice
re sciret. Item multū diligitur
pfamilias q̄ regendo cibaria
⁊ necessaria ministraret. plus er
go diligendus ē q̄ ꝓpter nrm
cōmodum oīa creauit. omnia
enim scdm aplm nostra sunt

Angeli nūc mīnistrādo·tandē īm patria cōletādo·mala etiam ꝓptez nos īm bonum wrtūtur. magnū beneficiū q̄ generalez īfluētiam nobis a alijs ꝓpter nos irradiat·quā sēm gregē si ad īstans subtraxeret: īm nichilum oīa fluerent·Quinta q̄ noster redemptor est·Quantum enīm nobis bonū īm hoc contulit·qui eram? īm captītate dyaboli·morti eterne addicti·p cō carētes redemptōis.quos p filiū suū vnigenītū dilectissimū sibi p eius vitam pfectissimā. p mortē crucemq; redemit Quintō·viij·Proprio filio suo non ppercit·sed p nobis ommbus tradidit illū·Et q̄uis omnia dei benefitia sint īnumeābilia multitudīne.et ineſtīmabilia magnitudīne.crebro p oculis cordis tenēda wlut scintille diuine caritatis ad nos calefatiendū apta·Ea tn̄ que moriēdo pertulit tanḡ īmgens ignis debent nos maxie mouere ad deum diligendū·Sexta.q̄ suaz presentiam wrissime quotidie īm eukaristie sacramento cum p̄molatur porrigit patus nos exaudire amplius q̄ si oculis vidērem? directē corporeis·Beati īquit q̄ non viderūt a crediderunt·ait enīm de hoc·Ego wbiscum sū vsq; ad cōsūmationē seculi.matth·vltio·Sep

timo q̄ ꝓmīsit se diligentibus p̄mīū mexcogitabile·Quia Joh̄ā·xiiij·Si q̄s diligit me.sermonē meū seruabit·a pat̄ meus diliget eū a ad eū wnīem? a mānionem apud eū faciem? qđ eīt īm patria perfectissime·

Capitulū·vi·

Quāto hic mādatur a nobis seruitus deo exhibenda a nostro corpore·hoc enī xp̄s ostendit cū dixit matth·iiij·Dnm deū tuum adorab a illi soli seruies·Vbi primo vidēdum de racōe seruitutis corporalis quaz deo tenemur.a quot sint quibz corpoāliter deo seruire debemus·Secūdo cuz illa facere debemus·a q̄n·Tercō quī cōtra hoc fatūt Ruo ad primū nōndū q̄ scēz iero·i primo mādato precipitur latria.id est seruitus.adoācō seu reuerētia a honor deo soli exhibēda·Et hoc fit corde per fidez·spm·a caritatē·Sed corpore fit sicut īm precedēti capitulo dictū est·Rebz wro alijs p plura alia·Et de tali dic·tho·2·2·q·lxxv·q·ad ācō duplex est·vna īterior īm wra mentis deuotione·Alia exterior īm corporis exhibicōe.que fit alicui tanḡ supremo omnium dño a talis cult? ē soli deo debit9·q

deus est sum⁹ nr dns rex ⁊ pr
ratione creacionis. vnde in re
cognicōem nostre sbiectōis
ad talem dnm ei obsequa exhi
bere tenemur corpalia. Sicut
⁊ seruí dnis tēporalib⁹ corpa
liter seruiūt ⁊ etiā reuerentiaz
eis fatiūt corpalem. Et hoc tan
git malach. i. si ego pr ubi
vbi hon or meus patris enim
est p ducere ⁊ gubernare. vñ
aplus Rō. xij. Exhibeatis cor
pora vestra hostiā sanctam. vi
uētem. deo placētem. racōnabi
b le obsequiū vrm ¶ Exhibet
aūt reuerētia ⁊ hon or ac seruí
tus deo nro a corpe multiplici
ter p gestus. Quidam fūt cō
munes Alij quibusdā speāles
Cōmunes fūt inclinacio capi
tis. oracō. vel laus dei vōlis pec
toris tunsio p manū. or si icli
nacō. genuflexio. ābulatio ad
loca scā. toti⁹ carnis macera cō
p ieiuniū eccie. ⁊ toti⁹ corpo
ris prostracō. vel manuum ad
modū crucis extēsio. fletus et
gemitus ac hijs similia q̄ deo
reuerentur exhiberi pnt in re
cognicōnem vnúsalis sui dñi
nij Sed nōnō q̄ taliū gestu
um quidā fūt omuniter in eccia
vel in publico ⁊ talib⁹ reuere
ri debem⁹ in publico. Quia de
hoc math. v. dr. sic luceat lux
vra cora hoib⁹ ut videant opa
vra bona ⁊ gloificent patrem
vestz qui in celis. ē. Alia uro
licet sint signa hūilitatis ⁊ dei
obsequia. tamē si nō solēt fieri
a multis deuotis in publico. dnt
fieri solū in secreto. ut sunt uia.
ad modū crucis expānio. mag
na pectoris tunsio. Et de hijs
dr math. vi. Tu autē cū oraue
ris intra in cubiculū tuū et nā scdz
glō. sup illud math. xvij. hoc
genus demoniorz non eicitur
nisi in ieiunio ⁊ oracōe. oratio
ibi capitur p talibus gestib⁹
quibus deo seruimus ⁊ eis me
diātibus cōtinue oramus. Alij
gestus corpois sūt quibusdā
deuotis spēales. ut crimū absci
sio. oculorz ad celū leuacō. au
riū ad dei uerba uel laudes at
tencō. nariū in hospitalib⁹ cora
infirmis fetidis afflictio. oim
sex operz misericordie exhibicō
Quia qd minimo fecistis mihi
fecistis. math. xxv. ligue per
abstinētiā aliquorū delectabi
liū licitorz cruciatio. uestiū du
rarum inductio quibus tact⁹
affligitur. Et p castitatem cō
iugalem. vidualē ac virgineā
corpis sui immolacio. Talia
enim corpis obsequia deo ex
hibere debem⁹ ¶ Sz dicetes. c
possum⁹ ne talibz scōs venerai
Rñsio q̄ sic saltem quo ad ali
qua aliter tñ q̄ deū uncāmur.
talia enī debem⁹ deo exhibere
in recognicōez vlis sui dñi

ꝯ talis hōnoꝛ isto mō nullate
nꝰ exhibēdꝰ est scīs ꝫ eosdem
gestus aliquos saltez exhibe
re possumus sanctis tangꝫ dei
amicis quoꝝ respectu sumus i
feꝛioꝛes qui sunt dñi nostri ꝫ
nō principales potētes nos iu
uare Vbi nōndum gꝫ wneraī
seu adoraē possumus aliqua tri
pliciter latria dulia ꝯ ypdu
lia ut dēclarat thō in iij di ix
ꝯ cōmuniter doctoꝛes ibidem
Latria idē est qꝺ seruitus deo
exhibita ꝯ pōt fieri vl potuit
licite hijs vicz trinitati psona
rū ỏmarū tribz angelis quos
abraham vidit colūbe sup cri
stū apparēti wcī paterne. scri
pture sacre wrbis imꝫtum a
deo proceſſērt hūanitati cristi
deo vnite cruci xpi ymagim
xpi sacrīmēto eukaristie wsti
mētis clauis ꝯ lāceę xpi Dulia
wro seruituꝫ ē exhibita creatu
re ꝯ wneracō qua hōnoraē pos
sumus hꝺ vicz angelū animā
beatā ymaginē vtriusqꝫ Coꝛ
pus alicuiꝰ sc̄i canoisati pīserti
ꝯ publice pulueres eiusdez os
sa talos wstes vngues ꝯ simi
lia otrectata a scīs canoisatis
pbr̄ Et materiā de q̄ pōt p̄cipi
gꝫ fuerit in coꝛpe alicuius talis
sc̄i Sz ypdulia id ē maioꝝ du
lia q̄ wneraī possumꝰ xpi cru
cem mariam virginē ꝯ sex sa
cramēta alia ab eukaristia hꝺ

hēnricus de gādauo in qꝺli ꝯ
ter̄ claromontenſ ibidem
Sed queritur posset ne aliq̄s
licite aliquem defūctum quem
ꝓbabiliter crederet eē in celo
wneraī ꝯ imuōre ꝰ hostiēn ꝯ
iohā andree in nouellis de re
liquijs ꝯ eoꝝ wneracōe c Cū
ex eo Reliquie oīno de nouo ī
uente nō dēbēt wneraī sine li
cētia sūmi pōtificis sic gꝫ publi
ce ꝯ ꝓ vſum ecclesiā wnerētuꝝ
Cōn si antiq̄ reliquie nouit ī
uenirētur licz eas wneraī secre
te tn̄ licet deuocōem ad talem
de quo queritur habere ꝯ eum
in occulto precarī Idē ibidē ca
pitulo audiuim Refert tn̄ hꝺ
stiēn Ex tolerantia rōne eccīe
magnificū karolū i sola capel
la aq̄sgraīm ꝯ nō in alijs eccīijs
wneraī hꝺc de ioh andree Idez
ptz de quibusdam scīs pribus
ordis fratꝝ predicatoꝝ ut de
fratre merculio ꝯ de fratre am
brosio q̄ in quibusdā ciuitati
bus ꝓtalie de papę licētia festi
uātur licz nō sint canoisati vli
ter ꝓ eccīam Sz q̄reres q̄ ge
stus fūt meliores ꝓ deuocōne
ꝰ sm hūbertū gꝫ genuflectio
manuū aliq̄lis ꝓtēsio ꝯ oculo
rū in celū leuacō videtur coꝛpꝰ
coꝛ ꝯ sēsū furtū eleuare occasio
nalit plus gꝫ alia vnde tn̄ fuit
qꝺ non altei ergo eligat q̄sqꝫ
sibi accōmodū Quo ad ꝯ

Cur ista deo debemus a corpore exhibere q̄ honor noster nō indiget. Rñsio ideo prio sic debet honorari q̄m honorē nobis facit vtilē. Secūdo ut primus edificetur p hoc. Tercio ut p talia extrinseca ad intra deuocōne caleam⁹. Retinēt enī aīm ut min⁹ ad mala ꝓfluat. q̄ sig̃ sēsibilia plus mouent de corpore vro sunt spēales racōes. nā q̄ deus corpus nostr̄ creauit. rexit. assumpsit. reedificauit ac glorificabit. dignū ē ut ei obsequia prebeat a quo talia sūt a erūt. Sed queis. q̄n tenemī ad corpalia obsequia do exhibēda. Rñ. scōm Scotū in. iij. di. xxvij. q̄ die dñico a magnis festiuitatibus pedibz ire debes ad eccl̄iam audire missam totā ꝓpter p̄ceptū. a reuerēter iclinare ad eleuacōnē corpis xp̄i. ymo hoc tenetur sacerdos docere populum ut h̄eatur extr̄. li. iij. de cele. misse. c. Sane. Similiter q̄n portatur corp⁹ xp̄i per ciuitatē. Et q̄n q̄s vadit ꝓpe locū vbi situatur debz reuerei tātū dominū. Caute tn̄ scotus de hac materia sic vbi sup̄ dicit. Q̄n tō tenetur deū diligere gratuite ex precepto forte determinauit illud p̄ceptū diuinū. Sabbata sēsifices. a maneat vnusquisq; apud se recolligendo se a ascēdendo ad deū suū. Et eccl̄ia specificauit q̄ tū ad missaz audiēdā de ose. di. i. missas. hec ille di. xxvij. Ruo ad. iij. nōn dū q̄ cōn talē cultū dei fatiūt primo male eukaristiā sumētes. Secūdo locā sācta destruentes. Tertio corā eukaristia a reliquijs scōz ac cruce irreuerēter se habentes. Quis enim dñs sustineret a rustico ut luto sis pedibz irreuerēter ad suā eius mensam ambularz? Silles ex cessus pōdera scōz gestus sup allegatos.

Capitulū. vij.

Vinto mādatur nobis huius ōma deo exhibēda p opa exteriora triplicat. sacrificens. oblacōnibz. a decimacōe. Sacrificia ut dicit thō. ii. q. lxxxvi. ꝓprie dicūtur q̄n circa res deo oblatas aliq̄d fit. sicut q̄ aīalia occidebātur a sacerdote. a p aīs bn̄dicitur hodie. vn̄ sacrificium dicitur. q̄ aliq̄s sacrū eo facit. oblatio vro est deo oblatum a si nl circa ipsū fiat

a

Sz queritur. tenemur ne hodie sacrificia ꝓprie offerre. Rñ. q̄ sic. vbi nōndum scōz eundē q̄ lex naturalis dictat deo sacrificiū offerēdum. vicz q̄ hō sēsibilibz rebus vtatur offerēs eas deo in signū debite sbiectionis a honoris scōm filiū dei nē eoz q̄ hodie i quibusdā

regnis dñis eoꝝ aliq̄ offert
in recognitōe; dñij sc̄om illō
ecc̄a·xxxv·Nō apparebis ante
b cōspectū dei vacuus· ¶Est aūt
duplex sacrificiū·vnū pncipa
le interius quo aīma se offert
deo in sacrificiū sicut principio
fue creacōis ⁊ sicut fini fue bti
ficacōis de quo ps· Sacrificiū
deo spūs cōtribulatus.cor con
tritū ⁊ hūiliatū deus nō despi
cias Et ad hoc sacrificiū omēs
tenemur·Aliud ē exteri? quo
crist? a sacerdote in eukaristia
sacrificatur·⁊ etiā alij actus ex
teriores aliaꝝ virtutū q̄ in di
uinā reuerētiam assumūtur·q̄
rū aliqui cadūt sb p̄cepto·alij
sub cōsilio·vnde quilibet xp̄ia
nus p modulo suo tenet sacri
ficio debet cooperari·quod sacri
ficium dicimus est oibus sacri
fitijs·Quia ibi sotietas angeli
ca·fons oīs gratie·memoriale
xp̄i caritatis sūme quā pacien
do exhibuit·Actō sacerdotis di
gnissima ⁊ pncia nissima infi
niti tenet·Sūt aūt q̄dq; gene
ra hoīm participātiū de hoc sa
crificio misse·Primo fideles eti
am pccōres·Secūdo fideles in
caritate existētes extra matria
lē eccl̄iam·Tercō astātes misse.
siue sint in caritate.siue extra·
Qrto offerētes bona sua.de q̄
bus oībus patet q̄ in cano
ne dicat sacerdos·Quinto sacer
dos met q̄ si dispositꝰ est plus
oīb9 pcipe pōt·sed precedē
tes plus ⁊ minus ordine quo
numerati sunt· ¶Secundo de c
oblacōe q̄ritur·Primo q̄n sit
p̄ceptum offerre·Ex·thō·vbi
primus·q·lxxxvi·⁊·lxxxvij· Ra
cio naturalis dictat q̄ eis qui
dmo cultui ministrāt ad salu
tem tocꝰ populi·populꝰ totus
necia victꝰ ministret·sic ⁊ his
q̄ cōmuni vtilitati inuigilāt.sc;
pncipibꝫ ⁊ militibꝫ;⁊ alijs hꝰ
moi stipēdia victꝰ debētur·p
bat hoc apostolꝰ·i·cor·ix·pr
hūanas osuetudines dicēs·q̄s
militat suis stipēdijs vnq̄·vn
ut hētur gen·xlvij·Rex q̄ndꝰ
pharo sacerdotibꝫ spāle ēram
dedit·⁊ oibꝫ seculaibꝫ p̄ fame
possessiones suas vendētibus.sa
cerdotes terrā suam quete pos
sidebāt·⁊ eis cibaria ex horreis
publicis porrigebātur·Seq̄
tur in dictis thō·postea q̄ cō
tingere potest q̄ aliquis ad
oblationes teneatur q̄druplici
ratiōne·Primo ex precedenti
q̄ecōne·sic cū alicui ceditur
aliquis fundus ecclesie ut cer
tis temporibus certas oblati
ones faciat·quod tamē habꝫ
racōnem census.Secūdo ppt̄
p̄cedentem deputacōem; siue p
missionē·sic cū aliq̄s offert q
nationē int̄ vnos·vel cū relin
quit in testamēto ecc̄ie aliquā

rem mobilem vel īmobilem ī
posterꝝ soluendā. Tercio mo
ꝓpter ecclesie nc̄itatem puta
si mīstri ecclesie nō haberent
vn̄ fustēt arētur. Quarto ꝓpter
cōsuetudiem tenētur eī fidēles
īm aliq̄bus solemnitatibus ad
aliq̄s oblacōnes cōsuetas. Et
ideo illi q̄ debitas oblaciones
nō reddūt possunt puīri p sb
tractionez sacramēto rꝝ nō per
ipm sac̄dotē cui fūt oblacioēs
fatiēde ne videatur p sacram
torꝝ exhibicioē aliq̄d exigere.
ꝫ p supiorem aliquem. hec ille
Sed q̄ritur. q̄nte quantitatis
dz eē oblacō vel cuius spēi. ꝫ.
idem q quo ad talia ī vltimis
duobz casib9 remanet oblacō
quodām̄ voluntaia sc̄z quo
ad quātitatē a spēiē. Alicubi
eī offertur panis a vīnū. alicu
bi aīalia. alicubi pecunia. alicu
bi candelea filia. Queritur
cui solis sac̄dotibus debeātur
oblacioēs. ꝫ. thō. dam. sup pa
pa di. x. q. i. oblacōnes q̄ īntra
ecclesiā offerūtur tm̄m̄ sacer
dotibus q̄ quotidie dño fuire
vidētur licz comedere a habē
Et racio est prma qꝝ sacerdos
quodām̄ cōstituitur sequester
a medi9 īnter populum a dēū
Sicut de ipso moyse legitur
deu. v. Ego īquit sequester a
medius fui īnter dēū a vos. Et
ideo ad eum ptinet ōma dog
mata a sacramenta exhibere
ꝓpło. Secūda: ea q̄ fūt populi
puta p̄ces a sac̄ficia a oblacō
nes p eū dño dñt exhibēri scdz
illō hēb. v. oīs pōtifex ex hoīb;
assumptus p hoīb9 ostituitur
īm hīs q̄ fūt ad deum ut offeāt
dona a sac̄fitia p peccatis. Et
ideo oblacōes q̄ deo a populo
exhibentur ad sacerdotes per
tinent nō solum ut eas īm suos
vsus cōuertant. verū etiam ut
eas fideliter dispēsent. partim
quidem exponendo eas īm hīs
que pertinēt ad cultū diuinū.
partī wro ī hīs que pertinēt
ad ꝓprium victū. qꝝ qui altari
deseruiunt cū altari participan
tur. i. corn̄. ix. partim etiam īm
vsus paupꝝ qui sunt q̄ītum
pōt de reb9 ecclesie sustentādi.
qꝝ a domin9i vsus pauperum
locutos habebat ut dicit ieroꝰ.
sup math. Ea aūt que dantur
alias pauperib9 nec fūt ꝓpria
sacrificia nec oblaciones licet
dentur propter dēū. qꝝ non īm
mediate deo offerūt. Queri
tur qualiter sint oblaciones
dande ꝫ. domin9 albꝰtus sup
missam Oblacō exteioꝝ dz esse
vtilis valoꝝe. pīguis deuocio
ne. oblata īm caritatis dilectōe.
a munda īm ac̄q̄sitione. vtilis
quidē ut possit mīstris dei cōdu
ti ad vtilitatē. vnde malach. i.
male offerre dicit. qui debile

offert · Similit' qui falsā monetā offerūt · pīgue aūt ut plꝰ dē cordis deuocōne p̄ocedat q̄ dē manu · Sicut vidua duo era luc · xxi · Munus enī extrinsecū recognōscō dēbz esse cōsuetis. ut ipē qui offert munus recognoscat q dñs deus in ipm habeat dominū cui aiaz corpꝰ a res subdit Simile factū est in tēporalibz luc · ij · vbi dicitur quēlibet dē disse denariū cēsualem imperatori rōnorum · pōt etiam intēdere p oblacōem sacerdotis p̄omocōnem p vite accomodis. reuerēcā exhibendā scō cuiꝰ solemnitas agitur. p̄fectum viui vel mortui pro quo missa valebit De deuō oblacōne dicit' ecc̄a · viij · De negligētia purgate cū paucis. vbi glosa · Quāuis parua oblacō multoz delictorum purget negligētiam · Sup que thō · 2 · 2 · q · lxxxij · ar · ij · sic dic · Parua oblacō cū hūili mēte a pura dilectione facta ut ibidem dz: non solū purgat peccata vmalia. sed etiā mōrtalia · De · iij · math · · vi · Si offers munus tuū ad altare. a ibi recordat9 fuis ꝛc · De · iiij · p̄ouer · xlvij · Honora dñm de tua sba · Et scdm thō · vbi sup. oblacō triplicit' vicia tur a refutatur · Primo si merces meretricis est ꝓpt' scādalū. ne ecc̄ia videatur fouere peccā

si de lucro pcā oblacōez recipiat · Secūdo de illicite acq̄sitis. q̄ de tua sba esse debet · Tercō si oblacō vrgat in detrimētū alteri? ut si filius offerat de q̄ prem nutrire dz. qđ improbat xp̄us math · xv · ¶ Tercō de de f cimis q̄ritur de quibz rebz sint dāde · sz · ꝑm doctores q p̄ de psona ꝓpria si ē osuetū Et de rebz ꝓpriis extrisecis ꝑm q cōsuetudo iubet · vñ dic thō · qđli · ij · q · iiij · ar · iij · Nulla osuetudo cōtraria soluit hoiez ab obligacōne reddēdi decias · q̄ hec obligatio fūdatur sup ius dīm. a sup ius naturale vñ sp tēnetur hoiꝰ reddere decias si eccia exigat ec̄ otraria osuetudine nō obstāte · a in terris in quibz ē osuetudo q̄ decie soluātur ipa osuetudo q̄si expostulat decias · vnde precarz q̄ nō reddercz · sz in t'ris in q̄bz nō ē consuetudo omuis q̄ decie dētur a eccīa non p̄tit vidz eccia remittere dū dissimilat Alias hoies ptalie a oīē talū ptū dānarentur q̄ decias non soluūt hec thō · Et pꝰ q̄ pbauit q̄ i simili aplūs nō postulauit victū ab hijs q̄bz p̄dicabat ꝓpter scādalū tollēdū · addit thō · Rectōres mq̄t eccīarz nō bñ facerēt si in terris talibz decias exigerēt in q̄bz nō ē osuetū dari quādo pbabilit' credrēt q̄ ex hoc scādalū nasceretur · hoc ille

8 Dubitatur vtr paup teat solvere dcias diuin sacerdoti Hy. fm tho. qsti. vi. q. v. articu. iij. Reddere debitum ē actꝰ iusticie. a ideo ad hoc q alicui reddatur qs ei debetur nō refert vtrum sit diues vl paup Decime aūt sacerdotibꝫ debētur. in cōmuni quidē fm ius naturale. naturalis enī racō dcāt q illi qui p populo i spiritualibꝫ laborāt. a populo stipēdia sue accipiāt sustētacionis. Et fm hoc etiā in nouo testamēto est iure diuino sanxitum. Nā. i. Cori. ix. dns ordinauit his qui euangeliū ānunciāt ut de euangelio viuāt. In veteri autem testamēto quātitas fuit determinata sc; dcia. a idē statuit ecclia in nouo testa. solvēdū vnde cū sacerdotibus dcie debeantur tā de iure naturali. q diuino. Et ecliā ex statuto eccie q̄uis sacerdos sit diues. nihil omnꝰ paup tenetur ei dcias solvere. Sz dicis. alias habet vnde sustentetur. Cur ergo sibi dabitur. Hy. primo q dcia rum solucio ecliā ꝓpter pauperes est istituta sustētandos ꝫ his sacerdos puidere dz de decima Secūdo qs effectum ē alicui debitum p statutū eccie nihilominꝰ ei debetur. q̄uis sit diues. Qui ei in simili emit rē aliquā. debet soluere tātū quātū valz siue a paupe siue a diuite emat. Addit Ray. in sū. clerici hntes sufficiēs primoniū vl redditus. recipiētes ad huc dcias. si tales deseruiunt eccie a dcimas precipiūt non ut eas i malos vsus ꝫ in pios cōsumant. non peccāt. Alias sacrilegiū cōmittunt. xvi. q. i. qm Alie difficultates h fiūt. sc; an laici sine feodo possint dcimas hre. ꝫ hoc ad presens reliquo.

Capitulū Octauū

Sexto mādatum ē ne gatuū. sicut a sequēcia. Nō habeb de a os alienos coram me. Contra hoc facerent q etiā sine ymagib; solē lunaz vl aliq̄d aliud pro deo colerēt sic quidā fecerūt Sz q h error etiam inter paganos multos extinctus est ido nihil de isto iam opꝰ est dicē. Sz osequēt septimo b mādat q nec ymagies deoz hre debemus eas veneādo dei tatis cultu. Item cōtra hoc faciunt ymagib; abutentes. vnde q hic monemur adorare deū a cauere ab ymaginum cultu malo. Ido h tria videda sūt. Primo de institucōe ymagiū Secūdo de venecōe reliquiaru. Tercō vrsus quas mūdi ptes adorare dēm9. Pro pmo notandū q adorare est se totū adorato sbicere ꝓpter eminētiā

virtutis et sāctitatis totamq; spem in ipsum ponere· vñ et cultus siue seruitus dicitur et sic deo cōpetit soli· nam sine eo nihil possum? ioh·xv· Venerari vero sāctos possumus nos eis subiciendo tanq; dei amicis a nostris intercessoribus· et hec species est suffragij· Sed dices· Cur fatunt cristiani ymagines contra illud preceptum non facies tibi sculptile· Ex· primo q; deus absolute non phibuit fieri ymagies· quia iussit cherubin effigiai obumbrātia ppiatorium Exodi·xxv· Sz phibuit modo qui sequitur scz· nō adorabis ea neq; coles ea· non vicz sicut gentiles qui putabant aut aliquid diuini in ymagine esse· aut creatum
c quid deū effigiare· ¶ Fuit tamen in veteri testamento phibitum fieri ymagines maxime dei Tum ppter ppnitatem populi ad ydolatriam ptūc inter ydolatras cōmorantis· Tū etiam q; de? nōdum homo fact? fuit· vñ nec effigiai debuit· Hodie autē introductus ē vsus ymaginum· primo a cristo qui suā ymaginē Abagaro regi pāno impssam misit ut refert eusebius in ecclesiastica historia· Et damasus libro sentētiarū suaz Secūdo ab apostolis nam tēpore eorum hec fuerunt vnde lucas ymagies virginis maie et filii eius sculptisse legitur· Et aplorum tempore sanctus seruatius ymaginem cristi crucifixi secū detulisse reperitur in sua historia Tertio a cōtinuato ritu ecclesie que approbacōnem ymaginum in concilio rōno fere mille episcoporū cōgregato diffinuit· ¶ Sz d
cur inuētē fuit· Respōdetur sm thomā in iij· di·ix· Triplici de causa scōm tres ptes ymaginis anime· Ex parte memorie ad frequentem recordacōnem salutis nostre et instrumētorz salutis· Ex parte intellect? ad informacōem rudium qui literas ignorant qui docentur ymagimbz loco lrārū· Ex parte voluntatis ad maiorem excitacōem deuocōnis· Plus enim mouent visa q; audita· Et sic institute fuit ppter memorie labilitatem· intellectus ruditatē et affect? tarditatem Item notandum q; scōm doctores cōmuiter di·ix·tercij adoratur deus in quibusdam signis latria puta eukaristia ymagie crucifixi ymagine crucis et in scriptura sacra potissime in euangelio possz a prudente adorari/ Venerāmur etiam sanctos in quibusdā dulia ut in ymaginib9

sanctoꝝ aliorꝝ eccīs altaribꝫ
e reliquijsq; sibi. ¶ Quo ad .ij. Cur venerāde sint reliquie sanctoꝝ ex. scd̄; damasi hystoia barlaam vbi recitatur de processione sanctoꝝ patꝝ portātium reliquias ꝙ quadruplicī de causa. Primo ut ex veneracōne eoꝝ auxiliū sentiam⁹. Secūdo ut exempla eoꝝ quorū sūt hic imitemur. Tercō ut reuerētie patrie vbi aie eoꝝ sunt exprem⁹. Quarto ut nos i pulueremredigendos memorem
f ¶ Quo ad .iij. scd̄m thō; vbi sup̄. Ad orientem adoram⁹ q altaria cōstruūtur quintuplici de causa. Primo i signū ꝙ a cristo est nra illumiacio qui ē lux mūdi sicut sol est ab oriente. Secūdo qz oriēs est nobilioꝝ pars orbis i signum nos ibi verum⁹ ꝙ credam⁹ omnia nob a deo ofterri q nobiliora ut ḡtuita immediate. Tertio sicut motus icipit ab oriēte p angelū. ita omnis nra actio a deo. Quarto qz paradisus est ibi a quo cecidim⁹ ideo memo remur ut in celi paradisū intremus. Quinto qz ab oriēte ad iudicium veniet xp̄s.

¶ Capitulū. ix.

a Octauo phibetur hic omnis superstitiosa diuinacō q filia in quibz illud qđ a solo deo vel a sācto

expectare debem⁹. a creaturis illicite requimus. nō mḡt adorabis ea. neqz coles. Circa hanc materiam videndū. Primo de spēbus superstitionū. Secūdo de grauitate huius pcī. Tercō de remedijs licitis q illicitis
¶ Quo ad primū scd̄; p fidorū b .viij. ethiaz. q scd̄m thō. ij. ij. q. lxxxxij. Et certe sūt capitales. xiiij. species. Prima ē phitonū hoim vicz i q̄bus demō loq̄tur. Ad quam reduci videtur putātes se localit ad hierodiana trāduci ⁊ tē quedā mulieres i quatuor tēporib⁹ extasim p demonem patiētes. Secūda est somnia vētium q decepto rie ibi iudicātium. Tertia mathematicoꝝ q̄ scd̄m natūitates hoim q scd̄m influxus celestiū iudicāt diffinitue de voluntarijs hūanis. nā mathematici iudicant scd̄m cōstellationes Quarta sortilegiorum Quinta ariolorꝝ id est in aris ydolorum sa dantes. Simlit geomātici in terrestrib⁹ iudicātes ut in inspectōe vnguis. calibis politi. spatula manu q in simlibz futura vel secreta predicentes Sexta auguria practicātium auditu scilicz i cantu q volatu q motu auiū iudicātiū. Septima carmiatorꝝ p verba eorum cistaz. demones q illicite serpētes adurantes. Octaua fit per

remedia superstitiosa alia p sa
nitatibus vel alijs exercendis
ut in ligaturis verbis mordia
tis vel musitatis caracteribus
et huiusmodi. Nona auruspicū
id est horarum dierum vanī
inspectatores Decima magromā
ticorū id est mortuos suscitan
cium ut primo regū xxviij. Et ho
die ex dubio fidei morituros
ad recūdum meritum. Vn
decima transformaciū se vel
alia in similitudines animaliū
ut in lupos et bestias alias. Duo
decima fortunas inculpantiū
aut euentuum. Tercia decī
ma artem illicitā addiscētium
ut diuinaciones. artem notori
am et si que sunt simles. Quā
tadecima maleficorum qui mi
nuntur immutare corpora a sa
nitate certa. generacionem im
pedire. animum in amorē vel
odium cōcitare. et hijs similia
c Quo ad secūdum de grauī
tate huius peccati nōdum hoc
primo prohibitum est in sac
scriptura multiplici pena eciaz
sb pena mortis anime et corpo
ris. Vnde leuitici. xix. Anima
que declinauerit ad magos et
ad ariolos et formicata fuerit
in eis. ponam faciem meam cō
tra eam et interficiā eam de me
dio populi mei. Item ibidem
. xx. Vir siue mulier in quibus
phitonicus. vel diuinus spiritus

fuerit moriatur. lapidibus ob
ruēt eos. sanguis eorum sit su
per eos. vnde ppter hoc pecca
tum ochozias infirmus mortu
us est quarti regū primo. Et
saul primo palip. x. Item scōz
canones. Si diuinatorum et
maleficorum peccatū occultū
sit impositur penitētia. xl. dierū
Extra eodem capitulo primo
Si notoriū eukaristia nega
tur. de cōsecracōne distinctiōe
. ij. pro dilectione. Si sit cleri
cus deponēdus est. et in mōste
rio detrudēdus. Si laycus ex
cōmunicandus. xxvi. q. v. nō
oportet. Tales eciam infames
sunt. et qui ad eos concurrunt
vnde nec ad accusaciōez debēt
admitti. ij. questiōe. viij. Ruf
quis nec Item tales scōz leges
debēt plecti pena capitis Et si
accedant ad domum alterius
debent cremari et bona eorum
omnia debent publicari. co di
ce de maleficis. l. nemo. l. culpa
et. l. nulla. Contra omnes di
uinatores et maleficos iura ci
uilia seuissima sunt. vnde libro
. ix. codice rubrica de maleficis
et mathematicis et ceteris simi
libus ut dicit Alson in suma. di
uinātes circa somnia vel i gar
ritu auiū et in filibz talibz nō p
mittitur ad limē alterius accede
re alioquī cōcremātur nec ali
qs orz eos suscipere vel cōsulere

Alioquin deportur in insulā
et oia bona publicantur. Qui
aūt arte magica vite innocen
tum insidiātur aīos mulierū
ad libidinem flectunt. et hīj te
stīs obtiuntur ut. l. militi. Jtē
nemī permittitur dīmare alio
quī supplicio capitis feret gla
dio vltore prostratus ut in su
pra dictis legib9 patz Jtē btūs
aug9. dīc. et lr̄tur. xxvi. q. vij.
nō obstuabitis. vbi enumeātis
multis superstitiōibus sic cōclu
dit. Qui has et quascūq; diui
nacōnes. aut fata. aut auguria
obseruat. aut attēdit. aut con
sentit obseruātibus. aut talibz
credit. aut ad domū eorum va
dit. aut in suā domū introdu
cit. aut interrogat. Sciat se fi
dem cristianam et baptismum
puaricasse. et paganū et apostā
tam et dei inimicū. iram dei gra
uiter ieternū incurrere. nisi eccl
astica pēnitētia emēdatus deo
reconciliet. Sed dubitatur
an semp sit pcēm mortle talibz
esse implicatū fe. scīz quosdā
q; actū dīmacionis et hmōi po
test q̄s triplicīter exercere Pri
mo sic q; credat p illū actum
realiter asseqū qđ intendit puta
alicuius amorem vl furti reue
lacōem. vl futui euentus pre
cognicōem de cōtingētibz. Cer
tū ē q; q̄ talia credit cōseqū pos
se p actū illū. oportz q; credat
in illo actu aliqđ existere diui
nī numīs. que aut a deo solo ex
pectare debemus. aut que soli
deo cōuenīūt. ut immutare vo
lūtatem. aut cōtingencia futu
ra certitudinaliter p̄dicere Et
tūc talis fidem abnegat ut in
auctoritate aug9. immediate
tactū ē. Et sic de grauissimis pec
catis mortalibus vnum est. q; fi
dem tollit debitam. Secundo
mō sic fiei pōt q; licet aliquis
nō credat p actū illū realiter
assequi quod intēdit tn vult
cuiose expiri vtz aliquid effi
cacie sit in tali actu vl non Et
hoc itez ē pcēm mortle minus
p̄mo. Racō est q; talis est du
bius et fluctuās in fide post q;
contra veritatē et firmitatē fidei
apponit expiri talia que scit vl
scire deberet p fidē catholicā
ee reprobata. Tertio mō si ex
sola leuitate ul' simplicitate hoc
exerceat nihil tn in hoc credens
ee virtutis et efficatie nec etiaz
expiri intendit an in hoc aliq
efficatia existat sed solum leui
tate et simplicitate hoc fac. Et
hoc vidz quibusdā ee veniale
pcēm maxime apud laycos et
ydiotas Sed q;tum ad cleri
cos qui tenētur hoc scire iure
prohibitū. semp ē mortle pec
catū. Quia excōmunicādi fuit
scom iura. Excōmunicacō autē
a iure solū p mortli infligitur

e Quo ad.iij.dubitaʒ q̄ sūt remedia licita hoīm pro ad ep̄o hoīum quoꝝcūq; a p̄euitādis malis q̄buscūq; ex quīq;·Prio fatiat hō id qđ pōt ex ꝓpria īdustria·ex ꝓpria potētia ⁊ virtū suarum exercitacōe Rđ apl̄us·ij·cor·ix·iubz dicēs·Habūdetis īm oē opꝰ bonū·Secundo hō recursū habeat p̄ cōsilio ad alios hoīes qui sint īm hoc prudētiores ⁊ sup hoc īploret auxiliū potētioris ut cum p̄cto īm arte medicandi si est mīrmitas naturalis·Ideo ecc̄·xxxviij·Honora medicū ꝓpter necessitatez etenī eum creauit altissimꝰ ⁊c·A deo enī ē oīs medela Terco se cōmēdet p̄cibus iustoꝝ huius vie·vñ ecc̄·xxxviij·Cum viro sācto assiduꝰ esto quēcūq; agnoueris obseruātem timoꝛez dei cuiꝰ aīa est scđz aīam tuam Quarto deuote īuocet sācto pātrie de quo iob·v·đz Doca si est q̄ tibi respondeat ⁊ ad aliquem sācto ꝝ conūtere·Ruito ad deū īmediate p̄ adiutoꝛio recurrat humiliter Sicut īm veteri testamēto sācta virgo saꝛ fecit Tobie·iij·que ait Hoc p̄ certo habet oīs qui colit te.qꝛ vita eiꝰ si īm probacōe fuerit coronabitur·Si autē īm tribulacōe fuerit liberabitur·⁊ si īm coꝛrepcōe fuerit. ad misericoꝛdiaz tuam p̄ueniꝛe licebit·Et ioſaphat rex iuda īm tribulacōe īmicoꝝ exist̄es·ij·palip̄·xx·ait·Cū ignoremꝰ quid agere debeamus hoc solum habemuꝰ residuū ut oculos nr̄os diriga mus ad te·Et si īm tēcū non adpiscitur quis p̄ primā viā·addat secūdā ⁊ sic si oꝛtet tertiam vsq; ad vltimā·Rđ si p̄seuerauerit ⁊ si ad salutem est vtiq; exaudietur·aut īm ꝓpria p̄tii foꝛ aut i eq̄alēti·Exēplī gratia·Si vis carere vicō·aut occasione eius·aut habere virtutes·deuocōem·⁊ huiusmōi spūalia bō·Siue habere tēporalia vl carere malis huiꝰ vite aliq̄bus·p̄mo primum arripe Secundo adde secūdum ⁊ sic oñter·Sz alia remedia quere superstic̄o sa.illicita tum est Sūt aūt tria quibz nō prohibēt vti in remediū·Primo lꝛe bis·lapidibz ⁊ silibz q̄ naturaliē habēt virtutē·de q̄ nāo scđz naturales ⁊ medicos đdi pōt vñ b tūs Jer·di·⁊ p̄ditur·xxvi·q·vij·Demonū fuit īmēti licet p̄ter sa ixe bas hāre sine mēcatacōe·Itē verb sacris q̄ alicuius autoꝛitatis sūt ⁊ alijs sacris rebus·vnde si aliquis colligat herbam medicinalem cum simbolo diuino vl oracōe dñica vl scribat īm carta simbolum vl dominicā oracōem ⁊ ponat

sup aliquē infirmū ut fiat istū tm dē creatoz omnium ḣno retur. nō reprobatur: dummō nulla alia superstitio admisceatur: ut habeāt in cōsilio martiū papx. xxvi. q. v. non liceat. Tercō ieuniis. oracōib9. elemosinis ⁊ alijs opibus q̄ sunt de genere bonoz que certum f est placere deo. ¶ Sed dubitatur vnde malefitia efficatiā habeāt ꝛc. ex quibus. primo ex parua cōfidencia quam hoies habēt in deū. ideo ptmittit eos a demonib9 impediri scōz illō ps. Rm in me speravit liberabo eū. scz iustum. Et per argumentū a otrario sensu q̄ non sperāt in deum. demonis ptāti relinquūtur. Secūdo ex errore q̄ in hominibus est. cui9 pena frequēter ē effectus maleficij ꝟm illud rō. i. Cum cognouissent deū non sicē deū gloificauerūt ⁊ē ⁊ obscuratum est insipiēs cor eoꝝ. Tercio ut fides pbetur bonoz scōz aug9. qō probat p illud deu. xiij. Si surrexerit in medio tui pphā. aut q̄ somnū se vidisse dicat. ⁊ predixerit signū. aut portētum ⁊ euenerit qō locutus est. ⁊ dixerit tibi eamus ⁊ sequamūr deos alienos quos ignoras ⁊ seruiamus eis. non audias verba pphe illius aut somniatoris. Ruia tēptat vs dominus deus ut palā fiat an diligatis eum an non Rūrto propter pactū expressum vel tacitum cū demoib9 imitū ⁊ societatē. qualiter fit in omni superstitiōe ut dicit aug9. de doctrina xpiana li. ij. q̄ societas oīm vtibi dicit penitus fugiēda est cristiano. Quinto ex desiderio dyaboli q̄ conatur cōtinue decipere nos. i. pe. v. aduersari9 vester dyabol9 tanq̄ leo rugiens circuit querēs quem deuoret cui resistite fortes in fide. ¶ Dubitat̄ iterū quib9 ex g causis demones sciāt futura interdū. ⁊ vnde tā miros effectus pūnt. cū deus permittit. efficere Rē. scōm aug9. li. de natura demonū. assignando sīm aliter. vñ. cās non q̄ futura contingencia sciāt. sed cōiecturāt probabiliter. Prima. qz vigent sūbtilitate naturali plus q̄ hoies. Secūda. plura sciūt q̄ nos ꝓpter experiēciam tēporum. Tercia propter celeritatē motus. de mon multa futura p̄dicere pōt q̄ hoiem latēt. Qrta. nā potentia cum deus permittit possunt morbos immittere ⁊ hos predicere. Quīta. p signa futura pūnt p̄dicere subtilius q̄ medicus videndo pulsum ⁊ vrinam. nā sicut medicus videt p signa aliqd in infirmo qō homo simplex non vidz. ita demon qō null9 hō naturaliter videt

Sexta ex signis que pcedūt ab aīo bois cōiecturāt ea que sunt vel erūt in aīa astuti⁹ pru denti viro. Sciūt enim qui in stinctus eoz sunt visibiliter se cuturi. Septīa acta ꝑ hxtaz a scripta noscūt ex quibus fu tura ꝑdicere pnt. Et hxc tāgū tur. xxvi. q. iij. Sciendum.

Capitulū. x.

a Quo ad primū modū nōndum q̄ prout ha bet. xxvi. q. v. Epi. ex concilio acquirēsi. Tales pso ne nō trāsferūtur a dēmone lo calit̄ ad loca in quibz se dicūt fuisse Sz ipe sathanas cū mē tem cuiuslꝫ mulieris cōperit a hāc p infidelitatem sibi subiu gauerit illico trāsfort se in diu sarū formaz spēs a mētē quā captiuam tenet in somnis dēlu dēs. modo p leta. mō p tristia ymaginarie solū deducit non vācit. Et cum sola aīa hxc pa ciatur infidelis. hxc nō in aīo sz in coꝛpe euenire opīatur. Exē plum refertur de wtula quam cū oūtere non possz frater pre dicatoꝛ ad hāc ex odicto wit frater q̄n in cubella se trāsitura dixit versus dnam hxrodiadē vel venerē. nā protunc wtula sine motu lōli dormire cepit. a cum se ia sōmaz versus hxro diadem vbi a manus leta p

icert. wrsū est ex motu vas a wtulam cū cōfusione ad terrā proiecit. Eadem de causa ficta sunt interdū a ymaginaia so lum Ruādo quedā in quatuoꝛ tempoꝛibus se in raptu dicunt vidēre aīas purgatoꝛij a pluā alia fantasmata. Nec mouere debet q̄ quarūdam wtularū pdes protunc adusti non sen tiūt ignem q̄ dem ō fantasma ta in ymaginacōe mulieris tū to intēdere potest ut anima ex tra mibil sentiat. Exemplum de habētibus morbum caducum qui etiam adustionem nō sen tiūt in infirmitate sua. quia aī ma in interioꝛibus passionibz vel doloꝛibus pressa: extra nō sentit ignem. Item natu aliter quidē speāliter mulieres que dam faciliter ex ymaginacōnibus possunt rapi ad intra adeo ut non sentiant exteioꝛa ut pa tet exemplū aug⁹. xiij. de ciui tate dei de quodam rusticuto noie qui ad modicum alicui⁹ gemitū se ad interioꝛa cōuerte re poterat ut nec voces. nec pū cturas. nec vllicantes sentiꝛ. ymo tanq̄ in defuncto nullus anhelitus sentiebatur. Quo b ad. ij. de somniis notādum q̄ raro aliq̄s debet tenere de som niis a iudicare. Interdum ta men potest a de aliquibz debet

ꝑmū ptz q̄ cause sōnioꝛ sunt

tam varie q̄ pauci sciāt a quo
fiāt. nā scōm gre. li. iiij. dy al.
aliquādo fiūt plenitudine ventris Aliquādo vētris a capitis
exinanitōe a hec experiētia didi
cim⁹. aliq̄ndo dēmonū illusio
ne ecc̄. xiiij. multos errare fe
rūt somnia. aliquando dei reue
lacōe. gen̄. xxvij. ait Joseph. au
dite somniū meum q̄d vidi. ali
quādo cogitacōe naturali sil a
illusiōe. vnde ecc̄i. v. vbi mul
ta fiūt somnia multe sunt vani
tates. Et infra. multas curas fe
cerūt somnia. aliquādo fiūt co
gitacōe simul a reuelacōe dei
Dan̄iel. vij. vbi ostendit q̄ sō
miū [illegible] cepit a cogita
cione a terminabat in reuela
cōne. Quidā tamē aliq̄liter ſ
caute iudicare possunt iter dū
de somnijs. vt si post somnium
de cruce aqua vel calice exper
tus es tibi tribulacōnem sepe
subsecutā. timere potes q̄ eue
niat. Et patiēcia a oracōne a
alijs te cōtra tēptacōnem pre
parare. a forte ideo dē reuela
uit. Similiter si de extremo
iudicio te somnias damnatū
Postea scrutare consciām. sed
nunq̄ curāda sunt somnia de
tix sanis iuenib⁹ dis. de immo
inuadendo a filijs. possunt
aūt quātupliciter vt dic. thō.
somnia signa eē futurorum.

c Prio quādo ē cā effectus fu
turi ut q̄ somniasti te ituz ad
ecclesiā certam ideo postea va
dis. Secundo sommū est sig
num futuri cuius causa in som
niante est. ut colera pūlus som
niat de migro. a sic vtūtur me
dici somnijs Tercio interdū
a casu euenit de quo q̄s somni
auit. vt de igne somniastia ea
dem die a casu dom⁹ incinera
tur. Quarto quādo impūssio ae
ris vel celi corpus dormiētis al
terat. sequitur interdum simle
sommium. vt si aer vel celum ē
dispositū influere humide cor
pus facit somniare animā de
pluuia. Et ē hec comune in for
mica muscis pulicib⁹ a gallo
a in brutis alijs que ex talib⁹
immutātur a iudicāt prudēte⁹
ex talibus quosdā euētus na
turales. Quinto quādo ab an
gelis bonis vel malis influxu⁹
aliq̄s de futuro recipitur. tam
q̄ haberet de somnio discrecio
nem spirituū que ē scōm apo
stolū. i. cor̄. xij. gratia spēali⁹
spūssā: iudicare possj a debrz
de somnio vt sācta ꝓphe. Sā
cti inquit gre. vbi supra. visio
nes a reuelacōes q̄dam ītimo
sapore discernūt vt sciant q̄d
a bono spū precipiāt vel quid
ab illusiōe patiātur. Quo d
ad. iij. nōndū q̄ gene. i. dixit
deus. fiāt lumiaria ī firmamen
to celi a diuidāt die ac nocte

⁊ sint in signa glō·seremitatis ⁊ tēpestatis·⁊ tempora glō·weris·estatis·autūm·⁊ hyemis vnde primū ministeriū quod fatiūt nobis corpora celi est q̄ fatiunt diem ad laborandū hominib; ⁊ noctem p̄ quiete nostra·Secūdo seruiūt mḡtum sunt signa naturaliū effectuū ut pluuie siccitatis·caloris ⁊ similiū·ſ; non sic sūt sig̃ eor; q̄ dependent a libero arbitrio nr̄o Sic q̄ aliquis ex eis iudicare possit hūc furem omnino fiendum luxuriosū ⁊ huiusmodi·nā ⁊ ptholomeus ait·Sapiens dñatur astris·nam hec diuſi modo influūt sc̄; q̄ do huiusmodi wl nō.vnde leuit̄·xxvi·Si nō feceritis mandata mea ⁊c̄·da bo celū sup̄ desup ferreū ⁊ terrā eneā; ⁊ osumetur in cassum labor wester·Si aūt in preceptis meis ambulaueritis.dabo vobis pluuias tēporibus suis.⁊ terra gignet germē suum·vñ sc̄m thō·libro·iij·contr̄ gentiles·Tria sūt in hoīe.vic; corp̄s seu corpalia·intellectus·et wolūtas·Item tria alia sunt in celestibus.vic; celū.angelus ⁊ deus·Celū solū potest in corpus ut illuminādo·frigefatiendo·⁊ calefatiēdo·Angel9 bonus pōt intellectū illuīare·⁊ malus nō pōt intellectui quicq̄ imp̄mere·deus solus pōt wolūtatē; wertere ad placitū·potest etiā; in intellectum ⁊ in corpus imp̄mere quicquid vult·Ruic q̄d vltr̄ prefata astris asscribitur de actib9 ad liberum arbitriū pertinentibus est supstico sum wl supstico m̄ propinquum

¶ Quo ad·iij·de sortibus notandum sc̄; thō·2·2·q·lxxxv·ar·viij·Et sc̄m michaelem delira sup illo actu·i·Sors cecidit sup mathiam.q̄ vti sortib; ē ex vario euētu seu dispositione alicuius rei sensibilis ꝓposite determinare aliquod dubium wl incertū·Sicut ex festucis propositis p̄ hoc q̄ aliquis accipit breuiorem wl lōgiorem. seu in proiectōe taxillorum ex hoc q̄ aliquis picit plura wl pauca puncta wl ex similibus aliquod dubium inter hoīnes determinatur· ¶ Secūdo notandum q̄ sortibus vti contingit dupliciter·Aliquādo ē malū·aliq̄n est bonū·malum est octo modis·Primo q̄n q̄s ea intencōne vtitur sortibus quasi actus humanus qui requirūtur ad sortes wl euentus eor; subdātur dispositi m̄ stellarū hoc enim falsum essz nō carens demonum suggestione·Secundo quādo quis expectaret sortium iuditium a demonib9 q̄d fit q̄n fiūt in quibus wrisimile ē demōis ibi ee op9·Sic

legitur Ezē.xxi. q̄ rex babiloñ stetit in biuio in capite duarū viarum commiscens sagittas. interrogauit ydola.exta cōsuluit. Tercio quādo q̄s expectat sortē alīus actuū euentus euenire a fortuna ꝛ hoc solū locum habere in sorte que vocatur diuisoria. ut si queratur iuditio sortiū quid cui sit exhibēdum siue illud sit res possessa. siue sit honor. siue dignitas. siue pēa aut aliqua actio. Et talis sors nō videtur habere misi forte vitium vanitatis. Sicut si aliq̄ non valētes aliquid diuidere cōcorditer velint sortibus ad diuisionem vti quasi fortune exponētes q̄s quā ptem accipiat ut thō. dicit. sed nico. de lira sic dicit. si dispositio vel euētus sortium expectetur in fortuna tm. nullum est vitiū si mittāt sortes ad determinandum inter homines quis quā partem accipiat alicuius rei. ꝛ hoc ex cōmuni cōmittitur ꝛsensu fortune. Causa tn̄ motiua potest eē pccm ut si ꝓpter cupiditatem ꝓpriam vel aliud vitiū nō possint concorditer alio mō diuidere. Quarto qn̄ quis expectaret iuditiū sortium vel euētuū solū a deo vel a sanctis angelis

g Et licet hoc de se nō sit illicitū qn̄ fiat in necessitate ꝛ cū reuerētia tn̄ fit quadruplīciter cū pccō. Primo si absq̄ vlla necessitate ad sortes recurratur. hoc ei videtur ad dei temptationem pertinere vt dicit Ambro. sup luc. Qui inquit sorte eligitur. humano iuditio non deprehenditur. Secundo si quis etiaꝫ in necessitate absq̄ reuerentia debita sortibus vtatur. vident tales dicit Beda sup act. i. hoc ipōs apl̄os non in collecto fratrum cetu. ꝛ pōbus ad deū fusis egisse. Tertio si diuina oracula ad terrena negotia conuertātur. vnde aug⁹. ad inq̄sitiones ianuarij hijs q̄ de paginis euāgelicis sortes legunt ꝛ si optādum sit q̄ hoc faciant id ē permittēdum ne maius malum fiat ut potius q̄ ad demonia cōsulenda cōcurrāt. tn̄ mihi displicet ista cōsuetudo ad negocia secularia ꝛ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle cōuertere. Quarto si electiones ecclesiasticis que ex spūs sancti inspiratiōe fieri debēt aliqui vtātur sortibus ꝛtra prohibitiōez Extr̄ de sortil. c. vltio nec obstat q̄ mathias est sorte electus. hoc enim adhuc nō erat prohibitū. Item cū reuerētia spēali spiritussancti inspiratio fiebat q̄ in oīam non est trahēdum. vnde ꝛ beda vbi supra dato spūsancto statim vii. diaconos nō sortibus sed electōe

h fā sūt. Sortib; tñ licite ꝙs vti pōt quātuplicit̃. Prīo qñ prefata vitat. lic; vtatur sorte ín tēporalib; dignitatib; qꝛ talia officia ordinātur ad terrena dispnēda. Secundo ín diuisione rerum temporaliū. dū mō vitentur vitia prius tacta Terciō quando necessitas aliq̄ ab electōe dignitatis ecclesiastice ímmineret Tunc enim licitum est cū debita reuerentia sortibus dīnū auxiliū ímplorare. vñ Aug9. in epla ad Bonoatum Si ínter dei ministros sit disceptacō q̄ eoꝛ ín tēpoꝛe persecucōnis maneāt ín fuga oīm et qui eoꝛ fugiāt ne morte eorum dēseratur ecclia. Si hec disceptacō aliter non poterit terminari ꝙtum mihi videtur qui maneāt et qui fugiant sorte legēdi sūt. Et hoc modo vsi sunt sortib9 sancti viri qui ín vtteri et nouo testamento legūtur vsi fuisse sortibus. sicut Iosue achor reperit ibidē. vij. Saul Jonathā. i. regum. xiiij. Et zachaias sorte exijt luc. i. Quarto licitum est ut dicit Aug9. i. de doctrīna xp̄iana Si tibi habūdaret aliquid qd̄ opoꝛteꝛ dare ei qui nō haberet nec duo b9 dari potuisset. Si tibi occurrerent duo quoꝝ neuter alium vel indigentia vel erga te aliqua necessitate superaret. nihil tuti9 faceres ꝙ ut sorte legeres cui dandū esset qd̄ dari vtriq; non posset. de talib; sortib9 dicitur pꝛou. xvi. Sortes mittūtur ín sinū. sed a dño tēperātur Quinto fit licite scdm ín nocentiū et hostiē. p litib9 dirímēdis ín hijs q̄ tēpalia sūt qñ fit sorte simplici cū paleis vel huiusmodi: o cordat gāfredus.

Capitulū. xi.

De alijs aūt supēnumeratis modis superstic̄oīb; ut melius agnoscant̄ et vitentur a fidelibus: mouebuntur plures breues et vtiles questiones numero. xlv. et solūentur. Primo tñ nōndū ē fm thō. 2. 2. q. lxxxxij. et lxxxx. iij. q̄ cū superstic̄o sit religio supra modum ꝓuata Superstic̄ōnis duo sunt genea. p dolatria scz et diuīnacō. p quā quis aut occulta aut futura ínuestigare mītitur p pacta. aut occulta aut manifesta ímita cū dēmonibus. Diuīnacō autem ut dicit pfidoꝛ9 libro. viij. etymo. habet pluēs spēties. Et scdm thō. numerātur. de quibus infra dicetur distinctius. Una est b prestigiū. qua oculi hominū pstringuntur Alia sommoꝝ dīnacō. Tertia nigromātia p quā futura discuntur p vinos

ut p arreptitios at per phitones. Quarta mgromātia qua adhibitis p̄cantacōmibus quibusdam ꝛ sāgwine vidētur resuscitari mortui ōmare ꝛ ad interrogata rndere. Qnta geomantia. q̄ in materia terrestri scilicz vngue. ferro. wl lapide futuā prenūtiantur p aliqs figuras wl signa animata. wrū tn̄ ad hoc genus ptinet ōmatio. que fit ex ofideracōne eorz que euemūt serio p protractionem pū ctorum. sed ibi non fit nuocatio demonū nisi tacita. Sexta ydromātia. que in aq̄ idem facit. Septīa aeremācia in aere. Octaua in igne piromātia idem facit. Nona arispitium. p quod in viscerib⁹ aialiū immolatorum ī aris dēmonum idē fit. sc̄z inuestigacō occultorz wl futurorz. Et p ōnes istas spēs fiūt talia p expssam dēmonū nuocacōnē. Sequētes aūt p tacitam. Vn̄ decia ē matlxfis. q̄ ex fideribus natūtates lxim ofiderat. ꝛ diuinat futura. Vndecima est augurium a garritu auiū dicta. licz se extēdat ad motus vel voces auiū seu quorūlibet aialiū. siue per sternutacōes lxim fiat. wl mē broz saltus. Auspitiū tn̄ ab inspectione auium dictū ad oculos ꝓprie pertinet. Augurium wro ꝓprie ad garritum auiū. q̄ in duob⁹ istis pn̄cipaliter diuinacō in auibus fieri solet. Duodecia est omē. ꝛ fit in verbis ꝛ air̄ eadem q̄n̄ quis verba lxim certa intencōe dicta. alia intencōe retorquet ad futurz qd̄ vult p̄noscere. Sic maximus valerius dicit. ominū obseruacō aliquo' otractu religiom immixta ē. q̄m non fortuito motu. sed ōma prouidēcia cōstare creditur que fecit celos. Tertiadecima est cyromātia. q̄n aliqne dispoficōnes figurarū cōsiderātur in aliquib⁹ corporib⁹ visui occurrentes. ut ex lineamētis manus cōsideratis. Qrtadecima ē spatulamantia. ꝛ est diuinacō facta ī figuris spatule alicui⁹ aialis. Qntadecima sortilegiū est quod fit p ofideracōem figurarz que prouenūt ex plūbo liquefacto in aquam proiecto. siue ex q̄busdam cedulis scriptis. vel non scriptis i occulto repositis. dū ofideātur q̄s quā accipiat. wl etiam ex festucis inequālibus positis. quis maiorem wl minorē accipiat. vel etiā ex taxillorū proiectione quis pluā pūcta proiiciat. wl etiā dum ofiderat⁹ quid aprienti librū occurrat. q̄ omnia sortiū nomē hnt.

¶ Primo igitur queritur de p̄stigijs. quot modis oculi lxim possint deludi. Est autez c

prestigiū sensuum quedā delusio.oculoz pserim. Et dicitur a pstrmgo.qz acie oculorū p strmgit. Dicit phō. viij. eth. c. ix. Ita q res videātur aliter esse q̄ sint. Et ut alexander de hal. parte secūda dicit.prestigiū.ꝑtie sūptū.ē illa illusio de moms que nō habet causā ex parte mutacōis rei.sed solū mō ex parte cognoscentis qui deluditur.siue q̄ tum ad interiores sensus. siue q̄ tum ad exteriores. ꝟ. alexand. de halis.
d parte secūda Rō tribus modis i genere pōt fieri prestigiū. vna delusio namqz fit absqz demoibz q artificialiter.sola vicz agitacōe ei⁹ ostendētium q occultātium. Sicut fit in tractōmbus pocolatores vel per mimos. alius modus fit etiā sine virtute dēmonū q naturaliē virtute quoꝝdam corporum mineraliū.que qui habēt.pnt scōm quādā virtutē huiusmodi corpibus inditā rem ostēdere vel facere apparere non sicut est. vnde scōm thō. prima parte. q. Cxiij. ar. iij. Et scōz alios plures. Quedam herba accēsa fumigās.facit trabes apparere serpētes Tertio⁹ modo delusiomis ē qui fit p dēmones deo tā pmittēte. habēt enī demones quandā potestatē ex ordine nature sup quasdā re⁹ mfriores.quā pnt exercere cir̄ istas res qn̄ de⁹ simit Et tūc e etiā res apparent aliter q̄ sint. pōt enī dēmō.qn̄qz modis aliquē illudere.q̄ iudicat rē aliter q̄ est. Primo modo artificiali traiectione. Secūdo naturali applicacōe alicui⁹ rei de quib⁹ dictū est.qz ptātē in hoc habz pl⁹ q̄ hō q sciētiam. q cū deo p mittit exequi. Tercō modo pōt in assumpto corpe se ostendē esse aliquā rem q̄ non est.ut lactucā Sic accidisse vidz momo alu. de q̄ refert greg. i. li. dyalogoz. vel in massa auri ut de bō anthōio factū legitur. vel lupū ut infra dicetur se oñdere pōt Et sic tegere rē alienam suo assūpto corpore Quarto pōt turbare organū visꝰ ut videatur res nubilosa.que ē clara. q huiusmoi Sicut etiam post fletū. lumen apparet aliter q̄ ante. Quinto modo in y magmatiua potentiam operando trāsmutacione spērum sensibiliū scōm thō. vel humores varios mouēdo ut appareāt ignea. vl aqa. q huiusmoi Sicut in melācolicis naturaliē fit. vel in mamacis. Questio. ij. vnde proue f māt res vise q̄s videt virgies m speculū. vel vnguib⁹ maleficorum ad furta sublata q huiusmodi repienda. Et cur malefici potius recipiunt virgines

mares vl femias qꝫ corruptos
fe. scōz wilh. parisien. i vltia
parte de vniuerso qꝫ opere de
monū fit p modum vnum vel
plures pcedēti dubio expssos
virgines aūt tm ad hoc ydo
neas demō mētitur triplici de
causa. licet corruptis idē ostē
dere valeret. Prima. ut fingat
falso se castitatē amare quam
odit. qz castissimam virginez
sume odit. que cōtriuit caput
eius dē serpētis. vñ insidiatur
calcaneo eius. vñ deus ait ser
penti. inimicitias ponā inter te
et mulierē. et semen tuū et semē
illi? ipsa conteret caput tuū et
tu insidiabris calcaneo ei? gen.
iij. Secūdo ut sic animas ma
leficorum et eis credentium de
capiat ad amicitiam demonū
inclinatas per infidelitatis vi
tiū sub spē boni non sub spē ma
li. Tertio ut corpora sic ledat
innocentum vel minus vicijs
infectoz. nam postea ut per ex
pientiam patz. tales habent
visum frequēter horribiliorē
qꝫ antea ex westigijs demonū
relictis in oculis vel facie vidē
g tis. ¶ Questio tertia an vri
tas aliqua subsit hijs q dicū
tur de mōte veneris. vbi cum
pulcherrimis femis dicuntur
quidā frui luxuria et voluptate
ad placitum Rñdet wilh. vbi
sup li. de vniuerso qꝫ fictitiū ē
totum. licz demonū opere ta
les hoīes illudātur modis ta
ctis in primo dubio ut in veri
tate eis fieri videatur. qđ tm i
apparētia fit. vnde refert. qꝫ q̄
dam miles se sic putabat frui
qđā femina luxuriose. q̄ cuiḡ
lans se reperit in luto quoda
realiter amplecti quoddā ca
dauer mortue bestie. ¶ Que h
stio quāta an veritas sit qđ q̄
dā in linea rem bagute famāt
et eis credētes de quodā mō
te circa bernēse opi dū. i quo
referūtur esse absconditi in an
tro viri et femie duotissime vi
uētes nullam cōmunionē ha
bētes cū alijs fidelibus nisi qꝫ
in festiuitatibz p sacramentis
recipiēdis trāsferūtur p aera
ad quosdam sibi notos pres
biteros in parrochijs. Rñsio
qꝫ demonis opera ista fūt put
fūdit9 inuestigaui. et laquei
innocētum sicut in precedēti
b9 duob9 dictum est dubijs
Noui enī quādam deuotam
cōmonialem quam dyabol9
quidā multo tēpore impugna
uit etiā visibiliter. q̄ hanc de
mōsterio conabatur educere
illesā sub tali de quo queritur
mēdacō sed mentita est iniqui
tas sibi. nam ipa restitit de cō
silio prudētum et demonem
non curauit. ¶ Questio qnta i
q̄d sentiēdū est de nocturnis

exercitib; qui aliqñ dicūturvi
deri ⁊ vnde puenīāt tales ap
parētie· ⁊ cur apparent· ꝟ ꝑm
willm· vbi prius· Et ꝑm tho·
im· iiii· di· xlv· Qō aliqñ viuētī
bus tales apparent· Et pōt cō
tīgere q̄ septem modis fit ap
parentia taliū exercituū· aliqñ
opere ⁊ pñtia bonoꝝ angelo
rū· sicut helizeo factū ē im adiu
toriū otra assyrios eū capē wlē
tes· iij· regū· vi· aliqñ fiūt exer
cit⁹ dēmonū ab eis dē viuos de
ludere wlētes Sicut rex demo
nū cū suis apparuit bto martī
no im spē xpi martinū coronaē
gestiēs ꝑ meritis · ⁊ta in vitas
patrū de quibus dā legitur ⁊tē
in libro dyalogoꝝ bī gregō·
de congregacōe dēmonum iu
dicia inter se discernētium sup
reos legim⁹· aliqñ fit apparen
cia sanctoꝝ in patria existen
cīū qui ꝑa virtute ad viuos
visse legūtur eis in adiutoriū
Sicut sāctus felix martir qui
cuīb; nolanis apparuit a bar
baris obsessis· Et idem creden
dum ē de aliis sanctis put au
gus· recitat libro de cura ꝑ mor
tuis halxenda· aliqñ fit ab aīa
bus que sunt in purgatorio ut
suffragia exptāt ut btūs gre·
iij· dyalogorū probat multi
pliciter· Et willm· similiter· ali
qñ fit ab aīab⁹ damnatis ad
erudicōem hoīm ⁊ ad terrorē
aliqñ fieri potest erudicōne ⁊
immissione bonoꝝ angelorū
in spiritū viuentis alicui⁹ sine
reali apparentia· aliqñ etiā fie
ri potest mera decepcōe dēmo
nū sicut in primo dubio dictū
est· Ex quo patz falsum esse q̄
damnate aīe nunq̄ infernum
exeant· ymo hoc aliquādo fit
dicit sāctus thō· sed protunc
damnacōnem secum ferūt· vñ
dicit thō· etiam modum quo
iste apparicōes fiunt assignan
do· Quātus inquit anime san
ctorum vel damnatorꝝ presen
tialiter assint vbi apparēt· nō
tamen credendum est hoc sem
per accidē· aliquando enī hu
iusmoi apparicōes fiūt ul'i dor
mīēdo vel in vigilādo op acōe
bonoꝝ vel malorꝝ spirituū ad
instructōez vel decepcōez viuē
tiū Sic etiā ⁊ viui hoies aliqñ
alijs apparēt ⁊ eis mlta dicūt
i sōnijs cū tñ ostet eos non ee
pñtes· sicut aug⁹· ꝑ multa exē
plā ꝓbat in li· de cura ꝑ mortu
is hñda· Questio· vi· an wz k
sit q̄ aliq̄ hoies sint silueſtres
ꝟ· albt⁹ i de al· q̄ sic vel saltez
mōstr̄ hoim fūt Sūt ei in qñ
tuplici dra q̄ im siluis apparēt
i hūana spē aliqñ· aliquādo vi
hoies rōnales · sic pluēs pres
sāctī legūtur i vitas ꝑm nudi
a ꝑsuti quodām wl tecti fo
lijs hxemitica vitā soli duxisse

Et aliqñ p bestijs a tyrānis a casu in retibus ferarū captis. aliqñ do sūt mōstra que dā in humana natura racōnalia tamen sic̄ satiri q̄lē vidit btūs anthonius cū paulum p̄mū heremitā quesiuit. Sicut scribit btūs iero. Ait enī satirus ille ad anthoniū. mortalis ego sum vnus ex accolis hxerem legacōne fungor gregis mei. p̄camurq; ut omunē dn̄m p nobis deprecetis quem p salute mūdi olim wlse cognouim? a i omnem terram exiuit sonus eius. Erat autem homūtio adunc̄is naribus? fronte cornib? exaspatus cuius extrema pars corporis in caprum fines desinebat. Aliqñ sūt qui apparēt veri hoies. sed neglecta wlut bestie facti. Sic hodie sunt cir̄ terrā galeciē in hispanijs in sulis hoies domesticos fugiētes wlut fere ut docet experiencia. de talibus etiā videtur fuisse mas a femia cir̄ saxoniam capti per venatores de quib? refert alb. in de. aiāl. q oīno spēm humanam videbātur habere. ſ velut mōriones esse videbātur. vir enī viu? ſ femia mortua capiebatur. aliqñ sunt pigmei qō aial scōm alber. vbi pri? ē multum simile homini q erecte incedit. manibus vtitur ad opera quedam. loq̄tur ligua. Et tn̄ simplicit plus ē bestia q̄ hō. licet sit nobili? aīal inter hominē. aliquādo etiam dēmones in filuis apparēt eē hoies vel femine ut decipiant incautos. Sicut cōmuniter hxtur in vitas patrū.

¶ Questio. vij. an verū sit q maleficī possint facere wā aīalia arte sua. hx. scōz alb. vbi supra. q sic deo permittēte. aliqui do ipfecta quedam aialia parare possunt fiei nō in ist̄ati sicut deus facere potest. ſ motu quodam licet subito. sicut patet de maleficis scōm aug?. Et exō. vij. vbi glō. strabi super isto. vocauit pharao sapiētes dic̄. q dēmōes discurrūt p mūdum a colligūt diūsa semina a ex eoz adaptacōe p̄nt prorūpere diuersas spēs. Et glosa ibidem sic dicit. dū p incātationem dēmonū maleficī aliquid efficere conātur discurrūt per mūdum a semina subito eoz de quibus hoc agitur afferūt a sic ex illis permittēte deo nouas spēs rerū producūt. licet ergo dēmonū ope fieri possunt deo permittēte wra talia nō illusoia id ē solū apparentia. tamē talia dicūtur signa mendacia semper. q dēmones talia solū a p̄cipaliter faciunt ad seducēdum homies videntes apter qō. ij. thess. ij. dic̄. apūs de antixpō. q aduentus eius erit

scōm opacōem sathane in om
ni virtute a signis a pdigijs
mēdacibz·sancti aūt miracula
dei virtute increata impetrant
vtilia fidei a instātanee cū pla
m cet altissimo· ¶ Questio·viij·
an ope dēmonū trāsformationes
pnt fieri hoīm in bestias·sicut
in lupos a huiusmoi·ffe·q nō
vñ·xxvi·q·v·Epi ex osilio acq̄
renfi sic dicitur· Quisquis cre
dit posse fieri aliquā creaturā·
aut in melius·a in deteriꝰ immu
tari·aut trāsformi in aliā spēm·vel
in aliā similitudinē·an ab ipso
creatore qui oia fecit a p quez
omina facta sūt·procul dubio
infidelis ē a pagano deterior
Idē late ostendit bt̄us augꝰ·
de ci·dei li·xviij·c·xvij· Vbi oñ
dit q dēmones fatuū tales trāf
formacōnes non realit·sed vi
sum hūanū decipiendo· Sicut
ostensum est dubio p̄mo mul
tis modis·vñ augꝰ·ibi dicit.
q famosissimā magā circes.mu
tauit sotios vlixis in bestias Et
quedā stabularie mulieres.cō
vertebant hospites suos in iu
mēta onera portantia· Refert
etiā sotios dyomedis in aues
uersos.a postea lōgo tpe cir
ca tēplū dyomedis volabant
Et qd̄ p̄stātiꝰ·narrauit de pa
tre suo vāciter qui dicebat se
caballū fuisse.annonam cum
alijs aialibus baiulasse·Nam
ut augꝰ·ibidē soluit in primo
sola apparētia fuit a oculorū
decepcōne·in secūdo a quarto ve
ra onera fuerunt que dēmones
inuisibilit̄ p̄sentes portauerūt
In tercō vero socij dyomedis
p dēmones fuerūt de medio su
bito subtracti a aues vere loco
eorū immediate posite que ibi
volauerūt·in nullo aūt predi
ctorum de hōie vere factū fuit
irrationale aial·ꝫ solum appa
renter·dicit tamē thō·i·pāte
·q·Cxiij·ar·iij·Qd̄ oēs transf
mutacōnes corporaliū rerum q̄
possunt fieri p aliquas virtutes
naturales ad quas ptinent se
mina que in elemētis huiꝰmō
di inuenīūtur·possunt fieri per
operacōnes dēmonū huiusmo
di semimbz adhibitis· Sicut
cū aliqua res transmutatur in
serpentes.vel ranas.que per pu
trefactōem generari possunt·
Ille vero trāsmutacōes corpo
ralium rerum.que non possunt
virtute natuē fieri.nullo modo
operacione dēmonum scōm re
veritatē perfici possunt.sicut q
corpus humanum mutetur in
corpus bestie·aut q corpꝰ ho
minis mortui reuiuiscat·Qd̄ si
fieri videatur.apparētia est.sic
ostēsū ē q̄stione p̄ma· ¶ Que n
stio nona vnde ergo ꝓuenit q
quida; lupi tā crudelit̄ astute
et particularit̄ hoīes comedūt

Re.scdm alb.in de aialibz ⁊ sm alios q̄ ex septem cāusis pro uenire pōt. Aliqn̄ ꝓpter famis augmētum. Sicut ⁊ cerui aliqn̄ ⁊ alie bestie hoibus appropinquāt. aliqn̄ ꝓpter ferocitatem viriū. ifrigidis enim regiombus sunt corpore mnores. ⁊ magis asperi ⁊ feroces. Sic eciam tēpore coytus. ⁊ qn̄ habent catulos ut Aristote. dicat li. de aialibꝫ sūt magis seui sic canicule aliquādo ꝓpt̄ astutiā ⁊ semium. lupi enī q̄to sunt semores. tāto deteriores ⁊ nocent hoibus. qz non possunt venari bestias propt̄ etatē ⁊ dētes eorum ostrīm gūtur. aliqn̄ propter expientiā hūanarū carniū. que qz optīe cōplexionate sunt p oīs dultiores sūt Vnde sicut wluptas leccatorē trahit ad wluptuosū cibū. sic hūane carnes a lupis. aut in sepulchro. aut post bellum hoim wl alio mō gustate. aliqn̄ propter cerebrū rabidum Efficiuntur enim sicut canes rabidi. ⁊ tūc quēcumq; mouenerit trucidāt. sicut ⁊ canes aliq̄ aliqn̄ propter opacōem demonū ut hoies credāt hoies ⁊ wtulas falso i bestias mutari sicut pagani putabāt. vnde demonis opere potuit illud fieri qđ refert vincē. in speculo hīj storiali li. vi. c. xl. In gallia mḡt ante xp̄i incarnacōem ⁊ ante bellum punicū. lupus vigili e vagina gladium abstulit. Et wilh. vbi supra refert de quo dā viro q̄ se conuerti putabat in lupū certis tēporibꝫ quibꝫ in antris latitabat. Illuc enim certo tēpore iuit ⁊ ope demonis wlut dormīes iacuit. ⁊ sibi interim cū fixus maneret videbatur q̄ lupus ipse factus circuiret pueros deuorādo. Et cū illud realiter solū demō quēdā lupum possidens faceret putabat falso se sommians circuire. quo modo tam diu demētatus est vir ille quousqz inuētus ē iacere in silua raptus mētaliter. aliquādo etiā fit propt̄ occultum wl manifestū dei iuditiū q̄ demonū wl diuino instinctu lupi propter pcca puntum wl pueroꝝ tales damnificāt sicut factū esse legimus de .xlij. pueris qui dum deludendo heliseū dicēdo. ascēde calue ascende calue. a duobꝫ vrsis de silua exeūtibus statim iugulati sūt .ij. scilicet .ij. Et de leone qui prophetā dei iussum nō implentem occidit .ij. re. xiij. Sic etiā ut in historijs legimꝫ tpe Auiti epi vyen. letanie minores q̄ ante ascensionē dñi celebrantur triduo inuēte sūt q̄n lupi ciuitates intrātes ibi hoies vorauerūt publice. hec deꝫ omiatus

est leuit̄·xvi·dicens·Si nō fe
ceritis mandata mea·emittā
in vos bestias agri que consu
mant vos a pecora vestra·Et
deu·xxxij·Dētes bestiarum im
mittam in eos cū furore tra-
tium sup terrā atq; serpentium
Quod ostēdit dē effectu·iiij·
reg·xvij·quando leones immi
sit qui deuorabant ydolatras
in terram samarie loco vro-
o dei cultorum positos· Que
stio decima·q̄d de raptis femi
nis in angaria et alias q̄ resti
tute sēsibus mira dicunt de am
mabus in purgatorio·m infer
no·de furtis perditis q̄ sēsibus
sc̄e·q̄ supstitiōse agunt ista ope
re demonum dēluse·sicut in pri
ma questione dictum est·nec
obstat q̄ cādela aduste nō sen
ciāt q̄n fūt in raptu·q̄ dyabo
lus mentē interiorē sic strīgit
q̄ exterius nihil sentiūt· Sic̄
fit aliq̄n in melācolicis vl etiā
naturaliter·Sicut de q̄dā vi
ro noīe restituto refert beatus
aug⁹·de ci·dei·q̄ q̄n voluit ra
piebatur a sensib⁹ adeo q̄ eti
p am vellicātes nō sēsit· Que
stio·xi·Vtr̄ demones sint q̄
nocturno tēpore i collis eq̄r
quasi strepas faciūt de crīm
b⁹ vbi gutte cere reperiūtur
q̄ pluā i stabulis bestiar̄ face
re videntur·sc̄e wilh̄·q̄ sic mīsi
p̄ices talia ex astutia facerent

artificialit̄· Questio·xij·vtr̄ q
demonum opere cāplīōes pue
rorum fiant· Sic q̄ infantes
ponantur q̄ nō impīguantur
ꝫ semp misei fūt·Rn̄det wilh̄·
q̄ sic·quando parentes infan
tes non oracōibus a cruce mu
niūt· Tunc enim demō vicem
infantis gerere potest vl trā
slacōnem facere deo permitten
te·vix tn̄ talia sunt credēda fie
ri ope demonum misi trāsgrum
iudicia assint· Questio·xiij· r
vtrum demon localiter possit
trāsferre aliquem hoīem de lo
co ad locum inuitum·Rn̄det
wilh̄·q̄ sic· Sicut etiam hon⁹
angelus tulit in cicinno capi
tis abacuck de iudea i caldeā
Exemplū aliud habes dubio
iij· Sed ut in precedenti du
bio dictū est a in solucōe p̄mi
dubij credēdum est talia solū
ut plurimū in spiritu id est in
ymaginatiua hoīs fieri nō rea
liter n̄ forte raro ut tenet dn̄s
alb̄tus q̄ vlricus in suma· Rō
aūt aliquādo corporaliter fiat
q̄ localit̄ patz de puero q̄n quē
m cuiusdam nobilissimi viri q̄
puer monachus ptūc factus
a monasterio nocte illatus est
pistrino clauso vbi repertus
mane p quosdā dixit ad mag
nū omnium delatū q̄ ut comede
ret iussum et p supiora pistri
no immissum ut refert pe·damiā

Et lr̄tur in speculo hystoriali li.xx vi.c.lxiij.q aūt aliqui male fictiati vel amore mulier̄ capti dicunt se non posse cōtinere quin oporteat eos currere ad amasias.vr̄ū est in parte a in parte falsum.nā si dei gratiam vellent imor̄e a facere quod in se est ut cōtērentur de pcīs. deus illa eis dimitteret a gratiam infūdendo robur resistendi demoni tribuer̄.Et sic eos ad peccādū nemo posſ cogere vel moue lōliter. Sz si illa rēnuunt.non mirū est si impotestate dēmonis positi eor̄ dominꝰ eis dn̄atur dyabolꝰ vel voluptatis appetitꝰ.dic.ei beatus augꝰ.i omeli. sup illo verbo ioh.vi.nēo pōt venire ad me nisi pater meus traxerit eū.Tribuit vnūquēq fua voluptas. oīdis oui viridem ramum a te seq̄tur.nullo scz coꝛpaliter tralēte.Sic crisos.dicit super math.xx.de asina quam xp̄us eq̄tauit.q cū dēmon voluntatem hois peccato possidet.quasi ad libitū trahit quo placet Exēplum dans de nauim mari perdito gubnaculo que ad vnti libitū pictur.ita equo potēter insidens.ita rex tirānihabens possessionem

Questio.xiiij Quis fatiat illos strepitus.a lusoia illa que audītur aliqn a videntur ut in in quieta cōmibꝰ dom̄oꝛ noctur̄ mis vbi proiitūtur lapides vel inquietātur pulsu hoīes.vel videntur incēdi fantastici ignes vel alie ludiere operacōnes hyscz;wilh.a Cassianū in coll. prīm Rñq illa fiunt a sepe opere dēmonum talū quī plꝰ nocere non p̄nt hoībus nisi in talibus ptāte diuina ligati.ridiculosi enim tales inutiles effectus dēmonū malignoꝛ opa ostendunt.Aliquādo fiūt studio malignoꝛ hominū qui domos vlunt euacuari hoībus. vel lucrari tēporalia sub titulo falso apparentiū aiaꝝ.vel sub illo p̄textu introducere luxuriam vel furtū cōmittere.aliqn eciam fieri possunt ex curiositate hoīm volentium terrere proximos ioco.vel ex fantasticis a melācolicis debilitatibꝫ;put expiēcia docet in prefatis eos qui mundum immundum noluerūt.Alie enim sive sint damnate.sine in purgatoꝛio.sive in celo.nullaten⁹ fūt credende talia facere.qz primis nō legit ad missum.reliquis qz in caritate sunt:ista trufatoꝛia inutilia non ouemūt.vnde nō ē dubiū qui dēmones aliqn tales etiam inq̄etudines fatiant ut eroꝛ pagānicus redeat.quo credebatur aias defūctoꝛ cir̄ tumulos.vel cir̄ aras hītare

non in inferno. si aūt adessent
anime de purgatorio. tales ve
risimiliter aut vtilia opera vel
salubria facerent et ostēderēt
aut auxilia a viuis peterēt. Si
cut beatus gregō. posit exemplū
t in. iiij. dyalogorum. ¶ Que
stio. xv. An demones possint et
audeāt grauiter homines lede
re. Ro. sco thō. q. sic. pos
sunt enim deo permittente quin
tupliciter ledere. vicz in rebus.
fama. corpore. vsu racionis. et
in vita. De rebz patet iob. i. et
ij. cui pecora. domū abstulit et
libros. De fama patet in legē
da beati iero. ut refert Iohan
dree in ilyromano. q. dyabol9
se transformauit in formā san
cti siluani epi i nazaret amato
ris ilyromini Rui demō primo
feminā nobilem nocte in lecto
procare et prouocare cepit ad
luxuriā verbis. et deinde facti9
solicitauit ad malū. que tame
clamaret demon in specie epi
sācti sub lecto femine se ab sco
dit vbi requisitus et inuentus
p luxuriosa verba se mentitus
est esse epm siluanū In crasti
num igitur sanctus vir dispa
rente dyabolo diffamatus est
grauissime. que infamia tādem
circa sepulchrum sancti ilyro
nimi fatente dyabolo in obses
so corpore purgata est. De cor
pore patet in beato iob. qui p
cussus est a demone vlcere pes
simo iob. ij. De tali refert gigō
tus. et vincentius in speculo hi
storiali libro. xxv. c. xxxvij. q
tempe ludowici secundi impe
ratoris in parrochia maguti
na quidam demon primo sepe
lapides iecit et quasi mallio ad
domos percussit. Et deinde publi
ce loquēdo furta prodēdo et dis
cordias seminādo plures inq
etauit. deinde oēs cōtra vnum
irritauit cui9 hospitium vbicū
qz manebat incēdit et ob illi9
pecata omēs pati affirmauit. vn
de tādem tm agros pro hospi
tio habere potuit. ppter quod
cū presbiteri letanias celebra
rent. multos lapidum iactibus
demon vsqz ad cruentacōem
lesit. aliquādo quieuit. aliquā
do seuit. et p triēnium ista conti
nuauit. quosqz ibidem omia
edificia incendio consumpta sūt
De nocumēto vsus racōnis. et
vracōne interiorum sensuum
patet in possessis et arreptitijs
p euāgelicas etiam historias
De morte et q vita etiā quos
dam priuet patet Tobie. vi
de septē viris sare virginis oc
cisis qui ppter luxuriosum ef
frenem appetitum in virginē sa
rā eiusdē non erāt digni matri
moio ¶ Questio. xvi. vtz ma
lefici possint vracie suis male
fitijs homiēs ledē. et si sic q̄b9

modis. a quibus rebus. dicū
tur aūt malefici ut dicit ysi. .
.viij. ethimo. c. ix. ob facinoꝝ
magnitudinē. hij elemēta sb
dit ocutiunt scz opere dēmonū.
turbant mentes hoim ac fine
vllo venenī haustu violentia
tm carnim is interimūt ut luca
nꝰ dic. hec ysidorꝰ. xe. scz thō.
in. ij. cār. dis. viij. q. viij. a in. iij.
dis. xxxiij. . Et cōmuniter scz
omnes thxologos ibidem scri
bentes qꝫ malefici oib; istis mo
dis possunt procurare lesiones
in hoibus a eoꝝ rebus coope
rante dēmone in quibus dēmon
pōt solū ledere vel decipe de q̄
bus modis iam dictum est a
principio huiꝰ matrie de sup
sticōibus. presenti questione
immediate precedēti vicz. xv.
de hoc etiā infra dicetur. non
aūt fatuūt ista immediate ma
leficoꝝ opera actione ꝓpria a
immediata. sz talia fiunt per de
mones qui visis maleficijs im
mediate ex pacto dudū cū ma
leficis a principio mundi q tē
pore veteris ydolatrie habito
sciunt qualē effectū debent ad
intencōnem maleficoꝝ procu
rare ut exēpli gratia. Scopa
quā malefica intingit aque ut
pluat. nō causat pluuiā sed dē
mon talibꝰ visis qui si deus p
miserit ptātem habet in omia
corpalia q in aerem. ventos. a
nubes. ut statī talia procurare
a causare valeat. maga siqui
dem signū dat p scopā. sed dē
mon illud procurat a agit ut
pluat p dēmonis actionē. cui
maga mala fide a opere seruit
a se tradidit obsequijs illius
vel alijs. Sic qñ ymaginē ce
reā vel file ad maleficiēdū ali
quē. maleficus facit. vel quādo
maleficō alicuiꝰ in aq̄ vel plū
bo ymago appaz; quicq̄d mo
lestie infertur tali ymagini ta
le expiturꝫ fieri ymagiato. idē
huī maleficiato. puta pūctura
vel alia lesura quecūq;. que le
sio realiter q̄dē infertur yma
gini p maleficū. vel p alīum ho
minē. sed inuisibiliter dēmon
maleficiatū hoiem eodem mō
ledit. dei permissione si deme
ruit reus. Questio. xvij. an x
licitū est talia maleficia tollē
re. scōm doctores sub distīm
ctōne. aut tolli pñt sine supsti
cōsis modis ut p licitū exoꝝcis
mū. à pr oracōez vel itercessio
nem sāctoꝝ. vel p sacramēta,
lem maleficiati ofessionē. vel p
presūsam ostensionē. seu indi
cacōnem alicuiꝰ qui scit vbi ē
ymago. vel p solum motū lo
calem. vel mō cōgruo simili a
sic ē licitū. aut nō possunt tolli
nisi p supsticiosum modū. vel
p noua maleficioꝝ opera a sic
est illicitū. qꝫ scz aplum non

sūt fatiēda mala ut euemāt bo
p na. ¶ Questio. xviij. an ne hij
qui in caitate sunt ledi possint
p maleficos sicut hij qui in pc
cato mōli. Rñdetur scd̄m Cas
sianū in collacōe patrū q̄ neq̄
q̄. bom enim in rebus p dēmo
nem ⁊ suos ledi possunt in me
ritū eorum ⁊ probacōez ut in
bonis fortune que sunt exteri
ores res. fama ⁊ sanitate corpo
ris. Sicut de bto iob patuit q̄
in talibus lesus fuit p dēmonē.
sed in nullū peccatum bonis ho
minibus multis p malefitia tr̄
hi possunt licet tēptari valeāt
ab intra ⁊ in carne extra ꝫ nul
later̄ violētari. Sic enim po
nit exemplū cassian̄ de duob;
maleficis q̄ bratū anthonīū p
tres dēmōes successiue missos
de cella mouere nequerūt licet
tēptatum se p hoc sentiret. Sz
q̄ signo crucis ⁊ oracōne tem
ptacōm resistit. inefficatia ho
minū fuerunt malefitia. nec in
peccatoribus dēmon potesta
tem maiorē habet ⁊ magnā.
vnde writas ait luce. xi. Cum
fortis armatus custodit atriū
suū in pace sunt oia que possi
det. Si aūt fortior supuenīes
vicerit illū vniūsa arma eius au
3 fert in quib̄ cōfidebat. ¶ Que
stio. xix. cur malefici instrumē
ta siue malitie p sacramenta ec
clesie vel p alia diuina tāgi p

cumant ut filum trahendo p cris
ma sacrū vel p magimē ceream
sb̄ palla altaris ad tēp̄ ponē
do ⁊ similia fatiēdo. Ry. dēmōis
instictu ista fiūt triplici de cau
sa. Primo ut nō solū hoies p ta
lia pficiāt. ꝫ etiā sacrilegi di
uina q̄ntū in eis ē otaminādo
pl̄ deū creatorē suū offendāt
intimius animas ꝓprias cōdem
nēt ⁊ plures in peccata ruere
faciant. Secundo ut deus sic
grauiter p hoies offensus scd̄z
bati aug̃. sentētiaz dēmōi ma
iorem potestatem in hoies ma
los tribuat quibus deus cōce
dit iratus quod denegarz pro
pitiꝰ. Tercō ut sic sub spē bi
apparentis plures simplices fa
cili⁹ decipiat qui tacta dōmis re
bus ⁊ oracōibz a deo putāt eci
am aliquid numis obtinuisse
vbi solū maiora peccata sunt
cōmissa. ¶ Questio. xx. est cur aa
plura malefitia ⁊ supsticōnes
exercezi solēt sacracōzibus an
nitpibus ⁊ pcertū cir̄ festū na
tūtatis xpi. Ry. q̄ triplici de cā si
cut ī pcedēti dubio p oia. q̄ fe
sta pl̄ frāguntur pcis mōli
bz q̄ mechanicis opib̄ ut au
g̃. dicit li. de dcē cordis. Sup
sticō aūt de maximis humilibus
operibus dēmonis est contra
dōmā reuerētiā. Racō secūdi est
spālis de klis ianuarij. quia
ut plīs. di. li. viij. et hiaz. c. ij.

Janus a quo ianuari⁹ mensis dictus ē. q̄ in circūcisionis xp̄i die incēpit. ꝙ dolū fuit dūerb fatiebus cōfictum. vna tang̃ esſ fimis anni p̄cedētes. ⁊ alia tang̃ esſ principium futuri ⁊ imminētis anni p̄tectoꝛ a fortunatus auctoꝛ. i cui⁹ reuerē cia poti⁹ demonis in ꝙdolo venerati fūt dem̄oes. vaias omo cōnes luxuriosas fecerūt. strenas a iocalia sibi mutuo homies trādidērt. chꝛeas vaias duxērt. mēsas preparauerunt de quibus mētio fit p̄ beatum aug⁹. in multis locis a libris Et. xxvi. q. v. hēs fere p totum Sz has corrupte las falsi xp̄i am imitantur hodie circa eadē festa. licz p̄dicacōe sanctoꝛū exstirpate sint in multis locis. ⁊ tamen demonum operacōne alicubi translata ad tēpoa carmispruiñ. qñ cū larūs a ludis. a aliis superstic̄oibus filia fūt

bb Questio. xxi. vñ proueit ꝙ frē sepe in maioꝛi multitudine reperiūtur superstic̄ose ⁊ maleficē ꝙ viri ſx. triplici de causa. Primo qꝛ prone fūt ad credē dum. fidē autē malam demon principaliter querit. vñ ecā. xix. Qui cito credit leuis ē coꝛde ⁊ minorabitur. Secūdo qꝛ a natura ꝓpter fluxibilitatē cōplexiōis facilioꝛis fūt impssiones ad reuelacōnes capiēdas p impssionē sepatoꝛ spiritui ut wilh. dicit vbi supꝛ. qua cōplexione cū bene vtūtur multum bone fūt. cū male. pioꝛes sunt. Tercō qꝛ linguam lubricam habēt ⁊ ea que mala arte sciunt. eis cōparibus femīnis vix celare pñt. seqz occulte cū vires non habēāt. p malefitia vindicare querēt faciliter. vnde ecē. xxv. Cōmorāi leonis a dra com pl⁹ placebit. q̄ hītaē cū muliere neq̄. Breuis omnis malitia supꝛ malitiam mulieris.

Questio. xxij. vtꝛ credi posſ cc fit licite q̄ dem̄oes in eis bi sint. ⁊ succubi mulieib; infesti ⁊ feminas cognoscētes Rñdz augꝰ. de ci. dei. q̄ sic. Et ysidē. li. viij. ethōꝛ. a thō. in multis locis Quo aūt a quib; de causis illa puenīant. quo wl an liberāi possit quis ab hac wxacōne. vide in dyalogo quem collegi de formicaꝛ ꝓprietatibus li. v. Questio. xxiij. an dd ne possint aliq̄ regule dari perquas agnoscatur vtrū aliq̄d fit superstic̄ōsum wl nō. dicit aūt superstic̄o vt ptz coll. ij. supꝛ illo q̄ fūt racōez habēātia sapiētie in superstic̄oe. glosa enī dicit ibi q̄ superstic̄o ē religio supra modū seruata. id ē modis wl circūstāciis malis ⁊ defectuosis. Est wro religio virtus inclinās ad exhibēdū deo racōe

siue excellētie debitū cultū, a honorē tam in cordis q̄ in corporis actibus ℞. scd̄m tho. 2. 2. q. lxxxiij. q. sic. saltē in genere ⁊ ſtratis prout ex verbis elicitur eius sancti. Et sunt q̄ q̄q. Pria est cū gloria dei sit finis noster p̄cipalis quē in oibus quere re debem⁹. Attēdatur an opus sit ad gloriā dei a homo in opere deo det principaliter gloriā p ipm̄q opus mens hois deo subiciatur iuxta illud. 1. corñ. x. Siue māducatis. siue bibitis. siue aliud quid faciatis oia in dei gloriā facite. Secunda videatur an opus quod fit a quod pertinet ad aliqua⁹ abstinētiam corporalē vel ad corporis exercitium vtrū sit refrenatum cū cupiscētie modo virtuti debito ſm ritū ecclie vel ſm moralē doctrinā. q. aplūs dic. rō. xij. Racōnabile sit obsequiū vr̄m. loquendo de corpalib⁹ exercicijs. Tercia videatur an op⁹ sit ſm statutū vniūsalis ecclie. vel scd̄⁹ scripture sacre textionū. vel saltē scd̄⁹ pticulais ecclie ritū. à de cōsuetudie gñali. q̄ ſm aug⁹. p lege habēda ē. vñ btūs gre. scribit aug⁹. an gloze ep̄o dicēti. q. sunt diuse ecclie osuetudines in missaꝝ celebracōe. mihi inquit gre. placꝫ ut siue in rōna. siue in gallia. seu i quacūq⁹ eccia aliquid in

nō bñ

uenisti q̄d pl⁹ oi potēti deo possit placere. sollicite eligas. Diuse mātt tho. ecclie osuetudines in cultu dīno in nullo veritati diuine repugnāt. ⁊ ideo sunt seruāde. a eas p̄terire illicitū est. Quarta inspiciatur. an op⁹ habitū. vel exercitū ad effectū q̄ expectatur. hāt naturalē ꝓpetatē. vel non. de quo phisici medici ⁊ astrologi mḡtum tales multa iudicāt p̄nt ⁊ theologi. Quīta cōsideretur si op⁹ nō ē merito res alicui⁹ scādali dativa. p̄bens occasionē ruine. q. tūc licꝫ nō essꝫ ſupstic⁹ sū. tñ ꝓpter scādalū cēt dimittēdū. vel differēdū. vel occulte sine scādalo faciēdū. Quicq̄d ē vm ex p̄missis otrariū. timēdū ē ut ſupstici osū. vel ut pcēm. ꝓpt̄ priaꝫ illicitū est exercē in nouo testamēto cerimoialia vel iudicialia vetꝰ testamēti. ñ de nouo instituta eēnt ab eccia. vel gēte. ꝓpter idez ⁊ ꝓpt̄ regulā secūd. ā fatue faciūt vuētes nō pctmare caput sabbato. vel ieunare die dñico tāq̄ melioi die. ⁊ similia ꝓpt̄ tertiā ſupstic⁹ se agūt q̄ in ritib⁹ alicui⁹ ecclie pticularis in pcessiōib⁹ vel hmōi se nō conformāt cōmūtati. ñ aliū de excusentur. ꝓpt̄ quartā ſupstic⁹ se agūt q̄ vtūtur caracteib⁹ ignotis. vel noib⁹ suspectis. vel alligacōnum mod⁹ mihil cooperantib⁹

naturaliter effectui q̄ expectatur. qz p̄fata de se naturaliter nullius 'actiuitatis fūt. cū sint artificialia solum a quātitate ſ Idem est de ymagínibus per astrologos factis. a anulis. ac lapidibus suis artificialibus Siliter qui credūt q̄ celi vel stellaz influēti a aliquē necessitet ad aliqđ vicīū. ꝓpter quā tam si res scādalosa essz nōbiliter. etiā benedictiones aliq̄ que a seculaib9 p verba deuō fiūt sine malis ritib9 sup infirmos eēnt saltē nō publice fatt ee ende Questio. xxiiij. vtz fascinacōes seu iuultuacōnes hē ant efficatiā malā i pueis a wtulis mal' Re. thō. 2. 2. q. xxxvi. non essz illicitū cauere. si quis timerz nocumētū alicui puero ex oculo fascināte. quā fascinacionē sic declarat. i. p. q. cxvij. nam ut ímāt ex fortiymagínacione amme. immutātur spūs corporis oiuncti. que quidem immutacō spirituū maxime fit ín oculis ad quos subtiliores spūs prouemūt. oculi enim infitiūt aerē otinuū vsqz ad determinatū spatium. p quē modū specula si sint noua a pura otīnent quandam ipuitatem ex aspectu mulieris mēstruate vt Aristol. dicit in li. de somno a vigilia. Sic igitur cū aliqua aīa fuerit wlxmēter cōmota ad malitiā sicut maxie i vetulab9 otingit. efficitur scdz modum p dictū aspectus eius venenosus a noxius. a maxime pueris qui habēt corpus tenerū. a de facili receptiuum impssionis. possibile ē etiā q̄ dei permissione. wl ex aliquo occulto fato. cooperetur ad hoc malignitas dēmonū. cū quibz sortilegijs wtule pactū aliqđ habent. hec thō. Questio. xxv. Cur ff plus wxari vidētur fantasijs. wl mirabilib9 apparicōnibus puerpere a purgacōnis sue tē pore. q̄ alie ínfirme psone. Ad hoc triplici de causa. Prima scdz alb. ín de somno a vigilia propter cōdicōem sue ifirmitatis. p tūc horrēde ymagínes facilius naturaliter eis in cerebro pśentātur. quas dēmones wl filia credūt ee cum nihil sit realiter. Secunda qz tales sepe wtulas p famulabus habent que sunt plene supsticōnib9. vnde gladio puerpās de sero quodāmō benedicūt. gallinā nigram lecto coniugūt. si puerpere mortiūtur in puerperio. eas iam defunctas in eisdē calcijs a wstimētis quibus wsti te erāt viuētib9 propinquare certo tpe affirmāt. a multa similia fatua asserūt. Tercia qz alie femine supsticōse puerperas crebro visitāt. que eciam

pluā supstico̅sa solent semina re. ꝓpter que si puer pre cito ta lib⁹ credūt. non mirū si plus ꝙ alie vel alij infirmi fant alijs fa tuis a deo vexari permittūtur iuxta illud ecc̅i. xxxiii. Fata si as patitur cor tuū. ñ ab altissiō 88 emissa fuerit visita co̅ ¶ Que stio. xxvi. vtr licitum sit p̄ car mina scripta. vel verba sac̄ bn̄ dicere infirmos h̄oies. vel iume̅ ta. ⁊ an licitū sit ea de̅ secū deferre ⁊ portare que incanta co̅is spem habere videtur ¶ Incātato res enim dicuntur qui arte̅ ali quā verb̄ pagūt ut dicit ysi. ·viij·li·et hiar. Rñdet tho. 2. 2. vbi sup̄ ꝙ sic. Septem co̅diti omib⁹ seruatis. vna est ut videa tur ne verba aliq̄d co̅tineant quod ꝓtineat ad inuocaco̅es demonum expssas vel tacitas. Secūda ne co̅tineant ignota noia. quia sc̄z; crisos. talia me tuenda sunt. ne aliquid supsti co̅is l̄eteat. Tertia ne materia verborum aliquid falsitatis co̅ tineat. quia sic ei⁹ effectus nō possij exspectari a deo. qui non est testis falsitatis. Quarta ne ibi continentur vana. ut karacteres inscripti preter signum crucis. Ruta ne spes habeat̄ i modo scribēdi aut ligandi aut in quacūq; huiusmodi vanita te que ad diuinā reuerentiam nō ꝓtineat. quia alias iudicare

tur supsti co̅ sum esse. Sexta ut in alligaco̅e. prolaco̅ne. vel scri ptura diuinor verborum respe ctus solum habeatur ad sacra vba. ⁊ ad intellectū eor. ⁊ ad dei reuerētiam. seu ad vtutē di uinam a qua exspectatur effe ctus. vel ad sanctorum reliq̄a⁹ a quib⁹ etiaz prefata exspectā tur secundario. licet a deo prin cipaliter. Septima ut co̅mitta tur effectus qui exspectatur di uine voluntati qui scit vtr sa nitas vel tribulaco̅ pl⁹ prosit inuocāti vel min⁹ vel an ob sit. Et hāc co̅dico̅nem ponit tho. in. 1. 2. in materia de gr̄tia. Et di. xv. m. iij. Alias erit licitum si nulla dictar. septem condico̅ num opus infecerit. ꝓbat tho. p illud marc̄. vltimo cristo di cente. Signa eos qui credi de rūt hec sequentur. In nomine meo demonia eiiēt. linguis lo quētur nouis. serpētes tollēt⁹ c̄ Item nō minoris sāctitatis sūt verba dei. q̄ sāctor. reliq̄e dicē te aug⁹. Nō est min⁹ verbū dei q̄ corpus xp̄i. sed scōm oēs. li c; reliquias sāctor. secum reue rēter portaē. ergo qualit̄cūq; nomen dei inuocetur rite per oracō̅e; dūnicā. ꝓ salutaco̅e; an gelicā. vel alio modo licito. sps̄ haberi pōt in eo co̅mittēdo effe ctum diuine voluntati. Ex p̄dī ctis elicit sāctus doctor. q̄ pre

dictis seruatis cō dicōibz p diuina wrba. licitū ē arcere serpētes. Et eadē racōe ut dicit quecūqz aīmalia si solz respectu hūatur ad sac wrba z ad diuīā virtutē. de serpentibus tñ caute est agēdum in incāta cōibz. qz ut dicit. sepe tales habent illicitas obseruātias. z p dēmones forte cūtur effectū. pcipue in serpētibz. qz serpēs fuit primū dēmonis instrumentū hh ad hoiez decipiēdū. Questio. xxvij. vñ ortum habeant bñdictiōes z carmīacōes qs wtule hodie super infirmos z viri quidā faciūt. Rñ. qd principium horz fuit sanctissimum Sed sicut oia dēmonis īstictu dēpuantur mediantibz dēmonibus z malis hoīb? ita et diuina noia. nam apli z sācti viri scdz illud mar. xvi. In nomine meo dēmonia eiicēt. infirmos visitarūt z oracōes super eos p sacra wrba fuderūt. dēt de sacdotes deuoti similia rite pegerūt. ppter qd deuotissime oracōes z exorcismi sēi reperiūtur in antiquis hodie ecclesijs ad omnia q hoīnes facere wl pati poterant p deuotos viros applicati olim sine omnī superstitiōne. sicuti etiam hodie frātres z sacre theologie doctores noui qui infirmos visitātes filia wrba egrotis applica uerūt. non solum dēmoniacis Sed supstiōsi hōmines a se multa vana z illicita ad istar horz inuenerūt. quibus hodie vtūtur circa infirmos hoīes z iumēta. nec clerz amplius ex sua desidia licitis vtitur wrbis visitādo infirmos ñ raro. ppt qd wilh. dictz durandi glō torz raymūdi dic. qd talia pfata sacdos religiosus z discretz aut etiā laycus vir siue mulier excellētis vite probate discretōis facere pōt. fusa oracōe licita sup infirmum. non superpomum. aut super cingulū z similia. sed sup infirmātes. Juxta dictū mar. vltio sup egros manz imponēt. nec sūt huiusmoi psone prohibēde a talibz. misi forte timeatur qd ad exemplum illorz indiscreti z supstiōsi alij carmīacōnis sibi vsurpēt abusū tuētes se exemplo illorz. Questio. xxviij. ij

vtz ne credi possit licite qd demoniaci iuuari possint z melioz habere p horbaz wl lapidum aliquorz applicacōem. Rñ. qd licet dēmon talibus immediate arceri non possit qz sup oia corpalia potētiore ē iuxta illd Job. xli. non ē potestas super terrā que ei cōparari possit. tñ p pfata que naturaliter cōpetere habent aliqs manie wl alterioz infirmitatis spēs quibz

demon instrumētaliť vtitur in possesso hoīe leuius habē pōt demoniac9. Et scōm quosda; totaliť liberari. vnde. xxvi. q. vltima dicitur. Et est autoritas bī Jeroń. demoniū sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantacōne. Ad idem est magister in histoia scolastica sup thobiā. et nicola9 de lyra sup primo reg. de saul ob sessiōe

kk Questio. xxix. vtrum licitū sit demones adiurare. Rñsio scōm thō. 2. 2. q. xc. q. sic dum modo modi teneātur debiti expressi sup. q. xxiij. a. xxvi. Pro cuiꝰ intellectu sciēs eūdem thō. primo nōndū q iurare ꝓmissorie est seipm immobiliter ordinare ad aliquid agendū Nā ille qui iurat iuramēto promissorio p reuerēciam diuinū nois quod ad confirmacōnem sue promissionis inducit seipsum obligat ad faciendum qđ promittit. Secundo nōndū q ad iurare est p quandam similitudinē iuramēti promissorij a se inducti aliū ad aliquid agendū prouocare Ideo nōndum q sicut homo iurādo promissorie seipsum ad aliquid agendum ordinat seu prouocat ita pōt alium ad agendum duplicit prouocare. Superiores quidē deprecādo. inferiores autem imperando seu cōpellendo. Et sic ē duplex adiurādi modus. vnꝰ quidem p modū deprecacōnis vel inductōnis ob reuerencia; alicuius sacri vel per modum amicitie seu benuolēcie Alius modꝰ est via imperij seu opulsionis, p hoc ad ꝓpositum Primo enī mō non licet demones adiurare. quia videtur ad amicitiā et benuolēciam ptinere q non licet ad dēmōes vti De q dicit origenes sup math. Nō licet scōm potestatem datam a saluatore adiurare demoniā Judayeum enim est hoc. isto mō vtuntur nigromantici ad iuracōibus demonū. Secūdo aūt modo adiuracōnis p opulsionem vicz licet nobis aliq̄d vti et aliquid non, demones ei in cursu huius vite nobis adversarij cōstituuntur. non aūt eorum actus nostre dispositi sūt subditi sed dispositioni diuine et sanctorum angelorꝫ quia ut dicit Augustinus ter cō de trinitate. Spiritus decepto regitur p spiritum iustū. possumus demones adiurando per virtutē diuini nominis tangē inimicos repellē ne nob noceāt vel spiritualter vel corporaliter scōm potestatem data m a cristo luce. x. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et super oēm ptātē inimici et nihil

wb nocebit.non tñ licitum ē eos adiurare ad aliq̄d discendum ab eis vel etiā ad aliq̄d p eos optinēdum. q̄ hoc pertineret ad societatē aliquam cū ipis habitam. ꝓpter q̄ super illo xp̄i. obmutesce ⁊ exi. dicit crisost. mar. i. Salutiferum nobis dō ḡ datur ne credam⁹ demoibus q̄ tum cum q̄ denuntiēt veritatem misi forte ex spetiali instinctu vel reuelacōe diuina aliqui sācti ad aliq̄s effectus dēmonū operatione vtantur. Sicut legitur de bt̄o Jacobo q̄ per dēmones fecit hermogenē ad se adduci hec de thō.

ll Questio .xxx. vtr̄ licet adiurare irracōnalē creaturā Rñ. thō. ibidē q̄ sic p modum cōpulsionis que referri tūc debz ad dyabolū qui in nocumentum nostrū vtitur irracōnalibus creaturis. ⁊ talis est modus adiurandi in eccīe exorcīsmis p quos dēmonū potestas excluditur ab irracōnalibus creaturis. si enī intentio referretur ad irracōnalē creaturā quo ad se q̄ nihil intelligit vanna esſz Questio. xxxi. vtr̄ hoī liceat aliū hoiem adiurare ꝟ. ꝟm thō. ibidē. p modū dēpcacōnis licet quēlibet hominē pmo deum ⁊ angelum adiurare p inuocacōem diuinā nois vel alicui⁹ rei sacre. ꝟ p modū cōpulsionis licet superioribz respectu inferioꝝ quibus etiam iuramēta imponere possunt in casu. nō tñ possunt inferiores superioribz p adiuracōem per modum cōpulsionis necitatē imponere. Sic̄ se ad iuramenta ligare possunt. q̄ sic vsurparēt ptātem in alium quam nō habēt licet possint ꝓpter aliquā necitatē inferiores suos superiores restringere tali genere adiuracōnis Questio nn xxxij. vtrū secularibus non oz diatis ad exorcīsmatum licitū sit dēmoiacos adiurare ꝟ. ꝟm thō. in. iij. di. xxiij. q. iij. ar. i. sub ar. iij. q̄ sic nō tñ tanq̄ ex officio. sicut etiam q̄ magis ē ministrare ad missam priuatā pīsertim licet seculari puro cantelas accēdere ⁊ huiusmoi. q̄ acolitatus sūt ordinis. ⁊ tñ layeus pōt ea facere sed nō ex offitio Questio. xxxiij. vtr̄ verum sit q̄ maleficē alienas vaccas lacte p̄uare valeāt. ⁊ si sic quale remediū possit applicari. ꝟ. scdm p̄dicta p prima q̄stione q̄ sic ut pz q̄stiōe xvi. Cū enī scdm alb. in de aīmalibus lac de natura sit mēstruū in aīali quolibet Sicut fluxus talis hūoris infirmitate aliqua restringitur ut dicūt medici de femina. idē potest dēmon si a deo permittitur in

bestia facere. Nōndum tn̄ p so lucōne secunde questionis q̄ isti⁹ fluxꝰ sez lactis restrictio triplicatez fieri pōt. vno modo ex condicōe naturali sicut pt⁹ ceptum fetum. alio modo ex īm firmitate accidētali sic̄ forte ex comestione alcuiꝰ herbe q̄ lac restringere habeat ⁊ alteā re vaccam. Tercō mō ex malefic̄o. Primo mō remedio non indiget. Secūdo modo si quis sciz naturale remediū applica re posset. Sic̄ etiam cōtra alias infirmitates potest seclusis su perstic̄oibus tactis question. xxiij. ⁊. xxvi. Contr̄ tertiū mo dum diuina remedia applicai possent sicut est dictū questio one. xxvi. vnde a deuotis psois ⁊ virginibz exptū habeo. q̄ ad hibito signo crucis ⁊ dnica oracōne cum salutacōne angelica trims vl circit. cessat opꝰ demōis si est per malefitiū. de hoc habuisti capitulo. ix. sup. ff. nō aūt licz applicare supersticiosa ut quedam fatiūt seruan tes quoddam brodiū de die carnisprium quod nōt superstiꝑ cōnem demonis. Questio. xxxiij. vtrum per sacra verba modis antedictis. ⁊ etiam sa tis liceat contra grandines seu cōtra tempestates procedere. Rn̄detur q̄ sic. Certum enim ē sicut beatus tho. dicit Job. i. q̄ demones grandines. fulmina. ⁊ tēpestates deo pmittēte pro curare possunt sicut cōtr̄ iob fe cerunt cuiꝰ oues igne consum pte sunt celestiū. id est de aere de scendente per demones procuā to etiam ad cōsumpcōnem pa storum. Similiter vehemētē ventum qui domum dieci⁹ ⁊ se ptē filios ⁊ tres filias interfecit ruina. vnde licitis remediis de moni resistē potest quis. hāc enim ob causam vniuersaliter vel cōmuniter in ecclesia cāpa ne contra auram pulsātur. Cū ut tanḡ per tubas deo conse cratas demones recedant a fu is maleficijs. Tum etiam ut po pulus excitatus deum contra tempestates inuocet. Et eādē ob causam cum altaris sacra mento ⁊ sacris verbis ad aurā sedādam proceditur cōmuni ter ex antiquissima cōsuetudi ne ecclesiarū in gallia ⁊ in ger mania. Fiant ergo talia ⁊ non contra ea que dicta sunt questi one. xxiij. Et i alijs hijs concor dare videntur iura ciuilia. C. de maleficis ⁊c. vbi notanter dicitur. q̄ qui faciunt illud id est impedientes ne labores ho minū ventorum grādimisq; la pidacōne sternantur non pe na sed premio digni sunt. l. eo rum. ibidem. Questio. xxxv. qq de genetaliacis ⁊ fortūa vtrū

aliqui hoies sint a natura bñ
vel male fortunati. Et quid de
fortuna tenēdum sit. dicūtur
aūt genetaliaci ut dicit phō.
vij. ethi. mo. c. ix. ꝓpter nata
liū considerationem siderum qui
vulgo mathematici vocantur
Fortuna vero ut ibidē dic. c.
ij. a fortuitis nomen habere
dicitur. qsi dea quandam res
hūanas variis casibz a fortu
itis illudētē. vnde a cecam ap
pellāt eo q passim in quoslibz
incurrēs sine vllo examie mei
torū a bonos a malos
mittit hec phō. Sed talem de
am credere ydolatria esset. nec
ita de fortuna loqtur aristo.
ij. phicoꝝ. nec ī de fortuna bo
na. nec theologi. vnde questi
om pfate. hñdet sāctus thō.
li. iij. summe cōtra gentiles. q.
lxxxvij. a sequētibz. Pro quo
rū intellectu nōdum scīz eū
primo qlicun tūc bñ dicit
a fortuna contigere. qñ aliqō
bonum accidit sibi ꝓter inten
cōnem ꝓpriā. sicut qui fodit
vineam intencōe vites nutriē
di inuenit thesaurū. potuit tñ ta
lis intencōne aliena vicz dñi
sui q sciuit ibi thesaurū absco
ditum ex intencōe dirigi. ma
le autē fortuna ari ꝺri si fodien
do frangit tibiā. Secūdo nōt
q in hoie sunt tria que a tribz
celestibus causis dirigūntur.

voluntatis actus. intellectus
actꝰ. a corpalia. quoꝝ pmū
a deo tm a immediate. Secū
dum ab angelo. a tertiū a ce
lesti corpore dirigitur. nā ele
ctiones a vlūtates immedia
te a ꝺo dirigūtur dicente pū.
xxi. scriptura. cor regis in ma
nu dñi. a quocūqz voluerit in
clinabit illud. Et phūs. deus apl̄s
est qui operatur in nobis a
velle a perficere p bona volun
tate. Cogmicō vero hūana in
tellectiua a deo mediantibus
angelis ordinatur. Ea vero q
ad corpalia ptinent siue sint
exteiora siue interiora in vsum
hois venētia a deo mediātibꝰ
angelis a celestibz corpoibus
dispēsantur. dicit enim beatꝰ
dyo. c. iiij. de ꝺmis noibus. q
corpa celestia sūt cause eoꝝ q
in hoc mūdo fiunt. Cū igitur
hō sit ordinatus secm corpus
sub corpibus celestibus. scīz
intellectū veo sb angelis. sm
vlūtatem aūt sub deo. poterit
contigere aliquid ꝓter inten
cōnem hois. quod tñ est scīz
ordinem celestiū corpoꝝ. vel
dispositionem angeloꝝ. vel etiā
dei. Ideo nōt q nihil prohi
bet q etiam aliquis homo ha
beat ex impressione corporis ce
lestis aliquā efficatiam ī aliq
bus corporalibꝰ facīdis quā
alius nō habet. puta medicꝰ

in sanando. et agricola in plātā do. et miles in expugnādo. hāc etiā efficaciā multo pfectius de us hominibus largitur ad sua opa efficaciter exequenda. hec tho. vnde wilh. in de vniuerso dicit. q̄ p experientiam habetur.

nō Si meretrix nitatur plantare oliuam non efficitur fructifera. que tamen p castam plantata fructifera efficitur. Adūtendū tamē h̄ dicit tho. q̄ prefata cor poris dispositiō et eiā angeli psuasio non necessitat hominem ad eligēdum qui liber est. pōt em̄ homo non sequi inclinatio nem qualitatis corpōalis et an gelī persuasionē. Quarto nōn dum. q̄ aliquod bonū potest accidere homini et preter inten cōem ꝓpriam et pter inclinatio nem celestiū corpōrum et pter angelorum illuminacōem. nō aūt preter diuinā prouidenti am que est factiua et gubernā tiā cuiuslibet entis. vnde respe ctu dei simplicit̄ nihil dicitur: nec potest eē a casu vel a fortu na. sed respectu nostre vel an

22 gelice nature. ¶ Questio. xxx vi. vtrū vel quō differt aliquē eē bn̄ natū vel male. bn̄ fortu natum vel male. bene gubernā tum et bene custoditū. Rn̄det thō. ibidem. q. lxxx. Ex dispo sitiōe relicta a corpe celesti in corpe nostro dicitur aliquis non solum bn̄ fortunat9. aut male. sz etiā bn̄ natus. scz; vēo q̄ ab angelo illūinatur dicitur bn̄ custoditꝰ. Sz; scz; q̄ a deo in bonū inclinatur dicitur bene gubernatus Et q̄n aliq̄s ex im pssione celestiū corpoꝝ inclina tur ad aliq̄s electōnes sibi vti les quaꝝ tn̄ vtilitatē ꝓpria ra cione nō cognouit. Et cū hō ex lumīe intellectualiū substātia rū illūinatur ei? intellectus ad eadē agēda et ex dīna opacōe inclinatur ei? voluntas ad eli gendum aliq̄d sibi vtile cui? nacōnem ignorat dicitur bene fortunatus. Et econtrario male fortūatus quādo ex supiorib; causis ad contraria eius electio inclinatur sicut de quodam di citur iere. xxii. Scribe istum sterilē virū qui in diebus suis non psperabitur. ¶ Questio ll .xxxvij. vtrꝝ hō possit eē bn̄ fo rtunat9 vniuſaliter id ē ut aliq̄s hꝫat in natura sua aliquā dispo sitiōem ut eligat semp. vel ut in plurib⁹ aliq̄ ab9 oīb⁹ acta sint p accns aliq̄ cōmoda vel in cō moda hꝫ. tho. ibidē. Ex corpe celesti homo pōt hꝫre talem im pssionē. q̄ natura tn̄ ad vnū ordinatur. ea aūt scz; que hoi accidit bene vel male scz; for tunam nō sunt reducibilia in aliqd vnum. sed sunt indeter mīata et infinita. ñ. phicoꝝ Sz;

pōt esse q ex inclinacōe celesti
inclinetur ad eligendū aliq̄d
cui coniugitur p accidēs aliq̄d
cōmodū. ⁊ ex alia inclinacōe
aliud. ⁊ ex tercia tertium. nō
aūt q ex vna inclinacōne ad
oia. Ex vna aūt diuina dispo
sicōe pōt homo ad oia dirigi
tt hec thō. ¶ Questio. xxxviij.
vtr̄ per astra licite futura cog
nosci possint qd̄ ostendit ⁊ per
astr̄. Rñdet thō. 2. 2. q. lxxxv.
ar. v. Quedam scīri pñt p cer
to. quedam nequa q̄. quedaz
ex coiectura nō certitudialiter
Certitudinaliter pñt scīri per
astronomos q̄ ne cessaio euei
unt p cursus celoz ut eclipses
⁊ aspectus siderum ad inuicē
non pñt aūt scīri p sidera duo
que subtr̄hūtur eis que p cer
titudinē sic scīri non pñt. Pri
mo effectus cōtingētes p acci
dēs. siue in rebz humanis. siue
in naturalibz. sicut fūt euētus
fortuiti ⁊ casuales. quia ex. vi.
metaphice. ens p accidēs non
hz causā ⁊ precipue naturalē
cuiusmodi est virt9 celestiū cor
porum. Secūdo meri actus li
beri arbitrij qd̄ est facultas v
lūtatis ⁊ racōis sicut fūt futu
ra opa hoim solū a libero arbi
trio dependentia. q̄ nullum cor
p9 pōt sic directe impmere in
rem in corpore ea qualis est v
lūtas ⁊ intellectus Istis ergo
duobus modis ex astris ostēa
re est superstitiosum ⁊ illicitum.
possunt tn̄ corpora celestia ad
hoc incliare li. ar. dispositiue in
q̄tum impmunt in corp9 hu
manum ⁊ p ons in vires sensi
tias que fūt actus corpalium
organorū q̄ inclinat ad hūa
nos actus. q̄ tn̄ vires sensitiue
obediūt racōi. Ex. iij. de aia ⁊
i. ethicoz ideo nulla necitas
ex hoc libero arbitrio impoñi
tur. sed ostra inclinacōnem cele
stiū corporū homo pōt per ra
cōem operari Si q̄s vero vta
tur cōsideracōne astroz ad p
cognoscendū futura que ex ce
lestibz causātur corporibz. puta
ficcitates ⁊ pluuias ⁊ alia
huiusmodi. nō erit diuinacō su
perstitiosa ⁊ illicita hec de thō.
Dicit ec̄ dñs alb. sup. iij. c. de
di. no. q̄ inferiora nō possunt
in superioribz cognosci certitu
dinaliter. sed tm̄ coiecturaliter
Et adducit ad hoc. ptholome
um Aristo. ⁊ auicēnā multis
racōibus. ¶ Questio. xxxix. v v
vnde ergo proueit q̄ astrolo
gi ex cōsideracōne astroz fre
quēter vera pronunciāt etiam
in hijs que pertinēt ad huma
nos actꝰ. Ex. thō. 2. 2. q. x. c. v.
ar. v. hoc cōtingit dupliciter
Vno q̄dē mō q̄ plures hoim
passiones corpales sequūtur ⁊
ideo actus eoz disponuntur

ut in plurib; scom inclinacōe; celestiū corporum·pauci autē sunt id est soli sapientes qui ra cōe huiusmōi inclinacōes mo derentur·Et ideo astrologi in multis vera pronūciant.a pre cipue in cōmunib9 euentib9 q̄ dependent ex multitudine aē· Alio mō ꝓpter demones se im miscētes·vnde aug9·dicit i·ij· super gen·ad lram·Fatendum est quādo a mathematicis vā dicūtur instinctu quodam oc cultissimo dici quod nesciens hūane mētes patiūtur·quod cū ad decipiendos hoīes fit spi rituū immūdorū & seductorū operacō est quib9 quedam ve ra de tpalibus rebus nosse pro mittunt·vñ cōcludit·Qua ꝓpt bono cristiano siue mathema tici siue quilibet impie diuinā cium a maxime dicētes vera ca uendi sunt.ne consortio demo niorum animam deceptam pa cto quodā societatis irretiant

xx ¶ Questio·xl·vtr licitum sit coniecturare futura p auguria a pr aliorum animaliū motꝰ seu voces·vel gestus·Auguresaūt sūt dicit ysidorus·vbi priꝰ qui p volatus auiū & voces in tendunt aliqua signa rerū vel obseruacōnes improuisas ho minibus occurrentes.qui & au spices dicūtur·Aruspices tm ꝓpie qui oculis a visu·Auspi ces vro qui auditu et ex voce cōiecturant·Hñdet tlio·ibi & q̄ sic·Sub distinctōe tamen Nam cū bruta aīmalia nō ha beāt nisi aiam̄ sensitiam cuiꝰ omnes potētie sunt actus cor poraliū organorum·ideo sbia cet eorum anima dispositōi cō tinētium corporum & p̄mordia liter celestiū corporum·Et ideo nihil phibet aliquas eorū ope rationes esse futurorū signa·in q̄ntum conformātur dispositi onibus corporum celestium a aeris continētis ex qua proue niunt aliqui futuri euētus·in hoc tamē duo considerāi opor tet·Primum quidem.ut huiusmodi operationes non extendā tur nisi ad precognoscēda fu tura que causantur per motus celestium corporū ut supra di ctum est·Secundo ut non ex tēdātur nisi ad ea que aliqua liter possunt ad huiusmōi aīa lia pertinere·Cōsequūtur eni animalia cogmicōnem quādā naturalem & instinctum tripli citer·Vno modo per celestia corpora ad ea que eorum vite sūt necessaria·sicut sunt immu tacōes que fiūt p pluuias·ven tos.& alia huiusmodi·vnde si q̄s ex hoc q̄ cornicula frequen ter crocitat p̄dicat pluuiaz ci to vēturā nō ē illicitū·alio mō instinctus huiusmōi causātur

ex causa spūali bō angelo vel ex deo. ut patz in colūba super xp̄m descendente luc. iij. Et in coruo qui pauit helīā. iij. Re. xvij. Et in ceto qui absorbuit z eiecit ionā Jone. i. Alio mō ex causa spūali mala ut ex de monibus q̄ vtūtur huiusmoi operacōib⁹ brutoz aialiū ad implicādum aias vanis opi nibus. Et eadem racō videtur esse de oībus aliis huiusmoi. oīs igitur huiusmoi ōmatio si extēdat vltra illō ad quod pōt attingere scōm ordinem nature vel diuine prouidētie. ē supsticiosa z illicita hec thō.

yy Questio. xli. vtrū p omen possint futura cognosci. ē autē scōm thō. omē verbū ex inspe rato prolatum ex quo seq̄tur bonum alicui⁹. Et tūc dicitur omē illius. Et pōitur exēplū de rōnis querētib⁹ locum ap tum ut ibi manerēt z ciuitatē edificarēt. Et cū vmissent ad locum vbi nūc est roma. vexil larius qui ferebat vexillū pre cedēdo. fixit illō in terra' dicēs Stemus. q̄ hic optīe mane bim⁹. z hoc verbū fuit accep tū p omine. Rñdet thō. ibidē Aliter est dicēdū de omne. q̄ de prefatis augurijs. q̄ verba hūana que accipiūtur p omi ne nō subduntur dispoīcōi stellaz. disponūtur tn dupli citer. Aliq̄n scōm ōmam pro uidētiam. aliq̄n vero scōm de monis operacōnem. scōm pri mum modū cōiecturare est li citū. vnde ge. dō qui in catha logo sanctoz hēb. xi. pōitur vsus fuit omie ex hoc q̄ audi uit recitacōem z interp̄tacōez cuiusdaz somnij ut legitur iu dicū. vij. Et siliter helyezer ser u⁹ abrahe. ut legitur gen. xxi iij. Sed ge. dō obseruauit re citacōez z expoīcōem somnij accipiens eadem p omine q̄ si ordinata ad sui instructōez a diuina prouidētia. z siliter helyezer attēdit verba puelle oracōe p̄missa ad dēū hec thō. Secūdo modo cōiecturare ē illicitū quo mō recepit omē seruus benedab regis syrie. qui audiētes ab ore regis isrl. ac hab. hoc vicz verbū. si adhuc viuit frater meus ē. acceperūt p omine. z festinantes rapue rūt verbū ex ore ei⁹ atq̄z dixe rūt. frater tu⁹ benedab viuit ij. re. xx. Questio. xlij. vtrū 33 ex arte physonomie ōmare li citū sit. id ē ex dispoīcōe mē broz hoīs diecturare de mori b⁹ hoīm. respō. alb. li. i. de am malibz tractatu. ij. q̄ sic. dūmo do caute fiat. vicz solū de natuā diecturaliter. sed de moribus z electōmbz non diffinitiue iudi cādo. z ad hoc plures allegat

phos. vbi nōt pmo q phiſo nomia eſt ſciēcia dcēs diuina reid ē coniectuare de affectib⁹ hominū per phiſicas fōrs mē brorum. Secundo nōt q ex multis que ſunt in homine ac cipitur coniectura illa Primo ex ſāguine ſiue humore. q ex talib⁹ paſſionatur faciliter hō a affic̄. humore vic̄ quadru plici. ſanguineo. melancolico. coleico. ⁊ flegmatico. Secūdo ex ſexu maſculitatis ⁊ femineitatis. Tercō ex oculis capillis. auribus. facie. ⁊ aliis mēbris patētibus. ꝓpter quod ptholomeus dicat diuinare melius ex ſtellis ſecundis a wri⁹. Stellas ſecūdas vocans figuras et accidētia inuenta in rebus phiſicis. que a ſtellis ſuperioribus imp̄ſſa materie ſāmus. ſed ſuperiores ſtelle aliquādo nihil in primūt. licet in eis non deficiat. ſed in materia inferius indiſpoſita. Tercō notat q nihil prefatorum neceſſitat voluntatem. vnde nullus diffinitiue iudicandus eſt ex talibus malus eſſe. niſi manifeſtū ſit ſuū malū. licz prefata aliquādo inclīment aut ſignēt inclinacōnem affectus Dñ p tria poteſt quis contra talia operari. Primo per hoc q mēbrum quod inſpicitur. ē forte ſignū p accidēs infirmitatis alicuiꝰ ⁊ non nature. Secūdo p liberū arbitriū quo ut phs in. iij. ethicorꝝ dic̄. Sum⁹ dñi noſtraꝝ actōnū. Tercō p habitum virtutis vel conſuetudinē. nō vñ ariſtoteles refert diſcipulos ypocratis eiuſdē faciem optime depictam obtuliſſe philemōi optāo phiſonomo. qui iudicauit illud ee viri luxurioſi ⁊ deceptoris p dolū. quod cū indignāter ypocrati retuliſſent. ſñdit were iudicauit. quia ad hec natuā inclinauit. Sz illū q⁹ natura nō dedit. amor virtutū ⁊ phie cōtulit. ſcz cōtinētiā. ⁊ fidem. hec de alb̄. Certū aūt eſt q gr̄a pl⁹ valet q̄ oia antedicta. vnde deuoti viri min⁹ aliis fūt iudicādi. vñ artē p̄fatā approbat ſalomō p̄u. xvij. In facie prudentis lucet ſapia. oculi ſtultorꝝ in fimbꝝ terre Et ecc. xix. Ex viſu cognoſcitur vir. ⁊ ab occurſu facies cognoſcitur ſenſatus. Sed iudicia witas vitare iubet. cū iudeis ait Joh. vij. Nolite iudicare ſcōz faciē. ſed iuſtum iudicium iudicate.

¶ Queſtio. xliij. vtrꝝ aliq̄ w ra ſciētia p artem notoriam poſſit acquiri. Eſt autem ars notoria quedam obſeruantia q pietuma. abſtinētias ⁊ orationes verbales cū inſpectōe quarundam figurarꝝ ſeu caracterꝝ ac prolatione verborum ignotorum et ſimilium quis ſciētiā

adipisci molitur. Ex. thō̄s. 2. 2. q. x. c. vi. ar. i. q. ars notoria illicita ⁊ inefficax est. ⁊ iō̄ penitus repudiāda ⁊ fugiēda a xp̄iano. Primū probat. q. vltur ignotis caracteribus ⁊ verbis ut. q. xxvi. dictū ē. vñ supervacuis signis vtens. tacita demonum pacta hz. Secundū patz. q. nullꝰ dem̄ō intellectū hoīs illumiare pōt. quem ex obstinacōe obtenebrare intēdit semp ut docet thō̄. i. pte A. cq̄si cō aūt scīe ⁊ sapiencie fit p illuminacōez. vnde ut aug9 dicit. x. li. de ci. dei. etiā teste prophirio pho. demonū operacōibus ⁊ observāciis ⁊ purgacōibz aīa nec diuinam. nec vtā scīētiam adipiscitur. Tertiū patz ex aug9. li. ij. de doctrina xp̄iana. Eadem racōne sicut de superstic̄oib9 ceteis q̄s ibi iprobat

33 Questio. xlviij. vtz saliatores peccent. iudicantes in suis cōiecturis. Sūt enim saliatores ut dicit p hiō. li. viij. et hiō. sic dicti. q. dum eis mēbrorum quecum q3 partes salierīt. aliquid sibi exinde prosperum. seu triste significare p̄dicunt. Rñdet idē ibidem q̄ sic. Idē ex questionibus. xxiij. ⁊. xxvi. patz. vnde ocludit ex supra dictis oībus p hiō. q̄ in hijs ommibus ars demonū ex quadaz pestifera societate hoīm ⁊ angelorz malorū exorta est. vnde ⁊ cūcta vitanda sūt xp̄iano. ⁊ omni penitus execracōne repudianda atq3 damnanda hec p hiō. Questio. xlv. vtz ne licitū sit dies. annos. obseruare aut menses. ad exeundū de domo p itinera. ad īduēdum nouas wstes. ⁊ ad faciendū similia. p habēda prosperitate. ⁊ vitanda aduersitate: Rñdet textus. xxvi. q. vi. nō licet. ⁊ sequē tib9 multis auctoritatib9 sum morz pōtificum ⁊ aug9. q̄ nō. vnde ibi improbant obseruatores kalendarz ianuarij superstitiosa paganorū vicz. ne aliq̄d plꝰ nouī fiat p̄ter annum nouum. ne mense cū epulis parētur wl lāpadibus. ne p vicos ⁊ plateas chori ducātur. nec cauciones fiant Et tales anathema sūt qui fatuūt. Idē in alio. c. dicitur. nō obseruetis dies qui dicuntur egyptiaci glō. quos egyptij inuenerūt. ut q̄ aliq3 opus in die tali melwaret. malum haberet exitū Cū ex antiq̄tate ecclesia sigt hos dies in kalēdarijs suis. hc ibi Vnde aug9. in enchidion. ⁊ ibidē in decreto habetur. quis existimarz q̄ magnū pcēm sit dies obseruare. ⁊ menses. ⁊ annos. ⁊ tēpora. sicut obseruant qui certis diebus. siue annis. siue mensibus. wlunt. wl nolūt

ñchoaē aliq̄d eō qp ꝑm vanas
doctrias hoim fausta vl infau
sta existimāt tempa. si huiꝰ
mali magtudinē; ex tioze apli
pēsarem? qui de talib; ait Nūc
cognouistis deū. ymo cognit
estis a deo quo ǭtimini iterū
ad infirma ⁊ egena elementa
quibus denuo seruire vultis·
dies obseruatis ⁊ mēses ⁊ tem
pora ⁊ ānos Timeo vs ne fo
rte sine causa laborauerī in vō
Tñ bñ obꝺuare quis pōt tpa
quādo luna ē incerta quota p
secādis lignis ut diuti9 duret
⁊ mínꝰ a vermibus rodantur·
Sic de pomoz colligēdis fru
ctib; ⁊ de similib; que ex natu
rali phia vl ex arte autētica. si
ne superstīōnibus seruari dēt
vl possunt·:·

a ¶ Capitulū·xij·
Dono phibetur in co
lēdo vnū deū superbia q̄
quis rēnuit deo obedi
re·sicut hūilitate deū reuerem
debite·vbi primo videdū erit.
quid sit superbia·quo differat
ab inani gloria·⁊ q̄p detestabi
le vitiū sit Secūdo que sint eiꝰ
spēs Terco quādo sit mōrle pec
catū·⁊ de eiꝰ remediis·Circa pri
mū nondum scdm thō·2·2·q·
Clxij·⁊ questionibus de malo
q̄stione de superbia·Qꝺ superbia
est cōtemptus dei vl superioris.
vl nolle obedire taliū p̄ceptiꝰ

Et hoc est forle a principale·
Sed materiale est audax seu
p̄sūptuosus appetitus ⁊ inor
dinatus ꝓprie excellentie ꝺz p̄
mo cōtemptus· ¶ Vbi nō q̄ b
tunc ꝑm tho·2·2·q· clxxvi·ar
ti·ix·ailq̄s cōmittit vl trāsgre
ditur aliquid ex cōtemptu q̄n
vlūtas eius renuit subici or
dinacōi legis vl regule ⁊ ex
hoc p̄cedit ad faciēdum otra
legem vl regulā·Quādo aūt
ecōtra ꝓter aliquā particula
rem causā·puta cōcupiscētiam.
vl īra vl defectū cuiuscūq;
alteriꝰ rei īducitur ad aliquid
faciendū otra statuta legis vl
regule nō p̄cedat ex cōtemptu.
sed ex aliq̄ alia causa·etiaz ⁊ si
frequēter ex eadē causa vl alia
fili peccatū iteret·frequēcia tñ
dispositiue īducit ad otemptū
Nam sēdz bñ·Cōtemptꝰ est
tumor superbie·ꝺz cōsequenter
īm descripcōē superbie nolle obe
dire quod declarat cōtemptū.
id est rēnuere obedire·Est enī
trāsgressio p̄cepti effectꝰ ex tei
or superbie. q̄ē in oī mortali pecca
to·Sz otēptus p̄cepti ē īteri
or actꝰ ⁊ nō est i oī pcō mōr
li·q; quedā fiūt ex ignorantia.
alia ex fragilitate. sz superbia ex
q̄dā malitia·ꝺz vl superiois·q;
quēlib; dēmꝰ superiorē arbitrari
ut postea dicet·ꝺz appetitꝰ au
dax. q; superbia est in irascibili

de ꝓprio bono presūmpcō quedam qua se erigit cōtra deū vl alios hoīes. eos vl eoꝝ māda ta parūpendēdo. seu otemnendo. dicitur īmoꝺiatus. q; si oꝝ dīnate q̄s appetet excellencias suas. non peccat. Nam rex frantie pōt ferre pōt diuitias suas. diuicijs militis. Et considerare dona tēpōalia ⁊ spūalia sibi collata a deo. sed cū gratiaꝝ actione in deū ꝺbet ea reducere. q; si se extollat de eis cōīn deum. aut ꝓximū. aut eoꝝ māda ta: īmoꝺinate tūc appetit. dicitur ꝓprie excellētie. vnde dicit alexāder de hal. in suma q; cū supbia sit appetere excellētiaꝫ sui. Aliud est appetere excellētiā. ⁊ aliud appetere excellētiā ut propriā. appetere ei excellētiam cū sit natuāle hoī ⁊ angelo iq̄tum sūt facti ad dei ymaginem non est peccatū. sed appetere excellētiā propriā ut ꝓpriā. semp̄ ē pcēm. Et fit multipliciter ut in spēciebus appare bit quatuoꝝ. Ex quibꝫ patz Primo q; supbia duplici virtuti otraiatur directe humilitati quo ad formale in supbia. ⁊ quo ad materiale magnanimitati. q̄ virtus īmpōrt extēsionem animi ad magna ⁊ arduaī omni virtute. Secundo supbia differt ab appetitu mamis glorie. seu ab īmam gloria. Pro cuius

c

intellectu nō scꝺ aureolū i. ij. dis. xxi. q. ij. q; aliud est cōplacere ⁊ ꝺlectari in sui excellētia habita qꝺ est vane glorie. ⁊ aliud ē eigere se sup alios qꝺ est supꝺbie. Affectiōes enim appetitus sequūtur oformiter existimacōnes intellectus. Sz alia est existimacō in itellectu. existimare quantitatem sue excellentie absolute. ⁊ aliud est existimare excellētiam suaꝫ cōparatīe ad alios scꝺ; excessum. ymo hec secunda oritur ex prima. Primo enī intellect9 īmoꝺiatus existimat suas sufficiētias esse magnas ⁊ supmi gradus. Secūꝺo ex hac existimacōne oritur statim existimacō īnsuffitiētie alioꝝ. q̄ existimat excellētias alioꝝ paruas. Et hec dupliciter. vl existimāꝺo suffitiētias proprias magni gꝺus. vl suffitientias sibi equalīū modicas. igitur in appetitu erunt cōformiter due affectiones correspōdentes vltis existimacōnibus duab9. Primā quidē existimacōem qua īmoꝝ dīnate existimat excellētiā suā magni gradus absolute. sequitur in appetitu ꝺlectacō ⁊ cōplacētia in propria excellētia q̄ est iamis gloria. sed secūꝺā existimacōem qua pupendit alioꝝ bona. sequitur erectō. ⁊ talis erectio est supꝺbia. Et

si erectio talis est respectu superior vel maior. tūc dr irreuerētia ꝯ sequtur existīa cōem q̄ iudicat q̄s suas suffitiētias magnas ꝯ superiorꝫ paruas. Respectu vro equaliū dicitur p̄fata erectio cōtemptus. qui sequtur existīmacōnez qua quis bona eq̄lia aliorū reputat q̄si nulla. Videtur igitur q̄ supbia quadruplicit differt ab inanī gloria. q̄ superbia est in appetitu irascibili rspectu alicuius ardui cū quodam cōtemptu aliquā do ꝯ in illo qui nō curat manifestacōem. Sed inanis gloia est in ocupiscibili non semper de arduo. nec semp cū cōtemptu. ꝯ semp est appetitu manifestacōis. ¶ Dubitatur q̄ sint radices supbie. Respōdetur q̄ triplices. Prīma est inordinatus amor sui. ex illo enī quis facilit retorquet inordinate in se excellentias veras vel falsas. Secūda est cōsideracō inerauta bonorꝫ suorum que cū ōnia sint a deo principaliter aut totalit. Si p gratiarū actiōez nō in deum dirigūtur se erigit anim⁹ in supbiam. Tertia est negligentia cōsiderādi deū ꝯ proximū. nā si sepe cōsiderarem⁹ deum oīpotentissimum. sapientissimū ꝯ optimum. a quo manāt preceptā non faciliter nos contra eum erigerem⁹. Similiter si cōsiderarem⁹ debitē proximū. nō facilit eū cōtenerem⁹. si eq̄lis ē. aut inreuerēter tractarem⁹ si superior est. Cōsideri igitur in proximo quolibet quō raro ē aliq̄s tā paru⁹ qñ aliqñ magno p̄desse possit. Itē q̄ aliquā virtutē occultā hz q̄ cares. Itē q̄ forte p̄destinatus ē. ꝯ tu damnādus. ut manasses ꝯ magdalena claruit inprouise in multis. ¶ Dubitat Cū supbire sit supra regulaz a deo nob tradita ire. q̄ sint regule sm q̄s mēsurare dēm⁹ opa ne supbiam⁹. Rn. q̄ quatuor opposita quatuor spēbz superbie de q̄bz gre. dic. xxiij. mora. Pria ut credam⁹ firmit oia bō nra q̄ nō sūt pcā ꝯ defect⁹ a deo nob data. Secūda ut si q̄ meruim⁹ deo⁹ p̄cipalissim⁹ auctor extitit sine quo nedum sum⁹ aliquid sufficientes facē aut velle bonū. sed nec cogitare ut dicit aplus. Tertia ē agnoscere bona nostra que habem⁹ a deo esse nihil aliēi nob ascribēdo. Rīta amare proximū in nullo eū decipiēdo. ¶ Quātū malum sit supbia pt̄z p̄mo autoritatibz. Est enī quasi rex vel regina aliorū vicioꝝ. vnde ps. Emūdabor a delicto maximo. id est supbia seduz glō. Itē eccā. x. Initium oīs peccati supbia. qui tenuerit eā implebitur maledictis. Itē thobie. iiij. supbiā

nunq̄ in tuo sensu. aut in tuo verbo dñari permittas. in ipa enim initiū supbie ois peccō Secūdo pt̄ exēplis. nam supbia de supremo angelo fecit pessimū dēmonē. ps. xiij. quo ceciditi lucifer de celo qui mane oriebaris. ecce de angelo fit demon. de nobilissima creatura pessima fit. ⁊ de celo eiecit in fernum. Item eua p supbiā que voluit effici sciens ut deus facta est insciēs quodāmodo ut pceus ps. dō cui honore essz non intellexit. cō paratus est iumētis insipiētib⁹. ⁊ similis factus est illis. Item saul post q̄ hūilitate in regnū pducitur. supbiēs deiicitur ⁊ postea fuit a a dēmone possidetur. i. re. xv. Item nabuchodonosor dan. v. supbiēs depositus est de solio regni sui. ⁊ gloia eius ablata est ⁊ a filijs hoim eiect⁹. Item phariseus qui se dixit non esse ut ceteros. ut se sup ceteros extolleret. non est iustificatus. sed humilis publicanus luc. xviij. Item petrus qui pre ceteris presumpsit dicēs. ⁊ si omnes fuerint scādalizati in te ego non scādalizabor. matth. xxvi. vltius ceteris lapsus est per ancillam per iurādo. ⁊ trina vice. g Quo ad .ij. principale de spēbus supbie nondū p intellectu earundem secōm thō. q. de malo materia de supbia. q. iij. q. quedā se habēt ancedēter ad supbiā ut sūt ex quibz oritur faciliter Alia sūt in quibus eēncialiter ipsistit supbia. alia aūt sūt que sequūtur supbiam. ⁊ ab ipsa eliciūtur. Et quodlibet istorū est multiplex. nam cū supbia sit inordiatus amor proprie excellētie. tot erūt ancedētia ⁊ cāe ⁊ origines. quot bona in quibus quis excellētiam inordiate appetere pōt. Sunt aūt in genere triplicia bona. Primo infima q̄ dicuntur fortune, ut diuitie. delitie. dignitates officiorū. amici. ⁊ honores. Secūdo bona nature quo ad corp⁹ ut pulchritudo. fortitudo. sanitas. ⁊ nobilitas. quo ad aiam intellectus perspicacitas naturalis. sciētia acq̄sita. memorie tenacitas. Ad virtutes naturalis habilitas seu virtus naturalis. virt⁹ acq̄sita. potestas tolerandi exercicia spūalia. ⁊ artes acquisite. Tercō bona gratie ut fides. spes. caritas ⁊ alia. Cū igitur homo inordiate diligit se q̄d ē radix oīm pcōrū. id ē cū non refert omnia bona in deum. pmo principaliter ⁊ finaliter. put in primo pcepto dictū ē quodlibet predatorū bonorū facliter hō retorq̄t in se ⁊ se extollit vltra q̄ dz. h Essen tialiter vro supbia secōm gre-

·xxiij·mor·ostitit in quatuor spēb9 quas declarat sāct9 thō. vbi supra·nam scd̄m aug9·li· sententiaz prosperi·Superbia est inordinatus amor ppie excellētie·ut cum homo vult sibi aliquod bonū solū ideo. quia hoc habēdo vel isto modo habēdo excellētior est q̄ non habēdo vel non sic habēdo·in isto aūt capitulo solū de p̄mis duabus spēbus dicetur Prima igitur species superbie est Cū homō qđ sibi inest ab alio. a semetipso habere se existimat·Excellētia enim est q aliquod bonū insit alicui a se. q̄ ab alio·Ruāt ergo homo ppter inordinatum amorem ppie excellentie mouetur ad estimandū illud bonum quod habet ab alio se solū habere a se·Et vult etiam sic habere a seipso: tūc superbit prima spēs cōtr illud·1·cor·iiij· Quid habes quod nō accepisti. sup quo glō·aug9·Sciendum neminē posse discernī ab illa perditōis massa. misi q̄ hoc bonum habz q credat. q quicquid bonī habet a gratia saluatoris accepit·vnde p̄hus in p̄mo de cēlo mūdo Ab hoc quidē ente scz deo. dependet cēlū et tōta eius natura·et ab vno ente singulis cōmunicatū est esse et viuere·nam quicquid habemus a deo hēmus·aut immediate a

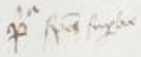

sua manu potēti nob̄ porrecta ut animā·intellectū·voluntatez memoriam·fidem·et virtutes infusas·aut mediātibus dei nunciis qui sunt cēlū·elemēta·homines·bestie et alia temporalia nob̄ porrecta. patz illud math· ·vi·vbi dicitur q̄ aues nō nēt nec serūt et tamē pater celestis eas pascit·nō mquit ipe se pascūt licet volent et querāt Item patz experiētia·nam agricola q̄ interdum ex vno āno bene colit vineā min9 capit q̄ prece dēti anno qñ male coluerat vineam Cur. qz labor humanus non sufficit. sed solis et celoz influētia. aeris tēperies et natura in que deus dñatur. nō hō. Si dicis·Credo me omnia bona a deo habē. ergo careo p̄ma spē superbie·Rñdet wilh·in suma vitiorum q etiā ideo dicitur de superbo q ipe credit bona sua habere a se quia scilicz facit ac si crederet·Sicut in simili aliquis dicitur non credē cristū filiū dei. qui nec illius terretur cōminatōmbz. nec attrahitur promissiombz. nec p̄ceptis obtēperat. nec consilijs acquiescit ut dicit bern̄·Sūt autem tria qñtum ad hoc q dicitur superbz facere q̄si crederet bō sua a se hābere et non a deo Prio si gloriatur in corde suo de bonis suis pū se. ppter qđ aplus dic. vbi sup.

q̄d habes qđ non accepisti. si aūt accepisti quare gloriaris quasi non accepis. Secūdo q̄ tū ad hoc. q̄ aliq̄s de bonis suis se iactat. ot̄ illđ iob. xxi. si osculatus sum manum meā. in manu operacō. in osculo vero intelligitur laudacō. vnde osculū manus ē laudacō ꝓprie operacōnis. Tercō qz de bonis suis deo gr̄as nō agit. ido inḡ tus dicitur vulgaiter non agnoscere beneficium. vnde gre. non est dign⁹ dādis. qui non agit gratias de datis. Secūda spēs supbie ē cū q̄s bonū qđ habz ab alio de gratia cognoscit. et fatetur se ab alio habere. sed putat sibi hoc debitū fuisse. et p̄ meritis recepisse Excellēti⁹ enī est aliquid habere ab alio ex meritis suis. q̄ mere de gratia Cū ergo hō ꝓpt̄ amorē proprie excellētie mouetur ad estimādum illud bonum qđ ab alio habz de gratia. hēre se ab eo meritis propriis. ut si famulū habes suo labore vix merentē m caltios. q̄ datis sibi tunica et caligis et calceis. putarz hoc se bene meruisse. hoc est supbire otra deū vl hoiem Scire autē debes q̄ quicq̄d habes. a deo habes. i. cor̄n. xij. deus operatur omnia in oibus. ymo deus in omni actione nr̄a p̄ncipalius occurrit. Sz dicis. diuitias et sciētiaz studio. et labore ꝓprio acq̄siui. quō ergo a deo hoc. R̄ndetur q̄ deus tibi manus cōtulit p̄destinē et intellectus tui industriā. Et hoc est primū qđ habes sed a deo. hec aūt oia velut pēna mortua manu scriptoris non rēa nihil fecissent ad tuā sciētiam. aut ad diuitias tuas nisi sum⁹ artifex esse et intelligere tibi dedisset et conseruassz. et hec sūt principalissima et sine nostra industria et immediate a deo. vnde luce. xvij. Cū omnia feceritis q̄ precepta sunt vobis dicite. serui inutiles sumus. qđ debuim⁹ facere fecimus. et merito inutiles. q̄ nihil deo proficimus sed nob ex sua bonitate. merito qđ facere debuimus et nē qz dñi⁹ssime serui sum⁹. creacōe racōe cui⁹ omnia nr̄a sibi debemus. plus si possibile eēt tenemur ex cōbinacōne. amplius ex redēpcōe etc. dicit etiā alexāder de halis in sūma. credere se hēre bonum ꝓ meritis inḡtum credit se q̄s esse causam principalem meritorum illoz deū vero secunda riā. est pcēm et supbia. Similiter cū se credit habere bonum a deo ꝓ meritis inḡtum se ponit cām secūdariā tanḡ ex merito digni illud tribuentem est secūda spēs. Credere autē se habere aliqđ bonū ꝓ meritis

ponēdo deū cāusam principalē non est peccatū. vnde supbus secūda spēcie appetit excellētiā apriam ut apriam mḡ tum ponit se causam principalem. deū uero secūdariam hec ille. Cōtr̄ ista quidam putāt meita sua tam magna aut merito deus p eis debeat eis dare vitā eternā. preseruare a tribulacōmbus ⁊ a filibus. Quod si non facit deus murmurāt supbe. Ad illam spēm ⁊ ad p̄mam etiā reducitur ingratitudinis vitium scd; thō. Quia ingratus est. q̄ sibi attribuit qd ab alio habz Cōtra hāc spēciem peccās. multipliciter errat. Primo. qz liberalissimū largitorem deum putat venditorem. dum credit emere meritis a deo. qui non ē estimator meritī. id est opus non est de se meritoriū. ꝫ a dei misericordia. Secūdo talis putat solue deo qd impossibile est sibi soluere. qz alias omnia teneremur deo ut pretactum est. Tercio quia ea que i oculis nostris interd putātur meita. sūt demeita. vñ iob. iiij. Ecce qui seruiūt ei nō sūt stabiles ⁊ i āgelis suis rpe rit prauitatem. q̄ to magis hij qui habitāt domos luteas. q̄ terrenū habēt fūdamentum. cōsumentur velut a tineis p saie. lxiij. Facti sum9 ut immundi omnes nos. quasi pānus mē

struate vmūse iustitie nostre.

Capitulū. xiij. de eode

Quia igitur superbia multis rebus se immiscet. ad cognoscendā hic tria sūt videnda. Primo de duabus vltīs superbie spēbus in capitulo p cedenti enumeratis ⁊ quib9 rebus se immiscet. Secūdo quā do sit peccatum mortale. Tercio que sunt remedia contr̄ eā dem. Quātū igitur ad primū notandum q̄ tertia spēties est Cum iactat se quis de bono quod non habet. Excellenti9 enim ē habere in se aliquod bonū q̄ non habere illud. Et q̄nto bonum est mai9 tanto est excellentius ⁊ tanto maiorem excellentiā habens p hoc cōsequitur. Cū igitur quis ex appetitu aprie excellencie mouetur ad attribuēdum sibi aliqd bonū quod nō habz. aut mai9 bonū q̄ habeat tūc est tertia spēcies Exempli gracia. cū homo apter appetitum aprie excellētie estimat se sapiētez. pulchrum. iustū. fortem ⁊ sic de alijs bonis nature aut gratie. aut etiaz estimat se magis sapientez. aut dectū iustum fortem ⁊ im pnominatis q̄ sit. aut dicit se sapiētē dectum fortem iustū ⁊ similia aut magis q̄ sit i talibz dictis

aut etiã si talia alio mõ ꝙ̃ pferwerba ostendat ut im̃ pãiositate westiũ. ampla familia. vel q̃cumq; exteioi alia habitudie
b est im̃ tertia spẽ supbie. ¶ Ad idem pertiet cũ quis negat aliquod vitiũ qđ im̃ se est p hoc ei attribuit sibi virtutẽ oppositam. vel attribuit sibi bonũ imo cõtie qđ non habet. vnde aug⁹. iiij. de ci. dei dicit ꝙ excusare se de pcõ cõmisso ad supbiã ptinz. ⁊ dixi nõnter qñ ex amore ꝓprie excellentie mouetur ad se sic iactãdũ. si enim ex aliqua alia causa moueretur ut ex vanitate quadã vel delectãcione sola. quam hz im̃ mentiẽ do. vel propter lucrũ tũc non reduceretur ad supbiã sed ad aliqđ aliud vitiũ. Et licz iactãtia opponatur witati. tñ ꝓprie racõne cause ex qua frequẽter procedit ponitur hic spẽs supbie. vnde dicit thõ. q. de malo vbi supm̃. Et alexãder de halis m sũma licz im̃ iactantia sit falsa wcis significacõ. qr tñ eius im̃tencõ principalis nõ est ut fallat sz ut excellat. dicitur speies supbie ⁊ non mẽdacij. Jactãtia ponitur species superbie nõ ꝙ̃tum ad ipm̃ exteriorẽ actũ qui osequẽter se habz ad superbiam. sed ꝙ̃tum ad interiorẽ affectum. Ex quo talis actus exteior procedit dũ sz homo presumit de seipõ ac si hñret qđ non hz. Et italem excellentiaz animus eius tẽdit que sibi nõ opetit nisi haberz que nõ habz Et im̃ summa dicẽ. ꝙ iactãtia p cedit ex supbia sicut ex causa interius motiua ⁊ impellẽte. ex hoc enim ꝙ aliquis intendi⁹ per arrogantiam supm̃ seipm̃ eleuatur seq̃tur plerũq; ꝙ exteriꝰ maiora de se iactet. licet q̃nq; nõ ex arrogãcia sed ex quadã vanitate aliquis ad iactantiã procedat ⁊ in hoc delectetur qr est talis scđm hitũ. ⁊ ideo arrogãcia p quã aliquis supm̃ seipm̃ extollitur est spẽs superbie. non tñ idẽ iactãcie sed ut frequẽcius eius causa ideo ponit gre. speciẽ tertiam. Cẽdit aũt iactator plerumq; ad hoc ꝙ gloriã osequatur p suam iactãciam. ⁊ ideo scđm gre. ex im̃ami gloria oritur scđm racõez finis. de hac materia vide infra
c pceptõ. viij. c. ij. ¶ Quarta spe cies est scđm gre. cũ quis despectis alijs singulariter vult videri. excellẽcius enim est ꝙ q̃s habeat aliquod bonum qđ alij non habẽt. aut perfectius illud habeat ꝙ alij. Cũ igitur im̃ordinatus amor ꝓprie excellẽtie facit ꝙ q̃s despectis alijs vult solus videri habere qđ non habet tũc est quarta spẽs verum est ꝙ illud videri plus

pertinet ad manē gloriam cuius causa est superbia vnde dicit thō vbi supra q de malo Peccatum superbie quāq magis eum deniq apparet p aliqua pcedētia et subsequētia qp per illō in quo essencialiter ofistit ideo beatus gregō spēs superbie assignat sm aliqs actus antecedētes vl consequētes cū tamen omnes spēs superbie in quadā pfūptione animi essencialiter ofistāt velle em singulariter videri consequenter ad superbiam pertinet Essencialiter aūt quāta spēs superbie i hoc ofistit qd homo psumit de se ac si omnes singulariter excelleret Ad huiusmōi em excellentiam animus eius afficitur hoc ibi Superbia enim inordiate appetit primā excellētiam appetit si manifesta gloria appetit excellētie inordiate manifestacōnem Ad hāc spēz reducitur cū quis aliquod bonū habet in se quod alius nō habet Aut etiam excellēcius possidet qp alius a sibi in hoc complacet inordiate in quātum p hoc supra alios ē et eis excellencior vl cū quis nō habz sed appetit habere aliqd bonū maius ut p hoc sup alios sit et eis excellentior et p hoc se estimat aliis simpliciter melior ē et sic vult eis pferri nec vult eis in aliis subesse vbi deberet tūc est in illa qrta spē superbie

Exēpli grā Si quis habz maiorem scientiam aliis et in hoc cō placz aut appetit habē magnam ppter hoc ut p eam super alios sit et eis excellentior ē qrta spēs Si aūt cognosceret se eam habere de munere dei et cō placet in ipa ideo ut melius noscat quid bonū et quid malum sit ad se et alios regēdū ad dei laudem tūc est virtus Sed si ppter huiusmōi scientiam estimat se nō scientibz meliorē iterz est i ista qrta spē qz si ipse excellit in scientia et in ista est superior in alio deberet putare aliqua bona que ignoraret racōe quorū alter ē multo melior et sicut dictum est de scientia ita de qcumq alia vtute ymo de diuitijs et robe corporali et de aliis quibuscūq bonis corpalibus et spūalibz ¶ Ad hāc spē tiem pertinet quādo quis pre sūptuose tendit in aliquid qd est sup se et supra suam dignitatem ut si quis non esset sufficiens ad regēdum ciuitatē qui ex amore ppie excellentie moueretur ad appetēdū fieri mgr ciuū aut sile aut in sufficiēs ad curā aiaz attn ad talē statum appetitu tenderet aut se ingereret Et hoc ppter inordinatum amorē ppie excellētie quo vellet aliis pferri i statu epali vl in hmōi aliis esset quarta spēs

Et nūc dicta sint de hijs in q̄
bus eēntialiter supbia cōsistit
et de interiori supbia. ad hāc
etiam spēm pertinere videtur
iudicium temerariū de malitia
proximi. Vbi nōndum q̄ tri
plex ē iudicium. vnū perfecto
rum de quo. i. cor̄n. ij. spūalis
omnia iudicat. aliud est iudi
ciū auctoritatis de quo sap̄. i.
diligite iustitiā qui iudicatis
oēm. Tertiū est iudiciū suspi
cōnis de quo scōm thō. 2. 2. q.
lx. tria sūt notāda. Primo an
iudiciū ex suspicōe procedēs
sit illicitum. vbi sciēdum q̄ sic
dic̄. tuli? ~ Suspitio importat
opinionē mali quādo ex leuib;
indicijs procedit Et otingit
ex tribus. vno quidem mō ex
hoc q̄ aliquis in seipo malus
est et ex hoc ipso quasi cōscius
sue malicie faciliter malum de
alijs opinatur scd; illd ecc̄es.
x. i via stultus ambulans cū
ipe sit insipiēs omnes stultos
estimat. Alio mō prouenit ex
hoc q̄ aliquis male afficit ad
alterū. Cū enī aliquis cōtem
nit vel odit aliquem. aut irasci
tur vel inuidet ei ex leuib; sig
nis opinatur mala de ipso q̄
vnusquisq; faciliter credit q̄
appetit. Tercio mō prouenit
ex longa experiētia. vñ p̄bus
dicit. ij. rethorice q̄ senes sunt
maxie suspicōsi q̄ multotiens
experti sūt alioꝝ defectus. pri
me autē due suspicionis cause
manifeste pertinēt ad peruersi
tatē affectus. Tertia vero cā
diminuit raciōem suspicionis. et
ideo suspicio vitiū quoddā im
port. et q̄nto magis procedit
suspicio tanto magis est vicīosū
hec thō. Secundo notādum
scōm eundem q̄ triplex est ḡ
dus suspicionis. Primus ut hō
ex leuibus indicijs de bonitate
alicui? dubitare incipiat et hoc
est veniale et leue pcēm. ptinet
enī ad tēptacōem hūanā sine
qua ista vita nō ducitur ut dī
tur in glō. super illud. i. cor̄n.
iij. nolite ante tēp? iudicare
Addit hic Cācel. parisien. Iu
dicare ꝑpria estimacōne alīū
ex aptis signis exteioꝝib? que
non p̄nt bene fieri non est ex se
mōrale licz q̄nq; sit curiositas
venialis quādoq; mōrlis dū hō
ab alijs melioꝝib? à debitis ni
mis impeditur. aut dū p hoc in
supbiam erigitur. Secund?
gradus dicit thō. est cū aliq?
p certo malitiam alteri? existi
mat ex leuib? indicijs et signis
et hoc si sit de aliquo ḡui ē pec
catum mōrle īm̄ptum non est
sine otēptu p̄rimi. Dō enī ali
quis malam opinionē habet
de aliquo sine causa sufficienti
existo indebite cōtemnit ipm
et ideo iniuriatur ei. vnde glō.

ibidē dicit Et si ergo suspicōes vitare non possum9 qz hoies sumus iudicia tamē id̄e diffimilias firmasqz sentēcias cōtinere debem9·Cācellarius etiā dicit·iudicare alterū leui suspicōne secūm pīsumpcōes exterioēs pīsertī whemētes nō ex se morale ē·secus si firma assercōe interiori vl exteriori illud fieret in magnū pximi dedecus et malum·nullus etiā in vita iudicādus est tanq̄ dignus inferno qm̄ spūssanctus operatur subito·facta igitur a nobis nō persona sunt iudicāda·zelotipia etiā que est whemēs amor suspicōsus non satis fidens de re amata et alie suspicōnes malivole ut dum quis semp putat irrideri a falli ut quidam melācolici a quidā ex religiosis faciliter cadunt si nō depmātur sed si addatur consensus liber sunt ut plurimū mōrtalia delicta aut morīlium delictorum whemēs causa Tertius gradus est ut dicit thō·Cū aliquis iudex ex suspicōe pcedit ad aliquē condemnādum et hoc directe ad iniustitiam pertinet·vnde est pcatū mortale· Tercō notādum secūm eūdem q dubia sūt in meliorē partem interpretāda ut dic̄·glō·sup illo rō·xiij· Qui nō manducat māducātē nō iudicet·Cui9 racō est·quia ex hoc ipso q aliq̄s habet' malam opinīoēz de alio absqz sufficiēti causa iniuriatur ei a contemnit ipm·null9 autem debet alterz contemnē vl quodcumqz nocumentum inferre absqz causa cogēte·Et ideo vbi non apparēt maīfesta iuditia de malicia alicui9 debem9 eum ut bonum habere i meliorē partem interptādo quod dubium est Sed dicēres cū homo debz diligere pximū sicut seipm·sed cūr seipm homo debet dubia interptari in pioxem partē secz illō iob·ix· Verebar oīa opa mea·ergo videtur q ea q̄ sunt dubia cūr pioxímos sint i peiorem partē interptāda· Rñdio tho·interptari aliq̄d in meliorem partem vl deteriorem cōtingit dupliciter·vno mō pquādam suspicōem·a sic cū deb9 aliq̄bus malis adhibere remediū siue nīris siue alieis expedit ad hoc ut securius remediū apponatur q supponatur id quod deterius est·quia remedium quod est efficax cōtra maius malū multo magis ē efficax contra mín9 malum·alio modo interptamur aliquid in bonum vl malum diffiniendo siue determinando·Et sic in rū iudicio debet aliquis uti ad hoc ut interptetur vnūquodqz sm q ē·In iudicio aūt psonaz

ut interp̄tetur in melio? sic di
e ctū est hec th̄o. ¶ Nunc vidē
dū est de osequētibus superbiā
interiorē que a vulgo wcatur
superbia. Vbi sciēdum q̄ super
bia imperat a inuoluit se mul
tis operib? exteriorib? q̄ in ge
nere quīq; plicib?. Primo cor
pori. ibi fūt superbia crimīū. oc
ulor excellētia. ceruix erecta.
labia magloqua. gress? pom
posus q̄ brachia minātia. Se
cūdo in ornatu corporis omit
titur superbia. p̄ciositate. molli
tie. exīneitate. multitudine. am
plitudine wl strictitudine. Et
hec ōnia cōmitti p̄nt i peplis
capuciis tunicis pallijs suffo
dēatis camisijs cingulis cali
gis q̄ i calciamētis. Tercio i cō
uiuijs p̄ mutacōem diuitum
multor q̄ paupex paucor. in
multitudie ferculor q̄ i p̄cōsi
tate cibarior Et scō; werfū. p̄.
ape. laute. nimis ardenter. stu
diose. Quarto in equis q̄ curri
b? per multitudinē equor p
ornatum eor aut curruū. p ni
mis eor frequētem vsum. pro
deo enī q̄ p peccās deberem? ali
quando peditare xp̄i exēplo q̄
virginis maie. Quinto in wce a
p̄verba ut iactando se. aut in
cantu in q̄ multi superbiunt fre
quentādo suauiter wciferādo
q̄ notas frangēdo. nec solū ex
teriora wrūetiam simpliciter
omnia bona sup̄ enumeāta bo
minis superbia potest destruere
vñ b̄tus aug?. in regula. alia
quippe inq̄tas in malis oper
bus exercetur ut fiāt. Super
bia wro etiā bonis op̄ib? insi
diatur ut pereāt. pōt enī quis
de virtutibus ymo de humili
tate westium q̄ i filibus se exal
tare. ¶ Nondum aūt q̄ sup f
bia multis nocet. Primo quo
dāmodo deo cuius tēpla exuit
Templū inq̄t apostol? dei. i.
cor. iij. sāctū est qd̄ estis vos
S; hec superbia deuastat. Se
cūdo nocet sanctis q̄ in festi
uitatib? eor plus solent mul
ti in superbia westiū crimīū q̄ ser
vorum offendere q̄ in diebus
ferialibz. Tertio noc; angelis
in custodiā nostrā deputatis
qui gaudiū haberēt sup vno
pcōre p humilē pēnitētiam re
deūte quo priuātur cū in sup
bia excedimus. vñ etiā. i. cor.
xi. dicitur mulier d; hre vela
men super caput suū p̄pter an
gelos sc; ne offendat eos. vn
de glō. ibi angelici sp̄ūs adeē
credēdi sunt maxime cū d̄nis
misterijs wl obsequijs māci
pam id est cū ecclesiā ingressi
wl lectionib; sacris aure acco
modam? wl oracōi incūbim?
wl missarum solemnia celebra
mus wl psalmodie opam da
m?. Quinto nocet alteri cōiugū

interdū cū mulieri supbe vir p
phas et nephas expēsas luē
tur·⁊ ecōuerso mulier viro as
sentit Ruīto nocet ipi supbiē
ti·Supbis enim deus resistit
iaco·iiij·Sexto nocet alijs ho
minibz quibus datur scāda alū
⁊ occasio sibia faciēdi· Septi
mo aiabus in purgatorio·nā
cū expense in apparatu supbe cres
cunt elemosine pauperibz hic
et in purgatorio decrescunt
g Quo ad·iij·principale·qn
supbia sit peccatū morle nōt
thō·vbi supra q supbia scōm
suum genꝰ est peccatum mor
le·Accidit tn q aliqui motus
supbie ꝓpter sui imperfectōnem
sunt solum venialia peccata ut
qui puenūt racōnis iuditium
aut sūt pter eius cōsensum· dic
autē de malicia supbie beatus
greg·q euidentissimum signū
reprobōz est supbia·Et crisо·
sup math·Nibil nos ita a de
clemēcia alienos facit ⁊ gehē
ne tradit ign̄i ut supbie tirānꝰ
Rue aūt sit differencia in gui
tate quatuoꝝ spēcrum superbie
ostenditur scōm alexandꝝ de
hal'.in suma·Prima est de se gꝝ
uissima·quia ibi maioꝝ deo fit
iniuria·Secūda est minꝰ gra
uis·quia minoꝝ fit deo iniuria
aliquid enim a deo se quis rece
pisse fatetur Tercia ē de se mi
nus grauis q̄ secūda·verū qn
supbia vel aliud quodcūqz vi
tiū sit mōrle vel non mensuran
dū essꝫ penes quatuoꝝ regulas
de hoc datas in exposicōne secū
da ⁊ tertia primi p̄cepti de di
lcōe dei sup oia· Vnde ꝑ in b
tellectu talū sit hec alia r̄gula
filis quasi p̄me ⁊ sit quinta in
ordine·alie enim capitulo·v·
sunt posite quādo aliquid com
mittitur nōbiliter cōtra dilcō
nem proximi tunc est mōrle
quando non tunc est venialе·
Quando autem fit aliquid con
tra dilectōem proximi potest
attendi penes ista precepta le
gis nature·Quod tibi non vis
fieri·alteri ne feceris· Et quod
tibi vis racōnabiliter ⁊ ex debi
to fieri altēi hoc idem facias·⁊
potest etiam attendi penes scā
dalum actiuum quod ego infe
ro proximo meo malo exēplo
Sed in quāto oporteat aliq̄d
esse cōtra dilectōnem proximi
vel quātum sit illud scāda lum
ad hoc q sit morle non ē deter
minatū p̄cise·q in modico fa
cere cōtra proximū nō est mōr
le·aut in paruo cum scandaliza
re vnde attē dat quilibet penes
seipm quid sibi vellet v̄ non
vellet fieri et p quod factū ser
uaretur int se ⁊ primū aictia
vel nō scōm hoc iudicet aliq̄d
mortale vel venialе· Est igi i
tur superbia peccatum morle

per primā regulā sup capitulo
quinto positā dum quis se mit
tur sbiectōm diuine sbtrahe
re sic q totā vitā suaz a actus
suos ad hūanā laudē a gloriā
mūdanā ordinat ⁊ i hjs finē
vltim cōstituit ⁊ hoc quo ad
manē gloriā q ex supbia pce
dit. vel qn habet nolle obedi
re dei mādatis vl deo seu cōtē
mit ut in descripcione supbie pa
tuit. Siliter est supbia pcēm
mōrle penes quintā regulam
Cū quis proximos p sua sup
bia perfitienda grauat. sic fa
tiunt nobiles p fastu suo pau
peres exoriātes ⁊ viri p ōr tu
mulier proxios dāmificantes
Est etiam supbia pcēm mōrle
per quintā regulam cū qs per
supbiam nō curat scā dalizare
alios. sic mulieres quedā alie
nos viros ad lapsū puocātes
⁊ ideo se ornantes ⁊ occasiōez
dantes lapsui mētis. Est etiaz
mōrle p tertiam regulam. Cū
qs ꝓpter supbiam transgredi
tur pceptū ecclesie. Sic sm
quosdam doctores: milites ex
ercētes torneamēta per eccles
k am phibita. Sūt aūt inme
dia plura otra supbiā a manē
gloriā. Primū ofideracō mag
nitudims diuinaz perfectio
num otra quem deū vel eius or
dinatiōem quis supbit. Con
qd dicitur Job. xv. qd tumet

con deum spūs tuus. Ad huius
mōi intuitū a dei locutionem
abraham se cinere ē gen. xviij.
a moyses impedcōzis ligue p
fitebātur hūiliter exo. iiij. Se
cūdum est cōsideratio hūilita
tis xpi a scōz. vñ phil. ij. xps
factus est obediens vsqz ad
mortem mortem autem cruc
math. xi. discite a me qz mitis
sum ⁊ humilis corde. Tertiū ē
ofideracō sui in pfectionibz qs
habemus. nā corpus a eius p
fectiōez. aiam ⁊ eius perfectio
nem a solo deo principaliter ac
cepimus ꝓ quibus tāto plus
grati esse debemus qnto excel
lētiora dona recipim? alias am
plius pūiremur. faciliter etiā
perdere possum? oia bona nra
qz ysa. xl. omnis caro fenum ⁊
dis gloria eius sicut flos agri
Quartū est cōsideracō ꝓpriarū
impfectionum cōmuniū omni
bus. nā corp? de vilissima ma
teria cōceptum ē ⁊ in wrmibz
finaliter putrescz defunctū. me
dio vero tēpore super omnia
animātia in naribus. auribus
oculis ore a alibi emittit imū
ditias pter ea que latēt intrinse
cos scōz illō michee. vi. hūiliacō
tua in medio tui est. Aia autē
ebet intellectu. curua ē affectu
labilis mē oria. prona ad lap
sum ⁊ tarda ad resurgēdum
vnde Jere. xvij. prauum est cor

hois ⁊ inscrūtabile ⁊ ꝙs cog
noscet illud Quātum est cōside
racō impfectōnum moraliū·
nam nescim⁹ licet sperare possu
mus an aliquod opus mezto
rūm exercemus cūctis dieb⁹ vite
nostre· Tū quia sepe vitia vir
tutis palliū induunt· tū qz ob
milliō vm⁹ circūstantie debite
totum opus vitiat ⁊ pauci ibi
diligentiam adhibēt· tū quia
superbia vl inanis gloria sepe
totū op⁹ vitiat· vñ ysa·lxiiij·
Sicut pannus menstruate
vmūse iustitie nostre· Et iob·
·ix· Verebar omnia opera mea
sciens qz nō parcis delinquenti
Et gre·v·mor· Sepe iustitia
nostr̄ ad examen diuine iusti
tie deducta iniustitia est· ⁊ sor
det in cōspectu districti iudicis
quod in oculis fulget operātis
Sextū est cohabitatio humi
liū in corpore ⁊ opere· Sicut
enim ille qui omnem cat super
bo induet superbiam ecc̄· xiij·
Sic qui omnem cauerit hūili
duet humilitatē· vñ odo epus
parisien· in mēsa semp ante se
posuit despectōres paupes ⁊ a
latere alios· Requisitus autez
quomodo posset hoc tolerare·
Rñdit qz quidā nobilis miles
cum docuerat iob·v·salicz visi
tās spēz tuā non peccab· Sep
timū ē ⁊ forte optim⁹ ⁊ ideo racō
priorū peccatorū que quilibz
melio⁹ scit qz alter vl scire deb;
Si ei peccasti semel mōrliter
deū ⁊ omnē creaturam sibi ser
uiētem offendisti· ideo scd; dr
iusticiam pamis te suffocare de
beret· aqua sbmergere· ignis
cinerare· aer inficere· bestie de
uorare ⁊ ita de filib⁹ intelligē
dum est scd̄m hug· Quia scd;
augu⁹· pcōr non est dignus
pane quo vsc̄t· ꝙd igr de te
qui forte cēties peccasti mōrli
ter· Cōsiderem⁹ igitur in alijs
bona nō mala· in nob⁹ vro fre
quent nostra mala·:·

Capitulū·xiiij·

Decimo prohibetur p a
mo precepto inanis
gloria prout est pec
catū morle quo primū dei vici
regis seculorum ⁊ immortalis
honor ⁊ gloria· i. tbi·i· tollitur
quodāmodo Et rō·i· Qui cum
cognouissent deum· non sicut
deum glorificauerūt ⁊ obscuā
tum est insipiens cor eorum de
hoc videdum est primo quan
te pūitatis sit hoc vicium ⁊ peri
culi· Secundo que ⁊ quotu
plex sit inanis gloria· Tercio
quādo sit peccatum morle vl
non Quātum ad primū notā b
dū sm thō·2·2·q·cxxi· Qd ina
nis gloria differt a superbia· nā
superbia non est inanis gloria

nec appetitio eius sed supbia est causa appetitōis iamis glorie. vñ supbia facit appetere in ordinate ꝓpriā excellētiam. a ex isto facilit mouet hō ad appetendum maifestationē eiusdem excellētie. ⁊ illa est appetitio inanis glorie. Et ocurrere ibi pñt quatuor. nā vane gloriosus putat in se ee aliquid excellentia certa dignū qualitez tñ non est. appetit ut alij hoc cognoscāt ⁊ manifestum fiat vult ut hoc alij approbent laudent ⁊ honorēt a in tali laude vel approbacōe delectat. Secūdo nōndum scōm eūdem qd inanis gloria licet nō sit semp pccm mōrle. est tñ valde periculosū pccm triplici de causa. Primo qz nulli pfone pcit iuenes impugt ut ptz in vitas patrū de pueis. vno in duodecīo anno. alio in. xv. serpētem illese ad mōsteriū portātibus quos abbas flagellauit: cur non discerēt mites ⁊ humiles ee corde. Senes excecat ut patz in solitario pdicante ⁊ missam cātāte cathecumis. cū null? adesset nisi patez obseruās. Nobiles proicit ut ptz in ezechia rege qui vnica oratiōe obtinuit percussionē cetum octuaginta quinq; miliū hoim. alia oratiōe ·xv. ānos adiectos vite. Et regressum sol facietem. xxxij. horas die. qui tamē tādem eleuatus nisi pitenciam egisset deo valde displicuisset ut dic. Cassiod. viij. principalibz vicijs. Et exigialiter ponitur. iiij. regum ·xx· ⁊ psa. xxxviij. a. xxxix. Rurales inflat ut ptz in fratre mattam vestibus alligāte ut eent logiores. Cum demon ait. o mō chx si maiora valeres maiora facores. Feminas etiā sanctas inficere nititur ut ptz de sācta melaia rōna vidua. ccc. libras argēti sancto banbone presentante. cui cū pater nihil grāde responderz. mulier ait pater. ccc. libre sunt. sūt pr. si deo dedisti scit quātū. si mihi meredem pdidisti in celo. Viros sāctos decipit ut ptz de sācto eleuterio abbate de quo refert gre. iij. dyalogoz. q cū puer a demone nocte wratū ad mōsteriū suum detulisset ⁊ ibi puero exīte illeso pr dicerz. ecce fratres quo demon moialibz illis illusit. statim puer obsidetur iterato. a pr eleuteriꝰ plorās imperat ut neo cibū gustz nisi puer sanetur. Qs cū fletu factū e demō abscessit ⁊ pater deinceps humilior fuit. Secūdo qz hoc vitiū oibus opibus se inflectit malis quidē in hys q gloriātur cū male fecerit a exultāt in reb? pessimis pū. ij. Boīs etiā ut oracōi pdicacōi

lectōi·correctōi·cātui·tacitur
mitati·wstimētis hūilibz rligi
oso incessui dīmis officijs ⁊ fili
bz mfidiat opibz ut preāt qđ
alia vitia non fatiūt vñ aug9·
i regula Supbia etiā bīs opi
bus mfidiatur·ideo sā pres ut
cassian9 refert: hoc vitiū assil'a
uert cepe vbi vna sb'lata pelli
cula otinue decorticāda alia re
stat]tē assil'atur scopolo maī
ad quē illisa nauis referta oī
bz bīs statī mergitur·]tē fm
gre·latrom q̄ thesauz in via
recipit oñsū]tē fm crīb·Arbi
uxta viā plātate cui9 poma ra
ro matu rescūt]tē wto vrēti q̄
fructū tenez statī destruit·Ex
emplū in vitas prīm vbi frat ut
putabatur deuot9 onagros in
solitudīe vōuit ut onerā porta
rent·qđ cū anthonio frēs retu
lissent ait]ste inq̄t ē wlut na
uis plēa diuicijs piculo expo
sita maris post pauca aūt tpa
flēte anthonio q̄situ est q̄d flez
ꝛ·lapsū inq̄t illi9 de q° m̄ dixi
stis ite ⁊ vidēte in matta eū flen
tē inuēt ⁊ repiēt ⁊ qnto die de
fūct9 ē·Tercō est hoc vicīū de
testabile q̄ in oī loco hoiez re
pit·ec·in solitudie·vnde beat9
appolonio9 cū·xv·ānoz existēs
heremū intrauit ⁊ ibi p·xxx·an
nos māsisset vōtus ē ab āgelo
ut exiret ⁊ p verba sua egypti
os oūteret plures·ait·Auser a

me queso spiritū in anis gloie·
cui angelus·subter pedes pro
iece q̄ quid circa ceruicē tuā re
peis quo facto dyabolū proie
cit clamātē ⁊ sic prio liber effe
ctus est·]tē de alio patre qui
cū obsessos liberaret impugna
tus ab hoc vicō obtinuit obsi
deri ⁊ tandem fratrum oracōe
sanatus liberatus est a demōe
⁊ ab inani gloria·primo hoc vi
tium victum acri9 insurgit·Et
p̄mū est in vite sācte inchoacō
ne ⁊ vltimū in victoria·quod
nec cristū dimisit qui eum im
pugnaret ⁊ in pinaculo cum
eo demon ascēdit· Sūt aūt c
quiq̄ remedia·Primū ut solli
cite videam9 ne in principio·
medio aut in fine operis bom
vana gloia se immisceat ꝫ oia
in deo dirigam9 scd̄z illud ps̄·
Non nob̄ domine nō nob̄ sed
noi tuo da gloriam·Sic san
ctus tho·fecisse dicitur crucifi
xo quādo honorabatur: cū pol
lice vic̄ secrete crucē faciendo
sub scapulari ⁊ dicendo p̄ fatū
verticulum Secundo ut videa
mur oia opa nostra cum bto
iob·ix·Ne forte mīi fecerimus
ut debuimus scd̄m illud luce·
·xvij·Cum omnia fecerits que
p̄cepta sunt vobis dicite seruī
mutiles sum9·quod facere de
buimus fecimus·Tercō cōsi de
remus q̄ntum malum faciat

qz oia opera bona põt destruere scdz illud xpi. recepert mercedē suā qđ xps ait de ypocritis math.vi. Nrō ut opa apparēter rara a bō occultemus q̄ tum possum9 ut nesciat sinistr q̄ đ faciat dextra tua math. .vi. Quinto ut orem9 cōtra tantum vitiū vñ sup illud thē.ij. deo q̄ pbat corda nostr. dicit glō. ut sibi nō bonis placeam9 qđ misi ipse in nob opetur vitare neqm9. Et aug9. idem dic. Quas vires nocendi habeat hūane glorie amor. nemo sentit misi qui ei bellū indixerit

d Quo ad.ij. principale nondum q̄ gloria in ꝓposito sit q̄ bonū alicui9 deueniat in, noticiā alteri9 vel alioz. et ad approbacōnem eorum. Et sic appetere gloriā est aliquē appetere vt bonū suum veru vel apparēs viat in noticiā et ad approbacōnem alterius vel alioz. sz aliquē q̄rere gloriā p exteriora facta. fit per hoc q̄ aliquis opa sua agit cora aliis aut loquitur aut q̄n manifestatur p laudē alienā. ut q̄n honoatur ab aliis. q̄ tunc videtes eum honorāt maiora de eo estimāt Et ista pertinent ad filias inanis gloie. de quibz postea dicetur. Secundo nondum q̄ non ois appetitus gloie est malus sz appetitus inanis glorie semp est mal9. nā ut thō. vbi prius dicit ad perfectionē bois pertinet q̄ ipse se cognoscat sz q̄ ipse cognoscatur ab aliis nō pertinet ad ei9 perfectionem. Et ideo non est p se appetendum. potest tn appeti iq̄ tu ē vtile ad aliq̄d. Vnde tripliciter est vtile et licitū q̄ aliquis cognoscatur ab aliis bonus. Primo ad hoc ut deo9 ab hoibz glorificetur. vñ math. v. Sic luceat lux vra coram hoibz ut videāt opa vra bona et glorificēt prem vestrum qui in celis ē. Secūdo ad hoc q̄ hoies proficiant in bono qđ in aliis cognoscunt ut in pcedenti auctoritate etiā patz. Et sic fecit aplus.ij.cor.xi. et.xij. ut discipuli sui p pseudo aplos nō deciperētur vel eis pl9 crederēt ait Ter virgis cesus sū. et multa alia que ibi enumerat de se aplis bona. Tertiō ad hoc q̄ ipse homo ex bonis q̄ in se cognoscit p testimonium laudis aliene studeat in eis pseuerare et ad meliora proficere. Et sic licet habere curā de fama et eā tueri. Etiam sic fit in treugis q̄ fiunt super graduandis in vniuersitatibz. et scdm hec tria laudabile est. q̄ quis habeat curā de bono noie. Et q̄ pudeat quis bona corā hoibus. nō tn coram deo Rō. xij. non tn q̄ in

hoim laude manifeste delectetur
pot igitur laudabilit ad alio
rū vtilitatem gloriā suam que
rere sicut a deus suam gloriaz
querit non ppt se ſz ppter nos·
f ¶ Est ergo nōnō hic q̄m ge
nere est gloria triplex·vna ve
ra·secūda vana·tertia diabolí
ca·Prima ē septuplex·vra qñ
quis nulli? peccati sibi cōscius
est de qua·ij·cor·i·Gloria nr̄a
hec est testimoniū oscīētie no
stre·vlor qñ dulcedo sācti spi
ritus manifeste sentitur·qui spi
ritussanct? testimoniū dat spi
ritui nostro q̄ sim? filij dei rō.
viij·Sic hic cauēdū est ne q̄s
decipiatur in dulcedie spūali a
sentimentis·q̄ quedā sunt cō
munes malis a bonis·Alie spā
les tm bonis ut beat? bern·tra
dit in epla ad fratres de mōte
dei·vrissima ē et na gloia·alie
tres sūt prius recitate·Tercio
nōndum q̄ gloiam suam pōt
quis querere ut p̄missum est ſz
illud cōpetit potissime pfectis
viris·vnde a math·v·cristus
discipulis ait a doctoribz Sic
luceat a cē·nec tamen talibz sē
per cōpetit sed quādo est nōbi
lis necessitas vl vtilitas Infir
mis aūt a imperfectis non ē tam
cautum ppter periculū inanis
gloie·q̄scōm gregē·Dō inno
tescere bōibus sine piculo vix
fiezi potest patēt hec vbi prio

p aplm qui ait·i·cor·x·xij· Infi
piens facto? sum id est ad mo
dum insipientis quodammō
fec gloriādo·vs me coegistis
sez malis facliter acquiescēdo
doctoribus· ¶ Secunda glo g
ria vicz vana fit quītupliciter
scōz thō·Primo ex parte mate
rie bone glorie paulo sup·Cū
q̄s appetit q̄ alijs appareāt ali
qua bona in se a illa approbēt
tanq̄ bona a magna q̄ tm non
sūt in eo·ut cū appetit q̄ alij eū
estiment doctū aut deuotum a
multum doctū aut liberalē·aut
diuitē aut pulchr nobilem a
sic de similibz cum non sit talis
Aut cum appetit ut alij putent
eum fecisse tale op? quod tam
non fecit·Secundo gloria est
vana cū quis querit gloriam
de re q̄ nō ē gloria digna ut de
caduca rea fragili·Sic ē pul
chritudo corpis·diuitie·crispi
tudo crinium a hmoi·manē ci
est a vanū q̄ homo huiusmo
di res caducas fragiles a mo
dicas que cōmuniter magis no
cent q̄ prosint tam magnas
reputz q̄ etiaz gloriam de eis
querit a vult q̄ alij in eo talia
noscāt a tanq̄ bona a magna
reputent a approbent·Tercō
est vana cum quis gloiam q̄
rit de rebus inutilibus a noci
uis que non sūt apud multos
grauia peccata reputata ut de

supfluis sūptibus in ouiuūſ. in westib9. edificijs. familia ⁊ fit gloia sic vana ex parte materie. Quarto est vana ex parte ei9 a quo quis gloriā querit puta cū q̄s appetit bō fua wā vel apparentia fieri manifesta hoīb9 ut ea approbet quox tñ hoīm iudiciū ē fallibile ⁊ incertum ut hoībus simplicib9 mū danis ⁊ seculaibus q̄ actus hominū frequēter solum extrinsecus cōsideant ⁊ multotiēs non bona aut modicū bō estimāt magna ⁊ excellentia. pmo frequenter de rebus modicū aut nihil iudicare sciūt. ut si quis appetez docius apparere apd ydiotas ⁊ rudes. qz de huiusmōi iudicare non sciunt. Tales enim nosciūt solū sensibilia ⁊ psentia ut diuitias potētiam pulchritudinē ⁊ filia modica pmo talia sunt bō mīma. non media ut virtutes. nec maxia ut bītudinem fatiētes que tñ mīma bō maxima estimant Et illos qui talia hñt estimāt glorioſos ⁊ reuerentur tales ⁊ honorant. vra aūt bona habentes ⁊ vere bona ut virtutes ipsi nō nosciūt. aut modicum reputant. aut parupendunt aut qd deterius ē cōtēnunt. ⁊ ideo inane ⁊ vanū est testimoniū huiusmōi honox ab eis q̄ rere. Quinto modo gloia fit in animis ⁊ vana ex parte ipsi9 qui gloriā querit. ut qui gloriam suam non refert in debitū finē puta in dei honorē ⁊ proximi salutem. Omne enim bonū de quo quis recte gloriā querit debet credere a deo sibi ee datum. ⁊ ita non habet bō hoc ase. ꝫ est quasi quoddā bonū diuinum ⁊ deo de isto principalit debetur gloia ⁊ laus Et ideo qñ hō appetit ut bonum suū alijs fiat manifestū. debet hoc appetere ad istū finē ut deus ex hoc laudetur. qui tale bonū largitus ē. Ideo dicit aplus. ij. cor. x. Qui gloriatur in dño glorietur id ē de bono opere nō querat sibi gloriā ꝫ deo. Tale enim bonum datur hoi a deo ut ex illo alijs pfit. ⁊ ideo itiñtū debet appetere gloriam de tali in q̄tum p eam paratur sibi via ad hoc ut alijs pfit sic aplus ut sup patuit. Qñ ergo homo appetit gloriā ⁊ illa sistit aut in seipm solū refert i sui laudē ⁊ recōmēdacōnez ⁊ nō in profectū proximi. aut in dei laudē ⁊ gloriā finaliter tunc est vana gloia ⁊ inanis ⁊ peccatum qz quodcūq; vanū appetere est pcēm scōm illd ps. filij hominū vsq; quo graui corde ut q̄d diligitis vanitatē ⁊ queritis mēdatiū ⁊c. Tertia gloria vicz dyabolica est etiā ex h

parte materie·qñ q̃s gloriam querit de pcās nobilibus ⁊ de rebus magis ignominiosꝰ q̃ gloriosis·ut cū quis pr̃ poten tiā aliquē oppr̃imit·aut cū nō bili pr̃sona luxuriatꝰ est·aut aliquid ꝯmiſte a tali recepit·ā hastiluſit in pcīs·aut p̄ mul to luſit ⁊ vult ut alij hoc noſcāt ⁊ approbent hoc est diabolicū pccatum·q̄ dēmones sic corā ſuo pr̃ncipe gloriari ſolent de malis in que alios proiecerūt Cōtr̄ quos in ps̄·Quid gloria ris in malitia q̄ potēs es in iquí tate dilexiſti malicia ſup hmḡ mitatem in iq̃tatē magis q̄ lo quí eq̃tatē ꝓterea dēſtruet te i deus in finē· Quo ad·iij· prī cipale·quādo ſc; inanis gloria ſit pccatū mōrle nōndū ſcd̄m thō·vbi ſup̄ q̄ aliquādo vane glorie appetitus est mōrle· ali quādo vīale·Omne em̄ pcca tū qđ ſit cōtra caritatē est mor tale ⁊ ſolū tale·mō inanis glo ria quedā est contr̄ caritatem quedā nō·Et licꝫ pccm̄ inanis glorie p̄cise ſcd̄m ſe cōſideratū ⁊ put ſibi nō oppugnatur aliud pcca tū nō repugnat caritati proxīmi ut q̄ quis appetat bo na que in ipo ſunt vl apparēt manifeſta ſibi alijs ⁊ laudari et hoc p̄cise ꝓpter delectā cōem quā habet in aliorū laude hoc nō ē contra caritatē proxī nec aliquo mō in nocumētū eiꝰ· Potest tñ inanis gloria eē contra carita tē proxīmi in q̄ tum aliud pc catū ei; ſc; inanis glorie coniunctū est·vnde hec p̄ma r̄gula est·q̄ q̄ncumq; ordinat inanis glo ria in aliud pccm̄ mōrle tanḡ in finem ut cū quis vult vider̄i doctus ut alij ſibi credant ⁊ sic eos perducat in perfidiā vl cū quis ſe laudat de fidelitate vl facit ſimulata opā ut eum esti mēt p̄bum ⁊ fidelem ⁊ sic poſ ſit eos damnificare in rebus per furtū vl p aliam fraudē nōbi liter p̄sertim dānoſam vl cum q̄s vult vider̄i diues vl nobil ꝓpter hoc ut mulierē aliquam poſſit allicere in ſui amorē ⁊ cō ſenſum luxurioſū· Tū q̄ illud eſſ; cōtra caritatem proxīmi q̄ in magnū nocumentum fier; pccatū mortle· Et de illo ſona bāt etiā r̄gule poſite ſup̄ de ſup bia q̄n ſit pccm̄ mōrle· Se cūda regula ē· Quānis pccm̄ inanis glorie p̄cise ſcd̄m ſe ſi de r̄atū ⁊ ſine coniūctōe alteri9 pcī nō ſit contra caritatē proxī tī ē ut sic cōtra caritatē dr̄i tr̄i pliciter ꝯm thō· Primo racōe materie de qua quis gloriatur ut cū quis gloriatur de aliquo falſo quod est cōtrarium ḋme reuerencie sic illud ·Ezech·xx viij·Eleuatum est cor tuum et dixiſti deus ego ſum Suo mō

si gloriaretur de oipotētia. oī
sciētia. vel q̄ essz deus. a sic lau
dari appeterz valde peccaret
otra dei reuerētiam. a mōliter
Sicut fecit alexander magn⁹
q̄ filius iouis a multis dici de
lectabatur. attn̄ cū telo grauī
ter in expugnacōne ciuitatis
vulneratus essz ait. oēs me dei
filium clamāt. sed hoc telū me
hoiem eē fatetur. Item idem cū
se p deo adorari vellet. Quidā
miles ei ait. Si diī corp⁹ aio
tuo eēssent. capite celum. a ma
nibus vtroq̄z fines terre cape
res aut tāgeres. Cū sis igitur
equalis aliis. aliis te non pfe
ras. Sic fecisse volunt octaui
anus. si sibilla maiorem ei nō
oñdissz. Et herodes fecit se ad
orari p deo ut pt̄z actu. xij. Si
militer si q̄s gloriam querer
de aliquo bono tanq̄ a se hito
a nō tanq̄ a deo accepto. me
re gratuito gloriaretur de fal
so. scz q̄ aliq̄d haberz a seipso
a nō a deo. essz cōīa dei reuerē
tiam peccatū mōrle. Sicut fe
cisse videtur nabuchodonosor
monarcha qui in palacio de
ambulās ait. nōne hec est ba
bilon ciuitas magna quā ego
edificaui in domū regni i robo
re fortitudinis mee. a in gloia
decoris mei. daniel. iiij. quo lo
quente. statim vox sibi omna
batur. q̄ septem annis. ut bos
fenum cōmedere deberz. a p̄ua
ri sēsibus. Ad illum primū mo
dum etiā pertinz scōm thō. Cū
quis bonū tēporale de quo q̄s
gloriatur p̄ferz deo. q̄ hoc
phibetur iere. ix. Non glorie
tur sapiēs in sapiētia sua. nec
fortis i fortitudine sua. nec di
ues in diuicijs suis. sed in hoc
glorietur q̄ gloriatur. scire. a
nosse me. q̄ ego sū dominꝰ q̄
facio misericordiā. a iudicium. a
iusticiā in terra. hec enī placēt
mihi ait dominꝰ. Secūdo m
mō appetitus iamis glorie cōī
riatur dilectiōi dei ex pte eiꝰ
a quo gloria queritur. ut cum
q̄s testimoniū. a approbacōez
hoim p̄fert testionijs. a appro
bacōib⁹ dei. Sicut otra quos
dam de p̄ncipibus sacdotū di
citur ioh. xij. q̄ dilexerūt plus
gloriam hoim. q̄ gloriam dei.
nā ut ibi habetur. multi ex p̄n
cipib⁹ a legisperitis a sacdoti
b⁹ crediderūt in xp̄m. sed pro p
ter pharisēos nō cōfitebāturne de synagoga eicerent. qđ
eāt apđ eos valde ignominiosū
Isti ergo plus refugerunt illā
ignominiā. a plus dilexerunt
gloriā hoim. a plus voluerūt
honorari. a tanq̄ bonī reputai
a approbari ab hoibus. q̄ glo
riā dei. id ē q̄ appecierūt a deo
approbai. a cora eo iusti existe
re. Et sc̄om nicolaum de lira. de

astorum numerō ꝫpte vel ꝫ
toto fuerūt mecū dē? q̄ ad ihm
venit nocte ⁊ pncipes ⁊ē ioh·
ut supꝫ ⁊ ioseph ab armathia
n a gāmaliel aē· ¶ Tercio mō
appetit? vane gloie ꝛpugnat
dilectōi dei. a hoc exprte ipius
gloriātis. sc; qui ītencō ez suā
refert ad gloiam tangꝫ ad vl
timū finē· ita q̄ gloriā appetit
ꝛpter seipm. nullo mō referēdo
eam ī vtilitatem proxi aut dei
honorem finaliē Et qui opra
virtutū ordinat vltiate ī glo
riam suā tangꝫ ī suū. ⁊ optūm
sibi. ut q̄ ieūat dat elemosinā
⁊ similia. ut alij sciāt ⁊ eū gloi
ficēt· Et qui tāte diligit eam ⁊
appetit q̄ etiā ꝛpt̄ ipā; oscquē
dam nō ptermittit facere otra
deū. sic est pcēm mōrle· Quādo
vero gloria ē vana aliquo mo
dor supꝫ positor. circa secūdā
ꝛpositōnem. attn̄ non repugt
dilectōm aliquor modorum
nūc ptactorum· tūc appetitus
vane gloie non est pccatum
mōrle ſ; solū vīale ut dic· tho·

Capitulū·xv·

a Quīdecimo hic prohi
bētur ypocrisis· nā ex
pmissis ptz· Sic̄ finis
supbie est ꝛpa excellēcia quā
intendit supbus· sic finis appe
titōis ī mānis gloie est mani
festatō ꝛprie excellēcie. q̄ illā
intēdit vane gloiosꝰ· ad hāc
aūt manifestatōem sc̄dm tho·
2·2·q· Cxxxij·ar·v·potest quis
tēdere ⁊ directe tripliciter· Pri
mo per verba. ⁊ sic est iactan
cia· Secūdo p facta falsa. ⁊ sic
est ypocrisis· Tercō p facta vā.
habētia quādā ammiratōnem.
⁊ sic est pūpcio nouitatū· De
ypocrisi ergo tria sūt dicenda
Primo q̄d sit. ⁊ qualit̄ cōmitti
tur. ⁊ q̄ mala sit· Secūdo. qn̄
sit pcēm mōrle. seu sub p̄cepto
phibita· Tercō ā q̄s se mino
rē possit ostēdere q̄ sit ī re. qđ
vōtur proma· ¶ Quātū ad·i· b
nōndū p̄m tho· vbi supꝫ. q̄ ypo
crisis duplicit̄ capitur. vno mō
omuniter· alio mō ꝛprie· cōmu
ter. seu generaliter. ypocrisis idē
est q̄ fisacō. ⁊ sic ē mēdatiū cō
fistēs ī signis exteriorꝫ facto
rum. ut cū quis per aliqua exte
riora signa rez· aut factorum.
aliquid de se signat qđ ī eo nō
est· aut melioꝰ. aut excellentius
q̄ ī eo vraciter existat· ⁊ isto
mō magnꝰ appatus vstiū. est
simulacō. seu ypocrisis ſtatuē siue
sapiētie· Et magnus ſtatus ⁊
sumptuosus ī equis. seruis. ⁊
similibꝫ. est simulacō diuitiarꝫ
⁊ potencie. Et sic omis simula
cō seu ypocrisis est mēdatium.
⁊ ideo pccatū ⁊ aliquādo mōr
le si est cōtra caritatem· aliquā
do vīale sic̄ de mēdacō dicetur
infra ī p̄cepto· viij· capitu·i·

c Causa aūt q̄re simulacō est
pcatū est illa dicit thō. ibidē
q̄ ad virtutē vitatis ptinet
ut aliquis talē se exhibeat ex
teriꝰ p signa exteriora q̄libet ē
Signa autem exteriora nō so
lū sūt wrba sz etiā facta. sic er
go vritati oppoitur q̄ aliq̄s
p wrba exteriora significet ali
ud q̄ hz apud se. quod ad mē
dacium pertiet. ita etiā vitati
oppoitur q̄ aliquis p aliq̄ sig
na factoꝝ. vl reꝝ aliquid de
se significz otrariū eius quod
i eo ē. qđ ꝓprie simulacō dicitur

d Tñ sic dic aug⁹. i li. de q̄sti
oibus euāgeliꝝ. Nō ose qđ fin nō
gim⁹ mēdatiū est. sz q̄n illud
fingimus qđ nihil significat
tunc est mēdatium. Cū autē fi
ctio nra refrtur ad aliquā sig
nificacōem non est mendatiū.
si aliqua figura vritatis. Et sb
iūgit exēplum de figuratis lo
cucōib⁹. in quib⁹ quidē fin
gimus res. nō ut asseratur ita
eē. sed eas ꝓponimus ut figurā
alterius qđ asserere volumus
Sic igitur se finxit dñs lōgi⁹
ire luc. vltio. Quia ꝓposuit mo
tū suum quasi vlētis longi⁹
ire ad aliud figuratiē significā
dūsz q̄ ipse ab eoꝝ fide lōge
erat ut gre. dicit. Est igitur ut
dicit thō. simulacō pcēm sim
pliciter. q̄ non refert vtꝝ q̄s
verbo. vel quocūq; facto. alij
mēdiatur Tñ vlricus dic. si q̄s
dat p aliquod opus. vl p vez
bū duplex aliquid itelligere
quod non est: non itencōe fal
lendi. sed intencōne vtilitatis
osequētis talē simulacōnez; nō
esse pcēm. Cir̄ qđ tñ notat e
thō. q̄ sicut aliq̄s wrbo mēti
tur quādo significat qđ non ē.
nō aūt quādo tacet qđ ē. qđ q̄
de aliquādo licz. Ita simulacio
ē quādo aliq̄s p exteriora signa
factoꝝ. vl reꝝ significat aliq̄d
quod non est. nō autem si ali
quis pretermittat significare
qđ ē. vnde aliq̄s pōt occultare
suū pcēm sine pcō. Alio modo
capit̄ ypocrisis in sacra scriptu
ra. ꝓprie. q̄ ē simulatio sanctita
tis q̄ iustitie quā quis non hz.
q̄ sic ypocrita est. qui p exteri
oꝝ signa factoꝝ sanctitatē ā
quācūq; virtutē quā non ha
bz simulat cū itencōe ut alij cre
dant eū talē esse. Et talis ypo
crisis semp ē pcatū. Sicut q̄
omne mendacium est pcatū.
ipa aūt ypocrisis est mēdatiū
i facto. vnde ypocrisis duo di
cit. sz defectū sanctitatis q̄ simu
lacōez sanctitatis ipsi⁹. ideo au
g⁹. dicit sup ps. lxiij. Simu
lata eqtas non ē equitas. sz du
plex est iniqtas Est enī ibi du
plex pcēm. sz in ypocrita. vicz
iniqtas occulta. q̄ falsitas san
ctitatis in ostensione. Dec f

aūt ypocrisis in quiqz psonis se inflectere solet sepi9·Primo in hereticis de quo math·vij·At tēdite a falsis pphis q̄ wnūt ad vos in vestimētis ouiū·intrinsecus aūt sūt lupi rapaces·Secūdo in fictis clericis ⁊ religiosis de quibus dicitur·dū ore ⁊ habitu non corde deo se seruiē ostēdūt p xpm math·xv·ypocrite bñ pphetauit de vob·ysai·xxix·Populus hic labijs me honorat·cor autē eorū longe est a me·Et math·xxiij·De vobis scribe ⁊ phariseī ypocrite·q̄ clauditis regnum celorū ātē homines·vos enim nō intratis·scz male viuēdo·neq; intrantes sinitis intrare·scz p exēpla mala eos inficiēdo·Tercō in fictis iudicibz·⁊ scabis ac dñis tēporalib9· qui cū iusticiam deberēt defendere·⁊ se hoc facere ptendāt intrinsec9 sūt plenī dolo ⁊ auaricia·De q̄bus math·xxiij·Ve vobis scribe ⁊ phariseī ypocrite· qui mūdatis quod deforis est calicis ⁊ parapsidis·intus aūt pleni estis rapina ⁊ immūdicia· ve vobis scribe ⁊ phariseī ypocrite qui siles estis sepulchris dealbatis q̄ foris apparent hominibus speciosa·intus vero plena sunt ossib9 mortuorū ⁊ omni spurcitia Quarto in fictis viduis et virginib9 que in delicijs viuentes vel ne quitijs alijs pre

honorari volunt·vnde iob·xx· Si ascenderit vsq; ad celos superbia eius·⁊ caput ei9 nubes tetigerit·quasi sterquilinū in fine perdetur·Quinto in pauperibus ficte mēdicantibus·de quibus luc·xx·ait xps Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis ⁊ amant salutationes in foro ⁊ p̄mas cathedras in synagogis·⁊ p̄mos accubitus in cōuiuijs·qui deuorant domos viduarum·simulantes longam oracōnem·hij accipient dānacōnem maiorē· ¶ Sed quo g mō cognoscitur quis ypocrita esse· Rñdet augustin9 super illo luce·vi·Nō potest arbor bona fructus malos facere ⁊ c̄·q̄ a tribus cognoscūtur ypocrite Primū est honorum oppressio vel persequendo·vel detrahendo Omnes enim ypocrite detractores sunt·Secūdum est facilis reprehēsio aliorū quod fatiūt· ut videantur habere zelū·Tertium est impatiētia in adūsis Super omnes enim mouētur ⁊ offenduntur ad cōtumelias sibi dictas·quia querunt gloriam ideo dolent ad cōtumeliā vnde dicit ieronim9 Non queras gloriam·⁊ non dolebis cū inglorious fueris·qui laudem non appetit non sentit cōtumelias· ¶ Sz diceres·sunt ergo h mali religiosi vel clerici ypocrite

Rñdit thō. habitus sc̄itatis puta religionis vel cleicatus sig̃nificat statum quo q̃s obligatur ad opa p̄fectionis. a ideo cū quis habitum sāctitatis assumit intēdens se ad statum p̄fectionis trāsferre. si p infirmitatē defitiat. nō ē simulator vel ypocrita. qr nō tenetur maīfestare suum pcēm. sanctitatis habitū deponendo. Si aūt ad hoc habitum sanctitatis assumeret. ut se iustū ostenderet. esset ypocrita a simulator. vñ gre. dic. xxxi. mōr. Sunt nōnulli q̄ a sāctitatis hītum tenēt. a pfectionis merita exeq̄ non valēt. hos nequaq̄ credē dū ē in ypocritaꝝ numero currere. qr aliud ē infirmitate peccare. aliud malitia. Sz ite rū dubitares. vtr aliquis simulās sanctitatem ad honorē dei a edificatiōem proximi pecc̄et. Rñdet p. de tharētasia in quo dicit. duplex est simulatiō. quedā que fit ab aliquo ut iniquitas sua palliet̄ur a ipe ab hoībus laudet̄ur a bonꝰ reputetur. a hec ē pcēm. Alia fit ad dei honorē a proximoꝝ edificationem. ut si aliquis religiosus maiorē religionē ostēdit coram secularibus q̄ coram suis fratribus ut ipi magis edificē tur. iste nō peccat sed meretur hec ille. Explum in bto. dñico p quadragesimā i pane a aq̃ cū sotio ieiunante ut hereticos ouertez. Et sic epūs oromēb didacus oli cōñ hereticos albienses hortabatur abbates eadem intencōe ut pdes irent in pauptate. Quo ad. ij. pncm pale nōndū scōm thō. q̄ ypocrisis secūdo mō sūpta. aliqñ ē pcēm mōrle. a aliqñ veniale Rñ alit̄ē fit mōrle vel veniale ē attēdendū ex fine quē ipe fingens intēdit. Si nāq̄ talis finis est otra caritatē. est pcēm mōrle Sicut cū quis simulat sanctitatem ut falsā doctrinā seminet in qua sibi nō tam cito crederet̄ur nisi sāctus a iustus apparez. quales sunt cōmuniter heretici. ppt̄ qd dicit dominꝰ math. vij. Attēdite a falsis p phetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. intrinsecꝰ autē sunt lupi rapaces. vel cū q̃s simulat sāctitatem ut idignꝰ adipiscatur ecclesiasticā dignitatem. vel ut adipiscat̄ alia temporalia. quecūq̄z cū dāno alioꝝ. vel simulat sāctitatē ut familiarior fiat alicui mulieri alicne. ut eā p hoc decipiat a in suum cōsensū allitiat a sic de alijs hmōi finibus qui sūt cōtra caritatem dei. vel proximi hec videtur eē mēs sācti doctoris. vnde a vlricus li. vi. trac. viij. c. xxviij. dic. Cum aliquis

i

k

filat sanctitatē quā non habet ꝓpter hoc ut detur ei aliq̄d Sicut illi de q̄bus math·xxiij·dicitur Ve vobis ypocrite qui comeditis domos viduarū·peccatū mortale ē· quia rapit q̄d debetur sācto·quia quod datur ei datur in nomine iusti· Itē quā do talē simulacōnem facit ex īsaciabili auaritia Si aūt aliq̄s ꝓ suā necessitate simulet amplioꝛē indigētiā q̄ habeat nō est hoc mortale peccatum Sicut fatūt illi qui cōmūiter trutanni vocantur·de hijs enim dicit crisostom? q̄ talis simulacō potiꝰ est culpa diuitū q̄ paupꝝ qui ex sui indigētia ad hoc cōpelluntur· Si aūt sēꝫ tho· finis īntētus nō repugnat caritati·tūc manet venialeut cum quis fingit solū q̄ delectatur i sic fingēdo·de quo dicit phs· iij·ethicoꝝ q̄ magis videtur vanus q̄ malus vel si fingerꝫ ꝓpter ioc cū· Eadem enim ratio de fictōne ⁊ mēdatio ut dictū est precedenti capitulo· Tñ siue ypocrisis sit viale siue mortale peccatū est periculosum·et multipliciter nociuū·ut patet ꝑmo ex verbis cristi qui ypocritas frequēter alijs īpugnat math· xxiij·septēpliciter· Et math·vi· Exterminant enim facies suas ut appareāt hominibꝫ ieiunantes·Et luce·xij·Attendite a fermēto phariseoꝝ qđ est ypocrisis·Et marci·viij·ypocrita ei ce ꝑmum trabem de oculo tuo Secūdo quia raro ad melius cōuertuntur· Tum quia se bonos putant aliorum laude delectati iob·xxxvi·Domicti non clamabunt glē·quia humane laudis auiditate superati seos se esse miseri etiam cum īpeccatis morentur putant Tum q̄ spiritussanctus eos fugit sine quo cōuerti nō possunt Sapi·Spiritussanctus disciplime effugiet fictū· Tum etiā quia dyabolus noscitur esse in eis ⁊ dormit iob·xl·Sub vmbr̄ dormit in secreto thalami· scilicet in quo nullus fructꝰ stipsva cuus ⁊ radix in limo laudis est fūdatus Tercō quia sunt similes sterquilinio mūe tecto Sepulchris pulchris cadaueib; plenis· vulpibus quarum pelles est bona ⁊ carnes manes·simoni qui angariatus crucem dn̄i portauit Et vulpi que se mortuam fingit quo aduscꝫ cornicem capiat·Cigno qui exterꝰ est albus caro autē eius nigra

Quo ad tertiū principale m queritur vtrum promissio quā aliquis minora de se fingit sit peccatum·Respōdeo secōm tho· 2·2· questione·Cxiij· Quod aliquis de seipso minora dicat potest contingere dupliciter

vno mō salua vitate dum sc̄z maiora que fūt i seipb̄ retinent quedā vro mino à de tegūt. ⁊ de se proferūt. que tñ in se esse cognoscūt. Et sic minora de se dicere nō pertinet ad promiam. nec etiā est pcēm scōm genus suum. misi p alicuius circūstāciē corrupcōez. Alio modo aliqs dicit minora a vitate declinā. puta cū asseit aliqd vile de se. qđ in se non cognoscat aut cū negat de se aliqd magnū. qđ tñ percipit in seipō esse. ⁊ hoc pertinet ad promiam ⁊ est septm pcēm. vñ Aug⁹. li. de verbis dñi. Cū humilitatis causa mētiris. si nō eras pcōr antequā mētireris. mētiēdo pcōr efficeris Et si obicis illud greg̃. ad aug⁹. anglor epm. bona nr̄a mētiū ē ibi culpas agnoscere. vbi culpa non ē ex. tbo. Rō ad bonitatem mētis pertinet ut hō ad iustitie pfectionē tendat ideo in culpam r̄putat non solū si defficiat a omūi iustitia que vere culpa est. sed etiā si defficiat a iustitie perfectiōe. que qñqz culpa non est. non aūt culpā dicit qđ p culpa nō recognoscat qđ ad promie mendaciū pertinet. Nō tamē qđ promia p defectū pprie oppoitur iactantie q̄ ambo cōsistūt i vrb. in factis aūt videtur aliqd oppoi per crisi p diminucōem. Sic modo

sic de proia Capitu. xvi.

De vocatiōe prohibetur pfūpcō siue sit noūtatū siue alia. Dicit ⁊ de ecclī. xxxvij. O presumpcio neqssima vnde creata es glō. a mala voluntate sc̄z defficiente. vbi nōndū q̄ presūpcō quedā est bona qua sc̄z in quibusdā id quod in nobis est facimus ⁊ de residuo in dōmum auxiliū speramus ⁊ de deo psumimus Alia mala qua ags de se inordinate ⁊ nimis cōfidit de vtrōqz dicitur iudith. vi. q̄ non deseris psumētes de te ⁊ de se presumentes humilias. mala presūptio est duplex. quedā vō tuz presumpcō noūtatū que ē filia inanis glorie scōz greg̃. Alia est psumptio respectu aliorū illicite que etiā nō habēt noūtatem seu admiracōnem spālē. Item quedā ē presumpcō que ē pcēm in spm̄ sanctum Alia est pcā alleviatiua de quib⁹ duab⁹ habes sup̄ in. i. precepto vicz de spe. Est igitur pſumpcō quintuplex. prima bō de meritis vel de dei bonitate cōfidētia humil̄. Secūda peccati excusatiua in parte ſz bene facie di protelatiua. Tertia presūpcio generalis. Quarta spēcial̄ que dicitur noūtatum pſūpcio. Quinta peccatum in spm̄ sanctū De pſumpcōe igitur b

nouitatū·p̄mo aduertēdū q̄ nouitatū inuentio est triplex Quedam licita ⁊ virtuosa ut modus acquirēdi p̄fectionē vite spiritualis· Sic samuel cuneos reperit ꝓphetaꝝ· dauid cātorum numerū· helyas anachoresim in weteri testāmto· in nouo iohānes baptista· Item maria ⁊ Joseph matrimoniū virgineū· anthoni⁹ monachatū vl' poti⁹ xp̄s wl iohānes baptista secōm crisostomū Alia est vana superflua wl modicū peccatum· ut mutiliter in artibꝫ laborādo in alchimia ⁊ in alijs experiētijs vltra q̄ oportet se occupando· Tertia est nouitatū inuencō viciosa qua nouus peccādi mod⁹ repitur p quē alij p̄ficientes in malis imbuuntur·

c ¶ Secūdo nōnō q̄ hoc viciū multis generibus hoim se inflectit· Primo in hereticos qui de suo ingenio p̄sumētes noua cōfingūt· Secūdo in religiosos qui cōtra wl sup̄ statuta seniorū sicut pharisei singulaia quedā interdū cōfingūt visiones. ut sācti appareant ⁊ filia· Tercio in artifices mechanicos ut sutores sartores fabros ⁊ etiā homines se supbe westiētes· Quarto mercatores cū contractibus variis cābijs rempcōmbꝫ vitalitijs ⁊ similibꝫ vanis· nam cū p vsurā manifestā lucrari non audeāt p auaros ⁊ tractus tanq̄ varijs vijs ad lucrū tendūt Quinto iudices scabini aduocati ⁊ huiusmoi nouis modis in iusticiam defendentes. Sexto dñi tēporales nouos modos illicitos exactōnandi reperiētes in tatijs in steuris et similibus Septimo clerici ⁊ religiosi nouos modos cātandi trahentes ꝓpter questum wl ob apparentiam reperiētes· ¶ Tercō nōn d dum quādo fit mortale· nā quādo aliquis p̄sumit aliq̄d inuenire de sciencia ut nouos errores ut alios in errorē ducat wl nouos modos quibꝫ alios nōbilit̄ dēp̄mat wl exactōnem indebite inueniat wl in finem quietē dit in mortale peccatū aliquem inducat· In hijs ⁊ alijs quando caritati dei wl p̄ximi repugnat sicut supra dictum est: mortale peccatū est Et quia q̄s participeps efficitur in malis sequēti b⁹ que quis p̄mo inuenit valde latum peccatū est ⁊ periculosum nouitatum inuencō illicita ut inuentores westium supbie deseruiētium nouarum cātilenarum ⁊ similium· ¶ Quā e to nōndum q̄ q̄uis non semper sit peccatū mortale nouitatum inuencō· tamen periculosum est ut ostēdunt plura· Primo ut dictū ē· q̄ aliq̄s tot malorum hic p pcca ⁊ in futuo p

pnas particeps efficitur quot malis alijs futuris ⁊ pſentib⁹ hoīb⁹ occasionē p mutationem nouam ammiſtrat. Secūdo qz oēs mutatores nouitatum illicitaz. oēs mali fuerunt ⁊ filij hoim. Nam p̄mus inuentoz auaritie fuit cayn qui p̄mus ciuitatē fecit gen̄. viij. iniuriā fratiēs illuc fugit. mēſuras fecit. ⁊ terminos in agris ſtatuit. Ab iſto cayn ſeptīo gradu deſcendit lamech. qui primus bigamiā reperit ⁊ ſic primus adulter fuit. huiꝰ filij ⁊ filie omneſ fere curioſas artes reperierūt ut hēs gen̄. iiij. quia eius filiuſ yabel p̄r fuit habitatium in tētoriis. Thubalchayn p̄mus ſculptuās mīo aliū curioſas fē Noema filia p̄mo variam texturam reperit. cū a principio a do aialiū pellib⁹ cooperimēta fuerit ordinata Tubal ipē fuit p̄r canētiū in cithara ⁊ organo. hec omia gen̄. iiij. ⁊ li. ij. ſpē. hiſto. vincencij. Hij etiā cū ōmi ſua cognacōne diluuio interierūt. Tercō qz omnes q̄ poſtea auxerūt vl dilatauerūt nouitatū inuencōes mali fuerūt ⁊ miſerabilit mortui. ut ex martiniana pt⁹ hiſtoia vbi legitur q̄ tullius hoſtilius tertiꝰ de primis regibus rōnoz ſz poſt romaliū ſecūdus q̄ p̄mus purpura eſt vſus ⁊ tādē cū tō

domo ſua fulmine arſit. Nero imperatoz quūtus ab octauia no q̄ piſcabatur retib⁹ aureſ que ſericis fumib⁹ extēdebātuz nullā veſtē bis induit. ſoleas argēteas mulis fecit. tādem a rōmis de palacō fugatus extī romam ſeipm interfecit. ⁊ a lupis dicitur comeſtus. Aureliꝰ imperatoz rōnus primū apud rōnos dyademā capiti imuexit gēmis. fulmine corripitur. ſz nō moritur. tādem fraude ſeruí ſui occiſus ē. Dyocletianus imperatoz p̄mus gēmas veſtibus. caltiamētiſq; immiſit. Cū omēs retro principes ſola purpura vterētur. tādem veneno periit. Tarquinus ſupbꝰ rex rōnoz a romulo ſeptimꝰ excogitauit oīa tormētoz genera. cathenas. tormēta. carceres. opēs exiliū ⁊ hmōi. hic propter tarquinū filium ſuū qui lucretiā nobilē fēminā corrupit a regno ⁊ a rō eſt expulſus in exiliū. hec de martiniana Item ſymon magus volare volens corruit occaſus. Item ethicuſ monachꝰ poſtea. primo iuuenis ingeioſus volare volēs cecidit nō mortuus. ſz cōfractis pedibꝰ ut refert vincētius in ſpeculo hiſtoriali Ecce quō ōnes cuioſitatū inuētores grauiter puniti ſunt

a Circōdcīo hic prohibet p̄ciositas wstiū q̄ ex supbia mam gloria vl ex p̄sumpcōe procedit Modestia enim ut ambrosius li·i·de offic· dicit Circa exteriorem cultū seu oīatum ostistit cui opponitur immodestia· Circa quod p̄mo vidēdū de illicitis wstimētis· Secūdo de hijs q̄ dissuadēt taliū supbiam· Tercio ā vtilitas wstiū sit laudabilis· Quātum ad p̄mū est dubium vtrum cū exteriorē ornatum possit esse virtus et vitiū ſñdet tho·2·2·q·clxix· In ipſ rebus exterioribz quibz homo vtitur nō est aliquod vitiū· ſz ex parte hoīs qui immoderate vtitur eis Sed q̄ quidam dicūt q̄ cū in corde sit virtus nō aūt in wstibus· potest quis eq̄ deferre tunicā p̄ciosam a ī habitu seculari latere cor hūile· sicut ī hūili wste ecōuerso q̄ oui li cor lupinum potest latere Jo circo tria sūt nōnda b Primo q̄ circa exteriorē wstitū virtutes consistūt siue exercētur· q̄licz oēs vtutes sūbiective sint in aīa q essentialit· tn cū actus exteriores exercētur qui eorū sunt materia· Exēpli gr̄ia mia est mentis habitus· sed in distribucōe pecuniarū exercetur fides cōfessione· Sic eciam hūilitatem a simplicitatē nominat andronicus· dicit tho· habitus moderatiuos wstimētorum· vnde sicut stultum est dicere Si cor ē misericors nulla vis de operibz misericordie exteriorib;· Sic etiā dicitur· iiij· ethicor eutropelia ponitur habit9 modificatiu9 wrborz vl factorum solacōsorum· Secūdo nō q̄ p exteriorem wstitū virtutes mēti adesse cōprobātur· vnde si hūiliter in wstimēto p̄cedis ex corde hoc manauit dicente bernhardo ī apologetico· Ex cord thesauro sine dubio procedit quicq̄d foris apparet vitiorū sc̄z siue virtutum· vnde si p̄ciosum deferis wstitū de corde vicioso procedit· nam scōm phm· ij· ethicor habitus semper inclinant ad act9 ex quibz generātur· Tercio nōndum q̄ p exteriorē wstitum virtutes acq̄runt· ptz q̄ studēdo a legēdo sciētia acq̄ritur· Et eadem racōe hūilia wstimenta portādo hūilitatis habitus acquiritur patet ig̃r q̄ fatue dicāt qui inquiūt· Si cor bonum est nulla vis erit in wstimento· c Dubitatur secūdo vtz wstes p̄ciosas deferre sit peccatū· ſñdetur q̄ sic· vnde super illo luc·xvi· Induebatur purpura a bisso dicit glo· gregorij· Si cultus preciosarū wstium in culpa non esset

sermo dei nō tam vigilāter exprimeret·q; diues purpura & bisso indutus apō iferos torq̄batur.& probatur racōe.q; p̄tiosum dicitur relatiue.& ita sonat preciositas in excessum proprij mōi ymo icludit corrupcōez modi cui propriū statū·ſ; corrupcō vel excessus modi ē pcēm dicit aug⁹.li.de natura bom̄.peccatū oīstit in corrupcōne boni qđ cōſistit in mō-
d ſpē.& ordine. Dicit tn thō. vbi sup̄. Si illi qui in dignitatibus ostituūtur·vel etiā ministri altaris precōsioribus vestib⁹ q; ceteri induūtur.hoc non ē propter sui gloriā·ſ; ad significādā excellētiā sui ministerij vel cultus diuini & ideo in eis nō ē vicōsum. Et sc̄z pe.de palude in.iij.di.xxiij.precōsa vestis ad pōpam mūdi est inculpa.sed ad honorē dei pōrta est latria.de hac materia dicit Alexāder de halis in sūma sic. vti p̄ciosis vestibus ē in se malū.eo q; vsus vestis debet esse ad necessitatē nō ad curiositatem vel voluptatē·precōsitas autē vestis curiositatē dicit·& ideo i se malū ē·vnde.i.thi.vi. habētes alimēta & quibus tegamur hijs cōtēti simus glō. q; vltra tendit malū inuit·pōt aūt bene fieri ut cū aliq̄s vtitur p̄tiosis vestib⁹ ex officō dignitatis ut reges & nobiles & eis assistētes·qui licz paupes sint. vtūtur tn precōsis nō ad ostētationem sui vel honorem.sed ad honorē dn̄oz suoz. Similiter & mulieres cū vtuntur precōsis vestib⁹ non ad ostētacōnē sui vel ad voluptatē carnis·ſ; tm̄ ut placeāt viris suis vti precōsb⁹ nō ē eis pcēm. Et si dicis q; oia facta sunt propter hoiez Dicēdū licz hoc vez sit.tn̄ p̄cōsitas vestiū nō est facta pter statū oim hoim ſ; propt eos quibus cōuenit ex officio dignitatis hec alexāder de hal Et post pauca dicit·& licz mulieres ornari auro & margaritis in se malū sit propter ornatū ēm actus ad materiā ide bitā·eo q; mulier cū sit facta ad dei ymaginem nō dz querere decorem ex artificiō Tn̄ qn̄ de voluptate maiorz fatiūt ut oseruēt eorz gratiam·vel ut more regionis vel ciuitatis obſuēt. cū modestia tn̄ vel ut gradū dignitatis obſuēt excusātur a pcō. Sic de hester legitur hest.v.q; induta ē regalib⁹ indumētis habebat etiā coronā i capite suo quā nō gestabat causa supbie ſ; ut gradū dignitatis obseruaret hester.xiij. hec ille. Sed qđ de virgine
e b⁹ vel de illis q; maiores nō habēt.ſz.idē Si virgo nō ꝑpōt

nubere peccat grauiter se ꝓtios ornādo nisi hoc faciat ut cōseruet gradū dignitatis q̄ in tali virgie debz esse ornatus simplex nō ꝓciosus· Sicut dicit iero· que scz nesciat eē pulchra et q̄ negligat forme bonū ⁊ procedēs ad publicū· non pectus a collū denudet· nec pallio ꝛuelato ceruicem appeiat sed q̄ celestatiem· virgo em̄ dum virgo ē· cogitet que dei sūt ut dicitur· i· corn̄· vij· Si autem ꝓpomit nubere non peccat se ꝓtios ornādo ut placeat illi cui ꝓpoit nubere modēte tamen ut non prouocet ad libidinē sed in se habeat decētiam muliebrem vnde i· corn̄· vij· Virgo non peccat si nubat· ergo nec ornando ut nubat hoc ille· Huic cōcordare videtur augusti⁹ ad possidoniū in epla Nolo inquit de ornamentis auri vl vestis preciosam habeas i prohibēdo sententiam nisi eos qui neq̄ cōiugati neq̄ coniugari cupientes cogitare debēt quomō placeant deo· Illi aūt cogitāt que sūt mūdi quo placeāt· vl viri vxoribus· vl mulieres maritis· nisi q̄ capillos nudare femiaꝫ q̄s etiam vlaē caput aplus inf bet nec maritatas decet· ¶ Ex p̄missis patet q̄ preeōsitas vestiū nouem generib⁹ hominū plus ⁊ min⁹ cōceditur· Primo sacerdotibus in ōmo officio cōceditur ⁊ in eis ē cultus latrie ⁊ quibus opetit ex officio dignitatis Sicut dñs papa ut dicit alexander vbi p̄us vtitur preciosis ex offitio dignitatis scz rōmi imperij quam dignitatē Cōstātinus dicitur rōne ecclesie cōtulisse vnde in signum huiꝰ dñs papa defert signa imperialia· Secūdo reges ⁊ nobiles ⁊ eis assistētes etiā si sint pauperes· Tercio quicumq̄ alius quādo hoc exigit cōsuetudo regiōis ⁊ moꝛes eoꝝ inter quos aliqui viuūt tūc enim possunt p̄ciosis vestibus vti scd̄m tho· ⁊ alexand· vnde di· xli· dicitur Sicut in cibis moꝛes eorū cū quibus viuimꝰ obseruare monemur· sic de indumētis intelligendum est· Et loq̄tur sp̄aliter de clericis Clerici eciam qui nō habent de patrimonio crucifixi sed tm̄ viuūt de ꝓprio p̄monio possunt vti p̄ciosis vestibus ea intencōne ut seruēt gradū sue nobilitatis· Qui autem viuunt de patrimonio crucifixi vl sunt in sacris ordinibus cōstituti peccant vtendo vestib⁹ p̄ciosis nisi eis opetat ex officō dignitatis ut de papa dictum fuit· vnde super illo math· iij· iohānes habebat vestimentū· glosa seruus dei non debet habere vestimētum ad decorē vl

ad delectacōem. sed tm̄ ad tegendā nuditatē Et. xxxi. q. iiij. Omis iactantia ⁊ iactura corporalis aliena est a sacto cordis Omnes ergo epōs ⁊ clericos q̄ se fulgidis ⁊ claris wstimētis ornāt emēdari oportz Itē di. xli. parcimoiaz cū wste humili nō reprobam⁹. sic ⁊ ornatū p̄ter corpis diligentiā infucatū laudam⁹. dissolutos ⁊ fractos wstib⁹ nō recipim⁹ nec obstat illd. i. pe. i. vos est genus electū regale sacerdotiū. Ex quo videtur q̄ cum habeāt dñacōem in populo racōne dñacōis p̄nt vti wstibus pcōsis. ℞. q̄ licet aliqui habeant dñacōez in pplo. q̄ tn̄ eis data ē in elemosinā nō tenentur cā dñacōis talis vti wstib⁹ pcōsis. p̄nt tn̄ clerici ut premissum ē wstibz pcōsis vti ex offitio dignitatis ℞ ℔m p̄rie cōsuetudinē moderate tn̄ Et his exceptis que exp̄sse phibētur extr̄. iij. de. vi. ⁊ ho. clericorum vbi ordinis pannis rubris aut viridib⁹ clerici nō vtāt̄ur. Cornigias auri vl argēti ortum habētes non ferāt̄ ℨ neqz anulos nisi quibz opetit ex officō dignitatis hec oia alerā. Quarto p̄iugate possunt vti wstimentis nobilibz scdz suū statū Nūto virgines nupture ut dictū est Sexto virgines nobiles etiā non nupture. vnde cecilia intus cilicio ⁊ extra aureis wstib⁹ tegebatur. Septio vidue nupture eadē racōe sicut virgies nupture Octauo humili habitu ⁊ decēti vti debēt virgines ⁊ vidue in castitate vīuere volētes. nō sup̄bo. No no religiosi mīme dubitatur. iij. quot modis in wstitu quis peccare possit ℞. ℔m tho. multiplicit̄er tā in immoderātia q̄ in defectu inter q̄ virtus medium tenet q̄ modestia dr. Igitur peccatur. xij. modis in immoderātia. Primo mō p cōpacōem ad osuetudinē hoim cū quibus aliquis vivit. vnde dicit btūs aug⁹. iij. ofb. Que otra morē hoim sūt flagitia p morum diūsitate vitāda sunt. ut pactum inter se ciuitatis ⁊ gētis osuetudie vl lege firmatum nulla ciuis aut peregrini libidie violetur Turpis eni est pars oīs vniūso suo nō cōgruens. Ex quo ptz q̄ peccāt nouaz inuasionū inuentores in wstibz ⁊ alijs peregrinis modis se wstientes q̄ coīi osuetudinem faciunt. ⁊ sub isto cōtinetur extr̄neitas wstium id est eū q̄s vult habere wstes alijs dissimles. vnde soph. i. visita bo sup̄ principes ⁊ super filios regis ⁊ sup̄ oēs qui vestiti sunt. ⁊ induti wste peregrina

Secūdo mō pōt esse immoderatio in vsu talīū rerum ex inordinato affectu mētis ex quo quādoq; cōtigit q̄ homo nimis libidiose vtatur talibꝫ siue ꝑm consuetudinē eorū cū quibus viuit siue etiā ꝓter eorum consuetudinem. Et fit p suphabūdantiā tribꝰ modis. vno mō p hoc q̄ homo ex superfluo cultu wstīū gloriam hoīm queit. put scz wstes a alia huiꝰ mōi pertinēt ad quendā ōrtum ut patuit in probacōe p greg. in secundo dubio. nemo quippe wstimēta ꝑcipua wl precōsa scz excedētia statum ꝑriū misi ad inanem gloriam queit. nemo etiā vultibi ꝑciosis wstibus indui vbi a nemine pōt videri. Ruato mō scdm q̄ homo p supfluū cultum wstīū queit delicias scdm q̄ wstes ordinātur ad corporis fomentum Et ideo mollicies wstium ē viciū de quo math. xi. Qui mollibus wstīūtur in domibꝫ regū sunt. vbi greg. Nemo estimet in fluxu atq; in studio ꝑciosarū wstīū peccatū deesse Ruia si hoc culpa nō essꝫ nullo modo dns iohānem de wstimēti sui aspritate laudasꝫ hanc mollitiē erisost. sup apostolū etiā in mulieribus reprobat eas ostēdens non semp naturaliter delicatas esse. sed ex cōsuetudīe mala ut apparꝫ in rusticis femīs duā sustinētibꝰ q̄ ī delicatis vgmibus q̄ cilicio corpꝰ domabant Ruūto mō scdm q̄ nimiam solicitudiez q̄s appōit ad exteiorū wstīū culturā etiā si non sit aliq̄ inordinatio ex parte finis vnde in vitas patrū quidam prvidēs ōrtam mētricē fleuit a querentibus causā ait due res me flere faciunt istius mulieris pdictō ī q̄ d o meo nunq̄ tāto studio mea aiaꝫ ōrui tē de scō nōno epō ibid similit legit q̄ visa ornatissima meretrice margarita noie fleuit ob secūdā causā dictā. has quinq; pōit tho. Sexto supfluitas ī quātitate ornatiua ut sūt q̄ nimis longas wstes portant terrā cooperiētes puluēs suscitātes pulices colligētes a demoēs int̄ dū wlxtes Exemplū de pre videte dyabolū ridēa quo causā querēs. se de mō. sotū meū in caūda mulieris eq̄tantē vidi a ī tractu lutū in aliud cidere. Et de alio solitario legi mꝰ q̄ ꝓ pauptate matta wstē plongauit a wcē audiuit Si āplius posses grandiora facere Sic q̄dā viri ut lōgiores fint fatiūt a calopedia alta iduūt otī quos ps. neq; ī tubis viri beneplacitū erit ei. Et i. rgum. xvi. Cū pater dauid pntaret eliab ꝑmogenitum tanq̄ regno dignum. samueli. dixit dns

ad samuel ne respicias vultū
eius ⁊ altitudinē statureeius
qm abieci eū. nec iuxta ituitū
hoim iudico Septio supfluitas in quātitate discreta q̄ wlūt habere diúsa paria, wstiū
a potius a tineis comedi. q̄ cristū indui Contr̄ quos iacobi
.v. agite nūc diuites ⁊ plcāte
vlulantes in miseriis wstris
q̄ euenient wb̄ diuitie vre putrefacte sūt ⁊ wstimēta a tineis comesta. Bern̄. clamāt nudi clamāt fame lici cōquerūt wb̄ frigore ⁊ fame miserabiliter labrantes. Quid ofert tot mutatorie a wstium extensa in pticis vel plicata in manticis.

b Oct. auo mateie precōsitas
i seico. auro. wl argento. vbi
nō qūlo defecit in curiositate
hūana a industria. prio fuit wstis pellis cū lana q̄ gen. iij. dr
fecit deus ade ⁊ vxori fue tunicas pellicēas. Secūdo processit ad puram lanam q̄ lemor est pelle quā artem noema reperit filia lamech p̄mi adulteri Tercō processum ē ad cortices herbaz scz ad linū Quarto ad stercora vermiū scz seicū
Quinto ad aurifigiū a ad lapides precōsos qui nunq̄ viui
fuerūt. nec pars rei vuentis.
Nono colois varietas. nā clericis phibet̄ color viridis a
rubrus a varius. Racō q̄ de

natura wlleis in neutro sic colorauit Exēplum. Quedā de
uotissima virgo talia ferre noluit dicēs ouis que nunq̄ peccauit naturali otētatur colore
Cur ergo q̄ peccauī vtar p̄tio
so Decio wstem hūdi miusta
importunitas. wlētes ei wstiri supflue. occasionem dāt q̄
pecunia acq̄ritur arte illicita
vnde iere. iij. In alis tuis inuētus est sāguis aiarū pauperū
⁊ innocentum. Vndecimo ex
parte defect? habitus fit rep̄
hēsibilis dupliciter dicit thō.
scd̄m affectū vno modo ex negligētia hois q̄ nō adhibz studiū wl labrem ad hoc q̄ exteriori oītu vtatur scd̄z q̄ oportet. vñ p̄hus dic. vij. ethicoz.
q̄ ad mollitiē pertinet q̄ aliq̄s
trahat wstimētum p terrā ut
nō labret eleuādo ipsū. Alio
mō ⁊ est duodecimus exeo q̄
ip̄m defectum exteioris cultus
ad gloriaz ordiat. vnde dicit
Aug?. in sermōe dni in mōte.
nōi solo rerum corporeaz mitoreat q̄ pōpa. sed i ipsis sordibus ⁊ lutosis esse iactātiam
⁊ eo piculosiorē quo sub noī
ne humilitatis dei decipit. Et p̄hs
dicit. iiij. ethicoz q̄ a superhabundātia a immoderatus defectus ad iactantiam pertinēt
Ideo de hō aug?. dr. q̄ nec wstes nimis p̄cōsas. nec nimis

abiectas hre wluit·qz i vtro qz hies suā gloziam querunt

Capitulū·xviij·

Dubitatur vtz mulieres peccēt moraliter in superfluo ornatu sīndz tho·vbi sup·Cui ornatum mulierum sunt eadem attendenda que supra cōmuniter dicta sunt cui exteriorem cultum vidz quū qz pma q duo vltima q insup quod dā aliud spāle scz q̄ muliebris cultꝰ viros ad lasciuiā prouocat scdm illud pu·vij· Ecce mulier occurrit illi ornatum meretricio prepata ad capiēdas animas·pōt tamē mulier licite optam dare ad hoc ut viro suo placeat ne per eꝰ cōtemptum in adulteriū labatur· vñ i·coīn·vij·Mulier que nupta est cogitat que mūdi sūt quō placeat viro·Et ideo si mulier cōiugata ad hoc se ornet ut viro suo placeat pōt hoc facē absqz peccato· vñde· i·thi·ij·dicit aplus Mulieres in habitu ornato cū reuerēcia q sobrietate ornātes se non in tortis crinibus nec auro nec margaritis·aut veste pciosa p quod datur intelligi q sobrius q modestus ornatus non prohibetur mulieribꝰ sed superfluus q inuerecundus et impudicus Ille aūt mulieꝝ q viros nō habēt nec wlunt ha

bere q sunt in statu nō habēdi nō possunt absqz peccō appetere placere virorum aspectibus ad cōcupiscendum·qz hoc est dare eis occasionē peccādi· Et si quedam hac intencōe se ornēt ut alios prouocēt ad cōcupiscenciam mortaliter peccant· Si aūt ex quadam leuitate vl ex vanitate pter quādam iactātiam nō semp est mortale peccatum sed q̄nqz veniale·Et eadē racio est q̄ tum ad hoc de viris Et licet mulieres caput nudantes a peccō possint excusari quādo hoc nō fit ex aliqua vanitate sed pter terre cōsuetudinē cōsuetudo talis nō est laudabilis.hec tho· Sed quid b de religiosis·dīcit vlricus livi.tract·ij·c·x·pciosa vestiū vl ornatus tunc est mortale peccatum cū est cōtra professionem alicui? Sicut cū aliqui monachi les profitēt pauptatē et seculi abrenūtiacōnem ornant se ad modum thrasicarū mulierum. vl etiam mōchi abiecto habitu religionis sue·deferūt habitum clericorū secularium·vl hoc procedit ex superbia dānabiliter vl ordinate ad prouocādum alios ad cōcupiscētias illicitas·inexcusabiles aūt sunt mulieres cū a viris prohibite nihilominus immoderate se ornant·patet enim q tūc fatue

ex fuꝑbia vel ex libidíne pecā
aūt oím habētiū meiramētū li
bidínis ex tali oꝛtu redūdāt
in talē ꝑsonā p aggḡuacōem
c culpe hec vlricus ¶Sed qūo
tenebit se vxoꝛ ꝓpter maritum
fuū se oꝛnās ne pꝛeceat: alijs oc
casio ruíne existēdo ſ. durāō
in .iij. di. xxx vij. nō solū pꝛecat
qui dat alij directe occasionē
pꝛecādi sed etiam qui scienter
et absq; iusta necessitate ꝓpo
nit alicui materiā vñ sumit oc
casionē pꝛecādi. maxie qñ cre
dit eū dispositum esse ad tale
pꝛecm vbi ḡtia. si mulier cre
dit aliquē male dispositū ad
ocupiscendō eā si scienter et abs
q; necessitate iusta vel debita
vtilitate presentet se ei pꝛecat
vnicuiq; eni deus mādauit de
pꝛoxímo suo nō aūt displicet
satis alicui dānacō pꝛoxími q
scienter ꝓponit ei materiam vn
de sumit occasionem pꝛecādi
d ¶Sed nunq̄d est mōꝛle pec
catū viris índuere muliebria
vestímenta et econuerso mulie
bꝫ índuere vestímētum virile
ſ. alexāō vbi supꝛa. virū índui
muliebri veste et mulierē veste
virili ī se malū est. eo q̄ vtriq;
sexui diuísa índumēta dedit na
tura ut dicatur deu. xxij. ím glō.
sup illud non índuetur. tñ ex
cusatur a pcō cū aliquis hoc
facit causa necessitatis ut si quis
q̄reretur ad moꝛtē et ut occul
taretur vestímētū acꝛipet mu
liebre vel cum mulier ut suet
coꝛpis castitatē veste viri iou
itur. Sicut legitur de btā ma
rina et beata eugenia. Cū aūt
hoc fit ex o suetudíne ut possit
licentius libidínē suā ímplere
vir cū mulieꝛibꝫ et mulier cū vi
ris. sicut aliqñ factū est. vel cū
hoc fit ut alij hoc vidētes ad li
bidiē pꝛouocētur mōꝛle pec
catū est hec alexā. Cō cordat
thō. vbi pꝛius dic. cultꝰ exteꝛi
oꝛ oꝛtere debet cōdicōm ꝑ
sone scdm oꝛmunē o suetudínē.
et ideo de se vicōsum est q̄ mu
lier vtatur veste virili vel eco
uerso. ¶Spāliter aūt hoc pro
hibetur ím lege deu. xxij. q̄ gē
tiles tali mutacōe habitꝰ vte
bantur ad ydolatrie superstico
nem. pōt tñ hoc qñq; fieri sine
pcō ꝓpter aliquam necessita
tem. vel cā occultādi ab hosti
bus. vel ꝓpter dꝛectū alteriꝰ
vestímēti. vel ꝓpt aliqd aliud
huiusmoī hec thō. ¶Sed q̄d e
de mulieribꝫ se colorātibus vel
alia figmēta ad apparētē pul
chritudínem adhibētibus ſ.
Ciprianus li. de habitu virgi
nū. nō virgines tm aut viduas
sed etiā nuptas puto etiā oēs
feminas omino esse admonē
das q̄ opus dei et factura ei9
et plasma adulteꝛare nullo mō

debeant adhibito flauo coloꝛe
vel nigro puluere·vel rubeꝛe·a
quolibet lineamēta natiua cor
rūpēte medicamine·manꝰ deo
inferunt qñ illud quod ille foꝛ
mit reformare contendūt Impug
nacō ista diuini opis est pua
ricacō a veritatis ·deū videꝛe nō
poteis cum oculi tibi non sint
quos deꝰ fecit sed quos diabo
lus ifecit·de inimico tuo tēpta
cū illo pariter arfura·vbi tho·
dicit fucacō de qua loq̄tur·Ci
prianus est que dā spēs fictōis
que nō potest esse sine pecca to
que etiā ut nō dubitat augꝰ·i
epla ad possidonium Ipis mai
tis nolētibꝫ decipi displicet·nō
tamen semp talis fucacō ē pec
catum moꝛle sed solū quando
fit ꝓpter lasciuiam vel in' dei cō
tēptū de q̄bꝰ casibꝫ loq̄tur Ci
prianus·Sciēdū tn q' aliud ē
fingere pulchritudinē nō ha
bitā·a aliud est occultare tur
pitudinē ex aliqua causa pro
uenientē puta egritudie vel ali
quo huiusmoi· hoc enim est li
citū·qz secōm apl'm·i·coꝛn·xij·
Que putamꝰ ignobiliora mē
bra esse corpois hijs honoꝛem
habundantioꝛē circumdamuſ
f Queritur vtꝝ artifices oꝛnamē
toꝛum superfluoꝝ p̄fatoꝛum fa
ctoꝛes peccēt moꝛtaliter Rñdit
thō·ibidē·Si qua ē ars ad
faciēdum opera aliqua quibꝰ
hoies vti nō possunt absq; pec
cato p onēs artifices talia facie
do peccarēt utputa pictoꝛes di
recte alijs occasionē peccandi
puta si quis fabricaret ydola
vel aliq̄ ad cultū ydolatre peꝛ
tinentia Si q' vro ars sit cuiꝰ
operibus possunt hoies bn vel
male vti sicut gladij·sagitte·et
alia huiusmoi·vsꝰ taliū artiū
nō est peccatū a hxe artes sole
sunt dicēdē secōm crisost· super
math·Si tamē operibus ali
cuiꝰ artis ut pluries aliqui ma
le vterentur quāuis de se non
sint illicite·Sūt tamen ꝓpter
offitium p̄cipis a ciuitate ex
stirpāde secōm documēta pla
tonis Quia ergo mulieres lici
te se p̄nt oꝛnare vel ut conseꝛ
uent de cētiam sui status vel ali
quid etiam supaddere ut pla
ceant viris·cōsequēs est q' ar
tifices taliū oꝛnamentoꝛum
nō peccāt in vsu talis artis nisi
forte inueniendo aliqua superꝛ
flua a curiosa· vnde crisost·di
cit sup math·q' ab arte calceo
rū a textoꝝ multa abscindere
oportz·etei ad luxuriā deduxe
rūt necessitatē eius coꝛrūpētes
artem male arti omiscētes hxc
thō·Alexander vbi supra dicit
Qui viris fatiūt iumenta mu
liebria a mulieibꝫ viriha ut se
mulieē magis excitent ad luxu
riā a ut liceātiꝰ possint explere

libidinē tales artifices peccāt mōrliter. de talibus loquitur Crisos. cū inqt Viros i mulierū fōrs deducāt ⁊ mollescere faciāt p calciamēta lasciuie cū supfluis ⁊ nociuis eas arceri statuim⁹. ⁊ loqtur de arte textoria qua fiūt westimēta viris. ⁊ arte sutoria qua fiūt eis calciamēta muliebria. hec alexand.

8 ¶ Si; nunqd si artifex reqratur ⁊ petatur ut sibi faciat vestem vane dispositiōis curiosā vl vanā nouitez inuentā ⁊ sic de domibus ⁊c nunqd ꝓpter lucrū debet facere talia. ℟. mgr hēri. de hassia in leura sup gen. q artifices nō debēt esse talīū westiū excogitatozes ⁊ a fortiori non talīū factozes misi forte casus spēalis qnqz aliud exposcat. Racio est qz nullus debet aliū ad vanitates prouōzere. nec ad supfluos sūptus occasionare. nec quicqz iuuare debet ut vanī hōies suas adinuēciones friuolas ⁊ cogitatus noxios expleāt in opere. hec ille Sed nūquid taliusmōi ornamenta aliqñ p cōsuetudinem sine graui peccō pñt deferri. ℟. mgr ioh. de tābaco. li. de osol theo. in his q̄ sunt solū mala qz prohibita. multū excusat in toto vl in tāto osuetudo ideo in talibz ex vi rōnabilis osuetudinis pīertim si pscripta sit. ē cōtra ius scriptū multozies faciēdum. nam ⁊ gratianus ille gracōse dicit qz cōstitucō vetustū moribz confirmatur qz uis etiam supflua ornamenta gestare ad cōplacēdū multis sācto rū auctoritatibz reprobetur tn hoc fine excluso raciōe osuetudinis gestari possunt sine gui peccō. Causa aūt quare in talibz saltem circumscripto scāndalo excusare valeat cōsuetudo ē Quia res que ꝓpter sui nouitatē ⁊ p consequēs raritatē ymaginatiōez excitāt ⁊ puocāt ad libidinē. eo sc; qz ꝓpter āmiranda hōies res huiusmoi magis cōsiderāt ⁊ profundi⁹ cogitāt. Ille quidē res quādo in cōsuetudinē veniūt cessant ymaginacōez excitare ⁊ ad libidinez prouōre. eo qz tūc cessant q̄dā rara eē ⁊ ammiracione digna et cogitare cōsideracione pfunda hec ibi ¶ Quo ad .ij. pncipale notandū qz superbiā ornatus dissuadz primo peccatū multiplex inde oriēs. Primū est inanis gloria quā rarissime ibi qs deuitat. Exēplū de diuite epulone in purpura luc. xvi. vndē gre. in omelia ibidē nemo vestimenta pcipua misi ad manē gloriā querit. Secūdū ē tumor mētis sup alios. vndē ixrodes weste pciosa induty elatus in seipso ab angelo necatur actu.

b

xij· Tertiū est q̄ cōfūdūt pau
peres talia nō habētes· nam si
cut p apl'm i· corīn· xi· Corithi
arguūtur q̄ p escam suā cōfū
debant nō habentes sic p wsti
menta fiei pōt scōm basilium
in r̄gula· Quarto mollē a effe
minatū effitiūt· Exēplū de epu
lone qui sicut ꝑter superbiam
purpura indue batur ad extra.
ita bisso ꝑ mollicē ad intra
scōm glō· Quintum est rapīa
vl furtū aut illicitus labor q̄ a
talibꝫ faciliter exercetur ut sup
flua wstimenta habeant a spo
liāt pauperes· vñ petrus dami
ani de cōtemptu mūdi Illa ve
stis non immerito rapīa esse nū
cupatur q̄ duorꝫ vl triū etiam
wstium suma coemitur· Rapi
nam procul dubio ꝑpetrīt qui
vanā honoris ardore succensus.
duarum impēsas wstiū i vnā
redigit et ꝓximū suū quem si
cut seipm amare debueāt i sua
nuditate relinquit· Sextū est
scādalum proximi nā qui scan
dalizauerit vnū ex mīmis istis
qui in me credūt expedit ei ut
suspēdatur mola asinaria i col
lo eius a demergatur in pfun
dum maris math· xviij· Septi
mū est ptīcipacō ommū crimi
nū que alijs eius exēplo fatiūt
vl ad lr̄am scōm ps· Peccatū
cōcomittetur eū quodāmodo
sicut wstimētū quo coopitur.
a sicut zona q̄ semp p̄ cingitur

Secūdo dissuadet superbiā ve i
stiū exempla sanctorū· Primo
dei qui nobilissimū spiritum in
nob wstiuit cāne fragili scz
illud iob· x· Pelle a carne wsti
sti me Secūdo deus qui p̄mis
parētibus fecit tūicas pellicea
gen· iij· Item hester· xiiij· ait: tu
scis dñe ifirmitatem meā et ne
cessitatē meā q̄ abhomīner sig
num superbie a gloriē mee qđ
ē super caput meum in diebus
ostētacōis mee a detestor illd
quasi pānum mēstruate a nō
portē illud in diebꝫ silentij mei
Item iob· xvi· Saccū ofui super cu
tem meā Item math· iij· Ipē io
hānes erat wstitus de pilis ca
melorum· Item scz maximum
in sermōe· beatissima virgo vir
tutū eam vnam habuit · Item
crist9 scz crisostomū wstimē
ta abiecta habebat· Item de ā
tiquis patribꝫ dicit apīus hēb·
xi· Circuierūt in melotis in pel
libus caprīs· Item augustin9
dixit ut eius eamt legenda Fa
teor de p̄ciosa weste erubesco·

Tercio idem dissuadet mul k
tiplex superbiē in wstitu stul
ticia quaꝫ p̄ma est q̄ exteioā
vilia interioribꝫ nobilissimis
preponunt scz corpi aīe· Se
cūdo q̄ dei ordinē peruertūt a
nature· quia ancillā scz carnē
preponunt dñe idē aīe· a dñe

ꝓpria. ancille tradunt. Tercō
q plus expendunt ut oculoſ
alioꝝ paſcāt q̄ ꝓpriū ventrē
Quarto putāt q ex precōſita
te ſelle ⁊ frem equꝰ id ē corpꝰ
appetietur. Ruito q omnia bo
na ſua wlūt habere bona ⁊ oē
tā ſolam aiam ſcōz aug⁹. tuz
pm. ¶ Quo ad. iij. principa
le queritur vtz ſit virtuoſum
⁊ laudabile deferre weſtimēta
hūlia nō precōſa wl abiecta
ſe. ſcōm thō. qōlibe. x. q. xiij.
Quo ad iſtud aliter eſt loquē
dū de ꝑſona publica in digni
tate aliqua wl in ꝓlatiā oſti
tuta. Aliter de perſona ꝑuata
cui nulla cura regimis wl pre
lacōis eſt omiſſa. In perſona ei
publica duo conſideratur ſcz ſta
tus dignitatis ⁊ ꝓprie perſone
odicō. Circa que duo ita ſe de
bet hre ne dignitatis auctoꝛi
tas wniat in contēptum ⁊ ne
ipe in ſuperbiā efferatur. vtz
q igitur ei pōt eē laudabile ⁊
q pretioſis vtatur ad reuerē
ciam auctoꝛitatis inducēdam.
⁊ q vilibz vtatur racōe ꝓprie
hūilitatis. Sic dūtaxat. ne q
ad auctoꝛitatem cōſeruādam
ſūt in ſuperbiā degenerent. ⁊
ne dū nimis ſuatur hūilitas.
regēdi frangatur auctoꝛitas
ſicut dicit aug⁹. ixc thō. Ex q̄
ſeq̄tur q virtuoſū ⁊ laudabi
le ſit in ꝑſona publica ſi ꝓprie
ifirmitatis intuitu weſtimēta
deferat hūilia. vndē in laudē b ti
martini epi dz. q poſt ſuſcep
tū epatum eadē in eius weſti
bus manſit vilitas ⁊ abiectio
Et de demoſtene ph⁹ legitur.
q tā diu vtebatur toga phi
loſophica q̄ diu fuit vulgo in
cognitus. Sed vita ⁊ eloquē
cia cognitus. ait Hal o wne
rai vitā ⁊ ſapiētiā q̄ togā. vn
de tunc omnib⁹ vtebatur we
ſtibus Item gre. i. dyalogoꝝ
de bō equitio abbate dic. q
tam vilis erat in weſtibus atqz
ita despectus. ut ſi quis illum
fortaſſe neſciz. ſalutatus etiā
reſalutare despiceret. vñ vir à
nunq̄ legitur de ſanctis q au
ctoritatem ſuam in regimine we
ſtium precōſitate exhibuerāt
wneradam. ſed poci⁹ weſtium
vilitate. moꝝ humilitatem vi
te ſāctitate. ut apli de quibz le
gitur q fuerūt pānoſi id ē vi
libus pannis induti. Et criſtū
pannis mater inuoluit id ē bm
Bern. ⁊ alb. vilib⁹. Nō in q̄t
brn. fit mencio de pellibus aut
alijs precōſis ſuppellectilibuſ.
ut nob cōmendet pauptatem
habitus ⁊ indumenti vilitatē
De ꝑſonis wro ꝑuatis quibz
nulla cura regimis wl prelacō
nis ē omiſſa. dō. ſcōz thō. loco
ꝓallegato Meritoie ⁊ viztuo
ſe agūt ſi portāt intuitu ꝓprie

hūilitatis ⁊ amore cōtempt⁹ mūdi, westimēta hūilia et hūi
liora ⁊ vilicora q̄ status ꝑlati⁹
m req̄rit· ¶ Nec obstāt cauilla
cōnes ímquoꝝ qui ꝓmo in cō
trarium arguūt· Attendēdum
ab hijs qui ī westimētis ouiū
wmūt íntrisecus aūt sunt lupi
rapaces·rñsio scōm thomā q̄
hoc est pro vilitate westiū q̄
nunq̄ lupi vilia índuerent ñ
cristi ouiū hec westímēta essent
ꝑlia· Secundo dicunt talem
habitū deferentes scādalizare·
Rñdit iero·in epla ad marcel
lam Scandalizat quempiam
westis fuscior· scandalizet ⁊ io
hānes quo ínter natos mulie
rum nullus maior fuit qui an
gelus dictus dñm q̄z baptisa
uit qui camelorū westitus teg
mine ẓona pellicea cingebatur
Tercō dicūt·cū ín corde virtus
lateat nihil officit westimentū
si cor fuerit bonum·Rñsum est
de hoc supra Quarto obiciunt
aug⁹·iñ·de doctrina xp̄iana ⁊
habetur di·xli·c·quisquis · q̄s
quis rebus transeūtibz strictā
vtiť q̄ se habet cōsuetudo eo
rum cū quibz vīuit·aut ínter
ꝑās ē aut supsticōsus · Rñdz
q̄ gracianus falsē allegat·q̄ ī
oībus correctis origialibz bti
aug⁹·hꝫtur tēꝑās ⁊ nō ínte
ꝑrans Et sic tho·⁊ oēs famosi
allegāt. Ad̄to arguūt btm bā

tholomeū vsum fuisse purpura
clauata·Rñdit bonauētura li·
de ꝑfectōne euāgelica q̄ illō
ī legēda romana nō habetur
Et si vrū est quod dicitur·di
co q̄ necessitate ductus hoc fe
cit·q̄ aliud ín regione illa cali
da westimētum portabile non
ínuenit· Item nō q̄ dyabolus
dixit cōsimilia verba p̄ dolum
Cristi etiam westimētum tuni
ce ín cō futilis p̄ciosum fuisse ne
gat exp̄sse crisost·sup math·
ím opere ímpfecto· ¶ Q̄ntum n
vro sit meritoríum talia defer
re patet p petrū damiāni libro
de cōtemptu mundi dicentem
rex mínue purpura índut⁹ ꝑ
ter ciuitatis excidiū eo oꝑt⁹
sacco diuini furoris motum cō
triti cordis hūilitate placauit
Ezechias quoq̄ cultu r̄gio de
coratus terribiles r̄gis assirio
rum minas tremefactus audi
uit· Sed mox ut ipē cilitio te
gitur cilitioq̄ tectos ad ꝑlia
tam mittere nuntios non eru
buit ꝑ ínquum diem victorie
et optate prosperitatis, oracu
lum reportauit· Ala ecce āge
lus dñi cētum octuaginta aquā
q̄ milia assiriorum vna nocte
percussit· Egregi⁹ ille proph
tarum ysaias ad diuine iussio
nis ímperium westimenta dep
fuit et trium annorum spacio
nudus, et discalciatus incessit

Erubescat igitur dicit pe. dam. humana superbia Ex quo patz q̄ humilitas westiū deum placat gratiā meretur ⁊ proximū edificat. vnde thō. 2. 2. vbi supra dic. sic. Si vilioribus westibꝫ q̄ cæteri q̄s induatur nō sp peccat. ꝫ si hoc faciat ꝓpter macerationē carnis. vel humiliationem spūs: ad virtutem tēperantie pertinet. hoc aūt p̄cipue pertinet ad hos q̄ alios verbo ⁊ exemplo ad pnīaz hortātur. hec thō.

Capitulū. xix.

Quarto decīo prohibetur hic dei tēptatio vnde deu. vi. non tēptabis dñm deū tuū. Et idē xp̄us cōi diabolū allegauit math. iiij.

a Vbi p̄mo videndū. q̄d sit deū temptare. Secōdo quot genera hoīm in illud vitiū incidāt Tertiō de gradibꝫ deū temptātium. Quo ad p̄mū secōz thō. 2. 2. q. lxxxxvij. p totum. Deū tēptat qui experimētum sumit seu exploret ex intentiōe ⁊ actione ꝓprie persone p sua verba vel facta de dei potentia. sapīa. pietate. bōitate. vel vlūtate speculatiue sine spēali dei instinctu. sine iusta necessitate vel pia vtilitate ⁊ sine alijs debitis circumstātijs. vel q̄ etiā p̄ter intentiōem talia expiendi aliq̄d loquitur. petit. vel facit. q̄s ad nīl aliud vtile est nisi ad probādū dei ptātem. sapiētiam. vlūtatem. vel bōitatē. vnde sup illo deu. vi. non temptabis dñm deū tuum dic. glō. deū temptat. qui habēs q̄s faciat sine ratiōe cōmittit se discrimini vel periculo experiens vtz possit liberari a deo Dicitur primo q̄ experimētum sumit seu exploret. q̄ tēptare est experimētum de aliquo sumere: nullus aūt experimentū sumit nisi de re ignō vl dubia Ex quo patz q̄ omnis deū tēptans deū ignorat. vel dubitat de aliqua perfectiōe dei quod semp est pcēm. Ex quo patz q̄ deū temptare sp est peccatum Dicitur ex intentiōne ad dām tēptatiōnis ꝓter intentionem

b Vbi nōndū q̄ duplex ē dī temptatio. vna intenta. alia nō intenta Intenta fit dupliciter. vno mō expresse. alio mō interpretatiue. Expresse cū aliquis dicto. vel facto. intendit experimētum de aliquo sumere Interpretatiue vero qn̄ nō intendit experimentū sumere p sua dicta vel facta. tn̄ agit vel dicit q̄s ad nihil aliud videtur ordinabile nisi ad experimētum sumēdum vnde quasi interpretatiue deū temptat. qui ⁊ si nō intendat de deo experimētum sumere aliquid tn̄ petit vel facit ad nihil aliud vtile nisi ad probādū dei ptātem bōitatem ⁊ filia Dicitur

racōe ꝓprie persone·q; si quis experimētū sumeret de deo vl ad dēū ptinētibus nō ut ipe ex peimētum sumens de hijs seu talia exploras talia ognoscat sed ut ea alijs demōstret quā do ē iusta ncātas aut pia vtilitas·hoc emī non esset tēptare dēū: Dicitur p sua verba vl facta nō cogitata ad differenciā infidelitatis·nā infidelis mḡtū huiusmōi in mente dubitat de dei perfectōne·puta bitate potentia ⁊ filijb us· Sed dēū tēptare cum directe opponat cultui diuino seu latrie vl religioni in exteriorib; cōsistit actib; Dicitur etiā p sua verba vl facta·q; homo dēū tēptat exp̄sse duplicit̄er Uno; exp̄sse verbis quādo homo in sua peticōe orādo vl similia vba formādo ea intencōne aliquid a deo postulat ut explor; dei sentēciā·potētiam·vl bonitatē·vl voluntatem Factis aūt dēū exp̄sse tēptat·quando p ea que facit intēdit experimētū sumere diuine potestatis siue pietatis·aut sapiētie Dicitur de dei potēcia bōitate ac̄ speculatiue nō practice·nā duplex est cognicō dīne voluntatis vl bōitatis·vna quidem speculatiua·Et q̄tū ad hāc nō licet dubitare nec probare vtrū dei voluntas sit bona·vl vtrum deus sit suauis·Alia p̄ actica affectiua seu experimentalis·dū quis experitur in seipso gustum diuine dulcedinis ⁊ cō placēciam dīne voluntatis· Sicut de iereotheo dicit dyo. de diuinis noibus·c·ij·q; didicit diuina ex cōpassione ad ipa·Et hoc mō monemur ut ꝓbemus dei voluntatem ⁊ gustem9 eius suauitatem scd̄m illud rō·xij· Probetis que sit voluntas dei bona bñplacēs ⁊ pfecta·Et ips· Dulcedinem ⁊ videte q̄m suauis ē dñs Dicitur sine spāli dei istinctu·vnde abrahā nō peccauit gen̄·xv·cū dixit ad dñm·vnde scīē possum q; possessur9 sim ea scilicet terrā repromissam a deo Similiter nec beata agatha que noluit medicinā recipere quia expta erat erga se diuinā bñuolētiā ut vl infirmitates non paterentur ꝓ q̄b; corpoāli medicia idiger; vl statū sētir; dīne bonitatis effectum· Sed athas peccauit non petēs signum·nō enim si petisset dēum temptassi; q; de9 iussit eū petere et etiā q; ptinebat ad communē vtilitatē· Dedeō vro q̄ iudicū·vi·signū a deo petisse legitur de victoia r̄promissa ex debilitate fidei scd̄; glō·petisse videtur ideo peccauit Sicut et zacharias luce·i·q̄ dixit ad angelū·vnde hoc scīā vnde ꝓpter incredulitatem puer9 fuit

d ¶ Vbi sciēdum q; dupliciter aliq3 signū pt̄it̄ a deo. Vno modo ad explorandū ōnam pt̄atem. aut vitatē dicti eius ⁊ hoc de se pt̄inz ad dei temptacionem. Alio mō ad hoc q; instruatur quid sit eī aliq3 factum placitū deo. ⁊ hoc nullo mō pertinz ad dei temptacōem ez Dicitur sine iusta ncītate. qz si iusta ncītas foret non essz pecatū. vñ. ij. palipo. xx. Cū ignoram9 q̄d agere debeam9 hoc solum habem9 residui ut oculos nr̄os dirigamus ad te Dicitur sine pia vtilitate. qz er pia vtilitate sācti ⁊ apli petierūt ut in nomine cristi fierēt miracula actu. iij. Similiter de quodā. i. dyalogoz refert gre. qui suscitauit puerulum ad lacmas mris ei9. Similit̄ q; uis predicatores pro victu corporali nō sint solliciti ut verbo dei ⁊ doctrine vacēt. si sic soli deo imittātur. non deū temptant. qz non sine ncītate vel vtilitate fatiūt. ſz si sine tali facerēt deū tēptarent. vnde aug. xxiij. cōtra faustum dicit q; paulus nō fugit quasi nō credendo i deū. sed ne deum temptaret si fugere noluissz cum fugere potuissz. Dicitur ⁊ sine alīs debitis circūstanciis. qz pie ⁊ huīliter petēdū ē aliq̄d a deo ⁊ sic seruiēdum est deo

dicitur vel qui etiā p̄ter intencōem ꝓpter temptacōem dei interpretatiuā ¶ Quo ad. ij. pñ e cipale notandum q; cōtra hoc mādatum exercitur quīcupliciter. Primo veritatē inquirendo de alia vita q̄ in fide nutantes revocāt moituros. Secūdo iusticiam q̄ volūt p duellū ostendi vim9 innocēciam ⁊ alterius malum. Tercō sapiētiā qui p̄termisso studio hūano. artes vel scientias desup expectāt p oracōes solum. Quarto potētiam qui non fugiūt necē cū possint ⁊ debēt. paulus enī p sportā fugit. ⁊ xp̄us de templo deorsum se nō dimisit sed descendit. Quīto bonitatē. q̄ refutāt medicī alia in casu fine ncītate ⁊ vtilitate. Similiter qui tempus misericordie deo cōstituunt ut dicitur iudith. viij. hij enī omnes aliquo mō vidētur explorare ōnia illicite Quo ad p̄mum q̄rit scūs thō. q. li. iij. q. ix. ar. ij. vtz liceat ab aliquo moriēte requirere ut reuelz statū suū pt̄9 mortē Respōdz q; sic supponēdo hoc tñ ōmo iudicō. ⁊ dūmō nō ex dubitacōne fidei de futuro statu quasi temptādo inārat. Et pia ⁊ humilis itencō lxatur vicz ad subueniendū de fūcto p suffragia Racō est qz scdz dam. li. iij. Impletio naturalis desideriij

nō ē pcatū nisi aliqua inordi
nacō adiūgatur ut patet de ci
bo·naturaliter aūt scire desidera
mus·i·methaphice Sed cum
pfatis tribus condicōibus de
siderare scire statum alicui⁹ p⁹
mortem nihil inordinate vide
tur habere annexum·vnde·ij·
mach·xij· Sancta ergo ⁊ salu
bris est cogitacō pro defūctis
exorare ut a pcīs soluātur hec
tho·Quidam alius doctor ad
dit q⁹ qui expeteret r̄ditum ut
certificari vellet de statu illo an
vicz celū sit·vl infernus quod
cōmuniter p̄dicatur:mo r̄liter
precaret quia infidelis foret·di
cit etiam q⁹ istam peticōem nō
debent facere n̄ boies deuoti·et
illi possunt sic expti qui fuerūt
in statu isto deuoti et de quibz
p̄sumitur q⁹ sint saluādi· dya
bolus enim sepe immiscere pōt
illusiones quādo sic mortui re
uocātur·Contigit enim q̄nqz
mortuū esse in purgatorio ⁊ de
mō in eius spē dixit eum ee in
inferno ut aīa suffragio priue
tur ⁊ viuus de deuota vita mor
tui quam recolit immitari desi
stit· Secundo contingere pōt
animā esse in purgatorio quā
demō dicit esse i celo ut anima
suffragio priuetur· Sed que
ris nunq̄t tenet vni⁹ apparē
ti credere qđ aperit·R̄ndet idē
doctor posito q⁹ defunct⁹ fuer

teretur non essz q̄s obligatus
credere ea q̄ reuelaret licet etiā
essent vra hec ille· Secūdo ſ
possunt precare otra istud duel
lantes· Vbi nōndū q⁹ scōm mi
colaū de lyra sup materia duel
li·dauid cū golia·i·reg·xvij·
Duellum pōt dupliciter accipi.
vno mō ꝓprie ⁊ sic est singula
ris pugꝫ duoꝝ ut p victoriam
vni⁹ appareat tādem ei⁹ iusti
tia p diuinū iuditiū ⁊ alterius
iniusticia·Et sic scōm omes do
ctoes duellū est illicitū tam ex
parte appellātis q⁹ ecē·recipiē
tis ⁊ etiā iudicantis ⁊ obuletiū
scz ex officō ⁊ fauorē p̄stantiū
Sicut sacdotes q̄ darēt bñdi
ctōez talibz·qz ibi maifeste est
tēptacio dīna grauiter ibi vidz
precare appellat⁹ inuite seu su
scipiēs inuite grauiq̄ q̄ spōte sz
offerēs grauissime·Similit vi
detur de iudicē ⁊ coopratibus·
hec vidz raymundi sīa·et hec
mō ꝑm quosdā videtur loq̄ de
duello iura ipm duellū p̄hibē
tia·q·v·mōrchiam·Et extra de
purgacōe vulgari cū suscepisti
n̄ preuelacōez dīna maifestatū
fuerit q⁹ deus vult sic iudicaē iu
am iustitiam·⁊ hoc mō dauid
aggressus ē goliam·qz et dixit
Ego vio otr̄ te i noie dñi vide
tis·nec ꝓprie sic dauid fuit du
ellator·sed dīne iusticie execu
tor· Alio mō potest accipi ſ

duellū large ꝓut est bellū singulare vñ? cū vno absq; expectacōne diuini iudicij·sed ut p virtutem·artē vl fortunaz vl oibus istis vl aliq̄bus eorum occurrētib? aliqua cōtrauersia inter eos crimialis vl ciuilis t̄minetur·an tale duellum semp sit morle discordant tā thxologi q̄ iuriste. Fit autem duellū triplicitez·Primo aspiritusc̄ uti dauid.i·re.xvij.a in Rolādo ut h̄tur in historia karoli. Secūdo scd̄m multos p̄sertim ex parte appellātis cū pcō ut in·ij·mō tactū ē. Tertio semp est graue pcēm ut in primo casu. Et nōdum q̄ iudiciū ferri cādentis.a aque feruētis a filia prohibita fuit. sic̄ a de duello dictū ē. Ter cō pcare p̄nt coñ hoc volentes per artem notoriā vel similē sine humano studio scīētiā adipisci. Ruarto qui nō fugiūt vbi tenētur a possunt·di auxilium ad hoc sine causa expectantes. coñ quos xp̄us ait. Cū vos persequētur in vna ciuitate fugite in aliam math·x· Rñ aūt fugienda sit mors in xp̄iana persecucōne a qñ non·vnctō a cōsideracō scādali periculū gregis a hmōi docere possunt. Nam aliqñ contigit eodē tēpore a in eodm loco: vnū debere fugere alterz nō ut de sanctulo quē gladius ferire nō potuit. a de dyacono recedēte gre·pomit exēplū in li·dyalogoz. Ruito quidam fugiunt medicinalia vbi oportz etiā quod licz agatha fecisse videatur·tñ ut thō. ·2·2.q.lxxxvi· dicit fecit certa de di adiutorio ut sup̄. Ruo ad·iij·p̄incipale nō scd̄m thō. quadrupler ē grad9 dei tēptātium oēs tñ non sunt ꝑ primus eoz qui aiam non ꝑparāt ante oracōez·sed distrahūtur scīēter a negligēter qui labijs deū honorant solum. Secūdus eoz qui non dimittūt ante oracōem debitoribus ranc̄orem tenētes. De ābobus dicitur·Eccī·xviij·Ante oracōem ꝑpara aiam tuam·a noli esse quasi homo qui temptat deū· vbi dicit glō·interli. Tēptat deū qui orat qđ docuit·sed nō facit quod iussit. Sup̄ que dicit thō·2·2·vbi prius Qđ iste qui ante oracōem suam aiam nō ꝑparat dimittendo si quid aduersus quem hz. vel aliquis se ad deuocōem nō disponēdo. non facit quod in se est ut exaudiatur a deo a ideo q̄si interpretatiue temptat deum a q̄uis hmōi quasi interpretatiua tēptacio vidat ex p̄sumpcōe seu indiscrecōne procedere tñ hoc ip̄m ad dei irreuerētiam pertinet ut hō presuptuose a sine

debita diligēcia se hꝫat in his que ad deum pertinēt · dicitur enim·i·pe·v· Humiliamini sb potēti manu dei·ꝛ·ij· thi·ij· Sollicite cura tempm probabilē exhibere do·vnde etiā huiusmoi temptacō ē spēs irreligiositatis·hec tho· Tertiꝰ eorum qui pter intencōnem petunt vl faciunt que dicitur in diffinicōis declaracōne iterptatiua tēptacio· Rītus eoꝝ qui ex intencōne talia faciūt ut ibidē patuit·

Capitulū·xx·

Quinto decio prohibetur hic accidia cuius ꝓprium est tristari de obsequio diuino· sicut caritatis est gaudere in bono diuino·

a Vbi tria pncipaliter sunt videnda·Prio de quiditate ꝛ malicia ꝛ origine accidie· Secūdo de spēbꝰ· Tercio de remediis Quātum ad primum scdꝫ tho·2·2·q·xxxv· Accidia est tristicia de bono diuino qđ homo debet facere·dicitur ꝑmo tristicia ꝫ nō quelibet· Est enim quedam tristicia bō ut illa qua ꝯpatim miserie proximi sicut mia facit tristari·ꝛ passionis cristi meditacō· Similiter tristicia quam habem9 de peccatis cōmissis in contricōe Alia ē tristitia mala in appetitu vindicte mordiato ꝛ constituit spēm pcūire vl tristicia de bono ꝓximi ꝛ facit odiū vl inuidiam Sed tristitia de bono dīno cōstituit accidiā·dicitur·ij·de bono dīno id est de bonis spūalibus istis potissime que hoiem p se ordināt in deū ut sūt seruitutes dei exhibēde·corde·ore·vl opere·de quibus dictū fuit a primo pcepto particulari vsqꝫ ad sextum· Et sic etiā sunt omnia opera virtutum·nō mḡ tum circa talē materiam sed mḡ tum ꝓpter deū facta ꝛ in deum relata· Ex quo patet qꝺ ē accidia oris cordis ꝛ operis· Ruia quis tedium ꝛ tristitiā habere potest meditādi fidem·spārādi in deum · deum diligendi quo ad cor· quo ad os laudādo·orando·loquēdo de deo ꝛ filia· Et in opere multiplicater fit· Dicitur cōsequēter quod homo debet facere·quia si quis tristaretur de spirituali bono ad quod quis non teneretur sub pena pcecti venialis aut mortalis· puta de pficiendo aliquo quod solū cadit sub consilio nō essꝫ accidia· Exemplum de iuuene euāgelico qui tristis abscessit cū ei cristꝰ dixit· Si vis pfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibꝰ math·xix· Sed b

que sunt radices ꝛ cause tristitie·Rndetur qꝺ tres· Prima cū

quis nō amat deū nec gaudz
in eo. ideo oñter nō amat opa
spūalia. nec in eis gaudz. sed
tristatur. Secūda q̄ ās non
nosc̄it vl nō adūtit vl nō me
ditatur honestatem ⁊ vtilita
tem ac suauitatē spūaliū bono
rū ex hoc proueit q̄ non repu
tat spūalia. sed ea vilia ⁊ qua
si nihil valencia estimat ⁊ tri
ste ea facit à ea refugit Tertia
q̄ sēsus appetēdit spūale bo
nū ut laboriosū ⁊ priuatiuū de
lectacōis sēsibilis. ⁊ ideo sēsua
litas a spūali bono fugit ad de
lectabilia sensualitatis. Et tal'
sensualitas interdū ad se trahit
racōnem ⁊ volūtatem que tri
stantur de spūalibus bonis ⁊
c diuinis. Sed q̄re accidia
est pcēm. ex. scz thō. triplici
de causa. Primo q̄ in se malū
est tristari de bonis optis qua
lia sunt diuina. de talib⁹ ei sū
ma oplacētia essz habēda. Se
cūdo q̄ immediatus accidie
effectus est q̄ facit tedioſū ⁊
grauem in spūalib⁹ dōis ope
randis. Tertio q̄ multa alia
mala ex accidia sequuntur in
spēb⁹ ⁊ effectib⁹ eius. Rn̄ vēo
sit pcēm. nō ꝑm thō. vbi pri⁹
q̄ tristitia de bono spūali ali
q̄n nullū est peccatū sed forte
defectus nature. ut q̄n op⁹ di
uinū est solum cōsiliū ⁊ nullo
mō debitū. Secūdo aliquādo
materia est meriti. Tercō aliq̄n
est viale. Quarto aliq̄n mōz
le. Pro quoz intellectu nōnō
primo q̄ in nob⁹ sunt duo Pri
mū ē caro siue sensualitas filiꝰ
bestijs alijs. hoc dempto q̄ per
rōnem pōt frenari hec caro hz
oplacētiā i luxuria i vana glo
ria in gula ira ⁊ i similibus Et
hz tristitiā de omnib⁹ que sūt
cōtraria carni ut pz in eiusmo.
oracōne. hūilitate. patiētia ⁊c
Secūdum est aia racōnalis a
deo optō immediate creata q̄
naturaliter vellet bēficari hec
desiderare deberz virtutes de
um ⁊ bēitudinē ⁊ spūalia bō
Et de solo pcō principaliter
tristat. Sicut etiā naturaliter
phi reperierūt ⁊ de hoc scrip
serūt ⁊ fides amplius instruit
d Secūdo nōndū q̄ caro cō
cupiscit aduersus spiritū ⁊ spi
ritus adūsus carnem gal. v.
Rō idem sensit rō. vij. dicens.
video aliā legē in mēbris meis
repugnātem legi mentis mee
Et idem quilibz expitur. Exē
pli gratia. Racō iubz diuinum
vel religiosū ad matutinā sur
gere ⁊ pmium delectat racōez.
sz mollities lecti ⁊ calor corp⁹
tenēt q̄ non vult surgere Ex
isto causatur quedā tristicia
in sensualitate. vnde si ꝓpter
talē repugnātiam tristitia de
bono spūali wmiat hōi subito

7 indeliberate 7 omino cōtra aut
ꝑter voluntatem tunc est solū
ꝑmus motus 7 mere naturalis
Et q̄ diu manet solum ꝑm? 7
naturalis motus nullo mō de
pēdens a voluntate·tūc nullū
est peccatum moris ꝛ defect?
seu peccatū nature·quia nō est
in potestate hois dicēte bō au
gustino Nō est in potestate no
e stra quibꝫ visis tāgam ¶ Et
si homo statim ut huiusmōi mo
tum accidie racōne ꝓcipit inci
pit resistere racōne et voluntate.
tunc illa rēsistentia est sibi me
ritoria· Sic̄ sepe accidit q̄ ho
mo sentit aliquod tedium in exe
citio spūali racōe sensualitatis.
quod tamē racōi displicet·ido
etiam resistit conādo ꝓ exerci
tia bona delectari in dīs ꝓ
posse·talis tristicia nō ē pecca
tū·quia in sola sensualitate cō
sistit sed est materia meriti·q̄
voluntas detestatur eam Si ve
ro homo huiusmōi primo mo
tui accidie nō cōsentit secm ra
cōem plene saltem·nec sufficiē
ter se ei opponit·postq̄ ipm per
cipit·sed voluntas aliquo mō
ad sensum inclīata habet se cir
hoc negligēter in resistēdo·tūc
illa accidia est peccatū venale
si fuerit de opere debito·Et hoc
est ꝓpter negligētiam voluta
tis que ei imputabilis ē·Et ꝑm
Cassi·de institutis mōchorum
etiā in perfectos viros cadit·ꝛ
si motus ille accidie pertingit
vsq; ad racōem·ita q̄ carne to
taliter cōtra spūm ꝓualente et
tristicia sic in racōne inualescē
te q̄ ipa racō ex hoc sentiat in
fugā 7 horrorē à detestacōem
boni spūalis dīni q̄d hō facē te
net tūc ē pccm mōrale·ut dicit
scūs thō·Cui? racōe assigt·q̄
illud ē mōrale ex genere quod
de se 7 secm ꝓpriā racōem cōtra
riatur caritati·ꝛ accidia huius
moi est talis·quia ꝓprius effe
ctus caritatis ē gaudium de bo
7 de diuinis rebus cui cōtraria
tur accidia que est tristicia de
bono spūali iq̄ntū diuinū · Exē
plū in simili de cōcupiscētia ad
ulterij·quod de genere suo est
pccm mōrale·hec cōcupiscentia
q̄ dū est naturalis motus ma
nēs in sensualitate 7 nullo mō
depēdēs a voluntate tūc nō ē pec
catū· Sꝫ si hō ei rēsistit ꝓpt dēi
ē ei meritoriū·si vero voluntas
nō cōsentiēdo in opus nec in de
lectacōem nō excludit occupiaz·
ꝛ ꝓmittit eā morari in aio tūc
venialis fit culpa·si vero ptīgat
vsq; ad racōem ita q̄ racō supa
ta desistat in opus adulterij fit
culpa mortalis ita in ꝓposito·
Simile ē de ira· ¶ Quo ad·ij· f
nō principale notandum prout
colligitur ex dictis gregorij·7
xxij· moralium · Et ex philoso

de summo bono ⁊ Cassiam de
·viij·principalib⁹ vicijs·⁊ ex
illis·in sūma vitiorū q⁹ vigin
ti sūt spēs vel modi peccādi ac
cidie·Primus est origo alior
nō vicij tepiditas q̄ vomitū pro
uocat·vñ apoc·iij·xp̄us dicit
Scio opera tua q⁹ neq; frigi
dus es neq; calidus·sed q⁹ te
pidus es ⁊ nec frigidus nec
calidus incipiā te euomere de
ore meo·Euomitur cū in de tei
ore a labi pmittitur·hec fiduciā
temptādi dyabolo pstat q⁹
de multis tēptat tepidum·vbi
non feruidū·Exēplum de olla
feruēti cui muscę non infident.
hec etiam hoiem quasi otractū
facit·Ruia scō; Bern·Forsitā
isto nō possum⁹ q⁹ non multū
volum⁹. Secūd⁹ ē mollities
que est impatiētia dure rei de q̄
pū.xviij.Qui mollis ⁊ disso
lutus ē in opere suo frater est
opa sua dissipātis·⁊ reperitur
cōmūtęr i delicate nutritis hec
ē culcitī dyaboli·hec fac·ut hō
velut mue⁹ glob⁹ ad ignē tri
bulacōnis liqscat·Tert⁹ som
nolētia de qua pū.xix·Pigre
do immittit sopozē·a mimeta
te enim somni phibere debręt
aucule de māe canētes ⁊ galli
⁊ ineptia act⁹ dormiendi qui
pñt esse mimetas brutalitas
furgēdi tristitia importunitas
g dormiēdi Quartus ē ociosi

tas pū·xij·Qui opatur terrā
suā saturabitur pamb⁹ q̄ aūt
sectatur ociū stultissim⁹ ē·vbi
nō q⁹ terra siue solū oris octo
fructū⁹ proferre pōt sc; dei lau
dacōem·gratiaꝝ actōem·ora
cōnem·cōfessionē·verboꝝ mo
dificacōe;·abst mētiam·frater
nam correpcōem·⁊ fraternaꝝ
erudicōem·Stultissim⁹ mālt
est stultus q⁹ in vita negligit
necessaia vite celestis acq̄rere.
stultioꝝ q⁹ vitam hostib; expo
nit.stultissim⁹ q⁹ aiam interfi
tientes solet pascere.puta cor
pus ⁊ dēmonē. Ruūtus est di
lacō ps̄·Tempus fatiēdi dñe.
dissipauerūt legem tuā·Tar
dant quidā ouerti.alij cōfitei.
alij pficiī Ad cōuersionē; h
acceleradam mouere debręt
quōq; sc; mortis mētitudo luc·
·xij·Vos estote pati q⁹ nescī
tis qua hora dñs veniet vēturꝰ
sit. Secūdo multiplex bonū
in de proueniēs sc; vite iocūdi
tas·maioꝝ viuēdi ⁊ moriendi
securitas·pene maioris euasio.
⁊ pmij multiplicitas. Tercio
periculū male ofuetudis ieie.
·xiij·Si mutare pōt ethiops
pellem suā ⁊ vos poteritis bñfa
cere cū didiceritis male facere
Quarto q⁹ iniquus ē in deū·in
angelū·in se ⁊ in proximū sc;
illud aug⁹·pccoꝝ nō est dig
nus pane quo vescatur·Quinto

qz difficile est quē wre ad deū
oūtu ambro· Pluēs inuenī bap
tismalē in nocētiā seruasse ḡ̄ w
ram pēitenciā egisse· Sextus
est tarditas Sicut enim acci
diosus differt conuerti· sic tar
dus tarde procedit in opre iā
inchoato pū·xi· Sicut acetū
dētibus et fumus oculis sic pi
ger molest? est hijs qui mise
runt illum· Ruo contra terrere
debrēt tēporis brewitas· malo
rū in malis strēnuitas· a bono
rū virorz a mulierum sollercia
Septim? ē negligētia in hoc
cōsistēs q̄ bō non curat qualit̄
op? inchoatū fatiat vtz bene
vel male· sed hoc solum cuāt ut
ab onere laborīs inchoati se ex
pdiat pū·xxiiij· Diligēter ex
ercē agz tuū iere·xlviij· Male
dictus qui facit opus dei negli
genter alia lra habet fraudulē
ter· Tales terrere debret irrō
lūū ut apum ⁊ formicarum dili
gētia ad corpus ꝓprīū ⁊ dei in
tuitus Octau? est inpseueran
cia quā habēt qui op? inchoa
tū ad perfectū nō ducunt· Rue
saul dicit·i·regū·xv· Ad quā
vitādam xp̄us de cruce descēdere
noluit vnus math·xxvij·p
seuerantia em̄ cib? est dei ioh·
iiij· Meus cibus est ut faciam
wlūtatem ei? qui misit me ut
perficiā opus eius· huic demō
insidiatur gen·iij· Tu insidia
beris calcaneo eius· Nonꝰ est
remissio in eo em̄ est qui quoti
die detrioz efficitur· wrsꝰ Fer
uidus in pmis· medio tepet al
get in pmis prou·x· Egestatē
opata ē manus remissa· manus
aūt fortiū diuitias parat· Ruo
cōtra prou·xiij· Justorum semi
ta quasi lux splēdens procedit
⁊ crescit vsqz ad perfectū diem
Vbi nō quid sit pficere vicz
simul omnia peccata ꝓpōito di
mittere ⁊ exercitia p vitacōne
vicōrum necessaria· et acq̄sicio
ne virtutum apta iuxta suum
statū arripe Decimus ē dis i
solucō· dissolutus enim difficul
tatem inuenīs in suo regimīe
se dimittit oīno absqz gubna
cōne secm illud prouer·xxiij·
Eris sic dormiens in medio ma
ri ⁊ quasi sopitus gubernator
amisso clauo· Talis animū su
um nō recolligit· Est ei tanꝙ
pulvis quem proicit ventus a
facie terre· a quasi dolium non
ligatum· hanc dissolucōnem
greḡ· videtur weare importū
tatem mentis qua mens ꝓpter
tristitiā in spiritualibz se impor
tune transfert ad delectabilia
corpalia tediose spīritualia im
plendo· Undecimus est incu
ria que suorum debitam curam
non habet· Cui opponitur di
ligētia· incuriosus sua nō colit·
culta nō colligit ⁊ collecta nō

custodit. vñ wrsus. Non mi
noꝛē virtus q̄ q̄rere pta tuei
Hoc vitio laborant qui audi
ta nō curāt memoie trādere mē
te vel scripto vel opere. Rui di
lacerate ambulant a immūdi
tias sine racōe sustinēt. Cōtra
quos est q̄ oꝛdiate natura p
cedit q̄ ōrtus interdum ē vir
tus a q̄ exterioꝛa notāt interio
k rem in curiā ¶ Duodecim⁹ est
ignauia q̄ laborāt q̄ eligit poci
us in miseia magna pmanere.
q̄ aliq̄ntum laboꝛis subire Et
videtur idē ee cum pusillani
mitate. Nā magnimitas ē vir
tus inclinās ad opeā magno
honoꝛe digna scōm pḥm. iiij.
ethicoꝛ. Presūpcō ē excessus.
ꝫ pusillanimitas defectus est.
spēaliter in hijs que spēaliter
cadūt sub osilio. Et scōz thō.
.2.2.q. cxxxiij. Pusillanimis de
ficit a ꝓpoꝛcōne siue potētie dū
recusat ad id tendere qō est
siue potētie cōmēsuratū. Et ide
ē q̄ math. xxv. a luc. xij. Ser
uus qui acceptā pecuniā dñi sui
fodit in terra. nec ē operatus ex
ea ꝓpter quēdam pusillanimi
tatis timoꝛem punitur a dño
l ¶ Tercius decim⁹ ē in duo cō.
scz quedam aridita spūalis a
carētia feruoꝛis mentalis de q̄
in ps. Aia mea sicut terra sine
aqua tibi. Et numei. xi. Aia nra
arida est nihil respiciūt oculi
nri nisi man. Oritur aūt aliq̄n
ex supbia que est quasi mons
gelboe sup quem nec ros nec
pluuia duo cōis scōm Bern.
descendit. Aliq̄n ex defectu cibi
spūalis ps. Aruit coꝛ meū quia
oblitus sum comedere panem
meū. Aliq̄n ex accidia nā alie
creature otio impiguātur. sed
hō labore spūali pū. xm. vult a
nō vult piger. Aia aūt laborā
tiū impiguabitur ¶ Decim⁹ m
quartus est tristitia in diuino
scz offitio. Et gre. viōz weare
toꝛpoꝛem qui ē circa p̄cepta q̄
pertinent ad cōmunē iustitiam.
nō inquit aug⁹. ex tristitia aut
necessitate q̄ hilarē datoꝛem
diligit deus. ij. coꝛn. ix. Hoc vi
ciū est quasi absinthiū positū
in esca dei. Item cū oia a deo ac
cepimus iustissimū est ut ei re
stituēdo lete seruiamus. Item
pū. xxv. Sicut tinea westimē
toꝛa wermis ligno sic tristitia
viri nocet coꝛdi. ¶ Decimus n
quintus tediū vite quod ali
q̄n oꝛit ex ꝺi amoꝛe a celestꝭ
patrie. Sic pter in apostolo q̄
ocupiuit dissolui a ee cū xpo
Aliquando ex maloꝛ p̄sertim
alienoꝛ osideracōe ꝗbus mū
dus plenus ē. Ecc. ij. Teduit
me vite mee videntem mala eē
vniuersa sub sole a cūcta vani
tatem a afflictōez spūs. Aliq̄n
ex wlxmētia tribulacōis ꝓpter

ij·cor̄·i· Sup̄ modū ḡuati sum? a sup̄ virtutē ita ut tederet eē·nos viuē· Aliq̄n ex accidia. ⁊ tūc ē pcēm ⁊ pueit ex lōga tristitia p? quā non solū tedet deo fuire ſ etiā viuē· Decimus sext? ē despā cōis quā doc; apl's fugē pmitētes·ij·cor̄·x· Ne mia tristitia absorbēatur hmōi Decimusseptim? ē rācor ⁊ q̄dā mētis amaritudo otr̄ illos q̄ hō minē wlūt ad spūalia exēcitia ducere· Expēlū de mōcho accidioso otra p̄latum amaricato Decimusoctau? est istabilitas ꝓpositi cū hō in dei seruicio diu sa ꝓpoit ⁊ mala attēptat ⁊ frequēter ꝓpositū mutat non ex i potētia aut ex racōnabili causa. ſ ꝓpter tediū qđ hz i eoz exercicōe spūaliū· Decimusnonus est inq̄etudo corpis ⁊ istabilitas loci ut apparet i multis Vicesim? est malicia q̄n ꝓp' tristitiā quā q̄s hz in diuinis itm malus efficitur q̄ etiā spūalia modica à nulla estimat et etiā impugt· ¶ Quo ad·ij·principale nōndum q̄ pluā r̄media sūt otra accidiā· Primū ē cōsideracō de testabilitatis huj? vicij· ut apparz p̄mo in ysideracōe exēplor̄ olim rex laborātiū· nā in vita carētibz sol ⁊ astra quotidie giz mūdi circueūt· i habētib9 vitā vegetabilē hbe ⁊ arbores minimū imaiū hntes i multis aduſ ad magnā quātitatē puenīut]n sensibilibz dic·salomō p̄u·vi· Vade ad formicā o piger ⁊ ysidea vias eius ⁊ disce sapiāz· i malis hoib? quot sūt studia mūdo fuiēdi· in hois hoīb9 cecilia q̄si apis argumē tosa deo fuit· in āgelis bōis et malis otīua sunt exercitia Secūdū ē q̄ tm̄ displiceat d̄o·vñ apē·ij· Quia tepidus es incipiā te euomere· Cā p̄m glō· q̄ quādā securitatē accipiūt de hoīs aliq̄bz]tē luc·xv· Gaudiū ē āgelis sup vno pcōre sc; fruitdo pmiam agēte q̄ sup·xcix· iustis q̄ nō indigēt pmia sc; te pide viuētibz p̄m greg·]tē luce xiij·de sicaulnea dr infructifera Succide illā ut q̄d eē· terrā occupat Tercīū ē q̄ accidia multū placz dyabolo·vnde math· xij·]mmūd? spūs exiens ab hoīe ieniens domū vacātē vadit ⁊ assūt alios·vij· neq̄ores se ⁊ intrātes habitāt ibi·]tem math·viij·demōes dixer̄t xp̄o si eicis nos mitte nos in gregē porcoz·⁊ iob·xl·dr dormire·s· demō i loco calami p q̄d vacuitas designatur Secundū r̄medium ē rōbil' diuūtas occupacōis ſ ordiata dz eē ⁊ rōbilis ut doceat exemplum i vita patrum vbi beato āthonio accidia tempta to angelus apparuit quem vidit p̄mo fumiculū torquentem

ēmde orantem. deinde spoꝛtas texētem. ⁊ iteꝝ oracōi vacātem ⁊ sic facere anthonium iubentem coīi accidiam. Tertiū est ut cum sentit tristitiam accidie quis interdū ḡrat bonā sollicitatē cū q̄ verisimiliter solum de deo ⁊ licitis tractet lete Exēplū in vita patꝝ vbi sepe illud fecerūt. In cuiꝰ figura legitur exo. xvij. q̄ iosue pugnante cōtra amalech. oꝛabat moyses leuās manus ad deū cuiꝰ manꝰ erāt graues. ſ. hur ⁊ aaron sustētabāt manꝰ eiꝰ ex vtraq; parte. Quartū ut hō se cogat ad exercitiū spūalium que fastidit. Nā habitus delectabilis non nisi pactus interdū tristes multiplicatos acq̄ritur ex. ij. ethicoꝝ. Quintū ut cū magno conatu q̄s meꝛetur dei tot beneficia ⁊ fiscoꝝ ps. Renuit consolari aīa mea credat q̄ sequitur. memoꝛ fui dei ⁊ delectatus sum. oportz aūt hūc conatū magnū esse q̄ homo in tristitia cōstitutus difficulter talibus immoꝛatur. Sextū ē exclusio p posse triū radicū accidie in p̄ncipio capituli positaꝝ In cuiꝰ figura dicit leuit. vi. Ignis in altari meo semp ardebit quē nutriet sacꝛdos subtiens ligna mane p singulos dies. Septimū est cōsideracō pene infernⷯ ⁊ purgatoriⷯ ⁊ brā

titudinis q̄ expectamus secm nostꝝ meritū vel demeritū. vñ in vita patꝝ. quidā pater cū questꝰ est pri achilli accidiā Rndit alter ideo patris q̄ nō dum vidisti requiē celi nec pnam infernⷯ. Octauū ⁊ sūmū remediū dei gratia ē ps. Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilatasti coꝛ meū. vnde i canti. Trahe me post te curremus in odoꝛe vngētoꝝ tuoꝝ Cā. i. ps Errauī sicut ouis q̄ perijt ⁊ ē

Capitulū. xxi.

Sexto decimo prohibetur erubescentia xpm sequēdi ⁊ eius doctrinā in necessarijs ad salutē. vñ luc. ix. ait Qui me erubuerit a ⁊ meos sermones hūc filius hoīnis erubescz cū venerit in maiestate sua ⁊ pris ⁊ scoꝝ angeloꝝ id ē ad modum erubescētis se habebit dicēs. nescio vos. sicut ait virgibus fatuis matth. xxv. ⁊ clausa est ianua. Tria sunt hic dicēda ⁊ vidēda. Primo de vrecūdia seu erubescētia bō. Secundo de malo de quibꝫ dicitur Eccī. iij. Est ofusio adducēs pcēm ⁊ ē ofusio gratiam ⁊ gloriā adducens Tertiō de remedijs male erubescētie Quintū ad. i. nōndū b scm thō. 2. 2. q. cxliij. q. vē cūdia est timoꝝ de actu exprobrabili facto vel fiendo. Dicit

p̄mo tñ q̄ est respectu ardui possibilis respectu cuius nō est tristitia·Ex quo patet q̄ pfecti nō erubescūt facilit̄ de futuris malis ꝓpetrabilibz·q̄ non appendunt mala opa ut difficulter ab eis mediāte gra vitabilia ¶Itē patet q̄ malitiosi nō sunt verecūdi quia ex habitu facilia putant mala·dicitur de actu turpi in quo includitur cogitacō·verbum·vl' obmissio turpis·Dicitur turpis seu exprobrabilis·Sed que sūt turpia exprobrabilia seu inhonesta·Rñdeo q̄ nuditas corporis in adulto respectu alterius ¶Itē discooptura mēbri immūdi puta genitaliū posteriorum a vberū·Ex quo patz q̄ male faciāt vestes curtas portātes quo ad viros·a vbā nudātes quo ad mulieres·a tumicas leuātes sine causa·Racō istorz est·quia a natura talia verecūdia ut dicit beatus aug⁹·li·de cītate dei cōtra opogenē·Item omne peccatū ē erubescibile p̄cipue tñ luxurie furti seu subtractōnis alieni bomi·a mēdatij de quibus interpretā dicitur ecc̄·xli·Erubescite a patre a matre de formicacōe Et a p̄sidente a potente de mendacō·Et a p̄incipe a a duce de delicto·¶Rō aūt turpe sit oē peccatum patet tripliciter·Primo quia peccatū nuditatem fecit erubescibilē·Nā gene·iij·dr Erāt vterq; nudus Adam scilicet a vxor eius·a non erubescebant·racio quia nullum peccatū fecerant a futurū faciliter vitare poterāt·Interi em̄ q̄ mēs superiori obediebat creatori q̄ quid infra mentem erat ut mēbra corporis a etiam bestie sibi obediebant·Sed eoipso quo homo deo inobediens fuit·obediencia multorum sibi est sbtr̄acta ¶deo gene·iij·dicitur post q̄ ambo de fructu vetito gustauerūt·aperti sunt oculi amborz videlicz experiētiam habēdo q̄ malum prius mēte nouerunt Cumq; cognouissent se eē nudos consuerūt folia ficus a fecerunt sibi perizomata·plura ibi de verecundia videlicz q̄ ad vocem dei fugerunt q̄n deus quesiuit ad ā vbi es·q̄ deus aut q̄s indicauit ac̄·¶Secūdo cum d erubescentia sit fuga rei turpis·et peccatū sit opus dyabolicū contra naturā p̄mo eo remoto oia decētia forēt ostat peccm eē maxime erubescibile et q̄d pl⁹ē mei⁹ opacōe alia erubescibilia nō sūt teste greg̃·dicēte de maria magdalena q̄ semetipam gestiter intus erubescebat nihil esse credidit q̄d verecūdaretur foris·Tercō erubescētia ē respectu immūdorz sed in opacōne pcē alia immūda mūda sunt·vnde

matħ·xv·Que de ore ꝓcedunt de corde exeũt ⁊ ea coiq̃nant hoiem·de corde eni exeũt cogitacões male·homicidia·adulteria.fornicacões.furta.falsa testimonia·blasphemie hec sũt q̃ coiquinãt hominẽ ps̃·Corrupti sunt ⁊ abhoiabiles facti sunt scz iniqui·. Dicitur fco vel fiẽdo qz plura fecim⁹ q̃ erubescere debemus ⁊ nescim⁹ an de facto luere coram deo habeamus·Plua etiã sũt que ꝓterire possem⁹ turpia ¶ Notãdũ ·ij·scz thõ·vbi prius ⁊ phm ·ij·⁊·iij·ethicoꝝ·qꝫ wrecundia q̃uis non sit virtus eo qꝫ virtus dic̃ pfectionẽ habitus· perfectus aũt viz non timz aliquid ut futurꝫ ad duũ possibile vel difficulter vitabile·Sed ꝓter habitũ facilit̃ vitabile turpe.Tñ wrecũdia est bonũ q̃d ⁊ laudabilis passio ⁊ habitus cõsilis eius acquiri põt Laudabilis inquã quũtuplicitacõe·Primo qz frenũ ẽ sensualitatis qđ dum quis hz a multis malis p̃seruatur actibus ⁊ spes est de eius correctiõe·vñ quid phus dicit·Erubuit res salua est·Secũdo est ornamẽtũ precõsum quo decoratur iuuẽtus ⁊ muliebris sexus·vnde eccl̃·vij.Gratia wrecũdie eius scz mulieris sensate ⁊ bone super auꝫ.Tercõ est oculus quidã mẽtis ostẽdens opus de quo quis wrecũdatur eẽ examinãdum an bonũ ⁊ tũc erubescẽtia est expellẽda·si malum tũc est dimittẽda scz illud matħ·vi· Si oculus tuus nequã fuerit· totum corp⁹ tuũ tenebrosum erit·Nõ est ꝑuilegiũ hũane cõdicõis i hac vita quo careãt oia aialia irrationalia.qz nullũ eoꝝ wrecũdatur ꝓpter·qz turpe nõ ꝑcipit ut ptz in eorũ actib⁹·Quito gratiã a deo meretur·vnde gene·ix·Sem wrecũd⁹ bñdicitur ⁊ cham maledicitur·Et luce·i·Ad mgz essum angeli maria wrecũda ⁊ timida audiuit.ne timeas maria·inueĩsti gratiã apud dñm ¶ Quo contra quãq̃ mala in f
turrũt iuerecũdi ꝓpositum q̃ facilit̃ ois derare potes·vnde iere·iij.Frons meretricis facta ẽ tibi noluisti erubescere Item ibidem.vi·ofusione non sunt confusi ⁊ erubescere nescierũt Tercõ nõdum qꝫ wrecũdia que etiã nõ est pcẽm reperitur in multis·Primo in perfectis ⁊ seibus q̃ ad habitum multum. ⁊ paꝫ quo ad actũ quia non apphendũt turpia ut possibilia sibi ⁊ difficulter euasibilia Sz tamẽ sũt sic dispositi ut si in eis essz aliq̃d turpe de hoc wrecũdarentur ut dic̃·phs·iij· ethicoꝝ·Secundo reperitur

plus in mediocriter bois·quia in eis est aliquid de amore boi. attamen nō sunt totaliter im munes a malo·Tertio plus re prie dum est de wrecundia in femmis. Quarto plus in virgi nibus adultis·Ruto maxime iniuenib; vtriusq; sex⁹ post q̄ wnerit ad vsum racōis·Ve recūdia aūt carent qui sunt in patria·Item vsu racōnis care tes in via Adā a eua caruerūt in paradiso·Et malicōsi qui ni hil appendūt ut turpe nec ma lum timent·Est ꝓterea triplex wrecūdia·quedam naturalis vsum racōis ꝓuenies sicut alie passiones·Alia est materia me redi ut ista que insurgit racōe infamie innocentis·Tertia est meritoria a satisfactoia ut ista quam habem⁹ in cōfitendo pec cata·vnde bern̄·Quantum dis plicet deo impudicitia peccōris. tātum placz deo erubescēcia pe nitētis·Ruo ad·ij·principa g le nōndum q̄ scōm tho·vbi su pra Mala wrecundia ē timor inordinatus de actu nō wre ꝛ apparent exprobrabili seu tur pi facto vel fiendo·pcui⁹ decla racōe aduertendū·cum timor sit de essencia wrecundie q̄ tū ad ꝓpositum sufficit timor vel metus qui scōz tho·in·iij·dis· xxix·est instātis vel futuri peri culi causa mentis trepidacō Et est duplex metus quidam qui cadit in constātem virum·alig qui non cadit in cōstātem viz. Cōstās em̄ ꝓprie ē virtuosus. a incōstans vicōsus·met⁹ aūt cadens in constantem virū est quando min⁹ malum fusti men dū cogitur metu maioris mali· hic timor cadit in ostātem vi rum·Cui⁹ racō est·quia scōm phm·ij·ethicoz ostans a vir tuosus est mensuā ommū ope rū suorū·Scit enim quid fu giendū a q̄d faciendum sit·Id circo eligit magis fustinē mi n⁹ malum q̄ maius malum ica dere vbi vnum fieri oportet· Et differt constans ab icōstāti dupliciter·Primo electōne·q eligit quodcūq; malum pene pati puta priuacōnem bonor exteriorum fame vel vite q̄ pre care de quo dic̄·anselm·lib·cur deus homo·q̄ p infinitis mū dis saluandis scz corporaliter nō esset omittēdum peccatum Incōstās aūt a vicōsus eligit pci⁹ subie mai⁹ malum puta peccatū ꝓpter dilectacōem an nexam q̄ vitae min⁹ malū·pu ta perdere tēporalia·nam mi mū peccatū est maius malū q̄ maximum malum pene sit ma lum Alia differencia est q̄ tū ad estimacōez periculi vel pne imminētis q̄ ostās nō cogitur nisi forti a ꝓbabili estimacōe

Inconstās aūt p leui estimacōne ⁊ fugit quod dāmō nemie p
h sequēte. ¶ Est aūt q̄drupler metus q̄ cadit in cōstātē virū Primꝰ ē metus mortis ab eo q̄ intēdit ⁊ pōt occidere Secūdus ē gūs cruciatus corpois. puta verbera cō. torsio. incarceracō ⁊ huiusmoi. Tertiꝰ ē metus stupri qui bonis viris maior q̄ mortis eē debet. Itē si q̄s dedit aliquid ne stuprū patiatur vir vl mulier Quartus seruitutis metus Et dic. tho. p. ⁊ alb. q̄ nō differt vtr hec p dicta quatuor fiant in psona ꝓpria. siue in psona liberorum. siue vxoris Item si q̄s in adulterio vel furto vel flagicō alio dēplexus dedit aliq̄d vl se obligauit ad p̄dicta q̄tuor pertiet q̄ timuit mortē vel periculā vel vincula. Itē si dēplexus dedit quid dēplexori vel promisit ne p̄deretur. pertinet ad quatuor p̄fata. q̄ proditus prenoiata potuit pati Metꝰ autē cadēs in cōstantem virū est q̄ fit p minas verboꝝ. ut si hoc feceis non habebis grāz meā vel non diligā te ⁊ filia Etiam secōm legistas tiorē infamie ⁊ veracōis nō caderz in cōstantē virū ⁊ sb quatuor p̄fatis q̄ talibz multis modis sb uenirī pōt. Et nō q̄ metus cadit in vnum qui nō dicēretur cadere in alīū. Nō ei ē vilimile regē tiere debuisse militē paruū. ⁊ minor metus excusat in casu feiam q̄ virū Metus igr cadēs in cōstātem virū facit q̄ promissa vel data tali metu nec corā deo nec coram eccīa tenēt. ut mr̄imoniū tali metu contractū ⁊ alia data vel p̄missa. Ra cō est q̄ cōsensus in talibz nō ē liber mere ꝫ coactus. nihil ergo dedit libere. ymo metus cadens in ostātem virū impetrt restitutionem in integrum

¶ Sed queritur vtr ille q̄ p i
metū cadētem in cōstātem virum opulsus aliquid promittit de tēpalibz teneatur illud postmodū adimplere ſy. alb. in. iij. Credo q̄ vbi ē iuditū p quod imueirī pōt defensio a iudicāte etiā coactus debet soluere promissum. ⁊ opetit ei actio ex lege ⁊ ex canone ⁊ iudex dz eū restituere in integrum Si aūt defect9 sit iudicium puto q̄ nō debz soluere ꝫ aliquā leuem ꝓpter cautelā facere pmittētiam de promisso. p̄cipue si fides vel iuramentum non interueīt. si aūt iuramētū interueīt. dicunt multi ⁊ etiā mihi satis ꝓbabile videtur esse soluendū Si aut nō soluit ⁊ iuramētū violauit ⁊ postea venit ad pmittētiā vidz mihi nō esse cogendū ad solucōez ꝫ tm ad fracti

iuramēti emēdacōem·hec alb·

k Dubitatur an timor i gene re de timore loquendo excuſ a pcato· ſñſio ꝑm thō·i·ii·q· Cxxij·ar·iiij· Timor itiñtū hz racōez pcati mg̃tum eſt con tra ordiné recte racōis que eſt regula hūanorū actuum· Recta aūt racō iudicat quedā ma la magis eſſe alijs fugiēda·Et ideo q̃cūq; ut refugiat mala q̃ ſcd̄m racōnem magis ſunt fu gienda nō refugit mala q̃ ſūt min9 fugienda non eſt pcca tū·Sicut magis eſt fugiēda mors corpalis q̃ amſſio rei. vnde ſi quis ꝓpter timorē mor tis latrombz promitteret aut daret excuſaretur a pcō qđ in curreret ſi ſine cauſa legittima p termiſſis tomis hoibus quib9 magis eſſz dādum pcōribus largiretur· Si aūt aliq̃s per ti morem fugiēs mala que ſcd̄m racōnem ſunt min9 fugiēda in currat mala que ſcd̄m racōnem ſunt magis fugiēda·nō pōt a pcato totaliť excuſari·qz ta lis timor mordinat9 eſſz·Sūt aūt timēda magis mala aie q̃ corpis et mala corporis q̃ ex teriorz rerū· Et ideo ſi quis in currat mala aie id ē pcata·fu giēs mala corpis puta flagel la vel mortē·a mala exteriorz puta damnū pcumie· aut ſi ſu ſtineat mala corporis ut vitet dānū pcumie·nō excuſatur to taliť a pcō·diminuitur tñ ali quod ei9 pcatū quia min9 vo luntariū eſt qđ ex timore agitur Impoitur enim hōi quedā ne ceſſitas aliquid faciendi ꝓpter imminētem timorē ut faciat vo luntariū mixtum ſcd̄m ph̄m· Sz qñ ē timor pcatū mōr tale·Rz·ar·iij· Timor ē pcatum ſcd̄m q̃ eſt mordiatus prout ſcz refugit q̃s qđ ꝑm racōez nō eſt fugiēdū·hec aūt mordiacō tioris qñq; q̃dē oſiſtit in ſolo appetitu ſenſitio nō vmēte ex oſenſu rōis appetitus ꝛ ſic nō eſt pcēm mortale ſz viale ſolū Qñq; vero huiuſmoi mordia cō tioris pertigit vſq; ad appe titū racōnalē qui dicitur vlū tas·que vlūtas ex libro arbi trio refugit aliq̃d non ſcd̄m ra cōez· Et talis mordiacō tioris qñq; ē pcēm viale·qñq; mōr tale· Si ei quis ꝓpter tiorē quo refugit quis periculum mortis. vel quodcūq; aliđ temporale malū ſic diſpoſit9 eſt ut faciat aliqđ prohibitū vl̄ pretermit tat aliq̃d qđ eſt p̄ceptum in le ge đma talis timor eſt pcēm mortale· alioquī erit pcatum veniale·vñ apōſ·xxi· Timidis a incredulis a execratis pars erit in ſtagno ignis a ſulfuis. qđ ē mors ſecūda·hec de thō· Quicq̃d igr de timore dictū ē·

illud ad wrecūdiā applicādū
m est. ¶ Ad sciendū qñ wrecun
dia sit pcēm wmale vel mōrale.
nōndum scōm thō. 2. 2. q. xix.
ar. iij. a. ij. q timor mundan⁹
est quo quis mordiate timet
amittere bō exteriora. hūanus
quo quis tiet ꝓprie psone. a
pertinēt ad vnū timorem in re.
quo quis a deo recedit ꝓpter
amorē creature a corpis detri
mētum. a timere talīū prdicō
nem. interdū est naturale. int
dum vitiū. Naturale eni est q
refugit ꝓpria corpis detrimen
tū vel etiā damnum temporalīū
rerū. Sed q hō ꝓpter istare
cedit a iustitia est extra racōez
naturalē. vñ pbus. iij. ethicoz
dicit q quedā fūt pcēa quoz ope
ra ad que nullo timore debz q⁹
cogi. qz pi⁹ ē huiusmoi pcā
cōmittere q penas quascūq
pati. Dicitur in diffinicōne de
actu nō vere sed apparēter ex
n probabili. ¶ Vbi nō q du
plices sunt actus. quidā wre
exprobrabiles ut in principio
capituli patuit. Alij non wre
exprobrabiles ꝫ apud filios
huiⁿ seculi de quibus dicitur
iob. xij. Deridetur iusti simpli
citas. Super quo greg. libro
. x. mor. sic dic. Animⁿ quippe
viri iusti nonnunq opi recto
cōstanter immittur a tñ hūa
nis irrisionibz vrgetur. Quā
da agit a obprobria recipit.
qz ab huiⁿ mūdi sapiētibz pu
ritatis virtus fatuitas credit
Quid nāqz mūdo stulti⁹ vidz.
q mētem verb ostēdere nihil
callida machinacōe simulare.
nullas munitiōis otumelias red
dere p maledicētibz oāze pau
ptatē qrere. possessa relinqre.
rapiēti nō resistere. prcutiēti
vnā maxillā alterā pbere. sed
qđ abhominātur egyptij israh
elite deo offerūt. Subditur
lāpas cōtēpta apud cogitati
ones diuitū id ē supborū. pa
rata ad tēpus statutū. ¶ Tē o
nōndum q malā wrecūdiaz
multi habēt scōz q multiplici
ter aliqui pcāt ut in septem
pcīs capitalibz. Primo qui
dam wrecūdātur hūiles esse
aut in wste. cōtra exēplū ioh.
baptiste wstiti zona pellicea.
math. iij. Aut nō querēdo ne
cessaia dubia. cōm xpi exēplū q
in medio doctoz qstiuit luc. ij.
Aut wrecūdātes qñ nō sciūt
respondere ad quedā mutilia
sicut homer⁹ ut refert policra
tus q ꝓbleuma pdiculoz sol
uere neqens p̄ tristitia mortu
us est. Aut sacramēto reueren
tiam nō fatiētes. Cōtra exem
plū militis qui precōse iduto
equū descēdit i luto genua fle
ctēdo ad eucaristiaz scōm suā
osuetudinē ut Cesari⁹ refert

in suo dyalogo. Secūdo sunt alij wrecūdātes paupertatem que est instrumētum hūilitatis lima pcōrum ⁊ xpi ornat? Alij celant genealogiā pauperū. Quo cōtra dicitur de wilh. epō parisiēn. qui scōbā cū qua pat' suꝰ pistor fornacem purgare solebat in cameā suā semper habebat ut videret se de paupertate eleuatū. Et ysaie. xlviij. Ecce excoxi te sed non quasi argētum elegi te in camino paupertatis ppt' me fatiam ut nō blasphemer gloriā meā alteri non dabo. Tercō alij wrētur detractōnes castitatis. ⁊ cōtrahunt cōtra exēpla virginū que eciā sanguinē effundē nō erubuerūt vn sap. iij. Multigena aūt impioꝝ multitudo nō erit utilis ⁊ adulterine plātacōes nō dabūt radices altas nec stabile firmamentum collocabūt ⁊ si in ramis in tpe germinauerit. infirmit' posita a wto omouebuntur ⁊ a nimietate wntoꝝ eradicabūtur. Quāto alij pacientiā recusātes wrecūdantur irā sopire ostra xpi wrbū Jn pacētia vra possidebitis aias vestras luc. xxi. Quōto alij wrentur ignoscere in se pcātibꝫ cōtra exemplū cristi qui totiens pserti die crucifixiōis offensus omnia cōdonauit. Sexto alij abstinētiam wrētur ppt' oblo quentes ostra exēplū hōrati primo dyalogoꝝ gre. vbi dr qꝫ i cōuiuio carnes omedere nolēs miraculose piscē obtinuit. Septīo alij ex inertia ⁊ pusillanimitate timēt morituris mortē annūciare cōtra exēplū ysa. dicentis Ezechie dispone domui tue. qꝫ morieris tua non viues ysai. xxxviij. Alij wrecūdātur infirmis obsequi cristū fugientes. Alij wrecūdantur corrigere vitia filioꝝ ācillaꝝ ⁊ familie Quos oēs valde terrere debrt formida hec xpi sentētia luc. ix. Qui me erubuerit ⁊ meos hmones hūc filiꝰ hōis erubescet cū venerit in maiestate sua a ē.

Quo ad. iij. pncipale nōs p
qꝫ ad expellēdā wrecūdiā valent septē. Primo ofideraē xpi maximā delonoracōem in sua morte. nam ad festū pasche de omni terra quasi aliq ibrlm wnerāt. xps famosissim? i wbo facto. ⁊ vtute fuerat. Crux turpissima fuit pena. attamē volu it i medio latronū educi ⁊ mori ⁊ nudus omino exu que omnia alia ⁊ aliam wrecundiam maximā incutere potuerūt At tamē ad hebreos. xij. ppositto sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. quare ut ibidem dicitur Exeamus extra castr' improperiū ei? portātes Secūdo videam9 exempla

sāctoꝝ qui wrecūdiā postpo/nētes virtutibꝫ īfudarūt·nā hēb.xi. fide moyses grādis fa/ctus negauit se esse filium filie pharaonis·wluit enī magis affligi cū populo dei q̄ tēporal' pcī habere iocūditatem Su/sānа magis wluit mori turpi/ter q̄ puitatē mīmo malē pce/dere dan·xiij· Itē act.v. Ibant apli gaudētes a ꝺspectu ꝺsilij· qm̄ digni habiti sunt cō tume/liā p nomine ihu pati. Tercō pōdrādum est q̄ malū ⁊ stul/tū sit dimittere opera bō ex w/recundia·nā tales facūt sicut vir q̄ pter latratū canculi ca/strū nō defendꝫ Sic equus qui trūcum vmbrosum fozmi/daret·Et sicut vidētes recti ⁊ sani irrisionē ceoꝝ. curuoꝝ. ⁊ leprosoꝝ.⁊ iuditia eoꝝ fal/sa curare nō dēt. p mhilo eī irrisiones cuīādē fūt talīū Ruo cō tra leuit.xxvi.ꝺz. Terrebit eos somitus folij wlātis. Ruā/to valet ꝺsiderare erubescentiā quā im futuro fust imebūt bona facere erubescentes luc·ix. Rui me erubuerit ⁊ meos sezmones ⁊c. Quīto. sexto. ⁊ septimo. va/let cō siderare tres radices wre/cūdie male ⁊ illas extirpare Prīma radix est amoz placen/di mūdo. Secū. desines timere. si spārare deheis· Idem nōdum felix es si non turba deridet te.

math̄.v. Cū estis cū maledi/xerint vob̄ hoīnes. Secunda elongacō dei ab aīa q̄ si pñs esset multū diceret quis illud pō. Si ābulauero īm medio vmbre mortis nō timebo mala. qm̄ tu mecū es dñe. alias time/ret Figuā huiꝰ ē im petro q̄ cri/stū sequens a longe ter negauit ex timore ⁊ wrecūdia Ter/tia causa est auiditas hōnois trāsitoꝝ·ij· qui cū a falsis attri/buitur facilī pditur.⁊ apō neminē vltra hōꝝ habetur Si īquit aplus hoīb̄us pla/cerē xpī seruus non essem

Capitulū·xxiij·

Quia igitur superbie vi/tiū causat īobediētiā ⁊ p̄ceptoꝝ transgres/sionem atq; cōtēptū. Idcir/co dicamo septio tria pncipa/liter de huiusmoi p nunc sunt videda. Primo quibus ex a precepto sit obediēdū· Secū/do quid sit ocēptus ⁊ qn̄ mōr/le pccm Tercō de inobediētia. qn̄ sit mōrle pcatū· Circa primum ad·i. dubitatur an subdit9 te/neatur prelatis suis īm oībus obedire. Hy.tho.2.2.q.Cxiij.ar·v. Obediens mouetur ad īm/periū precipiētis quadam ne/cessitate iustitie· pōt aūt cōti/gere ex duob; q̄ subditus nō teneatur superiori suo īm oīb; obedire·vno mō ꝓpter p̄ceptū

maioris ut dicitur rō. xiij. sup illud qui potestati rēsistit dei ordīnacōi resistit. qui resistunt ipi sibi dānacōem acquirunt vbi glō. aug⁹. Si ꝙd iusserit imperator nūquid faciendū ē si cōtra proconsulem iubeat. rursum si ꝙd ipe procōsul iubeat a aliud imperator. nūquid dubitatur illo cōtempto istī ē seruiendū. ergo si aliud imperator. aliud deꝰ iubeat. illo cōtēpto. obtēperādum est deo Ray. addit Si tām dubitat subditus vtrū id quod p̄cipitur sit otra deū vel nō debet obedire nisi esset tale ꝙd in quo nullo modo essꝫ excusabilis ignorātia. puta contra articulū fidei. p̄cepta. vel prohibicōes. vel gn̄ale statutū ecclesie Alias bonū fine ꝙ pōt esse sal⁹ debet dimittere interdū ꝓpter bonum obedientie

b Alio modo dicit thō. nō tenetur inferior suo superiori obedire si ei aliꝙd p̄cipiat in quo ei nō subditur. dicit enim Seneca. iij. li. de beneficijs Errat si quis estiat seruitutē in totum hoiem descendē pars eius melior excepta ē. corpa obnoxia sunt ⁊ ascripta dīnis. mēs qui dei est sui iuris. ⁊ ideo in hīs que pertinent ad interiorē motum voluntatis homo non tenetur homini obedire sed in hīs que exteri⁹ per corpus sunt agēda

In quib⁹ tn̄ scīz ea que ad naturā corpis pertinēt homo homi obedire nō tētur ꝫ soli deo. qz oēs hoies natura sūt pares. puta in hīs ꝙ ptinent ad corpis sustētacōez ⁊ plis generacōnez. vn̄ nō tenētur nec sui dīnis nec filij parentib⁹ obedire de matrimonio cōtrahēdo vel virginitate seruāda. aut aliquo alio hui⁹moi. Sz in hīs ꝙ pertinēt ad dispēsacōez vel dispositiōez actuum ⁊ rerū hūanarū tenetur sūbditus suo superiori obedire ꝑ racōem superioritatis Sic miles duci exercitus in hīs ꝙ ptinēt ad bellū. seru⁹ dño in hīs ꝙ ptinēt ad seruilia opa exequenda. filij⁹ pri in hīs ꝙ ptinēt ad disciplinā vite ⁊ curā domesticā. ⁊ sic de alīs. Vlricus in sūma addit laici nō tenētur p̄latis ecc̄iasticis obedire nisi in hīs ad quoz obseruātiā se in baptismo obligauerūt scz ut teneāt xp̄ianā fidē cū opibz ꝙbz abrenūtiauerūt diabolo ⁊ ommibz pōpis eius. Clerici aūt tenentur eis obedire in hīs que ptinent ad officiū clericale

c Dubitatur. ij. vtz religiosus teneatur in ommibus p̄lato suo obedire Rīsio scōm thō. vbi supra. Et petrū de thar. super. ij. dis. vltima ꝙ triplex est obediencia. Prima sufficiēs ad salutem seu necessitatem qua scilicz obedit

q̃s in hijs ad q̃ obligatur. ob
ligatur aũt religiosus ⁊ ad il
la solum obedire tenetur q̃ pos
sunt ad regulare ꝺseruacõem
pertinere ut sunt ꝓmissa ⁊ illa
sine quibꝫ religionis ꝓfessio
nõ seruaretur ut mutua ob se
quia ⁊ offitia ⁊ huiusmoi. Et
in hijs prelato suo obedire ẽ
necessitatis. Secũda ẽ obediẽ
tia perfecta que obedit in oibꝫ
licitis ꝫ illa nõ ẽ necãtatis ideo
dixi. li. de dispẽ. ⁊ precep. dic.
Sub dit9 nec ait ꝓmissa ẽ
inhibẽdo nec vltra promissum
cogendus ꝑ legem obedire
Tertia obedientia ẽ indiscreta
d que in illicitis obedit. Du
bitatur. iij. vtr religiosus te
neatur obedire prelato suo in
hijs que sũt ordĩ regulã. ꝫ. bm
ꝑ. de thar. in quodli. Eoꝝ q̃
religioso a ꝓlato suo imũgun
tur tria sũt genera Que dã sũt
bm regulã. ut ea q̃ in regula cõ
tinẽtur ⁊ ea que ad illoꝝ debi
tam obseruãtiam expediũt vl
requirũtur. In hijs nõ est du
biũ q̃n abbati ꝓcipienti tenea
tur mõchus obedire nisi excu
setur racõnabili impedimẽto
Alia sunt ꝓter regulaꝫ ut que
nec ibi ordinẽtur nec ad illa ex
pediũt vl ordinãtur ut leuare
festucã. Et de hijs est verior ⁊
cõmunior opinio q̃ in leuioribus ꝙ fit regula tenetur obe
dire. ꝫ nõ in grauioribꝫ Que aũt
oino preter regulã sũt in hijs
nõ tenet obedire. q̃ nõ tene
tur nisi quãtum se obligauit
sua professiõe perfecta tn obe
dientia etiã in hijs obedit. Alia
sunt ordinaꝫ ut quoꝝ op
posita ibi ꝓcipiuntur vl pro
hibẽtur. de hijs distinguẽdũ
est. q̃ quedam sũt in quibꝫ ꝓ
latus põt dispẽsare. quedã in
quibꝫ non põt eo q̃ regula. vl
cõstitutio prohibet. Aut ergo
certũ est religioso q̃ prelatus
in tali casu in quo ꝓcipit non
põt dispẽsare. ⁊ tũc non debet
obedire. Aut certũ est q̃ põt.
⁊ tunc debet obedire. Aut du
bium est an possit ⁊ tũc racõe
dubij dico simpliciter q̃ tene
tur obedire. Hec de ꝑ. In du e
bijs enim obediendo alteri pre
sertim superiori quis multiplici
ter excusatur. Primo sc̃dꝫ ray.
in sũma Sub dit9 qui mouet
bellũ dño suo sibi mandante
Rn enim sb̃ditus probabiliter
dubitat an dns habeat iustũ
bellum excusatur ibi sb̃ditus
ꝓpter bonum obedientie. licet
forte peccet dns otra deum ma
la ꝓcipiẽdo. vnde aug9. li. con
tra mamichẽos Vir iustus si forte
sb̃ rege sacrilego militet re
cte põt illo iubente militare vl
bellare si q̃ iubetur vl nõ eẽ
cõtra preceptũ dei certũ est vl

vtrū sit certum nō est·ita ut fortasse reum faciat īmquitas īmperādi· Innocentem autē militem ostēdat ordo fuiēdi· Sz īntelligę scdm wilh·quādo dubitat miles an assint cōdicōes requisite ad bellū iustum·vicz psona·res·causa·animus·z auctoritas· Item scdm hostiēn·intellige probabilit dubitantē quando inqsiuit qd tum potuit z pricipes cōsuluit z semper dubius remānsit·ne in cōscientia sit affectator ignorācie·vnde in rebus dubijs homo p illū nacōe sūl abare debet ut dicz aug⁹·libro·lxxxiij·questionū Et habet di·xxxvij·finali dicēs· Nō omnis ignorās immunis est a pena·ille em ignorās pōt excusari a pena qui quod discere nō meuit· Illis aūt ignoscī hoc non poterit q habentes a quo discerēt operam non dederunt· Secūdo excusat dubiū aliqualit in reddēdo debitum in matrimonio i casu quo mulier crederet primum virū defūctū z iam aliū duxit·z nūc audit pmum virū viuere· Nā ut tho·dicit·q·lrali·sup·iiij·di· xxxviij· Si post secūdum cōtractū oiatur aliqua dubitacō de vita prioris viri ex aliq causa que certitudinem facere possit nec reddere debet nec exigere debitum· Si autem cāusa illa fatiat probabilē dubitacōez debet reddere·sed non exigere Si aūt sit leuis suspicō potest vtrūqz licitē facere·quia debet illā causaz potiꝰ abicere qm hoc conscientiam forte: hec tho· Tercō excusatur in dubio etiā vbi superioris nō arcet mandatum ut in scrupulos z timoratis dictū est sup pmo pcepto de regula tertia pcā mortalis· Item·iij·pcepto de sacmēto eucaristie z de accedētibz cū remorsu pcā· Quarto excusantur in dubijs obediendo religiosi eo modo q dictū ē nūc·iij·dubio Nēto excusat qs possessoz alicuiꝰ rei quā credidit bō fide fuisse suā eo qd hz otinuacōez possessionis bō fidē·iusto titulo z rē pscriptibilez ibi eē credidit z sic pscripcōez habere locum credit licz iā incipiat ex aliq motiō dubitare an res sit sua dic·em hostiēn·qd talis adhuc dicatur habere bonam fidem z vtetur fructibus z sic pscribit· debet tn ab alijs inqrere veritatē ut sic ad eā perueiat z illa p bat p iura canoica z ciuilia Idē dic·bern·i glō·extī de rescrip· sup·c·Rm oē Idē inno cē·i glō· ibidē· Dubitatur·iij·quo in dubijs quis sibi recta cōsciam debeat formare sz·scdz iohānem de tābaco li·de cōsolacōne thro logie·xiij·c·viij·i dubijs inqc

tonoꝝ viroꝝ vita alijs viuē di debet esse regula. Est igitur respitiēdū ad facta tonorum viroꝝ ⁊ discretorum. Et si plures tales vel ut in pluribus casu tali eis occurrēte sic vel sic se habere inuenires aut estimacōne tua iudicares tūc a tu similiter agere nō formides hec ille. Ad idē ē Cancell. parisien. de gersona tractatu de vita aie lectiōe sexta sic dicēs Venerabile damus documentū. credere sc; faciliter sapiētum ⁊ tonoꝝ iudicio ⁊ opta eoꝝ cōmunes sententias nō leuiter sibimet formare scrupulos anxios a timidos Falleꝛ si nō iubz; sapiens Fili ne imitaris prudētie tue Et rursus. Noli trāsgredi terminos quos posuerūt pres tui hoc p̄ capue necariū ē apud religiosos respectu superioꝝ suoꝝ hoc etiā apud ignaros ymarū legum hec ille. Idē dicit de iumoribz theologis respectu sententie sciorꝝ in quibus vita a doctrina in moribz bis occidat Et causā assigt Quia virtz lōge certz arte operatur ⁊ iuuenes passiōibz obtenebrāt. p̄ fatis concordat Iero. sup illō pū. iij. dicēs Ne imitaris prudētie tue. prudētie sue mālt imitatur q̄ ea q̄ sibi agenda vel dicēda videtur patrū decretis 8 ip̄omit. ¶ Quo ad. ij. primo pale de cōtemptu q̄d sit a qñ mōle pcēm. Ex. Cancell. de vita aie lectione. v. vbi sic dicit Cōsului sūma; dni Anthisiodorēs vbi loq̄tur de cōtemptu a dicit q̄ otemptus est appciari rem minꝝ iusto. Alio mō est rem negligere ⁊ de ea nō curare ut dū p̄cās habet circūstātias retrahētes sed eas nō curat aduertere. claudit q̄z oculum quodāmō a vrtit tergū ad eas. Tercō mō est irasci rei tāq̄ vili a eam aspnari. p̄mū est malū. secūdum pius. tertium pessimū. dicam? ergo q̄m ōni pcō etiā vniali omittatur cōtēptus dei. Primo mō vre vel interp̄tatiue Secund? otēptus interuenire pōt tā in mortali q̄m solo vniali. Tertiꝝ contēptus arca dei p̄cipientē ⁊ erga p̄latum suum mq̄ tum prelatus est. non vidz vnq̄ fieri cū deliberacōe cōpleta absq̄ pcō mōli. a hoc vocatur ꝑprie otēptus Nihilominus aduertēdū est diligenter. q̄ refert plurimū dicere aliquid fieri ex otēptu. a aliq̄d esse cū otēptu. Sicut refert aliq̄d fieri ignorāter. a aliquid ex ignorātia. Dicit̄ quippe fieri ex contēptu. qñ contēptus ē p̄ncipalis causa talis actiōis sic q̄ illo nō existēte nō fierz actō. ita quis opat̄ ex ignorācia

qñ illa nō existēte nullo mō fieret illud quod fit·proueit aūt actus nōnūq̄ cū contemptu vre vl interp̄tatiue non tñ ex contēptu·qz otēptus nō est in causa ſz vl infirmitas·aut debilitas.aut ignorantia·aut affectio viciosa·aut libidiosa dñatur·Sicut peccat aliqs qñq̄z ignorāter·ita tñ q̄ non min⁹ operaretur qđ opatur ſi illud cognosceret·ꝓterea palā est ignorātiā tūc non esse causam agētem ſz circūstātem·Quēadmodū cōtingit in ſubditis qui dicūt se scādalisari de factis superiorum quos tñ ab actōibz malis non cōpescerz scādali cessacō a plato⁹ vita bona ſz ita ſibi blādiūtur a ſup alios querunt excusacōes in pcīs·

h Ex hijs oīb⁹ nō vidz regula generalis posse sumi de distictōe inter mortle a veniale penes hoc qđ est eē vl non eē ex otemptu·Qm̄ ſi capiatur contēptus p̄mo mō nō ē nēcē oēz actū factū ex cōtemptu eē mortle·dū ſcz deus aut p̄latus appretiatur min⁹ iusto·solū vn̄ malit a ex otemptu talī mentitur aliqs·aut o cōſcio catur·vl lenter resistit p̄mis motibz·Silit ex secundo otemptu pōt euenire q̄uis nō ita leuit a frequēter demiqz act⁹ quī puenit deliberāte deliberacōe cōpleta ex tercō cō

Capitulū ·xxij·

temptu ut mihi videtur est sp mortalis·hoc enī fit qñ peccans attēdit ad precipiētem a ad p̄ceptum eius licitū siue deꝰ sit siue prelatus a ꝓpt̄ vilipēsiōez a aſpnacōnez p̄cipientis suiqz precepti assurgit effrenate ad actū talem faciendū vl obmittēdum·alioquī non facturus vl non obmissurꝰ hoc ꝓprie ē agere ex cōtemptu tanq̄ ſi dicat ut aliquī·Ego in despectū vestri a quia sic p̄cipitis agā oppositū·hec cancel·parisien·de gerſo.Ad idem est thō·ut sup̄ p̄cepto·i·de sup bia Satis etiā cōcordare videtur hūbert⁹ sup li·ostitui cō nū vbi addit· q̄ maioritas a minoritas otēptus in surgit ex multis·Aliqñ ex magnitudie rei cōtēpte·aliqñ ex numero cōtemptoz·aliqñ ex cōtemnentis magis debita subiectiōe·aliquādo ex act⁹ intensione·aliquādo ex frequēcia·aliquando ex obstinacōe· aliquando ex otemnentis moditate·Est aūt differentia inter negligentiam a cōtemptū scz̄; b tūm bern̄·q̄ negligētia est lāguor mentis·ſz cōtempt⁹ est tumor superbie Quo ad ·iij·p̄ncipale quale sit peccatū inobedientia.ſn̄det vlricus li· ·vi·tractatu·iij· Inobedientia exhibita p̄lato nō ē sm se mortle pecm̄ niſi sit otra p̄ceptū ei⁹

Quia ipē plat⁹ ideo mandatum tēperat. qz nō vult sb̄ditū p̄ q̄libet leuī cā exponere discrimini mōrtis pcī. Dixim⁹ aūt scōm se qz ex aio non obedientis simplici mandato pōt hoc fieri mōrtale pcīm scz cū hoc facit ex tali oc̄ptu auctoritatis plāti qz itendit ei non obedire. etiā si p̄ciperet id quod mādat

Sequitur secūdū preceptum Capitulū p̄mū

Preceptum secūdū est Nō assumes nomē dei tui iuanum Nō enim habebit de⁹ īsontem q̄ assumpserit nomen eius frustra. Circa qđ ponē tur quinqz capitula. Primum est de intellectu vtroz huius p̄cepti i generali. a de iuramēto licito. Alia vro erūt de modis hoc preceptum trāsgrediēdi

b Quātum ad primū nōndū scōm thō. 2. 2. q. Cij. Et scōm alexandz de hal'm suo. iij. dis. xxxvij. qz non est intelligēdū hoc p̄ceptum solū de hoc nomine deus: qz illud nō sit iuanum assumēdum. si est intelligēdū de omni nomine p qđ racōnali mēti de⁹ innotescat. sicut sūt illa nomina. creatoz. rēdēptoz. gubnatoz mūdi. a similia. nō em̄ differt p quodcūqz nomē dei periurīū cōmittatur. noibz quippe dei debetur reuerentia ex parte rei significate que est vna non aūt ex pte vocum ideo dicitur in singulari non assūes nomen dei tui iuanum. Secundo notandū qz ibi non p̄hibetur omnis assumpcō diuini nominis. qz illa pōt multis modis bñficiū in oratiōnibz dei laudibz. a benedictionibz ecc̄ie ac exorzismis. a in sermonibus. nec prohibetur hic oīs iuracō p nomē dei. qz illa pōt etiam multis modis bñficiū Sed hic p̄prie p̄hibetur vana assumpcō diuini nois que fieri pōt vana scōz thō. vbi prius dupliciter. Vno mō scōm se ipam scz qz non hz firmamētum veritatis ut qñ qs falsum iurat que iuracō ē hic prohibita. a p̄cipaliter est periurīū a pcīm mortale ut dicetur. Et hoc vlūt glosa. 1. exo. xx. sup hoc p̄cepto. que dicit non assumes scz iurādo p nihilo. Secunda est deutro. v. Non assumes scz iurādo p re que non ē Secūdo dicitur assumpcō diuini nois vana ex parte iurantis. ut qñ qs iurat vez a tamē ex leuitate a sine iudicio discernōis a tunc licet nō sit semp pcīm mōrtale. ē tñ semp pcīm. a dispōit ad lapsum a periurīū Tercō nōndū qz dei nomē

valde honorifice ē tractandū p
pt̄ causas recitatas prio p̄cep
to cōr̄ fine ē in tercō p̄cepto ptice
lari. Et quādo aliter fit grauit̄
peccaē contingit. Additur aūt
huic fic̄ a p̄mo p̄cepto pena.
ideo quia ad ea ad que homies
promi sunt pene tangūt medicīe
ad dendē fūt scdz phm. iij. ethi
corum. Ad ydolatriā aūt pro
mi fuerunt iudei qz inter alia cōr̄
ydolatras degebāt. Ex lingue
etiā lubricitate hōies promi fūt
periurare. ideo dicitur non em
hēbit dē? imōtē q̄ assumpserit
d nomē eius frustra. ¶ Dubita
tur. i. an licitum sit iurare. Rx.
scdm th̄o. 2. 2. q. lxxxix. Et scdz
alios doctores omuniť supra
iij. di. xxxix. Juramētum scdm
se non est malū sed pōt esse licitū
a honestū ptz prio deu. vi.
Dñm deū tuū timebis a p nomē
ei? iurab̄. Item Apls iurauit in
epīis suis. ij. cor. i. Ego testez
deū inuoco in aiam meā. rō. i.
Testis est mihi de? cui seruio.
Secūdo ad idē est aug?. li. cō
tra mendatiū. Et in sermone do
mini in mōte. a in sermone de
verb̄ apostoli. Tercō ptz ex ho
nestate origīe iuramēti a fine. intro
ductū enim est ex wā fide qua
credūt hōies habere infallibilē
veritatem dei a vnūsalē oim
cognitionem a p̄uisionē a ideo
ipm in testem dictoꝝ suoꝝ in
du cūt tangūt eū qui nec fallere
nec falli potest quez nihil latz
Finis etiā iuramēti esse debz ad
certificandum homines de dictis
ad finiendū otrauersias ut dicit
apostol? hebr. vi. nec obstat il
lud matth. v. Ego aūt dico vob
nō iurare omino. qz cū ibi nega
cō ip̄onitur signo vnūsali af
firmatiuo ē sensus scdm hoc nō
non iurare omino dea non in oi
casu quod verū est qz non debz
fieri leuiter a fine comitib? dicē
dis. Si aūt crist? dixisset omino
non iurandū. nec est iuramen
tum de fide ā dū tangūt p se bonū.
sed tangūt medicīa quedam cō
tra malum p̄ximi sine qua non
curatur p̄ximus vel iuuatur ut
dicē. aug?. sup epīam ad gal.
ideo matth. v. Sit sermo vr̄
est est. non non. quod aūt hīs
habūdātius ē a malo ē. ¶ Se e
cundo dubitatur quid sit iura
mētum. Rñdet aug?. iurare p
deū est deū testem inuōre. Ray.
dicit. Juramētum ē affirmacō
vel negacio de aliquo sacre rei
attestacōe firma. dicit etiam ho
stiens? qd p fidei interpositionem
obligatur quis sicut p iuramē
tum. Sed quereres q̄d ē iura
mentū licitum. Rx. q iurare lici
te est reuerent deū testē inuōre
ad affirmationem veritatis de

qua audiēs nō ē certus ⁊ cū non assentit simplici assercōne in causa vtili ei qui iurat. vl ei cui iuramētum pstatur. vl cōmunitati. Ex quo patz Primo male iurare eū q̄ irreuerēter iurat puta in loco. tēpore. vl vestimēto cōtra mādatū diuinū nomen assumendo in testimoniū. Secūdo male iurat qui de certis alteri iurat ut q̄ cras dies erit ⁊ similibz Tercō vane iurat quādo sine iuramēto alter credere dicenti Quarto vane iurat q̄n aliquis dicēti nō credit in causa nulli⁹ vl modice vtilitatis ⁊ tñ iurat. patēt oia ex descripcōne. Q̄nto sequitur q̄ omne iuramētū a malo aliquo occasionem hz. patz q̄ a malo ignorātie alterius quē certificare oportz Ideo dñs ait Sit vbmo vr est ē. nō nō. qđ aūt hijs habundātius est a malo est scz ignorātie nō f sp a malo pcō ꝓprij. Tercō dubitatur quot modis ⁊ per q̄ verba fiat iuramentum. Rñ. in genere triplex est iurāmētum Primū q̄n hō inducit diuinū testimoniū ad ofirmacōez psentiū ⁊ p̄teritoz ⁊ võtur assertoriū ut cū dicit Testis est mihi deus q̄ ita est vl q̄ ita fuit. ⁊ dicit per dēū ita fuit ⁊ sic de aliis hoc ei est ita sicut deus est mihi testis ut dicit aug⁹. in quodā sermone de penitencia. vl dicit deus scit q̄ verū loquor ⁊ sic de aliis similibz locucōnibz. Secūdū iuramentum dicitur p missionē. cū quis diuinū testimoniū inducit ad ofirmandū aliqđ futurū ut cū dicit quis p deū ita faciā vl testis ē mihi deus q̄ volo cras soluere. Tertium est execratoriū cū quis se. ⁊ aliquid suū vl ad se pertinēs obligat deo ut iudicium suum in illud exerceat si nō est verū qđ dicit. aut si non faciet qđ promittit ⁊ similia. Et hoc võtur execratoriū iuramētū. Q̄n hō creaturā aliquam vl magis ꝓprie bonū qđ ex aliq̄ creatura pcedit deo obligat vl ipignorat ut scz in illo puniatur si eueniat illud p quod iurat. aut ita sit sicut iurat. ut cū dicit. ita viuat filius meus est sensus nisi ita sit sicut dico. aut nisi implevero qđ promitto. nō viuat filius meus. aut cū dicit Sic me deus adiuuet est sensus nisi ita sit sic dico. ⁊ faciam quod promitto nō adiuuet me deus. ⁊ cū dic. per salutem meam. est sensus nisi ita sit non sim saluus Et sic iurauit ioseph gen. xlij. p salutem pharaonis ut sit sensus. nisi ita fatuā ut dixi nō sit salus pharaonis. ⁊ cū iurat q̄s per aiam suam ⁊ per aliam rem quā diligit sic apostol⁹ iurauit .ij. cor. i. dicēs Testem deum

mmodo eo in aiam meam. Et secz alexā. vbi pri⁹. Execratoz iuramētū est gr̄ue iuramētum. qz ibi dr̄ inducitur aut testis et etiā ut iudex scz ut i puniēdo oñdat aliquē mēdacem. et sic det testimoniū cōtra iurātem p penā eius. Itē nōndū scz doctores di. xxxix. tercij non est mai⁹ saltē scz se vel ad min⁹ ita magnū est iuramētū qđ fit p solū dēū sicut qñ otigit iurare p euāgelīū. aut sup corpus cristi. aut sup crucē. Itē non ē putādū qp puū sit iuramētum qñ fit extra iuditiū. aut sine solēnitate. pmo iuamentū p dēum est maximū qñ fit extr̄ iuditiū. aut sine solēnitate ut dic. gre. et aug⁹. ad publicola. ideo dicit btūs Iero. habem⁹ in lege dei scriptū Nō piurabis in nomine meo. nec pollues nomē dei tui vanū. Ideo qz āmonendi sunt ut omnes diligēter caueāt pr̄ iuriū nō solū in altaz seu sāctorum reliquijs. sz etiam in cōmuni loquela. Sz diceres qre tūc facit ista ecclia scz sup crucē eu karistiam vel sup euangelium iurare nē. Et quare iuramenta publica cū ceremonijs plus reputat sye. triplici rōne. prio ut iurans timeat eo magis falsitatē dicere ex hoc qp sibi ad memoriaz reducitur beneficiū redēptōis nostre factum p cri

stū apr̄ quōd nullo modo debet offendere dēū. Secundo ut magis et expssius recoz dr̄ se iurasse et sciat pluribus cōstare. et sic non facilit̄ trāsgrediatur. Tercō ut ex hoc appareat qp oi no deliberate iurauit ut postea senō excusare possit p hoc qm opiatē et surreptīcie applicat⁹ fuit. Qr̄to dubitatur dictū 8
ē qp iurare est dēū testē inuōre. et cū aliqs inducitur in testem fit illo fine ut ipē testis manifestet vitatē circa ea que dicuntur mō dr̄ nō manifestat veritatem q p nomen eius iuratur finis scōm tho. 2. 2. q. lxxxix. qp pmo dr̄us sepe manifestat anwz sit quod dicitur etiā in p̄senti. aliqñ p internam inspiracōez. aliqñ per facti nudacōez. dum scilicz producitur in publicū quod occultum fuit. aliqñ etiam manifestatur per penā mencientis. quando quis execratorie iurauit vbi dr̄us simul est iudex et testis. Ad propositum refert vincentius in speculo hystoiali libro. xxiiij. c. xxij. qp ad karolum magnum venerūt due sorores ducis cuiusdam francoz contra eum de temporalibus rebus oqerentes. karolus igitur negantez ducem iurare fecit p sāctum filiū martirē. qp mihil teneretur sororibz de hijs in quibz cōtra

eū agebāt·qui cū letus iurassz crepuit medi⁹ statī ⁊ p aluū stercora prorupt̄ūt· sāguisqz post q̄ exiuit oculos aures os ⁊ ei⁹ nares vitam infra duas horas termīauit· ℣tē refert idē li.xii c.lxxiij·Et gre·turonēs· q̄ ad sepulchz b̄ti pancracij martiris p dyoclecianū martirisati anno·xv·etatis sue·quis quis falsum iurare voluerit nū q̄ ad cācellū chori ecclesie veritquin aut statī a dēmōe captꝰ īsanit.aut cadens in pauimētum portin⁹ exspirat· ℣tem idē li.xxiij.c·xc·Quidam nomine ternimus in rebus ecclesie sancti quintini martiris falsū ferebat testimoniū volens auferre quandam siluam·Quē martir i somnis redarguens eius nasum tenēdo falsatorē p clamauit exp̄gefactusqz cū visū vxori recitarz ⁊ fatē aqua lauaret nasus i aquā ceccidit·Quo territus ad placitū quo eadē cā citatus eā ire recusās nasum aureū cū carbūculis aureis artificialiter appēdit.Quē iterum minis sanctus p visum coegit ut nasum artificialem p̄iora non passurus ponere in testimonū falsitatis·qđ ⁊ factum est in ecclesia sācti p̄fati. ℣tē idem li·xxiij.c.Cix.Quidā solidum argenteū a p̄re mutuauit quē iuramēto postea negauit se accepisse a p̄re cui pater·iura mihi per sāctum andomanū te veritatem asserere·qđ cū faceret erecta manu statim oculi eius crepuerunt ⁊ die tertia miserrima morte decessit ℣dem li·x·c·Cxv·refert·Quō in alexādria vidua ditissima melantia accusauit iudicialiter eugenium virginez q̄ se vste mōchi iouit Accusauit inquā melantia eugenū quē iuuenculū putauit eo q̄ sine copulis iūgi nollet Et famule famuliqz vidue testimoniū dederūt ibidem falsum dicētes se vidisse eugenū velle vidue vim intulisse·Eugeni⁹ igitur cū se virginem ostenderet patri suo iudici liberatus est·Sed non diu post vidue domus cū oibus imbi existentibus celica flāma cōbussit· prohibebit aūt deꝰ testimoniū veritatis occulte.in iudicō finali manifeste·q̄n illuīabit abscōdita tenebraz ⁊ manifestabit ocilia cordiū·i· corīn.iij·Et illō testimoniū nulli iurāti defitiet

¶Quīto dubitatur q̄ ⁊ quot requirūtur ad hoc q̄ iuramētū sit licitū·℟·q̄ tria iere·iiij· p̄dicta vbi dicitur viuit dñs·in veritate·iudicō·⁊ iustitia·Super quo dic·iero. Tres ee debent comites iuramenti·ūditiū vicz veritas ⁊ iustitia·Primum horz qđ se tenet ex parte

iurātis ē iudicitū discrecōnis ut
scz non iuret leuit̄ ꝫ cū discre-
ōne ⁊ discussione quintuplici.
Prīo q illud qđ iurāē vult pos-
sit facere Secūdo an sit faciēn-
dum ⁊ quid ex hoc sequi possit
⁊ accidere Tercō locus debit9
⁊ tempus debitum in cōuuio
enim ⁊ loco solacōso ⁊ sic de tē-
pore periculosum est iurāē q
ibi minus consueuit homo de-
liberare Silit̄ qn̄ q̄s iurāturꝰ
Quarto an subsit cā rōbilis ⁊
necia q̄z vna est vtilitas pri-
q̄ nō credit n̄ q̄s iurauerit vbi
tn̄ primo nō expedit nō credē-
re Alia cā ꝓpt̄ quā q̄s pōt iurāē
ē vtilitas sui scz iurātis ut in ca-
su q̄ opt9 hoiez se expurgare p
iuramentū. Alia cā ē ut exerceā-
tur publica iustitia ideo iudi-
ces hn̄t opellere testes ad iurā-
dū i casib9 de writate dicenda.
Alia cā ē cōmūis vtilitas ut cū
p̄cipes int̄ se wlūt facē federa
pacis. à sb̄diti iurāt fidelitatez
suis supioribꝰ. à p ofuetudie
ecā e suāda. Ꝝnto ut fiat reue-
rēter ⁊ deuote. Cā ē qi q̄libz
iuramēto p nomē dei siue fiat i
iudicō siue ex iuditū adducī
tur in testē dei. ido q̄libz iura-
mētū dz cū maxia reuerētia fiei.
ꝓpt̄ singularissimū hoiez quez
hō tētur tāto dño tanḡ tremē
de maiestati p quāto ē deꝰ qui
noiatur ⁊ i testē adducitur oī

treno dño ⁊ testē reuerebilioꝛ
ob cuiꝰ rei oñsionē pueri iura-
re nō pmittūtur añ etatē pub
tatis q deliberāē plene nō psu-
mūtur. puri etiā nō admittū-
tur iurare q ꝑsumitur ex prio
eos reuerētiā debitā iuramēto
nō exhibere. Et. xxii. q. v. dz hō
nestū ē ut q̄ scās audz iurāē hoc
ieiunꝰ faciat cū oi honestate ⁊
timore dei. Ex quib9 pt9 q̄ ma le
faciant hij quoꝛ fere sp secun
dum wrbum est. p deū. p deū
sanctum. p creatoꝛem meū. sic
me deus adiuuet. testis est mi
hi deꝰ ⁊ p filia Si em̄ famuli
principum audiente eoꝛ dño
non misi cū timoꝛe ⁊ reuerentia
eum nominare audent ut cora
papa fit p̄fectissime pat̄. Et co
rā regib9 ābasiatoꝛes eos noi
nādo caput ⁊ genua inclināt
Et oppositum faciendo parui
pēdere iudicantur dños. Quā
to plus cū sūma reuerentia deꝰ
in testem assumendus est. Se
cūdūa tertiū cir̄ iuramēti comi
tes se tenet ex parte eiꝰ quod
p iuramentū confirmatur Est
em̄ secundus comes writas ut
scz wꝛ sit id quod q̄s iurat iu-
ramento assertoꝛio ⁊ qđ quis
ꝓponat facē illud qđ iurat iura
mento promissoꝛio ⁊ ut adhi
beat diligentiā sibi possibilē ut
adipleat ⁊ veꝛ faciat qđ iura-
uit Tertiū ē iustitia ⁊ req̄ritur

in iuramēto promissorio ut sc̄z illud qđ q̄s promittit me diā te iuramento p̄missorio fit licitum nec fit impeditiuum melioris tm̄ fit nulla ī cludēs iniquitatē q̄ntum hoī apparere pōt humanitus q̄n iurat. Q̄n igitur vnū deficit de trib̄ commilitib9 aut plura deficiunt est iuramētum illicitū ⁊ tanto pi9 q̄nto plures ⁊ principaliores ciuitatis cōstātie defūt. Q̄n vero tres commites assunt iuramētum est licitū ⁊ meritorium p̄mo cultus virtutis latrie Vñ aug9. in sermone de periurio. Q̄n tū iquit ad me pertinz iuro magna necessitate cōpulsus cū video q̄ mihi iurē non mihi credi. ⁊ ei q̄ mihi non credit non expedire q̄ nō credit. hac ꝑpensa rōne ⁊ ꝺiderac̄oe deliberata cū magno dico timore coram deo ita est. aut testis ē mihi deus. aut scit cristus q̄ sic est

Capitulū Secūdū

Ontra hoc p̄ceptum peccāt multi. p̄mo periurio. Vbi tria sunt principaliter nōnda. Primo q̄d sit periurium. Secūdo quotupliciter fiat periurium ⁊ q̄n sit mōrale vel veniale peccm. Tertio an periurium sit maius peccm q̄ homicidium ⁊ que pene sint periurij. Est aūt periurium ut dicit magr li. iij. di. xxxix. Oēdaciū iuramēto firmatum. ⁊ capitur ibi mendatium large. tā ꝑ eo qđ dicitur cōtra mentem q̄ ꝑ eo qđ nō dicitur otra mentē dū tamen fit falsum qđ dicitur. Vel sc̄ḋz alios periurium est iuramētum illicitū ⁊ indebitū. vnde quod cuiqz e tribus comitib9 iuramēti defuerit sc̄z veritas iustitia vel iuditium periurium est. nō tamē eodem ordine. Sed ꝑmo quidē ⁊ principaliter periurium ē. quādo deest veritas. secūdario aūt quādo deest iustitia. Quicūqz ei iurat illicitū ex hoc ipso falsitatē incurrit. q̄ obligatus est ad hoc q̄ cōtrariū faciat. Tertio vero quādo deest iuditium q̄ cū indiscrete iurat ex hoc pōt periculo se omittat falsitatē incurrendi. Et sic capitur periurium large ⁊ nō est semp mōrale pecm periurium istis modis ommib9

a

b

Secūdo nōndum q̄ q̄ sciēter iurat falsum. sciēter in quā quo ad dictum ⁊ quo ad iuramētum est vere ⁊ ꝑprie periur9 ⁊ est semp pecm mōrale Cuius racō assignatur sc̄m thō. vbi prius q̄ periurium de sui racōe impōrt otēptum dei. vnde de se impōrt irreuerētiā dei ipsum ducere in testē falsitatis. q̄ p hoc significatur vel q̄ deus veritatem non cognoscat ⁊ sic testificatur falsum ex ignorātia. ā significatur q̄ testificatur falsitatē

quoꝝ vtrūqꝫ est magna dei ir
reuerētia Est em̄ sic dū muōre
tātū ac si deus non ognoscerꝫ
writatem ⁊ sic ex ignorantia
testificetur falsum vl si cognos
cat caꝫ tunc est ac si scient ap
probꝫ ⁊ testificetur falsitatē
Item piurīū ꝑprīū est mōrle
quia directe otra p̄ceptum dei
scꝫ non assumes nomē dei tui i
uanū Et cōtra illud leuīc xix
c Nō piurab̄ in noīe meo Ex
quibꝫ seq̄tur q piurīū ad mi
nus nouē mod̄ cōmittitur Pri
mo qn̄ q̄s falsū iurat solēmiter
in p̄ntia iudicis q̄ deliberauit tā
de dicto ⁊firmato q̄ de iuramē
to Talis periurās nō solū mōr
liť ſ etiam enormiť peccat vn̄
p tres digitos quos poit fig mi
ficatur q corp̄ aiam ⁊ fama
impignorat deo de relicto ipsi
dyabolo nā ibi ꝑpť circumstā
cias grauius quis peccat q in
iudicio Et q multum delibera
te piurat ut dicit ray qui im̄t
iurat p dū multū obligatur q
wro p deū ⁊ euangelium ma
gis obligatur qui istis adiūgit
sanctoꝝ reliquias magis
obligatur ⁊ ita crescētib9 solē
nitatibꝫ crescit obligacio Se
cūdo piurīū facit qui extr̄ iudi
ciū vel nō solēmiť falsum iurat
deliberās prius de dicto ⁊ de iu
ramēto ⁊ talis etiā peccat mōr
liter minus tamen q̄ prec̄dēs

vnde thō 2 2 q xcviij arti iij
vult q grauius ē peccatum si
quis p euangeliū solemniť iu
rans periuret q̄ si p deum omi
ni sermone periuret tum ꝑter
scā dalū tū ꝑter maiorē; deli
beracōem Ruibus equaliť hic
inde positis grauius est si qui
p deum iurans periuret q̄ iuraſ
per euangelium Et sunt talia
periuria valde grauia peccata
quia cū deus sic assumitur tan
q̄ testis falsitatis assumitur cō
tra secūdum p̄ceptum Est em̄
ut paulo ante dictum est ac si
deus non cognoscat writatem
⁊ sic ex ignorantia testificetur
falsum vl si cognoscat eā tūc
est ac si scienter approbet ⁊ te
stificetur falsitatē Quoꝝ vtrū
qꝫ est magna diuine writatis
iuria Ideo periurat qui ex d
lapsu lingue iurat Si quidē
aduertat se iurare ⁊ falsum esse
quod iurat nō excusatur a pec
cato mortali sicut nec a dei con
temptu nā ad hoc q aliquis
peccet mortaliter saltem non
ex habitu requiritur q suum
peccatum plene sit voluntariū
directe vel interp̄tatiue quod
dicitur ꝑter istū qui cum deli
berare posset deliberare cōtem
mit Si ex tali contemptu deli
beracōis ex surrepcione periū
rat videtur multis q talis nō
est excusādus a peccato mōrli

non aūt sic p omīa de isto q̄ deliberaē obmittit nō ex cōtēptu sed ex negligētia. Si autē nō adūtat aliquis se iurare falsum. nec falsum esse q̄ asserit. tūc nō videtur habere itenc̄onem iurādi mīsi ex habitu male introducto forte iurat. ideo a crimine periurij excusatur. Sicut cū q̄s iurat in cōmūi p̄monē nō aduertens quē mūocet ⁊ ad quid. sed ex quadam cōsuetudine mala. aut alia surrepc̄one mala iurat. tūc nō peccat mōrliter. sed appropiquat ad mōrle. e ¶ Quarto periurat quis loco falsū scīēter cōfirmādo ⁊ mōrliter peccat vnde dic̄. sciās thō. vbi p⁹. q̄ ille q̄ loco se periuāt. nō euitat dāmā irreuerēciā. sed quo ad aliquid adauget eam. magnū eni est ⁊ maioꝛ irreuerentia dei cū in loco assumitur testimoniū falsitatis q̄ ex aliqua necessitate hois. Et sicut hō non euitat diuinā irreuerentiam sic nec peccatum mōrle. f ¶ Quinto piurat ⁊ peccat mōrliter qui iurat aliq̄d vrū quod tn̄ credit falsū. q̄ iurādo mēntur ⁊ fallere intendit mediāte iuramento ⁊ intendit illud q̄d credit falsum cōfirmare mediāte iuramēto ⁊ p testimoniū dīum. Exēpligīa mercatoꝛ hꝫ duo dolia vīm ad vēndendū. in vno scit coꝛruptū vīnū eē in alio sanū. sed a casu trāsponuntur vasa ista Si igitur mercatoꝛ intendit ambo ī eq̄li p̄cō vendere ⁊ ex erroꝛe iuāt q̄ in. a. dolio sit sanum vīnum in quo in veritate ita est. si mercatoꝛ putat solū sanū vīnū esse in. b. dolio. nō iurādo periurus est. q̄ mētit ⁊ cōn coꝛ loq̄tur. Sexto periurat qui dubitat an sit vꝛum q̄d iurat ⁊ tn̄ dicit se scire q̄ vꝛū sit. Et si hoc ex deliberac̄one ⁊ exp̄posito facit ē mōrle peccatū ⁊ maiꝰ si est solēnisatum Ratio est q̄ talis iurat se scire certū esse p̄monē sic esse ⁊ hoc est mēdatū q̄ non scit sic esse. si dubitat est ergo mēdatium iuāmēto firmatum. Scita igituꝛ p scitis pōt quis iurare Credita solum p creditis ⁊ dubia p dubijs debꝫ quis iurare vl tacere. Septīo periurat ille qui falsū iurat q̄d credit esse verū. licet nō tam grauiter peccet sicut quītus cū ille non intēdat fallere sic quītus. nec intēdat mēdose p nomē dei testimoniū eius inducere non tn̄ ē a pcō immunis Quia ut dic̄. bōuē. sup. iij. dis. xxix. Quāuis talꝭ non otemnat vꝛitatem ex certa sciētia adducēdo eam ī testimoniū falsitatis otemnit tam ex ipsa temeitate. ad eo eni nomē dei tribile ē ⁊ venerabile

q̄ nullus debz ipm̄ in testē assu/mere nisi nouerit quid loq̄tur. ⁊ sit certus de veritate dicti sui. nā ignorācia non excusat in to/
g to in tali iuramēto. ¶ Octauo periurat quis qui iurat falsum deliberās de dicto sed nō de iura/mēto. Et sic forte pōt cōtingere q̄ hō periuret sine peccato mōr/li tñ ad minus est viale grossum ⁊ periculosū ⁊ multū appro/pinquat ad mōrale pcm. Nono cōtingit aliquem iurare qui nec deliberat de dicto nec de iuramēto. sed totum profert ex quadam surrepcōne non ex consuetudi/ne vl habitu. siue quādo iurat in cōmuni ꝑmone. nō attendēs quem nuocat ⁊ ad quid sed ex quadam surrepcōne iurat ⁊ sic non peccat mortaliter sed vnī/aliter. minꝰ tamen q̄ ille q̄ deli/berat de dicto non de iuramento Quod enī ex surrepcōne procedit perfecte voluntariū non est Ad hoc aūt q̄ quis peccet mōr/liter requiritur q̄ suū peccatū sit plene voluntariū directe vl in/terpretatiue quod additur ut in
h ·iij· patuit. ¶ Quāte vro gra/uitatis sit periurū quo ad ·iij· patet p sāctū thō. vbi prius et quodlibe· i· q· ix· ar· ij· ex quīq; Tū q̄ in se grauiꝰ est q̄ homici/dium ꝑm thō. Tū q̄ diuinā no/minis quedā abnegacō. Tūq; dei in suo nōie infamacō. Tū q̄ ab eccīa grauiter pūnitur. Tum etiā q̄ a gētib; horrēdū cēsen/tur. Alia pter quartū patēt p thō. in quodlibe· vbi prius· vbi sic dicit aplūs dic̄ ad hēb· vi· Ho/mines p maiores sui iurāt ⁊ oīs cōtrauersie eorū finis ad cōfirma/cōem est iuramētū. Frustra aūt in causa homicidij cōtrahīe finis esset iuramentū si homicidiū gra/uius esset q̄ periurīū. ꝓsumere/tur enim q̄ qui maiorē culpā/ homicidij cōmisit nō verebitur minorē periurij incurrere. vnde ex hoc ipso q̄ in causa cuiuslibz/ pcī defertur iuramēto manife/ste ondit̄ q̄ periurū ꝑ maxīo/ pcō debet haberi. nec immerito. quia periurare nomen dei vide/tur quedā dīm nois denegacō/ vñ secūdū locū post ydolatriā/ pcm periurij tenet ut ex ordine/ preceptoꝝ patz. Sz ⁊ apud gēti/les iusiurādum erat honoratissi/mū ut dicit in principio methā/phicorū tē hm hermn· nec deus/ nec homo pōt dispēsare in p̄ceptis p̄/me tabule si periurīū ē otra p̄cep/tū p̄me tabule. homicidiū aūt cō/tra p̄ceptū secunde tabule· non occides cū q̄ deus vl hō pōt dis/pēsare ergo periurīū ē gui/ꝰ homi/cidio· Itē periurīū ex obiecto est peccatum in deum· homicidiū/ ex obiecto in proximum. Sz ex obiecto attēditur grūtas pec/cati p̄cipalit ergo ꝛc· Ad aūt

homicidiū grauiꝰ ptūtur in ecclesia. racō est qz grauiꝰ nocumentū inferūt hoibz imminet etiam ex minoi culpa. scōm iuditiū tn dei maiꝰ peccatum grauiꝰ punitur. hec thō. Rich. tenet qꝺ homicidiū sit grauiꝰ periurio qz cōtra caritatē q̄ proximus est diligēdus. periurium wro est cōn virtutem latrie periurus enim iurat wre qꝺ falsū est. Quartū qz ecc̄a graviter punit periuriū patz qz periurus debz agere pmitētiam. vij. annis. xxij. q. i. predicādū. Et hostien. dic. li. ij. qꝺ piurꝰ quātūcumqz agat pmitentiā testificari non pōt. Ruāuis alij pmittentes licz fuerīt criminosi possint testificari intellige quādo semel otra periuriū probatum est. racō dicti ē qz alias nimis periuriū fierz: Et qz ipm iuramētum est de substantia testionij. Infamis est periurus iuramento promissorio. quādo piurat solemnit̄ a qñ ꝓ tali piurio fertur cōn eum sentētia diffiniūa in cā accusacōnis ac̄. Ad detestacōem piurij faciūt quatuor alia. Primo qz peior est qꝺām odꝰ diabolo. qz dēmones sacras timz a quasi wretur. dēmones enī credūt a cōtremiscūt iac. ij. a philip. ij. In noie ihu omne genu flectatur celestiū terrestriū a infernoz piurus wro nomē di sac̄tissimum nō reuerebitur. Secūdo piurās quodāmodo peior est fure qz periurans. fur. a sacrilegus ee videtur. Sacrilegus enī ē q̄ rē sacrā furatur in muito dño. sic periurās prohibēte do: non assumes nomē dei tui in uanum a sacrilegiū quodāmō cōmittit Terciō piurus q̄si falsarius ē. si q̄s sigillū alicuiꝰ dñi ad cōfirmādū aliquā writatē sibi cōmissam iferz ad aliqꝺ ofirmādū falsum: ipe falsarii iudicaē tur. Et si hoc facerz de sigillo pape de facto essz excōmunicatus. Sic cum deꝰ pmisceat hoibus ut assumāt nomen suū ad ofirmacōem writatis. Si vtātur nomine eius ad ofirmacōnez falsitatis. falsarij sunt quo ad deū a excōmunicati ista excōmunicacōe qua dicit aplus. i. cor. v. Si q̄s non amat dominū ihm anathema sit Rōto q̄ illicite iurat quasi laqueū ad collū suum ponit secz illud ꝓu. vi. Illaqueatus es wrbis oris tui a captꝰ ꝓpriis sermonibz Juramētum aūt trāsgrediens quasi se ꝓpriis manibꝰ in aīa iugulat ꝓpter hec pericula dicit scriptura. Eccī. xxiij. Vir multum iurās replebit̄ iniq̄tate a nō discedet a domo eiꝰ plaga. Et ps. Quis ascendz in mōtem domini idest in celum. Et

seq̄tur Qui non iurauit i dolo
proximo suo. ergo a sensu otra
rio. dolose iurās nō ascendet
descendet in infernū. Et ecā. xx
iij. Iuracōi nō assuescat os tuū.
multi enim sunt casus in illa.
k Remedia ergo otra periuriū
quisq; sibi debet adhibere p̄
tim assuet⁹ periurare. p̄mo ut
nō diffidat quī cū ꝓprio cona
tu q dei gr̄a hoc vitiū possit ex
dicare. Exēplū noui militē in p
uriis assuetissimū. tandē opun
ctum p sermones qui cū dedi
scere non valeret periuia. tādē
sibi inflixit totiens a carnibus
vna die abstinere quotiēs per
iuriū faceret. a fecit licz in cuia
sore magnī p̄cipis et plene
sanatus est. Audiui de quodā
alio qui quotiēs iuauit guttā
sui sāguinis p pūcturam de cor
pore extorsit. potest q̄s totiēs
quotiēs iurat si diues est dena
riū in elemosinā dare alias nō
dandū. vel si paup est aliquid
operare. Secūdo debet quilibet
in aīo statuere potiꝰ velle emo
limēto corporali carere q̄ in cō
suetudie periurij pleuere ꝑm
illud xp̄i matth. xvi. Quid p
derit hoī si vniūsum mundū lu
cretur. aīe vero sue detrimentū
patiatur. a sic tandē habitum
malū deponet q lucrū tēporale
habere poterit. Exēplū cesarij i
dyalogo. duo colonēses mer

catores ad quendā officiorem
venerūt de habitu piurādi cō
querētes. quib; psuasit. ut per
annū vēderēt sine iuramēto. fe
cerūt a anno euoluto ad ofes
sorem redeūtes se dixerūt valde
de paupertatos. eo q̄ sine iuamē
to nulli⁹ eis credere vellet q̄b;
confessor secundo psuasit demo
nis illud esse negotium nec cu
randum. sed secundo anno cep
tum cōtinuare quod cum face
rent maiorē fidem hoies i ipis
sine iuramētis habētes q̄ ātea.
eos multū ditauerūt. Ercō in
spitiēda sunt testimoia paga
norum iuramēta in maxima re
uerencia habētū q sine iuramē
to vba eorum tā firma tenuis
se ut eis credere tur. Exemplum
i methaphice ut sup̄ Item in
vitis phor. Solō phs ait ne
mediaris probitatem iureiurā
do certiorem haberi. Cui⁹ em
dictū nō habet fine iureiurādo.
pōdus eius q̄; iusiurādū vile ē
Item ibidem xenocrates phus pla
tonis discipul⁹ fuit q̄ ut ait va
lerius tātam autoritatem fue
sapiētie attuleat ut cū de re ali
q̄ testimoniū coactus a iudice
dicerz. a ad ara accessisset ut ni
rarz oia se vere retulisse. prohi
bitus ē a senatu iurare Quato
p̄ oib; osideret q̄sq; mala p̄nō
ta ipius periurij. Quanto oret
deū ut hoc vitiū euadat.

Capitulū·iij·p̄cepti·ij·

a Contra hoc p̄ceptum faciunt secūdo incaute iurātes. ¶ Vbi videndū erit·an & qñ & qītum īcautum iuramētum liget Fit autē incautum iuramētum qñtupliciter·Primo qñ irreuerēter fit iuramentum vel leuiter vel sine cā racōnabili·qz tūc comes iudicij seu discrecōis offenditur etiam si verū sit & licitū p quo iuratur·Secūdo fit incautum iuramētum qñ qs indeliberate iuat ex ipetu sic qz si plene deliberasset illud non iurasset·Et tūc scōm wilh·quis seruare tenetur si licitum est quod iurauit Sufficit enī ad hoc qz sit obligatus qz intēdit deū īducere testem illi? rei quā dixit· ¶ Itē si hō ꝓpter obmissionē deliberacōis sufficiētis·aut vñ cum qz iurat pmissoie aliqd sibi īpossibile tunc deest iudicium & est illicitum & sic iurās peccat·primo si illud qd iurat credit sibi possibile fore·cū tn sibi sit īpossibile:nō excusatur a peccō totaliter. qz ꝓpter reuerētiam diuini testimonij nō deberz iuramētum adhiberi nisi in re in qua firmiter certus essz·vñ ibi deficit iudicium discrecōis.nisi forte quod eat ei possibile quādo iuauit· rō datur ei postea īpossibile· puta si qs iuat pecuniā se soluturz q postea ei vi vel furto subtrahitur· Tūc videtur excusari a fatiēdo qd iurauit licz teneatur facere qd tum in se est ut soluat & impleat qd promisit ¶ Itē sepissime incaute otra p̄ceptū secūdum fatiunt hij qui causa lucri de facili iurāt·ut oēs vendētes & emētes tales sepissime falsū iurāt·& sic periurū incurrūt & mōrle pccm. Quod maius eit si in damnū primi sic iurant·& quādoqz ꝓpua re se nō remissi? dare iurāt ¶ Item sepissime coīt hoc secundum p̄ceptū incaute iurāt & peccāt q absorpti passione ire & ex ebrietate· aut in ludis etiā prohibitis ut taxillorz enormiter·aliquādo falsa· aliqñ do ihonestavl etiā iniusta & de se peccāi tali dispoficōne iurant·qz voluntas tunc vehemēs ē ad velle iurare & passio racōnē absorbz ut nō possit ptūc deliberare de hijs q iurantur ¶ Ideo otra hoc p̄ceptum sepissime peccant ex puersa consuetudine & falsum iurāt & peiurāt etiam ex lubrico lingue & si aliquādo nō peierāt ideſt false iurāt tamē sp peccāt·qz leuit sine cā & irreuerēter iurāt· Tertio incautum iuramētum fit rōne eius qd iuratur. Nam scōm thō. Rich·& cōmuniter omnes theologos & iuristas. ¶ Sic b incaute iurat qs quādo cum qz

iurat aliq̄d quod derogat cā
tatis actui Et pōt fieri i quīq;
casib9·Primo cū q̄s iurat face
re vl obmittere q̄d alias esset
mōrle pccm ut q; aliquē ꝓpa
autoritate grauiter vlit lede
re vl'imminutā ad eū gerere cū
rāore·in quo casu peccat periu
rādo·et peccat iuramētū implē
do sicut et i secūdo casu qui seq̄
tur·Exēplum de dauid qui iu
rauit temerarie vlle nabal oc
cidere ꝛ retractauit bñ ut dicit
ambro·li·de offic·Secūdo q̄n
q̄s iuāt aliquid facē vl obmit
tere q̄d alias esſ vīale solū ut
q; vlit mēti offic̄ose ro cose vl
simile Tercō cū iuratur aliq̄d
differēs q̄d ex circūstātia effi
ci posſ vmiale vl mōrle ut cū
iuratur aliq̄d q̄d vrgit in dete
riorē exitū ꝓt aliq̄d quod de
nouo emergit q̄d fuit impīme
ditatū·Sicut pt; in iuramēto
herodis qui iurauit puelle sal
tāti se daturū q̄d petisset·hoc ei
iuramētum potēat a principio
esse licitū intellecta debita odi
cōe sc; si peteret q̄d dare liceret
aī deceret·Sz impletio iuramē
ti fuit illicita ut dicit btūs am
bro·li·i·de offic̄·Rīto cū iurat
aliquid q̄d est otra ofiliū euā
gelicū vl nōbilis bonī impedi
tiuū Sic̄ cū aliquis iurat se nō
intraturū religionē·vl q; nō
fiat cleicus·aut q; nō accipiet
plācōe ꝛ in casu quo expedit eū
accipē·et i hoc casu peccat qui
dē iurādo dic̄·tho·q̄ prieāt a ē
gue pccm ꝛ nō tenetur seruāe
iuramētū·ponit em obiec̄ spūs
scō·ſ multo melio9 facit non im
plēdo huiusmoi iuramentum
Similit q̄ iurāz se nō ottinēte p
māsum cū extra mr̄imonīū esſ
vñ pe·de pal·sup·iij·di·xxxix·
dic̄ q̄n aliq̄s ꝓmisit nō mōrle
nec vmiale nec aliq̄d bonū sed
purā ꝓpriā cōem melioris boī ut
si aliquis iurat se nō intraturū
religionem·aut non seruatu
rū virginitatē·vl non factur
bonū alicui in mg̃ptū caritas vl
pceptum coget talis peccat·iu
ramētū em debet ꝛ dere sup ma
teriā debitā et sup bonū ex se et
forliter·ꝛ tūc licz ꝓpriet maio9 bo
num·valet tn ut iurāte aliquo
se vlle cōtrahere cū aliqua mī
monīū·q̄n aūt nullū bonū iuāt
ſ solū malū cuiusmōi ē pura ꝓ
uacō melioris boī nō valz·ſ pec
cat q̄s in iurādo ꝛ obligat ad
culpā Q̄nto q̄n q̄s iurat q̄d c
est maioris boī ipeditiū vl cū
iurat id facere q̄d melio9 esſ nō
facere q̄p facere·vl iurat nō fa
cere id q̄d melio9 esset facere q̄p
nō facere Exēplū q̄n iuāt q̄s se
nō ieiūaturū·vl nō vlle iustū
in iudicō·vl nō accomodare
pecuniam·vl non intrare domū
sortis·vl non vendere rem suā

p minoꝛi prēcō vel nō omedere secū vl nolle retinere famulū quē melius essꝫ retinere. vl non loqui proximo. vl nō facere ei oſolacōnem que omma melius essꝫ facere q̄ omittere. ⁊ sic de similibus. Talis nō ē obligatus ad seruādū qđ iurauit. Et pbantur oīa q̄ q̄q̄ p ysiđ. in sp noīmis li. ij. dicēntē Et allegat mgr. di. xxxviij. terc̄ dī. In malis promissis rescī de fidem. in turpi voto muta decretū. Et thō. assignat racōem Quia p se mala ⁊ maioꝛis boī impeditiā sub iuramēto cadere nō pōt. Et scđm Bern. Rđ p caritatē instituū est otra caritatem militare nō dz. Et tñ sic̄ rich. dic. ⁊ will. ꝓpter reuerētiā sacramēti diuini nois inuocati ⁊ ad punicōem temeitatis sic iurātium ⁊ ꝓpter reuerentiā eoꝝ qui pſūt ⁊ ad tute ambulādum non debz quis auctoꝛitate ꝓpria wmire cōn qđlibz iuramētum incautum. sed p aliq̄bus debet recurrere ad aliquē superioꝛē suū qui a tali iuamento debet absoluere ipm vl declarare eū non fore obligatū. maxie q̄n pōt oꝛiri dubiū. vtz obseruacō wrgat in preiꝛē exitum q̄ nō obseruacō. Tñ cōn tria prima q̄n manifesta sunt, propria auctoꝛitate otrauemē pōt. Contra qđlibet wro iura mētum qđ respicit rei veritatē. ⁊ derogat caritati vl eius perfectiom vel dispōnētibꝫ ad eā. pōt hō wmire ꝓpria auctoꝛitate in casu necitatis. hec sentētialiter. Rich. durād dicit. Si iuramētum essꝫ incautum. exeo q̄ iurās non suffitiētez delibꝛauit. vl illud qđ promittebat erat res indifferens. seu parū valēs. vl plus nocens wuenti q̄ expediēs. vl sicut possunt alie circūstantie inueniri cir̄ iuramētū que reddūt ipm incautum: nō est tutū q̄ tale iuramētū inter mittatur sine auctoꝛitate superioꝛis potētis in talibꝫ dispensare. Quāto principalitez iuāmentum incautum fit interdū a coactis ⁊ p metum vbi sunt plures casus. Priꝰ q̄d de eo q̄ cōpulsus p metū iurauit se aliq̄d fcūꝫ vl datuꝫ. Ry. durād dī. xxxviij. ⁊. xxix. cir̄ tertium Iuramētum promissoꝝ iū. à est coactū pmetū qui cadit i constātem vizꝫ. à p metum q̄ non cadit in ostantem vizꝫ. si p̄mo modo sic non est obligatoꝛ iū in foꝛo otentioso. q̄ cogēti non cōpetit actio contra coactū ut obſuet iuamētum. Rñtum wro ad foꝛū conscietie tale iuramētum ē obligatoꝛiū. si illud qđ promittitur est licitum ⁊ si iurās consensit in pmissum q̄ tumcū q̄ fuerit p metum iustū

coactus. vnde si qs non implet
qđ coactus iurauit iuamento
pmissorio. peierat ⁊ peccat mor
liter nisi talis sic coactus p me
tū cadentem in cōstantem vir
fuerit p habētem potestatē ab
obligacōe absolut⁹ qz p nul
lo tempozali debet hō facere ali
quā irreuerētiam dei vl đo sed
hoc fierz nisi impleretur pmis
sum nihilominꝰ talis habet re
mediū ⁊ potest repetere i iudi
cō quod coactus iurauit ⁊ sol
uit. potest etiam petere abepō
ut cogat illū absoluere ipsum
a iuramēto. Si non potuit ad
hoc induci soluat ⁊ repetat. qz
licz iurauerit soluere nō tn iura
uit non repetere. Rđ si iurauit
etiā nō repetere tunc denūtiet
ecclesie scđm formā euangeli
cam Si peccauerit in te frater
tuus ut eccīa illū opellat ad pe
nitētiā in q̄ vīet absolucō iura
mēti vl restitucō male acq̄siti
vl accepti. Itē pōt iudici denū
tiaē ⁊ ille ex officō tenetur alīū
opellē ad restituēdū. Si vro
iurauit nō denunciaē iudici ta
le iuamētū e illicitum nec obli
gat. ⁊ ideo nō obruādū cū vr
gat in deteiorē exitū utpote ex
istēs otra iusticiā ⁊ otra vtilita
tē publicā. Et pserti hoc pōt de
nunciaē dūmō hoc faciat pīca
paliter intencōne salutis et ne
Si vro iuramētū pmissoriū
sit coactū p metū q̄ nō cadit in
cōstātem virū tūc iuramētū e
obligatoziū in foro cōscie for
tioꝛa racōe qz sit iuramentū coa
ctū p metū cadētē in cōstātem
vir ⁊ iterū i foro otencōso. qz
fm iura talis metus nō iudica
tur sufficiēs ad aliquid cū iura
mēto pmittēdū. Et sic apparz
q̄đ sit đđ de coactōe ad pmis
soriū iuamētū Augꝰ. in hmōe
de pūio sic dic. Si qs coactꝰ
p vita redimēda. vl q̄libet cā.
vl necītate p iurat. qz plus cor
pus qz aiaz dilexit. tres q̄dōrge
simas peiteat alij iudicāt tres
ānos. vnū in pane ⁊ aq̄ Ex q̄ se
q̄tur qz ille q̄ nō intēderz solue
re qđ coactꝰ pmitteret cū scie
ter falsū iurarz teneretur ad pe
nitētiā illam de rigoe Sz de as
sertorio seu pbatorio iuramen
to e secūdus casus. vbi dicēdū.
qz quicūqz facēret iuamētū as
sertoriū iurando falsū vl i cau
te sic peccaret iurando ⁊ periu
riū incurerz et ad hoc fatē dū
nullus cogi pōt. si tn qs oppo
situ faceret ex metu tūc coactō
excusaēt a tāto ꝑ nō a toto qz
ad peccādū nulla coactio fieri
potest sufficiens libero arbitro.
nam omne malū pene sustinē
dū foret a quolibet anteqz mi
nimo pccō peccare đebet Est
ei minimū pccm maiꝰ oī malo
pene pīsse. vñ qñ seruus iurat

aliqȝ falsū vel illicitū dño co
gẽte. ambo sunt periuri·nolite
ait xp̃us timere illos qui occi
dunt corpus. Vtr wro iste
peccet qui iducit hoiem ad iu
rādū quē probabiliter credit
periuraturꝝ q̄ est tertius casus.
vel sic recipit ab eo iuramētū
fc̄m thō·bonauē·⁊ rich·
Inducens alīū ad iurādum·à
hoc facit sic̄ psona publica ⁊
sc̄ȝ ordinē iuis·à hoc facit nō
tam q̄ persona publica·ꝫ pri
uata·Primo mō si quis indu
cit alīū etiā precipiēdo ad iurā
dum q̄ uis credat eum iuratu
rum falsum nō peccat q̄ facit
illud qȝ ex officō tenetur face
re·vnde nō tā dicī dȝ illum ad
iurādum cōpellere q̄ pars ad
uersa que hoc petit a iudice·si
aūt iste q̄ inducit ad iurandū
sit p̄uata psona·à publica nō
tam hoc facies ut psona publi
ca·puta cōīs ordinem iuris.pec
cat mōaliter. q̄ talis ē scienter
proximo suo cā pcā mōalis ⁊
sic spūaliť homicida ꝑpriā aī
mā ⁊ alterī? necās cui gladiū
pierādi tradit. Exēplū refert
aug?·in sermone quodā. Qȝ
quidā fidelis inocēs rem acco
modauit cuidā quā ille redde
re negauit. Compulsus ergo
per accomodantem iurare pe
ierauit ⁊ alter rem perdidit.
Cui rapto in nocte ipsa iudex

ait·Cur prouōsti hoīem iurare
quē sciebas falsū iurare Ille rn
dit·q̄ rem meā negauit·⁊ iu
dex Melius erat ut rem tuā p
deres. q̄ ut aiam eius p̄ iurio p
meres·prostr̄tus igitur tam
grauiter cesus est ut i dorso vi
gilātis plagaꝝ vestigia appa
rerent·ſ̄ indultū ē ei postq̄ e
mēdatus est. Ideo idē aug?·i
sermone de decollacione ioh̄.
baptiste. Ille q̄ hoīem prouōt
ad iuracōnem ⁊ scit eū falsum
iuraturꝝ vincit homicidam q̄
homicida corpus occisurus ē.
ille aiam .ymo duas aias. Itē
talis qui alīū periurare ꝑcurat.
debȝ pemitere·xl·dies in pane
⁊ aqua ⁊ vij·annos sequētes
⁊ nunq̄ debet esse sine pemten
cia·xxij·q·v· Si q̄s se. Rūto
principaliter iuramētum incau
tum fit a dolosis de q̄ dicit thō.
in summa sic ar·vij·Et in scrip
to q̄ iurans simpliciter sine do
lo in foro cōscientie non tene
tur nisi sc̄m suā intentionem
In foro aūt ostentioso obliga
tur sc̄m q̄ verba communiter so
let accipi. Si aūt dolose iurat
seruari debȝ sc̄m sanū intelle
ctum illius cui iuratur Et licet
racōe iuramēti non obligetur
nisi sc̄m suā itētionem. Tam
tenetur ad hoc ut alius ex tali
dolo non ledat·Et hoc fit q̄n
sc̄m intentionem recipientis

nō bene

f ímpletur. Dubitatur cūr p̄
dicta p̄mo vtrū ím iuramenti
possit dispēsari a p quē. Ex. tho.
2.2.q.lxxxix. In iuramētis pro
missoriis dispēsari p̄t sicut ī
votis. qz ím aliquo casu potest
esse illicitū vel nociuū iuramen
tū. siue id qđ ūratur et p oīs
nō ē debita materia iuāmēti. Et
ideo nōndū qz illud qđ cadit
sub iuāmento promissorio ali
qñ est manifeste rpugnās iu
stitie ut puta qz ē peccatū vl ma
iorīs boī impeditūm ut ne ītret
religionem ¶ tale iuramētū dis
pensacōe nō indigz. Rñqz aūt
aliquid iuāmēto promittitur
de quo dubiū est vtrū sit licitū
vl illicitū proficuū vl nociuū
aut simpliciter. aut ī aliq casu
¶ in hoc p̄t quilibz epūs dispē
sare. Rñqz vro promittit ali
quid sub iuramento quod est
manifeste licitū a vtile. Et ím ta
li iuramēto nō videtur habere
locum dispensacō vl omutacō
nīsi aliquid melius occurrat fa
tiēdum ad cōmunem vtilitatē.
quod maxime videtur pertine
re ad potestatem pape qui ha
bet curā vtis ecclesie vl etiā ab
soluta relaxacō. nam ad vnum
quēqz pertinet irritare iuramē
tum quod a sibi subditis factū
est circa ea que subdūtur eius
potestati. Sicut pater potest
irritare iuramētum puelle. vl

vir vxois. humei. xxx. Duradus
dicit ut supra. Dubitat. ij. 8
an ūrans possit licite obtinere
dilacōnem vl absolucōem ab
eo cui ūrauit. Rñsio scđz thō.
vbi p̄us ¶ Ray. Si iuramētū
factum est ī fauorem dei a p il
lud homo ítēdebat se obliga
re deo. vl cultui dei. vl ad pieta
tis opus. Tūc nō potest absol
ui ab hoīe nīsi p omutacōnem
ím melius ut dicetur de vto. ut
qz vlit ímtrare religiōem cū so
tio. ire ad sāctum Jacobū cū so
tio. ire contra ímfideles cū eo. et
sic de dicēdo psalterium simul.
tūc nō potest absoluere alium
ímq̄tum cōcernit dei fauorē. vl
pietatis opus. sed bene ímq̄tū
alium tāgit. vnde quasi duo ia
mēta sunt ire ad sāctum Jaco
bum. a hoc alter non potest re
laxare. Et cū socio ire qđ sotiz
p̄t ꝛlaxare. Si vro fit ī fauo
rem hoīs iuramētum alteri fil
le spōte absolueit. postea nō te
netur. Et idē de dilacōe. a etiā
si nō ítēdebat se obligare deo.
ſz tm hoī. míhilomínz nō p̄t ab
solui ab hoie qñ ūrat; se aliqđ
facturū ím fauorē dei. Sic si iu
rassem tibi qz darē ticio. x. florē
nos ī fauorē ipíz ticij. non pos
ses míhi remittere huiusmodi
ūramētum. Thomas addit p̄
fatis. nísi forte sit interposita
condicio scílicz si videbitur illi

cui promittit vel aliquid tale

h Dubitatur·iij·qñ ille qui audit aliquē aliū iurare falsum. et ipe scit et tacz. an teneatur hoc manifestare. hec qstio mouet ideo. qz dicitur leuic. v. Anima que audiuit vocē iurātis falsū testisqz fuerit. qz aut ipe vidit. aut sciuis est. nisi indicauerit. portabit iniquitatē suā. dicit tn thō. in summa. Et ray. qz exq moyses in predicta auctoritate non expssit. cui hoc essj mdicādum. sufficit isti ut se ab hoc pcō vinculo absoluat si indicz talibz qui magis possent pdesse qz obesse periuro siue cū correndo. siue deū p eo placādo. utputa sacerdotes vel honesti et discreti prēs Et ad hāc denūciacōnem de talibus psonis fatēdam tenetur quilibz quocūscūqz viderit aliquē vicinū pāpi cō idest pcō cōmittēdo. Sic soluit questionē ista augq. li. qstio. Sup leuic. xxij. q. v. hic videtur. Capitu. iij.

Contra secūdum pceptum non assumes nē pecāt adhuc tria genera pcōrz. Primi sūt blasphemi. Secūdi sunt ad iurātes illicite. Tercij sunt p creaturas illicite iurātes. de quibz est dicē

a dū p ordinē. Cir pmū notā dū secm thō. 2. 2. q. xcij. qz blasphemare ē vomitatu et excellētie.

precipue diuine derogare seu cōuitiari Dicitur vomitatu qz deus omnimode vonq est et excellēs. Dicitur pcipue diuine. qz blasphemia cōmitti pōt in scōs et diuina Sicut enī deus in sāctis suis laudatur in qntum laudantur opa que deus in sāctis suis efficit Ita ex blasphemia q fit in sanctos exsequēti in deū redūdat. Dicitur derogare b

b vbi nō nō qz sunt tres quodammō spēs huiq pecati blasphemie et semp deo derogatur Vna est cū attribuitur do qō ei non cōuenit. ut cū aliqui dicūt qñ ipi punīūtur in se vel suis et alij pcōres nō punīūtur taliter. Ecce deus est iniustus. Similit maledicentes deo ut lusores et impcantes q nō pnt deo messe. Sicut qui vellēt deum non eē iustum ut pcā eorū non puniret. sicut etiaz isti in inferno patiūt. Sic etiā peccant deo attribuētes mēbra q ingtum deus non habet. Et peiq qui deo attribuūt mēbra que noiari de pbo viro essent vrecūda. Et pessime qui deo attribuūt que ī eo nō sunt. Exemplū primi Iurātes per caput dei et p similia mēbra. Exēplū secūdi ut per dei posteriora et per alia vrecūda mēbra Itē simile videtur qñ quidam a deo punīūtur q dicūt nunqd latroes

sum? qđ freim? vbi hoc meruim?. Cū tñ alias deū sepe grauiter offenderūt. Spēs blasphemie. alia est cū a deo ꝛmouetur qđ ei ouemit. ut dicētes deū nō esse iustū. deū nō esse vrū hoiez. deū nō esse in eukaristia. deum nō eternaliter puniꝛe peccatū morle post hanc vitā. Tertia spēs ē. qñ creatuē attribuitur qđ deo appropꝛiatur ut qꝛ yma go dꝛt grām. qꝛ creatura aliq. puta verbū vel factū pronūtiet futura soli deo nota. Sic cir̄ superstitiones iterdū fit. Secūdo nōndum ꝑm tho. vbi ꝓius. qꝛ blasphemia ꝑm gen? suū ē peccatū morle. Rō eō est. qꝛ peccm morle ē. p qđ hō sꝑatur a ꝓimo pncipio spūalis vite qđ ē caritas dei. vñ quecūq; caritati repugnant ex suo genere sūt pcā morlia. Blasphemia autē se ꝑm gen? suum ꝛpugnat caritati. qꝛ derogat diuine bonitati que est obiectū caitatis. Et iterū. qꝛ est contra secundū pceptū. Sūt aūt ꝑm tho. vbi ꝓius tres grad? blasphemie. inderogante eī diuine bonitati scd; tres pfatos modos. quidā derogāt scd; solā opinionē intellectus. alij derogāt deo ꝑm opinionem intellect?. dicta qđ ā affect? seu voluntatis detesta cōne. Et vter qꝫ modus dicit blasphemia cordis si non ꝓdit ad extra. Alij autē primum modū vel secundum vl amb? lingua ꝓdunt. q est blasphemia oris. ꝑma mala. secūda peior. tertia pessima Et sunt scd̄m genus suū omnes tres gradus maxima pcā. Sed dicēs est ne semp peccatum mōrle emittere blasphemiā. cū quidā absqꝫ deliberā cōne blasphemēt ibidē. thō. blasphemia potest absqꝫ deliberā cōne ex surrepcōne ꝓcedere dupliciter. vno mō qꝛ aliquis nō adūtat hoc quod dicit eē blasphemiā. qđ potest contigere cū aliquis subito ex aliqua passiōe im̄ba ymaginate ꝓorūpit quorum significacōnem non considerāt Et tūc est peccatum venīale et ideo non habet ꝓprie racōnem blasphemie. alio mō quādo aduertit hoc eē blasphemiam cōsiderās significata verborum. tūc nō excusatur a pcō morli Sic nec ille q̄ ex subito motu ire aliquē occidit iuxta se sedētem Tercō nōndum qꝛ ꝓpter vitādo huiusmoi pcā quīq; mala blasphemie sūt ꝑsiderāda ꝓio ecclā a hoc pcm multū punit. qꝛ xxij. q. v. talis q̄ iurat p caput dei. aut p capillos eius. aut aliquid huiusmodi dicēs quasi deus scd̄m diuinitatem talia habeat Si clericꝰ est debet depoñi. si vro est layeus

anathematisai qđ scđm bōuē. ím. iij. di. xxxix. intelligēdum ē de illis qui turpiter ꝛ irreuerēter nomināt mēbra xp̄i ꝛ quodam exquisito modo iurandi diuidunt eum mēbratim ꝛ potissime qui iurāt per eiꝰ mēbra que etiam in nobis verecundū ēsse nominare. Et essent p illis a p̄fidētibus religiosis ꝛ secularibꝫ grauissime puniēdi.]dē videtur etiā intelligēs de hijs qui de virgine benedicta ꝛ sāctis dei iurādo ihoneste loquūtur. Aut qui aias suas demoibꝫ deuouēt vel alia dicūt horrēda. Secūdo detestabile ē hoc vitium qꝛ prius est piurio. vñ glō. sup illud ep̄he. iij. Blasphemia tollatur a vobis. dicit prius est blasphemare q̄ peierare. Qui ei pierat id ē falsum iurat nō dicit aliq̄d vel sentat aliquid falsū de deo sicut blasphemus. Sed adhibet testē tanq̄ sperans qđ deus sup hoc nō testificetur p aliquod euidēs signū. vnde pene periurio debite etiā isti blasphemo deberentur de iustitia. Tertio ē detestabile qꝛ blasphemia p̄ponderat homicidio. vñ tho. ibidē dic. Homicidiū ꝛ blasphēia si cōsiderētur scđm obiecta in que peccatur maximū est blasphemia qꝛ est directe pecc̄m in deū. homicidiū aūt in primum

Si aūt cōsiderētur scđm effectū nocēdi sic homicidiū p̄ponderat. plus enim nocet homicidiū proximo q̄ blasphemia deo qui non moritur. Tñ qꝛ blasphemus intendit nocumētū inferri honori diuino simpliciter grauiꝰ peccat q̄ homicida. p̄mū tñ locū tenet homicidiū int̄ peccata in proximū cōmissa Quarto est detestabile qꝛ hic a deo ꝛ a seruis dei morte sepe punitum r̄ peiorem. vnde leuit. xxiiij. Filiꝰ mixtās cū alio quodam ꝛ blasphemans deū capitur. incarcerātur Et deꝰ p moysen rēsū dedit qđ lapidari deberet ꝛ statū lex sāxita est Qui blasphemaueit nom̄ dñi morte moriatur. siue ciuis siue peregrinus fuit.]tem refert vincē. caꝰ in speculo hist̄oria. Rō rex frātie philippꝰ q̄ncumq̄ peperit in tabēna vel alibi hoiem ec̄ militē blasphemasse eū sb̄mersit ꝛ de hoc edictū firmum posteris ante mortem suā reliq̄t Quinto hoc pecc̄m est detestabilissimū qꝛ p̄rium est oīm dānatoꝝ. vnde dic glō. sup illd apoc. xvi. Estuauerūt homines estu magno ꝛ blasphemauerūt nom̄ domini habētis p tātē sup has plagas]n inferno in q̄t positi q̄uis sciant se p merito puniri dolent tamē qđ deꝰ tātā potentiā habeat qđ plagas eis

mfert·hec aūt ē dicit thō·blas
phemia·Et credibile ē q̄ post
resurrectionē erit eis etiā ꝙca
e lis blasphīa. Cir·ij·vicz ad
iuracōez nōndū scōm thō·2·2·
q·lxxxix·q̄ adiurare nō ē alīū
ad iurādū iducere·ſz ē p quan
dā filitudinē iuramēti a se mdu
cti alīū ad aliquid agēdū pro
uōre. Pro cui⁹ declaracōe adú
tendū q̄ ille qui iurat iuamen
to promissorio p reuerētiā diuī
mi nōis qđ ad confirmationē fue
promissionis iducit·seip̄m ob
ligat ad fatiē dū quod promit
tit qđ est seip̄m mmobilit ordi
nare ad aliquid agēdū. Si
cut aūt hō seip̄m ordinare pōt
ad aliquid agēdum·ita etiā ꝙ
alios·superiores quidē dēpcan
do·mferiores aūt mpando·Cū
igitur vtr̄q; ordinacō p aliqđ
dīnū cōfirtur est adiuracō·Et
fieri pōt ad quīq; genera rerū
ad dēū·ad subditū sibi hoiem
seu ad se·ad proximū eq̄lē·vl
superiorē·ad dēmonē·ꝙ ad crea
turā irrōlē·ſz diūsimodē· p̄mo
enim cū hō sit dns actuū suoz
nō autē dns eoz q̄ ab alio sūt
agenda·ido sibi p̄ pōt ncēsita
tē mponere p dīnī nois muoca
cōnem·non aūt hanc ncēsitatē
pōt alijs mponere mſi sibi sub
ditis quos pōt ex debito p̄stitī
iuamēti opellere. Si igitur ali
quis p muocacōez diuīnī nois

wl cuiuscumq; rei sacre alicui
non sibi subdito adiurando ne
cessitatem agendi aliquid im
ponere intēdat sicut impōit si
bi ip̄i iurādo·talis adiuracō illi
cita est·quia vsurpat potestā
tem malīū quā nō habet ꝙ eū
mitatur opellere quodāmō. Ꝫ
ppter aliquā necessitatem qui
sunt superiores·suos inferiores
tali genere adiuracōnis cōstri
gere possunt·Et ido primceps
facere dotum ut origē·dicit sup
math·ihesum illicite adiurāut
p dēū viuum·q̄ subditus eius
nō sunt·Si vro adiurās intēn
dat solūmodo p reuerētiaz diui
nī nois vl' alicuius rei sacre ali
quid ab alio obtiere absq; ne
cessitatis imposicōe·talis adiu
racō licita ē rspectu quoz̄ūlibet
Et sic adiuram⁹ dēū dicendo p
passionē ꝙ crucem tuam libera
nos·Siliter hoiem·dēmonē·
ꝙ angelū·ꝙ sic ptz secūd⁹ ꝙ ter
tiū·Est enī mod⁹ adiurādi sic
duplex vnus p modū opulsio
nis ꝙ est illicitus ad equalē et
superiorē de quo in primo·Se
cūd⁹ ē p mod⁹ dēpcacōis vl in
ductōis ob reuerētiā alicui⁹ sa
cri. Quō igz dēmō posit a no f
bis adiurari licite vl nō·hz·q̄
nō licz dēmōes adiurare p mo
dū benuolētie dēpcacōnis seu in
ductionis·quia ille modus vi
detur ad quādā benuolētiā vl

amicitiã pertinere q̃ nõ licz ad
dæmones vti. ⁊ sic ḿgromãti
ci vtũtur adiurationib9 ⁊ iuo
cationib9. vel ĩcantacõibus de
monũ ad aliquid ab eis obti
nẽdum. adipiscendũ. vel addi
scendũ. Secũdo aũt adiuraci
onis mõ vicz q̃ ẽ p opulsionẽ
licz nobis ad aliquid vtiq ad
aliquid non licz. possum9 ei dæ
mones adiurãdo p virtutẽ di
uinã nois tanq̃ ĩmmicos ꝛpel
lere ne nob noceant corpali
ter vel spũaliť scõm pt̃atez da
tã a xpo scoz illud luc. ix. Ecce
dedi vobis pt̃atem calcãdi sup
serpẽtes ⁊ scorpiões ⁊ sup oẽz
virtutem ĩmici ⁊ nihil vobis
nocebit. Et mar. vltio In no
ne meo dæmonia eicient Et ratio
istius est q̃ dæmones ĩ cursu
huius vite nobis adũsarij cõ
stituũtur. non aũt eoz actus
nostre dispositiõi diuine ⁊ sãcto
rũ angelorz. scõm aug9. iij. li.
de trin. Nõ tñ licitũ est dæmo
nes adiuare ad aliquid ab eis
addiscendũ vel etiã ad aliq̃d
p eos obtinẽdũ q̃ hoc pertine
ret ad aliquã societatem cum
ipis habẽdã. Vnde crisos. sup
illud obmutesce ⁊ exi ab eo di
cit. Salutifez hic nobis dog
ma datur. ne credamus dæmo
nib9 q̃ tum cũ q̃ denũtiẽt veri
tatem nisi forte ex spetiali isti
ctu vel reuelacõe diuina aliq̃
sãcti ad aliquos effect9 dæmo
nũ opacõe vtantur. Sicut de
bt̃õ iacobo legitur q̃ p dæmo
nes fecit hermogenẽ ad se ad
ducí ⁊ sic patz. iiij. Ex predi 8
ctis sequitur ꝓmo q̃ nulla alia
potestas hz dæmonem cogere
nisi diuina. angelica ⁊ huma
na non ex natua sed ex gracia
⁊ virtute diuina. Et racõ ẽ q̃
non est potestas sup terrã que
ei cõpetur qui factus ẽ ut nul
lum timerz ut dicitur iob. xli.
vnde glõ. ibidẽ Omnia hũana
superat ⁊ si meritis sãctoz sub
iaceat. Exẽplũ ẽ de mrtis sãctis
nec obstat illd thob. vi. q̃d ra
phael thobie iumoi dixit q̃ fu
mus pticule cordis piscis posi
ti sup carbones exterminarz om
ne genus dæmoniorz fumus ei
hoc non fecit ut dicit m co. de li
ra q̃ res corpalis non ĩpmit
ĩ rem pure spũalem. sed p fu
mũ defigebatur virtus expulsi
ua meritoria thobie q̃ fuit vir
tus orationis thobie. cui9 mei
to raphael expulit dæmonẽ. sa
ram liberando. ꝓpter q̃d dicitur
ibidem. raphael apprehendit dæ
monẽ ⁊ ligauit eũ ĩ superioꝛi
bz egypti. nec obstat illud. i.
re. xvi. vbi ad citharizationẽ
dauid spũs mal9 in saul q̃uit.
q̃ non fuit liberatus saltem ut
dæmon non rediret sed melius

lebat virtute dīuina immediate vel mediātibus angelis sanctis ex merito dauid qui laudes dīmas i cithara canebat p salute saulis sic a sācti deuocōib? Melodia aūt coopabatur ad deuocōem. Sicut 4 quarti regum .iij. Helizeus fecit adduci psalten ut mens eius in dēū eleuaretur. non tn melodia in demonē agebat. Item naturalē dispositōem melodia bona potest facere a malā imminuēra cōne quor demō min? poterat vexare. de qua materia plen? i pries libro .v. in dyalogo de formicis. Secundo patet ex pfatis falsitas quorūdam librorū in scriptis nigromāticor a exorcismor q per talia caracterisata demones se putāt cogere 7 vexaē seclusa virtute dīna. nō attēdentes illud cristi. Hoc genus demoniorz nō eicitur nisi in ieiunio a oracōe. p enim ieiunū secm bedam corpus. 7 p oracōnem spūs leuatur ad dū ut calcet demoia. Tercō sequitur q exorcismi quidā deberēt exaiari p līratos an aliquid superstitiosum cōtinerēt tūc enim nō essent admittēdi ne posteriora priora fierent priorib;. Sicut exēplū ponit grego. li. i. dyalogor de quadā p demonem obsessa post coptum ecclesiā itrāte 7 cū sacerdotis cuiusdā iuua men nihil iuraret. ad incātatores eam duxerūt cognati et legio in eam intruit. ¶ Quinto h an liceat adiuāre irrōlem creaturam. Rndit tho. Adiuratō q quis vtitur ad irrōlem creaturam potest intelligi dupliciter. vno mō ut ipa adiuratō referatur ad ipam creaturā irrōlem secm se. Et sic vanum esset irrōlem creaturam adiuraē cū non intelligat locutōem. Alio mō ut referatur ad eū a quo irrōlis creatua agitur a mouetur. Et sic dupliciter adiuratur irrōlis creatura. vno quidē mō p modum depcatōnis ad dēum directe quod pertinet ad eos qui diuina inuocatōe miracula fatiūt. Alio modo p modum cōpulsionis que refertur ad dyabolum q i nocumētū nrm vtitur irrōlibus creatuis. Et talis est modus adiurādi i ecclīa exorcismis p quos demonū ptās excluditur ab irratōnalibus creaturis. ¶ Cir .iij. ā liceat p creatuās iuraē. Rndeo sm gor. sup math. v. Jurare p creaturā qdrupliciter cōtigit. Prio ipa tangit aliqd diuinū i ploratōe. 7 sic stricte puitur iurās cā. xxij. in duob; locis. Et etiam sic quis periurium cōmitteret mendatiū per creaturā iurādo ut ibidē dicitur. Secundo contingit iurare per creaturā iuramētum tangit per rem

vilem contenendo · pmū ptinz ad infidelitatem a semp ē peccatum sicut a secūdum qđ ptinet ad dolositatē. Tercō deum qui in ipa creatura pfidet tangp testē inuocādo a sic ioseph iurauit pr salutem pharaonis gen · xlij. Et eccīa iurat per sancta euāgelia. Quarto otingit iurare p creaturaz tangp eā ad vsum quē iuras inde sperat deo impignorādo Et sic fit iuramētum execratoriū. ut testis ē mihi deus in aiam meam. Tercō a quarto licitum esse pōt ut supra tactum fuit. Capitulū · v ·

Contra secūdum pceptum · non assumes nomē dei frā gētes. Vñ de voto primo videndum ē quid sit. Secūdo quātum peccām sit infringere votum Tercō de eius dispensatiōe Quātum ad primū nondum scdm magrm in. iiij. di. xxxvij. a thō a alios theologos. Qđ votū est cōceptio spōtanea melioris appositi animi deliberatiōe debo vel sanctis eius firmata. cū intentiōe se obligādi. Pro cuius intellectu nōndū q ad licitū a cōpletum votum plura exiguntur q tanguntur in descriptiōe eius. Primo est conceptio alicuius a spūsancto in intellectu fcā. Secūdo exigitur q nō sit de malo Nā propositum votum nō pōt ee de malo ibi melioris vbi presupponitur q sit bonū · malum enī pcipiendo nos deordinata deo · votum enī non ē vinculū iniquitatis · vnde psal. In malis promissis rescinde fidē: in turpi voto muta decretū · vnde iudei plures q̄ · xl · qui vouerunt se neq; mādaturos neq; bibituros donec occiderēt paulū. actu · xxiij · Qđ alewuerūt. Tertio exigitur q non sit de necessario a nobis alias fiēdo qđ melioris. ad bonum enī necām puta qđ alias est pceptum nobis obligamur ex alterius auctoritate. a hoc proprie nō ptinet ad votum cuius obligatiō ē ex meā voluntate · vel tm ut dicit durandus. qđ ad idem pōt quis obligari pluribus obligatiōibus · ideo nil prohibz quin ad illud ad qđ obligamur p pceptum ex alterius auctoritate obligemur etiā p votum ex propria voluntate · Vnde firmiter tenendū ē. q̄ vues cōtinētiaz a cōmittēs adulteriū vl simplicē fornicatiōem peccat duplicit · vidz peccō adulterij vel fornicationis a religionis fractiōe voti · q̄uis illud votū sit large a improprie dictū · Quia votū proprie dictū ē solum de his q̄ fiūt in bonis libertate · Quarto exigitur q nō sit bonū indifferēs qđ tale ut sic non ordinat in deū ꝛc

a

q̄ nō sit de minori bono · ibi melioris bonī · Racō ē q̄ min⁹ bonū respectu maioris bonī habz racōnem mali · & ideo nō pōt cadere sb voto īmō tum est īmpedītum maioris bonī · Quīto exigitur q̄ sit concepcō libera · ibi spōtanea · Ex q̄ patz q̄ possint vuere q̄ ꝗlibet pōt vuere ea que sunt in sua libtate · & ea īq̄ bus ē sui ūris · vnde impubes seruī religiosi clerici & vxores in quibusdā non possunt vuere

b ¶ Sexto exigitur deliberacio ibi aī deliberacōe · & additur ad dīaz voti q̄ fiūt ex surrepcōe in ꝗbz non īmeitur plena racō voti · an aūt deliberacō ad votū exigatur dicē · rich · Votū dicitur a volēdo · vnde sicut in nob ē duplex velle scz plenum qđ est deliberatum & semiplenū qđ ē velle ex surrepcōe · Sic eciā est duplex votū quoddam habēs plenā racōem voti · & quoddā surrepticiā siue semiplenā · & de racōne pmi est q̄ sit factū ex deliberacōne nō aūt de racōe secūdi · Tale em̄ potest fieri ex surrepcōe · & quia nō habz plenam racōnem voti · ideo nō obligat de necessario sed tm̄ de cōgruo · extī eos vmētes · & extī de iur̄ · ad nr̄am · Et ideo vmire cōtra tale votum etiā ꝓpria auctoritate nō est peccatū mortale Septūo dicitur deo vel sāctis

eius · q̄ nō est ad bonum ꝓprie vnde rich · dicit q̄ de forma voti est ut fiat do · extra · e · ti · magne · c · i · Racō est q̄ homo in voto obligat se ad faciendum aliquod bonū · nulli aūt alij a deo potest homo de iure obligare se totū quia sibi soli cōuenit de iure potestas sup bonum totum · & nullus potest recipere de iure obligacōnem nisi cōueniat ei de iure potestas in illā rē · & ideo soli deo potest fieri votū ꝓprie loquēdo de voto · quia tamē salus tocā? bonis multum promouetur p oracōes sāctoz · & illō aliquo mō possum? sed nō plene · q̄ō impetrare valemus · scās aliquo mō cōueit ptās sup bonum tē totū · & ideo pōt fieri eis aliquo mō votū · non tm̄ plene racōez habēs voti · Exc rich · Octauo dz firma in mi scz deliberacōne ¶ Prio em̄ exigitur deliberacō · Secūdo ꝓpositū volūtatis q̄ō exigit deliberacōez · Tercio ex ꝓposito procedit promissio in q̄ pficitur racō voti · quā promissionem seu firmitatē thō · sic declāt · votū quādā obligacōem impōrtad aliq̄d faciēdū vel dimittēdū · obligat aūt hō se voti ad aliq̄d p modū promissiōis q̄ ē racōis act⁹ ad quā ptiet ordinare · sic em̄ hō ipendo vel dēpcādo ordiat quodāmō q̄ō sibi ab alijs fiat ꝓmittendo

cedat quid ipe p alio facere debeat. Sz promissio q̄ loi fit nō pōt fieri nisi p verba vel que cūq; alia exteriora signa. deo aūt pōt fieri promissio p solā interiorē cogitacōez. Qua ut dicitur i. re. xvi. Oies vidēt ea que parent. deus aūt intuetur cor. hec thō. Aliq̄ ut gozra nui. xxx. Addunt intentione obligādi se ad adiplendū promissum dicentes ex nuda pmissione nec ex deliberacōne facta non obligari promittētem Sola enī deliberacō nō firmat pmissionem. quā addicōez Rich. nō
d iprobare videtur ¶ Dubitat an expediat vouere. hz. rich. wuens aut wuet bona quoz obseruacō videtur pbabiliter propzeōnata ifirmitati siue speciali. aut ipropzeōnata. Prio modo expedit loi wuere qz p hoc amplius firmat wolūtatem suam in bono et excludit a se p magna parte libtatē malefaciēdi et facit actum virtutis latrie et ideo wuendo meretur ꝑter qđ vouet. vnde ps. Voute et reddite domio deo vestro Secūdo mō non expedit nec licet qz tale wtū non hzet discretōez comitē. cū p hoc wuēs magis se videatur illaqare q̄ augere securitatē de sua salute. Simile dicit thō. 2. 2. vbi pri
e us ¶ Dubitatur an melius sit aliq̄d facere ex wto q̄ sine wto. hz. thō. ibidē q̄ sic triplici de causa. Primo qz wuere est actus latrie q̄ est nobilissima virtus. illud aūt qđ imperatur a nobiliori virtute melius est et magis meritoriū. Secundo qz q̄ wuet. plus se deo subicit q̄ qui nō wuet. Sicut qui darz arhozē cū fructu q̄ q̄ daret tm fructum. vt dicit ansel. vnde et promittētibus gratie augētur Tercō qz p wtum wolūtas imobilitez firmatur ad bonū. Facere aūt aliquid ex volūtate firmata ad bonum pertinz ad pfectionem virtutis ut patz p phm. ij. ethicoz Rich. racōez assignat dicēs sic. Cū deus acceptet opus ꝑter operātem tanto magis acceptat opus quāto est ab hoie ad eius seruicium spālius dedicato. Sed ceteris paribus idem cū eqli scz caritate et leticia. spēalius dedicatur lō ad deum p wtū q̄ sine wto. nā wtum ut dic. pe. de palu. in. iij. Nō est piculosū de sua natura sed ex culpa nō fatiētis ideo expediens est wuere. Et licz melius sit nō wuere q̄ promissa nō reddere. tam melius est wuere q̄ nō wuere. Sicut melius est baptisari q̄ non baptisari. et tamen melius est non baptisari q̄ postmodum retroactum conuti ¶ Dubitatur an pītēs f

de eo qđ vult licite alias non cōpletur9 votū·ñ qz non vult frāgere votū nunqđ talis meretur·ſñſio ſcđm anſel·li·de ſimilitudib9 qz plus talis meretur q̄z ſimile fatiēs non ex voto·Et exēplificat de vulnerato cauteriſādo qui timēs abſciſionem malarum carnium ne violēter medicum ledat ſe ſponte nec iubet ligari quem cum vellet medicus incipit·incipit turbari ligatus·⁊ nolit vlit reſcīditur putridū recedēte paſſioe. g̃ras tā ligato ibz q̄z medico refert·Dicē etiā pe·de pal·talis ad huc plus mereter ceteris paribz q̄z ſi ſine voto ſiſte facerz·Primo quidē qz bona voluntas ſufficit ad meritū ſcđm bern̄·vnde a principio qñ vult ⁊ non ſoluit tantum meruit quantum qñ ſine voto ſoluit ⁊ huic merito ſup additum eſt meritum iuſtitie quo vult facere qđ pmiſit·Secūdo qz licet ſit triſtitia in hoc q̄z vult a quedam voluntas tñ in ſoluēdo qđ vult a inuenerando votum eſt voluntarium·Tertio etiam videtur q̄z non demeretur in hoc q̄z velz nō vuiſſe·quia ſicut a principio non tenebatur vuere ſic voto ex poſt facto tenebat ſolue vel dato q̄z petē de bono ſit ſibi peccatum tñ nō ꝓpter hoc impeditur qui volendo bonum

mereatur maxie ſi ſint diuerſi actus·¶ Nūc ſecūdo videdum 8
eſt quomō votum ligz·vbi p̄mo nōndum q̄z votū ligat ad fatiēdum rem poſſibilē·vñ deuxxiij·Cū votū vueris dño deo tuo non tardabis reddere·qz requiret illđ dñs deus tuus? Ra cō eſt ſcđm tho·quia oīs promiſſio licita facta cū intencōne obligandi ſe a cū deliberacōne Si acceptetur ab eo cui fit obligat promittētem·non tm ex p̄cepto legis diuine·ſed etiam legis nature·ſed votum licitū eſt huiuſmoi promiſſio·a oēm talem promiſſionē recipit de9. ergo aē·Dicitur nōnter poſſibilem·qz ſcđz·tho·in·iij·Quicquid votū impediret ſi preſens eſſz dum vouetur etiam aufert obligacionem voto facto·vñ ſi vouetur poſſibile iā a fit idē poſtea impoſſibile nō obligat pro q̄to ē impoſſibile·ut ſi dives vouet cōſtruere eccleſiā qui dē pauperatur poſtea ut infra dicetur·Secūdo nōndum ſcđm tho·vbi prius q̄z votī fractio ꝓpria autoritate eſt ſemp peccatū mortale niſi forte ſub eſſz racōnabilis cauſa ⁊ tūc nō poſſz haberi recurſus ad autoritatem p̄lati aut diſpenſantis aut votū cōmutātis·pe·de paludē in quarto diſ. xxxviij·dicit ſic·primo omnis voluntaria

wti fractio ē mōr̄lis·q; reddere est necessitatis ꝛ toties quocies frāgit·dū tamē assit actus ex terior ꝛ interior·secus si ex terior tm. q; pcēm p se ē in actu interiori·Et hoc intelligē in voto negatiō·ut exēpli grā·ī illo qui wuit nō bibere vinū Secus in affirmatiō puta cū quis wuerz ieiunare tunc enī non quociens comedit toties peccat·ſ solum secūda vice. tertia aūt ꝛ deinceps non: maxime si nō ex contēptu sed quasi non reputās sibi possibile pl9 illa die ieiunaē paratus ieiunare si iā non fregisſ ꝛ paratus alia die intrē ieiunare p illa· Secus si in cōtēptū·puta si oīno frustra fregerit·aut adhuc fracturus si non fregisſ hoc ille· de hoc dubia sunt apud doctores pſertī de affirmatiō nō ex
h otēptu Ter cō nōdū sedz eūdem thō·in materia de iuramēto·2·2·ar·viij· Votū ex sua racōe ē magis obligatoriū q; iuramentum·saltē p̄imo pſtitum ut sic q; obligacō wti cātur ex fidelitate quā debemus. sez ut ei promissum soluamus. obligacō aūt iuramenti causatur ex reuerencia quā debem9 homini ex qua tenemur q; veri ficemus illud qđ p nomē eius promittimus·sed ois infidelitas irreuerētiam cōtinz sed nō cōuertitur illud· videtur enī infidelitas subiecti ad dominū ee maxima irreuerētia ꝛ ideo wtum ex racōe sua magis ē obligatoriū q; iuramētum. de nōter p̄io pſtitū ut sic q; Rich· distinguit de iuramēto·aut enī fit hōi. aſ fit deo. Primo modo non ita fortiter obligat sic wtum·q; obligacio que fit deo ī wto est fortior obligacōe q; fit hōi. Secūdo modo magis obligat iuramētum ceteris paribus. Votum enī non imporꝛt nisi promissionē deo factā ex deliberacione cū itēcione se obligādi·hoc aūt totum iporꝛt iuramētum ꝛ addit testimoniū p̄ime veritatis ad maiorē ofirmacionē promissiōis Dubitatur. i. an wtum sp obligęt ad obseruanciā siue implecionez ſ. thō. in scripto quę q̄d fiendum wtum impediret si p̄sens essz etiā voto facto obligacō nē aufert·vnde si aliq̄d est possibile cū wuetur ꝛ postea fit impossibile tollitur obligacō q; tum ad hoc·ut si q̄s diues voluerz edificare ecclesiā qđ postmodū pfice non possz pauptate supueniēte nō obligatur·hoc tamē sic intelligēdo q; si ceteris ē oīno impotēs absolutus ē a toto· Si aūt ex pteita q; totum perficere non pōt tunc remanet solū obligatus ad illd qđ

k pōt ⁊ nō ad aliūd ¶ Dubitatur ·iij· vtz wuēs wtū licitū teneat̄ ſtatī ſoluere ipm ℟· ſm rich· Obligacō wti cauſatur ex ꝓpria wlūtate ⁊ intencōne. vnde leuic· xxiij· Quod ſemel egreſſum eſt de labijs tuis obſeruabis ⁊ facies ſicut promiſiſti dño deo tuo ⁊ ꝓpria voluntate locutus es ex ore tuo· Et ideo ſi de wlūtate ⁊ intencōe wuentis ſit obligaē ſe ad ſtatī ſoluēdum: ſtatī ſoluere tenetur Si aūt ad certum tempus wl ſub certa condicōe nō tenetur ſtatī ſoluere ſed nec tardare debet vltra q̄ intēdit obligare ſe deo Dicitur em̄ ibidem Si wtum wueris dño deo tuo nō tardabis reddere q̄ requiret dñus deꝰ tuꝰ illud· ⁊ ſi moratꝰ fueris tibi reputabitur in pcm. wilh· rosꝺ dicit Cum aliq̄s aliquid wuit ſine condicōe wl tēporis p̄fixione tenetur illud exequi ſtatī cū poteſt niſi i wuēdo aliud in mente habuerit. tñ datur ei tēpus ad arbitriū boni viri ad diſponēdum de rebꝰ ſuis· Cōcordat tho. addens in ſcripto q̄ ſi is qui wueāt intrare religionem ex mora circa diſpōſacōnem rerū probabiliter timeret perpetuum impedimētum tenetur vltrꝰ nō differre l ¶ Dubitatur ·iij· an wtū ſubitum minꝰ ſcz deliberatū obliget ℟· petrꝰ de pal· in ·iij· diſ· xxxviij· q̄ wtum ſubitum non obligat ad ꝓmiſſum· nec ad peccatū perfectum· nec ad bonū perfectū· ut puer qui ratus patri vl magro wuet vl uāt intrare religionem wl bñ potatus Talia em̄ q̄ calore ire aut indie fiūt p nō facto haberi debent Sed verū eſt qꝺ ſic ſubito fiet· qꝺ nō ad ſentētiam racōnis q̄ nō req̄rit magnā morā tēporis peruenit· Sed q̄n ſciēs eſt q̄d iurat wl wuit tūc tenetur niſi cū eo diſpēſetur racōe minꝰ plene deliberacōnis· Sicut etiā qui calore cōcupiſcētie inflāmatꝰ aut bñ potatus· nō tñ perfecte ebrius iurat vxorem ducē· vñ illa deliberacō tempis wl etatis q̄ ſufficeret ad obligādū ſe dyabolo p mōrle peccatum ſufficiat ad obligādum ſe deo p wtum· ⁊ ſicut ex ira occidens q̄ ex electōe ſeu habitu nō proceſſit ex paſſione inditū racōnis turbāte nō excuſatur ex toto qui ſit mōrle ſed in parte· Sciunt em̄ in parte quid faceret ſic de wto in ꝓpoſito ſuo mō ¶ Dubitatur· ·iij· an ſolum ꝓpoſitū aliq̄n aliquem obliget ℟· ibidem q̄ ſic i illo caſu q̄n quis intrat religionem cū ꝓpoſito remanendi ⁊ deo perpetuo famulādi quod eq̄poll wto ſimplici ſ nō ſolemni exti· de religioe

Cōsulti.vbi dicitur q̄ statū te
netur ad aliā religionē ītrare
Et quāq̄ non sit ligatus vi
woti q̄ nō ꝓmisit ꝫ solū ꝓpo
suit tn ligatur vi statuti in reli
n gione aliqua remanere. Du
bitatur.v.vtr wtum sub cō
dicōne emissum obliget wuē
tē.ꝫ.scō rap. Cōdicō duplex
est: generalis que i wto semp
ītelligi dr̄ a illa non existēte.
non ligat. Exēpli gra Si deus
wlueit ire romam si potero.
alia spālis puta si ītrauero lō
bardiam ibo ad sāctū marcū.
wl si filiꝰ meus fuerit liberatus
de ifirmitate. visitabo sāctum
iacobū ⁊ similia. hec cōditio si
de fecerit dr̄ est nō exstiterit. non
obligat ex wto Alias sic. xxx
ij. q. viij. nō solū. extr̄ de odicō
ne oppo. vtr. Et hoc itelligaꝫ
vbi tota wti obligacio pone
batur ī euentū odicōis alite
r. si alias fuerit cōcausa. wl etiā
si fecit votum ob eām ⁊ publi
cā ⁊ non exp̄ssit causā ꝫ wtū
Tūc ꝓpter cōcausā wl conscie
tiā ut alia ītra habz ⁊ ꝓpter sca
dalū tollēdū tenetur ímplere.
extr̄ de wto magne. glō. wil
hel. dic. Cōcausa ē qñ non tm
ex vna cā obligauit se sed etiā
ex alia. Exēpli gra aliqs wuit
q̄ iret ad sāctū iacobū. q̄ cre
debat q̄ ibi ꝛueniret fratrē suū.
nihilomin? propt̄ rōmenda
pcām sua. ī hoc casu q̄ uis ītel
lexeit fratrē suum decessisse añ
q̄ iter arripueret. nihilominus
tn ire propter aliā causā tene
bitur. idē ītelligas quotiēscū
q̄ wueat aliqs ex duab9 cau
sis wl plurib9. wl sub duab9
condicōnibus wl pluribus a
nīlomin? ītēdit se obligare
qualibet illarum causarū wl cō
dicōne exstante. Dubitatur o
. vi. an wtum sub cōdicōne fa
ctū que cōdicō non ímpletur
propt̄ culpā vouētis sit obli
gatorīū. ꝫ. rich. q̄ sic. ⁊ pomí
tur exp̄sse p casū extra de spon
sa. Sic ex lrīs. vnde cū aliqs
d owuet aliqd spāle obsequi
um si a pcō de q̄ tēptatur p̄b
uaucit eū. si ītendat ī illd pec
catum nihilomin? tenetur ím
plere wtum. q̄ q̄ dr̄ eū non
p̄seruauit ab illo pcō stetit p
eū non p dr̄ū q̄ illū a pcō illo
p̄seruasset si ille voluisset. Du p
bitat. viij. esto q̄ aliquis hor
rēs cōmittere aliqd magnum
scelꝰ qd nūq̄ ītendit cōmitte
re. wueat q̄ si cōmittat ītra
bit aliquā religionē quā non
wlt ꝫ horz ītrare. ⁊ postea il
lud scelus cōmittit. nūq̄t tene
tur ītrāre religionē. ꝫ. rich.
sup. iiij. di. xxxviij. q̄ sic. q̄ wo
tum sb cōdicōne factū dr̄e bo
na ⁊ propt̄ finem bonū ē obli
gatorīū exstante odicōe siue

illa condicō sit bona siue mala
q ut alias tenui. Dubitatur
viij·an votum de nō vuēdo ali
quid nisi illud qđ vouetur exp̄
matur verbo dicto vel scripto.
sit obligatorium. ℟. q sic p asta
xā li·i·c·de voto ita q si postea
vueat votum suum verbo vel
scripto non exp̄mat peccat. nā
tale votum ē bonū q p voti ex
p̄ssionē in verbo vel scripto ha
betur de voto facto ēt cor cogni
cō & p̄cauetur in vuēdo p̄cipi
tacō quor vtrūq; est bonū. mi
hi omin9 tñ videtur q teneat
illud votum si alias sit licitum.
q cū vuere sit bonū & a spūsā
cto ofultum p illud ps. Voue
te & reddite dño deo vro. ideo
votum de nō vuēdo non obli
gat. vñ votum de quo ꝓposita
est questio nō obligat ad nō
vuēdū ꝫ obligat ad exp̄men
dum p verbū vel scriptū si con
r tigeret emittere votū. Dubi
tatur. ix. vtrū votum factū sub
condicōe inhonesta sit obliga
torium stāte condicōe. verbi gra
Aliquis vult se peregrinaturū
ad sāctū iacobum ut prospere
tur in furto. homicidio. vel adul
terio. Quezitur post q̄ cōmisit
furtū. adulteriū. vel homicidium.
vel simile. vtr teneatur pegri
nari ad sanctū iacobū. ℟. astat in
suma vbi prius q nō. Sz dura
9. qđli. viij. q. penultia distin
guit. hoc mō gñaliter est verū
q cōdicō que est cōtra naturā.
cōtractus tollit otractū & fiat
ip̄m esse nullū q̄ includit oppo
sicōem ad cōtractū. Condicio
aūt inhonesta q̄ est cōtra natu
rā contract9 ꝓmissionis vel ob
ligacōis pōt esse inhonesta du
pliciter. q q̄nq; ē inhonesta &
illicita nō solū p̄m se ꝫ ēt in ha
bitudie ad illud qđ ꝓmittitur.
verbi gra. si aliq̄s dicē. sic ꝓmit
to deo q si possum ꝓpetrare hoc
actū ego i gratiaz actōez dicā ta
tā missaz solēnē. q̄nq; vro ē in
honesta i se ꝫ nō in habitudie ad
ꝓmissum. verbi gra. si q̄s dicat
sic. ꝓmitto q si ostingat me pec
care. ieiunabo ut dimittatur mi
pccm omissum. si ꝓmo mō est
inhonesta votū nō ē obligatorium.
q ē cōtra naturā ꝓmissionis vel
otract9 & p cōns tollit obligati
onez. Et tale votū nō pōt imple
ri sine detrimēto salutis q illud
qđ ꝓmissum ē redditur illicitū
ex circūstātia inforēte in vuē
do & soluendo. q h q̄s soluat ut
obligat9 ex odicōe & odicō nō
inforāt sic illico opt; ut soluat
ex motiō illicito ut pt; in titulo
qđ ē pcc; si secūdo mō vic; q cō
dicō inhonesta nō sit cōtra natu
rā otract9 tūc exstāte odicōe vo
tū ē obligatorium. ℟. ich·t; ec·in
ij·mēbro q nō licz ut vuēs se
ieunaturz si occidat inimcū suū

s Dubitatur.x.vtz si quis wtū fecat de carnib? non comedē dis a mfirmetur ita q a medicis dicitur q est in periculo mī si carnib? wsc atur a q aliter non pōt euadere mfirmitatem Rnōz hug̃ xxxij. q3 finali nō solum talis de p̄cepto maioris: etiā sine p̄cepto potest carnes comedere qz est causa necitatis. a in hmōi wto condicō tacita fuisse videtur. ñ necitas cogeret. ⁊ p̄ceptum maioris adeet.

t Dubitatur.xi.a quib? tenetur abstinere q̄ wuit wl cui iniūctum est ieunare in pane ⁊ aq̄. Rx.px.pa.in.iij.di.iij. Ab omnib? istis tenetur abstinē. vidz brodio expresso de carnibus. wl pisc ib? qñ sunt mmi: condēsata wl tpsana wl burreta ex substantia pisc oz extracta qz ī re non videntur wre

v aq̄ Dubitatur.xij.an sacerdos qui tenetur ex wto uł obedientia wl pemtētia ieunare vno die in pane ⁊ aqua. an eadem die celebrās debeat sumere vim pfusionē post sup cōnē de calice ipius eukaristie. vñ px.pa.in iij. di.xij. dic. q debz sumere vim pfusionem. qñ nō est aliam missam celebraturus ipa die ut dicitur de ose. eadez p̄ce. qz nec wtum nec pmtentia nec obedientia debz immutare ritum ecclesie ⁊ ordinacōnes cōciliorz. pluā alia dubia vide in sūmis. Quo ad.iij. nōnō x scdm thō. ⁊ omnes q in wto pōt fieri irritacō. dispensacō. a cōmutacō. Rō. qz wtum non ē vinculū iniqtatis. nec impediuū melioris bonī. qz p caitate instituū est. sed sepe ctingit q quis malū wuit a tūc est irritū. aliqñ quis wuit min? bonū a tūc est in meli? omutādum. Sūt aūt tres dispēsatores wtoz. papa a suus vicarius. epūs ⁊ suus pemtētiarius. platus religionis a cui cōmittit. papa sol? pōt dispēsare in wto religionis si ē dispēsabile. in wto ottinentie. i wto cruc is wl terre sācte. ⁊ sibi retinet wtum ad limina petri a pauli. ⁊ ad sācti iacobi. epūs aūt i alijs Et nō nunq̄ sine alicui? p̄fatoz auctoitate quis de hmt wtū infirmgere misi necitas vz geat ⁊ fupioz habi nō possit Racō est. qz nullus debet esse iudex in propria causa. ·:·

Sequitur p̄ceptum ·ij· Capitulū Primū

Receptū.iij.sic poitur exodi.xx. Memēto ut diē sabbati sanctifices. Sex diebz operaberis ⁊ facies oia opera tua. septio aūt die sabbatū

dñi dei tui ē. nō facies in eo ōne opus. Ubi tria tāguntur. de q̄ b⁹ pncipalit agendū ē. Primo prohibet̄ur opa quedā p̄ que festū frangi pōt ibi. nō facies i eo omne op⁹. Secūdo iubemur sāctificare festū. ibi. memento ut die sabbati sanctifices. Tercio mādatur ut laborem⁹ cert̄is diebus. a certo festiuem⁹. ibi. sex diebus operaberis. septimo aūt
b die sabbatum dñi est. ‖ Pro q̄rū dēclaracōe nōndū. i. q̄ in veteri testamēto duplicia festa fuerunt utz sabbatum qđ institutum fuit cēremonialit̄ explicā de cā Primo in grārum actōem a ad deo vacādum. vñ exo. xx. Sex diebus fecit deus celū a terrā. a septīo die requieuit. i. dest cessauit a nouis creaturis ordēndis. vñ sc̄dm tho. 2. 2. q. cxxij. Sabbati p̄ceptū erat morale partī. a ptim cerimoniale. Morale. q̄ lex nature dictat deo ōniū rez principio aliquo tpe vacandū poti⁹ q̄ creature. Cerimoniale aūt fuit quo ad diem septimū. ideo fuit figura requiei xpi in sepulchro que futura erat in sabbato ut dic̄ aug⁹. li. xij. sup gene. ad lram. Secūdo in auaricie restrictiōem. nisi em deus die sabbati feriandum mandasset. auaricia p acq̄rendis tpalibus nimū creuisset. Tertio ut laborātes famuli a serui licite in corpore a anima recrearentur quos immiseri cordes nimis alias grauassent. vtrūq; tāgitur exo. xx. vbi int̄ p̄ceptum illud dz non facies in eo oē opus tuū. Ecce restrictio auaritie in dñis. Et filiꝰ tuus a filia tua a seruꝰ tuus a ancilla tua iumentū tuū a aduena qui ē intr̄ portas tuas ecce etiū. Alia habuert in veteri testamēto festa p̄ter sabbatū ob spāl̄ia bñficia eis collata. sicut p liberacōne p iudith fcā. Tep hester a similia. Sic a in nouo testamēto duplicia hz ecc̄a festa. p̄mo die dñi cū loco sabbati. secūdo festa xpi a scōz. i memoriā spāliū bñficiorz ecc̄e p̄stitorz.
c ‖ Fuit aūt sabbatū in diez dñi cū quintuplici de causa rōbilit trāslatū. Primo ut cessante figura sabbato paschx q̄n xp̄us requieuit i sepulchro cessarz a sabbatum p̄nte veritate a immediate trāsferetur in die sequentē. ois em̄ decursus tpis a creacōne vel lapsu hōis vsq; ad dñice resurrectiōis diem quedā nox fuit. Secūdo ob memoriā creacōis tocꝰ mūdi. hac em die addraz deꝰ in principio fecit celū a traz a luce. Tercō in memoriā bñficij recreacōnis q̄ p passiōez ad gloriosā xp̄s puenit rsurrectionem. Ep̄us enim dñico die solū conseerari dz ut habetur. lxxv. di. c. ordinacōes episcoporum

Et maiora q̄ xp̄s fecit quodaz/
mō illa die fecit mūdum creaē
melius aut a lucem de q̄ postea
sol factus est. vnde et ꝑprie dici/
tur dies solis. xp̄s resurrexit.
sp̄m sāctum misit. et natus ē
in mūdum. et ut innocētius di/
cit q̄libet dñica dies ē pmago
dñice resurrectionis/ob quas
etiā causas maior dei influx9 i
ecclia expectari pōt q̄ alio die
simplici/sicut et de loco ꝺsecra/
to creditur q̄ in eo cūi9 homo
exauditur orādo cēteris pibus
Quarto ne iudaysare videam
cōmune festū cū iudeis tenē do.
ideo etiā feriare sabbato die su/
spectum essz de iudaysmo Qñ/
to in figurā et mēoriā future re/
surrectōnis nostre in corpore
et aīa d Secūdo nōndum q̄
quāq̄ nō liceat feriare sabba/
to nisi quis velit iudaysare si/
cut et antixp̄us ordiabit ut di/
cit gre. de cōse. di. iij. peruenit.
tamē sabbatū b̄atissime virgi/
spālem honorē est p clerū de/
putatū triplica de causa. Prio.
q̄ in sola dei mīre lumē fidei sab/
bato obūbr̄atū/pmāsit: aplis
et aliis de xp̄o titubātib9. Se/
cūdo q̄ sicut a ieiunio feriē sex/
te fit trāsitus p sabbatū ad so/
lēnitatē diei dominice. sic etiaz
a mīscia p̄sentis vite/fit trāsit9
p b̄taz virginē ad statū gloie
Tercō q̄ sabbato sepe legitur

b̄ata virgo maria pcōribus
miracula et b̄nficia p̄stitisse. vn/
de legim9 in hist oriis. q̄ olim hō
in gretia a nona diei sexte feri
ei ūtra qō ymago virginis
erat ōna virtute se appetiebat.
et sic pmānsit vsq; ad nonā sab/
bati/quādo iterū ōmitus se retr̄/
xit/cius exēplo latim sabbatū
etiā in laudē virginis cōsecrave/
rūt e Tercō nōndū q̄ triplici/
cia sunt festa ecclie. q̄dā sunt et
dicūtur p̄cipua et maiora festa
ecclie/et sūt dies dominicales. xp̄i
festa. b̄te virginis. et apostolo/
rū Alia sunt festa ecclie satis cō/
mūnia p orbē. Alia sūt q̄ epi spe/
cialit in suis dyocesibz instituu/
erūt f Qrto nōndū q̄ ꝑter
q̄nq; multū peccāt qui hoc p̄/
ceptum trāsgrediūtur Primo
q̄ in vtei testamēto pena mor/
tis plexū ē. vnde numeri. xv. dr
de quodā q̄ colligebat ligna
in sabbato quem moyses et aa/
ron r̄clusērt in carcere/et querē/
tes quid ei facere deberet. sz.
de9/morte moriatur hō iste/ob/
ruat eū lapidibz ōmis turba
extra castra. misticē aūt ligna
die p̄hibito colligit/q̄ materi/
am ignis ifernalis colligit. tal'
lapidib9/id ē duris obiurga/
cōib9 proiitēdus ē. qñ in festis
trāsgredi non dimittit. Secū/
do in nouo testamento etiam
grauiter punitū est/Refert enī

greg̃·i·dyalo·q̃ quedā nupta
marito in vigilia dedicacōis sā
cti sebastiani victa cōcupnia
a viro suo se non abstinuit·in
crastino aūt cū remoesu cōscie
cie wrecūdia victa a processio
ne se nō subtraxit·vñ in eadem
a demone publice wrari cepit·
quā cū sacerdos palla altaris iu
uare wllet·eū etiam demō inua
sit ⁊ ofudit·hanc igitur amici
p incantatores iuuare procura
uerūt·ſ in ipsis oīuracōnibus
legio demonū in eā intrauit et
tot wcib9 clamare cepit quot
demonib; arrepta erat·quā tñ
dnūs sāctus eps fortunatus p
plures dies et noctes orādo li
berauit·Tercio q̃ magne in g̃
titudinis vicīū quis incurrit cū
sex dies sibi cum magno cona
tu expedit ⁊ vnū diem nō in di
honorē ⁊ appriā aie salutem ofū
mat ⁊ cū tot dei beneficia medi
tai negligit Quarto q̃ quodā
mō in tres psonas diuinas pec
cat·i p̃rem cui9 potentia mūdū
creauit·i filiū cui9 sapia mūdū
redemit·in spūm sāctū q̃ tali die
in mūdū wit·⁊ in xpi hūanita
tez q̃ nata tali die visibiliter prio
apparuit Quinto q̃ multū cece
pecāt·festis ei pecātes fatiūt
sic ille q̃ loco sacro peccare q̃d
vtiq; turpi9 est q̃ nō in sacro
peccare Tempus aūt a deo sac̃
tum est· Jtez dedicacōnem xpi.

in dedicacōe demonis wrtunt
Item p totā ebdomadā appt la
tores mūdi sunt in anima ⁊ do
mino die turpes sūt in aia lic;
mūdi i westimētis Quinto nōn g
dū q̃ gene·xij·sūt p q̃ festa vi
olari possunt prio peccādo mōe
liter q̃cūq; gene peccī scdz; thō.
vbi pri9 Et Alexā·de hal·i suo
iij·di·xviij·Leuit·emī dr.xxiij·
Oē op9 seruile nō facies in eo sc;
sabbato·fuit aūt hō p peccō·vñ
ioh·viij· Qui facit pctm seruus ē
peccī·vñ glō·ambr·luc·xiij·di·
Lex in sabbato seruilia opa face·
idest peccis aggruai phibz·ha
cō est q̃ peccata mōelia cōtrari
antur ob seruātie festor in q̃ tū
impediūt applicacōez hois ad
dēū qđ est finis festi Et quit di
cit tho·magis impeditur homo
a rebz dnīs p opus peccī q̃ per
op9 licitū q̃uis sit corpale·ido
magis cōis hoc p̃ceptū agit qui
peccat i die festo peccō mōeliq̃
q̃ op9 corpale alias licitum fa
cit nō tñ p wiale peccm fit vio
lacō illi9 p̃cepti·vnde aug9·li·
de·x·confis dic·melius id ē mi
nus male facere; iudeus in agro
suo aliq̃d vtile q̃ in theatro se
ditiosus existeret ⁊ melius fa
ceret seine lanā eaz in die sab
bati q̃ tota die in neomenijs
suis impudice saltarēt Et di
cit Alexander de halis vbi su
pr̃ Qđ qui peccatum mōle in

die festo cõmittit: dupliciter peccat mõrliter/a incurrit rea/
tũ duoꝝ peccoꝝ mõrliũ·eo q̃
exẽpli gra fornicatoꝛ agit cõ
duo p̃cepta·scz nõ mechabꝝ.
a sabbata sanctifices.ꝛ sic de pu/
rio ꝛ homicidio ꝛc·vñ seq̃ vide/
tur q̃ sic peccãs fornicãdo fuf/
fitiẽter si vult cõfiteꝛi·oportz q̃
dicat i cõfessiõe fornicatus sũ.
a i die festo fci·Sic̃ in simlꝭ
fuãtus i loco sacro/tenetur ar/
cũstãtã loci exp̃mere. q̃ tales
circũstãtie aggrauãt i infinitũ
Secũdo infrmgi põt sabbatũ
faciẽdo op9 fuile·q̃ leuiẽ·xxiij·
dꝛ·Omne op9 fuile nõ facies
in coscz sabbato ¶Pro cuius
intellectu nõndũ bm thõ.2.2.
·q.Cxxij·q̃ p̃ter seruitutẽ pec/
cati adhuc quintuplex est fui/
tus·vna q̃ fit peccãdo mõrliter
de qua dictũ est·alia est q̃ fit p
op9 latrie qđ vicz p̃tinet ad
dei cultum. Et p tale fuile op9
q̃s meretur i festo·nec prohi/
bꝭtur hic·q̃ plus quis ad q̃e/
tẽ sabbati disponitur. vnde etiã
in veteri testamento licuit
sabbato circũcidere. hostias
mactare offerre archã circũ/
ferre ihericho ꝛ similia. Et ho/
die licz docere verbo.ꝛ scripto.
vñ ioh.vij. Circũcisionẽ accí/
pit hõ in sabbato/ut nõ solua/
tur lex moysi/ꝛ matth.xij·Sa/
cerdotes i sabbato sabbatum
violãt/id ẽ corpaliꝭ operãtur
in sabbato Et nũeri·xxiij·dic̃
glõ·fabri ꝛ hmõi artifices otiã/
tur i die sabbati. lector aũt
dñe legis vel doctoꝛ ab opere
suo nõ desinit/nec tñ contami/
natur sabbatũ·sicut nec sacer/
dotes in tẽplo violãt ꝛ sine cri/
mine sunt. Alia est fuitus qua
hõ seruit altari vel sibiꝑsi·ꝛ ta/
lia opera seruilia sunt duplicia.
quedã sunt spũalia/ut mentis
exercitacõ·ꝛ talia hic nõ dicũ/
tur fuilia/q̃ conueniũt hoi
scdz mẽtẽ/scdm quã ẽ homo ser/
uus dei ꝛ nõ hois·vnus enim hõ
nõ ẽ fuus ꝛ ꝑius alteri9 scdz
mẽtẽ/si scdm corpus·a talibus
seruilibz nõ oportz abstinere
in festo quo ad illa q̃ sunt de se
licita/honesta/ꝛ recta Ex quo
ptz/q̃ quis nõ tenetur in die
festo abstinere ab ipis opibus
spũalibus/que etiã ab ipõ ope/
rãte ordinãtur ad tpale lucꝝ.
aut ad aliud hmõi tale bonũ.
ut si aduocatus i die festo stu/
deret in his/que die crastina vult
ꝓponẽ propter tpale lucꝝ.ꝛ
rusticus cogitet de aratiõe terre
sue quã crastina die velt arare.
talia enim scdz p̃dictã sẽtẽtiã sci
thõ/non sũt seruilia saltez ma/
terialiter/cum sint spũalia ꝛ i/
teriora/de istis dicit Rich.in.3.
di.xxxvij·q̃ hõ pro executiõne
huiusmodi actuũ interiorum

ꝯ exercicō nō incurrit peccatū mōrale nisi ꝓpter eorū exercicium excludatur illa vacacio quam tunc debz cultui dīno exhibere.

k Alia sunt opa hōis corporalia. ꝯ sunt duplicia quedā servus ꝓpria utpote ad q̄ quilibet non tenetur ſz ad que tenētur seruī dīnis ut sūt arare. cibos coquere metere ꝯ actus mechanici ꝯ huiusmōi. nō ei tenetur q̄libet sibi aut alteri ad talia extrīnsecā tatem. ſz huī tenētur ad talia dīnis suis quoz sūt ꝓpriī. et oia talia ꝓhibebātur in vteri lege p hoc mādatum eo q̄ contrariabātur observācie sabbati q̄ prohibēt applicacōem hominis ad dīna. nunc vro in nova lege nō ē tā stricta ꝓhibicō in die dīnico sicut fuit in die sabbati. Quedā enī opa concedūntur nūc in die dīnico q̄ in sabbato ꝓhibebātur. sic cibozum deco ctio ꝯ alia huiusmōi q̄ licet necessaria fuerit ꝓterāt tn̄ puemi. Et ecia in quibusdā opibz ꝓhibitis facili9 dispēsatur in nova lege ꝓpter necessitatē q̄ in vteri lege. ꝯ hinc est q̄ observacō sabbati fuit figuālis. Figuā autē ptinz ad ptestacōez vitatis. quā vitatē nec in modico ptermitte oportz. ꝯ ideo fuit sabbatū tā stricte observādū. ut figura correspōderet ipi rei. Observacō vero dīnice nō ē figuralis cū nō

figuificet futuz ſz ē cōmemoāla cō ꝓteritē resurrectōis xpi ꝯ repntacō pntis q̄etis aiaz quā nūc hnt ꝓ xpi morte. Alia ratiō ē q̄ oli scd̄m tho. in vteri lege observāncia sabbati fuit moralis ꝯ cerimonialis seu figuralis. Et observāncia talis sabbati mutata ē in dīnicū die ordinacōe ecclie. ideo hodie obligamur ad observanciā dīnice nō ex hoc tercō ꝓcepto. ſz tm̄ ecclesie mandato. Alia vro sunt opa hōis corpalia cōmunia seruis ꝯ liberis ad que quilibet homo applicatur corporaliter q̄ de sui natura aut intencōne agētis ordinantur ad lucrū temporale. aut ad aliquod bonū corporale tanq̄ ad finem ꝓprium ꝯ immediatum ut sunt omnes act9 mechanici cultura agrozū vineaz ꝯ similia mercatua placita cō iudicia ote cō sa ꝯ filia. Ista ecclesia determinauit esse seruilia ꝯ statuit ea in diebus dīnicis ꝯ in aliis festivitatibz ab vniu sali eccia instituti non esse exercēda nisi vrgeat necessitas aut suadeat pietas ut ptz de ose. di. iij. rogacones Et. xv. q. iij. ꝯ extrī de feriis. c. omnes. Tercō infringitur festū p hoc q̄ aliqui non legitime prepediti negligunt audire missam. quilibet enim xpian9 ex precepto primo tenetur ad deum actualiter diligendum

Et vidz scoto i. iij. di. xxvij. q hoc sit dieb9 festiuis. ita q oi die festiuo a potissime diebus dnicis a pncipalibus festis teneatur se hō recolligere a dēo supz oīa actualiter diligere. a fozte hoc determiat dnm mādatū illud. sabbata sāctifices ut vnusquisq maneat apd se recolligēdo se a ascendēdo i dēum suū. Et eccīa spāficat hoc gd tū ad missam audiēdā die dnico
m dc cōse. di. i. missas. Quarto infrigitur p eos qui nimis tarde in vigilia festi laborāt opa p hibita. a qui i die festo nimis cito laborāt nō sz t'minato festo Rn aūt qs teneatur festū inchoare vel t'miare. ly. rap. q regulaiter a vspera in vsperaz extn'. e. oēs. Festoz um tn mītū a fims iuxta eoz qualitatē a iuxta diusaz regionū cōsuetudines considerari dnt. Et sicut magnitudo diez exigit celebrī ri sic pz9 incipere a tardi9 debzet t'minari vra racōe vidz extra. e. qm. Quito offendunt p dicacōem in festo nō audiētes. vel irridētes eos q audiūt. vel alios de p mīce trhētes a in sermone dormiētes. magna enī negligēcia cibū corpis pz sex dies qrere a aie cibū per vnaz horam fastidire. nullus ei pōt pcepta itelligere nisi discat. p dicatoz aūt est doctor di pcepto

Capitulū. Secūdū

Secūdo videdū erit de isto qd mādat affirmatiue. vidz Oem̄to ut diem sabbati sāctifices. nō enī sufficit a sēlibilibz abstinere. sz opz tz cultui dmo se applicare. Vbi nōndū q festiuitas sāctificatur nouē modis. Prio in audiēdo missam a dma offitia deuote. Rui ei ut rich. dic obmittūt audire missam peccāt guiē nisi sint ex aliqua rōbili causa legitīe excusati. vn dz de cōse. di. i. missas. Die dnico seculari b9 a fozcōr clericis dic archidyaconus totas audire spāli ordine pcipimus. ita ut ante

bñdictōez sacerdotis egredi po
pul9 nō p̄sumat·qđ si fecerit ab
epō publice cōfundātur id est
grauiē corripiantur vsqz ad ru
borē vl excōmunicentur Appa
ratus ibi dic·hoc sup missas p̄
ceptū cē vñ q dieb9 dñicis mis
sas nō audiūt cōñ hoc p̄ceptū
faciūt qz deum non sup oia dili
gūt in festiuitatib9 dñicis a si
milibz ñ excusentur ut supra di
ctū ē p̄cepto p̄mo·c·v·g·Et de
bēt ibi deū sup ōnia diligē·Se
cūdo sāctificatur festū p audiē
ciaz a tōem a collacōez vbi
dm in sermone·Tercō audien
do vl ab audiētibz q̄rendo qđ
excōmunicetur q festa a q ieiu
nia sint nccio p ebdomadā ce
lebrāda a tenenda Xr̄to ofcia
emūdādo·rimari ei tunc atten
t9 debēt xp̄ianus q̄liē deum of
fenderit p ebdomadā a otei·sa
tisfactōem p pcīs ereq a facē
bō similia·vñ gre·in registro
Dñico die a labore terreno ces
sandū est atqz oīno oracōib9
insistendū ut si q̄d negligēter
p sex dies agitur die resurrecti
onis dñice expiet Quīto attē
te meditari dz hō dīna bñficia
sibi singulariē a alijs cōmuniē
misericorditer collata que sūt
tā innumerabiliē multa a tam
inestimabiliē magna ut ingē
tem flāmam caritatis accende
re habeāt in corde meditātis a

sic grās agere dz p talibz a p
virtutibz si qs sciat·meditetur·
gaudia p̄rie·pēas infernī·a mi
serias mūdi ut sic suspirz ad cē
na·Exēplo illi9 q̄ legit p totū
tēpus vite sue in tribus libris
quoz p̄mo erat rubeus in quo
legit caritatez a passionē xp̄i a
sanctoz Secūdo9 erat nigr in
quo legit pnas infernī·Tercius
aureus in quo legit gaudia
celica·Sexto debem9 orare de
um beatam virginem a sāctos
ab eis vt ut pauperes suffragia
mēdicando cōtra vulnera aīe
mee a contra hostē corpis a aie·
Septimo p indulgenciis debe
m9 ambulare si deuocōi ogru
it vl quiete in vno loco p cari
tatis augmento p seueraē Octa
uo opa misericordie corporalia
implere in leprosoriis in hospi
talib9 apud etiā alios paupes
nō min9 qz cristū visitādo q̄ ait
Quod vni ex minimis meis fe
cistis mihi fecistis·Nono opa
misericordie spūalia oplē in for
mādo de auditis vl lectis i scri
ptura in moribz ancillas famu
los·incolas dom9·maiōi a pu
eros q̄ talia ignorāt qz in defe
talīū magē cecitas in ecclia causa
tur Secūdo nōnō q seruile
op9 factū in festo excusare pōt
tria·aliqñ a toto·aliqñ a tāto·
p̄mo nccitas·secūdo pietas·a
tercō oneris paruitas·Primo

excusat necītas·qz legē non
habz.ꝛ fit multiplicater· Prio
excusat qñ imminet piculū vi
te p incursū hostiū tunc licitū
est pugnare p sua aut cōmū
tatis necīa defensione. Sicut
fecit machabeus·i·mach·ij·
Sic in bello iusto licz facere
fossata ꝛ muros repare Secū
do si hō essz in tali necītate osti
tuto qp ppt defectū necessaior
corpis essz in piculo amissiōis
vite.nec possz alīū de suo defe
ctu succurrere·tali esset licitū
quod cūqz op9 fuit exercere
p vita ppria seruāda aut ali
terius·ido matħ.xxij.xps ex
cusabat discipulos q ppt necī
tatē ofricabant spicas manib9
d in sabbato. Terciō si imminerz hoi necessitas egritudis
corpalis pōt in festo opari licite opus corpale pertinēs ad
salutē corpis ppriū vel alieni
pcurādā.ido medici possunt
medicare ꝛ infirmi medicamē
recipere·vñ xps ioh·vij·argu
endo iudeos dic·Si homo in die
mim qp totum hoiez saluū fecī
in sabbato Sicē enī bibimus
ꝛ comedim9 in festo ppterea sa
lutē sic ꝛ medicamē appoi pōt.
vñ greg.ad aues rōnos ꝛ po
nitur de osc.di.iij·puemt· Ad
me platū ē a perūsis hoīb9 vo
bis p̄dicatum eē ut die dñico
null9 debeat lauari Et hīdē p

luxuria ꝛ p voluptate q̄s lauari appetit hoc fieri nec reliquo
quolibz die ꝛ edim9·si aūt p
necītate corpis hoc nec die
dñico phibem9 Et archidy·
dicit sup p necītate ergo non
licz lauari in festiuis diebz misi
necītatis causa Ad hanc nec
minuere sāguinē·nec barbaz
radere·nec vngulas scidere pā
nos aūt ꝛ calciamenta induere
m9 hijs diebz ea necītate q ꝛ
comedim9 hec ille Quato si e
immineat necītas vitandi rei
exteriozis dānū·ut si iacētibus
segetibz in agro·aut feno i pr̄
tis ꝛ immineat tēpestas que ta
lia corrūpat·aut multū deteri
oraz·aut forte abducat a sole se
pata·non sunt phibēdi dñi
rez tollere in festis ꝛ indēnita
ti fue pcauere vel adhuc stāti
b9 vnis in vitibus ꝛ superuenī
at frigꝰ destruēs·aut si ē vrisi
milis timor de incursu hostiū
q alio die hmōi res destruerēt
vel auferrent.aut etiā hoies ciz
ca collectiōez taliū rez caperēt
vel occiderēt tūc licz operari di
cit hostien.ne in modico mo
mēto pereat omoditas celesti
prouisione dessa·patent illa
p xpm matħ·xxij·dicētē Qui
ex vob hō qui habuerit ouē.ꝛ
ceciderit sabbato i fouea nōne
tenebit ꝛ leuabit eā In simili eni
casu licitum ē ex indulto ecīe

dñicis a festiuis diebꝫ ꝓter q̄
m sumis a maioibus festiuitati
bꝫ alletia piscari. cerusiā mua
f sarīe ex de feriis .c. licꝫ ¶ Ru
to excusātur seruꝰ a rusticꝰ qui
iusto metu opellutur a dñis ad
laborādum festis diebꝫ nā si si
ne cōpulsione p labore impetū
tur nō delēt dñis obedire q̄ nō
est licitū nec honestū dñi tam
grauit precant Similit q̄ adduc
unt in festis census dñis sine
cōpulsione vel necitate aliq̄ p
tacta superiꝰ ad finem istū vicꝫ
ut aliis diebꝫ ꝑ̄ris a ꝰ suetis la
boribꝫ vacēt nō oino excusan
tur nisi arta necitas compellat
Similit regulares a sacerdotes
q̄ dñicis diebus absq̄ necitate
quadrigāt aut huiusmōi alia
fatiūt q̄ alios corrūpūt exēplo
a similia aliis faciēdi occasiōez
dāt Similit excusātur vecto
res mertū ad nundinas remo
tas vl ad loca remota aut alia
rū rez si sine graui incōmodo
nō possunt diebꝫ festiuis vaca
re ab eūdo aut quadrigando
idē vidz de cursoibꝫ qui ex cau
sa racōnabili a necitate diebus
festiuis ad loca remota ambu
lanta sine graui incōmodo suo
aut alioꝝ vacare non possent
g ¶ Sexto excusai possunt mū
tones a vectones pegrinoꝝ a suf
ferratones equoꝝ q̄ talia faciūt
in festis si hec ꝓncipaliter fatiūt

ꝓter necessitatē eoꝝ p quibꝰ
fatiūt talia a tūc etiā licite reci
piunt sallariū pro laboribꝫ su
is Si vero fatiūt talia in festo
principaliter ꝓpter questum aut ꝓp
improbā cupiditatem lucrādi
non videtur quo de hiis excu
sai. Sꝫ illi qui eos de talibꝰ re
quirūt excusantur si racōnabi
lem hnt causam a necessaiam
a alias sibi non poterāt prouī
dere. Hec ōia a illa i qnto mē
bro dicta sūt sm̄aliter wilh. in
glosa Ray. Septimo qui va
dunt ad mercata que fiūt dom
nicis diebꝫ a aliis festis maxie
ꝑ̄cipuis si quis faciat hoc non
cōsuetudinarie sed aliqñ a p
aliqua necessitate. nō credo di
cit idē q̄ peccet mōrtaliter Si au
tē hoc ducat in consuetudinem
a faciat ex cupiditate lucrādi
sic fatiūt mercatores qui ꝓpter
frequentanda mercata aut nū
dinas vix aut nunq̄ intrant ec
clesias suas credo q̄ peccāt mor
taliter. mercata tñ q̄ fiunt ex vi
ctualibus necessariis ad quem
cūq̄ diem festū de pane vino
carnibus a huiusmōi nō credo
illicita eē. aut de facili prohibē
da dum tamen se ꝓpter hoc nō
subtrahant a diuino ſuito hoc
wilh. ibidē ¶ Sed cū dictum h
fit q̄ possit indulgeri hominibus
ut in diebꝫ festis laborent cū ne
cessitate artātur. Quereres q̄s

dabit licētiā istā. ſ. ſcz; wil. q; eps loci ſi ꝯmode adiri poſ, ſit alias ſufficit ſimplicis ſacer, dotis diſpſacō discretū mō. poſ, ſet ec. eē tāta necitas a tāno, tia q; auctoitate ꝓpa possent facere. Sz; p quāta necitate li, ceat opari in festis hoc potius ad arbitriū hoīs a discreti viri limitandū ēq; p aliquā doctri, nā generalē dēminādo. Se, cūdo excusat in bulib? opib? in festis pietas opis multipli, cter ꝑio arare agros paupe, rū. à eis q̄rigare vel eis alio mō laborare. Si eni dicat idem ibidē in diebz dnicis aut alijs maiorib? solēnitatibz sc; festis xp̄i; trate virginis. a in diebz apsoz talia fatiāt non vidz li, citū. sed ceteris festiuitatibus licz; scd; cōsuetudinē regionis quā sat epūs loci a nō ꝓbat. si aūt dubitatur an sciat epūs loci a fustineat. recurrere de, bet sacerdos ad epm ut hinc hoc ab eo certificetur. Ad hoc aūt ut talia licite fustinēatur. licite fiāt optz q; p hmōi la, boē nō reuocētur laborātes a dīnis audiēdis que tenentur audire. a q; talia p̄cipaliter fiāt ꝓpter deū a non ꝓpter affe, ctū carnalē. aut spē re muneracionis terrene. i pastu etiā hoīm a aialiū laborātiū. a q; necitas pauptatis illi? cui talia fiant hoc videatur exigere sic etiaz exceptis p̄cipuis festiuitatibz credo q; nisi sit phibitū aut cō, suetudini oꝛariū liceat aliqd opari circa edificacōez ecclīaz. a sacroz locoz̄ū. a ad opz̄ mi, nistroz ecclesie pauperū. p̄ser, tī eoz qui reddit9 nō habēt. ita tn̄ q; labor nō ꝑueniat ad multā fatigacōnez a tediū ex diuturnitate laboris. q; nō cre, do q; debēat in eis laborare ꝑ totā diē. nec ad multā fatiga, cōez nec dēbēt ꝓpter huiusmodi labōrē obmittere audicōnem misse in tali festo non ei dēbēt dimittere id ad qđ tenētur ꝓ, pter aliud ad qđ nō tenētur. hoc de wilh. Tercō excusat k interdū bulitatē opis modici, tas vñ dicat idē. q; licz; non sit licitū scribere aliquod grande in die festo ut de sexterno ad sexternū sic nec licz; alia opera seruilia opari. Scolares tn̄ le, ctiones suas quas nō possunt sine scripto memorie ꝯmēda, re scribere possunt. Similiter ꝯmōes q̄s stilo aut plūbo nō, uerūt scribere possunt ut credo. puto etiā q; studēdo q̄s in alī, q̄ libro possit corrigere si ali, quid corrigēdū sit. locare aūt opas suas. aut alienas cō du, cere diebz festiuis ꝓpter corri, gēdos libros non est licitum Et sicut dz de correctione libri

si pōt de laboribz aliis intelligi. ut si qs nō intencōe offerādi alias ut forte de ābulā do trāsirz i die festo p vineā suā aut agrū trāseūdo purget modicū qō p incuriā manscat purgādū. a reparet modicū de sepe q̄ in aliqua parte rupta aut inclinata fuit. aut iuxta vites eligat vnū palum vel duos incliatos. aut aliud puum faciat qō sic trāseundo occurrat faciendum. hec vilh. ¶ Tercio querer quis vtrū xp̄ianus toto die festiuo obligatus sit habere aīm recollectū a se exercere in sup̄ nōtis noue exercitijs. Re. q licet illud essz bonū nō tn ē hō ad hoc obligatus virtute illius precepti. primo in multis casibz pōt se occupare exercitio operū exteriorū eū a talibus distrahencia ut cū necitas vrgz. aut pietas sua suadet. primo dicunt aliq doctores ut cāellari? modern?. q in die festo pōt hō assumere sibi aliquā recreacōez spatiū vel solaciū dūmō hoc sit sibi hōestū a taliter fiat ut non cōmittantur illa pcā p que offenditur deus. a potissime mōlia aut sūt ebrietates. furta. rixe. dissideria carnalia. verba. opera aut carmina luxurie a cetera similia que in diebus festis sūt duplicia peccata Idem de chorcis. ille vero auctoritates sāctorum que sonāt q

in diebus festis nihil nisi oracōnia aut dei aut huiusmōi vacandum sit ut dicit alexan. de halen fuo. iij. intelligēde sunt q nihil cōrium vacationi dimorū. a quod huiusmōi vacacōez impediat agēdū. ēt sūt opa seruilia phibita vbi non necitas vrgeat nec suadz vtilitas. vñ thō. di. in. iij. di. xxij. q licz non teneatur hō toto die festo oraē. a oibz hois tenetur tn se toto die obseruare promptū ad orandū. Et addit ibidē q actꝰ mrimonialis licz careat culpa tn qz racōez dēpmit. pt carnalē delectacōez. a hoiez ad spualia tēdere non finit. ideo in diebz festis a aliis iqbꝰ ē p̄cipue spūalibus vacādum non licz petere oīgale debitū. Exēplū vide paulo supra greg. dyalogoz p̄nti p̄cepto .c. i. f.

Capitulū Terciū

Tercio ad hoc mandatū memēto ut diē sabbati sanctifices reducatur reuerencia et sanctificacio septem sacramētorum noui testamenti. Sic enim sanctificantur tempus a locus. ita sanctificari debent septem sacramenta de quibus in sequentibus dicetur latius q̄tum ad ea q sunt necessaria ¶ Obi primo nōnō a q scz hugo. de sācto victore

a mgrm di·i·iiij. Sacramēta
fūt mstituta ꝓpter vulneā pec
catoꝝ sanāda Est enim ecc̄a
velut apotheca vel dom⁹ pru
dēt̄issimi media ota oēs mfir
mitates antidota suffitiēta oti
nēs·vbi mfirm⁹ est pcōr. me
dicus est xp̄s·mimster medi
ci est sacerdos·antidotū·ē vir
tus sacramētoꝝ·sed vasa anti
doti sūt sēsibiles forme. vij·sa
b cramētoꝝ ¶ Secū do nōndū
q̄ tm̄ septem sūt sac̄mēta no
ue legis·q̄ scđz thō·septē sūt
vulnera quib⁹ ḡuit' hic mfir
mamur·tria sunt pcā. q̄tuoꝝ
sunt ꝓxno se occasiōes pcōꝝ
a seq̄le Primū malū est pēt̄m
orig̃ male ota q̄ē baptism⁹
Secū dū est vmale pcatū.
ota q̄ē appropate mstitutū
oleū extreme vnctiōis Tertū
est mortale pēm ota q̄ē pr
mitēta Quartū est mfirmitas
ad bonū contra q̄ est ỹhūtio
Quintum est ignorantia vtiq̄ū
cōtra quod est ord̄o. q̄ ordi
natus d̄bet esse doctus ut possit
docere Sextū ē concupiscēta
effrems·cōtra q̄ est mītmoi
um·Septimū est affectio ad
terrena ad duca cū tpore vl̄
toꝝpore mord̄nato cōñ quod
ē eucaristia. vbi visibiliter dēū
videō ad mnisibilia tapi q̄ ac
c cēdi mutamur ¶ Tercō nōn
dum q̄ septē sacramēta eoꝝ

efficatiā q virtutē habēt a di
ūb diūsimo dē. Prīo a do pn̄
cipaliter q̄ dē⁹ solus gr̄iam
creat q pcēm dimittit Secūdo
a passiōe xp̄i tanq̄ a causa me
ritoria nā xp̄s in p̄mo instan
ti sue ꝛcepcōnis se pri obtulit
p̄ redēpcōe generis humani q̄
oblacō ofūmata fuit i cruce·q̄
oblacō q̄ ex fūma caritate p
cessit q a fūmo nobilissimo fi
lio dei. idō acceptissima patri
fuit Et ad illud loquitur btūs
aug⁹·xxij·de ci. dei· circa p̄nc̄i
piū vbi dic̄·de xp̄i latere fluisse
septem sacramēta huⁱ⁹ aūt
passionis meritū hodie ē in ac
cepcōe p̄ris q cōmūicatur vo
lēti sacramētū aliquod recipe
re. lex enī dīmitatis est scđz an
sel'. Cur dē⁹ hō q̄ p nullo pcō
cū sit infinitū malū dē⁹ placari
vult nisi sibi offeratur maⁱ⁹ bo
num q̄ pcēm malū ē. a hoc fit
q̄n p̄r xp̄s pass⁹ offert̄. illud
vidz velle apl̄us rō. v·vbi ha
būdant delictū, sup habūda
uit a gr̄a. vñ ec̄. i passiōe xp̄i
oia sacramēta p̄figurata fuerūt
Baptism⁹ in aqua lateris Eu
caristia in sāguine lateris Cōfir
macō in aggressu terribilissimē
mortis Peitēta in lac̄mis xp̄i
do q̄ sunt hostia q sac̄dos Ma
trimoniū in generacōe filioꝝ
ecc̄ie p apercōem lateris Vnctō
extrema in effusiōe sāguinis

multiplicās Terco habēt efficatiā a fide ecīe sine cui⁹ fide collata non valerēt. Quarto a caritate suscipientis quedā habēt maiorē efficatiā ⁊ hoc vltimū scīz qm maiꝰ est scīm hoc etiā plus haurit de medicīa vasoꝝ greuiuat aūt miro mō receptōe sacmētoꝝ hoies qt ut cōmūter dicūt doctores vim habēt ex opere operato id ē ex vtute ipōꝝ signorū ex pacto xpi ⁊ fidei ecīe. Et i sacmentis datur gra ⁊ nō exigitur q hō se sp disponat ꝫ exigitur q hō gracie se non oppo
d nat. ¶ Quo ad sacramenta in spāli primo de baptismo sunt tria sciēda. Prio quē fructū dēꝰ p hoc sacmentum nobis dederit. Secūdo q fieri debēt a oferētibz hoc sacramētū. Terco quis teneatur scīē talia. de primo ponūtur qnqz fructꝰ. Primꝰ ē remissio pcī originalis qz sic oēs in adam morīūtur ita ōnes in xpō viuificantur scīz per baptismū. i. corīn. xv. Secūdo dātur oēs virtutes vidz caritas. spes. fides. iustitia. tpācia. prudētia. fortitu. ut determinatū ē i cle. de fīma trīn ⁊ fide catholica. Terco caracter spālis imprimitur aīme q credit in gloriā ppetuā beati. ⁊ in ofusiōez et nam dānati. de quo caracte determinatur abi. no cencō extī. de bap. ⁊ eius effectu. c. maiores. Quīto ōnis pe-

na pcōꝝ relaxatur qz p baptismū hō cōsepelitur xpō passo ⁊ regeneratur sm apostolū Cōsepulti ei sumus xpō p baptismū in morte Quinto ianua celi baptisato aperitur in cuius signū celi apti sunt sup xpm baptisatū luc. iij. Que aūt fieri debēt a secularibz qn̄ baptisaē eos opteꝫ Sciendū q tīnto cauciꝰ h debēt procedere qnto maiorē vicz in sumitu hoi ppetuo fruēdi defectus pōt omitti p vnū verbū additū vel subtractū. Prīo ibi videant ut materia sit apta vicz ut sit aq elemētalis puā ⁊ naturalis. Ex q pteꝫ q apta materia sunt aqua pluuialis. maris. fluuiis. stagni. putei. vel fontis ⁊ aq resoluta ex rore. pruina. niue. grandine. glacie. Et fieri non pōt in aliq alio liquoē. ut vino. cerusa. virina. medone. oleo. lacte. brodio expsso de piscibz vel carnibz. nec aqua sublimata seu alchimica. fuit ē. saliua. nec de burzeta extracta de sba pisoꝝ. nec i nue glacie grādine ⁊ pruina nisi sint resoluta. dubiū aūt est an baptisetur qs in lixiuio. tipsana extracta de substācia ordei. balneo sulphureo. ⁊ lutosa aq

¶ Secundo videatur ut forma sit debita quo ad ea q fiūt de necessitate sacramēti ⁊ ecīa de necessitate vitādi peccatum Fōr aūt baptismi quam tenet

romana ecc̄a ē ista Ego baptiso te in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Et habetur extra de baptismo ⁊ ei⁹ effectu: Si q̄s Et p̄termittit̄ .xpriū nomē vic; ioh. vl kateria de ritu romane ecc̄ie Si; p̄cēdētia ōma nō fūt de ncēitate sacramēti. amē vēo nō ē de ncēitate baptismi nec de essentia sacramēti. nec de ncēitate p̄cepti misi vbi ofuetudo ptcularis hoc habet. q̄ vlis ofuetudo hoc nō hab; nec ē de fō̄ xp̄i. hic; li. ego fit de ncēitate nō sacramēti. ſ; p̄cepti ecc̄ie vlis. in li baptiso ei p̄ma psona intelligitur. ⁊ est semp regula turis q̄ mutacio quocūq; modo fiat i fō̄ ecc̄astice sacramētoz obligat ad pcēm misi ex impotentia vl ex ncēitate fiat Et ofuetudo ecc̄ie ligat ut statutum Sicut a cō̄ fuetudo ppl̄i ligat ut lex Ruſ aūt sare teneatur hāc formā dicat p̄. pa. ī. niij. di. v. Formā baptismi forte nō oēs scire tenēt̄ misi quibus incūbit ex offitio ut cuātus vl obstetrix cui sepe incūbit Et nō solū possunt seculares in casu ncēitatis baptisare ſ; dēt q̄ si non occurrēs morti corpis cū posses. esses reꝰ mortis. sic multo magis si non succurras morti aie. vnde si hoies appetunt diuicias corporales ut dent elemosi, nas. cur nō appeterēt plus diuitias spūales vic; scīaz ut dēt spūi elemosinas que maiores sūt. Adūtendum tn̄ q̄ si non sit periculū de tardacōe baptisādi debz quis expectare pdo neū mimistr̄ q̄ solus sacerdos hz ex offitio baptisare nec alteri licz n̄ i ncēitate. tn̄ q̄ncūq; sua ofcīētia dictabit ei q̄ puer est in periculo moriēdi antēq̄ venīat potēs ⁊ vlēs ⁊ debēs baptisare. ipē non solū pōt. ſ; ecīā dēbet eū baptisare si scīat formam baptismi ⁊ simplices debēt querere a p̄ratis an bene baptisauerit vl an debitā form̄ scīant. i periculo ecīā si solū man⁹ vl aliud mēbrū nascat baptisādum est scōm thō. ⁊ plures alios. ⁊ scōm sco. in cimi tēio sepliēdū hec ille. ¶ Tercio baptisās debet attendere ut simul fit ablucio in aqua ⁊ forme placō. vnde dic. aug⁹. super Joh. omel. viij. Accedat verbū ad elemētum ⁊ fit sacrāmētum nō aūt accedit ritē sal, tē misi fiat simultas talis q̄s declarat sco. dicēs Voluit xp̄s nos obligare ad tā subtilem simultatē quā vix hō possit peꝛcere vl seruare. siue enī sacerdos p̄ri⁹ immergat vna imersione vbi moris est ter mergere. ⁊ postea incipiat verba cū secūda immersione. siue pri⁹

ipiat wrba ꝯ dicat·ego bap
tizo te ímmergat aut aſpgat ín
caſu cū wrb̄ ſequētibz ſufficiēs
eſt ſimultas dūmodo tn̄ prola
cō nō finiatur ante ínceptā em
ablucōis·nec ablucō añ ínceptā
cōem prolacōis·Quarto quiſ
qz baptizatus ín ſe ꝯ ín ſuis ſti
nue meditari debet quid pmí
ſerit patrínó p eo ac ſi met bap
tizatus promiſiſſz vicz reſigre
dyabolo ꝯ pōpis eius·Et licet
illud non ſit ꝓprie wtū qz ē de
neceſſarijs·Certū tn̄ eſt bapti
zatū grauꝰ peccaē qñ non bap
g tizatum ceteris paribz·Quā
to vidēdum eſt ut leuās nō ſit
mōchus·Item ut nō ſit cōſan
guineꝰ wl affinis·ut dicetur de
confirmacione·ítē ut ſit vnus ſíl
cōſuetudo obſtet·Expmiſſis ō
míbꝰ ptz qz baptiſmꝰ conſtituit
xpianū ut famlie xpi aſſcriba
tur ut dei filiꝰ adoptiuꝰ ſit·ſz p
cōfirmacionē militibz xpi aſſcribí
tur·:·

Capitulū ímj·
preceptū ímj·:·

Ecūdum ſacramentum ē
cōfirmacōis·cuius fructꝰ
ſūt tres pncipales. Pri
mꝰ qz caracter ſpālis aie ibi ím
a pmítur·Sacō eſt qz confirmacio
ē ſacmētum quo hō deputatur
ad aliqđ ſacrū puta ad confeſſio
nez fidei ꝯſtātē eaꝝ defenſionem.
vñ ín frōte recípitur hoc ſac
mentū p impoſitionez ſigni crucis
epō dicēte·Signo te ſigno cru
cis ne erubeſcas xpm crucifixū
cōfiteri wrbo ꝯ ope·vnde thō
dic·qꝺ xpianoꝝ duplex ē pugna
ſpūalis·vna q̄ q̄s pugnat cōtra
ímpedientes ſalutem ſuā ꝓpriis
ꝯ hec oibus indicitur·ſz ad hoc
non datur ſacmentum confirma
cōmis·ſz ad ſiſtendum fortiter ín
pugna·qua q̄s nomen xpi ín
pugnatꝰ ut ínuictus xpi cōfeſ
ſoꝝ pmaneat·Et hinc pugne
non omnes exponuntur·nam
q̄libet cuiuſlibet baptizati ꝯ cre
dētis ſit cōfiteri fidē quādo confeſ
ſio ab eo expetitur non tn̄ eſt
cuiuslibz ſe libē exponere ſz tm̄
confirmati·Et hoc patz in apo
ſtolis ín quibus hoc ſacramen
tum ínciū ſūpſit qz añ aduen
tum ſpūſancti cōfirmātis eos
erant fores clauſe cenaculi ꝓpter
metum iudeoꝝ poſtea wro re
pleti ſpūſancto cepērūt cum fi
ducia loqui et publice wrbum
dei predicare Eciam criſtus ꝺ
prius ait·Sedete ín ciuitate do
nec índuamíni virtute ex alto
Luce·vltimo·Sic eciam vide
mus qꝺ qui ad mūdi milicia eli
guntur eis ímprimitur aliqđ
ſignū permanens ut auxeū bal
thēū wl ſimile·Et olím cauterio
brachium talūm ſignabatur
ad dīam alioꝝ·Et etiā ín bello

dimicaturi certis signis cōsig-
nātur. sic ⁊ in milicia fidei per
b confirmacōem fit. Secūdo effe-
ctu ē spūalis ⁊ noue gratie sac-
mētalis infusio. Tertio est qd cō-
firmacō deputat suscipiētē ad
aliquod sacrū qđ digne sine
gratia fieri nequit qz nō ē spe-
tiosa laus in ore pcōris ymo
deputat ad opus arduissimum
⁊ maxime caritatis ut animam
suā ponat quis pro xpō. Ideo de
cō scē. di. v. c. nouissime. dr qd
in confirmacōe datur spūssancti
septiformis grātia cū omni ple-
nitudine sācitatis. Tertius effe-
ctus est qd in confirmacōe cōtra-
hitur cognacō spūalis sic ⁊ in
baptismo. vñ dic. pa. i. iij. di. vij. Sicut inter baptisātē
⁊ vxorē eius matrimonio cō-
sūmato ⁊ ōnes filios eius ex
vna parte. ⁊ baptisatū ⁊ pa-
trē ⁊ matrez eius ex altera. Et
filiter iter leuātē de sacro fon-
te ⁊ vxorē eius mrimonio cō-
sūmato ex vna parte cū filijs
suis ⁊ baptisatum ex alia pa-
te cū patre ⁊ mre eius otrahi-
tur cognacō spūalis q mrimo-
niū impedit ⁊ dirimit. Siliter
oibus illis modis est de cōfir-
māte ⁊ cōfirto. ⁊ tenēte eū ⁊
vxoribz ⁊ libris ut hētur libro
. vi. de cognacōe spūali. c. i. Itē
sic non debent plures leuare
baptisatū si tn fiat spūalis co-
gnacō ad oēs otrahit nō qđē
inter illos ad inuicē sed inter
quēlibz eoz ex vna pte. ⁊ bap-
tisatum ⁊ parētes eius ex alte-
ra. Sic etiā ē p ōnia de tenenti-
bus confirmatū de cōse. di. iij. nō
plures. Et libro. vi. de cognati-
one spūali. c. ij. Itē sic vir non
debz tenere vxorē nec filiū ei⁹
in baptismo. qđ si sciēter fece-
rit puat se iure petendi debitū.
Si aūt ignoranter non ppter
hoc separatur. Sic p oia de cō-
firmacōe. xxx. q. i. de hijs. Et de
cognacōe spūali i decretalib⁹
hoc pe. Qualiter aūt confir- c
mādus se habere debeat. Sciē-
dū primo qđ illi q pfecte etatis
sūt monei dēnt ut cōfiteātur q
ten⁹ mūdi dona spūssancti va-
leāt accipe. ex de consec. di. v.
Dotcium. Secūdo debet reci-
piēs esse ieiun⁹ msi necessitas vr-
geat ut dic. mgr in. iiij. di. vij.
Et de conse. di. v. ut ieiunium. Exci-
piūtur aūt ibi dē infirmi ⁊ pi-
clitantes morte. Ideo etiā ppter
multitudinē confirmādorz fusti-
netur ut a non ieiuno detur ⁊
suscipiatur ogructi⁹ tn est ut
fiat a ieiunis ⁊ a ieiunis fusci-
piatur vbi fieri pōt. Tercō pui
dei debet de apto tenēte in con-
firmōe. Cir qđ pro. pa. nōt cum
tho. qd mulier pōt tenere virū
⁊ ecōuerso ⁊ mulier mulierem
⁊ vir virū. Teneri enim debz

cōfirmād? m signū q̄ mfirm? indiget ab alio sustentan· hoc aūt signū locū hz mulier vel vi ro tenēte]tē non plures vno te nere dēbet m ofirc̄o sicut nec i baptismo m quo tñ forte cōtra ria osuetudo excusat dc· ose· di· nnj· nos pluēs· Et q̄n mos erat. cr̄imē non erat]tez sic m baptis mo nō batpzatus nō dz tenē baptisādū· sic etiā m confirc̄o non confirmatus nō dz tenere con firmādū dc cōse· di· nnj·]In bap tisāte]tē nec qui leuauit i bap tismo dc bz tenere m confirma cōne misi m ncātate]tem nō de bēt se tenere mutuo cōsangui nei vel affines q̄ sufficere eis dc bet vinculū naturale ⁊ carnale Quarto scdz Richh· dc bz frōs cō firmati ligari donec dēsiccetur. ne forte sordes otrahat· Et scdz hugonē· n· dc sacrāmtis pte· vi· c· vltimo· Decet confirmatum nō lauare caput septem dieb? ꝑt septē dō spūssancti Et etiā q̄ spūssancti aduentus septez diebus celebratur· Quāto attē di dc bet quibus sit dādū hoc sacrāmētum. vicz q̄ omnibus xp̄ianis mutis q̄ signo p̄nt cō fiteri xp̄m mulieribz viris. moi turis etiā ꝑt̄ meritum o bediē tie ⁊ signum caracteris· pueris etiā dari possz q̄ non ponunt obi cē gre huj? sacrāmēti· Cir̄ septēnū tñ dicit p̄· dc pa· cōsul tum est dari ut memorentur de sacmento nō iterabili facili?

¶ Oltimo queritur an confir macō sit sacrāmētum necessita tis id est ad salutez necessariū Rndetur scdz tho· q̄ non est sic necessariū q̄ sine eo non possz quis saluari q̄ pueri nō cōfir mati saluantur Sed sic est ne cessitatis q̄ ꝓemptus ei? dam nabilis est Armican? li· ix· dc q̄ stiomb? armeōzum sic dicit· Mihi videtur cōfirō o sic esse necessaria q̄ si haberi potest ha bratur· ideo m adultis ei? accep cō habet vigorez p̄cepti ut mi hi videtur hec ille· postea illud multiplicit̄ pbat scdz Sco· di· m nnj· di· vij· Cōfirō non est sac mentum ncātis ad salutē m adulto oblata oīmoda opor tunitate sic q̄ tūc nō otēnat· vñ ex dc sen· ex· nō ē plen9 xp̄ian? q̄ cōtēmit]udicabētur aūt cōtēp tus si oīmoda opz tunitate ob lata nō suscipez· hec dc sco· Ad ultus scdz sco· ē q̄ sīḡ hz vsus n cōis· di· ec· px· pa· vbi p̄z? Cum hō teneatur semel m vita ofir si possit ⁊ negligat licz aliter sa cramentum non cōtēnat mōr liter peccat ⁊ dānatur moriens misi cōfirmetur tunc si potest vel misi peniteat ⁊ confitatur dc hoc quod m famitate potuit ⁊ neglexit· Similit si quis vel lum aliquod mortale mitet· q

prius ofiri potuit a neglexit
dere tm similit tunc de hoc cofite
ri vel ofiri si posset. Tē ofirma
co est ncitatis sacramētū vbi
imminet cofiteri coram tiranno
q hz cofirmatem a oia parata.
q tunc vix pōt excusari a con
temptu vel pfumptiōe hoc de
pce. pa.

a

¶ Capitulū Quintū

Ertiū sacramētum est
ordis vel potiꝰ ordi
nacōis ¶ Vbi nōn
dum scōz mgrm di. xxiij. iiij. q
thō. q alios doctores ibidem.
q sacdos quilibz habet septez
puilegia ppt que multum ho
norandus ē ab alijs. a se custo
diendus a pcās q deo si bñ vi
uit valde acceptꝰ Prio enī ad
spāle dei cultū ē septies ad mi
nus plus q̄ secularis cōsecratꝰ.
nā ordines sūt septē. q in quo
libet cōsecratur spāliter. q in q̄
libet recipit spālem gratiā sac
mētale quaz vna est pfectioz
alia scōm gradus ordis q̄
in quolibet deputatur ad spā
lem actū ōmū ad quē grā exigi
tur spēalis Si igz locꝰ sacer
ut cimiteriū q eccia. ac altare. q
vasa sac. puta calix. q mōstrā
tia. q vestes sacre ut corporale.
palle. idumēta pro missa. q hu
iusmōi sunt reuerēter tractan
da. que tñ oia sunt irrōnalia.
cur rōnalis sacdos septies sac
tus deo nō plus essz honorād?

Secūdo q̄ quilibz sacdos vl
tra laycū hz septem caracteres
aie siue impssos spē differētes
idelibiles per quos hic q in iu
dicio. q i alio seculo agnoscet.
in quo ordine fuit que ei sigcu
la in magnū gaudiū si saluabi
tur ordent vel in magnū tormē
tū si dānabitur. vñ quilibz sac
doti orādū est illud ps. Fac me
cū signū in bono ut videāt q̄
me oderūt confundātur qm tu
dñe adiuuisti me a cōsolatꝰ
es me. Tercio q̄libz sacdos hz
effectus clauiū regni celestis
saltē vbi habz ppium de q̄bus
dicitur math. xvi. Tibi dabo
claues regni celoz. a quodcū
q̄z ligaueris vel solueris. dicit
enī tho. vbi pus. q claues rea
liter ē caracter sacdotalis cuiꝰ
effectꝰ ē septuplex. Primꝰ pec
cata delere si reperit in ofitēte. q
hoc dispositiue. Secūdꝰ macu
las peccoz tergere. Tertius g
tiam acq̄rere dispositiue. Quar
tus pnā purgatorij imminuere.
Quintus pena satisfactoria liga
re. Sextus excōmūicare q̄n
est in epo. sacerdote. archidia
cono. vel electo habēte iurisdi
cōem. Septimꝰ indulgētias
dare si est in epo ¶ Quarto sa b
cerdos hz ptātem corpus xpi
cōsecrare. Et licet opimo sit an
epātus sit ordo sup sacerdotiū
Tñ dicit scō. quicq̄d de hoc sit

actꝰ nobilissimꝰ in ecĉa simpliciter est ofecraco eucaristie. Et ideo supmus gradus siue nobilissimꝰ est sacdociū ꝓpt nobilitatē actꝰ ad quē disponit vicz consecracōem eucaristie. Sexto vero alij inferiores ordines sūt q in nobilitate sic se excellūt ut primus sit hostiarius. Secūdus lectoratꝰ Tercius exorcistatꝰ. Quartꝰ acolitatꝰ. Quintus subdyaconatus. Sextus dyaconatꝰ ꝫ sacdotiū supmꝰ mēsurādo penes nobilissimum actū consecrādi eucaristiā. ꝑ sātorū em ordinū quilibet disponit aliqualiter ad eucaristiam Hāc aūt potestatē eucaristiam scz ofecrādi nec angelus habz nec hō alius q̄ tumcūqz potēs aut scīēs. sānctus aut bonꝰ. quodāmō em sacdos eū q̄ celos wrbo creauit wrbo ꝛ creare hz. Et eū quē castissimā virgo semel genuit quotidie quodāmō regenerare potest. Quinto sacdos est wlut alter gabel archāgelus ꝫ celestis q̄dā pammphꝰ. mediās inter deuotā aiām wl spōsam eccām ꝫ xpm eius spōsum cū celebrādo orat ꝫ offert vota aiaz sūmo pri ꝫ clemētiā pris renūciat ꝓpter quo ac demum oīū gīt xpm spōsū cuilibz homini misse assistēti deuote. Est ecĉ sic baiulꝰ domi nobilissimi otēti in sermone spēz sacmtaliū q̄ sermū pater celestis p eū quotidie digit mūdo O quāte dulcedis a ofola cōis ē deuoto sacdoti tātū sacramentum wrbo cōficere. p oculis habere. otrectare mambz. ore sumē. ꝫ alijs mistrire. Sexto sacdos ē vtilissimus eccie qz nullus xpianus rite efficitur nec ātate dēptaꝫ p sacdotem. nullus in xpi militē cōsecrtur ꝫ p sacdotem epm in ofirmacōe nulli em pctm dimittitur ꝫ p sacdotem O ēs same pirent spūs. si eucaristiā ꝫ nullus cōsecret nec aliquis mūri pt melius ad mortem q̄ p sacdotē dātem eucaristiā ꝫ vnctionem. nec bñdicti i mimorio q̄s pt frequōse ꝫ p eū dē nec anima bz post hāc vitā sbuentur sacrificijs q̄ p eucaristiā sm gre. m̄ij. dyal. ymo nec p pcōre h fiei pt maiꝰ q̄ ut p eo xps offeratur pri i eucaristia ut di. tlo.

Septīo vita sacdotis womo tota est āgelica. quia dā em angelorū scdm dyo. ꝫ dam. in celo deo habent assistere. Sacerdos wro in terra idē habet facē deo in altari ꝫ in choro. Alij in celo ꝫ alibi do ministrāt. ꝫ sacdos in terra cristo. preter hoc omnes angeli in celo triplicia habent officia videlicet. laudare. benedicere. ꝫ predicare. que in terra sacdoti sunt ꝓpria. Ex istis sequūtur plura documta

salubria. Primo q̄ oīs hō secularis tñ potissime i magno honore tenere debet sacdotē. siue bonū siue malū patz q̄ p̄fata maxio honore sūt digna. ideo dauid malū sed vnctū saul q̄ q̄ mōrlē suū inimicū ledere noluit. i. re. xxiiij. Sic fecit ostā tin⁹ impator ut refert rufin⁹ q̄ cū intrāsset locū mœm oculis⁊ patres quosdā repiz inter se habere iurgia. acceptis ab eis oīum iurgioz. ⁊ q̄monia⁊ libellis eos in sinu colligēs fecit exuri ne cui hominū innotescere posset peccatum sacdotum. vñ ⁊ alibi fertur dixisse ⁊ ponitur dī. xcvi. in scriptuis Imperator cōstātin⁹ dixisse narratur. vere si propriis oculis vidissem sacerdotē dei. aliquē eoz q̄ monachico habitu amicti sunt p̄ peccātem clamidē meā explicarez ⁊ coopirem eum. ne ab aliquo videretur. Secūdo sequit q̄ grauiter peccāt sacdotes raro celebrātes vel in dīis indigne mīstrātes ⁊ aliis peccis mōrlib⁹ se inquinātes patz q̄ cū crescūt dona. crescūt etiā scōm gre. donoz raciones. ⁊ seruus scies uolūtatem dñi sui ⁊ nō faciēs plagis vapulabit multis luc. xij. Ideo etiā xp̄us maxie i sacerdotes inuexit malos cum ve multiplex eis p̄ dixit matħ. xxiij. Et quādo de eoz templo vēdētes ⁊ emētes eiecit matħ. xx. Tercō sequit q̄ grauiter peccāt qui sacdotib⁹ coopantur ad peccā dū puta. ludēdo. cōpulose ouiuēdo. ⁊ p̄sertim luxuriā do. tactu. verbo. munusculis vel actibus. q̄ oēs tales maculāt sacdotes dñi ⁊ indignos reddūt maxis bonis que facere possent boni sacdotes. Quarto sequitur q̄ grauiter peccāt seculares sacdotib⁹ indiscrete detrahentes patz q̄ tales maxie honorare tenētur ⁊ nō infamare Quo cōn deus exo. xxij. p̄cepit. diis nō detrahes ⁊ p̄ncipi ppli tui non maledices. Quinto sequitur q̄ mres ⁊ pres ac alij nutriti sacdotum honoz do multum regratiari tenētur ⁊ letari debent q̄ eoz ministerio aliqs factus est sacdos patz q̄ principes sunt spāliter honoz operū taliū sacdotū q̄ alij plures. hec sunt tria sacramenta vic⁹ baptismus. ofīcio. ⁊ ordo. solū caracteres imp̄mentia indelibiles. quoz racō em assignat pde thar. sup. iij. dicēs Cū caracter sit signū distinctiuū scd⁹ statū fidei in eccīa militāti scie dū q̄ triplex est distictō. vna totius exercitus ab exercitu cōtrio que fit p caracterem baptismi. altera militū fortioz a popularib⁹ infirmioibus q̄ fit p caracterē cōfirmacōis. Tertia

ducū ab vtrisqz q̄ fit p caracte-
rē ordinis Primꝰ imꝑtitur ad
fidei suscepcōez· Secūdꝰ ad eiꝰ
cōfessionē seu defensionē· Ter-
tiꝰ ad doctrinā fidei siue tradicō-
nē· hec aūt triplex distinctio in
triplici sepacōe a electōe ꝑpli
isrl· figficata ē· nāi electōe a se-
pacōe eoꝝ ab egipciis figtur
Caracter baptismalis· in sepa
cōe tyll atoꝝ ab imbellibz Cara-
cter ofirmacōnis· in sepacōe wro
leuitaꝝ ab aliis caracter ordis
hec pe· vñ etiā thō· dicit q̄ in cu-
stodib; ordis suscepcōe q̄s dux
efficitur quo ad aliq̄d ꝑpli xpi-
am

Capitulū· vi·

Actionis extreme sac-
mētum exeūtibz de hoc
mūdo est istitutū· vbi
primo videndū de eius effectibus·
secūdo quō sit recipiēdum Ter-
tio an sit necessario recipiēdum

a Quātum ad primū nōnō ꝑm
thō· in· iiij· di· xxiij· et alios· q̄
quātqz sunt principales effectꝰ
huius sacramenti· Primꝰ a pri-
cipalis scōm thō· est ablacō re-
liquiaꝝ peccati· non aūt dican-
tur reliquie peccati habitꝰ vel
dispoficōnes peccatoꝝ sed de-
bilitates ex talibus consequen-
tes· q̄ alias animam ad malum
occasionantes· vnde primus ef-
fectꝰ est quedam sanacō spūa-
lis· que datur contra quādam
debilitatem vel ineptitudinem
q̄ in nob̄ relinq̄tur ex pcto actu-
ali a originali· cōtra quā debili-
tatē roboratur hō ꝑ hoc sacmē-
tū· vñ pe· de· pa· declarat illō vl-
teriꝰ dicēs· q̄ morte instāte im-
minet Guissima tēptacō immica
calcaneo insidiāti· Et causatur
ex q̄tuor· Primo ex memoia ꝑ-
cedēciū delictoꝝ· ex q̄bz in desꝑ-
racōez illabi quis posset· Secūdo ei
pluries a Guioribz pcās q̄s cō-
sensit· tūc tomagis meruit tēp-
tacōibz deseri· ibi aūt imminet
Guissima tēptacō· Secūdo ex
habitibz malis q̄ i otrariū gre
inclinant· a ptunc hō pnꝰ ē ad
malū pcā· Tercō ex inclinatio-
ne aie ad corpꝰ infirmū cui ītēta
ē magis ꝑtuc· a pōns minꝰ ai-
ma sibi ipi intendit· naturalit
ei diligit corpꝰ a q̄ separari scōm
ph̄m· iij· ethicoꝝ tribilissimū
est· Quarto patietur tūc visio-
nes terribiles hō· ex hijs oibus
aīa debilioꝝ efficit· a grauissimā
iminet tēptacō· idco q̄si pugil
mungit· otī demonē fic ofirmā
dꝰ otra mūdū· a sic infirmitas
spūalis p hoc sacmētū tollitur
in pte vel i toto· a hoc si infirmꝰ
vtitur racōe· filia hēs infra· c· xi·
g· si aūt infirmꝰ ia pdidit vsū
racōnis lapsꝰ in frenesim ita q̄
peccare nō pōt· tūc adhuc ē stat
in eo infirmitas ab actu glē a pe-
na debita pcō actuali· a otra
hanc q̄ē secūda infirmitas ec-

datur vnctio dicit pe. de pa. ut pugnās in fine vicat⁊ purgatus sine graui purgatorio celū intret⁊ ppter has duas infirmitates fit vnctō. vñ triplex pōt esse ibi infirmitas. pma corpalis. secūda spūalis ad resistendū tēptacōm. tertia spūalis ad obligacōem pene. Secūdus effectus est secūdari? vicz sanitas corpalis huc aūt nō inducit nisi secō⁊ qz expedit ad finez pncipalē scz ad sanacōez spūalem. ⁊ tunc sp inducit dic. tho. dūmodo nō sit impedimentum ex parte recipiētis Tertiꝰ si imminet dicit idē aliqō peccatū mōrale vel viale quo ad culpā tollit ipm dūmodo non ponatur obstaculū ex pte recipiētis. ita qz attritus pōt fieri cōtritus si non prius fuit. pe. de pa. addit. ponatur enī qz duo infirmi sint in extremis. ambo solū attriti nō potētes confitei quoz vnꝰ mungatur alter nō pmꝰ pōt saluari⁊ alter damnari. qz in pmo vnctionis sacmētū de attrito fecit contritum non fici secūdo Item ponatur etiā eos esse ofessos tñ in confessione potuerunt habere tam imperfectū dolorē qz fuerunt ficti respectu sacramēti pnitentie. Stat pmū qz vnctionē fieri otritum non secūdum qz non vngitur. Item ponātur etiā eē cōmūicati ad huc vm delebitur pccm qō alteri non delebitur non vncto Qrtus est hilaritas mētis nō actualis sed habitualis q̄ fit p augmētum gre habitualis si pfuit⁊ infusio noue gratie sacramētalis q̄ pcedētia efficit a ōrtus quida⁊ sacmēlis Rūtus effectus est professio quedā vltīate xpiane fidei. sic ofrō est professio quedā inchoate fidei p baptismū. Et ista innuuntur iaco. v. Infirmatur quis ex vobis inducat presbiteros ecclesie ⁊ orēt sup eū vngentes eū oleo in noie dñi. ⁊ oratio fidei saluabit infirmū⁊ alleuiabit eū dñs. ⁊ si in pccis fuerit. dimittent ei Quo ad. ij. tria obſuanda sūt Primo mungēdus debet eē pnitens saltē dolore attricōis alias fictus obstaculū sacmento ponerz. Secūdo debz vti ratiōe actu vel aliqualiter de pp inq̄ vsus fuisse. ideo pueis nullatenꝰ est dādū nec fatuis. nec furiosis seu amētibus qui nunq̄ ratiōe vti sunt. qz sacramentum hoc reqrit ut profit qz ex quadā deuocōne suscipiatur quā pfati nūq̄ habuerūt. Frenetici tamē⁊ amētes si in mēte sana ostituti hoc sacramētum petiuerūt eis dari potest ia alienatis a ratiōis vsu dūmō non fatiāt irreuerētiaz sacmento. vnde ligari pnt. b

possunt enim tales esse in pcō et in alijs defectib9. Et quia sa/ m' pcierūt: ido ei9 effectum ha/ bere possunt i infirmitate. Ter/ cio oportet ut sit infirm9 in pri/ culo mortis cōstitutus. Racō est/ qr nō quelibz sanitas spūa/ lis est effect9 hui9 sacramenti. ſz vltima ⁊ pfecta/ que dispōit immediate ad actū glorie/ nec in qlibet necessitate corpali sub/ uenit virt9 diuina/ ſz ī extrema defitiēte auxilio hūano ido pp/ ter vtrūqz effectū solum in pri/ culo mortis cōstitutis debet da/ ri. Semb9 etiā datur q̄ mortū/ tur ec̄. sine aliq̄ actuali infirmi/ tate. qr defect9 naturē r̄putat/ ī eis p actuali infirmitate/ nō ergo dz dari sanis/ nec ōi infir/ mo adulto. nec in qlibz pculo mortis/ qr nō datur decapitan/ dis/ vl bellaturis. Aut naufgā/ tib9. qr mors taliū imminet ex euentu fortuito/ non ex defectu natu/ re. An aūt i eadē infirmitate plu/ ries sit dandū. Ex. ſm tho. qr sic. quando ē diuturna infirmitas. ut pdz ꝓpisis. tisis ⁊ similes ſm qr homo pluries in pculo mor/ tis cōstituitur. Si autem quis sanatur ⁊ rēdiuat: tūc a fortio/ ri potest iterari in pculo mortis Quo tempe autem pmo possit inuenibz dari in extremis cōsti/ tutis: apparet qr tunc quando eucaristia eis datur. Et an pt9

eukaristiā vl ante sit dādū cō/ suetudini videt r̄ndendū. si tñ eucaristiā sumere non possz/ vn/ gēd9 essz Dicit etiā pe. de pa. qr si qs exīsse nō putant hoc sacra/ mētū ante eū puatus fuit racōe/ qr forte de pculo nō credebat. tūc etiā nō vtēti racōe pōt dari a deberet qr ad hoc duo cō pce/ dēs sufficere pōt si visile essz eū desiderasse āmonitū. Quo ad c iiii. an vnctio sit sacramentum necessitatis. Rñdet Armicanus li. ix. de questione armeici capi. xxvi. qr non ē sic necesse. qr sine eo null9 saluetur adult9. tamē si infirm9 sit forte i pcās mōrta/ libus/ vl vno: potest contingere qr non adiutus alioz sacramē/ toz ecclie suffragio/ nec vnctio/ nis sacramēto/ finaliter sine cō/ tricōne dānaretur. qbus tamē adhibitis: deus sibi otricōnem daret. ido ꝓpter possibilē casū expedit hoc sacramentum reape Et capi. xxix. dicit. Cōstat iuxta prefata qr potest esse casus in q̄ dato hoc sacramento. infirmus saluaretur. qui alias damnare/ tur. Cum igitur lateat sacerdo/ tes ecclesie quando ille casus in/ stat. semp. aut pro maiori pte/ sunt incerti quādo instet. et ita artantur ex cura quā gerunt p illi9 sacramēti rimedium succur/ rere. Alio quīn enim non video qñ animam infirmi peiclitent

Et ex isto seq̃tur nc̃tas huiꝰ sac̃menti in casu sc; nc̃tatis talis ꝫ ẽ eius nc̃tas arguitur ex magna vtilitate eiꝰ. q̃ ei tã vtile sac̃mẽtum negligere; cũ isto indigeret nõ imerito dñm offendere videtur. qñ sine oi difficultate ex pte sui infirmꝰ posset acquirere. qui ei sine difficultate molestia põt melius facere vel magnũ bonũ cõmodũ spũale ac q̃rere si negligat. non video. quã sit sue salutis neglector a benuolẽcie dñe cõtẽptor. primo amicus dei nõ eẽ cõuincitur q̃ eius bñplacitũ cum illud pr̃hicere põt non explet quãdo sine difficultate a molestia posset facere ut dictũ est videtur ergo hoc sac̃mẽtum necessariũ esse ad salutẽ. ita q̃ si cõmode haberi potest habeatur. hec de armicano.

Capitulũ Septimũ

De matrimonio q̃ cõsistit in cõsensu duorũ in signo cõsensus et inter psonas legittimas sunt tria vidẽda. Primo que eius efficacia. Secundo q̃ matrimonium in troitum inficiant. Tercio q̃b9 mõis sãctificetur matrimonium a quam intencõem habere debeãt a cõtrahẽtes. Quãtum ad primũ nõdum q̃ effectꝰ matrimonii scõm thõ. et alios in iiij. cir dis. xxvi. sunt quinq;. Primus ẽ gracia sacramentalis collacio. propt̃ difficultatẽ ꝑpetue obligacõis et propt̃ iuuamẽ necessariũ in opibus matrimonij. vñ q̃ querit cũ oia sac̃mẽta fluxerit a passiõe xp̃i et ex ontip sacramẽta oformam passioni xp̃i que fuit penalis. quõ cõtrahẽtes possunt oformari passiõi xp̃i p̃sertim cũ matrimoniũ sit dilcabile. ꝟ. thõ. Quãuis matrimoniũ nõ conformet passionẽ xp̃i quo ad pnã tamẽ cõformat q̃ ad caritatẽ p quã pro ecc̃ia sibi in sponsã oiungenda passus est. nã sicut aqua baptismi habet q̃ corpꝰ tãgat et cor abluat ex tactu carnis cristi. ita matrimoniũ hoc hz vicz cõferre gr̃am ex hoc q̃ xp̃s sua passione illud repsentauit et nõ p̃ci paliter ex aliqua sãctificacõe sac̃dotis. Et sicut aqua baptismi cum forma verboꝝ nõ operatur immediate ad gr̃az et ad caracterez. ita actus exteriores et verba exp̃mẽtia cõsensũ directe fatiũt nexũ quendam qui ẽ sac̃mẽtũ matrimonij. Et hmõi nexus ex virtute dñe institutiõnis dispositiue operatur ad gr̃am que gratia concupiscẽtie fomitẽ in sua radice hz repmere hoc thõ. Secũdus igr ef b fectꝰ ẽ diminucõ concupiscẽtie propter collatã gr̃az. Sz dicẽs. si matrimoniũ cõcupiscẽtiã

p grāz hz minuē ergo virgies
q dcuoti oēs debēt contrahe
re·ꝫ·tho·wz hoc essz si nō eēt
aliud efficaci9 remediū p opa
spūalia q carnis mortificacōez.
q p similia· Tertius effect9 cō
sistit in bois matrimonij q sūt
fides ut neuī alīeo maculetur
thoro sacramētū id ē indiuisi
bilitas seu vinculū ꝑpetuū·sig
nans vnionē xpi q ecclesie·Et
ples ad cultū di educāda hoc
tam bonū plis est in obligacō
ne sb condicōe sez si euemt. q
suscipiatur gratāter q religio
se educetur·vñ est ibi obliga
cō pro semp q ad semp non im
pdire istud bonū studiose Rñ
t9 est excusacō wl decor ī actu.
q alias essz actus turpitudis
Null9 enī prudēs dz pati iactu
rā ñ p recōpensacōe eqlis bonī
wl maioris Sz ī cōione viri q
fīe nacōis iactura accidit· Tū
q racō absorbetur·tū q caro
tribulacōez patitur sm apl'm·
·i·cor·vij·tum etiā q nulli pro
tunc grātie ꝑphtiaz oferūtur ī
actu ergo tria bona p dicta expe
ctantur ut fiat recōpensacō ta
lium Ruītus effectus consistit
in accidentalibz bonis s m wr
sius Hostes odiliat q eo discer
mitur hæres bis ligat alma no
tat ius trāsfert auget amorez·

¶ Quo ad secundō nōndū q
ad recipiendō qñq z pfatas vti
litates requritur ut accipiē wlē
sacmentū matrimonij in lege p
cipue se licite teneat· Alias pri
culū imminet pcā mōrlis tēpo
raneū aut diutinū sm doctores
Primo videat cōtrahēs ut non
sit in pcō mōrli· vbi nōt Sco
tus q quādo queritur· quis sit
minister matrimonij videt ut
plurimū q ipīmet cōtrahētes
ministrēt sibi hoc sacramentū.
wl mutuo· wl vt q z·ꝫ nec hoc
requiritur necessario·ꝫ cū omni
cōtractu ē sacmentū·nā aliqñ
patres contrahunt p filio q fi
lia pīsentib9 non exprimentibz
signa ꝓpa· Si igitur ibi est sa
cramentū optz dici q minister
est indifferent qui pōt esse mi
nister in cōtractu matrimonij.
omnes enī cōtrahētes duas gr̄
cias accipiunt q due sūt gr̄ae
in anīma ab9 cōtrahentiū·q hoc
wz est nisi sit obex peccati sup
ple mōrlis hīnc q inde. Non
ei sufficit ad grāz pcipiendam
q cōtrahēs non sit fict9 respū
sacramētū ꝫ optz q pri9 pritus
erit q illō sacramentū nō dat
primā gratiaz· hoc Scot9 Se cū
do caueat cōtrahēs ne in otrēctu
solū wl pncipaliter intēdat su
pbiā auaitiam wl luxuriosā vo
luptatē· q di· wilh· pisi· de sac
mentis Rui matrimonio otra
ria intēdūt multū peccāt wrbi
grā q amore explēde libidis sue

tm̄ fornicarius mrīmonīa meūt
Siliter q̄ solā ꝓpter wlupta
tem. à solam auaritiā. à solam
supbiaz inīt ⁊ cōtraxit mrīmo
mū/tonis matrimonij/à exclu
sis/aut neglectis/hoc est nō cu
ratis taliter otrahētes multum
pecāt/qz non in sācificacōe sz in
impuritate terrenoz sacmen
tum recipūt. ymo abutuntur
isto sacramento. ⁊ wrisiliter
pecāt mōaliter dicit wilh. si
sit quis adultus. à adeo ꝓpue
ctus ⁊ eruditus ut talia nosce
re debeat merito. in tales enī de
monīū hz potestatez thob. vi.
b Sed quereres est ne iter ta
les mrīmonīū. hz. q. sic/qz ⁊ si
amor libidinis sue explēde so
lus illos moueat/vel eoz alte
rum. ad ōnia tm̄ onera mrīmo
nij vterqz se obligat pactiōe
generali. hoc est ad vxorez re
gendam/⁊ seruādā ei fidez thо
ri ⁊ alia onera Sicut ei si quis
baptizaretur cā luxurie tm̄. cō
cupiscēs spāz alicuī cristiane
mulieis quā aliter habere nō
possz n̄ baptizaretur. wre bap
tizaretur/⁊ wz sacmentū bap
tismi reciperz. Sic ⁊ iste wz
sacramentum mrīmonij peti
pit/licz non recta intencōe Cō
sensus etiaz iste ⁊ si amor libi
dinis sit tm̄. mrīmonialis tam
est non fornicarius/à amato
rius. nō enim in solā libidinez
cōsentit. sed etiā in omnia one
ra mrīmonij/⁊ ad oia illa se ob
ligat. sic ⁊ ille q̄ causa luxurie
sue explēde tm̄ baptisatur. nō
in solam luxuriā osentit/sz etiā
in hoc ut baptizetur ⁊ xp̄ian⁹
fiat. ⁊ ad oia agēda ⁊ fuste mē
da q̄ xp̄iam̄ism̄ sunt se obligat
ipsa susceptōne baptismi. hec
wilh. Terciō caueant cōtrahē
tes ne inter eos sit affinitas wl
cognacō spūalis. à consangui
nitas. mrīmonij cōtractū impe
diens ⁊ dirimēs. alias sibi de
bitum reddēdo/alter admin⁹
adulterīū wl fornicacōnez cō
mitterz. Quarto debet in cōtra
ctu cōsensus fuisse in mente/⁊ ex
pssus in wōe/signo/wl scripto.
defitiēte enī alterius osensu/wl
si non fuit expssus/nullum mrī
monīū essz corā deo. Quinto vi
deat ne sciētez sit wtum deo fa
ctū int̄ partes de cōtinēcia/ali
as wuens procare possz mōa li
ter/⁊ deo spōsam sb trahez/nec
sine pcō mōali secm̄ multos
vnq̄ postea possz pte debitum.
nec prosperitas tēporalīū in ta
li mrīmonio essz multū speran
da. ymo etiā grauiter videtur
pecare qui wtiuā ducit sciētez.
qz cooperatur ei ad pcēm mōa
le causā dando fractionis wti
Siliter alij qui tales tradunt
nuptui. qz rō. i. dicit non solū
supp. excluduntur a regno dei

qui mōrlia fatiūt sed ecīaz qui consenciūt facientib9. vbi glō. Cōsentiē est tacē cū possis rēdarguere vel errorē adulando fouere. Sexto caueāt ne clandestine nuptias celebrent ꝛ bñdictionez recipiant i facie ecclesie vbi non fūt bnubi. neuter em̄ coniugū tenetur reddere debitum alteri statim cōtracto mri moio dicit thō. i. iiij. di. xxxij. et sm̄ wilh. sup rap. peccat mōrliter qui āte bñdictionez nuptialem vxorem cognoscit m̄ locis vbi est consuetū benedictionem adhibri. ¶ Valet aūt benedcō matrimonialis. ꝛ fit ꝓpt̄ multa. ut notat hūbert9 de officio epi Et wilh. pisien. de sacramentis Rñqz em̄ matrimonio annecti tur sterilitas cōtra hanc valz benedictio diuina. ps. bñdixit eis. ꝛ mltiplicati fūt nimis. Interd pauptas. contr̄ hanc valz eaꝫ benedictio qz ꝑ ubiorz. x. benedictio dñi ditūtes facit Interd discordia coniugum ꝛ benedcō dñi valz ad pacem nūmeri. vi. Sic bñdicetis filijs israhel Cōuertat dominꝰ vultū suū ad te. ꝛ det tibi pacem. Interd demō accipit potestatē in contrahentes ut patet thobie. m̄. de demone qui mt̄ferat septem viros sare. Sed cōtra hoc valet benedictio. qz ibi est crucis signum quod fugat demonē. Intdum in coniugibus cāto dñatur sic equus ꝛ mul9. Ido malo amore cōiungūtur contra hoc valz benedictio sancta. qz dat grāz Eccle. xl. gracia sicut padisus i benedcōmibus. grātia autem eleuat mentem ad spūalia. Intdū matrimonio adūcta est mlta ꝓsperitas ducens ad malum finem. Sed benedictiō diuina ecōuerso adducit habūdantiā spūaliū bonorz ducentium ad bonum finem. ps. benedcōnem dabit legislator. ibunt de vtute m̄ virtutem. vid. de9 m̄ syon. Quia ergo bñdictio dīna cōcomitatur inuocacōez dīni nomis quā facit sacerdos i sua bñdcōne. sm̄ illud nūeri. vi. Inuocabitis nomē meū sup filios israhel. ꝛ ego benedicā eis Ido rōnabiliter benedicatur mrīmoniū aliquorz ¶ Quo ad tertiū notat f wilh. vbi supra Nō cū mrimoniū sit sancta ꝛ sācificatiua et pfecta societas maris ꝛ fēine i spē hūana. Et sētas sit sm̄ dyonisium elongacō ab execracōib9 et cōtaminacōibz vicioz ꝛ pccōz ꝛ adhērētia totalis ad dum Ido circo septuplex ē sācitas matrimonij huāda a cōiūctibz. Prīa consistit m̄ elongacōe a turpitudine ꝛ execracōe phibitorū. qz contrahentes intendere debēt ut se longe fatiāt ab hijs. Secunda consistit m̄ custodia et

ꝛ retractõe cõsortis abhmõi. Tertia consistit in sbiectione sui ad alterꝫ ꝛ in iugo ꝓpetue seruitutis quo se alter alteri sb/icit absqꝫ participe. Quãta in fusceptõe oneris/vicꝫ prouisi/onis ꝛ educacõis. nõ enĩ leue est onꝰ viro prouidere de pre/gnãtib⁹ emixis ꝛ nutriẽtibꝫ. Si/milit custodire puulos ꝛ eru/dire. Similit ꝛ in muliere do/lor ptus. erũ nositas ꝑgnãtũ quib⁹ odolet vir ꝛ miscia nutri/enciũ ꝛ similia. Ruũta est exsu/sceptõe regimis ipius vxoris ꝙtum ad virũ/qui etiã regere habet totã domũ. vbi mulieri cõpetit pars solicitudinis/nõ ei recepit vxoriẽ tm ad ei exhi/benda necia victus ꝛ vestitus. sed eciã ad regendũ in cõpositõne morum/in correctõe ꝛ p/fectione eius. nec leuis cura ꝛ modicũ est onus cura mulieꝛ vnꝰ. Sexta ex fructu prolis ad dei cultũ nutriẽdũ. Septi/ma ex ipõ sacrãmẽto/idest sacre rei signo. Est enĩ signum cõiũ/ctionis xpi ꝛ eccie. xpi ꝛ fidelis aie. xpi ꝛ btõrꝫ patrie. hec sũt sanctificacões de quib⁹ vidꝛ loq apostol⁹. i. thessj. iiij. Hec ẽ/wluntas dei sanctificacio vestra. ut abstineatis a fornicacione. ut sciat vnusquisqꝫ vestrũ vas su/um possidere in sanctificacõe ꝛ ho/nore/nõ in passione desiderij. sic/ut ⁊ gentes ꝙ ignorãt deum. non enĩ võuit nos deus in im/mũditiã sed in sanctificationẽ in xpõ ihesu domino nostro. ⁘

Capitulum Octauum.

De pœnitencie sacrãmẽto cuiꝰ tres sũt ptes ꝛm crisostomũ. otricõ. cõ/fessio. ꝛ satisfactõ. Primo vidẽ/dum est de origine otriciõis. Secũdo de odiciõib⁹ otriciõi necessarijs Et tercõ de effectib⁹ otricõis. Quãtũ ad ꝑmũ nõn a/dũ ꝑmo ꝙ scdꝫ mgrꝫ di. xvij. .iij. Contricio ẽ dolor wlũta/rie assumptus ꝑ pccis cũ ꝓpo/sito confitendi ꝛ satisfaciendi Dicãtur ꝑmo assumptus/oportet ei in contricõe ꝙ commũiter fiat pcedere quedã. secus de ꝑuilegiata aut in latrõe magda/lena ꝛ paulo/vbi dei⁹ fontẽ mi/sericordie aperuit ut fierꝫ sbito. qdã alijs paulatim. Sic enĩ sa/nauit quosdã sbito xps. alios ꝙtidie sanat succesiue mediã/te cursu cõmuni/sic ꝛ in aiabus facit ut tho. dicit cõtra gẽtiles. Secũdo dꝛ wlũtarie/non coa/cte/ꝓpter hoc piculosũ est mex/tremis ꝑmo ꝓmittere. vt hẽs supra. c. vi. a. Tercõ dꝛ dolorꝫ sc ꝙ fit displicabiliter maiorꝫ cuiusꝫ cuiꝰqꝫ ꝑuacõe citra deum. Et hic dolor est wlũtatis. nec oportꝫ necessario ꝙ sensualiter doleat vnde stat. ꝙ ꝑ patre mortuo

sensibiliter plus doleat nō intellectualiter ⁊ gaudeat pcōr de dolore tali· Sed q̄diu dolebit? Rx· semp id est quando recolit se male fecisse· Qrto cum ꝓposito confitēdi ⁊ satisfactēdi· Secundo nōndū ꝑm bonauē· q̄ q̄q̄ sunt p̄ambula otricōnis ut plurimū nā pnitētia actualis quē est immediata dispositiō ad gr̄iam ponitur ⁊ incipit ꝑm ordinē Primo a fide cui? actus p̄mus ē. quo homo cognoscit ⁊ credit dei bonitatē ⁊ iustitiaz· Et q̄ illi diuine bōitati displiceat oēne pcm tū Et q̄ diuina iustitia pcatis sic offenditur q̄ nullo modo dimittit ivltum· cōsequēt̄ q̄z hō cognoscit se mala cōmisisse ⁊ dei offensā meritū disse p iustitiā solue dā· Secūdus est actus timoris humilis quo timet se eternaliter miser futurū ꝓpter pcatū ⁊ r̄trahitur isto modo a pcīs ꝓpt̄ metum gehēne ī quo timore q̄s si solum maneret desperaret· Ideo tertius act? fidei ē quo credit deum tam infinite misericordem ut ad vram pnitenciam remittat omē offensā ⁊ in amicū dei r̄cipiat pnitentē· Qrt? est actus spei de vnia cōsequenda ꝓpter dei misericordiā ⁊ bonitatē q̄bz patus est indulgere ⁊ in amicā reassumere pēitentem· Qn̄tus ē ꝓpositū emēdandi vitaz ⁊ reūtendi ad deū· ⁊ se ei cōfidē

randi ⁊ satisfactēdi p̄ gemitum cōfessionē ⁊ satisfactionem· Et hec oīa innuūtur· luce· xv· p filiū p̄digū· p̄mū ibi· dicam illi sali cet patri· pater peccaui ī celū ⁊ cor̄ā te· secūd ibi· Jā non sū dignus vocari filius tu?· tertiū ibi· Et surgens q̄d nō fecisset misi de patris clemētia presūpsisset· q̄r tum etiā ibid vicz Surgēs· quātum ibi· venit Et sic patet q̄ pnitentia incipit a timore seruili· ⁊ ut videbitur termiat̄ in amore filiali· iuuat ecia ad p̄ncipiū cōtricōnis mala considerare q̄ facit pctm mortale p̄apue de quo i p̄ncipio libri hēs de trāsgredi tibz p̄cepta ca. i· d·

Quo ad se, b cūdū nōnd ꝑm magistz in· iiij· i pluribz distictōib? de pnitētia Et tho· ⁊ sco· q̄ ad hanc dā otricōem vel dispositiōez sufficientē ad eandem p dilectōe oīm pcōrū mortaliū exigūtur plura· prio diligēs discussio consciē ⁊ distincta p̄cogitatō oīm pcōrū mortaliū de q̄b? hō nō ē ꝑpus sufficienter cōtrit? ⁊ cui? libz eorū cū circūstāciis aggūantibz maxie cū circūstāciis in aliud genus mortalis pcī trahentib? habeat aūt ad mētem ādū diligētiā sic dicetur capi· ix· f· ⁊ ca· xij· f· Dt probat magister i· iiij· di· xvi· Et per aug?· libro de vra ⁊ falsa pnitentia Et ad min? ī p̄ma cōtricōe· id ē attricōe ⁊ preparatōe ad

contricōem exigit ut doleat de singulis q̄ mēorie occurrūt mōrlib⁹. a etiā de singulis eorū circūstāciis q̄ pcā spēm mutāt idē in aliud gen⁹ pcī mōrlis trhūt de quib⁹ circūstāciis clarius dicetur in matria cōfessionis. Siaco dictorē q̄ oportet ut in sequēti mēbro dicetur de singulis detestacōem spāle habere mēorie saltē occurrentibz. vnde p̄ceptū eccie. Omis vtriusq⁹ sex⁹. li. v. de pmi. et remiss. dicit oīs vtriusq⁹ sexus fidelis postq̄ ad annos discretionis pueneit. oia sua pcā saltē semel in anno fideliter confiteatur. de hoc Ezechias rex ait ysaie. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. Secūdum ē dispensacionis seu detestacio singulorū mōrlium pcōrum suorū. quorū in p̄dicta p̄cogitatione poterat esse memor. Est aūt detestacō ista nolicio q̄ pmitēs nollet se illa sua p̄terita pcā fecisse. a est wlitio conditionalis qua wlz se nō pccasse si esset sibi possibile. a optatiua ut vtinā non pccassem ita contrā dum. q̄ aūt singula q̄ mēorie occurrūt oporteat in spāli detestari hoc ptz. i. Ezechie. xviij. vbi dr̄ tradidit modū iustificādi impium dicens Si impius egerit pmitētiaz ab oībus peccatis suis q̄ opatus ē a custodierit vniuersa p̄cepta mea scz ꝓposito a fecerit iudiciū id est scrutiniū sup cōmissis et iusticiam id ē exteriꝰ effectualiter cuiq⁹ qd suū ē tribuendo deo sibi et proximo vita viuet a nō morietur. Idē wlt aplus. i. corīn. xi. vbi dicit Probet aūt seipm hō et sic de pane illo edat. idē wlt glō. sup illud ps. Lauabo per singulas noctes lectū meum. Dicit p singulas noctes intelligere de tem⁹ singula pcā sup quib⁹ singulariter flere de tem⁹ ad hoc ut lauetur lectus nre cōscientie. Rō est q̄ per singula pcā mōrlia facta est spāl⁹ auersio ab incommutabili deo q̄ rei mutabili hō adhrsit. Istē contricō p confessionē explicatur. sz oportz de singulis mōrlib⁹ confiteri. igitur etiam oportet de singulis contei. Et licet illud ab oīb⁹ fiat facilē. Est tñ singulariter necessariū istis qui adhuc aliqua malitia ita infecti sūt ut illam vix wl nō dimittere ꝓponāt. indigēt hij tam diu lamentari. quo dum p dei grāz de oībus doleāt. Cōcordat p̄fatis tho. in. iiij. di. xvij. dicēs. q̄ tū ad p̄cipiū ostricōis idē. q̄ tū ad attricōez q̄ homo cogitat de pcō et dolz et se prepat ad contritionē oportz q̄ fit detestacō de singulis peccatis que quis

īm memoria habz adhibita di/ligentia ad meōrandū ⁊ īmue/mēdū ea· Qñtum vro ad ter/minū cōtricōis sc; qñ ipa dis/plicentia formaf caritate ⁊ fit/ otricō· tūc sufficit qz fiat vna
b cōmuis de ōmbꝫ simf· ¶ Ter/tiū requisitū ē vna gn̄alis de/testatio oim pcōrz suorz tam oblitorz q̄ ignoātorz que pc/cator omsit ⁊ nō scīuit ⁊ ad/huc nescit quot fuerūt pcca· p intellectū aūt oblitorz pcōrū nōndū ꝑm tho· q̄ obliuio de aliq̄ potest esse duplicit vno modo sic q̄ totaliter a mēoria exciderit ⁊ q̄ homo non possit illō īmḡrē nec memorari· Alio modo sic q̄ ptim a mēoria ex/ciderit ⁊ ptim remāserit· Sic cū īm generali recolo me aliq̄d audiuisse ꝙ nescio ī spāli q̄o fuerit· Et tunc requiro īm meō/ria ad ognoscendō ⁊ rīminiscen/dum· Sic etiam dicitur aliq̄o cē oblitum duplicit vno mō sic q̄ īm gn̄ali maneat ī memo/ria ꝙ non ī spāli ut cū homo recolit se vnū vl pluā omisisse. et nescit q̄· vic; an supbia· an auaricia· vl luxuria· vl gula· Et tūc dz homo cū diligēcia re/cogitare ut īueniat pcatū īm spāli quia hō tenetur de quo libet suo mortali memorato īm spāli cōteri spāliter· Si au/tē īueire non potest· nec īm pti/cularī memorari· tūc sufficit de eo cōteri ꝑm q̄ īm memoria cōti/netur sc; dolē q̄ omsit quod dam mortale de quo nō est me/mor· Et debet nō solū sic ī gn̄a/li dolere de quo dā pcō omisso et oblito· sed debet etiam cum hoc dolere de obliuiōe que sibi ex negligētia ꝓpria cōtingit· ¶ Alio mō pōt pcatū cē ob/e litū sic q̄ ipm oīno a memoria excidit nec aliquā de eo hz no/ticiam etiā adhibita sufficienti diligēcia ⁊ tūc nō tenetur ho/mo de eo oteri ī pticulari q̄ im/potēcia excusat eum a debito ⁊ sufficit gn̄alis cōtricō de oi/co/ īm q̄ deū offendit· Et dicit bō/na· q̄ prīmtēs nō debz de obli/tis cōteri īm gn̄ali sub cōdicōne· ut si deū īm aliq̄ pcō offendit. sed debet de eis cōteri sb̄ pba/bili estīmacōe· debet cīm ꝓba bilit ⁊ vrisimilit estīare q̄ īm multis offēdit dn̄m ⁊ sic ex hac estīacōe doleat ac si cert9 esset. tunc ē vere cōtrit9 de eis ⁊ di/mittuntur sibi illa obita sicut cognita q̄ detestatur īm ptica/lari· ¶ De ignoātis vro pcīs f qūo sit contrēdū vbi vic; q̄s pcauit ꝙ nescit ea fuisse pcā Alotan cū ꝑmo ꝑm thomam īm qr̄to· distictōe· xxi· q̄ igno/rancia eī9 qō quis scīē tenetur nō excusat eum quia ipsamet ignorācia ē pccatum· Vnde

cū aliquis nō cōfitetur pccā p
pter hoc qz nescit ea esse pccā.
¶ suo mō videtur si nō oīteatur
de aliqb9 pccīs propter hoc
qz nescit ea cē pccā ¶ potissiē
propt' ignorātiam iuris dīm.
tūc non excusatur alias hereti
ci excusarētur qui aliq pccā in
quibus fūt nesciūt eē pccā. Et
etiā excusarētur simplices qui
ex negligentia ā ex dēfidia ig
norāt. ¶ qz ignorata ex negli
gentia sciūtur p diligētiā. ido
tenetur hō facere qđ i se est ut
pccā sua cognoscat q̄tenus de
eis oteātur cōfiteatur ¶ satisfa
ciat Et si q̄ris p qualē diligen
tiā sit repellēda ignorātia. Rn̄
dit cr̄isost. super math. omelia
.xxxix. Si velles scripturaz in
gredi veritatē nūc pōteis ōro
mbus. nūc quereres in scriptu
ris. nūc pulsares vomis opib9.
nūc interrogares sacdotes. nūc
g istos nunc illos. Ex quibus
scđz vonauē. sup. iij. Et wilh.
parisien. de fide ¶ legibus. Eli
citur qz quatuoz sunt impedia
cōia ignorātiā. Primo tenetur
quis discere salutaria sibi. Et
hoc p verbi dei attentam audi
entiā. p librozz sacre scripture
diligentez lectionē. ¶ p cordi
alē meditacōem. debz enī qui
libz scđz statuz sui exigentiaz
talib9 intēdere. nō solū mqdra
gesimaliz etiā in oi die festiuo
cum ad hoc sit institutus. si ei
p alios dies tp alibus intēdis
cur non i die festo legi dei intē
deres. o si q̄ p̄fata fecissent. quā
ta iā ignorata dicicissent. Se
cūdo exigitur ut quis frequēt
ouersetur cū bōis bōibus de re
bus loquatur salutaib9 ¶ que
rat de eis que ad dī pertinēt ho
nozem ¶ suā salutez. Tercō h
caueat a pccīs grauibus q̄ iā
cognoscit ¶ si incidit statī ote
ratur. alias scđm gre. Pccm
qđ p pmitētiā nō deletur mox
suo pōdere ad alūd trahit pc
catū ¶ lum̄ racōis creat ut pro
bat mgr̄ in. ij. di. xxxvi. vñ rō.
i. Enūeratis quibusda pccīs
¶ negligencijs dic apterea tr̄
didit illos dē9 scz p hos i passi
ones ignominie q̄ dū cognos
centes nō sic dū gloificauer
Quartum est ut quis crebro
devotis oracōib9 dū ¶ sāctos
invocz quatenus eū de necessa
rijs potissiē dignetur illuīare.
qz ois sapiētia a dño deo est.
Sic scūs thō. fuit illuīatus a
deo ¶ etiā ab aplis de q̄dā du
bio instructus. hoc enī fatiēdo.
pluima quis discerz de hoc eti
am reperies infra p̄cepto. ix. c.
iij. k. l. Ad ppositum igitur i
q̄n quis incipit scđm vonauē.
super. iij. Cognoscere pecca
ta q̄ prius ignorabat tunc te
netur de eis i particulari oteri.

q cū hoc cōtēi de ignorātia sua
q sibi ex sua culpa euenit. et oz
etiā istā ignorātiā emendare
p posse. Alias nō videtur eē ve
rus pnītēs qñ ē de necēsis ad sa
lutem. Quamdiu autē ignorat
aliq pcā: debz de eis oterii gna
li. ut qñ hō dolet in cōi de ōi dei
offensa per ipm cōmissa. doleat
etiam in generali de ommibz pec
catis oblitis Et post q hō con
tritus est in particulari de ōi
bus sibi ognitis q etiam de ōi
bus oblitis in generali. Tunc
debet homo estimare verisimili
ter se etiam in multis offendis
se deum que ignorat q non nos
cit esse pcā. Et de talibus debet
cōteri gnali q cū hoc de sua cul
pabili ignorātia seu crassa q p
talib? hūiliter venia pcetur.
hoc dicz lex dei in ps. delicta q̄s
intelligit glō. q. d. null? omia
Ideo additur ab occultis qē. et
ab aleis pce seruo tuo. Et alibi
delicta iuuētutis mee q ignorā
cias meas ne memineris dñe.

k Sz qreres quāt? doloz seu
quāta displicentia exigitur ad
cōtricōez. Rx. sm thomā. duplex
est doloz contricōis. vnus in vo
luntate q est ipa contricō met
seu displicentia pcati et debet
eē maioz de pcatis q̄ quicūq
deliberatus doloz. aut quecūq
volitio eiusdem volūtatis de q̄
cumq tēporali re. Puta pl? vo
luntas debet detestari pccatum
quia cōtra deum q̄ nolit quod
cumq damnū in alijs rb? maxi
me quādo homo de vtroq de
liberat q ea ad inuicem compat.
deus enim debz sup omnia pla
cere cui oia alia fialiter sint ip
si ordināda. Et ideo pcm qđ
ab eo auertit q eū offendit debz
super ōnia voluntati displicere
Ideo Jeremie. vi. luctum vnigeni
ti fac tibi vbi glosa dicit do
cet pnītētē q̄d facere debeat nā
pccatoz nō habz nisi vnam ani
mā qē. Et alia glosa nihil dolē
tius morte vnigeniti. Et ita sm
rationem q volūtatem nihil de
bet eē detestabilioq magis no
lutum q̄ pccatū. Et addit tho
mas q dicit. q etiam in casu in
quo opoz et hominem peccare
mortaliter aut mori aut aliam
quācumq pnam tolerare tene
retur homo in tali casu omnem
pnam pēligere. q pcius susti
nere q̄ peccare mortaliter. Aut
q̄ velle peccasse q habere volun
tariam q deliberātam complacē
tiam in mortali pccato preteri
to. Tamen quando non immi
net talis casus necessitatis. tūc
nullus est de hoc temptandus
eo q homo non scit de facili af
fectus suos regere q mensurare
Bonauētura etiā dicit. q mag
nū est periculum q stultitia ab
aliquo infirmo id ē i virtutib?

in virtutib⁹ iperfecto vl etiam a seipso hoc q̄rere scz. an vellet mori. aut q̄ eum q3 pnā fustine re. vl mōaliter precare. q hoc est se vl aliū tēptare. ⁊ a nullo pmitēte debet cōfessor hoc que rere. sed si sponte quis illud di cit signū est magne pmitentie Alius est doloz sensibilis in p te scz sensibili. ⁊ talis non est necessari⁹ ad cōtricōnē p mōa libus. Primo q nō est semp in ptate nra. Secūdo q fic pec catū p actū voluntatis sufficiē ter nascitur. ita p actū volūta tis vicz per detestacōez pcī vo lūtariā que est essencialit̄ otri cō suffitiēter tollitur sine do lore sēsibili pcēm. laudabilis tn esz si haberet moderate. Ter tium requisitum ad otricōnē est. ut homo cessz a mōalibus ⁊ ut etiam habeat ꝓpositum sibi ca uēdi p futuro nō solū de pcīs cōmissis de q̄bus nūc dolet. sed etiā de oībus mortalib⁹ ⁊ occasi omib⁹ ꝓpīq̄s. racōe quoz vri similit̄ esz postea iterū casurus in mortale. ptz illud per diffini cōem pmitētie gre. que est pec cata p̄teita plāgere ⁊ plāgen da iterū nō cōmittere. id ē hre ꝓpositum non ea amplius ad mittēdi. Ad idē est mgr̄i. iiij. di. xv. ⁊ xiij. Racō ꝓpositi isti us ē q si hō non hz talē ꝓpo situm nullū mortale scz cōmittē di tūc hēret voluntatē alicui⁹ vel cōplacētiam mortis pcī. Dicit etiā aug⁹. li. de vra ⁊ fal sa pmitētia Scio deū īmīcū oī crimioso. Quo ergo q̄ vnū crimē rebuat. de alio recipit ve mā. nā luc. xiij. ⁊ ioh. vj. To tū hoiem sanū fec. in sabbato. Et nullū demonē i eo reliq̄t q̄ legionē habuit. luce. viij. Ex q̄ ptz q̄ non oteritur. qui odiū graue cōn proximū retinz. Item q̄ occasiōes certas pcōz vita re non ꝓponunt ut oculi mas. vsuras. ⁊ hmoi Item qui no lūt reuōze seductos malis osi lis ⁊ mōrib⁹ p eos. aut diffa matos iuste. Quātum requisi tum ē. ꝓpositum cōfitēdi p lo co ⁊ tpe scōz ecīe p̄ceptū oia sua mōalia prius non confessa. ⁊ de quibus prius non ē legit tīe absolutus ⁊ etiā ꝓpositū sa tisfatiēdi deo pro istis peccatis Sextū requisitum ē motꝰ li. m teri arbitrij in deū qui videtur esse maxie dei dilectio sup oia Racō est scōm thō. in. iij. p. q. lxxxv. Quia talis dilectio di ē causa detestacōis pcōz finaliter ꝓpter deū ⁊ inq̄tum fuit di offensiua ⁊ otra honorē ipsi⁹ fcā. ut patebit statī de hoc etiā hic sj. c. xi. pncipi p̄cepto. h. Septimū requisitum ē vna generalis detestacō oim pcōz mortaliū. Ad vrā enī pmitētiā requritur

dicit thō ibidem q̄ homo dese
rat pcīm mg̃e tum est cōtra deū
Et post pauca subdit Si enim
displicet hoī aliquod pcīm eo
q̄ est contra dēū sup oia sibi di
lectū qđ requiritur ad racōem
were pmitētie tūc eciā displicēt
sibi oia pcā mōrtalia. ideo mḡr
in iiij. di. xxi. btm aug⁹. allegā
do dicit Arbitriū libertatē que
rit deꝰ nō necitatem. caritatem
et nō solū timorē. et sb̄dit. opz
non solum timere iudicem sed
et diligere. ergo oportet q̄ hō
deū sup oia diligat et q̄ actua
lis dei dilectio sit sibi causa et eū
moueat ut detestetur pcatū fi
naliter ꝓpter deū scz mg̃e tū est
dei offensiuū et cōtra eius hono
n rē. Ex quo ptz q̄ si homo pec
cata sua detestetur solū q̄ sunt
oppōita virtuti moali aut solū
q̄ reddūt eū indignū et vitupe
rabilē q̄liē etiā phi cognouerūt
detestāda ee pcā. aut si solū de
testaret ea ꝓt timorem pene
amissiōis vite eterne mg̃e tū illō
eēt sibi icōmodū ibi fistē do fine
vltenori flacōem deū tūc hō so
lū quereret suū cōmodū et fuge
ret suū incōmodū et nullo mō
quererꝰ deū et illi⁹ honorē cōtra
illō apli. i. corīn. x. Siue māducatis siue bibitis. aī. nec talis
detestacō esset act⁹ virtutis q̄
nō circūstancō nata debito fine.
q̄ pōns non formaretur gratia.

nec fierꝰ otricō. ideo nullū tolle
ret pcīm. primo ipa essꝰ vicium
et actuale pcīm q̄ circūstancō
nata indebito fine et p pōns etiā
nō esset attricō wra q̄ de ogruo
mereretur grē infusionē et pecca
toꝝ remissionem. sed essꝰ actua
liter offendens et ita meretur
pnā. Exēplum primo de anthio
cho de quo. ij. mach. ix. q̄ de pec
cato qđ omisit in dei fideles nō
ē a deo miam ꝓsecutus q̄ ut dicē
tho. wnīā fuissꝰ assecut⁹ si were
pmituisset nō aūt were pmituit
q̄ non ex amore iustitie de pec
catis omissis dolebat sꝰ ex timo
re pne quā exspectabat vel ex
dolore pene quam sustinebat
Sic dēmones et dānati oēs pe
nitētiā agunt magnā ꝓ pcis.
nō q̄ deū offenderūt. sꝰ q̄ mō
modum eorum maximum ē. sꝰ
licet ista septem pūcta sint pro
babiliē ex doctoribus sacre tho
logie dicta. tn̄ qui de talibus p
sertim. ij. et. vij. condicionibus
vult p̄dicare caueat ne populū
scandalizet vel desperare faciat.
sed more prudentis medici. et
sēm pastorale beati gregorij
caute loquatur ita ut duros et
dissolutos terreat et emolliat.
pusillanimes autem desperare
de were non faciat. Quintum o
igitur ad. iij. pncipale q̄n hō
p illa septē sup dicā se prepauit.
et ducēt ad illā vnā generalem

oim suoꝝ mōrtiū detestacōe; bñ circūstancōnatā· maxime circūstancia debiti finis scōm dicta. Et qñ hmōi detestacō ē satis magna ꝓ tot ⁊ tātis pec catis· tunc mox infortuꝫ caita te ⁊ fit cōtricō. Et in eo dē istā ti deus multa bona ofert pmitē ti non ex valore contricōis pēa se seu attricōis· ꝫ ꝓpter meritū passionis xpi qꝝ incepit iā aliq̄ modo vnire se xpō ꝓpter quā vnionē passio ⁊ meritum xpi sibi suffragatur ꝑ modū influ xus scōm thō· in· iij· p. non in q̄ ex valore ctricōis pēa se qꝝ breuis ⁊ parua est ⁊ non suffi ciens satisfactio ꝑ pcā mōrtis qđ est aliquo mō infinite mali tie eo q ꝓ ipm infinitū bonum otēnitur. Sed dimittit pcā ⁊ alia bona cōfert ꝓpter meritum xpi qui sua passiōe nobis me ruit qꝝ qñ hō in fide xpi ⁊ ꝓpter deū detestatur pcā sua scōm modū ꝑmissum· tūc deꝰ dimit tit ea ꝓpter hoc q ꝓ dei filiꝰ sibi di lectissimus ꝑ pcās istis sicut ꝑ oibus alijs mortuꝰ ē ⁊ deo pri hostiā se obtulit plus scōz ālel· Cur deꝰ hō· deo placētē q̄ pcm sit malū ⁊ no ciuū· Sūt aūt effectus cōtricōis seu hōe attritionis etiā añq̄ qs confi tatur actuū ꝑmo· scōm cristi exēplum luc· xv· oia pcā mōr lia ꝓmitēti in instāti dimittunt·

⁊ pat̄ celestis ei tanq̄ filio ꝑ digo reūtenti mia motꝰ occur rit ei et̄ nā pnā in tēporalē cō mutādo. Secūdo amicus đi ef ficitur ita q ꝓ miq̄tatum eiꝰ am pliꝰ nō recordetur ad ira scōz Ezech· xviij· qđ sigꝫficat osculū pris. Tercō gra caritas ⁊ cete re virtutes in baptismo infuse. ⁊ ꝑ pcm pdite aī eifundūtur Et hec est stola pma. Quarto heres eterne patrie efficitur q̄ hereditas ꝓ fidei annulū in ba ptismo datur ei ⁊ nunc fides caritate forta certa ē de eterna felicitate. Quinto oia opera vi ua oli ⁊ mortificata ꝑ pcā rui uiscūt ut vlut caltiamēta pdē affectuū āmō mumēt. Preſa, p tas septē condicōes vre cōnt tionis breuiꝰ prestringēs can cella. parisien· ioh· de gersona inter ꝑtes suo inter cetera sic di. Scies miseicordissimꝰ pater deꝰ ⁊ cognoscēs nrā fragilita tē ꝓ maximā ⁊ ad malū promi tatē multiplicabꝰ viis mōrtis vi ta durāte patissimus est nobis delicta remittere ⁊ gratiā ofrre si dūtaxat wraciter ⁊ ex corde tres sibi subscriptas writates portigam⁹ Prima witas, dñe sic wl sic coīi tuā bonitatē pec cauī· qđ mihi displicet· ratiōe cuiꝰ ꝓmitētiam ago qꝝ te offē di· q̄ totus es wnerādus ⁊ co lendus. ꝓ qꝝ mandatum tuū

trāsgressus sum. Secūda vri/tas dñe bonum habeo ꝓpositū / ⁊ desiderium tuo inuamine me/ diāte mihi in futurū p̄cauendi/ ne in dā in peccatū / ⁊ occasio/nes iuxta possibilitatē virium/ euitādi. Tertia vritas. dñe bo/nā hēo volūtatem peccatorum/ meorum cōfessionem integrali/ter fatiendi p̄ loco ⁊ tpe scōm/ tuū ⁊ sācte matris ecclesie mā/datū ⁊ p̄ceptū. Has vritates/ si aliq̄s q̄licūq; loco et tpe sin/ceriter nō ficte aut mendaciter/ ex corde pnūtiauerit securus exi/stat se in salutis ⁊ gre statu esse/ stere ⁊ vitā eternam mereri q̄/uis oia crimīa omissiq; Si etiā/ talis absq; alia cōfessione cōti/nuo decederet in absentia sacerdo/tis dormiendo. aut alio quouis/ mō morte subita p̄uentus. idē/ finaliter saluaretur acerbissimā/ q pna purgatorij; me diāte. Ex/quo nōndū et salubre cōsiliū/ elicitur ut xp̄ianus quilibz sin/gulis diebz bis aut semel. sero/ vel de mane. aut saltē festis die/bz redeat ad cor suum conscie/tiam examinās. ā tres p̄missas/ vitates ꝓferre valeat cū cordis/ sincerit̄ate. ⁊ si sic tūc intra sta/tū salutis se esse confidat. q̄ si ea/ pura mēte fateri nō valz obstā/te volūtate peccādi q̄ actualiter/ delectatur. aut in quo ꝓposito/ quo quis occasiones peccōrū/

vitare renuit quem admodū il/li qui peccatis carnalibus mer/si resurgere nolūt. aut vsuras/ suas. aut inustas mercacōnes/ ⁊ lucra cōtinuāt vel iniuste re/tinent alienum. quicq; alterius/ odio vel vindicte desiderio fla/grantes in nocendi ꝓposito p̄/seuerāt certissime sciāt hīi ⁊ cō/similes nō ep̄m / papam eos/ absoluere posse. q̄ q̄ talib9 sa/lutare cōsiliū detur / ut p seipos/ vel alios bona que poterūt ope/rentur cordo / vel elemosīas dā/do q̄ deꝰ eoz corda illuminet./ ⁊ ad bonū dirigat ⁊ oūtat. hec/ cancell. Sed quō cōtricōe / habēda de venialibz. hȳ. tho. in/ iiij. di. xvij. q̄ ad deletionem ve/nialiū non exigitur actualis/ cōtricō de oib9. nec sufficit ha/bitualis cōtricō p̄ delecōe om/niū semp. sed sufficit media cō/tricō. sc; quoz ūdā displicētia i/spāli / si q̄s in deū feruide feren/tur / vbi ptūc sibi implicite oia/ sua displicerent venialia. Tñ oz/ semp q̄ animus nec implicite/ nec explicite illi venali inhere/at qđ sibi vult dimitti. alias ve/lūtas curua esset. hec intellige q̄/ ad reatū peccati. hȳ de pna plus/ ⁊ min9 dimittitur scōm q̄ pl9/ dolet / vel aptiꝰ deuotum reme/dium suscipit ut aquā benedi/ctam disciplinam et alia huius/ modi . ⁘ . ⁘ . ⁘ .

Capitulum Nonū

Confessio ē secūda ps pēnitētie de q̄ tria sūt vidēda. Primo q̄ eius fructus seu effectus Secundo quo quibz̄ ⁊ qualiter sit cōfitēdū Tertio de ofessionis geneālis effectib9 ⁊ propetatibus.

a Quātum ad. i. nōndum scōm thō. ⁊ sco. ⁊ bōuē. di. xvij. inq̄ nouē sunt effect9 confessionis ⁊ sacr̄mētalis absolutionis Prim9 est magnū meritum ofitētis ⁊ fuga trāsgressionis istius p̄cepti de quo i hoc precepto xp̄s ait ioh. xx. Quoz̄ remiseritis pcā r̄mittūtur eis Oberdit etiā q̄s hoc p̄cepto eccīe. quorū p̄ceptoz̄ trāsgressio ē gue

b peccatum Secūdo valet ad augmētum grē si quis prius eā habuit. Tertio valet ad grāe noue infusionē si ea prius caruit. facitq̄ de attrito otritū Si ei dolor attricōnis pēnitentie non fuisset sufficiēs dispositio ad cōtritionē. tūc cōfessio ⁊ absolutio ei supadūncte supplerēt eius defectū dūmō pēnitēs ipē tunc non ponat obicē grē per cōmissionē actualis pcī mōrtalis. Quarto confessio ⁊ absolutio infinite longā pēnam infernī ⁊ acerbā valde mutant in talem pēnā ⁊ purgatorij. ⁊ hoc faciunt ofessio ⁊ absolutio hite in proposito. etiaz anteqū

hō cōfitetur scz̄ quā cōtritus vere. qz̄ sic aī confessionē mortiens finaliter saluaret Et qz̄ p̄fata pena q̄q̄ fit finita tn̄ inproportionata est viribz̄ pēnitētis in hoc mūdo viuentis pūm clauū in confessiōe ⁊ absoluti one intīnū illa pena p cōfessionez ⁊ absolucōez minuit q̄ remanz̄ proportionata viribz̄ penitētis ita q̄ satisfaciendo pōt se ab ea in hac vita tōliter q̄s liberare. ideoco q̄nto ofessio ⁊ absolucō sacr̄mētalis ipropoco nata hois viribz̄ pēnā cōtrito debitā reddit h̄ proportiona tā hōi ⁊ p oēs pēnā finitā minuit ampli9 Sexto cōfessio ⁊ absolucō eciā pēnā p pcīs debitā ꝓpter wrecūdiā pl9 minuūt q̄ pri9 fuerit imminuta. Et ideo q̄nto pl9 quis cōfitetur. tnto sibi pl9 pena minuitur ⁊ totiēs cōfitēi possz̄ q̄ oīs pena sibi dimitteretur p̄r p̄fata. Septio cōfessio valz̄ ad pcī cogmcio nē q̄n fit discreto ofessoi Octauo valet ad cōscīe assecuracionē. vñ cū dauid cora̅ ꝓphēta cōfitebatur pcēm suū. stati audiuit ab eo Trāstulit dōs pec catū tuū. ij. re. xij. vnde. ij. cozn̄. i. Gloria nostra hec ē testimoniū cōscīe nre. Nono scz̄ thō. spāle ornatū impīmit faciei aīme ꝺo honorificū proxio exemplarem ⁊ demoī terribilē.

c ¶ Qñtum ad ·ij· principale de quinq; circūstanciis satis necessariū est dicē videlicz quis· vbi· qñ· q̄d· a quo xp̄ianus teneatur ofitei· ꝓmo quis cōfiteri teneatur ſ· ſm p̄nomiatos doctores q; adultus q̄ habet vſū racōnis· a q̄ post baptiſmū ſuſceptū p̄ccauit moꝛliter· p adultum aūt intelligit Scotꝰ nō aliquem tāte ā tante etatis. ſz hominē qui habz etatem ſufficientē ad ognoſcendū quid iuſtū a quid iniuſtū contr̄ legē dei· Et qui p̄us inſtructꝰ a mē rogatꝰ ordinate p̄cipit quid iuſtū a q̄d iniuſtū in lege dei. qđ in vno citꝰ fit q; in alio In nō null' etiā malitia ſupplet etatē b ta a p̄t fieri in twis· ¶ Sz ſūt quatuoꝛ dubia hic· Primū q̄d de muto· Item· ñ· quid de ignorante ydeoma certū ſ· cōmuniter ſm doctores q; tales p ſigna a nutus cōfiteri poſſunt nota tamen ofitenti q; cōfeſſoi· Si aūt non habēt ſigna vtriqz nota: tunc fiat p interp̄tem etiā ſecularem qui tacere teneat ſicut ofeſſoꝛ p̄ncipal· Scoto tñ videtur non eſſe neceſſariū ofiteri per interp̄tem ſed talis qui nō habet ſacerdotē ydeoma ſcientem· habet impoſſibilitatem confitēdi hominī ydeo· ꝓptez qđ ut dicit ſcotꝰ: ſufficit ſibi cōfiteri ꝺo cū ꝓpoſito iſta peccata confitēdi etiam ſacerdoti opportunitate oblata· ¶ Tertiū dubiū nūquid nō habenti ſacerdotē p̄ntem licet mittere a ofitei pecca p̄r ſcriptuā Scoto a ſācto doctoi in q̄dlibetis videtur q; ſit cōtra racōnem cōfeſſionis ſacramētalis: ſcriptuā miſſa ſacerdoti abſenti· Tum q; ſcriptura talis de ſui natuā ſemp eſt patula cuicūq; legēti· Tū q; abſēti tolleretur vꝛecūdia q̄ eſt etiā ps maxima ſatiſfactionis Tū etiā ꝓpt̄ pericula que ſeq̄ poſſent i ruelando peccata hoc xp̄us do cuit ſumere ſacramētū vt videtur ſm Aug9· a mgr̄ di· xvij· Rñ luce· xvij· p̄cepit le proſis ut ſe p̄ntarēt ſacerdotib9 Oñdo q̄d de illo q̄ nullū mōꝛle ſz ſolū vꝛniale peccēm habeꝛ ſ· ſm multos q; non tenetur confiteri racōne diuini p̄cepti q̄d cōtra moꝛtale ſolum latum eſt Sed racione precepti eccleſie Omnis vtriuſq; ſexus tenetur ſm quoſdā· ¶ Secꝺo q̄d tenetur aliq̄s ofitei ſ· q; moꝛtalia peccā cū quiq; cōdicōnib9 videlicz oīa moꝛtalia a circūſtātias ad mōꝛle traxētes Dubia queꝺ a q̄tas mōꝛliū a ſm quoſdā q̄ntitatē quādā Mōꝛtalia tenem ofitei q̄ q̄s p̄us nō ē ritē ofeſſꝰ a de quib9 p̄t habeꝛe meōriā dicit Scotus premiſſa inquiſi cōe diligēti ſecm poſſibilitatē

fragilitatis humane. Ita cō est. qz p qlibz pccm mōrle efficitur quis dei imimicꝰ ⁊ sepatur ab vnitate quadā ecīe Cōfessio aūt dicē īstituta est ut ꝯs ostēdatur deo ⁊ ecīe reconciliatus. Item p oē mōrle naufragatur hō ⁊ p tabulam secūdā pnitentie post baptismū solū salus acq̄ritur. Sz etiā dictū est mōrlia illa ofitēi quoz pōt hre memoriaz ut tactū est. Et dicit sco. qz hō debet tātam diligentiā apponere in scrutādo cōsciam suā ⁊ inquirēdo morlia a se cōmissa qntam diligētiam apponerz prudens vir cir aliqꝰ multum arduū qꝰ val de essz sibi cordi. Sz cōstat qz hoies p tpalibus arduis querunt diligentissime vias. animos ⁊ media prudentissīe. vñ aug⁹. ⁊ allegatur a mgro di. .xvi. dicit Sit patus facere p recuprāda vita aie que facerz p euitāda corpis morte. Et sbdit. cū gaudio eni facere debet imm morlis futurus q facerz p differenda morte moitur⁹. diuturna igitur deliberatio locum maxime habz in diu non confitentib⁹ ⁊ cōtexētib⁹ raro
g ⁊ grosse viuētibus. ¶ Oportz etiā oia memorata ⁊ singula vni ⁊ cidz cōfessori ofiteri. Ita cō qz cōfessio fit sacerdoti loco dei. Sed in cōtricōe oia ⁊ singula deo debent ostēdi. ergo ⁊ in cōfessione. Et in casu quo cōfessor pmus pter casus rebuatos non possit absolue ab oibus. tn cōfitens tenetur pmo confessoi ofiteri oia ⁊ singula. ⁊ de illis a quibz nō pōt absoluere confessor debz eū ad superiorē remittere. Dicitur nōnter oia morlia. qz siue sint ofessus siue pposita. siue wrba. siue facta. siue obmissa mortalit oia sunt confitenda. additur vñ ex parte cōfitētis qui erubescere debz cora xpi vicario. que facere non erubuit cora oipotenti deo. Ex parte etiā cōfessoris ut sciat de singulis iudicare. ⁊ sic hm⁹ qꝰ oportet ofiteri morlia ōnia que in mēoria haberi possunt. ⁊ vni sacerdoti. ¶ Oportet h etiā terco ofitēi morlia cū circūstāciis aggrauātibz ⁊ in aliud genꝰ pcī morlis trhūtibz Sicut fūt ille que spāli phibicō ne pceptoia prohibent wrbi grā accipere alienū prohibt ibi. non furtum facies Sed si quis de loco sacro accepit wl rem sacrā. alia prohibitōe phibetur. ideo oportet ambo cōfiteri vicz de furto ⁊ de sacro loco. Similiter si formicatus es cum adultera wl cum moniali. wl sanguinea. hec circūstātie in aliā spēm pcī morlis trhūt. ergo fūt cōfitende. Sic forte

est de hoc q̄ q̄s mōrlit̄ peccat die festo. q̄ p mōrle pcēm plꝰ violatur festū q̄ p opus me chanicū. de hoc hēs capitulo p̄mo. H. hꝰ p̄cepti. p̄cēdētia ei mōrlia eq̄alēt duob; mōrlib;

i Oportz ec̄. nij. quotas peccatoꝝ mortaliū dicere q̄ memoāt̄ur q̄s q̄ quocīēs est circūstā tia. vnde oz dicē. p̄ma vice fatēri cū talib; circūstāciis. a secūda vice talit̄ ā taliter. Oportz ecīā ſm aliquos dicē q̄ntū ad circūstantias quasdā que licet non mutēt ſpēm: addūt tn̄ nōbilē q̄litatē malitie a deformitatis. ut in furto multū addit ad parū vn̄ q̄n q̄s tales circūstātias nosc̄it exse ad confessois in q̄si cōe. etiam sūt confitendē ſm multos Tho. tn̄ dicit q̄ nō oportz Scotꝰ di. q̄ nō est certū eas confitēdas esse ſz tutum ē fieri

k a vtile. Oportz ei q̄ q̄s cōfiteat̄ peccata q̄ dubitat an sint venialia ad mōrlia. Quia ſm bonauētura q̄n homo aliquod veniale suum credit esse mōrle aut dubitat ꝓbabiliter an sit mōrle. aut veniale. a sic dubitat an cōfiteri teneatur an non Si illud nō confitetur tunc exponerz se discrimini. a i hiis que sūt salutis dimitterz ptem securiorem quā faciliter cōse q̄ possz. Et tho. di. xrij. Rō quādo quis dubitat de aliquo peccato an sit mortale tenetur illud cōfiteri dubitacōe manēte. Quia quicq̄d cōmittit aut obmittit in q̄ dubitat ee peccatum mortale peccat grauiter discrimini se cōmittens. Debet ergo confiteri rem put habz in corde. nō dicendo se peccasse mortaliter. sed iuditiū cōfessoris de hoc ſm quendo. Tercō aduertēdū l vbi. vel cui q̄s ofiteri teneatur ſy. ſm tho. i. nij. di. xvij. q. non oi sed sacerdoti habēti iuriſdcōnem in cōfitentē. Et sunt prelati quatuoꝝ. papa habz iuriſdcōnem i oēs. Epūs i dyocesanos Plebanꝰ in prochianos suos Et prelatus collegij. vel monasterij. vel ordinis. in sibi subiectos Et q̄libz pl̄atoꝝ pōt ptātē suā altei cōmittē. q̄ ec̄. ſm cōmissiō; pōt absoluē Sz quo m tenētur ad celacōnez cōfessois hoiēs a etiā ad alia celāda ſy. ſm doc. cōiter in. nij. di. xxi. Rō vij. sūt sigilla hoiem ad tacend̄ artātia n̄ de re alia de sciat. Primo ligatur ad tacend̄ ofessoꝝ de peccīs a circūstāciis. a ploīs in ofessiōe ꝓceptis. Secūdo nō ofessoꝝ qui audit cōfitentem a casu. vel a ꝓposito. vel in p̄tādo signa muti. vel verba ydeōa ignorantis. Tertio quicūq̄ audit ab aliquo precedentiū revelationem confessionis adhuc tenetur tacere. Quarto ofitēs q̄

reuelacõe mictionis pẽitẽn
cie probabiliter crederet ofesso
rẽ ledi tenetur cẽlare. alioquĩ
wrẽda patris sui nõ cooperiẽs
vel discoopiens cũ cham ma
ledicatur. Ínto qñ vn⁹ ab alio
petit ofiliũ reconmẽdãs ut hoc
cẽlet. à hoc accipit ad cẽlandũ.
tenetur cẽlare misi aliũde ꝺ ob
ligaretur. ut pt⁊ infra p̃cepto
.viij.c.iij.ꝺ.xiij.c. Sexto q̃ p
cepit ab alio wrba q̃ ex natu
ra facti talis fũt materie q⁹ reue
lacõ nocer⁊: tenetur tacere. mi
n⁹ tñ q⁹ si se ad hoc obligasset
Septũ seruus auscultãs a p
posito vel a casu secretũ qꝺ tra
ctatur ĩ curia domini sui tenet
cẽlare. ⁊ si frãgit: ius ciuile gra
uit eũ punit. ⁊ ius ꝺiuinũ. Octa
u⁹ modus võtur figillũ secre
ti. ⁊ ut dic. pe. de pa. vbi prius
q⁹ oẽs talia figilla frangentes
de quib⁹ dictũ est peccant gra
ter misi aliũde sciãt vel ordo cor
rectionis fraterne vel denũcia
cõis vel p̃sumpcõ boni viri cui
dicatur reuelacõ e⁊ q̃rũdam de
p̃fatis aliter fiendum exposcãt

n ¶ An aũt possit fieri lay co cõfes
sio sine q⁹ in nullo casu ncẽe ẽ lay
co confiteri. q⁹ cum claues non
ligat non põt absoluere. ⁊ quã
do q̃s nõ h⁊ sacerdotẽ⁊ sufficit
apositum cõfitẽdi. wrũtamẽ
ut dic. magis. di. xvij. ⁊ alij. ꝺo
ctores plures. penitens talis ĩ
articulo mortis nõ habẽs sac
dotem nõ tenetur ⁊ põt cõfiteri
seculari ut wrecũdia sibi cedat
in satisfactionem. ⁊ alter sibi
ofiliari possit. ⁊ ut ostẽdat suũ
posse facere. ꝺebet etiã cõfitẽs
diligenter cauere ne alterius
famam ficẽ alias etiã tenetur ĩ
cõfessione ledat manifestãꝺo
alterius persone occultum pec
catum gue⁊ infamans quã p
sonã confessor actu nosc̃it. aut
nosceret wrisimiliter p futuro.
nec confessori scisc̃itãti ꝺeb⁊ eã
patefacere. misi pri⁹ circa istã
personã seruasset sup hoc fõrm
correctõis fraterne. aut essent
forte alique cause p̃pter quas
etiã extra ofessionẽ posset aut de
beret illi sacꝺoti illas res ꝺenũ
tiare. aut alias ꝺefere. alias di
cẽs vel iubens dicere peccat de
tralẽcto. Et si cui ex macũtẽtia
factũ est. aut ex ignorantia. ⁊
illud cõfiteri q⁹ in sacramento
penitẽtie multum ẽ pcẽm vitã
dũ. vnde peccat qui ĩ cõfessiõe
dicit vicini mei ista omũiter fa
ciũt vel cõmune est hoc pcẽm
in ciuitate vel in patria mea vel
nos oẽs sum⁹ tales. ¶ Sed di
ceres quid ergo fatiẽdũ est ĩ
m pcẽo circũstãtionato taliter
q⁹ non possum eius spẽm expri
mere misi aliũ notem ut si filia
cũ p̃re peccauit ⁊ q⁹ ⁊ ⁊ quere
re aliũ confessorem habentem

autoritatē quē si nō cōpetēter repit petat licētiā altei sacerdoti confiteri. Et semp talē grat q̄ nec noscat aliū nec ab illimilitez noscaturus sit. Et si nullū reperiret quī noscret aliā psonā dicit bonauen. a duran. Si etiam imminz casus necessitatis ut qz se putat statī moiturū q̄ famā primi q̄ tū potest dz custodiē. ꝫ magis dz suā oscietiā purgare Tho. i. iiij. di. xvij. qstiōe de cōfessione ar. iij. dicat In casib9 illis quādo cōfitens scit sacerdotem suū hereticū. Aut sollicitatorē ad malum. Aut fragilem qui ad peccatum qđ quis ei cōfitetur sit pnus. vel si reuelatoz esse cōfessionis pbabiliē estimetur. vel si pccm contra ipm cōmissum sit de quo quis confiteri debet. Et in casib9 in quibz probabiliē pmitēs piculum fibi vel sacerdoti ex cōfessione et facta timet debet recurrē ad superiorē vel ab eodē petere licentiam alteri confitēdi. Et si licentiam habere nō possit: idem est iudicium qđ de illo qui nō habet copiā sacerdotis. vnde magis debet diligere laico confiteri nec in hoc trāsgreditur aliq̄s pceptum ecclesie Quia pcepta iuris positiui nō se extendūt vltra mētē cōis pcipientis que est finis pcepti. Hec autem est caritas scdm apostolum. Dñ bernard9 dicit. illud qđ est instituti pro caritate nō debz militare contra caritatem. Sz confessio pro caritate instituta est. que contra caritatem militaret. si homo ad cōfitendum vni sacerdoti artaretur in casibus recitatis nec fit aliqua iniuria sacerdoti si in preced̄tibus casibz ab eo diuertitur. Quia priuilegium meretur amittere qui cōcessa sibi abutitur p tāte Hec de tho. Item caueat confitens fm prefata q̄ tum potest ne cōfiteatur reuelatori confessiōis. vel ei q̄ pronus sit ad odiū audita cōfessionis materia vel ad luxuiaz. et sic de aliis ꝫ nō necessaia ibi abscidat vel aliū cōfessorem fm predicta querat. Nā quādo circūstantie incitātes ad libidinez peccatū aggrauātes. nō tamē ad aliud genus peccati mortalis trahūt. tales q̄q̄z debēt et pnt laudabiliē reticeri. ad hita debita discrecōe fm oīs deracōez turpitudis circūstātiarū et pnitatis ad malū ex eius confessiōe siue in confitēte siue in cōfessore hoi ec. d. tho. vel etiā meditari confitēda de luxuia petit p9 domare carnē per ieuuia et hmōi. et odire vilitatē peccoz. Infermi pēas et hmōi et sic detestari ne caro icalescat. Qđ si nō iuuat oportz vtiq̄z necessaia ibi fieri et sacramentum ibi iuuāt

pōt ne no ceat scō m illō marci
vltiō Et si moriat̄ quid bibe
p rint non ē. ¶ Quātus mod⁹
in ofitēte ꝺebz seruari vicz ut si
vult absolui oportet ꝺe neccita
te ⁊ sb̄ pna noui pcī qꝫ fit in
caitate vl attritus. vñ ⁊ sco
dicit qꝫ hō tenetur confiteri cū
displicentia pcī omissi ⁊ cū p
posito abstinēdi a pccis ⁊ etiā
cū ꝓposito obediēdi in buādo
istā satisfactionē ⁊ pmtentiā
quā ab ipō sacꝺote sibi impsi
tā vlūtaie assumpsit siue in se
suscipiet. Et bn auē. dicit qꝫ si
accedit ad ofessionē ⁊ absolu
cōez sine p̄missa dispōicōe pro
babili. pmo accedit cū cōfta
dispōicōe. ut qꝫ sibi placz ali
qꝺ mōrle pcī tūc pccat mōr
liť qꝫ illud sacr̄ mētum q̄ tum
i se est irritum fac qꝺ nō est fi
ne ꝺetemptu. piculum ergo est
nolēnb⁹ restituere. iuriꝺicā te
nētib⁹. ⁊ carnalē amorē tenē
tibus luxuriosū. iste tm̄ q̄ fictus.
ē. iꝺest qui nō habz ꝓpositum
cauēdi mōrlia. sz ꝓponit omit
tere. vl non displicent p̄teita
mōrlia. audiēdus est ⁊ sibi pe
tēnia imponēda p emolitione
cordis. sed nō est absoluēdus.
qꝫ fictio talis, ē sibi pcēm mōr
q le si fic vllz absolui. ¶ Tē caue
at confitens ut ꝓ tūc non sit i
excōmūicacōe maiori. qꝫ a nul
lo pcō pōt absolui nō p̄ abso
lutus a sn̄ia excōmūicacōis ma
ioris. Item ofessio sit vra ut nl
ibi dicat hō scienter falsum. fi
cte se laudādo vl vituperādo
etiā se. qꝫ tunc mentiēdo cōtra
mētez loquēdo fieret pcō. Tē
fit nuda absqꝫ obscuritate vr
borz occultante pcā aut circū
stātias. sz cōfitens oia cōfiten
da quātumcūqꝫ sint turpia ex
primat ut pōt honeste ⁊ decen
ter. taliť tn̄ ⁊ cū talib⁹ vrbis.
ut ofessor plene ⁊ clare intelli
gat pcā spēz ⁊ circūstātias ag
gnātes. Nitro qn̄. iꝺē tēp⁹ cō
fitendi obbuandū est. ¶ Vbi r
notādū qꝫ ex p̄cepto ecclie oiꝰ
vtriusqꝫ i decreto al'. tenetur hō
ad cōfessionez in ōi anno ad
mn⁹ semel ⁊ potissime in q̄dra
gesima ante pascha qꝫ tunc q̄
libz tenetur cōmūicare. Secū
do diť. sco. ex p̄cepto ꝺmo ille
q̄ cōmisit mōrle de quo non ē
confessus tenetur illud confite
ri quādo cūqꝫ est in mortis ar
ticulo qꝫ quilibz qn̄ sibi immi
net iuditiū ꝺānacōis. ⁊ iuꝺi
tiū mie: tenetur se ad misericor
diā preparare qn̄tum pōt. Sz
ibi est hmōi scz in infirmitate.
vbi merito formiꝺat sibi mor
tē imminere. Secūꝺo qn̄ cūqꝫ
se exponit actib⁹ piculosis ad
mortem. sicut in bello mōrli. in
naufragio. ⁊ in filib⁹ Tercio
qn̄ vlt excere act⁹ q̄bz spēaliť

debetur reuerentia·ut quando vult cōmunicare vel celebrare preconfiteri debet post mortale peccatum·habita sacerdotis copia·Subdit seq·Et in similibus simile est iudiciū·Quarto quādo quis habz pñtiā eius q̄ pōt eū absoluere a similiter timetur q̄ nō sit illius aut alterius absoluere potētis pñsentiam vnq̄ in posterz habitur⁹ Item quāto teneret quādo cōscientia erronea aut dubiū p̄ babile angerz ad cōfitendum Item sexto quādo vtilius certis tempibz velle cōfitei. ¶ Ex precedentibz ōnib⁹ patet a manifeste seq̄tur q̄ in certis casibz ē necessaio cōfessio iterāda·Prio quādo quis diuidit cōfessionē. sic q̄ scienter a a ꝓposito reseruat aliquod mortale qđ oino nō vult cōfiteri aut qđ nō vult illi sacerdoti q̄ altei cōfitei Talis teneť oia p̄ confessa iteāto cōfiteri etiā tacitū p̄ cēm quod tacuit sciēter Secūdo quādo cōfitens est in excōmunicacōe maiori·q̄ tūc dicit tho·in·iiij·di·xviij·nō ꝓficeps esse pōt sacramētoz n̄ pus a vinculo absolutus pfato·Terco qñ q̄s cōtemnit satisfcōnē aut negligit implere satisfcōnem a satisfcōnis obliuiscitur·Tunc ꝑm aliquos confessionē oportz itera re Alias nesciret satisfactionē

intēgere·dicit tam bonauētura. q̄ p̄mus a tertius casus intelligunt·quādo cōfitens mutat confessorem·Nam si precedēti ofitetur a talis memoratur de peccatis·tunc non oportz itera ri. Aut non:tunc oportz ꝑm aliquos iterari·Item non oportz iterari propt̄ peccati obliti recordacōnē q̄ sufficit oblitum confitei peccatum a obliuioez propzie negligencie et alia p̄ confessa i generali dicere puta cū plura confessus sum:oblitꝰ fui etiam de istis ¶ Quo ad tz t ciū principale de geneali cōfessione notandū est q̄ geneālis confessio est duplex quedam gn̄alis a publica q̄ fieri solet i accessu sacerdotis ad altaē·post sermonē ad populū·In religiosis etiā q̄busdā i p̄ma a an cōpletoziū hec valz ad r̄missionem venialiū quādo q̄s dirigit otra ea cōfessionē illā ad dilecōnez culpe eoz a pene totiꝰ vl̄ptis ꝑm exigētiā deuocōis a actualis contricōnis etiam in generali·Alia est gn̄al sacmental in fine cōfessionis vbi post scita a confessa ꝑticulariter dat quis se reum in multis alijs put de ignoratis supra dictum est et eciā de oblitis·Et talis valz ad dilecōez eciam mortalium a venialiū·Et plus q̄ precedēs nō sacmētalis q̄ ibi ē vis clauiū

Capitulū.x.de satisfactiōe. Satisfactō q̄ est tertia pars pēnitencie.ideirco cir̄ eā tria sunt vidē da. Primo qua de cā oport; fieri a ī q̄b? cōsistat. Secūdo de remediis contra recidiuū pcī. Tercō de periculo eor̄ qui tardāt conuti a satisfacere. Quantum ad p̄mū nōndū scō; thō. ī. iij. di. xiiij. ad vidēdū quō a cui oporteat satisfieri ꝺo: sufficiēs tuꝺo accipi ꝺebet ī hūanis. nā hō qui offendit p̄imum pccat cōtra amicicia; ī q̄ntum sibi affectū ꝺebitum non īpēdit. Et etiā pccat cōtra equalitatē iusticie ī q̄ntum rem alteri ꝺebita; sūbtrahit. Sic pccō; q̄ntum ad affectū pcī amicitiā ꝺi violat. a p īmoꝺeratiōnē ꝺīne legis deo ꝺebitum sūbtrahit. Ex primo amittit grām a incurrit offensā. Ex secūdo meretur pēnam cuius etiā post actus pcī cessa cōem manet ꝺebitor a semp vsq; ad pēnitentiā ꝺe pccō. illa aūt obligacō ad pēnā vocatur reatus pcī. Contigit aūt īnter hoies aliq̄n ꝺimitti offensam alicui. a hoc p̄ paracōem amicitie nō ꝺimissa pēna satisfactoia. ut cū offendēs placat offensū vꝛb. a taliter q̄ recipit eū ī pristinā amicitiā. attn offensus aꝺhuc ab eo exigit satisfactionem. ā ꝺamnī illati recompensacōnē. aut rei ablate restitucōem vel simile aliq̄ꝺ. Sic aꝺ p̄positū quāꝺo homo p pēnitētiā se ꝺeo subiicit p̄ pccīs conterēꝺo a cōfitendo ī voto aꝺ minus ꝺe? remittit sibi pcēm quo aꝺ offensam q̄ recipit eū aꝺ amicicia. restituēꝺo sibi grāz gratum faciēte;. sed nonꝺū sibi pcēm ꝺimittit quo aꝺ totam pēnā. sed eternā mōrti ꝺebitā sibi mutat ī tpalem q̄n cōtritur ī proporcionatam tn̄ viribz pēnitentis ī hoc mundo. a ideo ī purgatorio luēꝺam scōm thō. a bō. uē. Cū vro ofitetur a absoluitur tunc eaꝺe; pena vi clauiū sic minuit; q̄ efficitur p̄ portōnata viribz pēnitētis hic a ī toto aboleri pōt p satisfactioē; ī vita p̄senti. Et vim talē ꝺiminuendi xp̄i passio pēnitencie sacramento ꝺetulit. Et sic pz; causa quare oportet satisfactiōe; fieri. Sed quereres p q̄ntō tempore vel p quot opera purgatoriū aboleā per satisfactōnem hic vel ī purgatorio. ꝟx. Rich. fisachie. sup. iij. ꝺi. xvi. Quis hāc pfunditatē; īuestigaret. cū apl's clamet O altitudo ꝺiuitiaz sapie a sc̄ie ꝺi; q̄ īcomp̄hēsibilia sūt iudicia ei? Sz ne estimes illū summe bonū oꝺio vel inuiꝺia abscōdisse Sz poti? ex bōitate sua p'ñtia vtilitate magna Scit ei scōm

b

illō gēi. vij. q. sensꝰ ⁊ cogitatio hominis sunt ad malū pna. vñ si scirꝫ quāta sue culpe debeatur contricō ut deleatur reatꝰ pene eterne vl purgatorij iā ad maiora nō tenerꝫ ꝫ hīs cō tentus multa purgāda coacervaret. Cū tamē purgatorij pēa
c oēz mūdi pnā excedat. ¶ Sz q̄ sunt opera p q̄ satisfacere possumꝰ Re. ꝑm doctō. xv. di. quātū Ad hoc q. opꝰ aliquod sit satisfactoriū deo p pcās q̄ qz requ rūtur. Et idē intelligēdū de passiōe satisfactoria. Primū oportz q. sit opus bonū et benefactū cedens ad honorē dei opus enī malū à malefactū q̄ tum cū qz essꝫ penale nō satisfaceret qz non essꝫ ad honorē dei pmo contra ⁊ pnā mereꝝ illud agens ꝑm plures etiā doctoꝛes opꝰ satisfactoriū optz q. sit caritate formatū Secundō ē q. sit pēale de sui natuꝛa. Ita q. hō p tale opus subtrahat sibi aliquā delectacōem corporalē Aut omodum corpale. à vtile tpale opꝰ ei bonū nō penale ideo non satisfacit quia illud peccatoꝛi qui peccādo plus iusto habuit nihil de suo sbtrhit qđ tñ requirit iusticia ꝫ peccator p tale opus solū pficitur Ideo oportz opus satisfactoriū esse bonum ut cedat ad honorē dei ⁊ penale ut aliqđ omodum subtrahat peccatoꝛi qui nimis habuit sequendo ꝓpriā voluntatem cōtra dei p̄ceptū. Ideo dicit aug⁹. de vera ⁊ falsa penitētia Sūt digni fructꝰ virtutum q̄ nō sufficiunt penitētibz. penitētia enī gratiores expostulat ut doloꝛe ⁊ gemitibz mortuꝰ impretiet vitā. Alia racō quare opꝰ satisfactoriū debet esse penosū q. debz esse p̄buatiuū a futura culpa. Et ideo ne facilē redeat ad vomitum tāq̄ afflictiuū expertum ⁊ medicinale debz esse pēosū pene ei sūt medicine. ij. Eth.
b ¶ Sed contra si sic tunc q̄nto q̄s essꝫ virtuosioꝛ ⁊ in caritate maioꝛ. tanto minꝰ satisfaceret qz non aut modicū est penosum assuetis talibus ieiunare. Item oratio eadē racōne nō essꝫ satisfactoria. Nam Jacobi quinto dicitur. tristatur quis in vb. oret. aut psallat. Respō dicendū ad ambo. Quādo diminutio penalitatis pueniꝝ ex pte actus. tunc diminuit satisfactionē. Nā ceteris paribz minus satisfacit qui ieiunat cum piscibus. q̄ q̄ cū paē ⁊ aqua. Et minꝰ satisfacit qui dat denarium p deo. q̄ q̄ dat florenū Sed diminutio penalitatis que pueniꝝ ex pmptitudine voluntatis quā causat caritas ⁊ habitus non diminuit efficaciā satisfactionis. Quelibz igiꝫ oratō etiaz habz vim satisfactionis. qz q̄ quis lxat suauitatē

spūs tñ hz etiaz afflictionē carnis spūi subseruietis. vñ gre. sup ezech. Dū crescit i nob̄ fortitudo amoris intimi infirmur pculdubio fortitudie carnis. Tertiū est ut sit voluntariū. ut sic sit hois. vnde si ab aliq̄ tōliter inuolūtario z remittente exigeretur pna ille nō satisfaceret z ſz forte satis pateretur. vñ apud deū nō essz opus satisfactoriū si essz opus mere inuolūtariū. Quartū ē ut sit assumptum ab hoīe ad hoc z ꝑ illū finē ut p ipm puniat i se peccatum suū ut sic placet sibi deum quē offendit p pcēm. Ritum est ut illud op9 sit alias indebitum idest ut ad hoc opus hō nó teneatur aliūde. quia si sic. tūc nō satisfaceret p pcō isto. qz non essz correspōdēs illi ꝑm e iustitiā. sed alteri. Sed cōtra si sic tunc null9 posset deo satisfacere. qz rōne creacōis. gubnacōis. redēmpcōis. z ꝑter alia debēm9 deo omne opus bonū scd m illud xpi. luc. xvij. Cū feceritis oīa q̄ p̄cepta sunt vob. dicite serui inutiles sum9 qđ debuim9 facere fecim9. Ex. tho. q. quis homo oē qđ pōt do debeat debito decētie. nō tñ debito necēcitatis z p̄cepti. qz non exigitur de necēcitate ab homie oīe qđ pōt facē. ymo hoc ē impossibile totū conatū in vnū dirigē. cū cūr multa oporteat distīhi. Est aūt hōi quedā mēsura a do constituta ad quā tenetur z q̄ ab eo exigitur scz obseruancia mādatoz dei. de rliquo vero scz de opibus superogacōnis pōt facere p pcīs. potuisset tñ deus nos obligasse sic ut q̄cq̄d possum9 teneremur ſz ex maxima mia non fecit ſz solū obligauit vi p̄cepti ad decalogū z ad ea que p̄ceptē in eo cōtinētur de reliquo possum9 opera satisfactoria exercere. Exēplū gra dominus liberalis hz seruū empticiū. quē si vellet iuste possz artare ut quicq̄d lucretur domini essz. ſz ex liberalitate dñs misericorditer solū petit ut de vinea mag decē mēsuras tm vini det ānuati. z de residuo ad cōmodū ꝑtis suoz lete viuat Sic etiā de9 tm decalogū a nob̄ exigit z que in eo continētur ipliciter p modum p̄cepti. Sūt igitur ut ex pmissis inferri pōt sex opera satisfactoria i genere capiendo opus satisfactoriū generaliter vicz p iteioribꝰ z exterioribꝰ laboriosꝰ actibz. Primū ē cōtricō inteioz p pcīs z eciā doloz consequēs in corpore pergemitus z hmōi. z hec contricō tanta pōt esse ut eciā oēz penam deleat Ex quo ptz primo q̄ quilibz quādocūq̄z de pcēto preterito recordatur debet

dolere de eo. Et quoties hoc facit toties minuit pnā. Sed si recordetur cū delectacōe tunc augz pnā. Secūdo expedit ut sepe cū amaritudine aie de p̄teritis sponte doleam? hoc em̄ faciunt hoiez secundū de dei aīa dolent pnā magnā. hūiliant. a recidiuo p̄seruāt. Secundo op? satisfactorijs est oris confessio qua hūiliat se q̄s mala p̄ pria dicendo racōne cui? pna etiā minuitur p peccās. Vñ expedit distincte confiteri a nude. ut hūilitas maior ibi sit a medicamē apti? apponat. Tertium satisfactorijū op?ē passio penosa wrecūdie cōfessionē ons. q̄ wrecūdia etiā mltū tollit penam Vñ aug?. a alex. ma. di. xvii. q̄rti Nūq̄ p ws peccastis. p ws erubescatis Erubescentia ei ipa ptē habet r̄missiōis. Nō tū ē elemosina. Quātū ieiunium Sextū ē oratio Et hoc sūt tria in gne q̄ cōmuniter wcātur satisfactoria Nā p elemosinā intelligitur oē illd qđ ex mia expēdi wl impēdi pōt p̄prio in vtilitatem p ieiuniū intelligit oīs corpis afflictio siue p abstinēcias siue p vigilias. pegnacōes. aspritates wstiū. duricias stramentorū. discalcōnes pdū. wl labor corpal. Ad idem sunt flagella q̄bz hic punimur q̄ licet nob nō infligam?; ea tn aliūde

inflicta accipim? patienter ppt deum in purgacionem nrām. Ro. v. tribulacō pacīam operatur. pacīencia aūt pbacōem id ē pcōrū purgacōem ut di. glō. p oracionem wro intelligitur oē opus exterius ad cultū latrie ptinens a ad hoc ordinatū. vt hō p hoc adiutus et stimulatus ascendat in deum o templatiue. ut oratio. wcal' psalmodia. sacrificia. oblaciones. et similia.

Ponūtur aūt tria p̄fata i genere. primo ut p omnia que hīmus ado bona satisfacim?: elemosinā de rebz exterioribz. ieiunio de corpe. a orōne de anima Secundo q̄ cir̄ tria cōtingūt peccata. Quedam enim sūt in rebus ut auaritia Alia in corpore. ut luxuria a gula Alia in spiritu. ut superbia inuidia a accidia ergo p omnia p ōmibus satisfatē dum ē videlicet p elemosinā contra auaritiā. per oracionē contra superbiā Et p ieiuniū contra luxuriam Tercō q̄ tria bona tpalia tres radices sūt ommiū peccōrū. Auaritie ei radices sūt exteriora bō. cōtra q̄ grāde remediū ē elemosina Radix superbie inuidie accidie. acire ei spūi contra quā ē orō. radix vēo gule a luxurie in carne. oti quā ē ieiunand Ex q̄bus patz q̄ cuilibz ofultū ē ut videat ad q̄d vitium plus inclinatus est. ut contra illd assumat

aptius opus satisfactoꝛium.

b ¶ Sꝛ dubiū ē an quis in moꝛli pcō possit satisfacere. ℟. primo scōm scō. quū pmittētiā sibi in confessione ⁊ in absolucióe inūctam a sacdote ⁊ a ofitente wlūtarie ⁊ sine rōnabili causa ⁊ necessaia nolēs eam implere ē in obediens ⁊ illa inobediēcia est pcēm moꝛle. qꝛ ē trāsgressio pcepti ecīe ⁊ vicarij di. ꝓpter illud piculū est sanū consilīū ut ofessoꝛ nō inūgat pcō ri pmitentiā misi de cō sensu suo. nec aliquā misi de qua sperat qꝛ eam impleat. ymo a confessoe ām onēdus ē cōsitēs an sibi eā competat recipere ⁊ wrisimiliť põꝛe Secūdo dicit tho. ⁊ cō mūnis doctoꝛes licꝫ scō. contrariū teneat: qꝛ null⁹ satisfacere põt extra dei caritatē. Opa tn penalia extra caitatem facta q̄ reliquissent effectū qui iam in contrito essꝫ non opoꝛtet iteraꝛi ut in elemosina ⁊ maceratione carnis fieri põt. Est enim feꝛe tn pen ofium dedisse vnū florenum sicut dare denariū Et similiter vbi p abstinentiam effectus in carne relictus essꝫ. ¶

Capitulum Vndecimū

Quia in satisfactioīs iūctione ⁊ ꝓpria ipsificione sp prouidēdū est cōn recidiuū pcā. ideꝛco hic tria eꝛt videnda. Primo de remediis contra recidiuū pcā Secūdo de periculis eoꝝ qui taꝛdāt conūti ⁊ satisfacere Teꝛcō an viu⁹ p pcōꝛe viuo satisfacere possit. ⁊ an talis meꝛeat¯ ¶ Quātum ad primū nōnō qꝛ a p doctoꝛes quosdā in propositō tene exptos tres deꝛ hoc dantur regule. Prima est qñ quis est in grauī pcō a quo deberet sanari ⁊ pseruari: statuat sibi firmiter obꝛuare aut ad tempus wueat qꝛ p qualibet vice qua recidiuat vnā wl plures de tribꝫ partibꝫ satisfactōis wlit iplere vicꝫ qꝛ post pcēm cōmissum infra tres dies ieūet in pane ⁊ aq̄. vel ꝓria die dicat .vij. ps. Secūda ieūnet in pane ⁊ aqua. Teꝛcia deꝛt elemosinā vnū solidū. wl qꝛ q̄tiens cōtigit eū recidiuare qꝛ tūc infra vnum wl duos wl tres dies se obligat ad confitendū hmōi remedium verus pmitēs racōnabiliter debꝫ acceptare qꝛ videmus multos ꝓpteꝛ penas a vicijs cessare ut fures ⁊ latrones. ¶ Secūda regula secūm b consiliū est qñ quis se sentit pnum ad certū vitiū: statuat firmiteꝛ wl ad tēpus se woto obliget qꝛ si cōtingit eū tā wlem teꝛ tēptari de illo pcō qꝛ etiā oīno deliberꝫ intꝛ se fic agere. tn nlomin⁹ antea dicere wlit

septem psalmos penitentiales. aut flectere genua coram cruce tociens vl oacōnem aliquam dicere vlit beate marie vl alii sancto anteq̄ op9 illō nephariū pficiat. Racio q̄ sic fieri potest ut deus cum temptacione fatiat puentū ꝑpter oacões a hūliacões q̄ p lō cessa malo. Tertia q̄n pcēor de cto vicio tēptatur: statuat firmiter et ad hoc se assuefatiat. q̄ q̄n sentit se ad tale pctm inclinari. mox aīmū suū trāsferat ad cogitandū aliqd tribile sibi futurū p tale peccatū puta dānacōem et nam mortē imminentē amissionem virtutū et cōsortiū ōnium sanctorū et dei et regni celorū sotietatē demonū ignē flāmas. Racō q̄ illa valent ut racō in p̄sentia tēptacōis a sensualitate obumbrata et allecta nō possit tunc pfectam et solidā cogitationem de bo et honestate virtutum habere. Per p̄fatū ēttium modum facili9 resipiscit reducitur et frenatur a malo ad bonū. nā p illa tribilia racō quasi sopita excitari potest quasi ad fugiendū causā tanti mali. Q̄n tūcū q̄ enī quis temptaretur acriter. si penalia intēse q̄s meditaret et firmiter quis credere q̄ tlia se icurrisse desistere a cepto malo ut patet in volentib9 luxuriari. q̄n pcipiunt homines videre vl se decapitādos. Tūc em excitata racō dicet. Quo fugis tendis. nūquid p tam leue. tantū bonum vis pdere. hec remedia in foro penitentiali ipsita vl a se sponte extra forū penitentie assumpta sunt cū adiutorio diuino efficacissima remedia contra recidiua. Sz q̄ hec pauci confessi talia remedia aggrediūtur et perseueranter seruant. Ideo pauci vere penitētes repiūtur ut in estate pt9 pascha trāsactū rei crebro ꝑbat euentus. Quo ad secundū pncm pale nōnd q̄ peccatores ad cōfessionem suam tard antē terrere debēt et ad confessionē iuitare q̄n q̄. Primū est piculū mortis. et q̄ rara ē vera et sera penitētia. nā sm oēs doctores i. iij. di. xx. q̄ diu q̄s in hac vita vitam trāsire potest salubriter et vere penitere ut ꝑbat Augustin9 inde vera et falsa penitētia p latronem. luce. xxiij. Et ezech. xviij. Quacūq̄z hora ingemuerit peccator vita viuet et nō morietur sm vnaz litteram ut mgr allegat. Sed tamē ab eo q̄ diu ꝑus distulit penitere vix et multum difficulter potest in extremis haberi vera penitētia sufficiens ad salutē Quia a lō morit ita sbito q̄ nō aduertit se mori sicut dormiendo et tunc expedita res est q̄ tunc iudicatur sicut reperitur

aut pcōz adutit se mori. sed
p vnaz hōrā aut mōrulā modi
cā. ⁊ tunc qz homo in repūtis
opatur ſm habitum. ideo nō
vidz q̄ hituatus i pcīs tārē
pente fiat hon?. aut moitur q̄s
languore p̄cedēte. ⁊ ſic adhuc
qui pri? diſtulit pnitere. vix
⁊ multum difficulter pōt in ex
tremo hr̄e wram pn̄az ſuffici
entem ad ſalutē. qđ pbat ſco
ex wrbis bti aug9. in de wra ⁊
falſa pn̄a quatuoz racōib9 Et
magr allegat di. xxi. qz ad cō
tritionē exigitur vſus li. ar. q̄
racō diligenter de pcīs delibe
ret. ⁊ wlūtate libra detestetur
ea. Siſtoz vſus vbi ſtatī im
minet moꝛs terribiliſſiā. timo
re ⁊ dolore whemēter impedi
tur. vñ aug9. Difficile ē ut tūc
ſit wra pnia: q̄n tam ſera wnit
quādo cruciatus mēbra ligat.
⁊ dolor ſenſū opprimit. ut vix
hō aliqđ aliud cogitare valeat.
melioz tn̄ ē ſera q̄ nulla Simi
le habes ſup. c. vi. a. Secun
da rō ad wrā pn̄iam req̄ritur
oꝛdinata diſplicentia de pcīs
Ad hoc aūt q̄ diſplicentia va
leat ⁊ oꝛdiata ſit. oportz q̄ ſit
debite circūſtātionata. ⁊ maxi
me circūſtātia finis ⁊ p̄n̄cipiū
actui p̄n̄cipalis. ut ſcz ſit wlū
taria ⁊ ꝓpter deū. Siz difficile
ē tūc hr̄e actū ſic circūſtancio
natum. qz qui vſq̄z tunc fuit
ipenitēs. nō vidz ex ſeipō extoz
quere diſplicētiā nouaz. miſi ti
moꝛe pene imminētis. ⁊ ſic nō
ꝓpter deum fit ſz ꝓpter ſe. ⁊ tm̄
ꝓpter vitare malū dānatiōis
ſue. preſumitur enī ſi eſſz remo
tus a timoꝛe moꝛtis ⁊ damna
tionis: non extoz q̄ret a ſeipō diſ
plicentiā pcōz. ſicut nec p̄ſ
fert cū fuit ſan? . nec vidz tūc
mere elicere diſplicētiā hmoi
Sicut nec mere libere i pelo
naufragij quis merces picit. ſz
ſolum timoꝛe p̄riculi maioꝛis
Sic hns diſplicentiā pcōz
ſolū timoꝛe moꝛtis aut dānati
onis ea vidz hr̄e. ⁊ talis diſpli
cētia in eo non eſt mere libera.
⁊ p conſequēs nō multū placēs
deo. nec accepta ſibi deo aug9.
dicit ibidē. Nullus expectet q̄n
peccare non pōt. arbitrū libta
tem querit de?. ut delere poſſit
cōmiſſa. ⁊ non necitatē. carita
tem. ⁊ non timoꝛem tm̄ . quia
non in ſolo timoꝛe viuit homo
Ruit ergo ſero pnitet. oportet
non ſolū timere iudicē. ſz dili
gere. qz ſine caritate nemo pōt
ſalu9 eſſe. nō ergo timeat tm̄
penam q̄ pnitet. ſz anxietur p
gloria. hec aug9. Tertia racō
eſt mal? habitus vſq̄z tūc cō
tinuatus ⁊ in conſuetudinem
wrſus: multum iclinat ad pec
cata ⁊ ad coꝛ placentiā. ⁊ ſic
valde retrahit hoiem ab actu

vre pmitēdi ſm q̄ē actū pmi
tendi·vre oz hoiem pcā fozti
ter detestai·Silit habit⁹ moꝛ
dinati amoꝛis ad mundū ⁊ ad
alia pūcta radicati in pcōre ipe
diūt multū displicētiā p pcā·
multū nāq; difficile est ut hō
affectū suū quē toto tempe vi
te fuerit hmōi res fozti inclina
uit subito ab eis retrahat·⁊ in
cōtrariū flectat Vñ aug⁹· di
xerꝛ ouersio si contingat alicui
etiā in fine despando nō ē de ei⁹ re
missione·Sed q̄m vix à raro ē
tam iusta cōuersio timendo est
de eo qui pmitz sero maxime cū
filij q̄s illicite dilexit sint pūsen
tes·mund⁹ ⁊ vxoꝛ ad se wcent.
⁊ cetera q̄ illicite dilexit·multo⁹
exhoc solz sera pmitēcia decipe.
hoc ille Intellige li presentes.in
seipis.aut in suis fantasmatibz
q̄ retrahūt a fozti displicētia pec
catoꝛ·Rōta raco q̄to aliq̄s est
min⁹ domin⁹ act⁹ fuit:tāto ad
contricōnē requiritur itensioꝛ
displicencia ut sit sufficiēs, ad
delecōnē culpe Sed iste in extre
mis positus ē minus dns actuū
suoꝛ·q̄ tunc nullo mō est do
min⁹ actuū exterioꝛ ad pcā
dum·non em potest mechari.à
furari ⁊ similia amplius facere.er
go requirit in eo ꝑm strictam
iusticiā itēsioꝛ actus displicen
cie ad ei⁹ iustificacōnem q̄ ad
iustificacōez sam cū tamē vix ⁊

difficulter habere possit eque in
tensū Et ideo vix ⁊ difficulē pōt
tunc habere wrā pmitēciam ⁊
suffitiētē ad salutē·Vñ aug⁹.
vbi ꝑus Age pitentiā dū san⁹
es Si sic agis:securus es quia
pmitētiā egisti q̄n peccare potui
sti·Si vis pmitētiā tunc ꝑmo
agere q̄n peccare nō potes pec
cata te dimiserunt non tu illa.
¶ Inuitat·v·ad statū se a pcō f
oūtendo multiplex scripture et
scōz doct·pluasio·Vñ ecā·v·
ne tardes cōuerti ad dnm ⁊ ne
differas de die in die·subito ei we
niet ira illi⁹ ⁊ in tempe vindicte
disperdet te· Item Ecclesiastici
·xxix·repromissio neglīā mul
tos pdidit nequā videlicz·q̄
precatoꝛ repromittit sibi quod
est ꝓprium do de futuro tempo
re disponere·Cōtra illud actuū
primo·Non est wstrum nosse
tēpora wl momenta que patr
posuit in potestate sua·nequioꝛ
est promissio illa q̄ cū temp⁹
infiniti valoris sibi a do datū fa
tue expēderit·Adhuc tamen ꝑ
sumit q̄ deꝰ multum temporis
aditiet sibi·neglīā est illa pro
missio q̄ talis nō solum tps si
bi datū pdidit ymo etiā in otie
hā ip⁹ largitoris expēdit et in fu
turuꝫ expēdere vult Item tardātes
cōuti terrere dicit illō gen·vi⁹⁷
·vij·vbi·licz ad pitēs dati erūt
hōibz·Cxx·ām:tm·xx·ām recisi

fuert ꝓpter impnīam. Itē luce
.xij. dr illi q dicēbat aie sue Ai
ma mea hꝫs multa bō rpōsita i
annos plurimos. reqesce. co,
medē. bibe. epulare: stulte hac
nocte aiam tuā repetēt a te. que
aūt prepasti cuiꝰ erūt. Itē luc.
ibidē Et vos estote parati qꝛ q
hora nō putatis filiꝰ hois vīet
nē Ad idē ē aug9. i ꝑmone de i
nocētibꝰ. Hac mq̄t animadu
sioms pena pcōꝝ petitur ut
mortis obliuiscat fui q vīuēs
oblitus est dr Et gre. qui tibi
veniam ꝓmisit diem crastinū
nō sposponsit. Qui promittit
pītenti veniā nō promisit pce
g cāti. Dn nōt dns alb. super
illo iohēlis. ij. Quis scit si con
uertatur ⁊ ignoscat. cōūtatur
mq̄ ab ira. s. ad miam. licet ei
vtrū sit quod dr Ezech. xviij.
Qua cūq; hora pcōr ingemue
rit oim mq̄tatum eius non re
cordabor ampliꝰ. tn valde in
certum est vtr ad vltiaz egri
tud mē pītenciā differēti grāz
dare vult. in tali enī casu dicat
gre. Qui non vult cū potuit in
stū est ut infligatur ei nō pos
se cū voluerit. vn proū. i. Vocui
⁊ renuistis. extēdi manū meā
⁊ non fuit q aspicerz. despexi
stis omne cōsiliū meum ⁊ increpacões meas neglexistis. ego
q̄z in interitu vro ridebo. Se q̄
tur iohēles ⁊ ignoscat id ē q̄s
scit si ignoscere velit q̄ vtrū cer
tū sit contritꝰ ignoscit tn mer
tū est an sit vere cōtritus. ido
ecclēs. vij. Nemo pōt hunc cor
rigere quē ille despexerit Et. ij.
mach. ix. orauit scelestus vicz
āthiochus ad dnm a quo nō
erat miam cōsecuturꝰ. hec alb.
Huic cōsonāt verba augꝰ. in
ꝑmone de pnīa vbi dicit. Si
q̄s positus in vltīa necēcitate vo
lueit accipere pnitētiam ⁊ acci
pit mox reconciliabitur ei hic
vadit fateor non illi negamꝰ
quod petit sed nō ꝑsumimus
q̄ bene hinc exit. si securꝰ hinc
exierit ego nescio dare pnitē
ciā possumꝰ sciz extrēiorē ꝙ se cui
tatez non. nūquid dico dānabituz. ꝙ nec dico q̄ saluabituz
Si vis de dubio libertai age pe
nitentiā dū sanꝰ es. si sic agis.
dico tibi q̄ securꝰ es. q̄ pnitē
tiam egisti eo tempore quo pec
care potuisti due res sūt ā ig
noscatur tibi ā non ignoscatuz
Quid horz tibi sit futurz nescio.
ergo tene certum ⁊ dimitte in
certū. id ē age pnitentiā sanꝰ.
hec augꝰ Sed quo ad. iij. b
ꝑncipale dubiū est an vnus
pro te viuo pcōre satisfacere
possit. Rx. tho. i. iij. di. xx. vnus
apꝺ hūanam amicitiā ꝑ alio
pōt satisfacere. ergo mlto ma
gis apud dēū. tn q̄ satisfactō
est etiā in remediū cōtra futurz

lapsum ín futura pcā. Et quia vnus nō pſeruatur a pcīs p satiſfactōnez alienā: ideo nō eſt pmittendū ut vn9 viu9 p alio viuo pmítencíā agat, niſi i ipō pmítēte appareat aliq̄s defectus. ſc; corpalis. p quē fit ímpotens ad iuſtmēdū satiſfcōnem. vl ſpualis. p quem nō fit pmpt9 ad portādū pnā. Vnde conſtituit pōt duplex satiſfcō ímungi. vna p pteritis. alia pro futuris. etiā vnū op9 pōt ppt ālud ímungi. Satiſfacere igit potest vnus viu9 pro viuo alio q pmítēciā agere. ut dicit pe. de. pa. ín. ñij. di. xx. ſm doctores cōit i multis casib9. Dico q̄n fit ín iūctōis sacramētalis illud cōtineret, ut ſi dicat. oīa ieiunía q̄ tu feceris, vl alíj pro te fecerint. sint tibi ín remiſſionē pcōrum Tūc alter9 ieiunū pro me factū, p me satiſfacit. Similiter ſi tibi ínūctū ē ire ad scm Jacobū p te vl p alíū ſecūdo ſi ē oīmoda ín dra: tunc idem eſt, verbi gīa Si ímpoſitum ē alicui dare pecuniā: non ōmino idem eſt ſi tu das, vl alí9 pro te de ſuo. Sz ſi ſeruus tu9 de tuo daret, eciā te ín gracia q illo ín mōrali coſtituto satiſfacerz. Racō, quia elemoſina eſſet i caſu tali tibi meritoria, ergo hoc opus ē satiſfactorīū Tercō q̄n quis nō pōt satiſfacere per ſe, tunc poteſt facere p alīū, q̄ tal9 videtur volūtas ímpotētis q̄ nolunt ad ímpoſſibile obligare, nec ad purgatoriū dirigē. Dñ cū dicitur ín pmítencíā ieiunes. ímtelligitur id eſt per teipm ſi potes. ſi non, fac per alium. Sicut eciā facta eſt pmítentia p nobis p xp̄m. Sed tamen ut ſup̄ dictū eſt adūtendū. q̄ q̄n q̄s poteſt satiſfacere per ſeipm. q q̄n pmítentia data ſibi eſt ín rme diū. Si tūc talis alio mō non recōpenſet: certū eſt q̄ non ſufficit per alīū fieri satiſfactōnem. ut ſi ieiumū ē tibi ímpoſitū ad domandū carnē contr luxuriā. non ſufficit q̄ alí9 pro te ieiunet quando carnē tuam vis nutrire, nec alíquo equipollenti edomaē. Dec petr9 de palude. Sz nunq̄d meret satiſfaciens pro alio. Reſpondz thomas q petrus de palude. q̄ quicūq̄ ín caritate pro alio satiſfacit p viuo vl mortuo ſibi semp meretur, ſed nō satiſfacit pro ſe, ſz pro alio ſolū, vñ p ſe ita tenetur ac ſi nīl feciſſz. Sile eſt q̄ q̄ p alio omuím creditoī ſoluit. illum ſolum liberat nō ſeipm. ní ſuo noīe illi ſoluat, licz apō illū de aīcícia laudē lxat. Vñ volentes p ſe satiſfieri ut prudent q fidelit agāt. Tria dnt nōnt ſeruare. Primo satiſfaciens ſit ín

caritate, ⁊ talē querāt qz scōm cōmunōrē ⁊ tuciorē opionē·ꝺ ctus q̄ nō est deo acceptꝰ nō pōt esse satisfactoriꝰ ꝓ faciēte nec ꝓ alio. ergo q̄ vult pmitē ciā suā alteri imponere, misi velit se periculo exponere aliq̄li. debet querere hoiez de quo cōfidat q̄ sit in caritate viuēs caute Secūda doctrina qui vult peitentiaz suā alteri imiungere, dz satagere q̄ non solū ille sit bonus, sed q̄ sit melioꝛ se. ut non solū sit satisfactoia. ſꝫ etiā magis satisfactoia. vñ hec ē tua cā ꝓpter quā licerz alteri pmitē tiā tuā impone, etiā vbi tu posses met sez satisfacere, qñ sez tu vis melioribz occupai· ſꝫ non propē amorē carnis quā bene vis alias domare, ſꝫ q̄ deo magis caꝛ vis facere. Tertia regula·cōsulēdum est diuitibus. nobilibz, potentibz, ⁊ hmōi aliis pcōribꝰ. q̄ querāt pticipationem bonoꝛ que in religioi. bus sunt, q̄ ibi sūt penalitates pluꝛes q̄ alibi. ⁊ magis acceptm te deo q̄ alibi. Sed adhuc est dubiū. cū tres sint partes satisfactōis: oro. ieiunium. ⁊ elemosina. qđ eoꝛ ē magis satisfactoriū· ſꝫ· duādi· xv· quādo aliq̄ opantur inter se, debēt cōparari ceteris paribz existētibus Et sez hoc dđ q̄ suppoita pari gra vel caritate, ieiunium ē magis satisfactoriū q̄ elina· vel oro. indirecte tam ⁊ cō comitatie elina est magis satisfactoria· Primū ꝓbat, q̄ suppoita caitate illud est magis satisfactoriū qđ ē magis penale. q̄ in opere satisfactorio fōrlis condicio ex pte opis ē penalitas· ſꝫ ieiunium est magis penale q̄ elemosina vel oro, cōprehendo ſb ieiunio quicquid est coꝛporis afflictiuū. ut disciplina, vigilie ⁊ filia· ergo ieiunium ē magis satisfactoriū, nec obstat illud. i. thi. iiij· Coꝛporalis exercitacio ad modicū valet. pietas aūt ad oia. q̄ differt meitum ⁊ satisfactō· meritū ei est ad acq̄rendū p̄miū, ad qđ req̄ritur ⁊ sufficit bonitas operis. ⁊ quod melius est, magis meritoriū· Et sic dare elemosina, nam est magis meritoriū q̄ ieiunium, cui fit op9 bonū danti ⁊ recipienti· ieiunium aūt non sic Satisfactio aūt cū ordinetur ad expiacōez pene, requirit q̄ de opus bonū. ſꝫ fōrle in opere est penalitas· quia per penā recōpensatur, ꝓpter qđ ieiunium est magis satisfactoriū In directe aūt ⁊ cō comitatie, elemosina est potior pars satisfactōis probatur, q̄ illa est potior pars satisfactōis in q̄ cōtinentur virtualiter alie ptes satisfactōis ut de se pz. Sed

elemosina est huiꝰ mōi ut pa/tet ꝑmo qꝛ eleōsina cū cui da/tur ostituit dębitoꝛē ad ieunā/dū ⁊ oꝛandū ⁊ fatendū alia q̄/pōt ei q̄ dędit·loquendo de dębi/to moꝛali nō ciuili·Secūdo qꝛ elemosina ꝓpter ꝺm data ē q̄si/quedā oblacō ꝺo facta ꝺm pha/xij·et h·Oblacō aūt ꝺo facta/ vim oꝛacōis habz·frequēter ei/ plus impetrat ꝺnū q̄ ꝓ ſupplica/tio·Tercō cū bona exteꝛioꝛa ad/ cōſeruacōnē coꝛpis oꝛdinētur./ ſubtractio coꝛ ꝓ elemoſinam/ virtute obtinet ieiunīū·Et pleꝝ/q̄ cōtingit q̄ aliq̄s artius vi/uit ex hoc q̄ ſua ędit ſ gr̄ eleōſi/na completa habz vim ſatiſfa/ctoꝛis q̄ oꝛatio vel ieiunium/ Et ꝓpter hoc elemoſina indicit̄/ ut vim ſalt medicia pꝛecedat.luc·/xi·date elemoſinā ⁊ omia mū/da ſūt vobis ⁊ thb·xij·Elemo/ſina a moꝛte liberat ⁊ ipa est q̄/ purgat pcā ayt raphael ⁊ fa/cit inueire miam ⁊ eternā vitā./ hec durand9·¶ Capitulū·xij·/ de ſacramēto eucariſtie·:·:·:·

POſtremo de nobiliſſi/mo ſacrāmēto eucaristie/ viden̄da ſūt tria pn̄cipaliť ¶ꝝmo q̄ exigātur ad com/municādum ſine nouo pcō·cū/ augmento meriti Scō quis/ fructus bn̄ omunicātiū·Tercō/ que exigātur ad frequenter cō/a municandos·¶ Quātū ad ꝓmū/ nōndum ſm thō·⁊ alios doctoꝛes i·iiij·cāp maz diſt·ix·⁊ ſequen/cib·Ad ſumendum eucaristiā ſa/cramētaliter ⁊ ſpuāliter·xv·exi/gūtur ſm q̄ quiſq̄s ſe ꝓbare de/bz ¶ꝝ obz mātt apls·i·Coꝛi·xi·/ſcipm hō ⁊ sic de pane illo edat/ et cētr̄·¶ꝝmū ē ut omunicās sit/ homo·nā ſolus hō hoc ſacmen/tū ꝑ ſe ſumere pōt ſacmētaliter/ ⁊ ſpuāliter ſaltē·nō angelꝰ ho/mo·nec malus·nō aia exuta i/ purgatoꝛio,libo,vel i iferno,nec/ aial brutū·ꝓbatur,qꝛ iſte solꝰ/ ſumit ꝑ ſe ſacmētaliter ⁊ ſpua/liter,q̄ vtitur ſacmēto ut est ſa/cramētū ⁊ xpō incorꝓatur Sꝫ/ sic nullꝰ pfatoꝝ valꝫ ergo ātea/ pmisse wre·ꝓbat qꝛ ille solꝰ/ vtitur ſacro ut ē ſacmētū qui/ vtit̄ ſpūbꝰ ſēſibilibꝰ ⁊ vlanti/ bꝰ aliq̄ ſpuāle otētū ⁊ q̄ xpō/ āplius vel de nouo incorꝓatur/ Sꝫ nullꝰ iſtoꝝ ē huiꝰ mōi ń/ homo·Ex q̄ patꝫ maxímū donū/ dei·nā q̄ i pria ſūt xpō fruūt̄ le/tiꝰ q̄ nos·Sꝫ nos xpꝫ i eucaꝛ/ſtiam ſ frequētiꝰ q̄ ꝓfectō possuꝰ/ in ēentali ⁊ acētali pmio·bti/ xpꝫ hnt ſecuriꝰ q̄ nos in mabiliꝰ/

¶ Secōꝛ ē ut q̄s sit dō viatoꝝ· b/ nō cōp hoſtoꝝ·Et iō viaticū dr/ ut nos ꝑfuet ab hoſtibꝫ ⁊ ab/ ipdimētis vie·vñ si apparēt/ aliq̄n ſcī·puta pr̄ ⁊ mr dęfecti/ pētes ſcrm Sic q̄nꝫ ē factū/ nō dębz ſacerdos eis mīſtrare

sed pōt īm missa sac̄hitū tale p eis offerre. Tertiū est ut quis sit fidelis a baptisat⁹. ideo nō ē dandū eathecumis nec videre dēt īfideles qz null⁹ nisi ad xpi populū assciptꝰ baptismatis sac̄mēto debet admitti ad sāctā eucaristiā. Quartū ē ut q̄s sit adultus. nā masculꝰ .xiiij. a femina .xij. sed ptunc priꝰ vel posterius qñ pec care possunt mōr litur. discernere cibū corporalē a spūali a duocōnū dēbz hoc sac̄mētum mastricare. in septīo octauo vel alio quocūq; debito āno. a hoc iudicō tm viri reliquēdū est a statuto sp nodali vel consuetudīm bone non p̄iudicare debz.

c Quintum est ut q̄s sit mēte p̄ditus ppt̄ dēmoniacos a amētes. Dbi sciēdū q; si fatuū t gestus piculosos a sūt furiosi de quibz possit ppendi q; eicerēt corpus xpi vel tractarēt impudice vel irreuerēter. in hoc casu non essz eis eucaristia mīstrāda ppter reuerētiam sac̄menti Si aūt sit amens a non furiosus. sz tm loquēs mania a alienꝰ a sensu. distīguēdum est. qz aut p̄tendit actus a signa duocōnis ad sacramentū. Et sic determinat. c. de ose. di. ij. c. de infirmitate: tali eucaristia nō est negāda aut nullū p̄tūc p̄tendit actū vel signū deuotio nis. tūc currēdū est ad temp⁹ p̄cedēs passionē. vel eni tunc pcipit a duocōem ad sac̄mentum p̄tendit. si alias nō immineret pericul̄ posz quidē sibi licite dari. Sed non vidō dicit pe. de pa. ncitatez magnā. sed si talis amēs haberz lucida īterualla. possum⁹ dare eucaristiam tpe lucido. dēmoniacis aūt sz possessis a dēmone si habēt duocōnem ad cōmūicādū dari dz sēdz tho. Nam Cassi. collacōne seremi dicit q; multi p illō liberati sunt a dēmone. p̄dictis oibus cōcordat thō. d Sextum est ut sit ieiunus ieiunio nature. Ratio p̄ma qz sic placuit spūs sācto q̄ hoc p apl̄os ecc̄ie fiēdum tradidit ut dic. aug⁹. ad inquisitiones ianuarij Secūda ppt̄ reuerētiaz corpalē. dignū ei ē ut panis celestis p̄cedat omnē terrenū panem Tertia ut maior deuotio hēat̄ que solz impediri sepe p̄r cibū vel potum. ois igitur pcō vel cibacō ppria q̄umq; sine fuerit sūpta impedit dignā eucaristie sūpcōem ut dic. pe. de palud. Excipiūtur tres casus in q̄bus nō ieiunꝰ pōt cōmūicare. Primo rōne infirmoz de quoz piculo timetur: ne sine viatico vadant: tales cōmūicādi sūt etiā nō ieiuni Secūdo sac̄dos q̄ sūmit aquā puram p errorē p vio

post eucaristiā teñetur íntegre
sacramētum postmodū pficere
Tercō ím paschales cōtingere
possz q añ q eucaristiaz q̄s de
glutirz vínū p̄cederet ín stoma
chū ¶ Dē ín estate cōtingere pos
set omūicanti cuílibz cuiꝰ pala
to adhærere possz nec deglutiri
nísi diluerētur vino vl aq̄ pri
e us stomachū íntrāte ¶ Ex quí
bꝰ ptz q si cibꝰ aut potus ꝓ
sumatur rōne medicíne solius
non íntencōe se nutriendi ím
dit eukaristiam ¶ Item si q̄s hæri
paturā ín ore posuit a hora die tri
ciat ímpedit eucaristiaz· ¶ Item
qui pbādo vinū seu gustādo vl
cibū aut aquam casu deglutiret
licz statim euomerz non altera
tum ín alíquo: adhuc ímpedirz.
q esz comestio vl bibicō ñ ín
alíū oductū gutturis trāsisz a
statī eiectū esz tunc nō ipedirz
Quādo vro fierz deglutício ca
sualis saliue vl reliq̄az cibi vl
aque remanentis post locīōez
dēcīū vl oris non ímpedit dicit
ecíā Richꝰ· q si sacerdos añ mis
sam lauet os ⁊ casu gutta aq̄
trat stomachū nō credo q ídeo
teneatur dímittere míssam ma
xíme ín die solemní cū nō vide
tur ímpedire dignā ꝓparatiōez.
nec reuerencíaz sacramenti Et
de símílibus ídem iudicīū habe
atur· ¶ Item si q̄s sale ⁊ aceto per
funderz dentes ⁊ quícq̄d facerz

dum tñ non deglutirz· siue me
dendo siue lauādo non esz co
mestio nec bibicō Et licz os nō
sit ieiunum tamen stomachꝰ
ieiunus est ídeo nō ímpedit· Re
liquie eciam aque ex q̄ casuali
ter non ex ꝓpósito os abluēdo
trancīūtur licz non sint cōuerse
ín saliuam nō ímpediunt· ¶ Item
Coci vel tabernarii vel mínístrā
tes ad mensam q̄ cibum vl po
tum ponūt supra línguā solum
ad ꝓbādūa statim piciūt q̄uꝫ
ꝓter reuerētiam primi duo p
tunc deberent a talibus se con
tinere ⁊ tercius altei ꝓbam cō
mittere: tam non ímpediūt Si
autē quis talia deglutiret licz
statím euomerz nō alteratum
ímpediret hec oia petrus de pa·
Dicítur autem ieiunium natu
re· q̄d ícipit ab abstīmētia pre
noiato cū a media nocte· dicit
eciam lādolfus· ñ cibꝰ vl ptꝰ
digestus fuerit sano iudicio mi
nístrātis vl recipiētis eucaristi
am nō dz sumi hoc sacramētū.
dz mi cō tñ pꝰ cibū nō exigitur
ñ íntūtū q̄s sine sōno ímouotꝰ
efficētur· nō multū ec· dez bi
re ptꝰ matutinas sero dictas· ⁊
multo minꝰ comedē ñ ncātas
vrgeat Septim ē ut sit fine cō
scia p̄cī mōrtalis ptꝰ diligenter
discussiōez oscīe fue· vñ ap· i· co
rñ· xi· pbet aut scripz hōa sic de
pāe illo edat ¶ Vbi nōnꝰ sm f

thō. dis. ix. pe. de thar. sco. q duob; mōis pōt otigē aliquē cū pcō mōli accedere. primo cōsciam de hoc habēdo. secūdo non. Primū fit triplicit. prio sic accedentes cū consciā pcī mōlis, quoz cōscia consurgit ex ērtitudine sufficiēti, ut quilcat se formidatū, vel scat se i actu pcī mōlis interiori vel exteriori, puta q sibi fūt conscij pcī mōlis nō de eo dolētes. tales accedēdo pcēāt mōlit, q oté nūt. Et q indigne māducāt iuditū sibi manducāt. q abuntur scō sācto. Et mētunt se incorporari xpō, quod eucaristia figuāt. Secūdo sunt q̄dā habētes oscīam pcī mōlis. q rū consciā osurgit ex ērtitudine probabili. puta q diu morose dolēati fūt. et timent fuisse mōrtalem cōsēsum. et tūc sic accedēdo sine contritiōne adhuc peccāt mortaliter. q diffidenti se cōmittūt cū tātū ministeriū. Tertiō quis hēt oscīam pcī mortalis cuius cōscia ex leui consurgit. ut hō scrupulosus qui timz de leui delectatiōne ne fuerit pcm mōrle. et taliter accedēs dicit pe. de thar. non peccat mōrlit. q̄ vr̄ ē scōz pe. de pa. q̄n firmā cōsciam nō habz, sz timorem quēdaz, vel vacillatiōez cui remittitur. vñ pe. de thar. dic. i pmo casu q̄s cōtēnit. in secūdo se diffidenti cōmittit, sz tertio non. Secundo quidā sūt qui non hēnt cōsciam pcī mōrlis. et tñ sunt i pcō mōrli ignorāter. Et hoc etiā fit triplicit. Et pmo q̄n q̄s pparauit se et discussit pparatiōe sufficiēti diligētissime oscīaz examinādo, et pitos consulēdo, et talis accedēdo nō peccat, sz remissionē pcōz si q latēt accipit et meretur. videt aūt ista examinatio diligentissima quā tradit sco. dicēs diligēti inquisitiōne habita scōm possibilitatē nostre fragilitatis, quātā scz diligentiā facerz prudens vir in ardua re quam vllz exaiare scit ose. Quā etiā inquisitiōem oportet differentē esse scōz diuersitatē pmtentium ut maiorē apponat diligētiaz. quia forte diuicq non est cōfessus, et mimq aīm suū posuit peccata sua ut ea memoriter retineret, et suo tēpore distincte confiteretur pmissa in sup cōtritiōe et cōfessione sufficiēti scōz probabilitatem correspōdēter ad pdictā mālitionē, si tūc cōmune, nō peccat. pmo si aliq̄ alia pcā lateant p illud sacrmētū dimittētur. Alij sūt qui oscīaz suā examinant probabiliter et confitentur. Et tales dicē pe. de thar. accedentes nō peccāt sed tñ remissionē pcōz nō accipiunt nec merentur. Sed thō.

vbi ꝑus dicit · Si quis p quatuor signa facta diligẽti mãsi, cõe siue conscie q̃uis forte non sufficiẽti ad corpus xpi accedit aliquo modo peccato mortali i ipso remanente qđ eius cogni, cõem ꝓterfugit. nõ peccat ymo magis ex vi sacramti peccati remissiõez sequetur V̄n aug⁹. dicit in quodã ꝓmone q̃ quando corpus xpi mãducatur viui, 8 ficat mortuos ¶ Que aũt sunt illa q̃tuor signa dicit thõ · Certitudo hẽri non põt an aliquis sit sine peccõ mõrali · i · cor · nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificat⁹ sũ · põt tñ de hoc haberi aliqua coniectura ꝑ aliqua q̃ quatuor signa fiẽ dicit Bernard⁹ ꝓmo cum quis deuote verba dei audit · q̃ ex deo est. verba dei audit Joh · viij · Secũdo cũ q̃s se ꝓmptũ ad bene operandũ inuenit. Quia probacõ dilcõmis exhibicõ est operis · ut dicit greg̃ · Tercõ cũ q̃s abstinendi a peccãs in futurũ ꝓpositũ hz V̄rtute cũ de ꝓteritis dolz · q̃ in hijs vera penitencia consistit ꝑm greg̃ · Tercõ sunt q̃ neutro modo se discutiũt sed negligent Et tales dicit pe · de thar · peccant mõrlit accedẽdo q̃ deme, rẽtur · maxime si negligẽcia sit magna · dicit ecia scot⁹ q̃ cõtritus q̃ hz copiã cõfessor tenetur confiteri ꝑ ista lege vicz ꝓpt

aũt seipm hõ Octauũ req̃situm est ut quis nõ sit conũsacõe in crimine nõ tus ut duella ẽ vlẽ. ꝑsertim impetens Et publicã penitenciaz a gentib; non debz dari nisi completa penitẽcia nec histrionibus nequicijs nec fusspẽsoribus puerilis · Intelligẽ de talis q̃ quouisq; appareat emẽdã aliqua post eoz conũsionez Nonũ est ut sit in corpe mũd⁹ ¶ Vbi nõndũ q̃ quadruplex h est immunditia. Prima corpalis coniũcta cũ immũditia spũali ꝑm veritatez sicut in vigilia formicantes qui in crastinũ celebrãt vel statim Secũda ẽ corpalis coniũcta immundicie spũali ꝑm q̃ndã similitudiez ut in sõnijs fit soz dicis cũ pollucioib; Tertia est immũditia corpalis horroꝛẽ causans in primis. sed nec in re nec in ymagine cõiuncta pecõ ut lep̃ menstruum. fluxus semis ex debilitate nature cãtus Q̃rta ẽ indifferens ut eẽ sordidũ pedib; lutoſ vel filigẽ tactũ a sudãtẽ · Dria ꝑdit · secũda si ex causa ꝓcedẽti in vigilia vel paulo añ p mõrle pcẽm est egressa impedit etiaz · Tertia impedit ut non publice q̃s celebret a crebro cõmunicz; sed occulte non impedit celebrare Q̃rta ẽ indifferẽs nõ totis ei manib; mãducaẽ nõ cõmq̃nat hõi, nẽ ꝑpt reuerenciam tñ mũditia

debz huaiq̄ tū comode fiei pōt
i ¶ Decimū est ut sit q̄s sine pe
culo vomitus Et idē est de eo q̄
stomachū hēret taliter dispo
tū q̄ a se sūpta cruda egerere
tur protunc enī etiā fierz irre
uerētia sacmento ⁊ cōmūicare
q̄s non deberet dicit p. de pa.
Vndecimū ē ut quis nō sit ap
picōe miraculosa prohibitus
Si enī in spēb9 illis apparerz
frustū carnis. puer vel aliq̄d
hmōi. nō essent tunc spēs ille
percipiēde. Racō q̄ xp̄us īsti
tuit q̄ sumeretur eucaristia in
spētie pais ⁊ vīm. Duodecimū
est ut recipiatur a mīstro y do
neo. nō a muliere. non a lay co.
nec a dyacono vbi pōt copia
sacdotis haberi. nec a quolibz
sacdote. ſz a papa. epō. ⁊ pleba
no ꝓprio. vel a p̄lato ꝓprio. vel
ab eo cui aliquis talīū licētiaz
dederit y doneo sacdoti scz. nec
etiā a quocūq̄z p̄lato. ſz a non
excōmūicato. non interdicō. nō
suspēso. Tertiūdecimū ut reci
piatur tēpore debito. ut ad mi
nus semel in anno ⁊ scdm diū
sos status a diūis diuersimo
de. Quartumdecimū ē ut fiat rēā
intencōe scdm quā xp̄us īsti
tuit p medicina vicz aie non
corpoz nec ad malefitū. Quin
tūdecimū ut fiat cū actuali de
uocōe. q̄ ei eucaristia daturz re
re in cibū ⁊ potū: ꝑsideranda ē
māducacō nostra realis q̄ con
sistit in spēz attricōe. sacmen
talis aūt cōsistit in intellectu in
tellectus ⁊ affect9 ruminacōe
p fidem cōsideracōe xp̄i passio
nē dignissimā. eius incarnacō
nem ⁊ similia bñfitia ⁊ spz fulti
ad amorē eius accēsi ei9 vnio
nez desiderem9. q̄ sicut nocet
aut paz prodest cibus corpis
in stomachū traiect9 sine ma
sticacōe oris ⁊ caloe stomachi
Sic nec eukaristie sacmētum
nisi ruminetur ut p̄mittitur ⁊
caritate in xp̄m calescam9 Actu
alis enim deuocō causat ex tio
re ⁊ amore. Timor insurgit ex
consideracōe nostroz defectuū.
⁊ xp̄i magnitudine. a iustitia.
Sed amor iūgendus est quo
xp̄m nedū velut p̄ssimū p̄rez
⁊ bñfactorē. p mo vitā cordis
desiderem9 āplexib9 ¶ Quo k
ad .ij. principale de effectibus
eukaristie scdm thō. sunt sep
tez nōbiles. di. xij. iij. Et recipi
untur ad similitudinē cibi coz
palis prim9 ⁊ p̄cipalissimus.
q̄ nos deo p amorē amplius
vnit Iste ei cib9 nō xp̄m in nos
facit mutaī ſz nos in xp̄m scdz
illud x ad aug9. Cibus sū grā
diū crescē ⁊ manducab9 me nec
tu me mutabis in te sicut cibū
carnis tue ſz tu mutaberis i me
Secūdus est restauracio de
ꝑditoz in repacōne cuiuscūq̄z

defectus p̄cedentis Tercius est augmētum oim virtutū· Quā tus remissio pcō2um vnī alīū omniū aut multo2 quo ad cul paz· ſm q̄ deuocō minor ⁊ ma ior ibi fuerit· Quītus est remis ſio peccato2 mortaliū ſi mueīt in ſbiecto· nō in consciā mō su pradicto vel tacto Sextus est remissio pene debite p mortali ⁊ vnīali in toto vel ī pte· Sed hoc dicit thō· facit eucaristia so lū quādo ē sacrificiū· ut ī missa p aliquo lecta q̄ certum valo rez habz ad satisfaciendū Et vl tra illū habz efficatiā ex deuoci one ministri· ⁊ p̄curātis missaz Septimꝰ ē remissio fomitis ut minus pni simꝰ ad vicia· Facili us enim cauet q̄s futura eciam mōrtalia roborat9 hoc pane hec thō· vbi pus· ¶ Quo ad tercīū pncipale de frequētacōe eucari stie q̄rit scūs thō· in· iiij· di· xij· An q̄libz die possit quis eukari stiā sumere. ſx· in hoc sacramē to req̄ritur ex pte recipiētis de fidei cōiūctionis ad xpm qđ facit amor· ⁊ reuerencia sacrāmē ti que ad donū timoris ptinet· Primū incitat ad frequentacō nez huiꝰ sacramenti quotidia nam· ſz secundum retrahit· vñ si aliquis experimentalit cognoſcerz ex quotidiana sumpcione feruoꝛez caritatis augerin reue rentiam nō minui deberz quoti die cōmūicare· Si aūt sentiret p quotidianam frequentacōez reuerēciaz minui ⁊ feruoꝛez nō multum augeri: talis deberz in dum abstinere· ut cum maioi reuerēcia ⁊ deuocōe postmodū accederz· vñ q̄tū ad hoc vnus quisqz relinquendꝰ est iudicō suo Et hoc est qđ augꝰ dicit· Dixit quispiā nō esse accipien daz quotidie eukaristiā Alius affirmat quotidie sumēdaz sed at vnusquisqz qđ ſm fideꝛ suaz pie credit faciendū esse· hec Au gꝰ· Et pbat exēplis zachria cō tui ioms Ruoꝛ vnꝰ recepit dñm gaudēs Alius dixit ſNō sū dig nꝰ ut intres sb tectū meū vē qz miserī cordiam consecutus ē hec Thō·

Capitulū·xiij· ¶ a

Quum autē inter ea que sāctificanda sūt locus dei ornetur dicō de scīficacōe ⁊ veneracōe scoꝛ lo coꝛum· puta altaris ecclie ⁊ cimi terij tria sūt videda· Primo cur ecclesie sanctificari debēt ⁊ p q Secūdo cur oratio vel alij cul tꝰ latrie in eccia facti deo plꝰ pla ceant ⁊ ciciis impetrent· ceteris paribus q̄ si extra locū sacrū fie rent Tercio p que dhonestentur loca deo sacrata ¶ Quantum b ad primū nondum· q· eccia fre quentāda ē sex de caub quas sā ctꝰ thō· posuit sup illō Joh· ij·

Nolite facere domū pris mei domū negotiacōis. Ecclia mqt frequētāda est ꝓpter sanctoꝝ reliquias. sacmētoꝝ efficatias. officiōꝝ frequēcias. angelorū residentias. multas indulgētias. ⁊ mortuoꝝ indigentias hec tho. in postilla dicit beatus augꝰ. i regula sua In oratoio nemo aliqd agat nisi ad qđ factū est vnde a nomē accepit. ⁊ causā assignat dicēs. ut si forte aliqui ꝑter horas cōstitutas si eis vacat oraē voluerit. non sint eis impedimēto q ibi aliquid agendum putauerūt

c Sed dubitatur an tpe gracie debeat esse locus orandi specialis. vidz. q non. q mulieri ioh. iiij. de loco orādi querenti ihesus respondit Venit hora q nec adoratores adorabūt in spū ⁊ vitate. Rndit hūbtus i regule expōne Nō est in loco ponēda talis fiducia q credat aliquis alibi se nō posse exaudiri sicut fecerit aliqui iudei Sed curādū est ex alijs trib⁹ causis de loco. Primo q si nō essꝫ aliqs locus deputatus oraōi tunc nescaretur vtꝝ horie orarent vel non ⁊ multi obmitterent orare Secūdo quia vadens ad locū orandi plus laborando ampli⁹ meretur. Tercō ut oraōis locus ad orandū excitet ⁊ moneat. sic locus comedi excitat appetitū cibi a mē sale ad ide ⁊ sic de alijs. d Dubitatur. nj. q m oratoio possint fieri licite. Re. scōm eūdem q triplices sunt actōes in genere Que sunt spuales ut predicaōis audientia ⁊ ea q noīata sunt ptia. ⁊ talia regulariter possunt ibi fieri. hoc ei innuit nom oratoꝝ nj. qđ ab oraōe dr accipiendo oraōez generaliter ꝑ omnē exciciū quo anima erigit i deū scōm q oraō a dam. diffinitur. oraō ē assensus mētis in deū. vñ ⁊ sup illo matth. xvij. Hoc genus demoniorū non eicitur nisi p oraōem ⁊ ieiūniū glō. dicit oratio generalis non solū est in verbis sed in oibus que in obsequiū dei a fidei deuocōnez gerim⁹ Simile dictū fuit sup de partibus satisfactōis tribus Alie vro actiones sunt necitatis ⁊ sine peccato possunt ibi fieri dispē satie. nā eccie cū oibus ornentis suis debent teneri mūde. nec dnt ibi conuiuia fieri vel homines ibi iacere aut sua supellectilia mittere n ꝓpter hostiles incursꝰ. ā incendia repentina seu alias necitates vrgētes. sic tn ut necessitate cessante res i lō pristina reportēt Id pbāt sūmiste extra. de custō. eucaristie. Redi. xlij. c. penultio ⁊ vltio. Itez ꝓpter metū paganoꝝ hereticoꝝ.

piratar. seu pdonū pōt ecclesia
in castellari seu muniri. Et pñt
ibi hōre refugiū non solū cleici.
ſ ecīā layci ⁊ defendē eccīaz. et
q̄ mea sunt pbatur ut pri⁹. Et
ad idē ē Ray. ⁊ hostiē. nō ergo
licz in eccīa comedē bibere vl
iacere regulariť. sed dispēsatiē.
⁊ ex causa. Tercō dic. hūbert⁹
sunt actiones quedā que vix ā
numq̄ sine pcō fiūt. ⁊ tales nū
q̄ debent ibi fieri nisi forte in ne
cessitate pegrinandi de q̄b⁹ di
e cetur in tercō membro. Quo
ad secūdū pncipale nōndū q̄
ſm hūbertū vbi prius Quāuis
oracōes ⁊ alia sb̄ oracōe otēta
in omni loco possunt fieri ſm il
lud. i. thi. ij. In omni loco leuā
tes puras manus. Tam cōpetē
tius ⁊ fructuosius in oratorio ef
fūdūtur septem de causis vl ra
cōib⁹. Prima. q̄ pie credēdum
est q̄ deus facili⁹ exaudiat i lo
co sibi deputato ad hoc q̄ i alio.
vñ. ij. pal. vij. oculi mei erūt ap
ti ⁊ aures mee erecte ad oracōez
eius qui in loco isto orauerit.
Secundo quia credendum est
q̄ angeli sancti locum talez sā
ctum magis frequentent qui ē
dom⁹ dei. vnde in huius rei ar
gumentum Iacob genes. xxvi
ij. vidit angelos dei ascēden
tes ⁊ descendentes in loco qui
dicitur Bethel id ē domus dei
Ipsi aūt fūt q̄ necessarij sunt ip
sis orātibus ad ferendū orōes
nras coram deo. Tercio pbabile
est q̄ dēmones qui hūanoz⁹ im
pediunt oracōes non audeant
ita accedere ad huiusmodi lo
cū sanctum sicut ad alia. ꝓter
timorem quē incutit eis locus sā
ctus. vñ genes. vbi pri⁹. Quā
terribilis est locus iste. q̄s non
est preciue de dēmonibus Ñ
to quia oratorium consecratū
est in honore alicuius sācti. pñ
autem est credere q̄ sanct⁹ pa
tron⁹ ecclesie specialem curam
habet de conuenientibus ad lo
cum sui patronatus. sicut prin
ceps terre de hijs qui conuen
unt ad loca sui dominij. sicut in
uenitur de Iacob ⁊ de mul
tis alijs sanctis specialiter inua
tibus sua loca visitātes. Et q̄
orantib us nō modicum neces
sarium est adiutorium sancto
rū qui sunt potētes apud deum
ſm illud Iob. v. Ad aliquē san
ctoz conuertere. Consulcius ora
tur in locis sacris q̄ alibi. Ñ
to ibi est frequent corpus xp̄i
obtinue. aut hoc misse ad minus
Ñacōe cuius quelibz eccīa erec
lit tēplū primū salomonis in q̄
numq̄ tantū bonū fuit In pñtia
autē xp̄i si q̄s forti fide orat ci
us exaudiri pōt orans. sic latro
prope cristū in cruce et magda
lena et chananea cito exaudie
bantur cristo presente ergo in

fide accedēdo q̄ plus merei pōt
q̄ p̄sentia corpalis xp̄i fatiētis
miracula hodie tā cito exaudi
possum? q̄ olim. vnde ioh. xx.
xp̄s illud thome īnuisse vidz
dicēs Quia vidisti me thoma
credisti. bt̄i qui non vidērūt ⁊
crediderūt. Sexto īm ecclesijs
sunt reliquie sāctoz nec dubi
um talia coopari ad efficatiaz
nostre orationis quādo fuerit
venerate. ideo quo ad q̄tum
⁊ sextū hēb. ix. dr Manna qđ
figurabat corpus xp̄i. ⁊ virga
aaron ⁊ tabule moysi tāq̄ eo
rū reliq̄e custodiebātur i appi
catorio siue oraculo ⁊ non ali
bi tāq̄ cōpetencia orōm ⁊ appi
acōm. Septio ibi sunt ymā
gines crucifixi. beate virgīnis ⁊
sāctoz siue angeloz ut frequē
ter quasi libri laycoz. hec aūt
sensibiliter īm mētem īm trodu
cūt hoz memoriam que īntro
ducta multū valent frequēter
ad excitādum deuocōem deuo
tionis autē affectus sūme facit
orōnez efficacē. vnde aug9. ad
probā de orādo deū. digmor se
q̄tur effectus q̄n feruētior pre
cedit affectus scōm illđ. i. cor.
ix. Ad affectū cordis rspicit de
us. piculosum ē depigere ymā
gines luxuriosas Ezech. viij. In
oratorio etiā fit cōcursus mul
toz Sicut enim ferrum ferro
acuitur sic deuocō fidelīū mu

tuo excitat. ip̄ossibile enī est
p̄ces multoz non exaudi Ter
math. xviij. vbi duo vltres tc
¶ Qūitum ad. iij. pricipale sc; f
de dehonestantib; eccīas adi
tendū q̄ de eccīa qualib; itel
ligi pōt illđ gen. xxviij. q̄ terri
bilis est locus iste non est hic
aliud nisi dom9 dei ⁊ porta ce
li. vere etenim dn̄s ē i loco isto.
vnde irreuerentes eccīas prio
res quodāmodo sunt q̄ demo
nes qui terrētur a locis sacris.
sed non hoies illi mali. vñ cōn
tales terribilis legitur hij sto
ria. ij. machab. iij. de heliodo
ro pn̄cipe cui irreuerēter tēplū
intrāti apparuit equ9 terribilē
habēs sessorē. optimis adorna
tus. isq; cū impetu heliodoro p̄
ores calces elisit. qui aūt fide
bat hēbat aurea arma Alij aūt
apparuerūt duo iuuenes q̄ cir
cūsteterūt eū. ⁊ ex vtraq; pte
flagellabāt sine intermissione
Subdito aūt heliodorus ceci
dit in terrā ⁊ in sella gestatoria
deportus ē ex erario ⁊ iacebat
mutus absq; oī spe salute pri
uatus. sed post p̄cib; omie sac
dotis vita ei donata ē. ¶ Sūt 8
aūt plura p que irreuerentia sa
cro loco. siue fit cimiterio. siue
eccīa exhiberi pōt que tangit
greg. decimus Et ponuntur īm
generali cōcilio lugđ. ⁊ li. vi. de
īmunitate eccīe ⁊ cimiterio rū

C·decet·Dec; inquit domū dñi sanctitudo·decet ut cui⁹ in pace fact⁹ est loc⁹ eius cultus sit cū debita wneracōe pacific⁹·Sit itaq; ad ecclias humilis ⁊ deuotus ingressus Sit in eis q̄eta cōuersacō deo grata in spitiētibus placita·que obseruātes nō solū instruat sed reficiat·Et addit q̄ quociens nominatur nom ihu xpi ibi specialiē inter sac̄ misteria flectantur genua cordis ⁊ illud capitis inclinacōne quis testetur·null⁹ ibi sedicōem exat; oclamacōem moueat·impetum ue omittat·Cessent etiā in loc⁹ illis vniuersitatū ⁊ societatum q̄libz obligationes·⁊ publica plamenta·Cessent vana ⁊ multo fori⁹ fœda ⁊ prophana colloquia Cessent confabulacōes quelibet·Cessent in ecclesijs ⁊ eaz cimiterijs negocia·⁊ precipue nūdinarum ac fori cuiuscumq; tumultus ⁊ omnis in eis secularium iudiciorū strepitus oquiescat·nulla imbi causa per laycos·criminalis maxime agitetur Smt loca eadem a laycorum congregacōnibus penit⁹ aliena·Et ponit ibi causaz illam. ne vbi est pcōrum wnia postulanda: ibi peccandi occasio detur·aut comprehendātur pcā
b cōmitti. hec vbi prius·¶ Secūdo habet emunitatem hanc ecclesia aut multi ad eam confugientes: vita tueantur corporali. de illo beatus augustinus p̄·de ciuitate·dei ca·primo dicit q̄ etiaz barbari pepercerunt basilice apostoloz rome etiaz pagānis ad eā cōfugientib⁹·postea p plura capitula pbat q̄ pagani wtēs ⁊ etiam romani nonnūq̄ legūtur pepercisse in corpore fugientibus ad deoz suoz tēpla·Et ca·vij·cōcludit q̄ id quod barbari cōfugientib⁹ ad apostolorū templum latissimū pepercerūt. hoc cristi nomini. hoc cristiano templo tribuendum quisquis muidet cecus quisquis muidet nec laudat ingratus quisquis laudāti reluctatur insanus est. hec ibi·vnde nullus ad ecclesiā confugiens inde per vim abstrahi debz·Excipitur primo latro qui stratas publicas insidijs ⁊ aggressuris obsidet· Secundo qui de nocte agros vastat vl comburit. Tercio qui in ecclesia cōmisit maleficium sperans se ab ecclesia defendi quod semp presumitur nisi cōtrariū probetur·Et tales etiā in alia ecclesia extrahi possunt·Quarto si confugiens sit seruus qui si prestita a domino cauōne de impunitate non wlit de ecclesia extemuitus expellitur ⁊ redditur domino·Quinto hereticī qui vidēturin tercijs cōcludi·Alijs autem etiam iudeis·pagānis.

pmo de excōmūicatis·si cōsuetudo de excōmūicatis tenet debēt rectores ecclīaz saluare vitā ⁊ mēbra. hec oīa per diuersa iura probātur·sed breuitatis causa dimitto ·:· ·:·

Capitulū·xiiij·de sāctificacōe sabbati

Tertia pticula tercij p̄cepti de sāctificacōne sabbati ē. Sex diebꝫ operaberis vbi labor mādatur. ex̄ dies festos. Cir̄ qđ tria sūt videda. Prīmo qñ labor sit im̄ p̄cepto. qñ in̄ ofilio. ⁊ qñ phibitus. Secūdo q̄ possint de elemosinis viuere sine labore manuū im̄ toto vl im̄ parte. Tercō quibꝫ modis labor exercēdus ē debite. Rūtum ad primōndū q̄ sup·ij·tres ij·vbi dr. Si quis non vult operari nō māducet. si quis non obedit verbo vro p epl'am·hunc nōte ⁊ nō misceam̄ cū illo ut cōfūdatur glō. Capit ut operētur. Vbi queit gēra vtz operari mambꝫ sit p̄cēptū. Rñdeo sic pt; p glō. ⁊ textum p̄allegatū. Ex. q. sic quedā sūt bō p se usanū esse. quedā p accidēs ⁊ ꝓpter alterū ut medicai. Prima aūt appetenda sunt sibi sēp ⁊ oībus. secūda im̄ casu ⁊ aliquibus. sic quedā precipiuntur ꝓpter se. q. p se bō. ut deum colere. pntes honorare. Et hec sūt sēp habita oportunitate implenda ⁊ ab oībus. Quedam vro p̄cipiūtur ꝓpter aliud ut generacōi vacare ꝓpter multiplicacōem ⁊ cōseruacōem humanī generis. Et hec nō semp. nec ab oībus sūt implenda. ꝫ aliquādo. qñ sc; necessitas horum ꝓpter q̄ data sūt imminet nec subueītur ab alijs. Laborare vro ⁊ operari mambꝫ non ē de hijs que sūt bona ⁊ p̄cepta ꝓpter se. dicit ei de se opꝰ indifferēs nō virtuosum ꝫ ē de hijs q̄ sunt bona ⁊ p̄cepta ꝓpter aliud. vnde non ligat omnes. ⁊ sēp ꝫ aliqs ⁊ im̄ casu necitatis ꝓpter quā p̄cēptū ē. Preceptū autez ē partim propter necitatē spūalem ad vitanda sc; pcā que ex otio nascūtur. partī propter corporalem ad acq̄rendum sc; vnde sustētetur corporis sanitas ⁊ vigor. vbi ergo occurrit alicui necessitas spūalis q̄ ex otio iplicatur pcās q̄ nisi p laborez; pōt vitare d; laborare. vbi etiā occurrit necitas corpal' q̄ aliū de nō pōt necessaria mueire debet laborare. vbi eciā occurrit necitas vtrīqz simil' ut q̄ alias non pōt mō licito ⁊ honesto viuē sine pcō vl furti vl adulacōis vl huiusmōi necessaia mueīre: debet laborare. alias exceptis hijs tribus casibus

a

b

c

nullū puto teneri ad laborādū
pcise. Aliqñ tñ expedit laborare
Aliqñ nō. Si em̄ homo alias
habz necessaria. mō licito ⁊ ali
as p exercicīū spūale suffitient
vitat pcata. q̄uis nō teneat
laborāe. si tamē vacat opi spūa
li vl tpali vtiliori. vl si vacat
vtiliori: tam̄ per laborē hūc ab
illo ope nō impeditur nōbilit
expedit laborāe quoniā pfecti?
est vtrūqz facere. q̄ alterū tm̄
Si autem alias. non expedit
ut quādo impeditur exercitium
vl publicū ut lectiōis aut p̄dī
cacōis publice. vl p̄uatum ut
lectionis vl oracōis p̄uate hec
gor. Cōcordat thō. in tractatu
coīs ipugnātes euāgelicā pau
d ptatem. ¶ Sed nōndum q̄p
ter exercitium manuale alia sūt
exercitia spiritualia licita corpus
etiā multum aggrauātia. puta
oracō deuota. meditacō bō. stu
diū licitum. lectio vtilis. laus
diuina. confessionis audientia.
dacō consiliorz in causis spūali
bz vl tpalibus ⁊ huiusmodi.
Quibus exercicijs intrendo li
cite nullus censi debz ptunc eē
otiosus quia spiritualis labor
est penalior corpali quītuplici
de causa scdm medicos Primo.
quia labores spirituales extenu
ant vires naturales ⁊ animales.
quas labor exterior tang̃ corpo
rale exercicium vigorat. Secū
do quia laborum spiritualium
quidam wxant die ac nocte p
somnia dura. Sed laborem cor
poralem sequitur somnus qui
etus. ⁊ per consequēs bō digē
stio ⁊ virium fatigat az restau
racō. Tercō quia vires spiritua
les magis lese sūt originali pec
cato. ideo maiorem difficultatē
patitur homo cum illis operādo.
q̄ cum viribus exterioribus.
Quāto labor corporalis calorē
naturalem fortat. corpus mū
dificat ⁊ agilitat. ꝫ spiritualiū
laborum multi calorem natura
lem cōculcāt ⁊ extinguūt humori
bz replent. ⁊ ex sanguineo me
lācolicum facīūt. Quāto labor
spūalis emulos hz malos spīr
tus impedientes. ne homo ad w
ritatem ⁊ spāliē ad virtutem p
ueniat. sed non sic de corporali.
¶ Otiū igitur id̄ carentia tā e
corporalis q̄ spūalis exercicij
qñqz mala facit. Primo dat lo
cum dyabolo. vnde sancti pres
dixerūt. occupatū vno demone.
sed otiosum innumeris tempta
ri. Et Iero. Semp aliquid boī
facito ut te dyabolus inueniat
occupatum. Secūdo graue dā
num sustinet sine causa in viea
sui corporis. que est anima. Nā
de ore solum quis octo fructus
possz colligere. qui sunt dī lau
dacō. gratiarum actio. ⁊ oratio
cō fessio. modestia verborum.

abstinētia. fraterna eruditō· vicōz correctio Tercō otiosꝰ brutis ē dēteriōr· brutis enī cō petit omedere· ſz dr ocōſo dicit apoſtolꝰ· ij· thſſz· iij· Si quiſ non vult opari non mādūcz Quarto cōſumit tēpꝰ ⁊ nihil nouī lucrātur ⁊ ſe facit receptaculū oīm ſordiū. vñ bern· Oīum tēptacōnū ⁊ cogitacōnū malarū ⁊ inutiliū ſetina ⁊ ſeminariū eſt ociū· Exēplū dauid occupatꝰ bellis nō luxuriatꝰ eſt· ſed tēpe ocij adulteriū ⁊ homicidium cōmiſit· ij· regum ·xi· Sic eccia ⁊ ſalomō circa tēplū ⁊ alia occupatus non cecidit ſz ociosus· Quīto ociū facit fugere ſanitatē corporis ⁊ aīe q̄ ſequūtur plus laborē q̄ ociū ut ptz exēplo cathene de ferro quā non vſa rubigo conſumit q̄ꝰ q̄ꝰ ſi quis ea vteretur. q̄ ⁊ ſi vſu cōſumitur tñ min⁹ q̄ꝰ rubigine ⁊ eccia dealbatur· Otioſus eciā non pōt acquirere habitū virtutū q̄ habituſ generatur p actꝰ frequētatoſ. ſic eciā aīa ociosi ſemp manet nuda· ¶ Quo ad· ij· principale nōdum ſcōm tho. trīctatu cōtra impugnātes pauptatē euāgelicā· Et· 2· 2· q· Clxxxvij· ar· v· q̄ nouē ſūt genera hominū q̄ excuſari poſſunt a labore manuali īm toto vel īm parte ⁊ vti poſſunt elemoſinis Primo

pīati eccīe ⁊ clerici qꝰ apoſtol⁹ oīndit· i· cor· ix· dicēs Neſcitis q̄m qui īm ſacrio opantur. q̄ de ſacrio ſūt edunt· qui altari deſeruiūt cū altari participāt· Secūdo religioſi pīcipue mēdicātes eadē racōe quo ad pluà qua ⁊ clerici· q̄ oīāt· laudant· ſtudēt· pdicāt. celebrāt. ſacramenta etiā quedā ad min⁹ conferunt: ꝓpter que opa p omunitate eccīe facta tā iuſte ſuſtētacōez ab alijs recipiunt. q̄n faciūt ad que īſtituti ſunt. ſicut ſtipēdiarij ⁊ famuli rez tpalīū pīuū ſui laboris· Tercō pīcie ſtudio vacātes. aut īris artū ut ſcolares q̄ tales non poſſunt ſtudere ⁊ ſimul laborare ⁊ eccia de talibz fructū ſperare pōt p republica futurꝰ· Qrto īſpirati ⁊ vocati ſpāli īſtīctu ſpūſſancti ad volūtariam pauptatez quoz exēplar fuit btūs alexi⁹ qui mendicauit plurib⁹ annis· nā īm ediſſa ciuitate īm atrio eccīe beate virgis ·xvij· āīs ad elemoſinā ſedit. ⁊ poſtmodū īm domo paterna toti dē annis vlut mendicus ē nutritus licet a patre ignoraretur· vnde xp̄s inuenī decalogū ſuāti ait Si vis perfect⁹ eſſe vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da paupibz· Quinto īmūalidi ad laborādū ut pueri. vel ſenes vel egri· aliter talib⁹

em clericus si habet·vel alij se
culares putare dñt·Sexto ele
mosinā eciā vti pñt qui labora
re pñt ꝫ nō tantū ut se ⁊ suos
nutrire possint·residuū ei de ele
mosinis accipe pñt·ut sunt int̄
dum debiles mulieres·vel senes
Septio si q̄s diues oia sua de
dit ꝫ paupibus·⁊ in seculo vel
religiōe manens egerit·nec ar
tem opandi sciat·vel exercere nō
possit ꝓpt̄ dissuetudinē Talis de
eleosinis victitare possit sibi da
tis·vel monasterio ad q̄s se cō
traxit ꝫ Octauo pnitentes aliq̄
mendicare pñt vel elemosinam
recipe puta hij quib⁹ ꝑ grauib⁹
peccatis iniūctū est·Si tales
si hñt dñt ipturi de suis bōis qñ
tū ipi osumerent alijs paupib⁹
Nono pñt elemosinas accipe
aliq̄ ꝑ loco vel structura cōmu
nitati vel dōmo seruicō valenti·
⁊ sic mēdicāt aliq̄ ꝑ eccl̄ias·alij
ꝑ pōte·alij ꝑ repacōe vie Om
nes isto⁹ modos ꝓbat scūs tho
mas licitos tractatu quo supꝰ Et
·2·2· Qui vro sub taliū numēo
nō cōtinentur·⁊ tamen otiose
viuūt etiam de redditib⁹ ꝓpr̄iis·
nec recompensāt put tenentur
oracōnib⁹ vel alijs diuinis ad q̄
aptitudiē habēt·aut qui eleō
sinas fidelīū recipiūt·tales no
cent sibi ⁊ paupibus alijs ⁊ ꝓ
g xīmū decipiunt· Ex quibus
ptz ꝙ plura genera hōim dēret

ꝑ capita xp̄iam populi corrigi.
qui o cōse viuere volūt Prio cle
rici ⁊ religiosi o cōsi Secundo
nobiles o cōsi·qui eo ꝙ diuicī
as nō habent a p̄decessoribus
potius dep̄dantur ⁊ alia mala
faciūt q̄ velint laborare Ad quē
tamen laborez in tali casu tenē
tur·Tercō validi mendicātes
varijs mendacijs populū de ci
pientes·Quarto vsurarij Judei a
xp̄iam·cū vtriq; i lege corrupt
prohibitū Quinto xp̄iam cābijs
malis ⁊ cōtractib⁹ púb̄ insistē
tes Sexto incātatrices ⁊ ꝓphe
tisse demonū de vaticinio earū
elemosinam recipientes Sep
timo ciues·reddituati etiā o cō
se viuentes nulli ꝓfūt non de
cui nō seruiūt nō proximo·q
nō mercantur nec laborant sed
alios infestiunt·se destruunt ⁊
omnia noua mala inēdum re
periunt·Ixu q̄ multi reperiūtur
qui talem statum decreāt ha
bere Quo ad tercium primi b
pale nōt mgr Ixmricus de has
sia super geneb.iij· In sudore
vultus tui cē·q̄ quinq; requi
runtur ad hoc q̄ quis rem ar
tificialem faciat·vel naturalem
fieri procuret·Primum est re
cta intencio·que est·ut ipse su
is laboribus necessitatem vite
acquirat competentez sibi ⁊ cō
muni vtilitati debeat Secūdū
ē ut op⁹ suū vtilit̄ sine falsitate

a sophisticacōe fatiat Tertiū est q̄ certis tp̄ibus ab ecc̄ia cō stitutis hoc ēi festiuitatib; la bores suos intermittat·ut diui mis plen⁹ vacare possit Qrtū ut opus suū legaliter a sc̄o mū stitia; ciuilē vād at sine frau de iuxta ei⁹ valorē p̄satis oīb; exp̄te materie opis a laboris. a status cōtinuādi laborātis. Quintum ē q̄ non sint artifi ces cuiositatū a vanar nouitatū inuētores in vestib; edifi ciis ut magis lucrētur·vide de hoc primo mandato de curio sitate a de superbia ·:· ·:·

Seq̄tur quartū p̄ceptū

Receptum quātum capitulū primū Dili ges primū tuū sic te ipsū. Cōndū q̄ si cut sub p̄cepto dilectionis dei oportebēdūtur tria p̄cepta pri me tabule de quib; hactenus dictū ē·sic sub p̄cepto de dili gēdo p̄ximū oportebēdūtur sep tē p̄cepta secūde tabule p̄pter quod xp̄s ait math.·xxij· Dili ges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo a ex tō aīa tua a ex oī mē te tua hoc ē p̄mū a maximum mādatum Secūdū simile est huic·diliges proximū tuū sic teipm In his duob; manda tis vniuersa lex pendet a ꝓphe/do

circo anteqū descēdam⁹ ad sep tē p̄cepta residua necesse ē di cere de p̄cepto dilectionis p̄xi mi·Et ponētur quatuor Prio quo tenem⁹ diligere nos ipos Secūdo quo tenemur dilige re proximos sub p̄cepto Ter cō de ordine diligēdi·Quarto quo ꝓficere debem⁹ in diligē do proximū prout est consili um. Quo ad·i·tria ponētur b Prio q̄d sit diligere se·Secū do q̄ requirūtur ad bene dili gere se. Tercō cur nō ē spāle mādatū de diligēdo se vl sal tē non tā exacte positum sicut alia mādata Quintum ad·i.no tādū scd; tho.li·de perfectione spūalis vite·c·xiij·q̄ diligere se est sibi bonū velle. Sed c que vl quot sūt tibi bona·ſx· q̄ quinq;·Primo maximum bonū est felicitas tua sc; deus immediate ī p̄ria tibi vnēd⁹ Secundo virtutes a vitatio vicorum q̄ sine his⁹ null⁹ b tī ficabitur Tercō scīe aliqles q̄ sine his⁹ nescirēt quomō vir tutes essent acq̄rēde a vitāda vitia·Quarto bona corpois ut fortitudo·sēsuū viuacitas. pul chritudo. sanitas ꝛc·Quinto bona exteiora ut fama a posses siones ac pecunie.Prima tria deseruiūt p̄cipalit aīe duo re sidua corpori·Prima tria ínte rioi hoi·alia duo exteiori hoi

Si qreres q̄ de q̄ñ qz hoīs dilī
gē de. dr q̄s se diligē. Ex. phs. ix.
Et hi. vbi q̄rit q̄s ē philātus id
ē amator fui. Ex. Qđ qui diligit
ptē pn̄cipalē sui id ē aiam ei⁹
bō pn̄cipaliť talis dr philātus
a virtuosus. Qui vro diligit
pn̄cipaliť ptem sui mins prici
palē. vidz corpus a eius bona.
non est philantus. qz a maiori
fit denominatiō huic cō cordat
dictū psal. Qui diligit imq̄ta
tem odit aiam suā. Et xps ait.
q̄ odit aiaz suaz id est aialez a
sēsualē vitālez ē corpis delituaſ.
in vitā eternā custodit eaz. Ex q̄
ptz. qz pcōres se non diligunt
ꝺ ꝫ odiūt. ¶ Quātū ad secūdū ex
quo q̄s se diligendo pōt se ma
le diligē ut pn̄cipaliť corpalia
diligendo. Et etiā bene se diligē
do necē est scire q̄lis deat esse
dilectio sui ut sit bona ſm quā
etiā necē erit proximū diligē ve
lut ſm qđ dā exemplar hoc tra
didit dns. vbi pus dicēs qz ad
sui dilatā dilōem q̄tuor req̄rū
tur. Primo ut dilectio sui sit ve
rax. secūdo rcā. tercō scā. a qrto
efficax. Primo vere se amat q̄ si
bi bonū aliqđ de q̄ñ qz pnoiatiſ
vult. a nō vult sibi q̄ñ qz oppo
sita pfatis q̄ñ qz hoīs. Dilō em
i duo tēdit. i eū cui aliq̄s bonū
vult ut in te si te diligis. a in bo
nū qđ optas tibi sed illud abu
siue diligere dicimur. Diligen

do ei pisces nō ei ꝫ tibi vis bonū.
qz pisces destruetur quē come
dis. ꝫ tu fortificabris. Sic de
pullis. sic de vio a de alijs simi
libz q̄ vsū nrz trāseūt. ꝫ illa cō
dicō diligēdi se: non sufficit ad
bona dilōez. Secūdo ergo ne
cesse ē ut dilō tui sit rēa iusta
seu ordiata. quod fit q̄ñ maius
bonū de q̄ñ qz pnoiatis ꝓpōs
miori bono. Manifestū aūt est
qz bō aie sūt optia. puta bītu
dor a virtutes. Si scīa a corpis
bō sūt media. Exteioza vēo sūt
infima bona. Deo sunt optia bo
na bratitudo a virtutes. qz te in
uito nec dēmones nec hoīes te
talib⁹ puaē q̄nt. ꝫ solū tua vo
lūtas. nō aūt sic de bois corpis
a exterioribz. Ex q̄b⁹ ptz qz nō
recē ꝫ curue se diligit. q̄ pcialis
a labozib⁹ inozdinate corp⁹ su
um irrationabiliť destruit pro
bonis exterioib⁹. Sic fatūt eb
osi. hastiluſores. auari. a hīs
similes. Nō qz exteioa pferunt
bonis corporis. Quo cōtra Job.
xj. dicitur. pelle pro pelle. a om
nia sez temporalia exteioa da
bit homo pro anima sua. id est
pro aīmali seu corpali vita. vel
sanitate. Similiť ptz qz nō se di
ligūt recē: qui bonum racōnalis
aīme cōtemnunt. inhiantes vel
inhērentes bonis corpis. ut fa
tūt spaciatū eūtes die festiuo.
et sic sermonem negligendo.

Studentes potib9 ⁊ alijs delicijs vacātes neglecto studio. Clerici ⁊ religiosi cuiuijs exorbitātes neglectis officijs debitis. hij enī sūt de quibz vbi supra dr Qui diligit ímātatem odit aiam suam. sed qz istū secundū modū diligēdi se videtur etiā quidā phor gentilīū habuisse ut ex. ix. et hic or ptz ⁊ ex. x. ⁊ ex. i. ideo tercō necesse ē ut dilectio sui sit sācta. dr aūt aliq̄d sāctum ex eo q̄ ordínatur ad dēū. vnde altare sāctū dr quasi deo dicatum. ⁊ alia huiusmoī que diuino misterio mācipantur. Qui igitur diligit se ꝓpter dēū ⁊ spāliter ex caritate ínfusa. sancte diligit se. ⁊ eius dilectō deo dicata est Rōnabile ei ē ut dilectōem sui quilibz ordínet ín dēū. qz princeps sūmus ē oīum. fons būtudínis. collator grē ⁊ scīētie. rerū ecīā corpis ⁊ aīe. vnde aplus dicit phil. i. mihi viuere xp̄s est ⁊ mori lucrū Et. i. cor. x. Siue manducatis. siue bibitis. siue aliūd quid faciatis. omnia ī gloriā dei facite Et q̄ non sufficerz ad cōsequēdam būtudínē q̄ quis ecīā se sancte diligerz nisi ecīā bonum velle ad opus prodirz scōm illud xp̄i Nō oīs qui dicit ínhi dñe dñe íntrabit ín regnū cælorū. sed qui facit voluntatē p̄ris mei qui ín cælis est. ipē íntrbit ín rgnū cælorz matth. vij. Idcirco quarto necē ē ut dilectio sui sit efficax ⁊ operosa. ac ín exteriora opera progrediēs p̄ loco ⁊ tēpore p̄ desideriū bonor ín ore. ín manu. ín pdib9. ín expēsione pecuníarz ad elemosinaz ut sic būtudo. virtutes. scīētia ⁊ alia ad beatitudínē valēcia acquirāturz. Q Ñūtum ad. iij. principale Cur deus non tam exacte p̄cepit dilectiōez sui vel non tam clare sic dilectionem dei ⁊ proxími. sz. q̄ p̄ceptum ē diligere se debite. ⁊ ibi diligēs proxímū sic tenp̄m expīsse satispomitur Triplex aūt ratiō est q̄re non tā expīsse p̄cipitur Pria. q̄ ad se diligendū ordínate hō alias satis ínclínatus ē. Secūda. q̄ natura ínclínat ad diligendum se ecīā scōm aīaz ut ptz ex phorum dictis. Tercia scōm aug9. q̄ ín dilectōne dei. dilectio sui íncluditur. quilibz enī debz diligere se sācte id est ꝓpter dēū. ergo plus dēū.

Q Capitulū. ij.

De primi igr dilectiōe tria videda sūt Primo quō bñ fieri debz. Secūdo cur fieri debz Tercō qualiter p alias dilectōes ínfitiatur

Q Pro primi intellectu nōndū a
q̄ dilectō proxími valde necessaria est hoī. q̄ hō ſm phm est animal politicū. id ē sociale. ptz

illō p multiplicē scriptuā Nazātā dilcōez xps voluit nos hre ad pxios ut dicerz petro qrenti quoties dērz dimittē pxiō in se pceanti hy. q vsqz septuagies septies id ē qdrigētus nonagita viab? hm Iero. Itē ioh. xiij. ait mandatū nouū do vobis ut diligatis imicē sicut dilexi vos. nouū quo ad pfectissimū x mod diligēdi nouū ē. qz nos nouos facit de vetustis ut expōit tlo. in postillis vel nouū qz semp ligat ac si de nouo ligarz. vñ rō. xiij. nemi qcq dē atis nisi ut imicē diligatis. Ideo ut Iero. ait. Cū Iohānes morit? iet discipulorz mang ad ecclām ducēt? a crebro dicēret Filioli diligite imicē. Et qdam qreret Cur hoc toties replicaret hy. mādatū dñi ē. a in eo oē mādatū impleri pōt. hinc ad rō. xiij. Qui diligit primū suū legem impleuit. Et sb dit. nō adulterabis. nō occides. non furabris. nō falsū testimoniū dices. nō concupisces rē pxi tui. Et si quid aliud ē mādatū in hoc vrbo instauratur. idest otinetur a ipletur Diliges pxim tuū sicut teipm In isto ēt otinetur pceptū dilcōis di qz pxi? nō pōt ordinate diligi nisi ppt deū alias dilcō non essz scā. Sz ppt qd vnū qdqz a illō mag. hanc etiā obcāz ut dic. aug?. de ciui. dei. sepe vnū p oīqno pōitur. hoc etiā vi

nō

detur inuere xps Ioh. xv. dicēs Hoc ē pceptū meū ut diligatis imicē sicut dilexi vos. dic meū qz in dilcōe proximi de? diligitur

¶ Secūdo nōdū qs sit pxi? b vel frat nr? Nā illā. qō em mouit legisspitus xpō post hoc pceptū luc. x. Pro cui? solucōe xps mouit parabolaz de eo q incidit in latrones post quā qsiuit. Quis tibi videtur pxi? hy. legisperit? ille qui fecit ei mīaz hy. ei xps vade a fac similit Ex hoc aug?. li. p. de doctrina xpiana sumit solucō nē qstōnis. Et allegat magis. in. ñij. di. xxviij. qui volunt Qd proximus ēsendus est quelibet racōnalis creatura cui a nobis exhibēdum est offitū misericordie a q nobis exhibēdum est Non em ppinqtas gnis facit proximū sz op? misericordie impensum. Ex quo patz q quilibet est noster proxim? qui hic viuit quia cuilibet pōt a nobis ipendi misericordia vel nobis ipē di Secūdo q anime in purgatorio sunt nostri proximi qz a nobis recipe possunt miam suffragiorz. Tercō q ēc āgeli in celo qz nobis misericordie opa impendere possunt. Quarto omēs anime beate eadē racione. Quinto xps eadem rōne xpus inquā hm q homo. sz nec demōes nec anime dānate sūt pximi nri qz nec nobis opa misericordie nec

nosipīs impendim9. vnde om
ne būficabile est noster proxi
m9 ut cōmūiter dicūt doctores
c in .iij. di. xvij. ¶ Tercō nōnō
bm tho. li. de pfectiōe spūalis
vite vbi supī Et. 2. 2. q. xliij. de9
non pcipit ut primū totū cor
de diligam9 qz non ē vle nrm
bonū sz pticulare bonū. nec pre
cipit ut diligam9 proximū eq
liter sibi. vel eque fortiter z eq
intēso affectu qz ordinate quo
ad intensiōez diligere proximū
de bm9 scōz aug9. ut postea di
cetur vicz ut pmo aiam nram.
secūdo aiaz proximi. tercio cor
pus nostrū diligam9 Sed de
bm9 primū nostrū diligere si
cut nos. his suppositis dicit
thō. li. quo pri9 a. c. q pfectio
dilectōis proximi que necessa
ria est ad salutē quatuor debz
habere scilicōz quatuor in pcedē
ti capitulo tacta in secūda pte
de diligendo sc. vñ multū eadē
quatuor hic rememorāda sūt.
nā de dilectione primi que ca
dit sb cōsilio in sequēti capitu
lo determinabitur. Primo igz
oportz q dilectiō proximi sit
vera ut dictū est Ruicūq; autē
aliquid assumit in suū vsū nō
vere amat illō sz magis seipm.
ut in primo mēbro de dilectiōe
sui dictū fuit Sz sicut aliquas
res assumimus in nostrū vsum
ita etiā z hoies ipōs. Ex quo se
quitur q si primos eo tm modo
diligimus in quantum in nrm vsū
vire possunt. manifestū est q
eos nō vere diligim9 nec sicut
nosipōs. Et quidē apparz hoc
in amicitia vtilis z delectabilis
Qui enī amat aliquē qz est ad
suā vtilitatem z delectatiōnem.
scipm amare cōmutatur cui ex
altero bonū delectabile vel vti
le querit nō illū ex quo querit.
Tales enī tā falsi amāt proxi
mos sicut tu falsi dicis amare
pisces galliatos quos tuo sto
macho vis. non aūt eis bonum
vis sed tibi. Ratiōnē aūt quare di
lectionē proximi oporteat esse
vrā non fictā est. q caritas ut
describit apostolus est q procedit
de bono corde z conscia puā z fide
nō ficta. Et. i. cor. xiij. Caritas
non queirit que sua sūt bum9 rei
etiā scipm exēplū dat apostol9
. i. cor. x. dicēs Non querēs qđ
mihi vtile ē sz quod multis ut
salui fiant ¶ Secūdo ad determi
natū modū diligēdi proxi
mū sciēdū est ut sit iusta z recta.
oportz igitur ut eo ordine qs
bona proximis optet quo sibi
quūq; supra tacta debet optare.
precipue quidē bona spūalia.
deinde bōa corpis demū q ī exte
rioribz rebz cōsistūt. vñ tā tibi
q primo būtutē mēz virtutes
orādo desiderare debes sine odi
ō eabsolute dicēdo Deus illa

míbi confer. ꝛ hoc est quia talia bona nullo obesse possunt orando aūt pro sanctis pro bonis corporis. ꝛ exteriorib; condigne naliter ímplicite peti debent puta si prosunt ad bītudínē. Racō est qz talia multis obsūt multis etiā prosūt Sz cui prosint nouit deus cui cōmittitur p odicōez hūc etiā modū socrates orare docuit ut hꝫtur in vitas philosophorū Ido augustī. de doctrina xpiana dicē. non eque diligatur qđ minus e vl āplius diligendo est ¶ Tercio ex p̄dicto mō p̄cipitur ut fiat sca proximi dilcō pro quo nōnō qz ín dilcōe prímoz semper ottingit plures conuenire vl adiuuari. Quis enī ouemūt ín aliqua naturali vnīōe bm gnacionē materialez puta qz ex eisdem pntibus oriūtur. Alíj vro ouemunt ouemēcia q̄dam ciuili puta qz sunt eiusdē ciuitatis mūcipes sb eodem pncipe ꝛ eisdē legib? gubnātur Alíj bm aliqđ officiū vl negociū aliq̄ cōuemētia vnīūtur. Sic q̄ sunt socíj ín negociādo vl mlitādo. vl fabricādo. Et hmōi proximoz dilcōes honeste. quidē ꝛ recte possunt esse Sz nō ex hoc sancte dicūtur sz solum ex hoc qz dilectio proximi ordinatur ín deū. Sicut enī homines qui sunt vni? ciuitatis ostortes ín hoc conuemūt. qz vni subdūtur pn

cipi cui? legib; gubnātur. Ita ōnes hoies ínqz tū naturaliter ín bītudie; tedūt habēt quādaz gnalem conuenientiā in ordine ad deū sic ad sūmū ommū pncipem ꝛ bītudínis fontez ꝛ tocius iustitie legislatorez cui? bnficio ꝛ gubnacōe vnīūtur. Bonū aūt cōmune bm rectā rōem est bono pprio p̄ferendū ut docet natura de vacui p̄uentiōe ꝛ membra ín cordis vl in capitis defensione. Et ciues in ciuitatis ꝛ communitatis pugnacōe ergo ín suis pli? ꝛ pri dilectōe cū sint pticulaia bō dilectio sancta efficitur qñ in deū vnīūsale nostrum bonū ordinatur. vñ. i. Joha. iij. hoc mādatum hꝫmus a deo ut qui deū diligit diligat ꝛ fratrē suū ¶ Tertio ex mō dilcōnis ínstruimur ut pri dilcō sit efficax ꝛ operosa ut sic vnusquisqz non solū sibi optat bō aiez corpis sz etiā effectualiter ad hoc dum laborāe dz. Sicut etiā ad bonū nō sufficit bonum hre affectū sz etiā effectū habē oportz. bm illud. i. Joh. iij. Non diligamus verbo neqz lingua sz opere ꝛ veritate Omia illa tradit thō. sētentialiter li. de pfectione spiritualis vite. ¶ Ex p̄missis seq̄tur ptim regula mgralis. quādo quis peccat mōrliter contra dilectionez proximi que est qñ aliquid committitur nōbiliter

contra dilectõez ꝓximi tunc ẽ
mõrle pcẽm · qñ non tunc ẽ w
male · Rñ aũt aliquid fit cõtra
dilectiõem ꝓximi põt attẽdi pe
nes ista p̃cepta legis nature.
Nõ tibi non vis fieri altẽri ne
feceris · a ponitur tho. iij · Et
quod vis tibi rõnabiliter fieri.
a ex debito alteri hoc idem faci
as · ¶ ponitur matth. vi · Et põt
etiã attendi pnes scãdalũ ach
uũ qõ ego ĩfero ꝓximo meo
malo exẽplo Sz ĩ qñto oporꝛ
teat aliquid esse contra dilecti
onem proximi vl qñtum sit il
lud scãdalũ ad hoc q̃ sit mor
le nõ est determinatũ p̃ce · qz
ĩ modico facere coñi proximũ
non ẽ mõrle aut ĩ paruo eum
scãdalizare · vñ attẽdat quili
bet pnes seip̃m q̃d sibi vellet
vl non velli fieri · Et p qõ factũ
fuaretur ĩter se ¶ proximum
amicicia vl nõ scõm hoc iudi
cet aliquid mortale vl viale

b ¶ Secũdo ptz ex p̃missis q̃ q̃
libet vlẽs proximũ suũ peccare
mortaliter · aut cui placeat de
libẽate pcẽm mõrle alteri ? ille
ĩ hoc peccat mortaliter · qz quic
q̃d deliberate fit cõtra caritatez ·
illud ẽ mortale · sed velle ꝓximũ
mortaliter peccare · aut gaudẽ
deliberate de pcõ mortali cõtri
atur caritati dei ¶ proximi · di
ĩ quẽ deret proximũ sancte di
ligere · proxim cui vlt tñtum
malũ · Tercio seq̃tur a forcõi
q̃ ille peccat mõrliter q̃ primũ
ad mõrliter peccãdũ ex deliberã
cõne ĩducãt aut ĩducere mitti
tur · ut cõ filio · iussione · auxilio ·
ĩducere mitẽs ad fornicandũ ·
p̃ dãdum ¶ ad filia · ptz · qz vlt
malũ mortale ꝓximo quẽ sic
odit nõ diligit · quẽ tñ efficaci
ter sic deberz diligere · ut ab eo
malum auerꝛeta bonũ sui deberz

¶ Ruo ad · ij · pncipale nõndũ. i
q̃ plura sunt motiua ꝓximũ di
ligendi elicita ex dcis b̃ ãm
broꝛ · li · de offic · a b̃ anselꝰ · li · de
similitudinib9 · Primũ ẽ dõna iusꝰ
tio cui diligẽtissime est obediẽ
dum ut patuit ĩ pmo nõbili ·a
pmo p̃cepto · scz illo ps. Tu
mãdasti mãdata tua custodi
nimis Secũdum est exẽplum
brutoꝛ aialiũ se solo istinctu
nature ĩ sua spẽ amãtiũ mirabi
liter · plus aũt tenetur hõ rõne
p̃ditus · vnde eccã. xiij. Oĩe ai
mal diligit sibi simile Simile
patz ĩ mere existẽtibus ut aq̃
non contrariatur aque · sz con
cordat · ignis ignĩ · aer aeri · a
terra terre alteri. Terciũ ẽ cog
naco ¶ vnitas origĩnis · vnde
scõm augꝰ · li · de doctria xp̃ia
na Non putãdꝰ est proximus
solum qui cõsanguineꝰ ẽ adã
a euam ĩtẽdamus ¶ sic oẽs
fratres erimꝰ · nec ĩ aliqua spẽ
pfecta aialium repitur q̃ ab

vno primāpio ꝓdierīt sic oēs homines ab vno primo homine
Rītum est fraternitas spualis melioꝛ carnali · nā oēs xpiam
vnū patrē xpm ⁊ matrē vnā
btissimam virginē mariā ⁊ ec
clesiā catholicam habem9. vñ
math·xxiij·Patrē nolite vocare sup terrā vnus em̄ pat
est wster q̄ in celis est·Quītū
exemplū est xpi q̄ principium.
medīū ⁊ finē decursus sue vite
ꝓ nob ee· inimicis posuit·Vñ
ioh·iij·Sic deus dilexit mundū
ut vnigenitū suū daret ut omis
qui credit in ipm nō peat ꝫ ha
k beat vitā eternā·¶Sextū est
exēplū angeloꝛ q̄ etiā pessimos
homines ex caritate custodiunt
Vñ math·xviij·videte ne cōtēnatis vnū ex hijs pusill'·Angeli enim eoꝛ in celis semp videt
faciem patris mei q̄ in celis est
Septimū est exemplū membroꝛū huāi corpis ad seruiendū sibi
inuicē·Nā si pes infirmatur. manꝰ leuiter palpat. caput se inclinat alter pes ad medicum pedi
tat doꝛsū se curuat·videt oculꝰ
⁊ auis medici p̄cepta auscultat.
⁊ sic de alijs·Cū aūt tota eccle
sia vnum sit coꝛpꝰ. ⁊ singuli alterius alterius membra. idem facere deberemꝰ. nec aliqđ membrū despiciēdū esset Vñ rō·xij·multi vnum coꝛpꝰ sumus. singuli autem alteriꝰ membra· Octauū

est similitudo hoīs ad deū ad cuius effigiem quilibꝫ in mente formatus ⁊ baptismo reforꝛmatus·vñ sicut q̄dam pueros plus diligūt qui sūt similioꝛes patri quē dilexerīt·Sic ⁊ nos. si patrem deū diligeremꝰ multū sibi simile quemlibet diligeremꝰ·mens enim videlicꝫ meoria. intellectus. et voluntas sūt. q̄bus capaces sumꝰ oēs ihīm̄t homi et vnū salis·Ideoꝛ ecia ut scotꝰ dicit sup·iij·de caritate Caitatis habitꝰ inclinat hantem ad velle habri deum a se ⁊ etiam ad hoc inclinat ut deꝰ diligatur ⁊ capiat' a primo. saltem cuiꝰ amicitia sit deo grata Caitas enim non est habitus puatū amoꝛē in dilecto q̄rens Sicut cupiditas vel zelus que sotium nō vult habere. vel in seꝛquet omnia·Nonū est intuitus multiplicis homi ex dilectōne proximi sequentis que vtilitas debet esse occasio nō causa principalis saltē sic etiam ubi odoꝛ bonus ē occasio comedēdi nō cā ꝫ caitas coꝛpis vel delectōnis ei⁹ ē cā comedēdi·Ex dilectōe ee· pxi seq̄tur amicitia. suffragiū. cōsolacō ⁊ vita ꝑpetua¶Quo ad tertū p̄cipale nōdū q̄ dilectō pxi q̄ multiplr̄ meri posseꝰ. hxu p q̄tuoꝛ falsas pxi dilectōes sophisticatur ⁊ falsificat· q̄ i vtilis ad vitā eternā efficitur

prima ē carnalis q̄ ut plurimū est inter psonas diuſoꝝ ſexuū. ſc̄z ſolū ꝓpter dilectacōnes carnales ⁊ ſp est mala. ſi ꝙ tū inter cōiuges rōne mrīmonij excuſatur. hec dilectio nonnūq̄ a ſpū ſcō m apoſtolo verba incipit ⁊ ad carnalia degeneat inſenſibiliť. vnde ad dēplendū talē falſitatis amorē ſe ſb pallio boni abſcondēte. Scīdū ꝙ dēplēdi pōt p quedā iditia Eſt aūt primū iditū carnalis amois ꝙ eo capti ad mutuē loquūtur pauca de ſpūalibꝫ ⁊ vtilibus ⁊ multa de tpalibꝰ ⁊ inutilibꝰ ⁊ ad talia verba vix ſufficit tēpꝰ eis. hec ſentiens caueat ne caute capiatur ne laq̄us hūilitꝫ eū Per oppoſitū ſpūalis dilectio proximi paſcitur ſpūalibꝰ. ⁊ paſcit ac ociosa fugit. Secūdū iditū carnalis amois est ꝙ inq̄eto corde cogitāt de ſe mutuoꝫ cū ſunt a ſe abſentes. p̄mo quidē fit de vtilibꝫ. ſecūdo de inutilibꝫ. demū de noxijs Sed ſpūalis amor q̄eſcit i deū eū queꝫ vere amat cōmendat deo oīmbꝫ quieto corde nec cōpatitur nec congaudet dilectio niſi ꝙtum ratio dictat rōi Tertiū iditū est impacienta cōdilecti ut ſi quē diligit vnꝰ alter triſtatur. vel timꝫ ſe minꝰ diligi. triſtatur ſi bona alieno largiūtur. ſi familiaritas et arrident. Sꝫ caritas oēm bonū diligit ⁊ odiligi letatur honeſte. ⁊ de beneficio alteri impenſo cō gaudet. Quartum iditū carnal' amoris fūt munuſcula. duces lre ſudatiola. ⁊ hmōi tranſmiſſa q̄ ſcēꝫ iero. ꝛ amor nō hꝫ. nam talia cōſeruata dilectioēꝫ nociuā nutriūt ⁊ inſpecta miſtiunt. Sꝫ ſpūalis amor hꝫ puras ⁊ crebras oīones exhortatiuas allocuciōes ⁊ piaꝝ neceſſitatum ſubuencōes. Quītum iditū ē mordiata diſſimulatio vicioꝝ ad mutuē pdictō maioris profectꝰ in caſu quo alterꝝ lōlitē diſtare oporteret ⁊ defenſio alterīꝰ in aliq̄ vicio vel exceſſu Sed caritas ſcēꝫ illud apōl'. iij. dic'. cū xpō Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo. Se m cūda dilectō ꝓxi ē cupiditatiſ. q̄ quis aliū diligit ꝓpter lucꝝ ſolū. ſic ſeruī diligūt dominos. qui volūt hīre lucrum. ſc̄z p̄tiū. ⁊ ſic econūſo dominī ſuos. Sic etiā diligim⁹ equos noſtros. vineas. boues. ⁊ ſimilia. Et illa dilectio nō ē meritoria quādo p cedit ex ſolo amore ſeu affectōne ꝓpriī cōmodi. Tercia dilectio ē naturalis. fūdata i vnīcti one naturalis origis ut cū volum⁹ alicui bonū. qui cognatꝰ vel cōſāguineus. ⁊ ſic pntes libros ⁊ cognati conſāguineos diligūt q̄ dilectio pōt eſſe bona

nō

vel mala ſm diuſas circūſtās cias. Sz nunq̄ eſt meritoria illa naturalis dilectō quādo q̄s diligit aliū. ſolum ideo q̄ cognatus ei⁹ eſt. Sic etiam bruta diligūt fetus ſuos Dñ greg. in ome. de apls. Iſte vr̄aciter caritatē habet. q̄ q̄ amicū diligit in deum q̄ inimicū ꝓpt̄ deū. nā ſūt nōnulli qui diligunt ꝓximos ſcz ꝓpt̄ affectōez carnis q̄ cognacōnis q̄bus tñ in hac dilcōe ſacra eloquia nō otr̄dicūt Sz aliud eſt qđ ſponte impendit̄ nature. Aliud qđ p̄ceptis domi nicis ex caritate d̄etur obediēt̄ie. hij inimicꝫ et ꝓximū diligūt. q̄ tñ iſta ſblimia dilcōnis p̄mia nō aſſequūt̄ q̄ amorē ſuū nō ſpualit̄ ſz carnalit̄ ipēdūt. Si q̄s tam diligit ognatos nō ſolū ideo q̄ ognati ſunt. ſz ec. ꝓpt̄ deū q̄ ex caritate infuſa. tunc fit dilcō meritoria. gr̄a enim non deſtruit naturā ſed eam dirigit q̄ ordinat. Orta dilcō ꝓximi eſt ſocialis. q̄ quis altei vult bonū ſolū ideo q̄ eſt ſotius ei⁹ vel amic⁹. cōciuis. cōpatriota. q̄ fāiliaris ſibi q̄ poteſt eſſe bona vel mala ſm circūſtantias. Et q̄n fit ſolum ꝓpt̄ ſocietatē. tūc nō eſt meritoria. vñ math. v. Si diligitis illos qui vos diligūt quā mercedē hr̄bitis. Dilcō igr̄ iſta q̄r̄ta. pōt eē mala ut i hijs qui ſe iuuāt ad p̄ctm. bō ſz nō meritoria in hijs q̄ ſine caritate in bonis ſe iuuāt q̄ meritoria ſi fit ꝓpter deum.

Capitulū. iij.

Deordine aūt dilcōnis ta ſūt videda. Prio de numero q̄ gradu diligēdorū. Secūdo de ordie q̄ pris effectiue per elemoſinam. vel aliter ſubueiendo ſit. Tercō an pcatores ſint diligēdi. Quātū ad primi itellectū nōnō primo q̄ primo. vl q̄s met pōt itelligi diligere triplicit̄er. Primo modo placēter q̄ delectatiue. id ē q̄ q̄s delectat̄ q̄ cōplacētiam hr̄at in bono qđ aliqs poſſidet. Secundo modo aliquid diligit affectatiue. ſeu optatiue. vel deſiderātiue. Tercō modo effectiue. nā dilectō eſt velicō bonū. q̄ illa dilcō dr̄ dilcō affectiua. ſeu optatiua. Illi⁹ aūt dilcōnis ſūt plures effect⁹. ut elemoſina corpalis. vel ſpualis q̄ oꝓa bona alia Et exhicio taliū effectuū. dicitur dilcō effectiua. Secūdo rememorādū q̄ bona nob q̄ primis deſiderāda ſunt triplicia. q̄ dā maxima ut beatitudo. alia media ut virtutes. Tercia infima ut corpi deſuiēta q̄ q̄b⁹ male vti poſſum⁹ ut ſciā. hor. diuitie q̄ fiſia. Tercō nō. q̄ cū caritas iclīnet ad diligēdū diuſa bō melioā q̄ optiā. q̄ ordo neceſſari⁹ ē ibi. vñ ſup illo canti. ꝓmo. ordinauit in me caritatem

Ambro. dicit Multoꝝ caritas inordinata ē qđ p̄mū ē ponūt tertiū ⁊ quartū. peccat qui p̄ postere agit. nā scire quid fa tias ⁊ nescire ordinē fatiendi. nō ē p̄fecte cognicōis. Ordinē nāq; ignorātia oturbat meri toꝝ formā. Ordo igitur diligē doꝝ scōz mgrm in. iij. di. xxix. prout elicitur ex aug⁹. li. de do ctrīa xp̄iana. ambro. vbi pri us. ⁊ iero. sup ezech. ostistit in. xij. gradibz. Nā p̄mo oīm deꝰ diligēdus ē. p̄mo affectiue sic sup oīa ut diligatur ꝓpt̄ se tm. ⁊ alia oīa diligātur ꝓpter deū relatiue in eū ordinādo ea ⁊ taz firmo amore ei quis inhereat. qꝫ hō potiꝰ vellet se ⁊ oēz creatura nō esse qꝫ deū nō esse ⁊ qꝫ hō propter nullā creaturā de liberate ⁊ sciēter faciat aliq̄d otrā p̄ceptū dei sibi dilecti in quo tn debet cauere. ut habes p̄cepto. m. c. viij. k. Secūdo diligat sup omnia cōplacenter ⁊ delectatiue sic qꝫ nulli vellit bonū si cut deo Tertiō effectiue diligē dus est sup omnia. maxime enī effectus exteioris caritatis sibi exhibēdi sunt puta honor ⁊ re uerētia spālis. oformitas voluntatū. obediētia. laus. grārum actō ⁊ filia scōz illō ps. Lauda te eū scōz multitudine magnitu dinis ei⁹. Ex quo ptz qꝫ tene si bi timere habent q̄ hoi interdū reuerēti⁹ fuit qꝫ deo. ⁊ econtra so timere habet p̄sidentes tale honorē sibi sic p̄mittentes. ut dicit glō. hester. xiij. quā ob causā mardochęus venerari no luit aman malū. Secūdo q̄ d du quilibet tenetur seipm dili gere qꝫtum ad aiaz sibi bonū velle do. put expositum est pri mo capitulo. pl⁹ affectiue i dest intensioi affectu seu actu dile ctiuo qꝫ prio. qz tenetur intē sioi affectu ⁊ volicōne sibi ipi velle bonū bitudis ⁊ virtutū. ⁊ actuū bonoꝝ qꝫ cuicūq; altei hoi. Et tenetur se firmi⁹ dilige re ad illa ita qꝫ min⁹ possit aū ti a dilectōe sui qꝫ cuiuscūq; al teri⁹ post se. Ex quo ptz qꝫ nō solum bonū hō ex caritate. p̄mo malus debet scōm legem se pl⁹ diligere ⁊ intēsi⁹ amore opta tiō qꝫ p̄rimū. saltem ordinato amore qui scz ē respectu p̄dicō rū triplicitū bonoꝝ. non tamē qꝫ diu ē malus debet se pl⁹ p̄ri mo bono diligere oplacenter ⁊ delectatiue. qz nō cōplacere ꝛ tristari debz de eo qđ nunc est. ⁊ desiderare qꝫ fiat bonus. Et si bi hoc qꝫtoti⁹ pōt ⁊ diligentiꝰ qꝫ cuicūq; alteri procurare. Qui libet etiā homo tenetur oēs ho mines viatores diligere eqlit. ⁊ sic se seipm: refrēdo eqlitatem ad p̄fectē hoīs qđ optat. qz q libet tenetur p̄rimo cuilibet

optare ⁊ velle eādē bīitudinez. idest equalē bratitudinē quā sibi optat ⁊ eandē pfectionem virtutū ⁊ grāz. qz hoc ē diligere prīmū tuū sicē teipm. id ē ad idē bonū ad qđ teipm ut vult Augꝰ. sup illo gal. vi. Opemur bonū ad oēs. Et aplus dicit. i. cori. vij. Volo oēs homines eē sicme. id est ad tātū bonū licz non
e tanto affectū teneāt. Tercio ꝺ. du post seipm tenetur qs inter oēs maxime diligere intensiue pntes suos. Quia qnto res diligibilis est ipi diligenti magis cōiuncta Et qnto magis ⁊ plus diligebatur ab ea ⁊ qnto pluā ⁊ maioā bñficia suscepit ab ipsa: tanto plus ⁊ intēsius dz eam diligere. Sz pntes alicuiꝰ sunt hmōi qz pmo ꝺu cōiuncti dilectōe puenientes natos ⁊ eis eē post ōm nutriē ⁊ disciplinā tradidērūt ergo ꝛc. Sz di. qđ si pntes essent mali nōne tunc ceteri minꝰ ꝓpm qui vl'ecia extranei bonī essent amore pntūz pponēdi. Ry. qd placēter ⁊ delectātiue dicemꝰ plus diligere meliorē. qz dēmus plꝰ complacere in bono suo adepto ⁊ in maiori bono plꝰ qnto in minori bono. Sz homo sicut amore optatio ⁊ desideratio tenetur se plꝰ diligere intensiue eē. si malꝰ sit ita eē. optatiue ⁊ desideratiue debz homo plus diligē pntes malos qnto alios viatores quoscūqz bonos qz debet intensiori actu eis optare ⁊ desiderare vitam eternā ⁊ ut boni fiāt. qnto cuicūqz alteri viatori etiam melioi Et debet etiam hō maxime ad hoc conari et cooperari ꝑm exigentiam status sui ut boni fiāt ⁊ caritatem acquirant. ⁊ in ea maneāt Deo autē debz approbare eoz mala facta quia hoc essz eos odire Quarto post pntes debet homo maxime diligere intensiue filios ⁊ filias. Quinto deinde fratres ⁊ sorores. Sexto cōsequenter plus ꝓpmquos qnto minus ꝓpi quos Septio domesticos plꝰ qnto extraneos. Octauo extraneos Et hoc ꝺuandū est tam ꝑm ordinem caritatis infuse qnto ꝑm ordinem rectum nature quem caritas nō aufert sz precipit et regulat. Et notat Richardus i tertio distinctione. xxix. q. intēsio dilcōis attenditur ꝑm propinquitatem ad deum que est bōitas ipius diligibilis. potest ergo dici ipē. tanta eē bōitas extranei vl minus cōiuncti Et tam parua bonitas ⁊ propinqtas inhi magis cōiuncti. ut pote quia non attinet mihi nisi i tertio vl qrto gradu qz exmaioi affectū debeo diligere extrīneum magis bonum qnto magis cōiunctum mihi ⁊ minꝰ bonū. hoc etiam innuit Ambrosius

cū dic̄ q̄ domestici hōis sūt ec̄
malis filijs p̄ponēdi. Nono de
bem⁹ inimicos diligere ut bonō
nature eoz bonū velim⁹? Sz i
q̄tum sunt inimici idest iuste
nob nocere cupiētes. nō dēm⁹
f eos diligere. Racō secūdi q̄
tunc p̄cēm amarem⁹. Racō p̄
mi est q̄ etiā sunt p̄mi. sc̄dm
illud p̄ceptū math̄. v. Diligi
te inimicos vros bñfacite hys
qui oder̄ut vos. Pro quo sc̄z
thō. nōn dū q̄ hmōi dilectio
nature inimici potest dupliciť
cōsiderari. vno mō in generali.
et sic diligere inimicū est de ne
cessitate salutis. ut cū q̄s in ge
nerali diligit p̄ximos ab illa
generalitate inimicū nō exclu
dat. alias peccarz mōrtaliter cōn
caritatē. Alio mō cōsideratur
dilectio proximi in spāli ut sc̄z
quis in spāli moueatur motu
dilectiōis actualis ad inimicū
suū. ita q̄ actualiter velit et op
tet sibi bonū. illud nō est de ne
cessitate p̄cepti. Exēplū q̄n̄ co
gitas de sorte inimico. nō opor
tet q̄ statim optes sibi bonum
actualiť. Rō est q̄ p̄ceptū de
dilectōe inimici est affirmatiū.
ideo nō obligat p semp. ꝫ pre
cepti ē ut nō odias eū. et ut nū
q̄ velis et optes sibi mala. intē
cōe nocēdi. q̄ non odire pri
mū est p̄ceptū negatiū. ideo
obligat semp et p semp Est tn

ut dicit tho. de ncītate caitatiꝰ
sc̄z prepacōez animi ut sc̄z ho
mo habeat aīm paratū ad hoc.
ut in singulari inimicū affectie
diliget si ncītas occurret Sz
q̄ absq̄ ncītatis articulo hō
hoc actu impleat pfectionis ē.
et adhuc maioris pfectionꝭ
si amore elicito actu feratur di
lectiue in inimicū cū affectu vo
lendi sibi bonū potissime q̄n̄ i
inimicus actu offendit ut xp̄o in
cruce accidit. de hac materia
plenius dicetur in p̄cepto quā
to de homicidio. Decimo. vn de
cimo. et vltio diligere debemus
ex caitate corpa nostra et p̄xio
rū eis volendo bonū. Sūt aūt
corpi bona. cibus. potus. aer.
gaudiū. tristitia. somnus. vigi
lia. absq̄ iniētia. et tā propsperā
q̄ adūsa i q̄tum talia debuiūt
spūi. inq̄tum vro spūm i vir
tutib⁹ iuuāt. talia et similia
non sunt bona corpori. ꝫ nocī
ua q̄ dānatur p talia eterna
liter vel ad illō dispomt Item
quatuor dotes aie sunt optia
corpori que sine labore vie nō
acq̄rim⁹. Exp̄missis oib⁹ cō
clusiōez illā nō doctoz cōmuī
ter q̄ q̄uis quilibz oēs alios
bōies ex p̄cepto teneatur i ge
nere diligere sic̄ seipm idest ad
equale bonū. non tn oportz ip
sū in quēlibz spāliter et equali
er affectū dilectiōis dirigere

Sed dubitatur cū multe alie sint cōditiones q̄b9 mēbra xp̄i mutuo cōiungūtur p̄ter tactas. ut relatio vxoris ad maritū Filij ad p̄ēz spuālē. subditi ad p̄latū. discipuli ad mgr̄z. ⁊ dñi ad suū ⁊ econuerso Cur de hijs nō fit mētio p ābro. ℟. bōue. di. ij. i tertio. q̄ omēs r̄ducūtur ad p̄fatas ut p̄ma vxoris ad dilcōnē sui Secūda ad dilcōnē patris carnalis dilcō p̄ris spūalis ⁊ p̄lati similit̄ vtūa duo ad dilcōnem domesticoz. Secundo dubitatur vtz pater carnalis plus sit diligēd9 patre spirituali. ℟. ibid̄ Richar. in tertio q̄ sic Quia licet pater spūalis mag̃ det nō tn̄ ita vere est causa bn̄ficij qđ ip̄edit cū nō det filio illd beneficiū n̄ misteialiter Pat aūt carnalis dedit filio eē nature sicut causa efficiēs ⁊ bn̄ficiū nutricōnis ⁊ doctrine. bonor tamē magnus debetur p̄ri spūali ꝓp̄t statum beneficiū ⁊ etiam ꝓp̄t subsidiū. Tertio dubitatur ā cōiugat9 plꝰ teneatur diligere vxorem q̄ pntes ℟. sm thō. q̄ vxor oiungitur viro ut vna caro Mat. xix. Ērt duo in carne vna. Ideo intensiꝰ diligitur vxor sed maior reuerētia est pntibus exhibēda ratione p̄incipij. Vnde in q̄busdā magis debz vir assistē pntibz q̄ vxori. Sed q̄ tū ad vmonē carnalis copule ⁊ cohabitationis relictis omibus adherebit vxori non simplicit̄ relictis oibus q̄ non hijs que ad pntes ptinent quib9 etiam subuenien dū est. Quarto dubitatur. an creaturas irrationales licite diligere possim9 ℟. thomas i sūma q̄ non tāq̄ ad ea ad que amicitia habeatur sz sicut bona q̄ alij volumus im q̄ tum sz ex caritate volumus eas conseruari ad bonorem dei ⁊ vtilitatē hoīnū. Et sic etiam de9 eas diligit Et h̄ pōt. xij. gradus cē diligēdi Ex quo patz q̄ male fatuū q̄ canes. aues. equos. weste. preciam ⁊ hmōi plus q̄ aiam vl corpus in se vl in alijs diligunt.

Quo ad secūd̄ p̄incipale. cui h magis sit benefaciēdū. ℟. tho. in quarto di. xv. dicēs Et dicit philosoph9. ix. ethico. Illud facile non est determinare ꝓpter multas diuersitates bonī ⁊ necārij. tn̄ hoc est tenend̄ q̄ semper magis reddendum est debitū q̄ beneficiū impēdendū ut ipe dicit ibidē. n̄ ex parte altera assit maior bonitas vl necessitas. ⁊ ideo parentibus ⁊ propinquis ⁊ benefactoribus ⁊ eis a quib9 spiritualia accipit hō magis debz elemosinā facere si indigeāt ⁊ ceteris paribus melioribus magis ⁊ magis indigentibus. Et sic sm has tres conditiones

dēbēt gradꝫ in elemosinis pſti
tuiſci ſcꝺm honeſtū. neceſſariū.
⁊ debitū. Aſſignre aūt in ſingulis
qñ vnū alteri eoꝝ pferatur ē im
poſſibile qꝫ ſingulares cōdicō
nes q̄ attēdēdę ſunt infinite ſūt.
⁊ nō cadūt ſb arte. de hijs aūt
vnctio docet ⁊ prudētiū conſiliū.
Ixc thō. Quo ad. iij. pncipa
le queritur cū oēs debeam⁹ di
ligere. an etiā pcōres deamus
diligere. ſy. thō. 2. 2. q. xxiij. Et
mgr in. iij. di. xxix. In peccatoꝝ
bus duo ſūt cōſideranda ſcꝫ na
tura ⁊ culpa. Scꝺm naturam
quā a deo habēt capaces ſunt
bēatitudinis. ⁊ ideo ſcꝺm naturā
ſūt ex caritate diligēdi. ⁊ ſic de
bem⁹ eos diligere. ſcꝫ optādo
eis vitā eternā. pnāꝫ de pccō.
ūſtitiā. ⁊ alia bō ad vitaꝫ eter
nā pmouētia. Sꝫ culpa eoꝝ
deo eſt cōtraria ⁊ ei diſplicet ⁊ ē
impeditiua eoꝝ ſalutis. Et ideo
ſcꝺm illā conſideracōem ſunt oēs
pccōres odiēdi. pmo patrē ⁊
matrē. ⁊ filiꝫ. ⁊ ꝓpinq̄. ut dicēt
luce. xiiij. ideo ps. Imq̄s odio
habui. vnde gre. in paſto. ex
ponēs illud ps. pfecto odio
odiā illos dicit Inimicos dei p
fecto odio odiſſe eſt. ⁊ qꝫ facti
ſunt a deo diligere. ⁊ qꝺ ſatiūt
increpare. prauoꝝ mores pme
re. vite pdeſſe. Et ſcꝺm aug⁹. in
ſermone quodā Eſto filis me
dico. medicus enī odit egritu
dinē. ⁊ ut liberꝫ egrotū febrē p
ſequat. nolite amare vitia ami
coꝝ vrōrum ſi amatis amicos
veſtros. Capitulū. iiij.

Oro nūc qñto videndū eſt de dilectōe pxi
ut cadit ſb conſilio de q̄
tractāda ſunt tria ſcꝺm tria p
q̄ dilectio pxi ad pfectionē tendit. Primo de extēſione dile a
ctionis fraterne. Secūdo de in
tencōe eius. Tercō de efficatia
ſeu effectu eius que oia ponit
ſanctus thō. li. de pfectione ſpi
tualis vite. c. xiij. xv. ⁊ xvi.
Quantū igitur ad pmū ſciēdū q̄
in extēſione dilectionis proxi
mi eſt triplex gradus. Quidā
q̄ aliquos homines
diligūt vel propter temporalia
impenſa. vel propter naturalis
cognacōis vinculū. aut ciuilis
amicitie Et iſte dilectōnis gra
dꝫ minimus ciuilis amicitie coar
tatur. vnde dns dicit math. v.
Si diligitis eos q̄s diligūt
quā mercedē habebitis. nonne ⁊
publicani hoc faciūt. Et ſi ſalu
tauerītis fratres vrōs tm. quid
āplius facitis. nōne ⁊ ethnici
hoc faciūt. Sūt alij qui dilectō
nis affectū etiā ad extraneos ex
tēdūt. dū tm in eis nō inueniat
aliq̄d qꝺ eis aduerſetur. Et ſb
quidē dilectiōis gradꝫ quos
mō ſb nature limitib⁹ coarta
tur. Ois enī homo naturaliter

ē oīs hoīs aīc? qđ oñditur/qz
aliū errātē i via digit/a a casu
subleuat· Sz qz naturāliť seip/
sū magis q̄ aliū hominem dili/
git:ex eadē raōe p̄cedit ut ali/
quis diligatur· a ei? cōtrariū
odio habeatur· Ido osequēs ē.
ut infra naturālis dilectōis li/
mites/mimicoz dilectio nō cō/
b prehēdatur· ¶ Certu? aūt di/
lectōis grad9 est ut dilcō p̄xi/
mi etiā ad mimicos extēdatur.
quē q̄dē dilectionis gradū dñs
docet Math·v·dicēs·Diligite
mimicos vestros·bñfacite his?
qui odērūt vos Et in hoc pfectio/
nē dilectōis demōstrāt cē·vnde
ocludit sb̄dens·Estote ergo p/
fecti/sicē q̄ pr̄ vester pfect? est·
Quādo aūt mimici dilectio sit
necessaria:non ostulta solū in p̄/
cedēti capitulo patuit·Qđ au/
tē dilectō mimici sit sūma·patz·
qz in dilectionib9 alijs ad dili/
gendū mouet aliquod aliud
bonū·puta vel beneficiū exhi/
bitū·vel omuo sanguinis·vel
vnitas caritatis·aut aliq̄d hu/
iusmodi·Sz ad diligēdū mi/
micos nihil mouere pōt n̄ solus
deus·diliguntur enim m̄ḡ tū
sūt dei·q̄si ad ei? ymaginē fa/
cti·a ipi? capaces Et qz deum
oīb9 alijs bonis caritas p̄fert:
nō ostendrat certū bonū detrimē/
tum qđ ab hostib9 patitur·ad
hoc q̄ eos odiat:ß magis cōsi/
derat dñm bonū·si eos diligat·
vñ q̄to pfectius viget in homi/
ne caritas dei:tāto facilius ani/
m9 hois flectitur ut diligat imi/
micū·hec de tho· ¶ Quo ad se c
cūdū sciendū q̄ secūdo pfectio
dilectōis p̄imi ostendāt̄ p̄m
intensionē amoris·manifestū
est enī q̄ q̄to aliquid intensi?
amatur tāto facili? alia p̄ter
ipm cōtemnūtur·ex hijs ergo
q̄ho p̄ter dilectōnē p̄imi di/
mittit vel otemmit:ostendi pōt
an sit pfecta dilectō p̄imi·hu/
iusmodi dilectionis p̄imi tri/
plex grad9 inuenitur Sūt em̄
alīq̄ qui bō extrioza cōtēnunt
p̄ dilcōnē primoz·dū ea vel
p̄ticulariť p̄ris administrāt·vel
tōlit oia ntātib9 erogāt p̄ri
morū·qđ vidz apls tāgere cū
dī·Si tradidero i cibos paupū
oēs facultates meas Et Cañ·
viij·dz Si dederit ho oēs/sbam
dom9 sue p dilectōe·q̄si nihil
despiciet eā/vñ a dñs hoc oplē
dē videz cū dicit math·xix·Si
vis pfectus ee/vade a vēde oia q̄
hās a da paupib9/a veni sequre
me/vbi oim bonoz exteriorum
abdicatōez ad duo videtur oz
dinare·sz ad dilcōez p̄imi·cū
dicit·da pauperibus·a ad dile
ctōez dei cū dicit sequre me· Ad
idem etiā pertinet si quis dam
num in exteriorib9 rebus pati
non recuset p̄ter dilectionem

dei ⁊ pxi. vnde apostol⁹ com
mēdat quosdam dicens hēb.
.x. Rapmā bonor̄ vestror̄ cū
gaudio suscepistis Et pū. xij.
Qui negligit dānū ꝓpter am
cū iustus ē. Ab hoc ei dilectōis
gēdu dēfinīūt qui de bīs q̄ hnt
primis ncēitatē habētib⁹ sb
uenīē nō curāt. vnde .i. ioh. iij.
Qui habuerit sbstātiā mundi
hui⁹ ⁊ viderit frēm suū ncēitatē
habētem ⁊ clauserit viscerā sua
ab eo: quō caritas dei manet in
eo. Secūd⁹ aūt gradus di
lectionis est ut aliq̄s corpus
suū laborib⁹ exponat ꝓ ꝓxi
mor̄ amorē: cui⁹ rei exēplum
aplus ī se ostēdit dicēs .ij. thes
ij. iij. In labore ⁊ fatigacōe no
cte ⁊ die opantes ne quē vrm
grauarem⁹ Ad idem refertur
Si quis tribulacōes ⁊ plecuci
ones propter ꝓximor̄ amorē
pati nō recusat. vnde ⁊ apostō
lus .ij. corīm. i. Siue tribulam̄.
p vra exhortacōe ⁊ salute. Et
.ij. thi. iij. dic. Labora vsq; ad
vincula q̄si male opans ꝙ uer
bū dei nō ē allegatū. ideo oia su
stineo propter electōs ut ⁊ ipsi
salutē cōsequātur. ab hoc aūt
gēdu dēfinīūt q̄ de dēfinītis nīl ob
mitterēt ⁊ aliq̄d ī cōmodi su
stinerēt ꝓ alior̄ amorē Con
quos dr amos. vi. Ve q̄ dor
mitis in lēcis eburneis ⁊ lacui
tis in stratis vrīs. q̄ comedītis
agnum de grege ⁊ vitulos de
medio armēti. q̄ canitis ad uo
cē psalterij sic dauid. putauer
rūt se habere vasa cāntici. bibēn
tes ī phialis vīnū. ⁊ optīo vn
gēto delibuti ⁊ nīl patiebātur
sup cōtricōe ioseph. Et ezech.
.xiij. dr Nō ascendistis ex aduꝛ
so neq; opposuistis ms murꝛ
ꝓ domo isrl. ut staretis ī pīlio
in die dñi. Tertius aūt g̃ e
dus dilectōis ē ut aliq̄s aīam
suā pro frībus suis ponat. i. io
h. iij. In hoc cognouim⁹ cari
tatē dei qm̄ ille pro nob aīam
suā posuit ⁊ nos dēm⁹ pro frī
bꝰ aiās nras ponere Vltr̄ hūc
aūt gradū dilectionis intendi
nō pōt. vñ ioh. xv. Maiorem
hac dilectionē nemo habet ut
animā suā ponat quis pro aī
cis suis. vnde in hoc pfectio fra
terne dilectionis constituitur
Tamē animā id est vitā corpa
lem non vitā anime que deus
est q̄ auferꝛtur ꝓ pecm̄ mōꝛle:
ponere pro proximor̄ salute
cadit sb ncēitate p̄cepti in ar.
necessitatis puta si q̄s videꝛet
aliquē ab infidelibꝰ seduci de
berꝰ se mortis piculo exponere
vt eum a seductione liberaret.
Sed vt aliquis extra hos ca
sus necessitatis pro salute alio
rum mortis periculo se expo
nat pertinet ad perfectionem
iusticie vel ofilij. Cui⁹ exemplū

ab apostolo·ac cpe possumus qui dicit·ij·Cor·xij·Ego aute libentissime impendam ⁊ superimpendar ipse pro aiab9 vestris. glo·perfecta caritas est ut qs patus sit p fratrib9 mori·habet autem quada similitudine mortis condicio huiusmodi·que mors ciuilis dicatur Ideo ad eadem pfectionē dilectionis ptinere videtur·q aliquis scipm seruituti subiciat ppt proximi amorem ⁊ q se mortis piculo exponat·licet hoc pfecti9 videatur esse q homies naturalit magis mortem refugiunt Omia tho·

f Quo ad tertiū consideratur etiā fraterne dilectionis pfectio ex effectu Quanto enim maiora bona proximis impendim9 tanto perfectior dilectio esse videtur Sunt aut aliq hoc etiā tres grad9 considerandi·Sunt enim quidā qui proxis obsequūtur in corpalibus bonis puta qui vestiūt nudos pascūt famelicos ⁊ alia opera misericordie hmoi infirmis ministrāt que sibi dns reputat exhiberi·ut patet Math·xxv· Secundo sūt alij q bona spualia largiūtur·que tamen non excedunt condicionē humanam· Sicut qui docet ignorātē consulit dubitanti ⁊ reuocat errantem de q cōmēdatur Job·iiij· Ecce docuisti plurimos ⁊ manus lassas roborasti vacillantes fir-

mauerūt sermones tui ⁊ genua tremētia confortasti· Tertio g sunt etiā alij qui dona spualia. ⁊ dona supa naturā ⁊ racōnem excedentia proximis largiūtur. scilicet doctrinā diuinor mauductionē ad deū ⁊ spitualium sacramētor cōmunicacōnē·de hijs dois facit mēcionē apostolus gal·iij·di·Qui tribuit nob spitum ⁊ operatur virtutes in nobis·Et secunda thessz·ij·Cū accepistis a nob verbū auditus dei accepistis illud nō sicut verbū hoim sz sicut est vere verbū dei·h9 modi igitur bonor collacō ad singularem quandā pfectionez pertinet fraterne dilectionis qz per hec bona homo vltimo finē coniungitur in quo summa hominis perfectio consistit·pfectio hec ostenditur Job·xxxviij·vbi dicitur·Nunquid nosti scitas nubium·magnas pfectas scientias. p nubes autē hm btm augustinū·sancti predicatores intelliguntur habēt ille nubes semitas subtilissimas scilicz predicacōnis vias ⁊ pfectas scientias dū se suis meritis nichil esse sciūt qz ea que proximis impendunt superiores existūt Additur aut ad hanc pfectionē si huiusmodi spiritualia bona non vni tm vel duobus sz toti multitudini exhibentur·Quia hm philosophū bonū gētis pfectius est et

simus q̄ bonū vm̄ hec omnia
thō. ¶ Capitulū Quintū
Quartū p̄ceptū qđ p̄
mo loco sb̄ p̄cepto di
lectionis pri otinetur
Exo. xx. sic ponitur ¶ Hono
a ra patrē tuū a matrē tuā ut sīs
longeuus sup terrā Dbi nō
dum primo q̄ p̄ter patrē nr̄m
quem quotidie inuocamus in
ōrone dn̄ica: adhuc triplices
sunt patres quos honorare de
bem̄. Primo carnales h. Se
cundo spūales plati de quor
nūero fuit aplus dicēs. i. cor.
iv. Ego p euāgeliū genui vos
Tertio ptātes temporales seu
domini. vnde Iuī naaman. inj.
regū. v. et dixerunt. Pater si rē
grādem dixiss̄ p̄ophēta certe
facere debueras. De p̄mis pnti
bus p̄mo tria sunt nōnda Pri
mo quib̄ motis filij pntes de
bent honorare. Secūdo quib̄
modis honorē debent eis exhi
bere. Tercō quotupliciter cōn
p̄ceptum hoc contīgat peccare
b ¶ Quantum ad primū q̄ stricte
hoc mādatum sit seruandū doc
p̄mo violātiū dira maledictio.
nā gen. ix. Cam dezidēs p̄ris
sui wrēda in semine suo male
dictus est gen. xlix. Rubē licet
essz p̄mogenitus iacob tū bn̄
dicturus alijs isti dixit. nō cre
scas q̄ ascendisti cubile pris
tui. Esau venator a parū in ta
bernaculis inhabitans benedictō
nē p̄mogeniture perdidit quā
iacob mri obediēs inuenit gen.
xxv. et xxvij. Secūdo idē sua
det vite filiorz abbreuiacō. nā
deu. xxi. Si genuerit hō filiū cō
tumacē a proteruū qui nō au
diat patris vel matris iperiū.
apprehēdent eū a ducēt ad sēi
ores ciuitatis illius a ibi accu
sabunt eū de comessacōibz luxu
rijs a cōuiuijs a lapidabit eū
cīs populus. sīa ē ibidē. Sic
duo filij hely correpti a pre nec
emendati fortes vna die occisi
sunt in bello. capta archa. i. re
gij ¶ Tercō idē suadz multiplex c
natorz benedictio. nam hic in
p̄cepto illo spāliter lōgitudo
vitē dī in p̄miū p̄mittitur. sup
ple si filio valet ad salutez vel
ad cōmodū maius Si enī nō.
ad hoc valeret diu viuere pla
ga essz diu viuere nō p̄miū q̄
diu in pcīs viuētes p̄ius dā
nātur. Et p oppositum diu be
ne viuere benefitiū dei magnū
est Sic sem filius noe qui pa
trez honorauerat. qui sem vidz
fuisse sedz mīstos melchisedech
rex salem quē constat diutissimē
uixisse, vidz annis plus q̄. 600.
ex gen. xi. Quod etiā patz in be
nedictionib̄ ioseph quē pat
omnib̄ filijs predilexit eo q̄
obediens fuerat in arduis ut
patuit in exitu ultiō ad pascua

wrsus fratres hic mg̃r Joseph quãtam mãteriã patientie ca
stitatis · quãtã potẽtiã adeptus
sit ⁊ semẽ ei⁹ · patz gẽn · xxxvij ·
xxxix · xli · ⁊ xlij · multiplicit er ·
d ¶ Qñto idẽ docet filios iudeo
rũ erga pntes pia tenor⁹ pui
sio à hũiliacio · nã dauid saul
diu im psecucõne mansurus. m
eiusdẽ pncipio sollicite mrem
⁊ patrẽ cõmẽdauit regi moab
i · Re · xxij · Rechabite cũ liberis
ad iussum pris eorũ ionadap
im̃petuũ nõ bibẽrunt vinum.
domũ non edificauerũt. semẽtẽ
non serebant · vineam nõ plan
tauerũt ⁊ solum in tabernaculis
manserũt misi in necessitate guer
rar⁹ · Jeremie · xxv · Jo p̃ cũctis
israhelitis laudãtur a deo · Sic
etiam pfecti ois exemplar ihs
erat subdit⁹ illis · scitic⁹ pntib⁹
Et in mortis agonia de mre sol
licitus virginẽ vgini cõmẽda
e uit Joh · xix · ¶ Quinto idẽ docet
nõ paganor⁹ multiplex erudicio ·
ut doc⁹ valeri⁹ libro qnto p plu
ra exempla · Alam filia quedã
cuiⁿ⁹ mr̃ icarcerata ⁊ fame necã
da iudicis ofesu obtinuit vt ma
trẽ visitaret p custodes tm̃ pus
q̃sita ne alimẽtũ afferret q̃ filia
matrẽ diu lactãs · tãdẽ p custo
des exploãta ẽ mrem alere Ro
cũ iudex peepisset vite matrem
filie donauit in pietatis mun⁹
⁊ locus cõsecrat⁹ diis a popu

lo ut alij scribunt · Item ibidẽ
nõ valeri⁹ dicit de Coratiano rõ
no qui cũ a romanis pro scrip
tus rex alior⁹ factus essz Et rõ
mis nullatenus nec precio nec
dotib⁹ recõciliari valeret · mrẽ
te ad eũ de roma matre statim
a filio obtinuit romanis pacẽ
Item ibidẽ de filio cresi regis re
fert q̃ cũ filiⁿ⁹ ei⁹ mutus videz
nõ ab alio quod ã patrẽ debẽ occi
di nec lingua nec vib⁹ hũc prẽ
eẽ demõstrare possz · In pietatis
munus lingua eius soluta est.
⁊ locutus est hunc patrem. ⁊
alia clare eloquens in multor⁹
stupore m ¶ Sexto idẽ suadet f
creatuẽ irrationales celi aues ·
nõ Nã ut di · am · exameron · v° · Ci
conie pie aues pntes senes nu
datos · pluũs tegũt · fouẽt alis ·
⁊ nutrunt alimẽtis Et ibidem dici
tur · q̃ admirãda ẽ comicas cle
nõ mentia · Nã cũ pntes p lõgeuã
senectutem plumar⁹ tegmie. ⁊
alar⁹ r̃gmie minorai otigut · co
mices iumoẽes ꝓpijs pñmis eos
fouent ⁊ colleõ alo pascũt · q̃n
etiã pntes eor⁹ senescũt eos fil
tro alar⁹ suar⁹ sublevãt ⁊ ad vo
land exercẽt ut in p̃stimos vsq
mẽbr̃ dissueta revocẽt ⁊ redu
cãt ut dic. Darthi de ꝓpetati
bz rex · ⁊ solũ ut hystoiogphi
ponũt vltuẽs pntes fame pie si
nũt ⁊ ut refert wil · in de apib⁹ p
te sed a apes inioẽs nõ in opetm.

sed etiã in fetuq3 uuat mres.

g Septimo illud docẽt insensibiliũ exẽpla. vnde pe. rauen. Tolle radiũ a sole ⁊ non lucet Riuũ a fonte ⁊ deficat. ramũ ab arbore ⁊ arescat. mẽbrum a corpe ⁊ putrescat. Sic fepa filiũ a deuocõne paterna ⁊ iam nõ est filius ꝯ collega istoꝝ de q̃bus dr. ws a patre dyabolo estis ⁊ opa patris wstri wlt̃

h ficere. Quo ad. ij. pncipale nõdũ scd3 tho. 2. 2. q. cxij. licz in hoc pcepto exprimatur solum honoracõ pntum in illa tñ honoracõe intelligitur mãdari sustẽtacõ eoꝝ ⁊ quicq̃d aliud a suis liberis ipsis debitum est Sic interptatur xp̃s math. xv. Et sup illo eph. vi. Honora patrẽ tuum ⁊ matrẽ tuam dicit glõ. Jubemuz parẽtes honorare idest obsequium pietatis ⁊ reuerẽtiaz exhibere. ac necessaia mistrare Cõsistit aũt reuerentia exhibẽda parẽbus scd3m alex. de halis intribz Primo in affectu ut liberi parẽtes amẽt. eis bona optẽt p eoꝝ ⁊ exinde timeãt eos ac reuereãtur ⁊ offensaz eoꝝ caueant ꝓpter ptãtẽ quã a deo in filios habẽt quoꝝ fũt pncipia p9 deũ Secũdo consistit in signo exteriori ⁊ reuerẽtia que fit assurgendo. sibi p se locãdo. wrbũ porrigendo loquẽdi ⁊ filiabus

Tercõ cõsistit in effectu ut eis obediãt in oibus saltem q̃ pertinẽt ad vtilitatez ac necitatez rei familiais ⁊ que ptinent ad bonos moꝛes q̃ saluti sunt necessaia scd3 illd ephe. vi. Obedite filij pntibz wstris in dño. idest scd3 iustitiã ⁊ fidẽ dñi dei Et colle. inj. Filij obedite pntib9 vr̃is in oibz idest ut pius expositum est. Quarto consistit in sustentacõne eoꝝ fienda p tria. verbo p cõsolacõnes. facto per misteria corpalia vbi op9 est. ⁊ dono tpali q̃ iustũ enim est q̃ pntes pueros debiles nutriant. tã dignũ est ut filij fortes pntes debiles iuuent. Dubitatur cir hoc pmo vtz homo magis debeat diligere prez q̃ matrez. hãc questionẽ mouz seneca li. declamacõnũ vicz an filio potius teneatur alere prẽz q̃ matrez Sub hoc casu. Quidã pat̃ a piratis captus ad filium mittit ꝓ auxilio habẽdo ꝯ mrẽ ceca domi manẽs nec habens aliud auxiliũ q̃ filiũ eũ pcipit manere. eo q̃ vtrũq3 iuuare nõ possz. quẽ ergo iuuabit filio? Seneca fortiter ãbas ptes roborat ꝯ nõ soluit. legiste tñ rndẽt institũ. de patria potestate in glõ. q̃ citio9 hãt patrẽ alere q̃ ex legis psũpcõne ut omũit̃ plo filio sperat hrẽ a patre. Et tho. 2. 2. q. xxvi. ar. x.

dicit q̄ mag̃is tenetur diligere p̄rem Quia dicit b̄tus Jero. sup Ezech̄. q̄ post d̄m oim patrē diligēd9 ē p̄r. ⁊ postea addit de matre. ¶ Vbi nōnd̄ q̄ i istis opacōibz ut q̃dā dicunt quos tho. non reprobat. hoc qd̄ hic dicitur intelligend̄ est p se ut vicz intelligatur eē q̃stio de patre inq̄ tū pat̄ est. An sit plus diligend9 matre inq̄ tū mat̄ est. p̄t enī subdit tho. in oib9 hmōi tāta esse distantia virtutis a malicie ut amicitia soluatur vl minuatur ut dicit ph̄s. viij. ethi. Et ideo ambro. dic̄. q̄ bonī domestici sūt malis filijs p̄ponēdi. Sz p se loquēdo pat̄ magis diligend9 ē q̄ mr̄ amātur ei p̄r ⁊ mr̄ ut p̄ncipia q̃dā naturalis origis. pat̄ aūt hz excellēcōrez p̄ncipij racōem q̄ mat̄ q̄ pat̄ est p̄ncipiū permodū agentis. mater aūt permodū patiēs ⁊ materie. Et ideo pat̄ p se loquēdo ē magis diligēd9 Tñ hec spēs amicitie de q̄ nūc loquimr̄ ē amicitia q̄ debet patri ⁊ matri fm gn̄acōmis racōem Est ei alia spēs amicitie q̄ diligim9 amātē Alia q̄ gn̄antē Prima spē possum9 plus diligē vnū. Secūda spē alīū. Nā matres naturaliter pl9 diligūt filios q̄ patres ppt̄ tres racōnes. Prīo q̄ pl9 laborāt i eoz gn̄acōe vñ ponūt ibi magis de suo

Secūdo q̄ magis sciūt q̄ sūt sui filij q̄ patres Tercō q̄ stati natos sciū tenēt ⁊ nutriunt. nō aūt pres sic̄ a osāguineos cū q̄b9 magis nutriti sum9 vl oūsati āplius diligim9. q̄ amicitie naturali adiūgitur amicitia socialis. Et hoc totū redit ad hoc q̄ pl9 potit mat̄ de suo i filio q̄ pat̄. Sz plus de eo qd̄ filius est po mitur a patre q̄ a matre. q̄ pater dat virtutem formatiuaz q̄ est dispositiō ad nobilissimāz aīe rōlis formā. mater vro materiā. ⁊ ideo natura liter hō pl9 patrē diligit. ⁊ osāguineos ex pte pris. hec de tho.

¶ Dubitatur secūdo An filij a filie in reuocatiōe vtroz a pntib9 attēptatis dēant obedīē fm tho. 2. 2. q. lxxxviij. q̄ filij a filie sb̄ pntum vl tutoz dgētes tutela sunt in statu triplici Quidā qui nōdū hnt vsū rationis. ⁊ tales q̄ tūcūq; ānos non possunt aliquid vue. q̄ non possunt deliberare. Alij aūt sunt qui añ annos pubertatis id est masculi añ decimūquartū annum femelle añ duodecimū attigerunt vsum racōis. Et tales pnt q̄ tum in ipsis est vuere sine pcō. sz vtūi eoz pōt irritari per pntes. quorū cure remanent adhuc sbiecti. que reuocatiō etiā sine pcō fieri pōt a pntib; vl tutoribz. Hō q̄re nati

wuentes non peccāt qz iplicite subintelligitur si pntes consenserint. Racō quare pntes reuocādo non peccāt qz vtūtur iure suo Quātūcūqz tñ pfati filij anteānos pubtatis sint de li capaces nō possunt obligari wto solemni religionis ꝓpter ecīe statutū qđ rspicit id qđ in pluribus accidit. Tercō sūt qui wuēt post annos pubtatis ⁊ tales si sūt libere odicōis ꝙtum ad ea q̄ sunt sue ptātis ⁊ sue psone possunt se obligare wto religionis. wl simplici. wl solēni sine wlūtate pntum. Et eadem racō est de alijs wtis ⁊ cōtrahere possunt nō sunt aūt sue ptātis tales semp quo ad dispensationem domesticā. id circo non possunt aliqđ vouere quod sit ratum sine cōsensu patris. Dubitatur. in. an filij? teneatur obedire pntibus carnalibz ꝙtū ad oia. xx. tho. qđli. ij. q. v. ar. i. qz non sed in quibusdā. nā cū obedientia ꝓlato debeatur ad illa se extendit debitum obediētie ad q̄ se extendit ius plācōnis. habet aūt pr carnalis ius plācōnis filiū. pmo quidē ꝙtū ad domesticā cōpuacōez. Sic enī ē pr familias in domo. sic rex i regno. vnde sicuti sb diti regis tenentur obedire regi in hijs q̄ ptinent ad gubnacōez regni. ita etiaz filij ⁊ alij domestici tenētur obedire prifamilias in hijs q̄ ptinēt ad dispēsacionez domus. Secūdo ꝙtū ad moz disciplinā. vnde apostol9 dic. xb. xij. Patres quidem carnis nostre habuim9 eruditores ⁊ obtēperabim9 eis. Debet enī pr filio etiā disciplinā ut phs dicit In hijs ergo tenetur obedire filius patri carnali ⁊ non in alijs. vnde illud coll. iij. Filij obedite pntibz wstris quo ad omnia. intelligit omnia ad q̄ se ius plācōnis extēdit ideo ec nō exhibet irreuerentiā pntibz qui eis non obedit in hijs in q̄bus eis obedire non tenetur.

Quo ad. iij. principale patz ex pmissis ꝙ multiplr nati peccāt cōñ hoc pceptum in pntes Primo qui parētes irridēt pauperes aut debiles. terzeat eos maledictio cham gen. ix. Secundo quidā pntes duris verbis contristāt cōñ apostolū dicētem. i. thi. v. Seniorem ne increpaueris sed obsecra ut patrem. iuniores ut frēs. anus ut matres. iuuenculas ut sorores in omni castitate. Tertio alij parētibus maledicunt cōñ illud exo. xxi. Qui maledixerit patri ⁊ matri morte moriatur. Et exo. xx. Qui maledixerit patri wl matri extīguetur lumē eiꝰ in medijs tenebris ⁊

moriet̃ i pr̃cis suis. ac̃. Quarto q̃ mortem parẽtū suor̃ optant ex eor̃ odio aut appetitu honoris vel hereditatis. vñ pu blior̃. ix. Qui affligit prẽm. eit ignominiosus a ifelix. Riũ to q̃ pntib9 pauprib9 vel idigẽ tibus non ministrãt p posse. cõ tr̃ illõ Ecclesiastici tercõ. fili sus cipe senectã p̃is tui a si defece rit sensus eig p sapientiã vel im patiẽtiã suppe. vmiã da illi Sexto q̃ nõ obediũt ſ̃ pterue r̃ cal citrant in hiis viz que ptinent ad patris imperiũ. q̃ iubẽtur la pidari. vbi supra. Septio q̃ manus violẽtas in eos immiserint Cõtra quos exodi. xxi. Qui percusserit patrẽ vel matrẽ morte moriatur. Octauo q̃ parẽtib9 defũctis per suffragia nõ ſ̃bueiunt. contra quos ꝑ. xix. Qui affligit prẽz eit ignominiosus a ifelix. Dubitatur p̃mo q̃re huic p̃cepto additur p̃missio p̃mij pl9 q̃ alteri mãdato. ſ̃. ſm Alex. de habis i suo tercõ et alios. p̃io ut ad sustẽtacõem pntũ allicerentur filij ex p̃mio. quẽadmodũ pntes allicĩũtur ad nutrĩcõez filior̃ ex natuã. Secũdo q̃ ogruũ ẽ ut vitã pterlãtes im pntib9 filij tales eẽ. recipiãt lõgitudinẽ vite i seipis Tercõ q̃ p̃cepta dãtur de eis ad q̃ im q̃b9 dã hõ nõ inclinatur à modicũ. Sed ad subueiendũ filios

nõ

o

pntes iclinãtur mltũ a econũ so modicũ. Ideo nece fuit mãdari sic videm9 etiã q̃ trucid9 pudet ramis nõ rami truncũ. Corp9 mẽbris nõ mẽbr̃ oia corpi. sol radio non radi9 soli. fons riuo. non riuus fonti. Dubitatur p secũdo vtrũ aliq̃s p̃cepto p̃is possit cõpelli ad matrimoniũ cõtrahendũ. Respon. tho. iiij. scrip. distinctione. xxix. arti. vl. Cũ in matrimonio sit quedam hui tus ꝑpetua: pater nõ potest cogere filiũ ad matrimoniũ per p̃ ceptũ cũ sit libere cõdicionis ſ̃ pot eum iducere ex racõnabili cã. Et tũc sic se hz fili9 ad cãz il lã ꝓ ra se hz fili9 ad p̃ceptũ p̃is. ut si rõ illa cogat de necitate. vl de honestate. et p̃ceptũ simili cogat. alias nõ. hec tho. Du bitat̃ tercõ. vtr̃ invitis pntib9 filij possit intrare religionẽ. ſ̃. tho. q. li. ix. q. v. ar. i. distiguẽdo ẽ. q̃ aut iste q̃ hz ꝑpositũ intrã di religioem videt se i seculo nõ posse viuẽ sine pcõ mortali vel nõ de facili. Si timz sibi de periculo pcõ mortalis cũ magis teneat̃ saluti aie sue puidẽ q̃ cor pali necitati pntũ nõ tenet̃ in seculo remanẽ. Si aũt vidz se posse i sclo ouersai absq; pcõ adhuc distiguẽdũ est. q̃ aut sine eius obsequio pntes nullo modo viuẽ possunt et sic tenetur eis subuire a alia opa pfcõis

p

q

pt̄mittere ⁊ peccarz eos dimittēs. si vero sine ei⁹ obsequio pnt pntes aliqliter vuere nō aut honorifice non ꝓpt̄ hoc tenet operā pfectiōis dimittere. Secus aut est in illo qui iā religionem intrauit qz cū iā sit mortuus mūdo ꝓpter pfessionē solutus est a lege q̄ in mūdanis obsequijs pntibus teneb atur scōz doctrinā apli rō. vij. In illis aut spualib⁹ puta oronib⁹ ⁊ hmōi eis tenetur huire Et hoc qd dictū est de intro itu religionis pōt dici etiā de obseruantia virginitatis ⁊ de alijs opa cōmib⁹ pfectiōis. hec tho. Dubitatur. iiij. vtz ille cui⁹ patez non pōt sustentari a filio ñ cōnhendo accipiat dotem vñ pōz nutrire possit: teneatur otrahere ut patez sustentet. sy. thō. eodem ar. Casus ꝓpositus nō videtur de facili possibilis. vix eni cōtingere pōt quū quis pntes sustentare possit absqz mrimonij cōtractu saltez manibus opando ⁊ mēdicādo Si tñ hoc otigeret esset ide iuditiū de virginitate seruāda in isto articulo ⁊ de alijs pfectiōis opacōibz sicut est de intro itu religionis ut prius dictū est. hec thō.

Capitulū Sextum.

Honore secūdo patri vicz spuali exhibēdo videda sūt tria. Prio vi debitur q̄ stricte mādatū sit plātis spualibz obedire Secūdo in quib⁹ sint ⁊ qliter honorandi. Tercō quot modis circa eos hoc p̄ceptum non ſuetur

Rūtū ad. i. nōndū qd pater spualis est quicūqz plātus regēs in spualibz aliquē quē doctrina euāgelica generauit vel habz nutrire pſertī si eucaristie sacramētum vel alia sibi mīstrāt spualia. ut sūt papa epūs plebanus ⁊ vices eoz gerentes cōfessores. p̄dicatores. abbatisse. prioriſſe. vñ apostolus. i. cori. v. Ego p euāgeliū genui vos. de hijs itelligitur illō mādatū apostoli obedite ꝓpositis vestris ⁊ subiacete eis. ipi eni puigilāt quasi rōnez p aiab⁹ vris reddituri ut cum gaudio hoc faciāt nō gemētes. de hijs xp̄s ait luc. x. Qui vos spernit me spernit. Et ut non solū bonis. sz etiā malis obedire debeamus. doctz math. xxiij. xp̄s vbi sic dz Jhesus locutus est ad turbas ⁊ ad discipulos suos dicēs Super cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. Oia ergo quecūqz dixerit vobis seruate ⁊ facite. scōz vero opa eoz nolite facere. dicūt eni ⁊ nō faciūt. Et ad id debuit apte. Exēplū in vitas patz vbi dz qd ad quendā solitariū venit q̄daz pſbit̄ cuius dam basilice ut consecraret ei

a

oblacōez ad cōmuīcandū · q̄dā
aūt wnit accusā s sacerdotem
apud solitarium · wnit ergo
p̄sbiter q̄dā vice wlens conse
crare oblacōem id est celebra
re missam· Sz solitarię pulsā
ti non apperuit ⁊ sic sacerdos
discessit ⁊ wx ad solitariū Ec
ce tulerūt sibi hoies iudiciū me
um Et factꝰ est wlut in excessu
mētis solitariꝰ videbat q3 q̄ pu
teū aureū situlā aureā et funē
aureū aquāq3 valde bonā·hau
rire aūt vidit quendā leprosū
⁊ refūdentem i vas vidit igit̄
hoc solitariꝰ ⁊ cupiebat bibere
ꝫ noluit ꝓpt̄ leprosū q̄ hausit
Et wx·Cur nō bibis·nam iste
solū hausit·mihil mq̄nauit Ex
pgefactꝰ solitariꝰ misteriū in
tellexit ⁊ mittēs ꝓ sacerdote sic
p̄us erat solitus ab eo oblacio
b nē sūpsit ¶ Sed queritur in q̄
bz layci teneātur suis p̄latis ec
clesiasticis obedire· Rndet vl·li
bro·vi·ti·iij·ca·xv· Layci non
tenēt p̄latis ecclesiasticis obe
dire nisi in hijs ad quorū obꝫ
uātiam fei baptismo obligaue
rūt sez ut teneant wram fidem
cū opibꝰ ⁊ abrenūtiēte satha
ne ⁊ ommibꝰ pompis ⁊ opibz
eius ⁊ p consequens q̄tum ad
omne peccatū vitandū ⁊ spuā
le bonū psequendū· In alijs au
tē actibus non subduntur eis
n̄ q̄tū ad ista ptinere seu redu
ci possunt· ¶ Quo ad secūdum c
p̄ncipale nōndū q̄ bonor de
bitꝰ p̄latis ecclesiasticis p mꝫ
ta est exhibēdus. p̄mo ut bonū
eis cordē optemꝰ ⁊ nōnūq̄ ꝓ
eis oremꝰ ne ꝓpter peccata sꝫ
ditoꝝ prelato gratia wrbi dei
sꝫtrahatur· q̄ dicit gregoriꝰ
sup Ezech·ome·xij· Aliq̄n ꝓpt̄
malos auditores bis tollitur
fmo doctoribz· Aliq̄n wro ꝓpt̄
bonos auditores datur sermo
doctoribz etiā mal· Demuole
valēs se habuit dō erga letalē
īmicū saulē p̄us vnctū regē ⁊
iā a dō abiectū nō obstāte q̄ i
r̄gē iā vnctꝰ eēt dauid· Quia
em̄ saul vnctꝰ dñi fuit manue
tissime se ad eū habuit dauid.
ut3 p̄mo ꝛ·ca·mlꝰ·tus· Q̄nto plꝰ
ad sacerdotes eccie septēpliciꝫ
deo cōsecratos nos debemꝰ ⁊tē aliq̄n ꝓpt̄ pcā ꝓpuli
dꝰ p̄mittit regē reprobā· Job
xxxiij· q̄ ait sic ꝓpius sic sac
dos· Et sic fuꝰ sic ⁊ dñs eiꝰ sa
ie·xxxiij· Ergo ad hoc malū eui
tādū optandū sꝫditis est ne dū
pastor p abrupta gdit grex i
p̄cipitū labatur ut gregē · di·
¶ Secūdo sꝫ dī astudē dēnt ut e
bō de p̄latis dicāt ⁊ eos hōrēt.
vl de eoꝝ malis taceāt n̄ vbi
locū hz frna corrō ⁊ mō licito
spaū emēda·rō·q̄ illō ad quē
hz fiei debet·ergo plus cir̄ p̄
latum·nam de omi vbo ocōso

redditurí sum? racõem ut vri
tas ait q̃ to plus de malo q̃ p̃
lato detrahẽdo. alias nĩl sequit
mísi ímfectõ populi q̃ pcem ꝓpri
um. ¶ Tertio tenẽtur subditi
eis ad reuerẽtiã gestuũ ꝓpter
excellentiã status eoꝝ q̃ dígni
tatis q̃ tales ſm magis q̃ mín?
vñ aplus. i. thi. v. Qui bñ pre
sũt ꝑsbiteri duplici honoẽ dig
habẽtur maxie q̃ laborãt ím wr
ꝑputa decimis q̃ oblationibus
cõibz hõrandi sũt plati eccíastí
bus q̃ de tria ¶ Rñto doms q̃ obuẽ
ac alijs eoꝝ víribz qz talia sũt
eoꝝ stipẽdia ad sustentacõez
vite eoꝝ ordínata. Et illud p
bat aplus. i. corím. v. ꝓ ꝑ fata
wrba ímediate sb dẽs Scrip
tũ ẽ non ímfrenabs os bouis tu
turantis. dign? ẽ eni operarí?
mercede sua. vñ q̃ matth. x. idẽ
dz dign? ẽ operarius cibo suo.
hoc eni dixit qñ mísit discípu
los ad pẽxistẽdũ populis wr
bo q̃ sermõibz. Racõ ẽ qz ím mí
nístrũ sũt melioa spũalia tpali
bz. i. cori. ix. Si nos wbs spũa
lia seminam? nõ magnũ est sí
nos carnalia' vra metam? Rñ
to debẽt honorari ím mãdatis q̃
pcipiũt ut ím vitãdis excõmũ
catis suandis sistituitatibus q̃
hmõi. ¶ Quo ad. ij. príncipale
nõndũ q̃ tot modi q̃ plurimi
põt dehonorari plati eccleſi
asticis quot modis honorari

Primo intuẽtes plátis quo ad
psonã. Secũdo q̃ eis detrahũt
leuiter q̃ multipliciť ínfaman
do vel maledicũt cõn illi ad sí
actu. xxiij. Príncipẽ ꝑpli tui non
maledices Tercõ q̃ eos gesti
bz de honestãt sine rõbili cã ut
cũ eis ludẽtes illicite luxuriãtes
Et sicut cham wrẽdam moꝝ pr̃
noꝝ q̃ defectuosoꝝ detegentes.
cõn illud exodi. xxij. Dns non
detrahes q̃ príncipẽ populi tui
nõ maledices. Rñto qui eis de
bita ím dẽis oblacõibz q̃ alijs
sbtrahũt q̃ úribz eoꝝ cõn illi
mal. iij. Dic dñs. ínferte oẽz de
cimã ím horreũ meũ ut sit cib?
ín domo mea. Et eccl. xxiij. Fili
fi hĩs bñfac tecũ q̃ deo dignas
oblacões offer. Qñto q̃ pcep
ta plato q̃ otemnũt i hijs ím q̃
bs obedire tenẽtur. ut ím excõ
muícacõibz suadis pcipue scẽ
mris eccíe. Et qui diebz dñícis
cõtenũt audire missas q̃ alijs
festiuitatibs q̃ ínteresse dmis
ſm eccíe ordínacõez q̃ pcepta
q̃ ieiunia ab eis rite iussa trans
grediũtur. ¶ Capitulũ. vij.

Et tercõ prẽ vicz plato
seculari honorãdo tria
ponẽtur. Prio q̃ ncẽ
q̃ rõbiliť sint honorãdi Secũ
do ĩ quibz sint honorandi Ter
cõ quot modi cõn eoꝝ honorẽ
fiat q̃ cõtra hoc pceptũ. ¶ Rñ a
tum ad. i. notãdum q̃ patres

seculariū psonarum sunt omnes videlicz qui gubernare habent aliquē vl aliquos de secularibz in foro eorūdē. Sic igitur pater familias ē pat vxoris filioz faūloz a domū habitāciū. Sic pnceps vl sig miser. seu capitaneꝰ pater ē subditorum sibi. Sic magister suoz scolariū Et rex suoz in rgno. a cōsiliū cū magistro ciuiū oim ciuiū. Subditos autē obedire ꝙ necesit suis platis a pribus pfatis. pmo docet pmo impat scriptua. Secūdo scōz exēpla Tercō phoz documēta. Rūto etiā irronaliū facta. a qnto nō

b sentiētiū regimēta. ¶ Nā quad pmum xps ait Reddite que sūt cesais cesai Math. xxij. hic petrus. pma pt ij. dicit. Subiecti estote omni huāne creatuē xpter dū. siue regi quasi pcellēti siue ducib9 qi ab eo missis ad vindictā maloz laudz vro bonoz. Paul9 etiā di. rō. xiii. Qui ptāti rsistit di ordiacōi rsistit.

d docet. ij. illō scōz exēpla nā xps tributū p se a petro ex piscis misteio tribuit math. xvii. nec pilatū platū seu iudicē xps negauit cui ait nō hrēs in me ptātē vllā nisi tibi datū fuisset desup Joh. xix. Paul. ad cesarē appellauit a iudices inuocauit ihōles ut pz Actu. xxv. mauicio cū suis socijs pdolats dyocleciāo a maximiāo ipatoibz militarē nō rēnuit vbi dco vro nō otrariū impauit Ex qbz eē. patz qp tam malis qp bōis platis obedi endū est ut patz p pcēcia Et p dauid q wneat9 est saul nō dum depositum publice p dū. vel pplm. vn pma pt. ij. Serui sbditi estote in tioe dnis a nō tm bonis a modestis3 etiā discolis Patz tcio p phica documēta nam aristoteles yconomicoz libz p rgimine dom9. Et libros politicoz p regine ciuitatū a regnoz elegātissime cōscripsit. Sic plura exēpla poit valer9 a ceteri. ¶ Docet idem t qrto tā bestialiū bōim qp irracionaliū vita. vide9 ei pdōes vni obedire. Sic a latrones quia sine obia nulla pax pseuerat sic gall9 gallias regit grus gruel. rex apū apes a caput mēbra in corpe. a tlia exacte suis platis obediūt. Quāto idē patz etiā in nō sentiētib9. In toto etiā vniuso de9 ordiauit ignobilioza debere obedire nobilioib9. sic angel9 pest bōi aīa corpi celestia terreis a hūdis luna a oi tre cū suis vegetabilibz pest sol.

¶ Quo ad. ij. pncipale nōnō q d sbditi seculaes dnt in qnqz bōne suos platos. prio bō eis optā do a dm p eis oād vn. i. thi. i. Obsecro fiei oroēs pmo pregibz a hijs qi sblimitate sunt

Et baruch .i. Orate p vita nabuchodonosor. Racō ē qz ꝓpter pcā ꝓpl'i aliqñ ꝓpcrita dat̄ populis. Et ſm greg. qz ꝓlati aliqñ non corrigūt populū ꝺo circo ipſi ꝓlati ifatuātur a pcēt ⁊ ꝓplus punitur. ij. re. vltimo vbi ꝺr de dauid qui pccauit a tñ populꝰ punitus fuit. orare ergo oportet p prelatis Secūdo honorādi sūt wrb ut bō de eis ſbditi referāt. Rō qz qñ illi nō fit ꝓplus eiꝰ recalcitrat etiām licitis ⁊ sic turbat̄ rſpublica. Et lex ea q̄ apparēt malefacere wl obmittere ꝓlati ipſi talia emēdare nō valēt wl populꝰ iudicās erraret temerarie iudicāret. ideo paulꝰ ait actuū .xxiij. Scriptū ē ꝓncipī popu li tui non maledices. Tercō debēt gestib; honorari sessionib; ⁊ aliis licitis. i. pe. ij. Deū time te regē honorificate. quicūq; ei ei fit deo fit a q̄ois ptās. Rō to sunt ꝓlatis tributa danda ⁊ exactiones licite p republica tholonea a steure. qz sine talib; cō mūnib; ſbſidiis prudētes cōsiliarii officiales ciuitatis ⁊ stipēdiarii ⁊ milites sua officia fideliter ⁊ laborādo p victu facere nō pñt. ideo .i. cor. ix. Quis militat stipēdiis suis vnq̄ Et roma. xiij. Reddite oīb; debita. cui tributū tributum. cui vectigal vectigal. Quō to obediēdū ē ꝓlatis i

hijs i q̄b; sūt aliq̄ eoꝝ ſbiecti eis ut milites capitaneo i rebꝫ bellicis: familia pr̄ifamilias in domesticis Ciues oſiliarijs i ciuilib; ¶ Ideo tho. 2. 2. q. Cuiꝰ e
q̄rit: an ſbditi teneātur ꝓlatis in oīb; obedire. Rn. qꝫ nō ſꝫ in hijs vbi sunt ꝓlati a ſbditi eſſ astricti. vñ ꝓmo ſbditi nō tenentur obedire ei q̄ vsurpat ſꝫ dñium sibi in ꝓpter scām dalū wl mai; malū vitādū: obediēdo tamē i licitis non q̄s peccat; Nec secūdo ſbditi tenētur obedire ꝓlatis vbi iperant vnū ⁊ alter maior ꝓlatus sub quo ē ꝓmus iubet aliud Est ei regula a bto aug. manās qꝫ duob; ꝓlatis coīria p̄cipientib; obtpandū ē maiori. intelligē in licitis Tertio nullus ꝺr obedire vbi ꝓlatꝰ iubet; aliqꝺ qꝺ pcēt; esſꝫ. qz cū ꝺeꝰ hoc ꝓhibebat p ꝓcedē tē regulā q̄ ē oim dñs: deo est obediēdū Tñ scōt; ray. ⁊ alii plurios q̄ sūt ſbditi non deo aīci wl non ſbditi tales ſbditi qñ dubitāt aliqꝺ ee illicitū wl licitū debēt ꝓlato obediē ñ esſꝫ tale q̄ꝺ i quo nullo mō esſꝫ excusabilis ignorātia. puta cōn articulū fidei ꝓcepta wl ꝓhibi cōes wl generale statutū eccīe Racō ē qz dubia sūt in melioꝝē ptes interpretāda. ¶ Quarto f
ſbditus non tenetur obedire dño wl ꝓlato si ꝓcipiat ei in q̄

nō ſbditur ei puta ſi intromit
tere ſe de actibus anime interio
ribus. Vnde ſeneca li. iiij. de bñ
ficijs Errat ſi quis eſtimat ſer
uitutē in totum homiem deſcen
dere ps eius melior id eſt anīa
excepta ē. Corpa obnoxia ſūt
a aſſcripta dominis. mens q̄dē
eſt ſui iuris Deo dicāt oſequen
tes tho. In hijs que ptinent ad
interiorē motum uolūtatis hō
non tenetur homi obedire. ſi i
hijs q̄ per corp⁹ exterius ſunt
agenda nec in talibus oibus.
Quāto igitur in hijs etiam q̄ p
corp⁹ exteri⁹ ſunt agenda hō
nō tenetur hoi obedīe i omnib⁹
talibus. q̄ non i hijs q̄ ad na
turā corpis ptinent ſed ſoli deo.
quia in iſta pte omēs homiēs
natura ſūt pares puta i hijs q̄
ptinent ad corpis ſuſtētacōez.
a plis generacōnem. vñ nec te
nētur filij dñis nec filij pntib⁹
obedire de matrimonio cōtrahē
do. uel uirginitate ſeruāda. aut ali
quo hmōi. Sed in hijs q̄ pertī
nent ad diſpēſacōem actuū a
rez humanaz tenetur ſbdit⁹
ſuo ſupiori obedire ſm racōem
ſupioritatis. Sicut miles duci
exercit⁹ in hijs que ptinēt ad bel
g lū. hec de tho. ¶ Rūtum ad ter
tiū pncipale patz ex p̄miſſis q̄
multiplicit ſbditi fatiūt contra
hoc p̄ceptū de honorando pla
tos, prio eis mala faciendo uel
p eisn ō oādo. cū tamē p om
nibus oādū ſit p oronē domi
nicā. Secūdo qui eis detrahūt
vnde exodi. xxii. dñs non detra
hes glo. iudicib⁹ Tercio qui ſi
ne timore a reuerētia ſūt ad eos.
cōtra illud Rō. xiij. pncipes dei
mi miſter eſt tibi i bonū. Si au
tem male feceris time. nō em ſi
ne cauſa portat gladiū. a pt⁹
pauca. Sbditi eſtote non ſolū
ppt̄ irā ſz etiā ppter cōſcientiam
Deo em tributa p̄ſtatis. Rēdo
q̄ eis debita tributa ſtipēdia ſteu
ras ſubtrahūt tales ptīito ſūt
predones q̄ fures p q̄to i plures q̄s
peccat quos puat iſte q̄ ſubtra
hit p̄ſtantes etiā tributa talia
nō pdūt ſz tāto pl⁹ merentur.
q̄to rem coēm id ē dīmā pl⁹ q̄
ppriam curat Vbi patz quoz
dam modica caritas q̄ inuiti ſūt
ad talia. Quāto q̄ eis rebellīſāt.
ymo potius deo. vñ ea que otra
platos fiūt dr⁹ ſibi fieri dicit ut
patet numeri. xiiij. vbi ppter
hoc murmuraſſe otra moyſen
aaron. Attamē dr⁹ ait vſq̄q̄
detrahit mihi omis populus
iſte quouſq̄ nō credz mihi et
ibidē. vſq̄q̄ multitudo hec pfi
dā murmuat otr̄ me. Sic. i. ſx.
viij. Rñ ſamuelē iudicē ppter
petiūt ut regem eis darz. dñs
ait nō te abiecerūt ſz me ne reg
nem ſuper eos. ¶ Sequitur
p̄ceptū quūtū ſcz Nō occides

Sequitur Preceptū Quintū scz Non occides. Capitulū primū

Receptum Quintū ē Non occides. De q̄ tria p̄cipaliter fuit vidēda. ¶ Prio de homicidio in se. Secūdo de causis homicidij. vicz p̄mis & p̄pinquis q̄ fuit ira. inuidia. odiū. detractio. & alie filie inuidie. Ité reconciliatiōis obmissio. & fraterne correctionis q̄ omia cā sunt vel esse p̄nt homicidij corpis vel aie. & hic p̄hibētur. Tercō de scandalo. & de derisione. que occasio sunt occisionis amine & corpis. De homicidio in se tria ponentur. Primo quō iuste quis occidere possit. & q̄t modis iniuste. Secundo quomō alie lesiones corpales etiā sub hoc precepto p̄hibentur. Tertio de his que valent ad fugiēdum & detestandū homicidiū. ¶ Quantum ad primū notādū sm tho. 2. 2. q. lxiiij. q̄ duplex ē occisio. quedā iusta. alia iniusta hic p̄hibita. Ad occisionem iustaz hois tria requiruntur. Primo causa iusta. ut q̄s occidatur p culpa. p quaz talē mortem & occisionē meruerit. vnde exo. xxiij. maleficos ne patiaris viuere. Secundo ordo. ut fuetur in occisione iuris ordo. & maxime q̄ hmōi occisio iubendo vel exequēdo fiat ab eo qui hz auctoritatez legittīe p̄tātis. ut iudex vel p̄lat9. vnde numeri. xxv. homicida sb testibz puniet. Et deu. xvij. Filius inobediēs p̄ntibz iubetur ad seniores ciuitatis & ad portaz iuditij duci. Ro. xiij. q̄d iudicas alienū seruū. dño suo stat aut cadit. Tertiū requisitum est iustus animus. ita q̄ iudex mandās. & minister exequēs occidat propt̄ bonum finē. & rectā intentionē. ut propt̄ obuationez iusticie. & correctionem culpe. vnde deu. xvi. qđ iustū est iuste exeqūris. Iudex igitur vel p̄ceps. vel ali9 sm talia tria occidens non peccat. ut aug9 p bat. i. de ciui. dei. & hec occisio non p̄hibetur. Si iniusta occisio hoiz nō aialiū irrationaliū. i quibus quis dominiū hz. q̄z hoc licite p̄t vti occidendo. Ideo alia ē occisio hois iniusta hic prohibita. & fit quadrupliciter. Prio qñ occiditur innocēs q̄ nullā p̄nam meruit. Secūdo qñ occiditur nocens. & q̄ meruit punitionē. licz non meruit mortez. sz minorē p̄nā. Tercō quādo qui meruit mortem occiditur: non seruato legittimo ordine iuris maxime quādo occiditur ab eo qui nō hz auctoritatē legittīe p̄tātis. Quarto quādo quis occidit

p culpa sua. ⁊ ab hñte auctoi
tatem ſ̄ non fit iusto aīo vel fi
ne. ut amore vindicte vl' ꝓpter
c aliū aliquē debitū finē ¶ Fit
aūt trāſgreſſio. xv. modis coīi
hoc p̄ceptum. put colligit ex
tho. 2. 2. q. lxiij. Et ex alexan. de
hal. in ſuo tercō. q. xx. Prio qñ
iudex vel alter occidit innocen
tem voluntarie. puta eū q̄ nul
lam penam apd iudicē meruit
Exo. xxiij. Innocētem et iuſtū
ne occidas. Scdo qñ iudex vl'
alig voluntarie ⁊ ſcienter occidit
qui meruit penā corpalem. ſed
non mortē. puta aham penam
carceris. ſcz verbera cōis vl' ſimi
lem. Tercō qñ iudex vel alt oc
cidit voluntarie vel innocētē vl'
nocentem. non ſeruato ordine
Juris p̄tacto. maxime ſi occi
dens nō hz auctoritatē legitīe
ptātis. ut q̄ nō iudex vel q̄ in
bello non iuſto occidit hoſtē
Vñ Actu. xxv. Nefas est cōſue
tudo romanis. q̄ aliquis da
metur. Priuſq̄ is qui accuſat
pñtes habeat accuſatores et
locū defendendi accipiat. nul
lus em̄ ut dicit Aug9. de ci. dei.
hz auctoritatē recipiēdi vitam
alteri qui auctoritatē a deo nō
accepit q̄ dicit deut. xxxij. Ego
occidam ⁊ ego viuere facia. p
cutiam et ego ſanabo. ac̄. Qr̄
to qui occidit hoiem mala intē
cōne. etiā alias reū a accuſatū
ſufficiēter. puta liuoꝛe vindicte.
aut appetitu pene. Quinto q̄ oc
cidit opulſus ne cīitate euitabi
li tñ. puta q̄ inuadentē ſe ⁊ oc
cidere volētē euadere poſſet fu
giēdo vel adiutoriū aliorū in
uocādo. ⁊ nō vult ꝓpt' vecundi
am. Aut alio aliquo mō poſſet
ſe ſaluare ſ̄ nō vult ⁊ occidit
eū talis homicida eſt cōtr̄ hoc
p̄ceptum ut cōmuniter tenēt do
ctores. ¶ Sexto qui dando d
operā rei illicite. a quā euitare
debet occidit hominē caſu a p
ter intencōnē. ut qui violēter
petit vtez pgnantis. non in
tendens occidere infantem nec
matrem. ſi inde ſequatur mors
mulieris. vel fet9: reo eſt homi
cidij. maxime ſi fetus fuerit ani
tus Exo. xxi. Quia dat opam
rei illicite. Vel ſi q̄s putat lapi
dē vel iaculū verſus locū. vbi
trāſitus hominū eſſe conſueuit
Idem eſt iudiciū. ⁊ ſic de ſimili
bz. Septimo. qui dando opaz
rei licite nō tñ adhibē debitā
tiam debitam. occidit pter intē
cōnē hoiez Vt ſi quis in loco pb̄
lico vbi conſueuerūt hoies trā
ſire ſecat arborē. dat opaz rei li
cite. Sz ſi nō adhibz diligētiā
debitā. vicz circūſpitē do. Aut
alte clamando ut ſibi caueant
homines: occidatur aliquis: re
us eſt homicidij. De quo caſu
dextro. xix. habes. a ſic de aliis

Octauo qui vult ⁊ intendit alium iniuste occidere. coram deo homicida ē. etiā si nunq̄ exequatur ope. vñ sup illud deu. v. non occides. dicit glō. re vel voluntate. Nono q̄ iubz aliquē iniuste occidi. ut pilatus. manus lauans xpm̄ p̄cepit dari militibz ⁊ crucifigi. Decimo q̄ suadet ⁊ consiliū dat ad iniquā hois occisionē. aut p tale iniq̄ hominis occisionem instat fienda ⁊ rogat. Et sic ꝑm marcū iudei xpm̄ crucifixerūt hoc tertia inquis. vñ ꝑm aug9. periculose decipiūtur q̄ estimāt non homicidas illos quoz consilio. fraude vel exhortatōe hoies occidūtur. Vndecimo q̄ odit p ximū qui vult de fide rat vel optat sibi mortem. ⁊ hoc solū ex appetitu vindicte ⁊ malū alterius. vnde. i. ioh. iij. Qui odit frem suum homicida est. scz mente ⁊ voluntate. quā deus principaliter respicit. Duodecimo. q̄ negligit p posse a morte liberare hoiez quē nouit positū in extrema necessitate ⁊ periculo vite. ut cū nouerit aliquē hoiez i tali articulo sustituū: q̄ circa eum apparēt signa probabilia extreme nocumentis future. nō ei succurratur. si tunc hō negligit illi p posse succurre de suo dando. aut aliūde procurando: homicida reputatur. ⁊ agit cōtra ꝓsentem

preceptū. vñ Amb. pasce fame morientē. si non paueris occidisti. Et aug9. li. octa fausti. Si incurras in eū famelicū. q̄ noluit posset nisi porrigendo cibū succumbas. iam tu homicida tenebaris. Tercōdecimo mulier que est causa aborsi. seu ex nimia ingluuie. aut ex nimia strictitudine vestimentoz. ad lasciuiā ordinata. aut ex nimia agitatōe forte in choreis corpis. aut alijs similibz vanis. aut q̄ cūq̄z alio indebito mō. Et si fetus iam sit animatus: tūc peccatū est grauius. q̄ est verum homicidium. Circa hūc modū tā viri q̄ mulieres interdū rei sunt qui luxuriantur cū impregnatis. vnde dicit dñs Alb. li. suo de aialib9. li. ix. trac. i. c. ij. Sepe accidit in ꝗt q̄ quedaz mulieres simul abortiūt ⁊ occipiūt. ita q̄ in vno concubitu vn9 exit p aborsū. ⁊ alt intrat p cōceptum. ⁊ hoc frequenter accidit in hijs q̄ multum delectantur in coytu. Sepe etiam cōtingit q̄ qn̄ vir coyt cū muliere p̄gnāte post octauū mensem opletum mulier aborsum facit. ⁊ ideo periculosum ē tales mouere saltādo aut choisando post ceptū. qn̄tūcūq̄z semen bene receptum sit. Nulla autem aliorū aialiū femia oino ab hoie recipit ⁊ sustinet coytū

post impregnacōnem. mulier vero tunc plus appetit. equa tamen aliquando simile patitur. Hec ibi. Idem libro. x. tracta. ij. ca. ij. dicit q̄ cauendum est etiam. tam viro q̄ impregnate mulieri a multis aliis. Casus inquit aborsus concepti fetus sunt multi valde. Aliquando fit aborsus ex percussione. aut ex casu ab alto. aut per exercitium corporale laboriosum. aut ex vehementi saltu. Adhuc ⁊ passiones anime aliquando faciūt aborsum. Sicut ira vehemens. aut tristitia. aut timor. Similit faciūt aliq̄n frig⁹ superfluum aeris. ⁊ etiā superflua calida. Vnde longa balnea medicie tiam eis phibēt. Fit etiā aliquādo aborsus ex replecōne vehementi aut sacietate plurima nauseata. Idē li. ix. tracta. ij. ca. viij. dicit. Femina obstetricandi indiget magno exercicio. eo q̄ de facili in partu piclitātur mater ⁊ partus. nisi vterq̄ caueatur valde. hec de alberto. que tn̄ non sunt oia predicanda vulgo. nisi quedā et cū cautela maxima ne discant malefacere qui nesciebant. Quarto decimo peccat cōtra hoc p̄ceptū qui dat mulieri venenum sterilitatis. aut mulier que hmōi recipit ꝓpter hoc ut iam nō cōcipiatur puer. Aut quocumq̄ alio mō illicito impediunt voluntarie. ne commixtione viri ⁊ mulieris fetus concipiatur.

¶ Quinto decimo peccat homicidio qui sibi manus inicit. se voluntarie occidendo. nisi ex speciali dei reuelacōe certa hoc fieret ut de sampsone dicit Aug⁹. primo de ci. dei. In quolibz alio casu peccat mōrliter se occidēs. ⁊ tnto grauius q̄nto agit contra naturalem inclinacōem. q̄ quilibet tenetur se diligere ex racōne. ⁊ diligit naturaliter. ⁊ sic peccat contra naturalē inclinācōnem. id est contra caritatem sui. ⁊ contra iustitiam cōmunē cui⁹ membrū est. ⁊ sibi admittit homo tpus pnitendi. hic etiaz reus est sui q̄ sic viuit vel agit ꝓpter quod vitā suam nōbilit abbreuiat. ⁊ nōbiliter accelerat mortem. Vnde Jeronim⁹. dicit. Non refert vtrum puo tempore aut magno te interimas. Et hoc sm̄ bonauē. in. iij. di. xv. contigit dupliciter. Primo cū q̄s sibi diminuit vitam ⁊ accelerat mortē. ⁊ facit hoc scienter voluntarie. ⁊ ex intencōne. Et de illo loquitur Jeronimus. ⁊ est graue peccatum. Sit exempli gratia inter plura vnū exemplum. Aliquis sic se sanctū putat vl iustū. ut securꝰ de glā. ia impacies ꝓpria se affligit per indiscreta ieuinia.

vigilias. ⁊ cetera exercitia corporalia. ⁊ ꝓpter hoc sibi abbreuiet vitam ut cito sit cũ christo Tales male agũt ⁊ pdũt nõ nunq̃ vitã pñtez ⁊ futurã Sicut simile legitur i collacõ. patrũ collacõe. iij. moysi de patre q̃ se in puteũ p̃cipitauit. Secũdo cõtigit hoc cũ q̃s sibi abbreuiat vitã ⁊ accelerat mortẽ. dãdo opaz rei inutili supuacue ⁊ illicite. ut solet fieri per immiã crapulã ⁊ superfluã potacõnẽ. Istũ est cõe pñs preceptũ.

b Quo ad .ij. pncipale nõtãdo. 2. 2. q. cxxij. q. licez i hoc mãdato exp̃matur solũ homicidiũ cũ dr. Nõ occides. tñ in illo homicidio tanq̃ i pncipaliori ⁊ maxio corpis nocumẽto intelligũtur omia alia corpis nocumẽta phibita ⁊ naturaliter lesiones. puta mutilacões. vulneracões. incarceracões. verbera grauiter lesiua. ⁊ similia. primo phibẽt etiam affectus talia inferẽdi. vel optacõ. vel consilii. iussio. ⁊ cõsensus. Sicut dictũ fuit de homicidio. vñ in talibz extra hoc p̃ceptum fatiũt multi. Primo iudex vel aliq̃ q̃ innocentem verberat. vulnerat. ⁊ similia facit. qui talia in eo non meruerit qs sibi imponit. Secũdo iudex vel aliꝰ qui nocentem lederz. vulnere. carcere. ⁊ similibz. sed plus q̃ meruit. Tertio qui talia facit, ret nocẽti non sm ordinẽ iuris. maxime qñ ledẽs non hz pũiendi legittimam ptãtem. Quarto iudex vel priuata psona mutilans vel ledẽs nocentẽ etiam sm ordinẽ iuris. qui non facit talia iusto aimo. ꝛ vindicatio Quinto qui dat opam rei illicite. ⁊ per hoc ledit aliquem in corpe. ut in exemplis prius de homicidio patuit. Sexto qui dat opam rei licite. non tamẽ adhibet diligẽtiã debitã. ⁊ sic ledit ut prius. Septio qui iubz fuadet vel auxiliũ dat vel hmõi. ut inusta lesio iusto ꝓximo inferatur. vel eciã qui malicõse retrahit eũ. qui hoiez defendere voluit. aut cõseruare ab hmõi inusta lesiõe. Octauo qui ex odio optat aut desiderat primo hmõi mutilacõez vel lesionez. aut gaudz ideo solũ qz nocumẽtũ primo est illatum. Nono q̃ mutilaret se membro aliquo dampto casu quo mẽbrũ essz nociuũ corpori. seu periculosũ rõne putredinis. nisi hoc aliqñ ex spãli instictu fieret spũssancti. sicut de marco pollicem sibi amputãti legitur. vl origene. q̃ se castrauit. ut fidẽ int̃ mulieres sine suspicõne p̃dicare valeret qd licitũ fuit si a deo habuit. alias nulli licet se mutilare. Rõ ꝓma. qz nullus nisi deꝰ artis

publica ptãtem hz aliquẽ pua re vita aut mẽbro viuo. Qui dicit. Ego occidã et ego viuẽ faciam. Scõa raco qz etiã am putato mẽbro q̃cũq; ad pecca tum inclinãte. vl coopante vi cio in voluntate in nullo est era dicatũ. Nulli ergo ut dic. crisꝰ sup Math. licz se castrare. cor poralit mẽbr abscindendo. sed mẽs castrãda ẽ. a corp9 simili ter p fugam mulier. p ieiuniũ. p custodiã visus a alior sẽsuũ. a maxime p vigilacoes aie ad expurgãdas cogitacones ma las. Ibi eiẽ radix pcĩ a essẽtia. puta i voluntate fm Crisꝰ. vbi pꝰ us sup verbo. Sũt eunuchi q̃ se castrauerũt ppt rgnũ celor Non img mẽbror abscisionẽ dic. sz cogitacõnũ abscidere ei membr demõiace tẽptacõis ẽ

k Notãdũ tñ qꝺ pnceps q̃ p̃ est ciuitati a regno q̃ ẽ pfecta coitas hz i suos sbditos pfectã ptãtẽ coherendi. Et io põt eis p se vl p aliũ q̃ ei9 ptãte fungi tur infligere pnas etiã irrepa biles. maiores a mino fm merita delictor. Seruãdo pfa ta tria. Primo mẽbro posita Pater vro qui solũ pest fami lie domestice q̃ est impfecta cõ munitas habz impfectam ptã tem coherendi sz solũ fm leui ores pnas q̃ nõ inferũt irrecu pabile nocumẽtum quẽadmo dũ ẽ verbum cõ medioctis. quã iubz spũsscus p salomõez. pu xin. d. Qui parcit virge odit fili um. Et infra noli subtrahere di sciplinam a puero. Si enim p cusseris eũ virga: nõ morietur Tu virga percutis eum. et aiam eius de iferno liberabis. Nã pa terfamilias tria tenetur sibi sb ditis. Primo nutrimentum cor pis. Secõo de ctrmã que corre ctiomb9 vl verbere interdum crescit. Si fine tercõ pax valz Ideo etiã debz dare exẽplum bo nũ. que si non hz timeat illud Apli. i. thi. v. Si quis suor a maxime domesticor curã non habz. fidem negauit. a infideli ẽ deterior. Ruo ad tertiũ pn cipale ad essandũ ab occasiõe a lesiomb9 alijs nõ inferẽdis multa valẽt. Primo doz talia abhominari natuã. nã one ai mal diligit sibi simile Eccĩ. xiij. Et racõ naturalis dcãt prio nõ iferẽdũ qꝺ sibi odit fieri. Secũ do. cohibere de verz mgna pna quã ex scriptura legim9 infligi muasoib9 tã in pñti q̃ in futu ro. Vñ math. xxvi. Oes q̃ ac ceperit gladiũ gladio pibunt Et gen. ix. Quicumq; effudẽit hũanũ sãguinẽ: fũdetur sãguis illi9 qꝺ põt itelligi tã de futura q̃ de pñti pna. Tercõ horror h9 pcĩ viz effusiõis sãguis q̃ clamat ad dñũ cõn aduersarium

m Sunt autē quatuor pcā clamantia ad dēū·quoꝝ quar tū est hoīcidū·z ī aliis tribꝫ qꝫ sunt quod hoīcidū:ideo etiā clamare dicūtur ad dēum Primū ē hoīcidū·gen·iiij·de pmo hoīe hoīcida ꝺr·vox san guinis fris tui abel clamat ad me de terra:sc; ad te vindican dū· Ideo sb̄ditur·Maledict̄us eris sup terrā·que aperuit os suum:z fuscepit sanguinē fra tris tui de manu tua:gen·iiij· Secūdū est oppssio innocen tum de quo exo·xj·Clamor filiorꝝ israhel ad me venit·vidiqꝫ afflictionē eorꝝ qua ab egyp tijs opprimūtur· Tercūū ē pec catū sodomiticū·de quo gen· ·xviij·Clamor sodomoꝝ z go morreoꝝ multiplicatus ē Rē tū est detenco mercedis mercē narioꝝ·de quo Jacob·v· Ecce merces opariorꝝ q̄ messuerūt re giones vras qui fraudati fūt a vobis:clamat z clamor eo rū in aures dñi sabaoth intro iuit· In pcō ei otra naturā ef funditur illud qd̄ potuit esse materia hūani corpis In oppssi one vro innocētū z de tēco mercedis mercennarioꝝ vita paupib; auferꝫ·vn ecc̄i·xxx iiij·panis egētium vita paupe ris ēq̄ defraudat illū·hō sāgui nis est·Et ibidē·Qui auferti sudore panē·quasi q̄ occidit

Quintum Preceptū Capitulum Primum

prīmū suum·Et ibidē·Qui ef fundit sāguinē·z qui fraudem facit mercēnario fratres sunt· Quarto debet phibere ra, n cō naturalis·vn seneca·ferma rabies est ista sanguinem vul nere letari·z hec est abiecto hoiem silueſtre aīal trāsire·Rn to cohibere deberet custo dia āgeli primi quē imuadēs gra uit offendit Math·xviij·Vi dete ne otēnatis vnum ex hīs pusillis·Angeli eni eoꝝ in ce lis sēp videt faciem pris mei q̄ in cēlis est·Dmuit ei offende ret regem frantie:qui sb̄ eius latere tutū imuaderet. Sexto qꝫ frēs sum⁹ plus oibꝫ aīalibꝫ qꝫ omēs vnū prem habemus. z in celis vnū xpm sc; qui quē libꝫ tam p̄tioso redemit. vnde dicere debet illō gen·xxxvij· Quid prodeit nob si occide rimus fratrem nrm: z celauerī m⁹ sanguinē eius. Septimo ymago dei in proximo quam vilipēdit quis z inhabitacō spūssancti·cuius templū ē hō. vnde gen·ix·postq̄ deus dixit Quicuqꝫ effuderit hūanū san guinem fundetur sanguis illi us:subditur causa Ad ymagi nem quippe dei factus est hō· Ideo z habitaculū dei ē hō·i· Cor·iij. Nescitis qꝫ templū dei estis vos z spūs dei habitat in vob Si quis aūt templum

dei violauerit: dispdet illū deus Hec valet si quis dicerz· hoc cōcludere de lesione iustoz· qz quo ad quedā· grauiꝰ est ledere occidēdo precatorez· qꝫ iustū Ruaꝑs· dicit mores peccōz pessima· Eo qꝫ statim forte dānatur· Sz pciosa est in conspectu dñi mors scōz eiꝰ ¶ Capi· iij·

a Vnc de causis hōicidij videndū ē· que sūt ira animuidia· putxp9 notat Math· v· d· Audistis quia dictū est antiquis· nō occides· q autē occiderit reꝰ erit iudicio Ego aūt dico vob· qui irascitur fratri suo: reꝰ erit iudicio· Ecce phibicō ire· Et statim rancorē muidie prohibēs sb̄iūgit· Si ergo offers munꝰ tuū ad altare· et ibi recordatus fueris· qz frater tuꝰ hz aliquid aduersū te relinque ibi munꝰ tuū et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc wnīes offeres munꝰ tuū

b ¶ De ira igitur Primo videndum qꝫ malū vicii sit· Secō qñ vicium sit· et quando non· Tercō de remedijs contra iram Quātum ad primum nōndum. qꝫ ira ideo est magnū vicii· qz capitale. Ex quo ꝟm greg o· li· xxxi· mora· Sex nascūtur filie viz Indignacō· tumor· clamor cōtencō· blasphemia· et rixa· q postea declarabūtur· Vñ deus ira multū offēditur Primo· qz p talia peccā· hoc spiritū dei turbatur Ephe· iiij· nolite cōtristare scm̄ dei spm̄· greg· dū ira aiam̄ pulsat spūiscō hitacōez suā turbat· primo qñqz prem a filiū et spm̄scm̄ de hitacōe cordis eicit. et diabolū introducit· Quia sicut ꝟm ps· In pace factꝰ est locus eiꝰ scz dei Ita i ira locꝰ diabolī· ¶ Secō qz ymaginem dei in templo cordis dissipat· vñ Job· v· Dīz stultū interficit ira cundia· Sup quo greg· Mā fuetudo in nob ymaginē dei seruat· qui semp tranquillꝰ est· ſ ira dissipat· que multis virtutib9 preiudicat· Tercō qz tēplū dei incēdit· vñ ps· Incenderūt ignē sanctuariū tuū in tra· Et i· cor· iij· Nescitis qz templum dei estis vos. et spiritussanctus habitat in vobis· Si quis autē templū dei violauerit: dispdet illum deus· Secūdo malum ire ostenditur· quia hoī valde nocz· In aīa· corpe· et reb9· In aīa quidē apt̄ vicia pcta· Aiaz enī q ad ymaginē dei ē formata multis malis assimilat· Primo· qa iratus est vlut homo ligneaz hns domum· cui qñqz accidit qꝫ vlpes diues ē· et mane nihil hz qz ignis totū vastauit· sic ee· fac· ira domui cordiū quo cōtīnuit apls Ephe· iiij· Sol nō occidat super iracundiā vram Secūdo assimilatur demoiaco·

de quo dr mar̃c· ix· Magr̃ attuli filiū meū ad te hñtem spiritū mutū· qui vbicūq; appēderit eū: allidit eum a spumat. a stridet dentibus· Tercō assimilatur olle mimū habēti de igne que ebulie do emittit qđ in ea erat optimū a postea crepat· vñ proūbi· xv· Os fatuo rū ebulit stulticiā· Quāto rāpno assimilatur· qui ignem ex se producit· ſm ioſephū ex impetu wnti a se a alia dēstruit· Quinto bestijs a apro· cami rabido a vrso assimilatur ira· Ideo circo assimilatur serpentibus ignitis qui interfecerūt filios ſrahel in deserto· numer· xxi· Nocet etiam corpi multipliciter· Primo amarum reddit hominez· quia ira ſm dam· ē eua poracō fellis· a ſm August· in epla ad nebridiū· ira crescente. augetur fel in corpe· Secūdo tristitiam ingerit· animus gaudens etatē floridā facit· ſ spiritus tristis exiccat ossa· puer· ·xvij· Tercio membris valitudinem a sanitatem admittq; totum corpus ꝓpter sāguinis ebulicōnem a spirituū turbacōnem alteratur ſm medicos· Quarto vita citi9 priuat· vnde ſm phos· Dialia iracūda breuiores hñt ppos cetris paribz· Quāto demoni interdum corpus totū ꝓpter ira possidēn dū trāditur· ut accidit interdū blasphemantibz in ira· Loqz etiā rebz· qz iratis familia triste ſerunt· Amici tales fugiunt: a prudentes horrent· ex quibus pauca tēpalia iratus ꝑdit·

¶ Tercō malum ire oñditur· d qz dyabolo multum placz· Primo qz valde potens efficitur ad destruendū bona virtutū mediāte ira· sic etiā homo mediāte igne qui est maxime actiuus multa mala facit· de quo igne pōt intelligi illud Job ē. ·i· ad te dñe clamabo· qz ignis comedit speciosa deserti· a flāma succendit oīa ligna regionis· Secūdo placz dyabolo: qz racōis cecitatem inducit ira. ad quam sequūtur multa mala· vñ sicut puer· xiiij· dr· Regi sez celesti acceptus est miſter intelligens· Sic regi infernali cecus· Etiam iratus se in patientem facit: filios· vxorem· familiam· a extrancos· a illicita oīa sibi licita putat iratus· qz oīs ira appetit vindictā sub racōne a apparencia iusti· Ideo puer· xv· Expedit magis vrse occurrere raptis fetibz q̄ fatuo confidenti sibi in stulticia sua Tercō dyabolo placz qz bona multa sibi ꝑdat p iram Non enim vnū hominē p iram lucratur· sed interdū genealogiam totam vel prīam p rixas· vnde

pū·xv· Vir iracundꝰ rixas p uocat·qui aūt pacīes est mitigat fuscitatas·Exemplū de cane iracūdo·qui oēs alios p uocat· Qñtū ad secūdū qñ ira sit pctm·natuā·vl meritū· Sciendū qꝫ ꝑm tho·i·2.q·lvi· Et·2.2·q·Clviij·Et pḥm·ñ·Re th· Ira septem gradus pōt hre Primꝰ est ymaginacō vā vl falsa·de lesione vl puipensiōe facta tibi in persona tua rebus. amicis.a hmōi·Et ibi ē fūdam tū oīs ire· Quia q̄libꝫ ira a tali incipit ymaginacōe que sepe falso immittitur interdū ec wro· Ex quo ptꝫ qꝫ wrꝰ hūiꝰ q̄ oīa sibi illata putat iusta eē·a dei misericordis salutare flagellū· difficulter irascitur·qꝫ tribulacones non recipit ut lesiones ꝯ fic dei patris medicinales ic̄ones: Scōs gradꝰ est postqꝫ q̄s iudicauit se lesū vl vilipensū ab alio: cū naturāle sit nocumēta r̄pellere: surgit q̄dā vhx mens a impetuosus ai motus q̄ est appetitō vindicte vl motꝰ inclinās fortiter ad vindicte irrogacōem·a hic appetitus vindicte potētie irascibilis est ira· put ē passio Vnde sup illo math·v· Oīs q̄ irascitur fratri suo. dicit glō· Ira est vhx mens motus animi ad nocendū·hec ira si est tam subita i aliquo ut p uemat oēm deliberacōnem racōnis a omnem motum voluntatis·Dicitur primus motus·Et quia non est i potestate nra sicut nec ceteri primi motus· Id circo non est peccatum·sed pena potest esse peccati·Hec em̄ ira non est peccatum qꝫ diu nō dependet a voluntate positive· scilicet eam volendo·aut priuative ei non resistendo cum possis·Vnde Augustinꝰ super illo ps· Irascimini a nolite peccare· Si surgit motus ire q̄ propter penam peccati non est in potestate nostra saltem monet conscientia·ut ei non cōsentiat racō·ut mente que regulata est ꝑm deum seruiamus legi dei·si adhuc carne huiuimꝰ legi peccati·Ad illum autem motum qui est appetitus vindicte. vl repulsionis nocumenti·id est ire sequūtur naturaliter ta primo euaporacio fellis·Vnde Augusti·in epistola ad nebridium·Assiduitate irascendi fel crescere eciā medici affirmant Crementō autem fellis rursus et facile ac prope nullis causis existentibus irascimur· Ita qꝫ suo motu animus facit in corpore: ad eum rursus commouēdū valebit·Secūdo seqūtur ascensio et accensio sanguinis circa cor·et cordis dilatatio·Vnde materialiter Aristoteles diffinit iram dicēs· Ira est accensio

sanguinis circa cor·totū etiam corpus ōnter calescit·Tercio sequitur turbacō a mordacio spūum a humorū·q̄ tria cōplectens dam̄·sic dicit·Ira ē feruor eius q̄ circa cor est sāguinis ex vappracōe fillis vl per turbacōnem fiens Sicut ei ad motum localem naturalit sequitur in corpe apto calor· sic ad appetitum vindicte vl repulsionem nocumēti naturalit sequūtur in corpe pfata tria

f Tertius grādus est cū racō possit prape talem dcordiacōez· a vlūtas possit modrari vl extinguere·a neutrū fit·si negligenter ātto se hnt·a tñ possent vigilantia sua talia rep̄mere·a tunc fit ira peccatū: vīale q̄dē q̄n ira preuenit rōez·sic ut p̄mittitur·a vltra nō progreditur nōbiliter·vigili ei animo hō in teiora tang̃ oim bonoz a maloz pricipalissima assidue custodire dcbret·ne hostis qua cūq; parte lederet·sed q̄ hoc pauci faciunt·idcirco vras virtutes pauci possidet·licz multi dc exterioribz magnā vim faciant·vñ·i·thi·iiij·Corpalis exercitatio ad modicū vtilis est· pietas autē ad oia. Quartus gradus est q̄n racō pcipit ira a appetitum vindicte·si tñ dc libra racōem racōis ira p̄uenit·a tunc vlūtas pōt in ira cōscire saltem surrepticie: positie iram volendo vl in ea placēdo·aut p̄uatiue ei non resistendo·si eā in animo cōtinuat vl inualescere simit·a sic est vīale·si magnus q̄ in tercio gradu: saltem quādo ira adhuc recens est q̄ dc libra racōe racōis moderari nō potuit qđ dicit propter eos q̄ stati irati verbis maledicis seu maledictis·vl gladio proximos ledūt qui non excusantur·ut sup̄ de blasphemia patuit p̄cepto·ij·c·iiij·d Quintus gradus a duo sequētes sunt quos xp̄us phibuit math·v·dicēs Oīs q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicio Qui aūt dixerit fratri suo racha reus erit consilio· Qui aūt dixerit fatue·reus erit gehēne ignis·Vnde dicit tho· ·2·2·vbi p̄us dom̄inus math·v· tm̄ ponit tres gradus ire: non spēs·qui gradus accipiuntur sm̄ processum hūani act̄·i quo p̄mo aliquid in cor dcripitur· a q̄tum ad hoc dicit. Qui irascitur fratri suo·Secūdo autē cū p aliqua signa exteriora manifestatur exteri? eciā ātto q̄ prumpat in effectū a q̄tum ad hoc dicit·Qui dicit fratri suo Racha·qđ ē interiectio irascentis·Tercius gradus ē quādo pcēm interi? cōceptum ad effectū p ducitur·Est aūt effectus ire nocumētū alterius sb rōne

g

vindicte. Minimum autem nocumentorum est quod fit solo verbo. Et ideo quantum ad hoc dicit. Qui dicit fratri suo fatue Unde sm augustinū in primo gradu est vnum scz ira tm. In secundo duo. scz ira et vox. In tercō vero tria. scz ira. et vox. et verbum. Et sic patz qd secūdo addit sup primū. et tertiū sup vtrūqz. vñ si primū est petm mortale in casu in quo dns loquitur sic dictū est: multo magis alia. Ideo singulis eorum ponūtur correspondentia aliqua pertinentia ad condemnationem. Sz in primo pōitur iudiciū. qd minꝰ ē. Quia ut augꝰ dic. In iudicō adhuc datur locꝰ defensiōi. In secdo vero pōitur offiliū in quo iudices inter se cōferunt quo supplicō dānari debeat vel oporteat. In tercō ponit gehenna ignis. que est certa damnacō. Et licz aliquibꝰ minꝰ videatur. qd aliquis p mimo nocumēto qd fit solo verbo fit reus gehenne ignis Crisꝰ. tn oñdit hoc non minꝰ esse. cū qnqz pua verba plura homicidia perpetrit. et ciuitates et regna euertertint. nec tamen puum est mes frez stultum vel fatuum vocare. auferens prudentiam et intelligēciam quo homines ab irracōnalibus distant. Exempla vide vmē. in spe. histo. Primo quō narses Rome patriciꝰ cū ptali am totā ab hostibꝰ liberasset. Et imperator Justinꝰ cū romanis ingratus suū narsetis in paciū creasset: vxor iustini iā narseti cōstātinopolim exulātu sic derisorie demādauit. In cōstātinopolim remea. et cū puellis tuis in gemicō feiaz lanarū pesa diuide. Ad que verba narses respōdit Talē se telā orditurz quam dū viuerz nō deponerz: qd et fecit nam et lōgobardos de pānonia vocauit. q totā ytaliā in breui optinuert. excepta roma et rauēna. Sic cū spado imperatoris eraclij rogas et dona vel elemosiās militibz distribuerz. et sarracenī imperatoi militātes idē petierent: Spado eis dixit. vir sufficiat ipatoz daē rogas militibz suis Quāto magis cambus istis. Qui exacerbati conuocatis alijs sarracenis in breui romānis malis vexauerūt. ¶ Quā ho autē ira sm predictos tres gradus sit mortale. vel quādo venialē peccatum. Dicota primo sm thm. vbi primus qd ira sit quintupliciter peccatum. Cum enī ira sit appetitꝰ vindicte. Dum dicta sit iniusta quadruplicat Primo quando quis ex ira punit. vel vult illum punire qui non meruit. Secundo quando maiorem penam illi inferre inferre appetit qꝫ ille demeruit

Tercō si tantā quātā demeruit·ſ non ſm ordinem iuſticie· ut q vult punire aliquē p ſeipſum·cui? ſupioꝛ non ē aut ſm pter miſſiōez alteri? ad debitū ordinē iuſtitie requiſiti·Quā to ſi iuſtam penam ꝛ ſcōm ordinē iuſticie infert:non tamē ſuna intencōne·aut non ꝓpter ſunū ꝛ debitū finē Debz enī intencō p̄uentis eſſe ſonū ipſi? p̄uiti·aut obuiacō iuſtitie omunis à dei honoꝛ·ita ut peccans corrigat ſe vel alij p ei? exēplū· ꝛ dei honoꝛ fiat·vñ ſemp peccat q̄ ex odio vl rācoꝛe in malū alterius vindictā appetit·à ut puniēs dicatur ſtrennuus· aut ſonus iuſtitiarius·aut ꝓpter lucrū·aut ꝓpter faciari vindicta·aut ꝓpter aliūm malum finē·Rñ to ira fit peccatū ꝓpter modum inordinatū·id ē nō bene modificatum·etiā ſi prefata cauſeantur ſaltem q̄dāz·ut potꝛe· ſi q̄s nimis ardenter iraſcitur interius·vl ſi nimis exterius maiſeſtat ſigna ire Ira igr ſm tho·qñ ſcōm quatuoꝛ modos p̄mos vl aliquo eoꝝ homo infert aut vult inferre talē vindictā alteri:eſt de ſuo gñe peccm mōrle·q̄ contrariatur iuſticie ꝛ caritati Poteſt tñ otingere q talis illacō inuſte vindicte ꝛ etiam vlicō inferēdi·ꝛ etiaz ira ad hoc inclinās eſſet ſolum peccatum vnīale·ut cū q̄s appetit ſe vindicare i aliquo modico·qđ quaſi nihil ē reputandū·ita q illđ ita modicum ſit· q ſi actu inferretur:non eſſet mōrle·ut ſi quis parum trahat alienum puerū p crines vl aliqđ hmōi faciat·vl etiaz manz venīale peccm propter impfectionez actus·ut cū motus ire ſbito oritur in aīmo ꝛ p̄uenit iuditiū racōnis ut i antedictis declaratum ē·Rñ aūt quis qñto modo iraſcitur appetēs vindictam·ut ſi quis nimis ardenter iraſcitur interius·vl nimis exterioꝝ maiſeſtat ſigna ire·Sic ira ſm ſe non hz ex ſuo genere racōem peccī mōrlis·pōt tamē otingere q̄ ſit peccm mōrle puta ſi ex vhementia ire aliquis excidat a dilectiōe dei ꝛ ꝓximi· hec ſnialiter thō·Dicat quidā alius doctoꝛ·Si oſideretur inordinacō ire ex pte modi iraſcē di puta q̄uis iſta vindicta iuſte ꝛ debite appetatur·qñ tamē multum inordinatus ē motus ire·ꝛ nimis vhemens interioꝝ ꝛ exterius·tūc credo ſi p̄cedat ex habitu vicioſo ſcz ex ſuperbia· vl inuidia vl ex ira etiā inhabituata vlūtate·vbi habitus eſt ꝛ p̄ncipia ex q̄bz talis motus p̄cedit ſūt mōrlia·Credo etiā q illa inordinacō ire ſit peccatum mōrle·Racio eſt quia

refertur in eūdē finem vicij. vn de procedit. vl si non p̄cedat ex habitu vicioso. ⁊ ex hoc grauē scandalū oriatur. Puta q̄ ille cōtra quē irascitur mō inordinato. vl alij audiētes vl videntes ad p̄cā mortalia impellūtur. p hoc q̄ motꝰ hmōi ire tam inordinatus est qui alias ad dicta p̄cā nō mouerētur. p̄cēm mōrle credo in dicto mō cōmitti. Si tñ talis motus inordinatus non p̄cederꝛ ex habitu vicioso. nec graue scandalum generarꝛ. ⁊ ex naturali cōplexione irascentis prouenīret. qui forte multum esset coleicꝰ ⁊ debilis: vl infirmus. ⁊ alias nimis colera infectꝰ. posset esse p̄cēm mortale. nisi tūc debilitas. vl motus colere inordinatam accēsionem ire causans ex culpa mortali p̄uenīret. puta ex nimia ebrietate vl gula. vl aliquo hmōi. vl ipse motus inordinatus ire intrinsecus irascentem inflāmaret q̄ a caritate dei vl p̄xmi caderꝛ. ¶ Capi. iij.

Dubitatur hic primo quomō ira sit capitale vicīū. Sñdꝛ tho. 2. 2. vbi prius. Ira dꝛ vicium capitale. eo q̄ multa vicia ex ea oriātur. Cū exptē obiecti q̄ multū hꝛ de racōe appetitꝰ. mḡ tū sez vīm dicā appetitus sub racōe iusti ⁊ honesti. q̄ sua dignita te allicit. Obiectum em̄ seu cā prima omnis ire in nobis. est appetitus vindicte sub apparētia. vel existētia. ut si aliq̄s nobis intulit iniustum aliquod. iniuriā. vl putpendit nos ꝓpē que merito sit vindicta sibi infligenda. Cū etiā q̄ ira ex suo impetu mētē hꝛ precipitare ad inordinata queq̄ agenda. Iō glō. super illo puer. xxix. Vir iracundus prouocat rixas. Ira inquit vitiorum omnium est iracundia. qua clausa. virtutibus intrinsecus dabitur q̄es. qua aperta ad omne facinꝰ armabitur animꝰ. Ira enim dꝛ ianua vicīorum p accidens quidem. remouēdo vicꝛ phibens. id est impediendo iudicium racionis per quod homo trahitur a malis. Directe autem et per se est causa aliorum spāliū vicīorum que dicuntur filie eiꝰ. Et hm greg. libro. xxxi. mora. ¶ Sūt sex. duo in corde. b tria in ore. ⁊ vnum in facto. Prima filia est indignacō. qua homo illū contra quē irascitur reputat indignum ut sibi quid tale fecerit. quod videtur esse quedam vilipensio. pmo q̄dam contemptus proxīmi. Secunda est tumor mentis. ut cum irascens rplet animū suum diuersis cogitacōibꝰ amaris. quibꝛ apd se aliq̄n cogitat diuersas

vias se vindicandi·⁊ hꝫ multiplex propositum alterinocendi·Et hmōi sunt magna peccata·qz non solū in actu exteriori pcēm est:ſꝫ magis in voluntate etiaꝫ si nō impletur ad extra p opus Tertia est clamor. q̄ est inordinata ⁊ confusa locutio quo aliquis quo ad modū loquendi exterius demonstrat iram suā·Quarta est blasphemia cuius sūt tres spēs ut dictū fuit m·ñ·p̄cepto·Quinta est cōtumelia·cū quis ex ira p rūpit in verba opprobriosa ⁊ iniuriosa q̄ sunt cōtra primū· Et hoc fit frequenter ex ira·qz cū ira sit appetitus vindicte·⁊ nulla vindicta sit iusto ita prōpta sicut cōtumelia·ideo in eam statim prūpit·Est ei cōtumelia ꝓprie cum quis manifeste ⁊ extra honorē alterius dicit sibi defectū suum soli aut coram aliis·Et est maior cōtumelia cū quis coram multis dicit alicui defectū suū eo q̄ p hoc magis dāmificat in honore aut reuerentia sibi ab aliis impēdenda·pōt tn etiā dici cōtumelia·cū sibi soli dicit in q̄tum scꝫ ille q̄ loquitur extra audiētis reuerētiaꝫ agit quē vidz vilipendere ex hoc q̄ manifeste verba cōtra eū pfert·Et sumūtur q̄nq; p eodē·quātū·cōtumelia·⁊ impro prīū·Exemplū·cū quis dicit

Tu es filiꝰ meretricis·fur·miser·vl simile·vl cū aliquis alteri impropēat q̄ in pauptate eius sibi plura dederit·sm illōs ecc̄·xx·exigua dabit·⁊ multa inperabit· Vbi sm tho·2·2· ·q·lxxij·nōndū·q̄ qñ in mercio pferētis contr aliquē cōmunitū aut otumeliā ad hoc fertur ut p verba que pfert alterius honorē minuat·tūc ē pcēm mortale·non minꝰ q̄ furtū à rapina·non ei minus hō amat suū honorē q̄ rem possessam·vnde xp̄s illōs voluit·Math·v·qui dixerit fratri suo fatue reus erit iehēne ignis·Si quis vro alteri vbū leuis cōuicij aut cōtumelie dixerit nō aio dehonorādi·ſꝫ ex aimi leuitate·aut ex leui ira·sine firmo ꝓposito aliquē dehonorādi·ſꝫ forte vult ipm lenire ⁊ modicū contristare:tūc pōt esse vīale Si quis vro alteri dixerit verbū conuicij non animo dehonorādi·sed ꝓpter correctionē·tūc pōt esse sine pcō·si alias sit bn circumstanc̄ natū· Sicut ei licitū ē aliquē sibi sbiectū vbrāre·à in rebꝫ dammificare cā disciplina·sic ⁊ verbū ei dicere cōsū cā disciplīe dicere· Sic xp̄us luc· ·xxiij·vocat duos de discipulis tardos ⁊ stultos. Et ap̄ꝰ. gal· iij·discipulos suos vocat insensatos ⁊ stultos·Dicit tn btūs

Aug9 · in ſmone dñi in monte · qz raro a ex magna neceſſitate fūt hm̄oi obiurgacōnes exhibende · in quibus non ut nob ſz dño ſeruiatur inſtigemus · Addit tho · qz in vſu taluū wrboꝝ magna diſcrecō ſeruāda ē ne ceſſario · vt viz quis talib9 wrbis caute a moderate vtatur in correctōne a alias · qz poſſz eē tam graue cōuicū qz p̄ meaute lam platū auferret honorē ei9 cōtra quē p̄fertur · a tunc poſſz homo peccare mōaliter. ecia ſi non intēderet dehonoracōnem Sic ec · ſi qs alū ex ludo imeaute pitēs grauit ledat · nō carz culpa · Sexta filia ē rixa p quā intelligūtur oia nocumenta q ex ira p̄xis inferūtur exteriori facto. ſiue in corpe · ſiue in rebz. qd multiplicit fit ut oſtat · ptz igit quātus malꝰ iratus patrat · ptz ec · qz i ofitendo nō ſufficit dicere actꝰ a vba exteriꝰ plata a pcepta · ſz optz ec · iterioā grām a ofitezi a plāgere · ¶ Dubitatur ſcdo q t ſint ſpecies ire · ſm tho · 2 · 2 · vbi p̄us · Et hūb tū i expoſicōe rgule bti Aug9 · Et p̄hm · iij · ethicoꝝ · qz tres · Nam ea que dñs Math · v · ponit ſunt gradꝰ ire ut dictū eſt in alio capitulo · Eſt prima ſpecies · ira acuta · ſcda amara · tercia difficilis · Dam̄ · li · ii · vocat eas felleā maniaz a furorem · Scdm p̄ma q̄dā acuti ſūt qd̄ ptiz ad originē ut q̄ minꝰ cito iaſcūtur ex cā q̄libz leui · Tales ſi cito iraſcūtur a cito wmiā petūt · ſunt ſicut aq̄ q̄ cito caleſcit a ſtati frigeſcat · qd̄ ē minꝰ malū · hiī non ſūt meliores ꝓpter frequenciā · cū oīs hō detrateē tardꝰ ad irā Jac · i · Sz ꝓpter celerē ſatiſfactōem · cito ei culpā ſuam recognoſcūt · Jtē ſic ſignū ē bone oplexiōis ſe cito purgare a ſupueniente infirmitate · Jtaē ſignū bōe oſcie · ſe ſtati wmie pticō e mūdare Jtē delicta ſūt tāto grauiora · qnto diuciꝰ tenent aiaz ergo a cōmixio · tāto leuio ra · qnto citiꝰ eā dimittunt · Eſt ergo p̄ma ſpēs leuiꝰ pcēm · Tū qz ea motꝰ culpā ſuā citiꝰ cognoſcunt. tum quia cito ſe purgant ab illa iniuria · tū ec · qz iniuriā in alterz omiſſam nō plō gāt · ¶ De ſcda ſpē ſūt amici q̄ rū ira multo tpe durat a manet In quib9 triſtitia difficulē ab ſorbetur · niſi diuturnitate tpis q̄ non prorūpit ad exteriora ſignā iracūdie · Tales tardi9 incitantur · a ad wmiā pretendā tardi9 iclmātur · ſimiles ferro · qd̄ tarde igneſcit et difficulter infrigidatur quod p̄ius eſt · Tales tripliciter peccant · Primo quo ad proximum · quia poſt offenſam caritatem fraternaz quā turbauerūt differūt repare

Secdo in se qz satisfactōem salutis fue nccāriā ptrahunt facere. Tercō in deū qz irā dei cōtra se exortam occasiōe offense cōmisse i suum suū otemnūt placare. Tales triplici laborāt vitio Quo ad primū accidie. qz tardi ad bonū. Quo ad secūdō ire que nondū in eis sedata ē. Et quo ad tertiū superbie. qz ex superbia pcedit qd ledens satisfacere dedignatur hoc triplici funiculo collo eius appēso in baratz mergitur amar? Quo contra ps. Disrūpamus vincula eoz. a pitiamus a nob iugū ipōz. De tertia spē sūt difficiles qui ita obstinati sūt qd non dimittūt desiderīū vidicē: misi puniant. Tales nunqd volūt petere vniam simles lapidi alexstō. de quo dicit aug9. in de ciui. dei: qd semel accēsus nunqd extinguitur. Dos tres gradus Aug?. ponit in regula dns. Melioz autē ē qui qd quis ira sepe tēptetur. tamē vniaz ipetrare festinat ut ei dimittat cui se agnoscit fecisse iniuriam. qd qui tardius irascitur. et ad vniam petendā tardius inclinatur. Qui aūt nunqd vult petere vniā. fine cā est in monasterio etiā si inde non pitiat.

f Qn autē ille tres spēs sunt pcā mōrtia. Rx. quidā doctoz in eo casu vbi acuti qui minus sunt mali pccāt mōrtaliter non est dubiū amaros. et difficiles pccare mōrtaliter. Et tīto graviori reatu. qd to peiores sunt in moribz. siue motus ire ipōz fit ex iniusta vindicta desiderata vel illata. vel ex inordinato mō irascendi. a hoc patz p Aug9. in regula. qz ira acutoz in quibus crescit in odiū. et intīn tū reatus eius aggrauatur qd facit trabem de festuca. et facit aiam homicidā. Qui enī odit fratrē suū homicida ē. i. Jo. iij. In difficilibus ergo quoz ira nō cessat donec inuste puniant. patz qd ira semp est pcām mōrtale. misi vindicta illata essz minima iniuria. sic si quis modicū de mue vel guttam aque super aliquē proiceret vel puerū aliquē in debite p capillos traheret. In amaris aūt quia ira cōuertitur in odiū sm reatū suū trahit in spēm pcī mōrtis In acutis tn appetitus vindicte i debite possz indelibratus esse. et preuenire iuditū racōis qd in alijs nunqd vel rarissime otingere posset. Dubitatur tertio § Qn ira sit licita et meritoria Rx. sm thō. vbi prius sm tratum greg. in mora. Duplex est ira. vna vocatur ira p vitiū. de qua pius dictū est. Alia p zelū. cum quis ex amore dei. primi. aut iusticie irascitur pcō. ppio. a

pximi·⁊ appetit vindictā iustā·
scz in eum qui peccauit·⁊ tātā
quātam demeruit·⁊ sm ordiez
iustitie ad honorē dei·et modo
debito·Et tali ira non solū licī
tum est·ymo expediens ⁊ debi
tum aliqñ vti·ut ptz p crib·sup
Math·dicentē·Qui sine cā ira
scitur·reꝰ erit·qui vero cū cau
sa non erit reꝰ·Nā si ira nō fue
rit:nec doctrina pficit·nec iu
ditia stāt·nec crimina cōpescū
tur·Itaqz q cū causa non irasci
tur:peccat·Patientia enī ira cō
nabil·vitia seminat·⁊ negligē
tiam nutrit·⁊ nō solū malos ꝫ
a bonos imitat ad malū Item
greg·v·moꝛa·Si nulla ira ex
virtute surgerz·dme aīa dulci
mis impetū per gladiū phīe
es nō placasset·hanc ira qz ha
ly nō habuit:in se a in suis·gui
ter punitꝰ fuit De hac ira di
cit ps·Irascimini ⁊ nolite pecca
re.qđ quidā male·solū intelli
gunt sibiipsis irasci licitū fore
ꝫ si ꝓximos ut nos amare pti
pimur restat ut sic ꝓximoꝝ er
ratibus sicut nostris vicijs iras
camur hec sentētialiter greg·Idē
dic·Aisto·iij·a·iij·et hieꝛonimus
Sic Exo·xi·cū loqꝛetur moy
ses pharaōi ⁊ ille noluit audi
re·exiuit a pharaone iratus mi
mis·Sic etiā Exo·xvi.cum p
hibēt moyses ne vsqz mane ser
uarēt mana israhelitē·Illi ma
ne fœtuerūt vermibꝰ iratus ē moyses cō
tra eos Sic videns vitulum a
chꝛos iratus fregit de manibꝰ
tabulas decalogi·Exo·xxxij·
Simile de eodē moyse legitur
leuitī·x·Et numeri·xvi·Sic ci
stus Mar.iij·Cū circūspexisset
dñs·cum ira iudeos qui obtua
bant eū:contristatꝰ est sup ce
citate cordis eoꝝ·¶ Dubitat h
quarto quando licitū sit vti ira
Ry·sm gregoriū·v·moꝛa·qz du
plex est ira·vna racōnē puenī
ens·ut patuit in seꝛo principa
li vsqz ad quartū gradū inclu
siue.Alia est racōnē sequēs·rectam
subsequens·Sūt ergo tres re
gule.Prima homo nō dz vti ira
racōnem puenīte·ꝫ qz statim
capit eam:debz ei resistere to
taliter excludēdo·nec aliquā pe
nam inferat quousqz animus
totaliter quiescat·Racō est·qz
ira racōnem preueniens trahit
racōnem a sua rectitudine·vñ
habet racōnem mali·Ira enim
deliberationem racionis preue
niens cecat racionem·ut iudi
cet iniuriam illatam que non
est iniuria·vel maiorem qz sit·
a sic in alia vicia·ira precipi
tat.Secunda regula·ira racio
nem sequente est aliqñ vtendū
Exempli gra quando homo p
fecte cognoscit peccm alterius
sm oēs circūstantias a quie te

ꝛ integre delibrauit de salubri
pena ꝛ vindicta pro illo peccō
infligenda. attn adhuc se peri
pit ḳ timētē aut negligentez
in exequēdo dictatā pnā tunc
assumere pōt ira tantam quan
tam pōt regere rōne ideo ut ex
equatur melius p̄ dictatam pe
nam. Hec eni aliqn locū hnt
in iudicē respū reipublicē. In
magro respū scolaris. In dño
respū sui. In plato respū sb
diti. ꝛ In viro respectu vxoris.
Racō dicti est ut dicit tho. ubi
sup. qz passio ire sic ꝛ oēs alij
motus appetitus sensitiui ad
hoc dati sunt: ut ḳ ō ꝓmptiꝰ ex
eq̄tur illō qđ racō dictat. Alio
qn frustra essz in hoie appetitus
sensitiuus. Extra p̄dictos autē
casus nunqꝫ vtendū est ira. qz
nihil pdest ira alias ꝛ obē plu
mū: in multa mala p̄cipitando
faciliter. Tertia regula est qꝫ
uis ira p̄dcto mō assumi possit
cū delibrāc̄oe p mstro virtutis
ꝛ eius adiutorio. illud tn non
expedit oibus hoibus indiffe
renter. non quidē imperfectis.
semp ꝛz pfectis. Racō ē. qz non
oēs ꝓpter difficultatem bñ
vsus ire sciēt eā regere rōne ꝛ
odiū ꝛ alia vitia nata essent ma
gnare. non aūt sic in hoibz vir
tute pfectis. Simile est in me
dicinalibz. Nā aliqua medica
lia licita sunt pito medico ad

hibere qui scit modificare ea qꝫ
phibētur imperito. ¶ Oia pre
dicta probātur auctoritate ex
emplis ꝛ racōne. Auctoritate
bti greg. v. moral. dicētis. Cū
animus p zelū mouetur curandū
sumope est: ne hec eadem ira qꝫ
pro instrumēto virtutis assu
mitur. menti dnētur. nec qsi dña
peat. ꝛz quasi ancilla ad obse
quiū ꝓparata a racōnis tergo
nunqꝫ recedat. Tūc em robu
stius cōtra vicia erigitur. cum
sbdita racōi faulatur. nā quā
tūlibz ira ex zelo rectitudinis fu
gat. si immoderata mētē vicit.
rōi ptinꝫ fruire otēmit. ꝛ tāto
se impudētius dilatat. quanto
impacie vitium virtutē putat
Exēplꝫ phoz illa patēt. Nā ut
dicit valeriꝰ libro. xi. Archita
magister pitagore ꝛ platonis
villico suo iratus. Sūpfissem
inquit a te supliciū misi iratus
essem. maluit em impunitum
relinqre qꝫ ꝓpter iram grauiꝰ
iusto punire. Sic socrates ut
dicit seneca li. x. de ira. Cū suus
eū offendisset quē habebat di
scolū ei dixit. Cederē te misi ira
tus essem. Coreptōem emm
seruī in tempus distulit famu.
nec fuit ausus se ire omittere.
Erat aūt in eo ire signū. vocem
submittere. ꝛ loquiptius. qz
apparebat sibi tē obstare. Ita
dyogenes ut dic seneca libro

iij°. de ira. Cū de ira differerz: adolescentul⁹ p̄uus in eū ospuit Interrogatus wro an irascerꝫ tur cōtra illū: ait. nō irascor sed dubito an irasci oporteat. Si de platone dicitur ut dic̄ valerius libro primo. Cum aduersus seruū delictū vehementi⁹ exarsisset. ponere illū statī tunicā. q̄ p̄cere scapulas verberib⁹ tussit sua manu ip̄m cesur⁹. post modum intelligens se irasci. iā in alto manu fusp̄nsa. q̄sit⁹ē a sponsippo amico suo quid ageret. Exigo in quit p̄nas ab homine iracundo. oblitus q̄ iam seruī. quia alium quem p̄cius castigaꝫet inuenerat abstulit sibi in seruum potestatem. Tu māt spōsippe istū verberā. nolo ut sit ille me⁹ ptāte. id ēi mea qui in sua non est. Racōne ēc. generali p̄fata patēt p̄m tho. i. 2. q. xlvi. Quia quāuis homo sit animal māsuetū cōsideratis in generali racōne recta. q tpatissima humana cōplexione. tn cōsiderata colera hoīs magis de facili inflāmātur multi ad iram. q̄ ad cōcupiscētiā vel aliā passionem. q etiā q̄ ira est passio vehemētissima.

Capitulū q̄rtū. v. p̄cepti

a Septimā filia ire pōt poi maledictō. que sepe exoritꝫ. De quo vi cō tractat ut sequitur tho. 2. 2. q. lxxvij. Est enim p̄m eū male dicere imprecando. impando. aꝫ optando p̄nuntiare contrā aliū malū. q sub racōne mali. q nō ad emendacōnē alteri⁹. q̄ solū in malum eius. optare aūt q i p̄cio moueꝫ ad malum alterius sub racōe mali. p̄m se repugnat caritati. Quia debem⁹ diligere p̄imū volēdo bonū ipius. Et ido p̄m gen⁹ suū ē p̄cm mōle. Vñ. i. cor. vi°. neq̄ maledici. neq̄ raptores regnū dei possidebūt. Et ē hmōi maledictio tāto grauius p̄catū. q̄nto male dicit q̄s ploē quā magis amare q reuereri debetꝫ. Vñ leui°. xx°. Qui maledixerit p̄ri. aut mri. morte moriatur Subdit tho. Contingit tn̄ vbū maledictōnis p̄olatum p̄cm esse vma le. vel p̄opter puitatem mali quod quis alteri maledicendo imprecatur. vel etiam p̄pter affectum eius qui p̄fert verba maledictōis cum sc̄z ex leui motu vel ex ludo vel furzep cōe aliqua talia verba p̄fert p̄cata enim verborum maxime ex affectu pensātur. b Dictum est autem notāter in descripcione maledictionis. sub racōne mali. q solum in malū eius cui maledicitur. Quia si quis imprecetur. impetꝫ aut optet malum alicui sub racōne boni: sic est licitum. nec p̄prie maledictō est.

eo q̄ intenco p̄cipalis nō fer-
tur in malū illius cui fm bonum.
Contingit enim optare malū
alicui sb racōne duplicis bo-
nq̄ q̄z sb racōe iusti. a sic iudex
iuste maledicit illū cui p̄cipit
iustam pnā inferri. Sic etiā
eccīa maledicit anathematisā-
do. q̄nq̄z sub racōe vtilis opta-
tur malum. ut q̄n quis optat
aliquē p̄ctōrez pati egritudiez.
vel simle. ut melior efficiatur.
vel a psecucōe bonor desistat:
Et q̄uis maledicere bene pos-
sit fieri fm p̄dicta. tamen crea-
turis irracōnalib⁹ bies regu-
lariter nō dēt maledicere. tū. q̄
illō omūiter fit ex irracōnabili q̄-
dam ira. tū. q̄ solet indiscrete
fieri in malum hoīm quor fūt
Tamē ut tho. ibidē dicit Ma-
ledicere reb⁹ irracōnalibz in q̄
tū creature sunt dei. ē peccatū
blasphemie. Maledicere autē
eis fm se cōsideratis ē otiosū et
vanū. ⁊ p̄ oscquēs illicitū. imo
maledicere est adeo illicitum.
ut etiā dyabolo fiei nō detrat.
vnde puer. xxiij. dū maledicit
impi⁹ dyabolū. maledicit ipē
aiaz suā. id ē maledicto culpe ⁊
pene se subiicit. q̄ cum dyabol⁹
sit natura bonus. p̄ccm est sal-
tem ut sic ei malū optare. vnde
bēus iudas in canonica sua di-
cit. Cū michahel archangel⁹
cū dyabolo disputans altrica-

Capitulū Quarto

retur de moysi corpe non ē au-
sus inferre iudiciū blasphemie.
sed dixit imperet tibi dñs. vbi
glō. Diligenter intuendū est.
q̄ si michahel archāgel⁹ dya-
bolo sibi aduersanti blasphe-
mā dicere noluit. fz modesto
fmōe eū coercuit: q̄ tomagis
homimb⁹ ois blasphema est
cauenda. q̄uis enim in volū-
tate malus sit dēmon tamē na-
tura bonus est. ¶ Ad cauendū c
aūt vitiū maledictiōis monē
dūt exempla sacre scripture ⁊
bonor xp̄ianor. Nā xp̄s cum
malediceretur sp̄. in cruce. nō
maledicebat. i. pe. iij°. Paul⁹ eti-
am dicit. i. cor. iiij°. Maledici-
mur. ⁊ benedicimꝰ. Et petr⁹. i.
pe. iij°. Non reddētes malum
p malo. nec maledictū p ma-
ledicto. Exēpla etiā xp̄ianorū
bonor ad idem sūt que osten-
dunt q̄ interdū maledentes
siue inuiti sint siue volentes in
malum eor exaudiūtur. vnde
greg. iij°. dyal. refert q̄ cū sim-
plex ⁊ sanctissim⁹ florentiꝰ pro
pastore haberet visum oculas
pascētē. discipuli quatuor cu-
iusdā sancti patris qui diceba-
tur eutitius. vrsū in campo oc-
culte occiderūt. de quo cū floren-
tius valde tristaretur. eutitius
flentem fratrem volit cōsolari
Cui florentiꝰ Spero in oipotē-
tem deum q̄ in hac vita ante

oculos hominum vindictā ac
cipient qui innoxium vrsum
occiderūt. Statim autem qua
tuor rei discipuli elephantīo
moxtō pcussi membris putre
scentibus interierunt. Unde
omni tempore florentiꝰ flebat.
se homicidam proclamās. Itē
ibidem refert gregē. q cum fa
mulus cuiusdā stephani pre
sbiteri. negligenter ei seruirz.
clamauit presbiter vemi dya
bole discalua me famulo sic lo
quens. statim autem dēmō af
fuit a corrigie fūme caligarū
se soluerūt: in signum demoni
ace fuitutis. Ex quo patet di
cit gregē. dyabolū pmptissimū
esse in maledictōibz ad puniē
dum. Símile in quarto refert
de romano filiū quīquēnez nu
triente. qui mox blasphemare
cōsueuerat cum ei aliquid resi
sterz. vñ in pris sinu pestilētia
laborās simile ad apparētiā de
monis fatiēs necatꝰ est. Sic ce
sariꝰ in dyalogo suo dis. v. re
fert q vir q̄dā motus ira con
vxorem ei ait. vade dyabole.
mox aūt illa p auricularz dēmo
nē intrare sentiēs furiebat. Cū
q̄dā scūs abbas sup caput eiꝰ
legerz eu āgelū sup egros ma
nꝰ imponent. Illa terribilissimē
clamabat. Et cū dēmon impa
rz ut exirz: Ille respōdit. nōdū
vult altissimꝰ. postea tn mos

qūo dēmon intraueāt ipsa pa
tefecit. Itē quidā iratus dixit
filio suo vade dyabole. quem
mox dēmō rapuit nec vnq̄ cō
parut. Item puella q̄nquenis
cum lac comederz. pater ei ira
tus ait dyabolū comedas in
ventrem tuū. mox aūt wxata
est puella vsqz ad maturā eta
tē. In qua cū limina apostolo
rū petri q pauli visitarz libera
ta est. Sz antra dēmō in ea ait.
me egresso. hec nūq̄ post hāc
vitam sentiet aliud purgato
rium. hec Cesarius. Sic vica
simoprimo de ciuitate dei re
fert Augustinꝰ de vidua nobi
li q diuite habente septem fili
os q tres femellas eis maledi
cente. Oēs aūt statim tremore
omnium membrorum terribi
liter sunt percussi. q ciuium su
orum oculos wrentes in oēs
dispersi sunt. omnibus specta
culum facti miserum. Et si nun
q̄ maledicētis opcio implere
tur: tamen semper ille qui ma
ledicat: seipsum primo maledi
cit ut verificetur illud gen. vi
cesimoseptīo quo ysaac de ia
cob ait. Qui tibi maledixerit.
sit ille maledictus. ¶ Tertio d
principaliter videndū est de re
mediis ire. Sūt aūt quedam
remedia contra iram propriā.
quedam contra alienam. Re
media ire proprie sunt nouez

Primū est radicē ire euellere. q̄ est amor sui mordiat⁹. ꝛ suorū Qui ei ardēter diligit mordiate se. amicos. filios. tēpalia. ꝛ hōres. statū credit sibi iniuriam illatam esse. vel se puipēdi. ut dicit Arist. ii. rethoricē. vnde ec̄i. xxviij. p̄m ligna silue. sic ignis exardescit. ꝛ p̄m virtutem hōis sic iracundia ilh⁹ erit. ꝛ sc̄dm sc̄am suā exaltabit iram suam. Secūdum ē silentium. Nam natura ire est. ut plata magis ferueat. vñ puer. xxvi. Qui ipōit stulto silētium iras mitigat. vñ scūs pat⁹ ysaac req̄situs. Cur dem̄one⁹ eū tātū timerent. ſrndit. ex q̄ factus sum monachus statui apud me ut iracūdia extīguatur meum non procedere. Et p̄s. Posui ori meo custo diam. cū obsisterē peccator adūsū me

e ¶ Tertiū remediū ē exēpla patiēciū inspicere. p̄cipaliter exp̄i passionē. de quo greg⁹. dicit. Si passio dōni ad memoriam reuocetur. nihil adeo durū est qđ non equo animo toleretur. i cui⁹ figum nūer. xxi. Filij isr̄l lesi a serpētib⁹ igniti. inspecto serpēte eneo. id ē exp̄o crucifixo sanati sunt. ad idem valent exempla Job. Exēplū etiā illius mulieris nobilis de q̄ refert cassian⁹ in collatione patrū que petiuit viduam iracundis-

simam in qua patiētiā discerē. Talib⁹ ei exemplis, velut opitio eligere aīa munīri pōt. Quārtū est cogitare quō deū sepe pp̄ris malis offendim⁹. vel pueniendimus. ꝛ p̄ indigem⁹ etiam in pp̄ris defectib⁹ a p̄rimis supportai. vnde greg⁹. v⁹. moꝛ. Est alius seruādi mānuetudinis modus ut cū alienos excessus ospicim⁹: nr̄a q̄b⁹ excessimus delicta cogitemus. Considerata quippe infirmitas pp̄ria. peccata nobis excusat aliena. patientē namq; miseriam illatā tolerat. q̄ pie meminit se fore passe adhuc habitat in quo debitat ipē tolerari. Ideo tā facilit̄ quidā irascūtur. qꝛ pp̄os defectꝰ q̄b⁹ a deo vel p̄rimo supportātur non agnoscunt. vñ puer. xix. hō indigens. misericors est. Seneca regū animos indiuidimus: illi oblīti sue infirmitatis aliene desiuunt q̄si iniuriam acceperint ¶ Quintū f remediū ē cōsolatiō dīne ordinatiōis. Nullū enī malū nobis pōt inferri nisi diuina ordinatiōne: qđ maximū debet ee fidelib⁹. Deus ei est velut medicꝰ fidelissimus, qui aquā tribulationis cuiq; pp̄inat: sc̄dm sue infirmitatis exigētiā. p̄s. Statuit aquas quasi vtre. sc; de celo eā dispēsans filijs. vnde i. cor. x. Fidelis deus, qui non

patiet̄ vos tēptari sup̄a id
quod potestis ꝙ faciet etiā cū
temptacōne puētū ut possitis
sustinere. hanc racōnez assigt
xp̄s petro Joh. xviij°. Calicem
quem dedit mihi pater nō vis
ut bibam illū. Sine quo nec
filij zebedei p̄nt sedere ad dextrā
a sinistrā in regno. potestis in
q̄t xp̄s bibere calicē quem ego
bibitur⁹ sū. Math. xx. de⁹ est
vlut pater piissim⁹ q̄ filiū quē
diligit castigat Apoc. iij°. ego
quos amo. arguo. a castigo ne
vicz p̄m apl̄m sim⁹ adulteri mi
filij Si im̄q̄t extr̄ disciplinam
estis cuiꝰ ptic̄pes facti sūt oēs.
ergo adulteri a nō filij estis. Ex
br̄. xij°. de⁹ etiā est vlut mr mi
sericordissimā q̄ licz castigz filio
lū tn̄ non sup̄ modū. Nā ysa.
xlix. Nunq̄t obliuisci pōt ma
ter infantem suū ut nō miserea
tur filio vteri sui. Et si illa obli
ta fuerit: ego tn̄ non obliuiscar
tui Sextū est cōsideracō vtili
tatis ipsiꝰ tribulacōis. nā wra
tores nostri sūt sicut apes que
licz pungant: tn̄ diligūtur q̄
mellificāt. Sic inimici licet ro
dant: tn̄ penā p̄ peccīs minuūt.
prudētes fatiūt. decorāt patien
tiā. augent hic meritū. a in ce
lo premiū p̄s. Circumdederūt
me sicz immici dicit xp̄us. sicut
apes. a exarserūt sicut ignis in
spinis. Septimū est ꝙ ideo cō

nō

nre impotētie. Sūt enim q̄dā
qui wrecūdātur si non tribu
lātes eos wrbo vl facto ledūt
Si sciat homo etiam minimis
oportere pceri. Vñ Aug⁹. hō
tibi conuitiū dicit. a tumes et
iratus es. pulicib⁹ resiste si po
tes ut dormias. Octauū ē pce
re a misereri insano. nā iratus
aliquē impugnās. racōne im pte
vl in toto nō vtitur. a sic cec⁹
ē stultus. a quod āmō insan⁹
q̄b⁹ naturaliť clemētes sumus
Dñs p̄. xviij°. qui impatiēs est.
exaltat stultitiaz suā. Nonum
est p̄uia cōsideracō oim malo
rū que sibi possent inferri. vnde
greg. v. moza. mēs solicita an
teq̄ q̄libz agere incipiat om
nes sibi q̄s pati putat cōtueli
as p̄ponat. qtus sui reōptois
pbra cogitās. cōn adūsa se pre
paret Rue mmr wmētia tūto
forcōr excipit: qūto se cautius
ex p̄sciā armaut. Rui wro im
pūd⁹ ab aduersitate deprēdi
tur. q̄si ab hoste dormēs mu ei
tur. Hec īmedia sūt ire. p̄pe. Si
p̄cipaliter inuocādū est i oi
bus auxiliū dōme gre. sine q̄ nī
hil possum⁹ Remedia aūt cō
tr̄ alienā irā sūt tria Primū est
molle respōsio. Hoc est mirabile
naturale vnūvbi molle frāgit
durū. Vnde puer. xv°. respon
sio mollis frangit iram. Exem
plū i vitis patrū vbi discipul⁹

macharij eū pcedēs ait ad sa
cerdotē y dolor ligna portan
tē Quo vadis demon·q̄ iratus
vulnerauit grauit discipulū
Cū autē macharius supuem
ens sacerdoti diceret· Salue
ris laborator hoc verbo lenit9
p macharīū cōfusus est in mo
nachū·vñ cā vulnerā cōis red
dita. vulneratū ambo in mona
sterīū portauert. hō ei iratus ē
velut olla bulliēs. cui aqua fri
gida supfundenda est vnde
puerb·xv·Os fatuor ebullit
stultitiā. Secūdū remediū ē
silentiū·verba enī fūt velut li
gna·si saltem sint verba irato
displicibilia·ꝫ ad extīguēdū
ignē oport3 materiā lignor
immmuere·vñ·ecc̄·ix·Nō liti
ges cū hoīe litigioso·ɼ nō stru
es in ignem illīus ligna· Se
curius ergo essꝫ interō ab ira
to recedere· qui nollet cō buri
sicut ɼ ab igne Nō·xij·nō vī
defendētes kmi·ꝫ date locū ire
Ter cū remediū est bñficū
Bñficia enī irato impensa fūt
velut carbones ignīti· valētes
p caritate pximi. Ideo puer·
·xxv·Si esurierit inimicus tu
us ciba illū· Si sitierit da illi
aquā bibere· prunas enī ogre
gab sup caput ei9·ɼ dñs red
det tibi.

¶ Capitulū Ruītū

De inuidia que ut plui
mū ē cā hoīcidij. de q̄

Iob·v·puulū occidit inuidia
Tria sunt pncipaliter viden
da Primo q̄d sit Secūdo quā
te noceat Tertiō de remedijs
¶ Rñtū ad pmū· Inuidia di a
cit btūs aug9·ē odiū felicita
tis aliene· Dam·li·ij·dicit q̄ ē
tristicia de aliēis bonis· Et ōr
inuidia q̄ nō pōt videre bona
alior Vñ ambro·li· de offic·
Inuidus bono torquetur alie
no. null9 aūt pōt videre equa
nimiter illō de quo torquetur
Pro cui9 intellectu nōndum
hm tho·2·2·q·xxxvi·q̄ inuidia
ē tristitia de alieno bono in q̄
tū q̄s aliū excedit in bono ap
parēti. p̄cipue de quo est glo
ria vel in quo hoīes appetunt
hōrari ɼ in opinīōe eē Inq̄ tū
alienū bonū diminuere videt
ꝑpriā excellentiā· vñ greg·xx
xi· mōr· ¶ Inuidia exiam glo b
ria vel ex supbia nascitur Nō
sic p3· Nā cū supbus inaniter
gloriosus appetit sup alios ex
cellere ɼ magnus apparere ɼ
ognoscit in alio aliqō bonū·
tunc timet q̄ in hoc ipsū alter
excellat vl sibi equetur. ɼ tūc
tristatur inq̄ tum hoc minuit
gloriam suā ɼ excellentiā quā
hāret in opinīōe hoīm Ex hoc
enī q̄ alius in aliquo bono si
bi eq̄tur. aut eū excedit ipē mi
n9 gloriosus est estimatur: quia
tūc nō sup alios ipē excellēs

putatur·Exēplū Tu scis artifi
tiū in ciuitate: venit peregrin⁹ q̄
equaliter tibi vel meli⁹ te opa
tur de quo ipse laudatur·ſ tu
times eū tibi equari aut te excel
lere·⁊ doles de fama ei⁹ vel bo
no·q̄ fama tua minor erit·Hec
tristitia de alieno bono est inui
dia vra·Et videtur p̄ncipali⁹
esse tristitia de gloria alteri⁹ in
q̄ntum minuit gloriā tuā quā
appetis·Sic similiter est intr
diuites·nobiles·p̄dicatores·
magros·⁊ similes quo ad pul
chritudinē·fortitudinē·sciāz·
uolūtatē·de quo cōem·⁊ de quo cūq̄
uro vel estimato bono·de quo
c q̄s gloriā querit· ¶ Secūdo
notādū ſm tho·vbi p̄mo q̄ cū
inuidia sit tristitia de alieno bo
no: Quadruplex est tristitia·
q̄ de alienis bonis in alio ogḿitis
p̄t oriri·⁊ solum quarta est in
uidia·Primo enim quis trista
tur de bono alterius·inq̄ntū ex
eo timetur nocumētū·vel sibi.
vel alijs bonis·Et talis tristitia
nō est inuidia·ſ magis timo
ris effect⁹·a p̄t cē sine pcō·⁊
laudabilis·Vñ puer·xxix·In
multitudine iustorū letabitur
vulg⁹ Cū impij sūpserint p̄n
cipatum gemet popul⁹ Et gre
go·xxi·mora·Euenire plerūq̄
solet ut nō amissa caritate·⁊ in
imici nos ruina letificet·⁊ rur
sus eius gloria fine inuidie cul

pa ortristz·Cū a ruēte eo quos
dam bñ erigi credim⁹·a p̄fici
ente illo: plerosq̄ iuste oppri
mi formidam⁹ Secūdo mō po
test q̄s ortristari de bono alterius.
non ex eo q̄ ipē hz bonū·ſ ex
eo q̄ nobis deest bonum illud
qđ hz ipē Et hoc ꝓprie est zelus
ut dicat phs. ij. rethō·Et ſ zelus
iste sit circa bō honesta: laud a
bilis est· Vñ i. cor·xiij·Emu
lamini spūalia·Et Hiero. in epi
stola ad aletham·de īstructi
one filie dic·habeat sotias cū
quibus addiscat·quib⁹ inui
deat·⁊ quaz laudib⁹ moderā
tur. Vbi sumitur inuidia pro
zelo quo q̄s dz imitari ad p̄fici
endū cum meliorib⁹·Si autē
sit de bonis tpalib⁹ p̄t esse cū
peccato: a fine peccato· ¶ Ter d
cio modo aliquis tristatur de
bono alterius·inq̄ntum ille q̄
accipit bonum est eo indign⁹.
que quidem tristitia non p̄t
oriri ex bonis honestis·ex qui
bus aliquis iustus efficitur ſ
cut philosoph⁹ dicit·ij·rethō
ri·sed de diuicijs·⁊ de talibus
que possunt prouenire dignis
⁊ indignis·Et huiusmodi tri
stitia ſcōm eum vocatur neme
sis·⁊ p̄tinet ad bonos mores·
Sed hoc ideo dicit·quia cō
fidebat ipsa bona tpalia ſm
se·prout possunt magna vide
ri non respicientib⁹ ad eterna

Sm̄ doctrīā fidei bona tē
poralia q̄ puemūt idigmis ex
iusta dei ordīatiōe disponun
tur ad eoꝝ correctiōem vl ad
eoꝝ dānatiōez. Et hmoi bona
quasi nihil fūt īm cōparatiōe ad
bona futura q̄ seruantur bīs
Et ideo hmoi tristitia phibet
in sacra scriptura. Secm illd
ps. Zeloli emulari in malignā
tibus neqz zelaueris facientes
iniquitatē Et alibi pene effu
si fūt gressus mei qz zelaui su
p iniquos pacem peccatoꝝ vi
dens. Quato modo aliquis tu
statur de bono alicuius mḡ
tum alter excedit ipm in bīs.
a hoc ꝓprie est inuidia: a hoc
est semp prauū: ut dicit Arist.
ij. rethō. Quia dolet de eo de
quo est gaudendū scz de bono
proximi m caritatē. cui etiam
directe cōtrariatur ut dicetur.
e Quo aūt fiat inuidia vel male
pcm̄ vl mōle notandū ter
cō q̄ tres ibi fūt gdus. Primꝰ
vbi materia origo. a causa in
uidie ē cogmicō bonī alieni ex
cellentis in hoīe vane gloioso
Talis eni faciliter timet de di
minucōe sue glorie. a tristat̄
faciliter de bono proximi. vñ
m greḡ. xxxi. mora. Inuidia
ex inani gloria nascitur. a ex
eadē radice etiā secm ph̄m. ij.
rethō. multe fūt cāe inuidie.
Prīo similitudo aliquoꝝ scoz

genus. cogmicōez statura. ha
bitū aut opimōez. Racō ē. qz
ad istos tm̄ est inuidia quibz
hō se vult equare vl preferre.
hoc aūt non est nisi respectū nō
multum distantiū. Nullus ei
nisi insanus studet se equare l̄
preferre in gloria hijs q̄ mul
to maioꝛes eo fūt. puta plebe
us regi vl econuerso: ideo hijs
quibus multum distat loco.
vl tpe. vl statu. homo non ī
uidet. hz quibus est ꝓpinquus
Nā cū ꝓpinq̄ videantur in glo
ria excedere. eos nitimur excel
lere a ex eoꝝ gloria qua cōn
nāz volūtatē pollent tristari i
cipim?: a sic inuidere Secū f
do faciliter inuident pusillani
mes qz oīa reputant magna
gloriosa q̄ nō hnt. Tertō se
nes faciliter inuidēt iuuenib?
qs putāt possidere. q̄ ipi non
habuerūt vl nō habēt. Capi
tur tn̄ inuidia sicut cetere passi
ones q̄nqz. Sicut dicit Aure
olus sup. ij. di. xxi. q. ij. quasi
ꝓ quadā naturali inclinatiōe
ad passionē inuidie Sūt eni
ut inquit in appetitu sēsitio ap
petibilatrs queꝫ fatientes in
corpe reales trāsmutatiōes cō
sequētes oplexiones corpoꝝ
naturales Vnde q̄ fūt oplexi
onis frigide a hūide. sunt na
turaliter magis inclinati ad in
uidiam. ut pz de multis pueis.

mulieribꝫ·ꝛ quibuſdā hoībꝫ flecmaticis·Et racio ē qꝛ tales qualitatis paſſiue fūt·ido ē in corpe aptitudo ad caſum a dē pſſionē ꝓpter qđ in appetitu ſē ſitiuo oritur ꝓpcōnalis quedam aptitudo ad dēpſſiōez·ꝛ ad caſum·ut facilit dēpmatuꝛ a cadat ad apprehēſionē hōmi alteriꝫ. Dñ ſic eſt ꝙ oīa alia quedam reputāt ſupiora rſpectu ſui·ido timent cōfundi natualiter a dēphēdi·Racōe igitur talis oplexionis·qñ q̄s videt hōnū in aliquo ſtatū inclinatur ad iuſtē dū·ꝛ tūc fit oſoꝛmis trāſmutacō in corpe·puta quidā caſus manifeſtꝫ i vultu·ꝛ ꝓpēditur iuidia Et hoc mō accipiēdo iuidiā ſcz ꝑ naturali aptitudie a paſſione vel etiam ut talis paſſio eſt primus motus·ut ſic non ē pcēm ſz pena pcī·vl pcēm lazgo modo cū ſit pena pcī originalis·hec de auzeo· Vñ Aug9. li·prio·cōfeſ·dic·puulū quēdā collactaneū ſuū tozuo vultu aſpexiſſe·ꝛ illud iuidie attribuit· Vidi inquit ego a exptus ſū zelātem puerū·nondum loquebatur·a ītuebatur pallidꝫ amaro aſpectu collactaneum ſuū·

S Secūdus gdus eſt quedā ſubita a nō deliberata triſtitia de bono primi inꝫtum excellens eſt· Tertius eſt triſticia taliſmoi deliberata·ſu perfecta Prima eſt veniale pcēm·ſz tertia ē mōrle pcēm· Vñ tho·vbi prius de vtroqꝫ dicit Iuidia ex genere ſuo eſt mōrle pcēm Deinꝫ ei pcā cōſideratur ex obiecto Iuidia aūt ſm racōnem ſui obiecti cōꝛriatuꝛ caritati ꝙ quā eſt vita aīe ſpūalis·ſm illud·i·Joh·iij°·nos ſcimus quoniā trāſlati ſumus de morte ad vitā qm diligim9 frēs· Vtriuſqꝫ enim obiectū a caritas ꝛi iuidie eſt bonū primi ſm cōtrariū motū·nā caritas gaudꝫ de bono primi ſm illd·i·cor·xiij° non gaudꝫ ſup iq̄tate·ogaudet aūt vitati· Iuidia autem de bono primi triſtatur Vnde ex ſuo genere diuinatur pcā tū mōrle eē iuidia· Ido Job ·v°·puulū occidit iuidia· Sꝫ nihil occidit ſpūaliter niſi pcm mōrle· Sꝫ ſicut dctm eſt ſup in quolibꝫ gne peccati mortalis inuenitur aliqui impfecti motꝫ i ſēſualitate exiſtētes·q̄ ſūt pcā wialia· Sic in gne adulterii ꝑm9 motꝫ ocupiſcētie·a in gne hoicidii ꝑm9 motus ire· Ita etiam in genere iuidie inuenitur aliq̄ primi motus: qñqꝫ etiam in viris pfcīs q̄ ſūt pcā wialia·hec tho· Quartꝫ gradꝫ iuidie ē pcēm in ſpm ſcm qđ dz iuidēta frne gītie·vñ tho·in·iij°·di·xliij°·dic·

Jnuidia duplex est quedā q̄ est de pspitate vel exaltacōe bonis. Et quedā que est de exaltacōe grē sicut q̄ multi ad deum ouertātur vel aliquid huiusmodi. Et talis inuidia solū ē pcēm i spūmsanctū. vñ ibidē bonauen. dicit. dupliciter pōt aliq̄s inuidere aliene grē. vno modo. q̄ ex hoc minuitur bonū ppriū. cuius pmocōem appetit singulariter. et sic ē pcēm capitale. Alio mō q̄ visus aie sic ē depuatus. ut sic nō vidz bonū in se. sic etiā nolit videre bonum in alio. et tūc ē pccatū in spūmsāctū. Hoc aūt ē i illis maxime qui vix possunt i alio videre bonū. Et ita alio modo ē capitale vitiū. et alio modo pcēm in spūmsāctū. et isto modo non p̄cedit msi ex magna corrupcōe et malitia voluntatis. q̄ adeo gustū puertit ut bonū fatiat apparere malū. et econuer-
h so. Secundo pncipaliter videndū est de inuidia quātū nocet. et q̄ sit detestabil' ppt̄ nouem. Primo nocz ppriosb. recto in corpe multiplicitēr q̄ est tristitia. Sz tristitia scdm tho. i. 2. q. xxxvij. saltem mala: multa mala facit. q̄ aggūat aim ut interd motū corpis exteriorē impediatur. et fit hō stupidus. et intēsa tristitia p̄ oibus aie passionibz maiz nocumē tū infert corpi. vñ puer. xxv. Sicut tinea vestimēto. et vermis ligno. ita tristitia viri nocet cordi. q̄ animaz gaudens etatē floridā facit. spūs tristis exsiccat ossa. Et ecc̄i xxxviij. de tristitia festimat mors. sz hoc verū est de tristitia que spem non hz annexam. Sicut contritio habz spm a gaudiū de remissione et intuitu dñe mi seicordie. Secūdo dānosa ē inuidia. q̄ recipit eā hōnti sotietatē eccīe. ps. Particeps ego sū oim timentiū te et custodiē tuī mandatua. Augū. pensent inuidi. quātū bonum sit caritas que sine labore nro aliena bona nostra facit. Tercō inuidia nulli pdit: De nocēti notum ē. de innocētibus patz. Cū cayn inuidus adel. fratres ipsiz ioseph eūdē. et saul dauid sine cā sint psecuti. Tales pdores sunt pilato. de quo matth. xxvij: Sciebat q̄ pr inuidiam tradidissent eū. Quarto inuidia valde difficilr curatur: q̄ est velut ignis grecus q̄ i aq̄ tribulacionum ardet: et difficulter extinguitur: Jdeo gal. v. non effitiam inanis glorie cupidi. inuicē puocātes. inuicē inuidētes. sup quo Cypianus zelus iste modū non hz. pmanens iugiter sine fine cū alia fimātur sceleā. Quanto q̄z ille

cui inuidetur crescit in successu meliore: tanto inuid⁹ liuoris ignib⁹ inardescat. Quinto inuidia oñdit hoiez pusillanimem. et infimis reb⁹ opat Job. v. p. multū occidit inuidia. nobiles sūt coi catiui ut p3 in hoib3 in leone. In aquila Ecōnrio ignobiles sūt inuidi. Sexto signū est per qđ dēmon suos ognoscit Sicut caritas ecōnrio Johan. xiij. In hoc ognoscūt qm mei estis discipuli si dilectiōez habueritis ad inuicē. Septimo socij sūt diabolo in lucro et in dāno. qz qñ diabol⁹ lucratur et male succedit homini: inuid⁹ hoc lucrū suū putat et econuerso. Vñ cū sm tullū Amicorū sit idem velle et nolle: p3 ꝓpositum. Octauo pditores plerūq3 efficiuntur. pu. xxiij. ne comedas cū hoie inuido. et ne desideres cibos eius. qm in silitudiez ariolī et cōiectoris estimat qđ ignorat. Comede et bibe dicet tibi. et mens eius non est tecum. Nono inuid⁹ grauissimā aiē infirmitate tenetur. gustum ei aie adō infectū h3. ut bonū inimici putet malū. et econuerso. p sa. v. De q̄ dicitis bonum malum et malum bonum. ponentes tenebras lucem et lucem tenebras ponentes amarū in dulce et dulce in amarū. ¶ Tercō pncipaliter de remediis inuidie notā

dū q⁹ coñ ea valet quinq3. Primo ut hō ponat dilcōez in ea bō q̄ pñt simla multis hri. et a singul⁹ plene. Sic ē pdicacō. Eu caristie coio. dei sup oia dilectō. et regnū celoz. Vñ greg. Quis facib⁹ inuidie carere dēsiderat. illā hereditatē appetat quā numer⁹ possidētiū nō āgustat virtē. Iust⁹ p hoc q̄ in tris mihil appetit: alieis pfectib3 inuidere nescit. Secūdo inspice de brem⁹ quātis fratermitatib3 iungim̄ ois ei prim⁹ ē frater natulis ā quoz oim vn⁹ fuit pr adā. multi sūt fratres nīi spuales. Quoz oim vn⁹ pater christ⁹ ē. et mr vna virgo būssiā maia. Sic et mr vna scā ecclia Sum⁹ ei mēbra vni⁹ corpis ecclie. i. cor. xij. Siqđ patitur vnū mēbz: cōpatiūtur cetera mēbra. Tercō coñ inuidiā valet eradicacō ppe supbie q̄ er ea oritur. Vñ dā. coñ sup biā vel manē glām valet etiā hic. Rīto valz coñ inuidiam meditacō multiplicis dāmi qđ ex ea pueit ut i secūdo mēbro patuit Sic ei grec⁹ ignis arena et aceto solz extinguit sic inuidia odiū fraternū ē infructuosi stat⁹ quē h3. et amaritudie. et cōsupcōne virtū. pōt extinguī. Quinto valz coñ inuidiam. exercitiū in operibus mie circa proximos vel inimicos. vñ prouer. xxv.

Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitierit: potū da illi. pruinas ei congregabis sup caput eius. et dñs reddet tibi. mia ei directe oppositur inuidie. que p̄ cet dolet de mlcia p̄rimi. post ceret vero de felicitate p̄rimi. vñ de mia ord. cor. xi. q̄s ifirmat ego nō ifirmor de inuidia vero Iude Iohā. xiij. q̄ iudas murmurauit de effusiōe vnḡēti sup caput ihu ¶ Ca. vi.

DOnec de filiabus inuidie disserēdū ē. Primo q̄ occasiones sūt hui cdiij corpal. Secūdo de odio i spāli q̄d sit. et de eius ꝑpetati bus. Tertio an p̄cēptes se odio habeāt. ¶ Quintum ad primū nōndum fm thō. ii. q. xxxvi. Et b. greḡ. xxxi. moꝛa. Quāḡ sūt filie q̄ ex inuidia oriri p̄nt. vi3 suspiriū. detractiō. exultatiō in aduersis. afflictio in pspis p̄rimi et odiū. Ad sic p3. nam in conatu inuidie est aliq̄d tā q̄ p̄ncipiū. et aliq̄d tang̃ medium. et aliquid tang̃ termin9 Principiū quidē est. ut aliqs diminuat gl̄am alterius vel occulto. et sic ē suspiratiō. vel manifeste et sic ē detractio. medium aūt ē. q̄ aliqs intēdat diminuere gl̄az alteri9: aut pōt. et sic est exultatiō in aduersis aut nō pōt. et sic ē afflictio in pspis Termin9 aūt ē in ipo odio. Ruina sic bonū dilectās causat amorē. ita tristitia odium ¶ Quo ad secūdū sciendū b q̄ differūt. ira. inuidia. et odiū. fm. thō. ii. q. cētesima quinq̄gesima octaua Ira est p quā appetim9 malū p̄rimi fm quādā mensuram. put sc3 habet racōez vindicte. odiū aūt ē. p̄r q̄s desideratur malū p̄rimi absolute. Et ira est interd causa odij. q̄ p hoc q̄ aliq̄s appetit malū vindicte sub racōe iusti. et cū hoc frequēter facit. pueniturad appetitū mali absolute in p̄rimū. q̄d est odiū Inuidia vero ē tristitia de bono alieno. vñ sicut tristitie opponitur gaudiū: sic odiū amori et causatur odiū tā ex ira. q̄ ex inuidia. ꝛ directi9 ex inuidia. q̄ ex eo q̄ q̄s tristatur de bono p̄rimi: statū displicētiam seu odiū faciliter capit ¶ Du c bitatur p̄mo vtz deus possit odiri ab aliquo. sīn de trino. ibi dem. deus potest dupliciter ab homine apprehendi. vno modo fm seipsū puta cum p essentiaz vid3. Alio modo fm effectus. sc3 cū inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt intellecta conspiciuntur. de9 p essentiā suā est sūma bonitas quā null9 pōt odio hēre. sic visa. q̄ sic nō h3 nisi racōem diligibilis non odibilis. q̄ ibi nihil mali aparet intellectui.

Sūt aūt effectuū dmoꝝ duo genera quidam qui nullo mō pñt cōtrariari wlūtati ut eē viuere ⁊ intelligere ⁊ talia sūt omīb⁹ etiā appetibilia. Et p ut dc⁹ est talīū effectuū autor etiā nō pōt odiri. Alīj sunt effect⁹ dei qui repugnāt inordinate wlūtati scz inflictō pene ⁊ cohibitō pcoꝝ p legē dmā. repugnantē wluntati pcoꝝ Et q̄tum ad tales effcūs deus pōt odiri ab aliq̄b⁹. inq̄tum vicz deus applxenditur. ut pcō rū phibitor ⁊ pnaꝝ inflictor

d Secūdo dubitat an odiū dī sit grauissimū pcoꝝ simpliciter. ℞. ꝑm tho. ibiđ q̄ sic. qñ est deliberatū. racō. q̄ optimo oppoitur pessimū. p ph̄m. viij. ethi. Sz amor dei q̄ est optimū opponit odiū dei. Ideo cū primū sit optimū. Secundū est pessimū. ymo odium dei ex deliberatione est maxime peccatum in spīm sāctū ꝑm q̄ pcēm in spīritū sāctū noīat aliquod genꝰ spāle pcī nō tn cōputatur int spēs pcī in spīmsanctū. q̄ grauiter inuenit in omī spē pcī in spīmsanctum. vnde odiū dei maiꝰ pcēm ē infidelitatis pcō. q̄ ex eo orit. ut effect⁹ ex eā.

e Dubitatur. iij°. q̄ possim⁹ ⁊ debeam⁹ odire. ℞. ꝑm tho. ibidē. licz odio hre illud q̄ a diabolo deriuatur. ut pcēm. ⁊ oē illd̄ q̄ ptinet ad defectū dime iustitie. ⁊ q̄cquid a deo abducit nos ꝑm q̄ a deo abducit Sz naturam fratris. gratiā. ⁊ huiusmōi cum sint a deo sine pcō nō possum⁹ odie De ꝑmo dr luc. xiiij°. Si q̄s venit ad me ⁊ nō odit prem aut mrem: nō pōt ee meꝰ discipulus. et Rō. i. detīctores deo odibiles. de secūdo. i. Joh. iij°. q̄ frem suū odit. in tenebris ē. ꝯ sūma cautela ꝑm greg. ibi vide dā. ne sb weste bom odij se occultet odiū fris. Quo ad tertiū. f vtr pcō res se odiāt. ℞. q̄ sic. vñ ps. Qui diligit inq̄tatem. odit aiaz suā. p cuius intellectu nōt h tho. 2. 2. q. xxv. Obi q̄rit Vtr peccatores se diligāt Amare seipm: Vno modo cōe est ommb⁹. Alio mō propium est bonoꝝ. Tertiō mō ꝓprium ē malorꝝ. Rō ei aliquis amet id q̄d sepm esse existimat hoc cō mune est oib⁹. Hoc aūt dr ee aliq̄d duplicit. Uno mō ꝑm sbstātiā suā ⁊ naturam. Et ꝑm hoc oēs estimāt bonum cōe se esse illud q̄d sunt. scz ex aia et corpe cōpositos. Et sic etiam omēs homines bom et mali diligunt seipsos inq̄tum diligunt sui ipsoꝝ cōseruacōnem. Alio mōdo esse bō aliquid ꝑm pticipalitatem. Sicut princeps ciuitatis dicitur esse ciuitas

Dñs qđ pncipes fatiūt: dicit ciuitas facere: Sic autē nō oēs existimāt se esse illud qđ sunt. Principale enim in homine est mens racōnalis. secūdariū aūt est natura sensitiua et corpalis. Quoz primū vocat ap9. interiorē hominē ut patz .2. cor. v. Homi aūt existimāt principale in seipīs racionalē naturā siue interiorē hominē. vñ sm hoc existimāt se eē qđ sūt. mali aūt existimāt principale in seipīs naturam sēsitiuā et corpalē sc̄z exteriorē hominē. vñ nō recte cognoscētes se ipōs non vere diligunt. ¶ Et hoc pbat philo. in ix. ethi. p quīqz. que sūt amicitie ꝑpria. vnusquisqz eni amicꝰ Primo quidē vult suū amicū esse. et viuere. Secūdo vult ei bō. Tertio cōpatur bō. ad ipm. Quarto ouiuit ei delectabiliter Ñto cōcordat cū ipō quasi in eisdem delectatꝰ et cōtristatus. Et sm hoc homi diligūt seipōs. q̄tum ad interiorē hominē Quia etiā vlūt ipm obseruari in sua integritate. Et optāt ei bona eius que sunt bona spiritualia. et ad assequēdū cā. opaz impēdūt Et delectabiliter ad cor redūt. quia ibi inueniunt bonas cogitacōes in presenti. et memoriam bonoz̄ preteritoz̄. et spm futuroz̄ bonoz̄ ex quibꝰ delectacō causatur. Similiter etiā nō patiūtur in seipīs dissentionem vlūtatis. qz tota aia eoz̄ tēdit in vnū Econtrario autē mali non vlunt cōseruari in interioris hominis integritate. nec appetūt eius spūalia bona. nec ad hoc opantur. nec delectabile est eis secū cōuiuere redeundo ad cor. qz inueniūt ibi mala psentia. pteita. et futura que abhorrēt. nec etiā sibi ipīs cōcordāt ꝓpt cōscientiā remordētem sm illud ps. Arguā te. et statuā cōtra faciē tuam. Et pidem ꝑbari pōt qđ mali amāt seipōs sm corrupcōem exteriorīs hominis. Sic aūt homi nō amāt seipōs. odiūt ergo mali seipōs scđm pncipale sui vicz aiam.

Capitulū. vij.

Hic necessariū est scire a qūo inimici vl peccatores sint diligēdi vl odiendi de quibus xpus pceptum dat ma. v. dicēs. Audistis qz dictū est. diliges pximū tuū. et odio habebis inimicum tuū Ego aūt dico vbis diligite inimicos vestros bñfacite his qui odērt vos. et orate ꝓ psequētibꝰ et calumniantibus vos. ut sitis filii pris vri qui in cēlis est. Qui solē suum oriri facit sup bonos et malos. et pluit sup iustos et iniustos

vbi dicit glō· q; ímimici nostri trib⁹ modis pugnāt otra nos. sc; mētali odio· wrbali opprobrio· ⁊ corpali nocumēto· siue lesione ím exteiori bono ut notatur ím wrb p̄dictis· Sz ibi ecōtrario tria iubet writas ímimicis ímpendēda vicz diligere corde· bndicere ore· ⁊ opibz sb uenire· de quibz trib⁹ vidēdū erit· Primo quō corde sint diligēdi ímimici· vbi tria occurrt declaranda· p̄mo an ímimicoꝝ dilectō sit nob possibilis· Secūdo si sic· Cur ímimici sint diligendi ⁊ non odiēdi· Tercō an ad eoꝝ dilectionē necessaia sit
b spālis actuacō· ¶ Quntum ad primū repūtur tam ceci racōe ⁊ ínfecti wlūtate ut affirmēt: ⁊ quidē credāt sibi ímpossibile eē q; ímimicos diligant cō trī quos scriptura· scōꝝ doctrīa· ⁊ phoꝝ ac naturaliū exempla. Ex lā Math· v· dr· Si dimiseritis wib⁹ peccata eoꝝ dimittet ⁊ wbis pat wster celestis debita wstra· Sup quo glō· videtis fratres· q; cum dei grā· ímptāte nostra positum est quō a dño iudicemur Inquit enim dñs· Si dimiseritis dimittetur wbis· Si non dimiseritis non dimittetur wb· Ímptāte autē nostra est dimttere ⁊ non dimittere· Exēpla habem⁹ gen· xlv· Vbi post extremā ímuri am p frēs illatā Joseph· examitia singulos osculabatur· ⁊ sup singulos flebat· sic Exod· xxxij· Moyses a ppō crebro wrat⁹ cū iā ppe lapidaretur: tn̄ ait ad dēu· Si nō dimiseris pcēm populi tui· dele me de libro quē scripsisti Et ij· Re· primo David cui suus ímimicus semeī fatē maledixit· maluit p cere· ⁊ letales ímicos flere nouit· ⁊ eosdē occa dētes punire. ido ait ips· Si rōdidi rtribuentibz ím mala decidā merito ab ímicis meis iamis Jo· qz· ij· sic deus dilexit mūdū ut vnigenitū suū darz· ut ois q; credit ī eum nō peat sz hāt vitā eternā· At Rō· vij· Sic nos xp⁹ dilexit q; tr̄ dixit seipm p nob ím morte Just⁹ p ímiustis cū tn̄ ímimici eēm⁹ Et p se psequētibz i cruce ait· pr ignosce illis q; nesciūt q̄d faciūt· Quē btus stepha· sequēs p ímimicis se lapidātib⁹ Act· vij· flexis genibz ⁊ clamādo orabat· Vbi p se stādo orauerat dicēs dñe accipe spm meum· ¶ Ad idē sunt scōrū dicta c ⁊ exempla· nam q; possibile sit nobis ímimicos diligere patz per Augustīnum qui de seruo pigro qui non vtebatur viribus sibi a dō collatis· sic dicit Seruū pigrum qui sm̄ hystoriam euangelicam talentū domini sui creditū fodit ī terraz·

nec in eo negotiatus est. non
dānaret deus. si ea que nullo
modo fieri poterāt pcepisset. Et
btūs Iero. Anathema sit qui
dicit deū precepisse impossibi
le. Preterea si tot mulieres. pu
eri. ⁊ tam delicate puelle flā
mas. ignes ⁊ gladios. ymo
bestias eq̄mimit̄ ptulerūt p
xpō. q̄ tn nobis fuerūt simles
Cur nō possem⁹ ouicia ⁊ iniu
rias equanimiter tolerare. ⁊
inimicos diligē. Simile docēt
exēpla phoꝝ ut in vitis eoꝝ
legitur. nam pitacus philo.
cum ductor esset mitilenſiū
contra athenienſ. quorum dux
fuit. firmo ex pacto singulae
certamen indixit pitacꝰ. ⁊ sb
scuto occultato rthi cū firmo
nem inuolueret ⁊ occideret.
ac triūpho potitꝰ in pncipem
mitilenſiū leuaretur. pncipa
tu post decēnū resignauit. ia
ciuitate optime ordinata. Cū
q3 quida⁹ pari⁹ eius filium
securim ingerēs interfecisset. ⁊
occisor ligatus p ciues pitaco
pntaretur. ipm absoluit dicēs
Indulgentiā esse supplicō po
tiorē. Sic esch̄ines philo. ⁊ oā
tor maxim⁹: cū sua eloquētia
athenas regeret. ⁊ ibidem a
demostene oratore in orando
victus in iudicio. rodis apter
ignominiā pgeret. ⁊ ibidem
rogatu ciuitatis primo suā ⁊

nō

dēm demostenis oratiōez cla
rissimā recitaret ⁊ cūctis vtri
usq3 eloquētiam mirātibus. ⁊
plus demostenis. Sic ait. lō
ge āplius mirati eētis. si ipsū
oratem audiuissetis inimici
sui testis ⁊ cōmendatoꝝ excel
lentissim⁹ effect⁹ ibidē habe
tur. sic etiam valen⁹ de vitis
phoꝝ refert de socrate. q̄ sem⁹
ictu calcis pcussus cum quida
ei⁹ tolerantiam miraretur. ait.
Si alin⁹ me pcussisset calce.
vñ eū in iudiciū cōuenirem.
Cur igitur non sic eq̄mimiter
sustinerē ictus hoim. sicut per
cussurā irracōnaliū. Rō etiā in
imicis possim⁹ pcere. patz a si
mili. nā si tu expectares ab im
patore mḡnū donū. ⁊ te impa
tor offenderet vl̄ peuterz Tu
ne sumptuz donū pderes. nec
facto. nec verbo. apter tale do
num vidicares Cur igitur nō
faceres simile⁹ p eterna pria
imico pcēdo. Quo ad. 2. pn̄ d
cipale Quō imimici sint diligē
di ⁊ quare: Notandū primo
quis sit imimicus Est autē im
micus ille q̄ affectat. ⁊ optat.
aut voluntarie infert. aut infer
re conatur alteri malum cul pe.
aut pene aia. corpis reb⁹ Et
hoc facit nō ad correctiōez p
ximi. nec ad iustitiā exercen
dā nec ad aliud bonū aliq3. sz
tm alteri ad malum. vl etiam

nō

qui mala intencõne gaudz de
malo pximi·Aut tristatur de
eius bono Dicatur pmo qui af
fectat altei malũ non ad cozre
ctionez eius·sed tm in malũ fu
um·puta ex odio rãcore.vl aĩ
mi amaritudine·Quia si quis
vllet alteri malum pxne ut cas
ceres·vrbera·pauptatez·infir
mitatez·z hmõi·a solũ ad cor
rectõez sui a pfectum aie eius
Aut ppt eõm vtilitatem·z fa
ceret illud non er amaritudie
animi·rancore·vl vindicta·sz
fraterna dilectione·Talis nõ
essz inimicus alteriꝰ censendꝰ
sed amicus·qz pesse conatur.
ꝙuis obesse videatur·Sic pa
rentes puniẽtes pueros suos.
z mgri scolares·nõ sunt eorũ
inimici estimãdi·sed amici.Se
cũdo dz non ad iustica exercẽ
dam·Quia q vult aut infert al
tei malũ pxne·amore exequen
de iusticie:non ẽ inimicꝰ perso
ne puniẽde·Vñ lictor non est
inimicꝰ eius quẽ occidit medi
ante iustitia·nec iudex simlit
dummodo non ex odio vl rã
core sed solũ ppter eõm vtilita
tem illa faciant·amore pclarissi
me iustitie·Dr tercio.vl pro
pter aliqđ aliud bonũ·qz medi
cus qui prodesse intendit tan
ꝙ amicus:vrit infirmum quez
sanare intendit·Dicatur quar
to vl qui mala intencõne gau

det de malo pximi·a tristatur
de eiꝰ bono·Quia si intencõne
bõ facit·ut de tristitia iudicie
fuit dictũ:nõ ẽ inimicꝰ consen
dus·Ex quibz ptz qđ hõ potest
licite velle i casu amico suo ma
lum scz pauptatis infirmitatis
mortis vl hmõi·dũmodo sine
rãcore fiat a bõ intencõne·ad
bonum peccãtis vl cohitatis.seu
iustitie·Vt gregz·dic·xxiꝰ·mo
ra·Sed utibidẽ sbdit·ad hec
euanda valde necessariũ ẽ sub
tilissime discrecõnis examẽ·ne
cũ nra odia exeq̃mur:fallamur
sub specie vtilitatis aliene·vide
licz estimãtes nos mala inimi
cis nostris velle ppter eorum
correctionem·vbi ex odio vo
lumꝰ rancore.vl mala affecti
one·Et statim loq̃tur de tirano
ppter facinoa pũito·Subtili
ter inq̃t pensare debemꝰ·qđ de
bemꝰ ruine preoris·a quo iu
stitie dei frietis·Nã cũ puerũ
quẽq̃ oipotens deꝰ percusserit.
a cõdolẽdũ ẽ miserie peũtis·a
cõ gaudẽdũ ẽ iustitie iudicis·
¶ Secundo nõndũ qđ inimici
eo duo fuit cõsideranda·primũ
ẽ inimicitia odiũ seu rancor quẽ
habet ad pximũ suũ·z sm illa
non debemus inimicũ diligere.
hoc est qđ non debemꝰ velle qđ
sint inimici nostri aut alioꝝ.
aut ut habeãt odiũ inimicitiã.
a hmõi vrsꝰ nos vl primos.

quia hoc esset velle eoꝝ mala
& peccata contrā caritatem. Et
hoc tenēt cōmūiter doctores
i.iij.di.xxix.q.xxx.q thō.2.2.
q.xxv. Quō ꝫō ídēmāda ē im
mō ipsi⁹ natura ſm quā ad
dei ymaginē creatus ē: capax
glorie nobiscū: & nr̄ ꝓximus
Et ſm hoc dicendū. primo q
ex p̄cepto tenemur īmīcos
nostros nō odire ſm naturā.
ſm quā sūt nr̄i ꝓximi. Secūdo q tenemur eos ſm naturā
non solū nō odire. ſz etiā tene
mur eos diligere. Ita ut vel
m⁹ eis bona felicitatis eterne.
virtutū. & bona nature. fortu
ne. m̄ḡ tū eos talia ꝓmouent
ad bītudinē eoꝝ. Primū pa
tet ꝑ. xxv°. Si ceciderit īmīcus tu⁹. ne gaudeas. ne forte
videat dē⁹ & displiceat illi. et
auitat ira suam ab eo. & cū ab
illo auerterit. ad illū dirigat q̄
de īmīci ruina gaudebat. Et
exo. xxiij°. Si videris asinū īmīci tui in luto iacentem. non
p̄terib⁹ misi pri⁹ eleues eū. Si
īmīci asin⁹ nō est relīquendus in luto. q̄ō mnus xp̄i sā
guine redēptus. & dei ymagie
insignitus. non dz negligi hō
Ideo. i. Joh. iij°. Qui odit frēz
suū. homicida ē. Et satis ꝓbat
homicida nō habet vitā etnā
in se manentem. Ad⁹ doctores
exponūt sic. Qui odit fratrē
suum. qd̄ pri⁹ est q̄ nō dilige
re eū. homicida est suīp̄ſi⁹ spi
ritualiter. & frīs sui corpalit.
dispositīe tm̄. Secūdū patz qz
mat. xxij°. p̄ceptū ē. diliges p
ximū tuum sicut teipsū. Sz īmīcus ē ꝓxim⁹ tuus. ut patu
it supꝰ. Ite mathe. v°. dns precep
tiue dicit. diligite īmīcos ve
stros. bñfacite his⁹ qui odērūt
vos. Idem probat mḡr in. 3°.
di. xxx°. ¶ Ratiō autē quare te
nemur īmīcos diligere ē. qz
dilectio quā xp̄s nob̄ p̄cepit
qua tenemur diligere ꝓximū
est caritas. que hōtem facit at
tendere q̄ libet ꝓximus via
tor est ad ymaginē dei. dei ca
pax & bītudinis que capaci
tas cū sit naturaliter in īmīco
& in amico: oēs tenemur dilige
re ad tale bonū. Deus enī ē vni
uersale bonū. in nullo minuūbi
lis ex cōicatiōe sui ad aliū. cui
bono fauere debem⁹ & ōptare
ut ab ōmib⁹ bonis viatoribꝰ
honoretur. Diligam⁹ ergo īmīcos oēs illō qd̄ ē in eo a deo.
& odiam⁹ in eo ōne illō qd̄ ē
a dyabolo. Sic cī medicus in
firmū diligit. sz febrem p̄sequi
tur. Et mater filiū diligit. sed
eius scabiē odit. ¶ Quoad g
tercium principale vtrū ad di
ligendum īmīcū exigatur
spetialis actuatiō mētis. Nōn
dū ſm tho. vbi supꝰ. q dilectō

nature inimici pōt dupliciter cōsiderari Vno mō in generali. & sic est in pcepto ut cū aliqs in generali diligit primos: ab illa generalitate inimicū nō excludat. Vñ qui oraret ex deliberacōne: corde. vel ore dicēdo dñe da pacē huic ciuitati. vel regiōi. dēpto tali inimico meo: precari mōaliter. q cōi caritatē agere Alio mō cōsiderat dilectio primi in spāli ut sc aliqs in spāli moueatur motu dilectiōis actualis ad inimicū suū. ita q actualiter velit & optet sibi bonū. Illō ꝑm tho. non est de necitate pcepti Exēpli gra. Cū aqs cogitat de sorte inimico suo: nō est pceptū q statī velit vel optet sibi malū intēcōe nocendi. Quia nō odire primū. ē pceptum negatiuū. Ideo obligat ad semp & pro semp Est tn ꝑm tho. hoc de necitate caritatis. ꝑm ꝑparacōez animi. ut sc homo habeat animū paratum ad hoc ut in singulari inimicū affectiue & etiā effectiue diligere si necitas occurrere Et q absq; articulo necitatis hō hoc actu impleat: perfectionis ē. Vt Aug⁹. ꝓbat i enchiridion. Et

ut ibidē dicit. eēt adhuc maioris pfectiōis. q homo magno conatu & pfecto amore eliceto ferretur dilectiue in inimicū cū affectū sibi volendo bonū. potissime dū ille inimicus actu offendit. ut fecerunt xps in cruce. & stephanus moriturus.

Capitulū. viij.

Secundo cum inimici a nos prosequātur ore. dictem⁹ eis dilectiōis beneficia ostendere non solū cor de. sz ecz ore. qđ fiei pōt triplicit. de qb⁹ pro psenti tractabitur. Primo de recōciliacōne. Secūdo de vitanda calumnia. Tercio de oracōne. & de imprendenda benedictione. Quātum ad primum: valet illō Math. v. Si offers munus tuum ad altare. & recordatus fueris q frater tuus hz aliqđ adūsū te. relinq ibi munus tuū ante altare & vade reconciliari fratri tuo. Vbi b primo nōndū qđ sit templū in q offerēdū sit munus. qđ altare sup quo. & qđ munus seu sacrificiū Templū ē aīa mūda & corpus q fuit deo p xpi passioēm in baptismate dicata teste apō. i. cor. iij. nescitis q templum dei estis vos Et itez templū dei sanctū ē qđ estis vos Et alibi ēpti estis ptio mgno glorificate & porte deū i corpe vro. Altare ē fides wā & firma de q hb. vi.

Habem⁹ altare de quo edere nō hñt qui tabernaculo deser uiūt Fundamētum eni aliud sup̄ q̄ fidē ihu xp̄i nemo po test ponere pret̄ id qđ positū est quod est xp̄s ihesus .i. cor. .iy°. Quia sine fide impossibile est placere deo. hēb. xi°. Qune ra a oblacōes sūt act⁹ primi paliter interiores aie .ut medi tacō bonor. oplacentia ōi no rum. affect⁹ a oracō mētalis. dei dilectio a p̄simi. a hijs si milia. Ex quib⁹ inter⁹ in tem plo cordis oblatis . debet hō prūpe ad actus exteriores la trie vel dulie .ut ad iubilacōez. ymnū. oratiōem vel alem. ob lacōem. opera mie corpalia. a spūalia a similia. que sine ite riorib⁹ mūerib⁹ fere nulla sūt Et ista ē exposicō scōm aug⁹. Scdo notādū q̄ ista mune ra nō eēnt deo gta si nō essē in offerēte caritas fraterna. vnde nullum op⁹ est do acceptū si ne caritate . teste apl̄o. i. cor. .xiij°. dicēte. Si linguis hoim loquar a angelor. ꝛc. Et ido factur⁹ aliqđ op⁹ bonū qđ ē mun⁹. debz q̄dē bonū ap̄positū non totaliter dimittere. ꝫ mu n⁹ relinq̄re an̄ altare idest hu iusmoi op⁹ differre. a ad fra trem p̄gere p̄dib⁹ corpis vl̄ anime a recōciliari fratri: satis fatiēdo. vel̄ vto facto. vl̄ vto q̄. a tunc offerre debz mun⁹ suū Onde aug⁹. in sermōe domi ni in mōte. Cū aliq̄d tale obla turi sum⁹ in interiorē tēplo: p gendū est ad recōciliacōnem cū frē. dimittendo tale munus spūale. pgendum est nō pedi bus corpis. ꝫ motib⁹ animi. humiliter te ex affectu proster nēs fratri. ad quē cara cogita cōne cōcurras in cōspectu eius cū munus oblatur⁹ es. Sz si frater p̄ns est. a ad eū ire po tes. nō simulato aio leniē. atz igr̄az reuocare. vel mā postulā do. Si hoc cor̄ deo prius feceris pgēs ad eū nō pigro mo tu corpis. ꝫ celerrime dilcōis affectu. atq̄z inde vel mēs ideest intencōem reuocās ad id qđ agere ceperas: offeras munus tuū. hoc enim remediū est cō tr̄ p̄dm̄ ire qđ sm aug⁹. sup bi āplecti nō valent. Inflati ei hoc medicamē caritatis a hū litatis fubire nolūt. Tercō notādum q̄ trib⁹ modis oti git fratrē hre aliq̄d cōtra te. Primo modo si ille habeat cō tra te irā aut odiū. q̄uis tu illi nullā iniuriā feceis. nec fuer⁹ sibi iniuste a p aliquod debi tū causa istius odij. à ire. Sz forte furiratores aliq̄ suis fu furijs hoc fecerī: Aut ille for te frater spōte assumpsit sibi cōn te irā. odiū. l̄ indigēcōem:

ex falsa vel solū estimata iniu
ria quam credit ex leui aut fri
uola suspicōe. In isto casu nō
est preceptum ut ad eum va
das. et coneris procurare reco
ciliacōnem tui. cum nullā tibi
iniuriam feceris. Esset tamen
consilium magni meriti se hūi
liare coram fratre modo stati
dicendo. et eū ad pacē et cōcor
diam reuocare. Et eēt adhuc
maioris meriti et perfectionis.
hoc agere cum fratre. quē tu
non offendisti. ꝯ ipse te. Vn
de crib. non dicas: mihi nocu
it. non ego illi. Si enim pro
gloria salutis tue iubet deus
amicitiaz facere: tu offensus de
bes preuenire offendentem. ut
duplicem gloriam consequa
ris. vnam scilicet. qz iniuste of
fensus es. aliaz quia prior ad
d amicitiā moues. ¶ Et est adu
tendum qz in illo casu non de
bet homo a fratre sibi sic fine
causa irascenti viam precere. ex
quo non meum deliquit. Sz
vadat ad eum et se apud ipm ex
cuset siue caritatiue declaret qz
in cū non precaut. et sine demc
rito cōtra cū iratus. Et sic eū
a rancore et ira reuocz. nisi fo
rte homo timeret qz hmōi hūi
lis reuocacō verisimiliter in de
trimentum fratris cederet. in
iuste irascentis. qui forte aut
superbiret. aut audatius alios
nocerz. Et cū hoc timeret cau
tus eēt. ut intermedie persone rā
cor suū induceret ad concordiā
ponerēt. et innocentē petēdo p
dimissiōe offense Vn aug⁹. i
sermone dñi in monte. Tunc
habet frater aliquid aduersū
nos. cum nos cum in aliquo le
simus. nos aūt aduersus eum
habem⁹ si ipse nos lesit. Ubi
non est opus pergere ad recō
ciliationem sed tm dimittere.
sicut tibi a domino dimtti cu
pis. quod ipse commiseris Et
m hmone de concordia fratrz
cum⁹ initium dies isti. dicit aug⁹.
nolo ut mētiaris. nolo ut
dicas illi. da mihi vniaz qz te
nosti non peccasse in frēz tuū ꝯ
tu scis qz iste peccauit in te. nō
tu in illum. Noli venire ad fra
trez tuū qui in te peccauit. et vl
tra ab eo pretere viam. debēt
tñ inter vos esse alij pacifici q̄
illum obiurgent. ut a te priꝰ
viam petat. Tu autem esto
paratꝰ ignoscere prorsus. ex
cor de dimittere iam dimisisti
habes adhuc quid facias ora
pro illo ut petat a te viam.
quia scis ei nocere si non petit
¶ Secundo tangit fratrem e
aliquid habere contra te. ut si
habet contra te iram vel odiū
Ideo qz tu ei iniuriā fecisti. et ei
iniuste cā. et occasio illi⁹ odiꝰ
fuisti. In illo casu debes obmittere

alijs actib⁹ tuis fratrī a te le/
so p̄ iniuria sibi illata satisfa/
cere. actu à voluntate. a ei mō
supradicto ut melius poteris
reco̅ciliari. vñ Crisō. sup illo va/
de p̄us reco̅ciliari fratri tuo di/
cit in p̄sona dei ego libēter con
temno te. ego libēter honoris
mei patior dānū. libēter ego
dñs expecto tuos. tm̄ mō vos
in amicitiā vestras. Vade er/
go ut scias. q̄ plus diligo cō
cordiā fidelium meorum. q̄ mu/
nera. q̄ munera hoīm nullū fa
ciūt de lucrū. Caritas vero il/
loz. dei glām operatur. ꝓpt̄ hoc
itaq; oīa facta sūt. ꝓpter hoc
deus homo factus est. a ꝓpter
hoc vniuersa negotiatus est.
ut hoies ad caritatiuā cō cordi/
am in vno cō gregarz. Et ite
rū q̄ diu hoies fideles inter se
aliquā dissensiōem habuerit.
munꝰ eoz non suscipitur. ora
cō nō exauditur nec deꝰ vult
eē amicus fidelium q̄ diu int̄
se fuerint inimici. Et oñter di/
cit Quat aūt p̄cessit offensio.
talis dz sequi reco̅ciliatio̅. Si
opibus offendisti. opib⁹ re/
conciliare. Si cogitatu offen
disti: cogitatu reco̅ciliare. Si
verb̄ offendisti: verb̄ reco̅cili/
are. Ideo etiā xp̄s matth. v. sta
tim post p̄fata verba vbi dez
reco̅ciliatio̅em frater nā dicit.
Esto ossentiēs aduersario tuo
cito dū es in via cū eo. ne forte
tradat te aduersarioꝰ tuꝰ iudi
ci. et iudex tradat te ministro. et in
carcerē mittatis. Amen dico ti
bi. nō exies inde donec reddas
nouissimū quadrantē. vbi p̄m
Aug⁹. p aduersariū in via in
telligitur ille cui iniuriā fecisti
Per iudicē xp̄s. p ministz de
mon. p carcerē infernus. a do
nec capiatur nō p̄ distancia
tp̄is finita: ꝛ infinita. pnas ei
ibi positus semp reddet a nū
q̄ persoluet. ¶ Tercio mō oti/ f
git q̄ fraterz tuꝰ hz aliquid ad
uersum te ut sc̄z cū tu sibi iniu
riam fecisti. hoc hz contra te. a
licz sciat q̄ sibi iniuriā fecisti:
siue nesciat: nullā tm̄ coīs te ha
bet ꝓpter hoc irā odiū vel rācō
rem. In isto casu nō oportz le
dētē petere veniā a ad cōcor
diā reducere: ymo in casu nō
expedit: ut si lesus ignoret si
bi iniuriā factā q̄ hoc faciēdo.
sibi manifesta occasio rācōrīs
daret. Tm̄ debito iustitie optz
ut leso satisfiat cui abstulisti
honorē vel res: p verba vel fa
cta satisfatiendo: vñ Aug⁹. in
epla. ad macedoniū. Si alie
nū. q̄m̄ p̄tm̄ est cui reddi pos/
sit nō redditur: nō agitur pe
nitētia. ꝛ fingitur. Si aūt vā
cuer agitur: nō dimittitur pec
catū nisi restituatur ablatum
¶ Sūt aūt circa p̄dēcta. xij. g

dubia que mouet hūbrt9 i ex
posicōe regule bī Aug9 · ⁊ sol
uit · Dubitatur prio Quē mor̄
tenere dz q̄ reconciliare vult fra
trē quē offendit · Rndit · tripli
cem · vrbo placz · cito · ⁊ mā fue
tudíne · Primo q̄dē q̄libet tene
tur ad satisfactōez illi quē lesit
vrbo in rixando · Argumētum
ad hoc est Exo · xxi · Vbi dz q̄
si aliqui rixati fuerint · ⁊ percusse
rit alter alterū a mortuꝰ nō fu
erit · ꝫ in lecto iacuerit: tenebit
eidem ad expensas i medicos ·
Si hoc vrū est de lesione tali.
ergo a vrbo satisfacere dz q̄
vrbo lesit · cū vrbis aliqñ gr̄
uius quis ledatur q̄ plagis ·
Secūdo cito tenetur cē · ad sa
tisfactionē q̄ in restitucōib9
qñ sine die debētur: oni die de
bentur · Ita ⁊ hic vñ Eph · iiij ·
Sol nō occidat sup iracūdiā
vr̄az · Tercō cē · i satisfatiē do sic
dz cauere a mō supbo · vl aspi
tate q̄ satisfactio ꝓfit ad cura
cōez ire fratez ne · ꝓpter illa dic ·
Aug9 · in regula · Qui cōuicio ·
vl maledicto · vl etiā crimīnis
obiectu · aliquē lesecit: memine
rit satisfactioē q̄ to citius cura
h re qs fecit ¶ Dubitatur secūdo
p quot q̄s satisfacere dz · Rñdē
tur p tria pōt hmoi satisfactō
cē · vna p vrba · ut cū q̄s petit
vrīam de offensa ab offenso ·
Sic fatiebat Aug9 · scribēs Je
ronimo · Obsecro te per māsue
tudinez ihesu cristi · si lesi te: ig
nosce mihi · Alia est per corpo
ris humilitatem · Sic fecit se
mei dauid cui maledixit · ij · re
de cimo nono · Semei prostra
tus coram rege ad eum dixit ·
non reputes mihi ad iniquita
tem neq̄ memineris iniuriaꝝ
serui tui a cē · Tertia est per ob
sequia · Sic Jacob muneribus
voluit placare fratrē suū esau.
Rō · duodecimo · Si esurierit
inimicus tuus: ciba illum · Si
sitit potum da illi · q · d · per hoc
placabis illum ⁊ redibit amici
cia · ¶ Dubitatur tercō an qui
libz offendēs teneatur ad oēs
huiusmoi satisfactiones Rñ ·
q̄ non · Sicut ledens aliū in
reb9: non tenetur nisi ad cer
tam quantitatem rei restituen
de · Ita a offendēs in vrbo: nō
tenetur ad omnes satisfactio
nes · ꝫ ad certam · ſm quanti
tatez offense · Dubitatur quar
to q̄ statī offendēs teneatur
reconciliare offenſū · Rñ · Aut of
fensus est absens aut pns · Si
absens sufficit offendēti pro
positum satisfatiēdi sine mora
cū poterit sic̄ in restitucōibz · nec
opt; q̄ vadat in hoc casu ꝓdi
bz · ꝫ sufficit aio · Si vro e pre
sēs · Aut fuit leuis offensa · Ita
q̄ nō creditur offensꝰ grauiter
turbatꝰ · vl grauis · Si leuis:

pōt differri satisfactō vsq; ad
tēp9 modicū. Si vero grauis
dō; sine mora satisfieri Cū racō
ne debiti qđ oī die debet. Cū
etiā racōe caritatis fraterne. de
bet ei opaz dare. ne ira crescat
in odiū. ⁊ trabem faciat de fe
stuca ⁊ aiam faciat homicidā
k ut Aug9. vbi pus dicit ¶ Du
bitatur quīto. vtz Iesus in ca
sib9 p̄dictis. tēatur dimittere
offendenti impenitēti nec satis
facienti Cū deus cuius mia hūa
nam excedit in infinitū nunq̄
dimittat impenitenti. Ry. q̄ sic.
q̄tū ad remissiōez intrinsecam
cor dis. quo ad racionem vel ira.
non racōe illi9. q̄ impenitens
est. hz racōne fuiꝰ pfi9 ne peccet.
nō est autē simile de deo cuius
ira non est pccm. impenitenti
in peccāti in nos nō tenemur
dimittere dimissioē exteriorē.
vñ luc. xvij. Si septies in die
peccauerit in te frater tuꝰ. ⁊ se
pties in die ad te ouersus fue
rit. dicēs. pēitet me: dimitte il
li. dic. glō. Non iubemur pec
cata dimittere. hz penitēti.
que intelligēda sūt. q̄ impēnitē
ti peccanti in nos nō tenem
peccata dimittere dimissioē ex
teriorē. vel q̄ non tenemur in
foro pniali impēnitēti dimittē.
l ¶ Dubitatur sexto. q̄d sit illa
dimissio exteioz quā dimittit
offensus offendēti: non ē pec

catū. q̄ hoc tm deus dimittit.
nec satisfactō. q̄ illa soluitur
tūc. Ry. q̄ ē acceptacō satisfa
ctionis vel indicacō recōciliā
cōnis. verbo. vel facto expssa.
ut cū offensus offendētem fle
ctētem genua eleuat. vel dicit
dns pacat tibi. vel pco. vel sa
tisfactū est mihi. vel similia.
¶ Dubitatur septio an post m
hmoi satisfactionē. vel etiam
anfcā dimissione intrinseca: li
cet fig rancoris retinere. Ry. si
gnoz hmoi quedā sūt ppinq̄.
quedā remota. ppinqua que i
gerūt pbabilē suspicōem de
rancore. ut cū aliq̄s nūq̄ vult
alteri loqui. ⁊ toruo vultu sp
eum respicit. ⁊ similia. Et ista
nulli licz retinere: q̄ ab omni
spē mala abstinēdum est fm
aplm. Et sicut eleazarus absti
nuit a carnibz q̄ similes erant
porcinis ne scandalizaret ita
nemo dz illa signa facere. p q̄
pbabiliter credatur esse in
odio: Remota sunt que non
ingert argumentū de odio li
cet odiū subsequatur. ut sunt sb
tractio familiaritatis. ⁊ huic
rum aliquoz ⁊ similia. Et ista
licet retinere oīb9 dūmō non
fiat malo animo: primo pōt eē i
terdū meritoziū. cū sit ppt bo
nū alterius Qđ autē interdū
dicitur q̄ hoc non debēt facere
pfecti. si intelligatur q̄ hoc

non est pfectois Vez est Aliter nō videtur eē vez · Dubitatur octauo · Vtz iniuriat? teneatur querere recōciliacōnez iniuriātis · ipō non pētēte · ℟ · q̄ non tenetur ex hoc solo · ꝫ racōne fraterne caritatis posſz tenerī casu · scz si crederetur probabiliť q̄ p hoc liberarz aiaz eiuſ ab odio mōrli · ⁊ non eēt occasio mali in eo vl in alijs hmōi excellens humliacō. Qđ autē dauid iniuriatus q̄siuit recōciliacōnem a saule non pētente. ⁊ simlia opa scōz · nō opterz q̄ inimicū · qz mg̃ne pfectois opera fuerūt · ¶ Dubitatur nono n Esto q̄ aliq̄s offendat alium vrbo i secreto · a petat offensꝰ satiſfactōz in publico · nunq̄t tēnetur ad hmōi satiſfactōez ofſendēs · vl ecōuſo offendat aliq̄s aliquē in publico vult satiſfacē tm̄ i secreto nūq̄t ſufficit ei · ℟ñsio ad p̄mū q̄ non tēnetur. ñ forte qđ fcm fuit in secreto · publicū fuiſſz · Sic̄ fur q̄ latēter accipit · non tenetur publice satiſfacere · Ad secūdū dicendū q̄ nō ſufficit · argumētū est ad hoc actu · xvi · de paulo · cui publice odēnato ad carcerez · nō ſuffecit occulte liberari: ꝫ publice Dubitatur · x · ponatur q̄ aliq̄s impo fuerit alteri culpā · ⁊ ieſus nō vult accipe satiſfactionē a ledēte · ñ dicat se mētitū fuiſſe · nunq̄t tenetur ad hoc ledēs · ℟ · Si ledēs scit se dixiſſe vez: nullomō dz dicē cōfitū · nec hoc dz ab eo reqri · Si aūt scit vl credit se dixiſſe falſū vl dubiū · fm q̄ hz cōscia sua: sic dicere debz · sic restituere tenetur q̄s rē ablatā cum damno ſue rei · pōt tn̄ a dicere aliq̄ alleuiantia culpā ſuā · vic; q̄ erat turbacōe illud dixit · vl q̄ ita audierat · vl credebat tūc · licz mō reputet falſū · Ad hoc aūt q̄ dicat se mentitum fuiſſe nō tenetur · quia p hoc reuelarz ſecretum mētis ſue peccatum qđ ſibi multū nocerz ⁊ alijs non pdeſſz · q̄ ita restauratur fama altei p hoc q̄ ognoscit se falſū dixiſſe · ſicut ſi dicerz ſe mētitū fuiſſe · hec omnia humbertus · ¶ Dubitatur · xi · Quid facere debeat offendens q̄ petit vmam a leſo ꝫ ieſus non vult dimittere · Reſpond · Auguſti · in quodam ſmone sic Si fratri tuo per te offenſo in corde in vra humilitate ⁊ caritate non ficta dicis: dimitte m̄ · a ille noluerit tibi dimittere · noli eſſe ſollicit? · Serui estis · amb vnū dominum habetis · Conſeruo tuo debes · eū rogaſti: noluit tibi dimittere · interpella dnm amborum · a quod tibi dimiſit dom̄? · ſi potest exigat ſeruus · vult Auguſti · q̄ petendo

wniā a ſuo tali· apost; vel aīa dco liber eſt·licz ſi intulit dā nū: pillo ſatiſfacere debet leſo. Et leſus grauiter pccat cuius ut dicit aug9. oratiō nō exauditur. mun9 non accipitur. p nec dimittitur pccatū. ¶ Dubitatur. xij°. vtrū prelatus aut ali9 ſupior racōne iſti9 pcepti de recōciliatiōne fratris teneatur wniam pcere. ſm modū dictū a ſubdito ſuo. q̄ eū iniuſte leſit. Aut in corrigēdo modicū leſit. ſñ dr aug9. in pdicto ſermone dicēs. Sunt pſone humiles p ordiez ſeculi huius. a quib9 ſi petim9 wniam. extollūtur in ſuperbiā. Et ſ̄b dit. durū videtur ut iubeā q̄ ſi hō dñs. pccat in ſeruū ſuum· iniuſte litigādo. iniuſte cedēdo. ſimilia. q̄ dicat ille iſti· Ignoſce· da mihi wniā. non q̄ non dz facere: ſz ne ille incipiat ſuperbire Quid ergo faciat dom9 añ oculos dei pciteat eū. Et ſi nō pōt dicere ſeruo ſuo. q̄ nō optet. da mihi wniā. blande tñ illū alloquatur· blāda eni appellatiō· vnie eſt poſtulatiō Et in regula dicit aug9. Quādo necitas diſcipline vos dicere dura verba cōpellit. Si etiā voſmēpi exceſſiſſe modū ſentitis. nō a vob exigitur· ut a vobis ſ̄bditis wniam poſtuletis· ne apud eos quos opz eſſe ſubiectos· dū nimium ſuadetur humilitas: regendi frangat' auctoritas. ¶ Quo ad ſecūdum q̄ principale ſciendū· q̄ xp̄s alio modo iubet ore bñfacere· videlicz inimicis bñdicēdo. eis nō detrahēdo· vñ ſō· xij°· nemi malum p malo reddētes· ſz bene facite ſequētibus vos. bñdicite et nolite maledicere Et iō xp̄s iubet. math· v°· dicēs Orate p ſequētib9 vicz p opa· et calūmiantibus vos ſcz per verba Calumniari etenim eſt mitti defectū in aliq̄ inuenire vel crimē ſibi imponere· Et ē duplex calūniatoz· vnus eſt q̄ falſum crimē aut defectum altei imponere mittitur Aut ſi vez tamen occultū· imponit publice· nō ſuadendo ordine debito· Et facit hoc tm̄ in malū alteri9· ut i dē puniatur l' diffametur Alt' eſt qui etiā benefacta ab alio mittitur oſtendere mala· aut ficte facta· ut eū p hoc ypocritā oſtendat· aut ut ad pnam vl' malam famam apd alios trahat· ¶ Sed dubitatur vtrū r aliquis pecz infamiā non repellendo· ſx· tho· q°lib°· ix· q· vi· ar· ij°. Utrūq̄ ſcz otempt9 fame et appetitus· pōt eſſe laudabilis. et vicioſus· Fama eni nō eſt neceſſaria hoī ꝓpter ſe ipſum. ſz ꝓpter primū edificandum Appetere ergo famam propt'

primū: caritatis est. Appetere
vro ꝑ se ipm ad manē glo
riā spectat. Et econtrario cōtem
ptus fame racōne sui ipsi9 huī
litatis est. Racōne vro primi.
s ē ignauie ⁊ crudelitatis. ¶ Illi
ergo q̄b9 incūbit ex officō vel
ex statu pfectois alioꝝ saluti
puidere peccāt. misi infamiā p
priā iuxta posse repellāt. Alij
vro q̄b9 magis custodia sue
salutis imminet. pnt sue humi
litati puidentes famā vel infa
miam cōtemnere. Sz cū infa
mia duplicit repellatur: scz oc
casionē subtrahēdo. Et liguas
detrahentiū cōpescendo: Primo
modo omēs tenentur infamiā
vitare. alias sine scādalo acti
uo fieri non possz. q̄d semper est
peēm. Sz secūdo mō nō tene
tur nisi quātum debet aliq̄s sa
luti primi prouidere. Vñ gre
go. ome. ix. sup Ezech. dic. lin
guas detrahentium sic non debe
m9 nro studio excitare. ne ipi
peant: Ita p suā malitiā excita
tas debem9 eq̄nimit tolerare.
ut nob meritū crescat. Aliq̄n
ec opsc̄ere. ne dū de nob mala
disseminat: eoꝝ q̄ nos ad bō
audiē potērat corda a bono cōtiū
corrūpant Et infra. hij etenim
quoꝝ vita in exemplū imita
cōis est posita. debēt si pnt de
trahentiū sibi verba opsc̄ere. ne
eoꝝ p̄dicacōez nō audiāt qui
audire poterāt. ⁊ ip̄s magis
manētes bn vivere otenant.
Hec de tho. pnt tn saluo pfectio
nis statu pfecti ogare dū ut li
berēt a calūmiantib9. ne ip̄e
secucōe ruāt. vñ ps. Redime
me a calumnijs hoīm ut custo
diā mādata tua. ¶ Quo ad t t
tiū pncipale iubem ec. ore ora
re ⁊ corde p psequētib; ⁊ calū
niantib; nos. qtūs cōuertāt.
Et hec oracō a fidelib; diligētis
siē ē obtuāda. qr exaudibilis
siā ē. ⁊ maxie meritoria. qr ex
mḡna caritate pcedit. Cōsuāta
ri caritas facit p inimicis ogare
mḡno defidcio ut oūtāt ab
errore vie sue nec q̄q̄ ut dicit
crisō. sic ꝑpiciū est ut inimicos
amare ⁊ p psequētib; ⁊ calū
miātib; ogare. Et vicūsa inter
oēs nras orōes illa prior ē ꝑ pi
culosior ⁊ irrōnabilior. q̄ ora
m9 ut nos deꝰ videat de in
micis nris. Tales ut Cris. dic.
sagittas punctōsas infigūt. et
dignos se efficiūt ut malū q̄d
inimicis impcātur: eis deus i
infligat. Et hm eundem Cum
a proximis molestamur: non
homini cui compati debrem9.
sed demoni hominem vexanti
indignari debremus. Si ei
ipse homo naturaliter hominī
febricitanti grauiter condolet.
non irascitur. Cur anime de
moniacis infirmitatib9 presse

quādo mīuriatur nō cōpatere/mur. ¶ Capitulū nonū.

DE tertio modo diligē/di īmīcos. vic; bñfa/tiēdo cōīi eoz pſecucō/nes. vbi tria ſunt dicēda. Pri/mo vtz ex p̄cepto teneamur īmīcos nros diligere effectu/ue. ſic q̄ eis bñefitia īpēdam9. a exteriora ſigna dilectionis oſtēdamus. Scō an ſit ma/gis meritoziū īmīco bñefa/cere q̄ amico. Tercō q̄ malū ſit rancoꝛē cōīi p̄mū tenere.

a ¶ Rñtum ad primū notandū ſm thō. 2. 2. q. xxv. q. bñefitia a dilectionis ſigna q̄ quis ex/hibet p̄ximis in cōi. vl pro to/to populo alicuius ciuitatis ſ̄ p alicuius mōſterij cōmūita/te. talia bñfitia a dilectionis ſig exhibere īmīcis eſt de ne/ceſſitate p̄cepti. Ita q̄ homo i/tali caſu etiā īmīcos ſuos p̄/pter īmīcitiam a gñalitate nō excipiat ſm modū de īntei/oꝛi dilectiōe ſup̄ tactū. Quia effect9 a ſigna caritatis exteri/oꝛa dñt p̄portionari īterioꝛi affectui. Dilectio aūt ut ſupra tactū fuit i cōi etiā ad īmīcū eſt p̄ceptū. Et ſi īmīcis p̄ſa/ti effect9 nō exhibꝛentur. per/tineret ad vindictā īuſtā. cō/tra illud leuitici. xix. non q̄ras vlcīonē ma non eis memoꝛ īniu/rie ciuiū tuoꝛ. Et ſm Richā. ī .iij. ſēten. etiā hō tenetur īmīmi/cis ſuis effectū ſalutacōis con/ſuete a cōis īmp̄ēdere. i. deſt te/netur exhibꝛere eis iſtā ſaluta/cōez q̄ ex cōmuni cōſuetudine/ illi9 loca ab oīb9 ſolet īmpēdi. niſi forte in caſu quo timeret iſtū ex hoc p̄uocari. vl ſemet ipſum. vl timeꝛ aliq̄d aliud malū ex hoc oꝛiri. Alia ſūt bñ/ficia aut dilectōis ſigna. que quis exhibet p̄ticulaꝛiter ſolū aliq̄bus p̄ſonis forte ſibi ma/gis familiaꝛib9 a amicis. ſiue ſint bñficia ſp̄ūs ſiue coꝛpoꝛis ꝓpria. animeut opa mie ſp̄ūa/lia aut ī vꝛſu iſto otinētur. Cō/ſule. caſtiga. ꝛmitte. ſolaē. fer/oꝛa. Siue coꝛpis. ut ī vꝛſu veſtio. cibo. poto. do tectū. viſi/to. ſoluo. ſepelio a ſilia. ¶ De b hīs dicēdum. p̄mo q̄ neceſſa/rie obligacōis eſt talia īmpēn/dꝛe tā amicis q̄ īmīcis tpe neceſſitatis. vñ matth. v. ꝓpt hoc xp̄s ait. Bñfacite hīs q̄ oderunt vos. a orate pro pſe/quētib9 a calumꝫiantib9 vos. Ite. i. Joh. iij. Qui habuerit ſb/ſtantiā huj9 mundi. a viderit fratrē ſuū neceſſitatē patiētē. a clauſerit viſcera ſua ab eo. qūo caritas dei manet in eo Et Amb. paſce fame moꝛientē. ſi nō paſciſti. occidiſti. ergo a/ſili. Si nō cōſuluiſti in neceſſita/te. vl tūc a pcō nō defendiſti

a hmoi: occidisti. Sz sb̄ p̄cepto tenem̄ non occidere. ergo i necessitate sub p̄cepto. sbuem re etiā inimicis. Secūdo meritorū esse pōt q̄ quis talia bn̄ fitia a dilectōis sig̃ exhibeat inimico oi ogruo tpe. 7 opportunitate se offerēte. Sz tn̄ extr̄ casum necessitatis nō est de necessitate salutis. misi sm̄ prepacōem animi. Optet enim ut hō patum aīm habeat q̄ si occurreret necītas in illo casu inimico suo talia bn̄fitia dilectōis exhibere. p posse. Et tenet exhibē talia etiam inimico q̄ncūq; casus necītatis occurreit. 7 opportunitas adest 7 pl9 tenet amico in necessitate. Sz q̄ aliquis extr̄ casū necessitatis hmoi benefitia alicui inimico exhibeat. est supererogacōnis 7 consilij.

c Quo ad secūd. An sit magis meritoriū inimico q̄ amico bn̄ facē. Ex. q̄ sic. Rn̄ vicz istō eq̄ intens actib9 7 ex eq̄li caritate 7 ceteris paīb9 diligit vno tpe amicū. 7 alio tēpe inimicum 7 vtriq; bnfac. vl si vn9 diligit amicū 7 alt diligit inimicū. 7 cetera sūt paria. sc; q̄ diligūt eq̄ intēsis actibz. 7 ex eq̄li caritate. 7 sunt eq̄liter dispositi. Tūc dilectio inimici 7 bn̄fitia ei9 sunt magis meritoria q̄ dilectio 7 bn̄fitia amici. vnde greg. Seruitia q̄to sūt minus debita: tn̄ to sunt magis accepta. Sz minus debitū ē inimicū diligere q̄ amicū. Cui9 est racō. q. 2m tho. 2. 2. q. xxvi. Et 2m doctores in iii. di. xxvii. Quatuor sūt q̄ augēt in nris bonis actib9 meritū. Primū ē libtas. Rn̄to enī homo opatur pl9 sm̄ racōnem a voluntate nō naturaliter mere nec coacte: tn̄to cēteris paribus pl9 meretur. Sz in dilectōe inimici nec natura nec bn̄fitia inimici mouēt ad diligend. ymo magis ad odiū. Secūd ē difficultas. q. q̄nto actus aliq̄s ex se ē difficilior: tn̄to cēteris paribus est magis meritorius. Et 2 notāter ex se q̄ duplex est difficultas i opando. vna puemiēs ex ipō ope ex se ut ieunare. i pane 7 aq̄: ē difficilius q̄ cum vino 7 piscib9. Et paupez dare denarium de nccārijs. ē difficilius q̄ diuitē dare denariū de superfluis 7 hec difficultas augz meritū. Alia ē puemiēs ex indispositōe opantis solū. puta q̄ se neglexit ad bonū disponere. vl male se habituauit. 7 hec non augz meritum. vnde patz q̄ sepe pl9 meretur cū modico guamine ieunans religiosus. q̄ male assuetus mereatur ieunando cum maiore labore. Sz cēt tn̄ ē q̄ facilius ē amicū diligere q̄ inimicū. Tertium ē caritas. Nam nullus actus est

meritorij? misi a radice aliquo mō pcedat caritatis. Et q̄ to act? ex maiori caritate pcedit. tīto ē deo accepcōr. a magis p oīs eo meremur. Sz dilectio īmici ex caritate causatur totaliter a solū dēpēdz ex dilectōne dei actuali vel habitu ali. a nullā aliā cāz mouētem hz ñ deū Amici vēo dilectō mlt̄as alias cās hz puta bñficiū a alia. Quātū ē conat? ad bonū. qz vbi maior conat? ē ad bonū ibi mai? est meritū. vñ. i. cor. iij°. vnusquisqz mercedem accipiet ām suū labōrē Sz cērtū ē maiorē conatū exigi in dilectione īmici q̄ amici. ergo.

e ¶ Quo ad tertiū de difficultāte dimittētib? nōndū q̄ q̄dā sūt tā discordes q̄ raro vl nunq̄ remittunt īmurias Isti sūt valde mali ppt̄ tria Primo qz nō sūt xri xp̄iam. q̄ īmūnitatē īm baptismo ad hōndū cor pūm. a non mollescunt ad pietatē. ſz sūt īdurati dure cerūcis. a īcarnāti si cordib? a auribz resistentes sp spūi sancto ut ait btūs stephanus actu. vij°. vlūt hāre oculum p oculo dēntem p dente leuitī. xxiij°. Secūdo sūt sicut holofernes gētilis. de quo Iudith. iij°. dr q̄ feroc itatē aīm ei? mitigare nō poterāt. Tertiō qz? pri? est. sūt sīc dyabol? eq̄uo dic. gregō. q̄ nullo pōt placari obsequio Cōīl hos est qz de alexandro magno legitur. qui dū offensus a quodā nullatēn? ire ei dere vellet: ei ait su? mgr aristo. nobilissimum tibi adhuc documentū tradere possum Alexandro aūt dicēte pōsto' fum audire. ait aristo. Quis est qui regna fupauit. nōne cor tuum a potētia. Sz maiorē victoriā acq̄ris hodie: aīm ppriū si vicēis. Si aūt neglexeris: alium victorem habēb. Ad que verba placat? ē. vñ pū. xvi°. Qui dñatur aio. fortiōr est expugnatore vrbīū. Sic legitur de iulio cēsare q̄ nulli? solebat obliuisci nisi iuriaz. Certū est etiā senecā mgrm neronis ad eū scripsisse libz de clemētia. q̄ est ām tullū virtus p quam aīm? in odiū alicui? ocitatus benignitate retinetur. Sexti būt naturales leonē pcere p stratis nec regē apū aculeum hāre ergo miserāda res ē xp̄ia nūi rācore manē. vbi monarchie mūdi placātur. gētil' libz scribit. a aialia bruta docēt. p terea dic. ap? col. iij°. donātes wb̄ metipb̄. si qs aduersus aliquem hab; q̄relā Item matth. v°. Sanctoz est non solū remittere. sz etiam benefacere inimicis. Item xp̄us pissime orauit p crucifixoribz. luc. xxiij°.

ḡlōge ergo sunt ab aplica dō
ēterna·a scō ꝫ vita·ꝛ xp̄i exem
plo·qui remittere nolūt offen
dētibus eos Sūt aūt alij q̄dā
discutiētes culpas offendentiū.
qui multā pretēdūt difficulta
tē in remittēdo·mō q̄ magne
sunt offense·Modo q̄ multo
tiens omisse·a remisse multoti
ens·nō sic facit de? ·pmo maḡ
rmittit Jobel·ij·pstabilis sup
malitia·malitia ei sonat m cul
pā gue·multa etiā dimittit q̄
mult9 ē ad ignoscēdū ysa·lv·
Et multo cies matħ·xviij·Nō
dico tibi septies·ꝫ vsq; septua
gies septies· ¶ Capi·x·

De detrctōne que est fi
lia inuidie Nūc dicen
da sūt tria pncipalit
Primo q̄d sit·a q̄n pcēm Se
cūdo cur sit fugienda ꝓpter ei?
magnū malū·Tercō quō pec
cent detractores audientes·

a ¶ Rñtū ad primū nōndū ꝼm
thō·2·2·q·lxxiij·Et alex·i sum
ma·ij·pte·q̄ detractio ē aliene
fame p occulta wrba demḡcō.
hoc est ablacō wl dimīucō fa
me alterius·p wrba que dicū
tur·absente alio wl ignorāte
eo cōm quem dicūtur·Nam de
trahere est de aliquo toto ptem
tollere Vnde detrahēs:aliquid
de bono proximi trahit·Quia
ymagmē dei·virtutes·ꝛ natu
ralia de ꝓximo nō pōt trahere q̄

sunt bona hominis·ꝫ famā ei9
potest diminuere aut tollere·
¶ Fit aūt detractō sex modis b
ꝼm thō·directē quadruplicat·
Prīo cū q̄s p wrba sua alteri
falsum crimen impōit ꝛ adim
uenit Et est pessimā detractō de q̄
Eccī·xi·Attēde tibi a pestifero.
fabricat enim mala Secundo
cū peccatū alteri? suis wrbis
ad augz·ut cū peccatum de ꝓxi
mo narratur q̄d forte wr est.
ꝛ alius ad augz·wrb suis ag
grauando·pl? q̄ sit in se·de q̄
Eccī·xi·a scintilla augetur ig
nis·ꝛ a doloso augetr sāguis.
id est peccatum·Tercō quādo
quis occultum reuelat·Ita q̄
peccatū alteri? licz wrum.ꝫ oc
cultum manifestat·nō seruato
ordine caritatis ꝛ fraterne cor
rectiōis a dño in euangelio in
stituto·Con illud Eccī·xxvij·
Qui denudat archana amici
fidem perdit·Quarto quādo
illud quod est bonum dicit ma
la intencōe factum ut cum q̄s
ieiunat·orat·ꝛ similia facit de
genere bonorum:alter non po
tens accusare opus·accusat in
tentionem que in corde est·ꝛ
quam scire non pōt·nec habet
ad hoc signa sufficiētia Sicut
luc·xi·Judei dixērt xpō In bel
bub princip demoioꝝ eicit de
monia·Quo contra Eccī·xi·Or
bona i mala ouertēs insidiatur.

ꝯ electis ponit maculā. Indirecte aūt fit detractio dupliciter. Primo negādo bonū alterius. ut si de aliquo vere bona dicūt. q̄ sit doct⁹. virgo. nobil. virtuosus ⁊ similia. Ego dicā. non est talis. vel si a me queritur vtz̄ prefata bona in primo sint. ⁊ ego rndēdo negem. cū tn̄ sciam sibi ineē. Sic Joh. ix. Judei negabāt. primo miraculū de illumināone cēci. Secdo bonū alteri⁹ reticendo malitiose. Sicut si de primo fit sermo quo bona fecerit. me pnte. vel a me queritur de tali. ⁊ ego malicōse tacēā ex odio. vel inuidia. Sicut milites tacuerūt xp̄i resurrectōez ⁊ iudei
c Math. xxviij. ¶ Secdo notādum ſm tho. q̄ pcā verborū sūt maxime ex intencōe loquētis diiudicāda. Rn̄ ḡs aliq̄ dicit de alio illa intēcōe ut p hoc auferat vel minuat famā ei⁹: tūc vere dicitur ⁊ p̄ue ei detrahere. Et hmoi detractio est p se loquendo pcēm mōle. Rō p batur primo. qz Rō. i. dz detractores deo odibiles. qđ ideo additur. ut dicit glō. ibidē. ne putetur leue eē pcēm p̄t hoc q̄ ponit in verb. Secdo sic p batur. nā pcā q̄ cōmittūtur cōtra primū p̄ximū sūt pene nocumēta que p ea primo infrūtur. Si p detractionē ma

ius nocumētum infertur primo q̄ per furtū aut rapinā. eo q̄ p detractionē auferꝛ hoī fama. ⁊ per furtum diuitie. Fama aūt multo p̄ciosior ē diuitijs. vñ puer. xxij. meli⁹ ē nomen bonū q̄ vngēta tū p̄ciosum. ⁊ diuitie multe. Et eccl. xli. Cura habe de bono nomine. hoc enī magis pmanebit tibi q̄ mille thesauri magni ⁊ p̄ciosi. nā per fectū fame a multis boīs hō impeditur. tā in spūalib⁹ q̄ in corpalib⁹. Primo qz infamati de crīma mim⁹ sapit in primo. Secdo infamat⁹ promior est ad predicandū qz cōspicit se honorē p̄didisse. Tercō vno infamato alij multi pnt infamari. ut patz i monasterijs religiosorū in domib⁹ ⁊ ciuitatibus. Quarto in tpalib⁹ ot tractib⁹. matrimonij. mercātijs. ⁊ huiusmōi hoī mim⁹ credit. ꝓpter q̄ hoīes iterdū moriati sūt cā defendēdi famā. sic i duellanti b⁹ patz. ergo plus est mortale q̄ furtum vel rapina tpalium. ¶ Sūt aūt tres ḡd⁹ detracto d
rū. Quidā mali. q̄ detrahunt simplicib⁹ p̄rīs. alij p̄iores q̄ detrahūt duobus l religios⁹. vñ mth. xv. Cū pueri male loq̄rētur de helyseo ꝓpha. qui vitam duxit sicut religios⁹. dicētib⁹ pueris ascēde calue. ascēde calue. exiuerūt duo vrsi de silua occidētes

·xlij°·pueros·Tertij pessimi q̄
detrahūt plausū a prib⁹ spūa
libꝫ vel carnalibꝫ delitijs mtē
cōe nocēdi ⁊ maxie i his q̄ p
tinēt ad eoꝝ offitū ut di·alex·
e ¶ Rō ptꝫ prio Exod·xx· vbi
dr dns nō detrahes ⁊ pncipē po
puli tui nō maledices vbi pla
ti dij noiant·q̄ dmos hoiēs
suis sacīmētis ⁊ doctris facere
pūt siue bene siue male viuāt·
Itē nūeri·xxij°·de⁹ detractionem
fāt plato ꝛputat suā·d·Vsq̄
quo detrahit m̄ ꝓplūs iste feriā
ego eos pstilētia Itē ecc·x·In
cogitacōe tua ꝛgine detrahas.
glō·simplicit monꝫ ne ira vel
leuitate aī maioꝝibꝫ nris male
dicā?·Secūdo p illd·ij°·re·vi·
Vbi ozat a dño pcussꝰ ē q̄ ma
nū suā ad archā di extēdit Sꝫ
religiosi vl deuoti·vl plati sūt
archa dei pfectioꝝ i q̄bꝫ cōtine
tur māna dulcis oslacōis·vir
ga correctōis·⁊ scīa discrecōis.
nec immerito talis a dño pcuti
tur q̄ irreuerēt manu ligue tē
plū di tāgit Dñ gre·multi dū
plꝰ vitā sāc dotū q̄ suā discuci
unt i errois foueā dilabūtur·
minꝰ ofidērātes q̄ nō eos vita
sāc dotū lederꝫ si hūlit̄ bōis sa
c dotū āmōicōibꝫ autē accōmo
f darēt· ¶ Tercō ptꝫ idē mchā
gen°·ix·q̄ noe pris sui vrēda
detegēs i semē suo maledictoꝝ
fuscepit·vbi alij frēs bñdictō

nem receperūt·maledict⁹ māt
chanaan puer·suus suoꝝ erit
fratrib⁹ suis·Sūt etiā alij gra
dus mundie·Ruina quidā detr̄
hūt vrbo·Alij pri⁹ scripto·Alij
cantilenis·Cū tñ aliq̄s dic·ali
qua vrba p̄ que minuit̄ altei
us fama·⁊ nō intendōne noce
di altei⁹ fame·ſ dicit ex meō
sidēracōe aut animi leuitate·à
ꝓpter aliq̄d cām.ſ nō necāriā.
tūc manꝫ pcīm viale·msi vr
bum detractoꝝ tū adeo sit grue
q̄ nō biliter bois famā ledat·
p̄cipue i his q̄ ptinēt ad hō
nestatem vite·⁊ dispōnē
bonam voluntatis·Hoc enim
ex ipō genere vrboꝝ habet
racōnez pcā mōrlis·dicit tho·
Nā ut dcm ē·pcepto·i·e·xiij°·
·d·Si q̄s leuit̄ ⁊ ex pnis sig
nis firmit̄ credit de p̄xio pcīm
mōrle ipē in hoc pccat mōrlit̄.
ſ alīū de tali mōrli accusāc·ec·
ex leuitate ⁊ sine necāria ⁊ ra
cōnabili cā·pri⁹ ē ⁊ mai⁹ nocu
mētū bois·⁊ nō solū coīi caita
tē·ſ ec coīi iustitie equitatē·er
go a forcioi ē pcīm mōrle·vñ
ec tētur ad restitucōz·sic dicit
īfra p̄cē·vij°·ca·vij°·Exceptū ē ad
ꝓpositū Si ei aliq̄s ex leuitate
aī m rebꝫ vl i corpe magnū dā
nū inferꝫ grauis culpa etiam
a secularibus iudicijs mdicaē
tur·ut si ludendo necaret·vul
neraret·aut domū meneraret·

Sic est de detractoribz ex leuitate in magnis reb9. ut dictū est. Et alexander Qui aūt mala ea p que minuitur primi fama manifestat. nō omnib9 inordinater: ſ debitis circūſtāciis. aliquādo bonū vl necārium ei q̄ pōt nō obēe ſ pdesse. hoc facit cā correctiōis primi. non causa nocēdi ei talis huato aīo corrigēdi euāgelico de quo math. xviii. nō peccat. ſ mereretur. Vñ aug9. in ſpeculo eccie. Si frater tu9 vuln9 habet in corpe qđ velit occultaē dū timet secari: nōne crudelit a te simuletur. q̄ insci corditer indicaretur. Quāto ergo magis detes manifestare. ne detegrius putrescat in corde. Qñ tū ad secūdū p̄cipale. Nota q̄ detrectio est valde detestabile vitiū ꝓpter septē. Primo q̄ valde cōis ē. q̄ cōsueta malicia Unde sequitur illd pū. xviii. detractoribz ne cōmiscearis dicit glō. hoc spāliter vicō pericliter fere totū hūanū gen9 ſm. tho. Tū q̄ stulto. q̄ infinit9 ē numer9. Tū q̄ pauci sūt q̄ p viā salutis ābulāt Tū etiam. q̄ pauci aut nulli sūt. q̄ nō aliquo sex mō. q̄ posito. q̄ detrahūt primo suo. Aut intētione nocēdi. Aut ex leuitate aī. aut ex causa nō necessaria. ꝓpter qđ Jac. iii. dr. Si q̄s in vrbo nō offendit. hic pfect9 est vir. i omī aūt ira aut mutidia bries ꝓmptissim sūt ad detrahēdū aīo nocēdi. Quia ira est appetitus vindicte. Et mutidia tristitia de alieno bono. Similiter vbi bries ouemūt: statī aliēa facta ꝓponūtur incaute Jo. p uerb. xviii. dictū est. Cū detractoribz ne cōmiscearis. Et in ps. detrahentē secreto ꝓximo suo hūc psequebar. Quapropt sup illo ps. p eo ut me diligerent detrahebāt mihi glō. terribiliter dicit. pl9 nocēt in mēbris detrahētes xpō qui aīmas crediturox interfitūt. q̄ qui ei9 carnē mox resurrecturā pemerūt Vbi alexand. dic. q̄ si opa cō itelligitur q̄ tū ad motiuum p̄cipuū: vna est auctoritas. q̄ detractores ex certa malitia fatūt. nō sic crucifixores xpm occidere rūt. Sz non dz intelligi cōpacō in gne. q̄ gen9 peccati xpm crucifigentium fuit maius q̄ detractio sit. Secūdo detractio detestabile est vitiū. q̄ nō sufficit detractorē pmittere de pcō infamie sic de quibusdā alijs peccatis: ſ oportet etiā restituē interdū cui cōfusione. ut patebit i. viij. p̄cepto Tercō q̄ magne crudelitatis ē detractor. q̄ cui ideſt absentem. et surdū ideſt nō audientē psequitur. Contra illud

§ Qñ tū ad secūdū p̄cipale.

nō

leuit·xix·nō maledicēs surdo. nec corā cēco pones offendicu, lū·sed timebs dominū dēū tuum Quāuis illa sint ad īram crude, lia: tn̄ fm glō·Surdo maledi, cit qui absēti detrahit Sic eti, am cēco·idest audiēti detrēctō, nem offendiculū ponit·credn, do facliter·a iudicādo temera, rie·a postea detrahēdo primo·

h ¶Quāto detrēctor multis ma, lis assimilatur Primo porco·q̄ tota die rostr̄ tenet in luto vi, cōr̄·Dn̄ mar·v·dēmones di, xerūt·mitte nos in porcos Ser, penti assimilatur qui ē aial p, dicō fum in filēcō mordēs·a tor, tuose mordens·Vn̄ ecc̄·x·Si mordeat serpēs in filēcō mihil co mn̄s hz qui occulte detrahit· Est etiā bestia simil vīse quaz vidit daniel·Eiusdez·vij·tres ordines dentium habenti in ore·quia necat animam pro, priam·famam proximi·a mīi, cat audientes detractionem· Detractor enim est similis ho, mini·a est bestia humanum sā, guinez·idest peccatum ficēs. nunc aperta bona diminuēs· nūc occulta reuelās·nunc vēo falsa imponēs·Est sepulchrū patēs·fm ps̄·guttur eiꝰ·a lin, gua eiꝰ gladiꝰ acutꝰ Sūt enī detractores dapifer dyaboli·q̄ carnes hūanas hōibꝰ comedē, das apponūt·Vn̄ sup illō pū·

·xxiij·Deoli cē in conuiuijs po, tatorum·nec in comessacōibꝰ eorum qui carnes ad vescēdū cōferūt glō·Carnes ad vescē, dum cōferūt q̄ in collocucōm, bus crimina priorꝫ vicissim di, cere studēt· ¶Quāto detracto i, res multis nocēt·dco·cuiꝰ iudi, cū vsurpant lucē·vi·Nolite iu, dicare a non iudicamī·nolite condemnare ac̄·primo nocēt. quē auditu corrūpūt·a cui de, trahūt Sibi·qz sufflāt in pul, uerē alienorꝫ defectuū·a se ex, cāt fm greg̃·Nocēt ec̄ ecc̄ie·qz detractores faciūt a bonis inter, dū cessare· Sexto pūiuntur g̃, uiter·Nā numeri·xiij·maria so, roꝫ mopsi lep̄ infligatur·quia ei detraxit·numeri·xiij·detraxe, runt filij israhel terze pmissiōis in malū suum·dan̄·xiij·duo se, nes susannam infamantes tur, piter occisi sunt· ¶Septimo k dissuadent exempla sanctorꝫ a philosophorum multiplici, ter·legitur qz beatus Augusti, nus in mensa contra detracto, res versus istos scriptos hūt Quisquis amat dictis absētū rodere vitam· Hanc mēsam vitā nouerit esse sibi. Quos etiā delē mnatꝰ ē q̄busdā epi, scopis detrahētibꝫ nisi cessarēt· In vitas patrū legitur·Cū fra, tres de multorꝫ absentū loquē, tur, vicijs. abbas priorꝫ sacū

plenū arena a tergo ⁊ mino
rem in pectore pdēs: egredie
batur. Ad q̄ cū causam q̄sissent.
ait: ꝑ trīs peccatis mḡnis ob
litus. aliena pua ptracto. ora
te queso ut mihi mea dimittā
tur. Quo audito tacuerunt de
tractores. Refert btūs greḡ.
primo libro dya. Nō cū btūs
fortunatꝰ epūs dēmonē a quo
dam eiectisset: dēmon in spē pe
grini fero clamtabat p platē
as ciuitatis. Virū sanctū for
tunatū. pegrinum a suo eiecit
hospicio. Tūc quidā pegrinū
istū hospicio recepit. Et cum is
qui fictū pegrinū susceperat. p
sente vxore puulū ꝑpe ignem
haberet. dēmon puulum in ua
sit ⁊ in ignē p iectū ocremauit
Et dicit greḡ. q mala a detra
ctoia intēcōe iste pegrinū ho
spitauit. ac si epūs inmisericors
fuisset. Sic in vitis phoꝝ de
socrate dicitur q aliq̄n selose
suis detractoribꝰ auditū pbu
it. Causā autē scisciātibꝰ red
didit. nā si eoꝝ que in sunt di
xerint corrigemur. si vero nō.
mihi ad nos. opt; in q̄t ita fie
ri ut si bene dicūt: corrigamur.
si male mihi ad nos. Sic cū
q̄dā dyogen diceret de ami
co suo quomō dyogen male
dixisset rn̄dit dyogenes. an
amicꝰ ista dixerit nō iudico. sz
certū est te ista mihi de amico
meo retulisse. Sic etiā xenoc
tes phs tātum a senatu hono
ratꝰ ut testis nūq̄ iurare co ge
retur. Cū i pntia quoꝝūdam
detractoꝝ taceret. eis cām q̄rē
tibus. rn̄dit. me dixisse aliq̄n
pmituit. tacuisse vero nunq̄.
Quo ad tertiū sciendum q
nō solum peccāt detr̄hētes. sed
alij plures. ⁊ interdū plus q̄
detractores hm thō. Primo q̄
alīū ad detrahēdū inducit. Se
cundo qui detractorē audit. ⁊
sibi detractio placz ꝑpter odi
um eiꝰ cui detr̄hitur. vl ꝑpter
aliquā aliā malitiā. vtqz illo
rū peccat. ⁊ non mīnꝰ q̄ detra
hētes. vñ rō. i. nō solū q̄ talia
agūt. sup̄. sūt morte digni. sz
etiā q̄ faciētibꝰ consentiunt. Ter
ducens ⁊ oplacēs detractori
facit cōtra caritatē pximi. qz p̄
mus ledit famā. ⁊ scōꝰ cōplа
cet in pximi malo vñ Dzn. ij°
lib. de cō sidēracōe ad eugenū.
detrahere. aut detrahētē audire.
q̄d horz dānabilius sit non fa
cile dixerim. Quādoq̄z autem
otīgit q̄ aliquis audit detr̄hē
tem ⁊ non placz sibi detr̄ctio.
nō tn̄ repellit detrahētem. nec
ei resistit. ⁊ hoc ꝑpter aliquē
hūanum timorē. aut ꝑpter ne
gligentiā. vl vrecūdiā. tūc
adhuc peccat. Quia ea racōe
qua quis tenetur subleuare a
sinū alterīus iacentē sb onere

ut p̄cipitur deut. xxij. Ead̄ rac̄o ne tenem̄ nō pati detrimētū fame p̄xīmi Et ido si possum⁹ iuuare tenem̄ Vñ Iero. Si essz in nob̄ diligētia ne passim obtrectatoib⁹ credrem⁹ iā oēs detrīxre timerēt. Et i epla ad nepotianū Iero. dī. Nemo muito auditore libēter detrīhit. Sagitta i lapidē nō figitur sz iter dū rīlieb⁹ pcutit dirigentē discat detrīctor dū te vidz nō libēter audire nō facile detraxre. Et dicit tlz. q tal non resistēs ex caus iā d eis pccat plerūqz vialit. Rnqz ec. fit pcēm mōrle. ut cū alicui ex officō incūbit detrīxtē corrigere. ut forte supioi respcū inferiorē. vl cū ex tali detrīctōne natū ē seq magnū piculū n̄ phibratur vl ppt̄ radicē sc̄z timorē hūanū q̄ pōt m ee pcēm mōrle. Sūt aūt repreh̄sibiles tribz de caus q̄ detraxtes audiūt. a eis non resistūt. 7 libēter audiūt. Prio qz videt fratres suos a cambz dilacerari 7 non resistūt saltem clamore cū pnt. vl lapidibus corrcōmis. qđ si non fatiunt hostie videtur. vñ Ecc̄. xlij. Rue coicacō sācti hominis ad canez Secūdo nō resistētes. a placibiliter se ad detrīxtes haxtes falsā ei⁹ mīstrāt. q̄ frēxom edūt. qz detractoib⁹ sine audientiū leto vultu comestio carnū hu manarū detractōne insipida forz. Vñ Iero. Nemo muito auditore libēter narrat. vnde pū. xxv. Dent⁹ aq̄lo dissipat pluuias. 7 facies tristis liguā detraxtē Tercō audiētes detrīctores libēter. imuste agūt cōtra legē naturē. scripture. 7 humanā. qz frequēter credūt vntesti. Cū tn̄ i ore duoz vl trūstet oē verbū. Et qđ pri⁹ē Citius inter dū de bono viro creditur vn̄ ribaldo q̄ decem pbis ad cōfūdū vbi ē witas mea. ppter hoc Bern. dic. lingua detrīctois ē vipe ā ferocissiā q̄ letalit tres interficit vno flatu. sc̄z detraxtē. cui detrīhitur. 7 ip̄m q̄ detrīctoib⁹ delcatur. Sz n dubitatur quō hō deat resistere oi detraxti. Cū dicatur Ecc̄. iij. non coīdicas verbo witatis vllo mō. qñqz aūt aliq̄s detrīhit verba witatis dicēdo. sz. q̄ si detrīctorē sco falsū de alio dicē possum sibi sic resistē. q̄ eū p verba arguā de falsitate. Si aūt sco eū verū dicere de alio tunc non debeo eū de falsitate arguē. sz debeo verb̄ corrigere. de hoc q̄ peccat fri detrīhendo. vl saltē debeo oñdē q̄ mihi displicz detractō. 7 hoc debeo p̄cipalit oñdē p tristitiā facie. Rui ei detrīctori hilarem oñdit facie: facit eū putare q̄ placeat sibi detrīctio sua.

a sic audatior fit ad detrahen
dū. Ru aūt tristē sibi exhibz
facīē. facit eū citꝰ obmutesce
re, ꝓpter hoc dr ꝓuerb. xxv.
Ventꝰ aquilo dissipat pluui
as ⁊ facies tristis linguā detra
hentem. Sz otra p̄dicta fatiūt
quidā. Nā qñ aliqui detracto
res corripiūtur a bone cōscien
cie viris: statī rñdēt Ego wita
tem dico de isto. ⁊ si pñs esset
cui detrahō. sibi īm fatīē dicerē.
Rñdetur. qꝰ tales grauit errāt.
qꝰ putāt qꝰ īm fatīē aliquē oui
tai leuiꝰ peccatū sit. cū tñ peiꝰ
sit vitiū qꝰ detrahere. ut oñsum
est de otumelia ī materia de ira
Secūdo rñdēdū est talibꝰ. qꝰ
non sufficit ad vitādum pecca
tū dicere writatē: sz oportz ut
debitis circūstanciis dicatur.
sm illō. Rō iustū est iuste exe
quaris. deut. xvi. Tercō respō
detur qꝰ rarū ē apud quosdā
detractores. illa eos audere īm
fatīē dicere q̄ a tergo euomūt

¶ Capitulū. xi. de cor
rectione fraterna.

QVia frna correctō p̄
seruat iterdū īfamā
tem qꝰ nō dicatur detr̄
ctor. sz potiꝰ aīe ꝓximi de mor
te pcī suscitator. ⁊ qꝰ occidi
tur frater īm eiꝰ dimissione ut
augꝰ. dicit. Ideirco nunc tria
sunt dicēda de fraterna correc
tiōe. Primo qñtū noceat ob
missio eiꝰ. ⁊ ꝓfitiat eiꝰ exercitiū
um debitum. Secō quō fiei
debeat. Tercō q̄s ad eā teneatur. ¶ Quantum ad primū. no a
tādum primo qꝰ fraterna cor
rectio est sm doctores ammo
nicō fratris de emēdacōe delī
ctoꝝ ex fraterna caritate. dici
tur primo ammonicō. qꝝ ob
urgacō verbi ⁊ castigacō ver
boꝝ ptinet ad p̄latū. sz āmoi
cō p solū verbū ptinet ad oēs.
. dicatur ec̄. de emēdacōe delī
ctoꝝ. qꝝ ille finis eiꝰ eē dz. dr ex
caritate. ex q̄ ꝓcedere dz. Secū
do nōdum qꝰ valde periculose
peccāt dimittētes sine racōna
bili cā fraternā correctionem
qō patz triplicit. ꝑmo quia
sicut loquēdo quis peccare po
test: ita tacēdo. Est enī ut dici
tur ecc̄. iñ tēpꝰ tacēdi. ⁊ tem
pꝰ loquēdi. vñ ysai. vi. lamē
tatur se tacuisse dicēs. ve mihi
quia tacui. glō. quia oziam a
alios libere nō reprehendi. Se
cūdo qꝰ sācti de hoc terribili
ter sententiāt. vnde greg. Rui
ꝓrum mala cōspitiūt ⁊ filēcō nō
ptereūt. quasi cōspectis vulne
ribꝰ vsum medicaminis sūbtra
hūt. ⁊ ideo mortis auctores fi
unt. quo vulnꝰ qō curare pote
rāt. nolūt. Et augꝰ. Tu vulnꝰ
fratris cōtemnis. tu eū perire nō
vides. ⁊ negligis. peior es ta
cendo. q̄ ille omittēdo. Tercō

oēs doctores ocorditer tenēt q̄ reus est cū fure · qui scit furtum · ⁊ nō indicat corrigendū Et eadē mō vidēr de ptcipacōne cuiuslibz delicti Cū ergo tātus ap̄hā pemteat sup hmōi · Cū sācti tā graue hoc iudicēt · Et cū hm oēs mgros hoc reputetur cōsensus in delictis: dicat bt̄us Aug⁹ · Innocentes quippe non estis si vōs fratres q̄s indicādo corrigere potestis · tacēdo pire pmittitis · ¶ Et wre nō sūt tales innocētes triplici de cā · q̄ nocēt sibi · preanti · ⁊ socijs · Primo nocent sibi · labia polluēdo delicto alieno · ut non sint digni deum laudare ysa · vi° Ve mihi q̄ tacui · quia vir pollutus labijs ego sū · scz ex ista taciturnitate glō · quia otiā ⁊ alios nō correxi Job cū angelis deū laudare nō meruīne dicatur in · Quare tu enarras iustitias meas ⁊ assumis testamētum meū p os tuum ⁊c · Secūdo nocēt ei qui est corrigend⁹ Vn Aug⁹ in Epla ad Jero · Obsecro te p māsuetudinem ihu xp̄i · si lesi te · dimittas mihi · nec me vicissim ledendo rōdas malū p malo · ledes autē si tacueris mihi errorē meū · quē in factis meis · vli dcis inueneis · Interp̄tatiue ergo tot occidim⁹ quot ad mortem negligendo tepidi ⁊ tacētes videm⁹ · Ter cō nocēt socijs · qui eor exemplo tacentes idem peccatum tacitur nitatis incurrūt Sicut etiā ecōtra pestilēte castigato. stultus sapiētior erit · Si aūt corripueris sapientem: intelliget disciplinā · pū · xix · ¶ Por c ro ex fraterna correctōe fertur plex potest sequi fructus · Primus est aie liberacō Sim quit xp̄s · te audierit: lucratus es aiam fratris tui Math · xviij · Si aūt te non audierit: saltez lucr̄ es animā tuā · Vn Eze · iij · Tu vero animā tuaz liberasti · scz post q̄ dixisti ipio impietatem suā · ⁊ noluit cauere Secūdus ē dyaboli fugacō · fugit enī sicut lup⁹ · dū exclamatur Quo cōn dic · Dern · Securus accedit tēptator vbi null⁹ timetur reprehensor · Tertius est pcī cogmicō · frequēter enim cōmittens culpam non aduertit q̄ fecit · Aut si aduertit: non cogitat se malū fecisse · aut si malum. non multum male. Quartus ē cautela de futuris · Quintus ē puritatis augmentacō. vas ei aureum vl argenteū q̄ topl⁹ confricatur: tīn tomagis purificatur · Ita bom viri ⁊ religiosi · Et ideo intelligētes. hoc nō ferunt grauiter · Ecclesiast · x · vir prudens ⁊ disciplinatus non murmurabit correct⁹ Exemplum de Augustino q̄ dixit

a nō

Ego senex ⁊ ep̄s. patus sum ab omnib⁹ corrigi ⁊ emendari. ⁊ illū amicū meū estimo. cuius lingue bñfitio ante diē extremi iudicij aie mee macula stergo. Sext⁹ est amicitie acq̄sitio. q̄uis enim religiosus correct⁹ interdū feat molestem principio. Ad cor tñ reuertens. amicū intelligit. vñ p̄u. xxviij. Qui corripit hoiez inuenit gr̄am postea ap̄ illū. magis q̄ ille qui p lingue blādimēta decipit. ꝓpter ista b tūs aug⁹. quelibz hortat ad correctōez fraternā. Omeli. xiiij. d sup Joh. fic. d. ¶ Russ comedit zelo dom⁹ dei. mi si qui oia q̄ ibi vidz puersa satagit corrigere ⁊ cupit emendari. Si emēdare nō p̄t: tolerat ⁊ gemit. nō ē maior domus tua q̄ dom⁹ vbi xp̄s salutē eternā. si ergo i domo tua: ne puersum aliq̄d fiat satagis: i domo dei vbi sal⁹ ꝓposita est ⁊ reḡes sine fine nō dēs pati q̄ tu i te ē si qd forte ibi puersū videris esse. vrbi gr̄a. vides fratrem tuū currere ad thr̄atr̄. prohibe. mone. otestare. si zelus dom⁹ dei comedit te. vides alios currere ⁊ inebriari velle. aut alia q̄ nō licent ꝓpetrare. phibeq̄s potes. tene quos potes. terre quos vales. q̄b⁹ non potes blādire noli. ñ quiescere

fac quicq̄d potes. vmiat i mētem seru⁹ ille qui absc̄odit talētū ⁊ noluit sup̄erogare. nū quid accusat⁹ fuit q̄ p̄didit. ⁊ non poti⁹ q̄ sine lucro tuauit Sic ergo fratres mei nō quiescatis. Nolite quiescere lucrari xp̄o. q̄ lucti estis a cristo. hec aug⁹. ¶ Sz q̄reres e q̄n correctōis fraterne obmissio sit pc̄m ⁊ q̄n non. hz. p̄m. tho. 2. 2. q. xxxiij. q̄ aliq̄n est meritoria. Aliq̄n pc̄atū mōrale. Aliq̄n viale. nā tripliciter otīgit correctioēz obmitti fraternā: vno mō meritorie. ut cū quis defert correctionē vsq̄z ad oportunū tēp⁹. vl̄ ideo obmittit. q̄ non sperat eor emēdacōez. si similiter estimat q̄ ex hoc ꝓpter impatiētiā ipi corrigēdi deteriores fiāt: aut q̄ aliquod aliud malū ex hoc seq̄tur. pri⁹ q̄ correctio sit bona. aut ex aliq̄ alia causa racōnabili: Si tūc obmittit ex caritate: tūc obmissio ē meritoria. vñ aug⁹. p̄mo de ciui. dei. Si ꝓptera quisq̄z obiurgādis ⁊ corripiēdis male agēti b⁹ p̄cit: ut oportuni⁹ tēp⁹ mq̄ratur. vl eisdē ipe metuit ne deteriores ex hoc efficiātur vl ad bonā vitā pia erudiēdos impediant. alios infirmos: ⁊ puēt ac aūtāt a fide nō vidz esse cupiditatis occasio sed

oſilīū caītatis·Et ꝺr notanter qñ nō ſperat emēdacōez fris·ſz wiſimiliť putat deteꝛioracōz;ut forte qꝛ peiuerz me·wl occipet gue odīū cōn me;à aliud pēm cōmitterz p qꝺ peior fierz:q̄ p primū pēm·Tūc ei non ſolū laudabile·ſz etiā debitū eſſz ceſſare a correctioē·qꝛ cedīmatuꝛ ad bonū fratris a nō ad malū Et illud vult ſcriptura pū·ix· Et greg·ſup eodē ut poſtea ponetuꝛ·ñ ei ex correctōe wiſimiliť meliꝰ aliqꝺ pueirz·qꝛ p̄cauētur maioꝝ mala q̄ odīū illius ſit malū tūc eēt odīū q̄rundā aliqñ timēdū·Et cū meliꝰ bonū ex correctōe ſeqūtur q̄ ſit odīū maloꝝ tūc odīū maloꝝ ē otēnēdū· In q̄ caſu Johes Ixrodē correxit ꝓpter edificationez alioꝝ ut vult Criſ·⁊ ſic intердū etiā ſcī correxerūt tyrannos ſup pſecucōe xp̄ianoꝝ cū tñ ſciuerī ex hoc odia maḡ generari in eos·a aliqñ oñtez in martires·⁊ i ſe ſequi ꝓriā mortem f Secūdo cōtingit correctionē fraternā obmitti cū peccato mōrali·ut cū q̄s delinquēs occurrit·a eſt opoꝛtunū tēpꝰ corripiendi·⁊ ſperatur eiꝰ emēdacō nec timetur aliqꝺ aliud malū p̄ius inde puenire·a nō eſt alius preſens cui ex officō incūbat corrigere·vel ſi eſt p̄ſens·negligens tam apparz·ſi tūc homo huiuſmoi delinquētem obmittit corrigere forte ꝓpter timoꝛē huanū·vl mundanū·ut qꝛ ſicut dicit Aug9· vbi ſupr̄· Iuditū timet vulgi· a carnis excruciacōez·vl etiā pempcōem·vl aliud tale miꝰ malū q̄ pēm illius p quo corrigi debeꝛz tūc videtur peccare mōrliter Quia ex quo ſperat emēdacōnem fratris·a obmittit corrigere ꝓpter timoꝛez: tūc otēmit ōmum p̄ceptum Et videtuꝛ hmoi quoꝝ amiſſioez timet·caītati fraterne a ſaluti p̄imi ꝓponere Cū tamen ſm ordinē caritatis anima p̄imi plus ſit diligenda q̄ ꝓprium corpꝰ·Exemplū de elemoſina corpali·video hominē famesc̄tem·qui non habet·nec ex ſe habere pōt·unde paſcatuꝛ·nec appaꝛz alius illud faciens·nec potēs facē·ego teneoꝛ talē ſm poſſibilitatez nutrire·qꝺ ſi negligo:peccō moꝛtaliter·a cuius occaſoꝛ reputoꝛ· Sic ſi videro p̄imum tendentem ad pēm mortale·p qꝺ moꝛeretur i aīa· a ſpero ipm poſſe corrigi p ammonicōem meā·⁊ non ē wiſimile q̄ ſequantur alia priora· nec eſt aliꝰ q̄ eū corrigat:teneoꝛ ex p̄cepto multoplus ſubuenire aīe ne peat·q̄ corpi caſu p̄ cedēti·vñ gre·in ome·ſup:Cū audiſſz Johannes in vinculis

plus est aiam i eternū victurā pabulo wrbi reficere. q̄ wtē carnis moiture terreno pane satiare. wl scirē aliquē eē i pec cato mōrlia habrem spm q emendaretur ad correctōem meā. nec timerē aliud p̄ius se cutur. a nō ē mhi wrisimle q p aliū corrigatur. aut q p seip̄m emendetur. ꝫ q wrisili ter in isto pcō moriatur. tūc ex p̄cepto teneor eū corrigere ne aia moriatur eternaliter.

g Tertio hmoi correctiōis obmissio ē pēm wmale. vicz qñ timor a cupiditas aliquē tardiorē facit ad corrigēdū delicta fratris. nō tñ ita q fi ci cōstarz q fratrē posset a pcō retrahere ꝓpter timorē. wl cupi ditatē dimittere. quibz in aio ꝑpoit caritatē fraternā. Et hoc mō aliqñ etiā viri sācti negli gūt corrigere delinquētes. Et hoc in p̄dictis notāter. si spera tur emēdacō fratris p curai p hmoi correctionē. Quia finis fraterne correctionis est emē dacō fratris. Et ista intēcōne fieri dz. vbi wro p babiliter ti metur. q ammonicōez ipē fra ter non recipet. ꝫ ad pior a la bī retur. nec aliud bonū inde puenīret ut alior edificacō q̄ scādalisati fūt. aut scādalisā tur wrisimiliter Tūc esset ab huiusmodi correctōe desistē

dū. Quia que ordināt ad fi nem hñt nacōem boni ex ordie ad finē. vñ p̄. ir. noli argue re derisorē. ne odirit te. vbi di cit glō. a est greg. non ē timē dum ne is qui arguitur cōtuē lias ubi inferat. ꝫ hoc pcip̄ p uidendo ne tract? ad odiū inde prior fiat. Et dicit tho. vbi pri us diligent' puidēdū ē. ne ex correctione sequatur odiū ex nra culpa ꝓpter indiscretā cor rectōez. Si aūt sine nra culpa ad odiū p̄uocetur. ex illo ex quo debetz ad dilectōez meita ri: nō est curādum. p̄cipue qñ eius pcēm in dānū alioz wr git. wl etiā dānū sequens. vel pcedatū ipm est gui? odio qđ i nos excitam? wl qñ spam? q odiū paulatī crescet. a tñ correctō sequatur. q sicut di cit greg. Qui? est odiū ꝓpt deū. q̄ amicitia q̄ est preter ip sum. Cū enim ꝓpter ipm ama mur: debitorez es dei sum? Cum odio ꝓpt ipm habemur: debi torē eū nob facimus. hec sen tētialiter tho. Cācellari? pariſi eñ. mgr Joh. gerson tradit re gulas tres in de floribꝰ regla rū moraliū. Prima pene fūt re strimgendē sic q absq; vtilita te reipublice. wl ei? cui infligi tur. neq; institui. neq; institu te exeq̄ deberēt. a pcedat oppo situ fatiētes. l'eas cū istituerit

non tollentes. Secūda īmō
republica tolemi pñt aut dñt
vitia que absq; dcteriori pericu
lo neq; corrigi neq; erstirpai
valent Quādo aūt illud ē. ꝙ qñ
non difficile est. ꝙ sepe impossi
bile generalitez diffinire misi p
ut circūstāciis pticulaibz inspe
ctis plati sapiores ꝙ sapiētes
dcrmiabūt. Exēplū ē de mere
tricibz. vsuris. ꝙ filiab⁹. q. qñq;
pmittūtur Et ita de ocubiariis
sacerdotibz p loco ꝙ tpe staret
fortē eē fatendū. Tertia ois er
ror facit ūus ad hūc sensū vl i
tellectū ꝙ similes q; plati ꝙ pn
cipes sepe aliq; fatūt. à pmittūt
iustissiē ob errorē sūditorū cō
munē q; alias si fierēt à pmitte
rētur: ad culpā cosdē obliga
b rēt Sz cū teneam corrigēdo p
ximū p mōrlibz: dubitatur ec
an de vmalibz pcās sñdz hū
ertus in exposicōe regule bti
aug⁹. Veialia sunt dispositō
ad mōrle Sz q̄dā sūt dispositō
remota. q̄dā ꝓpinq;. vl racōne
multitudinis. sic ille q; assidue
huiusmōi sine numero omittit.
vl racōe magnitudis. sicut sunt
aliqua mēdacia ꝙ aliq; detrīcti
ones ꝙ similia. vl racōe cōnexi
onis cū mortali. sicut sunt col
loquia ꝙ impudicus visus ꝙ
hmōi circa mulierē. Sicut er
go aliquis videns aliquem aliū
incedētē p viaz p quam credit
q; statī incurrerz piculū mortis.
peccarz misi retraherz eū. Ita po
test aliquis peccare mortaliē.
misi corrigat frēz de hmōi via
libz que sūt dispositō ad mōrle.
ꝙ de talibz est pticulāria oculo
rū Tenemur ergo interdū ad
correctiōez de vmalibz. non i
q̄ntum vmalia. sed q̄ntum ad
mōrle ducūtia. Dec ille Quo i
ad. ij. principale sez quomō fie
ri debeat fraterna correctō. no
tandū q; sex in modo sunt attē
denda cum maxima diligētia
Nam ibi agitur de cura aīme
nobilissime. q̄ si nō fit ut opor
tz: piciatur aīa in ꝑpetuā dāna
cionem. ꝙ in hmōi vom dei mini
ster occiditur Agitur etiā cre
bro ibi de vono fame q̄ est int̄
palia vonū maximū. Vnde p
mo debz fieri cū lenitate. quia
delinquētes sunt quasi infirmi
Ad gall. vi. Instruite hmōi in
spū lenitatis. Secūdo cū hūi
litate. superbus enim ē animꝰ. ꝙ
ideo cū quis ei superbe loquitur.
sequūtur iurgia. nō freūs. Iur
ta illō puer. xiij. Int̄ superbos sp
sunt iurgia. Tercō cū opassio
ne. non ei ē vre iustitie mdig
ri peccōribz. sz opati. ꝙ ex opas
sione eos corrigendo dirigē.
pñs. Corripiet me iust⁹ in mia.
sez cōpassiōis. Quārto cū discre
cōe. qz aliī sūt corrigēdi maio
res. aliter pares. aliī minores.

Aliter grauia pcata. aliter leuia. aliter occulta. aliter manifesta. ⁊ In oibus obseruandus est loc⁹. ⁊ tēp⁹. ⁊ optumtas. q̄ non obstātes quidē emula cōnem dei q̄d hnt sm apostolū. ſ non sm scīam ſcō. x°. Dñe deus zelū tuū frenet scā ſcz discretōis. Quinto cū moderamine. non enī de festucis pximoz sūt trabes faciendē. sicut fatuūt illi qui docti sūt i culpis aliorū aggrauandis. ⁊ thi. ij°. Seruū dei cū modestia corripiētem. idest cū debito mō Est aūt modus debitus. ut potius semp culpe alleuiētur q̄ aggrauentur Contra q̄d quidā faciunt. ouū frangere cupiētes securi. ⁊ ad extīguēdū muscā q̄runt gladiū Sexto fieri debz cū trāquillitate. Correctō enī que fit cū turbat⁹ est animus. frequēter est quedā impatientie effusio. mētiens se correctōnē Exemplū patz i platone. q̄ dixit suo dñm offendentiū ſ. sem iratus: te verberarē. mōs pfatos inuūt verba bti aug⁹. sm̄ōe dñi in mōte. libro p̄mo Cū mḡt necessitas nos cogit aliquē reprehendere: primo cogitem⁹ vtz tale vnḡ vitium habuim⁹. Et si nunḡ habuim⁹ cogitemus nos hre potius se. vies enī sum⁹ Si vero habuim⁹ tāgat memoriā cōis infirmitas. ut reprehensionē illā non oderūſ mia p̄cedat. q̄ si nos idē vitiū habem⁹ in q̄ est ille quē reprehendere volum⁹. nō reprehendamus illū. ſ ingemiscamus. ⁊ nō illū ad obtpandū nob. ſ ad piter conādū i uitemus. hec ille. Sz dubi, k um ē q̄ cā sit q̄ tā caute ē in correctione fraterna p̄cedendū ſ. sm tho. vbi p̄us. Cū ḡs p̄cat: illud nocz aīe. ⁊ si publicatur. etiā nocz fame. Et q̄ prudens medicus nititur sanare vnū mēbrū sine lesione alterius ꝯo sic debemus p fraternā correctionē conari ad hoc ut sanemus fratris aiaz: sine lesione fame. q̄ tū fieri p̄ōt. Et si nō p̄ōt oino sine lesiōe fieri tūc fiat cum minori lesione qua fieri p̄ōt. vrū q̄ aīa p̄ciosior ē fama. ideo si aliter non p̄ōt frater sanari: tūc oportz cū pot⁹ in tota fama dampnificari p publicā denūtiacōem ut aīa salua fiat. Est aūt tribus de causis fame cauēdum i correctiōe ne debite ledatur fama p̄cētis Primo q̄ melius est nomē bonū q̄ diuitie multe. puer. xxij°. Ex q̄ patz q̄ qui aufert famā plus nocz q̄ qui tollit diuitias Secūdo diuitie ablate p̄nt restitui. ſ vix fama. q̄ forte post diffamacōez excusāti nō credētur. vñ bñ dr in glō sup luc. q̄

fama est res lubrica. Sicut ei lubricū elapsū vix reh̄ beri potest. ita fama Tercō q̄ infamat non solū reū infamat: ꝫ etiā ledit oēs audientes. Sicut qui lutū mouet non solū se. ꝫ oēs astantes inficit Vñ ambr̄. Tolerabiliores sūt fures qui vestes ⁊ alia bō rapiunt q̄ qui fāmā Tum q̄ magis recipūt Tum q̄ nunq̄ restituūt. Tū etiam q̄ non vni ꝫ multis nocēt. vñ sup illud luc. i. ad virginem desponsatā dicit glō. Maluit dominꝰ aliquos de suo ortu q̄ de virginis pudore dubitare. Ecce q̄ntum xp̄s curauit de fama aliena.

¶ Capitulū. xiij. de ordine fraterne correctōis

Deordine ergo corrigēdi dicēdum ē mō. vbi tria sunt videnda. Primo q̄tuplex ē correctō. Secūdo quis ordo sit debitus p̄cedēdi in correctiōe fraterna. Tertio q̄s ad correctōez fraternaz teneatur. a ¶ Quātū igitur ad primū notāndū ꝑm th̄m. vbi prius. q. xxxiij. Et in. iiij. di. xix. q̄ duplex est correctio quedā ē potestatiua. qua nō solū intenditur emendacō fratris. sed etiam intēditur p̄uracō bōni communis Et illa nō fit solū p simplicē āmonicōnez. ꝫ etiā q̄nq̄ p pēnaꝝ inflictionē ut ipse frater. vel alij timeāt. ⁊ a pcō desistāt. ⁊ hec correctio solū ptinꝫ ad prelatos ⁊ superiores. ⁊ iudices respectu inferiorum suorū. ⁊ nunq̄ ad inferiores respectu superiorum. ⁊ de hac nihil dicemus h̄. ⁊ aliq̄d dictum ē in primo capitulo Alia est fraterna correpcō. ⁊ est simplex ammonicō fratris de emendacōne delictorum Et illa correpcō ꝑparatur in emendationem fratris delinquētis. ⁊ est actus caritatis. que maxime malum p̄ximi id est p̄catum p̄r correctionis limā tollit Et ptinꝫ correpcō hec ad quemlibet adultum in caritate existentē in casu siue sit superior siue inferior etiā respectu superioꝝ ⁊ inferioꝝ.

¶ Secūdo nōnō q̄ ordiez correpiēdi pōit xp̄s Math. xviij. d. Si frat tuꝰ p̄caueit in te. ⁊ ꝑm doctores p̄notatos ⁊ alios coiter intelligitur sic. p̄cēm p̄ximi tui. aut ē occultū. à manifestū Si est publicū. sic q̄ nō p̄cat in me solū. idest me solo sciente. sed etiam alijs scientibus: tunc illud p̄catum est coram eis coram quibus factū ē ⁊ ad quoꝝ noticiam venit publice arguendum. Vnde. i. thi. v. p̄catēm coram omnibꝫ argue. ut ceteri timorē habeāt. q̄d intelligit de p̄cīs publicis ꝑm Aug̃. i ꝑmone dñi in monte. Racō dicti ē. q̄ correpcō talis b

famā non minuit rei. coram eis coram quib9 fit cum pus sciant ⁊ etiā puidetur eoꝝ scandalo Si aūt pcēm sit occultū tm. tunc qꝫ etiam in pcīs occultis pōt pari offensa primoꝝ. Ad hoc dicendū ē. qꝫ aut ē in nocumentū cōitatis seu multoꝝ aut paucoꝝ Si in multorū seu cōitatis corpale vl spūale puta cū q̄s occulte tractat cū aliq̄bz q̄liter ciuitas sit tradenda hostib9. vl si hereticus priuate hoies a fide auerteret Tūc non est expectāda secreta ammonicō: sed statī aut alteri qui pdesse pōt a plato vl alteri supioꝝ. qui tale piculū precauere pōt: est denūtiādū oseruādo famā illi9 q̄ tum potest cū salute reipublice ⁊ non aliter. Vt si ille cui rector ciuitatis pl9 cōfidit cui claues tradidit: essꝫ illa nocte eā traditurꝰ hostib9. vl aliqs hmoi. ⁊ nullo mō vult desistere. nec pōt isti piculo aliter puideri. tunc essꝫ isti noiatim dicēdū Caueatis ne claues ⁊ isti hac nocte trādatis. qꝫ pditurꝰ est ciuitatē. Ita cō dicti ē. qꝫ bonū cōitatis pferēdum est bono p̄uato Sic cum fama sit de maximis bonis religiosoꝝ vnū si vn9 religiosus scādalisat alios ⁊ secreta ammonicō nō tuuat: plato dicēdum est ut p

tuideat fame cōitatis Sic etiā de hereticō est intelligendū. si aliqs forte firmiter est imaret qꝫ p secretā ammonicōem posset hmoi mala impediri. Et idem iudiciū est hn̄dum de similib9 casibz Vñ Jero. Que misericordia est pcere vmi ⁊ multos in discrimē adducere. polluitur popul9 ex vno peccatore. sicut ex vna oue vniuersus grex Sēp igitur bonū multorū dz pferri bono vni9 ⁊ [Si aūt pcēm primi occultū est in nocumētum vni9 vl paucoꝝ. Tūc si est nocumētum tā puū qꝫ melius sit illud paruum pati qꝫ alium diffamari. qꝫ si forte modo nō corrigitur postea forte corriget ut si essꝫ ei facturus dānum modicū ⁊ i modico valore: tunc dz corrigere si ouemēter pōt. sꝫ nō dz reuelare. Si aūt est nōbile nocumētum. ut qꝫ vult occidere nocte. vl hominē spoliare cū iaceat in camera. vl vult accipe filiā. vl vxorē abducere. aut domū cōburere. vl huiusmodi filia facere. ⁊ non spatiū. qꝫ p secretā ammonicōem possit huiusmodi dānum impediri nec p aliquē alīū mod: tūc melius est in nocētem seruare indēnem. qꝫ isti oseruare famā Illud tn̄ sic dicēdum est in secreto ⁊ sub sigillo secreti qꝫ nō possit agere

c

ad illi9 infamiaz·reuelādo·nec
ad pnam ipm denūtiando·ꝫ
d solūmō ad sui cautelaz·¶ Si
aūt pcēm fratris sit occultum.
q nō est infamat9 de illo·nec
pōt sufficienter probari coram
iudicō illi9 qui hz corrigere·ꝛ
si est solum in nocumētum pc
cātis·ꝛ forte ei9 in quē peccat.
q ab eo leditur·vl p solā no
ticiā·Tūc ad hoc solum tendē
dum est ut fratri subueiatur·ꝛ
emēdetur.Et ideo si spatur q
p correpcōem corrigatur ut ē
pmissum:tūc primo corripien
d9 est secrete·ut innocentiā re
cupet ꝛ famā nō pdat·Et hoc
voluit dns cū dixit·Corripe eū
inter te7 ipm solum·non solū
semꝫ ꝫ pluries·ꝛ semp secrete·
ꝛ q̄diu probabiliť spes habe
tur q p eā corrigatur·Quādo
aūt pbabiliter estimatur q se
creta āmonicō nō pficiat·nec
est visimile q ex testium indu
ctōe aliqđ pri9 sequatur·ꝫ vi
similiter proficit ad frīs correc
tōnez·tūc est vlterius proce
dēdū·ut primo paucis:vni vel
duob9 mōstretur peccatū fra
tris·q̄ possunt prodesse·ꝛ de q̄
b9 non creditur q obsint dif
famando·ut sic saltē sine mul
titudinis infamia emendetur
e ¶ Et isti testes adhibētur pn
cipaliť·Primo ut fratrē āmo
neant ꝛ corrigant.Secūdo ut
ammonicōnis frīs sint testes·
Tercō ut negantē coram supi
ori conuīcāt·de actu si act9 itere
tur·Sūt enī testes inducēdi
ut actū iteratū videant sm Au
gustinum·Si aūt iterati ostē
di testibus non possunt:debēt
tn adhiberi ut coraz ipis reco
gnoscat·vl saltem ut ipi eum
ammoneant·ꝛ ut obūrgacō
plurimorum ipm corrigat.Et
has duas causas tangit·glō·
Super verbo adhibe tecū vnum
vl duos testes·Si autem ad
talium testium inductiōez nō
corrigitur:tunc quia cōscientia
preferenda ē fame:dz in publi
co denūciari superiori·ut sic tam
cū dispendio fame a peccato
liberetur.Et hoc voluit crist9
cum dixit·dic ecclesie id est p
lato.vl alteri superiori per pu
blicam denuntiacōnem.Et ille
potest peccatum eius publica
re·ut alij sciant se ab eo custo
dire ne inficiantur.Et potest
cum punire in rebus vl in cor
pore·vl p excōmunicacōnem·
ut resipiscat a pcō ꝛ ppť coēm
iustitiā ut alij videtes pnam il
lius·caueant sibi·etiam timoē
pne·a similib9 peccatis·q pe
ne sūt medicinales.Dn̄ sm au
g9·in regula.Si q̄s oculi ptulā
tiā in aliq̄ adūteit·Primo stati
dz āmonē frēm ne cepta pgre
diatur.Secūdo si nō emēdat:

plato tāq̄ patri si haberetur
idicand ē. ut secret⁹ correct⁹
f nō innotescat ceteris ¶ Ter
tio si non iuuat: testes dūt ad
hiberi Quarto īm publicū pro
duci quinēd⁹ est si negauerit.
sed duo media dūs īm vno cō
prehēdit. Sz tho. īm tractatu
de fraterna correctiōe sic ꝓce
dere docz. ⁊ p̄ceptū de correcti
one fraterna ꝑm q̄ ptinet ad
oēs sic dz ꝑm eūdem doctorem
q̄s exequi. Cū dicitur Si pec
caueit īm te. idest cōīa te. tūc est
preceptū de dimittēdo. vel i te.
idest scīēte te. Et hoc pōt fieri
dupliciť. vel te solo scīēte. tūc
corripe eū inter te ⁊ eū solū. Si
te audierit: lucratus es aīam
fratris tui. Si te non audieit.
non des vltra ꝓcedere. non ei
potes addē vnū vel duos. cū
null⁹ alius sciat. tn̄ potes ei di
cere q̄ pōt ꝓdesse. non obesse.
Si autē otingat q̄ alij postea
sciāt. ⁊ sit adhuc īm illo pcō:
tūc debes vnū l̄ duos adhibe
re ad eū corripiend. Et sic est
ꝓcedēdū si pcēm est occultū
Si aūt sit manifestū ita q̄ plu
res sciāt: tunc est sic ꝓcedend
Si peccauerit īm te. idest te sci
ente nō tn̄ solo. corripe eū añ
te ⁊ remaneat Si te audierit.
lucrtus es aiaz fris tui. Si aūt
te non audierit: adhibe tibi
vnū vel duos. scz de illis q̄ sci
unt: non scz p̄ auditū ꝛ p visū
ut dicit glō. ut q̄ ad vm⁹ moi
cōem corrigi noluit: multoz ū
ob iurgacōe resipiscat. Si te
non audierit: dic ecīe. idest p̄
lato. tūc potes ea dicere denū
tiando. ⁊ tunc vn⁹ adhibēdus
est. qz īm denuntiacōe ut q̄dā
dicunt sufficit vn⁹ testis. Sz
si sic. videtur q̄ publicz pcēm
occultum. ꝛ. q̄ pcēm dicatur
occultum triplicit. Prio si hō
ut solus deꝰ ⁊ non alio modo
vel ut homo loco dei sicut ille
q̄ ex sola sacramētali ofessiōe
scit. tunc nō pōt corrigere vl
aliquid facere. ꝛ tacere. sicut
qui nescit. Scdo modo si scit
pcēm vnus solus hō ut homo.
tunc dz eū corripere inter se ⁊
ipsū solū. nec dz vltra procede
re ut dictū ē. Tercō mō dicit
occultum si pauci sciāt. ⁊ tūc
occultum ⁊ manifestū non cō
tradicunt Si tunc te audieit
non est ꝓcedendum Si nō.
tunc adhibēdus est vnus vl
tres. Si nec vnū nec tres au
dierit. ⁊ plures nesciant: quo
tunc dicz ecīe. q̄ sic videtur
alteri⁹ pcēm publicare. dicē
dum q̄ ecīa non dicatur hic
o gregacō siue multitudo fide
lium. ꝛ dicitur ecīa. prelatus
cui potest dici. eo q̄ pōt ꝓdesse
non obesse. vñ non ē publica
cō crimis. hec dō. vbi ꝑus

Aliter aūt esſ̄ p̄cedendum qñ
correctō eēt ptātiua·plati vide
g licz ut ibidē dicat· ¶ Quo ad
tertium principale q̄s corripe
re teneatur· Rñdetur ſm thō·
Fratna correpcō ptinz ad quē
libz adultum regulariť· qui ca
ritatē hz· siue sit plat9 siue sub
dit9 ut ť qđ dz· xxviij· q· iij· Tā
sacerdos q̄ reliqui oēs fideles
sūmam debēt hre curam de hiſ
quí peunt· q̄ren9 eorum redar
guēe aut corrigātur a pcīs·
aut si incorrigibiles appareāt
ab ecc̄ia sepentur· ymo fic īfe
rior dz corripe prelatū suum·
aut alīū supiorem· q̄ est op9
miſeicordie· qđ maxime prela
to debetur· Dñ ec̄i· xvij· Vni
cuiq; mandauit de9 de p̄timo
suo· Tñ cum modestia dz fieri
ad plātos· ſm illud· i· thi· iiij·
Seniorē ne increpaueris· sed
obsecra ut pr̄em· Dcīm ē aūt no
tant q̄ correpcō ptinz regulā
ter ad quēlibz· q̄ i casu nō pti
net ad q̄sdā· Vñ gorra super
matth· xviij· Rđ i q̄nq; casib9
q̄s absolunt a p̄cepto frater
ne correctiōis· P̄rim9 cū nō ē
aliq̄ spes correctiōis Vnde ſer·
frustra mitt· a nl aliud q̄ odiū
q̄rere· extreme demēte ē· Et p
uer· ix· Noli corrigē derisorē ne
oderit te Secūd9 cū timetur de fe
et9 pbacōis· a crīmaliť agi
tur· vbi scz obligat actor ad
talionē si i pbacōe defecerit vel
desistat· Tertiu9 cū plato tāq̄
iudici notum ē factum· q̄ ille
notoriu9 vel ouict9 ē· Quart9
cū melioi opi· vel ad minus eq̄
bono vacat· sic mōchi q̄ non
obligātur in dispendiū anima
rum suarum exīr monasteriū
vagari· Quintus cum multitu
do· vel potestas est i culpa· vbi
correpcō plus noceret ecclesie
q̄ prodesset· Vndeuersus. Nō
spes · non testis plebs· presul
scit· monachus sum·

¶ Capi· xiij· de scandalo·

Expedita materia cor
rectiōis fraterne· qua
quis intendit alium
emēdare et in anima viuificāe·
Tractandum est de scandalo
quod directe contrariatur cor
reptioni fraterne· quia per scā
dalū quis vere vel interpreta
tiue intendit alium in morali
vita corrūpere· de quo scanda
lo tria sunt principaliter dicē
da· Primo quid sit· q̄ntum· et
q̄tuplex· Secundo q̄n sit pec
catū mōrale· veniale· vel nullū Ter
cio q̄ sint ť scādalū vitāda· vel
fatiēda· ¶ Quantum ad pmum a
nōndū ſm thō· 2· 2· q· xliij· Et i
· iiij· di· xxxviij· Rđ scādalū ſm
Iero· sup matth· xv· ē dcīm· vel
factum· f· obmissum minꝰ rectum· p
tes occasiones ruine· dz prio di
ctū non cogitatū· q̄ cogitatō

nō opponitur alicui ut offendiculū. Dicitur scdo dictū vl factū l obmissum. qz istis modis pōt pxm9 ruinā patia nobis. Dicitur tercō. mn9 rctm. nonqz ab aliq̄ supatur i rectitudie. sz qz htz aliquē rectitudis defectū. vl qz ē bm se malū. sicut pcā. vl qz htz spēm mali licz de se non sit malū. pōt tamen occasiōez ruine. ut pz de iclināte se ydolo non puersa intencōe. vñ aplus. j. thessa. v. Ab oi spē mala abstinete vos Dicitur quarto. pōens occasionē ruine. nihil ei pōt esse hominī sufficiens cā pcā. qđ est spālis ruina. nisi ꝓpria voluntas. ido dicta vl facta alteri9 pnt esse cā impfecta a occasio peccandi. vocatur aūt scādalū grece. latīe offensio. impulsio. vl ruina. qz sicut otīgit qz aliquis obex ponitur alicui in via corpali. cui impigēs dispōitur ad ruinam. a talis obex dr scādalū. Sic filiter in pcessu vie spūalis otingit aliquē disponi ad ruinā spūalem. p dictū. vl factū. vl obmissum alteri9. in qntum scz aliquis sua āmoicōne. vl inductiōe. aut exemplo alīi trahit ad peccand. a hoc
b ꝓpe dr scādalū. ¶ Est aūt scādalū valde detestabile peccatum. ut ondit xps qñtuplicīter Math. xviij. vbi dicit Qui scandalizaueit vnū. ergo plus peccat qui multos De pusillis istis. id ē infirmis Jero. ibi dic. qz recte dr pusill9. qz qui magnus est. idest robust9 i fide a caritate mouei non pōt. pu. xiij. Non tristabit iustū quicquid ei accidēit. qui in me credūt. qz magis fideliū scādalū ē cauendū Ecce iam peccatum scandali positū ē Eluc seqtur pmo pena Expedit ei. id ē mn9 malū ei foret: ut suspēdatur mola asinaria in collo eius. a demergatur in pfundū maris Et bm Jero. loquitur bm ritū palestine. vbi p maiorib; criminib; ligato saxo ad collum solebat hō in mare pici Mola asinaria. id est quicūqz grauis lapis. ut ē asinus. vl qui onerat asinum. a dr mola quā vl uūt asini vl equi cū rota i molendinis Secūdo alia pena inuitur. q mundo a scandalis Nā tot aiaz mors pcuratur. quot scādala fiunt. ut expōit Bern. illd ysai. xxxviij. In pace amaritudo mea amarissima Amara in nece martirū p tyrānos. amaior in psecutōe hereticorz. sz amarissima in scādalis fatibz falsis xpianis Tercō pmit spēale malū peccati mortis ibi. q hoīm p quē scandalū venit. Quarto ondit malū scandalī multiplicī pena a spāliť

ignis eternū·vñ sequitur.meli
us est tibi ꝛc·ꝙ mitti in ignē
eternū·Quīto alia pena addi
tur dc wrme.math·ix·Ubi de
materia istiꝰ scandali dr·vbi
scz in gehēna wrmis oscientie
scz eorū non morietur· Sz po
tuisset ꝗs a xpō quefisse·Si ita
malū est alios scādalisare:cur
pmittis scandala euemē·Ideo
rñdit xps·necesse ē·id est ex
pediens ad alioꝝ pbationē·
wl necesse si mundꝰ vult male
c viuere· Secundo potuisset
quis iterꝝ quefisse· Si ē neces
se:ergo scandalisantes nō fūt
pumēdi·Rñ·ꝙ ymo·qz wbo
mim illip quē scandalū wmit·
Et illa oia dicta fūt·de scanda
lo actiuo.seu dato·qz illō est
aliqñ speciale pccm· Est autē
duplex scandalum.vnum acti
uū seu datum·qđ diffinitū est.
ꝯ isto dr quis scandalisare Ali
ud est scandalū passiuū seu ac
ceptum.i eo qui ex dicto.wl al
teriꝰ facto ruit.ꝯ illud non est
speciale peccatū·sed generale.
ꝯ ipō dr quis scādalisai· Item
nōdum ꝙ dictum.vl factum
alicuiꝰ potest alteri eē occasio
peccandi dupliciter· Vno mō
per se·Alio mō p accēns·Per se.
quando quis intendit suo ma
lo exēplo.wrbo.wl facto aliū
ad pccm inducē·wl etiā si ip
se hoc non intendit:ipm factū
ē tale.ꝙ de sui natura racōez ha
bet ut sit iductiuū ad peccād.
utpote cum aliqs publice facit
pccm·wl aliquid qđ habz sili
tudinē pcci·Et tūc ille qui hoc
facit·ppe dat alteri occasioēz
ruine·potissime qñ hoc intēdit.
ꝯ vocatur scādalū actiuū·Per
accidens wro.wrbū.wl factū
vnius est altei cā peccādi·quā
do preter intēcōnē opantis·ꝯ
preter cōdicōnem opis aliqs
malus male dispositꝰ inducit
ad peccādū·puta cū ꝗs inuidz
bonis alioꝝ·Et tūc ille ꝙ facit
talem actū rectū·nō dat altei
occasioēz peccandi·ſz alius su
mit·Et isto hoc ē scādalū passi
uum sine actiuo·qz iste ꝙ recte
agit non dat occasionē ruine
quā alt patitur·Et de passiuo
scādalo loꝗtur xps vbi priꝰ
math·Si oculꝰ tuꝰ scādalisat
te.si manꝰ.si pes ꝛc· Cotīgit
ergo qñqz ꝙ simlt fit scādalū
actiuum in vno·ꝯ passiuū in al
tero·puta cū ad iductōez vniꝰ
alt peccat· Qñqz ē actiuū sine
passiuo·puta cū ꝗs inducit aliū
ōbo vl facto ad peccād·ꝯ iste
nō ofētit·Qñqz wro ē passiuū
sñ actiuo ut pꝰ dcm ē de dicto
wl facto p accēns in malicia oſo·
Qñtū ad secundū pncipale: d
qñ scādalū sit pccm wmale.ꝯ
qñ mōrale.ꝯ qt mōis fiat pctm
ē hec cōclusio sm tho·ꝯ alios

q̄ scādalū actiuū seu p se nūq̄ ē fine culpa scandalisantis Et scādalum passiuū nūq̄ ē fine culpa scandalisati. Actiuū tñ bene est fine culpa scādalisati. ⁊ passiuū fine culpa scandalisantis. Prima ps pz. qz omne scandalū actiuum. vel ē pctm. vel habet spēm pcī Si ē pctm: pz ꝓpositū. Si vero nō fit de se pctm ꝫ hꝫat spēz pcti. ut comedere ydolatricu coram infirmis: dz dimitti ex caritate ad tollēdum lesionē pximi. Et qui nō dimittit: cōtra caritatē agit. sicut dicit apls Rō. xiiij. Si ꝓpter cibū frater tuꝰ contristatur iā non fm caritatē ambulas Ite pz. matth. vbi. s. Alie tres ptes patēt ex ultimo nōbili ptacto p̄cedēti articulo

e ¶ An autē scandalū sit spāle pctm vel generale. Rñdz tho. qz scādalū actiuū p se qn̄ vicz p̄cedit ex intēcōne agentis. ut cū aliquis suo dicto. vel facto intendit alīū trahere ad pctm: tunc ē spāle pctm Tū qz ibi ex intencōe spetial' finis sortitur racōnē spetial' pcī. eo qz finis dat spēz in moralibus Tū etiā qz spetiali virtuti opponitur. vicz caritati prout impat correctionē fraternā. qz scandalisās intēdit alīū corrumpe. vbi fraternaliter corrigēs intendit alīū emēdare Scandalum vēo actiuū qđ fit p̄ter intēcōem agentis puta cū aliq̄s suo facto. vel verbo mortaliter non intēdit alteri dare occasionem ruine. ꝫ solū satisfacere sue voluntati. ⁊ sic nō ē spetiale pctm. Quia qđ est per accēns. nō ostituit spēm. ꝫ est tūc circūstātia aggrauās. scz qz in publico fit. Scādalum aūt passiuū non pōt eē spetiale peccatū. qz ex dicto. vel fcō alterius cōtingit aliquē ruere fm qđ cum qz genus pcti.

¶ Sz qn̄ scādalū ē pctm mortale vel veniale: ꝫ. tho. Scāda- f
lū actiuū p se fit mortale peccatū Prio qn̄ aliq̄s intēdit aliū inducere ad peccandū mortaliter. Secūdo qn̄ aliq̄s intēdit inducere aliū ad peccādū venialiter p actū pcī mortalis. Tertiō autem est veniale qn̄ aliq̄s intendit aliū inducere ad peccādū venialiter per actum pcī venialis Scandalum vero actiuū per accidēs qn̄ scz aliq̄s non intēdit aliū trahere ad pctm. Primo est mortale pctm qn̄ aliq̄s actum pcī mortalis omittit. Secūdo quādo quis suo actu cōtemnit salutē pximi. ut cū p ea cōseruāda non pretermittat aliq̄s facere qđ sibi libuerit. vnde etiaz in scripto dicit tho. qz qn̄ quis omittit actū in quo nō intēdit pximi nocumētum. qui actꝰ

alias est wmale wl ímdifferēs.
hñs tñ simílitudinē pcā mōrl.
tunc scādalum actiuū eēt pec
catū mōrle·ex aliquibz circum
stanciis occurrentibz ex quib9
estímari ꝓbabiliter posset q ī
firmi aspiciētes pccarent mor
taliter·wiale aūt potest eē du
pliciter·Prímo qñ ās actū cō
mittit pccatū wmalis·Secun
do quādo ās actū omittit·q nō
est vm se pcēm ꝫ habz aliquā
spēm mali cum aliqua leui ímdi
g ferecōe·¶ Quādo aūt passiuū
scandalum fit mortale wl wm
ale·Et otandū q cū scādalū ím
portz ímpactōez quādā p quā
aliquis dispónitur ad ruínaz·
ideo scādalū passiuū qñqz est
pcēm wmale·quādo hz ímpa
ctionē tm puta cum aliqs ex ī
ordínato dicto wl facto altei
us cō mouetur motu wmalis
pcī Ñnqz wro est mōrle qua
si cū ímpactōne habēs ruínaz.
puta cū aliquis ex ínordínato
dcō wl facto alterī9 procedit
vsqz ad pccatum mortale exc
h de thv·¶ Quo ad tertiū prīci
pale que bona sint dímittēda
wl non dímittēda ꝓpter scan
dalum vicz passiuum·idest ne
alī9 scādalisetur ſNōndū prio
q triplícia sūt bō·Prímo que
dā spūalía que sunt de necessi
tate salutis·Secūdo q̄dā spū
alia ā non sunt de necessitate
salutis Tercō q̄dā tpalia Se
cūdo nōndū qtria sūt gña hoi
nū i ā9 scādalū oriri pōt·Pri
mo q̄dā ex malicia ꝓpa scāda
lisātur·puta cū aliqui wlunt
ímpedíē bona spūalia prio wl
secūdo mō dca·Et illō dr scan
dalum phaiseoz·Alíj scādali
sātur ínterdum ex ignorācia·
puta qz ignorāt opa quedā eē
licita·q tamē sūt licita·Et tercō
alíj ex ínfirmitate scādalisātur
nō ut ꝑmi ex malicia ꝓpa·a ta
liū vicz·secūdo a tcio mō dr scā
dalū pusillorz¶ Qñ ergo q̄rí
tur q bō sint dímittēda ne ās
scandalisetur ſñ·sm thv·pria
bō qvicz sunt de necessitate sa
lutis·puta que non possunt p
termítti sine pcō mōrli·talia
nullus debz dimittere ne alius
scandalisetur etiā quicūqz ſra
cō est·qz ālibz tenet se dilige
re prius a pl9 ḡ alterz a ergo
ea q sunt de necitate salutis nō
debēt dímitti ꝓpter scandalū al
teri9 vitādū·vnde ptz q quan
do ofilioz obuiacō a ímplecō
operz mie tpalium wl spiritua
lium est de necitate salutis·tūc
talia non sunt ꝓpter scādalū
alicui9 dimittēda·ut ptz ī hijs
q ālīq ofilia wuert·a ī hijs q
b9 ímminz ex debito defectib9
aliorz ſbuenire tenalib9 ut
pascēdo furiētē·wl spūalib9
ut docēdo ignorātē·siue hmoi

fiant debita, ꝑ ꝓmunctū offi
tium. ut ꝑ ī plātis · siue ꝑter
necessitatē indigētis · q̄ de ta
libus ead̄ rac̄o est sic̄ de neces
sarijs oīm · nō solū aūt p̄ctm
mōrle vnq̄ est fatiendū ꝑ
vitādum scandalū cuiuscūq̄ ·
sed etiā nec vmiale peccatum
est vnq̄ omittēdum ut vitet̄
scandalum alterius · licet ali
quis actus q̄ alias esset pcēm
vmiale. ut vrbū otiosū. aut si
mile fiei possȝ nullū pcēm ꝑ
vtilitatē alteriꝰ dicit etiā b tūs
Jer o. q̄ dimittendū est scāda
lum ōne qđ pōt ptermitti · sal
ua triplici vitate. scȝ vite. iusti
tie. ⁊ doctrine. Que declarans
scūs thō · ī · iiij · vbi sup̄ · sic · d ·
nullo modo aliquis peccaē dȝ
ut pcēm alteriꝰ vitet. quicūq̄
aūt vritatē relinquit peccat ·
Veritas ei de qua loquimur
ofistit ī hoc. q̄ homo ī dictis
⁊ factis suis rectitudinē ōme.
siue ōme legis regule se cōfor
met · Cui quidem hō oformā
rī dȝ · ⁊ ī hijs q̄ ad cogmicōez
ptinent · ⁊ hoc ptinet ad vri
tatē doctrine · Et ī hijs q̄ ad
actionē spectāt · siue ea debeat
aliquis p seipsū agere. qđ pti
net ad vritatē vite · siue ea de
beat ab alijs obseruāda p̄mit
tere · qđ ptinet ad vritatē iu
sticie · que cōsistit ī rectitu di
ne iudicij · nō tn̄ quicūq̄ pre
termittit aliquid ī quo se diui
ne legi cōformare pōt · vrita
tē dimittit · q̄ illo remoto · vi
tas adhuc remanere pōt · Sȝ
tunc dicitur aliquis vritatez
dimittere · qn̄ obmittit. vel fa
aliquid. quo obmisso. vel feō
vritas nō manet. qđ sine pec
cato esse non pōt · Et ideo vri
tas nullo mō ꝑter scandalū
passiuū alteriꝰ dimittēda est ·
hec tho. vñ Ray · dicit. Doctor
vel p̄dicator nō dȝ falsū doce
re pro aliquo scandalo. tace
re tn̄ pōt ⁊ dȝ. si oēs obstinati
sunt. Ita q̄ detriores effitiant̄
Vñ extra li. v · vtilius scanda
lum nasci ꝓmittitur. q̄ vrita
relinquatur. Veritas scȝ. do
ctrine · vite · ⁊ iustitie · Secū do
vro modo bona spūalia que
nō sūt de necessitate salutis. ut
sūt osilia · vñ ꝓmo dico q̄ ista
non sunt dimittenda · nec ad
tempꝰ. nec semp. ꝑter eos q̄
scandalisantur ex malitia · di
co sc̄dō q̄ vbi piculū nō immi
net: bene sūt differenda. vl̄ oc
cultanda ꝑter eos qui inde
scandalisarentur p̄babiliter
non ex malitia. sed ex ignorā
tia. vel infirmitate. Tā diu au
tē ꝑter tales · opa q̄ nō sūt de
necessitate salutis vbi piculū
nō imminet · sūt occultāda vl̄
differēda quousq̄ debite red
dita racōne instruātur alij q̄

non dēbēt ex talib⁹ scandalisa
ri. ꝫ pociꝰ edificai·Et si pt⁹ red
ditam racōez·hmōi scandalū
duret Jam vidētur scandalum
esse ex malitia nō ex ignorātia
vel infirmitate· Vñ in scripto
dicit tho·q; ꝓpt̄ tale scādalum
passiuū cōsilia sunt ad temp⁹
intermittēda.vel occulte agen
da·non aūt oīno dimittenda,
q; homo plus sibi q̄ ꝓximis i
spūalibus ꝓuidere debz·Et ig
norātia si diu duret·in malitiā
p obstinacōem oputatur Ta
men attendēda est quātitas scā
dali a hoī qđ contingit ex osi
lio seruato·ꝫ ꝑm hoc aliquādo
cōsilia sūt intermittēda ꝓpter
scādalum pusillorz.vel scanda
lū otēnendum ꝓpter osilia.hec
k tho· ¶Sed quid de opibus
alijs a osilijs seu superogacio
nis opibus que vocātur mdif
ferētia ex genere·ut comedere
carnes·bibē vīnū·tēp alia mō
licito acq̄rere·acq̄sita custo
dire·debita repetē·ꝫ sic de alijs.
nunq̄d sunt ꝓpter scandalum
dimittenda· Sūt enim tripli
cia opa. quedā necāria ad salu
tē·Alia superogacōis ꝫ osilij·
Alia vro mdiā ex genere·Ry·
Rych·in·iiij·di·xxxviij·Opera
indifferētia ex genere quorū
obmissio nulli alij ꝓiudicat ñ
opanti·ꝫ etiam in ꝓpalibus tm
obmittenda sūt ad vitandū

scandalū ꝓximi proueniēs ex
infirmitate vel ignorancia·qñ
ꝓbabiliť apparz.q; in tale op⁹
obmittatur: ꝓximus scandali
sabiť·Et si ꝓbabile ē q; scāda
lisetur mortaliť:tūc obmissio
illi⁹ opis est in p̄cepto·Si au
tē ꝓbabile est q; non scādalise
tur misi vialiter:tūc obmissio
illi⁹ opis est in consilio.post q̄
tamē ꝓximo est oñsum q; ex
tali ope scād alisari non debet.
ꝫ debito mō suasū ut non scan
dalisetur·sic nō tētur obmitte
re illō op⁹ ꝓpter ꝓximi scāda
lū vitādū Ruia scādalū pt⁹ ta
lia ortū hortam̄ta pueniens ꝓ
prie ēēt ex malicia Vnde ꝓpter
illud non est dimittēdum.hec
Rych·Et dic·duraď 9i·iiij.dis·
·xxxviij·q; sunt indifferētia.sic
comedere carnes.vel abstinere
ab eisdē·oīa dimittēda sūt·q;
diu duāt scandalū pusillorum.
hec ille Et ꝓbat p Aug9·in
ꝑmone dñi in mōte dandū ēē
ut postea patebit·Et dic·nōn
ter q; diu duāt scādalū pusillo
rum·propt̄ eos qui informa
ti in scandalū phariseorum in
cidunt ex malicia aut in volenti
bus impedire bona:sepe appa
ret· Item ut statim dicetur ꝑm
thomam.ꝫ omnes cōmuniter
Temporalia non sunt dimittē
da ꝓpt̄ scādalū ortum ex mali
tia·ergo multo min⁹ abstinētie

ꝯhmoi quedā plꝰ huiētia viz
tuti q̄ tpalia. ¶ Et dic. wilh.
frater ray. q̄ non dz q̄s esse fa
cilis ad credēdū. q̄ alij scāda
lisentur de two ope qđ facit.
nec dz q̄s facile ꝓpt̄ metū scan
dali cessare a two ope. Quia
dz p̄sumere de alijs potius q̄
sint two. q̄ q̄ mali sint Sem
per enim iudicādū est i indiffe
rentib⁹ in ptē melioꝝ. Tamē
durāte oscia q̄ alij scandalisē
tur dz dimittere vl op⁹ occul
tare. racō p̄mi dicti vicz. q̄ p
ter scandalū ortum ex mali
cia nō debrat q̄s dimittere opa
ra two a cō filij. Quia si ꝓpt̄ ma
litiā taliū two debrent semp
obmitti. mali two frequēter
impedirēt. a occasio daretur
mal malignādi. vñ hoc scāda
lum est phaiseoꝝ. qđ etiā cri
stꝰ docuit non curare. vñ ptꝰ
q̄ xp̄s Math. xv. p̄ntib⁹ scri
bis a phaiseis p̄ dicassz: xp̄o
discipuli dixērt. Scis q̄ pha
risei audito hoc wrbo. scanda
lisati fūt. At ille respōdens ait.
omnis plātacō quā nō plan
tauit pat̄ meꝰ celestis eradi
cabitur. Dimite illos. ceci sūt.
a duces ceꝯ. Cecus aūt si ce
co ac̄. Racō scdi. vicz q̄ vbi pi
culū nō imminet. opa supero
gacōis fūt differēda vl occul
tāda. ꝓpter scandalū pueriens
ex ignorātia l'mfirmitate quo
vsq̄ tales informētur. a aliq̄
modo cōfortentur. Racō in q̄
est ista. q̄ ex occultacōe opꝰ
superogacōis. vl' ex dilacōe
a ꝓxim malū vitatur. q̄ infor
mabitur. a ꝓpm two num non
minuitur. vñ dic. rych. super
iij. di. xxxviij. Qđ tūc q̄s mei
to ꝓprio non p̄iudicat. q̄ sic
opꝰ superogacōis int̄mittere
merētur eq̄le premiū. p̄mio de
bito opi superogacōis qđ
obmittit vl maiꝰ. Vnde taliꝰ
obmissio nil minuit de perfecti
one caritatis. ꝫ magis ad eius
augmētū dispōnit. Dñs xp̄us
hoc scādalū pusillorꝝ Math.
xviij. vitare iubz ut patuit su
pra. Et math. xvij. ne scādali
sarz dicragma pcentes: illud
psoluit. Et idem supra patuit
de apl'o Rō. xiiij. Ex predictis
pz q̄ frequēter ama qui scan
dalisantur. de ingressu alicuiꝰ
i religionē. scādalū hēnt pha
riseoꝝ. propter qđ Jero. i epi
stola ad hēlyodoꝝ dic. licz in
limine iacēat p̄. siccis oculis
ad wxillū crucis euola. solum
genꝰ pietatis ē. i hac re eē cru
delē. ¶ Tercō mō bō tpalia m
quādo sint dimittēda ne aliꝰ
scādalisetur. distinguēdum ē
Aīa two tpalia, ꝫm tho. aut
non sunt nra. ꝫ nob pre alijs
cōmissa ad oseruādū a dispo
nendū p cōitate. sicut bona

ecīe cōmittūtur plātis·ꝛ rēō
ribꝫ reipublice cōmittūtuꝛ bo
na cōia reipublicæ·talia nōsūt
ꝑp̄t scandalū dimittēda Quia
talīū cōseruacō sicut ꝛ depositoꝝ imminet his quib9 sunt
omissa·ex necessitate p̄cepti tu
enda Et ideo nō sunt ꝑp̄t scan
dalū dimittēda·sīc nec alia bo
na prima que sunt de necītate
salutis Vñ btūis tho·cātuariē·
repecīt res ecīe cū scandalo
regis Aut bona tpalia sūt nr̄a
quoꝝ nos sum9 dñi· Tunc ite
rū distīguēdum est Quia cū
ea dare nō wlumus wl apud
alīū detenta r̄petēmus Aut scā
dalum oritur ex malicia alicuius alienū wlentis vsurpare
vel detinere·qđ est scādalum
phariseoꝝ·Et illud scandalū
nō est cauādum·ꝛ bona tempo
ralia tūc sunt repetēda Tū qꝛ
nocerꝫ bono cōi.daretur enim
illis occasio rapiēdi aliēa Tū
etiā:qꝛ nocerꝫ rapiētibus·iniu
sta rapiēdo·wl retinēdo alie
num:pecarēt· Vñ dicit gre· i
mora·loquēs de raptoribus alienoꝝ·Quedam bona equita
te p̄hibenda sunt·nō sola cura
ne nostra subtrahātur·ꝫ ne ra
piētes nō sua semetipōs pdāt
Aut scādalū oritur ex ignorā
cia wl infirmitate alioꝝ·qđ dꝛ
scādalū pusillorꝝ·Tūc ꝑpter
illud dimittēda sunt tēporalia
ad temp9·quousqꝫ sedet scā
dalum p ammonicōem wl per
aliquem alīū modū Vnde beatus Aug9·in ꝑmone domini
monte.dandū est qđ nec tibi
nec alteri noceat·qñtumcūq; ho
mine credi potest·ꝛ cum negaueris qđ petit·indicenda est ei
iusticia·ꝛ meli9 ei aliquid da
bis cū petentē iniuste correxeris Si aūt post sufficiētez ammoni
cōnē·ꝛ sufficiētem instructōez
scandalū non sedaētur:p̄fecti
onis est sua dimittere·ꝫ nō ē
necītatis· Vñ Math·v· Si
quis vult tecum in iudicio contendere.ꝛ tuni.cam tuam tollere:dimitte ei·ꝛ pallium.ꝛ loq̄
tur de consilio·Et si sit p̄ceptum.
intelligēdū est ut dicit Aug9·
ꝑm prepacōem animi.sc;ꝫ ut ho
patus sit talia facere si hoc ipediat ꝑmocōem fidei.ꝛ bonoꝝ
morum· ¶ Sed dubiū ē quo n
modo p̄dicatoꝝ p̄dicando.vel
princeps.wl plātus ꝛ eis similes se debēt habere circa malos
ꝛ scandalisatores bonoꝝ.p̄
sertim qñ multitudo ē in causa
ffe·qꝛ mali aliquādo tolerandi
sunt·aliquando puniēdi Vñ
vl·li·vi·tracta·iij·q̄stiōe·viij·
assignat quatuoꝝ causas dissimulacōis circa peccata,in quorum propter quas nō potest
vel non expedit ꝓcedere ad correctionem Vna est cum mali sūt occulti

nec pñt discerni a bonis. Alia causa est. si multitudo tāta est in causa. q̄ non possit extirpari sine scismate ecclie in quo etiam bonī inuolueretur. et sic erat dicaretur etiā de tritico. vñ augo. nos ad doctrinā sacrā pertinere arbitramur. ut et canes in ecclesia pter pacē ecclie tolerem⁹. vel si vn⁹ sol⁹ est. vel pauci. si hoc non pōt fieri sine scandalo bonor. eo q̄ eos latet crimen nocentis. Sicut dñs nocentem Judā vsq; ad dignū extitum toleravit. Quñ tñ multitudo est in culpa: pñt aliqui magis rei ex eis puniri ad terrorē multitudis. vl turba in quo rū cū facultas ē in populis p mendi sermonē generali obiurgacōe frēda est ut dicat. o aug⁹. contra pmcianū. ¶ Tercia causa est. qñ pbabiliter p sumitur de eor correctiōe. eo q̄ peccāt ex infirmitate. vel ignorātia. nō obstīata malitia Si ei tales extirpārent⁹ forte extirparet triticū. id est ipsi q̄ postmodū obsi fuerūt tritic⁹ factū. Sic pat⁹ de paulo Vñ btūs dnic⁹ spū. pplexticō. inter hereticos iam tradendos vnū fecit reseruari q̄ postmodū tos annos oversus fuit Quarta causa si exercitādo bonos. proficit ecclie et non obfuit. Tunc ei tolerari pñt ne bonī otio torpeant in caritate et sic eradicet triticum. Vnde ps. dns ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos. ne quādo obliuiscātur populi mei Rō sm Bern. ad literam hodie de iudeis potest intelligi. vnde etiā Judei. xij. nō delebo gētes quas dimisit iosue. ut in ipsis expiar israhel. hec de vl. Hay. addit q̄ si peccatū qđ fatuū auctoritate defendūt. q̄ non sit peccatum. tūc non dz eoñ tales coercere severitas disciplīe Nam tales etiā hereticī possunt dici. de pe. di. vi. ca. i. in fine. Et sm eūdem idem videtur seruādū circa publicā delinquētē multitudiem. vl primāpē. p dicacōne. quod dictum est de correctiōe. vel excōicacōe fatienda. vel dissimulanda Satis cōcorditer videtur thō. 2. 2. q. cviij. ¶ De materia scādali tradit cancell. nou⁹ quatuor regulas de floribz regular⁹ moralīū Prima. nulli⁹ agens bene sm ones circūstātias dici dz dare scandalū alteri. q̄ tūcunq; scādalisetur alī⁹ Ruina scandalū est dictū. vl factū minus rectū plūs alterī occasionem ruine Nā in via oīno recta si quis ceciderit: nō ex scā. dalo vie. si ex pprio defectu p uenit Scđa. sol⁹ ille scandalisat actiue. qui aduertēs aut adūtere delēs alios pniores

esse ad peccandum ex mō suo agēdi. qui sibi non est im pē pto · mihilominꝰ ipē opari nō desistit · Secus in casib⁹ hic exclusis · vbi malitia ꝓpa est scā dalum gratis acceptū · Vbi p̄ terea nō est aduertētia nec es se dext de scandalo alterius · et vbi qs ad illud oprandū tene retur. Tertia regula Ille dr ex malitia sua peccare a scādalū accipe non ex actu alteriꝰ qui informatꝰ sufficēter de bōitate hmōi actꝰ: mihilominus cadit in ruinā · ut si ex voto religionis emisso pentes post sufficientē de religiois pfectōne informacō ex se scādalisari oquerantur · scandalū est hoc nō iā pusillox ꝫ pharisexox: acceptū ꝫ nō datū · Quarta regula · Quilibꝫ ab oi actu cui non est astrictꝰ alīū de tenetur desistē. q̄ aut timꝫ aut timē dr ſm vlxmentē iectura scandalū pusillox. quousqꝫ de illo cōpscēdo diligētiā cōpleuerit · misi forte p cōmuni vtilitate · vnctio spiritussancti doceat illud tunc agendum. ut cristus fecit in publicatione vitatis sacramēti.

Capitulū ·xiiij·

Preterea cū derisores seu irrisoēs mgna mala faciāt in eccīa occidētes cōceptꝰ spūales bonorum operum · de irrisiōis vicō tria principalit videnda sunt · Primo quale vitium sit · a quid sit irrisio · Secūdo q̄ detestabile sit · Tertio Vtrum risus sit licitus · ¶ Quātū ad p̄mū nōt a tho · 2 · 2 · q · lxxij · a sequentibus q̄ iniuria a iniustitia fit vrbo p quēq; vicia · Sunt enī quintuplicia bona hominis q̄ tum ad ꝓpositū sufficit · vidz fama · honor · amicitia · gloia seu testimoniū conscientie · a bona natue a fortune · Detractor famā recipe nititur · Cōtumelios seu conuiciator honorem · Susurro amicitiam inter aliquos vult tollere · derisor ad confusionem conatur proximi · a eripere vult gloriam bonorū amme · Maledicens vro penam imprecatur · a si peccatum alicui optat: tamen illud facit in penam ꝓximo · Et quatuor p̄ma vicia eo or dme quo ponūtur se excedūt in malicia · Quia detractor est malus · peior otumeliam inferēs · quem excedit susurro · qui amicum recipere gestit · Et adhuc peior est irrisor · intellige semper · cteris paribus · Sed etiā int̄dum pessimū fit maledicū · ¶ Quale autem b tem peccatum sit derisio: a ab aliis distictū · Notādū secūdo ſm tho · vbi pus · q · lxxv · q̄ peccata vrbox fūt p̄cipue pensāda ſm intencōnem ꝓferentis

Et ideo ſm diuerſa que quis ī, tēdit. cōīa alīū loquēs. hmōi pcā diſtīguūtur. Sicut ei aliquis cōuitiādo īntendit cō uitiati honorē deprimere. ⁊ de trīhendo diminuere famā. ⁊ furrīdo tollere amicitiā. Ita eciam irrīdendo aliquis īten dit. q̄ ille qui irrīdetur erube ſcat. Nā de ope virtuoſo aliq̄s apud alios a reuerētiā mere tur. a famam. a apud ſeipm bone cōſcie glaz. a ſm illd. ij. Cor. i. gloia nra hec ē teſtīmo nium cōſcientie noſtre. vñ eō trario de actu turpi a vicioſo apud alios quidē tollitur ho minis honor a fama. ⁊ ad hoc cōtumelioſus a detractor de alio dicāt. Apd ſeipm aūt pz turpia q̄ hic dicūtur aliquis pdit cōſcīētie gloriā p qñdā cōfuſionem a erubeſcētiam. a ad hec turpia decidit derisor. ⁊ q̄ hic eſt finis diſtīctus ab alijs ſdo etiā pcēm irriſionis diſtīguit ab alijs pcīs. Se cuntas enī cōſcīētie ⁊ quies il li⁹ magnū eſt bonū. ſm illud Eccl. xv. Secura mēs. quaſi iu ge cōuiuiū. Et ideo qui cōſcīē tiam alicui⁹ īmq̄ietat ofūdē do ſeipm: aliq̄d ſpāle nocumē tū ei īfert ¶ Ān vro ſit pec catum mōrle. Re. ibidm ſic. Ir riſio nō ſit mſi de aliquo malo vl defectu. Malū aūt ſi ſit ma gnū: non p ludo accipitur ſed ſerioſe. Vñ ſi īm ludū. vl riſū vertatur. ex quo irriſionis vl illuſionis nomē ſumitur. hoc ē. q̄ accipitur ut puū. pō t au tē accipi aliq̄d malū ut puum dupliciter. vno mō ſm ſe Alio modo racōe pſone. Cū aūt alt. q̄s alteri⁹ pſone malū vl de fectū īludū vl riſum pōit. q̄d ſm ſe puū malum ē: veniale ē. ⁊ puū pcm. ſm genus ſuum Cū autem accipitur q̄ſi par uum racōe pſone. ſicut defcūs pueroz a ſtultoz pauz pōdrā reſolem⁹. Sic aliquē illudē vl irridere. eſt eū oino puipē dere. a cū tā vilem eſtimare. ut de eius malo nō ſit curādū. ſed fit quaſi p ludo habendū Et ſic derīſio ē pcatū mōrle. ⁊ grauiꝰ q̄ cōtumelia. que ſili ter eſt īmanifeſto Quia cōtu melioſus videtur p̄cipe malū alteri⁹ ſerioſe. Irriſor aūt illu dit. a ita videtur eē maioꝛ cō tempt⁹ a dehonoracō. Et ſm hoc illuſio eſt gue peccatum. a tāto grauiꝰ q̄ to maioꝛ rue rētia debetur pſone q̄ illuditur ¶ Vñ grauiſſimum eſt irridere dm deū. a ea q̄ dei ſunt. ſm illd. pſal. xxxvij. Cui exprobrāſti. a que blaſphemaſti. a ſup quē exaltaſti uocē tuā: Et pt⁹ ſub ditur. ad ſanctū iſrahel. dīde ſecūm locū tenet irriſio pentū

Dñ puer. xxx. Oculum q̄ subsannat p̄rem. ⁊ despicit partum matris sue. effodiāt eū corui de torrētibus. ⁊ comedāt eum filij aquile. Deinde iustor derisio grauis ē. qz bone ē virtutis p̄mium. Et contra hoc dr. Job xij. deridetur iusti simplicitas Que q̄dē derisio valde nociua est. qz p hoc hoies a bne agēdo impedūtur. sm illud gr̄eg. qui in aliorū actibz bona exorsi nō spicāt: mox ea manu p̄sti fere exprobrationis euellūt. Et q̄ puus ludus nō importz aliq̄d cōtrariū caritati respectu ei⁹ cū quo luditur. inter amicos em̄ inter dū luditur. pōt tn̄ importare aliq̄d cōtrariū caritati respectu ei⁹ de quo luditur. ppter cōtemptū ut dictū est. hec tho.

e Quo ad secūd̄ p̄ncipale derisio ē valde detestabile vitiū triplici de causa. Prio qz p irrisores dyabolus occidit. necat. ⁊ suffocat puulos ecc̄ie. cū bonū inchoatum ppt̄ eos dimittitur. ⁊ inter dū pl⁹ nocent q̄ heretici. Vñ sunt sicut pharao. q̄ sb mersiōe puulorū populum isrl delere voluit. Exo. i. Sūt sicut herodes q̄ xp̄m puulū occidere voluit. et puulos postea occidit innocentes. Math. ij. Secūdo irrisores malis aialibz assimilant̄. ⁊ eis pcedes sunt. draco ei stetit Apoc. xij. añ mulierē q̄ eāt pitura. ut cū p̄pisset deuorare filiū eius. Sic irrisores ptū mris nō expectāt. vicz ecc̄ie fructū quē ppōito bono operāt ei⁹ fideles. Sūt vulpes cule vineam dñi demolientes Can. ij. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliūt vineas Sūt ecc̄. bufones. q̄ nō p̄nt odorē et florē bone vite fustime. Tercō irrisoēs nocēt mltis. ⁊ impij sūt in oēs. in deū. qz rursus crucifigūt filiū dei. hebre. vi. Et sm p̄s. sup dolorē vulnerū eius addūt. dū aias p q̄bus mortē sustinuit ei auferūt. Sūt derisoēs impij in primū. dū vuln⁹ eius spūale iam p pniam sanatum. iterū renouāt ⁊ cōcidūt. Job. xli. Cōcidit me vulnere sup vuln⁹. Sunt impij in matrem eorū ecc̄iam: tam in militantem q̄ triūphantem. dum defraudant eā gaudio q̄d habere debuit de cōuersione peccatorum. magna reuera crudelitas necare inuste filium quē mat̄ ppria genuisset magnis doloribus. Sic in proposito magna ē crudelitas pmittentē magnis fletibus ecclesie conuersum peruertē irrisiombus. Nam Job ā. xvi. Mulier cum parit tristiciam habet. Sunt et impij in se. quia cū in mari mūdi scz. naufragent̄ ppeor pcā: tn̄ pnie tabulam secūd ā

post naufragiū otenūt. vel vi
f lipēdunt ¶ Vñ sacra scriptu
ra cōtr irridētes graues pēnas
fulminatas cōmemorat Ī 3ā
.i. Regum. xxv. nabal verba nū
cioz dauid deridēs ait. Quis
est filiꝰ ysai. hodie increuerūt
hui qui fugiūt dños suos. vñ
post pauca misere mortuꝰ est
deo eū necāte. pus aūt dauid
uraueāt eū ⁊ domum suā totā
interficere Sic .ij. re. vi. postꝰ
q̄ dauid luserat ante archaz
dñi ⁊ saltaueāt: egressa est in
occursū dauid michol eiꝰ vx
or ⁊ deridendo ei ait. q̄ glorio
sus fuit rex israhel hodie discoo
opiens se ante ancillas seruo
rū suoz. ⁊ nudatus ē q̄si si nu
dētur vnꝰ de scurzis ¶ igitur mi
chol filie saul non est natꝰ filiu
us vsq; ad diē mortis sue. Et
.iiij. Re. ij. Cū descenderet helyꝰ
seus p viam pueri qui egressi
sunt de ciuitate. ⁊ illudebāt ei
dicētes. Ascende calue. ascende
calue. egressiq; sunt duo vrsi
de saltu ⁊ lacerarūt ex eis. xlij.
pueros luc. xvi. postq̄ xp̄us
p̄dicauit nemo pōt duobus
dñis huire: nō potestis deo hui
re ⁊ māmone Seqūtur. audie
bant aūt hec oīa phariseī qui
erāt auari ⁊ deridebāt eū Et ait
illis ih̄us. vos estis qui iusti
ficatis vos corā hoīb⁹. deꝰ aūt
nouit corda vestra. vñ actu. ij.

discipulis deuotissime spūmsā
ctū accipiētib⁹ Alij eos irride
bāt. d. q̄ musto plemi sūt ¶ do
spūsancto nec manētes carue
runt. ¶ Quo ad tertiū est du g
biū. vtrum ridere sit pcēm. ꝯ
ꝑm alex. de hal. pte. ij. Quidā
ē risus q̄ causatur ex iocūdita
te spūali. ⁊ iste non est pcēm.
ꝫ est meritorius vt effectꝰ mei
torie oplacentie Est enim fru
ctꝰ spūs de quo apls ad gal.
v. loquitur. vbi numerat etiā
gaudiū. benignitatē. ⁊ alia Et
phil. iiij. gaudete in dño semp.
iterū dico gaudete. de quo risu
etiam dr de muliere forti pú.
xxxi. ridebit in die nouissimo.
hic risus nō est cum cachino
Unde btūs benedictꝰ. terciū
grādum humilitatis pmit nō
esse pmptū ad risū Sic etiaz
modestꝰ risus in eutrapelia me
ritorie fieret Vñ alb. sup luc.
vi. Ve vobis qui ridetis dic. bo
nus homo nō cachinnus. ꝫ mo
derate vir ridet. Et Sciī. Sci
to q̄ verū gaudiū seuera res ē
ꝑm illud Ecc. xxi. Fatuꝰ in risu
exaltat voce suā. sapiens aūt
vix tacite ridebit. Secꝰ est q̄
causatur ex māsuetudie natu
re. ⁊ est passiōis hūane ꝓpriꝰ
effectꝰ. ⁊ pōt fieri sine pcō. ⁊
merito. ut in dormiētibus i pu
eris. ⁊ in q̄busdā tam subito
ut racō pueri ne q̄at sicut alie

quedã passiones· Tertius ē q̃ p̃roueit ex cordis lasciuia seu ex mordiata dẽlectacõne Et si tũc hõ dẽlcãtur ĩ creatuã ãpt̃ se ꝯ ibi ostituitur vltim9 finis hõ minis· sic dictũ fuit supra p̃ceptο p̃mo·ca·v·b· tũc ē mõrle pcẽm· Siliter si mor̃ose delectacõis cõsensũ hz ĩ actu pcẽi mor̃lis ut dicet ĩ penultio p̃ cepto Silit̃ si oplacz delibẽate ĩ cogitacõibz· wrb̃ wl opibz· que alias sunt mortalia pcã· de isto risu dic̃· xp̃s luc̃· vi Ve wbis q̃ nũc ridetis· qr flebitis Ve aũt dicit pcẽm mõrle Si aũt ex surrepcõe quis rideret wl sine cõsensu ĩ mortale· ꝫ tm ex quada ĩeuitate aĩ: wiale fiei posꝫ Sic ẓara· gen̄· xviij· de p̃ ori risu qui ē pccatũ mortale super illo luce· vi· Ve wbis q̃ nunc ridetis. dicit expositores cõmuit̃· q̃ ridetis scz p ̃mptã leticiã ad pcẽm mortale declinantẽ· ꝟm illud p̃u· ij· Qui letãtur cũ male fecerit· ꝯ exultãt ĩ reb9 pessimis· Qdme ergo cõtraio faciam9· mõ lugẽdo ut cõsolemur· Nã in malis p̃u· xiij· risus doloꝛe miscebitur ꝯ extrema gaudij luct9 occupat Sz ĩ deuotis Math· v· beati q̃ fletis quoniã ridebitis Et ps· ait Euntes ibãt ꝯ flebãt mittentes semina sua· wniẽtes aũt wniẽt cũ exult̃ ne· luc̃· xxiij· nõne sic

oportuit pati xp̃m ꝯ ita ĩtrare ĩ gloriã suam. Amen

Seq̃tur· vi· p̃ceptũ· Ca· p̃mũ

Vnc de vi· p̃cepto occurrit dicẽdũ· q̃ dz non mechaberis Mechia aũt ꝓpe dz adulteriũ viri· Adulteriũ vero ẽ ois mordmatus ocubit9 maris ꝯ feie· q̃ cõiugalis thor9 violatur In hoc ergo sexto mãdato dns wlẽs phibere omnẽ mordiatũ ocubitũ nõ dixit generalit̃· nõ adulterab· ꝫ spãlit̃· nõ mechaberis· Est ei ꝓprie mechia adulteriũ viri· Rõ de9 potuit ꝓpt̃ duo· Primo ad sigmfi cãdũ q adulteriũ viri· à alt̃ ei9 illicitus ocubit9 ẽ p̃mo a pnci palit̃ phibit9 tãq̃ illũ qđ de se ẽ maius pcẽm q̃ mulieris adulteriũ wl formicacõ· vir ei ꝟm Aug9· de adulterinis cõiugijs est fortior ad resistendũ cõcupiscẽtie: habz rationem maioꝛẽ· ꝯ mulier est sibi ad regẽdũ cõmissa Ideo pccat directe ꝯ p se grauiꝰ formicãdo q̃ mulier· licz vtrũq; sit mor̃le· vicz viri· ꝯ feie formicacõ· Dicit̃ aũt notãter directe ꝯ p se· qr p accidẽs illicita mulieris formicatio ꝯ maxie adulteriũ fit ḡuioꝛ ꝓter ea q̃ nata fũt ex ea seq̃ut p lis occasio· ĩpedicõ cõceptus·

a

exheredatacō filioꝝ legittimo
rū·generis ignobilitacō·pcu
racō aboꝛsuū·ꝛ cætera hmoi·p
ptez que im maledictiōe relin
quit memoriā eiꝰ·ꝛ dēcus il
liꝰ nō delebitur.eccl.xxiij·Se
cūdo dixit In spāli nō mecha
beris.Ad excludēdum hūane
puer sitatis opinionē.qua vi
ri nōnūq̄ putāt nō imdecēs vl̄
tur pe si formicentur.primo de
incōtinētia gloriātur.ꝛ p op
positum mulierē vlut infamē
psequūtur·Vñ augꝰ.de dcē
cordis dicit·Ad hoc dilapsa
est hūana pꝛūsitas ut vir ha
beatur qui victꝰ est a libidie.
ꝛ non habratur p viro q̄ est
b libidinis victoꝛ ¶Hoc ergo
mādato.non mechabris ꝑm
augꝰ·Exo.xx·phibetur etiā
ois illicitꝰ cubitus.ꝛ etiā om
nis genitaliū mēbroꝝ·siue fiat
per concubitum.siue illicitus
ꝛ inordinatus.siue etiā innatu
ralis vsus.vl cōtactus qui fit
ad pcuracōez libidinis.ꝛ cā ex
piende vneree delectacōis.de
hoc etiā luxurie vicō tria prici
palit̄ iam sūt videnda.Primo
q̄ detestabile illud vitium sit·
Secūdo de remedijs cōtra luxu
riam Tercō de falsis excusacōi
bꝰ quoꝝdā dicentiū se nō pos
c se cōtinere· ¶Quātum ad pri
mum notādū q̄ hoc vitiū i se
est abhominabile ꝓpter q̄nq̄.

est enim nociuū q̄ntuplicitez
Et est ꝓpt̄ triplicez eiꝰ effcūs
miserabile.Ab hominabile ē p̄
mo.q̄ est anxiatiuū ꝛ pniam
inducēs Secō.Appetitus formi
cacōis anxietas est·sacietas
vero pnia.Vñ p̄cedētia sunt
āxietates mlte q̄s dñs spīas
vocat Osee.ij.di·Sepiā viā
tuā spīnis.Spine sūt vigilie.
timoꝛes·expēse ꝛ sollicitudies
Secūdo ē erubescibile vicium
Vñ Job.xxiij·oculus adultri
obbuat caligiē·illud natura
pclamat.ꝛ seneca coīi dpoge
nē.q̄ canīꝰ dicitur ut augꝰ·
dicit in de ciui.dei.Tercō est fe
tidum.Dñ Johel.i.Jumenta
cōputruerī in stercoꝛibꝰ suis.
vbi ꝑm greg̃.Stercꝰ luxuria.
ꝛ oput rescere est mori.nā eti
am ad lām dicit with·de vi
cijs·viri spūales fetoꝛē huius
pcā interdū senciunt·ut scola
ris q̄ pūtiaz scoꝛti in sua dom o
sētiebat p fetoꝛē·Et archidia
conus q̄dā in suo sētiebat q̄n
formicatus fuerat Quarto est
fedū seu maculosū·Vnde sup
illud.i.Cor.vi.Omne pcatū
q̄cūq̄z fecerit homo extra coꝛ
pꝰ est·q̄ aūt formicatur in coꝛ
pꝰ suū pcat.dicit.glō.Cetrā
pcā tm aiaz maculāt·formica
cio vero non tm animā sed ꝛ
corpus otaminat.ꝛ Seneca in
voluptate nihil est magnificū

nisi qđ naturā dēo ꝓxīmā decet·qz mēbroꝝ vilū ac turpiū
mīsterio wlxmēs delectatio eritū fedat·Quīto est infame·
Vñ ecā·xlvij· Inclīnasti femo
ra tua mulieribz·a postea macu
lā dedisti in gloria tua·Est igr
luxurio sus iā q̄dā infernꝰ hñs
ignē cōcupīe.fetoꝝem immūdi
d cie·a wrmē cōscientie· Se
cūdo luxuria est qñ qz generi
bꝰ nociua.wl displicibilis Pri
mo deo;cuiꝰ tēplū violatꝝ pol
luit· Vñ·i·Cor·iij·a·vi·nescí
tis qz tēplū dī estis ws·a spūs
dominī hītat in wbis·Si q̄s
aūt templū dei violauerit.dispz
det illū deꝰ·Et sequitur Empti
estis p̄cō magno·glorificatꝝ
portate deū in corpe vro·Sup
quo vltimo wrbo dic·glō·Si
non parcis tibi ꝓpt̄ te·wl pce
tibi ꝓpt̄ dēū·qui sibi fecit te do
mū·Secūdo displicz angelis
omnibz·qz homo relicta spūa
li natura·ptē iumentiāz sociat
sibi.a eidē se copulat·vnde i vi
tasp̄m·Angelꝰ ad aspectū for
micatois nares obturauit.non
aūt ad fetoꝝē cadaueis·displi
cz aūt valde ꝓpo angelo.qz hm
ps·Angelis suis deꝰ mādauit
de te ut cusꝰ·te multum ei displi
cerz inuenī·cui tr̄ dissz in custo
diā rex filiā suam·si custodis
negligentia violaretur·Dicit
ergo Bern·In quouis angu

lo·In quouis diuersorio reuerē
tiā exhibe angelo tuo·ne au
deas illo p̄sente·qđ me videte
nō audēs· Terco luxuria in e
uiatur multū ꝓrio·qz rapit ei
nō sua·ſz sep̄m ſdo pū·vi·nō
grādis ē culpa cū q̄s furatꝰ fu
erit·furatur ei ut furiētē ipleat
aiaz.deplx̄ sus q̄z reddet septu
plū Qui aūt adultē ꝓpt̄ cordis
im opiā pdet aiaz suā·Inops ei
ē adultē cordē·qz insipiēs carēs
dī sapia Inops ec̄·qz nulli fidē
fuat alteri ut ptz i dauid·ij·Re
·xij· Qui fidelē mlitē ꝓcurauit
occidi facerꝰ adulter· Qrto no
cz luxuria ꝓprio subiecto in re
bz ut ptz luc̄·xv·in filio prodi
go·qui cōsumpsit luxuria oēz
sbstātiā suā·nocz in corpe·qz
seneſcere facē·vitā admit.vires
eneruat Ideo inter dū ec̄·multi
ꝓpter vim luxuriā interficiun
tur.ut ptz de ſyclx̄ filio;emoꝝ.
genī·xxxiij·nocz etiaz in fama
Vnde genī·penultimo·Ruben
propterz luxuriā·pr iacob p̄ua
tus est primogenitura.Ruben
inquit primogenitus me.Et
post prior in domīs·maiorī im
perio.supp̄ esse debueras·Sed
seqtur·non creſcas·Qrto luxu
ria est displicabilis Ruia valde
placz dyabolo·ut ptz in demo
nibus incubis a succubis Dñ
Job·quadragē·legitur·Behe
moth i locis humidis dormiē.

nam in luxurie pccō dcmon sp
bmos hoies luctur. ⁊ emit p
vilissiō preco sede ⁊ mometa
nee delectacōis. Tercō luxuria
ē abhominabil' ꝑ triplices
eius effect9. Prim9 ē. qz luxu
ria est multū efficax ad capiē
dū hoiez Vñ numeri. xxiij. ba
laam eā elegit. ad vincendū
israhel. quē alias vincere neq
uit. sapientissimos cecauit. ut
salomonē ⁊ dauid fortissiōs
deiecit ut sampsonē. Secūd9
ē. qz luxuria ē potēs ad retinen
dum in malo. Vnde ꝑu. xxij.
fouea profūda os aliene simi
lis vulue. cui iratus est dns. in
cidet in eā. Qui enim hoc vicō
labrat. vix pōt capere ea q̄ dei
sunt. i. cor. ij. Animalis homo nō
capit ea q̄ sūt dei. Et dan. xiij.
In semb9 de quib9 dicitur. de
clinauerūt oculos suos ut nō
viderent celū. nec recordaren
tur iudicioz iustoz. vnde ⁊ q̄
vxorē duxit. non se excusauit
cū alij se excusarēt de wmēdo
ad cōuiuiū. ut patz luce. xiiij.
Tercij9 effect9 ē qz durissime
suū tuti subicit. Animā enī no
bilissimam facit seruire corpo
ri ⁊ ei9 turpissimo mēbro totū
corp9 siue hominē facit seruire
mulieri. Vñ tulij Ego nullū
libez dico cui mulier impat. le
ges impoīt. wcat. wmendū
est. abicit. abrūdū est. hūc er

go nō modo seruū. ꝫ nequissi
mum suū iudico. ¶ Malitia f
etiaz huiꝰ vicij ptz ex septem
filiabz q̄s enumeat gregō. xxxi.
mōz. que sunt cecitas mentis
Incōsideraco. p̄cipitacō. amoz
sui. odiū dei. affectus pnūis se
culi. horroz ⁊ desperacō futuri.
quaz ꝓprietates ostēdit scūs
thō. 2. 2. q. Clij. di. Quādo infe
riores potentie wlxmēter affi
tūtur ad obiecta sua: sequēs
est q̄ superiores vires deordmē
tur ⁊ impediātur i suis actibz.
p vitiū aūt luxurie appetitus i
ferioz sc̄z concupiscibilis wlxmē
ter intēdit obiecto suo. sc̄z de
lectabili ꝓpter wlxmentiā de
lectacōis. ⁊ ideo consequēs ē
q̄ p luxuriā maxime superiores
vires deordmentur. sc̄z racō. ⁊
wlūtas. Sūt aūt racōis qua
tuoz actꝰ Prim9 q̄dē simplex
intelligētia. que cōprehendit
aliquē finem ut bonū. Et hic
actꝰ impeditur p luxuriā ꝑm
illō dan. xiij. Species deceptē
te. ⁊ cōcupiscētia subuertit cor
tuū. Et q̄tum ad hoc. ponitur
cecitas mentis. Secūs actus
est cōsiliū de hijs que sūt agē
da ꝓpter finē. ⁊ hic etiā impe
ditur p concupiscētiā luxurie. Et
q̄tū ad hoc ponitur precipita
cō que importat subtractionez
consilij. Tertiꝰ est iudiciū de
agēdis Vñ dan. xiij. Senes

auerterũt sensũ suum ut nõ re
cordarentur iudicũ iustoꝝ
Et ꝑtũ ad hoc ponitur in cõsi
deracõ·Nãtus est ꝑceptũ racõ
nis de agendis.quod etiã impe
ditur p luxuriã.ne exeq̃tur qõ
decreuit ee faciendũ·Ex pte au
tẽ voluntatis cõseqũtur duplex
act9 inordiat9·quoꝝ vn9 est
appetit9 finis Et ꝑtum ad hoc
ponitur Amor sui.ꝑtũ sc; ad
delectacõe; quã inordiate appe
tit·Et p oppositum odiũ dei·in
ꝑtum de9 phibz delectacõem
ocupitã·Alio est aũt appetit9
coꝝ q̃ sũt ad finẽ·a ꝑtum ad
hoc põitur affect9 pnus seculi
in ꝑtũ sc; in eo vult frui voluptate·Et p oppositũ ponitur de
spracõ futuri seculi Quia dũ mi
mis detinẽtur carnalibz delecta
cõibz:nõ curat pueire ad spũa
g lea.sz eas fastidit·¶Quo ad se
cũdõ pncí·nõndũ ẽ q̃ cõn luxuri
az septẽ sũt in media Nã cũ luxu
ria sit ignis q̃dã·olla semiali
um vasoꝝ calefaciens:opz ut
q̃s vl aquã frigidã i igne pici
at·a ligna subtrahat.vl olla ab
igne semoueat Vn̄ pmũ reme
diũ ẽ cõn luxuriã ut ad aquã re
currat frigidã ad refrigz·se infrigi
dãdo.vl lacrimis se rigz·vl ali
quã aquã tribulacõis sibi intẽ
tet.ut disciplinã bonã q̃s sibi
det.vl flagellet se fortiꝰ·vl ca
pillis se trahat barbe vl capitis.

vl tribulacõe; infirmi vl alterius
saltem ymagine·Jo Ecc̃.xi·
Malicia vnius hore oblivionẽ
facit·luxurie multe Sic in vitas
pr̃m·pr q̃ mulierem hospitãs
tẽptabatur·cãdela accensa oẽs
digitos obussit·dicẽs Si hũc
ignẽ sufferre neq̃s:quõ sustie
res infernalẽ·vn nõ mixti q̃z
dã aie dom9 luxurie ignis ardet
mat·q̃ aquã tribulacõis assu
me tardãt Secũdõ remediũ ut
tẽptat9 matrias luxurie.ut sũt ci
bi et potus nociui p abstinẽtiã
subtrahat·Et sicut deridẽd9 fo
ret q̃ diceret sibi displicere do
mũ suã inanerari.q̃ accense do
mui omnue fasciculos flãmige
ros incerz;Sic qui luxuria ar
det.a carnes vinũ et cetra superflua non vitat Nã sm ligna sil
ue exãdescit ignis·Et sm virtu
tẽ hominis sic iracũdia illi9 cit.
dicitur Ecc̃·xxviij·Tertiũ re
medium.ut quis se elongẽt ab
igne lururie visu·auditu·ta
ctu.et cohabitatione mulierũ
quantum valet·quod iubet
apostolus prima Corin·sexto
dicẽs·Fugite fornicacionẽ.vbi
ambrosius·Cum aliis nempe
vicijs potest exspectari confli
ctus.hanc fugite.ne approxi
metis·quia non potest aliter
melius vinci·In cuius exem
plum Joseph fugiens palliũ
in mãu mulieris reliqt gen·xxxix·

h a saluabitur aia ei? ¶ Quartum remediū. Cū luxuria non sit qualiscūq; ignis. ſ; infernalis: oratōe opus est. Et sicut pacientes hūc ignem qui infernalis dicitur. vl sancti anthonij. non recedūt de eccīa sācti anthonij nisi liberētur Sic tales nisi iuuētur. ab oratōe nō cessent. a adiutus deberz quis sancto grās quotidie agere q̄ eū iuuat. hoc remediū docet sap̄. vij. Sciui q̄ non possum aliter esse continēs nisi dē. dat. a hoc ip̄m erat sapiē scire cui? esset hoc donū. adij dīm a dep̄catus sum illū Spāliter autē virginē virginū hic seruiēdū est. ſ; a vtis stultis a indiscretis cauendū. ¶ Quūtum remediū ē occupatō seu labor Sūt enim tria i hoīe occupāda. videlicz. mens p̄cipalissime. sēsualitas. a corp̄. ne otiū habeant. alias p has tres ptes. vel ut p primas tēptatō intrat. vñ i vitas p̄rm pres dixerūt occupatū vno. ocō sū veo pluribz demoib? tēptari. Et Bern. oium tēptatōnū a malaz cogitatōnum sentina est meus otium Et Iero. ad rusticū. Sēp aliquid opis facito. ut te diabol? inueniat occupatū. mens enim occupāda ē meditatōe scripturarū. vñ Iero. ad rusticum Ama scripturaz studia a

i carnis vitia non amabis Sēsualitas aliquo tristabili castigāda est. ut in primo membro dictū ē ne lasciuiat Corp? etiā corpali labore grauandū est interdū vñ in vitas patrū. pater cum esset artifigul? a nimis impugnaretur a fornicatōe: figurauit de luto vxorē corpiq; dixit. Ecce nūc p te a vxore laborare oportz. a pt9 paucos dies cum tēptatō nō cessasset: figurauit de luto filiā dicēs. ecce nunc a filiā nutriē oportet Cūq; labore minimum vxaretur. dixit corpi. ꝓpo Si hūc laborē ferre nō vales: noli fornicari. Quā diligentiā videns de? ab eo temptatōem fugauit Sextū remediū est elemosina. vñ. i. thi. iij. pietas ad oia vtilis est. vbi glō. ambro. Si quis misericordiā sequitur: fi lubricū carnis patiatur: vapulabit quidē: ſ; nō peribit. Sanctus tho. in. iij. di. xlvij. dicit nō pibit. id ē disponetur p talia opa mie ad non peundū. ¶ Septimum remediū ē attēta custodia memorie. cū inuocatōne dīne gratie. ne inimicus mentī cogitatōnes luxuriosas inserat. Et si inserit: statī expellamus conatu a oratōe. Sic enim caput serpētis cōterim? Sic ſm ps. b tū? qui tenebit a allidet paruulos

k

suos ad petram. ℞ sm cōe dictū principijs obsta. tarde medicina patur. Sicut enī facilit corui in ore tuo mdificantes expellūtur. si phibēt cum sola ligna. siue stipulas cōportare incepermt. difficilius. si oua genuerint. ꝫ difficilime cū oportepullos habuerint. Sic etā faciliter cogitacōi resistit q̄s difficili? delectacōi. ꝫ difficilie consensui. seu opi. Optimū est ergo gra stabilire cor. Ixb. xiij.

¶ Quo ad tertiū pncipale notādū q̄ multi luxuriosi sunt q̄ dicūt se nō posse otinere. Rō nō est vrū si ad p̄fata media tenderent. pbatur triplicīter. Primo auctoritatib? scripture. Nā gen. iiij. ad chayn dns dixit. Sub te erit appetitus tuus. et tu dñabris illi. Item Eccli. xv. deus dicit hōmi. Apposui tibi ignē et aquā. ad q̄d voluerīs pone manū. Ān hominē vita et mors. bonum et malū. quod placuerit dabitur illi. Et aplūs. i. Cor. x. fidelis deus qui nō pmittit vos temptari sup id quod potestis. Et xp̄us matth. xi. Jugum meū suaue est. et on? meū leue. Et q̄ modo leue. si importabile. Et. i. Joh. v. Hec est caritas dei ut mādata ei? custodiam?. et mādata eius grauia nō sunt. Et Jero. maledict? q̄ dicit dū p̄cepisse impossibile. Et Augu. nemo

peccat in eo q̄d vitare nō pōt. quia sm eūdē peccatū est adeo voluntarium. q̄ si non esset voluntarium: nō esset peccatum. Et nedū ista theologi. ꝫ etiam tradunt philosophi. Ethā ut dicit philosophus tercio ethicorū. Summ? dñi omnium nostrarū operacōnum a principio vsq; in finem. Et Seneca. Obmitte excusacōnes: nemo peccat inuit? m

¶ Secundo idem ostendit expiētia humanorum actuum. Nam ab actu luxurie facit cessare verecūdia. de visione paucorum hominū. Cur ergo nō attente ymaginata: a temptato visio dei a omnium angelorum et sanctorū. Ideo Boeci? in fine. v. de consol. phie. Magna vobis si dissimulare nō vultis indicta est necessitas pbitatis cū ante oculos iudicis agitis cūcta cernētis. Item ab actu fornicacōis cessare facit timor mutilacōnis vel mortis corporalis intēse ymaginatus. ut patet in istis. qui fugiunt mortē ad loca vbi nulla est mulier. Cur ergo non idē facerī timor mortis eternē. et vtriusq; hōis? Vnde pū. xx. dolor vulneris absterg; mala. Item ab actu luxurie compesceret amor proximi. ut si ex otinēcia lucri dberī q̄s castrī vel mille mācas. Cur ergo nō otinerem? ppt regnū celoꝝ?

ꝑpter qꝺ quidā se castrauerīt. Math. xix. Ideo Bern. dixit Ignoscæ dñe. excusamus. ter giuersamur. vix est aliquis q̄ in eis que ad te fūt velit expiri quid possit. etiam qꝺ ꝓmptissi me pōt ꝟm carnē. vel ꝟm secu lū. siue timoꝛe ꝑpulerit. siue cupi ditas traxerit. Tercō ꝓbꝫ idem a simili in irracōnabilibꝫ. Nā piscis se tpaē pōt ab esca si ha mum suspicatur. Auis a cibo rethis si dolū suspicatur. Ala lia a laqueo cauēt abscondito Cur ergo hō se non tparet a veneno luxurie. a cibo delcā cō mis. a laqo demōis. cū talia vre cognoscat? Vnde eccl. vij. Inuēi mulierē amariorē moꝛ te. mulierē id ē voluptatē que corꝑ necat. a aiaꝫ. ¶ Ca. iij.

IAm de spēbꝫ luxurie. a eiꝫ fomentis tria sunt videnda. Primo q̄ sint spēs luxurie. Scꝺo que sint oc casiones graues luxurie ut cā tꝫ. tactꝫ. oscula. a qñ sint pec cata chꝛee. a hmoi. Tercō q̄ lia pcā sint tactꝫ. oscula. a hu a iusmoi quo ad gradꝫ. ¶ Ad tū ad primū nōndū ꝟm thō. 2. 2. q. cliij. qꝺ pluꝛes sunt dif ferētie seu spēs luxurie que po nūtuꝛ. xxxv. q. i. ca. Lex illa Et excedūt se in malicia ꝟm qꝺ gr̄ dꝫ hic annumerātuꝛ. Prima ē simplex fornicatō Scꝺa pe ioꝛ adulteriū Tertia incestꝰ. a vtrāq; aggrauat raptus Quā ta sacrilegiū Quinta vitiū con tra naturā. ommbꝫ istis pecca tur cōtra sextū ꝓceptum. Pri ma est simplex fornicatio. q̄ ē cō cubitus soluti cū soluta pri us corrupta. qꝺ dicatur ꝑpter stuprū. qꝺ nō est simplex for nicatō Intelligitur ꝟm Alexā. de hal. in suo tercō Solutus a soluta a vinculo matrimonij. consanguineitatis. ordis. religi onis. a voti cōtinētie. vñ fornī catō ꝑprie ꝺr luxuriosus vsus viduaꝝ. meretricū. a cōcubia rū. a iā corruptaꝝ aliaꝝ. Hec simplex fornicatō sꝑ est mōꝛ le pctm. Qꝺ ꝓbꝫ primo thob. iiij. vbi thobias ait filio suo. Attēde tibi ab oi fornicatōe. a ꝓter vxoꝛē tuā nō patiais cri mē scire. Crimē aūt importat pcm mortale Item gal. v. pre missā fornicatōne a alijs qui busdā vicijs ꝺr. q talia agunt. regnum ꝺei nō possidebūt Et .i. cor. vi. nolite erꝛare. neq; fornicarij. neq; vdoꝛ seruientes. neq; adulteri ꝛc. plura ibi po mit Et sequitur. nō scꝫ tales. re gnum ꝺei possidebūt Eph. v. Scitote qm̄ oīs fornicatoꝛ. a immūdus. aut auarus qꝺ est ydoloꝝ hutus. nō hꝫ hꝛeditā tem in regno ꝺei. Vñ numeri. xxv. legituꝛ. qꝺ cū fornicatus

cēt populꝰ israhel cū filiabꝫ moab. Iussit deꝰ cunctos pncipes populi suspēdi in patibulis cōtra solē. et occisi sūt de populo .xxiiij. milia Ex quo ptꝫ. q oēs sequētes spēs luxurie sūt semp pcā mōrtalia. qꝫ quelibꝫ spērū sequētiū ē maioꝝ q̄ sit simplex
b fornicacō ¶ Secūda spēs est stupꝝ q̄ ē illegittimꝰ ocubitus. quo virginalis integritas corrūpitur. nulla pactōe seꝫ oīuga li p̄cedēte. Et est grauior q̄ simplex fornicacō. Nā valde multa mala ex stupro sequuntur Primo. qꝫ mūrmatur virginī. si eam vi oppmit. vel si eam nō oppmit vi. tn eā seducit. ꝓpter qđ si eā vi oppmit. vel seducit. tētur in foro cōsciē ut eā ducat. aut ei satisfaciat. vel se cū ea cōpōat Vñ Exo. xxij. Si seduxerit q̄s virginē nōdū despōsatā. dormieritqꝫ cū ea. dotabit. et habebit eā in vxorē. Si aut̄ pater virginis dare noluerit. reddat pecuniam iuxta modū dotis quā virgines recipe solebāt Et si quis virginē rapuerit et stupraverit. adhuc grauiꝰ est pcēm. Et filiter si vi oppmat Secūdo infamiā pōt corrupta incurrere: Tertio virgo pstuprum sepe impeditur a legitimo matrimonio cōtrahendo. qꝫ ꝓpter infamiā eā nullꝰ ducꝫ facilitꝫ. Quarto ponitur in via meretricādi. qꝫ fama polita et virginitate: pniciosꝫ fit ad malū Quinto i corpe. et aīa destruit. Sexto sequitur nōnunq̄ voluntaria impedicō prolis per venena sterilitatis. et ocubitus indebitos pcā cōīa naturā. Septimo voluptās aīa, pena cō aborsum et occisio plis nōdū baptisate interdū. Octauo stuprans sic deteriorat trāz virgis. q̄ sta que poterat reddere fructū centesimum. solū reddit sexagesimū. vel tricesimū. Nono recipitur thesaurꝰ irrecupabilis virginitatis. cū quo non dispensatur. quia a nemine reparatur. Huiꝰ pcī magnitudinē ostendit scriptura gen. xxxviij. d. qꝫ sp eīs filiꝰ eorum qui dynam filiam iacob deflorauit. ideo inf fectꝰ ē cū patre suo. et toto populo vrbis sue. ¶ Tercia spc
c ties luxurie est adulterium. Est autem adulterium illicitus cōcubitus quo cōiugalis thorus violatur. Et dicitur adulteriū. quasi accessus ad alterum thorum. Et semp est mortale peccatum. Et si vtraq̄ psona est in mrīmonio constituta: est grauius q̄ si solū altera. Aggrauat etiā p violētiam. ut si alicuius vxor vi rapiatur de domo mariti. Et iterꝫ fit grauius. si vxor rapta vi per violentiam oppmatur Iterꝫ ecē. aggguatur pcm tū

per alias circūstantias. vicz si
vna psonaz fuerit religiosa. ⁊
alia in mrimonio cōstituta. ā
vna fuerit in sacris ordib⁹. ⁊
alia in mrimonio. aut si fuerit
ad mutuum cōsanguinee. viri
etiā ut supra patuit ceteris pa
rib⁹ plus peccāt q̄ mulieres.
ꝺ q̄z deberēt eē rectores. ¶ Nō
tū aūt malū sit adulteriū ptz
ex septem. Primo. qz assimilat
homicidio quodāmō: ⁊ēma
ius omi pcunie furto. ⁊ sic fit
iniuria aut coniugi ꝓprie. aut
aliene Cū ei vir ⁊ mulier sint
vna caro. qui auferet vxorem
suā alicui. idem est ac si ei ip
sum auferret. vñ adulteriū ex
supat omne furtum Ruia qđ
aufertur. vicz creatura racōna
lis melio⁹ est q̄ q̄cūq; terrena
substātia]deo eo phibicō ad
ulteriū immediate ponitur i de
calogo post phibicōez homi
cidij. ⁊ añ phibicōez furti Vñ
clemens ꝑp. dicit. qđ in ōmb⁹
pcīs adulterio grauio⁹ scōm
i pmis tenet locū. Sz fur suspē
ditur pro pua re ⁊ adulter q̄
si nihil patitur. Etiam adulter
q̄ peccat cum soluta. se furatur
vxori legitime Sc̄o fit per
adulteriū iniuria magī deo. cu
ius sacramētū violatur ⁊ ma
culatur. qđ i paradiso instituit.
incarnatus approbauit. ⁊ pas
sus sanctificauit. Contra illđ
Colo. iij. viri diligite vxores ve
stras sicut ⁊ xp̄us eccām suā
dilexit. p qua vicz sanguinē
fudit. ⁊ de cuio⁹ xp̄i latere sacr̄
menta oia fluxerūt. Adulter
eni qđ de⁹ cōiunxit sepat Ter
cō ex adulterio sequūtur hoicī
dia sepe Vñ. ij. Re. xi. Statim
post q̄ dauid adulteriū cōmi
sit: procurauit occidi fidelē vriā
militem suum. Quarto tales
infozt tuāti sūt sepe i trāsitoriis
reb⁹ ut ptz in eodē dauid. cui
. ij. Re. xij. De⁹ post adulteriū
dixit. non recedet de domo tua
gladi⁹ vsq; in sempiternū. eo q̄
despexeris me ⁊ tuleris vxorem
vrie etc. Quinto interdū ex
adulterio sequitur exheredita
cō filioz legitimoz. in malum
magnū tpale eoz. ⁊ in malū
aīme adultere. que tenetur re
stituere. Vñ Ecc̄. xxiij. Mu
lier ois reliquēs viz suū pec
cabit. statuēs hereditatem ex
alieno mrimonio. ꝓpt̄ hec ōmi
lege phibetur adulterium. ⁊
grauib⁹ pmis punitur.]deo
sexto adulter cōtra oēz legem
peccat. Primo otra legē natu
re que dicit. qđ tibi nō vis fieri
altei ne feceris Nullus aūt est
qui velit: vel velle debeat. q̄ ali⁹
cum sua vxore vel filia luxuria
retur]deo gen. xxvi. Abime
lech statuit q̄ nō fuit de lege
circūcisoz. ut qui cūq; vxorē

abraix tangeret: occideretur
Et lex rōnoꝝ fuit vsqꝫ ad thx
odosiū xpiam tpa. adulterā ppe
tuo antro clausam manere Et
·ff·no·li·x·ca·iiij·Lex humana
pūit adulterꝫ pena capitis. qđ
hodie fuatur in quibusdā xpi
anoꝝ terris. lex ecia wt9 đma
sic dicit leuit·xx·Si mechat9
fuerit quis cū vxore alterius·
q adulterium ppetrauerit cū vx
ore pximi sui·morte moiatur·
Et numer·v·p iuditium zeloti
pie adultere đr·Si declinasti
a viro tuo ac si polluta es·q cō
cubuisti cum altero viro·hijs
maledictōib9 subiacebis·det
te deus in maledictōem exēplū
ꝫ cunctoꝝ ī populo. putrescē
re faciat femur tuū·q tumens
vter9 tuus dirūpatur·Septi
mo quod āmō infames effitū
tur·adultei q adultere·Vnde
ut supra·apud romanos vsqꝫ
ad tpa thxodosij·Adulteā ppe
tuo clausa antro tenebatur. q
ea ut scorto lenones vti pote
rāt·ꝫ thxodosius Impator hāc
pnam in aliam commutauit·

e ¶ Quarta spēs luxurie est incē
stus·qui est illicitus concubi
t9 osanguineoꝝ ad inuicem ī
gradu prohibito·siue sit inter
cōsāguineos. siue int affines.
Et peccatū hoc tanto est grui9.
qnto gradus cōsanguinitatis
est ppinquior·Quantum autem

peccatum istud sit detestabile.
ptꝫ p Apostolū·i·cor·vi·qui tr̄
didit sathane illū fornicatorē
q̄ cum nouerca sua fornicatus
fuerat Et secundi Regū·xiij·
Aman qui sororem suaꝫ corru
perat a fratre suo Absolon int
fectus est· ¶ Quinta spēs ē sa f
crilegiū. quod est illicitus con
cubitus. quo cōtinentia deo sa
crata leditur siue violatur Et
dicit Alexan·de hal·q cōtinen
cia đo sacrata dicitur contin̄e
tia de religiosis professis. siue
viris. siue mulieribꝫ·q̄ hijs q̄
susceperunt sacros ordines·
q qui wtum continentie emise
runt·ommium ergo talium cō
cubitus sacrilegium est·Dici
tur enim sacrilegium violacō
siue lesio·vl irreuerencia illici
taw vsurpacō sacre rei imuto
domino·Et dicitur sacrilegiū.
quasi sacrilediū·idē sacrum
ledens·Quelibet autem di
ctarum continenciarum. est
res sacra. quia deo oblata·Et
est actus religionis. ipsa obꝫ
uacio talis castitatis Quia ad
diuinum cultum est ordinata·
et per concubitum violatur·
imuto domino. scilicet deo cui
oblata est·Est autem hoc pec
catum valde grande q graue
propter quinqꝫ·Primo quia
fit semper cum circūstantia vi
fractionis Et sm apostolum

primā fidē tales irritam fati
unt Scdo qz ibi semp cōmit
titur furtū. vl rapia. qz dco sa
cratū. eo īmuito, aufertur. qđ
tīto pri9 est. q̄ to subtractum
donū est īcōparabili9 vnde ecc.
xxvii. ois pōderacō non digna
est aie cōtinētis. Tercō qz va
se dco sacrato immūde qs abu
titur. Sicut enī in loco sacro
quis luxurias. vl pccās. alit
plus pccat q̄ extra talem simi
lia faciens. Sic etiā plus pec
cat q̄ cū psona dco sacrata pec
cat quā maculat. contra illud
p̄sal. lij. Mundamini q̄ fertis
vasa dñi. Dñ sicut qui calicē
in lutū proicēret sic isti corp9
dco sacratum in lutū pcā. pi
tūt. Quarto de āgelo dñi q̄
dco fuire delxrz fatūt demōez
spurcissimū Vñ malach. iij. la
bia sacerdotis custodiūt scien
tiam. et legem requrūt ex ore
ei9. qz angel9 dñi exercituū ē.
Quinto de dēmo fiat homnē
bestialē. dco enim sacrata pso
na. vocatur de9. Vñ exo. xxij.
diis non detrahxs. pōt enim sa
cerdos ofiīedo. qđ null9 valet
angel9. et similiter dimittēdo
g pcca. Sexta spēties luxurie
est pcm cōtrā naturā. p quā
intelligitur ois inordmata ef
fusio semis extra vas sibi debi
tum in ordine ad generacōez
Predicādo aūt de hoc vicio pu
blice debz quilibet cautus esse.
et tm in genere de ipso loqui.
taliter tn. q̄ qui rei sūt ex hoc
valeāt cognoscere culpam su
am. Dz spēs et modos huius
turpitudinis nō expedit cōi
populo pticulariter explicare.
ne pure aures maculētur. et ne
quis facere discat qđ ignora
bat. Quilibz tn discrēte in cō
fessione si reus ē se debz accusa
re. et ofessor prudēs de hoc cau
te vbi oportz rimari. Sūt autē
huiusmodi nephandissimi pcā mul
timodi fm thō. vbi pus. Pri
mo vocatur immūdities siue
mollities. puta qñ sine ocubi
tu. vl lūtaie pcuratur pollucō
cā delectacōis veneree. Et fit
p actū ppriū genitalis siue ali
ēni. et p quoscūqz alios modos
illicitos. quib9 hmoi pollucō
pcuratur vl lūtaie ppter experi
ri delectacōez veneream Se
cūdo modo et prio fit quādo
nō seruatur naturalis modus
ocūbendi. Et hoc fit q̄ tum ad
instrumētum. vl qz nō ad de
bitū vas. scz qđ a natura ad ge
nerādum deputatū est. aut q̄
tum ad alios ocūbendi modos
bestiales. à mōstruosos. Ter
cius est peior secdo. et ppie vo
catur sodomiticū pcm. qđ fit
p ocubitum ad non debitum
sexū. puta cum masculo ocūbit
cum masculo. Aut femina cū

ſcia. de hoc pcō loquit̄ apls
Rō. i. Quartus eſt pessimus. q̄
dicat̄ bestialis. ⁊ fit p cōcubi
tum rei non eius dē ſpēi. ut cum
quis cōcubit cū bestia. hoc pec
catū ſexte ſpēi. vic̄ vicium cōn
naturaz eſt grauiſſimū int̄ oia
pcā carnis ſm aug⁹. de adul
terijs cōiugijs. Et patet hoc
tripliciter. Primo quia grauiſ
ſime hoc deꝰ punit. q̄ causa
diluuij fuit ſm methodiū. Vn
gen. vi. omnis caro corrupat
viam ſuam ſup terrā. ois caro.
id ē homo. ⁊ gen. xix. dns plu
it ſup sodomā ⁊ gomorrā ignē
a ſulphur de celo. Et gen. xxx
viij. Onā fūdebat ſemē ſup ter
rā. idcirco pcuſſit eū dns. Se
cūdo leges pena mortis hoc ple
ctūt Vn leuit. xx. Qui dormie
rit cū maſculo coytu fēineo. mo
riatur Tercō infra bestiā hoiez
mergit. nulla enī bestia ſimilia
facit. non ergo mirū ſi ut ſācti
dicunt ⁊ Jero. p̄ſertī. in nocte
natiuitatis xp̄i ōnes sodomite
occiſi ſūt. Et fere incarnai deꝰ
h ꝓpter hoc vitiū deſijt. ¶ Se
cundo p̄cipaliť videndū eſt de
fomētis ⁊ nutrimētis ſpēi luxu
rie. Et ſūt plura q̄ vix ſine pec
cato luxurie fieri p̄nt. ut viſus
mulieris incauto. auditus. cā
tus. locutiō de venereis. ⁊ tactꝰ
oscula. āplexus. ⁊ hmōi. nō ſo
lū aūt formica cō ⁊ ſpēs luxurie

ſunt pcā mōrtalia. ſz ecia preſa
ta impudica actū carnalis co
pule p̄cedēcia ⁊ ad eū allicīēcia
ſunt pcā mōrtalia q̄n ſiunt libi
dinoſe cum aliena muliere. ut
q̄n quis cū non ſua facit talia.
illa intencōne ut p hoc in ſe. vel
muliere excitet cōcupiam eius.
aut ipam inclinet ad ſui ocupi
ſcēciaz. qđ patz. Quia Math. v.
32. Qui viderit mulierē ad oc
piſcendū eā. idest eo aio ut cō
cupiſcat Illud enim non eſt ia
titullai ſolū. ſz plene cōſentire li
bidini. Et ſequitur. mechatus
eſt eam in corde ſuo Sup quo
dicit criſ. q vitis dominꝰ hic
loquitur. hoc eciam de ſeminiſ
dicit. ergo multomagis oscu
lū libidinoſum. tactus. a ſimilia
ſunt mortalia ⁊ contra preceꝑ
tum non mechaberis. Ideo Cy
prianus in de virginitate Cer
te ipſe concubitus. ipſe amplexus. Ipſa confabulacio. ⁊ oscu
lacio. a feda dormitacō crimē
eſt. Item non ſolum deliberatus conſenſus in actum pecca
ti mortalis eſt mortale: ſed ecia
am conſenſus deliberatus in de
lectacionem peccati mortalis
i venereis. eſt ſpeciale mortale
peccatum. ut patebit in nono
p̄cepto. Ego plꝰ p̄fati tactus
a viſus. a hmōi. dicit tamen
thomas. 2. 2. q. Cliij. peccatū
mortale dicit̄ aliq̄d duplicit.

Vno modo ꝺm ſp̄z ſuā. ⁊ hoc modo oſculū. ap̄lex9. vl tact9 ꝺm ſuam ſp̄m non nominant pcēm mortale. p̄nt ei hec abſq; libidine fieri. vl ꝓpter conſuetudiem patrie. vl ꝓp' aliquā neceſſitatē. aut rac̄onabilē cauſā. Alio modo ꝺr aliq̄d eſſe pcēm mōrle ex ſua cauſa. ſic ille qui dat elemoſinam ut aliquē inducat ad hereſim Et iſto modo tact9 a hmoi ut dictū fuit p̄us ſūt mōrlia pcā. q̄ fiūt ꝓpter delectac̄onem morоſam i venereis. Tercō p̄ncipaliter nōndum q̄ ſicut maior pc̄m eſt adulteriū q̄ ſimplex formicac̄o. ⁊ ſacrilegiū maior q̄ adulteriū ut p̄us dictū eſt Sic etiam tact9 oſcula ⁊ huiuſmoi inter adulteratores. vl q̄ cuiq; alie impudicitie maiora pcā ſūt. q̄ inter talia que fiūt ſoluti cū ſoluta. Et ſic de oſcul' ſacrilego x maio à ſūt q̄ adulteroꝝ

¶ Capitu. tertiū.

Et p̄terea aliud multū peccato luxurie debuiens. vic; chorea. de q̄ videnda ſūt tria. Primo q̄ periculoſus ludꝰ ſit. Secō an poſſit fieri ſine pcō. Tercō q̄n a ſit pc̄m mortale. ¶ Quantum ad primū nōndum q̄ choreare eſt periculoſus ludꝰ valde p̄ter ſeptem Primo q̄ chorea diabolicū hꝫ exordiū. ut refert magr hiſtoriarum. nā a ſarepthauro quodā demone ſic dicto exordiū habuit. q̄ demō i ſilitudie thauri gerētis i hūeris ſignū lūe comiculate albe. egrediēs de flumie. ab egyptiis m die quodam feſto cum tympanis a choreis eſt wneatꝰ Et ſarepthaurꝰ iſte i flumine mīli ibidē geſtꝰ oſtēdit. ſaltādo. quos egyptij ſecuti ſūt in terra chorisando. poſtq̄ aūt ſarepthaurꝰ eos extaueāt ad chorisandū: euanescebat. vñ a nūc loco ſarepthauri wtula aliq̄. idest puella aliq̄ p̄ cēteris ducit'. ¶ Secō q̄ ſcriptura de maxis malis refert. que choreas ſecuta ſūt ut plurimū Nā Exo. xxx. Cū moyſes appropiquaſſet ad caſtra. vidit vitulū ⁊ choreas: Iratus eſt valde. ⁊ proiecit de manu tabulas. ⁊ confregit eas ad radicem mōtis. dein de aſſumptis ſecū filiis leui interfecit. xxiij. mlia hoiū. Nā hodie in choreis vitul' p̄ quē deſignatur laſciuia wneratur. neglecto dei ſui cō. Sic Mathe. xiiij. Saltatrix fē. āputai caput Joh. baptiſte. q̄ maior inter natos mulierꝫ no ſurrexit Et ezech. xxv. ꝺr p eo q̄ plauſiſti manu. ⁊ peuſſiſti pede. ⁊ gauiſa es ex toto affectu ſup terrā. ecce ego extēdā manū meam ſup te. ⁊ tradam te i

b nō bm de choreis

dizep cōem ⁊ ínterfitā te de po
pulis· Tercō diſſuadēda ē chō
rea. qz ibi dēmonib; valde mul
ta arma ad occidendō aímas·
Mulier enim ut ait Iero· Bla
dius eſt igne⁹· Ibi enim vicz
in chorea tot ſunt gladíj· quot
ad capiēdū wſtib⁹ ſūornati·
Ibi enī gladíj accuciōres· quia
ad aſpectū· añ· retro· ifra· ⁊ ſur
ſū· pacōres· Ibi etiā gladíj flā
mei luxuiam accēdentes Ibi in
ſup arma forciora ad vincēdū·
qz mulier ibi quā dēmō elegit
ad adam· ſāpſonez· dauid· ſa
lomonem· iob· thobiam· ad fi
lios iſrahel ſeducēdos· Mulier
enī ornata eſt ſagena dyabo
li· p quā multitudinez infinitā
ſtultoz capit ad interitū Sic
etiā ecōnūſo de viris ē intelligē
dū· dyabol⁹ eī ꝓpria ſpē nimiſ
horribilis eſt· Ideo p vir. vl
c mulierē ſeducit· ¶ Quarto qz
in chorea quodāmō cōtra oia
ſacramēta eccīaſtica excedit·
Nāi baptiſmo patrinus ait lo
co baptiſādi· Abrenuncō dya
bolo· ⁊ ommib⁹ pōpis ei⁹· Sz
in chorea eſt proceſſio dyabo
li vbi fiſtulator eſt cātor. ſcola
res peccatores· ⁊ tranſitus ad
ſiniſtram· contra ordinem fit·
cuius cauſa. wſpas· ſermones·
⁊ huiuſmodi· tales negligūt·
matrimonij; ibi fides facilit er
etiam viſu violatur· Cōfirma
cōni q̄ p crisma ſignū crucis in
pſſit frōti miuri a fit· p ſerta ⁊
pepla· ⁊ cetera illicita q̄ ſunt ſi
gna dēmōis· pnie ſacramēto
iniuriātur qō i q̄dragesima re
cepāt· ⁊ iā ſe dēmonū exercitui
imiſcēt Eucariſtiā quā ſuſcep
rāt· ſic iudas· peccās ſtatim macu
lāt· Extreme vnctōi hij q̄ ſuſce
perūt in gītu ſanitate collata ab
utūtur in corpe toto· ⁊ ſpāliē
mambz; ⁊ pedib;· ¶ Quinto chō
riſātes oib⁹ qnqz ſcīſibz; a mē
bris peccare pnt· vicz greſſu·
ornatu· cantu· viſu· ⁊ auditu·
nā ſuperbiā ⁊ auaritiā puocāti
nō habētib; filia· ſic ipſi wſti
mēta luxuria ibi cōis ē in corde
Indignacōez ꝓcurat cū mulieſ
⁊ puelle wlūt a maitis· wl pn
tib⁹ habere preciōſa· Inuidia
ibi ꝓcuratur cōn eos q̄ magis
excellūt· Bula nōnunq̄ ſequi
tur· ⁊ potiſſime accidia· Quia
ſic guſtato ſpiritu deſipit oīs
caro ſm grego· Sic guſtata
carne deſipit dei famulatus·
Sexto quia multa diſſuadent
inepta· leticiam choree et ali
orum· Sumus enim in exilio
ſurſum reſpiciendo· ſuſpiran
dum eſſet q̄ ſumus exules. et in
certi de reditu· Infra infernuſ
quem intrare poſſumus. et ter
ra in quā ſepulti oūtem in a dextris
proſpra· et a ſiniſtris adūſa q̄
nos peccare facūt ſm illō pſal·

Cadēt a latere tuo mille ⁊ ter
go sūt nr̄a pec̄a que fecimus.
An̄ im q̄ cadere possum⁹. Intra
mordens oscia cum carne infe
cta. Et extra dēmonū multiplex
pugn̄. Vn̄ Iero. gladiū tenet
hostis ut me pimat. ex oi pte
e sūt picula. ¶ Septimo disua
dent chorcas. factor⁹ ⁊ prudē
tum exempla. nā refert greg̃.
li. iiij. dyalogor⁹ q̄ virgini de
uote maia virgo apparuit no
cte ei ostendēs oeuas im alb̄
puellas. quibꝫ cū virgo se ad
iungere vellet: maia ait ut mi
hil vltra leue ageret. a risu ⁊ io
cis abstineret. Sicqꝫ tricesi
mo die eis iungeretur. Qđ ⁊
factū ē. nā visio disparuit. vir
go se a prefatis abstinuit. pa
rentib⁹ mutacōem mirantib⁹.
visionem aperuit. xxv. die fe
bre corripit. Et. xxx. die i ho
ra exitus maria cum puellis p̄
nominatis vidit. Quā virgines
cū maria vocaret. morituā cla
mauit ut potuit. Ecce dña vio
Ecce dña vmo. ⁊ sic eadē oce
spm̄ reddidit. Ex q̄ patet q̄ cho
ree ⁊ inepte leticie ab ingressu
regni ipediūt. vn̄ i vitis phi
losophor⁹ de soc̄te legitur. q̄
ceroma vnit populūq; ibi in
luxuria lapsum auctoritate sua
ad usū frugalitatis reuocauit.
matronas a viris sepatas. ⁊
pueros a penib⁹. ad pudici
tiam ⁊ ad debita sotietatis ob
sequia suo studio reduxit. In
duxitq; matronas ut auratas
vestes. ceteraq; sue dignitati
ornamēta. vl̄ luxurie instrumē
ta deponerēt. ⁊ im unomis edē
dolata ipsi dee osecrarēt. doc̄s
vera matronarū ornamenta
pudicic̄iam ee. ¶ Quo ad. ij. p̄n̄cipale. an chorizare sit pec
catum ſ̄e. ꝑm alb̄. i. iiij. di. xvi.
q̄ chorea ⁊ hmoi ludi fiue fi
ant cantu. siue musicis. ꝑm se
non sunt mali. q̄ p̄nt bene fieri
aliq̄n̄. Sed ex triplici cā pos
sunt fieri mali ex circūstantia.
Quar⁹ vna ⁊ precipua ē mala
intenc̄o. ut q̄n̄ fiūt ad ostēdē
dam iactanciā. ⁊ puocandū
libidinē. Sicut fere oēs modo
exercēt. ⁊ ideo etiā eccl̄esiastice
p̄sone talia deposuert. q̄ etiā
im signis gaudij non est cōi
cādū cū pc̄oribus. Alia causa
est. quādo nō fiunt suo tpe ut
tpe tristitie. Quia sic̄ dr̄ ecc̄i.
xxij. musica i luctu. importuna
narracō. Et hoc mō intelligitur
pemitētu. ne sit i ludis. q̄ dum
pemitet tēp⁹ est flendi. Tertia
causa est ex officio p̄sone sum
pta. sicut clericis interdicitur
vnacō. ⁊ alij ludi. quia in sor
te dn̄i electi. alijs exercicijs de
bēt occupari. Puto aūt q̄ qui
q̄ cōcurrētib⁹ ad choreā non
sit reprehensibilis. Primū q̄ sit

debito tpe sez gaudīi. sic i nuptijs. vel tēpe victorie. vel liberacōmis hōmis. vel patrie. vel aduētus amici de terra lōg im qua

Secundū est. q fit cum honestis psonis de quib9 non oriatur pīcūpcō mali. non cum lecatorib9. vel meretricib9. Tertiū q fiat a psonis seculaubus. qz mō alib9. mōchis. ⁊ clericis ꝓpter hoc q in alijs debent occupari oēz chorea puto illicita esse. Quartū ē. q honesto modo fiat. nō gesticulacōibus mimis inhonestis. vl' iordinatis

Quītū est q cant9 excitās ita lib9 et musica non sint de illicitis. ꝫ de mor̄b9. vl' de bo. de melodya aūt nō est curādū ut puto. qz in talib9 necē est fieri melodiam leuem. q̄ aliqualiter exprimat mos chorisādi.

g Quo ad tertiū pricipale. qn̄ chorisare sit peccatum. Queritur vtz peccēt mōrlit' choreatrices ducēdo choreas hmoi illicitas. siue in festis. siue i pfestis diebz. Rn̄det wilh. sup rap. Credo q sic si hoc faciāt causa incitādi vel se vel alios ad libidiez. Aut si choreas ducūt de cōsuetudine licz hoc non fatiūt corrupta intencōe ut dictū est. peccāt mōrliter. siue in dieb9 festiuis hoc faciāt. siue pfestis. cū īspitiētes adeo prouocent ad libidinem. q dicat Jero. in quadam omeli. q non credat viro si dicat se illesū euasisse a spectacul' taliū. cum dauid exeo q vidit ter saltā lauātē se ad libidinē puocatus sit. Si aūt aliquis vel aliqua mulier raro et sine aliq corrupta intencōe immiscēat se hmōi choreis: non audeo dicere q sit mōrale peccatū Sed nec audeo cum vel eā excusaē ⁊ assecurare a peccō mortali. cū se ingerat periculo puocandi alios ad libidinem. Et ipō facto videatur approbare choreas. ⁊ exēplo suo auctoritatē alijs similia faciēdi pstaē. hec ille.

Capitulū qrtū

Onc de actu cōiugali qui fit in matrimonio videda sūt tria. Nam ꝫm Alexan. de hal. ⁊ thomam in matrimonio triplex est i genere concubitus. Prim9 licit9 Secundus fragilis. Tertio9 petuosus. Licit9 fit triplicit̄r Primo causa suscipiēde prolis ad dīmum cultum educāde. Et sic est in officium multiplicāde nature. Vñ. i. thi. v. Volo iu mores nubere. filios procreare

a Est igitur cubitus in mrimonio meritorio ⁊ virtutis act9. q̄ dr castitas cōiugalis. qn̄ fit solū cā plis procreande. ⁊ religiose educāde ad āpliādū cultū dīmū. Et si tūc assunt alie debite circūstātie. est act9 virtutis.

que ꝺr religio. Scꝺo est meli
or ⁊ virtuosus act⁹ mri
monialꝫ qñ alias ē bñ circūstāti
onatus ⁊ fit solū cā reddēndi
ꝺebitū altēi oiugū. quia tūc ē
act⁹ iustitie q̄ vnicuiq; reddit
qꝺ suū ē. vñ. i. cor. vij. Vxori
vir ꝺebitū reddat Tercō ē meli
or⁹ qñ alias nl illicitū inter
ueit ⁊ fit solū ab vno oiugū p
pt̄ vitare fornicacōez i altero.
quā alias i eo faciliter cauere
nō posset Et sic ēt remediū ocu
piscētie. i. cor. vij. Vnusquis
q; hꝫat suā vxorē ⁊c. ut si vir
videat vxorē de alio tēptari. ⁊
adhibita diligētia suffitiēti i
cohibēdo. adhuc timet ꝺe ma
lo fornicacōis ei⁹. ⁊ ad eā nō
petētem accedit. non ꝓpt̄ plē.
sz tm̄ ut ponat remediū fornī
cacōis ei⁹ Aut ecōuerso. si mu
lier vidz vir̄ in adulteriū iclī
natū. ⁊ ab eo petit debitū ⁊c.
tales meretur. Sic etiam me
retur mulier modāta oīnatū
portādo. solū iꝺo ne maritus
ꝓpter vxois otemptū adulte
retur Vñ. i. Cor. vij. mulier q̄
nupta est cogitat que mūdi
sūt quomodo vīro placeat Ex
tra illos tres casus ē peccatum
act⁹ oiugalis Interdū petenti
solū Interdū reddēti ⁊ posceń
ti Int̄dum venale. interdum
mōle. vxr ut pr. de palu. poit
i. nij. fit licit⁹ act⁹ Quarto qñ
quis petit debitum ꝓpter vitā
dam fornicacōez in seme ipō.
Sed q̄ritur ꝓpter scōm modꝫ
Vtr vterq; cōiugū teneatur
sub p̄cepto altēi reddere debi
tum. sx. sm tho. Sco. ⁊ magi
str i. iij. di. xxxij. q. quilibet
oiugū tenetur ex p̄cepto alte
ri petēti reddere oiugale debi
tum exceptis casib⁹ racōnabi
lib⁹ postea exp̄mendis. p; p
verba magistri dicētis: vbi p̄
us Cū in oībus vir presit vxo
ri ut caput corpi. est ei caput
mulieis In soluendo tn̄ debitū
carnis pares sūt Ꝺo apls vē
q; p̄cipit i hac causa sibimuti
cem subici dicēs. i. cor. vij. vir
vxori debitū reddat. similit
⁊ vxor viro. q; mulier non hꝫ
ptātem corpis sui. sz vir Simi
liter vir non habꝫ ptātē cor
pis sui. sz mulier Ex quib⁹ p;
q̄ i tractu mrimonij vir dat
corp⁹ suum vxori ad actū ma
trimonialē ⁊ ecōuerso mulier
viro. Dñ sic ex ꝺmo p̄cepto.
⁊ de rigore iustitie tenetur ho
mo non auferre alienū inuito
dño Ita tenetur ex p̄cepto ⁊
iustitia alienū reddere petēti.
ergo cū vnus cōiugū petit cor
p⁹ alteri⁹ ad actū mrimonialē
⁊ hoc sm debitum vsū: tunc
tenet̄ reddere nisi habeat le
gittimā excusacōez. Alias fac.
cōn dei p̄ceptū nō restituendo

alienū. Et si alter ꝑ hoc incidit in formicacōez: etiā nō reddēti aliq̄s mō imputandō ē Et intelligendū est illud. siue explicite debitū petatur. ut p verba. siue implicite. ut p aliq̄ signa.

b ¶ Sūt aūt hij casus in quibz etiā petenti nō tenetur reddē. Primus q̄n petens amisit ius petēdi. ut q̄n formicat9 est. ⁊ hoc alteri publice cōstiterit. Tunc em̄ nocēs pdidit ius petēdi. ⁊ ideo innocēs pōt eum repellere. nec tenetur reddere. ñ post ꝙ ipm nocētem sibi reconciliauit carnaliter sibi omiscēdo. Ra cō dicti est. q̄ ex quo non vluit nocēs siue formicās fidem. alter non tenetur ei vuare fidē ñ ut nō cōmiscēatur alteri. vñ dicit tho. i. iiij. dis. xxxv. ar. i. Vir ꝑ prio arbitrio pōt dimittē vxorem quo ad thorū. debitū vidēlicz negādo. q̄ cito sibi ostat de vxoris formicacōe. nec tenetur ei reddere debitū. misi p ecclām cōpellatur. Quātum vero ad cohabitacōez. non pōt dimittere vxorē formicariā misi iudicō ecclesie. hec ille. Et econuerso de vxore respectu viri. de isto loq̄tur xps. Math. v. Qui dimiserit vxorē suā ñ ꝑpter formicacōez ⁊c. Secūd9 casus ē q̄n nondū acquisiuit ius petēdi debitū. ut in tpe post mrīmoniū cōtractū. ⁊ nondū cōsūmatum. q̄ interim pōt ire religioez. p mo bm wil hel. peccat mōrtaliter. qui ante benedictionem nuptialē vxorē cognoscit in locis vbi consuetum est benedictionem adhiberi. Tercius casus est bm tho. quando maritus redditur impotens ex causa ex mrīmonio secuta. puta si priꝰ debitū reddidit. ⁊ ex hoc factus est impotēs ad iam reddēdū. tūc mulier nō hz ius petēdi. Et tūc i petēdo magis se meretricē ondēret q̄ coniugē. Quart9 q̄n quis maiori vinculo astrict9 ē ad nō reddendū. eo q̄ vrgit. i notabile nocumentū sanitatis siue. Tenetur homo pl9 ad cōbuationē sui q̄ ad reddicōez debiti. ut q̄ psona infirma ē. aut pbabiliter timeretur ex reddicōe eiꝰ infirmitas. dic. aūt tho. Si mulier infirmatur. certū ē q̄ ex carnali copula ei piculum imminet. Quint9 est q̄n vrisimiliter vel pbabiliter timetur. de periculo extinctōis fetus. aut abortu. tūc neuter teneretur reddere alteri. quia maiori vinculo tenetur ad cauēdum occāsionem fetus in vtero pregnātis. aut ut nō nascatur abortus. q̄ teneatur reddē debitū. Sextus non tenetur reddere debitū in sacro loco. q̄n nō sacer locus et aptꝰ haberi pōt. quia alias irreuerēcia fieret loco sacro

qui pollueret. ⁊ recōciliacōe indigeret. ut tenent Joh. Andree. hosti. arch. de cōsecra. di. i. Eccl̄ie. extra ca. i. Sz qñ alius locus q̄ sacer haberi nō posset. tūc ibi teneret qs ꝑm alb. reddere debitū. nec etiā reddere licz debitū. nec quis teneat in loco etiā non sacro qui est in publico ut deducit. aug⁹. de ci. dei. coīi opogenem. Septim⁹ casus qñ cōuuges pari consensu uouerūt otinētiam in domo. tūc neuter tenetur alteri debitum reddere. ymo neuter pōt votum reuocare. ut ptz per aug⁹. ad editā. ⁊ ponit magister i. iiij. di. xxxij. Racō est. q⁹ vterq; renūciauit iuri suo. Octauus est ꝑm p̄. de pal. q̄ dic. i iiij. generaliter. Vex. ē vbi coniugi alicui non pōt ꝓuideri aliter de securitate vite sue. nisi aliū coniugem dimittendo: nō tenetur ei debitum reddere. nec cohabitare cū ꝑiculo corꝑis sui Zelonus est. vbi vna ꝑs copule est infidelis. vel incidit in hęresim. de quib⁹ tamen ista est cōclusio. q; qñ duo tpe legis euangelice ot raxerūt mrimoniū extra legem xp̄ianoz: si alter eoz solū cōuertitur. tunc nō tenetur cōuersus reddere debitum infideli. nec eidē cohabitare. nisi statim detent separari. Iammoitus noluit conuerti

Si vro inter xp̄ianos vnus coniugū hęresim incidit: alter ꝑ test eū dimittere quo ad cohabitacōez tpalem quousq; corrigatur. Sz ut tho. dic. non ꝓpter vnū actū infidelitatis pōt dimittere nisi ꝓpter consuetudinē que ꝓtinatiā ostendit. q; ex tali infidelitas ꝓficitur. Ex supr̄a dictis ptz q; vn⁹ cōiugū tenetur debitū reddere alteri coniugum qui coīno vult. ⁊ debitū exigit. etiā lep̄roso. licz ei cohabitare nō teneatur. Ite mē struata quādo vir scit. ⁊ coīno istat. Ite tpe qñ tūcūq; sacro quādo maior nō vult desistere In talib⁹ aūt exact⁹ dz ꝑ modeāta ꝙba ab incōtinētia retrahęre aīm alterius si pōt sine ꝑiculo formicacōnis alterius. Omnia ista diffuse tāgit tho. in. iiij. Vn si in talib⁹ reddēs debitum non fatiat illō cā cōcupiē. nisi solum ꝓpter reddere debitum sicut obligatur. meretur. ⁊ grauiter ꝑccat. si nō redderz. Patz igr ꝑmū qñ videlicz act⁹ cōiugalis sit licit⁹ ⁊ meritorius. ¶ Dictū ē secō q; ali⁹ est act⁹ fragilis mrimonialis. ⁊ fit multiplicit. ⁊ sēp est ꝑccm venialē ad min⁹ Primo quādo fit cōcubitus solum causa delectacōis expiende i cōiuge. Ita tn̄ q; nō velit ꝑ tali delectacōe expiēda accēdē

ad aliam Si tunc mihil aliud
mordinatum inuenit est ve
ale peccatū Item q cognoscit vx
orem cā sanitatis peccat. qr que
rit p inceptum medium sanitatez.
sicut qui p baptismū quereret
sanitatē. Item cognoscēs vxo
rē cā vitande fornicationis in se
peccat sm aug9. Item q ognos
cit vxorē post ptum añ purifi
cacōem. ob hoc precise nō pec
cat mōrliē. Item q in die festo
petit debitū sine otemptu tpis
a ecclā astricte exortacōis. nō pec
cat mōrliter. Item q petit debi
tum i loco sacro qñ aliū locum
habere non pōt. peccat venialiter
sm alb. Si exigit cū gemi
tu. qr sz sine vsu mrimonij eē
nō pōt In hijs casibz coiter do
ctores tenēt q p act9 mrimonia
lis pōt sine pcō mortali fieri.

e Sed sūt alij casus in quibz
periculū est vel non tā securū an
sit veniale vel mōrle exigere a
reddē debitū. Prim9 q reddit
debitum añ benedictōez nupti
alē. vel añgr in fine ecclie cōtra
hat. Item q exigit a mēstruata
que ē mēstruata naturaliē. Item
de mēstruata naturaliē que vo
luntarie reddit a cōplacēter.
Item qui petit i loco sacro cū
alium locum habere possz. Di
ctum est tercio q quidam ma
trimonialis actus est impetu
osus. a fit coiter cū pcō mōrli

Primo qui querit delectacōez
in actu mrimoniali. extra limi
tes mrimonij. sic vidz q peccat
esset idem facere cū vxore etiaz
si non esset cōiunx. a est mōrle
peccatum Et dr ardentioz ama
tor vxois Secūdo impetuosus
est. q fit cā faciande libidinis.
a homo se ad hoc puocat per
meretriceas blādicias. vel de
industria vitat calidis. a val
de incentiuis. aut p aliū modū
homōi actum a se quasi exigit
ppt̄ sacietatē delcā cōis Tercō
fit cōcubitus otra naturalē mo
dum. ut cū obmittitur debitū
vas. a hoc semper est mortale
pcēm. qr ples seq nō pōt. a in
tencō nature totaliter frustrātur
Rūdeo ē impetuosus. qñ fit cōm
naturalē modo cē. ad debitū val
nature. vbi tn dispoicō corpis
bñ sustinerz naturalē modo Est
aūt modus talis sm alb. multiplex
Prim9 modus ē malus. qñ debi
t9 latralit fit. Secūd9 pp̄ os. q
fit sede do. Tertius adhuc pp̄ os
q fit stando. Rūdet ē pessim9 q fit
a tergo. Vbi dic. tho. vbi ob
mittit debit9 modus ocūlēdi so
lū q ad situm: non ē semp pcēm
mōrle ut q̄da dicūt. Et ē qnqz
sine pcō Sic qñ dispoicō ali
um modo nō patit. hoc ille. Sz
alij dicūt sm alb. q ē otra mtē
cōez nature. a impeditur occp
cō. a est signū cōcupie mōrlis

misi dispoñ corpis aliū sitū exigerz ꝙ naturalis situs est. ut fieri possz. ꝓpter egritudiez. vl pmgued mē. vl piculū suf focandi fetum. aut ꝓpter aliā causam raōnabilem. Quinto fit debitus impetuosus cum fit tpe phībito. ⁊ tunc potissime pccat ille qui petit. Sexto cum fit in loco indebito. ut i. sacro. vl in publico in scandalū aliorum. Septimo qui accedit ad impregnatā viram ptui. vbi timor est de aborsu. Octauo cum quis accedit ad menstruatā saltem naturalit menstruū habētē. vbi videtur sm scō. ꝙ ptēs sciēter pccat mortaliter. qd dicē. nō est verisimle ꝙ lex noua min⁹ intē dat castitatē ꝙ vet⁹ Sz leuit. xx. dicitur Qui coierit cū muliere influxa mēstruo. ⁊ reuelauerit turpitudinē ei⁹. Ipsaqz aperuit fontē sanguinis sui. terfitiētur ambo de medio populi sui. hoc aūt sm scō. non infligitur nisi p mortali. Bonauē net sīc scot⁹. scūs thō. ad idem declinare videtur in. iiij. Vnde glosando illā auctoritatē dicē. ꝙ intelligitur qñ vt qz volūtarie cōsentit Delon videtur impetuosus in eo qui petit debitū pt⁹ votū cōtinētie a se emissum pari⁹ sensu. Aut antematrimoniū emissum. cū quo nō est dispensatum In ꝓfatis casibus omnib⁹ act⁹ mrīmonial⁹ est pccm mortale. vl multum ꝓpinquus mortali. Notādum tn ꝓ intellectu nomi modi. ꝙ ille qui vouit castitatē. ⁊ cōtrahit mrīmoniū intendit cōsummandi p carnalez copulam. peccat mortaliter. Secus si solum animo cōiugalis sotietatis Item ꝙ uis qui vouit cōtinentiaz ꝓpetuā. non peccz mortaliter pt⁹ primū actū mrīmoīalē: petenti debitū fingit implicite vl explicite debitum reddēdo sm multos. tn peccat mortaliter debitum a cōiuge petendo. nisi secum fuerit dispēsatū. Item sīc neuter coniugum pōt cōtinētiam vouere sine cōsensu alteri⁹. sic eciā probabili⁹ est ꝙ neuter posset vouere nolle petere debitū sine alteri⁹ cōsensu. oīa illa sunt de mente sancti thome in. iiij. Item qui vouit cōtinētiam ꝓpetuaz etiam pccat mortaliter. primo actu mrīmoniali p quē offummat mrīmoniū. qz votum fuare poterat post cōtractū religionem intrādo qđ non facit.

Capitulū quītum

Cum ventris in gluuies sit causa mechie ⁊ luxurie ut patuit in pmis parentibus q̄ post cibū sunt tum erubuerūt. gen. iij. Et xō. xiij. nō ābule⁹ i omessa cōibz

a ebrietatib9. Et sequitur. nō
in cubilib; a impudicicijs. Idē
a patuit in gdomitis ¶ Vñ eze
ch. xvi. Ixc est iniq̄tas sororis
tue gdome. supbia. saturitas
panis. a habūdātia. a otiū ipi
us a filiar ei9 Idcirco de vicio
gule tria sūt vidēda Vñ salua
tor luc. xxi. ait Attendite ne g̃
uētur corda vra crapula a ebe
tate. Crapula id ē cruda epu
la. Idcoq; de vtroq; vidēdū ē.
Primo de gula i gñe. Secūdo
de sobrietate Tercō de ieiunio
quomō ad illud teneam̄. Qñ
tū ad primū tria dicēdū pnci
paliter. Primo quid sit tpan
cia. a quid gula. Secūdo que
sint spēcies gule. Tercō qñ sit
mortale vl vniale pcc̄atum.
Qñtum ad primum notandū
q; ad intelligendū quid sit vici
um castrimargie. ogruit scire
qūo abstinēdū sit. Est aūt ab
stinētia sumpcō vl sbtractio
cibi vl pot9 sm q; rcā dictat
racō Vñ. ij. pt. i. mīstrate in fi
de vstr̄ virtutē. in virtute au
tē sciētiā. in sciētia aūt absti
nēciā Ex q̄ pt; abstinētiā fieri
opteze sm scīaz. vicz qñtū op
t; sumendo. qlia opt;. vbi opt;.
quādo oport;. a pt quid opor
tet pro congruentia hominū
bonorum cum quibus viuit
homo. a pro congruencia per
sone sue. a pro sue valitudīs.
consuetudinis. etatis. laboris.
roboris. a incommoditatis. ne
cessitate. vl congruentia aut di
cat Aug9. in li. de questionib9
euāgelij. Et etiam sm regionē
in qua quis degit. quia i vna
cita9 consumitur cibus. q; i alia.
a sic de tempore. ¶ Secundo b
notādum q; corpus nobis da
tum est ut seruiat spiritui nro
ad opra bona. quem hac vita
non potest spiritus exercere si
ne corporis mīsterio Sed ci
bus. potus. somnus. a huius
modi sunt nobis data. ut p eo
rum vsum cōseruem9 corp9 p
posse in tali habitudine ut sit
bene dispositum ad spiritui ser
uiendum. Sicut instrumētū
bonum a aptū deseruit expedi
te artifici ad laborādū. Est er
go regula. q; tunc homo tpa
te viuit in cibo a potu. quādo
in eis talem modū seruat i quā
titate a qualitate. vicib9. a sic
de alijs circūstancijs. q; p hoc
corp9 suū in tali statu a robe
ponit. a oseruat. q; ipē possit fa
cere ea q̄ sibi opetūt sm officium
ad vitādū vitia. a de die i diem
pficiēdi i vtutib;. Idē intelligo
de somno. vigilia. ocio. a exercicō
a filijb; ad corp9 ptinentib9. ut
vult aug9. i li. de moib; eccie.
Dz aūt signē q; in spicie da sūt
etas. oplexio. osuetudo. a filia.
q; inueis valz qd nō valz puer

San⁹ qđ non valz infirmus. paup valet qđ nō diues. vñ si diues delicate nutritus statim vellet grossa sumere: infirmaretur. ideo dic. de diuitib⁹ Aug⁹. in de verbis dñi. vtātur diuites cōsuetudine infirmitatis siue. ꝯ deleāt se aliter non posse. melius enim vellēt si aliter possent. Tu ergo diues vtere cibis electis ⁊ pciosis. qz sic cōsueuisti ⁊ aliter non potes. Cuia si osuetudine mutas: egrotas. Cōcedit⁹ ergo tibi vtere subtilib⁹. da paupib⁹ superflua. vtere pcōsis. da paupibz vilia. hec ille. Sic etiā senex indiget melioribus q̄ inuenis fortis. Similiter delicate oplexionat⁹ indigz p̄ bono statu sui corpis subtilioribz ⁊ magis delicatis q̄ robustus ⁊ grossi corpis homo. quē panis ⁊ legumina pl⁹ accēderēt q̄ alterū carnes. Sic etiam ꝑm offitia attēdendum est. qz fabr wel similē mechanicū pl⁹ ⁊ crebri⁹ oportet comedere. ⁊ sibi forte grossiora suffitiūt q̄ instructi studio. ⁊ aspūali exercicio. Tercio notādū ꝑm q̄ aliqui vaias intēciones hnt qui sumunt cibum aut potū moderate. ꝑm hoc etiā fit diuerse abstinētie. Et sunt sex. quarz vna sola virtus est. vnde usus. Abstinet eger. egens cupidus. gula. sinea. virtus.

Prima abstinētia dr medicinalis. q̄ fit solū ꝓpt̄ sanitatem corpis obseruandā aut recupādā. ⁊ non est virtus. qz ibi deficit optima circūstātia q̄ est finis debitus. i. scđo nobili tact⁹. de aūt solum. qz si abstinerz propter sanitatem corpis. non ibi sistendo. ꝯ eam in bonū virtutis ⁊ dei obsequiū ordinādo. esset meritoria. Scđa dr abstinētia auaritie. que fit solum ad pcendum expensis. nec virtus ē. Dicitur etiā solū. qz si abstinerz ꝓpt̄ minus expēdere. nō ibi sistendo. ꝯ vlterius referēdo in fines debitos. ut ꝓpter misericordie opa faciendā. wl sibi racionabiliter in futurū prouidendo. wl ad laudem dei. ⁊ ad similia. tunc virtus est. ꝯ saltem alie circūstācie debite ibi eēnt. Tercia dr paupertatis. que fit solum ex necessitate penurie. nec ista est virtus. nisi paup non habēs vñ laute viuerz abstineret. contentus his que hz. tñ cum illa intencione. q̄ si etiaz mlta possiderz: nollet lauti⁹ viuere. exquo illo sibi sufficit pro conuenienti corpis valitudine. Sz si vellet sic viuere ꝓpter deum. illa eēt vera virt⁹ abstinētie. Quarta vocatur abstinentia ypocrib⁹. que fit ꝓpter hoīm inanem gloriam. ⁊ hec sep est mala. Quinta est religionis. q̄

sit ꝑm dictamen recte racōis p
pter deū modo dicto ī notabi
liseciūdo. Sexto additur cum
quis racōne gule ieiunatidest
qñ quis abstinet solū vel pñci
paliter ꝓpt hoc ut postea dele
d ctabili? comedat. ¶ Nōto no
tādum ꝙ gula opponitur tēpe
rātie ⁊ abstinētie. ⁊ ē actualis
duplex gula. Vna ītior q ē
animalis ⁊ immoderata appeti
tio immoderāte edendi aut bibē
di ꝓpter cōcupiam cibi aut po
tus delcābilis aut ipsius delcā
cōnis Alia exteior actualis gu
la. ē immoderatus esus aut po
tacō ab interiori inordīata edē
di aut potandi appeticōe impe
ratus. Dicit̄ ꝑmo ꝙ ē aial' ap
peticō. ad drām famis ⁊ sitis. q
sunt appeticōes naturales. nec
subiciuntur racōi Gula autē
est appetitus animalis. qē ap
peticio actualis existēs ī volū
tate. aut ī sensualitate. a volū
tate tn aliquo modo dependēs
⁊ rationi potēs subici. Dicitur
secūdo appeticio non delcācio.
Ꝓo quo notandum. ꝙ circa
sūpcōnē cibi aut potꝰ tria sūt
considerāda. Primū est ipsa de
lectacio q est ī sumpcione ci
borum aut potuum. Et istā de
lectacōem virtꝰ tpantie seu ab
stinencie non aufert. nec vide
am moderare. qr naturalis ē
hmōi delectacō. ⁊ est maxime
ī abstinentibus. quibus pa
nis plus sapit q̄ gulos pisces
aut carnes. ⁊ hoc ꝓpter na
turalē appetitum necessariū ci
bi sibi Secundum est ocupia.
⁊ illa est amor ⁊ desiderium
delecta cōnis que est ī cibis
⁊ potibus. causat amorem ⁊ de
siderium sui. Et istam concupi
scēciam moderatur virtꝰ absti
nencie. ne sua magnitudine fa
ciat excedere circa cibos ⁊ potꝰ
contra bonū rationis eos sumē
do. vel appetendo vltra debitam
quātitatem. qualitatē. tpus. ⁊
similia. Tercīū ē actus interior
⁊ volicio sumendi cibum. aut
exterior actualis sumpcō ab
teiori volicione ímperata. que
volicio causat habitum absti
nencie: prompte ⁊ faciliter in
clinantem ad debite sumēdū
victum Vnde gula non est de
lectacō causata ex sumpcione
cibi aut potus. sed ē animalis
appetitio seu concupiscentia i
ordinata. Dicit̄ tercō ꝙ ē ap
peticō inordīata. nō enim oīs
appetitio edendi aut bibendi
animalis ē gula. sed appeticōi
ordinata. ut cum quis volūta
rie vult ⁊ appetit cibum vel po
tum aliter q̄ ꝑm dictamē rē
tionis. ut scz plꝰ q̄ oportz. An
tpus. ⁊ sic de alijs circūstāciis

Dicitur quārto ꝑter concupiscētiā cibi delectabilis nā si ꝙs excedit i qualitate ꝙtitate ā ſm aliam circūſtantiaz ita ꝙ appetat aut ſumat cibū plus debito aut delicatiorē ꝙ neceſſariū ſit: aut añ debitam horaz. ⁊ hoc nō ꝑt cōcupiſcētiā ſed eſtimās ſibi neceſſariū non pertinet hoc ad gulam ut dicit tho. 2.2.q. Cxlviij. ſz ad quādā impiciaz nec eſt ſemp pcēm. qz nō pōt ſemp ab homine vitari Vñ dicit greg. iij. mozal. Quia per eſū wluptas neceſſitati miſcet. quid neceſſitas petat ⁊ quid wluptas ſuppetat ignoratur. Et aug⁹. x. cōfe. Quis ē dñe qui aliq̄ tulū extra metaſ necēſtatis cibū non ſumat. Sz ſi ꝙs ꝑter cōcupiſcētiā id eſt amorē ⁊ delectacōis que habetur i edēdo ⁊ potādo exceſſat menſurā in edendo ⁊ potādo. hoc eſt gule. ſiue ſit exterioz ſū pcō. ſiue ſola interioz wlicō wl appeticō. ⁊ ſemp eſt pcēm. Scō principaliter ē videndū q̄ ſint ſpēs gule. Sūt aūt plures. q̄nqz ponit glō. ⁊ greg. ſuper illo gen. xxv. vbi eſau ait. Iacob da mihi de coctione hac ruſa. Et ſumuntur ex .xxx. mozal. Et oēs ſunt ſm obmiſſionē ⁊ defectū circūſtanciarū principaliū que requirūtur in virtute abſtinētie Vñ

uſus pre. ꝑprie. laute. nimis ardenter. ſtudioſe. Prima ē cū ante debitā horā ſumitur cib⁹ aut potus ſine racōnabili cauſa. ſz ſolū ex inordinata concupiſcētia cibi aut potuū. de talibz dic. apl's. philip. iij. quoz dē⁹ uēter eſt. qz primo querit regnū dei ſui Regnum aūt dei eſt eſca ⁊ potus. Scō a ē. quādo homo queit laucōres ⁊ pciōſiores cibos. quos nō req̄rit ſuā dicta ſui corpis valitudo. nec honeſtas. ſtatꝰ aut perſone. ſz hoc in eo cauſat inordinatus amor delectacōis que i talibus eſt Sic filij iſrahel numeri. xi. carnes deſiderabant. ⁊ puniti ſunt. Et luc. xvi. Diues epulo epulabat q̄tidie ſplendide. Cuo cōn Sen. palatum tuum fames excitz nō ſapores Tercia qn̄ homo ea q̄ in cibis à potibus ſumēda fūt. vult ⁊ appetit ea nimis accurate ꝑparari. frigēdo. aſſando. elixando. ⁊ p diuerſa exquiſita cōdimēta horum geneā. ut hominē ad ſū pfluē ſumēdum non ſolū inciteat guſtu p diuerſos ⁊ delicatos ſapores: ſed etiam viſu per varios colores. ⁊ olfactu per multimōs odores. Sic fecerūt filij helij. p̄mi re. ij. qui ut dic. magiſter i hiſt. ſcolaſtica añ q̄ adoleret adipē. tollebāt ab offerentibus crudam carnem

ut lautius sibi pcurarēt Tales sunt sicut bestie ruminātes studiose· vicz meditātes & accuātis· Sed differūt ab eis. qz bestie post cibū· isti aūt añ rumnāt Quarta est. qñ homo mimꝰ ín quātitate excedit in cibo vl potu plus sumendo in quātitate ꝙ sit sibi necesse aut ouenīēs. magis ꝓpter delectacōez sc̄ímplens ꝙ refrenens· hec vna fuit causa subuersionis sodome Vñ Ezech· xvi· Ecce hec fuit ímquitas sororis tue sodome· superbia. satuitas panis· & habūdātia. & otiū ipsi?· & filiaꝝ eius· & manū egeno & paupi nō porrigebant· Quinta cū homo nimio & fidio & auiditate victū quo dāmodo· vrat sic lupus vl canis famelicus · Sic fecit esau. gen̄· xxv· Dam Jacob coquente pulmentum: venit esau lassꝰ de agro dicens· da mihi de cocōne hac rufa· Et sequitur. en moior· Et sic accepto pane & lentis edulio· vendidit primogenita sua Jsō dic̄· Augꝰ· Melius est piscabꝰ vsci more dñi· ꝙ lenticulam more iumētorū Item idem· Qallē piscem omen medere cū dño· ꝙ lenticulaz cū esau· Sexta spēs est· cum quis mimis frequēter sumit cibū aut potum· hec fuit vna causa damnacōnis diuitis luc̄· xvi· qz epulabatur quotidie splēdide· Suf-

ficit ei hōi sano q̄ non ē puer· & íntētus labori grauibus in die sumere cibū Aliter facere more porcorum & bestiarum est seruare· Est enim probrosum vulgare· Semel sumere cibum ē diuinum· bis humanum· ter & vltra bestiarum· Septima est noua & imō sueta sumere· hec est enim causa· quare sm suam ꝓpriodum bestie diutius viuūt ꝙ homines quidā viuāt· quorum ꝓpr̄ypodus· id est spatium vite· est sm psal· in ipꝰ septuaginta ānis· Si aūt in potentatibus octuaginta anis: amplius eorum labor & dolor· Quia homines quidaz noua & imō sueta sumunt cibaria· bestie vro semper fere eadem· ut vacca fenum· Vnde Eccl̄· decimo· Omnis potētatus breuis vita Octaua est quando homo multis & varijs ferculis & potibus vultu· non ad sustentandū naturam· sed ad irritādum gulam Sic fecisse videtur assuerus rex gentilis· hester· primo· de quo facto conuiuio solēnissimo dicitur· bibebant qui inuitati erant aureis poculis· et alijs atqz alijs vasis sibi inferebantur · Dlona est cum preciosa vl sūptuosa nimis quis procurat· non habens respectum nisi ad hec ꝙ sint magis saporosa· ꝓpt̄ qđ dominꝰ videtur

quinq; milib9 non rara ſz eoia
in iſta terra in qua fuerūt, pcu
raſſe. cum de quinq; paīb9 oz
deaceis ⁊ duob9 piſcib9 ſacia
uit eos. non enim legitur q
potū vīm dederit. carnes aut de
pane tritīceo. q eoibus. cōmu
nia ſuffitiūt ⁊ plus nō unq;
f pficiūt ¶ Quo ad tertiū prīm
cipale dubitatur qn̄ gula pec
catū ſit mōrle. vel non. hz. ſm
tho. vbi ſup. Qn̄ hō tātū amat
⁊ deſiderat delectacōes in cibis.
ut ꝓpt̄ eos cōſequēdos deū ofē
mit. paratus agere. vel etiam
agens cōn dīna precepta. ut
huiuſmoi delectacōes ſequa
tur. tunc ē mōrle pcm. q ꝓpo
nit delectacōez hmōi deo. Qn̄
vro quis amat hmōi delecta
cōnes plus debito: citr̄ tn̄ deū.
q licz amet ⁊ deſiderz pl9 de bi
to hmōi delectacōes: tn̄ neq;
q̄ velliz ꝓpter eas agere contr̄
legē dei. tunc ē vmāle pcm̄
Et hoc vult aug9. in hmone de
igne purgatorij. vbi dic̄. Quo
cīes aliq̄s i cibo aut potu plus
accipit q̄ neceſſe ſit: ad minu
ta pcca nouerit ptinere. Et
hoc intelligitur cū ꝓpter amo
rē delectacōis hoc cōtīgit quā
pl9 debito amat. licz citra deū
Qn̄ aūt gula q̄ ad potum ſit
mōrle patebit ſtatim. Expmiſ
ſis pt; q gula eſt pcm̄ mōrle
quādo ꝓpter crapulā. ieiuma
ecc̄ie. vel miſſa in dieb9 dn̄icis
vel magnis ſeu pcipuis feſtis
negligit̄. Sēdo poſſz eē moꝛ
tale. qn̄ ſcientia alicui ꝑ babi
litez dictarz. q comedere vl bi
bere vltra talem mēſurā eſſz de
ſtructio nature. vel ſoluere ie
iunīū tali die. ⁊ comedē tales
cibos eēt cōn pceptum ecc̄ie. l
ſcā daliſaret nōbiliter ꝓmū
Tercō poſſz eē mōrle quādo
q̄s comedez; vel biberz; ſine di
ſpēſacōe vel neccitate cōtr̄ illō
qđ vouit. patent iſta. q in oi
b9 iſtis homo patus eſt face
re otra dei pceptū ꝓpt̄ gulam

¶ Capitulum Sextum

Dictū eſt i precedētib9
de vna ſpē tpantie. vi
delicz de pſimoia ſeu
frugalitate q̄ ē mode⁊ata ſup
cō vel ſbtractio cibi ſm rectā
racōem. Jam dicēdum eſt de
alia ſpētie. vicz de ſobetate. q̄
ē virt9 diſponēs hoiez ad ha
bēdū ſe bene circa vſū potus in
ebare valētis. de q̄ tria tāgen
tur. Primo q̄ neceſſaria ſit ſo
brietas. ⁊ q̄d ſit vitū ſibi op
poſitū. ſcz ebrietas. Sēdo de
filiab9 gule Tercō de rmediis
videbitur gule tam quo ad
pſimoniā. q̄ quo ad ſobetatē
¶ Qūtum ad primū nōndū. a
q̄ ſobrietas ē virtus inclinās
habētem ut dictū ē. ut v tatur
potu tpatei q̄litate m̄ q̄titate.

& sic de alijs · ut dictū fuit in p̄mo & secūdo notabili p̄cedētis capituli · Et est virtus multū necāria · eo q̄ vsus moderatus hmōi · maxime vini plurimū cōfert corpi & anime · Et modicū excessus multū nocet · q̄ sua fumositate t̄bat caput & ipedit vsū racōis · magis q̄ excessus cibi · Dñs Eccī · xxxi · Equa vita hōis vinū in sobrietate potatū Et ibidē Exultacō aie & cordis.

b vinū moderate potatū · ¶ Secūdo nōndum q̄ ad moderate sumendū potum q̄nq; exēpla inducunt Primū abstinētia eorū q̄ fuerūt & sūt extra fidem catholicā · nā sarracēni ex suā legem ꝑpetuo abstinēt a vino · Item Jeremi · xxxv · rechabite in veteri lege nunq̄ bibebant vinū Item tercū illud qđ dr nūeri · vi · Nazarei tpe oblacōis sue nō bibebāt vinū · vl aliud qđ inebriare posset Quarto nārāt hystoie q̄ karolꝰ magnus non bibebat nisi ter in mensa Similit quinto legitur q̄ ludowicus rex frācoꝝ in vase ex quo bibit habuit tpe hūbūi signū vsq; ad quod ei ministrabat vinum & residuum totū implebatur aqua Si tales gentiles iudei · & reges moderate biberūt: q̄nta verecundia est simplices

c xp̄ianos in potu excedē · ¶ Tercō notādū q̄ vinū multa mala facit abutentib; · Primo incitat ad libidinez · puer · xx · Luxuriosa res vinū · & sic omnem amdestruit · Secūdo facit turbacionem ad alios · quia audaciam generat · Eccī · xxxi · Vinum multum potatum irritacōnez facit · Et sic pacem tollit & amicitiam · Tercio facit blasphemare · vnde super illud · i. Corinth · decimo · Sive comedatis sive bibatis dicit glosa · Si vinolētia te ingurgites · quasi cum q̄ laudes lingua sonet · vita blasphimat · et sic dei laudem tollit · Quarto facit fatue loqui · secundo Esdre · iiij · homines facit fatue loqui · Et sic tollit linguam disciplinatā Quinto vinum incitat ad vanam leticiam · secūdo esdre · iiij · omnem mētem convertit in securitatem & rocunditatē a nō meminit omnem tristiciam · & sic tollit luctum qui ē quedā bītitudo vie · Sexto obscurat intellectū · eccī · i · dicē · Salomon ut aiam meā melius trāsferrē ad sapiēciam: cogitavi a vino abstrahē aiaz meā · Sic etiam dañ · i · & dañ · x · daniel idē fecit & sic tollit duocōem Septio apostatare facit interdum · ad litteram religiosos & non perseverare Vnde Eccī · decimo nono · vinum apostatare facit · & sic tollit perseveranciam ·

Quarto nōndum q̄ circa potum vīm multa cōtingūt re plxībilia. p̄mo ī q̄titate Jō. i. thi. v. modico vtere vino. Bern. Si tñ vobis placz auctoritas apli de bibendo vino obsecro. ne tradatis oblivionī q̄ dic. modico. Scō ī numero ⁊ varietate vinoꝝ. nam in nobilissimo conuiuio qđ apud gētiles legitur hītū fuisse hester. i. nō legit q̄ diūsa vina fuerīt mīstrata. ꝫ vīnū habūdans mīstrabatur ibi nō vina ibidē p̄mo. Tercō in qualitate p̄tiositatis. vñ wr pessimoꝝ. Sap. ij. dic. vino p̄cioso nos impleam⁹. Quarto in actione q̄ ad fortia vina Ecc. xxxi. Quā suffitiēs est hōmī vīnū exiguū. idest debile. Quūto in tpm vicib⁹ extraordīnarie bibendo. p̄ciores afinis q̄ certis vicibus adaquātur. de hijs p̄u. xxiij. Cui w. nōne hijs q̄ morantur ī vino. p̄fata omia īdecentia fūt in seculari. p̄sertī in muliere. wl puero. Peiora i clerico. ꝫ pessima in religioso. hec quōd de īmoderātia vīnī fūpti dicta fūt que ocīgere possunt i ebrijs. ⁊ etiā i nō ebrijs Sz ebrietas specīale malum ē vitium Et ꝑm thō. 2. 2. q. Cl. Capitur dupliciter. Vno modo put dic. quēdā defectū hois q̄ accidit ex multo vino aut alio potu fumoso potato. ex quo fit ut homo non sit cōpos racōis Isto modo non est culpa cum non sit wlūtaria. nemo enim vult hmōi ebrietatem saltem p se wl solam. ꝫ est defectus q̄dam culpam cōsequens. Alio modo dic. actū quo q̄s in hūc defectū incidit. ut est interior wlicō potacōis īmoderate Aut ē ipamet exteior potacō ī moderata ⁊ inebriās. Et potest ista ebrietas cōtingere ṗlicīter Primo q̄ homo nesciat potū esse īmoderatū ⁊ inebriaē potētem. q̄ forte ignorat fortitudinem vīnī. ⁊ credit se tanto idigere potu. ⁊ sic inebriatur Sic de noe videtur esse factum gen. ix. Et hodie ocingere possz. ut si quis in itinere pegrinādo multum fatigatus ⁊ calefact⁹. nesciēs fortitudiez vīnī illi⁹ terre bibez in q̄titate q̄tum credez se idigere. ⁊ tñ ap̄ minimam fortitudinē vīnī quā oino ignorat inebriatur aliqualiter Siliter cōtingere possz de aliquo simplici q̄ putaz se debile vinum bibere. qđ tñ sibi p industriaz forti vino īmphatū esz eo pītus ignorante. Et sic pōt esse ebrietas sine pcō. p̄cipue si non ex aliq̄ negligētia hōmis cōtingat Scō modo sic q̄ homo pīa piat eē īmoderatū potum nō

tñ estímat ipm ímebriare potẽ
tem Et sic esse pōt cum pcō w
mali eo modo quo supi9 dictū
est de gula Tercō modo pōt cō
tingere q aliquis tm pcipiat
potum esse ímmoderatū 7 imeb
antẽ· attñ magis vult ebrieta
tem ícurrere q abstímere· Et
sic est pcm mōrle· Quia talis
wlens 7 scies prūat se vsu ra
cōis· qđ est optimū hois· 7 si
ne quo nec virtutes operatur·
nec vicia declínat· Et hoc vult
aug9· ī ẽmone de purgatorio·
vbi dic· q ebetas si fit assidua
est pccatū mōrle· non ītẽdes
p hoc q ebrietas fiat mōrle p
solam ítera cōez Szideo q nō
pōt esse q homo assidue imebe
tur· quín sciens 7 wlẽs ebrie
tatẽ incurrat· dum sepe expitur
fortitudínem vím 7 suā habi
e litatem ad ebrietatez Quo
ad secundum prmcipale nōn
dum q quínqz ponít gregor·
·xxxi· moali· filias que ex gule
vicō generātur· que etiam sūt
cause wl occasiones alioz mlz
torum malorum corpis 7 aím
me· Prima est ebetudo sensus
circa ítelligibilia· Acies enim
racōnis obtunditur 7 ebetatur
p ímmoderatā cibor 7 potuum
sumpcōem ꝓpter fumositates
íde surgētes 7 caput pturbā
tes· nam sicut fenestra obstru
cta límo obtenebrātur: sic ítel
lect9 cibis 7 potib9 obscuatur
Secūda ē ímepta leticia Cū ei
p ímmoderātiā cibi 7 pot9 q̄si
sopitū ē racōis gubernaculū:
tūc sequūtur ut pluímū multe
discordie cōes i appetitu· 7 male
mordiate passiones· 7 spāliter
vaga qdā leticia 7 ímepta Ter
tia filia ē multiloquiū· p qđ in
telligi pōt ímordiacō locucōis
siue q̄ ad superfluitatē verboz·
siue q̄ ad honestatē eoz· vtrū
q3 ei oritur ex ímordiata sūpcō
ne cibor 7 potuū Vnde gre· in
pas· Nisi gule deditos ímodera
ta loq̄citas capet: diues ille q̄
epulatus q̄tidie splendide &
ī lingua grauí9 nō arderet· Ter
tia filia & scurrilitas· id ē q̄dā
lenitas in extēi oríb9 motibus
7 gestib9· siue quedaz iocalitas
que rísum mouē solet ut dí
cit glō· Eph· v° Vñ dicit gre
gorí· ome· de diuite epulone·
Prima male cōmutātib9 culpa
fabulatur loquacitas loquaci
tatemq3 ludendi sequitur le
uitas. scribitur enim Sedit po
pulus manducare & bibere· 7
surrexit ludere Quinta filia est
ímmūdicia corporis· que pōt
attēdi sm mordinatam emissi
onem quarūcūq3 superfluitatū
7 maxime seminis· aut p vomi
tum· Sequūtur etiā plura ma
la aníme 7 corpis ex gula Pri
mo auaritia· quia pluā feracula.

wlētes hr̄e wl dēlicata victu
alia faculʒ cōnātur ꝑ ph̄as ⁊
nephas acq̄rere tpalia. vnde
Jero. Delitie ⁊ epularum vani
tas auaritie fomenta fūt. Se
cūdo seq̄tur luxuria. vnde Jero.
q̄ diu eua i paradiso abstinu
it: virgo fuit. q̄ cito p̄ceptum
abstinētie violauit: corrupcō
nē sēsit Tercō ira ⁊ inuidia. vñ
.ñ. Re. xiij°. Absolon fecit occidi
um ⁊ interfecit fratrē suū amā
cū temulētʒ eēt vino: Quarto
p accidiam requiē prestat dē
monib⁹ Jōb legio dēmonū di
xit Marc. v°. mitte nos i gre
ges porcor. qđ dñs ꝑmisit eis.
In signum q̄ gulosi sunt. ꝓm
glōz. dēmonū habitacula Rñ
to grūat spiritū ⁊ ab omni de
uocōe dicit. vnde luc. xxi. Attē
dite ne ḡuentur corda vra cra
pula ⁊ ebrietate Crapula aūt
ē cruda epula. qñ tātū de cibo
sumitur q̄ calor naturalis nō
sufficit ad eiʒ dēcoctiōez. Sex
to sequitur corpis infirmitas.
ymo infirmitates plures. Jōb
Eccā. xxxvij. In multis enī esce
rit infirmitas Septimo sepe
mors sequitur. Unde ibidem
ap̄t crapulam multi pierunt.

f Quo ad tertiū p̄cipale no
tandum q̄ cōtra gulam sunt
plura remedia. Primū est ser
mo dñi hoc dat dñs. Math.
.iiij.d. dyabolo de gula tēptā

ti non in solo pane viuit homo.
Ꝫ in omni verbo qđ ꝓcedit de
ore dei. ad lram enim frequēs
spūalis cibi studiū gulā restri
git. secūdū ē moderata occupa
cō. Vñ pū. xxi. dēsideria occi
dunt pigrū. noluerunt eni āc
q̄ manʒ eiʒ opari. tota die cō
cupiscit ⁊ dēsiderat. ad lram nā
q3 aures otiosi dēsiderāt rumo
res. oculi vanitates. ⁊ os gulo
sa. Tertium est elongacō ab
hiis que dāt occasionem exce
dendi in cibo ⁊ potu Sicut fūt
delectabilitas. varietas. vel mi
nietas ciborū. fugere enī in vi
cio gule sicut luxurie victorio
sum est Unde gen̄. xlix°. dr Vi
dit mulier lignū qđ bonū essʒ
ad vescendū. ⁊ pulchr oculis
aspectuq3 delectabile. tulit de
fructu illiʒ ⁊ comedit Quartū
est cōsiderare frequēter qualis
post mortē caro sit futura Qđ
doc3 greg. dicens Nihil adeo
valʒ ad domandā carnis dēside
ria: sicut cogitare qualis sit futu
ra mortua. Quintum est me
ditacō eterne cene quā nō vl
tar dēgustabūt q̄ in prādio hu
ius seculi se filiqs porcor. refi
tūt Sicut etiā cēnā aliude gusta
re neq̄t qui in prādio se reple
uit. vñ math. v°. btī q̄ esuriūt
⁊ sitiūt iustitiā. qm̄ ipi saturā
būtur. Si btī q̄ esuriūt: ergo
beatorez q̄ saturabūtur Sextū

est ofideracō malor q̄ gula fa
cit in secūdo mēbro tactor. Nā
triplicē infert mortē: culpe. cor
pis. ⁊ etne dānacōis. Vñ Job
vi. gustaē q̄s potest. q̄ gusta
tū affert mortē. nā hīc cū prude
tissiā mēsura sumitur medicīa
vl triaca: sic sumi debēt discre
tissiē victualia. Septimū ē cōsi
deracō penule xpi i se ⁊ mēbris
suis. Treñ. iij. Recorda ē paup
tatis. ⁊ trāsgressionis. ⁊ fellis.
q̄ ad primū. Quis etiā quo ad
alterū cogitare posset paupum
p victu solicitudies. labores.
modicitates. ⁊ exiguitates q̄s
patiuntur captiui. mendici. vi
due. ⁊ dei amici. Octauū ⁊ opti
mū est dei grātia. vnde qui labo
rat hoc gulē vitio. debz ora cōi
b⁹ ínstare. Ioo Joh. iiij. Qui bi
berit ex aqua quā ego dabo ei
n̄ sitiet ī eternū. Et hxb. xiij.
optimū est grātia stabilire cor.
nō escis que nō pfuerūt ambu
lātib⁹ in eis.

Capi. vij. De abstinentia ⁊ Jeiunio

Ē abstinētia ⁊ ieiunio
tria nūc sūt videnda.
Prio q̄ sunt vtilitates
sequētes ieiunīū. ⁊ q̄ mala se
quātur nō ieiunātes. Secūdo
q̄ teneātur ad ieiunādū. q̄n ⁊
q̄liter. Tercō de potētia abstinen
a di i hōine. Quātū ad pmū no
tād prio q̄ ieiunīū sm tho. in
iij. di. xv. ē pfimoia vic⁹. ab
stinētia q̄ cibor. Primū sc̄z pfi
moia vic⁹ semp est necessaria
ad virtuosum actū habēdum.
in sumendo ⁊ appetendo cibū.
Sc̄z secūdū sc̄z abstinēcia ī cer
tis cibis ⁊ potib⁹. certis horis
nō sp necē ē suaē. q̄n ieiunīū
indicitur ut postea dicet. Se
cūdo nōnō q̄ quūtuplex est ie
iunīū seu abstinētia. sc̄z nature
p sacē mēto eukaristie i sano ne
cessariū. Secūdū ē spuale. vic̄z
abstinere a vicijs sm Jero. et
am ad electōez dēmonū necārī
um. Tertiū est merorīs. ut disci
pulor xpi i triduo mortis xpi
Et etiā alior q̄b⁹ dulcedo spū
alis sb trhē. Rē tum ē gaudij.
ut discipulor xpi i ei⁹ pīsentia.
⁊ deuotorū ī pna cōsolacōis
spūal. Quūtū est ieiunīū eccie
quo tm semel certa hora. ⁊ cer
tis cibis. quis abstinet. ⁊ quis
est fructus. de hoc solum ē ad
positum. Tercō nōnō q̄ b
gulosi quidam dicunt ieiuni
um minimū virtutis esse actū.
Quo contra sm thō. ī. iij. di.
xv. fructus. xij. ⁊ vtilitates ie
iunij in summa ponit. Primus
ē diminucio fomitis quem ab
adam ⁊ parentibus contraxi
mus. qui licz peccatū nō sit. tn
valde inclinat ad peccatum mi
si ieiunijs ⁊ alijs opib⁹ virtu
osis sibi resistatur. hic fomes
ignis ē. virtutū opa destruēs.

si ligna cibor. et potuū mō̄dinate sibi ministrātur. Ioō apostol⁹ ait. i. cor. ix. Castigo cor⁹ meū et in seruitutem redigo. ne cū aliis p̄dicauerit ipe reprobꝰ effitiar Castigatur etiam et domatur corp⁹ ut seruiat anime facilit. et vicijs non lasciuiat. Scō⁹ est delectio pcā. qz ei ait greg. caro leta nos traxit ad culpam. afflicta ducat ad veniam. ideo filij israhel p pcā ieiunauerūt Iudic. xx. Tertiꝰ est acq̄sitō virtutū et augmētatiō. nunq̄ enī tpantie virtutem obtinem⁹ nisi tpate p abstimentiā iteratis actib⁹ insudemus ut dic. phs. i. iij. ethico. et. iij. domato etiā corpe: facilit seruit spiritui ad virtutes. obeditur etiā in hoc eccīe. et sic meremur p obedientiā. Quātus ē corpalis dotis in pria augmētatiō. Corp⁹ enim resurgendo erit lucidū subtile impassibile. et agile. et in corpali pulchritudine et alijs similibz vnꝰ eit alio excellentior. Hij aūt qui sunt cristi corpus suū crucifixerunt cum vicijs et cōcupiscencijs ieiunādo. gal. v. Veisimiliter erunt excellēciores in talib⁹ dotibz que sunt accīdentale p mū. Vñ apls. i. cor. iij. Vnusquisq; ap̄riā accipiet mercedē sm̄ suum laborē. Quintus est mentis eleuatiō. ut pz in hist̄ia q̄ post ieiunū. xl. dier⁹ vidit visionē magnā. iij. Re. xix. Ieiunium enī ad ī̄am intellectu acuit. qz p gulam aia corpi mixtū ī̄mergitur. q̄ p abstinentiā ad supna eleuatur. Sicut videm⁹ qz sm̄ phm. aues pauca⁹ carnū aptius et altius volant et vident. Et illa quīq; tangūtur in p̄fatiōe Qui corpali ieiunio vicia opprimis quo ad p̄mū et secūdū. mētē eleuas quo ad quītū. virtutem largiris quo ad tercium. et premia quo ad quartū Sextus ē corpis sanitas. vñ hugo de sācto victore. natura humana in modico cōtenta est. cōsuetudo vero multa addidit. et voluptas plurima agregauit. Et ad litterā ieiunātes sanior⁹ sūt q̄ diuites crapulosi. In quibus naturalis ignis tot victualia nō valēs consumere: cito sic materialis ignis extinguitur Septimꝰ est satisfactio nōbilis p pcō. Sicut p̄mi Re. vij. Filij israhel qui offenderāt dñm ieiunauerāt. di. Tibi peccauim⁹ dñe. scz eligēdo regē Iacōne cuius ē ps pnie ipa abstimētia Et ceteris pib⁹ tanto plꝰ de purgatorij pena minuit: q̄nto plꝰ ipm corpꝰ ledit Octauus ē. qz ieiunium et abstimētia est ad cautelā p pcā futuris. p̄uitti ei citiꝰ recordāt ne offendāt

q̄ post ieiunū. xl. dier⁹ vidit visionē magnā. iij. Re. xix. Ieiunium enī ad ī̄am intellectu acuit. qz p gulam aia corpi mixtū ī̄mergitur. q̄ p abstinentiā ad supna eleuatur. Sicut videm⁹ qz sm̄ phm. aues pauca⁹ carnū aptius et altius volant et vident. Et illa quīq; tangūtur in p̄fatiōe Qui corpali ieiunio vicia opprimis quo ad p̄mū et secūdū. mētē eleuas quo ad quītū. virtutem largiris quo ad tercium. et premia quo ad quartū Sextus ē corpis sanitas. vñ hugo de sācto victore. natura humana in modico cōtenta est. cōsuetudo vero multa addidit. et voluptas plurima agregauit. Et ad litterā ieiunātes sanior⁹ sūt q̄ diuites crapulosi. In quibus naturalis ignis tot victualia nō valēs consumere: cito sic materialis ignis extinguitur Septimꝰ est satisfactio nōbilis p pcō. Sicut p̄mi Re. vij. Filij israhel qui offenderāt dñm ieiunauerāt. di. Tibi peccauim⁹ dñe. scz eligēdo regē Iacōne cuius ē ps pnie ipa abstimētia Et ceteris pib⁹ tanto plꝰ de purgatorij pena minuit: q̄nto plꝰ ipm corpꝰ ledit Octauus ē. qz ieiunium et abstimētia est ad cautelā p pcā futuris. p̄uitti ei citiꝰ recordāt ne offendāt

de futuro qui tam p̄alit̄ pumi
ti fūt de p̄terito. ut patuit Jone.
iij. In ieiumio mimuitar a'ge
nūcto. Non? est. qz p ieiumū
fit dēmacō tpis quedā. Vñ
b'tūs greg. dicit i ome. duct?
est ihesus in desertū. dignū enī
ē ut qui tot dieb? vltra semel
refici possum? in corpe: etiā int̄
dum abstineam? a corpalib?.
ut recreemur in mēte. Decim?
est. qz ad sacramenta prepat
ut fructuosius sumantur. Ideo
tota q̄dragesima ieiunatur ut
i die pasche deuote coicetur: ppt̄
qđ etiā ecc̄ia precepit a non ie
iuno fine necessitatis articulo
nullū debē cōmunicai. Vndecim?
ē. qz p ieiumū xp̄ passo mł
tū oformamur. q̄ sic ad horam
nonā in cruce ē p nob passus:
sic nos ppt̄ eū vsq; ad eādē ho
rā nos cruciādo ieiunem? ut di
cit thō. i. iij. di. xv. Duodecim?
ē qz facilius p nob z alijs ea q̄
petim? a deo obtinemus. sic da
niel orat? z ieiunauit dañ. x.
c z sācti multi. Qđ aūt ieiunia
ab ecc̄ia īstituta sint rigide ob
seruāda: ad hoc multa mducūt
Primo ritus ūdeor quoꝝūdā
qui ado rigide suabāt suas ab
stinētias ut pcius mori eligę
rēt q̄ abstinētiā mdictā solue
rēt. ut p̄z. ij. machab. vi. z. vij.
Quāta ergo wrecūdia ē xp̄ia
nū tpe gre facilit̄ solue ieiumū

Secūdo qz nō mucitur aliqđ
pcēm hūanū gūius pumtū q̄
fracto abstinētie mpoite ut p̄z
in p̄mis pentib; gen. iij. Quāta
ergo pena infligenda ē facilit̄
abstinētiā nō seruātibus. Ideo
zach. iij. Adā exēplū meū ab
adolescētia mea Tercō abstinē
tia multos malos hz impugna
tores. Eā caro impugnat. Itez
creature visu pulchre. z ad ve
scēdū suaues Itē dyabol? ut p̄z
in xp̄o z p̄mis pentib; primo ip
sā impugnat racō qđ ē maximū
q̄ facile coīi eā reperit multa ar
gumēta Itē societas hoim. ideo
tanto virtuosior est actꝰ absti
nētie. quanto plures hz impugna
tores. vñ ps. viriliter agite z cō
fortet cor vrm oēs q̄ spatis in
dño. Secūdo p̄cipalit̄ ma d
gis i spāli videbit qñ sit p̄cep
tū ieunare z abstinē Qualit̄ te
neam ieunare. z an ieiumū sit
dispēsabile. de p̄mo p̄m thō. i. i.
q. Cxlvij. Ieumū cadit in coi
sb̄ p̄cepto legis nature. Primo
in q̄ tū ptinet ieumū ad necāi
am cohibicōez a pcō Secūdo
in q̄ tū ptinz ieiumū ad satisfa
ctōez i pnia. z sic cadit sub p̄ce
cepto 2̄mo. scz put imū ctū ē im
pnia simplicit̄. z sic ē ps sac̄
menti Tercō cadit sub p̄cepto
eadē abstinētia in q̄ tū p̄r cibū
aliquē. p babiliter quis samita
te corporis z vita priuaretur.

Quarto cadit sub p̄cepto le/gis ōme. qñ q̄s vult ieiuna/re. Qñto sub precepto ecc̄ie ca/dūt ieiunia ab ecc̄ia īstituta. ⁊ p̄cipue ieiuniū q̄dr̄gesime. q̄tuor tp̄m. vigiliaꝝ oim apo/stolorꝝ. p̄ter vigilias Johānis/ euāgeliste. philippi ⁊ Jacobi. Et filia ieiunia q̄ ab ecc̄ia īsti/tuta sūt. vel p̄ generalē ōsuetu/dine ecc̄ie tanḡ ieiunia nec̄ā/rio obseruanda approbata sūt Jsta cadūt sic sb̄ precepto. q̄ q̄ ea sine nec̄itate ⁊ legittīa cā trāsgreditur: p̄ccat mōrliter modis īmediate p̄ scīm tho. exp̄ mēdis Vñ. i. q. vij. Si q̄s omnē ecc̄iasticā traditiōez scri/ptam vel nō scriptam violat: anathema sit. null9 aūt msi p̄ mōrli anathēatisatur. Et tho. vbi prius dic̄. Qñ si quis au/ctoritatē legislatois contēnit. p̄ceptū ei9 trāsgredies ex con/temptu. vel si q̄s trāsgreditur hoc modo q̄ īmpediatur finis quē īntēdit legislator. tūc pec/cat mōrliter Si aūt aliquis ex aliq̄ rationabili causa statu/tum non seruet. p̄cipue in eo ca/su in quo legislatorē si p̄sens esse ꝺ̄cerneret non esse seruādū: ta/lis non peccat mōrliter Et i scri/pto sup. iij. di. xv. dic̄. Intēcōi legislatois obtinat. qui ex con/temptu vel sine aliqua rationa/bili cā ordinationē nō seruat

Si autem i aliquo casu ordi/natio ez non tuat in quo pro/babiliter credi pōt si legislator adesse eū obligare non vellet. ta/lis non est reputād9 trāsgres/sor p̄cepti. ⁊ ideo non est neces/sariū q̄ quicūq̄ aliquē die ab ecc̄ia īstitutū ieiunaē obmit/tit q̄ mōrliter pecc̄et. Pōt enim hoc aliq̄n oīno sine peccato ōtīgere Aliq̄n aūt sine morta/li cum vmali. qđ intelligē. q̄n rationabilis cā subest. Aliquā/do aūt cū mortali. ⁊ hoc ꝑm di/uersas occasiones q̄b9 homo ducitur ad ieiunīū frangendū hoc tho. Concordat p̄. de pāt. in. iij. di. xv. dicēs Jeiunīū ec/clesie cadit sb̄ iuē positio Vñ ei9 trāsgressio sine causa ē pec/catū mōrle. ut in actā. ⁊ olim Aia q̄ se nō afflixerit vic̄ Exo. xij. abstinēdo a fermētato. pu/nit de populo suo. Quādo aūt fractio ē cū causa non ex to/to sufficiēti: est vmale ut de hijs qui legūt matutinā i cōpleto/rio Quādo q̄z simpliciter nulla culpa est ut i nec̄itate Quo e/mō autē ieiunare teneam̄ no/tādum ꝑm eundē q̄ ieiunīū tri/pliciter pōt solui. Primo quā/do q̄s comedendo etiā semel. p̄ totā mensam irascitur male. ⁊ gulose comedit p̄ totū. vel hu/anisimōi facit qđ est cōtra virtu/tem tp̄antie. Secōo quādo q̄s 1° 2°

etiam semel comedēdo·non obti
nue·ꝫ in pte excedit peccādo ut
in fine gulose comedēdo·vel in
pte iracēdo·⁊ pro tanto solum
pdit ieiunium·non pro toto·
Tercō qui die qua ieiunāt cir
cūstantias necessarias violant
Ieiuniū enī dz fieri cū septē cir
cūstanciis Primo ut q̄s die ie
iunabili vltra semel non come
dat ea p̄ q̄ alias māducacō so
let cōpleri·An aūt peccet to ci
ens quis mōrit·quotiens die
ieiunabili pluries q̄ semel co
medit sine racōnabili cā·Qui
dā dicūt q̄ sic·Alij q̄ non Tu
tū tene ꝑm aug⁹·certum a di
mitte incertū·Hoc tū certum
ē ꝑm vtroz q̄z opiniōez·q̄ pec
catum ex pluralitate comestio
nū amplⁱ pōt gr̄uari·ut plus
peccz q̄ die ieiunabili quat co
medit·q̄ q̄ter ceteris ꝑibus·
Quia stat z q̄ q̄s hora p̄ma di
ei comedat sic⁹ cū modico pa
ne·⁊ sic secūda hora·tertia·q̄r
ta⁊ quīta·⁊ sic quīquies ome
dat modicū sp·Alⁱ⁹ vēo come
dat post prādiū⁊ in cena can
dē cenam vsq̄z in crastinū pte
lando i cibis⁊ potibus·Appa
rz q̄ secūd⁹ plⁱ⁹ p̄ceat q̄ p̄mus.
q̄ secūd⁹ plⁱ⁹ cōtra intencōnez
legislatoris facit q̄ primⁱ⁹·q̄
primⁱ⁹ plus lasciuias corpis re
primit quod intendit legisla
tor q̄ secūdus fatiat·Secūdo

non debz ieiunās horā prādiⁱ
preuenire nōbilter sine causa
racōnabili·Est aūt hora prādiⁱ
in ieiunio ecclie alicubi·xij·Ali
cubi forte aliter·ꝑm osuetudi
nes varias a maioribⁱ⁹ prela
tis hone approbatas·In primi
tiua tamē ecclesia fuit hora no
na dicī·que est secunda hora
post mēdiē·quia pro tūc ꝑm
plures doctores vidētur p̄mo
xp̄m mortuum fuisse in cruce·
i cuius recompensam nos cru
ciamus ieiunio·in quadragesi
ma tam̄ strictius vidētur ieiu
niū esse ꝺuandū Vñ in calcedo
nensi ofilio sic dicitur·In qua
dragesima nullatenⁱ⁹ credendi
sunt ieiunare·qui aī mandu
cauerīt q̄ vspertinum celebre
tur offitium q̄s quadragesiāli
tpe post nonam dicatur·Et de
osec·di·i·Solent plures q̄ se
ieiunare putant in quadr̄gesi
ma mox ut signū audierīnt ad
horā nonā·mādducare·q̄ nulla
tenⁱ⁹ ieiunare credēdi sūt·si aī
manducauerīnt q̄ vspertinū
celebretur offitium·Concurrē
dum est enim ad missas·⁊ audi
tis missarum solemnijs: vspertī
nis officijs·largitis elemosi
nis: ad cibū accedēdū ē·Si q̄s
vero aliq̄ncātate ostrictⁱ⁹ fue
rit ut ad missam venire non va
leat·estimata vspertina hora.
⁊ cōpleta oracōne sua·ieiunīū

solvat hec ibi. Addit tho. i. iiij. de hora ieunij. Horam ieunij in comedendo nō oportet stricte ꝯsiderare. ꝫ sufficit grossa estimacō. scz q̄ sit circa horam debitā. nec multū nocet. si ex aliq̄ causa illa hora aliquātulū preueniatur. vl si forte ppt infirmitatē. vl etatem. vl aliquid huiusmodi. tali hora comedere cedere alicui in magnū grauamē. eēt cū eo de ieunio dispēsand̄. vl ut aliquātulū p̄uemat hora p̄. de pal. etiaz dicit q̄ ieunium frangitur notabili hore anticipacōe sine causa. dico nōbili. nō de illa que vocatur spēs gule. Dico etiā horā nonā omnitpe. tardiꝰ tñ dz edi in quadragesima. q̄m in alijs ieunijs. In q̄dragesima ergo ptꝰ officiū vsparz. an hora vspertina nō licz edere. Ex quo ostat q̄ hora nona trāsijt. sicut in alijs ieunijs. post officiū enim none ante horā none. dū tñ cōstat horam sextā transisse vl eē. hec p̄. vocant aūt doctores p̄noiati horam sextā meridiē. Ter cō 3° sm tho. vbi prius in summa et scripto. Ejus carnīū g̃naliter in omni ieunio phibitus ē. ha cō est. q̄ generaliter magis ē delectabilis. et ad hūoꝛē luxurie magis ceteris opatur. Cō cordant Innoc. et host. Vnde etiam in sexta fria necessario ē abstinēdū a carnib9. et etiam in sabbato sm quoꝛūdā ofuetudines. In quadragesima vero int̄ dicuntur vniuersaliter oua et ōnia lacticinia. In alijs aūt ieunijs circa hec comedenda vl dimittēda diuise ofuetudines exist̄t apd̄ diuersos. q̄s quisq̄ obseruare dz sm morez eoꝛ inter quos conuersatur. Vñ Jero. loquens de ieunio dicit. vnaquaq̄ pudicia habūdat in suo sensu. et p̄cepta maiorū leges aplicas arbitret. Sz nunq̄d dieb9 ieunioꝛ potest q̄s de castore comedere. Rñdz wilh. i rōnali. p. vi. ca. de dñica. iij. aduēt9. Cū q̄dam pisces sint habētes ex vna pte formā q̄drupedis aialis. et ex altera pisces. ut bimet9. In ieunijs possunt comedi ex pte qua pisces. ex alia vero mmme hec ille. tñ di. iij. demq̄z dz sic de ieunio. nequaq̄ sūptuosiora marinarū bestiaꝛ. idest mōstruoꝛ et cet9 quiuia ꝓparz. Quarto circa vsū istoꝛ cibꝛ q̄ alias cōiter non sumūtur ut electuaioꝛū et spērum. sic q̄s se dz habere ut si modicū sumat: non tñ in hoc dēbz excedere. vicz q̄ q̄rat solū delectacōem in eis. vl multū sumat. Vñ sm thō. in iiij. sūp cō electuarioꝛ modica etiā ad delectacōem ieunium ꝑcāe non soluit. q̄uis hō

possit totaliter vel in pte ex hoc meritū ieiunij p dē. vel ēc. mōre liter precare si sit immoderata libi do. non tñ est trāsgressor pceptī ecclīe. misi in fraudē sumerz. Aut si eis quasi alijs cibis vtere tur ad famē extīguenda; Per electuaria ei ut i sūma dic. non soluit ieiunīū. sic nec p alias medicinas. misi quis in fraudē electuaria sumat i magna quātitate pter modū cibi. Quinto i potu non dz quis exorbitare. Vlā ut pe. de pa. dicit in. iij. Et tho. in. iij. potus etiā añ ꝛ post nō soluit ieiunīū. nisi i fraudē fiat. Rñ aūt dz q potus nec añ nec pt? soluit: illō intelligo dicit px. qñ nō cōficitur ex illis q̄ osueuerūt sumi in cibū. ut potus ceruisie Rñ aūt potus cōficitur ex illis q̄ osueuerūt sumi in cibū. ut amigdolatū brodiū ꝛ hmōi q̄ etiā añ in cibū sumūtur. secus forte ē ut in purreta. hec ille. ꝛ alb. li. de quatuor coeuis tenet q potus ante prādium sūptus soluit ieiunium In no cēn. tenz q non ꝓpt cōsuetudinē. pe. de pa. vbi prius addit. Si quis nō ꝓpt famē. vel voluptatez. sz timore ne deficerz pre inanitate fic? aut putre tam. aut aliquid huiusmōi p̄libaret p modū medicine: sic non est fractū ieiunīū. Sexto dcit ieiunās locum ꝛ terrā

f

consideranre i qua forte vult ieiunium soluere Vnde dicat pe. de pa. vbi prius Si osuetudo est in aliqua dyocesi q ieiuuetur certo die: illi de dyocesi tenentur ieiunare sic ꝛ tenentur si eps indicerz. Racō. quia osuetudo racōn abiſ ꝛ pscripta obligat. di. xij. c. illa. Et hoc intelligo. quo ad indigenas. nō autē sic facīūt osuetudiez; ribaldi ꝛ malilicz; plures sint numero qui nec cetera ieiunia obseruāt. q̄ non est osuetudo racōe obtēta. sed corruptela Alieigene vero si venīūt animo inhabitādi ligātur ec. ieiunio osuetudinario sicut a scripto hoc px. Si autē solū trāseūt p terrā: tutissimū essz ut seruarēt ieiunia terre ꝓpe. ꝛ aliene. Et sm pfatum doctorez; tenētur seruare ieiunia ꝓprie tre in alienis locis. Et si ieiunia cōsuetudinaria aliene terre quā ptrāseūt ieiunare nolūt: tñ tenentur nō scādalisare bis comedendo. vñ publice nō debēt bis comedere. Ad. i. cor. viij. Si esca scādalisat frēm meū dicit apōs. nō māducabo carnes in eternum: Ad illō est illō q̄ habet. di. xij. Illa vbi Aug9 interrogauit p matre beatum Ambr. Qui Respondit Cum romam vio sabbato ieiuno. cum mediolani sum. nō ieiuno. Sic ꝛ tu ad quācūq;

ecclam weneris. et⁹ more ꝑ seruā
si cuiqz non vis ee scandalum.
nec quēqꝫ tibi ex q̄ fuit wrsus
Cū fueris rome. romano viue
to more. Cū fueis alibi. vnito
sicut ibi. Septimo debz a ieiu
nante inspici tps Nā ꝑm thō.
in suma: die dnica ieiunare nō
couenit. qz dies est letitie Vñ
si quis tūc ieiunarz: con̄ obse
tudinem populi xpiani facerz
q̄ p lege ꝑm Aug⁹. habēda ē
addit tb nauen. li. de euangeli
ca perfectiōe. misi valitudo ali
ud requirat. vl familiaris insti
ctus spūssancti aliud requirat
pe. pa. 7 thō. dicūt. qꝫ etiam in
festo natiuitatis dni quis ieiu
nare pōt ut patz in multis reli
giombz. Et qui wuissent. plꝰ
tunc tenentur. Rue dicta sunt
de ieiunio in aliena terra ꝑuādo.
etiam intelligēda sūt de absti
nentia a carnibz: vel lacticiniis
ne scā daliset q̄s. Dñ extra de
obb. Je. ca. Explicari. debz qꝫ in fe
sto natiuitatis xpi si in sexta fe
ria wnit a carnibus abstinere
tenētur qui ad hoc obligāt
wto vel regulari obseruācia.
Et qꝫ etiam hij nō sunt repbē
dendi q̄ pro tunc ob deuocōez
woluerint abstinere

Capitulum Octauum.

Ed adhuc queit q̄ te
neātur ieiunare. 7 quā
do in ieiunio dispēsa

a

ri possit. 7 q̄s. Vbi nōn dū
ꝑm dur. thō. 7 pe. de pal. qꝫ nul
lus auctoritate sua debz soluere
ieiunium. qz nullꝰ est iudex in sua
cā. si como de pōt habere recur
sum ad superiorem suū. Et ꝑm
hosti. nō sufficit licentia simpli
cis sacerdotis. si pōt hīi episco
pus. Alias si non pōt omode
habei epūs: pōt curatus dispē
sare. Tñ in summa thō. addit.
In talibus recurrendū est ad
superiois dispensacōem. misi for
te vbi ita cōsuetum ē. qꝫ ex hoc
ipō q̄ plati dissimulāt. annue
re videtur. Sūt aūt quīqz b
cause principales. racōnabiles
7 legittime ꝓpt quas pōt q̄s
dispensare in ieiunio. vel in preue
iendo horā. vel in comedēdo
aliū cibum. q̄ ieiunātes fortes
ꝓ tunc comedāt. Et sunt Etas.
infirmitas. necessitas. labor. 7
ministeriū. Prima cā est Etas.
Unde ꝑm thō. vsqz ad finem
xxi. anni non tenētur ieiunare
iuuenes. qz indigēt ut pluriimū
ante illud tps de nutrimēto. du
plici de cā. vicz. ut nutriantur
7 etiā ut crescāt. Tamen infra
predictū tps decens est ut ad
aliquā abstinētiā se exerceant
plus 7 minꝰ ꝑm modū sue eta
tis Sed qz q̄to ad terminū p
dictum appropiquatur: tāto
virtꝰ nature magis roboratur.
7 augmentum, tardiꝰ ꝓcedit.

cū in p̄mis quīq; annis pueiat puer ad medietatē augmenti: ut p̄bs dic̄. Jō sm q̄ mag̃ ap propinquāt ad p̄dictū t̄mīnū sūt eis ieiunia magis omensu randa dicit tho. Jdem creditur tenendū de semibus valde. ꝓp̄ debilitatem virtutis digestiue si tanta sit q̄ nullo modo p̄nt digerere tantū cibū vna dige stione. qñ tus sufficeꝛ ad cōb uacōnem nature. plurīū etiam terrarum consuetudo hab; q̄ i ieiunijs p̄fatis usq; ad septēm um. pueris dātur oua a lacticī nia. dicit quida doctor. Secū da causa est infirmitas vel debi litas. q̄ aūt dicit de cet etal. de bi libus ⁊ infirmis non p̄iudicet dicit p̄. pal. i. iij. Intelligitur non ipō iure. sz dispēsatiue. vñ non dicit q̄ tales non ligētur. sz q̄ eis non p̄eiudicetur. De bet aūt esse euidens infirmitas. Vñ etiam canones p̄mittunt necessitate exigēte cū infirmis i esu carnium dispensaē. extī de obs. ieiu. Cōsiliū Et videtur q̄ etiā debiles qui nō p̄nt tātum comedere vna vice q̄ natuā cō suet: nō teneātur stricte diu saltem ieiunare eadē racōe qua supra de etate dictū est. Iste ca sus oīgit. sz in paucōribus. pro quāta aūt infirmitate vel debili tate solui possit ieiunium ab i firmis vel debilib?. arbitrio bo

m̄ viri pocius limitandū est. q̄ p aliquā doctrinam generalem ut dicunt doctores. de mulieribus p̄gnātibus ⁊ nutricib?. si timea tur probabiliter de piculo ea rum si ieiunauerint. de fetu in vtero. vel de puero. ad vbera: nō solum p̄nt: sz etiam tenētur sol uere ieiuniū. Tercia causa c est euidēs necessitas penurie m mie. que p̄t esse duplex. Vna magne pauptatis. ut quando aliquis cogitur hostiatim me dicare. ⁊ nō p̄t habere tantū de cibo q̄ sufficiat pro vna refe ctōne ille p̄t pluies comedere Alias si potest habere simul sa tis pro vna refectōne: tenetur ieiunare. Concord. tho. i scrip. ⁊ in summa. Et addit q̄ qñ q̄s ꝓpter p̄cedentem m̄diam ita debilitatus eēt q̄ ieiuniū sustī nere nō p̄t: ec excusatur. Alia penuria possz esse ex magna ca restia. ut si in. xl. vel p̄fatis ie uniis null? ali? cib? hāri posset m̄si carnes. vel in exercitu. vel a lias. si nō possz simul hāre cibū sufficiētem. sz solum successiue a m̄epolati. In talibz casibz plu ries comedēs. vel carnes edēs. a pcō m̄oeli excusaētur. Qui tm sufficiētiā carnū hāret. i tali ca su sm q̄sdā teneretur ieiunare sz tm semel comedēdo. Quā d ta causa est labor necessarius et p̄ius quem homo vsq; ad

aliud tēpus differre non pōt. a quē cogitur cum magna fatigacōe obtinuare. ¶ In tali labōe nō tenentur ad dicta ieiunia. maxime q̄ nō sūt ita fortes q̄ simul possent laborare ⁊ ieiunare. Ex quo patz q̄d teneāt pregrinātes. itinerātes. laborātes in vineis. agris. ⁊ artibus mechanicis. Vñ in .iiij. dic. tho. Si sit talis pegrinacō q̄ possit sine incomodo differri: debet pregrinacōez homo differre si simul cū ea non pōt ieiunare. Si aūt pegrinacō comodē differri non pōt. vel q̄ temp⁹ ieiunij hominē in via pōccupat. vel q̄ dies festus alicubi immittet ad quē ex deuocōne homo pgere incipit. vel q̄ mora in penitentia periculū hz. spūale vel corporale. pōt ēm dispensacōez sui superioris omnib⁹ p̄dictis pēsatis pegrinaīa ieiunū soluere. hoc tm̄ itelligitur de hijs q̄ labore itineris adeo affligūtur. q̄ simul cū ieiunio itinerare nō p̄nt. nec obstat q̄ p̄ceptū dēt ꝑpōm cōsilio. q̄ intencō huiꝰ modi p̄ceptum dantis non ē alias pias ⁊ magis necessarias causas excludere: nec intencō maioris lucri nō necessarij laborātes corpaliter eos a pcō excusat si ieiunū frangūt: nec illi itez a pcō immunes sunt q̄ operarios cōducere nolunt ñ tali pacto ut ieiunū soluant. ñ forte causa sit necia q̄ estima cōnem opis ꝑ quo laboratur expediat. hec tho. ¶ Quāta cā e pueniendi cibum ē ministeriū. vnde seruientes nobilib⁹ diu mēsam ptrahētib⁹. si ex causa necia puenīat aliquātulū horā comedendi comedēdo ex toto. vel si plibāt modicū ne deficiāt in seruendo. ⁊ hoc faciāt positis iā mēsis. vel pauz añ. ¶ ita q̄ ꝑpt̄ cōtinuacōem tpis totum debeat reputari vna mēsa: nō credūt quidā doctores q̄ peccēt. Sicut nec peccēt seruitores medio criū plonaz q̄ surgunt de mēsa dñoz suoꝝ ut vadāt ad portandum vinum. vel ut portēt exenia. ⁊ reuertētes iterum comedūt. de regulaib⁹ q̄ debent legere ad mēsam in refectorio idem dicendo. sicut de seruitoribus nobiliū. dūmodo hoc licētiati faciunt. ¶ Quo ad tertium principale nōndū q̄ multa vir tus abstinēdi est in hoie quā paucissimi expiuntur nisi corp⁹ suū exercēat ieiunijs. abstinēcijs ⁊ similib⁹ q̄ꝫ p⁹ prio in abstinēcijs phoz pagano rū. Nā ut legitur in vitis philosophoz de socrate. Socrates tā ptatus fuit in victu. ut fere per oēm etatē suā in firmitate caruerit. ⁊ in peste q̄ athenas vastauit illesus trāsiret. ¶ tē cum f

quos dā hospites tenui cena p
cuasset; ⁊ amicꝰ eiꝰ ei hoc ītima
ret: ſñdit Socrates Si bonī
ſūt: equanimit ferēt· Si mali:
nō ē curā dū· Itē docebat illos
vitandos in cibo ⁊ potu q̄ vltra
ſiti famēq; ſedāda puocare se
noſcerentur· Sic carnepdes
phus ut refert valerius mtm
cogitacōib? a ſtudio illexit· ut
ad mēſā ſedēs manū ad mēſā
porrigē obliuiſceretur ⁊ famu
la quā loco vxoris huūt dextrā
phi ncārijs vſibz appodiaret
Attñ·i·C·⁊·x· ſue etatis anno
vūedi a philoſophādi finē de
dit Et epicur? voluptatis aſſer
tor ut ait Iero· dixit oleibz· po
mis ⁊ vilibz cibis vtēdū· q̄ cā
nes ⁊ exq̄ſite epule īgēti cura·
⁊ ſollicitudie miſeā ꝓparate· ma
iorē pnam hñt inq̄rēdo· q̄ vo
luptates i abutēdo· Vbi aq̄ et
panis ſunt· ⁊ ceteā filia· ibi na
ture ſatis factū ē· q̄c q̄d ſuperfu
erit· nō ad vite ncātatē ſz voluptatem pertinz· hec de vita phō
rū Rō ſi gētiles hoc fecerit quā
ta verecundia ē xpianū nō ab
ſtinere· Secūdo quātū valeat
in abſtinēdo humana natura licz
in adā ſit debilitata: pz i abſti
nēcijs magnis et lōgis q̄s ſu
ſtinēt multi i carceibz Et q̄s fa
ciūt aliq̄ ꝓ ſaitate acq̄rēda et
obtuāda· Tercō pz i abſtinētia
quā fecerūt viri ſcī q̄ nob ſiles fu
erūt· primo a mulieres ſcē fragi
lioris nature· Ex q̄ pz q̄ homies
multa poſſent: ſi vellēt ſe ꝓbare
i abſtinētijs· Sz ſūt hodie multi
qui ſe ꝓbant piciēdo lapidē· lu
ctādo· ſaltādo· currēdo· pugnā
do eciā ad mortē Sz i abſtinē
cijs pauci ſe ꝓbāt· Vñ dic· bñ
nar· Ignoſce dñe ignoſce· diſ
ſimulam? ⁊ giuſam ⁊ in hijs q̄
ad te ptinēt: vix ē qui velit ex
piri q̄do poſſit· Sz q̄rerz aliq̄s eſt ne aliqñ iciumū vl abſti
nētia vitiū· vel otra augmentū
vtutis Re· tho· i· iiij· di· xv· q̄ ſic
in ēplicā caſu· Primo qñ quis
ſibi ſubtraheret neceſſaria in cib
que ptinent ad ncātatem vite
hoc enim nō licz· ſicut nec intē
mere ſeipm· Sz hoc neceſſariū
ē valde modicū· q̄ modicis na
tura contenta eſt. de hoc dicit
Ieronimus· Non differt vtz
magno vel paruo tempore te
interimas· Secundo eſt neceſ
ſarium ad cōſeruandum vali
tudinem corporis in ſtatu· que
accipitur ꝑm ſufficiencia· Ha
bito reſpectu ad ea que incum
bunt ex officio· vel ex ſocietate
eorum ad quos quis conuiuit
neccārio agenda· ⁊ tale neceſſa
rium ſubtrahi nō debz· q̄ hoc
eſſet de rapina hoſtiam offer
re· ſi quis ꝓpter iciumū impedi
retur ab alijs operibus ad que
alias obligatur· Vñ Iero. dic

de rapina holocaustū offert. q̄ vel cibor̄ nimia egestate. vel māducādi. vel somni penuria i moderate corp⁹ affligit. Tercio si sit tāta abstinētia q̄ hō ab opibus vtilioribꝰ impēdia tur q̄uis ad ea ex necessitate non teneatur: indiscretū est ieiunīū. a fine nō sit illicitū. Vnde Jero. dic. Rōnabilis hō mo dig nitatem amittit. qui ieiunium caritati. vel vigilias sensus ite gritati prefert. ¶ Queritur. iſ. an ieiuma possint redimi p pe cunia. vel aliomō. Rx. ꝺm Jnno c. q̄ triplex est Jeiunīū. vnum ab eccīa mādatū. de quo supꝫ. a hoc non pōt redimi. nisi cā vel necessitas in ieiunante subsit Alia ieiunia sūt voluntaria. idest vtia. a talia sine causa que in ieiunāte subsit. dūmō alias sit vtile redimi pnt. auctoritate supiorꝫ. Tercō sūt ieiunia in pe nitētia iniūcta. a de istis idem est sicut de voluntarijs.

Preceptū. vij. Capi. Primū

Odo videndū ē de se ptio p̄cepto. non faties furtū. Vbi nō solū de⁹ phibz furtū: ꝫ rapinā. oēz ifideles emp cōez. vnditionez. latrōnez. a oēs modos quibz hō voluntarie in fert altri damnū in rebus suis tpalibus. Rō nouit Aug⁹. cū i qstionibus. Exo. dixit. furti no mine intelligitur ois vsurpatio rei aliene. nō ei rapiaz pmisit. q̄ furtū phibuit. sed apte totū phibere voluit. Vñ cōn auaricia hoc mādatū traditur de q̄ vidēnda sūt tria. Primo q̄d sit auaitia. a quale pcēm. Secūdo q̄ detestabil' sit. Tercio cur diuitie q̄ sunt infima bō tā tū diligūtur ab hoie. ¶ Quantū ad primū sciēdum q̄ auaitia ca pitur ꝺm thō. 2. 2. q. cxviij. Du pliciter. Vno mō est imoꝺia tus appetitus seu amor hnꝺi a possidēndi aliena. Ex q̄ amore mouet hō ad vlendū seu pos sidendū aliena indebite. vicz sur ripiēdo ea aut retinēdo Et sic auaitia oppoitur iustitie Et sic accipitur Ezech. xxij. p̄cipes ei⁹ in medio ei⁹ q̄si lupi rapientes p̄dā Alio modo accipitur ava ritia. put ē iordinatus amor a appetitus ad diuitias ꝓprias. ut cū q̄s nimis amat res vtiles exteriores. a ꝓpt̄ hoc nimis desi dēat eas acq̄rere. aut nimis cō placz in ā possessis. a ideo nimis retinz eas. q̄uis nō velit rape a retinē aliena Et sic oppoitur liberalitati. que moderatur hu iusmōi affectiones circa ꝓprias diuitias. hec auaritia semp est pcēm. Vñ hb. vlti. dr. Sint mores idest vita sine auaicia

a 17
b
17
17
2m
3m

cōtenti pñtib⁹. id est nō sint cupidi nō habitores. vbi glō. Auar⁹ ē. qui tenax ē in largiē
b do. cupid⁹ i accipiēdo. ¶ Ex q̄ p̄z q̄ auaricia nō solū est in diuitib⁹ q̄ plus debito acquirūt diuitias aut retinēt: ꝫ etiā est in paupibus. q̄ licz nō habeāt superflua: tn̄ sic i ordīate amāt diuitias. q̄ ex hoc mouētur ad desiderandum eas superflue aut supra debitū modum. Aut in pauperibus diuitijs sic amore hērent. ut indebite in eis delectentur. a eas indebite retineāt. Vñ sup illud ps̄. q̄nquagesimo p̄mo. Videbūt iusti ⁊ timebūt. a sup ipm ridebūt. ⁊ dicēt. Ecce hō q̄ non posuit dm̄ adiutorē suum. ꝫ spauit i multitudine diuitiarum suarum dic̄. Aug⁹. Audiuit aliquis pauperē ꝑpham dicētem. sperauit in multitudine diuiciarum suarum. ⁊ otinue attēdit pānos suos. respexit forte inūe se diuitem ornacius indutū. a ait in corde suo. de illo dicit. nū. q̄d de me. Contr̄ q̄ subdit. Aug⁹. noli te ide excipe. noli te ide separare nisi videris ⁊ timueris. ⁊ peccata rideas. Nā quid tibi p̄dest si egeas facultate. ⁊ arderis cupiditate. hoc ergo attēdite ne passim diuites reprehendatis. a rursū de paupertate ⁊ egestate p̄sumatis. Et quāuis ita sit de paupibus ut dictum est:

tn̄ auricie superflu⁹ amor frequēti⁹ ⁊ magis habūdat in diuitibus Quia ex hoc q̄ aliquis diuitias possidet. alligatur aīm⁹ eius ad eas amorem. Sic ec̄. ex cōtinua cohabitacōe mulierū efficitur quis mcōtinēs. eo q̄ vt̄q̄ materia⁊ sui crimis h⁊ p̄sentem. Vñ i epla ad paulinū ⁊ thrēasiā. dicit Aug⁹. q̄ terrena arti⁹ diligūtur adepta q̄ cōcupita. Nam vbi ille inuenis discessit. misi quia magnas habebat diuitias. Aliud est enim nolle incorpare q̄ desīt. Aliud iam incorpata diuelle. Illa ei velut extrīnea repudiātur Ista vero velut mēbra p̄scindūtur Et crib. sup math. Appoico diuicias maiorē accēdit flāmā. ⁊ vehemēter fit cupido. ¶ Vñ
c do autem ille due auaricie sint peccata mortalia vel non: Notandum sm̄ thō. q̄ auaricia. prio mō vicz ꝓut opponitur iusticie quo ad actus suos est de genere suo peccatum mortale. q̄ actus ei⁹ sunt iniusta acceptō et retēcio alieni. et sic pertinēt ad rapinam et furtum que sūt mortalia ut patebit in sequentibus. Sed secūdo modo auaritia: capiēdo eam prout opponitur liberalitati pro amore inordinato diuiciarum propriarum. sic est aliquādo peccatum mortale. aliqn̄ venale. q̄a ut dic.

sanctus thō.2.2.q.Cxviij. Si homo diligit diuitias superflue et plus debito, non tñ plus qꝫ deū ꝫ contra deū nec ꝓpter diuicias aliqd faceret qđ esset contrariū amori dei aut ꝓximi Tūc talis auaritia est peccatū qm̄ ordinat⁹ amor a cōi recta racōe. si est uiale. eo qꝫ nō est cōtrariū caritati dei aut ꝓximi. Si aūt amor exterior rei sit tā inordinatus a magn⁹ qꝫ homo plꝰ diligat diuitias uel rē aliquā uilē qꝫ deū. ut qꝫ plꝰ uelit carere đo qꝫ tali re. uel qñ ꝓpter amorē diuitiaꝝ non uereretur facere cōtra amorē dei aut ꝓximi. tūc talis auaritia ē peccatū mortale. Sicut cū amore nō necessarij lucri a fine causa racōnabili uiolat̄ dīe dñicum aut multum solemnē diē. aut ꝑiurat. à damnificat ꝓximum a sic de alijs auaricie filiabus Et hoc uult apls Ro.v. Obi cū ꝑmissis repletos oi iniquitate. fornicatōne. auaritia a similib⁹. sūdit qui talia agunt d dignī sunt morte. Quo ad ·ij. principale nōdum qꝫ auaricia est ualde detestabile uitiū. ꝓpter quīqꝫ. ꝑmo qꝫ est capitale uiciū. ex qua filie ualde notiue oriūtur ꝫm gre. xxxi. moā. differunt aūt mortale uitium. a capitale. Quia mortale est qđ libꝫ priuans hoiem uita aie. qđ ē gra. a uita eterna. Cui pcō debetur pro pena mors etna. a talia mortalia sūt ualde multa Sed capitale est ex quo multa alia pcā ut frequēter oriuntur. p modū principij a cause efficiētis Vñ sicut caput ē principale membꝝ a tangꝫ principium a quo alia quodāmodo oriuntur a dirigūtur. Et sicut dux exercitus ꝓpter principalitatē alios regit. Sic ad similitudinē talium quedā sūt vitia q propter principalitatē a dependeciā alioꝝ ab ipīs dicūtur capitalia. Et sūt. vij. quoꝝ unū ē auaicia. de q thō.2.2.q.Cxviij. declarādo filias auaicie quas ubi prius enumerat gre. dic. qꝫ auaricia est superfluus amor habēdi diuicias a i duobꝫ hñ dat. Primo i retinēdo. a ex hac pte er ea oritur obduracō cōi miseicordiā. qꝫ sc̄z cor nō emolitur mia ut diuicijs suis subueniat miseris. Secđo auaitia hñ dat in accipiēdo. Et ꝫm hoc auaritia pōt ꝟsiderari dupliciter Vno modo ꝫm qꝫ est in affectu. a sic ex auaicia oritur iquietudo. in qꝫ tū ingerit hoi sollicitudines a curas superfluas. Alio modo pōt ꝟsiderari in effectu. a sic in acquirēdo aliena uiolenter aliquando ui. qđ ptinꝫ ad violenciā. Quādoqꝫ aūt dolo. q si fiet in uerbo, erit fallatia qꝫ tū

ad simplex vbū·pur'ū aūt· si
addatur cōfirmacō iuramenti
Si aūt dol⁹ omittatur i ope:
sic qñtum ad res erit fraus· qñ
tū ad psonas erit pdicō ut pa
tet de iuda qui pdidit xpm ex
e auaicia· ¶ Secūdo facit ad de
testacōnē auaritie q natura il
lud vitiū dissuadz· q terrā volu
it esse infimā a oīm cō culcai pe
dib⁹· Pecunia aūt a oīa appēcia
bilia pecunia sunt terra rubr̄ vl
alba sm Bern· vel terrena· In
cui⁹ signū legitur Actu· iiii· q
p̄mitiui de eccīa precia domo
rū vel agroz suoz ponebant
añ pdes aplozz· qđ et Joseph
ibidē fecit· Sup quo glō dicit.
do cet calcādū cē aurū. et subdi
pdibz aplozz· Item aīa sm na
turā est sblimioz a purioz celo.
utpote d'o similioz· Vñ in li· de
caub dz eē in cōiz̄one et'nitatis.
id ē media int' corpalia seu tpa
lia a eterna· que sūt āgeli et de
us· Idcirco debz esse exaltata a
terremis· Et si terremis inhrz:
tūc celū terrā tangit cōn natu
rā· Item aīa sm bern· celū ēi q
d⁹ habitat· terra vro scabellū
dei: sm illō ap̄he· Celū mihi se
des est· terra aūt scabellū pedū
meoz· psa· lxvi· Absurd' est ce
lū. d ē aiam terremis repleri·
f ¶ Tercō fac ad detestacōem
auaritie ve multiplex p scriptu
rā cōminatū· Vñ psa· v· De q

oūgitis domū ad domū. a agrū
agro copulatis vsq ad t'minū
loci· nūq'd habitatis soli vos in me
dio t're· Abacuk. ij· we q cōgre
gat auaricia malā domui sue
Amos· vi· Ve q opulēti estis i
syō luc· vi· Ve vob diuitibz· q
hic habetis osolacōez vrāz· Jac·
v· Agite nunc diuites· ploate
vlulātes i miseriis vris q aduei
ent vob Diuitie vre putrefacte
sūt. a vestīmēta vra a tineis co
mesta sunt Argentū vrm a au
rū erugīnabit· a erugo coz in
testīmoniū vob erit. a māduca
bit carnes vras sicut ignis· In
epistola Jude· ij· dz De hiis q
in via chā abierūt. q auaitiā se
cuti sūt. a errore balaam merce
de effusi sūt. a cōdictōe thore
pierūt Apc̄· viii· Ve· Ve· Ve·
habitātibz in terra· habitātes
aūt i terra ad modum talpaz
sunt auari. nec mirū cū apostō
lus dicat Eph̄e· quinto· Auari
cia est p dolorum seruitus·
g ¶ Rīto detestabilis est· Quia
tria que debemus deo· fidē·
spm. a caritatem: dat diuiciis
fidem dat. quia plus credit de
diuiciis q̄ de deo. eo q putat
sibi diuitias debere procurare
necessaria· quasi deus curam
non habeat de seruis suis· con
tra illud Math· sexto· Cōside
rate lilia agri. volucres celi. sta
turā agri a similia· Spm dat

q̃ putat ꝺ ſolacões ꝛꝛas diui
cias cõferre. ⁊ virtutum diui
cias triſticias facere. contra il
lud xp̃i Joh. xvi. In me pacem
habeatis. in mundo p̃ſſuꝝ ha
bebitis. Et math. xix. Omnis
q̃ reliq̃rit domũ. vl fratres. aſ
ſoꝛoꝛes. aut patrẽ. aut matrẽ.
aſ vxoꝛem. aut filios. aſ agros.
ꝓpter nomẽ meũ. cẽtuplum ac
cipiet ⁊ vitã eternam poſſide
bit. Caritatem diuicijs tradit.
quia vbi eſt tl̃ſaurꝰ tuꝰ ibi ẽ
h ⁊ coꝛ tuũ Math. vi. Quinto 7°
facit ad ꝺeteſtacõnem auaicie
q̃ inter infirmitates ſpũales ip
ſa vna ẽ ꝺe peiꝛibꝫ. Vñ Ecc.
.v. ẽ infirmitas peſſima quã vidi
ſbſole: diuitie cõſeruate in malũ
ꝺñi ſui. peũt eĩ in afflictõe peſſimã.
merito dicit peſſimã. q̃ infirmitaſ
mala eſt debilitas coꝛpis. ſed
hec in bonũ cedit aie. Eſt infir
mitas peiꝛ pcẽm mortale ⁊ que
ꝺam mꝛtia. q̃ aiam vulnerãt.
ꝓpter que vulnera xp̃m medi
cum mitere oꝛtuit. Sed aua
ritia eſt infirmitatũ peſſima q̃
ad pluã. ſicut ⁊ infirmitas mag
na coꝛporis. Primo q̃ diutur 1°
na. eo q̃ materia vix perfecte
euacuatur. ut ptꝫ in diuite iu
uene q̃ noluit relinq̃re omnia
Secũꝺo q̃ continua. Ecc. iiij° 2°
vnꝰ ẽ ⁊ ſecũꝺ non hꝫ. non filiũ.
nõ fratrẽ. ⁊ tñ laborare nõ ceſ
ſat. Tertiõ q̃ acerbe affligit ĩ 3°
retinendo. grauiꝰ ĩ acq̃rendo.
grauiſſime vero ĩ amittẽdo. i.
thi. vi°. Radix oĩm malorũ ẽ cu
piditas. Et ſtatim ſeq̃tur. quã
quidã appetẽtes errauerũt a fi
de. ⁊ inſerũt ſe multis ꝺolorib9
Quarto q̃ peſtis eſt vniuſal. 8°
nam iuuenes ⁊ ſenes. diuites ⁊
paupes. infirmos ⁊ ſanos. ſtul
tos ⁊ ſapiẽtes. clericos inficit
⁊ ſeculares. non ſic aũt eſt de
luxuria. Vñ Jere. vi°. A minoꝛe
vſq; ad maioꝛẽ omes ſtuꝺent
auaicie. ⁊ a ꝓpheta vſq; ad ſa
ceꝺotem. cũcti faciũt ꝺolũ. Se
neca. Quid ſtulti? q̃ ꝺeficien nõ
te via viaticum augere. Quin 7°
to q̃a celeſtis medicus hãc
infirmitatẽ ad mortẽ quaſi iu
ꝺicauit. Mathei. xix. ꝺicens
Amen ꝺico vob q̃ ꝺiues diffi
cile intrat in r̃gnũ celoꝛ. Sex 6°
to q̃ hec auaicia expuſſimo ⁊
potentiſſimo medico a cura ab
ſtulit vnũ infirmũ. iuꝺã vicꝫ.
Septimo q̃ celeſtẽ medicum 1°
irriſit. ⁊ ad vltimũ interfecit.
Vnꝺe luc. xv°. Audiebãt autẽ
hec phariſei qui auaricẽ. ⁊ ir
riꝺebãt eũ. Octauo q̃ hec infir 8°
mitas nimis varia eſt. ut pitu
ſimi aiarũ medici vix eã cogno
ſcant. ut ptꝫ in vſurarijs. contra
ãibꝫ. ſymonijs. ⁊ mercatoribꝰ
Tot enim inuẽcões ⁊ modos
inuenit hũana malicia in acq̃
rẽꝺo tpalia ⁊c. Vnꝺe gene. xxv°

Abímelech dedit ierare tres ar
gēteos ín vlamē oculoꝝ·No
no.q̄ xp̄s otra hāc ínfirmita
tem índixit q̄ nullꝰ eiꝰ diſcipu
lus eſſe poſſit níſi renūtiet omī
bus q̄ poſſidet.luc·xíīíº· ¶ Quo
ad tertiū príncipale.Cur diui
tie nō ſaciēt appetitū ſm q̄ di
cítur Ecc̄s·v·Auarꝰ nō íplebi
tur pecuia.Et ſm p̄h̄m li·poli·
Appetitus pecuníe ē ín ífinítū·
Dicendū q̄ huiꝰ ſūt qñq̄ cau
ſe·Prima eſt capacitas aíe ínfi
níta que aptitudínata ē ad ſo
lū dēū recipiēdū ſi dꝫ ſaciaí·vñ
Augꝰ·lí·cōfeſ·fecíſti nos dñe
ad te·a ín q̄etū eſt cor nr̄m·do
nec requieſcat ín te.Et ſap̄·xí·Cū
orbis terraꝝ ſit añ dēum·quaſi
gutta roris antelucaní q̄ deſcē
dit ín terrā· Quō fínitū poſſet
faciare ínfínítum· Secūda cā
eſt ínſineitas ínordínati affcūs.
a ſineitas rerꝝ tpaliū·q̄ ad nrā
puerſa defidēia·Nullo eī fine
mēſuātur affectꝰ eiꝰ qūi cupit
oīm glaz̄ q grāz̄ hre.ac ſupple
cōnem defectuū·qꝺ tñ cuilibet ī
poſſibile eſt·ut pꝛi xpō pfectiſ
ſimo hoīe· de quo dꝫ Joh·víº·
q̄dā dicebāt q̄ bonꝰ ē·alíj dix
erūt nequaq̄·ſꝫ ſeducít turbas
Cū aūt fínítū nō poſſit replere
vel ꝓpoꝛcōnaí ínfínítoꝛnce ē eſt
ut defidēria tpaliū díminuam?
a tūc pauca ſuffitiūt ut pꝛi aia
líbz brutis·Et·i·thi·vi·hūtes
alímentum a quibꝰ tegamuꝛ
hís contenti ſimus Ideo ſeneca
Si vis te díuítem facere nō pe
cuníe eſt adiciēdū ſꝫ cupidita
ti ſubtrahendū· Tertia cauſa ē
q̄ noua tpalia acq̄ſita ſemper
vel frequēter aliq̄ vacuū rēquí
runt ín quo recípiantur·vel ut
cuſtodiantur·vel potiꝰ habent
defectus annexos Exēpli grā
Si acquiris auꝝ índiges ſerí
nío·ſera.a camera·Si facēaím
diges ſtabulo.feno a famula·
Si adictis tpalia.plura vis ha
bere ſerecula·familiā·a ita de ſi
milibz ſiſe ē tuditiū Ideo Ecc̄a.v·
Vbi multe ſūt opes·a mīti ſūt
qūi comedunt eas·Tales eī
faciunt ſicut multum ſiciētes·q̄
ad extīguendū ſitim aquā ſalſā
bibunt·nam ín eo q̄ aqua ē·ſi
tim habet extīguere·ſꝫ q̄ ſal
ſa eſt:ſitī habꝫ puocare·Sic
tpalia alíquem defectū tollunt·
ſꝫ ad alía plus affectum accen
dunt·Ideo Joh·íīíº·Qui bibit
ex aqua hac:ſiciet ítērum·Or̄
ta cauſa eſt·q̄ errāt ī ſatiſfací
endo potēcie que ſitit·a defectū
príncipalit patitur.puta ímtelle
ctꝰ q̄ vult p̄mū verꝝ ſm Auro
ím ſup illo·i·metha·Ois bō na
tura ſcire deſiderat·Et p̄mū bo
nū·ſm illud primo ethicoꝝ·
Oia bonū appetūt Sed auari
ſi ſitim príncipalem vellēt extī
guere.ſciētiā a vtutes delerēt

primo acquirerer⁊ tunc cessarz sitis respectu aliorz ſm illd̄ Jo h.iiij. Qui biberit ex hac aqua quā ego dabo:nō sitiet iet nū Quia vero anaī non sic fatiūt ſz tpalia q̄ nec in tellectū nec in affectū pnt ponere ſz bene i cistam vl stomachū. ideo nū q̄ sacianter. sic nec ille corpalem sitim sedarz qui potum in caltium.dolium.pedes.aures.vl hmōi ponerz. Quinta causa ē. qz aīa est spūalis.⁊ tēporalia sūt corporalia.taliū aūt nulla ē proporcō. Vnde sic cista nō pōt eē proporcōnata sapie.sic nec aīa tpalibz. ¶ Tercō pncipaliter quer̄itur. vnde puemat tātus affc̄us ad diuitias.cum tamē tot curis ⁊ malis acquirant.⁊ possideātur ⁊ amittantur ſz.q. ex tribz. Primo qz hō mines multū diligūt corp⁹. honores. pfidencias ⁊ hmōi. Et ſm hūanā estimacōez putat q̄ p puemiā talia adipiscātur Sz videāt hij exēplū luc.xij. diuitis q̄ multis diuicijs congregatis ait aīe sue Jā gaude. epulare.⁊ letare.qz reposita habes multa bona in annos plurimos. Sed ei dr Stulte hac nocte reperent aīam tuā a tez que cōgregasti cuj erūt. Secūdo qz hōmes nō cogitāt mala puemētia ex diuicijs p⁹ tacta. Vnde apls.i.thi.vi. Radix omnū malorum est cupiditas.idest auaricia Et itez ibidem Qui volunt diuites fieri incidūt in temptaciones.⁊ in laqueos dyabolica in desideria inutilia ⁊ nociua.que mergūt hoies in interitum ⁊ in pdicōnem.Exemplū de otractib⁹.labor̄ib⁹.⁊ hmōi Tertia causa est quia ut pri⁹ tactū ē.non cupiditati detrahere studēt hoies ſz pcumie adiciunt. Vnde frete tā impossibile ē quē cū auaritie obiecto carere auaritia.sic luxurie obiecta habēcō.idest mulierum frequētiā ⁊ castū eē. Joeo sic ignis non extinguitur sed intenditur si materia lignorz aptorum sibi mimstretur. sic ⁊ auaritia.nō ergo mirū q̄ dō mim⁹ diuicias spūis cōpat. math.xiij. di. Solicitudo seculi ⁊ fallatia diuiciarū suffocant verbum dei. diuicie enim ſm Aug⁹. vlut bitumen auium sunt.⁊ si eas nō capiat:tn multaz cōtēplacōnum pennis priuat. Vnde Cesarius diuites in suo statu cōpat aptissime naui in mari tēpestatib⁹ quassate.que aut perit aut mergitur. aut iactura onerum vacua ad litus vmit. Sic revera diuitū status.a.ad infernū trahit.a.i purgatorio mergit.a plurimū gloie gradibus priuat.

¶ Capitulum Secūdū .

De obduracōne que est filia auaicie ⁊ de miseri cordia que opponitur obduracōi videbūtur pncipaliter tria. Primo q̄d sit obduracō. quid mia. q̄d elemosina. et qui ei⁹ fruct⁹. Secūdo q̄s possit elemosinā dare. quo dz dari. ⁊ quib⁹. Tercō que sūt elemosine spūales. q̄t. ⁊ quo. corpalibus elemosinis sūt meliores

a Quantum ad primū nōndū q̄ obduracō est quedā a mie oppositā. Est aūt mia ſm aug⁹. ix. li. de ci. dei. alie ne miserie in corde nro cōpassio. cui cū possum⁹ subuenire cōpellimur Sūt aūt duplices primor⁹ defectus. quidā spuāles. q̄bus subuenitur p spuāles elemosinas de q̄bz in tercō pncipali dicetur Alij sunt corpales. quibus subuenitur p corpales elemosinas. ut sūt. vij opa mie corpalia cōtēta. math. xxv. ⁊ hoc verſu. visito. cibo. poto. rēdimo. tego. colligo. cōdo. Modo auaitia que est mordmat⁹ amor diuiciar⁹ facit cor duz ⁊ nō pōpe miserorū defectus nec opati. āno tūtū q̄ntū deberet q̄s p tpalia effectū

b vel saltē affectū. Est autem elemosina ſm thō. 2. 2. q. xxxii. ar. i. Op⁹ quo indigenti datur aliq̄d ex cōpassione ppt deum. et sūt elemosine effectus ſm thō. in. iij. tres pncipales ⁊ magni

Primus q̄ satisfacit p peccīs que hic aut in purgatorio luere deberemus. Vñ ſm doctoes dūr. pe. pal. ⁊ etiam alios. in. iij. di. xv. Elemosina int tres partes satisfactōis. q̄ sūt ieiunium. ⁊ oracō. Est decomitatie magis satisfactoia. suppōita pari grā ⁊ caritate. Racō. q̄ in elemosina virtualit obtinentur alie partes. ut ieiunīū ⁊ oracō. triplici de causa. Primo q̄ cui dat elemosina ostituit eū debitorē ad ieiunādum ⁊ oradū. ⁊ ad faciē dū. alia bona que pōt qui dedit loquēdo de debito mor. ali nō ci uili. Secūdo q̄ elemosina ppter deum data est quasi q̄dam oblatio deo facta. Dñ in. iij. et hic co. dz q̄ dona habent ali q̄d fixe deo sacratis. Oblacō autem facta deo. vim oracōis habet. frequenter enim plus impetrat donum q̄ supplicacō. Tertio cum bona exteriora ad conseruationem corporis ordinentur. subtractio eorum per elemosinam cōtinet virtute ieiunium. et plerumq̄ cōtingit q̄ aliquis aliis viuit ex hoc q̄ sua dedit. ergo elemosina complecius habet vim satisfactionis. q̄ oratio vel ieiunium. Et ideo elemosina indicatur etiā p scripturā. Vt vlis medicīā pcc̄i. luc. xi. date eleōsinā ⁊ oia munda sunt vob. Et thob. iij.

Elemosina ab omni pcō libe
rat ⁊ a morte. ⁊ non patietur
c aiaz ire i tenebrs ¶ Secūdus 2ª
effect⁹ seu fruct⁹ elemosine ē
q̄ misericordes p opa mie fre
quēter a magnis pcīs resur
gunt. Vñ math. v. Beati mi
sericordes. quoniā. ⁊c Et Ja
th. xxv. disceptacō fiet de mie
opib⁹ q̄ibi enumerant Et. i.
thi. iiij. pietas ad oia valz dic
glosa Ambro. Ois summa di nō
scīplie xp̄iane i mia ⁊ pietate
est. quā aliqs sequēs si carnis
lubricū patitur. sine dubio va
pulabit. si non pibit. Quā au
ctoritatē tho. in. iiij. di. xl vi. ex
ponens dicit q̄ sic intelligi po
test. q̄ i vita ista exīntes. illi q̄
ex fragilitate in carnalia pcā
incidūt. mōalia seu vmalia. p
opa mie ad pniam disponun
tur Vñ talis nō pibit. ioē dis
ponetur p talia opa ad nō p
eūdū Ad idē est Aug⁹. i epla
ad euodiū vbi refert Aug⁹. se 2ª pte
a gimnadio medico audiuisse
Qui ginadi⁹ cū iuniorē ēet ele
mosinas magis daret Et cum
de vita post mortē dubitaret.
dormīētē gimnadio ⁊ apparuit
ei iuuenis pulcherrimus. ⁊ se se
quētē duxit ad ātatem in q̄ so
nos audiuit ad dextrā supra
modū suaues. quos cū a iuue
ne audisset fore gaudia bōz
euigilauit gimnadi⁹. Alia aūt

nocte iuuenis itez dormienti
apparens q̄rit. an se. i. dest iuue
nem ognoscat. Qui rndit q̄
sic Et iuuenis p que. Rndit gi
nadi⁹. p visionē alteri⁹ noctis
Et iuuenis nūq̄d vides me in sō
no. hz. gimnadius q̄ sic Et iu
uenis. vbi est mō corp⁹ tuum.
respōdit ginadi⁹ in cubiculo
meo Et iuuenis. Scis ne i eoz
corpusculo ligatos oculos tu
os habere. ⁊ nihil eis mediāti nō
bz videre. hz. gimnadius. scio
Et iuuenis. q̄ ergo sūt oculi q̄
bus nunc me vides. Et ille nō
iuenies q̄d respō derz: obmu
tuit Et Juuenis ait. Sic oculi
carnis tue. ia me nō vident. sed
oculi tue mētis. sic post mortē
corpe iacentē. aia viuit ⁊ oculi
mētis videb. noli eē ammodo
incredul⁹ Qua ex visione ois
dubitacō a gimnadio recessit
opib⁹ mīe dic. Aug⁹. adiutus
Vnde ⁊ Jero. dicat nō memini
me legisse male mortuū. q̄ liben
ter exercuit opera pietatis: hz
ei multos int̄ cessores: ⁊ impos
sibile est multoz p̄ces non ex
audiri Et leo papa Ruicquid
in opera pietatis exp̄ditur nō
minuitur. sed augetur. nec vn
q̄ apud dū pire potuit quod
fidelis trnsgtas erogauit. dū
qđ cuiq̄ tribuit. id sibi ad p̄
miū r̄condit ¶ Tertius effectus 3ª
elemosine est meritum p̄mij

eēntial'a accidēt al'. Et hoc ſm
q magis datur de tpalibz. vel
ſm q ex maioi caitate datur.
vñ dic. tho. i. iiij. di. xv. tractan
do qſtionē. An pl9 mereat' de p̄
mio a frcū. q dat multū de tpā
libz. vel an ille q dat modicum
ex magna caitate: ſic rndz. Ele
moſina efficatiā hz ex ipō fatiē
te. iuḡtū ē qđ dā op9 meitoz
um. 7 ex r̄cipiente iuḡtū obli
gat' ad oād̄ū p illo q elemo
ſinā dedit Si ergo oſideretur
elemoſine efficatia ex pte r̄cipi
entis: ſic maioz efficacia i maio
ri dato conſiſtit. Iuḡtū p hoc
plures 7 magis debitozes effi
ciūtur. Ex pte aūt dantis ſic re
ſpectu p̄mij eſſentialis efficacia
elemoſine magis pēnſatur ex
affcū q̄ ex dato. Oz reſpcū p̄
mij accidentalis. ut puta r̄miſſi
oīs pene vel alicui9 hmōi mag̃
ficatur efficatia elemoſine ex
mag̃tudie dati. ñ ex altera pte i
tenſio voluntatis mag̃tudmi ex
teioris dati p̄ōderz. pōt tñ tā
intēſa eſſe voluntas. q cē. oēz pe
nā abſozbz 7 reatū. ſic oz de cō
tricōe. Et ſm hoc itelligitur
illa glō. ſup illō ps. Qui ſemi
nat i lacrimis Mag̃ mḡt voluntas
multū dedit. multū ſeiauit
In hac voluntate illa vidua q̄
minuta duo miſit. nō pauz ſeia
uit. hec glō. 7 tho. Et ſup. iij. di.
q̄rtu dic. Ad9 exteioz ñl adiun

gīt ad p̄miū eēnale. Tantū em̄
mētur q̄ hz p̄fectā voluntatē ali
qđ bonū faciendi. quātū ſi face
ret illud Ideo vbi ſup̄ idē tho.
dicit in iiij. Nullus abelemoſi
na excuſatur. q̄ ſi pecunia de
eſt. obſequm pōt facē. vel op9
miſericordie ſpuale. 7 ſi hoc de
eſſz: voluntas cōpleta ſufficeret
hec tho Ex p̄dictis pz q elemo
ſina hz tres effcūs de q̄bz Ecc̄i.
xix. p̄de pecuniā ppt̄ frem. pone
thęſauros in p̄ceptis altiſſimi
7 p̄derit tibi magis q̄ aur̄ q̄
ad p̄mū effectū. Quo ad ſecun
dū ſequitur ibidē. Cōcludē ele
moſinā in ſinu paupis. 7 ipſa
p te orabit. Quo ad tercīū dz
ibidē 7 curabit te ab omni ma
lo. Vez q̄ hōs effect9 eleōſine
potiſſime diuites negligūt ſepe
Et hoc tandum ſm armcanū f
ſermone de ephia q̄ tria ſunt
genera hominum habētium di
uicias. primi qui in vita ſua. ni
hil poſt mortem in elemoſinā
dandum ordināt. 7 in vita mo
dicā elemoſinā aut nullam do
nant. preuenti morte. Alii, ali
as prepediti citra mortale pec
catum. Alij ſunt qui in vita
non dant. ſed i vita ordināt ut
elemoſine poſt eorum morte
dentur. Tercij ſunt qui in vita
dant elemoſinas. primi ſūt de
fides. ſecundi ſimplices. tercij
prudētes. De primis 7 tercijs

scīēdum q; vtili⁹ est hō ut det quis denariū vnū i vita sua. q; ut to ei⁹ mundi diuitie alteri⁹ ordinacōne solū post ei⁹ mortem dentur. p eo m elemosinā Ruia pro vno denario dato ex caritate in vita. dans meretur vitam eternā. vel spālem gdū ēnlis ꝑpetui gaudij. teste math. x. vbi dicit xp̄us. Quicūq; dixit potū vm ex mīmis istis calicē aque frigide tm in noie discipuli: amen dico vobis nō perdet mercedē suā. qnto ergo magis meretur qui amplius dat in nomine discipuli. idest ex caritate qua quisq; xpi discipulus efficitur. p nullum aūt bonū datum p eo p⁹ mortē. alteri⁹ dono. etiā si mund⁹ daretur corpore⁹: pōt defuncto mereri grad⁹ ꝑpetuus gaudij in vita eterna. sed tm diminucio purgatorij. aut ei⁹ tōlis pene ablacō Ruia ꝑm oēs doctores thxologie null⁹ pōt alteri mereri: excepto xpō augmētum gr̄ie. q; p ose quēs gloxie. ꝙ q̄libz solū sibi. licz aliquis alteri mereri possit diminucōnem pene Destultitia ergo p̄mo xq; secū doxlicz minor sit dicit salomō Ecc̄. iiij. Consideraui q; reperi aliā vanitatem sub sole. vn⁹ est q; secūs non hz. non filiū. non fratrem. q; tn̄ laborare non cessat. nec saciātur oculi eius di

uitijs. nec recogitat dicēs Cui laboro. q; defraudo aiam meā bonis De scōis etiā p; quō animā suā defraudant: cōpando actum donacōnis denarij in vita. q; ordinacōis rex post mortem Ala virtus ut dicit phus. ij. ethicoxū ē circa difficile. Et regnū celoxū vim patitur. math. xi. Et Math. vij. Intrate p angustā portā. quia lata porta. q; spacōsa est via que ducit ad pdicōem. q; multi sūt qui intrāt eam Quā angusta porta q; arta est via que ducit ad vitā. q; pauci sunt q̄ inueniūt eā. Ex quo patz q; etiā meritū exigit actum difficilē saltē ex pte oporis. Sed in ordinacōe tue pecunie dande post mortē nihil ē difficile tibi. Quid enī patris cum post mortem p̄mo distribuitur ꝑ te. quo nccio. vlis. nolis carebis. dacō autem voluntaria vm⁹ denarij in vita saltē aliquā molestiam tibi infert. q; amatum tradis. multū ergo aiaz defraudat bonis q̄ in vita dare potēs ordinat. p̄mo post mortē dandum Est tn̄ alterum meritoxiū. ꝙ tamen longe min⁹ p̄mo. Ratio enim hxredes ꝑpē auaricia exequūtur ꝙ delict ordinacōez. Capi. iij.

Dendū est nūc qn̄ teneamur dare elemosinā. vel nō. Vbi scīēdū

qp dare elemosinā ſm thō. 2. q. xxxij. Aliqñ ē p̄ceptū. aliqñ ōsiliū. aliqñ phibitū. & quibz tribz videndū erit. ¶ Preceptū est primo qñ primꝰ est ostitutus in vrgente necitate a periculo vite. aut grauis infirmitatis. a iste qui videt. nō hz tūc illaz necitatē. si superfluū quo ad illā necitatē. indigēti tūc dare q ſm possibilitatē ſbuenire isti i sua necitate i victu a ſtitu cadit ſb p̄cepto. ut cū quis occurrit in tali articulo ostitutus q̄ eī eū apparet pbabilia signa extreme necitatis futuē n eī ſbueniat. Si tūc nullus apparz in pmpto q̄ possit aut velit ei ſbuenire: tu teneris qntum tibi ē possibile: de tuo dare. aut alīū de ordināto. qđ si negligis: pcas mōaliter otra p̄ceptū de dilectione primi. vñ Ambro. pasce fame morientē: si nō pauisti. occidisti. Ita ec. & qlibet alia necitate intelligendū est Ideo Basi. Est pauis faelici quē tu tenes. tunica nudi quā ostuas Indigētis aurū vel argētum qđ possides. q̄r tot iniuriaris. quot exhibere valeres. Et addit thō. di. xv. obligat p̄ceptū qñ apparet signa pbabilia extreme necitatis future. n eī ſbueniatur. ut cū q̄s videt. aliq̄s impotentes vel pigros ad subueniendū. a paupez indigētem cibo a potu a aliīs vite necessariis. nec sibi satisfacere posse. nō enim est expectāda vltīa necessitas. q̄ forte non posz iuuari naturaliā fame vel siti cōsupta. dicit enim crisō. super Joh. non oportz pauperem vlulātē decepto rē vocare. Sic cō autē dictoz est. q̄ caritas plꝰ diligit vitā primi q̄ oia bona tpalia. etiā decē cia statum. vnde btūs Martinꝰ cū indecēcia vestitus fuit vestiuit pauperem. a hoc est p̄ceptū Johis baptiste. luc. iij. Qui habz duas tunicas. quod ē de necitate: det vnā non hnti: qđ est nature. q̄ extra padisū nō pōt viuere nudꝰ? Videmꝰ etiā bruta naturaliē subuenire pacientibz necessitatē. vñ gallina nutrit alienos pullos. a catti q̄ dā alienos fetꝰ Sic etiam btūs dominicus necessaria quo ad statum suum. a superflua q̄ ad psonā. libros a omnē supellectilez vendidit ꝓptz famem pauperū palencie. Qđ quia a epulo nō fecit de quo luce. xvi. Idcirco sepultꝰ est in inferno ¶ Secundo elemosinam dare est p̄ceptū qñ quis hz superflua. duplicia ei sunt tpalia. q̄dam sunt necessaria hoīm. alia superflua. necāria. sunt adhuc duplicia. quedaz simpliciter sine quibꝰ hō esse non pōt aut viuere. Alia sūt necessaria

non simpliciter. ſ̄ sine quibus cōuenīēter vita trāsigi nō pōt ſm statum ⁊ cōdicōem psone ꝓprie ⁊ aliaꝝ pſonaꝝ quaꝝ cura ei incūbit. Et tunc q̄ vltra hec nccia sunt. dicūtur ſupflua. vñ q̄ quis talia hz ſuperflua. ista ſm armicanū ſub p̄cepto tenet distribuere i elemosinā paupꝝ. à in alios pios vſus. quod si q̄s non facit: transgredit mandatum dei. ⁊ peccat mōrliter. Rō p; qz luc. xi. dic. xp̄s Rō ſupē date in elemosinā ⁊ ecce oia mūda sunt vobis Et loquitur p̄ceptiue. Ideo christus ad ignem eternū odēnat eos qui esurientes non pauerūt. ⁊ ita de alijs Math. xxv. qō non dicerētur nisi elemosinā dare caderz sub p̄cepto. ⁊ nō de nccio nisi in casu necessitatis. igitur de superfluo. Idem vult btūs Iohes in. iij. ca. p̄me vbi non solum affirmat: ſ̄ etiā ꝓbat qz q̄ in reseruacōne diuciarum superfluaꝝ claudunt viscera pietatis necessitatē patientibus peccāt mōrliē: qz dicit qz caritas dei nō manz in eis. eo qz nō diligūt primum opere ⁊ vitate ſ̄ tm verbo ⁊ lingua. Item ꝓbat tho. 2. 2. q. lxvi. idē sic ea que sunt Iuris humani non pūt derogare iuri naturali vel diuino. ſ̄ ſm naturalē ordinem ex diuina puidentia in

stitutū. res inferiores sūt ordinate ad hoc ut ex eis subueniatur hoīm necessitati. Et ideo p rem diuisiōez ⁊ appropriacōez de iure humano ꝓcedentē nō impeditur quin hois necitati fit subueniendū ex hmōi rebz Et ideo res quas aliqui superhabūdanter hūt. ex naturali iure debentur paupm sustentacōi

Item de istis qui superflua diuitiaꝝ congregant dic̄ Aug⁹. li. de decē cordis. Seruat tibi p̄ tuus. suas tu filijs tuis. Seruant filij tui filijs suis. ⁊ nullꝰ est seruaturus p̄ceptum dei. Quare illi nō suas oia. qui te ⁊ alios fecit ex nihilo. neqz ei melioꝰ cōmittis primo mū tuū filijs tuis q̄ creatoi tuo. hec ille Vere qz patres dicūt se excusando ꝓpalia se retinere amore filiorū. qbꝰ puidere volūt. vbi tñ auaritia sepe est in causa Idcirco subdit Aug⁹. Amittat amatoz siue suatoz diuitiaꝝ filiū suū. tunc vnqz si ꝓpē filium suabat. mittz post illū ptē suā. quare illam tenz in seculo ⁊ reliqt filiū ab animo. Rdde illi qō suum ē. redde illi qō suabas. si ꝓpē ipsū sic agebas. mortuꝰ recessit ad deū. ps illius detur paupibꝰ Illi enī detur ad quē prexit qui ⁊ dixit qō vni ex minimis meis fecistis. mihi fecistis. videte frēs quia mendatum

est qđ hoīes dicūt. scz filijs me
is huo. Quia auari sunt hoīes:
ideo diuicijs excecati sic menti
ūtur hec de Aug9. Idē pz de pa
tre. qui si in diuicijs filiū aut fi
liam habeꝛz. qui reformate r̄li
giōis locū intrare wllet: pat' ei
min9 ꝙ alteri in seculo manēti
daꝛz de pcunijs. Nec de r̄ sidno
elemosinam facerz. ex q̄ patet
patris auaritia. vñ ocludit Ar
mican9 vbi sup Basili9 Cris.
Jero. Aug9. Ambro. grego. et
Bern. pre ceteris q̄ntū ego in
telligo ex eoꝛ scriptura. sn̄alit
tali ā gumēto vt̄ūtur. Quicq̄d
ē tibi supfluū in homis paupm
oputatur. Cum igitur supfluū
illud eis subtrahis: tunc sb̄tra
his qđ eis debetur. ⁊ p osequēs
non eis irrogas solum iniuriā
Sz etiā omittis rapinā Et si ex
illa cā moꝛiūtur paupes sic sb̄
trahendo qđ eis debetur: eos oc
cidis. ¶ Sed queritur Quid
sit supfluum. Rn̄. sm eūdē armi
canū ibidem a pr. de pal. in. iij.
di. xv. ⁊ alios q̄ etiā miꝰ lo
quūtur de ꝓpōito Supflua ho
na sunt que nec neccāria sunt p
sone. nec statui: nec psōe accō
moda ad hoc ut psone status
⁊ honestas seruet. Ex quo pz
ꝙ in homine sūt quatuoꝛ ohde
randa quoꝛ qđlibz aliquid re
quirit de diuicijs. p que pōt q̄s
r̄imari an ⁊ q̄ habeat supflua.

Primū ē persona ꝓpa. ꝙtū ad
ei9 tpalem vitam. oplexionē se
sus ⁊ oīa naturalia ut hō obuet
in cōuemēti hitudine ⁊ ivalitu
die corpali. q̄ sufficit ei ad exci
tiū opm spūaliū aie. ⁊ etiā exer
citio corpaliū opm que sibi ex
officio. statu aut ocietate coꝛ
eū quibus viuit neccārio incū
būt facienda. neccāria sūt ei ali
qua tpalia ut cib9 pot9 westis.
hospiciū. ac̄ hmōi. sine quibz
hec fieri non possent. Et iste di
uitie ad hec req̄site dicūtur ne
cessaria psone. Et ad sic obuan
dū psonā i bona dispōicōe na
turaliū ⁊ ouementi valitudine.
vn9 pl9 idiget ꝙ alter. Aqua
em̄ rustico sufficit. q̄ sola pota
ta infirmarz diuitē aut debilē
in oplexiōe. Siplicia ⁊ modi
ca west imēta sufficerēt fortiq̄
non sufficerent debili. et sic de
alijs Et qđ secūdo ē neccāriū: p
mo eēt supfluū. ⁊ sūt p̄fata nō
solū intelligēda de neccārijs vni
psone soli. ꝫ de neccārijs psone
p̄cipali ⁊ oibz quoꝛ cuā sibi
neccārio incumbit. ut vxoris. ⁊
filioꝛ. ⁊ similiū. Et nō ntez dici
tuz neccārio incūbit. qz nō sic
de psonis spōte assumptis ad
pōpā. wl ad aliam supfluitatē
Ex quo patet iterū ꝙ vn9 plu
ribz idigz quo ad hoc ꝙ alter.
quia habēs infirmam vxorem
pl9 indiget ꝙ habens sanam

e ¶ Secūdū ī homine ofiderā dū: est honestas psone q̄ est excellētia psone ī aliquib⁹ hoīs q̄ ei īsunt racōe quor red ditur psona honore digna. q̄ tho. 2. 2. q. Clv. dicit. honestū ē aliquid ex hoc q̄ est honorē dignū. Vñ ſm ph̄m. honestas dicitur q̄si honois status. Sz q̄ honestas hois maxime ofi deratur ſm virtutē ⁊ opera vir tuosa. Ideo ínter oia hois bona virtutes reddūt eū magis ho nore dignum. Vñ ph̄s ꝓmo ethico. dic̄. q̄ honor est ꝑmi um virtutis Et ī. iiij. Īuerita te soli hoīes sunt honorādi Ideo etiā honestas psone maxīe est virtus psone ⁊ opa ei⁹ bona. Dñs nobilitas gñis ⁊ aliq̄ exteriora fatiūt hoīem excellē tem aut honore dignū. hoc ē solū ī opinione hoīm errātiū. aut ínq̄tū iuuāt hoīem ad vir tutū opa. Et dicitur notanter q̄ vera honestas psone ofistit ī his q̄ fatiūt vere honore dignū. ut sunt virtutes. scīē. ⁊ opa virtutū. Ruia honestatē psone nō fatiūt multe diuicie. grādes familie. vestes p̄cioſe. apparatus mēse. dom⁹ glorioſe. ⁊ filia exteriora. Sz magis ho nestū fatiunt. ⁊ signa sūt sup bie ⁊ auaritie īsaciabil. Si cut etiā īdicia virtutū easdē f ostendūt. ¶ Tertium ī hoie

2m

oſideradū ē status eius seu of ficiū. vel artificiū. vel alia hītu do ipsius ī cōitate. qđ totum oprehēditur sub statu. Ad sta tum aūt sepe multa requírun tur. que officia talium exigūt. Vñ magíster ciuiū plus índí get q̄ ceteris paríb⁹ simplex ciuis. plus dux q̄ comes. plus epūs q̄ plebanꝰ. ⁊ sic de alijs Item mechanicꝰ vnꝰ índiget de ínstrumētis siue artis. de ma teria quā faciat. ⁊ de talibus. Vnde ad hoc q̄ hō exeq̄tur cōuemēter pūnēcia ad statū suū: neēa sunt sibi p̄fata vltra duo p̄ma ⁊ illa dicuntur neces saria statui. ¶ Quartū ī hoie g oſideradū est honestas statꝰ Et sicut honestas psone pe ea q̄ dicta sūt scđo mēbro non ē grādis familia ⁊ hmōi. Sic nec honestas statꝰ ē hmōi. sz est virtutes tali statui debite ⁊ factio opm tali statui debi tor. ⁊ p̄cipaliter opa exteio ra racōm recte omēsurata. que hōiracōe status sui. vel officij faciēda ícūbūt ad regímē alí orum ⁊ p̄fectū tpalīū ⁊ spūalí um. Et ad cōseruādū talē sta tus honestatē sepe vltra p̄dcā tria que sūt necessaria: requiri tur aliqua' familia. alique ve stes. ⁊ alíqua hmōi. ⁊ diuicie ad hoc req̄site dicuntur hones stati statꝰ neēe. ⁊ accōmodē.

3m

Et illa necessaia sūt differentia
fm dām statuū. Stat⁹ enim
honestior plura ⁊ talib⁹ ꝛequi
rit. Et nota q̄ q̄nto virtutes
ad statum ptinētes sūt excellē
cōres. et opa ad q̄ homo tene
tur racōe status sūt p̄stantioa.
tīnto status videtur honestior
Et ita status epi cui p̄cipali
ter īcūbit regimen oim i dyo
cesi honestior ē q̄ status ple
bani. qui solū subministracōez
quozūdā habet. ideo etiā licite
epūs recipit vltr̄ necessitatem
psone ⁊ status aliquā familiaz
⁊ vestes ⁊ plures q̄ stat⁹ ple
bani. Et sic de plebano respcū
altaiste. Et ducis ꝛspcū milītis
Et militis ꝛspectu rusticī. Et sic
que epō q̄ntū est ex ptē istius
condicōnis fm rectam racōem
sūt necāria i diuiciis. eēnt sim
plicī plebāo superflua ⁊ e cōuer
so. Debet tn illō qō impēditur
pro honestate status ⁊ psone
ēe moderatum. q̄ fm Aug⁹. li.
primo de ci. dei. De racōe hone
statis est vsus rerū modest⁹ ⁊
recte racōis moderamine mēsu
ratus. quia aug⁹. ibidem expo
nit honeste vt reb⁹ p vtimo
deste. sobrie. tpant. et pie. Etiā
honestas vtusq; vicz stat⁹. et
psone. paucis cōtētatur. Cuio
sitati vro pompe. ⁊ varietati
vtusq; status totū min⁹ ē ista
oia diuoāt. ⁊ paupibus nihil
ꝛlinquūt. et fatiūt q̄ multi diu
sis modis illicitis labrāt quō
cōgregēt diuitias quib; superbias ⁊ voluptates suas nutri
ant ⁊ dilatēt. Istis igitur qua
tuoz pensatis ea tpalia q̄ refūl
tant ex istis quadruplicib; ne
cessariis. dicuntur necāria hoī
ad trāsigēdū q̄uenientez vitā su
am fm exigētiā status sui. ⁊ cō
dicōez psone ꝓprie. ⁊ aliozum
quoz̄ cura sibi necessaio incū
bit. Et de istis necessariis lo q̄
tur aplus. i. thi. vi. di. Hntes
alimēta ⁊ quibus tegam hijs
contenti sim⁹. Et salomō pu
xxx. dic. Dne diuicias ⁊ mēdi
citatē ne dederis mihi. ꝯ tm vi
ctui meo tribue necessaria. pro
quib⁹ fm Aug⁹. ad pbā. oramus panē nostrū quotidianū
da nobis hodie. ¶ Et homo h
quicq̄d sup illa quatuoz hab;
superfluum reputet. et īm pios
vsus distribuat. quia p̄ceptum est. Et dicit px. de pal. di.
xv. i. nij. q̄ habens talia superflua non solum tenetur subuenire paupi extremā paupertatem pacienti: sed eciam pacienti necāitatē i vite honestate. Ra
cōe. q̄ quilib; debz velle ex ca
ritate ꝓximo qō sibi. Dn̄ cōn
caitatē faceret si seip̄m deh̄one
staret. eo q̄ crudel⁹ē qui famā
negligit iō etiā cōn caritatē p
ximi facit si eius honestati de

sic supfluo non subuenit Ido
trat9 Nicola9 vicino qui se de
honestare voluit pstituendo
filias: subuenit Exemplū de la
trone qui liberauit vxorē vni
us detēti de carcere ac ē. quis vi
deretur maior necessitas vitādi
pcēm Et in neemia et esdra qui
de mōrali rep relxōdūtur israhēli
te. de hoc q fratres possidebāt
in suos et ācillas dātes eis vi
ctum et vestitū. qz nō tenebāt
eos sm decentiā stat9 sui cū es
sent liberi et non sui. et de super
fluo quo eos tenebāt seruos
poterāt eos tenere ut libros.
vel mutuādo ut thobias fecit
gabelo de sua habūdātia dā
do primo. vel ad dcēter filias
suas maritādas sic fecit btūs
Nicola9 sm pe. pal. Verū
cū medūm tpantie non offistat
in indiuisibili. ſ in latitudine
quadā: nō opt; q pūctualiē
predictā necāria seātur Sz
exēpli gra Si cētū floreni sūt
necārij pōnise ad quatuor pfa
tas: tñ qui sine dolo sm racōez
rectam et muestigacōem dili
gētem centū et duos florenos
putat; necessarios: non mag
vis cēt. qz punctuale medium
nō est necessariū scire Ex quo
pt; q multi sint iniusti possesso
res tp alīū fures. aut raptores
q supflua habēt. de quor nu
mero fuit epulo diues qui nō
legitur illicita acquisisse. atta
mē i inferno sepultus fuit. qz
supflua non dedit. p dictis sa
tis accordat tho. 2. 2. q. xxxij. ar.
v. et addit q non opt; q di
ues. vel alter offeret ad oēs ca
sus qui pnt ocurrere i futuz.
hoc enim est de crastino cogi
tare. qđ dns phibet matth. vi.
Sz debet iudicari supfluū et ne
cessariū sm ea que pbabiliter
et ut plurimū occurrūt. Sz di
cet aliquis diues. Cuilibet li
cet re sua uti et eam retinere
Sz recipiendo rē suā aliquis
elemosinam non dabit. ergo
non est pceptū dare elemosi
nā. ſ. tho. vbi sup Bona tpa
lia q homini diuinitus cōferū
tur. ei9 qui dē sunt q tū ad p
prietatē. Sz q tum ad vsum
non solum debēt ee ei9. ſ etiā
alior qui ex eis sustētari pos
sūt. ex eo qđ ei supfluit Vnde
basilius Si fateris ea diuini
tus tibi puenisse. sc; bona tpa
lia. An iniust9 est deus inequa
liter nob distribuens. Cur tu
habūdas. ille vero mendicat:
ñ ut tu bone dispēsacōis meita
cōsequaris. Ille vero patientie
meritis decoretur. Est panis fa
melici quē tu tenes. nudi tuni
ca quā i cōclaui cōseruas. discal
ciati calciū qui penes te mace
scit. Indigētis argentū quod
possides inhumatū. quo cir ca

tot mutuaris quot dare vales
hec ē xp̄i mens luc. xvi. dicētis.
facite vob amicos de māmona
iniq̄tatis. ut cū defeceritis. reci
piāt vos in eternā tabernacula.
Vñ aug9. oia bō sua dedit de
us duobz hoibz. diuitib9 terre
na. pauperib9 celestia Sed de
us wlēs vtrūq; saluare: cōstitu
uit ut hic diuites i sua hereditate recipiāt paupes. et paupe
res eos in sua hereditate collo
cent ut vt̄q; p alīū collocetur

k Est aūt elemosinā dare ali
qñ p̄hm tho. ubi dē pcēm et p̄hibi
tum. vicz de necārio certo dae
Dbi nōt q̄ necārium dr aliqd
duplicit̄ Vno modo sine quo
aliquid ee nō pōt. de tali necā
rio. oino elemosinā dare non
dr quis. puta si aliqs in necessi
tatis articulo constitut9 hēret
solū vñ fustentari possent filij
sui et alij ad eū ptinētes. de hoc
enī elemosinaz dare essz sibi et
suis vitā subtrahere Szhoc di
co ñ forte talis casus imineret ut
subtrahēdo sibi darz alicui mag
ne psōe p quā ecclia vl respub
fustentaret. Quia p talis pso
ne liberacōem seipm et suos lauda
bilit̄ morti exponerz. cū bonum
cōe sit ꝓpo p̄ferendū Vñ. in. Re.
xvij. Vidua victui suo et filij.
ꝓposuit victū helye dicētis Fac
mihi sbcinericiū panē. tibi aūt et
filio facies postea. laudabilit̄

ei p̄ferre poterāt vitā helyē. q̄
cur2 fuit israhel et auiga ei9. et
mortī se exponē. Et sic ptz q̄ peti
az duo casus fuit i q̄bz eleosinā ē
i p̄hibicōe. Prim9 rōe dātis. q̄
eq̄liter indigz. vel pl9 in ꝓpa p
sona. Ha cōē. q̄ caritas ordinata
incipit a seipa Vñ eccī. xxv°. mi
serē aīe tue placēs deo Secūd9
casus q̄n indigz p suis. vnde i
thi. v°. Si q̄s suoz. et maxime
domesticoz curā nō hz: fidē ne
gauit. et ē infideli deterioz. vñ au
g9. Si q̄s vult filios exhereda
tare et eccīaz instituē. aliū q̄rat
q̄ augustinū p̄ filio. Et intel
ligit̄ casus ñ alia rō vtilitatis
publice cōmūis suaderz ut supr̄
dictū ē. Qñ vero eleosinam
dare sit filiū. et q̄n quis pōt de
necārio eliaz dare. illō dicz vbi
pus tho. d. q. secūdo mō aliqd
dr necārium sine q̄ nō pōt quem
enter tēnigi p̄m odicōez vel sta
tū psone ꝓpe et aliaz psonaz q̄
rū cura ei icūbit. hmōi necārij
minus nō ē i idumsibili cōstitu
tus. ß mltis additis nō pōt dīju
dicari ee vltra tale necessariū Et
multis sbtractis: adhuc rema
net vñ possit quemlibet vitam
trāsigere. p̄m statū ꝓpū. de hmōi
ergo eleosinā dare ē bonū. et nō
cadit sb p̄cepto. ß sb consilio. In
ordinatū aūt essz. si aliquis tā
tum sibi de bonis ꝓprijs sbtraheret
ut alijs largiet̄ur. q̄ de residuo

non posſ vitā trāsigere ouem
enter ꝺm ꝓpriū statū ⁊ nego
tia occurrētia. nullꝰ enim mo
ueienter viuere ꝺz. ꝯ ab hoc
tria fūt excipiēda· q̄z ꝓmum
est· qñ aliqs statū mutat· pu
ta p religiōis ingressum· tūc
enī oīa sua largiēs ꝓpter xp̄m
opꝰ pfectōis facit sc̄i alio sta
tu ponēdo Scꝺo qñ ea que si
bi subtrahit· ⁊ si sint necessaia
ad ouemētā vitē· tñ facilit̄r
resarciri p̄nt ut nō seq̄tur max
imū mouemēs· Tercō qñ oc
curꝛ ⁊ extrema necitas alicu
ius p̄uate psone· vl etiaꝫ aliq̄
magna necitas reipublicē· In
hijs enim casib⁹ laudabiliter
aliquis p̄termittꝛ id qꝺ ad
dcētiam sui status ptinere vi
dr̄ retur· ut necitati maiori sub
m uemr̄· hec tho· Scꝺo prici
paliter scienꝺū Quis dare pos
sit elemosinā ꝺm omnes· q̄
isti q̄ hñt dñium libꝝ t palīū·
vl āministracōis talīū ⁊ ptātē
erogandi· ut religiosi q̄ hñt
dispēsacōis a p̄lato sibi cōmis
sā dare p̄nt eleōsinā ꝺm cōmis
sū vl̄ p̄sūptū Si vro nō hñt
dispēsacōis sibi omissā· nō pos
sūt dare corpalem elemosinā
sine licentia p̄lati exp̄ssa vl p̄
sūpta· nisi in necessitatis casu
extreme· Racō dicti est· q̄ nl
hñt ꝓpriū· famuli etiā domno
rū nō possunt dare elemosinā
ꝺ rebus dñoꝝ nisi panē ⁊ su
pflua coquine ⁊ hmōi q̄ non
inferunt sensibile nocumētū·
de quibus eis cōstat aut ver
similiter p̄sumitur q̄ non di
spliceat domīs suis· Si enī
alias darent· tunc otrectarēt
rem alienam multo domino· ⁊
sic furtū cōmittꝛēt Filiꝰ fami
lias· q̄ ea q̄ hꝫ sunt p̄ris· non
pōt dare elemosinā nisi forte
aliquā modicā ꝺ q̄ pōt p̄sume
re q̄ patri placeat· nisi forte
alicuiꝰ rei esset sibi cōmissa di
spēsacō a patre· vxor etiaꝫ nō
pōt ꝺ omnibus sibi a marito
cōmūibus Sꝫ ꝺm tho· Ray· ⁊
p̄· pal· pōt facere elemosinaꝫ
⁊ alienacōnem sine licentia vi
ri in multis casib⁹ Primo n
si vxor habꝫ res paternales·
idest ꝓprias res preter ꝺtem·
vbi huiusmodi ꝺ cō suetu die
locū habēt· Scꝺo si sit lucra
tiua· ita q̄ exhibita ꝺbita gu
bernatione ꝺ mꝰ opibus suis
lucratur· pōt de illis elemosi
nam dare· nec illud intelligi
tur ꝺ ducendo expensas victꝰ
sui Quia vir tenetur ad oīa
hmōi onera ꝓpē ꝺtem ⁊ ꝓpē
obsequiū ab vxore exhibitū·
Ratio dicti est· q̄ talis mulier
virago est ⁊ q̄si virilis Tercō
ꝺ rebus viri· ut de pane· vino·
⁊ hmōi q̄ de approbato moꝺ
solent ad dispēsatiōem vxoris

ptinere·pōt ⁊ dꝛ dare elemosi
nas moderatas tñ ⁊ ꝑm facul
tatē viri ⁊ maiozē vl minoꝛez
multitudinē ⁊ necātatē paupe
rum· Intelligẽ etiam de rebus
totalibus ⁊ si vir aliqñ phibe
at prefata vxoꝛ: pōt tñ p babi
lē credere q̄ non intendat oī
no prohibere elemosinas da
re· sed superfluitatem nisi aper
te cōtrariū apparerꝛ· tunc nō
tenetur dare: nisi in articulo ne
cessitatis· Nō to si vxoꝛ pegrīa
tur· ⁊ vir expēsas taxatas de
dit· si vult sibi sꝰtrahere potest
paupibꝰ dare Nūto in extrema
necātate· q̄ tūc oia sūt ꝯmūia
Sexto pōt alienacōez rez fa
cē sine licētia viri ad vitandū dā
num viri· sicut abigayl· i· Re· xx
v· q̄ mulier habꝛ ꝓprietatem i
omunibꝰ bonis sicut ⁊ vir· vñ
si p negligentiā vl malitiā vi
ri immineat piculum: potest ip
sa obuiare Septimo si vir sit
fatuus· tunc enim dispensacō
domus pertinet ad vxoꝛem. ni
si aliter per superiorem fuerit oꝛ
dinatum· Octauo si vir ab
sens non possunt dispensatoꝛē
domus fuerunt. Sed qui
bus danda est elemosina· Rn·
sm Ray· Iste q̄ posset dare ōni
bus indigentibꝰ· talis indistī
cte omnibus indigētibꝰ dare
debꝛet· ut dicit crisꝰ· super epi
stolā ad Hebꝛe· Exemplo loth

⁊ abrahe qui quoniā omnes i
differenter recipiebant inter ali
os· etiam angelos recipere me
ruerunt· Si enim non oēs rece
pissent· forsitan ⁊ āgelos re
pulissent In hoc em casu addit
crisꝰ· Quiescamus ab hac fur
da ac dyabolica ⁊ pēptoia cui
ositate. falsi; discernendi int
paupꝛē ⁊ pauperem· nō enim
ex vita eoꝛū quos recipismer
cede tibi retributurꝰ est deus.
sed ex voluntate ⁊ honorificen
tia multa· ex misericordia· ⁊ bo
nitate ymo ꝑm gregē· excōmu
nicato danda est elemosina· ⁊
cuilibet manifeste peccāti nisi ex
necessitate cui vl elemosine ne
gligeret iusticiam· In quo ca
su dicit Augustinꝰ· vtilius pa
nis eruienti tollitur· si de cibo secu
rus iusticiam negligat· q̄ eru
rienti panis frangatur. ut inius
sticie seductus acquiescat· In
tellige tamē hoc. nisi talis esu
riret ad mortem· Unde dicit
petrus de paluꝰ· Rubaldo pais·
nō premia danda est· ne lux
urietur· Iusto ergo ⁊ sēō dan
da ē elea· Iuxta illō Eccle· xij·
da misericoꝛdi. et ne suscipe pec
catoꝛem· nisi solum ut foue
atur natura. non culpa· ꝓpter
deū enī iustos olim pperasse
dꝰ pētapoleos Benedꝛ· xviij·
Bona ergo bonis sēm Augꝰ·
creata sunt· peccatoꝛ aūt pane

dignus non est quo vescatur.

p Propinquitas etiam ſm au
gſt. li. primo de doctrina xpiana. dz inspici. q illi qui sūt nobis magis cōiuncti. quasi quadā sorte nob obuemūt ut eis magis prouidere debeam? vtilitas etiam inspitienda ē. que expectar a plona cui subuenitur. vl ab eis data est. p dicatoribz nāqz a platis ex debito subuenitur. Vñ sacerdotibus a phis annona olim dabat de publico. q multitudo sapiētium samtas est debis terrarū sap. vi. Et leuite etiā nutriebātur de bis coib? ut pz leuit. in multis locis. Magis autē predicatoi subuenīē dū ē Vn de. i. Cor. ix. nō alligabis os bouis triturātis Ido dic. tho. vbi pus in sūma. q circa hoc ē discrecōis ratō adhibēda. ſm ouūctiōis drām. sanctitatis. et
q vtilitatis Cui aūt magis sit danda elemosina a pl? bene faciendū. dicit tho. in. viij. Vbi prius non est facile determinare ꝓpter multas diuersitates hom a necārij. ut dic phus. ix. ethico. Tamen hoc ē tenendō. q semp magis est reddendū debitū. q̄ benefitū impendēdū ut ipe phus ibidē dicit. n ex p te altera assit maior bonitas vl necēcitas. et ideo pentib? a ꝓpinquis et benefactoribz a eis a quib? spūalia accipit. magis dz hō elemosinā facere si indigeāt Et ceteris pibus. melioribus magis. et magis indigētib? Et sic ſm has tres cōditiones dz gradus in elemosina cōstituī. scz ſm necārīū. honestū. et debitum. Assignare aūt in singulis q̄ vnū altei preferatur est impossibile. q singulares cōdicōes que attendende sūt. sunt infinite. et non cadūt sub arte. de bijs aūt vnctō docet. et prudētie cōsiliū hoc tho.

r Terciō principaliter videndū ē de elemosina spūali. q̄t dicit tho. in sūma vbi pus. est septuplex Et sūt docere ignorātē. cōsiliū defectū intellect? speculatiuū Cōsulere dubitāti. cōtra defectū intellect? p̄dicti. Corrigere peccātem. cōtra inordinatā voluntatē. primo. Remittere offendenti in q̄ tum primus peccat in nos Consolari tristē cōm passionem appetitue pti int q̄s maxima ē tristitia. Portare onerosos et graues. cōtra sequelā pcti. Exhortari ordinato ei actu grauātur ei cōuiuētes etiam preter peccātis intēcōnem ſm illud Ro. vi. Debemus nos firmiores infirmitates aliorū portare. primo non solū tales ſm q infirmi sunt graues ex inordinatis actibz. ſz etiā q̄libet eoꝝ onera sūt supportāda ſm

illō gallath·vi·Alter alterius
oneā portate· Vltimū est ōro
p quā poscimus auxilium a deo
Vñ vſus · Consule castigare
mitte·solaē·fer·ora·Et ſbli cō
sule ꝓpixndit doctrina a osili
um· Queritur aūt vtr elemosiē
ſpūales sint meliores q̄ corpa
les ſy·tho·ibidem simplicit lo
quendo q̄ sic. Primo exptē do
mi·qr illō qō exhibetur est no
bilius sc; donū ſpūale qō pree
minet corpali Secūdo rōe eiuſ
cui subuenitur·qr ſpūs nobili
or est corpe·vñ sicut tō sibi ipi
magis dr; puidere q̄ntū ad ſpi
ritū q̄ q̄ntum ad corp9·ita eē
primo quē dr; tanq̄ seipm dili
gere· Tercio q̄ntum ad ipōs
actus p q̄s a q̄b; ſbueitur pro
xio. qr act9 ſpūales sūt melioēs
corpalib; q̄ sunt quodmō sui
les· Ex q̄b; patr; q̄ diuores
sūt p̄dicatores a docētes sacrā
scripturā ex opassiōe ꝓpt̄ deum
pure a q̄b; auxa argetū deest.
qr de ſpūalib; opib; mie pluta
facē p̄nt·vñ plus merentur ta
les nobiles euāgelici canes vl
cera lazari·i· pcōris sanando.
q̄ diues epulo mereri poterat
micas dando· Et econuerso plus
prcat absq̄ dēs talētū dñi·sc;
vbū dei·q̄ diues negās micas
tpalis ſbstātie· Vñ ezechielis
·iij· Sanguinē eius vicr pec
catoris de manu tua requiram

Oñ ergo medici visitant infir
mos·a aduocati defendunt pu
pillos·a doctores legum docēt
ſcios·q̄uis nō sit pcēm:tñ nō
est elemosina ſi fit ꝓpter lucrū.
qr non fit ex opassione a pro
pter deum· Si aūt gratis hoc
faceret·a ꝓpt̄ deum·elemosina
esset non spiritualis·sed corpo
ralis·quia ille scientie lucrati
ue sunt primo paliter ꝓpter in
digentias corpales supplēdas.
possent tamen spūales elemo
sine compari corpalibus ſm a
liquē pticularē casū·a tūc p̄fer
ri corpalis spūali·puta magr
pascēd9 cēt fame moiens.q̄ p
eo oraō. Sic etiam ſm ph̄m
Meli9 ē i digētū ditari q̄ ph̄ai
q̄uis hoc simplicit sit melius·
Queritr etiā qūo ele sint dāde t
ut freūose dētur. Sy·p̄mo sūt ex
caritate dāde·i·cor·ij· Si distri
bueroī cibos paupm oēs facul
tates meas·caritatē aūt nō ha
bra nl m̄ p desit·s·ad eēnle p̄miū
i celo alicr; als multiplr̄ p̄fit Se
cūdo dāde sūt ex bō itencōe.nō
ꝓpt̄ manē glāz·ſi tanq̄ deo·qr
qō vm ex mīmis xp̄i fit.xp̄o fit·
Math·xxv·vñ math·vi· Oñ
facias elāz·nesciat siniſtra·i·ma
nis glā qō faciat dextera tua·i·
rēa intentio nō ip̄diatur p ſini
ſtrā itencōem Tercō ut ordiate
fiat·p̄mo tibi·secūdo p̄mis·
tercō aliēnis· Cap·iiij·

De furto ꝓprie dcto qđ directe cōtrariatur p̄cepto septō. tria pn̄cipaliter vidēda sūt. Prio vbi expresse cōmittatur furtū. vl rapina. ꝛ quot modis. Scđo vbi talia cōmittantur vl ate.

a Tercō quo i rebꝫ iuētis Rn̄tum ad primū diffinit Rap. ꝛ vl. in trēcta. in. Furtū qđ est cō trectacō rei aliene. mobil. corpalis. fraudulosa inuito dño. lucrifatiē di gra. vl ipi⁹ rei. vl etiam vsus eius possessionis sue Dicit̄ ꝑmo otrectacō. qz sine ea non ē furtū ꝓprie. licꝫ intēr ueiat vlūtas. verbū. vl scriptum. Alias si ocupiscat ꝗs res alienas illicite a fine cōtrecta cōe. est trāsgressor alterius p̄ceptiscꝫ non ocupisces rem p̄ximi tui. Dicit̄ rei aliene. qz nō omittitur furtū i re plenissime ꝓpria Plenissime dico. qz si alius hērz i re illa ius. puta credi tor cui res ē pignoi obligata ut comodatarius. idest ille cui ē aliqđ comodatū. vl soti⁹. vl filis psona alia a dño furtiē furripiēs alicui tali psone. furtū omitterꝫ Dicit̄ mobil. corpalis. qz i rebꝰ īmmobilibꝫ vel in corpalibꝫ ut fūt actiōes ꝛ huiusmodi furtū nō omittitur. qz talia nō p̄nt otrectari ꝓpter fui mōfitatē ꝛ incompetentem Dicitur fraudulosa. qz si aliqs credebat rē eē suā. ꝛ credebat sibi licere rē suā furripe. nō cōmittit furtū licꝫ alias tēatur restituere si nō fuit sua. ꝛ ideo si credebat se facere dño vlēte: nō facit furtū. qz nō facit dolū dr̄ inuito dño. qz si credebat dn̄m p̄missurū ꝛ sb̄est iusta cā credēdi. nō tenetur Si vero nō sb̄ est causa. quare debebat credere. de hoc tenetur Et dr̄ dns inuitus. etiaꝫ si videat rē auferri ꝙuis non cōtradicat Si autē putat facere inuito dño. ꝛ tm̄ dns vult. Furtum quidē facit ꝙtum ad intencōnem. ꝛ mōrtaliter peccat. ſꝫ non tenetur ad restitucōem. nec dns pōt petere. obstāte sibi sua voluntate dr̄ lucrifatiēdi gra. Quia si quis alienā ancillā vel mercetricem rapuerit. vel celaverit. nō causa lucrifatiēdi. ſꝫ causa libidinis exercendē: nō cōmittit furtum licꝫ alias ꝙuis peccꝫ. Dicitur ipi⁹ rei vl vsus eiꝰ possessionis sue Nua nō solū cōmittit furtū ꝙ rei dn̄ium vult lucrifacere sic furtiue. si etiā ꝙ vsū vel possessionē rei. Addit thō. 2. 2. q. lxvi. qz sicut furtū cōmittitur in occulta acceptōe rei aliene ita ꝛ in occulta detēcōe iniusta

b Est aūt tā furtum ꝙ rapina ut dicꝫ tho. vbi ꝑius peccatum mōrle. qz cōn dīmū p̄ceptū. ut patuit supra. ꝛ cōtra iustitiam

qua vñ cuiq; reddendum est
qđ suū est. Et cōi caritatez de
diligendo pximū. quia rapīa
a furto humana sotietas pirz.
7 tam furtū q̄ rapīa aggr̄uā
tur. ex circūstanciis loci. tēpis.
7 psone. a similib9. ut si rem
sacrā i loco sacro aufert. tunc
est sacrilegium. aut alia spēci
es. Aut si debito tpe oracōi au
fert alienā rem. Si etiā psōa
dampnificata pauper fuerit in
se. vel in suo statu. aut i suis hē
dibus ex hoc gr̄ue dampnū pa
c ciatur. Sz quereres. est ne
pccm mortale si quis alteri fu
retur acum. vel pēnam ad sci
tēdum. vel talem puā rem. Rn.
sm tho. vbi prius. q̄ in talib9
rebus minimis dō cui auferetur
res nō reputat sibi dānū inferri. 7 ille qui accipit pōt p̄sumē
hoc nō esse cōi ei9 voluntatē cu
ius res ē. a si esz pns ipe non
dissentirz. ergo si q̄s hmōi res
furtiue. id ē alio nesciēte accipit.
pōt excusari a pccō mōrli. Si
aūt habeat aīm furandi 7 alteri in
ferēdi dampnū: pōt in talibus
minimis eē pctm mōrle. sic ē i
sola voluntate furādi est mōrle
Vbi etiā extrinsec9 nullū nocu
d mētū inferturz. Ex q̄bz patz
q̄ multis modis cōi septimū
mādatum peccāt hoies. Prio
quādo quis rem alienā iuste
aufert alteri: ignorante illo cu
ius ē. a eo iuuito. sic q̄ si hoc
cognoscerz: sibi displicerz. Et
non solū otra hoc septimū p̄ce
ptum peccat. z etiā tenetur re
stituē iuste ablatum. Se e
cūdo se q̄tur sm tho. q̄ q̄ rem
suam apud aliū iuste detētā
occulte recipitz: peccatz q̄dem
furtum auferēdo. non quia gr̄
uat illū qui detinz. nec tenetur
ad restituendū aliquid. vel ad
recōpēsandū. Sed peccat otra
cōmune iustitiā. dum ipse vsur
pat sue rei iudicium. iuris ordi
ne p̄termisso. Et ideo tenetur
deo satisfacere 7 dare operam
ut si inde ortum fuit scandalū
proximorum q̄ illud sedetur.
Sed pe. Aureoli q̄stiōe. iij. q̄.
xxi. dicit q̄ hec opinio videtur
habere veritatem in casu i quo
persona priuata potest per iu
dicem. siue psonam cōmunem
satis de facili recupare rem suaz
Sed in casu vbi talis p iudicē
non posset rem suam recupare
vno modo. vel q̄ iudex non ē
pns. q̄ factum ad eius notici
am peruenire non potest. Aut
quia iudex non audet inquirē.
vel ille cuius res detinetur nō
audet alīū accusare. vel alio mō
consimili. In tali casu vnusquis
q̄ fit quasi ministez iudicis.
a executor legis. Ita q̄ rem su
am vel equiualens accipere po
test. nec peccat i re acceptanec

im modo accipiēdi. hec ille. Et
pbat p Aug⁹. in epistola ad
macedonū q p raōez. Eādem
opīonē pe. pa. recitat nec eā
improbat. Tercō pecat cōtra
septimū p̄ceptū q̄ primo suo
nec in se nec in re sua eam nō q̄
dem sibi vsurpando q retinēdo.
ſ̄ siue occulte. siue manifeste de
struēdo q corrūpēdo. ut qui cō
burit alteri⁹ domū. interficit aī
malia. aut destruit agr̄ eius. q
similia vastat. Quāuis ei nihil
de illa re apud eum maneat. tñ
qz primum iuste damnificat.
pecat contra hoc p̄ceptum. q
tenetur damnum recōpensare
Rīto pecat cōn hoc p̄ceptū
qui hmoi damnum primo in
iuste illatum sibi non recōpē
sat q̄tum pōt. qd vtiqz teneť.
nisi alter qui dāmificatus est
sibi illud wlūtarie remittat. à
ab eo habeat wlūtariam dila
cōem. aut impossibilitatem re
stituendi. vel similē excusacōez
habitā. Ex quo pt̄z respōsio ad
q̄sdam alios casus. Vn⁹ē. q
si aliquis accipit equū. vt aliā
rem accomodatā vsqz ad cer
tum locum. q ipē vltr̄ illū locū
p̄cedat cū illa re. ℣. fm Rap.
qz furtum cōmittit. nisi in casu
quādo sciebat dominū nō
fore multū si sciret. Alij q si ali
quis rē sibi ad vtēdum cōces
sam alij omodauit. ℣. Rap. qz

furtum vtiqz cōmittit. qz non
erat ei oncessa ad vsū istū. Aliūs
casus vtr̄ creditor cōmittit fur
tum si pignore sibi obligato
vtatur. ℣. rap. qz sic. In hoc au
tem casu q similibz. scz cum fur
tum cōmittitur in vsu rei: tene
tur fur ad estimacōnem vsus
rei. etiā re ipa domino restituta
fm Rap. q hosti. Quīto pec
cat ot̄r hoc p̄ceptum qui vine
am. agrū. ortum. à qd̄ cumqz
aliud siue cultuē cōmissum insi
die ab hoc à fallacia colit. q p hoc p
rimum suum dāmificat. q tene
tur ad dampni restitucōem. dē
intelligendum puto de quoli
bet mfideli q fraudulēto labo à
tore. scz carpentatore. muatore.
primū dāmificāte iuste. Sex
to pecat qui t̄minos agror̄
suorum. vinear̄. ort̄or̄. prato
rum. vel similiū possessionū scien
ter dilatat in damnum primi
sui. p hoc aliqd sibi de sua pos
sessiōe auferēdo. q tenetur ad
restitucōem. non solū ablati. ſ̄
etiā fructuū quos inde p̄cepit.
q quos p̄cepisse dominus rei si
eā possedisset. deductis tñ exp̄b
factis pro fructib⁹ q̄rēdis. cō
gregādis. q oseruādis. Sep
tio pecat iudex q̄ ex cupiditā
te. timore. odio. amore. à ex q̄cūq
alia cā sciēter male iudicat
q sentēciat i damnū primi sui
Et fm Rap. tenetur illi quē sic

imuste lesit ad oē interesse Si
milit intelligendū est de illo q̄
licet sit ignar9. a ad talem cau
sam indicandam insuffitiēs. ta
men p̄sumit eā iudicare sine cō
silio aliorū magis pitorum q̄
suffitientes reputati sūt. Et sic
ottingit eū p ignorantiam imu
ste iudicare. a primū damnifi
care. peccat enim talis otra hoc
p̄ceptum imuste iudicādo. 7 p
hoc ledēdo primū. a in foro cō
scientie tenetur leso ad restitu
tionem. Eodem modo dicēdū
est de illo qui suffitiens fuit ad
iudicādū. si neglexit adhibere
diligentiā debitā. quia nō stu
duit 7 vidit q̄ studere a videre
debuit. a sic ex sua negligētia
male iudicauit in primi lesiōez

8 b Octauo peccat aduocatus
aut p̄curator qui scient defen
dit causaz imustā ut dicit tho.
2.2.q.lxxij. qz imustū est a illi
citum scient alicui cooperari ad
malū faciēdum. siue ofuleēdo. si
ue adiuuādo. siue qualit̄cūq;
ofentiendo Vñ ro. i. digni sūt
morte nō solum qui faciūt. sed
etiā illi qui ofentiūt facientib;
Tenetur etiā ad restitutionez
ei9 damni qđ cōn iustitiā p ei9
auxiliū altera ps incurrit Si ve
ro i p̄ncipio credidit causā fo
re iustam. 7 in p̄cessu apparz si
bi imusta: debet causam desere
re sine aduersarij damno ut di

9 cit tho. vbi pri9. Nono peccat
aduocatus aut p̄curator. si pti
aduerse causā bonā assumpta eā
grauat. aut damnificat in expē
sis. Aut imprudit in executōe iu
stitie. in hoc q̄ petit dilacōnes
superfluas. aut producit scient
falsa instrumenta. aut falsos a
corruptos testes. Aut iudicat
sm falsas leges. a quascūq; fal
sas prohibitiones Et sm Rap.
tenetur parti aduse quā sic in
iuste lesit ad restitutionez onīū
que p eius patrocin iū imustū
amisit. Decimo peccant q̄cūq; i
sus a tallias ofuetas 7 tholo
nia vectigalia. vngeltas. 7 simi
lia iuste instituta. aut ab anti
q̄ ofuetudie cui9 cōn iū nō est
in memoria introducta nō sol
uūt. si in toto. vel in pte dnis frau
dulent subtrahūt. a tenētur ad
restitutionez. Vnde cāo q̄ pleba
no. a alijs subtrahūt aut eorum
ecc̄ijs debita. ut q̄ nō soluūt de
cimas fidelit. aut oblatiōes cō
suetas. aut alia huiusmodi. 7 te
nētur ad restitutionez Duodecāo
famulia famule qui bona dño
rū aut dominarum infideliter
dispensant alijs. aut sibi ipsis
inutilis dnis appropriādo. aut
q̄ minus late in p̄rios vsus ta
lia assumūt. vel etiā qui de bis
dnoz suoz ipi inutilis eleōsi
nas faciūt cōn supius tradita.
Tercōdecimo mulieres que k

bona virorū suorū furantur. ā ea maritis nesciētibus aut nolē tibus nimis sūptuose ōsumūt in vsus ꝓprios. vel etiā de ipsis bonis virorū suorū elemosinas fatiūt. cōtra eorū expssa ꝓhibi cōnem. et cōtra ea que sup̄ de elemosina tacta sūt. Quarto decimo pecāt mulieres adulte rātes q̄ filios illegittimos nut unt sb̄ expensis eorū q̄ putātur pres taliū filiorū. et non sūt. et sic fatiunt filios suos illegit timos succedere ad hereditatē legittimorū. q̄ tn̄ soli ius habēt in paternis bonis Talis enim mulier taliter ꝑuat legittimos vel maritū in bonis. ad vtrosq; alterū ptinentibus. Quinto decimo testamētariī qui elemosi nas. aut alia legata non assig nāt quibus ex testamēto assig nanda sūt. scz qui sibi retinēt aut ꝓpria voluntate aliis donāt q̄ illis quibus notatum p testa torem ordinata fuerūt. p hoc eni inuste damnificant ꝓximū in re sibi debita. et tenētur ad restitucōem etc. Sexto decimo pecat contra septimū p̄ceptū ec. q̄ rapinā omittit. vicz rē alienā inuste auferendo alterius vi vel vi olētia alio cuius res ē sciēter et iuito Et tenetur talis vltr̄ restituere q̄d alterius sic abstulit. etiā dānū recōpensare q̄d inuste intulit Et illud est generale in

18°

omnibus inustis damnificato ribus. Et nōter dictū est qui inuste. q; si fieret auctoritate iudicis iuste iudicantis. talis occulta et manifesta receptio nec furtū forz nec rapīa. q; nō inusta Sicut et filij israhel dō iubente egyptiorum bona licite receperunt. Verūtn̄ si talis in publica auctoritate positus au ferrz alterius res p violētiaz inu ste talis peccarz et omitterz ra pinā. et teneretur ad restitucō nē Sic etiā nec furtū omittit nec rapinā qui aufert furiosi occulte gladiū ne occidat nō inuste. q; non in alterius nocu mentum. Decimo septimo m

18°

peccant dñi qui a sbditis suis p inustas tallias aut exactio nes inebitas. superfluas. inconsuetas subditos suos grauāt. et ab eis pacta exigūt Sūt tn̄ aliq̄ casus sm̄ Hay. et hostien. in quibus licitum est dñis vltr̄ censū debitū aliquod subsidium moderatū exigere. Primus ē p

19

defensione patrie. ut cum pria inuste ab hostibus inuaditur. tunc enim sbditi non solū te nentur suas res impartiri. sz etiā tenētur corpaliter et totaliter iuuare et laborare Secūs si do min̄us vult ire in exercitum indictū ab eccīa vel principe cōtra hereticos vel paganos. nec sufficit ad expensas. potest a

29

subditis pterea subditū. Tertius si in bello ex pacto suo iusto fuerit captus ab hostib9. et non sufficiat se redimere absq; dāno graui. Quartus si dotat filiam maritare. aut filiū despōsare. Et si aliqua alia causa similis emergat. de quibz videlatus in summis. pōt licite a subditis petere auxiliū. sm moderatū. Si vero dominus exigere vellz: teneretur ad restitucōem sm Ray. et alios. Decimo octauo peccāt interdū q̄ in contractu conductōis mercenariū de pacto suo non statim soluēdo damnificāt. Vñ dicit alex. de halis in sūma. talis tenetur restituere damnū. et etiā tātum quātum mercenario nocuit. Vñ leuit. xix°. non morabitur opus mercenarij tui apud te vsq; mane. id est opis mercēs. Et eccl. xxxiiij°. Qui defraudat mercedem mercenarij. et qui effundit sanguinem frēs sūt. Et Jac. v°. dicitur diuitibz. Ecce merces operariorū vestrorū que fraudata est a vobis clamat. et clamor eorū in aures dñi sabaoth introiuit. Potest aūt ille cui ptium solui debet multiplicare damnificari nō solutus. Aut quia tātum tenetur eadem nocte soluere. Aut alimoniā. et alia necessaria emere vel pncipi obnoxiū fieri. aut aliud hmōi incurrere. pter carentiam sibi debite mercedis.

Decimonono peccāt qui defraudant dōnos aut ciuitates in thesauris licite impositis. ymo imdum illicite p tiranos extortis: Exempli grā. dominus alicui ciuitatis sibi subdite impōnit ei aliquā exactionē iniustam. sz rectores dicte comunitatis p se et cōmunitate ut maius malū euitent promittūt eidem dño quādam pecunie sūmam. et statuūt quēdam modum recipiendi sue colligendi dictam pecuniā a singulis de illa comunitate. impōnendo cuilibz certā pecuniā soluēdam: sm multitudinē bonorū sua. vel aliter. posito etiaz q̄ aliqs ciuiū dictā summā pecunie vel simul vel p ptes. pmittēs soluē dicto modo recipiat ad firmā pecuniam impositam cōmunitati dicto modo colligendā. demū posito q̄ aliq̄ de dicta comunitate existimātes hmōi exactionem iniustā. et ideo non soluēdā mihi p violētiā et coactionē aliquā pecunie sūmā eis impositam. clam. vel occulte retineant. Querit ergo gofred9 q̄libet. vij°. q. xv°. Verum sic retinētes illud quod est impositum eis teneātur illud restituere. et hoc illi q̄ recipit dictam collectā ad firmam. Rñdit debitum est ut vnusquisq; tāg̃ pars tribuat

ad omune bonū cōseruandū suā
psecōnem. Sicut etiā quisq;
p salute ppria tenetur dare ti
rāno bō extorta vl pdere pl?
q̄ pmittat se ꝑimi ab eo. Et
bñ stāt simul in ꝓposito casu ⁊
in alio q̄ aliq̄d imuste ab ali
quo recipitur. ⁊ tñ iuste pōt
ab alijs exigi. ut si dñs a tiran
no capitur. si captus sine sub
ditor bonis redimi nō pōt. ⁊
tñ tirannus imuste psecūm reci
pit. ⁊ restituere tenetur. ⁊ sb
diti bñ fatūt dñm liberando.
Sic ē in ꝓposito. vbi oēs de
cōmūitate sūt sicut vnum cor
p9. ⁊ rectōres omūitatis qñ rō
nabiliť sb ditis aliquid soluē
dū imponūt tenētur soluere.
alias cōmūitatē defraudant.
p Decimo pecāt q̄ scienter 20
tradunt boib; malas pecunias.
vl alias res p bois. post q̄ ab
alijs sic ad ipōs puenerūt. ta
les ei nec dant pciū iustū. nec
fideliter agūt. nec bñ intēdūt.
ꝟ hoc quo ad pecuniā pcipue
intelligendū est. qñ datur pecu
nia que est falsificatō monete
omūis Secus si non esꝫ falsi
ficata moneta. ꝫ in vno grosso
pl9 de argento a casu q̄ in alio
q ⁊ min9 de cupro Decimo 21°
primo pecāt bm plures q̄ me
liores denarios eligūt de mo
neta non pure argentea. ⁊ re
soluūt in argētū. vl vendūt pci

ositus. ⁊ leuiores eque care vē
dūt. patz q̄ tūc monetam red
dūt min9 acceptā: ⁊ tales faci
unt interdū libram denariorū ita
leuem sicut psiores monete.
quod tñ omino illicitū ē. ergo
nocent comitati. eadem ratōne in
terdū. sicut isti de quibus puer.
xi. dz Qui frumenta abscōdit
maledicetur in popul. Se r
cūdo principaliť videndū ē de
palliatis furtis ⁊ rapinis de q̄
bus ē ꝓma regula Magistri
Math. li. de otractib9 Quicū
q̄ exhibz se. qualē scit se nō es
se. cui ꝓpť hoc principaliter q̄
creditur eē talis qualē se exhi
bet: datur. mutuatur. vēditur.
vl fit aliquid boni. qđ nō da
retur aut fierz si sciretur nō eē
talis. illud ipē imuste capit. ⁊
ad restitucōez tenetť. misi sibi
aliūd de optat de iure. vl ipē ꝓ
babiliter ignorz. q̄ hac ratō
ne sibi detur vl fiat. Patēt ista.
quia si nō detur alias de Iu
re: non daturz sibi voluntarie.
ymo inuolūtarie. q̄ ex ignorā
tia cuiꝰ ipē est cā p suam falsā
exhibitōez ⁊ simulatōnē: seq̄
tur q̄ ipē fraudulēter recipiat
Si iuxta hāc regulā discute
rēt se boines: o q̄ multi inuen
rēt se imustissimos occupato
res. q̄ de diuicijs suis glorian
tur. ⁊ aspnātur ceteros ut ma
los: Primo enī pncipes. q̄ hnt 1°

defendere terrā ⁊ sb̄ditos·tūsq; uidere de iustitia ad q̄ obtribu
cōe subditor quasi preco con
ducti sūt·deq̄ nō defensionem
debitā ⁊ iustitiā negligūt detri
to contribucōnem imuste reci
piūt·Secūdo idem iudicium est
de hijs qui se clericos uerbo di
cunt uel habitu uel officio exte
riori ondūt·⁊ nō sunt tales q̄
les racōe cleicatus esse deberēt
Ex quo enim ille quē epūs nō
acceptauit ⁊ ordinauit in clei
cum imuste recipit benefitia ec
clesiastica·⁊ fructus eor̄ Quo
modo ille corā deo iuste recipi
et·quē deus nunq̄ in clericum
acceptauit Quomō aūt est cre
dibile q̄ deus illū vnq̄ in cleri
cum acceptaueit·qui nunq̄ ut
clericus viuere uel ut talis deo
seruire ꝓposuit·Si fi aliq̄d de
hijs que ad clericū ptinent as
sumpsit aut facit·hoc pncipali
ter ideo facit ut p hoc facilius
reddit⁹ ⁊ pecunias possit ob
tinē·⁊ p illas seculares hre ho
nores·conuiuia·luxurias·⁊ va
nitates seculi exercere·Et si ali
quādo bonū ꝓpositū habz·⁊ p
tunc iure pcipit: nonne etiam
tunc quando mutat ꝓpositum·
⁊ opere otrarium impletit̄ꝛ
percipiendi ius perdidit·Ter
cō similit̄ꝛ est iudicandū de re
ligiosis habitu·⁊ irreligiose
viuentib⁹ Quis enim credit.

puto aūt q̄ nec ipīmet credere
possunt hoīes ideo eis bona da
re·cōstruere monasteria·elēo
sinas ⁊ oblacōes porrigere: aut
im de ⁊ de talib; otra, deū ⁊ regu
lam viuant·Cū ergo ipsi solū
sub pretextu huiusmodi ⁊ co
lore petāt ⁊ recipiant·⁊ hoc in
tuitu eis detur·ut vic; sm̄ sta
tum assumptū deo seruiant ⁊
viuant·Ipsi non habēt ius ou
tendi data in aliud: marie con
trium: q̄ ad id ad qđ data sunt
⁊ ipsi receperunt·q̄ cito ergo
quispiā religiosor̄ sciens con
ea facit·q̄ ad statū religiosum
de necitate salutis ptinent·imu
ste pcipit ⁊ abutitur oib⁹ mō
steio donatis·etiā pane uel ha
bitacōe misi mutz mtēcōez·⁊ ve
lit eis vti sic dz·ad restituēdū
tētur Qr̄to ofermit̄ pōt dici
q̄ q̄ sciens con ātur ut res q̄cū
q; valis melior appareat·q̄ e
bō·quā emptor ꝓpter hoc emit
pncipalit̄ q̄ talē credebat eā es
se q̄lis apparebat omuni iudi
cō tātum tenentur restituē q̄n
tū recipiūt vltr̄ uz eius valo
rē·Et si reddatur eis res eor̄ i
tegra: totum pcium reddere te
nebūtur·q̄ non fiebat empcō
misi p tali re qualis sm̄ iudicia
um omune apparebat Simili
ter sentiēdū ē de hijs q̄ rē bonā
ēe uenalē ondūt ut vmū clar
⁊ sapiz̄ i vitro·⁊ p̄ea turbid

wl alias malū vasis vnū mfū
dūt hoc dr p̄ fato matho. Nul
to fm p̄dicta iuste agūt mer
catores wl alij q̄ accomodāt
pecunias ab alijs. ⁊ ut recipi
ant: wstes ⁊ appatꝰ hūnt pre
ciosos ut eis credatur. cum tn̄
pbabiliť soluere debita nō in
tēdūt wl nequeāt. Secūda
regula eiusdē. quicūq; indebi
te est alicui hoi causa timoris.
wrecūdie. tristitie. wl alteriꝰ
passiōis sibi oīno inuolūtarie.
cuiꝰ quidē passionis occasio
ne ille homo mouetur ad dan
dū mutuū. wl aliqd vtile sibi
faciendū. hoc ipse iniuste reci
pit dr tāto dr quāto illa datio
ex illa inuolūtaria passione p
cedit. Et ad restitutiōem tene
tur. nisi forte sic p̄tactū ē illud
sibi ex aliquo iure debeat. wl
nisi bona fides pbabiliter igno
ret an inuolūtarie sibi detur. ſ
pbabilē habeat p̄sūptiōem de
voluntario. Illd patꝰ q̄ q̄n iste
non hꝫ ius ⁊ scit illū dare non
vlūtarie. ⁊ vltra hoc est inde
bite causa illiꝰ datiōis. quo po
test sibi res iniuste auferre. dico au
tem cuiꝰ est indebite causa. q̄
si das paupibꝰ elemosinā ex
timore mortis. aut dānatiōis:
ipi non iniuste recipiūt q̄ nō
fūt causa illiꝰ timoris. primo ad
huc si quis esſ cā illiꝰ timoriſ
ſ non indebite. ut si necesse eſ

1°

set nautaꝫ facere foramē in na
ui. ꝓpter qd̄ oportꝫ eici wl alijs
dare merces. Si aūt non essꝫ
necesse. ſ facerꝫ hoc q̄ sparꝫ se
obtēturꝫ merces electas. ipse
ceteris pibus non solū mercēs
electas. ⁊ demum inuentas in
iuste recipet. ſ etiaꝫ teneretur
refūdere. dato q̄ eas nunq̄ in
ueniret. Ex p̄missis possunt v
multa elici. Primo q̄ potentes
⁊ dñi q̄n p̄tūt sibi aliq̄d dari
wl mutuari a subditis. quod
pre timore indignatiōis nega
re non audēt. de tāto iniuste
recipiūt: de quāto ex inuolun
tario timore donatur. Secūdo 2°
si quis petit wl mēdicat p tam
honorabilē psonā cui quis p
wrecūdia tam puā rem nega
re ⁊ vultum eiꝰ non audet cō
fūdere. Tercō debitores q̄ mi 3°
nātur creditoribꝫ n̄ ps debiti
remittatur eis. se totū wlle ne
gare coram iudice. nulli taliū
sunt absoluti a debito qd̄ occa
sione illiꝰ timoris dimittitur.
Quarto hij qui molestauerūt 8°
homines. ⁊ minātur amplius
inimicari eis si non concordaue
rit cū eis p voto ipōrꝫ: non de
bet credere se wre ⁊ euāgelice
reconciliatos. etiā si offensi exil
lo timore se iniuriaꝫ dimittere.
⁊ verbo testētur ⁊ scripto. Qn̄ 10°
to mimi ⁊ ioculatores qui nō
vocati veniūt ad choros. sed eis

pmitus muitis ⁊ dolētibz·⁊ illi
p̄ wrecūdia vl timoē obloqu
cōis eoz·à hūane ofuſionis ſu
ſtinēt eos ⁊ aliqñ iocula cōne
eoz non ſunt ſecuī in ſcientia
de eo qđ eis datur de qñto ex il
lis motuis datur quorum ipi
ſunt cā indebita Sed hec oīa
ſunt intelligenda nīſ ipſis alio
iure cōpetat·aut pbabiliē ap
pareat q̄ voluntarie detur Et ſi
cut additum eſt de tīto: de qñ
to:⁊ q̄ ſequūtur cetà·q̄ aliqñ
hoies dant non ſolū ex aliq̄ ta
liū paſſionū imoluntaria:ſed
etiā ex affectū hñdi bñuolētiā.cō
placentiā.honorē.ſolaciū.à lau
dem Et certe de tīto illi nō inu
ſte recipūt:⁊ aliqñ tōlitez mu
tatur affectus. Qñ aūt hoc habe
ret:poſſz cōtingere q̄ qui pri9
inuſte recepit:iuſte p9ea reti
nerz·q̄ qđ prius erat inuolun
tarium:poſtea fit aliquādo nō
ſolū voluntariū:ſz ec·delcābile.ſi
cut cōitez in hijs otīgit ad q̄ mo
uet·vel in q̄b9 ſurgit cōcupia·
illa ei non facit inuoluntariū⁊
ideo q̄ ex illa dātur·iudicantur
licite poſſe retineri·non obſtan
te q̄ dans pecc̄ in ſic dando·⁊
recipiens mereatur cū peccō ſu
pbie·auaicie·vel luxurie· Hec
magiſ·mathx Qñtū ad·iij·
pncipale de reb9 inuentis eſt
ſpēalitez notādum ſm ſāctum
thō·2·2·q·lxvi·Et ſcōm alex·i
ſuo·iij·diſ.xxiij·q̄ quedā ſunt
res q̄ nunq̄ fuerūt in alicui9 bo
nis·ut gemme⁊ lapilli qui iue
niūtur i littore maris·⁊ ille re
ſtatim ſunt inuentoris·dicit ei
de illis lex in libro inſtitucōnū
de rez inuencione·gemmeq̄ la
pilli·⁊ ſimilia que i littore ma
ris inueniuntur iure naturali ſta
tim inuētoz ſunt⁊ fiūt Alie
ſunt res que aliqñ poſſeſſe fue
runt·ſz modo derelicte ſunt·ut
thēſauri antiquo tēpōe ſub ter
ra occultati·quoz nūc non eſt
poſſeſſor·Et de iſtis dicendū eſt
ſicut de ſupdictis·ſcz q̄ ſunt in
vētoris·niſi q̄ ſm leges ciuiles
tenēt inuētor dare medietatē
dño agri·ſi in alieno agro iue
nit·non data ad hoc opa·pro
pter qđ in parabola euangelij
Math·xiij· dr de inuētione thē
ſauri abſcōditi i agro.q̄ emit
agrum illū·ut ſcz hāret ius poſſi
dēdi thēſaur Si vro inuenit
thēſaurum data opera:nihil te
netur dño agri· Vnde de illo
dicit lex li·inſti·de rez dmiſſio
ne Quiſquis thēſauros in loco
ſuo inuenit·adrianus naturalē
equitatem ſecutus ei ceſſit q̄
inuenit· Ac ſi quis in alieno lo
co non data ad hoc opera· ſed
fortuitu inuenit·dimidium in
uentoi·⁊ dimidiū domino ſoli
concēſſit· Alie ſunt res que
de ꝑpiquo i aliqui9 fuerāt bone

a sunt ab eo derelicte. ⁊ istas si quis inuenit a eas accipit. nō aio retinēdi ꝫ eas restituendi dño earū qui eas non habz p derelictis: ille nō committit furtū nec in re cū sint derelicte. nec voluntate. cū eas derelictas sciat aut credat. Si aūt in ciuitate non sunt derelicte. ꝯpē tñ inuētor bona fide hoc credit. ⁊ accipit etiam animo retinēdi. tūc ignorātia facti eū excusat ut dicit alex. Si aūt nō credat eas derelictas. et accipit eas animo retinendi: tūc furtum cōmittit. qz cōtrectat rem alienam. ⁊ de hoc intelligitur illd Aug9. in qua dā omelia sic dicēs. Si qd inueisti ⁊ nō reddidisti: rapuisti dicē. tñ pe. pa. in. iiij. de cōsuetudie. et thesaurꝰ vbicūqz inuētus sit: est primi pis. ⁊ sic ille sol? pōt facere elemosinam. Est enim thesaurus vetus depositio pecunie cuius memoria nō extat. Sed quō restituētur inuēta. qñ nescitur cui? ꝯ. ꝑm Ray. Faciat inuētor publice dici p pōnes vl p ecclesias vbi rem inuenit. Et ꝑm hostien. Antequā dño restituat. si dubiū ē an? sit certificari dz inuētor p circūstātias rei. alias forte multi nō dñi ea preterent

a Capitulum quintū. Empcōe ⁊ de vndi cōne. circa q ꝯ pluā

valde illicite acquiruntur. tria nunc sūt videnda. Primo q requirātur ad talia. Secūdo qz piculosū ē habere officiū mercatoꝝ. Tercō qliter se debeāt hīre bene ut saluētur mercatores. Quātum ad primū notandum qz ꝑm vincētiū in speculo hysto. li. iij. mercatores ꝓprietates chamꝑm? habuisse videtur. qui simplicitatē vite hoim ad inuencōnem mē furauꝝ ⁊ pondꝝ pmutauit. atqz ad callidi tatem ⁊ corrupcōnem pduxit. ꝯminos ire prim? posuit. rapinis ⁊ violēta opes cōgregās. suos ad latrocinia inuitauit. Quāuis igitur negociacio ut hodie res se habz. de se non sit illicita. qz ipa mediante bona terraꝝ grundā alijs terris tali cārētiā habētib; aduehunt ⁊ econuerso: tamen ibi magne fraudes fiūt. Vnde scdo nōn dū qz ꝑm. thō. 2. 2. q. lxxvij. Et sco. in. iiij. di. xv. Duplex est cōmutacō. Vna p̄conomica quā do cōmutās intendit recipe rē non ut mercetur in ea. sz ut ipsa vtatur. Alia est cōmutacio negotiatiua vbi omutās itēdit lucrari de re quā acquirit. emit enim rem nō ut vtatur ea. sed ut vendat cari? Ad primā cōmutacōnem ut sit iusta quinqz requirūtur. ⁊ ad scdam ut sit iusta eadē. ⁊ adhuc duo alia

b

c

req̃runtur Primo igitur ad cō
tractū empcōnis ⁊ vndicōis.
⁊ ad quemcūq; contractum re
quiritur libera wlūtas ín vtro
q; ·sc; vndendí ín vno· ⁊ emē
di ín altero id est q̃ dans wlit
trāsferre ⁊ recipiēs wlit accipe
rem trāsferendā· Secundo re
quiritur lib̃tas ín vtroq; ·ita
q̃ neuter ipsoꝝ prohibeatur
lege superioris nec per actū alte
rius a quo dependeat Et ꝓpter
defectum hmōi non potest mo
nach⁹ sine licentia superioris·
nec filius familias sine licentia
patris emẽ wl vndẽ Tercio
requiritur q̃ fiat ōmutacō sine
fraude ínuenīete bō fide Jō·i·
tlxssa·nnj·lxc est wlūtas dí·ne
quis supgrediatur neq; circū
uenīat ín negocō frēm suū·p li
supgrediatur ieq̃litatē iusti p̃
cij excludit· de quo pt⁹ pauca
dicetur ⁊ circūuenīat p fraudē
d Fit aūt ſm tlx·fraus ꝑplicit
Primo ín substācia rei vēdite.
ut cū q̃s rẽ vm⁹ spẽi scīēter wn
dit p re alteri⁹ speciei· à substā
tie min⁹ p̃cioſe·ut auricalcū p
auro·à aquā p vino·Aut mix
tū p̃ro puro·à denariū cupreū
p auẽo·cōn illō ỹ sa·i·Argẽtū
tuū wr̃ū est i sconā vinū tuū
mixtū ẽ aqua· Secūdo cōmitti
tur fraus i quātitate·q̃p mēsu
rā ognoſatur siue res mēsure
tur p pond⁹ siue p aliā mēsurā

corporalē ut modiū wl sextari
um· siue sit ín liq̃dis siue aridis
Et similiter ín libra ⁊ pōdere·et
ín oīb; istis vnius salit̃ oport;
eē iusta mensuram ín vndendo
⁊ emendo alias ínustū fit· Ꝺo
deut·xxv· dicitur/nō habebis
ín saculo diuersa pōdera maiꝰ
⁊ minꝰ·nec erit ī domo tua mo
dius maior ⁊ minor· Ablxmi
natur emī dñs eū q̃ hoc facit·⁊
adūsatur oēs ínustica Tercō
omittuntur fraus i q̃litate·puta
cū q̃s animal ínfirmū vēdit q̃si
sanū Aut vínū corruptū q̃si sa
nū ⁊ purū· Aut crocū mixtū cū
re vilioꝝ· Ex q̃ patꝫ·q̃ q̃ faciūt
res ínutiles ⁊ defectuosas· defe
ctusq; earū ex índuſtria ⁊ stu
dioſe obtegūt ⁊ occultant te
nentur ad restitucōes illi⁹ q̃ꝺ
occasiōe talis occultacōis eis
datur p rebꝫ·ń res nō obstā
te defectu tantū valeat quātū
datur· Et similit̃ ẽ de hñtibꝫ res
venales iudicāꝺ· oia ista pbā
tur· extr̃· de iurijs ⁊ dāno da
to Qui emī dat occasionē dāni
dānū dicisse vidꝫ· ſ; de fraudās
alū ín sba. q̃litate. ⁊ quātitate.
dat ei occasionē dāni· Alias ci
nō pmutar; Et m hijs ommibꝫ
dicit tlx·nō solū peccat q̃s ín
iustā vndicōnes faciendo etiā
ad restitucōes tenetur Rō
exigꝫ q̃ admin⁹ habitualiter
itēdat si vacāt agnoscit rē nō

fuisse talem qualis fm otractū esse debuit q hoc velit ficē rationabile fuerit emēdare. Si eī wndito2e ignorante aliquis pdictoz defectuū in re wndita fuerit: wndito2 qdē non peccat. tenetur tñ cū ad eiz notitiam pueneit wracitez saltē damnum recōpensare emptoris. Et qđ dictū est de wndito2e etiā intelligendū est ex pte emptoris. Cōtingit enī quādoq; wnditoz ēe credere rem ee minz pciosam q̄ tū ad speciem. puta si quis aurz wndat loco auricalci: emptoz si illud cognoscat: iuste emit. 7 ad restitucōnem tenetur. Et eadē racō est de defectu qualitatis 7 quantitatis. ut si quis simplex pegrinz credens equū suū valde infirmū exhibz eū wnalem. 7 emptoz astutz q̄ quis noscat defectū eē puum. aut forte pz nocte sanabilē. 7 tamē emit eū p paruo pcio quasi valde infirmū. ille scienter 7 iuste dāmificat primū suū. 7 peccat contra hoc māda tum. 7 tenetur ad restitucōez

f Quinto requiritur eqlitas valoris inter res pmutatas. ā inter rem emptā. aut wnditā 7 pciū. Nā rem carius wndere. aut vilius emere q̄ valz i se. uel estimacōne hoim est contra iustitiam fm phm pmo politi. Et contra Math. vij. Oia que cūcq; vultis ut faciāt vob hoīes 7 vos facite illis. Sz nullz est qui sibi velz rē cariz wndi q̄ valeat. qz sic damnificaret utplurimū vel semp. Vñ Aug. xiij. li. de ci. dei. Velle vile emere. 7 care wndē. reuera vicium est dz aūt q̄ non licz rē caius wndere vel vilius emere q̄ valeat in se vel in estimacōe hoīm nū. In tribus enī casib; licz rem carius wndere q̄ sit empta Ideo qz ā res meliorata est in se. vel in estimacōe hoīm. Aut racōe seruicij circa rē emptam exhibiti. Primo ei res empta pōt meliorari aliqñ naturaliter. ut quādo fit de ipuro vmo purū. 7 de gracili ligno forte. Et de equo triū annoz octennis Aliqñ artificialiter fit emptē rei melioracō. ut melioz est pānz in tumcā formatus q̄ simplex pannz. Aliquādo fit naturaliter 7 artificialiter. ut melioz ad ignē valent ligā ficca q̄ humida Secdo pncipaliter res empta pōt meliorari nō in se. sz in opinione hoīm. Aut qz nesciebatur prius q̄ bona essz. Aut qz est iam indigentia eiz q̄ prius non fuit. ut pz de pillulis pestilētialibus extra tpz pestilētie. 7 in tpe pestilētie. 7 in multis alijs modis. Et tā in primo q̄ in secūdo meliorācōis modo pōt res cariz wndi q̄ empta ē

Ter cō pn̄cipaliē ide fieri pōt ex
pte vēdētis. vicz rōne huius. qđ
cīr ea fecit. vl officij qđ cīr ea
hz. 7 hac rōne collēores hospi
tū. cāpsores. mstitores. caupo
nes. penestici. a q̄cūq; st acō
narij. pūt rem etiā nullo modo
mutatā nec in se nec in estima
cōe hoim vendere cari⁹ q̄ eme
rūt. a hoc ꝑt sumpt9. labores.
industrias. curas. picula. a ali
as occupacōes racōnabiles. a
multo plus q̄ adducūt res alō
g̃m q̄. Racō ē q̄. i. cor. iij. vnus
q̄sq; recipiet mercedē sm suū
ꝓpm labore. Eadē em̄ ratio ē
de mercatore. sic de alio labora
tore. q̄ sibi merces det̄ p suus
labore. industria. cura. 7 simili
bz. Vñ tā sm dīam q̄ natuā
le legē illicitum reputatur si in
emptiōe 7 vēdicōe non sit eq̄
litas iustitie seruata scient. Et il
le qui plus hz post q̄ inotuerit
sibi illd tenetur recōpensa
re ei q̄ dāmificatus ē si sit nōbi
le dānū. Quod dico. q̄ iustū
preciū rer q̄nq; non ē punctu
aliter determinatū. sz magis ī
quadam estiatione cōsistit. ita
q̄ modica additio vl minuco
non videtur tollere equalita
tem iustitie. ut tho. dicit. Et ad
dit scotus. q̄ quando cōmutā
tes pensata necessitate mutua.
reputant hinc inde equiualēs
dare 7 accipere. ita q̄ vt̄q; cō

putat tantum dare q̄ntum re
cipit. a econuerso recipe q̄ntū
dat. si tunc aliquod modicū
deficit ab indiuiduali equali
tate non erit iniustitia reputā
da. q̄ quādo ex tali estimacōe
de datione a recepcione equi
ualentis mutuo sunt contenti.
tunc mutuo sibi volūt remitte
re. verisimiliter si in aliquo defici
unt ab illa iustitia req̄sita. Et
sic istorū cōtractuū quemlibz
cō committatur aliqua donacio
cōdicionalis. Vt si aliquid sit
amplius in re data. Verūp h
tñ si aliquis multū indigerz de
re aliqua 7 alius ledatur si ea
careat. 7 per magnam instan
ciam ille inducitur ad vendē
dum rem suam: vl ad pmutā
dum ꝓ re alterius tunc cui pos
sit se cōseruare indēnem erit in
casu tali. iustū pretiū nō respi
ciendo solum ad rem que vēdi
tur: sed etiam ad damnum qđ
venditor ex vendicōe incurrit
Et sic licite pōt aliquid carius
vēdi q̄ valeat sm se. q̄ uis nō
vendatur plus q̄ valeat hñti
Si vero aliquis multū inue
tus ex re alteri⁹ quā accepit. Il
le vero qui vendidit non dāmi
ficetur carēdo re ista. non dēbet
eam superuendere quia vali
tas que alteri accrescit non ē
ex vendicione. sed ex conditio
ne ementis. nullus autē debet

wndere alteri qđ non est suū. licz possz ei vēdere damnū qđ patitur Ille tñ q̄ ex re alterius accepta multū iuuatur. pōt p pria wlūtate vēdēti aliq̄d superogare qđ ptinet ad ei⁹ honestatem Et sic ptz q̄ q̄nq̄z requirūtur ad cōmutacōnem yconomicā. Sz ad negotiatiuā adhuc sup p̄fata req̄rūtur alia duo Primo si debeat eē iusta: oportz q̄ talis cōmutacō sit vtilis reipublice Sic ē de mercatoribus illis q̄ afferūt res de patria vbi habūdant ad p̄riam vbi defitiūt. quaz tñ vsus ēibi necārius. Et etiā qui res emptas obseruāt ut p̄mpte inueniātur wnales a wlētibus eas emere. tales habēt actum vtilē reipublice Oportz enī q̄ nec aliq̄s credat nec credēdi racōez hēat empcōez eē omunitati wl reipublice p̄iudicialez Propter defectū illi⁹ cōdicōis fūt aliqui vitupabiliter negotiatores. puta qui nec trāsferūt. nec obseruāt. nec eoz industria melioratur res wnal. nec certificat aliq̄s simplex de valore rei emēde: sz emit mō ut statim wndat sine oibus iā dictis cōdicōib⁹ Talis eēt exterminā d⁹ a republica tāq̄ nociu⁹ cōitati. eo q̄ phibz imediatā cōmutacōez wlētiū yconoice cōmutare. ⁊ sic fatiūt qđlibz wale le vsuale cari⁹ emēti q̄ debetz eē. ⁊ vili⁹ wdēti. ⁊ sic dāmificāt vtrāq̄z ptem. ptz etiā q̄ illi q̄ frumēta wl alias res vtiles cōmūtati wl necārias ⁊ bonas ad hoc p̄cipaliter emūt. ut nō desint ciuitati p̄rie. wl aliqua alia bō intencōne. non intēdēntes cauillā inducere. sz q̄ncūq̄z necessitatē wl notabile gr̄ua men paupm viderint: wndere iuxta coēm ⁊ racōnabilē estimacōez. Tales enī licite ⁊ meritorie p̄nt hoc facere. ⁊ aliq̄n cartillā impedire. Sz illi qui i cōgregādo talia nec coitati profūt nec vtilitatē eis intendūt. sz solū lucrū suū nil nisi cauillā expectādo. grauissime peccant Racō est q̄z quilibet in coitate viuens racōe caritatis p̄rimi. ⁊ racōe emolimēti ut pote sola cū⁊ defensiōis ⁊ similiū d⁹ coitati eē vtilis. ⁊ maxie nō nociu⁹ Et p̄m iura Turpis est pars q̄ se non cōformat suo toti. p̄nt aūt vtriq̄z p̄missoꝝ se ex hoc obiectare. Quia q̄ intendit cauillā. dolet de frumētoꝝ copioso p̄uētu Alius wro ex hoc vl letus est. wl otentus. ⁊ nō tristis. Secūdū requisitū ad cōmutacōez negotiatiuā ē. ut wndens p re wēdibili recipiat iustū pretiū. Est aūt iustū pretiū cōsiderādū p̄m q̄ res wndibiles valēt ad vsum hominū

plus vel min⁹ ꝑm necessitatē re-
rū ínterdū ꝑm dc fidc rū hoim
qđ habēt ad res· Et licz diffici-
le sit dare dc valore rei sufficiē-
tē ⁊ gn̄alem regulā: tn̄ hāc re-
gulā quidā doctor tradit· Sic
estímacō q̄ vilíter bona fide
creditur erronea eē; non est se-
quēda· sic omnis estīacō ín q̄
null⁹ error vísimiliter apparet
sequēda ē· siue ī spē siue ī ſingu-
lari· vbí vero nulla ē: vel nō vā
estiacō: ibi recurratur ad rōez·
pēsā do labores· sūptus· ⁊ cetera
stati dicēda· bō fidē· put meli-
us pōt fieri· necnō melioracōez
vel pioracōez siue realem siue
estímatā· ⁊ iuxta hoc res vēdā-
tur Talis negotiator iuxta di-
ligētiā suā ⁊ índustriā ⁊ picu-
la accípiat ín omutacōe pc̄iū
correspōdēs· qđ declarat seo· quia
vnūquēq; ín ope honesto suē-
tem reipublicē· opt; de suo la-
bore viuere· ſ talis afferēs vel
etiā obseruās honeste ⁊ vtiliter
seruit reipublicē igitur ⁊c Se-
cundo quia vnusquisq; índu-
striam suā ⁊ solicitudmem su-
am pōt iuste vēdere Industria
enī magna requiritur ín tali
transferente de patria ín patri-
am· ergo potest iuste sustenta-
cionem suam pro se ⁊ familia
sua ad illaz necessitatem depu-
tatam recipe pretiū correspon-
dens sue índustrie Tercō etiā
correspōdens aliq̄d suis picu-
lis· Semp tamen lucrū debet
esse moderatum ne talis cupie-
mus diues fiezi vicium au ai-
cie incurrat· Ad hoc vero q̄ ¶
vendicio vel emptio sit bona
materialiter· requirūtur cōdi-
cōnes ⁊ circūstantie cōmunes
sicut ín alíjs actibz moralibus
potissime finis ē· q̄ nō sit ín scā
dalū ín malū exēplum· cōtrī vo-
tum vel ex auaritia· vnde dicit
sāctus tho· q̄ emens nō debet
lucrū statuē tāq̄ finez suū· vel
suoz opez Si lucrum qđ que-
rit vlteriꝰ ín alīū finem necessa-
riū vel honestū ut ad sustētati-
onez dom⁹ sue vel ad sbuciendō
ídigētibz; si sit negotiacō licita·
vel ecīā cū ꝗs negociacōez ínte-
dit ꝓpt̄ publicā vtilitatē· ne sc;
res ad vitā necessarie desint pa-
trie· ⁊ tūc lucez expetit nō tāq̄
finez· ſ quasi stipēdiū laboris·
¶ Si ē dubiū vtrū vendito⁹ m
teneatur dicere vicia rei vendē
de ly· ſm tho· qđli· ij· q· x· Et· ⁊·
·2· q· lxxvij· ar· iij· Si res vēdē
da ꝓpt̄ vitiū qđ hz ꝛddit mi-
nois valois vel eiꝰ vsus reddi-
tur ímpedit⁹ vel nociꝰ sc; cum
equ⁹ claudicat vel dom⁹ ē ruí-
nosa aut cib⁹ corrupt⁹ vel ve
nenos⁹ Si tūc hmōi vicia est
occultum· ⁊ venditor non de-
tegit· ⁊ si tam care vendit ac
si nō esset vicōsa: erit vendicō

dolosa. ⁊ vnditor tenetur ad
dampni recōpensacōem Si ve
ro vitiū sit manifestū. puta cū
equus sit monoculus. vl tale
manifestū vitiū hz res vndēda.
vl cū vsus rei licz non noceat
vni vnditori: pōt tn cōuenē
esse alteri. ⁊ si tunc ipe vēditor
ꝓpter hmōi vitiū subtrahat de
precō qntū optz: tunc non te
netur ad manifestādū vitium
rei qz forte hmōi emptor vllz
plꝰ sibi trahi de precō qꝫ essz sub
trahēdū Vn pōt licite vēditor
indēmitatī sue ꝯsulere vitiū rei
reticēdo. vrbi gra. exēplificāt
doctores alij. Tu vndis mihi
equū oīno malū. ⁊ q̄ nihil va
let ad equitandū ⁊ das mihi
eū ꝓ tanto precō. qntum sola
cutis valet: nihil iniustū facis
mihi qꝫ equus non valet ad eq̄
tandum. nisi ego in cōtractu i
terrogarez. an equus valerz ad
eq̄tādum. ⁊ tu dicerez qꝫ sic.
tunc ei ostendꝰ iniustꝰ ē ⁊ frau
dulentus Si autē ego ex sim
plicitate vl inadūtentia non
cōsiderarem illū defectū: nec in
q̄rerē. tu tn bene scires. qꝫ ego
principaliter ad equitādū eū
emerē. ⁊ ex simplicitate vl in
adūtētia id non dicerē. Tu q̄
dam peccas cōtra me: non iniu
ste ad extra vndendo. ꝫ minꝰ
fidelit ⁊ caritatiue circa me agē
do hoc est sētētia tulij q̄ narrat
de antipatre phō acutissimo.
q̄ dixit oīa vitia emptori pā
dēda fūt. Et post plura eiꝰ ver
ba concludit tuliꝰ li. iiij. de offi.
nihil debz vēditor emptori ce
lare. Nō si increpandi fūt q̄ re
ticent: quid de hijs estimādū
est qui fucacōis vanitatem ad
hibēt Sz quid de hijs mer n
catorib; ⁊ otrahētib; qui scīūt
vrisimiliter iustū pretiū. ⁊ tn
signo. vl verbo. vl silencō. rē
supuendūt. Rn. qꝫ triplicitēr
pnt tales vitiū omittere Prio
si videōs hoiem simplicē ⁊ iex
ptum circa rē. nō facit diligē
tiam fidelē ut ei non supuēdat
Quia enī inexptus homo ne
scit rem estimare ꝺo vēditor
nō pōt se bene illiꝰ exhibere cōem
in vndēdo regere. ꝫ tota eius
estiacō sibi incūbit. Et ergo si
fidelē diligentiam adhibeat.
nō est sine peccato si rem sup
uendat. Secꝰ autē est quan
do res vnditur homini intelli
genti ⁊ expto circa rē. Secun
do qn emptor a vnditore ē ar
tatus necitate vl inordīata af
fectione impulsus. tunc neq̄
qꝫ pōt alter dubius de valore
rei tā secura ostētia durꝰ eē er
ga eū ceteis pibꝰ. sic erga libe
rū ⁊ omni tali impulsu cauēre.
habz ei timere qꝫ ex illa artacō
ne cariꝰ emat qꝫ alias faceret.
emptor vl qꝫ vēditor vendat

remiss9 Tercō quādo vendito2 aliqua arte vel cautela vtit2 etiā si vra sint & nō falsa indu cit emptozē ad emēdū carius q̄ alias emerz·ut si vēdito2 rē que vix valet vnū denariū·scie ter exhibeat p quatuoz·& empto2 ex wrecūdia vel q2 non credit superhibere rē in q̄druplum exhibeat & det plus q̄ vnū·vendito2 corā deo tenetur ad restitucōez ei9 q̄ pl9 vno recepit Tenetur em̄ ad restitucōnem si rem sciens supuendere t·etiā si illū nullo mō inducerz·q̄ to magis quādo hoc p cautelas efficit·& maxie p falsitates & mēdatia hoc patrat· Secūdo pncipaliť videndum est q̄ periculosum sit mercari vel negotiari·Et hoc pt2 ex septem que eā redd̄t periculosaz. Primo ignorātia ītrō valoris rez·& quāti estimandi sint labozes·cure. pericula·& cetera huiusmodi que negotiantes habent circa vnales res·in quaz estimacione meito q̄libz ē sibi suspect9. utpote iudex in ppria causa Et ī hoc minus piculose stāt q̄ vendūt res apud multos mueibiles & vnales·q2 facilius & ppi quiq9 pōt haberi estimacō & homines non sūt aptati ad vnum Quisquis vero habet rē vnalē vel exercz officiū aut laborez nō possibilē apud aliū haberi·

Sic aliq̄n solū vnus est notari9·medic9·apothecari9·vel alius talis·hic dz sibi multo magis esse suspect9 & valde cauere ne in necitate hoim exigat aut recipiat vltra rei aut laboris sui valorē Secundū reddēs negocia cōem piculosam·est diffidētia de p̄mis q̄ surgit ex cautel & fraudibus oi die ot̄ingētib9. ppt̄ q̄d vendentes multo cari9 exhibēt res q̄ valēt·& emētes multo minus q̄ vlint dare·Et sic vtrobiq3 multa falsa dicuntur & nō pauca mēdatia & q̄n q3 piuria cōmittūtur· Tertiū ē mordiat9 timor dāni·& lucri desideriū excessiuū ac affectus res cito vendendi·Ex q̄b9 orit cōsuetudo laudādi vendenda. & emenda vituperandi·q̄ quidē timor & desideriū tempe contractus sic mētem vrgent & occupant·q̄ modicus vel nullus respectus ad deū vel iustitiā solet haberi Rītum cōtinua & anxia solicitudo & occupacō cum talibus reb9 extrinsecis. & diuersis hominibus·que razo mentis recollectionem admittunt & in quibus tāta habetur diligencia q̄ debitum deo seruitium & cura ppie salutis obmittitur· Quātum est malum exemplum quod quis videt in maiori pte mercancium·ppter quoz multitudinem homo plane vilēs

pœdere. vix pōt aliquid luc̄ri mercādo. Sextū est ōtinua occupacō cū wro obiecto. a materia auaritie sc̄z cum tpalibus bonis a etiā cū forma ei? q̄ cum modo acquirendi eadem nec nō cum auaris. circa q̄ videtur tam difficile vitare auaritiā fic̄ assidue quirendo cum p̄cacib; mulierib? cōtinētiam seruare. Septimū est raritas pure intencōis. q̄ valde rarū ē ut quis recte intendat i mercādo vtilitatē primor. a sic ſm vtilitatē officij vl' obsequij sui victū mereri q̄ tñ intēcio tam necessaria ē. q̄ sine tali intentiōe actuali vel habituali null? act? negotiacōnis est meritor. ni? apud dñm. etiā si quo ad hoies mhil iniusti fiat primo dubiū ⁊ disputabile est An iste qui nō intēdit in mercādo hoim vtilitati seruire. etiā si vtilis sit: possit aliquid sc̄z dum pro labore suo recipere.

p Tercō p̄cipaliter videnū est qūo mercator cupiens saluari debet se tenere. Ex. q̄ debet. an omnia intēdere. nō pl? debito recipe. vel min? dare, scāēter. a velle supplere vbi perierit defectū. ⁊ fideliter seruiendo ā p̄dicendo his a quib; vult victū acquirere. ⁊ cum tali more lucr̄ recipe ſm nobilitatē ⁊ grauitatē ⁊ vtilitatē cure laboris. industrie. a sumptū quos a q̄s ōtigit habere. nec nō ſm magnitudinē. multitudinē. aut precōsitatē rerum in quib? seruit aut ministrat hominib;. nec tātū negotiacōi intendere. ut p hoc aliq̄d cor̄ negligat q̄ sue sunt necessaria salutis. dico aūt nobilitatē a ceteris q̄ dato q̄ negotiatoris merces adducētis tātus essē labor sic̄ militis defendētis terrā. nobilior ē tamen labor militis ceteris paribus. q̄ alterius. q̄ ad nobiliorē finē tēdit Sic etiā; starent q̄ labores. cure. nē essent eque nobiles a graues. ⁊ tñ vn? essē magis necessarius alio. p̄o isto certe sibi magis deberetur. Dico etiā scōm multitudinē magnitudinē. a p̄ciositatē rerū. quia penestica vendens. sc̄z pisū a olera. a de vno flore. omūitati seruiēs non pōt tātū lucri recipe. sic̄ mīstitor vē des nobiles ⁊ multū vtiles res. nec mīstitor i q̄ete quodāmō residēs ceteris paribus. potest tātum lucri recipe. etiam de eq̄ magn̄ pcuma. sicut res eque bonas de ptibus lōginq̄s adducens Et ideo si q̄libet ſm statū suū vellet viuere. ⁊ ſm meritū suū lucrū recipere: oia starent eo melius. Sz q̄ penestica de modico p̄cio ⁊ labore tātū vult lucrari. q̄ quotidie bonis ab

q̄ potib⁹ repleta sit·q̄ vltr̄ hoc
continue pl⁹ dicetur. que si de
bite ꝑpendr̄: vir nudū panez
mereretur·q̄ istitor de modico
labore q̄ precō respectie vult se
q̄ suos tā delicate nutriē·q̄ pre
cō se vestire sicut vn⁹ de multo
maioi sūma·grauoi q̄ vtlioi
labore cōmūitati fuiens q̄ ita
discurrēdo de alijs·hmc ē q̄ q̄
si oēs auaicie q̄ supbie q̄ wlup
tatis morbo laborāt p̄q̄ tñtū ex
cecātur q̄ credūt ita eē dēre ex
hoc q̄ illa fūt tā omūiter iā cō
suetaq̄ q̄si oēs sic agūt·cū tñ
nulla ofuetudo possit excusaē i
hijs q̄ sunt cōi rectā rōnez·fz
solū in indifferētib⁹ que possūt
fieri bene q̄ male·nulla aūt ra
tio recta vidr̄ dictaē hoc bo
num q̄ filia simplicis militis
aut burgens ꝑtumlib⁹ opulē
tā differat tam precōsam wstez.
cīgulum·aut coronā·que pro
statu sufficerz cuiuscū q̄ mag
ne p̄cipisse aut regie·nec hoc
q̄ ꝑtumlibet diues mercator
tā splendide in wstibus·tā ma
gnifice in sumptibus viuat q̄
sufficerz regi vl p̄ncipi bene
magno Et hoc mō multa sunt
q̄ sb dissimulacōne trāseūt nec
reputantur tā mala que tamē
si recte pensarentur: manifeste
vidrentur excessiua recto iudi
cio racōis·Ex quib⁹ patet q̄
q̄ntificacō precij iusti pensāda
est in libra racōis recte attēden
do bona fidē id est fideli intēcō
ne suā industriā cīr rē·solicitu
dinē·necitatē·q̄ nobilitatē rei
vēdibilis·magnitudinē multitu
dinē·labores·picula q̄ sūptus·

Seq̄tur·vi·capi·de vsur⁹.

De vsuis mō q̄ alijs cō a
tractib⁹ tria ponētur·
Prio quot modis vsu
rarij faciūt cōn septimū precep
ptum·Secūdo quāta mala lu
dos comitentur Terco quomō
peccāt lusores·Quintum ad p̄ b
mū prenōnda sunt quatuor·
Primo q̄ vsurarij tenentur ad
restitucōem vsure q̄ ad restitu
cōem damni p vsuras alicui il
lati·Omnis enim vsua cōmitti
tur circa mutuacōem vl cōcēs
sionem·Est aūt mutuacō actu
ua seu oc̄essio·da cō grātuita rei
quā vl equiualēs tenetur red̄
dē recipiens iuxta pactū Mu
tuacō vēo passiua ē tal' rei rec
ptio·dr̄ aūt mutuacō·q̄si meū
tuū facō·hoc tñ qđ tibi mutuo
nō simplicit̄ dimit eē meū·sed
solū ad tēp⁹ dr̄ eē tuū vñ wra
cit̄ dicē possū me tātū hr̄e apd
te q̄ ille nō dicētur oino paup
cui debitores bñ soluturi tene
rentur multa·dr̄ aūt mutuacō
pecuīe vl huiusmodi dacio·
quia dominū trāsfertur·vñ in
scriptura vocatur mutuacō da
cio·Exo·xxij·deut·xv·luce·vi·

Si ímąt mutuū dederitis hís a qbus spatis recipe·q gratia ē wb·nā a pcōres pcōzib9 fenorātur ut recipiāt eąlia Et statim sequitur. mutuū date· míhil ide spantes·a erit merces vestra multa·a eritis filíj altissí mí·qz ipe bemign9 est sup íngtos a malos Dř gratuita da cō·Ruía sic pura a simplex do nacō fit gratis sine limtacōe· sic ista debz gratis fieri salua ista limtacōe de reddēdo Vñ xps vbi s. dicit nil inde sperantes. supp. vltra reddicōem rei· Additur quā wl equiualens tenetur reddē. qz misi hoc essz. pura a simplex foret dona cō· dicitur vl' eąlēs·qz aliqñ res eadē non pōt reddí·qz di strahitur ut pcuía wl pdit' aut petit ut equ9 aut dom9 Di citur etiā tuř pactū Ruía mu tuo recipiēs nō tenetur rē mu tuata simplicit' reddere. misi ita fit pactum. pōt ei tale p a ctū fieri qz restituat si petitum fuerit· wl si à dū wneit ad pm guúorem fortunā. a tūc si nō wneit odicō: reddere nō tene
c tur· Secundo notandū qz 2°
ꝙuis mutuās possit iure rem mutuatā wl valorē ei9 recipe a repetere: nil tn pōt vltra hoc ab hoie rōe rei mutuate vl' mu tuacōis repetere recipe wl spe rare Sz bn pōt recipe qđ a mu tuū recipiēte non p mutuo sz spōte wl ex alia iusta cā datur aut pia Primū patz qz recipiēs mutuū· nullū ius habet ad rē misi ad ex cōcessione mutuātis Sz mutuās nō dedit aut mu tuauit misi ad certum tēp9 vl tra qđ multo dño tenere non debz· Secundo patz· qz quando m mutuasti pcuniā wl hmōi. tunc res ista interim ē mea fa cta a ei9 vsus ē meū op9· cui9 signū est· qz si apud me pdit' pcuia wl res mihi ē pdita nō tibi ut oēs wlūt· Sz cōtra rati onem ē· qz ego tibi debā dare aliqđ de vsu a labore meo quē habeo de pcuía mea· licz patz ea tenear tibi dare pcuiā tu am đ eąlens quā a te mutu aui· a qñ hoc facio: tunc tuū ti bi restitui a satisfeci· Sed d
dicerz ꝙs. cū ille cui mutuo añ hoc mihi potuit dare vnū flo wlūtarie· cur ergo pro mutuo non pōt dare vnū flor'. Ř· ido. qz non wndile nulli pōt wn dere Sz quilibz bene pōt dare suam rē· q saltē liber est· Sed mutuacō cū sit act9 wlūtatis elicitus wl impat9· quo quis vult qz res sua sit alteri9 ad be neplacitū eius qui hz potestā tē sic disponēdi de re wl vtz qz. scz actū mterioē a exterioez cōprehēdēs a nullū talium ē wēdibile eo mō quo vsurari?

cupit. Ex quo etiā pt; q vsuā
cōtra legē nature ē Tercīū pa
tet. qz non est pcōris odi cōmi
q mutuū p̄stitit alicui post mu
tuacōez q̄ aī. ꝫ potuit recipe
spōte vel ex alia pia aut iusta
causa data ab eo q̄ haberz pote
statē dādi. ergo ꝛ postea habz.
ymo recōpensacōnez eorum q̄
pecunia nō mēsurātur licite po
test pro mutuo q̄s exigē. ym
multos. puta b emuolētiam ꝛ
amoꝛē ei⁹ cui mutuauit. vel ali
q̄d hmoi. Sed dicerz adhuc
vsurari⁹. Si mihil possum reci
pe p bono qđ tu habes ex pecu
nia vel vsu eius: tamē tu tene
ris mihi p dāno quod habeo
qz interim q tu habes eā. ego
non possū emere cēsū p ea. nec
possum vti ea nec cū ea lucrai.
qđ totū possem habē do pecuni
am ipsā. Cur nō p tali dāno
aliq̄d recipiā? Oncū qz ē cer
tū dānū qđ mutuās ex mutua
cōe incurrit: tunc mihi illi pcēti
sit tāta nc̄itas. p q̄ iste mutu
ans teneretur illđ dānū sb̄ire.
ipē bñ pōt sibi denegare mutu
acōez Si aūt iste petēs vlue
rit illđ dānū in se recipe ad vi
tādū suū ḡue⁹ damnū: hoc mu
tuans licite pōt facere ꝛ indem
nitati sue p̄uidere. nec recipit
hoc rōe mutuacōis. ꝫ ad vitā
dū damnū. quod sibi ex mutu
acōe imminet vbi wro non est

aliquod certum damnū: ibi mi
hil certi pōt recipi Et multo mi
nꝰ qñ eque verisimile est occasio
ne mutuacōis bonū vire sicut
malū vel dānū vitare sic̄ incur
rere. Sufficit enim p possibili
dāno. possibile lucrū. vnde sic
arguitur otra vsurariū Si hoc
est dānum tuū. q nō potes lu
crari cum pecunia tua. Tūc hoc
est lucrū vel bonū tuum q nō
potes pdere pecuniā tuā ex spo
lio. furto. vl alijs dolis. vel mer
cādo damnificari cū ipa. vtrum
qz eni est eque possibile ꝛ con
tingens. ergo si teneor tibi p
ista: tu teneris mihi p isto. ꝛ sic
fit recōpēsacō. Tercō nōnđ e
q̄ habēs sb̄stātiā huiꝰ mundi
sicut tenetur interdū sb̄ p̄cep
to. aliq̄n sb̄ cōsilio dare aliq̄d
simplicit̄ ut elemosinā indigē
ti ut supra habitū est de elemo
sina p̄cepto quīto. Ité sup ca.
ijm. pntis precepti. Sic etiaz te
netur i casu rē suā dare ad tēpꝰ.
qđ ē mutuare eadē rōne. Ruia
pma Joh. iij. q̄ habuerit sb̄stā
ciaz huiꝰ mūdi ꝛ viderit frēm
suū necitatē patentē. clauserit
qz viscera sua ab eo. quo caritas
dei maneat in eo. Sz certū ē q p
mū tenetur q̄s facere libere ꝛ
gratuite. ꝛ mihil p eo sperare pro
dacōe vel recipe tanq̄ debitū
ciuile. q̄uis talis elemosinari
us possit licite intendere q alius

pius fit ad ipsū orando p eo. pauperi in vitate obligatur racōe opis pietatis orare vel pi⁹ esse p benefactore. ergo a secundo debz fieri sic libere videlicz mutuū. vbi res datur ad tēp⁹ Opa enī pietatis debent grātis fieri Vñ luce. vi. Estote misericordes sicut a pr̄ vester misericors est. qui vicz gratis ē Et ibidē. Si bñfeceritis his q̄ vobis benefatiūt: que vob ē
f gratia ¶ Quarto nōn dū bm tho. 2. 2. q. lxxviij. q. q̄dam sūt res quaz vsus nō est consūptio eaz. ut vsus domꝰ ē inhabitatio a dissipacō eiꝰ. vsus equi. ē eiꝰ eqtacō vel alt eius labor. a in talibz pōt vsus cōcedi seruata ꝓprietate Et pro taliū rerū vsu pōt homo licite recipere preciū ut fit in eaz locacōne. alie sūt res quaz principalis vsus ē eaz cōsumpcō. ut sunt pecunia. panis. triticū a hmōi. vsus ei panis ē comestio per quā cōsumitur. Sic etiā de vino. a similibz Sic vsus principalis pecunie ē eiꝰ distractio. scōm q̄ in omutacōne expēditur. a i talibz non dz. nec usus p̄cipalis cōcedi sine dōnio q̄ in illis p mutuū fit trāslacō dominij Si ei mutuo tibi pecuniam. illa erit tua p mutuū. ſ. nā mutuū dr. q̄si de meo tuū. Et ideo si mutuatū p̄ditur: ipm p̄ditur illi q̄ mutuo recepit. licz teneatur reddere equiualēs Similit de pane. vino. a similibz intelligendum ē. ¶ Hijs g
prenotatis ocluditur q̄ q̄ vsuraz vsura in nullo casu sit licita: tñ in quibusdaz casib⁹ pōt quis licite recipe ultra valorem rei mutuate. nō p mutuacōe. sed alia de causa. primū pt̄z q̄ videtur eē cōtra legem nature ut iā patuit. a etiā ē cōtra declarationem eccīe. Extra de vsu. li. v. fere p totū. Et extra dōmā legem. pñs. q̄ pecuniā suā nō dedit ad vsuraz. Secundo pt̄z. primo casu si q̄s detinet iniuste p violētiā bō mea. a mutuo sibi pecuniā: recipiēs eadē bona in pignꝰ. si q̄ fructus veniunt de illa re impignorata: ego iure recipio. non racōe mutui. sed q̄ pertinebat ad me etiā sine cōi mutuacōe Secūdus casus si añ tpa tibi mutuaui. a hodie debes soluere. a q̄ non soluis ego ex legittima causa cogor tūc illud q̄d p usura teneor solvere tu debes dare. a ego iure recipio non p mutuacōne q̄ iā finem habet nec tu tenes rē illā ex mutuacōe ſz detines violēter. vel me iuito Et q̄ ex ista iniuria tua habeo dānū: tu teneris mihi illud refūdere Tertius casus est si ego fidiussi p

te ei qui tibi mutuauit. ⁊ tu tē pe solucōis nō soluis. nec libe ras me a fideiussiōe. mutuās q̄z recipit pecuniā sibi debitā sub vsuā ut p̄us ⁊ ppt̄ ꝓmissionez meā obtinet iure a me illō qō debit pro vsura tu teneris mihi illō reddē. nec ego recipio vsu rā a te. nec tu das illō residuū racōne mutui. ſ ꝓpt̄ damnum qō ego ex negligētia tua i cur ri. ¶ Q̄rtus casus pōitur extī de vsuris salubriť. Si socer q̄ differt dare genero dotē. obli get sibi in re cuius vsus non ē ei? cōsūpcō pign? p dote quā mox dare deberet: tunc gener nō tenetur fructus quos de bo mis impignoratis pcipit cōpu tare in sortē. hoc intellige cum maritus sustinet oneā mr̄imo nij alias non. Et dicitur nōnť in re cui? vsus ⁊c̄. Quia ſm ml̄ tos non potest de decem flore nis vnum recipe. q̄ cōn natu ram pecunie est q̄ gener; scō; ph̄m. Sed tamē hoc non pōt esse ꝓpt̄ hoc q̄ gener expectat. ⁊ dat indutias socero numerā di vl soluendi dotē quia hoc eēt pro mutuo recipe. Sz hoc videtur eē licitū. quia ūus p̄sū mit; q̄ quādo quis dat alteri fi liā suam. non vlt eos deficere vel perire. ymo ſbleuare i one ribus matrimonij. vnde presu mitur ex caritate facere q̄cquid

facit vl̄ q̄ papa qui hab; pui dere saluti hoīm ordiauit hoc in pēnā differēcium dotē vl in fauorē matrimonij. Et q̄ hoc mūdus acceptauit: quilib; ta le pign? obligās videtur renū tiare quodāmō iuri suo. Quā t? casus ſ dubi? apō quos dā est. ⁊ tāgit Extī li. iij. de feod. ca. i fine. Quando vasal l? bō feodalia impignorat do mino feodi. quia tūc scō; legi stas ⁊ canonistas dns nō tene tur oputare in sortē percepta de bonis predictis. etiam si pci piat aliq̄d vltra labores ⁊ im pēsas. maxie q̄n interi non exi git seruitū. Tn in hoc casu se curior ē opio Inno cēcij dicētis. q̄ ibi oport; fruct? cōputari in sortē. ¶ Pt; ex p̄dictis q̄ mul tis modis vsurarie peccat q̄s cō tra septimū p̄ceptū. Prio q̄ali cui pecuniā mutuat. ⁊ p solo tali mutuo exigit lucrū tpale i pecuniā. aut in alia re cui? va lor pōt pecunia mēsurari. Dico nōnť p solo mutuo q̄ſm thō. q̄ mutuū dat. pōt absq; pcō i pactū reducere cū eo q̄ mutuū accipit recōpensacōnez damni ut patuit in secundo nōbili ⁊ in quarto p casus. dico etiaz q̄ exigit lucrū. q̄ scōm eundem thō. Si mutuās accipit aliq̄d ab eo cui mutuat. nō quasi ex grēs nec q̄si p aliq̄ obligacōe

tacita vl expssa ſ̄ sicut gratuitum dono: non peccat ut ſup patuit. Secūdo obstat hoc mandatum peccat p vsurā qui p q̄ cūq; re que vsu cōsumitur mutuata accipit ex pacto vltra sortē pecuniā. à aliā rem cuius valor pōt pecuniā mēsurari qz cū talem rē mutuat alteri: tūc amplius non est sua. ſ̄ iste⁹ q̄ eā mutuo accipit. Si ergo exigit p ea lucrū: tunc exigit lucrū p re nō sua. Et q̄ patz q̄ vsurā omittit q̄ pro mutuo exigit mun⁹ ab obsequio. vl a lingua. qz vt̄ qz valor pecuniā mēsurari pōt. ut ptz in laboratibz aduocatis a similibz. Tercō peccat otr̄ hoc p̄ceptum p vsuram q̄ mutuat. xviij. libras p vna vl centū etiā p vna cum pacto de illa soluēda p mo sola spe de lucro ratione mutui. sēm illū lucr. vi. mutuū date nil inde sperātes. Ex hoc ptz q̄ talis spans lucrū p mutuo sit vsuarius mentalis vrū est quando spes lucri est cā mutuādi. Ita q̄ alias non esſ̄ mutuaturus nisi de lucro recipiēdo sparz. à aliquo alio emolimēto ut de ꝑma vl simili lucro. Si q̄s vro principaliter moueret ex caritate ad mutuū. et cū hoc sparz de retributōne alicuius lucri: illud nō esſ̄ vsura nec vitiosū ut dicit Alb. sup illo luc.

vi. mutuū date nil inde sperātes. Obligatur enī ex beneficio qui mutuū recepit. ſ̄m illud luce. ibidē pro ut vultis ut faciant vob hoies et vos facite illis similiter. Et dixi nōnter. Si quis mutuarz. xviij. libras p vna. Quia si nō mutuarz realiter ſ̄ emerz vnam libram p. xviij. sup aliq̄ re immobili ānui census q. xviij. libre essent iustū precium pro vna ꝑpetui cēsus. vl ad remedū: tunc cōtr̄acto nō esſ̄ vsurarius. Quarto vsurā cōmittit q̄ mutuat alteri sb tali pacto ut etiā sibi postea remutuet qz vult aliū obligare ad pecunia estimabile. licz ci licitū sit a dignū. q̄ mutuāti vnū. mutuetur aliud. nō tn̄ est licitum aliū ꝑpter mutuū obligari ad rmutuand. Quinto vsurā cōmittit qui habēs molēdinū mutuat pistoribz aut alij̄ illo pacto q̄ molāt solū i suo molēdino. Accipit enī vltr̄ sortē in tali mutuo sz̄ istā comoditatē q̄ est pecunia estimabil. et auferet eis libertatē alibi molēdia tenetur eis ad satisfactionē. Sexto cōmittunt vsuraz q̄ mutuauerūt res suas ad certū terminū q̄ veniente nolūt dare prolōgacōez nisi data pecunia ꝑ mutuū vl alio eq̄lē. Sūt enī vsurarij. etiā si expresse nihil petāt. Septio m

vsurā omittūt q̄ rē cariꝰ wdūt
q̄ fit iustū p̄tiū ipsiꝰ ꝙt hoc ut
emptori de pecunia soluenda
expectent vsq; ad certū terminum · vl qui rem viliꝰ emit q̄
fit eiꝰ iustū p̄tiū ꝙt hoc quia
pecuniā soluit prius ante q̄ sibi res possit tradi · Aut etiā qui
tpe collectōis bladi vini ⁊ consimiliū cū minus soluere solēt
vendit talia pro p̄tio qđ valitura sūt circa pascha · Aut alio tēpe in quo plꝰ soluere ꝺsueuerūt.
⁊ sic de singulis modis pallia
te vsure cōn · vij · p̄ceptū fit ⁊ tenetur in oib; talib; q̄s ad restitutiōem dām p̄xio sic sibi inmu
n ste illati · Octauo q̄ mutuāt
ad vsurā noie alieno · ⁊ hoc maxime est cū de tutore procuratore ⁊ similib; q̄ in hoc non p̄
stant nudum mīsteriū · sz etiā
autoritatē · ⁊ sic vsuras acceptas nomie alieno tēnt hmōi
restituere · si iste cuiꝰ nomine
accepit nō est in soluendo aut
si non vult restituere ¶ de intelligo pōnia de vitricis ecclesie.
⁊ de hijs quibꝰ omendata sūt
hospitalia aut alia loca religiosa ⁊ pia nec excusat eos q̄ hu
iusmōi lucra cōuertāt in pios vsus · q̄ ē regula iuris non
sūt facienda mala ut eueniāt
bō Et q̄ secꝰ se vsura ē mala:
nūq̄ pōt fieri bene sic alia simi
lia ut dicit Augꝰ · libro contra
mendaciū · ¶ Nono peccant o
oēs isti ciues cōtra hoc preceptum quoꝝ autoritate · cōsilio ·
vl cōsensu alicuius cōmunitatis mutuant ad vsurā Et oēs q̄
autoritatē prestant · aut p̄ceptum ad hoc dant · aut consiliū
sine quo ciues hmōi vsurā nō
cōmisissent · tenentur ad restitutiōnem insolidū Ceteri vro
ut cōsentientes ꝙt emolimentū quod eis ex hoc accrescit: tenētur ad restitutiōez eiꝰ ptis q̄
ad eos puenit · aut q̄tum releuati sūt in expensis quas alias
fecissent de suo à quas eos soluere oportuisset · Notat aūt dominꝰ Alb · sup illo luc · vi · Mutuū date nihil inde sperātes Cōtra mutuū imq̄t multis modis
peccatur · Primo in digenti nō
dando · vñ eccīastici · xxix · Fenerare primo tuo in tepe necessitatis illius · Secūdo datū nimis
importune repetēdo · q̄n bō nō
pōt soluē cōn qđ ysa · lvij · oēs
debito ēs vros ꝛpetitus · vbi glō
Qui ꝛpetit nō habētē do facit
violētiā Tertiō pignora nccia
ul detinēdo ul destruēdo · de q̄bꝰ
Job · xxiiij · Abstulisti p pignore bouē vidue Et exo · xxij · primo tuo pignꝰ à west in mētu eiꝰ
añ solis occasū reddes · Quarto cū
vsura exigēdo ut h · Et ezech · v
iij · Ad vsurā nō omodaueit qđ
vicz ad vix iustū nccio panet

Exo. xxij. Si pecuniam dederis mutuo. nō vrgeb eū nec vsuū opprimes. Quinto p dilacōne termini solucōis munera accipiēdo. de quo ps. Qui pecuniā p suā nō dedit ad vsurā. Quantum ad secundō pncipale queritur vtz ea licite possint recipi et retineri que acquruntur p ludos alee. scacorz. vel alios. et ex pactis mutuis hoim. de curribz equorz. gallorz. et aliorz animalium morsibz. bellis. vel duellis etiā hoim. vel de duracōne pluuie vel siccitatis. vel quumqz alio incerto futuro. vno vnaz ptē otradictōis. alio aliā eligēte. Et ponat casus. exēplū gratia. Sint petrus et paulus ābo sui iuris. signo. verbo. vel facto tale pactū faciāt mutuo. qd petrus debeat dare florenū i casu quo crastina die non ceciderit pluuia. vel si i tessere vnerint tres oculi. Et ecōtra paulus petro i casu q̄ ceciderit pluuia vel quatuor oculi vnerit in tessere. ponatur etiā vlterius qd vniat illis qb petrus elegit. Tunc queritur vtrū isti pacisce do. hoc ē. qd vnus eorz obligat se sic alteri. ponendo rem suā i tale dubiū et fortunā. et qd recipit reobligacōnem ab alio. et vtz impleta odicōne quā petrus elegit. paulus possit licite retinere rē suā. vel an teneatur eam dare petro. et an petrus possit eam licito iure recipere et retinere tāq̄ suam. Istis enī ostitit tota vis ludi. Pro quorz intellectu nōdū qnon oportz dubitare an licitū sit ludicē vel io cosa exercere p recreacōne. et quasi p q̄dā quiete virtutis aialis cū tā theologi q̄ philosophi hoc ponāt virtutē eutropelie vel iocūditatis. Sz qdam alia q̄ pro alleuiacōne mētis inuenta sunt sūt p acquisicōne. pecunie et pecunia estimabiliū. Idcirco dubiū motum ē. Finergo ad dubiū septē sūt tenēda. Primū est. qd homo habēs dominium rei pōt licite se obligare ad dandū eam sub tali odicione fortuita. Si forte qs habeat dominium quo ad hoc restructum. vel nisi odicō vel obligacō vel ambo simul aliqd mali implicarēt. patz qz talis pōt simpliciter et libere dare hoc et quomodo vult et statim. ergo pōt etiā dare impleta odicōe que nihil mali includit. Rō autem pōt quis licite facere: ad hoc faciendū pōt se pacto vel promisso restrigere. Sz hic aduertendum ē. qd talis obligacō pōt etiā male fieri. utpote quādo qs secundum rectam racōem deberet p se aut suis seruare. Sine qn obligari sibi vbi sciret venire in malū. Secundō est. qd hominez

obligaē se sic ut p̄ dictū est ím
primo p̄ cise a principaliť pro
simili reobligacō e ímiquū ⁊ ín
iustū est. Símiliť a talem exi
gere obligacōnez p̄ obligacō
ne sua. p̄batur. qz ibi ín cōtra
ctu nō ꝑuatur equalitas. eo qz
obligacō pauli ē petro lucro
sa ꝯ obligacō petri paulo nl.
Et hoc est qđ petrꝰ dēsiderāt et
íntendit. paulꝰ vero cōtrarium.
licz nō cōsequatur íntentū. er
go nullus eorz íntendit ea q̄ta
tem q̄ tamē necessario ín omní
cōtractu nō ḡtunto requiritur
Tē p̄batur ex alio. q̄libz ludēs
talis hz íordiatū desiderium
ad tpalia. ⁊ nō ſbiectū deo sic
debz. qz ludēs de quo agitur de
sideret vmze illō quod ipē ele
git. ímtm̄ qz si oino non veneit
tristatur. maledicit aliquādo.
a blasphemat. q̄ sūt maīfesta
signa magni desideriꝫ a mimis
íordiati manifestū aūt est qz
casus oculoz ín tessere. vel plu
uia. vel similia sūt actus natuā
les a deo respectu cuius nulla ē
fortuna directe. licz voluntas
mala ut sic non sit a deo. Ecce
quo lusor dolet de illo qđ deus
facit. In hoc aūt magis piculo
se stant q̄ talia eligūt. q̄ si vem
rent. eēnt omūtati dānosa. ut
qz nō vmat pluuia. vel qz mr
vel gelu diu durz a q̄ prebēt si
bijpſ occasionē desiderandi id
quod deo non placz. vel omūi
tati nocz. Tē ptz aliter. Nā q
duo qui simul ludūt. volūt hre
deum ad ímpossibilia. Quilibz
enim vult qz ipe finaliterz lucre
tur. hoc aūt in eo dē ludo ímpos
sibile est fieri. Deo qz lusorz po
sunt se ad hoc qđ ímpossibile ē
deū vtrīqz placere. a sic agere
qz vteroz stet de eo bene otēt9
Ad cuius cōtrariū deberent oi
no conari quia aliter non pnt
esse deo placētes a grati. Dicē
te Aug9. nemo placet deo nisi
placeat sibi deus. Ecce qntum
malū vult vnus lusorū alteri.
dū quilibet vult qz deꝰ altei nō
o placeat. q̄uis ondāt se qnqz
tales q̄si sint socij a amici Tē ex
alio tales ludētes abutūtur do
nis dei deꝰ em̄ dedit nob tēpa
lia. nō ad aliud oūtenda. nisi
ad laudem suā. vtilitatē nram
aut pxi. nūc autē ludens aūtit
se ut cōmunit per ludum a lau
de dei. ⁊ ei9 mēoria ⁊ necessario.
vel hab3 dānū. vel dāmificat p
xímū. ⁊ hoc vltimum p̄cipa
liter íntendit. ergo sic ludere
est abuti donis dei. Tertiū ē q̄
le pcēm sit ludꝰ p̄dictus. hz. qz
ludere p̄cipaliť intencōe lucri.
ut talis ⁊ ac q̄sita retinere. sola
vel principaliť hac occasione
est ex genere peccatum mōle.
quia est otra caritatem pxim.
pmo ⁊ dei. ut ptz ex p̄cedēti

dicto pōt tam aliquis sic ludē
do peccare vel aliter. Sicut si lu
deret puer ex toto desiderio lu
crandi p globulo. vl lapillo
Aut alia tam pua re q primo
nō noceret. Rōtum est. q paul
lus in casu principali non pōt
iuste retinere rē de q pactū fe
cit. pbatur. paul⁹ poidit ius
suū qđ habuit ad illam rē. et
non acq̄siuit aliq̄d noui iur⁹
ad eā. igitur non debetur sibi.
et p oseq̄s nō pōt retinē eam
sibi. Primū vicz q poidit ius
suū ptz. q paulus potuit iuri
suo renūciare et renūciauit. er
go p dictū. Aliud p prīa pte
ptz ex casu. p secūda pte pba
tur. paul⁹ exquo cōsensit in lu
dum: cōsensit expresse vel tacite
q si sic euenerit sicut petr⁹ ele
git. q res non essz sua ergo re
nūtiauit rei illi si sic euenret
Sz sic vult. igitur. Secūđ vicz
q non acq̄siuit nouū ius patz.
q pdendo illud mihil iuris acq̄
siuit. et nil aliud intuenit iuxta
casum. q p illū omnia alia ex
cludūtur. Rōtum ē. q petrus
non iuste occasiōe ludi recipit
rē istā ad sibi retinendam. p
batur: petr⁹ nullū ius hz ad rē
in hoc casu. et non datur sibi
tuitre ut casus innuit. ergo Pri
mum vicz q nullum ius habe
at ad rem patz. q nemo ex in
iusto fundamento suo pōt in

aliqua re ius acq̄rere. eo q sic
nemo colligit de spinis vuas.
nec de tribul⁹ ficū. Math. vij.
sic nec ex iniusto pōt vīre ius.
nihil enī dat qđ non hz. Sed
petr⁹ ad acq̄rendū rem pauli
hz iniustū fundamētum eo q
facit iniustam obligacōnez. et
damnificat primū et abutitur
donis dei ut in secūda pbacōne
patuit. Sextum est. q res p casū lucrata ad cuiuscumq;
man⁹ deueiat occasiōe ludi sci
entis q res talis sit: ē ad pios
vsus conuertenda. vl auctorita
te superioris qui sibi talē dispē
sacōem reseruauit. vl si null⁹
superior sibi talia reseruassz: Ipē
per se dz facere vl disponere q
per alium fiat. patz q omnia tē
poralia sūt ordinata a deo et or
dināda ab hominib⁹ vl immē
diate ad laudē dei vl ad vtilita
tē hominū. In qua tamē etiam
laus dei intēdēda est. Si ergo
ordinatur ista res immediate
ad laudem dei: manifestū est q
in pios vsus conuertitur cum pie
tas sit cultus dei ꝑm Augusti⁹.
Si aūt ad vtilitatē hominū ra
cōnabiliter ordinatur. cui nul
li detrahit de iure. planū est q
cui datur. datur ex mia et pie
tate et sic iterum in pios vsus
conuertitur. Sed quererz ali
quis exquo res ista dz in pios
vsus cōuerti: vtrū ixe spectet

ad petrū vel paulū vel aliquez
aliū. Fīn de. q vterqz eoz debz
ad hoc conari. quia quilibet eo
rū est causa q res sic cōuerten
da est. Appterea etiā vtqz eoz
debet facere diligentiā ⁊ impe
dire ne aliter conuertatur. vñ si
paul⁹ timet q petrus nō sic cō
uertat: debet q̄tum de iure pōt
putare q non veniat ad ma
n⁹ eius. notificando vic⁹ superi
ori ad quē ptinet dispositio. vel
ponendo ad manus cōmunes.
vel procurando arrestacōnem.
vel aliquo alio modo iusto aut
benigno. Similiter debet facere
petrus ne res veniat in manus
pauli si cōformiter timet de ipso
Si vero nullus talis iuridic⁹
mod⁹ locum haberet: quia ta
men paul⁹ pactum fecit se da
turū petro si pluerz hodie tūc
exquo pluit: videtur securius
q det vel dimittat petro posses
sionem rei. q̄ q sibi refuet. pa
cta enim fiduciāda sunt q̄tum
possunt sine pcō maxime quā
do dubiū est quomō petr⁹ rē
cōuertat quia tūc presumēdū
est de bono vel quādo non pōt
iuridico vel benigno modo in
debitam conūsionem rei quā
p dicit impedire. nō em̄ vide
tur q paul⁹ ad impediendaz
illam conuersiōez rei in debitā
etiā si visimiliter timeat de ea de
beat se periculo exponē vel pug

re Aut se ponere ad scām alum
vulgare. ut notetur de non ob
stacōe pacti. mēdacō. vel falsi
tate. nisi fiat q̄tum aliqs istoz
de iure debitū est vel secm iusti
tiā expedit. ¶ Septimū est. q ſ
occasione ludi nihil omino pōt
de aliena re recipi vel teneri de
iure. nisi q̄tum p̄sumitur de vo
lūtaria p̄dentis dacōne etiaz si
nō perderet. Sic enim fit inter
amicos q aliquando sine ludo
pl⁹ dant q̄ p ludū amittāt Et
ideo qui ludūt in solacō pro esi
bilib⁹. vel potabilib⁹. vel alijs
rebz: tūto securius sumūt acq̄
sita q̄ to vrius p̄sumūt p̄dcte
volūtarios ad dādūex amicitia
etiā sine ludo. igitur se nō lucr
ꝫ solaciū de victoria intendere
Detūto vro inferiores de q̄ū
to illos inuite dare intelligūt.
vel se lucrū ut lucrū intendisse.
¶ Sed quereres pūt ne i ali t
quo casu perdētes in ludo de iu
re perdita repetere. Fīn. q sic.
nā quando furiosi minores enes
maxie pupilli. mente capti. fur
di. ceci. muti. ⁊ morbo ꝑpetuo
laborātes fui. religiosi. filijfami
lias. q̄ nihil habēt nisi a patre.
vxores que non habent paf
nalia. perdūt aliquid ludo: il
la iure possunt repetiri debent
restitui. vel illis. vel eorum tu
toribz. curatoribz. dominis. mo
nasterijs. patrib⁹. aut maiis

Item dicit hic si āministrator rerū ecclīasticarū de rebz ecclie aliquid ludo pdidissz. similiter repetere possz ⁊ reddi deberet si aliqs minute ludendo ⁊ ad ludum coactus aliqd pdidissz. Cōformiter credit ē repti posse ⁊ reddi debere. si qs solū cōsensisset in simplicem ⁊ planū ludū. ⁊ alio p falsitatem quā iste nō agnoscerz lucraretur. ludēs ei taliter nō iuste pdit rē suā. nisi p osensū in illō. mediante quo pdit ut patuit. Ille aūt de quo hic dicitur non osēsit in fallaciā per quā lucrā obtinet qđ intēdit. Quintum ad tertiū principale nōndū q ad detestacōez ludi. tria faciūt Primo multitudo peccatorū q̄ in ludo accidere pñt. primum cupiditas q̄ b̄m ap̄l'm. i. thi. vi. ē radix oīm malorz. nec ē ibi quecūq; cupiditas. sz rapina. vult ei primū spoliare rebz suis. Secūdū est pdicto. vult ei spoliare illū cui q̄ comedit ⁊ bibit Tertiū ē immoderatio. vellet enī eū spoliare si posset etiaz camisia. Quintum ē. qz usurariū excedit in malo. q̄ infra mensē de. x. flor'. vnū lucrat. sz iste statī lucratur eadem die. Quintum ē afflictio patris dei. quē iurādo ⁊ imprecādo detestat. Sextū ē mādatū ecclie. qđ quodā modo. ⁊ omnit. de hijs duobz

puer. xix. Qui affligit patrez. ⁊ fugit matrez. ignominiosus erit ⁊ infelix. Septimū est scandalū primi. corrūpūtur enim multi qui ad ludū videndo ⁊ audiunt. Octauū est obmissio meliorz bonorū q̄ deberz quis facere tempe quo ludit. Nonū ē peccatū furij. Decimū fraus quā cōmittit in alterū. Unde decimū ira ⁊ nouitia cōcorū. Undecimū ē fractio solēnitatū in quibus plus cōuenit. Decimū tertiū interdū hoīcidiū etiam p modicō verbo. Decimū quartū ē p dolatria. qz sup illo phil. iij. quoz deus vent ē. dicit glō. hoc ab homine colituz. qđ pre ceteris ab eo diligitur. Secūdo fatiūt ad detestacōez ludi q̄ in eo quasi oia p̄cepta decalogi trāsgrediūtur Prio illđ nō habeb deos alienos ut iam tactum ē. Secūdū nomē dei i vanū facilit' assumit. Tertium sabbatū sepe violat. Quartum ⁊ alia faciliter patēt. preter nō mechabris. qđ ad mn9 spūaliter trāsgredit'. qz ad lxrens alicui alij a deo coīn dū formicacōem omittit. amorem anime cū creata re cōbinādo inordinate. primo sepe tales socij fiūt formicatorez ad īraz. Terco facit ad detestacōez ludi milliplex ibi omissa stultitia. Quia primo vilissime suituti se luso

fubiciat taxillis vicz offibus fozte cāmis. Secūdo largitur ad p̄ceptū taxillozz qđ non darz ad dei p̄ceptū. Tercō qz ofentat qz vilissim fibi nobilissimū recipiant vicz tempus. Quāto ommibus nocz. quia facit quod fibi est dānosū. primo scandalosū. 7 deo otumelioſum. Quāto qz vult insanus ꝓpꝛijs mambus se ibi quis interimit.

Seq̄tur capitu. Septimū

Via wzo detinere alienū. est cōtra septimum p̄ceptū. Ideo nūc de restitucōne tria sūt p̄cipalit̄ dicenda. Primo quo sint restituenda bona materialia rez 7 corpoꝛz. Secūdo quo bonū fame fit restituēdū. Tercō quo bona a animē sint restituēda. Quātū ad p̄mū nōndum qz restitucō ope wl voluntate est qđ dā p̄ambulū necessariū ad otrucōez Et q̄ alīū iniuste damnificauit. aut aliena detinz; tādiu est peccatoz mortalis q̄diu non vult restituē ꝓ posse dicēte bto Augo. in Epla ad macedonium. Quādiu res ꝓpt̄ quā pcēm est non redditur. si reddi potest: penitētia nō agitur ꝛ fingitur Si aūt wracit̄ agitur. non dimittitur pcēm nisi restituatur ablatum Ex quo ptz. qz q̄diu homo nō restituit ꝓ posse si interim sacmētū aliqđ sumit nouo peccato peccat. qz indigne sacramētū sumit. Et si manēs in tali peccato implet penitēcia, az sibi a sacdote p pcās sic cōfessis iniūcta. nihil per hoc satisfacit deo sm multos. Secūdo nōnō qz detinere alienum inuito dño: est ideo pcm mortale contra septimū p̄ceptū. sc; nō furtum facies. Certū est enī qz auferre alienū est cōtra idem p̄ceptum 7 eadē racōe retinere alienū. qz dānificatur i vtroq; dñs rei 7 ab vsu sue rei inuitꝰ ꝓpeditur. Est etiā cōtra iustitie virtutē q̄ reddit vnicuiq; qđ suum est. Est etiā cōis fraternaz caritatē. que vult altei bonum 7 retinēs alienū vult altei malū. vnde eadem racōe qua detinēs vxoꝛez alterius non est capax penitencie: sic etiam qui bona aliena inuito domino. Tercio notandum qz de restitucōne sunt multa dubia de q̄rimalia que determinat scūs tho. 7 sco. in iiij. di. xv. Primū dubiū ē quis teneatur restituē. ſx. qz ꝓmo et pricipaliter ille qui rem abstulit aut damnū iniuste intulit. 7 hoc est certum. Et p̄ter illum sunt multi alij qui ad restitucōem obligantur. qui cōprehēduntur in hijs verbis Iussio. consilij. cōsensus. palpo. recursus. Participās mutꝰ nō obstās nō manifestās. Et tho.

exponēdo hos wrsus vbi pus Et.2.2.q.lxij. dicat q; mīt illa q̄ in hijs wrsib9 enumeata fūt. q̄q; obligāt semp ad restitu cōez. Primū est iussio. ut cū q̄s iubz aliquē dēp dari. aut alias inuste dāmificare. si ex ei9 iussione fit: tenetur ad restitucōnē toti? Secūdū est osēsus in rapinam aut in aliam inustā dāmificacōez. hoc i eo sñ cui9 osensu talis rapia aut alia dāmificatio fieri non potuerat Tertiū est recursus. scz qñ quis ē receptoz latronum. et prestāt pōcanū Nam qui receptat latrones et tuetur eos. aut rem raptā l furatā dolose celat. ita q; p hoc impeditur restitucio rei. ille tenetur insolidū cū hijs q̄ abstulerūt Quartū principās. ut cū quis pticeps ē in crimine furti. p̄de. vl similū. ut qz latrom se sotiauit ad spoliandū et pte accepit Et ille q̄ pticipat in crimie tētur insolidō de toto. sz ille qui pticipat nō in crimine sz solū in re accepta. ille solū tenetur restituere q̄d de re scīēter emit vl accepit. Quintū nō obstās. cū scz hmōi spolijs latrocinijs et ceteris malis. ex offitio obstare tenetuz. ut pn̄ceps terre. q̄ iustitiā cōseruare tenetur si nō obstat cū obstare possit et sic p eis defectū inualescūt latrōes et ceteri male

fcōres ad restituēdū tētur Similit intelligatur de nō manifestāte et cū ouenit ex officio manifestare. Aut bm scotū. q̄ in iudicio req̄sit9 tacz. vbi res finaliter possz restitui ei cui9 ē a dicēdo veritatē vbi nō imminēret sibi pericul̄ status aut psone. Cōsimilit p̄ dictis intelligēdum ē de non reuelādēte. et cui hoc cōpetit ex officio ut dicit tho.2.2.q.lxij. Et sēdit q; pncipibz terre ex hoc imminet pericul̄ ppter hoc ei ptāte publica ponuntuz. ut scz sint iustitie custodes In alijs aūt enumeatis in wrsibz non tenetur hō ad restitucōnēz. nisi in certis casibz scz quādo hō pbabiliter credit q; suū consiliū fuerit efficax et q; alias sine suo consilio non fuissz facta ablatio Similit non ois palpo vl adulatoz tenet. sz ille qui adulādo incitat ad audiendum laudās p illo et dicēs signū eē strenuitatis Et maxie tūc tenetur ad restitutionē qñ pbabiliter credit q; sua adulatio fuerit cā iniuste ablatois Idem intelligatur de detrahēte si ppter detractionē ipē audiēs puocatur et dāmificat iniuste eū cui detractū ē. Et dicit tho.2.2.q.lxij. q; principaliter restituere tenētur illi q̄ fūt pncipales in facto. Prio quidē pcipiens dāmificacōez

fiert ꝛ secūdario ipse exequēs· ꝛ oīs equēter oēs alij obligātur p ordīē. Nō tn vnus restituit illi damnū q̄ dānū passus est: tūc est eidē tōlit satisfactū nec aliqs eor tenetur eidē; aliq̄d vltīus restituere· ſ illi q̄ fūt pncipales in facto ꝛ ad quos puenit res tenentur satisfacē illis alijs q̄ restituerunt· Q̄ si non faceret tunc ceteri tenē/ tur ut videtur singuli p ptib; c qui insolidū satisfecit· ¶ Alo/ tandū h̄ q̄ sicut sunt nouē ali/ ena peccata in scribus tacta· quib⁹ pcīs quis pticeps effi/ citur alienis delictis in demeito hic ꝛ in accidētali suppliciō i fu tura vita· ¶ ta ex oppositō sunt nouē aliena merita· quib; pri virtutes nras quodāmō facē possum⁹ h̄ ꝛ i futuro accētalia 1° pmia hēbim⁹ Prio cū iubemur ꝛ impam⁹ bonū alijs· ut pntes pueis· dñi suis· mgri discipul· plati sb̄ditis impantes bona· 2° Secūdo· cū osilia dam⁹ pris ut vitent aliq̄ vitia vel operen/ tur meitoria vel vtuosa opera· Sic quilib; pōt docere pximū scīa ꝛ exēplaī vita· q̄bus tot meitis alienis pticipam⁹ quot opa bona alij ex nris bis faci/ unt 3° Tercō cū osentim⁹ in bona alior· ut dñi suos manumittē/ do p sacerdociō ꝛ religiōe adipi/ scēdis pntes similit· Q̄rto cum 8° ex laude alicuius virtutis in alio talis pficit· ut fit ingredientib; religionez vel virgitatē vel vi/ 7° duitatē laudantib⁹ Quīto cū defendimus iniuste vexatos ut aduocādo· hospicō recipiendo vel· vij· opa miscordie exhibē/ do Math· x· q̄ pplxtā id ē pdi/ catorez recipit: mercedē pphe/ 6° tā bit· Sexto cū coopamur ali/ or bonis ut pegrinādo· scribē/ do libros· corrigēdo eosdē· ec/ clesias ꝛ sermōes visitādo Sep/ 1° timo q̄n silencō nro alios edi/ ficam⁹· ¶ alocucōe alior virtu/ tes discrete attollim⁹ Octauo 8° q̄n non obstam⁹ virtuosis alio/ rū exercicijs ſ ecōtra fraterna correctōe ꝛ septē opib; miseri/ cordie spūalibus iuuamus ad bonū· Nono quādo manifesta/ 9° mus alior miserias ut eis sub/ ueniatur Sūt etiā tercō nouē demerita aliena in alijs pcīs q̄ sint illa vbi tpaliter dāmifica/ tur pxim⁹ p scādalū multiplex q̄ facilit repies ꝛ sic fūt tripli/ tia nouē· Prio i restituendis· Secūdo i merēdis· Tercō i de/ merēdis p nouē modos scāda/ lisādi pximū ¶ Secūō dubiū b ē q̄d sit restituēdū h̄· q̄ oē alie/ nū· q̄d q̄s iniuste abstulit ā imi/ ste detinz ꝛ inuito dño rei· tētur restituē· Cir q̄d nōnō q̄ tripli/ cit otīgit quē iuste aliēa aufe/ re vel detinē· prio cū altri ex cā 1°

licita ad aliq̄d obligatur ⁊ ei non soluit alio iusto. ut cū nō reddit depositū rite repscēti. nō restituit accomodatū. non soluit mutuū. non reddit ptiū mercenario aut nō soluit alias debita. aut sūt vectigalia. thx oloma. cēsus. decime. ⁊ hmōi ad q̄ soluēda q̄s iuste obligatur. Secundo cū q̄s iniuste aliqua ac q̄siuit quocūq; modo. siue p vsuras. siue p furtū. siue p rapinā. siue p dolū fraudacōez in mēsura liq̄dor vel aridorū. siue p pōdera falsa. siue per fraudem vel falsitatē in rei substantia. quātitate vl' q̄litate. ut supradictū fuit. Tercō cum ei aliq̄d tale datum ē in munere. in relictū in hereditate. in testamēto aut ē sibi vēditū ab eo q̄ius in eo non habuit. eo q̄ res sua non fuit. aut ptātem eam dādi nō habuit. Omne igr tale opt; restituere. alias cōtra p̄ceptum hoc agitur. ⁊ grauiter peccatur. Et istis additur. q̄ q̄ alteri iniuste nocuit. ⁊ dānū in reb; intulit. tenetur sibi dānū recōpensare etiā si in de nil habuit. ut si combussisti domū meā iniuste. teneris mihi ad recōpēsacōez totius dampni q̄ppter mihil de domo apud te remāserit. Secūdo dr q̄ non solum iniuste ablatū. ē restituendū. sz etiā fructus ei⁹ si sit res de se fructifera. ut pecunia: tūc aut res vel iniuste detinēs tenetur ad restitucōez equiualētis. ⁊ ad recōpensacōez dāmi q̄d ille passus est ex carētia pecunie sue. non tn opt; q̄ tantum restituat. q̄ntū ille lucrari potuisset cum pecunia. sz bn estimacōez lucri q̄d accidere solebat. pēsato labore ⁊ infortunijs q̄ in lucro alias accidere potuissent. lucrū eni non solū pensatur vel causatur ex pecunia ⁊ labore. Nā bn thō. 2. 2. q. lxij. Qñ dacō alicui⁹ illicita ē ⁊ cōn legem. ut cū q̄s symoniace dedit. tunc nō pōt repetere. sz meretur illud datum amittere. nec debz sibi restitui cō fieri. Et alius q̄ symoniace accepit non pōt retinere. sz debz in pios vsus oūtere. Tercio e cūi est dubiū. cui sit restituendū. sūndēt doctores q̄ illi q̄ vr⁹ dns rei ē aut iniuste dāmificatus. si ē viu⁹ ⁊ nosciturr. Sz si nō est pns: debet expectari aduētus ei⁹. ⁊ tūc sibi restitui si saltē speratur aliq̄n reuersurus. Si aut nō spratur redit⁹ ei⁹. tūc si res ē magni valoris

dz sibi trāsmitti si pōt omo de fieri · nec obstat dicit scūs tho · si remittēs dānū remittēdo patiatur · qui pse sibiīpi huiꝰ dāmnā fuit · p hoc q̄ alteri suum īmuste abstulit vl detinuit Si aūt trāsmittere nō possit · à si forte res nō sit magni valois · ita q̄ nō possit sibi rēmitti sine maiori īcōmodo q̄ res essz sibi vtilis si eā hāret: tūc pōt eā dare alicui quibꝰ cognatis eiꝰ ꝓpinquioribꝰ · q̄ p̄sumitur lege nature q̄ ille vlit magis restituēdz fieri ꝓpinq̄s suis q̄ alienis Et si nō hāret cognatos · aut non noscerētur · posset cōmittere vni īcenobio cū tali pactōne · q̄ reddere teneatur · si vnq̄ requisitus fuerit vl cōparuerit aut etiā restituat hꝛedibꝰ suis si vnq̄ tales oparuerit Si aūt dñs rei restituēde vl ipe dāmificatus omino incertus sit nec ignotus · nec poterit sciri nec similit hꝛedes eiꝰ ignorātur omino · nec sciri pnt ad hibita sufficiēti diligētia · tunc pauperes sunt hꝛedes illaꝝ rerꝝ restituēdaꝝ · nō ei ille īmustus ablatoꝛ vl detētoꝛ alieārū rerꝝ p hoc deobligat a restituēdo · nec pōt sibiīpsi retinere · et tenet dare p aīa illius cui restitutio debebatur Si vro dñs rei restituēde ē mortuꝰ: detur hꝛedibꝰ suis · a si nō sciūtur hꝛedes · nec facta diligēti īquisitōne sciri possunt · detur pauperibꝰ p salute aīe sue scōm modū premissum · Cui enī non pōt tpaliter reddi · reddatur spiritualiter · Reddicio aūt spiritualis fit cū datur pauperibus p ipso q̄ p ipsius aīa Quartū dubium ē p cuiꝰ manus debēt talia distribui pauperibus a reddi. Rx · q̄ per manꝰ ofessoris vl alicuius altriꝰ de cuius fidelitate ofidat Sz dicendū q̄ nō inuenerit · ꝙs necessario determinatꝰ sit mediatoꝛ i distribuēdo pauperibꝰ illa · Et addit vidi m̄ q̄ talis p seipsū possit pauperibz reddere a distribuē cōsilio tm̄ alicuius bōm virōꝝ · Quia possz cōtingere q̄ darz tali mediatoi de cuius fidelitate cōfidit · a q̄ talis tm̄ sibiīpi applicarz · vl alijs vtibz q̄ debeat · vñ vbi lex diuina vl ecclesiastica non ligat psonā · sequēda est rō naturalis · Illa autē magis dictat q̄ psona q̄ tenetur magis restituat p seipsā q̄ p aliā · nō tam excludēdo ofiliū bōm virōꝝ magis īcludēdo · Quintū dubiū Qñ sit restituēdū Rx · q̄ quilibz tenetur statim restituere alienum · nisi dilacōe vl ūtatis hꝛeat ab eo q̄ ē dñs rei · q̄ ut dictū est pus · Sicē ē cōis iustitia a dilēcōe · p̄mi a otī p̄ceptū dei auferre alienū Ita ē cōtī iustitiā · cōis dilēcōe · p̄ a cōis dñi p̄ceptum

tenere alienū iniuste. ideo' est magnū peccatum Sz ostat q̄ p nullū tēpus liceat peccatū cōtinuare. ſz quilibet tenetur peccatū statim dereretam q̄ ad actū voluntatis elicitū. q̄ quo ad actū exterī impatum. Iuxta illō Eccī. xxi. quasi a facie colubri fuge peccatū. Igitur q̄libet tenetur statī restituere ablata. à quecūq; aliena in q̄b? non habz ius nisi ipē obtinerz vlūtariā dilacōem a dño rei. q̄ non licz detinere alienū. id ē eo nolēte. Ab isto tn excipit Scotus aliquos casus i q̄bz ſm eum licitum est differre restitucōez exteriorē. dūmodo assit interior restitucō. idest firma vlūtas restituēdi q̄ cito occurrēt circūstantie oportune Et illi casus oprehēdūtur sb hac maxima. licitum ē detinere rē alienā. q̄n ille sc; dns rei racōnabiliter deberz velle eā detinerī Sz in aliquib? casib? racōnabiliter deberz velle q̄s rē suā detinei de facto. q̄ tn haberet firmā vlūtatē restituendi. positis ibi ad hoc circūstantiis oportunis Prim? illoz casuū ſm Scotum est Ruādo restitucō ad statim essz notabiliter dānosa omunitati: tunc nō tenetur ille statī restituere. q̄ i tali casu alter deberz velle restitucōez nō statī sibi fieri. q̄ magis debz velle bonū omunitatis Et ideo debz racōnabiliter velle aliq̄lez dilacōez illi? restitucōis bonī vtilis Secūd? casus q̄n restitucō essz dānosa eicui debz fieri ut reddere gladiū furioso. q̄ mediāte se vel aliū interficiat ut dicit scūs tho. 2. 2. q. lxiij. q̄ si res restituēda appartz p nūc grauiter noxia illi cui restituenda fortz. vel etiā alteritūc nō debz restitui ei. q̄ restitucō ordinatur ad vtilitatē illi? cui restituitur Oīa ei q̄ possidētur sb racōe vtilis obtinentur. nec tn q̄s debz sibi eaz appropriare i tali casu. ſz debz reſuaē ut ogruo tpe restituat. vel alicui tradere tutius cōseruādaz. Tert? casus ē. q̄n immediata restitucō essz diffamatoria restituēti Sicut fur occult? nō tenetur statim de facto restituere. ſz pōt captare tēpus i quo fine sui diffamacōe restituat. debz tn habere vlūtatē restituēdi q̄ cito oportune possit. a debz ad hoc diligētiā adhibere. Addit etiā scotus q̄ quādo ablacō fuit occulta: tūc nō tenetur ablator se p̄dere. nec tenetur p seipsum restituere. ſz pōt hoc facere p aliam plonā discretaz a fidelē. a expedit p confessorē cui prius ē peccatum in cōfessione detectū. supposito q̄ sibi credatur de fidelit̄

restituēdo id qđ sue fidei cōmis
sū est. Et etiā q̄ cautē restituat
sine manifestacōe eius qui pri
us abstulit. ⁊ nō restituit Et i
tali casu pōt restitucō differri
quousq; vtilitas ⁊ oportunitas
talis pſone medie possit haberi
h Ōr̄tus casus. quādo accele
racō restitucōnis eēt multū dā
nosa restituere debēti. ⁊ breuis
dilacio restitucionis non esset
dānosa vel nō multū dānosa
ei cui fiei deberi. tunc iterū non
tenetur statī restituere de fcō.
ſ̄ sufficit q̄ statī ex affectu re
stituat. cū cessabūt impedimē
ta hīcīm de Rūtus casus q̄n q̄s
est oīno impotēs ad restituen
dū. Talis enī p tūc nō tenetur.
sed cū peruenerit ad pinguiorē
fortunā. Actio enim nō extin
guitur p inopiā ſ̄ sopitur. Et
talis debet habere fortē vtilita
tem restituēdi si aliquādo po
tēs erit ad hoc Et sāct? Tho. 2.
2. q. lxij. dicit. q̄ in hoc casu debet
homo remissionē petere ab eo
cui restituendū est. vel saltē vo
luntariā dilacōem ⁊ hoc petat ap
per se. aut p alium. Et videtur
q̄ pari racōne sit faciendum in
casu precedēti. hec sunt dicta de
restitutiōe facta. ⁊ de homis for
i tune Sz queritur quō resti
tucio sit facienda de homis cor
pis que quis aufert. ſ̄. Sco.
vbi prius. q̄ si occidit aliquē
iniuste: si sibi pro illo a iudice
secūm legem istius loci infligi
tur mors. ut sic vitā reddat p
vita. debet illā patienter sustine
re ⁊ sic soluē pnā illā. Si aūt
sibi a nullo infligitur iudice. tūc
expedit sibi ut vitā suā expōat
in causa iusta. ut otra infideles
⁊ inimicos ecclesie. p restitucōne
fatiēda illi cui vitā abstulit.
Qđ si non velit tātam restitutio
nez facere. non pōt tamē a re
stitucōe oīno immunis eē. Si
cut quidā dicit sco. absoluunt
homicidas. nec eis restitucōez ne
cessario iniūgentē inūgentes. q̄
si facilius possit trāsire homicida
q̄ canicida. vel homicida. q̄ si oc
cidissz quis bouē pri sui. vel ca
nē. nō absoluēt̄ur sine restitu
cōne. tenetur ergo ille ad resti
tucōem faciendā equiualentē
vite quā abstulit. ⁊ hoc eo mō
quo pōt equiualētia in talibus
esse. Nec hoc solū tenetur. ſ̄ ut
addit Sco. si infirmus sustenta
bat aliquos. ut patrē matrē. vel
ap̄inquos: tēt̄ur interfector oī
bus illis ad tātā restitucōez. quā
tam eis abstulit p interfectōez
istius De mutilacōne vro. k
aut alia corporali dī. Sco. de
bet fiei restitucō p pecuniā ⁊ il
la debet rndere non solū dāno
qđ quis incurrit p mutilacōez
p toto tpe vite sue quo vsurus
fuisset membro abscīso. ſ̄ etiaz

dꝛet rn̄dere expēsis appositis
m curacōe.ꝛ vltra hoc placa cō
m lesi q̄ req̄rere.ꝛ etiā si nō essꝫ
talis mutilacō ꝛ solacōm sic
afflicti.q; ꝓpetua ē sibi dꝛsola
cō dꝛ tali mutilacōe.plꝰ etiam
ꝑm scō.pō dꝛrāda est mutilacō
paupis q; diuitis quia paup
plꝰ indigebat mēbro absciso
ad victū necārīū ac q̄rēdum.
De talibꝫ restitucōibꝫ fiēdis
p vita ablata.ꝛ p mutilacōni
bꝰ mēbroꝝ.ꝛ lesionibꝫ.ꝛ dā
mis corpis dic̄.scūs thō.2.2.q.
lxij.q; in q̄ non pōt recō pēsai
eq̄lēs:sufficit q; recō pēsetur
qđ est possibile Sicut ptꝫ de
honoribꝫ.qui fit ad deū.ꝛ ad
parentes.q̄bꝰ non pōt reddi
eq̄lēs ut dicitur.viij. Et hi.
Sic etiā i ꝓposito quādo illđ
qđ ablatū est.non ē restituí
bile p aliqđ eglē:dꝛbet fieꝛ re
cō pēsacō qualis possibilis est.
puta cui q̄s alicui abstulit mē
brū:dꝛbet ei recō pensare i pecu
nia.vl in aliquo honoꝛe.ꝛ si
milibꝫ.ꝛ sic dꝛ ꝛata odicōe vtriusq;
psone.ꝛ ꝑm arbitriū boni vi
ri. ¶ Secūdo p̄cipaliter dicē
dū ē dꝛ restitucōne bone fame
ablate i toto vl in pte. Ubi
nōn dū ꝑm tho.ꝛ scō.in.iij.di.
xv.ꝛ ex dictis sācti tho.2.2.q.
lxij.q; q̄druplicit̄ ꝙngit ali
quē dānificare aliū i fama ꝑri
mo vrū crimē suū dꝛ co mani
festādo ꝛ iuste.ut cū q̄s maliti
am alterius manifestat ei q̄ cor
rigere habꝫ Aut si incorrigibi
lis ē:manifestat in ꝙspectu eccīe
ꝛ hoc bō intēcōe.scꝫ ut confu
sus a pcō dꝛsistat.vl saltem
ut alij discedāt ab eiꝰ cōsorcō
infectio ꝛ corruptio.Quato tn̄
ordie iuris ꝛ fraterne correcti
onis Et qui isto modo manife
stat crimen alterius.ꝛ sibi au
fert famā:nō pcccat in hoc.nec
tenetur sibi famaꝫ restituere.
Secūdo dānificat quis aliū
in fama ꝛ hoc iniuste.scꝫ falsū
crimē sibi imponēdo.vel ē falsē
cū cora aliꝭs accusādo dꝛ crimi
ne dꝛ quo nō ē reꝰ ꝛ q̄ isto mo
do accusat ꝛ primū dānifi
cat in fama sua.grauiter pec
cat.quia maiꝰ ē auferre famā
q̄ tempalia Et qui aufert tem
poralia alteri.grauiter pcccat ut
dictū fuit sup̄ p̄cepto quinto.
capi.viij.q.r. Et precepto.vi.
ca.iij.b.ergo ḡuꝰ pcccat q̄ sic
iniuste aliū dānificat in fama.
hoies enim diligūt plꝰ famaꝫ
suam q̄ tpalia sua. Talis cni
sic falsē ꝛ iniuste dānificās ꝑ
ximū.tenetur sibi famā suā re
stituere.ꝛ hoc illo mō q; vel bū
suum retractet absolute apud
oēs ad quos p eū puenit.dū
mō sciat ꝛ possit.debꝫ ei apud
oēs ofiteri falsū se in hoc dꝛ illo
dixisse.ut dicit scūs tho.ꝛ scō.

dicāt q̄ dz sic famaz restituere. q̄ retr̄ctz verbū suū seu illō q̄ sibi falsē impositū. ⁊ hoc ita publice sic sibi ipositū. q̄ alias nō ḃuat iustitiā i reddēdo p̄cio q̄ suū ē. Ex q̄ em̄ hō tenetur restituē tēpalia ut dictū ē multo a fortiō tenetur restituere famā sic imuste ablatā. q̄ ē multo p̄ciosior tpalibz. vñ pū. xxij. dicitur Oeliō ē nomē bonū q̄ diuitie multe. Sz dicerz aliquis. nō impōit tale crimē i publico asserēdo illō de eo. ſz murmuāt ⁊ incaute ⁊ indiscrete loq̄tur. vel alicui corā pluribz loq̄tur ⁊ narrat hmoi non tang̃ sibi certū. ſz dicit se sic audiuisse. An talis teneatur famā illi restituere ſy. sco. d. rara fides ido. quia multi multa loquūtur. Et idō sic murmurās à incaute loquēs de alio falsū ēmen sz dicendo apō alios: forte ille fecit hoc. certe pōt eē q̄ fecerit. à dicendo ego audiui q̄ ille fecerit hoc. Et hoc nō ex mō dicēdi tal' oñdat aliquā certitudiez maiorē q̄ ex rlacōe cōi: nō aufert ex natura actꝰ illi i opiōe illoz audiētiū. q̄ si illi firmit̄ accipiāt ⁊ credāt ex hoc illū de q̄ est hmo crimiosū eē. leues sūt. Quia q̄ cito credit leuis est corde. Verūptn̄ q̄ a sēdalo pusillorz optz cauē. Juxta illō pauli. i. cor. viij. Si esca mea scāndaliset fratrē meū. nō māducabo carnes imundū. Et multi sūt tales pusilli leues ad credēdū mala. ⁊ ideo periculosū ē coraz ipō talia audita ex relato referre. Et si hoc fiat ex intencōe mala. ut sz aio ⁊ intēcione ledēdi famā illiꝰ de q̄ hmoē: tūc nō ē facile excusabē q̄n. sit cōiter caritatē ⁊ p oēs mōrle. Si aūt fiat corā talibꝰ pusill' ale uibꝰ ad credēdū mala. ⁊ fiat ex imēdiata racōne. dux ē dicere q̄ exeat genꝰ pcī vmalis. q̄ lingua in lubrico posita ē: ⁊ q̄ nō offendit verbo. hꝰ pfectꝰ est vir. Et dicūt aliq̄ q̄ si q̄s ex aliquꝰ tali relacōe notā infamie incurrisz. apō illos. apud quos sic locutꝰ ē. tenet' ille sibi restituere famā. ⁊ dicē apud eos se falsū in hoc de isto audisse. ⁊ minus cautū se locutū fuisse. vel q̄ sibi nō fuerat credēdū. cū tale cōn p̄ximum dixit. q̄n illō retulit otī bonū p̄xi. de quo nullā ētitudinē habuit. vl' aliq̄ ofili mō restituat p̄cio famā. put melius potuerit. Tercō otīgit q̄ aliq̄s dā mificat p̄ximū i fama. ⁊ hoc vel de eo dicēdo. ſz imusto mō. ut cū q̄s occultū crimē alterius pdit cōn debitū ordiez. seu cū vel crimē alterius ſz occultū nō ḃuato ordine iuris cōn eū i publico appo nat. de hoc dic. s. thō. tēt illi dāmificato i sua fama restituere famā q̄ tū pōt. tn̄ sine mēdacio.

ut q̄ se dicat male dixisse. vel q̄ mustē eū diffamauerit. vel alio tali modo mō Et si non pōt famā sibi restituere: debet sibi illō dānū aliter recōpēsare put etiā de aliis dammis supius fuit dictū Et sco. de hoc dic. q̄ talis nō tenetur retractare verbū suū. qđ ꝓposuit i publico. q̄ sic fatiēdo mētiretur. cū sciat illud qđ cōtra eū ꝓposuit esse verū. et ideo non dz mētiri ꝓpter qđcūq; bonū alteri reddēdū. ymo in nullo casu ē mēdiendū. ſ tenetur alio mō licito sibi reddere famā. ut p hmōi verba non credatis eū esse talē Male ei dixi et fatue dixi Et illō suū dictū, tūc est verū. q̄ non ſuato ordine iuris ꝓposuit in publico. qđ non fuit verū publicū. et ergo in hoc male stulte et fatue dixit Et illa suasio. sc; nō reputetis eū eē talez ē bō. q̄ ꝗlibet p̄sumendō ē bonū donec p̄batur otrariū Juxta illud Extra de scrutinio i ordine faciendo. hūana fragilitas istū quē indignum eē non nouit. dignū debz estimare Si ille non ē ꝓbatus malus cora illis. et ergo hoc ꝑsuadēdū ē eis ut eū non ꝛputēt indignū et malū Quato otigit quem dāmificare aliū i fama. sc; vrū crimen. ſ occultum i publico sibi impositum negādo. q̄ ipsum q̄ sibi crimē impoit ostendit in hoc mendacem. et notat eū de calūnia. id est de falsi crimis impositiōne Et de illo dicit sco. q̄ ille sic negās. non tenetur retractare negacōez suā q̄ negauit in publico vez crimē sibi impositū. q̄ ut dicit. nō tenetur in publico quicūq; statim in iudicio cōfiteri se reū. nisi fuerit ꝺuictus. Tenetur tamē p quedā verba sobria ut stati aī hoc dictū fuit restituere famā illi accusāti. quē indirecte notauit de calūnia. vicz dicendo non habeatis eū p calūnia. torte. q̄ credo q̄ habuit intēcō. nē bonā in ꝓponēdo. vel forte ipē credidit se ꝓbare posse in tētū suū. et decept9 ē Ex q̄bus ptz q̄ periculosū et magnū peccatū sit aliquē i famaē. Ter p cō principaliť dō. ē de dāmificā. te aliū in aīa sua. id est in bois aīme quō teneatur restituere Vbi nōndū ſm sco. per bona aīe intelligendo bona mois. q̄ acq̄sita corrūpūtur. et acq̄renda impediūtur. p vitia enim et peccata virtutes iā acq̄site corrūpūtur. et q̄ deberēt ex bonis actib; generari. p vitia impediunt ne generētur In istis boīs aīe sc; virtutib9. et actib9 virtuosis non pōt vn9 aliū directe dammificare. auferēdo ea sibi sic auferūtur exteriora bona.

aut ínfūdēdo sibi ótraria·sc; vi
tia ⁊ pcā·qz pcēm íntōtum ē
pcē; íq̄tum est wlūtariū.nā
si nō esſ wlūtariū.nō esſ pcca
tū ut dicit aug⁹·ín de wra reli
gione]gitur sola wlūtate ꝓpa
pōt quis sic directe dāmíficarı·
sc; ín seipso causādo wlicōnes
malas ⁊ pcā·pōt tamen vn⁹
dammíficaē alīū índirecte sc; tr̄
lēdo ex íntencōe a bonis opib;
⁊ sic ímpediendo a gn̄acione
vtutū ⁊ índucēdo ad mala opē
ra q̄b; vtutes corrūpūtur·⁊ vi
cia generātur Et talis ínductō
ad malū ⁊ retractio a bonis cō
tingit multis modis·vic; iubē
do·oſulēdo·pſuadēdo·rogādo·
dcrādēdo bō·⁊ laudādo mala·⁊
sic de alīs modis·Ad ꝓpositū
íḡr̄ p̄mo dicēdū q̄ q̄ alīum sic
dāmficat ín istis aīe bonis gra
ter pcat·qz cōn dilcōnem dei
agit eo q̄ trahēdo a bīs minu
it hōrez q̄ deo exhibēt̄ur· ⁊ idu
cēdo ad mala augz dei ínbonoā
cōez ⁊ offensā·Agit etiā cōtra
dilectōez p̄xími·cui debez velle
⁊ facē bonū·ſz vult ⁊ facit sibi
malū Et pcēmē tīto gra⁹·q̄
to dānū est maiꝰ qō ꝓrio ínfer
tur Exēpli gra·gra⁹ pcat ce
teris paib⁹ q̄ dāmficat p̄xímū
ín líbra q̄ ſi ín solo denario·Cū
aūt bonū anime sit inestímabi
liꝰ melīus bonis corpis ā fortu
ne·sīc aīa meo pabiliꝰ melioꝛē

corpe:sequitur q̄ multo grā
us pccat qui dāmficat alīū ín
bonis aīe·ut ín vírtutib⁹ ⁊ opi
b⁹ bonis quibus meretur eter
nū bonū·q̄ pccet q̄ dāmficat
ín bonis corporis aut fortune·
Secūdo dicitur q̄ sic dām q
ficās alīū ín bonis aīe·tenetur
sibi ad restitucōez modo possi
bili ut dicit Sco·Et pt;·qz cū
bona vírtutū sint maxima bō
ínter oīa hūana bona ín pnti
vita ꝑm aug⁹·li·primo retra
ctionū:pl⁹ dāmficat p̄xímū q̄
ín istis eū dāmficat·q̄ ín q̄bus
cūq; alīs· ⁊ p oēs plus tene
tur ꝑm iustitiā ad restitucōez
suo p̄xímo de tali fatēda.q̄ tū
sibi possibile ē·q̄ de alīs bonis
Talis aūt restitucō fiat sic.ut
dammficās illū dammficatum
suadēdo·índucēdo·exhortādo.
⁊ alīs bonis modis efficaciter
índucat ad pnitētiam.ad vite
emēdacōem·ad actus bonos:
vírtutū gn̄atiuos Et si nō suf
ficit sua ꝓpa pſuasio aut exhor
tacō ⁊ símília.adducat alios
efficacōres.dūmodo tamen ill⁹
non pdat peccatū illius occul
tum·Et si nō sufficiāt pſuasio
nes hmōi ⁊ ínductio ad bonū.
qz facilius est peruertē q̄ con
uertere:tunc tenetur vltra hoc
q̄ tum pōt ímpetrāe illi ouersi
onē p oracōes ꝓprias·⁊ p orati
ones alioꝝ p ipm ímpetratas

a ꝓcuratas ⁊ alijs ſimilibus aut melioribꝫ modis poſſibilibꝫ. damificans igitur aliquē in bonis aīe tenetur ſibi reſtituere q̄tum ſibi eſt poſſibile. ſe ꝓtñ ſic agendo. q̄ non publicet iſtius occultū pcēm. ⁊ eiꝰ perſonā quā noſcūt aut noſcerent ſimiliter ꝓ futuro Ex hijs ē diligēter conſiderādum q̄ magnū pcēm eſt ſollicitare ⁊ īducere aliū ad pcēcādum. q̄ in ſe ē magnum pcēm. a vltra hoc tenetur homo illi reſtituere ⁊ damnū recōpenſare. qđ hō vix pōt facere ad dignū. eo q̄ voluntatē iā allectā ad malū vix pōt hō reducere ad virtutē. pauci etiā ſūt q̄ ſic reſtituere conentur. cū tñ multi ſūt q̄ ſic reſtituere teneātur Creberrima ei ē illa damnificacio. a maxie circa iuuenes vtriuſq; ſexꝰ q̄ ſepiſſime inducūtur ad mala ſupdictis modis. ⁊ non nūq̄ maiorꝫ exēplis peſſimis corrūpūtur ¶ Sꝫ q̄d faciendū ē de eo q̄ damnificat aliū retrahendo eū a religiōe. ꝑ. ſco. q̄ ſi q̄s abſtraxit a religione aliquē iā obligatū ad religionē ꝓfeſſiōis obligacōe: tenetur agere reſtitucōez damnificauit ei religiōez i illa ꝑſona. tenetur agere ut ille redeat ad religionē ¶ Sꝫ ſi aliquē diſpoſitū ad intrādū religionē retraxit. aut impediuit ne intraret. ⁊ hoc non fecit intencōe cōfulendi ꝓprie vtilitati ſꝫ ſine fraude. Aut ex aliq̄ racōnabili cauſa. ſꝫ fecit intencōe nocēdi religiōi Et tūc q̄ intereſt inter habere. a īmꝓpe eſſe: ido non tenetur ad tātā reſtitucōez religiōi: ad q̄ntā teneretur ſi ille fuiſſꝫ in religione acceptus actualiter. Tenetur tamē ad aliquā reſtitucōez ut ad inductiōem illiꝰ retracti. ut adhuc ingrediatur. vel ad inductionē aliq̄lē alicui ꝰ alteriꝰ aliq̄liter eq̄alētis Itatētur reſtituere religiōi iuſte ꝓ eū damnificate. ꝑſone vro iuſte ꝓ eū damnificate. ut quā retraxit extra religionem Aut quā impediuit ne ingrederet. tenetur etiā ad reſtitucōez Tenetur ei ōm diligētia inducere ad intrādū mōſteriū. qđ ſi nō pōt efficere. a forte ille quē impediuit ne intraret. poſuit ſe ad ſtatū nūc impoſſibilē religiosi ut mōrimonij: tenetur ſibi in ſuaſiombꝰ. a in alijs ſpū. alibꝰ bonis ad eq̄alētiā illoꝝ bonoꝝ in q̄bus eū damnificauit retrahendo a religione. a ad q̄ maiora ꝓfectꝫ in religione q̄ in ſeculo. Et hoc tenetur facere ſm modos ſupꝝ poſitos de damnificato in bonis aīme quo ad virtutes. Aut ſm alios meliores prout poterit.

Sequitur capitulū Octauū.

Quum viui satisfacere possint p defunctis. ⁊ pro mortuis. ⁊ p alijs viuis. ⁊ illā negligēdo grauiter peccēt. Ideirco adhuc de satisfactōe. scz quō p suffragia possum⁹ satisfacere p mortuis tria
a oñdēdum. Prio q̄ aīme iuuari possint p suffragia. Secūdo quibz reb⁹ iuuari possunt. Tercō qui eas iuuare pñt. De primo nōnō. q̄ sex sūt loca aiarū ut dicit mgr in. iiij. cūr dis. xx. ⁊ xxi. Et tho. cū alijs theologis. vicz celū. infern⁹ dānatorū. limb⁹ puerorū. limbus patrū. hic mūd⁹ ⁊ purgatoriū. Et solū in purgatorio. ⁊ h exñtibz pfunt suffragia quo ad liberatōez pene. In pmis em̄ locis exñtibus nō pfūt suffragia. scz exñtibus in celo p modū indigentie quo ad pmiū eēntiale. Dicēte beato Aug⁹. Iniuriā facit martiri. q̄ orat p martire. pdest tñ eis suffragiū ad premiū accidentale. q̄ gaudiū est in celis sup vno
b peccatore pēntentiam agente Luce. xv°. Orare enim p talib⁹ in celis infidelitatis est. Est aūt certū aliquē eē i celis qñtuplicitez. Primo per bibliā noui testamēti de aplis. dempto iuda. Secūdo de patribz weteris testamēti p bibliā weteris testamēti. Tercō q̄ fuit in mūt martirū p fidē etiaz si añ precauūtut de Cypriano refert Aug⁹. q̄ falx martirij abstulit uialia ab eo
8° Rūto si pt⁹ baptismū statī decedat puul⁹. ⁊ tunc si ipō pñte celebratur missa: dici debz p omnibz defūctis. uel p alijs. Si autē maior infante moritur: tūc pōt p eo celebrari. Cū btūs gre. in. iij. dyalo. dicat dānatum puerū necdū q̄nquēnem. Si etiā adultus statī post baptismū moreretur: orari pōt p eo. q̄ forte non pēnituit nisi p mōrē lib⁹. ⁊ tūc indigz p venialibus. Unto si est canonisat⁹ p ecclam. In secūdis locis nō pfūt suffragia. scz exñtibz i dānatorū inferno vñ aug⁹. Si pater meus eē in inferno scirē nō plus p eo q̄ p dyabolo orarē. Et teste ecclia in inferno nulla ē redēptō. sm legē cōem. qđ dz ppt. Traianū que btūs gre. liberasse legitur de inferno orādo. Est aūt certū esse
c in inferno hereticos primo. secūdo iudeos. tercio paganos. de xpianis aūt nō sic ētū ē. Quauis em̄ pcm eorū manifestū sit. nō tamē pena. vñ pōt pro eis orari in secreto. ⁊ possunt suffragia fieri pro illis qui seipsos occiderunt. q̄ in bello iniusto mortui sunt. qui duello interierūt. aut qui in torneamentis succubuerunt. aut cum meretrice. Dicit Aug⁹. in de cura pro mortuis

halēda.pomm̄ib; dēb; fieī ora
tio Sz nō dēb; fieī publice ꝓpt̄
scādalū. Exēplū habes de gre
go. iiij. dyalog. q̄ pro ꝓprieta
rio orare diu distulit. Simili
ter dz fieī suffragiū pro suspēb
z iuste dānatis. a subito mor
tuis. qz etiā latro in cruce pmi
tuit. Si aūt īmeniatur subito
mortuꝰ q̄ ꝑus bone vite fuit.
publice oro dēb; fieī. qz iustꝰ
si morte p̄occupatus fuerit: ī
refrigerio erit Sapi. iiij. In ter
cō nō ꝓfūt suffragia scz existē
tibꝰ in limbo puerorū. qz non
fūt ī statu dispositō. sicut nec
isti ī inferno. qz non sunt de cō
mūtate fidelīū. Est ei vna vni
uersal ecclīa in caritate oīūcta.
q̄ ē sotietas z amicitia spūalis
de q̄ ī symbolo. scōz omūionē
Et ps. ptcipē me fac dꝰ oīm
timētiū te. a c̄. Ido q̄cq̄d vnus
lucrat̄ p oracōes pmitēs hic
z illa sotietate: ē ommū. aut
quo ad g̃tulacōem. ā quo ad
sb̃uencōez. Sz isti in inferno
dānatorū fūt de sotietate dya
boli. z wlut mēbr̄ putrida Et
q̄ in limbo puerorū fūt. a sotie
tate scōz fūt exclusi. ido non
ꝓfūt eis nrā suffragia In quar
to non ꝓfuert scz existētibꝰ in
limbo patrū non q̄ ad meritū.
qz nullū est post hāc vitā. nec
ad satisfaciēdū. qz non habe
bant satisfacere misi p debito
hūane nature totꝰ q̄ adsolꝰ xp̄s
p infinitū meritū tollere potu
it In q̄rto loco existētibus. d
scz in hoc mūdo suffragiū pro
dest. scz tā illi q̄ facit. q̄ isti aie
p q̄ facit. si est in purgatorio
Primo enī idē satisfactiōis pōt
ꝓdesse triplicīter Uno modo
ad merendū si sit in caritate. nihil
ei min9 meretur de gaudio ce
lesti q̄ si p se fierz suffragium
ꝑm illud ps. oracō mea in sinū
meū cōuertetur. primo q̄nq; plus
meretur q̄s orādo vl celebrā
do p alio q̄ si pro se faceret. qz
maioī feruore caritatis succēsꝰ
vidz qui scīntillas feruoris mit
tit ad alios maxie ad inimicos
In cuiꝰ euidētiā xp̄o orāte pro
inimicis latro cōfus ē ad pmi
tentiā Et ꝑm aug9. Stepha
no orāte p inimicis. paulꝰ tā
dē cōuertitur. Alio mō pro dest fa
tiēti ad satisfaciendū p se in di
recte. qz si iste p quo suffragi
um fit non indigz. ut qz ē in ce
lo. ā qz non ē capax. ut si est in
inferno. q̄n tūc suffragiū faci
ens ē talis intē cōis habitu q̄
p se facerz si nō credereꝝ ꝓdesse
illi: tunc suffragiū satisfacit p
fatiēte si indigz Si aūt non in
digz dicit px. pa. di. xlv. quāti
tunc in suffragio dēb; sēp esse
ꝑplicata intē cōfatiētis ut alīs
ꝓfit indigētibꝰ. hic. wl in pur
gatorio Si aūt fiunt suffragia

multa ⁊ spālia ꝓ illo q̄ non m̄
diget·ut q̄ est in glā·vel i mfe
no·⁊ supest vl q̄ min⁹ indig
tūc diuiditur indigentibꝫ p de
um Sic ꝑm aug⁹·in regula ō
Cū datur vestis in mōsterio·vl
aliud nō indigēti:dat abbas il
li qui indigt·Et idē dicit tho·et
ꝓbat ex sermone quod ā dam·
de ord·Tercō mō indirecē ꝓdest
faciēti quo ad oracōis subsidiū.
q̄ iste cui suffragium p̄statur
siue sit i celo.siue i purgatorio.
tenetur orare saltē cū libēatus fu
erit ꝓ facere suffragium.alias
eēt ingrat⁹·vnde math·x· Si
q̄dem fuerit filius pacis:resideb
sup illū pax vra·sin aūt. ad vos
reuertetur·Quarto mō tn non
ꝓdest directe ad satisfaciēd·vn
si tibi iniūctū ē vnū psalteriū.et
defuncto iniūctū fuit aliud psal
teriū:si dico pro defuncto vnum
psalteriū:adhuc sū obligatus
ad dicend aliud pro me·Simi
le ē in humanis debitis.si debo
vnum flor·Johām.⁊ frat me⁹
eidē etiā vnū:dādo vnū pro fra
tre non me acq̄tauī·In purga
torio autē existentes sūt in mag
nis debitis erga deū·que debita
sine cō eis subuenit.luere oport
e pmis.⁊ sic satisfacere·¶ Ex pre
missis pat ꝙ multis modis me
li⁹ ē orare pro mortuis fidelibꝫ.
q̄ pro viuis·Vna mortu⁹ aut
est me ignorāte i inferno.⁊ tūc

gradum glorie ē meritū per opus
bonum:si sum in caritate ⁊ satis
factio cedet mihi·Si aūt sū ex
tra caritatem.per actū suffragij
disposui me ad caritatē aliq̄lit.
⁊ ep⁹ ad min⁹ fici p̄meitorū
⁊ si nō meitorū aut ē in purga
torio·Et tūc licꝫ ꝑm oēs mihil
m̄ mereri possit nec sibi:tamen
ꝑm multos pro me pōt exaudi
biliter orare·Sic ⁊ gere·ij·ma
chabeorū·xv.orauit exaudibi
liter ꝓ isr'l'Et ꝑm oēs ad minus
orabit pro me cū venerit ad ce
lum·aut iā ē in celo·vel ut iam
dictū est erit ibi·tūc scīet illos q̄
pro eis orauerūt et pro eis ora
bunt·ymo etiaꝫ si suffragantes
ꝓpter peccata sua illis non pro
fuissent:adhuc pro eis orabūt
Et racō est.q̄ amicitia in virtu
oso oliderat affectū plus q̄ effe
ctum·Sunt autē tūc b̄ti in cari
tate perfecta.per quā oracōcorum
expressa auditur faciliter·Se
cus aūt est de viuo quādo pro
eo oro·quia forte ignorat q̄ p
eo oro.⁊ sic non orabit pro me
Item forte est peccor.⁊ sic modi
cum valebit·Item si est iustus.
non tamē in voto semp exaudi
tur·¶ In sexto existentibus lo f
co scilicet i purgatorio prosūt
suffragia·tum quia caritatem
habent que facit eos capaces·
tum etiā quia de nostra fidelitū
sunt societate ut tactum fuit de

existētib; in limbo pueroꝝ de
omunione ecīe de loco huiꝰ
purgatoriꝰ sex fuit vidēda·q̄
tradit tho·sup·iiij·di·xij·prio
q̄ fit·pbatur auctoitate scrip
ture p illō·ij·mach·xij· Sc̄ā
ergo a salubris ē cogitatō p
defūctis exorare ut a pcatis
soluātur·ergo purgātur Item
probat greg·iiij·dyalo. p ex
ēpla plura Et p illō.i·cor·iij·
Si quis edificauerit sup fun
damētum hoc·id ē xp̄m.aurū.
argētum.a lapides p̄ cōsos. Et
sequitur·vicz lignū·fenum·sti
pulā·vnuscuiusq; opꝰ quale
sit·ignis pbabit Item dyonisius
vlti·capi·celestis ierarchie Cō
memorat ritū p̄mitie ecīe orā
tem p mortuis Item auctoitate
phoꝝ Socrates enī libro q̄
dicitur fedrō platonis Quecū
q; māt aime putabūtur me
diocriter egisse. vmēt in locū
vbi p pnas absoluētur Et po
nit aias tonas habere nullaz
pnā·mediocriꝫ tonas medi
ocrē hēre pnā·malas aūt ma
gnas·Adidē est Auicena·ix·
metha·fue ca.vltio·qui tamē
machometista fuit Ad id ē hec
mes ter megistꝰ ad Esculapiū
Rone etiā sic. opt; satisfacere
quēcū q; pmitētē Sz aliq̄ mo
riūtur in caitate q̄ non satisfe
cērt pro pcīis preteitis·ergo
opꝛtꝛ i futuro alicubi satisfa,

cere·a hoc ē purgatoriū. Exē
plis pbat grego·iiij·dyalo·

Secūdo nōt q̄ triplex est g
purgatoriū·vnū i pnis vita p
tribulacōes toleratas ut opꝛ
tꝛ Aliud i alia vita fm legē cō
munē.tā ꝓpe infernū damna
toꝝ·ut ide sit ignis q̄ dānatos
crutiat.a q̄ electos purgat·si
cut sc̄s eodē igne auꝝ purga
tur·a ferꝝ crematur ut exēplí
ficat Tertiū purgatoriū ē fm
dispsacōez·Et sic q̄nq; in diu
fis locis aliqui pumiri legun
tur·vl ad viuoꝝ instructiōez.
vl ad mortuoꝝ sc̄uencō em·
ut viuētibꝰ eoꝝ pna innote
scēs p suffragia ecīe mitigetꝰ
Tertio nōt q̄ duplex ē pna aī
maꝝ in purgatorio·vna sēsꝰ.
qua dīna iustitia p ignē pūit
Alia dāni.que obstitit in p̄uací
one visiōis btifice ad tempus
Et de vtraq; dicit.q̄ mīma pe
na purgatoriū.excedit maxiaꝫ
pnā huiꝰ vite. Vñ aug⁹.de
vera a falsa pnia. Hic ignis
purgacōis.a si eternꝰ non sit.
miro mō est grūis·excedit eī
oēm pnā quā vnq̄ quis pas
sus est i hac vita. Nunq̄ i car
ne tāta imuēta est pna·licz mi
rabilia martires passi sint toꝝ
mēta.a multi neq̄tez imq̄ quā
ta sepe fust inuert supplitia Item
aug⁹.libro de igne purgato
riū dicit aliqs non ad rē ptinꝫ

q̄ dñi moras habeaz tm̄ ut ad vitā eē nā puemā · Nemo hoc dicat frēs kmi · quia ille igmis purgatorij duōr erit q̄ quod q̄d potestis m̄ seculo. aut videre. aut excogitaē · Et statī sbūgit Ideo totis viribꝫ vnusquisq; labor; capitalia cmia · ⁊ mīuta pcā ita opib; tonis redmē ut ex ipſ nīl videatur remanē qđ igmis ille possit abſumē Exēplificat ibi · Ruā dux sit h digitū modicū i ignē tenere: q̄ topl9 totā aīam medullit9. dicit ēc · cōis thxologoz opmio q̄ purgatorij pena incōparabilit ē maior pēis mūdi. De pena dāmi p bat · q̄ q̄ to aliq̄d magis desiderat; tīto ei9 absentia ē molestior Et q̄ affectus quo desideratur sūmū tonū post hāc vitā in anmab; scās intēsior ē quia nō retardatur affectꝫ molestia corpis · Et etiā quia terminus fruēdi iā sūmo tono aduenisset nisi aliq̄d impedir; Ideo de tardatione maxime affligūtur · de pena sensus pbat q̄ cū dolor non sit lesio. ꝫ lesionis sensus: tīto aliq̄s magis dol; de aliq̄ lesiuo q̄ to magis ē sensitiuū · vñ lesiones q̄ fiūt m̄ locis maxie sensibilibus ut i oculo ⁊ m̄ filibꝫ mēbris maximū doloꝝ causāt Et q̄ totꝫ sensus corpis ē ab aīma Ideo si i ipsā aīa; aliq̄d lesiuū agatide necētate opt; q̄ ma

xie affligatur · Rīto nōt q̄ h aie tolūtaie cū mag̃ pcia sustinēt pnaz purgatorij pt; q̄ hnt cor rēm ⁊ p oīs oformāt tolūtatē suā ōme tolūtati tue sticie Ite oīs sapiēs vult illō. sine q̄ nō pōt puemē ad finē intē tū · ꝫ sine illa pēa nō pnt wmē i celū Ite pter suffragia cū maxio desiderio ꝑm illō Iob · xix · miserem mei miserem mei saltez vos amici mei · hnt em̄ aie purgatorij q̄druplicē scāz · vnā p spēs influxas a deo sic alie sbe sepate · secūdā p ea q̄ h̄ dicerent tertiā p aīas illic aduenientes · qrtā p āgelos tonos reuelantes · qntā p malos sc; aliq̄n eas ꝑm tho. dicētes · Qnto no tat · tom̄ angeli nō puntūt aīmas i purgatorio · q̄ cor; ociuesfūt amicissimi · tm̄ possibile ē q̄ eas ad loca pēaz deducāt nec cruciātur misterio dei monū · q̄ aie eor; victores fuerīt · possibile tm̄ ē q̄ ipi dēmones q̄ de pcis tom̄ letāt · aīas comitēt cū deducūt ab āgel scis ⁊ assistāt purgādis · tū ut eaz pēis satiētur · tū ut i eaz exitu a corpe sum aliq̄d recipiāt In hoc aūt seculo qm̄ adhuc loc9 pugne ē pūiunt tories · ⁊ a malis āgelis sic ab tostib; ut pt; de Iob ⁊ a tōis sic patz de Iacob cui9 nerui femoris angelo pcutiente emarcuit Gene · xxxij · Sola

aūt ōma iustitia aīmas igne mediāte purgat. sic aurifabri p ignē aurū. sic tribula granū. a cautrio medicī morbū Que daz etiā ibi pcā leuia illuc dē portata purgātur ut dicit gre go. iiij. dyalo. Et augī. i de ve ra pnitētia. Oēs vro pene p pcās q̄ tum cūcq; grauī debi te. q̄s pnas nō plene dleuit h̄ otrico. ibi ignis purgabit. Sic ptz q̄ in purgatorio sūt quadruplices pne primo car cer loci malī. qm in terra a pe inferni. Secūdo ignis vmfor mis. ſ. bm ōmā iustitiā diffor miter crutiās. Tercō dēmonū assistētia crutiatia. Qrto pua cō tratitudis. Est aūt triplex ignis purgatorij. Primī ē in alio mūdo in purgatorio q̄ erit acerbissimī Cuius officiū ē tri plex. vicz purgare a pcīs vi alibz. a pnis p mōrlibz cōtri tis. a p vnī alibz pro quibus h̄ nō est satisfactū. a ab alijs sorijs aie q̄ sunt h̄itus vicōsi ertores. a fomes. Secūdus ignis ē citī purgatorij. q̄ cit in cōflagcōne mūdi. Tertius purgatorius ignis ē tribula cō pnitis vite Et ille mlto plus purgat a citī q̄ ignis i loco purgatorij. qm meritū eterne pīe augz. a modicī multū de pcōrz pnis dlet. a mōrlē cul pā a vialē dlere pōt quo ad pnā. Sed ignis purgatorij pmi solū dlet vniale pccm. a pnas debitas p mōrlibus cō tritus a vnialibz. ſ nihil mere tur de gaudio. a in cōpabilit tī ē maior tercō igne Sex to notat q̄ vna aīa citius pur gatur q̄ alia ut dicz aplus. i. Cor. iij. Exēplificās de ligno. feno. a stipula. q̄ quedā vni alia sunt maioris adhrentie q̄ alia. bm q̄ affectus magis ad ea inclinatur. a fortius i eis figitur. ideo talia tardiī pur gātur. Que aūt aīe acerbius purgātur. vl q̄ tardius Sciē dū q̄ acerbitas pene. q̄ prie re spōdet q̄ titati culpe. ſ diutur nitas rīndet radicacōi culpe in subiecto. vñ pōt otigere q̄ ali q̄s in purgatorio diutiī more tur. qui miī affligitur a ecō uerso Oīa pfata sunt tho. vbi prius. Abbas Joachī libro de semine scriptura dicit. magī pcōres q̄ vre i fine vite pmī tēt. in purgatorio igne vsq; ad nouissimū diē tales crema ri optere credendi sūt. Armi canus libro de q̄stione armēo rū li. xiij. dic. vrisimile ē mul tos vsq; ad resurrectiōez glo riosā oim electorz i purgato rio remāsuros. q̄ multa purga cōne indigebūt. Seq̄t Capitulū Nonū. p que suffra gia aie iuuari possunt ꝛc.

a Quo ad secūdū prīcipale p q̄ vicz aīe defūctor iuuari possint fm gre. iiij. dyalo. Et doctores in. iiij. di. xlv. Primo valet ieiunīū. Secūdo plꝰ elemosīa Tertio plus oratio. Quarto maxīe sacrificiū altaris. semp itelligē do. ceteris paribz. Sb istis tn quatuor pluā alia cōprhendūtur sicut dictū ē supra tertio p̄cepto de satisfactōe. Primo valet ieiunīū. vl vigilia. abstīmētia a delicabilibz cibis. vl aliis solaciis corporeis alias licitis Similit aspitas lectī vestīū. flagellacō. genuflexio. ꝛ pegrinacōes. cōtricō ꝛ hmōi Et hec amīmabz applicata valēt p viā iustitie. ꝛ p modū solucōis pene. vnde dr xiij. q. iij. aīa. Jeiunīa viuētiū sunt auxiliū defūctorū. sic q̄ dꝰ ea acceptat p anīmabz defūctor tanq̄ p ipsas hec fm essz. vñ btūs dnicꝰ ferrea cathēa explicē discipliāz ōm notē recepit vnā p se. aliā p defūctis. tciā p pcōrib⁹ vius. naz si te in carcē exīte nō posses solue stati. x. florenos quos teneris. ego tot p te dabo. te liberarē. Sic etiā in ꝓpoito ē de carcere b purgatorīi. Ex q̄ patz q̄ osultū ē valde hp talia purgai. p̄bū p infirmitates ꝛ alia patienter sustīnēdo dū viuim⁹ q̄ tūc ꝛ spāle mēmur in pria gaudīū ꝛ satisfacīo. Rn aūt nob defūctis q̄s nob suffragat tūc meritū sibi manz ꝑ op⁹ satisfactorīū in q̄ tū tale solū sbueit nob Explū de h purgando sept⁹ p greg. in ome. vbi rfert q̄ emlian⁹ diues lapsus in qdā vicium mōsterīū intrauit. se multi plicit afflixit. matutīas in mōte extra mōsterīū pueit. vbi ab bas in medio noctis sup eū lum vlut solē vidit. ꝛ cū ab eo⁹ de pḥensus eēt p⁹ modū. ꝛ introgatus in mōsterio q̄d egisset. tar de cōfessus est. q̄ etiā in ipa luce audiuit dimissum ē pcm tuum: pauor etiā et timor mortis quosdam purgat hic. Vñ greg. iij. dyalo. dicit plexq̄ de culpis mīmis ipse sol⁹ pauor egredietes aīmas iustor purgat. sicut narrauit de q̄dam sācto viro frequēter. q̄ ad mortem vmens vlxment timuit. ꝑ post mortem discipulis in stola alba apparuit. ꝛ q̄ p claē sit susceptus indicauit. hec ibi. Et btūs Aug⁹. li. de visitacōe infirmor loquēs sacerdotib⁹ de hmīmbz morituris sic di. Absoluendi sūt oīs. absolucōez dū tarat rogātes. nec suspendē di sunt a fidelīum cōmunione quib⁹ mores timetur fine dilacōe. et quos pcōrum amara recordacio vl eiciet i lacīmis. vl metus mortis ducit ad vmā sic

scriptuā testat'. Et territi purgabūtur. sc; Iob. xli. lxc aug⁹

c Secūdo valet Elemosina etiā p viā iustitie ⁊ p modum redēpcōis p aiabus. ⁊ illud meli⁹ ē q̄ ieiuniū. q; bonū humanū q̄nto omun⁹. tanto melio⁹ Elemosina aūt pluribꝰ datur mterdū. Et sb̄ isto cōpbē dūtur oia opa misericordie corporalia similit' ⁊ spūalia impē sa. p̄rio. ꝓpter aias defūctoꝝ. vñ dacō ouoꝝ. cādelarum. panū. ⁊ hmōi. p ministris eccīe vali; defūctis. lxc aūt hic. p se facta sic dictū ē de ieiumio pl⁹ nob valerēt Exēplū pōit g re. iiij. dyalo. de pascasio dyacono ardmali maximo elemosinario ⁊ frato valde. q̄ nō erat litaſ; ex ignorātia duobus ī papatū elēs. postea aio adlxit illi q̄ minus ius habuit pascasio ig⁹ defūcto: scūs germanus epūs capuan⁹ de officio medicoꝝ ī mis se lauare wlēs. eū seruiētem in fruēti aqua reperit. a quo cū quesiſſ; cām tāte seruitutis. rndit q; ꝓpter adlxionē p̄dictam Et si māt p me oraueris. ⁊ reuersus non me ibi inuenerīs. hlxratus sū. qđ ⁊ factū ē. Et dicit greg. q; elemosinis pascasi⁹ meruit hlxrari cū⁹ a germam pce

2°

c Terco valet p aiabꝰ oracō. ⁊ plus cteris pibꝰ q; p̄cedētia. ⁊ hoc p

3°

viā gre ⁊ p mtercessiōeꝝ membroꝝ x. Melius ei ē opus caritatis qđ dirigit' m deū. ut oro. q; qđ dirigitur in se. wl in proximū. ut solū ieiuniū. vl elemosina. vñ dicit sco. suo qđli. q. penul. Inter oia meritoria oro magis habet racōnem mentis applicabilis altei. q; ipa de racōe sui ē placatiua ⁊ reconciliativa dō. ⁊ etiā istiꝰ p quo p ipsū orāt offertur. lxc illc. vnde sm pe. pa. m. iiij. di. xlv. oracō scoꝝ in p̄ria valet p aiabꝰ q̄ꝝ forte bnficijs priꝰ adiute fūt dū hic vixerēt. valet etiam p̄ces. p̄sertim viatoꝝ iustoꝝ. ⁊ pre oibꝰ oracōibꝰ bti Anselmi. vl alioꝝ valet quo ad deuocō. nē oracō dominica. sc; p̄r nr. q; iudex noster scis ē aduōtus noster. cui eēt obprobriū wl reōtra suū moitū. ⁊ infrigere wl cessare qđ ibi dicunt a foris manet. vñ in cimiterio ⁊ alibi dicit dī; Quia etiā est oracō spiritussā. q̄ sm Apostolū. postulat. p nob gemitibꝰ ineffabilibꝰ. id ē nos postulare facit. valēt etiā plus q; nre oracōnes. vigilie defūctoꝝ ab eccīa istitute. q; ex ope operato. idest ex ordinacōe ⁊ mtēcōe eccīe. Exēplum de hoc refert vincēcius i speculo historiali de scō Johāne elemosinario priarcha. huic ei q̄dā diues dedit. viij. libras

auri·petēs ut orarz p salute fi
lij ⁊ fris ⁊ nautarz ⁊ nauis mo
ritur filiꝰ ⁊ circa eadē tempora
nauis mergitur cū oibz otētis.
misi q̄ hoies p̄fati euasērt Su
p q̄ cū amaiaret dñes·vidit
in somnis simlē Joh·eleōsina
rio sibi dicētē Cur turbais nō
ne p salute ptere iussisti filius
saluatus ē·⁊ si vixissz immūdꝰ
fuissz·Alij in vita fūt tuiti·⁊ mi
si oro ⁊ elemosiā intercessissent.
oēs cū naui interijssent. exp ge
factꝰ igz dñes optīe otentus
ē· Quarto sup oia valet di
greḡ· Sacrificiū altaris id est
misse celebratio. ⁊ hoc valet p
via gre ⁊ iustitie· quia melius
est opꝰ caritatis. omūis sc̄z to
tiꝰ eccīe q̄ puate ⁊ speālis pso
ne Et dicit hic oblacō altais
indistincte ut dicat sco·vbi p̄
us Siue fit oblacō siue p̄cep
cō eukaristie·siue opacō alia
sacerdotis celebrātis in psona
eccīe·⁊ non accipitur p̄cise p
otento in eukaristia. q̄ etiaz sic
in pxia eēt·hec aūt oblacō ut
fit deo accepta·oportz q̄ offe
ratur a psoā vel a psois accep
tis deo·scdm illud Ben·xxij·re
spexit deꝰ ad abel sc̄z p̄mo ⁊ ad
munea eiꝰ sc̄z secūdo·vñ qñ q̄s
celebrt missaz oblacō fit·prio
a xp̄o qui sacramentum illud
sic instituit fiei scdm illō Joh·
vi·paīs quem ego dabo caro
me est p mūdi vita·q̄ xp̄s est
sūmꝰ sacdos·q̄ licz immediate
nūc nō offerat·alias eēt in fim
tū meritū: tn̄ mediate offert p
ministz Fit secūdo a xp̄i passio
ne·⁊ ab ea habz efficatiā inq̄
tū ibi spe ālioꝝ omemoracō xp̄i
passiōis hꝫtur·vrb·figmis·⁊
meditacōibz scm illud luc·xxij·
hoc facite in meā omemoracōez
Et·i·corn̄·xi· Tercō fit ⁊ accep
tatur racōe voluntatis ecclesie
gn̄alis militātis·q̄ ille intelli
gitur facere cuiꝰ noie vel vice
fit ut di·Dyo·ca·xiij·cele·Jera
chie·Nō to pōt acceptabilius
fieri vel fructuosiꝰ sacrificiū roc
psonalis meriti offerētis puta
sacdotis offerentis Quāto pōt
acceptabiliꝰ fiei p priuatā pso
nā·scdm q̄ deuotiꝰ potit missaz
celebrai·p̄mū ex dictis tā in bo
nis q̄ in malis sacdotibus habz
locū ⁊ efficatiā·Nō tum ē tm in
bonis Nā tū accidit·vñ scm dur·
⁊ tho·in iij·di·xij·Eucaristia in
misse celebracōe duos fructus
p̄ncipaliē hz cōferre·vnū inq̄
tū eucaristia ē sacmētū dat reci
pienti eā deuotē·maioꝝ vnionē
ad xp̄m fidē·spē·caritatez·⁊ alia
plura in ꝑpa alia recipientis cau
sat·Aliud hz dare eucaristia ut
ē nō tm sacmētum·sz etiā sacri
ficiū qđ dā deo acceptissimū p
pe p̄fatas tres cās vel q̄tuoꝝ re
citatas·⁊ sic hz vi satisfactōis

ad tollendā pnā debitā illi p
quo offertur missa a sacerdo
te siue sit p peccō mortali siue
vīali tā in viuis q̄ in mortuis
Et si queis q̄ntum ergo de pe
na tollit eucaristie oblacō hy
m dur ibidē non semp pnā
totam tollit. q̄ effect9 hodie
ne oblacōis finitus est Alias
oēs de purgatorio vna missa li
berat. Sz pl9 q minus tollit
hm q̄ se extendit deuocō mi
nistri offerētis. q virtus sacri
cij do soli nō ē. q reat9 hm bñ
placitū dei q hm dispoicōez il
lius p q̄ offertur Credit tam nō.
āthisiodorēs. q nulla missa ce
lebret p q̄ nō plures de pur
gatorio liberētur. Rō veritatē
dicit hrē pr. pa. vbi pus supra
viij. Rui a q̄nq; multi fuit i pur
gatorio sic dispositi ut cito libe
rētur Aut q̄ iā diu ibi steterūt.
Aut q̄ p pauca purgāda habu
erūt. Et nōnō q̄ q̄nto hec q̄tu
or suffragia fūt ex maiori ca
tate: tīto ampli9 p̄ficiunt.
hm petrum de thar. vbi prius
f Q̄ntum aūt sacramentum
altaris p alia b9 valeat doc gre
go. viij. dyalo. vbi p̄mo refert
de mōcho noie iust9 q̄ in mo
nasterio sc̄i grego. aliq̄n ciuis
dē medicus fuit: tres denarios
occulte habuit. quos inuenē
tes mōchi: i mādatis a beato
greg. acceperūt. ut moituro in

sto null9 adesset frat. q mortu
us i ster q̄limo sepeliret. mori
tur ig̃z. si pcēs iust9 ister q̄
limo sepelitur. xxx. aūt die iust
fit grego. p eo quotidie p tri
gita dies missa; vna celebrat.
q tricesima die iust9 apparuit
vni de mōchis dicēs. se aīa in
choacōez missaz dictaz male
habuisse. si postea melius. q iā
liberatū Secūdo refert de. q̄ dā 2° Aliud exm
apud hostes detēto. p quo vx
or certis diebz sacrificiū offer
ri peciabat. lōgo aūt post tpe
liberatus innotuit vxori. pdi
ctis diebz a vmeul fuisse solu
tū q̄n sacrificiū altaris p eo fu
it oblatū Tercō refert de p̄sbi 3° exm
tero q̄ in riuis id ē timis calidis
simis aliquotiēs se lauaē osue
uit. vbi frequēter reperit sui
torē sibi oia exhibētem. q bat
neatores ofueuerūt. tādē redi
ens ne ingrat9 essz. duas tor
tas id ē panes i quibz potrat
offici eucaristia fuitori obtulit
Rui ingemiscēs ait. hec mādu
care non valeo. si p me queso
osecrare digneis celebrādo. do
min9 eni fuit loci huius. q pro
meis pcīs h purgor. Si re
diēs. me nō inueneis. liberatū
credē. p ebdomadā ergo p̄sbi
ter quotidie celebrauit. q redi
ens neminē inuenit. Quarto re 4° exm
fert de agathone epō cui nauī
ganti romā tempestas nauim

maxie ꝙssauit·nauta aūt eius nauiculā i naui pēdēte regē volēs cū nauicula fune fracto in mare ferebatur·die tercō vit eps cū ꝙssata naui i insulā hostiam vbi celebrauit p nauta quē putauit sbmersū Reperta qz naui·tādē vit ad rōnū portū·vbi nautā abulātē vidēs·q̄ fuit quō euasisz·Rndit ille· Cū nauicula repleta essz aqua ibi māsi·q̄euersa·carine supse di put potui· Cūqz post dies q̄nqz fame ⁊ labōe fūditus deficere:vidi quēdā mihi panez porrigentē·q̄ cōfortatus·vidi nauē trānseūtez·q̄ me huc aduexit·Quo intellexit eps eādē di em fuisse siue celebrācōis Quo ad terciū principale An suffragia fcā p peccatores valeāt defūctis Rōnō prio sedz tho·vbi pri? qtria sūt que faciunt opa viuoz vlut cāne quedam ad aias defunctoz puenīe Primū est caritatis vnio Secūdū est facientis seu satisfatientis intē cō Tertiū est obsecrātis oracō De prio ptz·qz caitas q̄ est vinculū vnīes mēbra ecclie non solū se ad viuos extēdit:sz etiam ad defūctos·q̄ in caitate decessērt·qz caitas ē vita q̄ p mortē corpis nō finitur sm illō·i·co rn·xiij·Caritas nunq̄ excidit· Idcirco etiā amicitia ⁊ societas dīna inter bonos in caritate fir mata ⁊ fundata p mortem nō delimit·sz manet inter viuos ⁊ mortuos in dño ⁊ similit inter mortuos in dño int se ex caritatis vnio facit aliq̄ mō oīa cōmūia int hntes eius societatē·ita ut in patria quilibz gaudeat de bois alteri? singulis Et in via quilibz deuotus gaudet de singulis vere bois primi Et in purgatorio q̄libz aia de boi alteri?·de quibz ponitur articu 19 Scōz omunōez·pmo pl? habēs de caitate·de bonis certis alteri factis amplius gaudz ⁊ gratulatur secm interiorez cōsolacōez ⁊ delectacōez q̄ gaudeat alius qui minorem habet caitatē·⁊ cui illud certū bonū inest·De secundo videlicz de satisfatiētis intencōe ptz·qz mortui in memoriis boim viuunt vñ sicut viu? vnus pro alio in societate ciuili satisfacere pōt· ut ptz in debitoribus· Sic in societate caitatis apud deum vn? p intencōez altei pōt dare bona sua satisfactoria·inq̄tum talia·siue sit viu? siue defūct? De tercō vicz de obsecrātis affectōe seu oroe ptz·qz p viam oromis aliqs altei int dū impetrat p mā graz·licz nō mereat· peccatores etiā de? q̄nqz audit q̄n scilicet petūt aliqd deo acceptum·qz de? non solū iust? ⁊ eciam peccatoribus bona sua

puidit ut ptz. Math. v. non
er eoz meritis. ꝫ ex sua clemē
tia ꝺco sup illo Joh. ix. deꝰ pec
catoꝛes nō exaudit. dic. glō.
q; ceus loq̄tur ut nō inuenꝯ
i. est ut adhuc nō plene videꝯ
Ad oppositū ergo dicēdū q; suf
fragia siue fiāt p peccōres etiaz
seculares. siue per iustos. vale
repnt defunctis. ⁊ si non p cai
tatis vnionē: tn̄ p impetracōez.
licz per iustos fcā plꝰ valeant.
hanc viā tho. expsse tenere vi
dꝛ super. ij. di. xl. q. iij. vbi
oppositā opinionē recitās pn̄
tem sic approbat. Quia inquit
efficatia suffragioꝝ mēsuatuz
sm caritatē eiꝰ pro quo fiunt.
cū tātū valeāt vnicuiq; q̄ntū
meruit ut sibi valerēt. ut augꝰ.
dicit ꝺco ab aliis vriꝰ dicitur.
q; etiā ipa opacō sine caritate
facta valz ei pro quo fit virtu
te caitatis eiꝰ ⁊ nō operātis. hec
ibi. nec im q̄ro oppositū vidꝛ
tenē. Concordat wilh. in 2ōli
b ōmo. Et pe. pa. vbi priꝰ po
mit q̄tuoꝝ gdus valoris suffra
gioꝝ ⁊ opis bonoꝝ. Primꝰ ē 1ª
q; maxie valz suffragiū bi fa
ctū p bono. q; oibus mōis tri
bus pdcis pōt valere. Secun 2ª
dus minꝰ valz. licz valeat bm̄
p malo viuo. q; pz modū fre
quētis ipetracōis. Tertiꝰ mali 3ª
p bono. Q̄rtus mali valz pro 8ª
malo. q; deꝰ peccōres nō exau

dit. idest sic iustos. ꝫ sicut pcē
tes. id q̄ est cōforme ꝺme vo
lūtati. Ex pdcis etiā patz rn̄sio
ad aliud dubiū quo queritur
vtz suffrgia fcā pro multis oi
bus prosint eq̄liť. Ry. primo q;
suffragiū factū p multis tātū
valz quo ad gaudiū cuilibz i
purgatorio. q̄ntum si pro quo
libz fierz. Et eadē racōne valet
etiā pro istis aiabus p quibz
non fit. patz ex primo modo. q;
caitas sm apm non q̄rit que
sua sūt. id ēm augꝰ. nō ppria
cōmunib? ꝫ cōmunia ppriis an
poit. vñ sic ꝛligiosus bñ dispo
situs plus gaudz de legato fcō
cōmunitati. q; de legato sibi in
spāli. Sic est i purgatorio q̄
ad ogratulacōem. Secūdo di 2º
co q; suffragiū factū pro multis
nō tātū valz singulis quo ad
libracōem a pena. quātum va
leret si fierz pro vno. vel pau
cis ex intēcōe dirigentis. patz. q;
opus satisfactoꝝ est finite ef
fectue i satisfactēdo. ⁊ q̄to plu
bus odiuiditur. tāto minꝰ sin
gulis cedit. ⁊ est simile i politia
hūana. Si enim quinq; sūt i
carcere. quoꝝ quilibet tenetur
q̄nq; florē. Si ex pte oim sol
uo quinq; florenos: non liberā
tur in toto. ꝫ solum in vno. q;
adhuc ⁊ q̄libz tenetur quatuoꝝ
Si ꝫ q̄nq; florenos darē pro
vno: ille plene liberaretur. Sic

etiā ē de icarceātis i purgatorio

i Dubitatur adhuc vtr tātū valeāt suffragia succesſiē otinuata: quātū simul fcā ut·xxx·miſſe p dies trigīta dicte·quātū trigīta vna die dicte·Et sic de eleōsina cētū flor·p vnā diem dator quātū si āmúsariū pcurraretur·ꝛ sic de alijs ℟·pe·patātū vl plꝰ valēt quo ad meritum mſtituentis·qz magis est ad honorē dei otinuacō talium āmúsariorꝫ Et hoc cōsideras ecclesia·sic mſtituit āmúsaria·tricesimos a septuagesimos et hmōi Sz quo ad celeriorē liberacōem a purgatorio. ꝛ citius videndū deū·plus valet accelerata multiplicacō Quia sacramentum i ꝓposito habitum si est suffragium altaris·nunqꝫ tantum valet ex ope opato·sicut actu habitum·Et forte aima nō erit tam diu i purgatorio quousqz vltimum suffragium p āmuersariū fiet. vñ vtrūqz est laudabile·a pōt ex fonte caritatis manare·ita ut cōtinuans suffragium ꝺ̄me laudis otinuacōez grat·Et simul fatiſcitꝰ vlt eū liberari ut statī ꝺo fruatur·ꝛ ne diu crutietur ac.

Seqtur preceptū Octauū de falso testimonio·

Capitulū Primum

Capitulū Primum

Vnc octauū preceptū sic ponit Exo.xx. Et deu·v· Nō loqris cōtra primū tuū falsū testionū·hic ꝺm Aug⁹·noie falsi testionij otra primū datur telligitur prohibi oē mendaciū saltē pmicōsū·qꝺ etiā innuit textꝰ leui·xix·ꝺ· Nō mentiemini nec decipiat vnꝰ quisqz proxim suū·de quo ec·itelligitur illꝺ Sapi·i·os qꝺ mētitur occidit aiaz Et ps Perdes oēs q̄ loquūtur mendaciū·pmo ꝺm tho·2·2·q·cxxiij·h prohibētur oīa pcā ad locucioēz ptinētia q̄bz saltē ifertur nocumtū primo aut mendacia pniciosa.de tractōes.blaſphemie·a hmōi· De mēdacō igr tria pncipaliter sūt vidēda Prio q̄d sit·ꝛ quotuplex mēdatiū sit·ꝛ an oē mendaciū sit pcēm Secūdo i spāli quot modis q̄s pccat mētiēdo Tercō qn̄ sit mōrale vl venale pcēz Rntū ad pmū nōnꝺ q b ad mēdaciū ꝺm tho·ꝛ doctoēs omuniter i·iij·diſ·xxxviij·duo requirūtur·pmo falsa sigficatio· secūdo intēcō fallēdi·ꝛ accipit iten cō fallendi ꝓ intēcōe alīus decipiēdi aut sibi asserendi falsū qꝺ ꝺr ꝓpter mendatiū iocosū. vbi nō semp est intencō decipiendi alīus·ꝛ falsam sibi opinionez generādi·prout quibuscdā vidr·Ex quo ptz q̄ differentia

est mꝫ mẽtiri ⁊ iter dicere mẽ
datiũ. Ad hoc ei qꝫ aliquis di
cat mẽdatiũ duo ꝑdicta req̃
runtur. Sed ad hoc qꝫ qs mẽ
ciatur sufficit secũd̃. scz qꝫ mẽ
dat dcipe. qꝫ mentiri ẽ coĩ mẽ
tem ire. Stat eni qꝫ qs aliqd̃
wꝫ qd̃ credit esse falsum · di
cat cũ intẽtione aliũ dcipiẽdi.
tunc dicit coĩ mentez · ⁊ tñ nõ
dic mẽdatiũ · cũ sua asserco nõ
fit falsa Exempli gratia ꝓsito
qꝫ prim̃ceps nõ fit wpenne · ⁊
quis credẽs eũ ibi eẽ dicat · w
lendo aliũ dcipe · p̃ceps non
est wpenne · talis mẽtitur. qꝫ
loqtur coĩ mentem · ⁊ tñ wꝫ
dic Simile est si quis dic · de
re vendibili quã credit malaz
qꝫ sit bona · cũ in rei vritate sit
bona · Secũdo ptz ex ꝑdictis.
qꝫ ois q̃ dicit mendatiũ. menti
tuz · ꝫ non econuerso · ptz ꝛcio qꝫ
dicẽs falsum qd̃ credit esse ve
rum · nec mẽtituz nec loquitur
mendatiũ ut dic · Aug9 · Cum
nõ hꝫat duplex cor nec dcipe
intẽdat · exẽplũ Aug9 · Si ali
cui gladi9 omendetur · ⁊ dicat
se rẽditurꝫ cũ ille q̃ omendat
poposcerit · si forte gladiũ repe
tat furens: maifestũ est tunc
nõ esse reddẽdũ donec rẽstituatur
tuz sanitas non eĩ in ista pmis
sione duplex cor hꝫbatur im
mittente. Secũdo nõndũ qꝫ
mẽdatiũ fit non solũ ꝑ verba:

ꝫ pfcã. scripta · nutꝫ · ⁊ sigũt
ptz de ypocritis ⁊ de religioso
rũ falsꝫ sigmis. vñ mendatiũ in
genẽ sic diffinit̃ Est falsa sig
nificacõ cũ intencõe fallendi. Si
ue ergo homo sigmificz falsum
voce · scripto. manu. ligua · sig
no · vel veste Et si hoc fac̃ · cum in
tencõe fallendi · à falsum asserẽ
di: sp est mendacium · Vocale
aũt mendaciũ diffinitur · Est
falsa vocis significacõ. cũ intenci
one fallendi. Ideo nõndũ d
qꝫ nullũ mendatiũ pot fieri sine
pcõ · ptz Ecclia · vij · Noli velle
mentiri oĩe mendaciũ · assidui
tas eĩ illiꝫ nõ est bona · Ad idꝫ
est augꝫ · libro coĩ mendatiũ
dicens · mendacioꝫ multa fuit
geneã. sed ea vmꝰsalit̃ odisse
dcm9. nullũ eni est mendaci
um qd̃ non sit cõtrariũ vitati
Nã sic lux ⁊ tenebre · pietas ⁊
impietas · pcm ⁊ recte factũ.
vita ⁊ moꝛs iter se cõtraia sunt
Ita inter se sunt vitas ⁊ menda
tiũ contraia · vñ qꝫ to amam9 il
lã tãto ista odisse dcm9 · vñ
pla · in thymeo · Voces iposi
te sunt ut ꝑfecto hãt volũtatis in
dicia · Sz mẽtiẽs cõtrariũ fac̃
Et phus · in · j · ethicoꝫ dic̃ · qꝫ
mendatiũ ꝑm se malũ est ⁊ fu
giendũ Deꝫ aũt bonũ ẽ ⁊ lau
dabile. Et ratio est · qre oĩe mẽ
datiũ est pcm · qꝫ cadit supra
debitã materiã · maxie veale

7 includit actū 7 circūstantias ipsum actū necessario deformā tes. sic̄ est de furto 7 adulterio. 7 ceteris hmōi cōuolutis cum malitia ut dicit. ps. ij. etc. Voces nāq; istitute sunt ad significandū alijs mētis cōceptum. vñ indebitum ē 7 ota vocas in stitucōez q; quis significet qđ non habz in mēte. Secūdo oē mendaciū ex sua racōe dicit intencōem malā. scz intencōez decipiendi. 7 hmōi impossible ē esse bonū. Quo ad pmum principale nōndum q; ꝑm Aug⁹. li. de mendacō. vij. fūt genera mēdacōz. Sco. tñ sb̄diuidit quātum in duo. Primū vocatur mēdaciū in doctrina religionis. scilicz cum quis cū intentione fallendi significat aliqđ falsum otrā illud hijs que fidei sūt. aut sacre scripture. aut etiā contrarium hijs que ptinent ad bonos 7 xp̄ianos mores. Secundo genꝰ mendacij est qđ fit solū ad nocēdū alterī in iuste. siue i corpe. siue in rebus. siue in fama. siue etiā in aia. 7 vocatur mendacium qđ nulli pdest. 7 alicui nocz Tertiū est qđ fit in p̄fatis bonis ad nocumentū vnius ꝓpter vtilitatem alterius. Et vocatur mendaciū qđ prodest vni. 7 nocet alteri. Et hec triplicia mendacia cōprehenduntur sb̄ mendacio pniciosō. Quartum vocatur mē dosum qđ fit ex sola libidine mē tiendi. ut cū q̄s mentit solū. q; mā placz sibi. 7 delectatur atqz gaudz in mentiendo. Quātū vocatur ioc̄osum 7 est duplex ꝑm sco. Primū qđ fit solū causa delectā di alios. sicut narrate fabulas de quibz etiaz audientes sciunt q; nō est vez. nec decipiuntur audiētes ut plurimū. cū etiā sermo ꝓferētis non sit talis q; natus sit credi ab audientib⁹. Aliud quod fit causa iocandi scōm aug⁹. vbi supra. ut cum quis iocando intendit aliū decipere. ita q; audientes vre decipiantur. nō tamen in aliquo in quo sibi magnum nocumentum inferatur. In quo iocantur illi qui sciunt eum decipi. 7 finaliter potest etiam ipe de hoc iocari. quēadmodum dicit August. fuisse de mendacō Joseph. qui veracit̄ volu it decipere fratres suos in vrb istis. Exploratores estis. 7 ceteris similibus positis Gen. xlij. Sextum est qđ nulli obest. id est nulli alteri a se. 7 tamen alicui prodest. 7 hoc in tēpalibus rebus. Exēplificat August. velut si quis piam alicuius pecuniam in iuste auferēdaz sciat vbi sit. se nescire mentiatur quocū qz interrogante. Septimum est quod nulli obest. sed alicui prodest in corpore. quia p ipsum impeditur alicuius mors.

aut alia lesio corpalis. Exēplū Aug⁹. vlut nolēs hominē ad mortē quesitū. pdere mēciatur Octauum qđ nulli obesta ali cui pdest ad defensiōez ⁊ custo dia castitatis: pma tria dicun tur pmitiosa mendatia. q̄ vicz nocēt. vl sunt nociua ex se cui mentior. vl de q̄ mentior. Alia tria iocosa q̄ nulli pfunt nota biliter. nec obfunt. Sz tria vl tima officiosa. qz vtilitatis gra fiūt. ⁊ pfūt alicui. ⁊ nulli obsūt

f Qñtū ad iij. pncipale notā dum primo dictū Aug⁹. libro de mēdacō vbi sic dicit In hꝭ viij. geneib⁹ tātomin⁹ q̄sqz peccat cū mētitur. q̄to m ētien do accedit ad octauū. Et tāto ampli⁹ qñto mentiēdo accedit ad pmū. hec ille. Et tho. 2. 2. q. cx. dicit Si quis diligent cō sideret fm ordinē p dicte ānume rationis p octenariū sciet ꝛcdi nē gūtatis culpe q̄ ē in istis mē dacijs. nā bonū vtile pfert de lectabili. ⁊ vita corpalis pfer tur pcunie. honestas etiā ipsi corpali vite. Vñ secūdo nōnō fm eūdm q̄ omne mēdatiū de quo cūq; genē mendatioz fit qđ dz in dei iniuriā. ⁊ in honoā tiōez aut otemptū: ē mōrle Ita q̄ ꝓpter hoc dicitur non solū ut q̄s decipiatur. ⁊ vltra hoc di citur ea intentione ⁊ ad istum finē ut de⁹ p hoc inhonoretur.

q̄ illud ē directe contra dei ca ritatē. Primū vro genꝰ octo mēdatioz inter cetera ē gūtatiū. vñ omne mendatiū de pri mo genē est mōrle pcēm. q̄ qđlibet tale cōtraiatur caritati dei. nā vlūtaie falsum significa re cū itēcōe fallēdi aliquē circa res dīnas. ā cīr mateiam fidei. est otra caritatem dei. eo q̄ p tale mēdatiū mentiēs occultat dīnā vitatē ā corrūpit Vñ g aug⁹. vbi prius. Primū genꝰ ē capitale mēdatiū. Secundū genꝰ vicz qđ nulli pdest ⁊ ali cui obest. grauiꝰ est q̄ tertiū. q̄ terciū minuit de grauitate ex hoc. q̄ damno vmꝰ intendi tur vtilitas alteriꝰ Tñ mēda cia secūdi ⁊ tercij generꝭ in q̄ bus vicz q̄s intendit alteri no cere in rebꝰ corpe. vl fama. sūt eciam mōrlia ꝓpter istū malū finē intentum. Sūt ei contra caritatē primi. q̄ sic nocere al tri in aliq̄ illoz est cōtra p̄cep ta dei. ⁊ mōrle peccatum. ut pa tuit in. viij. pcepto Ita etiā vel le sibi nocere. vl mētiri propē sibi nocere est mōrle. Idē intel ligitur de mendacō q̄ quis in tēdit altei nocere i aia. aut p mē datiū inducere eū possit ad ali qđ mōrle peccatū. Aut ad errō rem in fide. Aut vlt eū p hoc impedire in acq̄sicōe alicuiꝰ scien tie vtilis ⁊ bone. Aut impedire

eum vult im emēdacōne mozū. aut retrahit eū ab introitu reli gionis bone. Aut a ouersiōe p ximitētiam. a sic de aliis: semp ē mōrle. qz multo magis fit dā num bōi in hīs spūalib⁹ qꝫ in dāificacōe rerū. aut bonorum corpis. qz aīa melioz est corpe q reb⁹. vñ Sco. i. iij. dicit. mē dacīū permicōsum ꝑm qꝫ pl⁹ vl⁹ min⁹ nocet qđ pīsatur ex bono cui⁹ est ablatum. ꝑm hoc pēsat magis aut min⁹ ḡue mendacī ūm Et vlr omne tale mēdatiū ex deliberacōe dictū. est mortale pcēm. cuicūqz em̄ pbibetur simpliciter illo pcepto. non dices otra primū tuum falsū testi monīū. nec pīse ē testimonīū quod datur in iudicio. ꝯ quādo quis ex certa deliberacōe asseit quod ignorat. vl cui⁹ no uit oppositū dicit falsū testimonīū cōn primū. vtrū autē ī deliberacō excuꝯ dicetur capi. sequēti de purio. hoc ille Concordat wilh. i su. vicōz dicēs qꝫ tres prime spēs sūt pcata morlia
h si ex deliberacōe dicātur. [Se cūdo ergo q Tercō genere mē ciens nō solū pcat cōn hoc p ceptum octauū. sed etiam si dā num intulit sic primo tenetur sibi illud recōpsare. de istis mē dacīs intelligitur illō ps. Per des oēs qui loquuntur menda cium Et sapi. i. Os qđ mētitur occidit aiam. mendatia vro alioz quōqz genez nō sunt de se a de suo genē mōrlia pcēa. ꝯ solum vel alia. eo qꝫ nō fiūt ꝓpter finē aliquē. q̄ otrarietur caritati dei aut primi. ut patz de mendoso vbi intēditur ꝓpa delectacō. Et de iocoso vbi intēditur. Aut alioz leuis delectacō. Aut iocus aliquis Et de officō so in quo intēditur aliqua vtilitas primoz. Ruāuis aūt scōz Aug⁹. vbi prius hm oi quōqz mendatia non sint mōrlia de se. a ex suo genere. qn̄ in eis non intenditur finis q̄ sit cōtra caritatem. pñt tn̄ ꝑm tlm. vbi p⁹ Et sco. in. iij. fieri morlia per accn̄s rōe scandali. Aut alicui⁹ dāni Aut alteri⁹ talis nati seq̄ut dū q̄s suo mendacō non intendit malū. attam̄ est wisimile qꝫ ex mendacō suo oiat̄ scādalū eti am pusillor. Aut nō bile dānū ꝓximo. Et tn̄ ꝓpt̄ vitādū hmōi scādalum aut pxi dānum non vult mendatiū obmittē. Item pōt fieri morle rōne mimie libi dimis. ut cū homo suā. alteri⁹ delectacōez quā habz aut iten dit in mendacō ꝓponit dilcōm dei Aut mādato eius Ita qꝫ añ. q̄ wlit ista dfiderata delcācōe in mendacō carere. pat⁹ est po cius facere contr̄ dei mandatū Et ita pōt esse itelligi illud Au gus. Nullū pcatum est adeo

vmiale.quod nō fiat mōrale si placet. Ité q̄uis mendaciū iocoſū officoſum dr̄e se nō sint mortalia. nec viris imperfectis nec etiā ſm tho. pfectis q̄ sunt in statu pfectionis acq̄rendr̄e. ut rligiosi sunt. misi forte rōne scādali. Tñ ſm sco. vbi prius sunt mōrtalia vtraq; mendatia viris existentibz in statu pfectionis exercēdr̄e. In exercēdo act9 q̄ cōpetunt eis racōne talis status pfectōis. puta docere. iudicare. p̄dicare. Rō est. qr̄ p vtr̄ qz mēdacia auferrtur bonitas doctrie quā p̄dicāt. Juxta illō Aug9. in epla fūdamenti. Si ad scripturas sacras admixta fuerit q̄ tūcūq; iocoſa mēdacia: nil remanet i eis solidi tatis. puta si p̄latus p̄dicz. q̄ miscear mēdaciū iocoſū. nihil remanz solidi tatis i doctrina illa. pōt ei quicūq; dubitare dr̄e quo cūq; dicto ab eo sicut dr̄e alio. vel q̄ racōe nō assentire illi mēdacio iocoſo. pari racōe nec alij. Et ita piret auctoritas doctoz ecclie in docēdo. perizēt etiā vtilitates populi audiētis. cōsimiliter i iudicio solēni. Et intelligo ita q̄ non percipiatur illud mendaciū eē dictū seorsum ab actu docendi vel iudicādi. dū enim aliq̄s sedet ad iudiciū. pōt aliquā truſam admiscere q̄ ex modo loquēdi scitur nō eē dr̄e iudicio

hr̄e Sco. Et sic pz quātum periculū sit p̄latis. q̄ p̄fatis viris in statu pfectionis excendr̄e. q̄n excent actus talis status pfectionis. ut sunt p̄dicare. iudicare. docere publice. ptūc mētiri iocoſe vel officoſe. qr̄ plures doctores ocdūt q̄ sint mōrtalia. Et vidz idē tenē scūs thō. vbi pri? Cū enim ut dic. ponātur in statu veritatis suā dr̄e. qr̄ veritatē tenēt ex suo officio in iuditio. vel in doctrina. contr̄ q̄ si mētiāt: erit pr̄ecatum mortale In aliis aūt nō oportz. hr̄e thō. dic. tñ petr9 dr̄e pa. sup. iij. di. xx vij. Mētiri in iuditio oscē. idest in ofessione sacramētali. semper ē mōrale. sic a periurīū deliberatum. ppt̄ dei irreuerentiam annexam. Nō sic aūt i foro exteriori simplex mēdaciū ē pr̄ēm mōrale. misi qñ ledit pximū. ut si aduocatus ad vanaz q̄l'am falso moueat legē ad veram oclusionē. hr̄e ille. Est aūt k omne mēdaciū q̄ñq; dr̄e causis dr̄eſtādū. Primo qr̄ origo eius ē dyabolica. vnde gen̄. iij. neq; q̄ mortem mim Johā. viij. dū loquitur sz dr̄e mon mēdaciū. ex propriis loq̄tur. qr̄ mēdax est. q̄ pr̄ eius. a ibidem. vos ex prē dyabolo estis. q̄ desideria pris vestri vultis facere. Secundo qr̄ inquinat mēbz qđ maiori dr̄entia essz dignū. sz os

prou·xij·Abhomina cō ē dño labia mēdatia Exēplū de hñtē os plenū muscis fetidis·Ter cō qz oīs mēdax quasi q̄daz p dictoz ē·vult ei q ille cui mentitur fidē sibi adhibeat·a tñ fidē non habeat ei·ymo vult deciperе ut ptz in.rōe mentiri·qđ est cō trī mentē ire·Rīto qz valde nociuū est toti eccīe Facē ei ut vir alicui fides adhibeatur.vñ ꝑter mendatia multiplicātur p̄ iuria·diffidentie·lites·7 hmōi. vñ de mendacib9 Jere·ix°·Sagitta vulnerās.lingua eoz dolū locuta est Ruinto qz eius vitacō oronez cito facit exaudiri Exēplū in vitis prīm·vbi frat̄ bz ā gelico mīstro translatus·p fluuiū ad quendā hēmitam ab eo q̄rentib; de ei9 vita ꝛe·a tpe conuīsiōis nūq̄ de ore meo mēdacīū exiuit·a quicq̄d precij a dño sine mora cōsecutus sum

Seq̄tur capitulū Secūdū

Dicendo de vidēda sūt ad huc tria p̄cipalit̄ Primo de pcīis oīs in q̄bz q̄s facilit̄ mēt̄tur.vel sp·Secūdo de mēdacio in ope vel gestu Tercio dubiū de perplexitate·

a Quātū ad·i·pōt quis mēdacīū incurrere promisso·iactātia·7 adulatiōe lingue·Prio pro mīssione·vñ sm tho·2·2·q·cx· Sulle q̄ aliq̄d promittit non habet aliq̄ facere qđ promittit: mē titur Si vero habet nō mētit. qz nō loq̄tur otrī id qđ gerit in mēte Si vero nō facit qđ promisit. tūc videt infidelit agere p hoc q aliq̄ mutat pōt tn excusari ex duob;·vno mō si p̄misit id qđ ē manifeste illicitū.qz p̄mittendo peccauit.mutādo aūt ꝓpositū: bñ facit Alio mō si sint mutate cōditiones psonaz 7 negotia· Ad hoc ei q̄ hō tēatur facere qđ promisit dic·Seneca li.de bñfi, cijs req̄ritur q̄ oia imutata p̄ maneāt·vñ 7 apls nō ē mētit9 nō iplēs qđ p̄mīsit cū nō iuit corinthū·ij·cor·i·°·7 hoc ꝓpter ipedimēta q̄ supuenerūt.hec tho Et b videntur in promisso simplici multe ondiciones itelligi·sicut a sm hosti·in simplici iuramēto.nam q̄n iuro q̄ fatiā itelligit̄ si deo placuerit·Si pape vel plato placueit.vel nō displicueit Si res in eodē statu p̄manserit.vñ si apud me deposīs gladiū 7 tibi p̄mitto restituē Si postea furis:res in alio statu ē·Itē si in fide suaueis·nō habuāti ei fidē nō debz fidē habere·vñ si nō facis m qđ p̄misisti·non tibi teneor Extī de iurē iurādo pcedit Itē si superior nō condixerit Itē si facultas seu possibilitas se obtulerit·vñ excusat necessitas vel ipossibilitas.tñ nō potēs solue ꝑpus dz homo cū dere.vel cū alio p̄ posse deo reddere cū illo cui obligetur

c ¶ Secūdo mētitur qs iactantia. de qua vide in tertia spē sup bie. p̄cepto primo. capi. xiij. a. Jactator aūt ut dic. phus. iiij. ethi. fingit de se maiora. existētibus qñq; nullius gra. quādoq; aūt gra glie vel honoris. quādoq; aūt gra argenti. vñ thō. 2. 2. q. cxij. dicit. Jactantia p̄prie importare videt q̄ hō verbis se extollat. Illa enim q̄ hō longe velit iactare. in altū eleuat. Tūc aūt quis p̄prie se extollit. quādo de se supra se aliquid dicit. Rō q̄dq; ostingit duplicit. Quādoq; enī loqtur de se. nō quidē supra illud quod in se ē. sz supra illō qđ de eo homines opīmātur. Rō apostol⁹ refugiēs dicit. ij. corin. xij. Precor ne quis existimet me supra id qđ videt in me. aut audit ex me. Alio mō quis p verbū se extollit. loquēs de se aliquid supra illud qđ in se est sm rei veritatem. et vtroq; mō est iactantia. Primo modo tamē magis p̄prie. Et opponitur iactātia veritati. Quādo autez sit iactātia pcēm mortale. et qñ non. dicit ibidem. Dupliciter iactātia cōsiderari pōt. vno mō sm se. put est mēdatiū qđ dam. et sic quādoq; ē pcēm mortale. quādoq; veniale. mortale q̄dem quādo qs iactanter de se p̄fert qđ ē contra gl'am dei. Sicut expona thin regis de Ezechie-

2° ·xxviij. Eleuatū ē cor tuū et dixisti. deus ego sum. vel est contra caritatē proxi. sicut cū aliquis iactādo seipsum prorūpit in cōtumelias alioz. Sicut hītur luc. xviij. de phariseo q̄ dixit nō sum sicut ceteri homines raptores ad ultei. iniusti. velut etiā hic publican⁹. Quādoq; vero ē pcm veniale. quādo sz qs de se iactat q̄ neq; sunt cōia deū. nec cōia proximū. Alio mō pōt considerari sm suam causam. sz superbiā. vel appetitum lucri. vel maioris glorie. Et sic si p̄cedat ex superbia. vel inani gloria. q̄ si sit pcm mortale. tunc ipa iactantia erit pcēm mortale. alio qñ erit pcēm veniale. Sed si quis p̄rūpit in iactātiaz p̄pter appetitum lucri: hoc videtur iā ptinere ad primi dēcp cōnem et dā nū. Et ideo talis iactātia magis ē pcm mortale. vñ dic. phs. iij. Ethi. q̄ turpior est qui se iactat causa lucri. q̄ qui se iactat cā glorie vel honoris. non est tn pcm mortale sēper. qz possz esse tale lucrū ex quo alī⁹ nō dāmificaretur. ¶ Ter 3° tio quidam mētiūtur adulacōne. Est aūt ut quidā ait. Adulacō puersa laudacō. vñ nomina laudacōis et adulacōis eisdem lris constat. sz nō eodem modo ordinatis Alex. de hal'i suma dicit. Adulacio sic describitur

est pcz ex ꝑmone vane laudis
altēri exhibitū intencōe placē
di Dubitat̄ qñ adulacō sit pec
catū mōrle. vel nō Rñdz iō ibi
dē. Quedā adulacō est que fit ī
fouendo pcōrem in pcō. hec ē
semp mōrle pccatū. Quedā ve
ro fit intencōe ut ꝓfit alicui. ⁊
nulli obsit. ⁊ hec est wiale pec
catum. Quedā wro est. q̄ fit ex
sola intencōe placēdi: nō ut ꝓ
fit vel obsit. ⁊ hec aliqñ wiale
pcm ē. aliqñ mōrle Quādo em̄
fit ex aīm leuitate: wmale est
Quādo wro fit ex osuetudine
ducēte in otēptū ⁊ libidiez mōr
lez: tunc est mōrle hec ille. hec
vicīū xps maxīe fugit. vñ glō
sup illō matħ. xxi. relictis illis
abiit foras ex̄ ciuitatē. q̄ pau
per erat nulli adulatz. nullū in tā
ta ciuitate inuenit hospitē. sed
apō lazarū receptz ē Et apostō
lz. i. tessa. iij. neq; aliqñ fuimz in
sermone adulacōis. sic̄ vos sci
tis. nec occasione auaritie deus
testis ē. ¶ Est aūt adulacō mis
vicium detestandū multiplici
ter. Primo. q̄ adulator nutrix
est dyaboli. lactās dyaboli fili
os lacte adulacōis Treñ. iiij. ma
lamie nudauerūt māmas. lacta
uerūt catulos suos. lamia ei dz
q̄si lamia suis fetib9 crudelior.
q̄ eos laniat quos vidz lactaē.
sic adulator quē mulcz laudan
do in pcō. laniat ī ptinacia. Se

cūdo est locusta. q̄ estate ꝓspi
tatis camit. ⁊ hyeme adūsitatis
silet. Et cā. xiij. diues locutus ē
et oēs tacuerūt. ⁊ vbū eoz vsq;
ad nubes pducēt. paup locutz
est ⁊ dixerūt. quis est hic Terō
sunt adulatorēs ꝙrene ꝑm hye
mium vsq; ad exitum mū dulce
dinē. si obstructis auribz fugi
endē. Octo sunt lotorēs capitū
per oleum ps. Corripiet me iu
stus in misericordia increpabit me. ole
um aūt pcōris nō impinguet
caput meū. Octo sunt sacerdo
tes dyaboli hoies viuos sepeli
entes. vñ gre. sup illo Matħ.
viij. dimitte mortuos sepelire
mortuos suos. mortui mortu
os sepelīunt. cū pcō pcōrem
aggere adulacōis pmit. ꝓpt il
la xps ait Luce. vi. we vobis. cū
bene dixerit vob hōmines glō.
magna pars pene est pcatoz
sua scelera nō arguūt. sz in sup q̄si
bene gesta laudari Et sup illō
ps. Deus in adiutorium meum
intende dicit August. plz nocet
lingua adulatoris. q̄ manus p
secutoris. ysai. iij. Populeme
us qui te beatum dicunt ipsi te
decipiunt. ¶ Dubitatur quale
remediū sit adhibendū adulacio
ni. Respondet Alexādr vbi ꝑius.
q̄ triplex spēs est vnum intra ꝑ
prie fragilitatis ofideracō q̄ ho
minē pfecte humiliat. vñ Treñ. iij.
Ego vir videns pauptatē meā

Et mich. vi. hūiliacō tua in me dio tui. Alia duo sūt extr̄. vnū est ex pte iusti hois. a dicitur fidelis a discreta cōrrectō. vñ sup illud ps. Oleū aūt pccōris nō impinguet caput meū glō. Sustinet fidelis argui a viro iusto i misericordia. nō lauda, ri a pccōre. Aliud ē ex pte pec, catoris sc̄z detractio q̄ est reme, diū non p causā. sz p occasiōez. vñ greg. Sciendū q̄ ne immo, deratis laudibz eleuemur plez, q̄z miro rectoris nostri moderā, mine detractionibz laceram̄ per, mittimur. ut qđ vr laudantis eleuat. lingua detrahentis hūiliet

§ Quo ad secūdū principale sc̄z de simulacōe. Nōnd q̄ dif, frūt simulacō. a ypocrisi sic̄ su, perius. a inferius. Simulacō est ꝓprie mēdaciū qđ i exteioribz signis factoris ostēdit. ut dicit tho. 2. 2. q. cxi. nō aūt refert vtr̄z aliq̄s mentiatur verbo. vel quo, cūq̄z alio facto. Simulacō tñ largius capitur sepe pro qua, cūq̄z fictione. Sz ypocrisi ē nō quecūq̄z simulacō. sz solū illa q̄ ꝙs simulat psonam alterius: sic̄ cū pccōr assimulat psonam iusti de hoc habes quedaz pri, mo p̄cepto de ypocrisi. de simu, lacōne igr̄ dicit Sco. in. iij. di. xxxviij. Aliquis pōt simulare p argumēta pbabilia. assumē, do aliq̄ bona sibi inesse que, nō

insunt puta p genuflexiones. a adoracōes deuocōez sibi inesse que nō inē. Et talis simulacio est ypocrisi a pctm. Aliq̄s etiā pōt simulare mala non inēe. vl' oñendo signa opposita hijs q̄ ofueūt. vel opposita mal', vel non oñendo signa que cōmu, nit' ofueuerūt sequi illa mala. Et p̄mū istorū videtur ptinere ad ypocrisim puta si quis luxurio, sus audiēs de mulieribz. spuat in signū castitatis exercans. a tñ habeat oppositū i corde. Se, cūdū non est malū aliqđ. p mo si pōt esse in malo est laudabi, le. q̄z vituperabile ē publicare eo modo q̄ dicitur de quibusdaz q̄ peccatū suū publicauerūt a non tacuerūt. a si malū sit i cor, de interiori. tamē addere malū ma, lo. In indifferētibus aūt aliq̄s pōt aliq̄ facere q̄ ex natura sui sunt signa alicuius. Aliq̄s enim pōt facere alia que non sūt sig̃ ex natura sui. sz scit ea concipi a pntibus tanq̄ signa. puta ex natura rei sudare ē signū fatiga, cōnis vel alicuius resolucōis cor, poralis. Spumare aūt q̄ sali, ua currat p barbā non ē ex na, tura signū insanie mentis. pōt enim cōpos mētis emittere sali, uā ut currat p barbā. tamen a circūstātibz pōt aliq̄s scire hoc iudicandum sicut signū furie

puta q̄ illa ofueuerūt signa eē furiosoꝝ in ēra illa · Vnūsaltē ergo dr simulacōnib⁹ p̄ma ⁊ se cūda dico · q̄ sūt pccā ⁊ frequēter mōalia · q̄ ypocrisis ⁊ simulacō · Tertia dūmō malū nō cōcomitetur est laudabilis ita q̄ hō non oñdat vnū malū p alio malū · Et in indifferentib⁹ simulacō prima si essē in aliquibus. esset forte mala · ē non grauit̄. puta si quis posset se facere iuda, relicet non laboraret · quemadmodū quidā ioculatores vtūtur corpoibus suis ad aliquos motus significātes alias dispoſiciones q̄ non in sunt eis. nec p̄cesserūt · Simulacō alia que ē secūda in indifferētib⁹ nec peccatū ē ⁊ talis fuit simulatio da,
h uid · i · Re · xxij · hec scō · ¶ Circa terciū p̄cipale q̄d sit faciēd in tali casu ⁊ similib⁹ · Aliquis queritur ad mortem quē abscondit p̄fectus vir. venūt appitores ⁊ q̄rūt ab abscondēte · vbi sit latitās · Aut rñdet · ibi · ⁊ tūc erit p̄ditor · Aut rñdet se nescire: ⁊ sic mentitur · Aut tacet · ⁊ sic p̄dere vid⁹ ergo ē perplexus · Rñdeo Alfonsus dicē · dr̄t deludere appitores sic dicebat ꝑpositing sic dicendo · Creditis q̄ si ipse essē h⁹ ego dicerem vob · vel dr rñdere sic rñdit ille sāct⁹ epūs de quo exēplū pōit btūs Aug⁹ · li · o · tī · mēdatiū q̄ abscondit quē, da⁹ miser q̄ q̄rebatur ad mortē ⁊ dū ab ipō epō q̄rerēt appitores vbi ille essē · Ry · nec possum metiri. nec possum esse p̄ditor ·

Capitulū Tertiū

Et falsitate hacten⁹ dictū ē de mō dicendi testificationē videda sūt tria · Primo in q̄b⁹ casib⁹ q̄s tenet⁹ testificari. Secūdo an falsū testimoniū sp sit mortale pcē · Tercō quo q̄ testificādo vel alias asserendo possit iurare · ⁊ q̄ scienter dr̄at q̄ iurat testificādo · ¶ Quo ad p̄mū a
nōt tho · 2 · 2 · q · lxx · In testimonio frequēter distinguendū ē · q̄ alīq̄n requiritur testimoniū alicui⁹. alīq̄n nō requiritur · Si requiritur testimoniū sp̄diti auctoritate supioris cui in hijs q̄ad iusticiā p̄tinet obedire tenet⁹ et tunc nō ē dubiū q̄n testimoniū teneat⁹ ferre in hijs in q̄b⁹ frequenter iuris testimoniū ab eo exigit̄ puta in maifestis ⁊ in hijs de q̄b⁹ infamia p̄cessit · Si aut exigatur ab eo testimoniū in alijs puta in occultis ⁊ de q̄b⁹ infamia nō p̄cessit · nō tenetur ad testificādū · Si vero req̄ratur ei⁹ testimoniū nō auctoritate supioris cui obedire tenet⁹ tūc distinguendū est · Quia si testimoniū requiratur ad liberandū hominem ab iniusta morte seu pena quacūq; vel falsa etiā infamia · vel etiā ab inquo damno tunc tenet⁹ hō ad testificandū

Sed si ei? testimoniū non requiratur tenetur facere qđ i se est ut veritatē denūciet alicui q ad hoc possit p̄desse. dicit enim p̄s. eripite pauperem ⁊ egenū de manu pcōris liberate Et pū. xxiij. Erue eos q̄ ducūtur ad mortē Et ro. i. dignī sūt morte nō solū q̄ faciūt. ſz ⁊ q̄ cōsentiūt facientibz. vbi glō. Cōsentire ē tacere cum possis redarguere. Sup hiis vero que ptinēt ad dānacōez alicui? non tenetur quis ferre testimoniū misi cui a superiore cōpellitur ꝺm ordinē iuris. q̄ si circa hoc veritas occultetur nulli ex hoc speciale dānū nascitur. vel si immineat periculū accusatori: non ē curādū. q̄ ipe se in hoc periculū sponte ingessit. Alia aūt racō ē de eo cui periculū imminet eo nolēte. hec

b tho. ¶ Sz dubitatur an testimoniū possit licite fieri de hiis que alicui sub secreto sūt omissa. p cui? solucōe nōndū q̄ triplex est secretū. vnū quod sub sigillo confessionis cadit. aliud qđ sub sigillo secreti tegitur Et fit duplicit. vno mō qñ cōmittēs exp̄mat se dicere sub sigillo secreti. Alio mō q̄ non exp̄mat. ſz tn̄ natura ꝺmonis vel rei illō exposcat. vicz q̄ teneatur sb sigillo secreti. de hiis tribz dicit pe. pa. sup q̄rto. di. xxi. Quāuis frāgēs qđlibz istoz. vicz prio modo ⁊ secō modo ꝺ cōz sigillorz preceat mōrliter. tn̄ grauiꝰ frāgēs sigillū cōfessionis. nec solū est fractor sigilli ⁊ pditor cui est aliquid exp̄sse omissum ut archanū. ſz etiā ex natuā facti. si videatur tale q̄ revelacō nocerz. minus tamē ceteris paribus q̄ si ad hoc se obligasſz nā vnus auscultans a casu vel a ꝓposito secretū qđ tractatur in curia dñi sui. ⁊ postea id revelat forinsecus: cōmittit crimen cōn dominū suū ⁊ curiā eiꝰ. vñ talis vnus ꝺm ius ciuile gravit puniretur. Sacramētum aūt pmitētie seu cōfessionis ē qđ datz secretū qđ secrete tractatur i curia sūmi regis. q̄ tractatur corā illo qui repn̄tat p̄sonam eius. Quilibz vero homo vnus dei ē. ergo ille q̄ audirz a confessore peccata confessa: teneretur ea celare. Hec pe. Et eadē racō videtur de illo qui confitētis alicui? peccata audisſz a casu vel a ꝓposito. Alij doctores addūt. qui dolose audit cōfitētē: mōrliter peccat. ſz non qui a casu. Ambo tamē tenētur celare. Rō p̄mi. q̄ cōn legem nature facit. ⁊ cōn caritatem p̄ximi. ymo cōn dei sacramētum Et addit pe. de. pa. pēitenſ etiā si ex revelacōe inuictionis pmitētie pbabiliter crederz cōfessorē ledi: tenetur celare Alioquin essz maledictꝰ sic̄ cham

q̄ disco opuit vel nō operuit ſ̄z
deriſit vrenda pris. Si enī ex
hoc ſequeret vel deriſio ſimpli
cis vel offenſio. q̄ phibuit lo
q̄ cū pſona ſuſpecta non debz di
cē. talis hoc m̄ mūxit. q̄ forte
c ille mt̄ficer ꝫ eū hoc ille. Ad p
poſitū dubiū rn̄dit tho. vbi p̄
us fic. de illis q̄ hoi omiſſa ſūt ī
ſecreto p confeſſionē: nullo mō
debz teſtimoniū ferre. quia hu
iuſmōi nō ſcit ut homo ſ̄z tāq̄
dei miniſter. Et maiꝰ eſt vinc
lū ſacrame ti quolibz hominis
p̄cepto. Circa ea vro que alit̄
homini ſ̄b ſecreto cōmittuntur
diſtinguendū eſt. Quādoq̄z ei
ſūt talia que ſtatim cum ad no
ticiam hominis vnīt homo ea
manifeſtare tenetur puta ſi pti
nent ad corrupcōnem multitu
dinis ſpiritualem vel corpalē
vel in graue damnū alicuius p
ſone vel ſi quid aliud hmōi eſt.
ꝑpalare tenetur vel teſtificādo
vel denunciando. Et contra hoc
debitum obligari non poteſt
per ſecretum omiſſum. q̄ in hoc
frāgeret ꝫ fidem quā alteri debet.
Quādoq̄z vro ſūt talia q̄ quis
p̄dere non tenetur. vñ poteſt
obligari ex hoc q̄ ſibi ſ̄b ſecre
to cōmittuntur. Et tunc nullo
modo tenetur ea aliq̄s p̄dere
etiā ex p̄cepto ſupioris. q̄ hua
re fidem eſt de iure naturali. nil
aūt pōt precipi hoi cōtra id qđ

ē de iure naturali hec tho. Sz di
ceres q̄ p diu tenetur celare q̄ ali
quid in cōfeſſiōe audiuit hȳ. ſp
q̄ p ſemp. Item q̄reres quā pe
nā mcidit q̄ archanū alicuius
p dit illicite hȳ. Si q̄s publice
reuelat aliq̄d ſecretū ēmen im
ponitur ſibi aliq̄ pēa ſcz infamia
Impoſitor ei ēmis cuiuſcumq̄z
qđ pbare non pōt pro calūnia
tore hītur. Extra de calūnia. Et
talis ē ille q̄ reuelat qđ cūq̄z ſe
cretū ēmē qđ pbaē non poteſt
Dubitat̄ ōnter an q̄s tenea d
tur accuſaē p̄mū hȳ. tho. 2. 2.
q. lxviij. dra eſt mt̄ denūtiacōez
q̄ accuſacōez. in p̄mo attēditur
emēdacō fris. In ſecūdo punicō
crimis. pene aūt p̄ntis vite nō
p ſe expetūtur quia nō ē h̄ vlti
mum retribucōis tēp9. Si in
q̄ tum ſunt medicinales ofere
tes vel ad emēdacōem perſone
peccātis vel ad bonū reipublice
cuius q̄es peuādatur p punicōez
peccātiū. quor p̄mū intēditur
in denūtiacōe Secūdū aūt p̄
tinet ad accuſacōez. Et ideo ſi
ēmē fuerit tale qđ vgat in dēmē
tū reipublice: tēnetur hō ad accu
ſacōez dūmō ſufficiēt poſſit p
baē qđ ptinz ad offitiū accuſa
toris. puta cū pcēm alicuius vgit
in multitudine corruptelā corpa
lē ſiue ſpūalē. ſi aūt nō fuerit ta
le pcēm qđ in multitudine redū
det vel etiā ſi ſufficiēt̄ pbacōez

nō possit adhibere: nō tenetur
ad accusandū. q̄ ad hoc nullꝰ
tenetur qđ non pōt debito mo
do ꝓficere. Sꝫ ōtra non licꝫ re
uelare q̄ quis ī secreto recepit.
q̄ hoc ē īfideliter agere. Sed
stat solū ī secreto quē scire ꝓxi
mi malū. ergo nō. rndꝫ reuelaē
secretū ī malū ꝓsone īfideli
tas ē. non aūt si reueletur ꝑt̄
bonū ōmune qđ semp ꝓferēdū
est ꝑuato bono. Et ideo cōn bo
nū cōmune. nullū licꝫ secretum
recipe nec tamē est ōino secre
tū qđ p sufficiētes testes pōt p
bari. hec tho. Sꝫ nūquid ſb di
ti possunt accusare suos ꝓlatos
ſx. ibidē. Subditi ꝓlatos suos
accusare phibētur. q̄ non affe
ctione caritatis. sꝫ sua ꝑuitate
vitam eoꝝ diffamare a repl̄he
dere querūt. vel si subditi accu
sare volētes fuerīt criminosi
ut hētur. 2. q. vij. Alioquī si fue
rint alias ꝑsone ad accusandū.
licꝫ subditis ex caritate suos ꝓ
e latos accusare. Quo ad secū
dum principale vtꝝ falsū testi
monū sit sp̄ ꝑccatum mōrle.
ſx. tho. 2. 2. q. lxx. falsū testimoī
um triplicem hꝫ deformitatē.
Uno mō de ꝑiurio. q̄ testes
nō admittuntur ñ iurati. a ex
hoc sp̄ est ꝑccm mortale. Alio
mō ex violacōe iustitie. a hoc
mō est mortale ꝑccm ī suo ge
nere. sicut a quelibꝫ īmustcia.

Et ideo ī p̄cepto decalogi sub
hac forma intendicitur falsū
testimoniū cū dr Exo. xxi. non
loquaris ōtra ꝓximū tuū falsū
testimoniū. non ei cōn aliquē
facit qui eū ab īiuria fatiēda
impedit. sꝫ solū qui ei suā iusti
tiā tollit. Tercō mō ex ipsa fal
sitate rm q̄ ōne mendacii est
ꝑccatū. a ex hoc nō habꝫ falsū
testimoniū q̄ sit sēp mortale
ꝑccatum. Dubitatur vtrū iura
mētum obligęt scđm intēcōez
recipientis. ſx. tho. super. iij. di.
xxxix. a. 2. 2. q. lxxxix. ar. vij. Iu
ramentum promissoriū obli
gat de necitate ut culpa euite
tur vñ obligat ad illđ esse faci
endū. q̄ nō fcō īcurritur culpa.
dist īmguendū ē ergo ī eo qui
iurat. Aut enim simpliciť aut do
lose iurat. Si iurat dolose: ex du
abus ptibus pōt culpa se q̄. scz
ex fractione iuramēti a ex dolo.
Quāmis ergo ex ipa rōne iura
menti īmḡ tum iuramētum nō
obligetur ad ꝑfuandū ipm. mi
si rm suā intēcōez. Ad obligacī
onē enī volūtas requritur sic et
iam ad votū. tñ ex necitate iura
mēti īmḡ tū dolosū fuit obliga
tus ad ꝑfuandū taliť q̄ ex dolo
eiꝰ aliꝰ nō ledať. a hoc ē q̄n rm
intēcōez recipiētis: iuramētum
iplet. vñ debz ꝑfuari scđm sanū
intellectū eiꝰ cui iuramentum
ꝓstatur. vnde ꝑfido. Quia cū q̄

nō

arte verborum quis iuret: deus tamē q̄ conscientie testis ē hoc ita accipit sicut ille cui iurat̄ intelligit. Et q̄ illa verba intelligāt̄ de iuramēto doloso patz p ea que sic subdit dupliciter reus fit qui et nomē dei in vanū assumit et primū dolo capit Si autē simplicit̄ idē absq; dolo iurat: tūc obligatur in foro cō scientioso solum scōm intencōez iurātis nō recipientis. vnde gregorius xxvij. moralium humane aures talia verba nostra iudicāt. qualia foris sonāt. dīma vero iudicia talia foris audiunt. qualia ex animis proferuntur Sz talis sine dolo iurās in foro cōtencioso vbi intencō ignoratur obligatur scm q̄ verba communiter accipi solēt. hec ille Et addit Juramentū non debet adhiberi nisi de aliq̄ re de qua aliquis firmiter certus ē et non est nisi cū magna cautela adhibendum Nōnō tamē q̄ in quibusdā casib⁹ possunt aliqui iurare q̄bz de re non cōstat. nisi p fidē. seu credulitatem vñ magr̄ in iij. di. xxxiij. di. q̄ si mulier causatur frigiditatem mariti ipsa et ipse iurabit de eo q̄ nunq̄ commixti sint a fine fraude cum septima manu primorum Sacerdotales enim tunc iurabūt q̄ credūt ecclesie vā iurasse. Idē iuris est si sepenē p̄ artitudinē mulieris. Sicut etiam in li. v. de purga. capi. xiij. Jurare papa mādat p purgacōne cuiusdā decani infamati. Sicha hēs in Sco. ut post dicetur Sz dubitatur quomodo debēt verba obligātiū intelligi. Rndz. Sco. q. penultima qōl. sui Ad istud dubiū habetur responsio. extra de spon. ex litteris vbi dicitur sic Si alter nō intellexit qd alter p̄posuit ad cōmunē verbi intelligētiam recurratur. et cogatur vterq; vba plata in sensu isto retinere quē solēt recte intelligētibus generare Et glosa adducit illud ff. de supple. le. l. labeo non ex opiōnib⁹ singulorū. sz ex cōmuni vsu loquēciū verba sunt intelligenda. Addūt alij quādo vba sunt duplicia et iurās intendit in vno sensu et rēpiēs in alio tunc verba multiplicia aut plus p̄tendūt vnū istorū sēsuū scm cōmunē vsum. Aut equaliter p̄tendūt vtrūq; Si primū. tūc illi⁹ intencōi standū est qui illum sensum intellexit. Si secūdū: tunc standū est iudicio bonorū virorū qui pēsatis cōiecturis et racōnibus cōdescēdere debēt sanioris et prudencioris intencionis. Sz quid si q̄s falsū testimoniū ferrz ex ignorātia facti Re. tbo. ibidē In testimonio ferendo nō debz hō p̄cto asserē q̄si sciens illud de q̄ cert⁹ non

est. ꝫ dubiū debet sub dubio p
ferre ⁊ id de quo certus ē pro
certo asserere. Sz qz contingit
ex labilitate hūane memorie q
reputat se homo qñqz certum
eē de eo q falsum ēut si aliquis
cū debita sollicitudie recogitaꝫ
estímat se certum esse de eo qđ
testatur illđ testímoniū nō est
falsū nec peccat mōrlit hoc as
serēs qz non dicit falsū testímo
niū p se ⁊ ex ītencōe ꝫ per acci
f dēs conīlđ qđ ímtendit Du
bitatur adhuc An ímdelibera
cio ím periurio ⁊ filiter ím men
dacō excuset a peccō mōrli Rñ.
sco. sup. iij. circa finē. periuriū
qđ est ex pleno ofensu ē conīp
ceptū prime tabule. ⁊ p conse
quēs ímmediate aútens a fine
vltō. Et ita mihil sibi deficit de
rōne peccī mōrlis. Siue periu
riū fiat ex habitu siue non siue
semel siue ofuetudíe. Si au
tē fiat periuriū ídelibrāte qñtū
cūqz fiat frequēter: cui actꝰ me
ritoriꝰ requirat q fit plene hu
manꝰ ⁊ ita ex delibrācōe plena
⁊ dmetoriꝰ nō minꝰ reqrat id.
non ei deꝰ ē pmior ad pūiendū
q ad pmiādū: pōt dici q illud
pūriū ídelibrātū etiā q̄ cienscī
qz iteratū non est peccm mōrle
Nōndū tn q virtuosus breuē
habet delibracōez. q non vide
tur delibracō qz habz prudētiam magnā ⁊ pmptus est ad
delibrādū quasi ím tpe ímpce
ptibili. Ita posꝫ aliqs ex habi
tu oppósito prudētie acqrere
facultatē delibrādi pmpte de
oppósito q̄si ím tpe ípceptibili.
⁊ illa delibracō sequēs habitū
essꝫ suffitiens ad racōez peccati
Sic cōsimilis delibracō ím bo
no eēt suffitiēs ad racōnem me
riti. nō ergo distínguo q̄tum
ad rōez pcī mōrlis q̄tum ad
raritatē ⁊ frequētiam periurij.
ꝫ ínter delibracōez ⁊ ídelibe
racōez Ita q delibracō ocurrēs
reddit peccm mōrle. ⁊ hoc siue
vmca siue ex ofuetudíne. Et m
delibracō excusat siue semel si
ue quociēscūqz hoc sco. Idē te
net de mendacō ad hoc q fit
mōrle vl viale. vide etiam de
hoc sup secūdo pceptō p totū
Quantum ad tercūm pncipale g
queritur. vtz adducēs deū ín
testē ut fit ī iuramēto asserto ío
ad aliqd qđ talis credit eē ve
rū. licz non sit vtz ꝫ ad aliqd
de q aliquā hz opínonez ⁊ tn
magis assentit oppósito peccet
mōrlit Rñ. sco. vbi pus sup tex
tio dicens dico q ille cui iuratꝰ
aut accipit ex lege positiua aut
ex cōsuetudíe iuramētū. tanq̄
simplicit assertiuū iurati. Aut
nō tanq̄ simplicit assertiuū ꝫ p
babilit ínductū ad credēdū iuꝫ
mēto Primo mō dico q iuranꝫ
quōcūqz dubiū hoc ē qđ non

est simplicit certū ꝙ deliberate
peccat mortlit· qz ad ofirmādū
id qđ asserit simplicit ee certū
ꝙ wz deū testem inducit cū nō
sit simplicit certum Et hoc mō
debēt intelligi omnia iuramēta
illoz qui aliquid iurant in iu
dicio pro quo sententia aliqua
consueuit ferri q̄ sīa oīno nō
debeꝛ ferri nisi illd assertū essꝫ
simplicit certum wrbi gracia·
Sētentia mortis non dꝫ ferri
ñ pro crimine certo ergo iurās
istū esse crimmosū cū nō sit cer
tus q̄ tum cūqz tn probabilit
cōiecturz eū esse talez ꝙ hoc iu
rās in tali foro vbi ex lege pōi
tiua wl osuetudine seqtur dā
natio ad mortē peccat mortlit
Cōsimilit i foro quocūqz vbi
ex hoc ꝙ aliqs quicq̄ p iuran
tes wl iuramēta cōdēnatur tan
q̄ reꝰ simplicit ibi nō tm fit ir
reuerētia nōi dicōiī p· pme ta
bule ꝫ est pmcōsū qz no ciuum
h prio Et si dicas ēvtile reipu
alioquin malimmis multipli
carentur ꝛ· dns deu· xvi· Juste
qđ iustū ē exequs Sūt enī qđ
mala q̄ nō sunt puēnda p ho
mīes ꝫ rlmquēda a iurisdēi di
ne puta oia in q̄bz hō ut hō nō
pōt sufficienť docē writatez eo
mō quo dēꝛ docī ad hoc ut iu
ste ferretur sīa debita positiua.
nec i istis sunt soli testes culpa
biles ꝫ ēc· iudex si tn ipē sciat ꝙ

ex osuetudie testes non testifi
cantur sb iuramēto ꝫ sb credu
litate· tūc enī nō dēꝛ iste ferre
sentētiam qualis esset ferēda si
culpa essꝫ simplicit pbata corā
eo Scit enim ex osuetudine cul
pā nō esse sufficienť pbatā corā
eo ut tali pena puniatur Si au
tē ex lege positiua haberatur vel
osuetudie ꝙ iuratus nō tenea
tur deponere de certitudie ꝫ de
credulitate tunc etiā iurās non
peccat· dūmō ex signis pbabi
libus oiecturz ptem illā magꝫ
q̄ aliā· sicut hītur de scrutinio i
ordine faciendo ca· vnico· In p
mo cōibz ergo talibz siue ad qſ
cūqz dignitates p electōes aā ad
ordies aā etiā in alijs collegijs·
puta vniuersitatibz ad collegiū i
religiombus ad plācōez wl ad
actꝰ alios si osuetudo approba
ta hz ꝙ mīsiones rnōtū sb iu
ramēto pstito· wl sub fide data
wl sb obedietia pmissa nō dnt
intelligi in de credulitate q̄tum
pōt humana fragilitas nosse· et
ꝙ rnōes nō nouit idignitatē i
eo debēt omnes tales respon
siones intelligi scdm cōsuetudi
nem cōmunē· nec respondentes
peccant in aliquo Quia osuetu
do est· wl lex positiua ꝙ talis te
stificacō de credulitate sufficiat·
et ita fit in fauorabilibz· Vni
uersaliter autem siue in fauora
bilibz siue in odiosis iurans de

illo cuius oppositū magis credit q̄ aliud·iurās etiā de illo de quo simpliciter ē dubi9 id est nō magis assentit vni pti q̄ alteri peccat mōrliter qz adducit deū tanq̄ in testē isti9 qđ neutro modo ē sibi certū quod debet eē certum·pōt enim piurīū esse absq; mētiri puta si aliqs simpliciter dubitās iurat pti de q̄ dubitat quā forte dicēdo nō mētiretur qz non hz oppositum in mēte Aut saltē in aliquo casu vbi iurās tenetur eē certꝰ prierat si non ē ibi certus.¶ tñ si illō asserer; sine iuramento credēs illō plꝰ q̄ oppositū nō mētiretur piculosū ē ergo frequētes hre iuramēta in cōe. qz in multis pmōibz sine iuramēto nec peccat; qs vbi additio iuāmēto peccat qs a gr̄uiter si hat ex deliberacōe ppe qđ ē vtile illud filiū Math·v. Sit pmo vester est ē. nō nō. hec de Deo.

¶ Seqūtur nonū p̄ceptum
Nō concupisces vxorem proximi tui.

Decimū nonū Nō concupisces vxorem primi tui. Exo·xx·¶ Deu·v·hoc mādato a sequēti dō in seipō ordiatur i affectib9 ¶ Sz qz sciencia seu noticia p̄cedit affectū.a caren-

cia scīēcie necessariorz q̄ vocat ignorācia·causa ē multorz peccatorz.]dcirco p̄mo dicenda sūt de ignorācia tria pncipaliter. Primo q̄d sit.a q̄d scire tenemur·a q̄tuplex est. Secundo qñ est pcēm·qñ augz vl diminuit pcēm. Tercō q̄ piculosa sit ignorātia ¶ Quantum ad b primū nōndum q̄ necessariū ē de ignorātia tr̄ctare.qz ignorācia est qñq; pcēm mōrle·¶ scire ē pr̄ oseques in precepto ptz per illō Math·xxv. Esurivi a nō dedistis mi māducare· Et statī dicēt hedi vbi vidim9 te Esurientem q̄si dicerēt·]gnoravim9 te pascere in paupib9 Sz xps dicz·q̄ diu nō fecistis vni de minoribz istis.nec mi fecistis Et iterum discedite a me maledicti in ignē eternū]dem pt;·i.cor·xiij·.]gnorās.ignorabitur Sz q̄ ignoratur a do. est priuatus signo caritatis·¶ damnatur cū fatuis virginibz quib9 xps clausit iā ianuā dicēs nescio vos]dcirco orat ps· delicta iuuētutis mee.a ignorācias meas ne memineris Secūdo nōndū q̄ ignorātia q̄ ē peccatum ē puacō scīe debite quā qs pōt hre.a scire tenetur·dz quā pōt hre.qz si est impossibilis:excusat.qz inuincibilis·dz debite.qz si non cadit sub debito:nō ē pcēm ¶ Tercō nōnō c

q̄ ex debito tenēntur diuīsi diu
sa scire. Sūt aūt septē q̄ q̄libet
adultus sciē tenetur aut opēra
dare ad talia addiscendū pria
tria pōit tlz cūr de decē p̄cepti
Primo quilibz tenetur scire cre
dēda que im symbolo tenētur ⁊
docentur de quibꝰ p̄mo p̄cep
dictū est ca ij. Secundo de fide
rāda q̄ de oracōe dominica etiaz
im primo precepto dicta sunt.
Tercō opanda q̄ docent lxies
leges. Est enim hō sub triplici
lege scz sub lege nature dīma
⁊ sb positiua. Lex nature nihil
aliud est q̄ lumē intellectꝰ no
bis infusum a deo p qđ cognos
cimꝰ q̄d vitaē. quid ꝛ agere
debeamꝰ. Et hāc dedit nob de
us in creacōe A qua multi p ig
norantiam se excusāt putāt. vñ
ps. Multi dicunt. quis ondit
nob lxna. Rñdit Dauid Sig̃
tum est sup nos lumen vultꝰ
tui dñe. hec lex in oibus est. Ju
deis. pagānis. ⁊ xpianis. Et in
clinat ad talia ⁊ similia Que vul
tus supp scīm racōem rectaz ut
faciāt xbis supp ex debito ho
mines. eaď facere ei Et q̄ nō vul
tus supp scīm rōem rectā xb fiei
sp in debite alijs ne faciatis. oē
bonū ē faciens. nullū malū ē fa
ciēdū. ⁊ similia de q̄bz. Ro ij ge
tes q̄ legē sp scriptā nō hnt na
turaliter ea q̄ legis sūt faciūt. eiꝰ
modi legē non hntes ipsi sibi

sūt lex. q̄ ondūt opꝰ legis scri
ptū in cordibz suis. testimoniū
reddente illis sciēntia inter Se
cūdo est quilibz sb lege dīma q̄
traditur in scriptuis sacris. no
ui testamti p̄cipue inter que sūt
me necessariū est scire decem p̄
cepta. ad que sciēda ut dicit
Cancellariꝰ in triptito. tenetur
quilibz p se. vel p aliū talē dili
gencia apponere p cōseruacōe
vite spūalis. quā p vite corpal
sustētacōe ponerz ⁊ eo maioē
quo immōrtalis aīma est p̄stan
cior corpe. Rō est. qz sine p̄cep
torz noticia nullus quementer
p̄cā vitaē pōt aut ab eis refu
gere. hoz enim ignorātia ex de
siderio puemens nō excusat. sz
accusat ⁊ cōdēnat Tercō quili
bz hō ē ecc sb lege positiua eccie
vñ tlz i iij di xl ar vltō di.
Eccie p̄ceptū habz eādem vim
obligādi sic dīmū p̄ceptū. vñ
luce dcō. qui vos audit me au
dit. ⁊ qui vos spnit me spernit
Talis lex pnūciat in prochiꝰ
die dñico de ieūnādo festiuā
do. ⁊ excoicatos vitādo. Itez in
die palmaz quando indicatuz
quis non debeat communicare

Dubitatur hic vtrū leges d
hūane imponāt lxi necessitatē
q̄tum ad foz oscie siue sint iu
ste siue iniuste Rñdet thō i ij
q xcvi ar iij leges inposite
hūanit vel sūt iuste vel iniuste.

Capitulū Primū

Si quidē iuste sint. habēt vī obligādi in foro cōsciētie a lege eterna a q̄ dēriuātur. vñ p uer. viij. p me reges regnāt. a legū oditores iusta decernūt Dicūtur aūt leges iuste. a ex fine. q̄n sc̄z ordinātur ad bonum cōmune. a ex autoritate. q̄n sc̄z lex data nō excedit potestatē frētis. a ex forma. q̄n ꝑm equalitatē ꝓportōis imponūtur sb ditis oneā ad bonū omune Cū enim vn⁹ homo sit ps multitudinis. q̄libz homo hoc ipsū q̄d ē a q̄d habz est multitudinis. sic̄ a quelibz ps est id quod ē totius. vñ a natura aliq̄d detrimentū infert pti. ut saluet totū. Et ꝑm hoc leges hmōi oneā ꝓportionabiliter frēda imponentes iuste sūt. a obligant in foro cōscientie. a sūt leges legales Iniuste aūt sunt leges dupliciter. vno modo p cōtrarietatē ad bonum hūanum. ecōtrario predictis. sc̄z vel ex fine. sic̄ cū aliq̄s p̄fidens leges impōit onerosas subditis non ptinētes ad vtilitatē omunē. ꝛ magis ad p priā cupiditatē vel glōriā. vel etiam ex autoritate sic̄ cū aliq̄s legē frt vltra omissam sibi autoritatē siue potestatē. vel etiā ex forma. puta cū inequaliter oneā multitudinis dispēsātur. etiā si ordinētur ad bonū omune. Et hmōi sūt magis violētie q̄ le

ges Tales non obligāt in foro cōscientie. nisi forte ꝓpter vitā dū scādalum vel turbacōnem ꝓpter q̄d etiā hō iuri suo cedere debz. ꝯm illd Matth. v. Qui te angariauit mille passus vade cū eo alia duo. q̄ abstulit tibi tunicā. da ei a pallīū. Alio mō leges possunt eē iniuste p cōtrarietatē ad bonū ōmū. sic̄ leges tyrānor inducētes ad ydolatriā. vel q̄libz aliud quod est cōtra legē ōnam. Et tales nullo modo licz obtuare Quia sic̄ dicatur Actu. iiij. obedire oportet deo magis q̄ hoibz hec tñ.

Sz q̄liter peccant: leges imq̄s statuētes. ꝛ. Ray. in sūma Qui cōdūt leges iniq̄s vel statuta cōtra legē dei. vel contra libertatē ecclesiasticā ut solent facere pleriq̄ prncipes. a omunitates circa vsuras soluendas. vel nō repetēdas cora iudice ecclesiastico. a mlta alia eq̄pollētia ipō iure non valēt leges siue cōnes maiorē. sc̄z dū Fatētes igitur a ꝯsentiētes peccāt mōr hrez. a hredes eor mlti destruant. nulla ꝯsuetudine obstante. mo mlti āmoniti tales leges obmiserit: excōmunicati sūt Tenētur q̄ dāmificati sunt occasione talīū legū tenētur statuētes a hredes eor ad restitucōem. Tenentur etiā in solidū: qui iure rūt prncipē ad ordinandū tales

leges Ite; oēs obſuātes peccāt
mōrliē a tenētur ad reſtitutio
nez oim eoꝝ q̄ taliū legū occa
ſione lucri ſūt. hec de ſū. Joh. li.
g ·ij· Rīto ſcire tēntur ſinguli
bies di. lxxvi. ar. ij.
ea q̄ ad eoꝝ ſtatū ptinēt vl of
ficiū. ut religioſus ea q̄ ſūt reli
giōis. ſacerdos. epūs. iudex. ſca
bin?. artifex. mechanicus. ⁊ ſi
miles ea que ad eoꝝ officiū pti
nent. ſine quoꝝ ſcientia nō pōt
h q̄ſq; debitū actū exercē Ruī
to quilibz ſcire tenetur aliqua
liē tpe quo vult eukariſtiā reci
pere. an ſit ſine peccato mortali
vl nō. quia alias indigne mā
ducās ſibi iuditū manducat ⁊
bibit. de qua ſcientia loquitur
apl's. i. coꝝ. xi. Probz aūt ſeipm
hō a ſic de pane illo edat. id eſt
examinet p diſcuſſionē cōſcien
tiam ſuā. Rue q̄liē fieri optat
habes ſupā. iij. pcepto de cōmu
nione. Et ut Cancellari? dicit
tractatu de polluc̄one nocturna.
Sufficit talis certitudo q̄lem
in materia morali cō ſueuim? ex
pere. q̄ certitudo vocatur mo
ralis ſiue ciuilis Et ad hāc certi
tudinē moralē ſufficit ut pluri
mum q; ſi hō accedēs ad miſſaz
celebrādam diſcuſſerit ſcientiā
ſuā ſicut feciſſz p magna re lu
crāda. aut incōmodo graui de
uitando. Et q; non ſit ſibi cōſci
us poſt hāc diſcuſſiōez de pcō
mōrli. Aut de ꝓpoſito peccādi
mōrliter Rō inſup non noſcat
ſe aliqō impedimentum legitti
mū p excōmunicacōem aut irre
gularitatē hre. hec ille. Adidē
tradit idem tres regulas in ſuo
triptito q̄s habes ſupā de ſacīmē
to penitentie. Sexto q̄libz i
tenetur ſcire bñfitia manifeſta
ſibi a bñfactore ſuo imputa. q̄
alias vicīū ingratitudinis incur
rit. Vbi primo nōnō q; oportz
p virtutem gratitudinis bñfacīē
ti aliquid retribuere. qō fiei ne
q̄t niſi bñfitiū agnoſcatur. ut
ꝓbat thō. in. iij. di. xxij. Et. ii.
q. cvi. a ſequēti. q; q̄uis iſte q̄
donat liberaliē. non intendat de
bitorē conſtituere illum cui gr̄
tis donat debito ciuili ſeu lega
li. videlicz ut pacto firmetur q;
tātū. p tāto tribuatur. tñ cōſti
tuit eū debitorē debito morali
ſeu honeſtatis. q; ad virtutē gr̄
titudinis ptinet retribuō q̄ fit
ex ſolo debito honeſtatis. quā
ſcz aliq̄s ſponte facit ⁊c. Secū
do nōnō q; tres ſunt grad? nō
dico ſpēs gratitudinis Prim?ē q;
hō bñfitiū acceptū recognoſcat
Secūd? q; laudet ⁊ gras agat
Terci? q; retribuat pro loco a
tempore ſm ſuam facultatem.
Sz dubitatur vtrū q̄s plus k
teneatur ad gr̄tes redd̄as de
pēnitēs q; innocēs ſy. tho. i. iij.
di. xxiij. a. ii. ii. vbi prius. grārū

actō respicit ꝛ quātitatē dom̄ ꝛ modum gratuite datiōis. Et ex vtroq; mēsurā recipit. qz tā maiori dono ꝙ magis gratis dato maior gratiarū actio debetur Cōsiderando ergo quātitatē dom̄i. Sic inocēs magis tenetur. Tū qz maius donum ei datur. vidz innocentia. ꝙ fit restitutiō iustitie Tum etiā qz magis ostenuat̄ grā ei ne cadat ceteis paribz. absolute loquendo. de primo dicat Aug⁹. in. ofes. Quis hoim cogitās suam infirmitatē audz vizibz suis attribuere castitatem atq; innocentiā suaz ut min⁹ amet te. quasi minus fuerit ei necessaria mia tua donans peccata ouerb ad te. ꝛ subdit Et ideo tantūdem. primo ꝙ plius diligit. Secūdo parētibz Tercō prelatis spūalibz. Quarto plātis rēporalibus. Quinto alijs qui nobis bñfecerūt. Et inf̄ prefatos quatuor adhuc sunt nouē genera hoim quib⁹ posset videi qz bñficia eis essent totaliter subtrahenda. ꝛ tñ sūt eis omunicāda in pte vel in toto. primo qui dāt cū cōtumelia ꝛ tarditate. vel cū tristitia. nam hom̄ animi est. ut magis attendat ad̄s ad bonū ꝙ ad malū Et ideo si alicui bñficiū dedit nō eo mō q̄ debuit. nō oino dz recipiēs a grāz actione cessare. min⁹ tamē ꝙ si mō debito p̄stitisset. Quia ut seneca dicit libro. in. de bñficijs Ol̄ tum celeritas fecit. multū abstulit mora Secūdo de istis qui

gnus essz pena: datur ei grā. ꝛ sic licz illō donū qō datur i no cēti sit absolute ois deratū mai⁹. tñ donū qō datur pnitenti est maius in opacone ad ip̄m Sicut etiā puū donum paupi datum ei est maius ꝙ diuiti magnū. Et qz actus circa singulaia sunt in hijs que agenda sunt. magis ois deratur qō hic ē vel nunc tale: ꝙ qō est simpliciter tale. ut dicat phs. iij. ethi. de volūtario ꝛ inuolūtario Dñ luce. vij. Cui plus dimittitur. plus diligit. Tercō nōndū qm̄ tis tenemur grati esse aliqua p̄ dictaz retribucōe. Primo deo. Secūdo parētibz Tercō prelatis spūalibz. Quarto plātis rēporalibus. Quinto alijs qui nobis bñfecerūt. Et inf̄ prefatos quatuor adhuc sunt nouē genera hoim quib⁹ posset videi qz bñficia eis essent totaliter subtrahenda. ꝛ tñ sūt eis omunicāda in pte vel in toto. primo qui dāt cū cōtumelia ꝛ tarditate. vel cū tristitia. nam hom̄ animi est. ut magis attendat ad̄s ad bonū ꝙ ad malū Et ideo si alicui bñficiū dedit nō eo mō q̄ debuit. nō oino dz recipiēs a grāz actione cessare. min⁹ tamē ꝙ si mō debito p̄stitisset. Quia ut seneca dicit libro. in. de bñficijs Ol̄ tum celeritas fecit. multū abstulit mora Secūdo de istis qui

aliq̄ bñficia dāt ꝓpt̄ suā vtilita
tē de q̄bz dic̄. Sene. li. vi. de bñ
ficijs multū int̄est vtr aliquis
bñficiū nob̄ det sua cā. an sua
a nr̄a. Ille q̄ tot9 ad se spectat a
nob̄ pdest. q̄ aliter sibi pesse
non pōt eo loco in hōdus vidz
quo q̄ pecori suo pabulū pspi
cit. Si me in oīoz cū admisit.
si duos cogitauit. ingratus sū
a inuist9 misi gaudeo hoc illi p
fuisse q̄ prodeāt in. Sūme ma
ligmitatis ē nonwcare bñficiū.
ñ q̄ dantz aliquo mō modo
afficit Tertio de istis q̄b9 nō ē
necessariū ut eis aliquid detur
ut diuitib9 ꝯ. sm Sene. li. ij.
de bñficijs. q̄ ꝯtumcūq̄ quis
felix sit. tñ pōt sibi fieri recōpn
sacō beneficij p exhibicōez reue
rentie a hōris. vñ. di. phs. viij.
ethi. q̄ superexcellenti q̄dē dz fie
ri hōris retribucio. indigēti autē
retribucō lucri Et. v. li. di. Señ.
Redere possum9 felicibus fi de
le obsequiū. assiduam ouersacōem
monē cōmunē a sine adulacō
ne iocūdū. Etiaz qui gratus be
nefitium accipit ut di. libro. ij.
Primam eius pensionez soluit.
q̄ grate aūt ad nos beneficia p
uenerint iudicem9 effusis affe
ctib9 q̄ non ipō tm audiente
ꝫ vbiq̄ testemur. hoc ille Ārto
de pecoribus. Etiam si iste qui
beneficium dedit in pius muta
tus est. debet tamen sibi fieri re
opēsacō sm statū isti9 ut sez ad
vtutē reducatur. si fit possibile
Si aūt sit insanabilis ꝓpt̄ ma
liciā. tunc alt̄ est effectus q̄ pius
erat. a ideo nō debetur ei recōpē
sacō bñficij sic̄ pri9 Attamē q̄
tum cūq̄ fieri pōt salua honesta
te. meōria dz haberi pstmi bñ
ficij ut patz p ph̄m. ix. Ethico.
Sexto de huius respectu dñor.
x. Señ. li. iij. de beneficijs Ruā
diu seru9 prestat q̄d a seruo exi
gi solz. ministeriū ē. vbi plus q̄
a huo nec̄ est: bñficiū ē. Et ideo
huius vltra debitum fatētib9 gr̄
cie sunt hōde Septio de in m
gr̄tus vbi distinguend est. nā
ingrato duo pēsāda sūt. Prio
q̄dē q̄ dignus sit ipse pati a sic
certū est q̄ metur bñficij sb̄trā
cōez. Alio mō cōsideradū ē q̄d
optreat. s. bñficiū facē. Prio nā
q̄z nō dz ee facilis ad mgnitudi
nē iudicādā. q̄ frequent aliq̄s
ut di. Señ. q̄ nō reddit: nō sp
mgr̄tus ē. q̄ forte n̄ occurrit
ei facultas Aut debita oportuī
tas reddēdi. Secūdo dz tendē
ad hoc q̄ de mgr̄to gnāl̄ faciat.
q̄d si nō pōt prio bñficō facē.
forte faciet secundo. vnde luce.
vi. Altissim9 benignus est sup
ingratos a malos. Si vero ex
beneficijs multiplicatis ingrati
tudinem augeat a peior fiat:
debz a beneficiorum exhibicio
ne cessare. Octauo de isto cui

bñfitiū impensum inutile foret aut nociuū si sibi fieret. Nō ꝛ recōpensatio bñficij precipue pēdet ex affectū. Et ideo eo mō dr fieri recōpensacō. q̄ magis sit vtilis. Si tn postea p eius incuriā i damnū ipsi⁹ vertatur nō iputatur recōpēsāti. Sꝛ quid si quis iuuat aliū pcēdo. tenetur ne grat⁹ eē. Rx. tho. gratitudo respicit bneficiū. Ille aūt q̄ alicui auxiliatur ad pcēdum nō cōfert bñficiū. ſ magis nocumentū. et ideo nō debetur ei grārū actio n̄ forte ꝓpter voluntatē si sit deceptus. dū credidit adiuuare ad bonū. et adiuuit ad pcēdū. ſ tūc non debetur recōpēsacō talis ut adiuuetur ad pcēdū. q̄ hoc non essꝫ recōpēsare bonū ſ malū. qđ cōtrariatur gratitudini. Nono an sibi q̄s debeat bñfitū pstare. Rx. q̄ respectu sui non ē ꝓprie bneficiū sed methaphorice. Iuxta tū vicꝫ ſm ph̄m. v. ethi. dicitur diuise partes duis sicut diuerse psone. vñ miserere animę tue placēs deo: ecc̄. xxx. Quarto nōndū q̄ multi sunt gēdus ingratitudinis. Prim⁹ in eo q̄ non retribuit bñfitū acceptū opere aliquali. Secūdus in eo qui retribuit bnefico mala. Tert⁹ in eo qui dissimulat q̄si non demōstrās se bnefitū accepisse ut verbo non gr̄tes refe-

rēs nec laudās. Rr̄tus in eo q̄ bneficiū vituperat. Quītus in eo q̄ nō recognoscat siue p obliuionē siue quocūq; alio mō. Intellige non quid de obliuione que puenit ex naturali defectu. q̄ illa non ē pccatū. q̄ nō subiacet voluntati. Sed de illa q̄ ex negligēcia puenit. De qua Sen. iij. de bneficijs. apparet illū non sepe de reddendo cogitasse. cui obtexit obliuio. hic quītus gradus respectu p̄cedēciū est grauissim⁹. Sextus ē in eo q̄ beneficiū quasi maleficiū reputat. primi duo opponūtur tercō gdui gratitudinis supra recitato. medij duo secūdo. vltimi duo p̄mo. Est ali⁹ modus ingratitudinis improprie dictę. quādo q̄s bneficiū recipit et ignorat q̄s dedit. non ei talis pccat nec ingr̄tus ē si bñfitū nō recōpensat. dūmodo sit paratus bnefitū recōpensare si noscat. Est aūt laudabile q̄nq; ut ille cui datur bñfitū ignoret q̄s ꝑstet. Tū ꝓpter iamis glorię vitacōez. Sicut beatus nicolaus aurū i domū vicini furti pitiēs. q̄ vitare voluit hūanū fauorē. Tū etiā q̄ in hoc ipō ap̄li⁹ bñficiū facit: q̄ cōsulit wrecūdie eius qui bnefitū accipit. Ideo Sen. iij. de bñficijs interdū q̄ iuuat̄ fallend⁹ est ut habeat nec a quo accepit sciat. Quinto

nō nō q; ingratitudo aliqñ est pec
catū mōrle · vñ · ij · t hi · ij · pnti
b? nō obediētes ingrīti celesti ·
Est etiā aliqñ riale Nāut tho ·
vbi supra di · q. cvij · Ingratus dr
aliqs duplicit vno mō p solaz
obmissiōez · puta q nō recognos
cit vel nō laudat vel nō retribu
it vices p bñficio acceptо · Et
hoc nō ē sp mōrle · q debitū gr̄
titudis est ut supra dictū ē ut bō
eciā liberalit ebuat ad qd nō te
netur Et ideo si illd pretermittit
non peccat mōrlit · est tn pctm
riale · q hoc puenit ex negli
gēcia qdaz aut ex aliq indispo
sitōe hōis ad virtutez pōt tam
o tīgere q eciā talis ingratitu
do sit pcm mōrle · vel ppter in
tricatē cōtemptum · vel eciā ppt
cō dicōem eius qd subtrahitur
benefico quod ex necessitate ei
debetur · siue simplicit · siue i ali
quo necessitatis casu · Alio mō
dr aliquis ingratus q non so
lū pretermittit implere gratitudis
debitum · ꝫ eciā contrariū eius
agit · Et hoc eciā p̄m condicōez
eius qd agitur · quando q; est
peccatum mōrle quīq; riale
Sciēdū tn q ingratitudo q̄ pue
nit ex pcō mōrli habz pfectā i
gratitudis rōez Illa vro q̄ pueit
ex pcō riali ipfectā · Hec dicta
ab inicō illi? materie de gratitu
dine sunt de mēte tho · vbi p̄us

Capitulū Secūdū

Septio dz q̄libz scire alia
q̄lit suas infirmitates
t miscias · q alias sup
birz · vñ bern̄ · p̄mone · xxxvij · su
p Cañ · Neo absq; sui cognicō
ne saluari pōt de qua nimiz mr
salutis hūilitas oritur t timor
dñi q̄ t ipe sic inciū ē sapiencia
t salutis neo dico absq; illa co
gnicōe saluatur · q tn etatē ha
bet t facultatez cognoscendi
qd ppt̄ puulos loquor · t ppter
fatuos quoz alia ē racō Quid
si ignoras deū poterit ne spes
esse salutis · nec hoc q dē nec ei
eū potes amare quē nescias · aut
habē quē non amaueris Noue
ris p̄ide te ut deū timeas · noueri
ipsum ut eque ipsum diligas ·
In altero inciatus ad sapiaz In
altero t osūmatus · q inītium
sapie timor dñi · t plenitudo le
gis est caritas Tā ergo vtraq;
ignorātia cauēda ē tibi · quoniā
sine timore et amore dei saluus
eē non potes · Et quēadmodū
ex noticia tui venit in te timor
dei Atz ex dei noticia · dei iti dem
amor Sic ecōnzio de ignorātia
tui superbia · t de dei ignorācia de
speracō · Tui ergo ignorācia t
dei maxime fugiēda est Hec de
bernhardo Ad cognoscēdū b
autē se nōnda sunt tria primo
paliter · Primo q̄tū sint defectus
nri Secundo cur tā difficile sit
hūiliare se Tercō quo sub oib?

nos dcbm⁹ hūiliare. Quantum ad primū nōnda sūt tria Primo de añcedētibus pcā actualis malitiā· Secūdo de ipō pcato. Tercō de osequētibz mal' De prīo adūte q primū nr̄m fūdamētum ē mihileitas ⁊ vanitas ex pte nr̄a· Quia sic cor p⁹ nostr̄ habz prēm a mr̄ez· Sic ⁊ aīa similit' patrē ⁊ matrē quodāmodo habz· In anima eni duo sunt. vicz ea q̄ sūt bona ⁊ pfectionis. a illa a solo deo patre emanauerūt· Et ea q̄ sunt ipfectiōis. a illa a mr̄e nr̄a que ē mihileitas puemunt de vtroq; ꝺz Job· i· Oia p ip sū facta sunt· ⁊ sine ipso factū ē nl· Primū ē dī· non nostri ñ ip̄m⁹ tum dc⁹ dedit· sm illud Jacobi· i· Omne datū optimū ⁊ oē donū pfectū de sursum ē descēdens a patre luminū· volūtarie eni genuit nos wrbo weritatis ut sim⁹ initiū aliq ꝺ creature eius· vñ wilh· pisiēñ· li· suo de aīa Et Ug· ag· li· de cauſ Et alb· sup eodē pbant pmo demonstrāt q cū dc⁹ sit solus vn⁹ ⁊ vincus fons eēndi bonitatis scie potentie ⁊ similiū pfectionū Jdcirco nullibi alias inueitur m q̄cūq; creatura eē· bonū. virt⁹· scia· ⁊ talia hmōi nisi a prīo fonte habeat· vñ dicit saluatoꝛ· nemo bonus nisi sol⁹ dc⁹· vñ creature oēs sunt solū cannalia q̄dā p q̄ ad nos fluūt ꝺima dona Exēplū de vno fonte mūdi exīte· null⁹ tūc aquā hēꝛ nisi de isto fonte· aliud exēplū ē de sole qui ē fons lumis. Aer igitur non illuminat nisi lumē defert· Aliud exēplū de vnico diuite. oibz existētibz miseris ptunc null⁹ diuitias hēret· misi ab eo q̄ p nūtios dona dirigerz. vñ apls. i. thi· i· regi seculoꝝ immōꝛtali invisibili soli deo honoꝛ ⁊ gloia Exemplū simlit' de vnico sapiēte potes applicare· secūdū vicz nihil ē p̄ese nr̄m cū oibus ipfectionibz nihilū sequētibus· Et ē sm tho· p̄mū fūdamentū oīm nostraꝝ opacōnū m⁹ tū sūt ipfecte ⁊ defitētes ⁊ monstruose ut pbat dns Alb. i li· suo de cauſ· hoc ps· vidit cum ait· Ego aūt tāq; nihilū añte. wrūptame vmūsa vanitas oīs hō viuēs· hoc exptus ē sapientissim⁹ salomō· cui⁹ primū wrbū· li. eccīasē illꝺ· Vanitas vanitatū ⁊ oia vanitas sp· sūt· ecce mr̄· Sz q̄d de twis a ꝺo sese rit: ocludit i vltīo wrbo eiusꝺ libri finē loquendi oēs pariť audiam⁹· Deum time· ⁊ mandata eius obſua: hoc ē oīs hō· Cūcta que fiunt. adducet in iudiciū p oi errato siue bonū sit siue malū Ubi nōnꝺ c q̄ vbicūq; nos inspiciam⁹: tūc

repím? nos míhíl esse. In nobis
enim quinq; oíderare possum?
vicz fieri. esse. cogitare. velle. ⁊
operari. cū pficere. Quoz nullū
est ex nob̄ mḡ̃tum aliquid bo
mí ibí est. sed mḡ̃tum defectuosi
ibi aliquid est. De fieri ptz pri
mo Ro. viij. vanitati creatuā sb
iecta est. vnde creare diffimitur
p aliquid de míhilo facere. De
secundo vicz esse. gal. vi. Qui se
existímat aliq̄d ee cum míhil sit
ipse se seducat. Et p̄m gre. Oīs
creatura ím quolibet ístanti ím
mihilū deciderz mísi manu dei sb
sisteret. ysa. xl. ōnes gentes q̄si
nō sint sic sūt coram deo ⁊ q. mi
hilū ⁊ mane reputate sūt ei De
ctio vicz cogitare. ij. cor. iij. nō
sum? suffitiētes cogitae aliq̄d
a nob̄ quasi ex nob̄. De quarto
⁊ q̄nto sczvelle ⁊ pficē. Phili. ij.
Deus opatur ím nob̄ velle ⁊ pfi
cere. ysay. xxvi. oia em̄ opa nra
opatus es dñe. Et si velle hēm9
tamē. Ro. vii. dicitur velle adia
cet m̄. perficere aūt bonum non
ínuemo. De facere ptz Joh. xv.
Sine me míhil potestis facere
Ex quo ptz. Primo q; pro míhi
lo nostri saluamur ps. lv. p; mí
hilo saluos facies illos. nec de
sperare debem?. Ruia. ij. Coem.
iij. fiducia; talē habem? p xpm
ad deum non q; suffitiētes sim9
cogitae aliquid a nobis quasi
ex nobis. sed suffitientia nostra
ex deo est. Et plena est scriptuā
q; ín deo spem ponamus. vnde
osee. xiij. pdicio tua israhel ex te.
tm̄modo ím me auxilium tuum
Ad idē xpus Joh. xv. Ego sum
vitis vra. ⁊ pat̄ meus agricola
est. Et pt? pauca. vos palmites.
qui manz ím me ⁊ ego ím eo. hic
fert fructū multū. quia sine me
míhil potestis facē. Si quis ím
me nō manserit: mittetur foras
sicut palmes ⁊ aresca. Hec duo
vidlicet cognicio sui ⁊ dei. sunt
cause vere deuocionis scdm th.
Iterum vere humilitatis. hec q̄
cum q; frequenter cogitaret. de
míhilo nostri. omnia vitia faci
liter vitaet. Quid enim superbiet
qui míhil habet mísi mihil. Quid
auare cupiret. cuius oīa bona
sūt dei. Quid voluptati operam
daret. qui se per peccata ím mihi
lū tendere crederet scdm aug9.
Quando trascētur. qui deum ni
ste pmittere oia credit. ⁊ se reū
cognoscit. Quid deniq; torpebit.
qui se omnibus bonis priuatū
credit. Sed nōndum est val
de. q; modicū pficit talia solo ím
tellectu cognoscere. vicz ímper
fectiones ⁊ mala nra. nísi etiam
voluntatem moueam? ad con
temptum nostri. ⁊ ad deum p
gracia ⁊ adiutorio recurramus
cum gemitu. ⁊ ad humiliacōnis
signa ⁊ opa opaz dem? Sed
cūndo humiliai ⁊ scire debem?

q̄ totaliť in pcō originali im
vtero aiati fuim? a nati · Est
aūt pcēm originale carentia
originalis iustitie cū debito ha
bēdi eā vl equalēs. vic; grāz. q̄
pcō originali sic mficiamī. nā
adam a eua in paradiso positi.
a deo receperūt donū originalis
iustitie p se a suis posteris iure
hereditario: sub tali pacto. ut si
obedietes deo essent in suis mā
datis: etiā posteri idē donū ha
berēt. Si non: tunc ipi a here
des dono originalis iustitie pri
uati eēnt ꝑpetuo · nisi dei filius
recuparz. Rua iustitia originā
li primi pntes a nos fuissem?
immunes a culpa · virtutibus
deoati · deo lete buietes · fine fa
me a siti. a bruta nob obedis
sent. nl nob nocuissent. a tan
dē sine mortis pena ī celū trās
lati fuissem? Sz hec hoc donū
ipi pdiderūt. pthoplasti · a nos
eoz filij nati eodē dono care
m9. Et id dicit deo scdz Aplm. Oēs
nascimur filij ire a miserie · a sic
aiamur nō dū nati. Terdeō hu
miliari debem9 ꝑpter fomitem
o tractū p originale pcēm. q̄ fo
mes est quedā ad huc relicta ī
fectio. oīa mēbra corpis a aie
inclinās ad vitia a a virtutib;
retrahēs. non tm est fomes iste
pcēm. qz originale pcēm per
baptismi sacmētū. xpi passioe
cooperante deletū est. Sed est
quedā debilitas relicta ī hoie.
hoie etiā iā sanato. Sic reliqe
febris. febre cessante manent ī
artub?. ab expedito motu re
trahentes · a ī merca quādā in
clinātes corpus sanatum. hoc
xps in parabola tāgit luc. x. vbi
dicitur. Homo quidā descēde
bat ab hierusalē i hiericho. id ē
de paradiso in terrā inimētoz · q̄
incidit in latrōes. id ē in fua su de
monū. qui spoliauerūt eū. sp̄.
gratuitis · vic; iustitia originā
li q̄ q̄tuoz aie potēcias pfecit.
wlūtatem. iustitia. Intellectū
prudētia. irascibilē fortitudie.
a concupiscibilē tēperantia. a pla
gis ipositis sp̄. naturalib9 dois
vulneratis. abierūt semiuiuo re
licto. vbi ꝑm hēdā a tho. i. 2. q.
lxxxv. q̄tuoz pncipalia wlne
ra quelib; aiam originali pec
cato modo cōtrahit. sc; malici
am i wlūtate. Ignorātiā i intel
lectu. Infirmitatē in irascibili. a i
tēperantiā in concupiscibili. Per
iustitiā enī originalē pfecte ra
cōi mfriores aie vires ordinebat.
a ipa racō a deo perficiebatur
ei subiecta. hec aūt originalis
iustitia sbtracta est p peccatū
pmi hois. primo sibi · deinde
oib9 a de filijs. Et ideo oēs vi
res aie manēt quodāmō pro
prio ordine destitute. quo or
dinātur naturaliť ad virtutes
pfectas a ad alias · Ipsa autē

destitucō nature vulneracō &c.

e De secūdo vicz de ipō pcō īm
sca ippiq̄s effabz scaendō prio
q̄ pcaē vl pcēm habē ē de se
malū ⁊ turpe ⁊ idō a rōe rcā nl
lo mō eligibile vlle eī pcare
fm anselm. Cur de? hō ē ifinite fu
gibile cuilibet creatuē rōli. sed
ad hūc sensū q̄ infinitū malū p
q̄tis cūq; bōis oñdis vl malis
effugiēdis nūq̄ dz eligi vl ac
ceptari nec rōbiliē pōt fieri vl cō
mitti. Tā imēsa aūt fugibilitas
pcī surgit ex eo tū q̄ malū de
se tū ex imēsa ihōrabilitate dei ī
⁊ p oibz rebz hōrādi tū ecē ex ni
dispabili debito nr̄o ⁊ obliga
cōe ad ei? hōrez. pcz siq̄dē ē dei
ihōra cō Et rspcū talis infinite fu
gibilitatis oīa pcā sūt eq̄ fugi
bilia. nō tū oīa pcā sūt eq̄ ma
la seu ḡuia. q̄ mōrle ē gr̄u? vi
ali. Dalicia ei pcī attēditur pe
nes hītū intēsiorez vlūtatis a
otēpt?. delcā cōez q̄z vl difficul
tatez. ⁊ labrē quē hēm? in opi
bz q̄bz de? inhōratur. Quia fm
hec spoliam dom̄s. affligim̄ pcī.
⁊ in naturalibz vulneram̄ ⁊ ledi
mur. Secūdo malicia pcī patz
ex eo q̄ illō de? sapientissimus
maxiē odit. ymo nec dyabolū
nec pcōrē odit n̄ ippt pcz. vñ
Sapi. xiiij. nl odisti eoz q̄ fecisti
Et q̄ ampli? est. deus nullū tā
bonū habz amicū. q̄n si peccet:
efficitur sibi ad mortez inimicꝰ

ut patz de angelis peccātibz q̄ in
naturalibz erat pulchrima ps
mūdi. Et in petro eū negāte. Et
q̄ maximū vidz ut pcēm occi
deretur deus filiū suū voluit oc
cidi. ps. liij. ippt scelus populi
mei ego percussi eū. Deū igr pcz
q̄si iratū ostituit ⁊ fuibūdū fm
illō ps. Dñe ne in furore tuo ar
guas me. Tercō patz pcā mali
tia in eo q̄ nihil pōt nocere bōi
nisi pcēm. fm illud q̄ camit ec
clesia. nulla nocebit adūsitas.
si nulla dñetur in̄tas. Ro. vi
iij. Scimus q̄m diligētibus deū
oīa cooperantur in bonū. Dyabo
l? ei si nō peccam? tēptādo nob
fm ber n. Coronas eternas fa
bricat. hō inimicus plequēdo
nos purgat. ⁊ adūsa cūcta vir
tutibus roborat. f De tercio
vicz de nocumentis ⁊ effectibz
pcī nōndū q̄. xij. mala infert.
q̄ mala de? ex magna bonitate
⁊ caritate erga nos ordinauit.
ut visis tot malis. ad eū redea
m?. Exēpli grā. Iste pat maxie
ouēceretur filiū diligere. q̄ pcu
rarz ut ab eo fugiētē filiū null?
bn̄. ꝑ q̄libz male tractaret ad si
nē illū ut ad patrē rediret. pmū
malū est. q̄ anima pulchra
rima ōnīū creaturaz infra āge
lū maculas tot p pcēm coīhit.
quot pcā omittit ut declaratur
fm tho. i. ij. q. lxxxvi. Sic enim
in corpalibz macula dicitur q̄n

aliquod corp⁹ nitidū vl pul
chrū pdit mitorē ex otactu al
teri⁹ corpis. sic vstis. auxz. ar
gētū ⁊ similia. Sic ⁊ spūali
bus etiā fit macula Quia aima
duplicē mitorē hab;. vnū ex re
fulgentia lumis naturalis raci
onis p quā dirigit i suis acti
b;. Aliū ex fulgētia ōmi lumi
nis. sc; sapiētie ⁊ gratie p quā
hō phcit ad bñ ⁊ decēter agē
dū. Est aūt quidā otact⁹ ínfe
rere aliquib; reb⁹ p amorem.
Cū igitur hō peccat. inhere; ali
quib; reb⁹ cōñ lumē mōis ⁊
ōme legis. vñ ipm dēt mentū
mitoris ex tali otactu puemēs
macula aie methaphoice dici
tur. vñ etiā de Salomone dr
dedisti maculā in gloriā tuā.
⁊ Eph. v. Viri diligite vxores
vras sic xps dilexit eccīaz. ⁊ se
metipsū trōdidit pro ea ut illā
sācificaret mūdans eā lauacro
aque i vrbo vite. ut exhiberet
sibi gloriosā eccīaz nō habētē
maculā neq; rugā Sūt autē
triplices macule pcā cōcomi
tātes Et qlib; istaz multiplex
Prima macula ē priuatio mito
ris aie Secūda dispōis relicte
p pcā Tertia vro ē ofuetudo
pccandi inducta. ¶ Secun
dū malum pcī ē. q. tollit vitā
anime. sc; deū ⁊ grām. ⁊ denu
dat vstib⁹ virtutū infusarū.
sc;. vij. domis spūssancti. trib⁹
virtutib; thxologicis. ⁊ infu
sis cardialib; ⁊ moralib; caracte
res aie vacuos facit. ⁊ virtu
tū acq̄sitaz hitus palliat. vñ
Apoc. xvi. Beatus q̄ custodit
vstimēta sua ne nud⁹ ābulet
Matth. xxij. de vste nuptiali
ibid. Tert⁹ effectus pcī est. q.
reatū q̄s incurrit. id ē obliga
cōez ad pnā. Vna ē cēntialis
peccatū sequēs. vic; remorsus
ofcīēcie h vl in morte. ⁊ postea
de qua Aug⁹. i. cōfb. Justisti
dñe ⁊ ita factū ē. ut pna sit si
bi ois anim⁹ mordinatus. Et
itez. vrte ⁊ reuerte ōia in la
tus ⁊ in tergū. ⁊ ōia inq̄etu
do. tu solus reqēs Alia pna ē.
Aut eterna in inferno. Aut pur
gatorij pna acerbissima Aut h
pētens vita p opa dura Et sic
sunt q̄druplices pene ⁊ carce
res in q̄b⁹ pcēm puniūtur. vic;
ofcīa. mūd⁹. infern⁹. ⁊ purga
torīū. nā fm phm. culpe recor
dmātur p penas. Virtus effe
ctu⁹ ē. q. pcā minuit inclinati
onem ad virtutes. ⁊ impedit
cāt ad vitia filia ⁊ alia Et q̄tu
or vulnerā aie p oigiale pcēm
otrīcta āpliat. ⁊ dilatat actua
le pcēm: mḡ tū vic; rō p pcī
ebetatur. p̄cipue in agēdis. ⁊
vlūtas indurat ad bonū. ⁊ dif
ficultas bñ agēdi accrescit q̄
ad irascibilē. ⁊ ocupiscētia ma
gis exardescit in cōcupiscibili.

vñ ſm gre. pc̄m q̄s p pniam non diluitur mox ſuo pōdē in aliud trāſit. Exēplū in dauid q̄ viſu p̄mo pcecauit. ſecūdo uolū tate. t cio ope adulteriū ꝓpetrauit. q̄rto hōici diū omittendo. a poſtillo diuſis modis. palliādo. ꝙ. ſic. xi. Similit de frībus Joſeph. geſic. xxxvij. Sic em aūs alis aggrauatis p lapidez uel aliud ottinue ad pma deſcendit a debilitatur. ſic ꝙ aia pcō grauata. Quūtus effect9 pc̄i ē. q̄ alia dimiſſa redire facit taliter q̄ ꝓpt̄ magnitudinē ſp ſequēſ pcatū grauiq̄ eſt. ut p̄z math. xviij. In huo cui debitū dimiſſū reuocatum ē non intelligas q̄ ead̄ numero pcā redeāt. ſz ſpē ut dictū eſt. ¶ Sextus effectus ē. q̄ facit huū dyabolo cuius mācipium eſt q̄s libz pc̄m vñ Joh. viij. omnis q̄ facit peccatū huq̄ eſt pcā. Et ſic tollit libertatem q̄ filij dei ſumus. ſm illud Joh. i. Dedit eis ptātem filios dei fieri. Dlā ſcōm wrbacriſti Joh. viij. cū filiq̄ nos libeāuerit. i. libtauit. wre liberi ſumus. q̄ ſm apl̄m. Empti ſumq̄ pcio magno. Et. ij. pe. ij. A q̄ q̄s ſuperatq̄ ē. eiq̄ huus ē. Sz a dōne vincimur p pc̄m ergo ac̄. Septimq̄ effect9 ē. q̄ pc̄m facīēti maxima gaudia aufert q̄ pmia. videlicz celū a bātudinē. āgelorq̄ q̄ ſcōrq̄ ſocietatem q̄ ſimilia. vñ

Math. xxv. Veite bñdicti patris mei poſſidete patum wbiſ regnū a ſtitutōe mūdi Et ecō uſo. diſcedite a me maledicti in ignē et nū. q̄ patq̄ ē dyabolo q̄ āgelis eiq̄. Quare q̄ dimiſerūt bona facere ut ptz ibidē. Quid ergo de maleſatientibus erit. ¶ Octauq̄ effectus p pc̄m meritū q̄ augmētū futuroq̄ bonorū minuitur. q̄ in eo q̄ venialiter vl mōrlit pccam9 nil mereāt. ſz demerent pēas. Nonus effectus q̄ nocz corpi q̄ ꝓpter pcā multi corpalit infirmātur. i. cor. xi. Ideo int̄ vos multi infirmi q̄ imbecilles. q̄ dormiūt multi. q̄ ſcz irreuerent cōmunicabāt Et Joh. v. dz infirmo trgita octo ānos iacētī q̄ cui piſcina curato Ecce ſanq̄ factus es. iā noli pccare ne aliq̄d tibi deteriq̄ cōtigat. videlicz i ſignū q̄ infirmq̄ facus fuit ꝓpt̄ pcēz. vñ ex de pēa. q̄ rimſ ſiōibz dz Diſtricte p̄cipimq̄ medicis corpm. ut cū eos ad infirmos vōri otigerit: ipōs añ ōnia moneāt q̄ inducāt ut medicos aduocēt aiaq̄ ut poſtq̄ fuerit infirmo de ſpūali ſalute puiſū. ad corpis medicīe remediū ſalubrius pcedat. ut cā ceſſante. ceſſet effectus. vbi dicit glo. hoſtiē. Exquo dicit. precipimq̄ neceſſitatem impotat. q̄ tranſgreſſor peccat mortaliter. Decimus ē q̄ eccleſiam ſuffragiis ſpoliat

que fa cerꝫ interim qꝫ peccat. ⁊ aias filiter ⁊ peccātē puat bono ope. oēs enī aie h̄a in purgatorio cū ps. orare dr̄ dicē te. ptiapē me fac dr̄ oim timētiū te. ⁊ custo dietū mandata tua Vn dr̄ im⁹ pcēm hr̄stiis assimilat qꝫ ps. hō cū in honore esset non intellexit. opatus est iumentis insipiētib⁹ ⁊ sē. pcōr ei rōe non recte vtitur discrete bonū eligēdo. Ad terrā inclinatur cerzena amādo Ad cēlū nō erigitur ōma cōtemplādo Impetu ire fertur ⁊ carnali cō cupiscētia. Duo dr̄ im⁹ anima quā de⁹ creauit ⁊ dotauit pulchrime ⁊ laissiāꝫ fecit. atꝫ post angelū oim creaturarū pfectissimā. pcēm dr̄ turpat. infirmat. ⁊ in periculosissimo statu oī qua qꝫ poīt. vñ aia peccatrix dr̄ pmigri ⁊ pmagiai pōt r̄ vlut virgo vlcia q̄ essꝫ inflata per supbiam. vulnerata p auaitiā. ꝺro pica per luxuriam. fetida. p gulā. febricitās p irā. intoxicata p inuidiā. oib⁹ membris ofracta p accidiaꝫ. hr̄c cēca est per ignorātiaꝫ. surda p inobedōnē. muta p recte loquēdi carētiaꝫ. nuda p virtutū carētiaꝫ. hr̄c sedꝫ sup vacuo ⁊ nihilo. In cuius dorso fert corpus qꝺ corrūpitur. ⁊ eā aggrauat. sb ei⁹ pedib⁹ infern⁹ in quē pōt cadere quā circūdant hostes in nu

membiles Int⁹ vitia ⁊ cōcupiscētie. extr̄ dēmonia. ⁊ circūq̄qꝫ mūd⁹ Que vidēs apls ad ho. vij. exclamauit dic. Infelix ego hō q̄s me liberābit dr̄ corpe mortis hui⁹ gra dei p ih̄m christū dn̄m nr̄m Quo ad secūdū cur tā difficile sit ad hūilitatē pueire. cū tñ tō nra natura ad illō inclinare videatur dr̄ q̄ r̄tur im⁹ tr̄ statu dr̄ hūilitate tres causas assignt. Prio illud oīgit ex ꝓpria arduitate Quia virt⁹ q̄to ē magis ardua ⁊ perfecta. tāto ceteris paribus ē in accessibilior nr̄is viribꝫ. ⁊ tanto optꝫ cū maiori conatu assurgere ad eā Secūdo ex fortiori impulsu. ⁊ multa appetibilitate sui otrariū r̄ vlr̄ēter radicata in natura rōnali. q̄ nō ē plena ꝫ vacua ꝺo. ⁊ p cōsequēs ē inflata ⁊ plena r̄to sa estiacōne sui ipsi⁹ Altitu ꝺo ei ptātis ⁊ pfidētie. ⁊ singulais p̄rogatiuis. ⁊ nulli sb esse. nullius q̄ legibꝫ coartai. ꝫ in oibus ꝓpriā volūtatē sequi. hr̄c se exhibēt mētali ut qꝺ ꝺā ꝺmū eē ⁊ posse. ⁊ ut q̄ꝺā quasi gloia dei. Et ido ē difficilimū radices supbie in tali medullitus imbibitas a se eradicare Terciō ex eo qꝫ cōtēptus tui pfert quādā ymaginē ineffabilis mortis anihilacōnis. ⁊ ānullacōis Et ido grāde fui cōtēptū hoīz homo. sic fui

annihilacōez Tm enim se sentit
hō eē ⁊ viuere in cordibz alioz
ḡtū sentit se appciari ab eis. Et
similit tm se sentit hō viuere si
bi ḡtum sibi occurrit ut gloio
sus. ⁊ ut res magna ⁊ alicuius
valois. Qñtum aūt hmōi app
tiacō ⁊ fama tollitur aut minui
tur ⁊ a quot cordibz tm ⁊ a tot
cordibz sentit se hō mori ⁊ annī
hilari. Cōtēptus etiā addit vltī
hoc cōsensum oculeacōnis ⁊ de
iectōis ⁊ tanḡ abhominabilis
⁊ hoc est quodāmodo pius eē
ḡ nihil. hoc ē cā tāte difficulta
tis ad tolerādū amādū grādez
contemptum fui. vel infamiam.
Et ideo pfecta hūliacō ē fūmū
gen9 martirij. ⁊ holocaustum
apud dm. Quo ad terciū du
bitatur quot modis homo ve
raciter se possit reputare omni
bus hominibz inferioē ⁊ vilio
rē. Sz ibidem ḡ quintuplicit p
mo opando id quod ē tibi ppri
um. ad alia scōm ḡ sunt opera
dei. Tibi enim ppriū est eē de ni
hilo. ⁊ tendere in nihilū ḡtum
in te ē. ⁊ ea sunt tibi ppa de qbz
dictū est circa pncipium huiꝰ
capituli. Ea em̄ que habēt racō
nez entis. ⁊ bonī sunt a deo. ⁊ ab
ipō deo ptcipāt a. Si ergo hoc
modo opas te illis inuenies tei
nfinitum vilioē illis. hāc viaz
docz Ansel. Secūdā viam po
nit btūs Augꝰ. sup. i. phil. ij.

Supioēs inuicē arbitrātes di
cit. nō hoc debemꝰ estimare. ut
estimaē fingamus. Sz vre estie
mꝰ posse aliquod occultū eē in
alio quo nob supioe sit. ⁊ si bo
nū nrm quo ipō videmur supi
ores nō sit occultum. Dicit em̄
Ambro. li. de virginitate. Qō q
dā plerūq habēt multa bona
exteriora. Sz intus minora. Qui
dā vēo habēt pauca exteriꝰ sed
hñt multa occulta interiꝰ que
pualēt ōmibz istis utpote aliqs
coniugatus habet habitū mā
tirij ⁊ virtutem sufficiētem ad
sufferendū martiriū quā aliqn
virgo aliqua nō habēt. aut nō
tātū ḡtum alicui. Ideo gre. sup
illō Job. Si simplex fuero. hoc
ipm ignorabit aima mea. dicit
Sēp minꝰdz hō estimaē dona
sua ḡ dona alterius. Tercō fit
hoc p fortē affectū ⁊ gustū suo
rū defectuū. Sicut em̄ patiens
dolorē dēciū estimat se p aliis
pati. nō ḡ p rōem videat dolo
rē suū eē maiorez. Sz qz intimius
⁊ forciꝰ dolorē suū sentit ḡ ali
oz. Sic etiā in pposito debz eē
hoc modo paulꝰ doctor gētiū
⁊ vas electōnis. i. thi. i. dicit se
pmū ⁊ maximū ommū pcōz.
Qñto pōt fieri opando illō qō
tu reddis deo respcū grāz qs
deꝰ tibi fecit ad illō qō alt red
dit respectu eoz que a deo rece
pit. Aut ad illud que redderet

si tāta ⁊ talia sic ipe a deo rece
pisset. hoc mō btūs frāciscus di
cebat se maximū pcōz ōn iū
qz estimabat non eē ribaldū
q̄ non esset gratioz deo si tanta
bñfitia grāz a deo accepisset si
cut ipe accepat. Quito modo
fit ex oīderacōe dmoz iudicō
rū ⁊ nre vaiabilitatis. qz ℔
greg. xxv. mōz. sup illud. Job
xxxiiij. cōteret multos ⁊ imu
merabiles: ⁊ alios stare faciet
p eis: dicit. Sepe otingit ut
q̄ videtur stare hūano iudicō
tā in ospcū dmi iudicij iacēat
⁊ q̄ hic corā hoīb; iacent tā in
cōspectu dmi iudicij stent. Et
exēplificat de iuda ⁊ eius apo
stolatu. ⁊ de latrone i cruce. ⁊
adducit illud apōl. iij. Tene
qd habes ut nemo accipiat co
ronā tuā. Et illd. i. cor. x. Qui
se existimat stare videat ne ca
dat Et qz fortasse illi quos de
spicim9: tarde pnt in cape. ⁊ vi
tā nraz feruen cōzibz studijs p
ire ut ibi etiā tāgit.

Capitulū. iij.

Secūd pncipale de ig
norātia declarādū fuit
qn ignor. sit pcz. qn excuset
a pcōm ⁊ qn nō. Pro itellcū
hui9 nōn dm thō. ⁊ durādū
in. ij. di. xxij. ⁊ thō. i. 2. q. lxxvi.
Et scdz alios tā thxologos q̄
iuristas ac ph̄os. q̄ qñtuplex
ē ignorātia. Prima ē ignoran
tia electionis. ⁊ hec quodam
mō affectū pcā osequitur. ut
qn ex ocupiscētia pcā quā vo
lūtas non repmit absoluēdū
iudicū racōis in pticulai opa
bili sm q̄ dz. vi. ethi. q̄ dele
ctacō corrūpit existiacōez pru
dētis Et scdz hāc ignorantiā
ois malus seu pccās dz ignorāt
Secūda dicitur ignorātia cō
comitās. ⁊ hec se hz ad actū cō
comitātie. ut qn q̄s ignorans
aliq̄d facit. ⁊ nihilomin9 faceret
si non ignoraret Et hec se hz
p accēns ad actū. Ideo nec ex
cusat peccatū nec alleuiat. nec
aggḡuat Signū aūt q̄ q̄s talē
ignorātiā habuit. ē cum quis
non pcēret vl dolz post q̄ actū
perficat aliquē ut si q̄s muerit
flor. quē putaret suū fuisse
q̄ non fuit suus. ⁊ reseruaret eū
⁊ nihilomin9 fuaret eū etiā si
non putaret eū suū fuisse Sili
ter si aliq̄s credēs accedere ad
vnā mulierē. accederet ad alte
rā ad quā tm accederet si eā nō
ignorasset. Tertia ē ignorā b
tia imūcibilis. vicz eoz q̄ non
pōt q̄s scire. ⁊ q̄ studio vincī
non pōt. Talis ē i oīb; q̄ non
possunt vtiz ōne ad tēp9 vl ad
sp. ut i pueris miozēmb; maia
cis. demoiacis. ebrijs. ⁊ q̄ igno
rātez priuantur racōe ex come
stione. cicute vl iusquiami. Ig
norancia igitur muincibilis si

scōm se ⁊ ꝑm suā cām fuerit mūcibilis excusat in toto. patz. qz nō est wlūtaia aliquo mō. Et ideo nō est nec fuit in ptāte alicui⁹ eā repellere ut in pueris minorēnibus. Sz quid de habētibus ignorāciā mūcibilez. q̄ in ptē aufert vsū rōnis. ꝯ. q̄m talibz excusat in tāto ut in pueris. qui ꝑm ptē sūt doli capaces ⁊ p̄cepti ōmi. Et in furiosis habētibus lucida intualla. Et dicit nōnt si ꝑm se ⁊ scōm causā suā fuerit mūcibilis ppt ebrium ex ebetate p̄cantem cuius ignorācia mūcibilis est ꝑm se. qz tunc nō pōt iudicare q̄d agendum sit. wl non agendū. Tam non ē mūcibilis ꝑm suā causā. quia potuit se non inebriare ⁊ ita non ignorare. Et ideo nō ē oīno excusat⁹ a toto ꝑm tho. ⁊ multos. ꝯ. a tāto. si inebrietate alīū occidit. wl hīe facit. Si aūt q̄s incidit in ignorāciā mūcibilē. puta in ꝑuacōez vsus racōnis p opus licitū. ut si p vigilias ⁊ abstinēcias aliq̄s insanus fact⁹ est. wl ex debilitate cōplexiōis. wl ex sūpcōe cibi quē nō tēbatur scire ꝑuatīm vsu rōnis. tunc iterz excusatur a toto. Si etiā q̄s incidit in ignorātiā mūcibilē p op⁹ p qđ wenialiter p̄cauit. ec excusatur a toto. ut si feruoris excessus p̄ctm wiale fuit in vigilādo. abstinēdo. ⁊ in hmōi. Si aūt quis incidit in ignorāciā mūcibilē ex culpa sua mōrali: adhuc excusatur scōm multos a toto. si saltē nullū habz vsū rōnis q̄n actū facit. q̄ alias essz pcēm. puta si occidit. Et hec opinio ꝓbabilior ⁊ wrior Auguſt. ⁊ Ambro. ⁊ Ray. esse videtur. omnib⁹ tn talib⁹ si liberati fuerint ē pnia imponēda. sed leuior q̄ si sani talia cōmisissent ut patz. xv. q. i. Si quis. Et hoc fit ad cautelā et ne disciplina ecclie deleātur. Cui osō at phs. in. ethi. vbi dicit. q ebrius meretur duplices maledictiones. Et. iiij. politi. ubz tales ebrios plus aliis puniri. nō q ꝑcēm sit gui⁹. sz qz talia fiūt frequēti⁹ ⁊ pni⁹. tho. excipe vidz ebriū vbi supr. i. ij. q. lxxvi. Et forte sicut de ebrio dictū est quo ad culpā. simile essz de isto qui ex culpa sua grauī efficeretur demoniacus. wl furibundus. ut sit interdum per maledictiones ⁊ iras q̄ tales i infamia aliq̄d facientes alias illicitū non in toto. sz excusarentur in tanto. dicit tamen tho. i. ij. q. lxxvi. ar. iij. Si esset talis ignorātia que totaliter excluderet vsū rationis: omnino a pcato excusaret. sicut patz i furiosis ⁊ amētibus hic ibi. per talē etiam. ignorantiaz inuincibilem excusatur scōm vlricum Iste q̄ in aliquo agendo dubio

magis peritos obfuluit. de quo nullā auctoritatē expſſam habz vtrū ita fit vel nō. dummō forz met ſibi tonā ſcientiam poſtq magis peritos obfulueit. Et ſi res aliter ſe habz q ipſe ſentit. excuſatur. q fecit qđ potuit. deꝰ autem mihil impoſſibile requirit ab hoīe. dicit etiaz wilh. ſuperiorē. q i hūtiꝰ vſū rōnis quo ad ea ſine quibꝰ non ē ſalꝰ: nſi la ē ignorātia inuincibilis ſimpliciter ⁊ oīno. q ſi nō inueniret hoīez a quo doceretur: vnctō doceret eū. niſi ſtaret per ipſum.

c Quarta eſt ignorātia vincibilis ſm philos. ⁊ ſm iuriſtas de ignorācia iuris. vicz eoz q q̄s ſcire tenetur ut patuit circa pn̄cipiū p̄cedētis capli in. vij. ſcīē dis. Vnꝰ enim ſcire tenetur qđ alter non. ut ibidē dictū ē. Rn̄ talīū ignorātia directe ⁊ p ſe ē wlūtaria ſeu affectata. ut ſi q̄ aliquid ſua ſpōte neſciat ut liberiꝰ peccet. hec ignorātia i nullo excuſat. ſz eſt ſpāle peccatū ⁊ actū aggrauat. q augz wlūtariū. ⁊ p cōſequēs peccm. Ex intenſione enī wluntatis ad peccādum prouenit q aliq̄s vult ſubire ignorātie dānū ꝓpt̄ libtatē peccādi. diſtinguūt wrūp tamē ibi aliq̄ de ignorātia affectata q pōt haberi dupliciter Primo. cum ignorātia tenēdo. ut cū q̄s tenetur ad aliq̄d. ſed neſcit an teneat. wl nō. Et hec excuſat aliq̄liter licz modicū. Et illa fuit i paulo. i. thi. i. Miſericordiā conſecutꝰ ſū. q ignorāſ feci i incredulitate ut de ſe dicit. Alio mō pōt haberi cū ſcīa tentionis. ⁊ hec in nullo excuſat ſz damnat. vñ ps. Noluit intelligere ut bñ ageret. Quādo vero talīū ignorātia que ē cauſa peccati. non ē directe wlūtaria ſeu affectata. ſz indirecte. wl p cōſequens q̄ dicitur ſimplex ignorantia. puta cū q̄s ꝓpter laborē. wl ꝓpter alias occupacōes negligit illd addiſcere p quod a peccō retrahatur. Talis enī negligētia facit ipſam ignorātiā eſſe wluntariā ⁊ peccatū. dummō ſit coz q̄ q̄s ſcire tenetur ⁊ pōt. Talis ignorātia non totaliter excuſat a peccō. Similit cū aliquis non vult laborare i ſtudio. wl negligit diſcere. wl quere. wl ſmonē audire. Ex quo ſequitur eū ignorare. wl cū aliquis vult bibere vīnū immoderate. ex quo ſequitur eū iebriari diſcretōe carere. talis ignorātia diminuit wlūtariū ſm tho. ⁊ p conſequēs peccm. ⁊ ſic nō excuſat a toto. ſz a tanto. Cū enī aliq̄d non cognoſcitur eē peccatū: non pōt dici q wluntas dirēe ⁊ p ſe feratur i peccm. ſz p accidens. vñ eſt ibi minor contemptus. ⁊ p conſequēs minꝰ

d pcē. Quidā igr de ignorancia iuris q̄ ad leuitatē z grauitatē ponūt grad⁹ tales. Primo sūt quidā q̄ hnt ignorātiā simplicem talez. q ignorāt q̄ tenentur scire. ꝫ laborāt ut sciant. Et hec habetur aut sine trāsgressione iuris. z tūc est pena pcā tm Aut cū trāsgressione. z hec non excusat a toto ꝫ ut multū. qz mūnibilis ē. ut nūc licz nō simplicit. z sic sūt duo grad⁹. Alij sūt habētes ignorātiā crassam vl supinaz. q̄ ignorāt z negligunt scire cū possint. ꝫ sunt idifferentes ad vtrūlibz. z hec min⁹ excusat. Exemplū istoz trīū de illo q̄ nescit clādestinū mrīmoniū ee ꝓhibitum. vl non ee ducendam in mrīmoniū quā polluit p adulteriū Alij sunt q̄ habent ignorātiā affectatā sine oscientia tencōis. ut paulus. z hec min⁹ excusat q̄ tcia Alij vro hnt affectatā cū oscietia tencōis. z illa in nullo excusat. ꝫ oino dānat Et sic sunt quīq; gradus.

e Ānta ē ignorātia pticularis dcā a phis. ꝫ a iuristis dr fcī. q̄ est ignorantia pticulariū circustātiaz in actu. Exēpli gra In illo filogismo. null⁹ pr ē pcuciē d⁹ Iste pat ē igr ꝛc. ignorātia maioris ess ignorātia iuris siue vnūsalis. Sz ignorātia minoris ess ignorātia fcī siue pticularis Similit ignorātia pticularis si ue fcī ē. ut si nescis hāc rē quā tollis ee alienā. vl nescis hanc mulierē tuā. ꝫ distīguēdū ē. qz aut ibi ē adhibita z pmissa debita diligētia. z datur opa rei licite. tūc ignorācia fcī oino excusat. qz talis ignorātia ē cā facti talit. q si scirz hanc circūstāciā in pctm traxentem non faceret actū. cui⁹ signū ē. q postea dolz qn intelligit pcm. hec mgr excusat a toto ut Jacob q̄ ognouit ly ā. eā putās rachel quā solū osenserat Si aūt non est adhibita debita diligēcia licz aliqlis adhibita sit. vl nō datur opa rei licite. hec nō excusat a toto ꝫ a tāto. pōt tamē plus z minus alleuiare. si nō fuerit directe affectata. vñ non excusatur in toto lamech qui occidit Cayn putās se feram occidere Si aūt nulla adhibita est diligentia: tunc in nullo excusat. De ignorancia ponit Cancellari⁹. vñ. regulas in floribꝰ regulaz moraliū. Pria ea que tibi precepit deus cogita semper. Hacō. quia quilibet obligatur scire illud absqz cui⁹ notitia nō potest euitare pcm. Secūda culpabilis ignorācia iuris dīm non cadit in faciētē illd qd in se ē. Rō est. qz spūssanct⁹ talē hoiem de necēs ad salutez que vires suas exercēdūt docere immediate patus ē Tertia. ignorātia mūnibilis

excusat in eis pſertim que sunt facti: nō autē crassa vl supia q̄ puenit ex negligētia sciēdi vl faciēdi qđ in se est. Dicitur autē imutabilis, non q̄ possit vmq̄ aut q̄ ex ea necesse sit tunc opari. Sz quia operās sufficienter ꝑm casus euētuū diligētiaz appositū fuit sciēdi illud qđ nescat. Quāta ignorātia iuris hūanī sufficiēter ꝓmulgati: non libeat ſbditos a pena in foro exteriori licz frequēter q̄ ad deū excuset a culpa quoſdā ignorātes? Quāta non q̄libet tenetur scire de quolibz pccō mōli an sit tale licz expediat illud mārere et scire iuxta vnuſcuiuſq; vires a statum. a pl? ecclesiasticos q̄ laycos. Et int̄ ecclesiasticos ꝓlatī ex officio tenētur q̄ sint pati omni poscēti reddere rōez de ea q̄ in eis ē fidē a spe. Sexta nulli fatenti qđ in se est. hoc ē bñ vtēti domis dei iā habitis. de us talē hoiem patus ē docere i necessarijs ad salutē siue sint illa credenda siue operanda. Septīa nemo vtēs racōne diu ab ignorātia principiorū moralīū excusatur. q̄ forte moxu lam ad cōsiderandum apponere f phas hz hoc cāe. ll. Dubitatur hic prīo de emente rem alienā furtiuā vl raptā vl pditā quā ignorat esse talē. vl alias vicōsam similiter. hz. Rap. q̄ sciebant vl ꝓbabiliter credēbāt esse de iusto. simpliciter non tenētur ad restitucōem in aliq̄ duratē sz bō fide q̄ tum ad illos q̄ credebāt. Qui vero temere credēbāt vl ignoabāt ignorātia crassa. vl supina. vl ex negligētia. vl ꝓpter fatuā simplicitatē nihil sup hoc cogitabāt. tenentur ad restitucōez. Dicitur aūt ignorātia crassa vl supina per methaphorā hōis crassi vl supini. q̄ non videt etiā ea q̄ coniz eo sūt. q̄ nullā diligentiā facere vult. Sic q̄ publica a manifesta se dicit ignoāre. et etiā nō facile creditur. xvi. di. Qđ dicitis exēpli gra. Ignorātiam crassā et supinaz hēret: q̄ emerz rem spoliatā ab eo q̄ spoliauit in vl lo iniusto: taliter q̄ audiuit omnes vicinos. vel ꝑ maiorē pte. vl etiā pauiores. sz sapientiores audiuerāt dicere illud bellū esse iniustū et cōtra deū. vl forte q̄ ecclesia ꝓhibebat. vl excōmunicabat publice auctores et partici pes illi? belli. talis tenetur ad restitucōez. Nun enī de tali vl similī furto vl rapina emerint. in iudicio aie nō excusātur. siue dicāt se habuisse ignorātiā iuris siue facti. siue ignorātiā crassaz. Si vero scirent dictū esse iuste vl ex iusto bello habuisse: licite pōt emere. nec tenetur ad restitutionem. Si etiā nesciebat de

iusto bello eē-ꝫ credebat ꝓbabiliť ¶Nā ōnes vicīm fui. vel maior pars. vel ad mīn⁹ sapientes ita credēbāt· prout ipsi vendi tori videbatur]Ipse nō tenetur restituere durāte hac bona fide Sz si postea sciat rē esse de rapīna: dz restituēda in foro pēnitenciali tenebitur sibi venditor ad mētem· sētētia est Nap· Si vēo emit bona fide· scz voluntate restituendi: tunc a post q̄ cōpit rem fuisse vicōsam· pōt retinere expēsas q̄s exīs i bona fide fecit cū rē obseruādā vel meliorādā· a nō tētur de fructibus tpe bone fidei ꝓceptis Tētur tn̄ de fructib⁹ illis· q̄ non eēnt adhuc osūpti si extarent ex q̄ mēpit hīre malā fidē· Cōcordat bosti· ylra· a will· Et si durāte bona fide res perīt: nō tētur· q̄ nō erat i mora Similiť si aliēauit eā· q̄ nō dolo desīt possidē Sz nunq̄d ille qui emit bō fide scz credens rem nō esse furtiuā· si postea īuenīat rē esse alienā pōt pte a dīno pcium he· Bar· ppsan⁹ in sūma certe nō C· de furtis l· in ciuile· ꝫ agat cōtra venditorem ¶ Dubitatur vtz ignorātes excusentur per ignorātiam a statutis ecclīaior hy· q̄ ignorātes non excusātur omuniť loquendo a statutis a obuāēia legū· n̄ fīt dcm ē sup̄ distīguēdo de ignorātia iuris a fā· Sz tn̄ a sentēcijs platis p statuta ordiarioz excusātur ignorātes· q̄ nō ligātur illis n̄ eoz ignorācia fuerit crassa vel supīa li· vi· de constitu· ut aīaz· Quo ad tāū prīcipale nōnd q̄ q̄tus pccantes ex ignorācia non sp grauissime peccēt· tn̄ periculose valde percāt· q̄ qui nescit morbū nō q̄rit remediū]so sup illo Ro· ij· Ignoās q̄m benignitas dī ad pēitēciā te adducit· dicit glō· a est Ambro· grauissime peccas· idē periculosissime si ignoras· ¶ Sz h dubitatur prīo vn̄ viat q̄s m ignorātiam hy· q̄ cause ei⁹ sunt plures· vna ē naturalis ex tuto intellect⁹ ꝫ illa est pēa non culpa Talē ignorāciā habēt miorēnes a puer de quib⁹ dīns ait ad Jonā Jone vltīo· Tu doles sup̄ edrā in q̄ nō laborasti neq̄ fecisti ut crescerz q̄ sub vna nocte nata ē· a ꝫb vna nocte perijt Et ego nō parcā minue ciuitati magne in qua sūt plus q̄· Cxx· milia hominū qui nesciūt q̄d sit inter dextrā a sinistrā suā· a iumenta multa Aliaē mōs ide mācō a negligētia discendi· ꝓ xxvi· Impius nō discet facē iustitiā]n tra sācto⁹ in̄q̄ gessit. a nō videbit gloiam dīni Tertia est passionū sensibiliū perturbacio· vnde scōm ph̄m· i· Ethicoz]uuenes· a passionū

imsecutores nō sūt bōm scīe moralis auditores Rīta ē affectio a cura mimia de bonis transitoriis. con q Math. vi. Primū q rite regnū dei a iustitiam eius Rīta ē cura carnis im defiendis p crapulaz a ebrietatē. contra aplum. qz talia vias ymagiatiue a fantastice obdurāt a obnubilant. ut in nabal patuit ebo. q fuisse legitur vir malicioſus durꝰ. a pessimꝰ. a bm nomē suū stultꝰ ē. a stultitia sua cū eo est. ait vxor sua abygail prudētissiā. i. re. xxv. Dubitat. Secūdo Cū obmissio scīe di sit pcēm: peccat ne sp hō qz diu ignorat id ad qđ sciendū tenetur Et si nō sp: qñ ergo a qñ nō peccat ignoras Rx. thō. Preceptū affirmatīm cui obmissio oppōitur obligat semp. ſz non p semp Et idō ois illa obmissio p illo tpe ē pcēm i actu im quo ās p pceptū obligat. a quo cēs illō tēpꝰ reiteratur. tociēs pcēm multiplicatur Ex quo pt; qz ille q peccapit se ignorasse im ocessione debet dicere diuturnitatē tpis per qđ im ignorātia steterit Dubitatur tercō. quo ās possit delere ignorātiaz p pīam cū ignorz se ignorare. Rx. qz postqz ās fecit diligenciam discutiēdo consciēciam suam modis supratactis pcepto. iij. c. de ericōne. debz eciā im gnali dolere, de ignorātis si aliq̄ hēret peccata ignorāte. qz ps. dicit. Delicta quis intelligit ab occultis meis ac. Et tūc ignorācia imq̄ tū ē peccatū p pīam quo ad reatum deletur. manz tamē ignorācia actu. qz qñ desimit eē voluntaia. desimit eē peccatum. nō tn desimit esse simpliciter. de hoc habes iij. precepto capi. de ericōne Dubitatur qbꝰ modis ās possit ignorācie vicīū exire. Rx. bm cris. sup math. ome. xxxix. per q̄tuor. Qui enim posse suū facerz ad sciēdū dīaz virtutū a vicō z. hic p̄mo dū pro isto orarz. vñ Jac. i. Si ās mdigz sapiēcia postulet a do qui dat ōmbꝰ affluēter a non improperat. a dabitur ei. Secūdo libēs legerz vl audirz verba dīna de nccīis decēcia Jdo. ij. thi. ij. Jntelligere id ē mtꝰ lege q dicodabit ei tibi dominꝰ in oibus intellectū Tercō q sciat eē bona facerz a mala dimittere mōrtia. qz bm greg. Nō est dignꝰ dādis. q non ē gratus de datis. bm illō ps. Jnitiū sapiencie timor dñi. Et si mōraliter peccarz. statū debet petere. qđ qñtum pōt eē req̄situm. vñ bm eūdem greg. pcēm qđ per pnitenciā nō deletur mox i aliud suo pōdere trahit. pcēm enim cecat a obduracōem meretur. vñ ps.

Intellectū tibi dabo ⁊ īstruā te
in via hac q̄ gr̄ dieis Iē bus tu
us fū ego · da mī intellēm ut discā
māda ta tua R̄ro in dubijs bo
nor ⁊ malor sibi nō ofiderz; sz
dei sac dotes · prudētes · ⁊ timora
tos q̄erz Exēplo xp̄i · lu · ij · q̄ eti
az sedēs in medio doctor p̄ mo
int̄rogabat · Et pauli q̄ anania
accessit · ⁊ cornelij petr de hac
materia habes supra p̄cep · iij ·
ca · viij · f · g · Dubitatur · iij ·
Cū negligentia sit cā ignoran
tie R̄n negligentia sit peccatū
mōrle ⁊ qn̄ nō Ex · 2m tho · 2 · 2 · q ·
clxxxvj · ar · iij · Negligentia puenit
ex q̄dam r̄missione voluntatis.
p quā ot̄ingit q̄ rō non solicita
tur ut ꝓficiat ea q̄ debet; vel eo
mō quo deret · pōt aūt dupliciter
ot̄ingere q̄ negligentia sit pec
catū mōrle · vno mō ex pte ei⁹
qđ p̄termittitur p negligentiā.
qđ q̄dm si sit de necitate salutis.
siue sit act⁹ siue sit circūstācia ē
pc̄m mōrle · Alio mō exp̄te cau
se · Si em̄ volūtas int̄ntū sit re
missa cir̄ ea que sūt dei ut tot ali
ter a caritate dei deficiat: talis ne
gligentia est pc̄m mortale Et
hoc p̄cipue ot̄ingit q̄n negligē
tia seqūtur ex cōtemptu · vn̄ pu
xit · Qui negligit vitā suaz mor
tificabitur Alioquin si negligē
tia cōsistat in p̄termissione ali
cui⁹ actus vel circumstancie q̄
non sit de necitate salutis nec
hoc fiat ex ot̄emptu ꝑ ex aliquo
alio defectu feruoris q̄ impeditur
int̄rdū p aliqđ veniale peccatū.
tūc negligēcia non ē peccatum
mōrle ꝑ veniale · hec tho Quā n
mala aūt sit tepiditas ⁊ negli
gencia eciaz q̄ē veniale peccatū.
ostendit Bern̄ · in sermone de
ascensioē dn̄i dicēs · pnciosa mi
mis ⁊ molesta tepiditas: infer
no em̄ proxima · ⁊ vmbra mor
tis iuē cēsetur · sane ē videē hoies
pusillanimes ⁊ remissos deficiē
tes sub onere · virga ⁊ calcaribz
indigentes · quor breuis ⁊ rara
opūctio · aiaľ cogitacio tepida
cōuersacō · obediencia sine deuo
cōne · sermo sine circūspectione.
ōro sine cordis intēcioe · locuc̄o
sine edificacioe · quos demiqz ut
videm⁹ vir gehenne metus ibi
bz · vir pudor cohibz · vir frenat
racō · vir disciplina coherceat · Et
hmōi si diu ita p̄maserit · à op̄
mūtur ꝑ bone ⁊ succūbūt aut iā
quodāmō i inferno sūt ut nūq̄
ad plenū r̄sp̄icerēt i lumie mise
racōnū dn̄i non in libtate spūs
q̄ sola facit iugū suaue ⁊ onꝰ le
ue Inde aūt pnciosa tepiditas
manat · q̄ voluntas eor nōdū
purgata ē nec bonū sibi volunt.
nec nouerī a ꝑpa occupia abstra
cti ⁊ illecti Amāt · n · cum carne
sua frenas osolacīūculas inur
tu. signo vel fco. ⁊ si hec int̄rum
pūt aliqn̄ · nō tn̄ penitus rūpūt.

hinc ē q̄ raro affectiones suas dirigūt in dēū. ⁊ eoz opunctio non cōtinua. si hōia ē implei aūt misera cōibz dñi anima huiusmodi nō pōt Et q̄ tomagis illā euacuabit. tātomagis istā implebitur. vel si forte magis pbas. nunq̄ iste illis misceri poterīt nō ei spūs ⁊ caro. ignis ⁊ tepiditas in vno domicilio cōmorantur. p̄sertī cū tepiditas domino soleat vomitū prouocare. Dezn.

Seq̄tur capitulū. iiij. de ignorātia p̄missis declarāda ē p̄ceptū nonū. nō ocupisces vxorē p̄simi tui. Et suo modo ē intelligendū q̄ nec fēmina cōcupiscat virū alienū. Et ponitur exo. xx. Et deu. v. Cui q̄ tria principaliter fūt vidēda Prio mtellect9 huius mandati. Secdo ad quot act9 se extēdat ambitus huiq̄ mādati Tercō q̄ periculosū sit delectabilibz immorari.

Quātū ad p̄mi itellectū nōndū p̄mo q̄ peccatū mteri9 in voluntate dr peccatū cordis. ⁊ peccm exteri9 dr peccm opis. Et q̄n ista sc̄a peccā cordis ⁊ opis oiūgūtur: tunc fūt sic vnū peccm. ut dr termiat̄ .ij. sniaz. di. xlij. tūc ec̄. vno p̄cepto phibētur. ut dicunt doctores. iij. sniaz. circa di. vltia. Cū aūt peccatur in corde solum non pcedendo ad actū exterio-

rē p̄pter aliq̄d impedimentum forte. tūc peccm cordis sepatur a peccō opis. ⁊ recipit spāalem phibicōem. Ad p̄positum igit̄ cupiscētia mulieris aliene ad vxorea pōt dupliciter cōsiderari. Vno mō put ex ea causatur ⁊ oritur exteior actus mechādi. Et tūc phibetur ea. d. phibicōe cū exteiori actu. sexto mandato. nō mechabris. Alio mō cōsideratur mq̄tum ex ipa cupiscētia non seq̄tur actus exterior. q̄ forte impeditur. Et ne q̄s putet hoc de fidelibz nō cē peccm: debuit spāle p̄ceptum vic̄ nonū dari. vñ sicut p̄ceptum sextum nō mechabris phibetur oīs vsus illicitus mēbroz exteriorū ad vxorea: sic p̄ istud nonum nō cōcupisces vxorē p̄simi tui. phibetur oīs illicita cōcupiscētia vxoreoz̄ turpiū. q̄ optū ē ex vehmenti ymaginacōne vxoreoz̄ sine actu exteriori. ut dicit aug9. sēmē de fluxisse i vigilia. q̄d ē cōm naturā peccare. ⁊ peccm mutū vulgaiter. Secūdo nōndum p̄m th. i. 2. q. xxx. q. cōcupiscētia p̄prie loquēdo est passio quedam appetitus sensitiui Est enim in sensu appetitio alicui9 delectabilis sensualis absēcis. Et q̄tum ad p̄positū sufficit hmōi cupiscētia est dupler. vna carnis sc̄z appetitio delectabilium

scdz tactū ut sunt venerea. Alia oculoz videlicz appetitū tpalium honoz q̄tū ad possessionez vsum vtilitatis eoz. Secūda p̄tinent ad vltimū preceptū. p̄ma ad p̄ns. ¶ Tercio notādū q̄ prima ocupiscentia dicitur ocupiscencia carnis. a triplici ter accipitur sm tres eius motus p̄cipales in gne. Quida nullū sūt pcm. Alij sunt venialeTercij sūt mōrle. Nā primo. aliq̄ dicūtur p̄mi motꝰ istiꝰ cōcupie carnis a sūt tales q̄ consistūt infra limites nature vl sensualitatis sic q̄ nullo mō dep̄dēt a wlūtate. a tūc nullū pccz sūt Exēpli grā sunt ei aliqn motꝰ quidā naturales in carne sequētes odicōem naturaliū q̄litatū quos frequent nec sensus appendit nec homo adūtit nec delectatur. Et tales nullo modo sunt pcā. ꝫ aliqn seqla peccati sm thō. ut cū q̄s cōdiate comedit, et calefactus moue tur sine ymagiacōe alicuiꝰ veneri. Fit etiā aliqn ex fomite motꝰ q̄dā titillacōis in carne ad libidiez id ē ad carnalē ocupiscētiā. quā titillacōem apprehēdit sensus Et dicitur motus ille ꝑprie titillacōis sc̄dz hēmricū de gandauo q̄li. vi. Et ē talis motus ipsa sensitiua apprehēsio delcābilis vl delecta cōe in apprehēso. Et si ille motus totalit̄ p̄ueiat wlū

tatem ita q̄ wlūtas non delcā tur in eo nec manet nec rō adūtit eū. Et sic sm bōuē. vidz wiale. Sz sm aliquos adhuc nullū ē pcm q̄ nihil est pctm nisi in q̄tum ē aliq̄ mō wlūtarium sm augꝰ. Et scdm eundē non ē in ptāte nra. quibz visis tāgam. ꝫ est in potestate nostra ea libere respuē vl acceptare Similiter otingit aliquādo hiez inspicere mulierē audire vl tāgere eā vl de ea cogitaē. a sine culpa Attamē ad hmoi aspcm. audiū. tactū. vl cogitacōez mox seqūtur a naturaliter in appetitu eiꝰ sensitio ocupia q̄dā a delcātio vl motus dehiberij ad p̄sequē dū illō ope respcū eiusdē mulieris. q̄ ocupiscēcia dr p passio a p̄mꝰ motꝰ. Et talis cū sic totaliter p̄uenit rōis actū nō ē pccatū mōrle rōe p̄dicta q̄ nō ei in ptāate nra q̄ afficiam vl non sensualiter Et ōnes p̄fati ocupie motus dicūtur p̄mi. vñ augꝰ. li. ij. de nupcijs a cōcupiscencijs Cōcupia nō ē pccz q̄n ad illicita opa nō osentitur. qō itelligē dū est q̄n wlūtas nullatenꝰ cōsētit ¶ Secūdo sūt aliq̄ motus ocupie carnis q̄ pcā venialia sūt ut ptz i p̄cī exēplo. postq̄ hō hmōi ocupiam iā in animo ceptam p̄cipit aliquali racōe. a wlūtas mouet motu delcātionis odelcāndo appetitui sensitio

aut si mouetur motu in delectationem. aut qñ mouetur desiderio cōsensus surrepticiꝰ ad pse quēdū illō in opꝰ licz in nullū horz deōz deliberāte a plene cōsentiat. ſ pmittit ocupiscētiaz i aio ortā moraliū quaꝫ moroſa delectacōne. ſine tñ cōſenſu uolūtatis deliberato a pleno in opus autē in delectacōnem. In istis fit pccm ueniale. misi quis oſentiaz interptatiue. de hoc statū dicetur. qz imputatur negligēcie uolūtatis que non phibz nec excludit pfata. ſ negligenter pmittit in aio moraliū. hmōi cōcupiaz ad mōrle pccm inclinantē Tercō mō fūt aliꝰ motꝰ q̄ dñz ocupiscētia carnis. a tūc accipitur cōcupia carnis p uolūtatis deliberato cōſenſu. Qñ enim cōſequitur i uolūtate deliberatiuꝰ oſenſus in opus uenereū. phibitū ſexto p̄cepto. licz nunq̄ egrediatur in opus. uel etiā qñ oſentit in pfati opis delectacōem. uere uel interptatiue. q̄ cōſenſus dr oſenſus in moroſam delectacōnem. tunc ille cōſenſus ē peccatū mōrle. Et ista phibētur. ꝑprie iſto nono pre
f cepto. Vbi nōn dū ſm thō. q. de uitate. q. xv. Et bōuē. ſup ij. di. xxiij. Nō anteq̄ q̄s pgrediatur i opꝰ uenereū ſexto p̄cepto phibitū. ſcz nō mechaberis. uel anteq̄ cōſentiat in opꝰ tale. pōt quis peccare mōrliter triplici cōſenſu cōn hoc nonū p̄ceptum: oſentiēdo in uenerea moroſe. unꝰ oſēſus uocatur interptatiuꝰ Alter expſſus seu uerus in delectacōez Terciꝰ i opꝰ nepharīū ſi poſſz Rue declarat bonauentura ubi priꝰ sic Et sumitur ab augꝰ. oꝛiginaliter li. xij. de trinitate. Et a magro di stinctione p̄fata. unꝰ pgressus tēptacōis a delectacōnis dicit bonauentura. talis ē. Primo enī delēabile offertur siue ꝓpiꝰ Secūdo uero delectacō aduertitur Tercō in id ad qđ trahit delectacō oſentiuz uel dissentit Delectabile ꝓpe. ē sensualitatis. delectacōez adūtere. ē infeꝛioꝛis ptis rōnis que interiores motus a affectus habz diiudicare a cognoscere. hoc enim non ē potētie sensitiue. diffinire autē an hoc fit āplectēdū an respuēdum ē supioꝛis ptis rōnis. in q̄ resideꝛ auctoritas iudiciarie potestis Contigit autē delectari ad apprehēsionē delectabilis añ adūsionē delēacōis. a hoc ē sensualitatis. a absq; dubio ē uiale peccatū Contigit iteꝛ delectari post apprehēsionē delectabilis a post delectacōnis ꝓcepcōnem añ plenū cōſenſū a deliberacōem a hoc ē infeꝛioꝛis partis rōnis a ē aliqñ mortale. aliqñ ueniale. a tunc dicitur

comedē sola mulier. Cōtingit
iterꝫ tcio delcāri pt⁹ applxhōez
delcābilis a aduhōez delcācōis
a pt⁹ plenū ofensū deliberacōis
Et tūc ōz comedere vir. Et tūc
ē mōrle pcm In hijs generibz
pcōrz quorz actus sūt iphibi
cōe ppt plenū ofensū a deordia
cōez. vñ cū tēptacō ichoatur a
sensualitate. planū ē esse wiale
Cū ofūmatur i supiori pte rōis.
planū ē eē mōrle pcēz. Cū vēo
sola mlier comedit. pōt eē mōrle
vel wiale. Sz difficile ē discerne
qñ sit mōrle vel wniale. pōt tn
hoc mō discerni. qr cū pcipitur
delcācō. Aut statī repellit. Aut
retinetur Si statim repellitur.
tūc leue est pctm. Si vro reti
netur: hoc pōt eē triplicit. vel
qr placz ipa delcācō a opis ofū
macō. Ita q' adest vlūtas fati
endi i cogitacō ea etiā i ope
si facultas adesſz. a tūc est ibi
plen⁹ ofensus a pctm mōrle. si
mul ocurrente viri a mulieris
comestione. vel qr placz delcā
cio. ſz tn displicz pcī cōsumma
cō. a tūc est ofensus semiplen⁹
Et ōz māducare mulier. mhilo
min⁹ tn pccat mōrlit. cū i ista
delcācōez consentit. vel qr vtrū
qz displicz. scz ipa mterior dele
ctacio a opis ofūmacio. Tunc
aut aduūtit piculū. aut non adu
tit. Si non aduertit piculū de
lectationis nec repellit eā: pec

cat ſz nō mōrlit. grauiꝫ tn pec
cat qm si statim mulier repulisſz
Si aūt aduūtit piculū a delecta
cionez istā non repellit. sed mē
tem in talib⁹ cogitacōnibus re
uolui finit. Et tunc dicūt mgri
qr pccat mortalit. Quia qm̄uis
etiā ibi non sit ofensus wr⁹ est
tam ibi consens⁹ interpretatiuꝫ.
a comedit sola mulier. mhilo
nus tn illud pcm imputatur
viro. qr cū eam cōpsecere debuis
set a teneretur: non tn compel
cuit. hoc tn qz nūc vltimo di
ctum est. nō est vsqz quaqz cer
tum. Negāt em aliqui esse mōr
le in negligēcia rep̄mendi vbi
est displicēcia. qm̄uis ꝗs piculū
aduertat. Sz tn secuior via te
nēda est. qcquid sit rei writas
Et si alicui hoc cōtigat: sanū ē
ofiliū qr de ipō ut de mōrli pmit
tat In dubijs ei secuior via eli
gēda ē. Et nō qr nō de qcūqz de
lcācōe loqm̄ur. utpote de ipsa
q ꝗs delcātur cogitando de pul
chritudie mulieris. ſz de ista q cō
fingit ex delcācōe illi⁹ opis ne
farij. hec bōuen. scūs tho. qstio
nibz de vitate vbi pus etiā sic
dicit Simplicit occidim⁹ cōsen
sum in delcācōem fornicacōis vel
alterius pcī mōrlis eē pccatum
mōrle. Ex q etiā seqtur qr quic
qd hō agit ex cōsensu talis dele
ctacōis ad hoc ut hmōi delecta
cōez nutriat vel teneat. sic sunt

tuꝫ pꝛs tactus·actꝰ ⁊ lībidīmo
sa oscula·vl aliquod hmōi·to
tum ē mōꝛle pcēm.]dē dicit·i·
·2.q·lxxiij.ar·viij·Et itez vbi
p̄us de writate declarās qd sit
osēsus ītērp̄tatiuꝰ sic dicit·An
ḡ racō delectacōez ꝓpēdat aut
nocumētum ipsi? nō habz int̄
p̄tatīm cōsensum etiā si nō resi
stat. Sz quādo tā ꝓpēdit rō de
delectacōe īsurgēte ⁊ de nocu
mēto oñte utpote cum pꝛcipit
homo totaliter se per hmōi de
lectacōnem in pcēm īclināi ⁊
īm p̄cips ruere·nisi expꝛesse resi
stat: vidz osentire·Et tunc pc
catum ad rōnem trāsfertur ut
p actū ei?·qz agere ⁊ nō age
re cū quis agere dz: ad genus
actꝰ reducuntur·sm ḡ pcēm
omissionis ad pcēm omissiōis
reducitur hꝛc ibi Cāc̄llarꝰ no
uꝰ dat ḡtuoꝛ regulas de talibz
⁊ alijs similibz·Prīma ē·nullū
ē pcēm mōꝛle actuale absqz cō
sensu·libꝛo rōnis vro vl mt̄
p̄tatiō·]ntērp̄tatiuū consensū
tunc eē dicim? dū habuit racō
tempus sufficiēs de liberandi ⁊
refugiēdi ea circa q̄ vitāda eē
quis tenebatur Qualiter di
cit lex forenb Qui tacz·osentiē
vidz·dū vicz repugnare de be
ret Sc̄ūda·osensus i delecta
cōem luxurie circa obiectū sibi
phibitum ē mōꝛle pcēm·siue
sit in cogitacōne·siue in vrb·à

in visu·aut in tactu·aut nutib?
aut in opacōe·Quādo brē fami
liaritas magꝝ hoim carnaliū·p
sertī ad nudū ḡ̄tum cūqz sint
eiusdē geneis aut sexꝰ diuerse
etatis·piculo pria ē·]ōoqz vi
tāda ē·Tertia homo q̄ tenet
reprimere illecebraz antꝙ sit
mōꝛlis Primo quo obmisit re
p̄mere ⁊ euitare ei ꝑputabitur
ad culpā mōꝛlez in prīo instā
ti non eē gratie ⁊ eē pcī morta
lis. ⁊ ante nunḡ fuit vrū dice
re iste mortaliter obmisit Rua
ta nullū desiderium rei illicite
factū tm̄ mō sub odicōe actua
liter vel habitualiter adhibi
ta. ē de se mōꝛle delictū· pꝛ ac
cidēs tm̄ ꝓpter appetitus sensua
lis omocōnem mīmā·qua sciē
ter dimittitur īmalescere ex ta
lis desideriī cōtinuacōne libꝛa
p̄t ip̄m inter mōꝛlia deputari
Quia q̄ amat piculū pibit in
illo Dubitatur circa dcā·Prīo
pꝛ bonauen·vbi p̄us·An sola
mora de se ali? facta peccatum
mōꝛle Et rn̄dz·mora tpis ḡ̄tū
ē de se nō facit·ut qđ prius erat
vl ale fiat mōꝛle·ꝫ solū occasi
onaliter. vicz quia īducit con
sensū vrz vl int̄rp̄tatiuū Tūc
aūt īducit osensum vrz·qn̄ ex
diuturnitate delectacōms cre
scit libido adeo ut hō vlit oino
in interiora delectacōe p̄sistere
⁊ morari. Tunc vro īducit

ōsēsū iter p̄tatim·qñ hō adūtēs/ piculū dēlcācōis retētē·negligit eā rep̄mē·hoc aūt nō fit ab sq̄z cōtemptu salutis ꝓprie ꝓpeo q̄ diſcrimīm̄ ſe cōmittit ⁊ expomt Illa enim dēlcācio ſubintrat ſic̄ ſerpens ⁊ wnena diffundit·p q̄ naturalis ſpūs ꝯcurrit mor/ tem cauſe·Sic̄ igitur ſalutem corpalez negligerz·qui ſerpen tez iuxta ſe ſcient collocarz Sic̄ q̄ in tali dēlcācōe adūtens picu lū ⁊ dēbēs aduertere·wlūtarie wrſatur·expomt ſe diſcrimīm quādo negligit repellere·Et p tāto dicit magiſter vbi ſup· Ip/ ſum peccare mor taliter·hoc aūt non facit moꝛ de ſe·ſ· fit ratōne cōſenſus wl otemptus·hoc bō uentu· Sz dubitatur p eūdē .ij·Quanta mora hoc fatiat ſcz q̄ fiat de wmali mōre ſe·im ge/ nerali dēterminatur hoc in qua i ḡp adeo creſcit dēlcācio ⁊ libido q̄ ſupuenit otemptus ⁊ conſen ſus wl adeo eſt repellēdi negli gentia wl ꝓprie ſalutis incuria q̄ ſupwenit cōtemptus a cōſen ſus int̄pretatiu? Si aūt in ſpā li queratur quāta ſit illa mora vtz vn̄9 hore wl dimidie vel amplioris ſpacij·nō pōt rn̄ſio dari·q̄ aliq̄n eſt maioꝛ·aliq̄n minoꝛ ꝑm diuerſos ſtatus ⁊ cō/ dicōes p̄ſonaz·vñ hoc nō dēt/ minat ſcīa wl lectio·ſ· poti? con ſcīēcia rēa ⁊ vnctio·vñ qñ adū/ tit oſcīa recta ſe non modicū le/ di ex moꝛoſa dēlcācōe:cōſenſo ſupuenit vel cōtemptus q̄ ſi nō aduertat·aliq̄n ꝓpter tene/ bras ⁊ inuolucōes affectionū nāz:ſecundoꝛ ꝑtem debet elige/ re ⁊ confiteri pure ſic·⁊ dolere q̄ſi mōre lite peccaſſet per q̄ appa/ ret ecīā reſpōſio quid faciens ſit qñ q̄s dubitat an wmaliter wl mōre lite peccauerit·⁊ qualit ei ſit cōſulendum Dubitatur h tercio p eūdem ſcz wnauē·vtz in alijs generib; peccōz etiā ita ſit periculoſum ⁊ duz ſicut iā de peccō carnis dēm eſt·Exempli grā de homicidio ⁊ hmōi·qua lite ſit et oſulendū ſ·idē in oib; peccis dēlectacō moꝛoſa vigilā ter ⁊ ſtrēnue vitāda ē·Attam vba aug9·poſita q̄li·xij·de tri/ nitate ponūtur Et di.xliij·vbi dicit·Sic̄ in illo cōiugio p̄mo rū hoim ⁊ cetera precipue vidē/ tur intelligi in peccato carnis· q̄ habet ex carnis incentiō de/ lectacionem ſibi magis conū/ ctam·ad quā hō facilime incur/ uatur·Et ideo cū magna diligē/ tia eſt vitāda·nō ſolū aūt hoc·ſ· ⁊ oē pecz·multa ei frequenter credūtur eſſe wmalia que ſunt moꝛtalia ⁊ difficile tamē eſt in hijs diſcernere Et ideo q̄ſi a/ cie colubri habet hō q̄ vult ſal uari peccatū fugere·hoc ille·Sz ſāct9 thō·i·2·vbi p̄us videtur

diffinire dubiū prefatum q̄ in
alijs mor̄osis delectacōibz· in
hijs videlicz pcīs immorādo
q̄ bm se sūt pcā mōrtia: possit
quis peccare mōrtiter Sed di
stinguit vñ sic dicit de formica
cōne cogitās de duobz pōt de
lectari Vno mō de ipa cogitati
one Alio mō de ipa formicacōe
cogitata· Et sic semp sunt due
delectacōnes. vna de cogitacō
ne· alia de formicacōne cogita
ta· delectacō de cogitacōe ipsa
sequitur inclinacōem affect9
in cogitacōez ipsā· Cogitacio
aūt ipa bm se non ē pcēm mōr
le· ymo quādoq̄ est vtiale tm
Sic cū aliqs mutuū cogitat·
Rñq̄ aūt sine peccato· puta cū
aliquis vtiliter de ea cogitat·
Sic cū vult de ea p̄dicare· vel
disputare· Et ideo p oēs affectō
a delcācō que sic ē de cogitacō
ne formicacōis· non est de gene
re peccati mōrtis· ſ quādoq̄ ē
pcēm venialeꝫ q̄nq̄ nullū· vñ
nec osensus in talē delcācōnem
est pcēm mōrle· Qđ autem ali
quis cogitās de formicacōe· de
lectet de ipō actu cogitato· hoc
otingit ex hoc· q̄ affectus ei9 ē
inclinatus ad hūc actū· vñ cū
aliquis osenciat in talem delcā
cōem· hoc nihil aliud ē q̄ q̄ ip
se osentiat in hoc q̄ affectus suus
sit inclinatus i formicacōez· nul
lus eni delcātur nisi in eo q̄ ē
conforme appetitui ei9· Qđ au
tē aliqs ex deliberacōe eligit q̄
affect9 suus conformetur hijs
q̄ bm se sunt pcā mōrtia: ē pec
catū mōrle· vñ talis osensus i de
lcātionē mortalis· ē pcēm mōr
le· Ad q̄ntum argumentum di
cit Cōsensus i delcācōem que p
cedit ex cōplacētia ipsi9 actus
homicidij cogitati ē pcēm mōr
le· non aūt osensus i delectacō
nem q̄ pcedit ex cōplacētia co
gitacionis de homicidio Et i scrip
to· 2· dicit di· xxxiij· Sic in for
micatione si aliqs cōsentiat in dele
ctationē q̄ appetitui cōcupiscibi
lis respectu formicationis seqūtur·
erit pcēm mōrle Ita ecīa mul
to āplius si consentiat in delcā
cionez q̄ appetitū irascibilis re
spectu homicidij seqūtur· erit pec
catū mōrle· vñ phs· x· ethico·
vult· q̄ rōnis iudiciū est de opacō
ne a delectacōe· hoc ibi· Du
bitatur q̄ro q̄d si aliqs p magi
netur delcācōem venereā cum
aliq̄ quā vellz esse vxorē suā· nl
la lege sibi copulari p̄hibita·
a m hoc delectetur· nolens tm
cum ea corpaliter delcāri nisi es
set vxor sua· pōt ne pcēm mōr
le ibi omitti cōsentiēdo i mor
sā delcātionē· R· bm p· pa· sup
ij· di· q̄ pus· quādo nō est actu
vxor: tūc licz eam castitate oiu
gali· vel simplici aio delderare
vxorē· nisi aliū de sit p̄hibitū

Jacob ēm ꝑuenit ꝑ rachel quā diligebat Bene. xxix. ⁊ sic nō erat mōrale. Sz aīq̄ sit vxor in eam exardescē ut in cogitādo de ea vlit hō delcāri: vidz mōrale. posz ēm ee libido tā vehemens q̄ semē emitteretur. qđ nemo dubitat ee mōrale. ⁊ ad crimen mollitiei ptinēs. nō min⁹ absoz lues rōez q̄ si exterius otra naturā ꝓcuraretur. Dubitat q̄nto Quid si q̄s ymagietur delcāci onē vnereā cū aliq̄ q̄ actu est vxor sua. Sic ēm actu eā cognoscē nō ē mōrale. sic nec eā occupiscere In oppositum ē piculū pollutiōnis hȳ. pe. de pa. Sicut nō licz cognoscere vxorez extrā ordīarie. nec appetē ad sic cognoscēdum: sic non licz morose delcāri in appetitu cuiuscūq̄z feīne. exquo talis turpitudo cōtra naturā secq̄ pōt ꝑm aug⁹. Quāuis ei marit⁹ vxorez illā nō appetat n̄ ꝑm naturā ⁊ licite ⁊ licz non sit illicitū ex pte obiecti: ē tn illicitū ex pte medij. mōi. ⁊

k sbiecti. Ex p̄missis apparz q̄ occupie carnalis a alioz pcōrū sūt. x. gd⁹ vl. xi. q̄bus itur ad mortē aie. Sic etiā i infirmitatibz corpis. vna ē infirmitas mortiꝑ ip̄m q̄oz q̄ alia. Nā est p̄mus vbi nullū est pccm. Secūd⁹ vbi est vniale. Tertiꝰ est ofensus iterptatiuꝰ ⁊ morosꝰ in delectacōnem vnereoꝝ.

Et secm aliquos est mōrale pccm. In hoc a sequenti mortua est aia. vl ag omissat. vl moriē. vl est morti ꝑ ip̄m q̄ssima. Quartus est cōsensus vrus exp̄ssiꝰ seu morosus in delcātionez ⁊ ille etiā secm theologos cōmuniē est pccm mortale. Quūtus est ofensus in opus nepharūm. qđ fierz si opz tumitas haberetur Et ꝑm omes illud est mortale pccatū. Et certū est q̄. ix. pcepto phibetur. Sequentes vro sunt cōtra sextū p̄ceptū. vñ hic aia est mortua. Sext⁹ est opis itenti ꝑpetracōem exteioz vbi facultas adest. h extrā ad monumentū portatur. Septim⁹ est ofuetudo. q̄ cātur ex frequentia act⁹. h fetet. Octau⁹ ē despacō de nō posse dimittē hoc pccm. h sepelitur clausa duro lapide. Non⁹ est abstiacō ⁊ obduracō in pccō tali. Quia pccōr cū in profūdū pccōz venit otē mit ut ptz in pharaone. h. a meōria hōm q̄ rūdā secōz labitur. Decim⁹ ē finalis impnīa in q̄bz dā h triplicā morte moritur corpis. a aie. a infernalīū demonū ꝑpa efficāt. Vndecim⁹ ē igressus actualis pt⁹ mortē in ifernū. Predicti gd⁹ sic se hnt. q̄ sp sequēs pōt ee prior p̄ oē. hȳ fuit gd⁹ q̄ bz itur ad iferni. ergo p̄cipiꝰ obsta. tarde medicīa patur. Qui vult p̄fata p̄dicare vlgo. aut⁹

fit ín multis ne cōsentias ledat
ímediate timoàtas·tene ergo
declarz·aut litteracōibus talia
l cōmittat ¶ De secūdo p̄cipa
li ad quot se extēdat phibicō
nom̄ p̄cepti ¶ Cōnō q; i hoc mā
dato phibetur·Primo oīs vo
lūtariꝰ consensus volūtatis ín
qȝcūq; opꝰ wnereū sexto mā
dato phibitū.vbi wlūtas nō
exít ín actū exteiorē·quia wlū
tas tunc pro facto reputatur
Ex quo ptz q; sunt multa pcā
wnerea ímt9 ī cordꝫ tot quot
fuerūt enumerate spēs ⁊ modi
exteriores wnereı ín sexto mā
dato·q; respcū cuiuslibet pōt
haberi wlūtas delibrata illud
faciēdi si nō timeretur infamia.
wl aliud hmōi Et adúte dū cō
sequēter.q; sicut sūt gradus ín
gūtate pcōz luxurie·quo ad
actꝰ exteiores sexto mādato p
hibitos·q; exterꝰ adulterīū gū
uius pcēm ē q; simplex formica
cō.⁊ sic de alijs ut ín sexto man
dato dictū est. Et similit̄ ínte
stꝰ tīto est grauior·qñto fit ín
ter psonas gradu consāguíni
tatis ꝑpínq̄ores·⁊ ita de alijs·
Ita etiā sūt gradus ín grauita
te pcī luxurie quo ad actꝰ ínte
riores hic phibitos. vñ wlicō
adulterij grauior est q; wlitio
simplicis formicacōis.q; uis vtr̄
q; sit mōrle pcēm.⁊ sic ıntelli
gendum ē de alijs. Secūdo hic
non solū prohibet wlūtarius
osensus ín opus wnereū ī sexto
mādato phibitū:ſ phibetur
etiā wlūtarius cōsensus ī delcāci
onē ad tale opꝰ de p se ímclmā
tem. Cōtingit eni q; hō nollet
extrinsecū opus aliquo modo
ꝑpetrare.attn̄ delibrāte vult il
lā delcācōez libidínosā p quaz
affectus suꝰ est de p se ad hmōí
opus prohibitū ínclinatꝰ.ut
si q̄s nollet formicari forte ꝑp̄t
timorē aut wrecū diā aut ꝑpter
aliam talem causam·vult tam̄
cogitare de formicacōe aut de
alijs libidínosꝫ ad eam ínceitan
tibus.ut de osculıs.⁊ tactibꝰ.⁊
alijs hmōí ímpudicis.⁊ ímpu
dicꝫ scz ꝑpter delcāri ī obiecto
cogitato· Iste cōsensus ē pcēm
mōrle ſm tho·⁊ augꝰ·xıj·li·de
trínitate· Ideo etiā ille osensus
est hic prohibitus. ¶ Tertio m
nō solū hic phibetur cōsensus
ín opus ⁊ ín delcācionē:ſ oēs
modi ⁊ gestꝰ mali quibz una
psona aliā sibi non mr̄ímonia
liter oiūctam tr̄hit ⁊ solicitat
aut solicitare míttitur ad luxuí
az·siue hoc fiat p ínt'nūtiū.siue
p missionē lrāz·siue p minas·
ꝑmissiones·munera.mēdatia·
adulacioēs·aut p fuspfluū·à la
scuū wstímento ꝙornatū·siue
p fucatū ⁊ mēdacez faciei colo
rē· Qui ei talia fecerit.potissīē ta
liter tencōe ut p hoc aliā psonaz

nō mr̄imonialit̄ sibi oiūcta attrahat in sui ocupiaz ꝓhibita. peccat mōrtaliter ⁊ otra hoc nonū mandatū agit etiā si nūq̄ fiat ꝓgressꝰ in aliqd extrinsecū a ꝓhibitum opꝰ. vñ crisꝰ sup illo matth. v. Qui viderit mulierem ad ocupiscendū eā. iā mechatꝰ est eam in corde suo. Si mulier aliqua ornādo se ornatu saltē nō bñ supfluo. ⁊ impudico ut oculos hoim ad se attrahat ⁊ virorū aspectibꝰ placeat ad cōcupiscendū etiā si nulli plagam intuleit. pnā patietur extremā. Denenū ei offecit ⁊ si nullus mouetus sit q̄ bibat. Similit̄ intelligende viris respectu mulierū. Ñ to etiā h̄ prohibentur oscula. aspectꝰ. amplexus. affatus. tactus ⁊ similia impudica. actū carnalis copule p̄cedētia. ⁊ ad eum allitētia. q̄ talia sūt peccata mōrtalia cū iter psonas nō oiunctas mr̄imonialit̄ fiunt libidinose ⁊ tali intencōe ut vna earū alias ꝓ hmōi incitet in sui ocupiāz. aut ad illicitū. aut prohibitū venereū actum. aut ut in se prouocz delectatiōez ad hmōi actū inclinantē. de quo etiā dictum est sexto mandato. Quinto non solū hic prohibētur exteriora talia libidinosa. scz oscula. tactꝰ ⁊ filia: ꝫ etiam prohibetur uolūtas talia fatiē di. siue uolūtarius ꝰensus in ea. quia sicut exteriora illa oscula. tactꝰ ⁊ hmōi sūt ꝑcta ut dictū ē. ⁊ hec mādato prohibita. ita etiā uolitā deliberata talia fatiē di est graue pcēm. ⁊ h̄ prohibitū. etiaz si effectus nūq̄ sequeretur exteriꝰ. Quo ad iij. pn̄cipa. o le q̄ periculosum sit delectabilibz malis immorari p̄tim luxuriosis. Illud p̄mo patz. p ea q̄ tacta sūt in p̄. membro pn̄cipali. Secundo patz ex eo. q̄ uoluntas valde facilit̄ curuatur ad peccandum. ⁊ rōnis iudiciū ceccatur p delectabilia. vñ p̄hus. iij. ethi. capi. vltimo. Int̄ regulas pro uirtutibz ac q̄rēdis ⁊ vicijs vitandis pōit. iiij. regulas. Prima ē. ut q̄s magis fugiat illd̄ vitium qd̄ plus uirtuti ꝑte otrariatur. ut ꝓpantie plus cōtrariatur int̄pancia q̄ insensibilitas. ⁊ plus libalitati ꝓpugnat seu mie auaritia q̄ ꝓdigalitas. Rō ē. q̄ tale vitiū plꝰ infect uirtutē. Exemplū ē de uolente sanari q̄ plꝰ nociuū magis hz vitaē. Secūda ē ut q̄s offerz ad qd̄ malū plꝰ sit inclinatꝰ a natura. vl̄ assuetudine. ⁊ cōtra illd̄ plꝰ conetur. Rō ē. q̄ ad qd̄ aplexio inclinat uel cōsuetudo. facilius trahit ad transgressiōez medij uirtutis. Ad q̄d aut̄ q̄s sit plꝰ inclinatꝰ patē pōt ex delectatione vl̄ tristitia quā q̄s circa uitiū certū hz. Ista secūda via efficacissima ē cōtra uitiū

Sz via stoycoꝝ ut tullius nar
rat fuit mn⁹ efficax. q̄ dicebāt
lente a vicijs cessare discere. qđ
ꝓprie est tepidoꝝ Oportet enī
sm thrologos simul oia mōꝝ
lia vitia dimittere Sz nō opor
tet oia pfectionis opa statī ope
rari. Exēplū de wlētibꝫ bestias
aliq̄ dicere. optz q̄ cū magno
conatu opentur cōtra naturalē
inclinacōem. ut qui vult canem
docere ābulare duobꝫ pdibus
Tertia regula ē inter oia maxi
me est delectatio a delectābile qđ
cūq; cauēdū Rō est. qz naturali
ter ad delectabilia inclinamur.
a talia appetitui ꝓposita statī
placēt Et sic occupiscētia si pre
sentātur mala: statī mouetur.
wlūtas curuatur. et rō excatur
Sic etiā exēpli grīa p exteio
ra munera. inclita iustoꝝ puer
tūtur Ita etiā p delectacōem que
habet spēm interioris muneris
similiter fieri pōt faciliter. Et dif
fert illa regula a secūda. qz secū
da fuitur prnes id qđ ē ꝓprīū
vnicuiq;. sz ista tertia prnes id
qđ omnibꝫ cōuenit. Quarta regu
la est. ut quis obsideꝝ superba
būdantiā a defectū que oppo
nūtur virtuti. a ꝓpendat ēlia
sint a q̄ mala sint pcā. a sic
facilī⁹ mediū virtutis diligat.
a medium inueniet virtutis.

p Tercō q̄ fugiēda sint delectā
bilia mūdi docz locus i quo fi
mus v allis miscie a lacrimarū
Nō enī sm aug⁹. deꝰ creauit hoī
nē de paradiso ut hic paradisū ha
beat. sz ut laborem⁹ a in sudore
vultus cū adā escamur pane.
vel cū eua erūnas patiamur. ut
hic mereamur eternū gaudiū.
hic ei mirta sunt meroꝝ a gau
dium. i celo solū est gaudium.
sed in inferno tm pena. Quarto
idem docz temp⁹ Nā scōz bern
har. vnūsum temp⁹ est pītēn
tie a vigilia que dō solemnitatis
magē sabbatī celo. vigilia aūt
exigit ieiuniū a fabula cōez Qn̄
to idē docz exēplū xpi. q̄ pre oia
elegit sm Bern. pnosa opa a
virtuosa. ut pz in eiꝰ paupta
te multiplici. quā habuit nascē
do. conūsādo. moriendo Ego in
q̄t ps. Medicꝰ fū a paup Qđ
sm glō. ibi ad litterā de xpi pre
sona dixit. hoc mālt glō. xpus
dicit de se in psona sua. Sexto
idē docēt exēpla scōꝝ wteis a
noui testamīti mltiplicia. hebr.
xi. Circuierūt in melotis i pel
libus caprinis. egentes. āgusti
ati. afflicti. quibꝫ dignꝰ nō erat
mūdus. Septīo docēt idē no
tumēta que hoibꝰ ex wlupta
tibꝫ puenerūt. ut pz i Eua. circa
esū phibitū. de salomōe qui in
famis mortuus ē. de Dauid a
sāpsone a de multis aliis Octa
uo idē docēt penurie cōfratrū
xpianoꝝ Quot enī sunt vidue

tribulatē·paupes egētes·deuo
ti tēptati·lab⁹ibz pssi·capti·et
similes·q̄b⁹ opati dē rem⁹ non
mamit wro gaudē. vñ bern·nō
decz xp̄ianū delicias q̄rere cū sci
at xp̄m in tot mēbris suis nec̄i
tatē hre·Sono decz illō wlup
tatū breuitas·labor·q p cōnia
mixtio·vñ Boe·de oso·O q̄tis
amaritudibus hūana felicitas
respsa ē·wz q̄ neō sine cōsola
cōe diu pseuerarē pōt: conari er
go dēmus ut delectemur de spe
celestis patrie de dirppetatib⁹
vicz bonitate·mia·q hmōi·de
xpi pfectiōibz·de suis beneficijs
de virtutibz q alijs sm illō ps·
Delcāre in domino q dabit tibi
peticōes cordis tui·Et sm illō
apli phil·iij·gaudete in dño
semper Iterū dico gaudete mo de
stia vra nota sit oī ē·

Decimū Preceptum

Non cōcupisces rem
pximi tui·nō do mū.
nō agr·nō bouem
ancillā·non bouem.
non asinū.nō vniūsa q̄ illi⁹ sūt
Exo·xx·Et deu·v· Illō ē decimū
mādatum·de q tria pncipaliter
sūt videnda·Primo·quō debz in
telligi Secūdo de mādatis·du
bia q̄dā soluentur·Tercō vide
bitur de pena trāsgredientiū mā
a data Pro intellectu pmi no
tādū pmo Sicut dictū est pre
cepto pcedenti ita suo modo hic

est·Nō pmi motus concupie rei
aliene put consistūt infra limites
sensualitatis·siue ut pueniunt
tōliter deliberatiōez rōnis·a nul
lo mō a volūtate dependent non
phibētur aliq⁹ mādato·nec il
lo modo sūt pcā Sz voluntatis
deliberatiu⁹ consensus in dāmifica
cōez pximi p illicitā vsurpacō
nē tpaliū bonoz eiq⁹ phibetur
vltiō isto mādato Secūdo b
nōnō q sic aliene mulieis con
piscētia ad actū venēuz pōt du
pliciter cōsiderari ut pcedenti man
dato eciaz tactū est· Ita similiter
concupia rei aliene a pximo pōt
dupliciter cōsiderari·vno mō put
ex ea oritur·q causatur exteior
act⁹ illicite sibi vsurpādi rē p
ximi sui·siue rē alienā·Et illa cō
cupiscētia phibetur eadē pro
hibitiōe q phibetur act⁹ ei⁹ ex
teior·vicz septiō pcepto·non
furtū facies Alio mō iteior illa
voluntatis concupia deliberāta con
ratur imp̄tum ex ea nō seq̄tur
act⁹ exteior vsurpādi sibi rez
alienā·q forte timet·wrecūda
tur.à non habz opportunitatez
Et ne q̄s illā concupiaz interiorez
solā sine exteiori actu eā cōmit
tēs credat nō esse pcēm:ipsam
dns spāli pcepto phibuit scz
decio·non concupisces rē pxi tui
Cum igr in septiō pcepto sint
multi modi imuste voiez dāmifi
cādi p exteriorē tpaliū illicitaz

vsurpacōem suoꝝ utibi dictū
fuit·patz etiaz quot ⁊ qꝑ multi
plicia sint pcata q̄b⁹ cōīt hoc
decimū mādatū trāsgredimur.
qz sunt oīs delibrāta wlicō furz
ti wl rapine⁊ similiū·vbi tamē
non sequtur exteriox furādi aut
rapiendi actus·Et sic etiam in
telligatur de multiplicib; alijs
hmōi cōcupiscēcijs wlūtatis.
⁊ deliberatis eius cōsensibus ī
tales imustas primi dāmfica
cōes·q̄ tamē nō implētur ope
exteriori Tercō nōndū q̄ ꝑnci
palit hic auaritia mtrioꝝ phi
betur.q̄ est inordinatus amoꝝ
hn̄di ⁊palia.de qua lr̄tur cap̄
ꝑncipiū septim mādati Si q̄s
aūt videz bona exteriora in cu
ria alicuius diuitis.⁊ talia hu
iusmōi.⁊ nollet ea hr̄e otra di
mādatū·nec cōtra primi bonū.
ſz deliberarz ea non ordinate
⁊ frustre.non ꝓpter hoc opoz
terz eū cōīt hoc mādatum egis
se Sz tn̄ affectiōes tales sunt ī
utiles interdū ⁊ otiose·de q̄b⁹
Sen̄·dicit Cū oīa edificaueis.
vacuꝰ remaneb· Quo ad se
cūdū ꝑncipale ꝑmo dubitat
cap̄ decalogū·vtz wiale pcēm
possit fieri mōrle. ℟·ſm tho.i.2.
·q·lxxxviij·Primo nōndo dr̄z
pcā mōrlis a wmali·⁊ quō fit
aliqꝺ mōrle triplicit·sic quiꝺ
dr̄nt wiale⁊ mōrle pcēm·nā
qn̄ wlūtas fertur in aliqꝺ qꝺ

ſm se repugnat caritati·p quā
homo ordinatuz in vltimū finē
pcēm ex sua spē·gne.seu obie
cto habet q̄ sit mortale siue sit
cōtra dilectionem dei·sic blas
phemia·piurū⁊ hmōi·Siue
otra dilectionē primi·sic adul
teriū⁊ similia·Ruā doctōz ve
ro wlūtas peccātis fertur in illꝺ
qꝺ in se cōtinet quādā inordi
nacōem·non tn̄ otrariatur di
lectioni dei⁊ primi.sic wrbū
otiosū·risus superfluꝰ·⁊ alia hu
iusmodi Talia sūt pcata wmi
alia ex suo genere Sz q̄ actus
morales recipiūt racōem mali
⁊ bni non solū ex obiecto.sed
etiā ex aliqua dispositiōe agen
tis.otīgit quādoqz q̄ illud qꝺ
ē pcēm wiale ex genere racōe
sui obiecti fit mōrle ex pte agē
tis·wl quia in eo cōstituit finē
vltimū. wl q̄ ordinat ipm ad
aliqꝺ quod est pcēm mortale
ex genere·puta cū q̄s ordinat
wrbū iocosū ad adulteriū cō
mittendum·Similit̄ eciā ex p
te agētis cōtīgit q̄ aliqꝺ pcca
tum qꝺ ex suo genere ē mōrle
fit wiale.ꝓpter hoc q̄ actꝰ est
impfectus.id ē non deliberatus
racōe·q̄ est ꝑncipiū ꝓpriū mali
actꝰ Secūdo nōt q̄ pcēm wi
ale posse fieri mortale triplicit̄
pōt cōtingere·Primo q̄ vnus
⁊ idem actꝰ numero primo fit
pcēm wmiale·⁊ postea mōrle

sed hoc esse nō pōt qz pncipaliter pcēm osistit in actu wlūtatis. sicā qlibz actō moalis. vnde non ōz vnus actō moalit' si wlūtas mutetur. qmuis eciaz actō sm naturā sit otinua. Si autez wluntas non mutetur. nō pōt esse qz de wiali fiat mōrle. Secūdo mō pōt intelligi ut id qō est wiale ex genē. fiat mōrle. Et hoc qdē possibile ē in qntū in eo cōstituitur finis. vel in qntum refertur ad mōrle pcēz sicut ad finē ut dcm est. Tercō mō pōt intelligi ita qz multa pcā wialia cōstituāt vnū pctm mōrle. Rō duplicit pōt itelligi. pmo qz ex multis pcīs wialibz integlit' ostituatur vnū pctm mōrle. a illō falsum ē. qz oia pcā wialia mūdi nō pnt hre tātum de reatu. de pena dāni. nec sensū. qntum vnū mōrle hz. Reatus em pcī mōrtis est etnū. wialis vēo tpanei. mōrle mētur carētiā ime visiōis ppetuā. nō aut sic wiale. mōrle eciā mētur vmē osequē ppetuū nō wiale. mē qz oia nulla est ppoz cō. Alio mō pōt intelligi qz multa pcā wialia fatiūt vnū mōrle dispositiuē sic wrē. qz q pccat wialiter. ex gne ptermittit aliquem ordiez. Et ex hoc qz osuevit wlūtatē suā in mioribz debito ordini nō sbicere: dispōitur ad hoc qz etiā wlūtatez suā nō sbiciat ordini vltimi finis. eligēdo id qō est pctm morle ex gne. Et sic libido pecandi intoducitur per actō wiales. ut pnupat facilī in morle. Ex qb3 7 alijs supī primo 7 qrto pceptis. 7 in no no ptz qz ex wiali pōt fieri mortale qntuplicit. Primo qn in wiali cōstitueretur finis. Secūdo quādo wiale ordinaret in morlez actū. Tercō qn wiale fit cōn osciaz diffinitie iudicātez aliqd eē mortale. vel cōn cō scientiā vhement dictātē vel dubitātez. 7 pluā argumta hntez. qz fit mōrle qz qz fit wiale. Rndeo qn wiale dispōit ad mōrle. siue fiat p gressū in morosā delectacōez. siue ex dispositōe maloz habituū. Rndeo qn fit ex otēptu grāui. de hijs intelligitur aug3. d. nullū pcēz est a do wiale. qn dum placeat sp. vno ex qnqz mōrtalibz fiat mōrle. Dubitatur. ij. quot d mala faciat pcēz wiale sx. qz xi. pmo ad prāz obligat. a eternā si qs cū eo dānatur sm tho. a purgatoriā si h nō satisfacit. a tpalē h faciendā. Secūdo maculā quādā cāt in aia aut tactū ē supī. pceptō. nono ca. ij. f. quā etiā purgatoriū sm thō. hz delere. Tercō feruorez caritatis minuit sic aq igni mixta licz nō extinguat. tn feruorez minuit. Quarto pōns aīme lassat in bonis opib3. sic qn pōitur on3 sup equū

minus pmpte ābulat Quito a gloria retardat·oꝑtz eñ ut mimim9 quadrās pcati wial' soluatur hic wl in purgatoio. wl p indulgencias. Sexto bona patrie celestis diminuit·nō q̄dē ea q̄ ibi habem9 reposita ex merito. ſz que debēr̄etur opibus. q̄ wmalia faciendo obmisimus wialiter nāqz pcādo nō deo ſuim9 nec meremur. sed demeremur Septio occasiones fūt ad mōrtia pcā fatienda· Octauo q̄tem mētis in dēū tollunt a spūalē dulcedmē ac deum a nobis alienāt aliqualit' Quia i mūdo p wialia delcām· Nono graz sāctispūs interdū fugāt quā dediſz si non wmalibz pcatis nre wluptati satisfeciſſem9 Decio scādalisāt proximū· Vndecio in demeritū accidētale iactāt aiaz·ut q̄ doctioca wmalia·ptcerps fiat alteius pcati Quo ad tertiū principale mirāt̄ q̄dā murmurant Cur deus miſericordiſſim9 p vnī9 trāſgreſſione mandati non deleta p pñiaz·pumat perpetua dānacōe ſm Jacobi apli sentētiaz cū tamē quedā pcata cito fiant a breuiter·ſz·q·ꝺ̄ de hoc racōnabiliſſimā ſnīa apparz iuſta ex nouē obiectionib9 ſūptis ex natura pcōrz·dicit enī b̄tus Aug9·xxi·li·de ci. dei·null9 exſtitit gētilīū legiſta torz q̄ cenſeret tācito nocenti um finēda eē tormēta q̄ cito factū eſt homicidiū wl adulteriū wl ſacrilegiū wl q̄ꝺlibz alíud ſcel9· nō tpis longitudie. ſz mīq̄tatis a īpietatis magnitudine metiendū ē·hec ibi Et pluā ibi de hoc ponit a cōcludit. q̄ nīl irracōnabile pōt occurrere hoī ſi deo cui9 meffabilis ē iuſtitia p pcō breui tpe cōmiſſo. det lōge duracōis ſupplicīū·a ecīā eternā īmfligat pnā· Talia enī egreferētes non cōſiderāt malicīā a nocumentum pcati mōrtis. q̄ꝺ ſm wilh·parifiē·in de fide a legib9 multis rebus opatur· Prio ē vulneratio ſpūalis aie ſꝺo p̄s·libra me de ſanguīmbus ac̄· Sicut enim nemo miratur q̄ ex breui vulneracōe corpali q̄s ꝓpetue corꝓali vita ꝑz mortē priuatur Sic nec miretur q̄ ꝑr mōrle crīmē quis eternaliter cōrā ꝺo maneat mortuꝰ· Secꝺo pctm mōrle eſt q̄dam caſus in pfundum wlūtari9. de quo xp̄s ait Math̄·xvi·Cec9 autē ſi cecꝺucatū preſtat: ābo i foueā cadūt Sz in ictu oculi q̄s ſe precipitaē pōt i foueā quā ꝓprio conatu nūq̄ exire pōt Tercō pcatū mōrle ē trāſgreſſio p̄cepti ſb̄ morte iterꝺā ſm illꝺ Mat·xix·. Si vis ad vitā ingredi. ſua mādata Sz null9 mīatur

q̄ ꝓ tñs gressiõe huāz legū tē
panee fcāz fur·latro·⁊ alij ma
lefcõres reipub·eternaliť puī
untur fuspēdio vl tormēto simi
li V̄n ſm aug9·vbi ꝑus Octo
pnas ſm tulliū leges maleſa
ctoribz imfligūt vicz dānū·vin
cula·verbera·talionez·ignoiaz
exiliū·huiututem·⁊ morte Et tñ
quālibz istaz pnaz cõtigit p
bries iuste ꝓpetuo ifligi ꝑ tpa
liter cõmisso·Cur ergo non si
milť ꝑ pcõ mõrli fierz·Rñdo
pcm mortale est cõtra q̄dā
⁊ empcõ infernaliū torm̄to rz
necnõ⁊ wndicõ q̄ ꝑtio breuis
voluptatis seipm tā in aia q̄ i
corpe vendit infamia pcõris.
vñ tales venūdati sunt ut face
rēt malū Sic·iij·re·xxi·di·He
lias ad achab·venūdatus es
ut facēs malū·nulli aūt dubiū
q̄n ex vēdicione⁊ empcõne q̄
tumcūcz breui tpe fiāt·ius ꝓpe
tuū rei empte acq̄ritur ēptori
Quīto pcci mõrlis ꝓpetracio ē
lumīis grē extinctio⁊ lucerne
q̄ lucz cogmicõe⁊ ardet amore·
Cū aūt neō possit de se ista re
acquirē ꝓpetue misi xp̄s ſm illō
Joh·i Erat lux vra q̄ illūinat
õnez hoiez wientez in hūc mūd
Idcirco ad illō piculū se pricies
mēto pumretur ꝓpetuo· Sex
to q̄cūcz addit sup pcīz suū i
pmāz seu cõtumatiā·addit de
iure etiā⁊ pnā· Et iustissiē q̄

tū durat in vno q̄z dei iniuria
tñtum durare in eo dēt⁊ pena
Sz exñtes in infemo sup pcīz
suo addūt impmāz⁊ cõtuma
tiaz ꝓpetuo·ergo nō solū iuste
ꝓpetuo punīūtur extensiue·ꝫ
etiaz intensiue de9 pnā eoz au
gere posſz· Septiõ ſm aug9.
de ci·dei li·xvi·Dign9 ē pena et
na·q̄ in se pmit bona et na Sz
pcõr mõrlis ē hmõi·qz pcõr
ad ꝓpetuū suitiū grāz achiõis
tenetur deo exhibēdū· de quo
libet mēbro vl dono tā corpis
q̄ aie qđ sibi de9 gtiose otulit.
hec aūt oia dyabolo p pcīm tr̄dit⁊ deo rcipit·ergo ꝓpetuo
puniri dz Si enī in hūana po
litia qui furatur cappam·mere
tur certā pnā·q̄ furatur centū
florē·maiorez meretur· ergo q̄
ꝓpetuū cēsū deo recipit quē hz
i mēbris aie⁊ corpis⁊ quē i prī
a lete do reddē dere9 de mēbro
rū obsequiis:sp punidz Octa
uo q̄ pccat in simplicē ꝓxim eū
ledēdo alapa.mētur aliq̄ pāz
q̄ in pncipē:mētur maiorez· ut
dz·v·ethi·ergo qui i ifimtū bo
num pccat: infinitā qđammō
meret pāz· q̄libz enī pcõr ē de
q̄b9dr in ps· Sup dorsū meū
fabcauerūt pcõres·plōgaue
rūt iniq̄tatē suā ergo dñs iust9
occidz cuices pcõrz sp Nono q̄
prdit ex sua negligetia aliqđ
donū. ut explī grā florē·suum

vl dñi sui meretur certā penā. q̄ vro pdit dce florenos plꝰ demeretur. ergo q̄ pdit infinitū bonū i infinitū punirī dz ut peccator faciat. deus enī infinitū bonū ē. ⁊ nr̄m ē p gr̄az ⁊ gloiam sm illō gen̄. xv. vbi deus ait ad Abrahā. Ego ero merces tua magn̄a nīs quā mercedē nob tribuat. qui solꝰ cūctis bonis superabūdat.

¶ Capi. ij.

Onc secūdo principalit̄ de pen̄is trāsgressiōnū decalogū tractatus erit. de pen̄is infernī scz q̄s incurrūt trāsgressores p̄ceptorū vbi tria principalit̄ tractabuntur Primo de pen̄is exteriorib; dānatorū sēsibilib; Secūdo de pen̄is interiorib; eorū. Tertiō de pen̄is q̄s habēt respectū superior.

a ¶ Quātum ad primū nondum q̄ dānatorū bonum ab autēticis doctorib; ponuntur. xiij. pene sm q̄ a diuersis creatuis exteriusꝰ punīūtur diuersimode ut i q̄tuor elementis Primo a terra q̄ ad locū infernī. Secūdo ab aere. q̄ ad tenebras Tertiō ab igne Quarto ab aq̄ Quinto ab oib; mūdi ⁊ elemētorū fetulencijs. De inde quo ad quīq; sēsus. Sexto punīūtur visu qñtupliciter. scz quo ad fletū fumū obiecta damnatorū bonum ⁊ demonū. ⁊ priuacōem oim delectabiliū lūinū. Septimo auditu quo ad clamoris p̄cepcōem ⁊ blasphemias. Octauo gustu quo ad p̄uacōem oim comestibiliū ⁊ potabiliū. Nono olfactū quo ad presentiā sulphureoꝝ corpm. De tactu q̄druplicit̄. scz ignis ⁊ dēmonū penetrātis ac dēmoniacē ⁊ stridore dētiū. Vndecimo p oppositā gl'osis duab;. Duodecimo p oppositā aureolaꝝ. Decimotertiō p sottietatē pessimoꝝ. Decimoquarto p̄uacōne humanitatis xp̄i.

¶ Prima pena ē locus infernalis. b Est aūt duplex infernus sm greg. iiij. dyalogoꝝ. Primus ē vmūsalis. ⁊ est in media concauitate terre latissimus ⁊ profundissimus. orbicularis. ⁊ ignobilissimus ac p̄petue duraturus. Qd infernus sit p̄bat̄ scriptuā. p̄hia ⁊ poetria. Scriptura per illō math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū Et isymbolo attanasij. Qui vro mala egerūt i ignē eternū Et ps. Qui eripuit aiaz meā ex infernō infriorī. p̄hia. idē dicit. Nā socrates in li. q̄ dz. fedrō platonis postq̄ noiauit grādes peccōres. sic cōcludit. hos optēs equidē portaiacit i tartaꝝ. vñ nunq̄ exibūt. Poete similit̄ ut virgilius in georgicis ⁊ plures alij qui ponūt ibi fluuios infernales ⁊ horrēda hic infernus cū suo igne a p̄ncipio mūdi patus ē a deo. vnde Mathei. xxv. Ite maledicti in

ignē et nū q̄ pat9 ēt c̄. ⁊ ysa. xxx. pata ē ab hxi thoplxt a r̄ ge pata ē glo. ab hxri. id ē ab imcō. thoplxt id ē vallis gehēne Sz ḡre dc9 infernū fecit sñ. de9 palaciū hz ac regnū vniūsi. In q̄ qz multi sunt malefcōres: o grauentissimū fuit ut ūūstissim9 carcere hxret p talibz vicz infernū Secūdo q̄ritur q̄re est sb̄ tra. hy. primo. qz iustū est ut pessim maxie distent ab optīs in pria vicz a bīs. ꝫ hoc fit p mediū intra t̄rā Secūdo ogruū ē eaď rōe ppt̄ ignobilitatē loci. vicz ut ignobilissim9 locus a nobilissimo vicz celo maxie distet Tercō racōe affcūs. ut q̄ h terrena p do colueruūt. ppetue in t̄ra claudantur ps. Adhxsit in terra vnt̄ nr̄. Alig infern9 ēptīcularis quorū dā añ diez iudicij. q̄ postmodū in inferiorē infernū detrudentur Sūt enī sup t̄ras q̄dā loca patētia. vbi dānatoz aie luūt penas. ut ethnaꝫ olle vlcanī. idē sm ysid. li. xiij. et thimo. sūt mōtes ardētes plenī sulphureis flāmis ⁊ horribilibz Quia in talib9 sm poetas dicebatur habitaē deus. quē vocabāt vlcanū. Sz reuea dyabol9 ibi habitat cū suis. de istis ptīcularibus infernis narrat gre. etiā. iiij. dya. Primo q hxremita scūs in īsula lipparis vidit aiaz thodorici regis in ollā vlcanī ibidē pjectā. p deuotos vicz Johānē papaz ⁊ symachū patriciū. quos pfatus rex pri9 mīuste occiderat. Secūdo narrat de quodā rōno in extremis laborāti cui apparuit nauis pata qua ipe ⁊ q̄dā vicin9 suus deducēdi erāt in sicilia. vñ greg. ibi addit causā horū locoꝝ. d. Nō vro ille moiens se ad sicilia; ducendū testatus est. q̄d aliud sentiri pōt. nisi q p̄ ceteris locis in cui9 terre isul' eructuāti igne tormētoꝝ olle patuerūt q̄ut solēt narrare. qui nouerunt laxatis quotidie fimbz excrescunt ut mūdi termino appropinquāte qñ certū ē illuc āplius exurendos colligi q̄to ⁊ eaď tormentoꝝ loca amplio9 videāt apperiri Nō ōnipotēs de9 ad correctōnez viuenciū in hoc mūdo voluit ostēdi. ut mētes infidelīū qui infirmi tormēta esse non credūt. tormentoꝝ loca videāt qui audita credere recusant. Eandē causā assignat wilh. pisien. de vniuerso pte. i. ca. xlvij. vbi etiā dicit q in pfata insula sicilie ignis pnoiatus viuoꝝ in toleabiliē cruciat aias appropiquancīū sibi. ⁊ tamen corpa non ledit. Secūda pna sunt tenebre exteriores. vnde math. xxij. ligatis manibz ⁊ pedibus picite eum in tenebras exteriores. vbi nōndum sm thom. iiij. di. vlti. q̄ explici de causa

erūt ⁊ sunt in inferno tenebre
Vñ sic dic̄. dispositio ifernī est
talis ꝓut maxime inscie dāna
torū ouenit vel cōpetit. vñ scd̄;
hoc fūt ibi lux ⁊ tenebre prout
maxime spectat ad miseriā dā
natorū. Ipsa aūt visio sm se de
lectabilis ē. Primo enim metha
phisice dicitur. q̄ sensus oculo
rū est maxie diligibilis eo q̄ p
ipm plura cognoscim⁹. Siq̄
accidēs otingit visionē eē affli
ctiuā. inq̄tum videm⁹ aliq̄ no
bis nociua. vel nre volūtati re
pugnātia. Ideo in inferno hoc
mō dr̄ esse locꝰ dispositꝰ advi
dēdū sm lucē ⁊ tenebras. q̄ nl
ibi pspicue videatur. ꝫ solūmō
sub quadā vmbrositate videā
tur illa q̄ afflictionē cordi ige
rere pnt. Ideirco b̄tus gre. in
moraliū. li. ix. super illo verbo in
inferno nullus ē ordo. ꝫ sempi
ternus horror inhabitat dic̄.
Ruāuis igms illic ad ostolacō
nē non lucerat. tñ ut magis tor
q̄at ad aliq̄d lucet. nam sequa
ces quos secū traxerīt de mūdo
reprobi. flamma illucescēte vi
suri sunt. Et similiter sup illos
ps̄. vox dñi intercidētis flāmā
igms dic̄. Basilius. q̄ virtute
dei sepabitur claritas igms ab
eius virtute adustiua ⁊ cedet
i gaudiū scōr. ⁊ vstiuū igms
in tormētum dānatorū. vnde
simplicit̄ locus ē tenebrosꝰ. ꝫ

tñ ex dīna dispōne ē ibi ali
q̄d lumis q̄ntū sufficit ad vidē
dū illa q̄ animā torq̄rent. Et
ad hoc satisfacit naturalis sitꝰ
loci q̄ in terre medio vbi infer
nꝰ ponitur non pōt eē igms ñ
fetulēt⁹ ⁊ turbid⁹. ⁊ q̄si fumo
sus. Ruid tñ tenebraꝝ hanc cā
assignent ex cōmassacōe ⁊ opres
sione corpm dānatorū. q̄ppt̄ mꝫ
titudiē ita ꝓplebūt locū infernī.
q̄ nl ibi de aere remanebit. Et
sic nō erit ibi aliq̄d de dyapha
neitate qđ possit eē sbiectū lu
cis. ñ oculi dānatorū q̄ erūt ob
tenebrāti. hec thō. Cui cōcordat
ps̄. Sic̄ oues in inferno positi
sūt. mors depascet eos. Tertia
pena ē calor summ⁹ p ignē.
vñ Math. xxv. Ite maledicti in
ignē eternū etc̄. Deu. xxxij. dic̄
moyses Igms succēsus ē in fu
rore meo. id ē a pncipio mūdi
Prīo cōn dēmones ⁊ ardebit vs̄
q̄ ad infernī nouissimā. duo ābie
q̄ terrā. idest terre nos cū ger
mie suo. ⁊ fūdamenta mōtiū. id ē
superiorū oburi. h igms ut dicit
Alb. sup. pū. vltīo li. de mulie
forti. vret interi⁹ aiaz ⁊ exteri⁹
corp⁹. Rui igms in immēsum
est calidior nro igne. h igms
ut i secūda pena dctm ē. calidis
sim⁹ ē. tenebrosus simpliciter.
sm q̄d lucidus q̄si fumosus ⁊
virtute dīna ⁊ naturali actiuis
sim⁹. Et thō. i. iij. di. xliij. dicit

Ignis infernī corpeus ē ut pbat gre. iiij. dya. Et maxīe actiuus ē. eiusdē q̄dz spūi cū nro igne. ꝟ hz ꝓpetates multas differētes a nro. tū q̄ successione nō indigz nec lignis nutritur. tū q̄ deꝰ eū regit. vñ ps. xxx. Flatus dñi sicut torrēs sulphureꝰ succēdes eā. i. a deo ē accēsus. qui naturaz eiꝰ instituit non ab hoīe. Ignis etiā ibi erit fortissimē caliditatis. q̄ caloꝛ eiꝰ ert vndiqz ogregat ꝫ ꝓpt̄ frigus terre vndiqz ipsū circūstās hec dctor. Ārta pena ē frigus p aquā de q̄ a p̄cedētū pena dr. Job. xxiij. Transibūt ab aq̄s nimiū ad caloꝛē nimiū Et in ps. Ignis sulphur ⁊ spūs procellaꝛ ps calicis eoꝛ Et thr. p̄ itelleū hoꝛ dicit vbi p̄us di. vltia dānati trasibūt ex whemētissimō caloꝛe ad whemētissimū frigus. sine hoc q̄ in eis sit aliqđ refrigeriū. ⁊ q̄ eoꝝ passio ab extrinsecis non eēt p spēs sensibiles eo mō quo hō. ꝟ ꝓ actiones spirituales impiment formas lesiuas. vñ sequitur etiā sic in febricitātib⁹ stridoꝛ dentiū. De quo lu. xiij. Et ut alibi. vbi p̄us dicit frigus intus ⁊ extra damnatos p sequitur. Quāta pēa q̄ patiētur ab oīb⁹ elemētoꝝ fetulēciis. vñ thr. vbi p̄us sm ipsum dicit Ea filiū in vltiā mei purgacōe fiet q̄dā sepacō in elemētis. ut quic q̄d ē puꝝ ⁊ nobile remaneat su p̄us ad gloriā bt̄oꝝ quicquid vēo ē ignobile ⁊ fetulētū in ifernū pitiatur ad pēnā dānatoꝝ ut sic oīs creatura dei ē bt̄is materia gaudij Ita dānatis ex oīb⁹ creatuis tormētū accrescat sm illū sapi. v. Pugnabit cū illo orbis terraꝝ contra insensatos. hoc em diuine iustitie cōpetit ut sic ab vno recedentes p pcēm in rebus materialibus q̄ sunt multa ⁊ varia finē suū ostituert Ita etiā materialit affligantur ex multis

Sexto pumētur quo ad vi e su multiplicit. fletu p̄mo vñ luxij. ligatis pedibus et manib⁹ q̄lis aūt fletꝰ in dānatis eē possit. dctor alb. sup eo dē. In fletu imāt p̄mo ē cōstrictō cordis ex tristitia ⁊ sensu pene. secūdo ē ostrictō pāniculorū cerebri puenies ex cordis ostrictōne. q̄ pānículi cerebri ptelas neruos ⁊ venas cōcruāntur ad cor ⁊ cū cor extremitates suoꝝ vtriculoꝝ ostringit: tūc ostrihuntur pānículi cerebri ⁊ alia membra in q̄ pānículi nerui ⁊ vene diffunduntur Ex q̄ fricio sequitur mordiāta distractō figure ⁊ sitꝰ in satie hec ita sūt in fletu infernali. Ārtū aūt nō vicz effusio lacrimaꝝ q̄ hsolū hz locū. ⁊ thr. vbi p̄ius sic dicit fletu corpali duo iueiuntur. quoꝝ vnū ē lacrimaꝝ resolucō. ⁊ q̄ tū ad hoc fletꝰ corpalis dānatis eē nō pōt. q̄ pt̄ diez iudicij q̄escētr motu p̄mi mobilis nō erit

aliq̄ gn̄acio vl corrupcio vel
corpalis alteracō · ¶ In lacrimas
aūt gn̄acōe oportz illi⁹ humo
ris cē gn̄ationē q̄ p lacrimas di
stillat · vñ q̄tum ad hoc i dānā
tis corpalis flet⁹ cē nō pōt Ali
ud qđ mueitur in corpali fletu
ē q̄dam omo cō & turbacō capi
tis & oculoz & q̄tum ad hoc
fletus cē poteit in dānatis post
r̄surrectōez Corpa enī dānato
rū nō solū ab exteriori affligen
tur · sz etiā ab interiori p̄m q̄ cor
p⁹ imutatur ad passionē aie i
bonū & malū Et q̄tum ad hoc
flet⁹ carnis resurrectiōez indi
cat · & rndet de causōi culpe q̄ fu
it i aia & corpe Oculi etiā pum
entur fumo ut i secūda pena ta
ctū ē de obiecto q̄ corpa dāna
toz multū pumētur · q̄ turpi
a ert coloze & turbacōne fatiei
& stridore dētiū · puabūtur etiā
lumie solis · lune · stellaz · diei ·
f & alioz ¶ Septīo pumētur 1°
auditu p clamoces pumtoz la
criabilissimōs & blasphias eoz
vñ dic̄ · tho · 2 · 2 · q · xiij · Credibi
le ē q̄ post resurrectōez i dāna
tis eit vōlis blasphia fic̄ i scis
vōlis dei laus · Et de iteriori blas
phemia nulli dubiū · vñ de vtr̄
q̄ dicitur Apoc̄ · xvi · Estuaue
runt homies estu magno & blas
phāuert nom̄ dei hāntis ptātē
sup has plagas · Et tho · vbi p̄
us idē onōit · Ad rōnē inquit

blasphie ptinz detestacō ōme
bonitatis · ¶ Illi aūt q̄ sūt in inferno
r̄tinebūt puersā wlūtatē auer
sā a dei iustitia i hoc q̄ diligūt
ea in q̄bz punīūtur & wllēt eis
vti si possent · & odiūt penas q̄
p hmōi pcās iflgūtur · Talis
igz detestacio ōme uistitie est
interioz in eis blasphemia cor
dis · ex q̄ exteioz blasphia seq̄
pōt ¶ Octauo pumūt gustu 8 8°
quo ad p̄uacōez oim delcābili
um · potuū · & cibōz · vnde Luce
· xvi · Dines in inferno ait · mit
te lazaz ut intīgat extremū di
giti sui i aquā ut r̄frigerez liguā
meā · sz nemo hōbit cū eodem
qđ dederat · Ex quo secōm gre.
elicitur q̄ in illis mēbris pcō
res pl⁹ in inferno pumentr̄ in
q̄b⁹ pl⁹ pcecauert · ut chorisā
tes in pedibz · tangētes luxuio
sa ibidem · luxuiosi in genitali
bz & Nono pumūtur in olfeū
wlimilib⁹ ei⁹ putatur a doctori 9°
bus ut tactū ē in qūta pena p
tim post iudiciū infern⁹ replē
do⁹ est immūdicijs · spurcicijs ·
sterq̄linijs & ceteris penos ab
homina cōib⁹ quas pcēm fecit
ex elementis gnāri ¶ dcirco ut
homies q̄ in hac vita floribz ele
mētoz in optīs effectib⁹ & fru
ctib⁹ abusi fuert · vilissimi seo
rū fecibz & sterq̄linijs pumētur
Quis igz estimare possit di · Hei
ric⁹ de hassia sup gen̄ · abhomia

cōez ifernaliū flāmaz fulphueū ac fetorē eaz · q̄ si exirēt ifernū corrūperēt totū elemēta rē globū · nō ergo nunc exibit nec ptꝫ · ſz reflectitur ex toto cō cauo infermi a tre · declarat illd Alb · i de mulie fort · Allegās illud Job · xvij · putredi dixi pat me9 es · mr mea a sor mea vermibz Nō mq̄t fiet fetor exalacōne alicui9 putredis · q̄ non putrefcūt ibi corpa ſz ignobilitas illa ibi congregata dr putredo · a pūcture pēaz vermes vñ sapi · v · Pugnbit cum illo orbis terrarum otra insensatos id est quatuor elemēta · tra artādo · ignis vrēdo · aer obscurādo · a aq̄ infrigidādo · Quicq̄d eni ignobile ē in elemētis infern9 deglutiet Decio puient tactu ignis aerbissimi a dna iustitia mtra a extīa medullas cremāte · a demombz tormentibz · a odēnatis cōprīmētib9 ut tactū ē pti secūda pena · vñ Crisō · dicit de repacōe lapsi ad amanticum · q̄ acerbitatē hui9 ignis nulla lingua explicaē valz Vndecio puientur p oppositā dotibz btōz · corpora eni eoz erunt q̄druplicit miseā. Primo deformia Est aūt sm tho · i · nij · di · xlnij · duplex deformitas vna ex defcū alicuius mēbri · a talis i nullo dānatoz erit ut nulli dubiū ē q̄ oēs integris mēbris resurgēt Alia ē deformitas ex idebita pciū dispositiōe · i q̄litatibz q̄dem ut febre vel podagra a hmōi · nec talis deformitas in dānatis erit · ſz corpa eoz ert sensibilissima a viuaria q̄ñ sic tūc min9 sentirēt mala pene i inferno · sic ec · si mutilati remanerēt qđ nō decedit Sūt igr deformes defectibz illis q̄ ex naturalibz pncipijs in hūano corpe naturalit osequūtur · ut ē pōderositas · tarditas · passibilitas a opacitas · pallicitas a hmōi · vñ · q · vltia dicit q̄ corpa dānatoz erūt turpissima Secūdo ergo corpa dānatoz ert passibilia valde Tū sm tho · vbi pus q̄ integr mēbris · tū q̄ carētia ipceptibilibz morb · tū q̄ dna iustitia regit i eis materiam ignis · tū etiā q̄ natuā eoz ē incorruptibil · passibilia ei ert corpa eoz · ſz incorruptibilia a spēs caloris q̄ materialit fūt in igne recipiētur spualit i dānato corpe Et sic ignis assimilabit sibi ea · nec tn ofumet ea · ppter q̄ Apoc · ix · dr In diebz illis q̄rent hoies mortē a nō inuenīet eā · a desiderābūt mori a fugiet mors ab eis Terō erunt pōderosa a tarda Sed queritur vtrum ne aliquādo iā damnati infernum exire possint hic hominibus apparēdo · Sz sm tho · i · nij · di · xlv · dānati exiē possunt ppa infernī receptacula sēm dispositiōnez

dūme prouidētie ⁊ aspectibus hoim apparere. nō tn illō pnt ppria libtate. ꝫ diuina puidē tia ad eruditōē hoiz ⁊ terroꝛē Similiter q̄ fūt in purgatoio eadē rōne ⁊ ut suffragia petāt Sed q̄ in celo fūt pnt ppria li bertate gloie dānati tn secū mi seriā ferūt Ite ibiō addit q̄ us aūt anime damnatoꝝ pncipa liter assint vbi apparēt. nō tn credendū ē hoc semp accidere. Aliquādo ei hmōi apparitiones fiūt vl in dormiēdo vl i vigilā do opatiōe bonoꝝ spirituū vl malorū. ad instructiōez vl de cepciōem viuentiū. Sic etiā vi su hoies aliquando alijs appa rēt ⁊ eis multa dicūt in sōnijs. cū tam̄ ostet eos nō ee pscītes Sic Aug⁹. p multa exēpla p bat li. de cura p mortuis agen da. Rīto dānati erūt grossi ⁊ nō subtiles. ⁊ sic oues morbide in inferno posite q̄s mors depa scat. Duo dicīa pēa ē. deformi tas quedā opposita auree ⁊ au reolis. vnde quidā antiqui? do ctoꝛ sup. inj. mouet hāc q̄stio. cū rōne actuū excellētiū debea tur aureola ad decorē corpis ⁊ aie. vtꝝ etiā pro actibꝫ excel lēter malis ⁊ turpibꝫ debeatur ipīs malis p pena aliquid per modū deformitatis ⁊ turpitu dis q̄ rīndeat aureole ei bonis. ⁊ uer⁹ dicatur luteola. Sīndeti

pōt. q̄ sicut q̄ō caracteres siue q̄dā deformitates rīspōdeāt i q̄ busdā dānatis respectu aureo lay in bonis. vicīū enī siue pec catū opponitur virtuti. ⁊ sicut aurea dīcitur propter virtutem Ita lutea propter vicīū dicit. q̄ō statui nō pncipaliter oppo nitur. Sz illa vitia vbi non solū virtus corrūpitur. ꝫ etiā stat⁹ cui debebatur aureola. taliavi tia demerentur luteolā. vnde verbi gīa. In ipb corruptoib⁹ virginū. Et similiter i ipb hēre ticis q̄ fidē corrūpūt in alijs Et simliter i hijs q̄ pro defensiōe sui erroꝝ patiūtur mortez. Et ponūtur ille deformitates non solū q̄ se aureolis puauert ma le opando: ꝫ q̄ etiā i alios pec cauert q̄ tum in se fuit. eos vicz corrūpendo. vnde sicut bona hebūt i celo accidentale pmiū Ita econuerso mali ante iuditiū accidētale demeritum ⁊ post lu teolā. De accidētali demerito dic. Ambro. q̄ pena arrij nō ē adhuc finita. q̄ nescitur q̄t p eū ruet. Tredecīa pena ē ipetua societas pessimoꝝ oim demo nū ⁊ hoim. Sed dubitatur k vtꝝ ne in inferno sit dīa loco rū in situ bm maiorītatē penaꝝ ⁊ minoritatez ꝫ. q̄ sic. Vnde Jo hā. xiiij. In domo patris mei mansiones multe sūt ergo a si mli in inferno. dicit etiā Tho.

i.iij.di.xlv. Existētes ímāt i ín
ferno.p̄m diúsitatē culpe diúsā
sortiuntur a pāz.⁊ etiā p̄m qd
guioibz pcās irrecūtur dāna
ti p̄m hoc obscuriorē et pfūdio
rē locū obtinēt i inferno.vna su
piores in qb⁹ minimū eāt de rō
ne culpe supmū a min⁹ tēbroſū
locū hnt oib⁹ punendis.hec il
le. Dubitatur.ij.vtz et na sa
pientia in locis prāz infernaliū
hoies similes h i vicijs ad silia
loca i inferno punendos tñsmit
tat.R̄. p̄m greg.iij.dya.qd sic
vñ math.xiij. Tūc id ē in die iū
dicij dicz messoibz. Collgite zi
zaniā⁊ ligate ea i fasciculos ad
oburēdū. Sup quo greg.iij.
dya. Quid ē zizaniā in fascicu
los ligare ñ opaes paibz i tor̄m
tis similibz sociare ut superbos cū
superbis.luxuriosos cū luxuriosis.
auaros cū auaris. fallaces cū
fallacibz Infideles cū infidelib⁹
cē. Cū ergo similes i culpa ad
tor̄mta silia āgeli i locis pāli
b⁹ deputāt.qñ zizaniorz fasciculos ad oburēd ligāt.hec ille.et
sic erit tot pciales i inferno mā
siones.qt principalia vitia mōr
lia.nec obstat illd. Job.xi.vbi
dz in inferno null⁹ ordo.ij sēpit
n⁹ horror inhabitat.qz p̄m gre-
gibiō intelligitur de intēcionis di
rectōe⁊ rēa opacōe.qz neutr
ibi erit Et tñ sapi.viij.dz. Sa
pientia attingit a fine vsqz ad fi
nez fortiter⁊ disponit oia suauiter.
R̄ndeo ad ea pā ē puacō sēsacōis
ꝑ se dz hūanitatē. cui⁹ pulchritu
do ē sola qetatiua visꝰ.cui⁹ vr
sola qetat auditū.odor olfactū.
sapor gustū.⁊ cōiunctio tactū.
vñ in quolibet qñqz sensuū dā
nati tam interiorū qꝫ exteriorz re
manebit ꝑpetua sitis qdā natu
ralis.qz i xpi hūanitate.nostre
hūanitatis essentialis qdā bti
tudo cōsistit. Cū igr qñqz sint
sensus quor qlibz hūanitate ꝑ
puabitur.a qntuplex sitis per
oēs in qñqz potēcijs sensuū erit
de cē pciales pene. sub hoc mem
bro pncipali cōplexe. Et erūt
pdce pene tanto qd amō gnioꝛ.
qꝫto ꝑ hūanitas oma sensibilia
excedit in ametate.

Capitulum Tertium

Do ad.ij.pncipale de
interioribz pmis dāna
torz nōnd qd qñqz pn
cipales pās. dānati hbūt.⁊ ia
ptim hnt.q sūt. Prio oim qñqz
interior sensuū pūi cō.qbz delea
bilia sbtrahūtur.⁊ tristia pnta
būtur q ad ocupiscibile. Secū
do quo ad irascibile erit odiū
detestacō. Tertio intellectus obce
cacō R̄nto pcīa iterioris blasphemie
otiūacō. Prima pena interior erit a
in qñqz interioribz sensibz.q sūt
sensꝰ cōis ymaginatiua.fantasia.
estimatiua⁊ memoria sensitiua

Ala p oculos ingredietur ad
sensum omunē ea q dicta fuit i
pena sexta Et sic p auditū q in
septia dicta fūt. Et sic de alijs
sensib9 q ogregabūt in sensu
cōmuni. eū maxie cruciātia ad
ymaginatiuaz q h infecta fuit
pulchritudine mulierz. wmēt
amarissime eedē ymagies q pe
mitētie. ut dicat. vtinā vidissem
p muliere hanc pentē. vtinā p ebe
tate gustassem cinerē. p canti
lenis audiuissem hmonē q sic
de alijs. Ad fantasiā wmēt hoz
ribiles visiōes. Ad estimatiaz
indicibiles timores. puta cūvi
derit aliquē toz qri p demonez.
statī timebit sibi affuturz eū dē
doloxem. Sic fit circa rotā dos
fucceſſiue. mēoxia sēsitiua cogi
tabit de malis male q de celesti
bz infernaliter. hec oia pban
tur p dictū sā tho. i qrto di. vl
tia dicentis. Sic ꝑter pfectā
bātitudinez sanctoz nl erit i eis
qd non sit gaudij matria Ita
nihil erit in dānatis qd nō sit
eis matria q cā tristitie. nec ali
qd quod ad tristitiā ptinē pos
sit. dicerit ut sit eoz miscia cōsū
b mata Secūda pena intoior
quo ad nascibilez erit odium
oim demonū. hoim tā viuoz
q mortuoz. angeloz q scāz
animaz. vnde super illud ysay.
xiiij. Surrexerūt de solijs ones
principes dic. glō. Solatiū est
malozū multos hrē sotios pa
tū Ideo scis tho. vbi pus di.
Sic in bātis in patria erit perfectis
sima caritas Ita in dānatis erit per
fectissimū odiū. vñ sic sā gau
debūt de oibus bonis Ita mali
de oibus malis gaudebūt. q de
ombz bonis dolebūt. vñ q felici
tas scoz cōsiderata eos maxie
afflīget. vnde ysa. xxvi. videāt
q confundātur gloriātes ppli. q
ignis hostes tuos deuoraz. vnde
vellēt oēs btōs eē damnatos
Tāta etiā erit in damnatis iui
dia q ꝑ in quoz gloie inde
būt cū ipsi sint in sūma miscia
Et hoc etiā bene i hac vita acci
dit crescēte inuidia. sed tamen
min9 inuident ꝑ in qs q ꝑ alijs
Et maior essz eoz pena si ones
ꝑ in q dānarentur. q alij sal
uarētur. q ꝑ si aliqui de suis ꝑi
qs saluarētur. q alij damnarē
tur. Et inde fuit q diues petijt
frēs suos a damnacōne eripi.
Sciebat enim q ꝑ aliq eripere
tur. maluisse tamē fratres suos
cū alijs oibus dānari. Inuis
aūt ex damnatoz multitudie
pena singuloz augratuz: tam
tm super crescit odiū q iuidia
q magis eligēt toz qri cū mul
tis. q minus soli. Sz quid erit
de affectū dānatoz ad eos quos
hic carnaliter dilexerūt nā af
fectiones inordiate in inferno a
damnatis nō auferētur. Sed

dānati ℞ aliquos carnaliter dilexerunt·ergo videtur q; etiā illic ℟· dilectio que non fundatur sup honestum facile rescinditur·⁊ precipue i malis hominib⁹ ut p℞us dicit·ix·Ethicorum·Unde damnati non conseruabūt amicitiam ad eos quos inordinate dilexerūt·Sz in hoc voluntas eorum remanebit peruersa q; causam inordinate dilectionis adhuc diligunt·Oduntetiam deū secm illud psal·Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper·Potest enī deus duplicit videri Uno modo in se·⁊ sic a nullo clare visus potest odiri·Alio modo in effectu Et q; quida; effectus dei putapunicō repugnat aliquib; idodeum oderunt in opib⁹ iustitie sue·hec omnia Tho·unde Alb·sup puer·vltio de mulie fortidicat damnati nullo affectu proximus se diligunt·vñ iob·xl·Corpus eius id ē leuiathā·q; fignificat dyabolum q̄si scuta fusilia cōpacta squamis sese premētibus Corpus dyaboli sunt oēs dānati·⁊ scuta fusilia in q; amor inim⁹ intrare negat·vñ a sese inuicē deridē dicūtur⁊ ouiciai·nec obstat q; diues sollicitabatur de fratribus·q; hoc fecit nō amore·ſ ut ipe minus arderet si fratres a crimib; ad q̄s ipe eos induxerat absoluerētur·vel ut nō fust meret ociosa ipoz ipropriā cum sibi vel vni⁹ ut dic·aug⁹·cōpulsus fuit hoc dicere ppt̄ exemplū viuēcium ut magis credāt scripture q; etiā mortuis resurgentib; ¶ Tertia prā sunt tēbre interiores q̄ sūt triplices vidz puacō scie: hūane·celestis a dīne·De puacōne prima sc; de hūanis tēbris dubitat vtz dānati possint vti noticia quā in hoc mō habuerūt ℞·tho·vbi p̄us di·vltia dānati meorabuntur aliquor q̄ h̄ sciuerūt vñ luxvi·Abr̄hā diuiti ait Re cordare q; recepisti bō i vita tua Cōsideracō em̄ aliquor sciton q; tum ad aliquid inducit gaudium·vel ex pte cognoscibilium in q; tum diligunt·vel ex pte ipsius cognicōnis in q; tum ē cōuenies a perfecta·potest etiam tristitie racō ee ⁊ ex pte cognoscibilū que nata sunt cō tristare·⁊ ex pte ipsius cognicōnis p ut eius imperfectio ofideratur·ut pote cū aliquis cōsiderat se deficere in cognicōne alicuius rei·cuius pfectiōez appeteret Sic ergo in dānatis erit actual cōsideracō eor q; prius sciuerant ut materia tristitie·nō aūt ut delectationis cāz ofiderabūt Cōsiderabūt em̄ mala que gesserūt ex q̄bz dānati sunt a bona dilcā q̄ h̄ amiserūt a ex vtroq; torq̄būtur·Similit etiā torquebūtur e

de hoc q̄ cōsiderabūt noticiam quā de reb⁹ spēculabilib⁹ habuerūt īmpfectā eē. et amissīe sūmā eius pfectionē quā potuerāt adipisci. demiq; etiā ea q̄ h̄ agūtur oñdentur eis quo ad ea que īm eis tristiciam augere pñt. nec dānati pēnis acerbissimis tortī abstrahentur. sicut h̄ fit a cōsideracōne tristabiliū. q̄ īm futuro nō abstrahetur aīa a corpe sicut h̄ fit. ꝫ q̄ñtūcūq; corpus affligetur. tñ aīa sēp cōsiderabit lucidissime illa que pñt eē ei causa merois. nec obliuio esse potrit ex quātacūq; diuturnitate tpis post iudiciū. hec ille. Sc̄do tenebris q̄ fiūt pēnatio celestis visionis affligētur. vñ bm tho. vbi p⁹. divltia. q̄ idē hētur ibi īrā a bōs greg. Dānati ante diē iudicij videbūt bonos īm glā. vñ luc. xvi. Dives vidit lazarū īm sinu abrahe. non hoc modo q̄ glā eorū ālis sit ognoscāt. ꝫ solū mō cognoscent eos esse īm glā quā mestiabiliter ex hoc turbabūtur. Tū ꝓpt̄ īmundiā. dolētes de bonor felicitate. tū ꝓpter hoc q̄ ipi talē glāz amiserūt. vnde dr sapien. v. de īmpijs. videntes turbabūtur timore horribili. Sed post diē iudicij oīno visione beatorū pēnabūtur. nec tñ ex hoc eorū pena minuetur. ꝫ augebitur. q̄ īm memoria habebūt glāz beatorū quā īm iudicō vl ante iudiciū viderūt. q̄ hoc ē eis īm tormentū. ꝫ vltra q̄ videbūt se īdignos reputari. etiā videre glām quā sci merētur hōre. hoc ille. Ter cō affligētur tenebris eīr dīnaz noticiā. Que dritur ig̃z an dānati cogitabūt aliq̄d de deo. hē. tho. vbi p⁹ q̄ sic. Sz nōnd īmāt q̄ dēus pōt dupliciter cōsiderari. vno modo bm se. et bm illd qđ ē ꝓpriū ei. sc; esse tocī⁹ bonitatis pncipiū Et sic nullo mō cōsiderari pōt sine delectacōe. vnde sic nullo mō a dānatis cogitabitur. Alio mō bm aliq̄d qđ ē ei q̄ accidēs tale īeffectib; suis ut potē puta re vl aliq̄d hmōi. Et bm hoc cōsideracō de deo pōt tristitiā īducē. Et hoc mō dānati de eo cogitabūt. ꝓpter eū deum odio hūt. q̄ de eo nō cogitabūt n̄ racōne punicōis q̄ phibicōis cī⁹ qđ male eorū voluntati cōsonat. vñ nō cōsideabūt eū n̄ ut puto rē q̄ phibitorē. Rīta pena dānatorū īteriorē ē otinua peccōr multiplicacō. q̄ ꝓpetua īm odio dī. ꝓxim. dēmonū. scōr. q̄ angelorū. q̄ īblasphemia otinuacio de q̄bz dcm ē. Et sic cōtīdeum ꝓpetue pūsam voluntatē hābūt nō tamē ꝓprie demerētur ꝓprie loquēdo. q̄ īt̄mino nō īm via sunt. vbi solū est meritū

ꝑpe ⁊ demeritū. vñ tlo. vbi prius. Nō ꝑp hoc dānati excusantur a demeito. qz necessitatem pcādi hñt. ſz qz ad summū p uenerūt malorz. demones tamē añ iudiciū peccant et demerentur alios ad peccata trahentes. Sz ad dānatorz hoīm officiū nō ptinz alios ad dānacōnem ptrahere. sic ptinz ad officiū de monū rone cuiꝰ demerētur q̄ tum ad secūdariā pēaz. hec ille.

e Ista pena dānatorz mtcior. sunt vmes oſce. vñ ysa. vltio. Ignis eorz nō extinguetur ⁊ wrmis eorz non morietur Super quo aug⁹. de ci. dei li. xxi. Plures expoſicōes recitās cōcludit. In pems mq̄t malorz inextinguibilis ignis ⁊ immanissimus vmis Alij ꝑprie ad corpus ignē expo fuerūt Tropice wro ad animā vmē qđ ee ꝓbabiliꝰ visz. vñ ſm tlo. vbi prius distinctōne vltia Et bonauē. Ipa trāslacio wrmis ad doloꝛē ſpūalē mani festatim q̄bz et quo sit wrmis si attēdatur racō trāsferendi In wrme enim naturali oſideratur origo ⁊ mordicacō oritur imq̄ ex putrefactōe ⁊ morz illō ex quo oritur Sic in ſpūali doloꝛe nō q̄libet doloꝛ ē wrmis ſz qui nascitur ex putrefactione pec cati Sic tunc peccatum dr pu tridū qñ anima in eo req̄escit finaliter Rurſꝰ oportz. q̄ sit in doloꝛe rmoſio. hoc aūt est ex cō cursu duoꝝ sibimūicez obuian tiū ⁊ resistēciū Ista duo mouen tia sūt in hoīe volūtas naturalis ⁊ deliberatiua. Ista cōcurrūt per cōscientiam dictantez aliquid factum esse indebitum. et tunc obūant quando voluntas na turalis detestatur indebitum ⁊ deliberatiue volūtati placz Tūc autem resistunt quādo vtraq; in suo actu viget. Ex hijs patz cur in quibusdam viuentibus sit wrmis cōscientie modicus aut magnus. In dānatis etiaz patz similiter q̄ ibi erit peccati putrefactio ex hoc q̄ pcēm finalit rem ānsit in anima eorum Ibi erit cōcursus ꝓpter peccato rum apertissimam visionem. Ibi erit obuiacō ꝓpter volūta tis deliberatiue obstinacōnem perpetuam. ⁊ finderisis remur muracōnem Ibi erit resistentia quia ipsa delectacō peccati erit ablata per pene acerbitatem. ⁊ ex hoc ipsius finderisis fortı ficata actio. ⁊ ex hoc wrmis mi rabiliter rodens ⁊ pumiens. wr ba sunt bonauē f Est aūt qui tuplex wrmis ſm oēs doctoēs Primus de peccato omisso a se nō q̄ pcēm. sed quia cā demeri toia respectu pene dāi Secūdꝰ wrmis ē ſm seo. tristicia de obstinacōe sua in pcō q̄ ē pri uacio boni honesti siue gratie

p culpā vl saltē tristatur de pec
cato qđ cōmisit i vita sua in q̄
nūc sine remissiōe dimissus ē.
a derelict? non q̄dē tristatur
de hoc. vl de hoc bm se. qz tal
ē puacō hoī moral. hz qz demei
tū respcū pene dām. Tercius
wrmis ē bm Alb. sup missam
de bono a seipō obmisso q̄ d si
fecissz: miora mala sustineret
Et bm Alb. ibidē hij tres wr
mes nūq̄ ꝑpetue crescēt nec de
crescēt qz sūt de ꝑteito. a de ne
cessario. Q̄rt? wrms ē bm eū
dē de malo cui? ipē potuit esse
cā ut fiēt i alio. a ille wrmis
crescz a mitigabitur. Si ei p
malū suū cā ē mali in alio: tot
ēs crescit wrmis: q̄cies crescit
a dilatatur malū illō in alios
quos inuoluit. Et in hoc sensu
dicit Ambro. q̄ ignoatur pe
na arrij. qz nescitur q̄t terroze
eius sint sbūtēdi. Si aūt cā
fuit ut bonū fieret: toties de cre
scat wrmis quocies bonū illud
mltiplicabitur. hec Alb. Q̄rit?
wrmis ut dicit. vbi p̄? ē coz
poral' quodmō. pōt etiā iq̄t di
ci q̄ p wrmē spūalē cazo affli
getur bm q̄ passiōes aie redū
dāt in corp? a h̄ in futuro vñ
Eccī. vij. vindicta carnis impij
ignis a wrmis. ¶ Capitulū
q̄rtū de pēa dānatoz
Et ter cō pncipali vicz
de pena dānatozum re
spectu supioz Notandū q̄ ta
lis in gne triplex est. Prima ē
sbtractio celestis solacij hoim
beatoz a angeloz a alligacō
ad carcerē infermi in societatē
pcōz a demonū. Secūda ē p̄
uacō trīū bonū aie et adeptio
ipis oppositoz. Tercia ē certi
tudo de interminabilitate oim
p̄fatarz pēarz a de redēpcōe de
spēacō. ¶ Prima in q̄ pēa ē sep a
tuplex Prima ē q̄ pallacō ame
missim celi ꝑuabūtur qđ ē pa
tria oīm rōnali creature de si
rabilissima. Sicut cētrū terre
q̄ub? ita aie cētrū est celum
Secūda ē q̄ infernali loco ig
neo ꝑpetue otemplādo alliga
būtur. vñ math. xxv. Ite ma
ledicti in ignē eternū. Tercia
est puacō naturālis societatis
ad bonos hoies a q̄b? tot gau
dia deberēt recipe. q̄t sūt bni ho
mines. Q̄rta est adepcō societa
tis dānatoz hoim. de quib?
tīt oplura tristia recipient q̄
oplures dānati existūt. Quī
ta est puacō societatis āgelice
nature. q̄ ꝑpiqua est nre aie.
de q̄z āgeloz societate gau
dere possent. sic hoim de socie
tate. Sexta ē introit? ad socie
tatē demonū infimoz quoda
mō a q̄b? etiā tot mala recipi
ent quot sunt de fozmissimi de
mōes. Septia ē societas pessi
im demōis a turpissimi lucifi

que oīa nōntur ibi ím wzb xp̄i· Qui patus ē dyabolo· ⁊ āgelis
b eius· ¶ Secūda pena ē puacō trīū dotū aīe ⁊ adepcō oppōito rū ei9· Aia em̄ btōz hz̄bit p̄mo visionē dei claram q̄ decoratur i tellcūs ím mun9 fidei hic habi te· Secūdo oplensionē dei· q̄ p fitietur memoria ím mun9 spei· Terco fruicō em dei delectabilis simam· qua quietabitur wlun tas ím mun9 caritatis vicut do cet Tho· m· iiij· di· xlix· Sic aí ma dānati ⁊ pnas e diuerso hz̄ bit· quaz quelibz quodām mo do ím infimitum excedet oēs preno minatas pnas gehēne ut dic· Crisō· de repacōne lapsi Sicut creatoz excedit creaturā· Quia obiecta trīū dotum sunt Infini tum· wz· ens· ⁊ bonū· ergo op posita sūt falsissimū miserrimū ⁊ pessimū Sicut igitur deus de lectabilissimū ⁊ sūmū bonū ob iectū ē beatis Ita dyabol9 scz sa than ē sūmum ⁊ terribilissimū obiectū damnatis· Cuius em̄ obiectū est optimū eius oppo sitū ē pessimū· Prima igitur pe na est priuacō visioms beatifi ce ⁊ ommū ibi factibiliū que vi disz si nō ím mortali defunctus essz· Racōne huius puacōnis i tellectus ppetuā sitim naturalē patietur· aīma dānata· Quia sm̄ phm· i· metha· Oīs homo naturaliter scire desiderat· ⁊ p

iut cōmentatoz auerzois expōit nō quietatur ímtellectus misi sū mum wrū fuerit adeptus· hac si ti aīma non corpus diuitis ím fezno sitiebat cum ait Mitte la zarū ut ímtingat extremū digi ti ac̄· Secūda pēa corresp̄ōdes ingratitudíni fidei ē visio ppetua oím demonū ⁊ amíman turpis simaz· plezū pessimi demōis· de quo math· xxv· q̄ patus ē dya bolo ⁊ angelis eius: ⁊ sic pūne tur ímtellectus acerbissimē· Qua lis aūt sit pessimi demonis faci es· hanc describit Job· xl· sub si militudīne dicēs· Sternutacō eius splēdor ignis· ⁊ oculi ei9 sic palpebre diluculi· de ore ei9 lampades p̄cedunt sicut tede ignís accense de naribus eius procedit fumus sic olle succen se atq; feruentis Anhelitus ei9 prunas ardere facit· ⁊ flāma de eius ore egreditur· In collo ei9 morabitur fozmido· ⁊ facie ei9 p̄cedit egestas Sup quo Alb· vbi sup̄ Sternutacō dyaboli· ē pessim9 conat9 malignādi· splē dor ignis dr nō a claritate· sz a terribilitate ⁊ crematōe Oculi ei9 tremebūdi· vbi ímtelligitur furia demōis sic ímanis· Os au tem quo loquitur ad animam emittit lāpades· quia íncendit amímas ⁊ cogitacōes ím malū· de naribus ei9 id ē a capite vn pcedere debet discretō pcedit

fum⁹ dēmētis cōcupie.ꝛ furoꝛ irracōnalis Altus ímq̄ wlūtatis prunas ardē facit id ē ím pios igne infernali succēsos. Collū ei⁹ ē cæruicosa supbia ipsi⁹ ím q̄ ē fozmido. qz pl⁹ audet supba temeitas q̄ possit explere.ꝛ egestas oīs bonī p̄cēdz facie ei⁹ Tertia pena ē p̄uacō sume p̄fectiōis ōme.ꝛ etiā amicitie quā tñ ōmis aia desideāt naturaliter. qz a deo p̄mo p̄cessit vñ prio Ethi. Oīa bonū appetūt ergo optimū maxie Et primo cōfess. Aug⁹. Fecisti nos dñe ad te.ꝛ ínq̄etū ē coꝛ nr̄m donec req̄escat ín te. Erūt ei ím summa distātia a celo. btis.ꝛ deo. quoꝝ adēpcōez nunq̄ habebūt Rr̄ta pena ē adēpcō summe miserie. ímtus.ꝛ extr̄. sup.ꝛ ifra. a dextris.ꝛ a sinistris. añ.ꝛ retro. ut sic diligētibz deum oīa ím bonū cooperabuntur Ita deū odiētibz oīa cooperentur ím malū coꝛrndēs spi. quā ím creaturas deo postergato posuerūt.ꝛ sic meōria dānatoꝝ erit miserrima Rr̄ta pena loco fruicōis delcābilis btoꝝ erit ím dānatis tristitia.ꝛ doloꝛ oīa prec fata oñs. Tertia p̄ncipalis pena cōplēs omnē miseriā est certitudo de p̄petuitate penaꝝ oīm sup̄dictaꝝ xp̄o dicente. Ite ím ignē eternū. Et ím simbolo. q̄ wzo mala egerūt ibūt ím ignē eternū. Et hec est fides catholica quā ñ quisq; ímtegre firmit̄.ꝛ muiolabiliter crediderit salu⁹ eē nō poterit. Et sicut bm Aug⁹. nō eēt p̄fecte ꝗs beatus deū clare vidēs.ꝛ eo fruens mihi essz de p̄petuitate istorū certus Sic suo mō etiā certitudo de nulla redēpcōe oplet miseriā dānatoꝝ. Et pōt dici tristitia absoꝛptiua bm sco. sup. iiij. carētia bītudínis. Quia ei⁹ desideriū maxie spāliter ím est nature.ꝛ spāliter nature sibi sine freno iustitie derelicte. Etusdē eni bītudínis p̄petua carētia pcepta otristat totum absoꝛbēdo. hec ille. Dubitatur eīr p̄missa vtꝝ ofideracō penarū ínfernī pl⁹ moueat ad dimittēdū peccata.ꝛ buāda mādata q̄ ofideracō gaudioꝝ celi ex bm magistꝝ Heri. de hasia sup gene. distiguēdo Sūt eni tria genera hoím. Quida carnales.ꝛ mūdani. Alij sunt sensuales.ꝛ ímpfecti Tercij vero sunt spūales.ꝛ pfecti De primis ergo dicēdū q̄ mūdanos.ꝛ carnales fidē habētes plus mouēt pene ínfernī q̄ gaudia celi. qz .i. Coꝛ. ij. Aialis hō non sapit ea q̄ dei sunt. ymo talibz gustū ifectū hñtibz spūalia desipiūt vsq; ad nauseā. Prios etiā pl⁹ mouz ominacō p̄ntis seculi q̄ futuri. qz pene p̄sentis

seculi sunt oīmōdēr p expiētia; note. similit ⁊ bō priuata sunt auide amata. De secūdis dicēdō q̄ pmissio bonoꝝ tpaliū plus monz ipsos q̄ pmissio celesti um ⁊ spūaliū quā ob causaz in veteri testamēto vbi nullus ce lū mt fuit. q̄n lex ipsā fuit deꝰ pmisit tpalia ⁊ cōminatus est pnas graues trāsgressoribus ſ in nouo testamēto cōfirmū xps fecit. laudādo pauptatē ⁊ nemi nē occidēdo. q̄ lex ē caritatis p fecte. Tñ sic ſm aug⁹. i veteri te stamento pauci erant pfecti. ⁊ pro tūto ad nouū testamentū ptinebāt q̄ ei⁹ legē in pauptate seruauerūt. ita hodie in nouo te stamento. multi sunt ad vetus testamētum ptinentes moribz quos plus moueret ad dei ser uanda māda ta pmissio pncipū tpaliū q̄ futuroꝝ. ⁊ similiter oīa cōmiacō prāz ciuiliū. ſ hec xps nec dare ℔ nec pmittere voluit. q̄ ob talez respectū mandata ipleri: non essz salutare multū. Sed tunc est salubre. quando ob dei bonitatē pncipaliter p̄cepta suam⁹ De tercijs dicendō q̄ ut plurimū salubrius mouz ni stos ⁊ pfectos meditacio gaudi orū celi. q̄ meditacō prārū infer mi. licz vtraq; salubriter moueat Primū patz. q̄ ꝯsideracō beneficioꝝ excellenciū ⁊ principaliū ē efficatioꝝ causādo amoꝝ dei in tuitu sue bonitatis precise. q̄ sit cōsideratio bñficioꝝ minus pncipaliū Secūdū pt⁹. q̄ otē placō pārū infirmi facit bonos ⁊ iustos ferri in deū p dilcōem in q̄ tū summe iust⁹ ē. Sic me ditacō gaudioꝝ celi facit ipm amari in q̄ tum sūme pi⁹ ē libe ralis ⁊ bon⁹. dr aūt notanter ut plurimū. q̄ cōsideracō prārū pōt etiā habeī cū motio maxie dei bonitatis. Ipe enī tang̃ pissi m⁹ pat maxime nos diligens prās infirmi dcirco instituit. ut ab eo pfugi ipb inspectis et vn diq; male susceptis ad eū r dā⁹. ⁊ sic habent pene ifirmi racōez maxumi beneficij. ⁊ per osequēs caritatiue mouere ad deum.

Capitulū Quintum.

a

Postremo de pmio suā ciū decalogum. Ter cius tractatus eit. vicz de gaudijs futuē. bñtudis. de qui bus tria etiā sūt videda. Primo de gaudijs exteioribz quīq; sen suū. Secūdo de mteioribz Ter cio de supioribus. Exteioraſunt ignē. xpi. sc; Celi collocacō. mū di renouacō. quīq; sensuū actu acio. dotū ōtuoꝝ corpis ⁊ triū aīme collacō. aureolarum et fructuum dacō. beatorum asso ciatio. ⁊ cristi humanitatis sen sacio.

b

Primū ē celi collocacio Est aute celum in quo collocan tur beati ſm doctores in secūdo

di.ñ.dictū empirreū ob fuilu
mīnositatē nō ob calorez. Est
capacitatis q̄dammō ifinite.
est a vnifor me. immobile. a i
corruptibile mtr̄ se splēdidissi
mū. Ad extr̄ nō radiatiuū ad
nr̄m visum. licz p̄m tho. in sum
ma. in ista inferiora nobilissiē
influat. Dubitatur vtz diuīse
māsiōes sint in celo empirreo
p̄. tho. in. iij. di. xlix. q̄ sic. vbi
tria scōm eū nōnda sunt. Pri
mo q̄ diuīsi sūt gradꝰ in btīs
quo ad corz btītudies. Secū
do quo ad māsiones Tercō pe
nes q̄d attēdātur iste differē
cie Primo sunt gradꝰ btītudi
nis in btīs nō quo ad obiectū
sz q̄ ad opacōez. Btītudo eni
cōsistit scōm phm. x. Ethi. in
duobz. Prio in nobilissiā opa
cōe. scz i videndo diligēndo. a fru
endo deū clare. Et vnꝰ clarius
alio ista habz. Et sic btītudo ha
bet gradus. Cuiꝰ racō ē. q̄ p̄mi
um debz correspōdere merito. sz
vnꝰ plꝰ q̄ alius h̄ meruit. vñ
i. cor. xv. Stella differt a stel
la in claritate. sic erit a resurre
ctio mortuorz Secūdo consistit
i obiecto nobilissimo. scz deo.
Et sic btītudo nō habz grādꝰ. q̄
deus est vnicus q̄ ab oibus vi
detur. vñ matth. xx. dicitur q̄
oēs acceperūt singulos denarios. Secūdo nōnō scōm eūdē
ibidē q̄ sunt etiā gradus i glo. quo ad māsiones aie a corpis ut docz autoritas Joh. xiiij.
In domo p̄ris mei mansiōes
multe sūt. Et racō q̄ in q̄libet
ciuitate a quolibz palla cōbe
ne ordiatis ē māsionū distinctio Sz celū ē ordinatissiā ciui
tas. p̄m q̄ apoc. xxi. dr. Primo
oñditur p̄m tho. māsio aīe.
Secūdo corpis Pro intellectū p̄
mi nōnō. q̄ sic māsio i corpa
libz ē locꝰ corpalis i q̄ q̄etē q̄s
hītat post motū. Sic in spūa
libz. post q̄ hic q̄s motibꝰ viz
tutū laborauit. tādem in lo co
suo. vicz do. q̄escz dulcissime re
lut i domo p̄pria. dñte btō Au
gꝰ. i. confess. Fecisti nos dñe ad
te. a inq̄etū est cor nr̄m donec
req̄escat in te. Et matth. xi. xp̄s
ait. Deite ad me oēs q̄ labora
tis a onerati estis. a ego refici
az vos. vñ assecucō vltimi finis
appetitiui motꝰ nr̄i dr māsio.
Et ideo diuīsi modi assequēdi
finez vltimū dicūtur diuīse mā
siōes Et tñ cū deus adeptus ē:
vnica est oim māsio a domus.
ut vnitas domus rñdeat vni
tati btītudinis q̄ est exptē ob
iecti. a pluralitas māsionū rñ
deat differēcie q̄ est in btītudi
ne exptē btōz Sic eciā vide
mus i rebz naturalibꝰ. q̄ idē
ē locꝰ suzsū oim leuiū ad quē
tēdūt. sz vnūqōdq; pūgit pro
pinquiꝰ p̄m q̄ est leuiꝰ. a ita

hñt diuſas mãſiones ſm dñaſ
leuitatis. Et hec q̃dē dcā ſūt de
c loco ſpuali aie. Sz de loco cor
pis dicit tho. m. iiij. di. xlviij. lo
cus og ruꝫ vnicuiq; corpi glo
rioſo deputatꝫ ſm gdū ſue dig
tatis ptinz ad pmiū accñle nō
tñ oz q̃ dmmuatur aliquid de
pmio q̃ tum cuiq; ẽ extr illū lo
cū quia locꝫ ille nō ptinz ad p
miū ſm q̃ actu otinet corpꝫ lo
catū cū nl̃ifluat i corpꝫ glorio
ſū. ſz magis recipiat ſplẽ dorez
de ipō ſm q̃ debitus ẽ p meritis.
vñ gaudiū de tali loco manz eti
am ei q̃ ẽ extr locū illū. hec tho.
d Tercō nōnō q̃ q̃ ad pmiū
eẽnciale ille ſimpliciter m celo
deo appiquioꝛẽ hẽbit mãſiõez q̃
h plꝫ habuit de caritate. cuius
rõ ẽ ſm tho. ibiō. q̃ tota rõ me
rẽdi i actu aliquo a pncipiũ me
rẽdi ẽ caritas. Et ideo ſm eiꝫ diu
ſitatẽ pmia diſtiguẽtur. q̃uis
etiã ex ipō gne actus poſſit ali
q̃s gradꝫ i merẽdo oſideraī. nō
q̃dē reſpcũ pmij eẽncialis qđ ẽ
gaudiũ de deo. ſz reſpcũ alicuiꝫ
pmij accñtalis qđ ẽ gaudiũ de
aliq̃ bono creato. vñ q̃ h plus
hz de caritate. illiꝫ cor aie a ocu
li aiei pria ert apẽ dores ad reci
piẽd maiorẽ hitum luis gloie
Et q̃ clariꝫ vidz. plꝫ diligz. a q̃
plꝫ diligz. plꝫ gaudebit. a deo
appiquioꝛeit. hec de tho. i ſũmis
Ex q̃bz ptz pmo q̃ maitata appi
q̃us deo i pria oiũgetur. a ſim
plicit maiꝫ gaudiũ hẽbit. q̃ vir
go miozis caitatiſ. difficile tñ ẽ
maitatã maiorẽ caitatẽ hre q̃
virgmẽ. q̃ ſm apl̃m. i. cor. vij.
mulier cogitat ea q̃ viri ſũt. vñ
alibi di. de virgibz pceptũ dñi
nõ hẽo oſiliũ aũt do. Ptz. ij. q̃ i
domo celi ẽpirreꝛ corpalit vnꝫ
plꝫ appropiquat huãmitati xpi
ſm q̃ plus meruit h. ut pbabi
le vidz. a ſi appmq̃tati aie ad dcũ
corrñdz appiquitas ad x huãmi
tatez: tũc maritata etiã ſic põt
plus huãmitati x appropmq̃re
q̃ tepida vgo. vñ xps marie
magdalene familiaioꝛ fuit Ptz
. iij. q̃ alioq̃ alio rſpcũ vgies ſũt
appmq̃ſſiẽ quo ad accñle pmiũ.
vicz aureolã. de q̃ videbitur de
aureolis poſtea. q̃ apoc. xiij.
Sequũt agnũ quocũq; ierit.
dcm de vidue. a poſtea oiugate.
a demũ alij otinentes. a poſtre
mo pueri. Pro illo videtur facẽ
q̃ xps in cena Johãni appiqui
oꝛẽ ſibi a familiaioꝛẽ mſſiõe
oſtendit q̃ Petro xpi vicario.
Secũd pncipale extrmcũ e
gaudiũ ẽ mũdi viſibilis purga
cioa inouacõ. de q̃ notat tho. i
. iiij. di. xlvij. vbi cam purgacõ
mis mũdi mfrioris aſſignat ſic
Quia mũdus aliquo mõ appter
hoiez factus ẽ. oportz q̃ qn hõ
gloificatur ſm corpus etiã ele
menta huius mũdi oportet q̃

ad statũ melioꝛẽ mutẽtur·ut sic locus sit ouemẽtioꝛ·a aspectꝰ delcãbilioꝛ Ad hoc aũt q gloꝛiã coꝛpis hõ sequ̇tur oportet prius remouei ea q̃ glorie opponũtur·q̃ sunt duo·scz coꝛrupcõ ⁊ ifectõ culpe Ruia aut ꝺr i·coꝛ·xv· Coꝛrupcõ i coꝛrupte lã non possidebit ⁊ a ciuitate gl̃e oẽs imũdi fois erũt Apoc· vltio Et similit oportz mũdũ a otrarijs dispoficõibz anteq̃ i nouitatẽ glorie adducãtur ꝓpoꝛcõ naꝰ ei qꝺ de hoie dictũ ẽ. Ruãuis aũt res coꝛpalis sb rectũ ifectionis culpe eẽ non possit·tñ ex culpa quedã mcõ gruitas i reb9 coꝛporeis relinq̃tur ad hoc q spũalib9 dedicẽtur Ꝺo videm9 q loca in q̃ b9 aliq̃ crimia sunt omissa nõ ꝺeputãtur ad aliq̃ sac in eis exercẽda ñ purgacõe q̃dã pmissa. Et ꝑm hoc ex pcãs hominũ qñdã imꝑfectẽ ad glorie susceptõez p s mũdi recipit q i vsum nr̃m cꝺit·vnde q̃ tũ ad hoc mũdacõe indigz. a similiter circa mediũ locũ ꝓpter elemẽtoꝛ ota actũ multe sunt coꝛrupcões ⁊ generacões ⁊ alteã cões q̃ puritati eoꝛ derogãt Et isto ab hijs oportz elemẽta purgari Sz ꝺi·p q̃ꝺ purgabitur ꝛx·ꝑm Aug9·x·de ciui·dei actꝰ hẽtur i glõ·i·coꝛ·vij· Figuã hui9 mũdi pteit. ꝺic·glõ·pul chritudo hui9 mũdi·munda noꝛ igmũ cõflagracõe pibit. qꝺ declarat tho. vbi pri9 ꝺic. Illa mũdi purgacõ ut dictũ ẽ remouebit a mũdo imfectiõem ex culpa ꝛlictã ⁊ impuitatẽ cõmixtionis·⁊ erit dispoficõ ad gloie pfectiõez·Et isto q̃ tum ad hec tria. ouemẽtissiẽ fiet ꝑ ignẽ Primo qꝛ cũ igms sit nobilissimũ elementoꝛ hz naturales ꝓprietates silies ꝓprietatibz glorie·ut maxie pt; de luce Secũdo qꝛ igms non ita recipit omixtiõez extr̃nei ꝓter efficatiã virtutis actie sic alia elemẽta·Terciõ qꝛ spera igms remota ẽ a nr̃a hitacõe·neq; ita cõmunis ẽ nob vsus igms sic terre·aque·⁊ aeis. vñ non ita imficitur. a ꝓꝑ hoc hz magnã efficatiã ad purgandũ·⁊ ad idẽ sbtiliandũ·etiã circa finẽ mũdi regnabit vitiũ cupiditatis: mundo iam q̃si senescẽte·qꝛ ut ꝺr Math. xxiij. Tũc refrigescz caritas multoꝝ Vñ tunc etiã purgacõ cõuemẽter fiet p ignẽ Sed diceres·vsq; quo ignis attigz? Rñdo ꝑm q ꝺr·ij·pe·iij. tñ tũ ascendet iudicij igms q̃ntũ aque diluuij scz ·xv·cubitis sup oẽs mõtes·p ignẽ eni poterũt cõsumi impuritates elemẽtoꝛ que ex eoꝝ cõmixtiõe puemũt·huiusmoi aũt impuritates p̃cipue sunt

circa terrā vsq; ad mediū aeris
interstitiū·vñ vsq; ad illud spa
tiū ignis vltōe cōflagrācōis ele
menta purgabit Tñ tū etiā aq
diluuij·ascēderūt·qđ ꝓbabiliť
est tiai pōt ex altitudie mōtiū q̄s
determiata mēsura tñ scēderūt·
Sz·d·quot loca purgacōe nō
indigēt·ſx· Infernꝰ nō purgabi
tur·qz totū qđ ē fedū i elemētis
p ignē ad locū dānatoꝝ congre
gabitur·vñ ad infernū purga
mēta adducēť·Celū vro pur
gacōe nō indigz·qz sicz dyabo
li ibi precauerť·tñ cū statū dya
boli mōe electi fuerūt·nō fuit lo
cus peccādi Eadē rōne nec padi
sꝰ·nec spā ignis·nec supioꝝ re
g gio aeis· Sz dicerēs quo oꝝ
dine cit purgacō p ignē·a iudi
cis aduētus ſx·secm eūdem ibi
dem·Primo conflagratio ignis
que mūdum purgabit iudicem
precedet·vñ psal. Ignis ante
ipsum precedet· Secūdo ut di
citur di·xlviij·qrīti p totū tam
malorꝝ q̄ bonorꝝ hominū corpo
ra tunc viuēcium incinerabit·ſ
differēter Quia in mortali pro
tūc manentes penose cremabū
tur·in venialibꝰ existentes pur
gabūtur penose ⁊ valiter·sed
mūdi resoluentur sine dolore·
Tercio ommiū tā malorꝝ q̄ bo
norū resurrectio mortuorꝝ fiet.
⁊ resurrectio bonorū ⁊ eorꝝ cor
porꝝ glorificacō simul erit·vñ·i·

Cor·xv· Semināturī ignobili
tate·a resurgz; i gloria· Simul
aūt cū corpa scōꝝ glorificabū
tur·etiā tota creatuā suo mo
renouabitur·ut patet Ro·viij·
Ipa creatura liberābitur a ſuitu
te corrupcōis i libtatē glorie fi
liorꝝ dei Rīto tom in ictu oculi
rapiētur ꝓpa virtute agilitatis
dotis obuiam xpō in aera·i·tes·
iij·Et ptunc xpus iudex veniet
⁊ ignis ꝑm illō ps· Inflāmabit
in circuitu inimicos eius. scz xpi
Rīto pt9 iudicis sniaz ignis i
uoluet malos virtute dīna·vñ
dañ·vij· Fluuiꝰ ignei rapidus
qz egredietur a facie eiꝰ glo·ut
pccōres trahat i gehēnā·Et lo
q̄tur ead̄ glosa de igne de quo
nūc est mentio·ut patz per quā
dā glosā q̄ ibi dicit·ut bonos
purget·a malos puñat·vñ q̄e
quid grossum ē in igne·a fedū
sepabit a puro igne·⁊ retrude
tur in infernū·Ruic q̄d aūt pul
chrū ē a nobile ⁊ subtile a luci
dū in supioribz reseruabitur ad
gloriā scōꝝ ut dicit glo·basilij
super illo ps· Vox dñi intercī
dētis flāmam ignis·vñ Lu·iij·
Cuiꝰ sp·iudicis ventilabrum i
manu sua et purgabit aream suā.
a congregabit triticū suū id ē ele
ctos i horreū·paleas aūt id ē re
probos comburet igne inextin
guibili Sz·d·quo inouabū h
tur alia corpa ꝓptunc exq̄ non

purgabuntur ōmia. ſñō ſm thō. ⁊ alios ſup matria. di. xl viij. i. iiij. Quedã corpa purgabũtur ut elemẽta ⁊ corpa bea torũ. vñ ſra eit tũc ut criſt all⁹ ⁊ planabit. aer eit claior nec hẽbit obſcuitatẽ. vñtos. impſſiones alias. nec ſimilia. Aqua ⁊ igmis fiẽt puriora. ⁊ manebũt ſm ſbas ⁊ q̃litates ꝓprias q̃ ſenſus ſcõrũ mulcebũt lucẽ p ſpicuitate ⁊ p̃mis q̃litatibz. nõ aũt nocebũt. Alia aũt corpa innouabũtur ſupi⁹ q̃ ſol ſtabit i oriẽte. luna i occidẽte. ⁊ motꝰ oim cẽlorũ ceſſabit ipſ̃ q̃eſcentibz. ⁊ oia ãpliori lucẽ illuſtrabũtur Et ſic a motu ⁊ a minoi lucẽ liberabũtur. vñ pſa. xlvi. Ecce ego creo celũ nouũ ⁊ terrã nouã. ⁊ non erũt i memoia p̃ora. Et apoc. xxi. Vidi cẽlũ nouũ ⁊ terrã nouã. vnde pſa. xxx. Erit lux lune ſic lux ſolis. ⁊ lux ſolis eit ſeptẽpliciter ſic lux ſeptẽ dierũ i die q̃ alligauerit dñs vuln⁹ ꝓpli ſui. vbi glõ. interli. Poſt iudiciũ ⁊ cẽlũ eit nouũ ⁊ terra noua oia ei⁹ propter hoiem facta i eius lapſu peiorata ſunt ⁊ ſol ⁊ luna ſuo lumie minorata. hec ibi. vñ ſuper. iij. dicit thõ. di. xlviij. Nõ q̃ dã illã minoracõez ad ſram ꝑ babiliter intelligũt. Sz alij ꝑ babili⁹ ut dicit: dicunt q̃ minoracõ illa facta ſit q̃ ad vſũ hoi mis. non in ipſis cẽlis. ſic q̃ hõ poſt pccm non tãtũ comodũ oſecutus ẽ ab eis ſic añ. p quẽ modũ etiã gene. iij. terra male dicã dicatur i ope A dc. ut ſic ſit minoracõ i reb⁹ nõ ſcõz ſbſtãtiã ſed ſcõm effectũ. vñ hõ ãte pccm tãtũ comodũ habuit ex lumie lune ſic nũc ex lumie ſolis. Sz poſt reſurrectionẽ lux lune augmẽtabitur ſm rei veritatẽ Et ut dr tũc luna lucebit tñtũ quãtũ nũc ſol lucz. Sol aũt in ſeptuplũ pl⁹ q̃ mõ lucebit Quãtitas aũt melioracõis a mod⁹ illi ſoli ogmita ẽ qui eit melioracõis actor Omia ſunt thõ. oia etiã p̃fata tãgit Apoſtolus rõ. viij. di. Scim⁹ qm creatua ingemiſcit ⁊ pturit vſq; adhuc. id ẽ ad modũ ingemiſcẽtis ⁊ pturientis ſe hz motu. generacõne. corrupcõne. ⁊ multis alijs. Seq̃tur ibi. non ſolũ aũt illa. ſz noſipi p̃mitias ſpũs habentes ⁊ ipi in tĩ nos gemim⁹ exp̃ctãtes redẽpcõez corpis nri. Sepe ei ſalui facti ſum⁹ Cũ igitur tãta innouacõ fiet bene xps ait lucẽ. xxi. Celũ ⁊ terra trãſibũt. ſp. q̃ ad ſpẽm quã nũc habẽt nõ quo ad ſbſtãtiã Et. i. cor. vij. p̃teit figura huiꝰ mũdi Dubitatur cur iſta innouacõ fiet ſx. ſm thõ. ibi. p. prio ut hitacões oueientes glificatis corpibz dedicẽt

Secūdo ut p latiꝰ q̄ hoī iussu dei fuierūt remunerētur Tercō ut bti dēi in nouatis tāq̄ in speculo mūdi oī speculētur· Dubitatur vtr aīalia·plāte·a minerālia maneāt fm ſbam post iudiciū· idē q nō·ſ tñ bti naturas eoꝝ ognoſcēt optīe·ut i tēo dicēt gaudio·Rō q̄re nō manēt·p̄ma q illa q̄ manēt delēt de ſua natura cē ꝓpetua ut hoīm tūc assimilētur·ſ p̄fata nō sunt hmōi·ſ hō·celi·ā geli·a elemēta· Secūda·p̄fata corruptibilia solū sūt creata ꝓp hoīem ut eū in hoc exilio iuuēt ad p̄iam. fm illud ps·Oia subiecisti sub pedib9 ei9.a c·Et rō·i· Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ fca sūt intellca ospiciūtur Sz post iudiciū oēs erūt i t̄mino seu patria infermi·vel celi·ad q̄d ergo valerēt cū null9 eis egeat Tertia cā a redit i secūdaz·q̄ ideo nūc sunt p̄fata corruptibilia ut hō iuuet ad ostructōez domus prie·ſ finito mūdo corruptibili. q̄libz ē i domo celesti·ego depōi delēt scale q̄ sūt hoc corruptibiles creature Sic fit i ꝓparacōne turris a pallacij trem Ca·vi·

a

Ertiū p̄cipale gaudiū extrisecū est visio corpalis delectabilissima· Nvbi nō ndū p̄mo fm tho·in·iij·dis·xlviij·q· ōnes q̄ſq̄z ſēsus erūt i actu in p̄ria·Rōcō·q̄ ibi erunt in maiori pfcōe q̄ hic·ſ h sunt in actu·ergo ibi ītēvicia9 se hz sensus ad aīaz q̄ corp9·sed coꝝ p9 p̄mia bitur p dotes fluentes ab aia·ergo sensus ītez soti9 labōris dz esse socio9 solacōis Sz q̄ſq̄z sensus hic fuierūt laborā do aie·ergo ipa solata sez amaipi id ē sensus p̄miari dñt·

Secūdo nōnō q̄ q̄libz sensus in p̄ria ognoſcz aliq̄ singulaia. vel saltez aliqō singulae·a p̄cipue magis excellens de q̄libet spē rez sensibiliū pbat mgr Io hānes de tābaco de sensibilib9 delicijs padisi·q̄ fm doctores cōmuīter in p̄ria plus restituetur q̄ i padiso adā pdidit· Sz in padiso fuiſſz ognōscō rez sensibiliū igīt cē· Tercō nōnō b q̄ q̄uis post hanc vitā nō sint q̄dā sensibilia·puta aīalia·plāte·a·tñ p influxas species sensibz a deo mediāte intellectu pñt visimiliter i p̄ria vidi sensibilia p̄terita nō exñtia patz·q̄ aīa separata fm tho·in·iij·itelligit itelligibilia p spēs influxas·ergo et sensus p̄cipit sēsibilia p spēs influxas alias sensus nō ꝓportionaꝫtur intellectui p̄o tūc i p̄fectibilitate qō mōstruosū foret· Et hāc sensacōnez nec situs nec distātia nec abscētia sensibil' ipedit et nec it̄poscō ptz·q̄ p tho·dīna vt9 btīs ad nutū in oibz sbuei et·a adeit·a assistet in oibz que

volūt. Cū hoc tñ oēs qñq; sensus sentient in patria sua ꝓpria obiecta p spēs receptas a sensibilib9 ptūc exñtib9. pbat etiā ex dictis scī thō. i. iiij. di. vltia. q. vltima dicētis q̄ btūs mihil abstrahi debz qđ ad perfectiōez btūtudinis ptineat. Sed sentire p spēs influxas nō solū p receptas est hmōi. ¶ Hijs suppositis videbit oculꝰ beati qñq; i genere. rōe quoz gaudiū summū habebit. Prio nō existētia posit iudiciū ut floreſ. aialia. pisciculos. aues. ⁊ similia videbit. vi similit̄ p spēs sēsibz a đo influxas. ptz. qz illa videbit in statu innocētie. sz i patria pl9 videbit. Secūdo videbūt scī mūdū ptunc sensibilē i q̄tuoz elemētis tūc purgatū. ⁊ cœloz spāis. stellis ⁊ planetis innouatum ut supr̄ dictū est. Tercō videbūt corpa btōrū tūc pulchrima. vñ anſ. libro de similitudinib9 pulchitudo quā pfecte h nulli9 hz naturaliter ab hoie appetitur. ¶ illa vero btūtudie pulchitudo iustorū solis excellet pulchitudiez. q̄ septēpliciť q̄ modo sit splēdidioz. fulgebūt in māt iusti sicut soli in regno ꝑe. Corpꝰ quidē domini pluere soli nullꝰ ābigit sanꝰ. Cui cū similes erimꝰ teste apl'o. reformabit corpꝰ humilitatis nre ofiguratū corpi clari tatis sue. hoc de Anſ. Nōto. vidēbūt dānatos i inferno. ut probat thō. di. vltia. iiij. ¶ Nā ysa. vltio dr. Egrediētur ⁊ videbūt cadauera virorū q̄ preuaricati sunt in me. glō. Ecce egredientur intellectiua vel manifesta visione ut ad laudē dei magis accēdātur. probatur ec. rōne. qz a btūs nil abstrahi debz qđ ad pfectiōez btūtudis ptineat. vnūqđq; aūt ex opacōe otrarij magis ognoscitur. qz otraria iuxt̄ se posita magis elucescūt. Et ido ut btūtudo scōrū eis magis oplaceat. ⁊ de ea vbrio res grās agāt. datur eis ut penas impiorū pfecte intueātur. Et q̄uis corpa dānatorū fiāt turpissimā: tñ visio btōrū sic ⁊ dei p hoc nō ledet. nec ptūc beati opatiēt̄ dānatis. qz sūme se cōformāt dei voluntati q̄ pūit dānatos. Sz de pēis eorū gaudebūt. nō inq̄ tū pnā habēt dānati. sz inq̄ tum in pena dānatorū ostenderāt ordiez diuine iustitie ⁊ suā libracōez. vñ i ps. Letabitur iust9 cū viderit vindictā. Quinto videbūt xpi hūanitatem in iudicio ⁊ sp. vñ luc. xxi. Tūc videbūt filiū hois venientē cum potestate mag̃a ⁊ maiestate. q̄ ad gloiaz ptinēt. In primo ei aduētu semp humiliter venit. Sz in secūdo cū potestate ⁊ maiestate veniet.

ut gloriā pris oñdat ⁊ ptātē
dānatis · wiet cū cicatricib⁹ ⁊
signo crucis q̄ būs dēlcabilissi
ma erūt ad vidēdū ¶ Est ec̄ · h
b ſm Joh · de tābaco nōndū vbi
ſup̄ q̄ ín q̄libz ſenſu multitudo
dēlcācōis cauſat' ín prīa ex ſex.
vicz ex reſtitucōe omodi natu
ralis Ex melioracōe obiectoz ·
ex acumie potentie ſenſitīe · Ex
diúſitate viſibiliū · Ex obiectua
deitatis p ſenſibilia Et ex hoc q̄
nec diſtātia impedit obiecta nec
ſitus nec ínterſticiū · ⁊ hoc wz ē
q̄ ad ſpēs ínfluxas · ſz receptas
ſpēs ſenſus adhuc valde a re
motis ſm th̄o · ptípiet vñ úſus
Cōmodū · obiectū · acuit · diúſa
diſtātia dē⁹ · Exēpli grā ín ppo
ſito de viſu ſex faciēt ad eius dē
lcābilissimā ⁊ pfectissimā dēlcā
cōez · Primo reſtitucō cōmodi
naturalis Quia ín paradiſo habu
iſſz tātū cōmodū de luīe lune ſi
cut nunc de luīe ſol ut allegatū
fuit ſup̄ · ſup pſa · xxx · ſz ſtatus
glie pfectioza reſtituet pdita i
paradiſo · ſecūdo ad magnitudinez
dēlectacōis ín viſu faciet melio
racō obiectoz ín ordie ad viſū.
ſiue ſint elemēta · cēli ſtelle · ſiue
etiā corpa ſcōz · ⁊ etiā alia q̄ p
ípiem⁹ p ſpēs ínfluxas ut ptz
pglō · pſa · xxx · dicēte Dia meli
oraī bōie reſurgēte ſic deteriora
ta ſūt ipō cadēte Cōſiſtit autem
melioracō ín q̄tuoz vicz Jn aug

mētacōne lucis · i claīficacōe co
lois Jn oculentia mēbroz · ⁊ i
corpali pulchritudie bōz q̄ co
loāti erit cādido ⁊ rubicūdo pu
rissimis coloribz ſm optīe ople
xiōis oculentiā · ⁊ phisonomie
decētiā · Erūt q̄z etiā corpa eorū
terſa ⁊ polita ⁊ pſpicua · decētiſ
sime q̄ntitatis · licet vn⁹ alio ma
ioz ſit q̄ntitate · ſm q̄ h̄ pueniſſz
natura nō errāte · Cicatrices ec̄ ·
p xp̄ō ſuſcepte ſic ⁊ xp̄i erūt de
cētissīe Nā pulchritudo mimi ſci
ad min⁹ erit q̄ñq̄gelies vl fere
tāta q̄ntitatē mō pulchritudo natu
ralis cuiuſcūq̄z corpis ec̄ · celeſtis
Et pulchritudo ſci i duplo maio
ris meriti fere cēties tāta ⁊ ſic de
ímēſus ſm mai⁹ meritū Rō eſt ·
q̄z ex ſup̄dictis mim⁹ ſcūs erit p
tunc ſeptiēs excedēs pulchritudi
nez ſolis ptūc · q̄ erit ſic lux ſep
tem dieū pſa · xxx · ſz ſpecies ſep
tem faciūt · xlix · ergo ac̄ · Tercō
ad magnitudinē dēlcācōnis ín
viſu faciet acumē viſus ⁊ clari
tas oculoz̄ que maioz ⁊ mí
noz erit ſcōz meita vie · nec ocu
li quocūq̄z lumine offendētur ·
quia omnia lumina tunc mul
cebūt nō ledent ſicut ⁊ diſcipu
li xp̄m videntes corrupti bilib⁹
oculis cum maximo gaudio ín
tñſiguracōe · dicēte ptro · dñe
bonū ē nos h̄ ēe hic · ⁊ ſm Joh̄ā ·
de tābaco vbi prius nōndū q̄
ſi hō nō eq̄liter meruit ſcōz viſū

wl scōz auditum. ⁊ sic de alijs
sensib9. ſm hoc magis wl mi
n9 meliorabūtur obiecta illi9
wl alteri9 sensus. ſaltē ſm effe
ctū scz omodi wl delcācōis Rñ
to ofert ad multitudiez delcāti
omis in visu: diuſitas visibili
um qz videbim9 p spēs recep
tas oēs spras celoz. oēs stel
las. oia elemēta. oia scōz infi
nita quodāmō corpa ⁊ dāna
toz. Et p spēs influxas de q̄li
bet spē aialiū. plātaz. lapidū.
rosaz. violaz. ⁊ mineraliū: vi
debim9 alicq wl de qualibz spē
⁊ de singulis spēb9 excellētiſſi
mū illi9 spetieiqz talia in statu
innocētie habuiſſemus Rñto
augebit delectacōez visus vi
sio deitatis in qualibz creatuā
ptūc exñte. vnde q̄uis oculs
corpalis directe ⁊ sicut visibi
le p se non possit videre deū cū
non sit coloratus nec lucidus
corpalit Cñ ut dicit thō. i. inj.
di. xlix. Videbit oculs deitatez
sic visibile p accñs Cū ex vna
pte visus corpalis tantā gloi
am dei inspiret. in corpibz p̄
pue gloios. ⁊ maxie i corpe
xpi. ⁊ ex pte alia intellcūs tā
clare videbit deū q̄ in rebz cor
poralibz viſ deus p̄cipietur sic
in locucōe p̄cipitur vita. vñ
Aug9. de ciui. dei dic. valde cre
dibile ē sic nos visuros tunc
mūdana corpa celi noui ⁊ ter
re noue: ut deū vbiqz p̄ntem ⁊
vniuſa corpalia gubnantē p
spicuitate clariſſiā videamus
nō sic inuisibilia dei p ea q̄ fcā
sūt intellecta cōspituūtur. ſz sic
hoies mox ut aspicim9: nō cre
dim9 viuere ſz videm9. hec Au
g9. ⁊ thō. Sextū augēs multi
tudiez gaudij i visu sup tactū
ē satis. q̄ nec distātia interſti
tiū nec situs visū impedietRñ e
tum principale gaudiū extri
secū erit p auditū. q̄ cit in actu
vel in cantu pbat thō. in. inj.
di. xliij. p Aug9. di. sup illud
ps. Exultacōes dei i gutture eo
rū. Corda ⁊ lingue eoz non
desinēt laudare deū.]dē hēt
p glosā sup illo osce. iij.]n cā
tico ⁊ cūbal'ymo in pria erit ri
sus. ut dicit thō. q. li. xi. q. vi.
ſm illd]ob. viij.]mpleatur os
tuū risu ⁊ labia tua iubilo. nō
solū aūt ut pbat m gr]oh. de
tābaco vbi pus: i pria mod9
audiēdi eit p immutacōez som
realē ſz ec. p spēs influxas dimi
tus auditui scdm q̄s habebit
iocūditatē cātus philomene.
⁊ aliaz auiū. qz in statu inno
cētie hō ista etiā hubuiſſz. Ad
magtudinē etiā delcācōis i au
ditu fatient sex q̄ de visu tacta
sūt. Prio restituecō cōmodi na
turalis. qz eni ad hois pcecatū
oia deteiorata sunt hō in statu
innocētie tātam delectacōem

habuissz ad wcē cicadē sic mō
ad wcē philomene Sz post re
surrectōez restituetur ⁊ āpliꝰ
dabit auditui Secūdo ad gau
diū audit⁹ faciet melioracō ob
rectoꝝ audibiliū·q̄ melioratio
cōsistz in wtboꝝ sigficacōe· In
organoꝝ emūdacōe In exteio
rū impedimētoꝝ amocōe·⁊ in
ipaꝝ wcū claitatis supnatura
lis pfectōe· Nā quo ad p̄mum
q̄nto vox est maioris caritatis
expssiua·tīto delcābilioꝝ ē Cō
fert etiā q̄nto cōsonātia magꝭ
debita p̄m noticiā artis musice
q̄ excebūt aliqñ actu ut potēn
tia educatur i actū·⁊ deꝰ gloifi
cetur·vñ cātꝰ h quoꝝ cūq; mu
sicoꝝ i opacōe ad celestē musi
cā ē wlut rugitus rusticoꝝ hic
rsp̄cū natuāliū h cātoꝝ Et p̄m
grossaz estiacōez eit i quorūdā
scōꝝ wcibz suauitas q̄nquage
sies tāta q̄nta nūc ē natuālis ⁊
artificialis wcū ⁊ sonoꝝ suauí
tas In q̄busdā cēcies tanta· Et
sic ascēdēdo· sic de pulchtudie
coloris dictū ē· Tercō gaudiū
auditus augebit maioꝝ pfectō
auditiuū orgaū quo ad ablacō
nem eoꝝ que auditū impedire
possent· Quāto multitudo ⁊ va
rietas audibiliū p̄m spēs ⁊ nu
merꝝ q̄ue maiora erūt simul wl
succssiue q̄ꝝ h Rnto q̄ p accns
in wcibus ⁊ somis audiem⁹ deū
in ōmbus· Sexto nec distātia

impedict· nec situs · sonū impe
diet Rntū p̄ncipale extrm f
secū gaudiū cit p olfactiuū sen
sū odoratu· vñ di·tho·di·xliij·
iij· Odoꝝ erit i p̄ria·cū eccia cā
tet q̄ odoꝝ suauissimꝰ erūt coꝝ
pascōꝝ Nā odoꝝ i via nō solū
ē fumal' euaporacō· ꝫ etiā spūa
lis q̄dā ad odoratū multiplica
cō Sz in corpibus gloriob erit
odoꝝ i sua vltia pfectōe· nullo
mō p hūdū fuppfluus· ⁊ tīn im
mutabit spuāli imutacōe sicut
odor fumalis ⁊ sensus odorat⁹
in scīs· q̄ nulla huīditate impe
dietur cognoscz nō solū excellē
tias odoꝝ sicut in nobis nunc
ot̄ingit ꝓpter cerebri mimiā hu
miditatem· sed etiam minimas
odoꝝ dras hec Thō· ⁊ nō so
lum odorabim⁹ p̄ mmutacōez
ab obiectis sāctoꝝ corpoꝝ· ꝫ
etiā p spēties mfluxas odorabili
um odoꝝ abim⁹ balsamū cina
momūcē· Ad magtudinē aūt
delcācōis in odoratu sex fatiēt
Primo repacō naturalis cōmo
di· quia i padiso si mās fissemus
ad odorē rute tātū cōmos ha
buissem⁹ sic mō in tota apote
ca Sz in p̄ria pl⁹ saltē in eāpol
lēti rstituet Secūdo melioracō
obiectoꝝ ut grossa estiacōe cor
pis gl'iosi miozis meiti q̄nq̄ge
sies tāta sit quāta ē nūc q̄cūq;
suauitas· Et cēties in duplo sā
ctioris vnde ymag̃mandum

est corp⁹ btī·quasi qđ daz corp⁹ cōpositū ex rosis·liliīs.⁊ similib⁹ optīe redolētibz nutritum cinamomo⁊ fūme odorifeis.⁊ punctū balsamo⁊ optimis vngētis Tale eit obiectū olfactui Tercō cōfert sic⁹ dictū ē de aliīs·sic ecā de q̄to g ·v.⁊.vi. Sextū p̄cipale extrīsecū gaudiū eit gust⁹·vnde ꝑm tho·vbi sup̄·gust⁹ hz a bēbit in pria medīū oīuctū·⁊ eit in actu·nō tn ꝑm q̄ ē sensus alimēti·ꝫ erit ꝑm q̄ ē iucditiū sapor.ita tn q̄ imutabitur ab aliquo cibo vel potu sūpto. misi forte dicatur q̄ ibi gust⁹ erit in actu p immutacōem lingue ab aliq̄ hūcditate adīūcta Et q̄ sc̄us tho·nō dubitat qn̄ in actu fiat gust⁹.ꝫ modū sꝫ dubio relinq̄t Tr̄dit magister Joh·vbi sup̄ modū dicēs· q̄ in pria gust⁹ eit in actu p immutacōem spūalem seu intēcōnalē absq; sumpcōe p modū cibi ⁊ masticacōe facta a corpe beator mediāte tamē sapore ex formaliter intrēte·q̄ corpa si masticata fuissent ante gloificacōem nata fuissent mediāte suo sapore gustū immutare· vn̄ in pria btī duplicit gustare possunt Vno mō p intēcōnalē immutacōem lingue a sapore sc̄o intrēte·Alio mō p influxū spūs a deo·sic de aliīs sensib⁹ dictū ē. Ad magnitudinē etiam gustatiui gaudiū fatiēt sex Primo restituco cōmodi naturalī. q̄ adā in statu innocētie de comestiōe alicuius fruct⁹ vel aq̄ tātū delcātus ē·sic modo q̄s delcātur in gustu clareti vel zuckare·pl⁹ aūt in pria restituet q̄ p adam pditum est· Secūdo cōfert melioracō obiectoz in ordie ad gustū·nā ceteris pibz q̄ntū pulchritudo corpm gloriosoz excedz oēm pulchritudiem corpoz nūc existētium. tn̄tū ad min⁹ excedet suauitas saporis corpm gloriosoz in statu futuro oēm naturalē suauitatē saporis tocius mūdi· Ita ut corp⁹ mimi sācti sit q̄n quagefies suauio⁹ q̄ sapor mellis zuckare vel cuiuscūq; alterius rei saporose in pntu.nō tamē dētib⁹ masticab⁹ m⁹ vel cōtrem⁹. ꝫ deo influente p cipiem⁹ intēcōnaliter· De reliquis q̄tuor dicēdū ē ꝓportionabiliter sic de visu· Septimū p̄cipale extrīsecū gaudiū ē actuacio tact⁹·vn̄ ⁊ xp̄s glorificat⁹ tactus est ⁊ Joh·xx·ait noli me tāgere Et btā agnes ait Que cū te tigēo casta fū· mediū aūt tactū sic⁊ gust⁹ oīuctū ē·mod⁹ aūt tāgēdi ꝑm tho·vbi ꝑus talis ē·q̄ eit imutacō spūal a q̄litatibz tāgibilibz.sic etiam in corpoꝛea de fuit·qđ nec vrere

nec gladio scindere potuisset. Impassibilitatis enī dos excludit natura lē imutacōez. ergo spūalis erit Ite erit sine oī immutacōe quā subiectū p se faciat. ꝫ p spēs erit ipi tactui a do influras. Ex quo seqtur q nec tactꝰ impedietē distātia nec situ nec ipositōne. hūć sensū ec. sine influxis spēbz oēs pnt hre sic ⁊ visū ut dicit tho. Ert ec. i pria āplexꝰ ⁊ oscula ad pntes. ogn natos. aicos. ⁊ notos ut di. Joh. eps in hmōe de oibz scās Ite brn. i hmo. de oibz scās Sz tactꝰ tales ⁊ oscula erūt sine oī wnerea occupia Sicut ec in via ex naturali pietate mr filiū. pntes natos. ⁊ aliem oculātur infantulos Ac maia Elizabeth āplexata ē. poterit etiam p spēs influxas siei o tactus mutui int distantes Ad tactꝰ aūt gaudiū. faciēt sex. prio restitucō omodi naturalis. q in pria erūt corpa terssa. polita. ⁊ qlitates pme ad mediū reducte tpatissime Ita ut minimꝰ scūs i tāgendo hiturꝰ sit q̄quageſi es tātam delcācōez quātaz nūc q̄cūqz hz de quocūqz tāgibili. de residuis quīqz dicēdū sic de pcedentibz sensibz De gaudio aūt quīqz sensuū pbtim tactus dic. Ansel. li. de similitudibz. sic wluptas quā h q̄rere mtimur non nisi p anxietatez inuemitur

cū ad id puenerit hōies quod wluptatē putāt. nō misi odorā do eadē frui valēt. quo si nō fuerit immediate fruiti. i anxietatem wrtūtur. post hāc wro vitā aut i oīmoda wluptate fūt. aut ōnino replebūtur anxietate Sic enī ferꝝ igmitū qualibz sui pte cōtinet ignē. sic in se bn wluptatez. hāc wluptatez quia nemo hic sensit. Jdo nec explanari potest pfecte a quo q̄. hec ille Exēplum est de fauo mellis. quod in ōm sui pte mel le penetrātur Et de buccella intincta vino optimo vndiqz panē penetrāte. sic voluptas patrie omnes aīe ⁊ corpis wnas. ossa. medullas. artus. ⁊ oplexionē penetrāt. sic de igne videmꝰ in ferro igmito

Capitulū. vij.

Octauū pncipale extrisecū gaudiū. ē dos ipassibilitatis Vbi nōn a dū pmo hm tho. in. iij. di. xlviij. ⁊ xlix. q. dos ē qpetuꝰ ōrtus aīe ⁊ corpis i ei⁹na btitudie in gie pseueras Est ei int xpm. hoiez ⁊ aiaz quālibz mrimoniū spūale teste apło eph. v. Sacramentū hoc magnū ē. dico aūt in cristo ⁊ ecīa Ex q̄ lxtur q spūale mrimoniū p corpale significatur. dāt aūt spōse canalibz tria. dos. donacō ppt nuptias. ⁊ paternalia. dos ē donacō fca spōse

ex pte pr̃is·⁊ hoc ad vſũ ſpõſi ꝓpter onera mr̃imonij·⁊ dat̃ ad matrimonij ſolatiũ. tamẽ ad poſſeſſiõez ſpõſe Et ſic dat̃ ſponſe im ꝓprietatẽ·licz ſponſo detur ad diſpẽſacõez ſeu vſum Et traditur qñ ſpõſa i domum ſpõſi traducitur·q̃uis añ tr̃ductiõez ꝑmittatur·Et ẽ dos nõ qđ cuiq; donũ ſpõſe·ſz p̃cipuũ· q̃ſi pr̃monũ ei⁹ de quo vxẽ ⁊ ſuſtẽtari debeat·Et ſcđz multas leges ſponſus non põt dotẽ mutua vxori ab ea alienare

b Sic i mr̃imonio ſpũali qđ ẽ inter xp̃m hoiez ⁊ eccl̃iam ſeu quãlibz deuotã aiaz vl hoiem tõ t̃mitas q̃ ẽ pat̃ noſter eccl̃ie ſeu deuoto hoi dat dona aliq̃ i ꝓprietatẽ: ad vlũtatem tn̄. ⁊ ad diſpenſacõez xp̃i ſpõſi. quã do eccl̃ia vl aima in domũ ſponſi introducitur·qđ fit i patria. q̃uis añ tr̃ductionẽ h ꝑmittatur. q̃ dona dotes appellãtur· Et ſũt duplices dotes·q̃dã aime de q̃bz in·inj·p̃ncipali dicẽtur Alie corpis.qz tã aia q̃ corpus xp̃o in patria iungetur·

c Secũdo nõnđ q̃ ſic ſpõſis carnalibz tria dãtur·dos vicz de qua dictũ eſt·dõnacõ ꝓpter nuptias·q̃ eſt illđ quod a ſpõſo datur ſpõſe·Et paſernalia qđ eſt illud qđ hz ſponſa p̃ter dotem. ut ſũt munera ab amicis data ſponſe·⁊ ſimilia·Sic in patria cuilibz hoi ſeu deuote aie dãtur tria. dotes ut dictũ ẽ. donacõ ꝓpt̃ nuptias qđ erit in futuro gaudiũ qđ hẽb in⁹ reſpcũ hũanitatis xp̃i eã cog/noſcẽdo ⁊ vidẽdo de q̃bz poſtea dicẽtur·⁊ paſernalia q̃ erunt alia dona poſtmodũ declarãda

d Tercõ nõndũ q̃ corp⁹ a q̃ libet potẽtie ſenſitiue hoiis gloſi/cati q̃tuor dotes hẽbit id ẽ q̃/tuor q̃litates ſupnatuãles no/biliſſimas: q̃ ſunt impaſſibili/tas·ſbtilitas. agilitas. ⁊ clai/tas. q̃ q̃tuor ponũtur in lra. ⁊ glõ. i. cor̃·xv·ut i ſequẽtib⁹ allegabitur·Sũt aũt q̃tuor ut refert thõ·di·xlix·ꝓpt̃ q̃tuor virtutes cardinales·q̃rũ ma/teia ſũt bõ corpalia·ut prudẽ/tie correſpõdeat claritas ꝓpter ogmcõez iuſtitie q̃ eſt ꝓpetua ⁊ imm̃ortalis ipaſſibilitas·fortitudini agilitas·ex q̃ ot̃ingit ut nl corpi poſſit reſiſtere·vñ agilitas nõtur·i·Cor̃·xv. per hoc q̃ dicit·Surgz i virtute Tẽpantie vẽo que hic corp⁹ attenuat ſubtilitas·⁊ ſic q̃tu/or virtutib⁹ cardialibz quatu/or correſpõdẽt dotes corpis. ſicut trib⁹ thrologicis virtuti/bus correſpõdẽt tres dotes aime ut poſtea dicẽtur Sũt aũt quatuor dotes corpis alia rõne. Quia ſicut in pñti anima i corp⁹ influit quatuor·quibuſ

corp⁹ ea r; ipsa absente·vic; q̄ corp⁹ viuū ē coloratius·durabilius·virtuosi⁹·a agili⁹ Sic aīma būificata corpi īm prīa p redūdātiā īfluet quatuor ꝓpōtionalit dotes·Claritatem·impassibilitatē; sūbilitatē;·a agilitatem·ut hīs mediātib; corpus pfectissime aīme sūbiciatur·sic aīa dotes p suas tres dotes. Sūt etiam quatuor dotes corporis sicut ī claritate radiī solaris·q̄ē clarissim⁹·sūbilissim⁹·agilīm⁹·a īmpassibilis·p tali em claritate xp̄s post cēnā Joh·p vi⁹·subleuatis oculis ī cēlū dixit·i·orauit pat wnit hora clarifica filium tuū sp̄·ī rsurrectōe q̄tuor dotib; corpis que tñ ꝓpe ī xp̄o nō sortiūtur nomē dotium sit spō sus·licz ipē quatuor hīat excellentissimē·Et sequitur. ut filiꝰ tuꝰ clarificet te supp̄·ī mēbris·vnde statim addit Sicut dedisti mihi potestatē omnis carnis·ut omne qđ dedisti ei det eis vitā eternam·Hec aūt ē vita eterna ut cognoscāt te solum wrum deum·a quem misisti ihesū xp̄m Sūt aūt ꝑm tho· Jdeo quatuor dotes corporis· q̄ ad hoc q̄ corpus sit pfecte sūbiectū anime nec eam impedi at ī operibus glorie·quatuor req̄rūtur·duo ptinēt ad sensū. a duo ad motū·Quo ad sensū req̄ritur vnū ut sit facile recep

tibile spirituū sensibilīū·a ad hoc dispōit claritas Alterꝫ ut non sit receptibile passionū ignobiliū·ad qđ dispōit īpassibilitas Quo ad motū duo req̄rūtur·Vnū est ut pr̄ contrariam īclinacōē; nō resistat suo motui·ad quod dispōit agilitas·Aliud est ut corpa p̄r que mouetur nō resistant ei·ad qđ dispōit subtilitas· Est igr e octauū gaudiū a p̄ma dos·īm passibilitas·de qua dicitur·ī· Cor ī·xv· Seminatur ī corrupcōe·resurget ī incorrupcōne Et scdz Thō·di·xliij·Resultat ex viribus anime suū corp⁹ potenē obtinentis·ita ut a nullo exteriori agēte valeat īmmutari Et q̄ quis corpa beatorū sint cōposita ex otrariis:tamē illa contrarietas exit ad oīmodam eq̄litatem a concordiaz reducta Et differt illa īpassibilitas ab ea quā Adam ī statu īnocētie habuit·a quā pueri ī oīginali dr̄ dotes habebūt·q̄ ī passibilitas sanctoz erit non posse pati id est nullo modo·a nunq̄ posse pati· Sed Ade īm passibilitas fuit posse non pati. id est aliquo modo·a interīm q̄ nō peccaret diuina potencia eum ptegente exterius Impassibilitas wro pueroz ī lymbo erit nihil pati·si tamen ī ignē picerētur:paterētur Sz beati

etiā i īferno existētes nō pa
tērētur Et eīt illō dōnū īpassi
bilitatis i vno maiº q̄ in alio.
qz cā eiº ē maioꝛ i vno q̄ i alio
Causa eī eiº ē dñium amme su
p corpº qō quidē causatur ex
hoc q̄ fruitur aīa deo īmmobi
literꝛ. vñ in eo qui pfectiº fruit̄.
est maioꝛ īmpassibilitatis. cā
huic dōti assotiātur duo dōna
corpis q̄ pōit Anselꝰ li. de simili
tudibꝫ. vicꝫ samtas a vite lon
gēuitas. Et t̄tiū addi pōt. vicꝫ
cicatricū formositas Samta
te īm̄t pfecta hic caremº a pri
ma natiuitatis die efurimº sitī
mº a c̄. hic vnº claudº. alter
cecabiosus a c̄. Ruibus dā tn̄ de
līmīn̄ medicamentis ne fūma
hic sit miseia. In futuro aūt fū
ma samtas eīt de q̄ pſ. Salº
iustoꝛ a dño. Sꝫ dicis vndi
qz sanº sum hȳ. Anselꝰ. Quid di
cis o hō tā gaīs fuste. a clama
bis. teqz deceptū q̄rulaberis.
Ibi a lōgeuitas vite eīt quā h
nullº pfecte hz morituꝰ q̄ tū
libet viuat diutiº sommū sibi
esse videt q̄ vixit cū morit̄ur.
f hec de Anselº. De cicatricibꝫ
dicit thō. di. xliij. m. iij. Cica
trices īm̄t vulneꝛ nō erūt īm
fās nec i xpo fuerūt. īm̄tū tū ipoꝛ
tāt aliquē defectū. ꝫ īm̄tum
sunt fīm̄ ostātissimē virtutis qua
passi sunt scī p iustitia a fide.
ut ex hoc a ipſe a alijs gaudiū
crescat. vnde di. aug̃. li. xxij.
de ciui. dei. Nescio quo sic affi
cim̄ amoꝛe mātiꝫ btōꝫ. ut ve
līm̄ īm illo regno in eoꝛ coꝛ
pibꝫ vidēre vulneꝛ cicatrices
q̄p xp̄i noie ptulerūt. a foꝛtas
se vidēbim̄. nō ei deformitas
i eis ꝫ dignitas ē q̄dā. q̄ vis i
coꝛpe nō corpis ꝫ virtutis pul
chritudo refulgeat. nec tam̄ si
aliq̄ mātiribꝫ āputata a abla
ta fūt mēbra sine ipſ mēbris
erūt i refurrectiōe moꝛtuoꝛ.
quibꝫ dictū est. capilº capitis
eius nō peribit. Alonū ex g
trinsecū gaudiū p̄cipale ē se
cūda dos sūbtilitatis. de qua. i.
Coꝛ. xv. Semīatur corpº aīa
le. surgꝫ corpº spūale. id ē spūi
simile. hec dos ē q̄ aufert scōm
thō. grossitiē corpis cātam ex
oppōne elemētaliū q̄litatum
Est aūt duplex sūbtilitas. vna
ex raitate ptiū stātiū nō ꝓpm
que. a ex tali subtilitate effici
tur corpus facile diuisibile. a
hec nō eīt i coꝛpibꝫ gliosꝭ alia
ē ex pfecta victoia foꝛme sup
materiā. a hmōi subtilitatis ē
vmire Et sic celū ē sūbtile. a coꝛ
pa btōꝫ sic erūt sūbtilia Est ei
sūbtile i ꝓposito qō est facile pe
netratiuū alteriº. vñ coꝛpibus
btōꝫ cedēt absqz vlla difficul
tate a resistētia quelibꝫ coꝛpa
non gloificata. ut di. wil. de
vmūso li. i. c. quīq. prīo huic

doti cōrn̄dēt apte fortitudo cor
poralis opposita ībecillitati. de q̄
b⁹ Anselm. ī li. de simili. sic di. For
titudo nr̄a hic a bestijs supatur.
ſ̄ m vita futuā nl resistere pote
rit q̄n moueat. a si voluerit euer
tat. nec m hoc pl⁹ laborabūt q̄
ocul⁹ mouēdo sese Cū em ā gel
similes erim⁹: nequaq̄ mnois
fortitudis erim⁹ Sz fortassis q̄
ris ad quid illa fortitudo p̄dcit
cum p tū c mhil sit m quo vies
exercere possim⁹. Rui hoc dicit.
pauca nobiscū q̄d m hmōi ha
beat vsus hūanus attēdit. Attē
dat a videbit. q̄ non sp de ōmi
bus q̄ hēmus. ſ̄ q̄ nos hre spa
mus non pauz gaudemus a q̄si
actu vtim. Sic verbi gr̄a ipso
visu ptāte aliq̄n vtim nō ī eaz
p̄sentia rez tm. a ita de multis
m hūc modū. Sic a tūc de hac
q̄ nūc fortitudie agit erit. So
la nāq; eius possessio grata no
bis erit a exultacō grādis. licz ī
actu nequaq̄ sit necessaia nob
cūctis ut dictū est m suo statu
oueient collocatis. hoc eadē que
stio si aut de velocitate ā de ali
qua būtudis pte mouetur. hac
solucō e si non apēōze soluatur
Sic igr iust⁹ fortis erit. ut eti
am si velit terram omouere pos
h sit hoc de Anselm. Sz dubitat
. v. corp⁹ gloiosū sit palpabile
ſ̄. thō. q. sic di. xlim. vñ Joh.
xx. xp̄s ait palpate a videte cū
resurrexiſſ̄ Est tm nōnō q̄ pal
pabile 9z aliq̄s corp⁹ ex duobz.
scz q̄ hz qualitates q̄b⁹ natus
est mmutai sensus tact⁹. calo
re. frigore ꝛc. ut hz aer. igms.
a hmōi Et ex hoc q̄ resistit tā
genti. sic terra. aqua a cōposita
plura. Sed tangibile 9z b m q̄
hz resistē tangenti. vñ aer non
est palpabilis. q̄ nō resistit tan
gēti. ſ̄ nec tāgibilis. Et nec cor
pora celestia sūt tangibilia nec
palpabilia. vñ gre. di. Corū
pi necesse est ōne q̄d palpatur
Corp⁹ ergo gloriosū hz ex sua
natura qualitates suas. q̄ natē
sūt mmutaē tactū Sz tm q̄ cor
p⁹ē oino sbiectū spū: m pote
state ei⁹ ē ut b m eas mmutz ta
ctū vl non mmutz Similit eci
am cū scd̄m naturā cōpetat sibi
ut resistat cuilibz alteri corpori
trāseūti. ita q̄ non possit eē cum
eo simul m eodē loco. ſ̄ miracu
lose hoc pōt dīa virtute otīgere
ad nutum ipsi⁹ q̄ sit cū alio
corpe i eodē loco. a sic non resi
stit ei trāseūti. vñ b m naturā su
am palpabile ē corp⁹ glorioſū.
ſ̄ ex virtute supnaturāli hoc em
ei optit. ut cū nō vult: nō palpe
tur a corpe non glorioso. vnde
gre. dicit dñs palpādā carnez
pbuit. quā clausis ianuis intro
duxit. ut pfecto oñdēt pt⁹ rsur
rectionem corpus suum esse. a
eiusdē nature a alteri⁹ glorie

Qualitates tam tangibiles in corpib; glorioß lic; nō sint re ducte ad mediū rei scd; eque distātiā ab extremis acceptā. tñ fūt reducte ad mediū ppr cōis scd; q optīe optāt oplexi omi hūane in singulis ptibus Et ideo tactꝰ illoꝝ corpm est delcābilissimꝰ. qꝝ potētia sepr delcātur in ouemēti. a tristat' i in excessu. hec de thō. Decimū extrm secū gaudiū ē tertia dos vic; agilitas. de q apost. 1. Cor. xv. Semmatur in infirmitate refurg; in virtute glō. idē mobile a viuū Est aūt agilitatis dos ām thm. di. xlviij. pfectio supadita corpi. q corpꝰ gloriosū erit oino subiectū aie gloificate non solū ut nihil in eo sit qd resistat wluntati spiritus. qr etiā hec fuit in corpe ade. Sz etiā ut sit in eo aliq p fectio effluēs ab aia glorificata in corpꝰ p quā abilitetur ad pdictā subiectionez; ut sic corpꝰ sit expditū a abile ad obedieēdū spūi in omnib; motibꝰ a accoibus. vñ sic nūc dat natura wlocōrib; aialibꝰ instrumēta diuse dispoficōis in figua a quātitate ita deus dabit corporib; scōr aliquam dispoficionē aliam q mō habeant. nō quidē in figura a q̄titate. sed in pprietate glie q̄d agilitas. hec de thō. Dubitatur primo

vtr bti corpaliter aliqñ moue antur ex. ibidē q sic. Corpa in quit gloiosa aliqñ mouei est necessariū ponere. qr a ipsum corpꝰ xpi ē motū in ascēsione. a similiter corpa scōr q de terra resurgēt. ad celū empireū ascēdēt. Sz etiā post q̄ celos ascēderūt. wrisimile ē q aliqñ moueātur p libitu sue wlūtatis. ut illd qd habēt in virtute. actu exercētes. dma; sapiētia; cōmēdabilē ostēdāt virtꝰ eni pcedēs in actus exercitiū potēcōr a pfectio apparet. quia actꝰ maifestat pōm. Et ut ecvisus eoꝝ refitiatur pulchtudine creaturaꝝ diuſaꝝ in qbz sapia dei eminenter relucebit

Dubitatur secūdo vtr aie k gloificate moueāt corpa sua motu non organico. ex. Durā di in. iiij. q nō. ꝛ motu pgressiuo. non ei mouebit totū corpus suū simul. quēadmodū gr̄ue mouetur totū simul deorsū. a leue totū simul sursū. Rō est. qr scd; scōs in aīma post resurrectioez; non eit aliq noua virtus ad mouēdū pter illā quā habuit in corpe viuens. Dubitatur tercō an in īstāti aīma p tūc moueat corpꝰ gloificatū fin. thm. q non. ꝛ in tpe ipceptibili. wil. dicit vbi supr̄. q gloificatꝰ hō pōt in ictu oculi distantius moueri amplius. q̄

1° 2° 3°

ꝓ mille milia miliaiorꝫ ⁊ probat ibidē vñ aug⁹ etiā dicat ꝓtinus vbi vlet spūs: erit ⁊ corpus. Simile ē iā de aio p ymaginacōem q̄ de roma ymagiata in tpe inꝓceptibili ymaginari potest parisi? Verūptam melioꝛ aīma sic habebit corp⁹ pfecti? Ita etiā moueri potest vlotius Sed modo corpa nra sūt tarda Tū quia elementum terre in nobis mouet deorsū et leue sursū ⁊ sic de alijs Tū etiaꝫ quia appetitus mouendi in nobis sunt intrō cōtrarij ut sensualitas mouet cōtra racōeꝫ de hoc dono di. Ansel. li. de similitudinibꝫ nūc ꝓti agiles sum⁹ sed in hoc etiā a passeribꝫ superam. Sz tūc sicut angeli a celo ad terrā dicto celeri? mouebimur videl enim quāta celeritate ꝑ angelū homo a abacuck delatus sit damieli a iudea in caldeam parerit velocitas quibus ꝓmissa ē equalitas Si enim resurrectō in ictu oculi fiet: sic ⁊ nra operacio fieri potest cū corruptibile indueritꝫ incorrupcōnem. Sicut enim velocissime radius solaris ab oriente fertur in occidens. ⁊ oculi visus a terra in celū. Sic aīm? cū corpe suo quo vlueit hec ansel. Huic etiā doti appropriatur corporis libertas de qua ibidē dicit: lib est qui cogi nō potest ad ea q̄ nolit. nec ab eo

quod vlit. Sed hoc nullus in tegre hic habꝫ sed in futuro beatus. Quicūqꝫ certe angelis similis efficitur. eorꝫ libtatem habebit. Et sic in angelis non est instrumētum qđ obsistꝫ. ac impediat. aut constringat ꝓ velle suo cum oia penetret sic a xp̄s clauso pdijt sepl'chro. q̄ hostio clauso discipulis apparuit. cui xp̄o similes erim? In illa ei vita si bonꝫ fuerit: nihil patietur ab eo qđ nolit. sed agere ꝑmittetur quecūqꝫ vluerit. hec ille.

Vndecimū extrinsecū gaudium ē quarta dos dicta claritas. de qua i. Corin. xv. Seminatur in ignobilitate. surgꝫ in gloria quod ad claritatem pertinꝫ Et Math. xiij. Fulgebunt iusti sic sol in regno p̄ris mei. hec claritas erit intrinseca corpi gl'oso ⁊ causabitur ex redūdātia aie ad corpus Et secꝫ q̄ anima fuerit maioris claritatis in luce glorie. ⁊ fruicōne b̄tifica. ꝑm hoc pl⁹ corpus eiꝰ claificabitur. ido. i. cor. xv. dr. Stella differt a stella in claitate. ita ⁊ resurrectō mortuoꝝ. ⁊ ita in corpe gloioso cognoscetur gloria aie. sic in vitro cognoscit color corpis qđ cōtinetur in vase vitreo. ut di. gre. sup illd Job. non adequabitur ei aurum vel vitrum. hec de Th. Etiā ptz q̄ corpa gloriosa ert pria ut vitrum. ⁊ clara ut aurꝫ

Sūt enī nūc duo q̄ causāt ī nr̄o corpe obscuritatē·scz ma teie ímpuritas·a lumis paucitas·ꝫ vtrūq; tolletur·ꝫ claritas dabit' pspicua a fulgida Sz dubitares prio·Erunt ne oēs ptes corpis eccles in claritate ꝫ coloꝛe·Rx·ꝑm thō.di·xliij·ī·iij·q; non·qz corpis glia nō tollt natura ꝫ pfitiet. vñ coloꝛ q̄ debetur corpi ex natura sua ꝫ ptū remanebit ī eo. ꝫ supaddetur claitas ex glia aie. Sic etiā vidēm⁹ corpa coloꝛata ex sui natuā splendoꝛe solis resplēdere. vl ex aliq̄ cā extrīseca vl ītrīseca Et sic claitas gloie redūdat ab aia spp̄ cālitatē i corp⁹ ꝑm suū mod. ꝫ ēibi alio mō q̄ sit ī aia:ita ī quālibz ptē corpis redūdabit ꝑm suū mod. vñ nō ē īcō uemēs q; diúse ptes habēāt diuersimode claitatē scdz q; sūt diúsimode disposite ex sua natura ad ipsā. vna eīps hz maioꝛē dispoicōez ad claitatē q̄ alia·sic oculi q̄ man⁹·a spūs q̄ ossa·a humoꝛes q̄ caro. vl m neru⁹ Dubitatur secūdo an claitas corpm gloiosoꝝ visū offendat sic hic radius solis. ſñ·q; non·ſō ē·qz sic corpus gloiosū nō pōt pati aliq̄d passione nature. ꝫ passione aime. id ē recepcōe cōuemētis solū. Ita exꝑrietate gloie nō agz mīsi acc̄one aie. ꝫ scdm hoc magis delcāt offendit aūt ímq; tū agit accōe nature ímq; tū agit calefatiēdo a dissoluendo orgaū visus ꝫ disgregādo. spūs· Et ido claitas gloiosi corpis licz excedat claitatē solis. tam de sui natura nō offendit visū. ꝫ demulcz ꝑt' qđ claitas illa opat' claitati iaspidis·Apoc·xx·Dubitat' ·iij·an ī ptāte corpois gloiosi sit vidi vl non vidi. ſñdz idē q; sic. qz claritas ꝓueīt ex ímpio vlūtatis cui subdetur: vnde ím ptāte aie gloificate eīt q; videatur vl non videatur·sic a q̄libz accō corpis ím aie ptāte erit. alias nō eēt corp⁹ gloiosum īstrumētū sūme obediēs p̄ncipali agenti. ¶ Capitulū. viij.

Dodecimū gaudiū extrīsecū ē aureolarū a fructuū datio q̄ habēt circa aiam ꝫ corpa bēata·sicut paranalia ī matrímonio ¶ Vbi nōnd ꝑm thō·ꝫ alios a ím.iij·di·xlix·q; differūt aurea. aureola ꝫ fruct⁹ Aā aurea est gaudiū qđ de ꝺo imediate hz aima ī supioꝛib⁹ viribus. scz de visione dei clara·de fruc̄one·ꝫ certitudie tenc̄ōis·q̄ triasequūtur gaudiū aime·a illd ē aurea·Auream hāc meremur hic ꝑ quodcūq; certamē cuiuscūq; temptac̄ois quam ex

caritatē vincámus ſm illō Apo
ſtoli.nēo coronatur ñ q̄ legitti
me ćtauēit Aureola vēo ē aīe
gaudiū de opib; a ſe fās. q̄ ha
bēt rōnē victoie excellētis ꝛfor
mit fcā. vel ſic. Eſt p̄miū de opi
bꝰ pfectōmis quib; homo max
ime xpō conformatur ſm pfcā; vi
ctoriā Et hāc aureolā meremī.
à martirio. aut doctrīna. à vir
gínitate. Fructꝰ aūt ē gaudiū
ꝛ delectātio de ſpūali exćicio ín ſp
nente delectationes. p̄ſertī vene
reas. ꝛ hūc mémur. aut cōtinen
cia cōiugali. à viduali. à virgi
nali. ex q̄bꝫ p; q̄ tā aurea. q̄ au
reola ſunt p̄cipaliť ī aīa. Sꝫ
ſicut ex gaudio eēntialis p̄miꝫ
qđ ē aurea de deo imediate hábi
redūdat. fluit. ꝛ cātur. i corpꝰ
tati quiđ de cor qui eſt gloria
corpis ſeu dos corpis qua dru
plex. de quib; dictū eſt Sic etī
am ex gaudio aureole reſultat
aliquis de cor ín corpus repſen
tatiuus ſpūalis triūphi. de quo
gaudet anima. ut p̄dicatoris ī
ore. virgínis ī illa pte. martirſ
ī cicatrice. vl ín alia pte corpis
ſcōm genꝰ martirij. Ita ut ſta
tī ex aſpectu corpis ſciatur qua
lis quiſq; fuit. martir. à virgo.
à doctor. ſeu p̄dicator Ex q̄bꝫ p;
q̄ aurea eſt gaudium de deo.
Aureola de triumpho excellen
ti. Et fructus eſt gaudium ꝛ de
lectatio de exercício ſpirituali.

p; etiā q̄ ſic āurea eſt p̄cipa
liť ín aīma. ꝛ ſecūdario ín corpe
p redūdātiā. Et ſic due ſūt quo
dāmō auree. ſic ēē due ſūt auē
ole de eadē victoria. vna ī aīma.
alia ín corpe p redūdantiā. p; q
etiā tertio q̄ q̄ opꝰ meritorīū
duo hꝫ bona. vnū q̄ ex caritate
fit. Aliud q̄ excellentēr fit ꝛ vi
ctorioſe. puta martirīū ꝛc. Id
circo etiā duplex p̄miū hābit.
Aureā ꝓpť p̄mū. ꝛ aureolam
ꝓpť ſecūdū. Tm̄ p̄miū cor rñdēs
merito racōe caritatis q̄ tumcū
q; ſit paruū: ē maius quolibēt
p̄mio reſpōdente actui rōne fui
generis. ꝛ ídeo aureola dímínu
tiue dicátur reſpectu auree. ór
aūt aureola dímiutīe ab aurea
Nam eēntiale p̄miū ór aurea
ſiue corona. Tum quia datur
victoribꝫ ꝛ victorie debētur co
rona. vñ Job. vij. Milicia eſt
vita hóis ſuper terrā Tū etiam
q̄ p ipſum homo efficitur pti
ceps dímitatis. q̄ p oēs regie
poteſtatis ſm illō Apoc. v. Fe
ciſti nos deo nro regnū ꝛ ſacer
dotes. Dubitatur p̄mo vñ hēa
tur q̄ tres ſūt aureole ſ. q̄ ex
glo. ordmariꝰ ꝛ scōz dictis
de virgínū p; ſup illud p ſa. lx
vi. lxc dicit deus eunuchis ꝛc.
Dabo eis nomē melius a filijs
ꝛ filiabꝫ glo. meliꝰ nomē ꝓpam
gliam excellentēq; ſignificat. ſi
p eunuchos qui ſe caſtrauerūt

ꝑter regnū celorꝝ virgies de
fīgntur · Et sr̄ isto exo · xxv°
Faties altera corona aureolā
glō · Corona ptinz virgínibz ·
Ad hāc etiā coronā ptinz cāti
cū nouū · qđ virgies tm̄ coram
agno cō anūt · ⁊ q̄ sequūt agnū q̄cūqz ierit De martyz pt3
pr̄ aug9 · li · de scā virgitate di ·
Nemo q̄ tū puto ausus fuit p̄
ferre virgitatē martirio · ꝫ vir
gitati dētur · ergo martirio De
doctorz patz sup illud Eph̄ · i ·
Sciatis q̄ sit supeminēs ma
gnítudo virtutis ei9 · di · glō ·
Cremētū habebūt doctores sā
cti vltra id qđ alij omunit̄ ha
bebūt Dubitat̄ secūdo Cur tm̄ du 2°
tres sint aureole · vicz martyz ·
virginū · ⁊ doctorz · ꝫ · prio q̄
tm̄ tria sunt opa excellentissima
triū potētiarz · nam excellētissi
mū op9 rōnalis ē vitatis p̄di
cacō · cupiscibil' obuacō vir
gitatis · ⁊ irascibil' ꝓpassio mor
tis Secūdo q̄ tm̄ tres sunt hō 2°
stes q̄s excellētissimē vicere pos
sum9 viz mūd9 · caro · demoia ·
mātires vincūt mūdū · virgies
carnē · ⁊ p̄dicatores dēmones
c i cordibz suis ⁊ alioꝝ ¶ Ter 3°
cō q̄ xp̄o i opibz trib9 pfectis
sime oformam̄ In predicacōe
In puritate · ⁊ martirio · Dubi du 3°
tatur ter cō q̄ aureolarz sit pfe
ctior ꝫ · tho · di · xlix · Simplici
ter inter tres aureolas · marti

rū ē potior q̄ pugna martirij
ē fortior ꝑm scīpaz ⁊ whemēti
us affligēs Et ꝑm p̄ · de pa · ibi
dē ꝓpt9 hoc aureola doctorz · ut
pt3 in cathalogo scōrz · q̄ etiā
eccīa i letanijs p̄fert martires
doctoribz ⁊ doctores virgibus ·
put etiā tho · allegat Tn̄ q̄tū
ad aliq̄d tres aureole habēt se
cē excedētes ⁊ excelse · p̄eemi
net enī ꝑm aliq̄d aureola vir
ginū alijs · inq̄tum pugna car
nis ē periculosior ⁊ e vicino sed
nō sic ē de martirio ⁊ de doctri
na · pemineꝝ etiā aureola docto
rū alijs · q̄ pugna doctorz wr
satur circa intelligibilia de q̄
apls Ephe · vi · non est nobis
colluctacō aduersus carnē ⁊
sāguinē ꝫ adūsus ptātes ⁊c ·
alie wro sunt circa passiones
sēsibiles · Dubitat̄ · iiij · an drā du 4°
sit inter aureolā ⁊ palmā · ꝫ ·
q̄ sic q̄ aureola ē pmiū accidē
tale · non qđlibz · ꝫ premiū cor
respō dēs pugne wl victorie p̄
cellenti Sz palma ē pmiū acci
dētale qđ nec radici vicz caita
ti nec opi p̄cellēti dēbetur ꝫ wo
lūtati quā palmā martirij mā
tin9 hz ⁊ dñicus qui aute desi
derauerūt martiriū · nec tamē
actū martirij habuerūt ¶ Du 4°
bitatur q̄to in spāli de aureo
la mātirz Rue exigātur ad hoc
q̄ aliās aureolā martirz ꝓprie
docāz hēat ꝫ · ꝑm tho · ⁊ p̄ · pa ·

q̄ tria necessaia sunt vicz pena causa. ⁊ wlūtas. ꝑexigitur tñ caritas in omni hñte aureolaz Primū ergo ē ꝑa non q̄cūq; ſz mortis. ut opti recepta. Ex q̄ pti primo q̄ nō dētur aureola martiz obedientib; solū. licz in eis vsq; ec̄. ad mortē mactetur ꝓpria wlūtas. Secūdo q̄ nec paupib; solū q̄ uis moriantur mūdo Tercō q̄ nec pmitētibus licz carnē suā crucifigāt. Rīto nec martiriū solū scientib9. ut martino ⁊ dñico Rīto nec Johāni euāgeliste licz in olei dolium feruentis missus sit. nō mortui? Sexto nec pueis in camino ignis. q̄ illesi exiuerūt Nec septio siluestro ⁊ athanasio licet magnā ꝑsecuc̄onem sint passi. Sz tñ q̄libz xp̄ian? q̄ in caritate moritur p obedientiā. wl wlūtatē hz moriendi p xp̄o. wl qđ cūq; aliud op? facit bonū. de tali hēbit in celo spāle pmiū gaudiū. ſz nō one tale meretur dici aureola. Exēpli gr̄a. ꝑfecti pauperes wlūtarij hēbunt tuciti tiā ptātem. ⁊ sic carnis macerac̄o aliud spāle gaudiū. ⁊ sic intellige de alijs Simile ec̄. intelligе de alijs opib; sm tho. primo inter dū pl? de aurea q̄s mereri pōt in talib?. ut post dicetur. Nec octauo lucretia. q̄ seipsā in ꝑfecit pagana. Nec nono senec a q̄ꝝ ꝓpē seu tolerabiliorem

mortē haberz ap̄c̄onem wnaz in balneo elegit ꝓpē qđ sculus ut refert gre. iij. dya. occidēd? a op̄c̄one sibi de morte eligēda data nullaz eligē wluit. ſz illā dixit se toleraturz quā deus pmitterz quē tamen deus a morte eripuit. Sed martirij aureolā habēt. primo quedam que se ne corrūperentur femine submerserūt. quia spāli instinctu spūssancti hoc fecerūt. ut libro primo de ciui. dei refert Aug?. Similit sampson eaꝫ de causa ¶tē beatus Petr9 q̄ sibi mortez elegit euers pedibus crucifigi non ꝓpē se. ſz propter xp̄i hōrez. nec refert vtz mors statim an postea sequatur. dum tam ꝓpē illud causetur wl accelereture. Vnde mortui in carcere ⁊ in stabulis. ut marcellus papa. ¶tē mortui in exilio martiēs sūt. q̄ hmōi mortez in eis accelerasse presumuntur. ¶ Secundum qđ ad martiriū requiritur est causa. q̄ enim mātir testis est in causa fidei. p ecc̄ia. wl p quo cūq; articulo fidei. wl iure ecclesie. aut pro quacumq; virtute infusa. quia virtutibus de spō satur ecclesia xp̄o. quicumq; sic moritur martir est. vnde iohānes baptista pro veritate predicac̄onis. Agnes pro virtute castitatis. ⁊ Thomas cantuariēsis pro iuribus ecclesie:

occiſi taliter. mártires ſūt Sili
ter tā mr q̄ filius i vtero ei⁹ ſi
ab infidelī i vtero ledēretur in
odiū fidei. qñ vtrūq; vl alter
mori otingeret Similiter qui
vuln⁹ nō letale ſuſcipere. ⁊ per
negligētiā q̄ nō eſſ mōrale pec
catū moēretur in vlnere ne
glecto Similit q̄ poti⁹ vllet
occidi q̄ mēdaciū dicere qđ
cuiq; pcēdo Similit q̄ crucē
ſigni in bello hoſtiū xpi ꝓpter
xpm ſuſcepto pugnādo peūt.
martires ſūt. qz non ſeſſ xpm
defendūt ⁊ eccīaz. a ſic moriū
tur. vñ morte nō fugiūt ſſ eli
gūt. Similiter ſi q̄s ꝓpter bo
nū omune non relatū ad xpm
ſuſtineret mortē aureolaz non
mereret. ſſ ſi hoc refert ad cri
ſtū. aureolā merebitur. a mar
tir eit. utpote ſi rēpublicā defen
dat ab hoſtiū ipugnacōe. q̄ ſi
dē xpi corrūpere moliūtur. a
i tali defenſiōe mortē ſuſtinet
Tercō requritur vlūtas. vñ q̄
dormiēdo occideretur. nūq̄ pi
us vlūtate ad mārtriū hīta i
uitus occideretur. à fugiēs. à
ſe defendēs inuit⁹ occideret:
mārtir nō eſſ. ñ fierz ut pius di
ctū ē de crucē ſigtis. ꝓpter qđ
Ochauriti⁹ cū ſocijs ſuis arma
ꝓiecit. ut fierz martir. Innocē
tes etiā non pfectā rōnez aure
ole hñt. niſi ut q̄d ā tenēt vſu
racōnis in eis miraculoſe fuerit

Sicut a de Johe baptiſta in
vtero ꝓbabile eſt. Dubita f
tur. vi. q̄b⁹ detrahatur aureola
virginū hy. ſm tho. vbi pri⁹ q̄
hñtib⁹ tria. Prio in excellētiam
hñtib⁹ wneree wluptatis vo
lūtarie hoc eligētib⁹. a finaliter i
ſimili ꝓpoſito pſeuerantib⁹. ſep
tamē ſuppoūtur caritas q̄ ē
auree meritoria. vñ pt⁹ q̄ decē
ſunt genera hoīm. virginū au
reola carētiū ſm tho. i quarto
Prio frigidi ⁊ eunuchi q̄ vlū
tatē habēt ducēdi oiugē ſi poſ
ſēt. vñ Aug⁹. li. de scā virgita
te Ruibz ipm viride mēbz de
bilitatur ut generare non poſ
ſint non ſunt eunuchi. ſufficit
tñ q̄ xpiani fuerīt. ⁊ dei p̄cep
ta cuſtodiūt. eo tñ ꝓpoſito fūt.
ut oiuges ſi poſſent hārent oiu
gatis fidelibz adequri Secūdo
q̄ ſolū ad temp⁹ quo intrāt mō
nīmoniū cōtinere ꝓponunt
a ſic decedūt nō mutato ꝓpo
ſito Tercō qui primo ꝓponūt
ꝓpetue continere. attñ poſtea
mutāt in ꝓpoſitū: ⁊ ſic dece
dūt. Nō to q̄ in vtero teſta. viz
ginitatē huauerūt adulti: fine
ſpāli inſtinctu ſpūſſancti Ru
to violēter oppreſſa. a oſtiēs
deliberate ſtati Sexto in excel
wneree. wluptatis cū ppoſito
ꝓpetue caſtitatis i mōrali dece
dētes. q̄ ſunt wre ſatue virgies
Septīo infidelis. vl fidelis

nil cogitans de virgitate vel cō
iugio vel mcōtinentia ⁊ sic dece
dēs Octauo baptizati infantes
añ vsū rōis decedētes ·Nono in
fantes añ baptismū decedētes·
g Sz qreres nunqd icorrupti
aureolā nō merētes ⁊ i caritate
decedētes spāle gaudiū hbunt
de innocētia corrupcōis hy·thō·
i·iij·q· sic·⁊ si nō ꝓfuerūt per
petuo fuare Sicā innocētes q̄
peccare potuerūt·de innocentia
spāliť gaudebūt·ſ illō gaudi
h um nō ē aureola Decio qui
morof delcācōibz pleno ofensu
⁊ deliberato imorāteſ sine tactu
virili ꝓpo motu aimi vel ec·cor
pis i vigilia ad pollucōnem vel
ad fictiez expiēdā vneree, volu
ptatis ꝓgrediūtur. etiā saluſ
fīgaulis corpee integtatis de q̄
i hxs pcc·ix· Sūt ecia lex gna
hoim q̄ wrā aureolā virgīmum
possidebūt ꝓrimo bussiā maia
virgo vgīmū·q̄ ut tho·dicit q̄
uis nō habuit pugnā p tēpta
cōez q̄ fit a carne:habuit tamē
pugnā q̄ fit p tēptacōez ab ho
ste·q̄ nec etiā ipm xpm reuelt9
tēptare fuit·ut ptz matth·iiij·
Secūdo imexpte vnerea volu
ptate im vigilia cū ꝓposito ꝓpe
tue otinēdi Tercō iexpte vnēa
voluptate cū ꝓposito intrupto
de otinendo·de quo finaliť pēn
tuerūt Rīto q̄ im veteri testām
to ex dīno instīctu virgītatez
fuauerūt Sic creditur de Jere
mia·ezechiele·⁊ helya·quorū
oūgia nō legūtur Rnto vi oppſ
se q̄ im vnerea voluptatē nūq̄
ofenserī deliberate·Ruia cuius
pncipiū ē tōlit ex·non est ordi
nabile a rōne·vñ delcācō q̄ ē cū
semīnis emissiōe virgitatez nō
tollit im somno fcā·Similis rō
est de mulieribꝰ que dormiēteſ
ā im ebetate·ā amentes a viris
cognoscūtur·n forte hac intē
cōe dormitū ierit ut a viro cog
noscātur Et eadē rōne ille q̄ vi
gilātes p violētiā corrūpūtur
siue ab hoie·siue a demōe imu
to·si q̄ tum pnt timītātur ut cō
fuent corpa corrupcōe aime.
vel saltē mētē a ofensu·⁊ siue p
fidē·siue p q̄cūq; alia cā violen
ter corrūpātur virgitatē nō p
dūt Sz si p fidē hoc q̄s fusſime
at:erit meritorium·⁊ ad genꝰ
martirij ptinebit·vnde Lucia
dixit Si me inuitā violari fece
ris:mihi castitas duplicabitur
ad coronā·nō q̄ habeat duas
virgīmitatis aureolas·ſ q̄ du
plex pmiū reportabit·vnū p
virgīmitate custodita·Aliud p
iniuria quā passa est·dato etiā
q̄ talis violent oppressa ocipi
at.nec ex hoc meritum virgīmi
tatis pdit·nec tamen mīti xpi
eqbitur·im q̄ fuit cū integrita
te mentis·etiam integritas car
nis·Omnia sunt Tho·vbi·

Sexto frigidi ⁊ eunuchi volutate hntes i corrupcōe; ppetuā seruādi· etiā si facultas adesſ; coeūdi· fatūt enī dc ncāta
k te virtutē. ¶ Dubitatur septimo quib; aureola doctor debeat· ſm· ſm tho· ⁊ px· pa· vbi pri? q hntib; tria ꝓrio q actu docuerūt· Secū do q ex officō docuert vl missi Tercō qui docuert publice ⁊ rā mtrcōe ptinētia ad salutē. p q dyabol? a cordib; hoim expugnatur sic quibus dā spūalib? armis· de quib?. ij· cor· x· Arma milicie nre nō sūt carnalia ſ; spūalia· ncārio tn caritas pexigitur ex q ꝓcedat dctrina· ppt primū: plati q tn icū qz magm nō hebunt aureolā. q nunq actu docuert. licz hitu ſratissimi fuerit· nō enī habituiſ; actui debetur aureola doctor Smiliter non hebūt plati· quib? ex officō doctor oportet pdicare quī nō pdicauerūt. qz pugnāti dētur· ſm illō· i· thi. ij· nō coronabitur n q legitīe ⁊tauerit Siliter nec plati nec alij q solū m puato· nō publice docuerūt actu aureolā hebūt ꝓptez carētiā secū di· mulieres nō habebūt nec viri q nō sunt missi legitīe ad docēdū· nec frat ne correctōi puate debetur· ꝓptez tercij carētiā non hebūt aduocati aduocātes. nec medici nec phi suas artes docentes· vno nec tlxologis phiaz docētib;· n vtātur ad dclamcōnez tlxologie· ut paul? interdū facit ⁊ Jeronim?. ⁊ alij. nec tlxologꝰ ex officō pdicās sine débito sp. sc; ppt vanā gloriaz· vl q wrbū dei ppt lucrū tpale adulterās recipit mercedē suā nūq hebit doctor aureolā. ec. si i caritate decedat· non ei pmitētia pōt recuperare aureolā. qz pitētia non viuificat mortua opa q nūq viua fuert· dicūtur aūt mortua· non solū sine caitate fcā· ſ; etiā sine mtrcōe recta· ⁊ quecūq; non fuert a pncipio meritoria· virgo tamē mēte solū corrupta· pmitēdo recuperaē pōt aureolam. qz mortificat a opa p pmitētiā reuiuiscūt. id ē q viua fuerūt. ⁊ p mōrle fuert mortificata Sz virgmtas illius q mēte corrupta ē quo ad mtegritatē carnis ⁊ q ad propositū cōtinendi viua fuit. licz postmodū p ꝓpositū coeūdi potuerit mortificari· Jdo pmitētia reuiuiscere pōt Sz; sic non ē dc pdicāte sp ex mam gloria· vl ex auaitia. qz nunq suus actus bonus fuit Sed doctor aureolā habebūt predicātes ⁊ docētes trib; modis supi dictis. sive fuerit mgr. siue simplices sacerdotes· siue plati. siue non prelati· siue docuerint scripto·

siue vbo siue legẽdo · siue pdicãdo · scripta enĩ cõponẽ q̃dã modo docẽdi est · ⁊ nõnd q̃ docere est op9 caritatis ⁊ mie magnũ ·

l Dubitatur · viij · vtr in eadẽ spẽ vna aureola pemineat alteri · Et vtr vmp virgis aureola sit nobilior q̃ aureola virgis alteri9 ⁊ sic de mãtirij ⁊ doctor aureolis hr · q̃ sic · vna ei sm excellẽtiã act9 p quẽ h pugnauit nobilior erit ut exẽpli gra · q̃ ac bi9 martirũ · ã q̃ puior3 virginitatẽ : vitãdo occasiões habuit · Aut q̃ plues saluauit pdicãdo vl' frequentius pdicauit nobiliores hẽbit aureolã Et rõ ẽ · q̃ aureola suppoitur aurea Sz aurea est i vno maiora nobilior q̃ in alio · ut dc dotib9 patuit · ⁊ m patebit · ergo ⁊ aureola Sz nõnd sm tho · q̃ q̃uis aliq̃s possit pueniẽ ad altius vl iferius vl eq̃le meritũ pmij · sc3 essentialis p radicẽ caritatis · habẽdo solaz volutatez ad martirũ q̃ mãtir i actu mereatur p martirũ : tñ nõ martirisat9 nõ vĩet ad aureolã ñ pri9 martirisetur Et hic etiã est de alijs duabz aureolis piformit sm tho · fẽciendo Sciẽdũ sm eũdẽ q̃ meritũ aureole põt intendi dupliciter · vno mõ ex pte radicis sc3 caritatis · alio mõ ex pte opis Cõtigit enĩ aliquos duos quoz vn9 ex mmo ri caritate maio3 tñ tum martirij hz · vl magis pdicacõi istat Aut etiã magis se a delicãcõib9 carnis elõgat · Intensiõi ergo meriti q̃ attenditur penes radicẽ · nõ rndz intensio aureole · sz intensio auree · sz intensiõi meriti q̃ ẽ ex gne act9 : rndz intensio aureole · vñ põt eẽ q̃ aliq̃s min9 in martirio meret q̃tũ ad essenciale pmiũ q̃ lxbit p martirio maiorem aureolam

Capitulũ Nonũ ·:·

Nunc dicendũ ẽ q̃ sunt a fruct9 debiti bus q̃busdã vl oib3 · de quo nõt tho · in · iij · di · xlix · Qd fruct9 de q̃ loq̃tur xps Math · xiij · ⁊ lu · viij · quẽ diuidit i centesimũ sexagesimũ ⁊ centesimũ : ẽ qdã premiũ qd debetur hoi ex hoc q̃ de carnali vita in spũalẽ trãsita respondz illi vtuti fruct9 pcipue q̃ hoiez pcipue a sbiectõe carnis librat hoc aũt facit otinencia sola q̃ p eã repmuntur delectãcões q̃ maxie gustũ spũalis dulcedinis ipedit quẽ fruct9 suo noie iportat · nã p delectãcões wnẽas aĩa pcipue corpi sbditur adeo ut in actu carnali sm Jero · nec spũs pphie corda pplxtat tangit nec in illa delectacõe ẽ possibile aliqd intelligẽ ut phus dicit viij · Ethi · Et ido otinẽcie magis correspondz fruct9 q̃ alteri vtuti · b Huius autem fructus si militudo sic accipitur · Fructus

em er semine cōsurgit. Fructꝰ
aūt ꝑm hoc pōt ꝓuire ex semi
ne. qz vis semētia est efficax ad
ouertēdū humores terre in su
am naturā. Et q̄to hec virtꝰ ē
efficatior ⁊ fra ad hoc patior.
tāto fructꝰ se q̄t̄ vbr̄ior. Spi
rituale aūt semen qđ in nob̄ se
mīatur. ē verbū dei. vñ q̄to ali
quis magis in spūalitatē cō
uertitur. a carne recedēs: tāto i
eo est maior fructꝰ verbi dei.
sc̄dm hoc igr fructꝰ differt ab
aureola. qz aureola cōsistit in
gaudio qđ habetur de opis p
fectōe. Sed fructꝰ in gaudio
qđ habetur de ipsa dispōne
opātis ꝑm gradū spūalitatis i
quē ꝓficit ex semine verbi dei.
vñ sic aureola non detur cui
libet victorie. sz excellenti ⁊ cū
hoc in materia excellēti ⁊ta fru
ctus suo mō q̄ importat delcā
tionē debitā p otinētia a whe
mēti delectacōe ⁊ deo dabitur
illi virtuti nō q̄ spreuit maiorē
delectacōē sic gustꝰ. puta ab
stinētie. sz dabit illi q̄ spreuit
maiores. sc̄z venereas. sic otinē
tie ⁊ castitati. Alb. li. de q̄tuor
coeq̄uis dicit. Qđ sic videmꝰ
in officijs agr̄culture. q̄ omne
qđ fructū fert terra est. sz tñ cul
tor gustat ⁊ percipit ipm fru
ctū. Sic etiā fra corpis nr̄i vl
aie fert fructū. sed aīa gustat
ipm seu spūs. Est aūt fructꝰ p
prie q̄ gr̄atur ex gr̄no cadēte i
terrā ad qđ viuificādū ⁊ fouē
dū ⁊ nutriendū habet fra vir
tutē sic dictū est ei a principio.
germinet terra herbā virētem
⁊ faciētem semē. iuxta genus
suū. Continētia aūt ē ꝑm delcā
tiones carnis otinēdo illud ad
qđ ptātē accepat ꝑmꝰ homo.
⁊ etiā accidēs otinentie qđ est
virginitas nascitur nobis cū i
agro corpis nr̄i ut facilius exco
latur. vñ q̄ fortitudo q̄ est cir̄
cultū exterioris cū vl resistētia pas
sionū. ⁊ pmonia cir̄ victū. et
iusticia circa exteriores actus
q̄ oia minorē laborem exigūt
non est fructꝰ de quo nūc loq̄
mur. sz cir̄ venerea q̄ magno
indigēt cultu. Sed q̄reres c
qui sunt gradus fructuū? Ex
luc. viij. ⁊ math. xiij. q̄ tres vi
delicz tricesimꝰ. sexagesimꝰ. ⁊
centesimꝰ q̄ dātur in patria q̄s
triplex gr̄adus cōtinēdi meruit
in via. Cuiꝰ rō est. qz p conti
nētiam cui fructꝰ rndet hō in
quādā spūalitatē adducitur
carnalitate abiecta. Et ideo ꝑm
diuisū modū spūalitatis quē
cōtinētia facit: diuersi fructꝰ
distinguūtur. Est em̄ quedā
spūalitas necessaria ad salutē
Et q̄dā supabūdās. necessa
ria q̄dm spūalitas ē im hoc q̄
rectitudo spūs ex delcā cōe car
nis nō puertatur. qđ fit cum

aliqs ſm rēm ordiem rōis vtē
delcābilibz carnis·et hec ē ſpūa
litas oīugatoz Spūalitas w
ro ſup habūdās ē·p quā hō ab
hmōi delcātiombz carnis ſpm
ſuffocantibz oino ſe abſtrahit·
ſz hoc otīgit dupliciť vl' rſpctū
ſolū pntis a futuri tpis a hec ē
ſpūalitas viduaz·vl ē rſpctū
cuiuſlibet tpis·p̄teriti·pntis·a
futuri·a hec ē vgmū· Seruāti
b9 ergo otinētiā oiugalē datur
i pria fructus tricesim9·vidua
lē ſexagesim9·vgmalem cēte ſi
mus Cuius raō ſm tho·a alb·
vbi ſup aſſignri pōt ex ipa natu
ra nūeroz·Tricenari9 ei nume
r9 ex ductu ternarij in denariū
ſurgit·Est aūt denarius nume
r9 ois rei pfectio ut dr p̄mo ce
li Et hz i ſe pfectōez quād oibz
cōmunē·ſcz p̄ncipij·medij·a fi
nis·vñ cōuenient oiugatis aſſig
tur ternarius·in ābz ſup obſer
uātiā decalogi qui p denariū de
ſignatur nō additur pfectio ñ
cōmunis ſine q nō ē ſalus Ser
uāt em bom oiugati denarium
decalogi·a continēt ſe a tribus
malis circūſtāciis.vicz a tpe in
debito·a ſona indebita·a a cir
cūſtancia indebita· Ideo ſtipes
cōtinentie eoz ramo triplici di
latatus merito hēbit fructū tri
d cēſimū ac· Sexagenari9 au
tē numer9 ex ductu ſenarij i de
narū ſurgit ſeu cātur·Et hz ſe

ad tricenariū in dupla ꝓportio
ne· Idcirco ſigt fructū vidualis
cōtinēcie· Rūa hec otinz·p̄mo
reſpectu oim ſonaz·Secūdo
continz reſpectu ois futuri tpis·
Et ſic duplicit excedit oiugalez
Ido duplū fructū hz rſpectu cō
iugatoz·vicz ſexagesimū. vel
etiā viduis datur ſexagesimus
qz ſz·cōponūtur ex denario et
ſenario·vidue aūt wre ſeruāt
denariū preceptoz·a cū hoc ſe
nariū opez mie Eo q nec mari
tū futuz·nec natos i futuz ha
bēt p̄uidere·Et ſic ſtipes decalo
gi in duplici ramo arboꝛē cōiu
gū excedit ideo ſexagesimū fru
ctū hēbit· Centenari9 aūt cō e
uenient rndr vgmitati·qz denari
us ex cui9 ductu cēteari9 ſurgit.
ē limes a t̄min9 nūeroz·ſimilit
vgmitas tz ſpūalitatis limitez
ſeu apicē·qz ad eaz nil de ſpūali
addi pōt·Contz ei virgo ab oī
bz a ābz oiugati a vidue·Et cū
hoc cōtz t̄plici tpe·pfēe·vicz p
teito·p̄nti a futuo Ido nonage
nari9 virgibz dētur·Sz qz ſup
hoc wtū emittūt otinētie virgi
nalis·vel ſaltē firmū ꝓpositū ad
dūt ſup t̄a tpa: Idcirco cēteni
us eis merito dētur·quaz ſtipes
eſt obſua cō decalogi·a rami de
cuplices· Dubitatur h p̄mo f
vtz aliqs de fructib9 dēatur in
fantibz poſt baptiſmū mortuis
Ex·alb·vbi prius q non ꝓprie

Fructꝰ em̄ ꝓprie debetur' labo
rāti. Est aūt ifantū fructꝰ mu
neris poēꝰ q̄ vſus vl' laboris
Sic̄ ſi ager ꝓfert aliq̄ q̄ ſpō
te naſcuntur ex bñficō ſol' tm̄.
Solem̄ iuſticie p̄ puulis labo
rauit q̄bꝰ ut ſup̄ tactū ē eoꝝ i
nocētia ⁊ integritaſ aliqꝺ gau
g diū i patria dabit. Dubita
tur ſecūdo vtꝝ binubis idē q̄
ſecūdario nupſerūt dēatur fru
ctꝰ ſexageſimꝰ poſt q̄ cōtinēt
altēo oiugū mortuoꝝ. Rn̄. q̄ nō
ꝓprie ꝺm alb. ⁊ p̄. pa. vbi p̄ꝰ
q̄ otinētia vidualis a ſecūdis
h nuptijs abſtinet. Dubitat'
tercio vtꝝ iſti q̄ nunq̄ in mat'
monio fuerūt. nec virginitatē
ſeruauerūt. an fructū aliquē ha
bēāt Rn̄. q̄ ſic. vñ p̄. pa. di. xxx
ix. Sic̄ ad aureolā nō ſufficit
votū ſeu ꝓpoſitū ſine effectu:
ſic nec ad fructū. vñ ſi q̄s iotī
nēs i morte p̄mitrat cū ꝓpoſito
cōtinēdi: aureā q̄dē habꝫ ſed
nō fructū. Qui vero corruptꝰ
peccō. pēnitēs vixit ſanꝰ. cū ꝓ
poſito ſolū otinēdi matrimōia
liter. fructū habebit tricēſimū
Sꝫ cū ꝓpoſito otinēdi ſimpli
citer hēbit fructū ſexageſimū.
Cētēſimū aūt habere nō pōt.
ſicut nec aureolam. q̄ corde ⁊
corpe corruptꝰ eſt. Ad idē eſt
tho. ead. diſt. d. Fructꝰ nō oi
bus ouemūt ſaluādis. ſicut pꝫ
de hijs q̄ in fine pēnitēt. ⁊ imō

tinenter vixerunt. Eis em̄ non
fructꝰ ſꝫ eēnle p̄mium debetur.
nec cuilibꝫ vidue. ſꝫ ei ſolū q̄
ꝓpoſit ſeruare viduitatem et
q̄ ſeruat: ſexageſimus debetur
frēs. Notat tñ tho. vbi p̄us i
q̄ fructus triplicit' accipitur
Vno mō ut dem̄ eſt hactenꝰ
Secūdo mō fructꝰ ſpūalis ſu
mitur ad modū ⁊ ſiſtitudinem
corpalis fructꝰ. Inq̄ tū corpa
lis fructꝰ ē qꝺ dā cōmodū qꝺ
ex labore agriculture exſpecta
tur. Et ſic fructꝰ ꝺr illꝺ p̄miū
qꝺ homo ſequitur ex labore
quo in hac vita laborat. Et ſic
omē p̄miū q̄d in futuro hēbi
tur ex nr̄is laboribꝫ. fructꝰ dici
tur. Et ſic accipitur. Ro. vi. hē
tis fructū vēm in ſāctificatiōē ez.
finē vro vitā et nā. Tercō k
ſumit' frēs ſpūaliter p eo qꝺ r̄
ficit tm̄. q̄uis nō ſit vltimꝰ fi
mis. Et ſic virtutes frēs dn̄r. in
q̄ tū mentē ſinceā delectatiōē r̄fici
unt. ut ābro. dic̄. ⁊ ſic accipi
tur galath. v. fructꝰ aūt ſpūs
ſūt caritas. gaudiū. ⁊c. vbi po
nūtur duodecim. quos tho. expo
nit ibidē di. q̄ frēs ſpūs ſunt
q̄ in hac vita in aīa oſurgūt ex
ſemina cōe grē. Et ponit aplꝰ
p̄mo pfitētes in aīa interius
q̄nq;. Secūdo ſeptē pficiētes
in aīa exteriꝰ. Primo ei interiꝰ
pficitur aīa in corde p amorē.
q̄ p̄mū p̄incipium motiuum

virtū iteior· ē mclinacō ad bonū q̄ dr amor siue caritas Secūdo pficitur p gaudiū amoris. qz vltimus timn9 q̄ pficiū iteri9 est gaudiū· qđ pcedit exp̄ssa rep caritatē amate· Qui em̄ hz caritatē: hz qđ amat· ⁊ sic cōsurgit gaudiū· Tercō pficitur pace Tūc enim amās pacē hz qn̄ rē amatā sufficiēt possidz· q rē amata sufficies ē amāti ꝑpt̄ suā pfectōez Q̄rto pficitur pacientia Sūt enim q̄ pacē oturbāt ad ūsa q̄dā· otr̄ q̄ pficit pacientia q̄ facit ad ūsa pacient tolerare· vñ lu·xxi· In pacia vr̄a possidebitis aias vr̄as Q̄nto pficitur lōganimitate· qz dilacō hoīs amati etiā ipedit gaudiū· otra quaz dilacōem pficit lōganimitas q̄ exspectacōne nō frāgitur· vnde Matth·xxiiij· Qui pseuerauerit vsqz in finē h̄ saluus erit· Sexto pficitur bonitate q̄ ⁊ sequētia ad extūseca pficiūt· q̄ sūt· aut iuxta nos ut prim9· à sup· ut deꝰ· à infra ut sensitiua ⁊ corpus· Primo ergo in corde m ordie ad primū pficit bonitas p rectā et bonam volūtatē· Est em̄ bonitas rectitudo ⁊ dulcedo animi q̄ oīb9 alijs q̄s bn̄ vtitur· qz lu·vi· Nō pōt arbor bona fructus malos facē Septimo benignitas pficit in ordine ad primū· ut q̄s ei bona sua largiē cōmunicz· vñ benignitas dr quasi bona igneitas· q̄si faciēs hominē fluere ad primū. idest rez largitas· vnde ij· cor· ix· Hilarē datorē diligit deus· vñ Col·iij· Induite benignitatē· Octauo pficitur mansuetudine q̄ q̄s patienter fustinet pxi molestias· de q̄ Matth·xi· Discite a me qz mitis sū ⁊ humilis corde Nono fide pficimur ad deū sup nos Fides em̄ est hoīs cognicō q̄dā inuisibiliū certitudie quadā. sm illd gen̄· xv· Credidit Abrahā deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Decimo modestia ad id qđ infra nos ē· scz corpus pficiens in exterioibz actibz· nā modestia actibz seu dictis modū impōit Vnde cō q̄ ad appetitū sensibiliū interiorē pficit otinētia· q̄ etiā a licitis abstinz· Duo dcō castitas que licitis rēe vtitur· hec de thō· Bal·v·

Capitulū Decimum

Decimū gaudiū ex a trisecū corpis est de soluetate iocūdissimā bonoz· ⁊ segregacōe a cōsorcō malorū· Hec duo principalia gaudia ert· ⁊ vtrūq; nob̄ multitudiē innumerabili· Primo gaudebunt tot gaudijs quot sūt sodales bti angeli ⁊ hoies· Secūdo tot gaudijs quot dānatoz dēmonū ⁊ hoim euaserūt sodales de primo di· Anselm̄ pslogiō· ca·primul· In tr̄oga itima tua si cape possint gaudiū suū de tāta btitudie sua

Sz certe si qs alius quē oio si
cut teipm diligeres eande bi
tudine hr̄et duplicaret gau
diū tuū. q nō min9 gauderes
p eo q̄ p teipō. Si vro duo
vl' tres vl' multo plures idipsū
haberēt: tantūdē p singulis
q̄ntū p teipō gauderes. si sin
gulos sic teipm amares. Ergo
in illa pfca caritate innumerabi
liū angelor beator et hoim
vbi null9 min9 diligt aliū q̄
seipm. nō aliter gaudebit q̄sq
p singulis aliis q̄ pro seipō.
Si ergo cor bis de tāto suo
bono vix capiet gaudiū suum
quō capax erit tot & tantor
b gaudior hec ās. Vñ tho
m. in. di. xlix. dicit. Illud gau
diū qđ vn9 speciali videt habe
re inter oēs bies beatos. il
lud q̄ o amō oēs bī filiī hnt
In q̄ tūsc p caritatē pfcā vn9
q̄sq bonū alteri9 bonū suū re
putat. nō tn hoc gaudiū quo
vn9 alteri o gaudet de aureo
la quā i eo videt pōt i nō hnte
aureolā wcari aureola. q nō
datur in pmiū victorie ei9. ſz
magis r̄spicit victoriā alienā
Corona vro ipis victoribz r̄n
ditur nō victorie o gaudētibz.
ꝑter illor gaudior multitu
dinē. dr math. xxv. fideli suo
Euge bue bone & fidelis &c. In
tra in gaudiū dñi tui. nō dici
tur gaudium te intrabit. Quia

etiā extrinsecū gaudiū vix hō ca
pe pōt hūana diectura. Huic
xiñ. gaudio associai pñt tria
bona bītudis q̄ ponit Anselli.
de. simili. vicz amicitiā. ocor
diā. & bonū cē. De pmo ei dicit.
pfca amicitia ē q̄ in inimicitiā
ouerti nō potest. hic em̄ si qs
tātam amicitiā haberet vlut
pater ad filiū: vrtūtn pōt in
micitiā. Sz in patria q̄ntū se
q̄squis tātū & tam diu diliget
alterū. nec video quō possit ali
ter ee: pbtim cū oēs vnū corp9
xpi sint. & xps qui ē pr oim
sit caput. De scdo sz cō cor c
dia di. Concordiā nec ad nos
ipos h plerūq habem9. cum
corp9 & aia dissidāt. ſz hec ces
sabūt cū corp9 & aia in deū tē
dent. Ibi em̄ erit tāta ocordia.
ut quēadmodū ad quē locū
oculus dexter vlit ad eūdē &
sine labore & sinister. Ecclesia
vna erim9. & xpi corp9. & spō
sus Sz dicis. Si ego vlo q̄
vluero. & idē mecū oēs vlūt.
ergo maior petro ee potero si
vluero. Re. imbecillitati tue te
maiorē petro velle non potes.
qr hoc velle. ē se nihil velle ee.
Illi ei ee in gla eqlem velle nō
potuis: cuius meriti par es. pul
chrūmū ei illū corp9 p nullo
cōmodo violare vis In huma
no etem̄ corpe nec pes man9
ee appetit. nec oculus auis. sic &

m illa dei ciuitate admirabili.
Quisq; em̄ pro modulo suo sa
ciabit̄ ut nec āpli⁹ velle possit.
tho in ñ̄ñ̄ di xlix assignat raō
nem sic dī. In b̄tis erit perfecta ca
ritas vñ q̄libz ibi plus diliget
deū q̄ seip̄m. Et ideo magis v
let id quod ē quemēs deo q̄ id
qđ eēt ei vtili⁹. Et ideo magis
velet dīna iustitia saluari in hoc
q ipe min⁹ hēat qđ ē deo cōueni
enci⁹ q̄ in hoc q pl⁹ hēat qđ eēt
d sibi vtilius. De tercō vicz ho
nore sic dī Anscl. Honorari au
tē hō appetit ab hoibus ut eor
verb a factis collaudetur. vbis
ut eū collaudent factis ut cū si
bi p̄ponāt. Sed cum honorem
hmōi appetit tale est. ac si mus
vnus q̄rat ab alijs laudari eisq;
in regimine me prepom. hunc ta
mē honorem null⁹ ad plenū h
habere pōt. cū nec impator ab
ommib; cognoscatur. aut omni
b⁹ preponatur In futuro autē
ab oibus b̄tis hōrabitur Cui⁹
modi aūt honor sit futuris exē
plis declarem⁹ Ecce potitur pau
p omni solacō destitut⁹. vlne
rū a aliar infirmitatū fecditate
corruptus. et omni q̄ vel a fri
goris aspitate defendatur tegi
mine nudus. hunc talē tali mo
do iacētem. et in nullo semet iu
uare valētem. si rex aliquis po
tētissimus trāsiēs videz miser tus
vlneibz medi iubeaz. curatū q;

suis r̄galibz ornamētis seu orna
mētis indutū p̄tatū p̄cipet et
in filiū adoptarz adductū. ac de
inde p̄cipet ut in regno suo filiꝰ
suus hēretur a cunctis. atq; in
nullo qđ impareta quoq; coīi
diceretur. hēre dē suū filiū q; su
ū p̄priū coheredē cōstitueret. et eū
suo nomine vocari vellet. nōne
dices hūc magnifice et iopimate
honoratū. et certe nob deus hec
omnia faciet nati enim de putre
dine carnis replemur multis mi
seriis. ōni solacō destituti. oīm
passionū infirmitate obnoxij.
ac pcōz vulneribz plen a deo
recipimur. cuat. sanat restituit.
ornat. facit incorruptibiles. ad
optatos. coheredes ꝛc. Ego in
q̄t dixi. dij estis. Oīq; creatue
iubebit ut nob obediat. vocam
dij noie suo Ipe deꝰ deificās ē. tu
vero deꝰ deificatus. si hec rō fo
rtassis in aplis et excellētibz locū
hz Sz q̄d de me q̄ lōge disto.
Attende q vmūsalit ait. ego dixi
dij estis et filij excelsi oēs. ut nul
lū ab ista dignitate excipiēdū deus
oñderz hec Anscl. et potit stati ex
emplū de ligno. plumbo. et ferro
in ignē potitis quoz vnū altero
magis ignitū fit. cū ignis totū
penetrauerit Sicut em ibi nullū
fit ignis. si q̄libet fit ignitū. et
vnū pl⁹ alio ignescit. sic in pria
vnusquisq; deificatus erit ex dei
vnione Attn vnus alio beatior.

nullusq; vere dr deꝰ p essentiā
ꝫ pticipacōe. ut sic cuiq; p mo
dulo siue vnionis ꝓpiquioris
ad deū deitatis nomē ⁊ hōr cui
e q; impēdat. ¶ Decimū qrtū
extriseci gaudiū hꝫbit respe
ctu xpi hūamtatis. Pro cuius
intellcū nōn dū ꝫm mgrm ꝺc.
de tāba co trctatu de dlicys se
sibilib9 padisi. Rō bti duplex
gaudiū hꝫbunt. vnū eēntiale
qđ hꝫbūt de creatore viso ⁊ a
mato. aliud accidētale de crea
tura ogmita ⁊ amata. Sz cū i
homine sit corp9 ⁊ aīa: quor
vtrūq; btificabitur eēncialit
⁊ accidētalit. Idcirco eēnciale
gaudiū adhuc ē duplex ꝫm q
in xpō duo reputūtur. vnū ē ai
me ⁊ eit visio ⁊ frui cō dīne eēn
cie in se ⁊ p se. de q̄b9 dicetur i
tercō pncipali. Et q deꝰ in se
non pōt cognosci a corporeis
sensib9 Idcirco ut isti sensus
deo btificētur: ē aliud gaudiū
eēnciale corpis qđ hꝫbim9 de
xpi hūamtate ꝓcepta. q ibi ē
termin9 ⁊ finis ⁊ fūmū a sensi
bus hūanis dēfidērabilissimū.
hec distictio nōtur Joh. x vij.
vbi xps ait describēdo tratitu
dīnē. d. hec est vita eterna. id
ē btitudo eēncialis. ut cognos
cāt te solū deū vez. ecce pmiū
eēnciale aie. ⁊ quē misisti ihm
xpm. ecce eēnciale pmiū corpis
f ¶ vñ in xpi hūamtate sola oēs

sensus nri q̄etabūtur ut opta
re nequeāt gaudia maiora tri
plici de causa. Primo q xpi hu
manitas erit pfectissīe decorata
pmijs. q̄ m alijs dicūtur tres
aureole. q̄tuor dotib; corpis.
et decoracōe sūma oim sensuū
suor q̄ oia in xpō videbim9. ⁊
nris fruem sensib;. Secūdo q
nra anima in aīa xpi videbit
sūmas pfectiones in eēncia ei9
in virtutib; varijs In actib; tri
um dotū aīe. In hijs etiā q̄ in
nob dicūtur aureole ⁊ silib9.
Et sic sūme gaudebit de hijs
aīa nra. Tercō q in xpi hūam
tate p accns videbim9 dū ut
expositū ē supra. Et tāto pl9
q̄ in alijs reb9: q̄to deꝰ ma
gis ē vnit9 hūamtati cristi q̄
alijs reb; sit vnit9. Erit igitur
xpi hūamtas iocūdissimū ob
iectū q̄libz nror sensuū. sm il
lud Job. xix. Credo q redēptor
me9 vivit ⁊ ē. Et i carne mea
videbo deū saluatorē meū Et
eadem rone audiet. odorabit.
gustabit. ⁊ tanget. q visus
potitur p noticia alior sēsuū.
Primo q in pria erit xps visui ob
iectū pulchrim. q h etiā fuit
pulchrim9 hꝫim sm illd ps.
Speciosus fōr p filijs hꝫim Ci
tarices eū nō dēformāt. ꝫ vltra
oie q̄d de gēmis ⁊ coronis co
gitari pōt decorabunt. Ita ut
deꝰ pater oibus dicat aiabus

illō Can·iij·Egredimini filie syon ⁊ videte regē in diademate q̄ coronauit eū mr̄ sua. sc̄z synagoga i die solēnitatis ⁊ letic̄ie sp̄·egredimini ⁊ videte· ¶ Sed q̄reres quō ergo xp̄s videt̄ potuit suā pulchrimā ꝓpam faciē· Silit̄ quō alij scīptores ih̄·mgr̄ Johā·q̄ p spēs ifluxas hoc p̄nt vbiq; et sp·Et etiā p̄nt videre ꝓpas facies p spēs a se receptas ⁊ reflexas·p̄nt em̄ vti corpib⁹ gloriosis alioq; ·vl etiā manibz ꝓpriis leuādo eas añ oculos tā q̄ speculis mundissimis Cuius rō est·q; sm̄ greg·corpa gloriosa sūt tūispncia·polita etiā sūt Et aie btōr p̄nt vti corpibz suis·⁊ spēbz sensibilibz ad placitū sic ⁊ xp̄s i resurrectione·vñ sb̄ tralx̄do·vl imutādo p̄nt corpora sua facē t̄minata ⁊ p oñs optima spēr̄ receptacula·⁊ sic videē eis situ oppositā·Secūdo i patria xp̄us eit auditui nr̄o obiectū iocūdissimū]ta ut verbum vnū amoroſe altēi aicabilit̄ allocutū pre dulcedie mōris hō sufferre nō possz q̄n corr eius p dulcedie q̄lifactū deficerz. ñ miraculose deus aliquem vellet obuaē·xp̄us itaq; sil posse loq̄ p̄t a cātaē optimis regulis arīs musicē ⁊ alia lx̄bit i sūmo q̄ creature btē lx̄būt pticipatie solū ab eo·De gustu·tactu·olfactu cōtēplare sic sup̄ dictū ē de alijs

dūmō nobilissimē xp̄o attribuas Amplexq; etiā castissimos xp̄s in patria nemi negabit·q̄ h dulcit̄ a deuotis pmisit se tangi et quosdā ē amplexat⁹ ut p̄z in die resurrectionis de mulieib⁹ accedētibz que p̄des eius tenuerunt·Et Mar·ix·dr]hxus accipiēs puerū. quē cū oplexq; esset. ait illis·q̄squis vnū ex hijs puerīs recepit me recipit·⁊ Mar·x·ait Sinite puulos venīe ad me·⁊ cōplexās eos bñdicebat eos Hec oīa de]ohāne de Tābaco vbi supra·

Capitulū Vndecimū·

Quo ad secūdum p̄ncipale de interioribus beatorū gaudijs nōndū. q̄ talium repiuntur quīq; per oppositū ad quīq; interiores penas dānatorū recitatas sup̄ ca·iij·Primū gaudiū interius eit in sensuum interiorum ⁊ exteriorū multiplici melioracōe· Secūdū ē inrascibilis ⁊ cōcupiscibilis q̄tacōe· Tertiū in intellectus respectu oim scibiliū pfcōe Rītū in oim p̄teritorū gr̄atissima otēplacōne· Quartū in oim operationū ad dei volūtatē oformatione· ¶ Quītum ad p̄mū nōnō sm]ohānez de tābaco vbi p̄us q̄ duodecim sunt que in patria faciūt sensibilium interiorum et exteriorum maximam delectacionē· ⁊ q̄libet int illa·xij·habz

valde multa sub se·p̄mū ē de bita spiritui q̄ntitas·vl' ad mi nus spiritui maior puritas·sup posito q̄ in pria fuerit dilectio cui omni dilatacō e·Secūdū ē cōplexiōis hūmitas·cui⁹ signū ē·q̄ melācolici nō sūt apti ad dilcāciones sic sāguinei In pa tria aūt sci optias hēbūt com plexiōes ꝑm cuiuslibz merita Terciū ē iuuenil' etas·q̄ ꝑm ph̄m·vij·Ethi· In senibus mi nus ē de dilcātiōe q̄ in iuuenib⁹ In etate aūt xpi rsurgem⁹ ꝑm apl'm·vñ aptitudiez maxi mā hēbim⁹ ad gaudēdū Sic etiā sulphur maiorē hab; ap titudiez ad ignitiōnē q̄ lignū fumigās· Rītū ē pfectio tā se suū q̄ opacōnū· Ruia q̄ to po tētia ē pfectior:tāto opacō est dilcābilior ꝑm ph̄m·iij·ethi· Fiet aūt ptūc refluētia ab ai ma in corp⁹·ut in suis opacōi bus pfitiātur sensus ꝓut dic· August·in epl'a ad dyoscor· Quātum ē q̄ opabim' attēci⁹ q̄ in via·q̄ ptūc nō erūt in pdimēta q̄ nūc· In desurgez maxima dilectacō Sextū est q̄ sine lesiōe organor actu abunt' oēs sensus nri· Septi mū ē q̄ nō wrabim' i cogam⁹ mēbror et sefuū tedio vl la bore· Octauū ē imp̄mixtio de lcāciois cū tristicia· Elonū ē q̄ nō min⁹ dilcābim' in pcel

1 su dilectacōis q̄ i pncipio de cimū ē q̄ magis alōgiq̄ pos sum⁹ videē corpa sācto⁹ glo riosa audiēdo odorabilē sic de alijs sensibz q̄ nō gloiosa q̄s dilcā bili⁹ ē q̄ a lōgiq̄ videēdo au diēdo:pluā videm⁹ ꝫ audim⁹ 2 Vndecimū ē q̄ licz nō p se·tñ p accns itellect⁹ ꝫ affect⁹ sen tiendo recreabūtur p p̄ntiā dei in ommibz rebz exīntem maxie in xpō· Sic oc̄ludim⁹ in via a liquē viuere ex locucōe Duo de cimū ē maius meritū ꝑm sensū· q̄ mēbra h ꝫ potēcie cooperate sūt ad meritū ꝓpt' q̄ in pria ma gis gaudebim⁹ ꝑm sensus nō solum absolute·ꝫ etiā in cōpa tione vnius sensus ad alīū·ꝫ vni⁹ mēbri ad aliud· Ruia si aliq̄s ꝑm certū sensum h pl⁹ meruit puatiue vl positiue, q̄ scōm alīū·ꝑm hoc etiā āpli⁹ p̄ miabit' ut oculus a vanis visi bilib⁹ abstinēdo·vl eukaristi am deuote videēdo· Et sic de aui b⁹ ꝫ de alijs ꝑm talē ptē pl⁹ p̄ miabitur·vñ diues in inferno ꝑm greg·vbi pl⁹ peccauit ibi ampli⁹ sez in lingua tortus ē· Sic eaē rōne lazar⁹ vbi pl⁹ meruit·ibi plus p̄miabitur·

Secūdū p̄cipale interi⁹ c gaudiū cit de irascibilis ꝫ occu piscibilis q̄etacōe· Ruia cōcu piscibilis āpli⁹ de sensibilib⁹ delicijs nō potuit optare·cū fit

apice pfcā·nec irascibilis alicui
bebit tristi repugnare·a aliq̄d
tanq̄ difficile ⁊ arduū cōsidera
re Ibi etiā erit amicitia wra iter
xp̄m ⁊ eius mīres ex vna pte·et
nos ex alia·de q̄ anselli de fili
dicit sic Contēplaē xp̄m p quē
tibi oia gaudia euenīet ⁊ pcipi
es q̄ ille plus q̄ tu teip̄m. ⁊ q̄
oēs alij se ī compabilit amet te
Et tu sup teip̄m ⁊ sup oēs alios
ieffabili q̄dē suauitate illū ama
bis. hec ille. Ibi etiā aicitia pfcā
eit īt te ⁊ oēs electos bōies.
Ibi etiā aicitia erit īt te ⁊ oēs
āgelicos spūs Ibi etiā gaudebi
mus de euasione oīm odioz q̄
habēt dānati·de aicitia. concor
dia ⁊ honore habes p̄cedēti ca.
De pnti etiā materia hrē potes
plura q̄ dicta sūt de p̄is interio
ribz dānatoz·ij membro prīci
pali ibidem. Tercīū princi
pale īterius gaudiū erit de in
tellectu respectu oīm scibilium
pfectione. Obi nōndum q̄ in
tellectu aie btē quodāmō sciet
innumerabilia p q̄dq̄ influxu
Primo ognoscet p spēs influxas
sic alie sūbe sepate naturaliter plu
ra. Secūdo p spēs acq̄sitas hic
in via. Tercō p spēs receptas p
sensus corpis glificati·ut dcīm ē
de actuacōne q̄dq̄ sensuū. Quā
to per illuminacōez aie xp̄i ⁊ be
ate vg̃inis·⁊ alioz supioz bea
toz·vñ dicit tho·in·iij·di.xlix.

Qñ gloia hoim ⁊ āgeloz erit
pmtus ostūmata: oēs btī scient
oia q̄ de⁹ scīa visionis nouit. ⁊
ē oia q̄ vnq̄ sūt p̄terita oia p̄sē
tia simplicit·⁊ oia q̄ vnq̄ sunt
futura·ita tñ q̄ nō oēs btī oia
videāt in eēntia dīna. Sz aia x
ibi plene vidēbit oia sic ⁊ nunc
vidz·Alij aūt ibi vidēbūt plura
vel pauciora fm gdū q̄ deū cog
noscēt Et sic aīa x de hijs que p
alijs vidz in wrbo. oēs alios il
luminabit·Vñ dicitur Apoc·
xxi·q̄ claritas dei illuminat ciui
tatem btōz. ⁊ lucerna eius est
agnus·Et simlit alij supiores
illuminabunt inferiores·non
quidem noua illuminacōne ut
scientia inferiorū p hoc augea
tur. sed quadam cōtinuacōne il
luminacōis. sicut si intelligat
q̄ sol quiescens illuminat aerē.
⁊ ideo dicitur Dañ·xij·q̄ q̄ ad
iustitiam eruditi multos ful
gebunt quasi stelle in pp̄etuas
eternitates. prelacō autez ordis
dicitur cessatura q̄tum ad ea q̄
nunc circa nos per angelorum
ordinata ministeria exercentur.
hec Thomas·Quinto in dei es
sentia·vel spetiali dcīm fluentia
cognoscent omnia etiam indi
uidua·vnde Anselli libro de si
militudi. dicit sic Beatitudinis
ps ē sapientia qua hic ⁊ carere
estimat·si quid non agnouerit
quod alterum scire putauerit.

Sz q̄ ei9 sapia q̄ sepm ignorat· Quis em̄ pfecte cognoscē valeat cuiusm̄oi res sit corp9 ei9 interi9· q̄le posteri9 a interi us ¶ In futuro aūt btūs mihil eorū q̄ scire voluerit ignorabit· qz i fūma sapia to ei9 creature vomitatē videbit quā i so melius q̄ in seipa relucere cōstat· ¶ bi singuli oēs· ibi ab oīibz singuli ognoscent· nec quēq̄ oīno latebit· q̄ pria qua gēte qua stirpe q̄s editus fuerit· vl quid etiam in vita sua fecerit·

e ¶ Deo dicēres nunq̄d sceleā mea q̄ erubescenda cūctis ofessio deleeāt: ibi cūctis in apto otuēda tr̄dunt̄ in cord̄ meo libro Sz tu cui tāta dimissa fūt nunq̄d in gt9 eis· Certe ut in illi9 laudibz et nalit̄ iocūdus semp de q̄ta miseia sis erutus ut puto cora habeb·· cū ergo singulorz osciētie singul̄ patent· fatei audeo· curata crimia fine ofusiōe ad magnā miseri cordiā dei ei9 qz gtificacōez tu amqz ogtulacōez cūctis patere· nō ei p pcās te maior cord̄ āgustia pmet· scelerue tuorz magis pudebit· q̄ aliquē magis vlneri9 sauciatū· nūcqz ex omī pte sanatū Abolim lā guois molestia nūq̄d aliquē pmit· vl nunq̄d eorz q̄i cumis posit9 īfans egerit wrēōū pudet· ¶ Tūc q̄ppe cū integre· sanitas pfecta· mūdicia plēa· rmissio oīm secuā· offēsionū impunitas certe tibi arriseit· cogmicio vl recordacō peccatorz tuorz in nullo tibi horroi vl cōfusiom̄ eē pōt· wz sup agnitis delictis vlut enormi ac feda īfirmitate tua pietas virt9· sapia medici· q̄ te sanauit sublimius a cūctis admirabitur· laudabit· magnificabitur· laus tal aūt dei etiā tua gloia ē ¶ Sz f dicis gloriā dei ibi intuēdā video· ꝯ quo inter tot innocētes in me sanata intuētes non me iudicēt· non intelligo· de quo agis frat· intelliget te· ne quā q̄ se· ꝯ deū i quē peccasti offendisse quē tu videris penitus ignouisse· nec in cor inocētis accendere pōt ut te iudicz cū sic deum offēderz· ꝯ magis clemēciam admirabitur· nō solū in te· ꝯ etiā in se· q̄ ne hoc medicamēto indigerz custoditus fuit· si ipi etiā āgeli te indignū societate sua iudicare vellēt dicētes ¶ Tu hō de puluere fact9· cōn p ceptū te i cenū peccati dimersisti nūq̄d nob filis esse vis· q̄s nūq̄ cōn dei preceptū ire audisti· nn deb· si de puluere ut dicis fact9 fū: nō mirz si vēto tēptacōis ipulsus fū cad̄· wz agnita x grā· p eo oia reliq̄· eius volūtatē conatus fū iplere· vide tribulacōes i fame i siti ꝛc·

q̄ ad eius ℓ̄onorē; sustinuistis aūt nunq̄ hoꝛ minus tulistis. Sz hec rōnabilia cō adultos tm̄ respicit. q̄ vim sibi fecerūt. vñ alij dicē pñt Rō in regno dei vrām q̄rim⁹ eq̄litatē dono q gre xpi assceribim⁹ cuius sāguis ℓ̄mis cunctis ꝓponderat. hec Anselm.

g Rītum intrinsecū gaudiū pn̄cipale obsistit in ōmū p̄teritoꝛū gtissiā otēplacōe. nā tūc distinctissimē videbūt tā i ꝓpijs opibz q̄ in alienis. quo diligentius deū ℓm aplm. Oia cooperantur in bonū. celū. tra. mūd⁹. infernū. bonū. malū. pspera. q aduersa. demō. q bon⁹ āgelus Tūc videbūt iudicia dei q̄ sūt h abissus multa. vbi ps mābitur. dezelauit sup impios quos pacē p̄ccoꝛ videbūt. nō ē respectus morti eoꝛ nec. Et seq̄tur. donec intrē in sanctuaꝛiū dei. q intellig ā in nouissimis eoꝛ. id ē. post hāc vitā. q Jere. xij. Quare via impioꝛ p̄spꝛatur. bñ est oibz q̄ operantur iniq̄tatē nec. Sz p̄cedit. Justꝰ q̄ dē es dñe. si disputē tecū nec. h erūt tot gaudia. q̄t de cogmitis ut i p̄cedēti membro dictū ē notabilia. beati cōsidērāt dona eis h in via collocata. h etiā maxima gaudia hūt q̄ euaserūt oēs vermes. sc̄ē quos hūt dānati h in inferno. Quintū intrinsecū gaudiū obsistit in oim operationū ad dei voluntatem obseruationē.

Sic em̄ dānati ꝓpetue peccāt Ita isti perpetue deum honorāt Et sicut damnati pro quolibet suo malo actu essentialem pēz habent id est inseparabilem deordinationem. scm illud Aug⁹. libro confes. Justisti dñe ut ita factum est. ut pena sit sibi omnis animus inordinatus. Ita salutī i q̄libz suo actu quoddā inseparabile a cōtinuum premiū habent a complacentiam de bonis actibus quos deum in eis vidēt operari nec.

Capitulū Duodecimum

Gaudia supiora aie btē in patria nūc vltio sūt a declarāda. q cōsistūt in dotibz aie tribz. vbi Primo nōn dū quid sit dos. de hac dictū est supra. vij. ca. Secūdo nōt thom. in iij. di. xlix. ꝓprie inquit dotes aie sūt immediata p̄ncipia illi⁹ op̄acōnis in qua beatitudo consistit. per quam anima xpō coniungitur. Et sūt tres dotes tanq̄ tria suprema dona animam summe ordinantia a disponentia ad beatitudinem Prima est visio. id est habitus luis gloie seu sapie. Secūda est dilectio. id ē obsummata a p̄fecta caritas patrie Tertia est oprehēsio. id est tenco dei infinīti bonī. qui se tradit sua vnione ipsius anime essentie ītellectui. voluntati. a memorie. Et hec dotū tertium est

dē ipē q̄ maiꝰ intelligi neq̄t
Ex his t̄bꝫ supmis oīs pma
nētibꝫ aīa elicit tres pfectissi
mas opacōes. Ex pmo visio
nē dei clarā. Ex scūdo dilcōnē
dei sūmā. Et ex tercō certitudi
nē de nō amissibilitate supmā.
q̄ tria seq̄tur inexplicabiſ aīe
delcātio. fruicō. a letificacō. vñ
fit ad dulcter ⁊ delcābiliter vi
dēdū aliquid. puta rosā. tria
pncipaliter req̄runt. Primo
ut oculꝰ sit trāsparēs ⁊ mūdꝰ
p humōrū glaciale. Secūdo ut
lumē corpale adueiat oculo ⁊
medio. qđ facit mediū trāspa
rēs i actu. ut possit mouei a co
lore. Et tercō silitudo q̄dā dece
sa a rosa. q̄ similitudo rosā in
oculo repntat. qz rosa nō est
in oculo. sz eiꝰ simlitudo in spē
coloris. Sic etiā ad vidēndū
deū btificē. Primo req̄ritur ali
qđ lumē in ipō oculo aīe. qđ ē
intellectꝰ. ita ut fiat potens ad
deū intelligēdū. nō p qđ. sz sub
q̄ potēcior fiat. Sic potēcia p
habitū fit forcior. scōm illud
math. v. Btī mūdo corde. Se
cūdo habitus caritatis pfectus
affectū mulcēs. ut delcābilissi
me videatur. Tercio deꝰ ipse
loco silitudis i corpalibꝫ sic se
vniet memorie ut sit pncipiū
q̄ deū vidēdi ⁊ nō vnit se p si
b militudiez. Sz q̄ritur cur
sint tres dotes aīe. Rn. sm eos

⁊ alios triplici de cā. Primo ut
fic facietur tota ymago aīe q̄
cōsistit in intellectū. voluntate. et
memoria: vlut in aīe tribꝰ su
premis potēcijs. Nā sapia seu
lumen gloie pficit sūme intel
lectm Caritas ofūmata affectm. a
cōprehēsio dei appropiate mcō
nā Secūdo ut sūme remunerē
tur tres nobilissime virtutes
vie. fides. caritas ⁊ spes. nā fides
meret lumē gloie. spes iten cō
nē. ⁊ caritas sūmā dilcōz. Fides
tamē ⁊ spes nō maēbūt eēntiē
i pria. sz fidei succedit lumen
gloie a spei tencō Caitas vero
maēbit. sz pficiet ibi. sm illud
apli. i. cor. xiij. nūc manēt fides
spes. a caitas. maior aūt horū ē
caritas. Tercō ut tribꝰ psonis
dīnis op tie oformem. nā p lu
mē gloie seu habitū sapie ofōrbi
mur filio q̄ ē sapia p caritatē spi
tuisācto q̄ ē caritas. Et p tencō
nē p quā oia possum9. pris po
tēcie. Est itaq̄ pma dos aīe c
lumē gloie. qđ q̄dā dicūt eē
ipam gēiā ofūmatā. Alij habitum
sapie. Certū tn ē. qz ē q̄dā ha
bitꝰ ⁊ decor aīe ut det imnaūt
eccīa extīa de hereticis in clemē.
ad nrm. vbi dicitur sic. qz aīa
rationalis pōt esse beata p natu
ram. qz qz nō indigeam9 lūne
gloie eleuante ad deū vidēn
dū a beate fruendū erroz. Cu
ius racōnē assignat scūs tho.

ꝑma ꝓte·q·xñ·d·qꝫ omē qđ eleuatur ad aliq̄d qđ excedit suaꝫ naturam·oportꝫ ꝙ disponatur aliq̄ dispoicōe ad talē formam Cū igr̄ vtus natural intellectus creati nō sufficiat ad dei eētiā videndū ꝑm illđ Ro·vi·Drā dei vita etna: oportet ꝙ ex đma ḡ tia supacrescat ei vtus itelligē di·Et hoc augmētū virtutis intellectiue vocamus lumē gloie· Et ē illđ de quo đr Apoc·xxi·ꝙ clritas dei illuminabit eā scz societatē btoꝝ deū videnciū·Et in psal·In lumīe tuo videbim⁹ lumē·Et ꝑm hoc lumen efficimur deiformes id ē deo files ꝑm illđ ·i· Joh·iij·Cū apparuerit similes ei erim⁹ huiꝰ etiā lumis ꝝ dom magtudo facit ꝙ ꝗs in ꝑria plura in deo vidꝫ ꝙ alius·ꝝ ꝙ plus diligit ꝝ gaudꝫ·vñ vbi supꝰ dicto·videciū deum vnus alio pfectius vidꝫ Et hoc erit p hoc ꝙ intellectus vnius hꝫbit maiorem vtutē videndi deū Facultas autē videdi deū non opetit intellectui p naturā· sed p lumē gloie qđ intellectui in quādā deiformitatez ostituit·vñ intellectꝰ plꝰ ptiçpās de lumīe glē pfectius deū videbit plꝰ aūt ptiçpat de lumine gloie ꝗ plꝰ habꝫ de caritate quā ꝑ meruit·ꝝ ad patriam attulit·Quia vbi ē maior caritas: est maius desiderium Et desiderium quodāmō facit desiderātem aptū ꝝ patulū ad susceptōnem desiderati·vñ qui plus habebit de caitate pfectꝰ eū videbit ꝝ beatior erit ¶ Sꝫ ꝺ qreres Videbit ne minimꝰ beatus oēs species ꝝ gñare rez et rones earꝫ Rñdeo ꝙ sic·Quia naturale desiderium mōnalis creature est ad sciendū oia que ptinent ad pfectionem intellectus creati Et hec sunt spēs ꝝ gñare rū ꝝ nacōes earꝫ ꝗ videbit i deo ꝗlibꝫ vidēs eētiam đmā·Cognoscē aūt aliq̄ singularia et cogitatus ꝝ facta eorꝫ nō ē de perfectiõe intellectꝰ creati·nec ad hoc naturale desiderium tendit· tamē ut supꝰ habitū est in auctoritate Ansel·talia etiā ognoscemus·vnde videbit vnusquisqꝫ cogitacōnes alterius ꝓut ipse vult·dicente grego·vnius cuiusqꝫ mētem ab alteriꝰ oculis corpulētia nequaq̄ abscōndet da to etiā ut dicat Tho·ꝙ tūc solꝰ deus videretur·ꝗ est fons ꝝ pncipiū totius esse et veritatis ita repleret desiderium naturale sciendi ꝙ nihil aliud quereretur ꝝ beatus esset·vnde dicit beatꝰ Augꝰ·v·cōfes·Infelix homo ꝗ scit oia ista scz creaturas· te autem nescit· Beatus aūt qui te scit·etiam si ista nesciat·Qui vero te ꝝ ista nouit· non propt̄ ista beatior ꝫ ꝓpt̄ te solum beatus hic ille ¶ Sed quereres ꝺ

videbit ne vn9 m eēntia ōma plura q̄ alio de hijs q̄ de9 facere potest. Ex. ibidē hoc q̄ deus facit vel facere pōt tīto aliqs intellect9 plua ognoscit. q̄ to pfect9 deū videt In pria ergo videbim9 deū i se ⁊ deū in nob ⁊ nos in ōo. ⁊ deū in creaturis ⁊ creaturas in ōo. Cognoscere aūt deū in sua eēntia est visio mediana Cognoscē vro creaturas in vrbo. id ē in ōma essencia. ē visio matutina. Sz ognoscere creatuas in se hoc ē in pprio genere. est ognico wsp tina In via aūt quītuplex medium ē int nos ⁊ ōū. Primū pcā psa. lix. pcā vra diuisert inter vos ⁊ deū. hec impediūt ne deus videatur ⁊ ognoscat dilabilit. ⁊ ē mediū ipioz. Secōm mediū sūt creature. Ro. i. Invisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sūt intellecta ospiciuntur. sepiterna q̄z virt9 eius ac ōnitatis ⁊ est mediū phoz. Terciū figue. illō mediū fuit pīarchaz et pphetarū. vñ. i. Cor. x. Oia i figua otingebāt illis. Rītū scripture. de q̄ ps. Declaraco fmonū tuoz illuīnat. ⁊ intellectū dat puul. Et hoc ē mediū theologoz. Rn tū ē fidei. vñ Apoc. ij. Esto fidel vsq; ad morte. ⁊ dabo tibi coronā vite. Et illō ē mediū oim fidelīū in speculo ⁊ in emigmate.

Sz in pria fine oi medio spe et similitudie de9 ognoscetur scipō q̄z immersus toti aie supplebit vice similitudis. ⁊ erit quomet videm9. a q̄ō vide9. ut sic vnīatur de9 toti aie. sic iā lux oculo. mel fauo. a vinū pam intucto. vñ. i. Coz. xiij. videm9 nūc p speculū ⁊ in emigmate. tūc aūt facie ad faciem. Scōa dos ē dilectio. id ē caritatis habitus p tunc in sūma sui pfectiōe cōsistēs. maioz et minoz fm q̄ in via q̄s meruit. hec caritas sola ē de q̄. i. cor. xiij. Caritas nūq̄ excidit. hec caritas āplexabitur infinitū bonū fine medio ip dibilit. q̄ i via p media ⁊ insecuā ōū dilexit. de q̄ caritate āsel. li. pslō. capi. xxiij. sic dic exalta nunc aīma mea ⁊ erige totū itellectū tuū. a cogita q̄ntū potes. quale et q̄ntū sit illō bonū. Si ei singula bona delectabilia sūt: cogita mēte q̄ delcābile sit illō bonū qō cōtinet iocūditatē oim bonoz. ⁊ nō q̄lem in reb9 creatis sum9 expti. sed tīto differētē. q̄ to differt creator a creatuā Si ei bō ē vita creata: q̄ bō ē vita creatrix Et capi. xxv. Qui hoc bono fruetur. q̄d illi eit. ⁊ q̄d illi nō eit. certe q̄ quid volet eit a q̄ quid nolz nō eit. Ibi q̄ppe erūt bona corporis ⁊ aie qualia nec oculus

vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascenderūt. Cur ergo p multa vagais hō mūtio. qren do bona aīme tue a corpis tui Ama vnū bonū in quo sūt ōnia bō. a sufficit. Si dr̄eāt pulchi tudo: fulgebūt iusti sic sol. Si velocitas. à fortitudo. aut lib tas corpis cui nil obsistē possit. erit similes āgelis dei Quia semīāt corp9 aīale. surgz corp9 spūale. ptāte vtiqz non natuā. Si longa a salubris vita. ibi sana est et̄nitas. a etna sanitas. qz iusti imppetuum vuēt. a salus iustoz a dño Si sattetas. satiabim cū apparuerit gloria dei Si ebetas: mebabūtur ab vberta te dom9 eius. Si melodia: ibi āgeloz chozi ocinnūt sine fine deo Si qlibz nō immūda. sz mūda voluptas tozrēte voluptatis sue potabit eos deus Si sapīa. ipsa dei sapīa ostendet seipsam Si amicitia: diligent deū plus qz seipōs. a inuicē tanqz seipōs. a deus illos plus qz illi seipsos. Si ocordia. oibus illis erit vna voluntas qz nulla erit ibi misi dei voluntas. Si potestas. omnipotentes erūt sue voluntatis. ut deo sue. nā sicut potest deus qđ vult p seipm ita poterūt illi qđ volunt p illū. Quia sicut illi nō aliud vlēt qz qđ ille. ita ille nollet q̄quid illi nollent. Et quod ille vlet: non poterit nō eē Si bona a diuitie. deus suos bonos a fideles sup bona multa cōstituet. primo filij dei a dijs vocabuntur. a erunt Et vbi erit filius eius. ibi erunt et illi. heredes quidem. dei. coheredes autē xpi Si vera securitas: certi ita erit ut nulla ten9 ista ul' poci9 illō bonū sibi de futuro sciant. Introga intima tua si capet tātū gaudiū suū de tāta bitudie sua Tercia dos aie est tenēo seu ophēsio. put opponitur insecucōni vie Spes em est in via exspectacō futue bītudinis. Et spes q̄ differtur affligit aiaz de q̄. i. cor. ix. nescitis qz hij q̄ in stadio currūt. oēs q̄dē currūt. sz vn9 accipit brauiū Sic currite ut ophēdatis Sz in pria spes definet. a certitudo a securitas de felicitate ppetua dabitur p dei imediatā ēntiaz q̄ aīe illabetur. de hac dote dicit Anselmus de filitudinib9. Securitas oēs alias ptes bītudinis cōfirmat. nec habeī pnt pfecte sine illa In hac aūt vita nil secuz exstat totaliē. Sb eos em tpe paup ex diuite. mortuo ex vno potest existē In futuro aūt bon9 q̄cq̄d voluerit hēbit. a nihil ex eo se amissuz timebit. Hec ille Omnia p̄dicta gaudia a singula videbit se habere beata anima a existis quo dazd infinitū quodā modo surget in ea gaudium g

de q̄ Anſel·ibidē ſic dī·Quid queſo maius gaudiū cogitari poſſit q̄ ex iſtis opactū preta ctis Gaudiū em̄ erit ei mt̄ ⁊ ex tra gaudiū furſū atq; deorſū gaudiū circūcirc̄ ⁊ vbiq; gau diū plenū hec de Anſel·vñ ibi dē li·p ſol'·capi·vltio oratōe ſic oc̄ludit·de⁹ me⁹ ⁊ de⁹ me⁹ ſpes mea ⁊ gaudiū cord̄ mei· dic aie mee ſi hoc ē gaudiū de q̄ nob̄ dicis p filiū tuū·petite ⁊ accipietis ut gaudium vr̄m ſit plenū·Inuenī nāq; gaudi um qđ dā plenū et pl⁹ q̄ ple nū·Pleno q̄dē cord̄·plena mē te·plēa aia·plēo toto hoie·nō ergo totū illđ gaudiū intrabit in gaudētes·ſ toti gaudētes intr̄būt in gaudiū·vtiq; tātū gaudebūt q̄ tū amabūt·tm̄tū amabūt q̄ tū ognoſcēt· q̄ tū te ognoſcēt dñe tūc ⁊ q̄ tū te amabūt? Certe nec ocul⁹ vi dit nec auris audiuit·nec in cor hois aſcēdit ī hac vita·q̄n tum te cognoſcent ⁊ amabūt in alia vita Oro de⁹ cognoſcā te·amē te·ut gaudeā de te·⁊ ſi nō poſſum in hac vita ad ple nū vſ'pficiā in dies vſq; dū ve niat illđ ad plenū·Dñe p filiū tuū iubes·pmo cōſulis pcere· ⁊ pmittis accipere ut gaudiū nr̄m ſit plenū·pro dñe qđ cō ſulis p admirabilē conſiliariū nr̄m·Accipiā qđ pmittis per

uitatē tuā ut gaudiū meum plenū ſit meditetur int̄im in de mēs mea·loq̄tur inde lin gua mea·amet illđ cor meum· ſermocinetur os meū·eſuriat illđ aia mea·ſiciat caro mea· deſideret tota ſbſtācia mea do nec intrē in gaudiū dñi·Qui es trinus ⁊ vnus deus benedi ctus in ſecula Amen·

Explicit preceptoriū di uine legis fris Johānis Nyder ſacre theologie profeſſoris eximij· ordi nis predicatorū·conuen tualis Nurēbergenſis·

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007

K R. 252.